

C. 9500

1
1111

In V.

H 5

INCORP. 14

210 fo. ?

Esse quidem multa ē: oparij uero pauci: Propterea zelus dñi comedit me: atq; indignatō
 m inflammat caritatis: q; cum in agro dñi plenos uberius exurgere manipulos intuear: ac p
 gnātes in uinea dñi sabbaoth suauissimo stillantes mero innumeri dependeant botriōes:
 ad steriles hodie arenas mortalis cernitur ignauia properare: aridaq; auidius exsurgere frōdes:
 quibus fraudate umbra fauces illudantur: aridaq; glutinetur palato lingua: & ieiunus cum infē
 lix alijs luridescat uniuersa deniq; membra chimis inania exhaustaue spiritu cōtabescāt. Hoc
 etenim tempore Tullianos flores ceterorūq; oratorie auctorū paleas plenis ardentius uniuersi
 faucibus pascunt: que ea dūtaxat preferunt dignitatis. que prompta mox in superficie ualeant ī
 tueri: solis epulas fascinatīs auribus capescendas. Non memorant Hieronymi plagas: q; Licerō
 nianus probaretur. Quin & plurimi posteaq; perfundi ceperit undiq; iam occipit canis. Teren
 tij. Juuenalisq; ac Persei uigilātius admirantur uerfutias. ac ne longius euagari nos contigat:
 dum reprehendimus uagos in his omnē ineptijs deserunt etatem suam. quas satis quidem eos p
 stabat ignorasse. Etenim si gentiles nobis sapientie accerimāq; illorum inde nobis ingenia nūtiā
 tur. christianos tamen indecentissime pernitiosissimeq; ab his detinent ociosos: quibus indeficien
 tē ad predestinatam sibi felicitatem preparantur. Que uos o mortales agit uexania: Quid horū
 potestis ex lectione assidua prestolari: quos cum tanta admiremini ueneratione perpetua: nō ā
 bigitis calamitate apud inferos cruciari: An leuiolā hanc eorum optatis gloriā: ut equalē quo
 q; cū eis sortem capiat: quippe qui stultissima inflati sapientia uacuis euanescere in cogitatibus
 suis: qui falsis ornati coloribus alchīmiciq; ligustris propria haud cōtenti perditōe uobis quoq;
 tetenderunt: pedicas in oculis: ac mortales īter fauos deceptionis hamos absconderunt: Resipis
 cant aliquando anime uestre uel extrema in hac etate nostra q; feces deserunt seculorum: & uiam
 pergentes regiaz pijsimū illū ductorē prosequantur. qui fraudes nesciens blanda nos adeo noce ī
 uitat. dicēs ((Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis & ego reficiam uos)) Dic enī ille est
 bēignissim⁹ p̄r h̄ idlgētissim⁹ ille ac liberalissim⁹ bonorū oīm elargitor. q̄ esse tibi cū fores nihil q̄ ani
 mam: qui sensus: qui rationem: fidēq; in nullo tibi debitor condonauit. Dic qui sua te in terris fui
 tute requisitū perditum. Dic qui tremebūdū non sustinens iudiciū: q; in secreto regalis in te cubi
 li mox fulminandum audierat: cum ludezes infelix ī exilio: multādus morte: ad patrē uociferatus
 est: ingemiscēs. Effudit lacrimas qbus ingrati eternus posset serui genitus expiari. Dic postremo
 qui omnē abundantissime sanguine sparsit: quo grauiā nimis serui posset ulnēra solidari. Estima
 uel ex remedio periculi quantitatē. Graue siquidē hoc uulnus fuit. qd nō sine unigeniti potuit san
 guine liberari: difficilis lepra: a qua emundari n̄ nisi p̄tiosissimo hoc sāguinis balneo potuisti. His
 itaq; iuigila studijs christiane. posteaq; solueris pueritie rudimēta: domiteq; quieuerit adolescētie
 passionēs. ut tui inde aspicias actoris uiam. quā p̄gens feliciter merearis ad eū peruenire. quē īrelli
 gas ames: ac possideas. et quo deniq; fruaris in eternum. Quis ī p̄senti opere liber utilior est ad ui
 tā: i q; rectā aspicias ductoris tui sēitā (ītitulat qdē hic: & nō īmerito: uita xpi) quaz ideo apd uos pere
 grinus assumpsit. ut salutare nobis ad celos scaligradiū demonstraret. Aduertat aut diligens ac uo
 luntari⁹ operis dignissimi huius idagator omnē sacri canonis textū his eē clausulis obseratū (())ge
 minatas quasi pēteses. ut a doctoris expositione seiungatur. que & ipa eo est expositō dignior. q; ue
 lut pulcherima uideatur corona: diuersis speciosissimisq; doctorū īterpretationibus: uelut uernati
 bus coloratis rosis cādētib⁹ ue lilij intertexta fragransq; oī pigmentorum odore suauissimo. q̄ qui se
 mel gustauerit non poterit relinquere: & uolens in eternū. Amen.

Prologus Ludolphi cartusienſis in medita
tões uite Jeſu xpi.

Undaſitū
aliū nemo
pōt pōere (ut ait apo
ſtol⁹) ppter
id qd pōitū
eſt: qd ē cū
ſit Jeſus.
Cū dicat
Aug⁹. qd
uſ eſt reſ
ficiens. et
hō eſt reſ

ſumme deficiens: et qd tale bonum deus eſt. ut nemini eum deſerenti bene ſcit. Adcirco qd cūqz ruinam defectuum ſuoz euadere et ſpiritu repari deſiderat: neceſſe eſt ei ut a fundamento p̄dicto non recedat: qz in eo omnimoda remedia ſuis neceſſitatibus inueniet. P̄mo itaqz peccator cupiens peccatorum ſuoz ſarcinam deponere: et ad requiem anime puenir audiat deus peccatores inuitantē ad ueniā: et dicentem. Venite ad me omnes qui laboratis. ſ. labore uitōrum et onerati eſtis. ſ. ſarcia peccatorum: et ego reficiāz uos. ſ. ſanando ac reſouendo: et inuenietis req̄e aīabus uīſ: et hic et in futuro. Audiat ergo egrotus pium et ſollicitum medicum. et ueniat ad ipſum per pfundāz contritiōē ac ſolicitā confēſionē. et ſtudioſum ppoſitum ſemp declinādi a malo et faciendi bonum. Secūdo peccator: ſz iam i xpo fidelis effectus: tanqz ipſi p penitentiā reconciliatus: ſtudeat diligētiffime medico ſuo adherere. et ſuam familiaritatem acquirere: eius ſacriſſimāz uitā recogitādo. oī qd poterit deuotōe. Laueat tñ p̄uide ne curſorie ipſā uitā legēdo trāſeat: ſed ſeriatim aliqd d ea p diē accipiat: in quo ſabbatum delicatum pie meditationis xpo quotidie celebrādo: ac cogitationes et affectiones. orationes et laudes. totumqz op⁹ dei ad illud reducēdo: in ipſo delectetur a tumultu exteriorum et mundanorum impedimento requieſcere et ſuauiſſime obdormire. et ad illud ubicunqz fuerit. uelud eſt certum p̄iuz refugium contra uitioſas humane infirmitatis uarietates: continue dei ſeruulos impugnātes ſepe recurrere. Sepius tñ recurrat ad p̄cipua xpi memorialia: uidelicet ad incarnationē natiuitatē. circunſionē. apparitiōē. preſentationē in tēplo. paſſionē. reſurrectionē. aſceſſionem. ſpiritus ſancti effuſionē. aduentuz ad iudiciuz: cā ſp̄aliſ recordationis et exercitatiois ac ſpiritualis recordationis ac conſolationis. Sic ē ipſam uitāz xpi legat. ut mores eius p poſſe imitari ſtudeat. Parum enīz pdeſt ſi legerit: niſi et imitatus fuerit. Un̄ Ber. Quid ti

bi pdeſt pium ſaluatoris nomen lectitare i libris: niſi habere ſtudeas pietatem in moribus. Unde et Criſo. Qui legens d deo uult inuenire deum feſtinet uiuere digne deo: et ipſa conuerſatio bona ſit: q̄i lāpada luminis aī oculis cordis ei⁹: uiam ueritatis ap̄iēs. Iſta uita in ſummo deſiderio dēt eſſe peccatori propter multa. P̄mo ppter remiſſionē peccatorum. Cum. n. fecerit d ſe iudicium. ſe p confēſionē accuſando. et iuſtitia: p̄iam uoluntariā aſſumendo: iam ſolicite ābulans cum deo ſuo. p̄dicto modo meditando. purgā non modicu a ſordibus peccatorum. Deus enī cui adheret ignis conſumens ē: purgationem peccatorum faciēs. Secundo p̄ ſui illuminatiōē. Ille enī cui aſſit lux ē in tenebris lucēs: cuius lumine illuſtrat⁹ docetur ordinate diſponere uitam ſuā ad xpm et celeſtia: ad ſeipſum ac proximum et terreſtria. Tercio ppter gratiā lacrimarum ualde neceſſariā peccatori: in hac ualle miſerie q̄ xps qd eſt ſos ortorum et puteus aq̄rum uiuentiu. conſueuit peccatoribus ſibi adherētibus dare. Quarto ppter repaſſionē lapſum quotidianorum. de q̄bus ſemp releuat dñs ſibi adherentes. Juſta illud. Fac ſerpentem enēum et pone eum pro ſigno: qui percuſſus aſpexerit eum uiuet. Quinto ppter dulcē et deſiderabilē deguſtationē q̄ in ſe hz. Juſta illd. Guſtate et uidete. qm ſua eſt dñs. Sexto ppter cognitionem paterne maiestatis que p ipſum ſolum h̄ri poteſt. Iuxta illud. nemo nouit patrē niſi filius et cui fi. do. reue.

Septimo ppter ſecurum exitum ab hac uita piculoſa. fidis nāqz peccator. qd modo quotidie ſuſcipit xpm in hoſpicio cordis ſui et lectulum floridum per ſuaues meditationes ei⁹ pparando: econuerſo poſt mortē requiritur et ſuſcipiet a xpo: ut ſicut conſueuit et concupiuit. ſemp et in eternum ſit cum ipſo. Nec uita eſt uita bona et irrigua: peccatores ſibi adherentes mundans et renouans: et eos ciues ſanctorum: et domesticos dei faciēs. Eſt amabilis et dulcis ad conſeruandum: non enīz hz amaritudinem conuerſatio illius: nec tedium conuictus ipſius: ſed leticiāz et gaudium. Eſt delicioſa et ſuauiſ: cetera que hanc non ſapiunt ſaſtidiens exercitia: cum aliq̄diu pio corde fuerit frequētata. Eſt paſcens et reſiciens. Nam ſm Ambro. Qui domicilio xpm recipit in terno: maximis delectationibus exuberantium paſcitur uoluptatibz. Eſt conſolatoria ſolitario. et qdem optimus comes iugis iocunditatis: ſolatiqz et confortationis: ac terribis fortitudinis a facie inimici et a tribulatione et tēptatiōe peccatoris. Nec ē uita plana et facilis ad contēplādūz creatorē. d qd null⁹ excuſare ſe p̄ ſicut de contēplatione ſumme maiestatis: ad quā nemo raptim poteſt p̄ingere niſi p̄ficiendo per iſtā uitam noſtri redeptoris. Hāc quecunqz incipiētes et puuli quicunqz pro

ficientes et perfecti pnt hñe: et in ea inuenire bonum nidum sibi ubi tanq̃ turtures reponat et abscondant casti amoris pullos quicq̃ pro sua capacitate. Hec uita multum reddit factos dei favorabiles. pios et benignos cultoribus suis propter ipsuz qui nobis cuz illis cõe est gaudium. Verbi gratia. Nunq̃a. b. uirgo mater misericordie. pietatis et gr̃e poterit te despicere. uel oculos suos a te auertere. q̃uis sis peccator. quando non solum semel in die uiderit. sed et frequẽter filium suum quẽ sup oia diligit i brachijs tuis et iter vba tua comoratẽ: Nunq̃a poterit te cum filio suo quez portas dñere. qñ uiderit te p̃dicto modo filiu suum tã sollicite p singula comittatẽ. et eidem pietatis officio deuotionis misteriu p dies singulos exhibetẽ. Nullo modo. Sic et ceteri facti liberrime respiciunt illos cum quib⁹ deus placatus habitare dignat. cum ista uita faciat cultores suos consortes illoruz qz et uita iporuz. ¶ Hanc uita. e. uita. b. m̃is xpi ipsi sedule m̃stratis i anis pluribus et famulatis. Hec e uita apostoloruz xpo familiarĩ ad herentiũ: et cum eo fidelĩ p̃seuerantiũ. Hec e uita ciuiũ supnoꝝ xpo fruẽtiũ: et ei⁹ opa mirabilia admirantiũ et sibi f̃vẽt assistentiũ ietnũ. Hec uita e optia ps. f. sedre ad pedes xpi et audire ṽbũ ei⁹. Uñ merito a possor suo ipaz mō p gr̃a colẽte ñ auferĩ: qz ipsa e retributio illa q̃ suo fideli et prudẽti p̃mittit et h̃ incipĩes in eternitate pficiet. Hanc uita nulla lingua laudare sufficit adeo bõa e et sc̃ta et s̃r om̃es uitas dignissima. cuz sit iustituz cuiuslibz altioris contemplationis. ac uite agelice et et̃ne. q̃ sp̃at in prima. An paruz e tibi continue cuz xpo esse: i quẽ desiderat ageli sp̃ p̃spiceĩ. Si uis ietnũ regnare cuz xpo: icipe regnare modo et noli desereĩ euz cui fuisse regnare e. Appropiã ergo ad ipz pio corde. ut deicẽdẽti. f. de sinu p̃ris i uterum ṽgis. q̃i alĩ testis cuz agelo sc̃te conceptionis existas i pura fide: et cõgratulare uirgini m̃ri sic prop̃ te fecundate. Adesto eius natitati et circumcissioni: q̃i bon⁹ nutriti⁹ cum iosep. Uad cuz magis i bethleẽ: et adora cuz eis puuluz regẽ. Adiuna cuz parẽtib⁹ portare pueruz. et p̃ s̃etare i tẽpluz. Comitare cuz apostolis pium pastore. gloriosa miracula faciẽtẽ. Adesto moxiẽti cuz. b. m̃re ei⁹ et Ioh̃e ad cõpaciẽduz et cõdolẽdu sibi: et q̃dã pia curiositate palpado. tracta singula uulnera saluatõis tui pp te sic mō tui. Queze resurgẽtẽ cuz Maria mag. donec merearis iuenire. Admirare i celuz ascẽdẽtẽ: q̃i iter discipulos i mōte oliueti exĩs. sede cuz apostolis i cõclauĩ et abscondere ab exteriorib⁹ singulis. ut ṽtute spiritus sc̃i ex alto idui merearis. Et si pio ac humili et duoto corde sic eum modico tpe fueris p̃secut⁹ i tris: ip̃e te subleuabit ad se sedẽtẽ i d̃rtera dei p̃ris i celis: f̃z q̃ p̃misit fideli p̃ctoꝝ sibi adherẽti: dicẽs. Qui mihi mi. me se. zc. Quicq̃z g̃ f̃idlis p̃ctoꝝ hanc

uita amabiliĩ aplexat⁹ fuerit: nō dubitet quin xps eum i filiũ adoptauerit. Uñ scriptũ e i ps. Ego diligẽtes me diligo. Uñ et Ber. Qui ñ placet deo. nō p̃t illi placere de⁹. nã cui placet d̃us d̃o displicere nō p̃t. Laueat tñ prudẽt̃ fidei p̃ctoꝝ: ut nunq̃ i quocunq̃ statu fuerit. cõfidenti i meritis suis h̃eat f̃z tãq̃ m̃edic⁹ paup̃cul⁹ oino nudissim⁹ ad elyaz dñicã m̃edicadã s̃ep uacu⁹ accedat. hec at̃ faciat. ñ q̃i ex h̃uilitate ficta merita sua abscondẽs f̃z certissime sciẽs qd̃ ñ iustificabit i õspectu d̃i ois uiuẽs. Et iã soli⁹ cogitatõis ñre ñ possum⁹ r̃õẽz reddẽ: si ip̃e uoluerit nobiscũ i iudiciũ it̃rare. Istõ at̃ mō q̃tũ q̃z se igerat. cũ pio tñ tiorẽ et reuerẽtia. ad bonũ dñm p̃ctoꝝes uocãtẽ p̃suptuosius ñ reputabitur. sicut paupes seculi. q̃to nudiores s̃t. cuz se ñ tãq̃ dignos. f̃z tãq̃ misiores p̃p̃i⁹ igerit ad elemosinã diuitis m̃edicadã. p̃suptuosi l̃ s̃ibi nō dicũt. f̃z a b̃ignis diuitib⁹ misericordi⁹ respiciunt̃.

Hanc uita. b. Ber. plurimũ frequẽtauit. q̃ fasciculũ mirze. i. cumuluĩ amaritudinis ex uita et laborib⁹ xpi colligẽs. et iter ubẽa sua. i. affectões suas collocat: sic ait. Tu q̃ q̃z si sapias imitaberis sp̃ose prudẽtiã: atz mirre tãtã fasciculũ d̃ p̃ncipali tui p̃ctoꝝis: nec ad horã patieris aueli. et amara illa oia q̃p te ptulit. sp̃ i meoria retinẽs et assidua meditacõẽ reuoluẽs: q̃ poss̃ dicere et tu. fascicul⁹ mirze dilect⁹ me⁹ mihi it̃ ubera mea amorbĩ. Et ego fr̃es ab icũte mea ṽs̃atõẽ p̃ aceruo meritor̃ q̃z mihi deesse scieba: hũc mihi fasciculũ colligat. et it̃ ubẽa mea collocare curauĩ collectũ ex oib⁹ arietatib⁹ et amaritudinib⁹ dñi mei. Primũ. f. i. f̃atiliũ illaz ñcitatũ deide labor̃ quos ptulit i p̃dicacõẽ fatigatõẽ i discurrendo. uigiliã i oracõẽ. tẽptatõẽ i ieiunacõẽ. lacrimã i opatiẽdo. i. f̃idiaz i colloq̃ndo. postreõ piculoꝝ i fals̃ fr̃ib⁹. cui⁹ t̃õnz. sputorũ. colaphorũ. subinanatõuz. ex pbatõuz. clauorũ horũq̃z s̃iliũ: q̃ i salũtẽ ñri generis silua euagelica copiosissime noscũ ptulisse. Ubi sc̃e it̃ tot odiferũ mirze b̃z amusciculos. mime p̃mittẽdũ putauĩ et illã mirrã. q̃ i cruce portat⁹ e: f̃z neq̃ illã q̃ unct⁹ e i sepul̃a. Quarũ i prima applicuit sibi amaritudiez meorũ p̃ctoꝝũ. In f̃a futurã corruptõẽz mei corpis d̃dicauit. Meoria habudat̃ie suauitatis horũ eructabo q̃ ad uirero. Inetnũ ñ obliuiscar misatõẽs istas. qz i ip̃is iustificat⁹ sũ. Hec meditari dixi sapiaz: i his iusticie p̃fectiõem mihi cõstitui. i his p̃leitudiez scie. i his diuitias salũtis. i his copias meritorũ. Ex his mihi it̃dum pot⁹ salutaris amaritudinis. ex his rursus suauis unctio cõsolatõis. Hec me erigũt i ad ṽf: i p̃speris rep̃mũt: et it̃ leta tristiaq̃z uite p̃ntis. nia regia icedẽdi tui p̃b̃et utrobiz ducatũ: hiciõ mala iminẽtia p̃pulsado. Hec mihi cõciliat m̃di iudicẽ: dũ t̃re m̃eduz p̃eatib⁹ mitẽ humilẽq̃z figurat. duz ñsolum placabilẽ. f̃z et aicabilẽ sp̃ritat euz q̃ iaccessibilẽ e p̃ncipib⁹ tribulq̃z ap̃d r̃ges. Preterea hec mihi i ore frequẽt sicut uos scitis: Hec in

corde sp̄ sicut sciuit deus. hec stilo meo admodum familiaria sicut apparet. Hec mea sublimior iteri phia: scire ihm̄ et hunc crucifixū. Hūc et uos dilectissimi tā dilectum fasciculū colligitis uobis. Memēte q̄ accepit enim. Simeō in ulnis. māia gestauit in utero: fouit in gremio sp̄sa sibi iter ubera collocauit. Arbitrer ioseph. si genua illi frequē arrisisse. Hi oēs an̄ se eum hūerunt et nullus retro. Exēplo igit̄ sint uobis ut et uos silr faciat. Si ei ante oculos hūeritis quē portatis p̄ certo uidētes angustias domini. leuius et uestras portabitis. hec Berni.

Sed q̄ ista multi minime cogitant statim fatigati sūt. q̄ si ista cogitarēt non ita cito d̄ bono ope fatigati essēt. Hāc ē uitam. b. Leci lia vgo legi habuisse. Nā iter alia v̄tutū et laudū p̄conia d̄ ea scribit. q̄ euāgelii xpi absconditū sp̄ in pectore portabat. q̄ sic itelligi uis. qd̄ ip̄a d̄ uita dñi yhu in euāgelio tradita. qd̄ duo uotiora sibi pelegerat. i. qd̄ die ac nocte corde puro et integro. attēdē p̄cipna et seruēt meditata. et opla circulatōe itēp̄ repetēs. ac dulci et suau gustu ruminās. ea i archano pectoris sui prudētī oīlio collocarat. Sile tibi sua dō faciendū. S̄ oia nāq̄ sp̄ual̄ exercitij studia hoc magis necessariū credo. magisq̄ p̄ficiū. et q̄ ad celsiorē possit pducere gradū. Nūsq̄ enī inuēies ubi sic edoceri possis d̄ uana blādiūta et caduca. d̄ tribulatōes et adūsa. d̄ hostiū tēptamēta et uitia. sicut i uita dñi yhu. q̄ fuit absq̄ oī defectu p̄fectissima. Ex frequētī ei et assidue meditātōe uite ipsi adducit aia i ei amo rē ac oīdētā et fāilitatē. ita q̄ stabili d̄ uana et caduca. ut ea uilipēdat et oīenat. Ut p̄t i p̄dca. b. Leci lia. q̄ ita cor suū d̄ uita xpi repleuerat. q̄ i ipsaz uana itrare n̄ poterāt. Un̄ i pōpa nuptiaz ubi tot uana gerūt existēs. cātanti b̄ orgāis ipi stabili cōde soli dño d̄cātabat: di cēs. S̄ iat dñe cor meū imaculatū ut n̄ oīdaz

Fortificat q̄ q̄ d̄ tribulatōes et adūsa. ut ea min̄ timeat et sentiat: ut p̄t in martirib̄. Un̄ Bē. Idcirco dñiq̄ audit. colūba mea i fora mib̄ petre: q̄ i xpi uulnerib̄ tota duotide v̄set et iugi meditātōe demorei i illis. Unde martiri tollerātia: ide illi fiducia magna apud altis simū. Uult bēignus dñs duoti militia uultū et oculos i sua sustolli uulnera. ut illi ex hoc a nimū exigat. et exēplo sui reddat ad tollerādū fortiorē. Enūero nō sētiet sua dū illi uulnera ituebit. Sat martir tripudiās et triūphās. toto lz lacerato cōpe. et zimāte latera ferro. nec mō fortis: s̄ bilazis sacru e carne sua circūspicit e bulire cruorē. Ubi ḡ tūc aia martiris. nēpe. i tuto nēpe i petra. nempe i uisceribus yhu. uulnerib̄ nimiz patētib̄ ad itroendū. Si enī i suis essz uiscerib̄ scutās ea ferz p̄fecto sētiet. dolorē n̄ ferrz succūberet et negaret. Nūc at i petra habitās qd̄ mirū si i modū petre duruerit. Sed neq̄ miz si exula corporis. dolores nō sētiet corporis neq̄ hoc facit stupor: s̄ amor.

submitti ei sēsus nō amittit. nec deē dolor. s̄ oīenit. Ergo ex petra martiris fortitudo. hec Berna. Unde quoq̄ ē. q̄ multi oīessores et ēt alij in laborib̄ et tribulatōib̄ et ifirmitatib̄ suis. nō solū patiētes: s̄ et hilares fuisse et eē reperiunt. q̄ ex duota meditātōe uite et passiois xpi eoz aie nō in eoz cōpib̄ et uiscerib̄. s̄ xpi fuisse et eē uidēt. Instruit d̄ hostiū tēptamēta et uitia. ut in faciēdis et obmittendis errare aut falli n̄ ualeat. cū ibi p̄fectōes omnium uirtutū reperiāt. Nā paupertatis. hūilitatis. caritatis. māfuetudis. obediētie: patie. ceterarūq̄ v̄tutū exēpla et doctrinā nūsq̄ sic inuēies. sicut in uita dñi uirtutū. Quicq̄ enī uirtutū in ecclesia h̄ ab ipso xpo p̄ exēpla operū illius trahit. Un̄ Bē. Quid uobis cū v̄tutib̄ qui dei v̄tutē xpi ignorātis. Ubi nā q̄so ueza prudentia nisi in xpi doctrina. Ubi v̄a iusticia nisi d̄ xpi misericordia. Ubi v̄a tēperātia nisi in xpi uita. Ubi uera fortitudo nisi in xpi passione. Soli igit̄ q̄ eius doctrina imbuti sūt prudētes dicēdi sūt. soli iusti q̄ d̄ eius misericordia ueniā p̄fcor cōsecuti sunt. soli tēperātes q̄ eius uirā imitari studēt. soli fortes q̄ ei sapientie patiētie documēta fortiter in adūsis tenēt. In casū p̄inde q̄s laborat in acq̄sitōe uirtutū. si aliud eas sperandas putat. q̄ a dño uirtutū: cui doctrina seminariū prudētie. cuius misericordia op̄ iusticie. cui uita speculū t̄pantie. cuius mors insigne ē fortitudinis. Un̄ et greg. Quid ē q̄ dilectū suum sp̄sa nō mirrā. sed fasciculū mirrā nominat. nisi q̄ dū sc̄a mēs xpi uita ex oīni p̄te cōsiderat: cōtra omnia uirtia ex eius imitati one uirtutes repugnātes cōgregat. ex q̄b̄ sibi fasciculū aptat. q̄ carnis sue sēpiternaz putre dinē abstergat. Un̄ et Aug. cū omnibus mōis medeat aia d̄ p̄ tpm oportunitatibus. q̄ mirra sapientia ei ordināt. nullo mō benefaciētibus cōsultuit generi hūano. q̄ cū ip̄a d̄ sapiētia. i. filius unice cōsubstātiā p̄ri et coeterni totū hominē suscipe dignat̄ est et v̄bū eaz factū est et habitauit in nobis. Satellites uoluptatū. diuitias p̄nitiose ppli appetebant: paup̄ eē uoluit. Honorib̄ et impijs inhiabant: rex fieri noluit. Carnales filios magnū bonū putabāt: tale cōingū plēq̄ contēpsit. Cōtumelias sup̄bissime horrebāt: oē genus cōtumeliarū sustinuit. In iniurias intollerabiles esse arbitrabāt. q̄ maior iniuria est quaz iustum innocentemq̄ damnari. Dolores corporis exercebantur. flagellatus atq̄ cruciatus est. Mori metuebant. morte multatus est. Ignominiosissimū mortis gen̄ crucez putabant. crucifix̄ ē. Omnia q̄ h̄re cupientes n̄ uitabamus: carendo uile fecit. Omnia q̄ uitare cupiētes. ab studio deuīabam: p̄cipiēdo deiecit. Nō. n. ullū p̄cēz committi p̄: nisi dū appetūt ea q̄ ille cōrepsit. aut fugiūt q̄ ille sustinuit. Tota itaq̄ uita eius in teris. p̄ hōiez quē suscipe dignat̄ ē: disciplina mox fuit: Et itū. Locedamus non appē nē boni

nes dignos imitatioe. q̄squis hec putas. mente
deū intueri. q̄ hō factus ē. ut hominem uiuere
Recordare qd̄ sit illud q̄. Job. ait. q̄ se dicit
xp̄o manēte. d̄z quēadmodū ille ābulauit z ip
se ābulare. z ita nec deerit tibi quē sequeris.
Quia omnis xp̄i actio ē n̄ra instructio. Itē
alibi habem⁹ de passione dñi. Exēplū enim d̄
di uobis. z ut ita faciatis. Unō Beda. Qui di
cit se i xp̄o manere. dēt sicut ille ambulauit: z
ip̄e ābulare. q̄ ē nō ābire terrena. n̄ caduca lu
cra sectari. fugere honores. oēm mōi cōtēptūz
p̄ celesti gl̄a āplecti. libēter cūctis pdesse. inu
rias nulli iſerre. z sibi illatas pacīēter sufferre.
s̄z iſerētib⁹ a dño ueniā postulari. nūq̄ suā. sed
cōditoris gl̄az sp̄ q̄rere. z quos secū ualz ad su
pna exiger. Nec z huiusmōi gerere. ē uestigia
xp̄i sequi. Nec Beda. Xp̄i itaqz uestigia se
qui debemus. q̄r (ut ait Amb. i.) agnitione xp̄i
oēm salutē et sapiam habemus. Et itēz. Oia
habem⁹ i xp̄o. z oia nobis xp̄s. Si uulnerū cu
ratorē desideras. medicus ē. Si febribus estu
as. fons ē. si grauaris iniquitate. iusticia ē si i
diges auxilio uirtus ē si mortē times uita ē. si
tenebras fugis. lux est. si celū desideras. uia ē
si cibū q̄ris. alimentū ē. Nec Ambro. Et ideo
bñ p̄ quēdā sapiētē d̄r. Hoc ē nesci. s̄i xp̄o p̄
rima scire. Si xp̄m bñ scis. satis ē si cetera ne
scis. Utinā sapiēs hui⁹ mōi hoc saperēt z i
telligerēt. z sciam suā i hāc cōmutaret. Qui ez
go xp̄m sequi errat uel falli nō pōt. ad cuius
uirtutes itradas z adipiscēdas. ex frequēti me
ditatioe uite ipsi⁹ cor accēdit z aīat. ac diuina
uirtute illuminat. adeo: ut plures fuerūt illa
ti z simplices q̄ magna z pfāda dei ide cognō
uerūt. q̄z ibi iuenit unctō que paulatim purifi
cās aīaz z eleuat docet de oibus. In oibus
itaqz uirtutibus z bonis morib⁹. sp̄ p̄pone tibi
illud clarissimū speculū. z toti⁹ sanctitatis exē
plar. s. uitā z morē filiū dei. dñi n̄ri yhu xp̄i que
ad hoc de celo nobis mīsus ē. ut p̄iret nos in
uia uirtutū. z legē uite ac discipline suo nobis
daret exēplo. z erudiret nos sicut semetip̄z: ut
sicut ad imaginē eius nālitez creati sumus. ita
ad mox ei⁹ similitudinē p̄ imitationē uirtutū.
p̄ n̄ra possibilitate reformemur. q̄i eius ima
ginē i nobis p̄ peccatum fedauimus. Quantū
at q̄sqz se ei i uirtutū imitatione se cōformare
studuerit: tñ ei in patria i glorie claritate p̄pi
quid z similior erit. Percurrere ergo singulas
q̄sqz etates xp̄i. uirtutesqz eius per singulas. si
cut fidelis discipulus p̄posse studeas imitari.
In labore ēt exteriori z interiori. recordar
laborū z aduersitatum xp̄i. Et q̄nqz i aliquo
grauaris. statim ad ip̄m piū p̄rem pauperū tā
q̄ puulus ad matris gremiū curre. totū illi re
uela. totū cōmitte totū i ipsū iacta z p̄ice. z ip
se p̄culdubio rēpstatē sedabit z releuabit te.
Nō solū at uigilās dño yhu itendās: s̄z z cū
corp⁹ strato recolligis z caput reclinatorio im
ponis. sit tibi q̄i cuz. b. Jobe super pect⁹ yhu r

cūbens sicqz recūbens super pectus yhu suge
ubera eius. z in pace i idip̄ū dormies z req̄es
ces. Et uniūersaliter in oibus dictis z factis tu
is q̄i ad exēplar respicias i yhm. incedēs z stās
sedēs z iacēs. comedēs z bibens. loquens z ta
cēs. solus z cū alijs: ex hoc enīz magis eū dili
ges. z familiaritatis eius grām z fiduciaz ma
iore assequeris. z i oī uirtute p̄fectior eris. Et
hec sit sapientia tua z studium tuum sp̄ d̄ xhu
aliqua cogitare. uñ puoceris ad imitandū ul
afficiarijs ad amādū ipsū. Talia enim meditā
do. z tēpus utiliter expēdes. dū occuparis i bo
nis studijs z diuinis circa dñm ihm. z mores
tuos emēdabis ad formā uite ipsius dū i oib⁹
agēdis: sp̄ ad ipsū respicis oīs p̄fectōis speculū
z exēplū. Et q̄tomagis has frequētaueris me
ditatioes: tātomagis eas tibi reddes faillares.
z facilius tibi occurrēt. z iocūdus te reficient
Uidisti ergo ad q̄z excelsū gradū meditatio
nes uite xp̄i te pducūt. nūc in ip̄as meditatioes
te aliquāliter itroducere tēptabo nō oia que
in euāgelio sc̄pta sunt pertractando sed q̄daz
deuotōra ex his eligēdo. Nec credas q̄ oia q̄
xp̄m dixisse uel fecisse meditari possum⁹ scrip
ta sint: sed ad maiore imp̄ssionē ea tibi sic nar
rabo prout contingerūt. uel contigisse pie cre
di p̄nt s̄z quasdā imaginatiuas rēp̄sentatioes:
quas aimus d̄r s̄mōde pcipit. Nam circa diuī
nam scripturā meditari. intelligere. z expone
re multifarie possum⁹. prout credimus expe
dire. dū modo nō sit cōtra ueritatē uite uel in
sticie. aut doctrine. i. nō sit cōtra fidē uel bōs
mores. Quicunqz uero asserit de deo aliquid
q̄ nō est sibi certū. uel p̄ naturalem rōem uel
fiderisim. uel p̄ fidē. uel per sacrāscripturā: pre
sumit z peccat: Lū ergo me narrātem inueies
ita dixit uel fecit dñs ihs seu alij q̄ introducūt
si id p̄sc̄pturā p̄bari nō possit. n̄ alr accipias q̄
deuota meditatio erigit. Hoc ē pinde accipe:
acsi dicerē meditator q̄ ita dixit ul fecerit bo
nus ihs z sic de filiis. Tu aut si ex his fruc
tū sumere cupis: toto mētis affc̄u. diligenter
delectabilis z morose oibus alijs curis z soli
tudinibus tūc obmissis: ita p̄ntem te exhibe
as: his que p̄ dñm ihm dicta uel facta sunt. z
ex his que narrāt: acsi tuis aurib⁹ audires et
oclis uideres. q̄a suauissimā sūt ex desiderio
cogitanti. z multomagis gustāri. Et ido q̄uis
multa ex his tāqz i p̄terito facta narrantur. tu
tñ oia tanqz in p̄nti fierent mediteris. quia ex
hoc maiorem sine dubio suauitate gustabis.
Lege ergo que facta sunt tāqz fiant. p̄de añ oc
culos gesta p̄terita tāqz p̄ntia: z sic oia magis
sapida senties z iocūda. Un̄ z q̄nqz anotaui
loca in q̄bus hec uel illa s̄c̄fā. q̄r mltum ualz
hōi cum audit euāgeliiū legi: z hoc uel hoc fa
ctū tli loco gestum. cū rem gesta scit z loci si
tū. Ad trām enim sc̄cam. q̄z uniuerse xp̄i eccle
sie nocte dieque sociare nō desinūt. q̄z bonus il
le ihs inhabitando z uerbo uel doctrine illūi

ado. illuſiata ſuo ſacraſſimo ſanguine cōſecra-
uit: delectabile ē aspirare. ſed delectabili⁹ eaz
oculis corpis itueri. ⁊ mētis intellectu reuoluer
quō i locis ſingulis i ea nram ſalutē dñs opa-
tus ſit. Quis enī enarrare ſufficit quot deuoti
diſcurētes p loca ſingula in ſpū uehemēti of-
culantī terrā. amplectūt loca in quibus dulces
iſhm uel ſtetiſſe uel ſediſſe: uel aliq̄t egſſe au-
dieſt: nūc tundūt pectus. nūc ſletus. nūc gēmi-
tus. nūc ſuſpiria emittētes. geſtu corpis et de-
notōis q̄s foris oſtēdūt. ⁊ abſq̄ dubio int⁹ hñt
i lacrimas puocāt pleq̄s ēt ſaracenos. Quid
dicā de patriarchis Jacob Joſeph ⁊ frīb⁹ ei⁹: q̄
q̄ uiui i tra illa eſſe nō potuerūt. elegerūt i ea
mortui ſepulturam. Quid plā. Tarditas i gēmi-
ſcēda ē xpianoz nri i tps. q̄ tot exēpla hñtes tā
di ſūt de manibus inimicōz erzuerē terrā. quā
cōſecrauit ſanguine ſuo iſhs xp̄us. Et nota p
regula generali. q̄ ubicūq̄ i ſequētibus medi-
tatōes ſingulares nō inuenieris. ſufficit tibi q̄
zē p dñm iſhm dictā uel geſtā. ante mentis ocu-
los ponas. ⁊ cū eo uerſeris ac familiaris ei fi-
as. Nā i hoc uideſt hñ maior dulcedo. et deu-
tio efficacior. ⁊ q̄ totus fructus hāz meditātō-
num oſſiſtere: ut ubiq̄ ⁊ ſēper ituearis eū duo-
te i actu ſuo ⁊ mōibus. ut qñ ſtat cū diſcipulis
ſuis. qñ cūz peccatorib⁹. qñ loquit ⁊ qñ p̄dicat
qñ uadit ⁊ qñ ſedit. qñ dormit ⁊ qñ uigilat. qñ
cōmēdit ⁊ qñ alijs miniſtrat. qñ ſanat egrotos
et qñ alia miracula facit: deſcribēs tibi i corō
tuo mores eius ⁊ actus. q̄s humiliter ſe habuit
inter hoīes q̄s benigne inter diſcipulos. q̄s miſe-
ricors fuit ſup paupes. q̄bus ſe ſimilē p oīa fe-
cerat. ⁊ qui ſāilia eius ſpālis uidebat: quō nul-
lū ſpreuit uel horruit ēſi leproſus eſſz. quō di-
uitib⁹ nō adulaſt. quālibet fuit a curis mūdi
nec anx⁹ p corporis neceſſitatib⁹. q̄s patiēs ad
cōtumelias. ⁊ q̄s mittis i reſponſis nō ei ſtudu-
it ſe uerbo mordaci ⁊ amaro uindicare: ſz blā-
do ⁊ hūili reſpōſo alteri⁹ malitiā ſanā. Quāz
cōpoſit⁹ i oib⁹ geſtib⁹ ſuis fuit. q̄s ſollicit⁹ de aīa
rū ſalute. quarū ēt amore dignatus ē mori co-
mō ſeipz p̄buit exemplū omnis boni. q̄ cōpati-
ens afflictis fuit. quō iſfirmozū p̄fectioni cōde-
ſcēdit. quō p̄ctores nō ſpreuit. q̄s clementer pe-
nitētes ſuſcepit. q̄s obediēs fuit parētib⁹. q̄s p̄m-
ptus i miniſtrādo oibus. Unde ip̄e ait. Ego in
medio ueſtrū ſū. ſicut q̄ miſtrat. Nūo oēm iac-
tantiā. ⁊ oēm ſingularitatis oſtētatōem decli-
nauit quō omne ſcādālū cauuit q̄s modēte i edē-
do ⁊ bibēdo ſe habuit. q̄s uerecūduſ i uiſu fuit
q̄s ſtudioſus ad orōnem. q̄s ſobri⁹ ad uigilias.
q̄s patiēs laboris ⁊ penurie: et q̄s placidus i oī-
bus fuit. Et ſimiliter ſm hūc modū i oib⁹ di-
ctis ⁊ factis q̄ de xpo legeris ul⁹ audieris. medi-
tare mores ⁊ geſt⁹ ſuos: q̄litez ip̄e i oibus ſe ha-
buerit uel hñe potuerit ſm tuā eſtimatiōem.
qr i oibus ſēper optimo ⁊ perfectiſſimo modo
ſe gerebat qui i oib⁹ ſp̄ optimus ⁊ p̄fectiſſim⁹
ē. Erat enim aſpectu dulcis colloquio ſuauis.

⁊ omni cōuerſatiōe bēign⁹. Et maxime oēpla
re faciē eius ſi potes eā imaginari. q̄ ſupra oē
uideſt difficilius. ſed forte reficeret iocūdius.
Et iſtud ſit tibi p doctrina ⁊ recurſu oīm q̄ ſe
quūſ. ut ubiq̄ dictū uel factū narrabiſ. ſi ali-
ter ſingulares meditatiōes nō fuerit exp̄ſe: ul⁹
ēt iſte generales fuerint obmiſſe recurras ad
hūc locū. ⁊ ſufficit tibi q̄ hoc generaliter ē di-
ctū: Ut at xpi faciē ⁊ fōmā ſeu ſignā ei⁹ to-
tā. ⁊ ex his actus ſeu mores ſuos ⁊ geſtus. me-
lius ualeas meditari. qdā de his alibi ſcripta.
hic iſerere utile iudicaui. Legit enī in libris
annalibus apud romanos exiſtentib⁹ q̄ Jeſus
xp̄s (q̄ dict⁹ fuit a gētibus p̄pheta ueritatis) ſta-
ture fuit procere. mediocris ⁊ ſpectabilis. Ul-
tum hñs uenerabilē. quē poſſent inuētes et
diligere ⁊ formidare. Capillos habēs ad mōz
nucis auellane p̄mature ferre uſq̄ ad aures.
ab aurib⁹ cincinnos criſpos. aliquātulū ceruleos
ab hūeris uētilātes. diſcrimē hñs i medio ca-
pitis iuxta morē nazarenorū. Frontē planam
⁊ ſereniſſimā cū faciē ſine ruga et ſine macula
quā rubor moderatus uentilauit. Naſi p̄ſus
⁊ oris nulla fuit rephēſio. Barbā hñs copio-
ſam ⁊ ipubē capillis concollozem. nō longā.
ſed in mēto biſurcatā. Aſpectū ſimplicē ⁊ ma-
turū. oculis glaucis uarijs ⁊ claris exiſtentib⁹
In iſcrepatione erat terribilis. i amotōe blan-
d⁹ ⁊ amabilis. Hilaris ſeruata grauitate. Ali-
quādo fleuit. ſed nunq̄ riſit. In ſtatura corpo-
ris p̄pagatus ⁊ rectus. Manus ⁊ brachia. ui-
ſi ſui delectabilia. In colloquio grauis. rōnabi-
lis rarus ⁊ modestus. Et ideo merito ſm p̄s di-
citur ſpecio. forma p̄ ſi. ho. Nec ubi ſupra.

Inter omnes ergo ſcripturas precipue euā-
gelium. q̄ ſm Aug. inter oēs diuinas auctori-
tates que ſacris litteris continētur merito pre-
cellit ſtudeas p manibus ſp̄ habere ⁊ in corde
tuo iugiter circūferre. qz hoc te de uita ⁊ mo-
ribus dñi noſtri iſu xp̄i. ⁊ de omnibus ad ſalu-
tem neceſſarijs poterit clari⁹ edocere. Nam
ſm Criſo. in euangelio totius p̄fectionis natu-
re rationalis ſūma continetur. ⁊ ſm Hiero. e-
uangelia legis impletio ſunt. ⁊ in his precep-
ta ⁊ exempla uiuēdi pleniffime ſunt digeſta.
Unde Criſo. Oportuerat quidem nihil nos i
digere auxilio ſcāzū: ſed tāmādā i omnibus
exhibere uitam: ut illarum uite. grā ſp̄s utere-
mur. ⁊ ſicut attramēto pagine: ita corda nra
inſcriberent a ſpū. Quia uero hanc a nobis ex-
cluſimus grām ageſ. uel ſcēdas diuitias expec-
tamus ⁊ intēdamus his q̄ ſc̄pta ſunt. Nō enī
p̄pterea date ſunt ſcrip̄e ut in libris eaſ habe-
amus ſoluz. ſed ut in cordibus cōglutinemus
eaſ. Si. n. i domuz ubicūq̄ fuerit euāgeliz
poſitum nō audebat accedere diabolus. mul-
tomagis aīam intelligentias hñtē tales et cir-
cūferentē. nō tāget unq̄ neq̄ ſupueniet ei de
mō. neq̄ p̄cī natura. Sāctifica igr aīam: ſc̄ti-
fica corpus tuū hoc in lingua ⁊ corde ſup ha-

bens. Si hñs turpiloquiū sordidat ⁊ demones uocat: manifestum est q spūalis lectio sancti ficat ⁊ spiritus euclit gratiam. Attendam⁹ igitur dilecti scripturis. ⁊ si nullū aliud: euāgelia saltem circūstudiosa nobis fiant. ⁊ hec p manibus habeamus. Confestim enī expādēs libris. si permanseris usqz ad finem oīa respu es mundana. oīa deridebis que hic sunt. Et si dines fueris. nihil rputabis diuitias. ⁊ si inops fueris. nō cōfuderis iopia. Non rapies: nō avarus eris. sed cōcupitor eris magis inopie ⁊ despitias diuitias. Si uero hoc fiet: oīa exterminabis mala. Multa alia ē lucrari q n ē nūc secundum partem dicere. Sciāt autē qui experientiam susceperūt. Et iterū. Quid igit unquā euangelij equale fiet. Utiqz deus cōuer sator in terris. homo ascēdit in celum. ⁊ facta ē oīm una pmixtio. angeli cum hoībus chorū faciebāt. hoīes angelis ōñicabant ⁊ alijs celestibus supernisqz uirtutibus. Et erat uidere ātuum preliū repente dissolutū. deū hominibus recōciliatum. diabolum cōfatum. demones fugientes mortem peremptam. paradysū a peritum. maledictionē ⁊ remotam peccatum de medio sublatum. errorem expulsū. ueritatē reuerſam. pietatis sermonē ubiqz seminatum et uegetatum: celestem conuersionem i ter re regione plantatam supernas uirtutes fami liariter nobiscum loquentes. ⁊ ad terras sepe angelos uenitantes: ex hisqz oībus spē firma ri certissimā futuroz. Propterea igitur euangelia ista uocat historia. q. s. omnia alia vba iania doceantur: quibus solent presentia pmit ti. Que uero piscatorum annunciata sunt vbis pprie ac uere euangelia nominantur. quia cū omni uobis facilitate donata sunt. Non enim laboribus nostris atqz sudoribus nō doloribz ⁊ exumnis: sed per dei tantummodo in nos caritatem. tam grandia hec promissa suscepim⁹. Hec Liso. Unde ⁊ Aug. Euāgelij nomen latine interpretatur bonus nuncius. uel bōa anūciatio. q. quidem cum aliquid bonum anūciatur sepe dici pōt: pprie tamen hoc uocabulū obtinuit anūciatio saluatoris. Narratores qp pe originis factoz. dictorumqz passionis dñi nostri ihu xpi. proprie dicti sunt euangeliste.

Sed antequam ad euangelij historiam accedamus. scias q quedam per euāgelistas salubriter dirreptione spiritus sancti. aliquando āticipando uel preoccupando que post dicenda erant aliquando rememorando uel recordando que obmiserant. ⁊ aliquando recapitulando uel repetendo que dicta fuerant. posita sūt que q̄uis aliter cōscribi nō deberent. q̄ p eos summe utiliter sunt dictata. qz secundū Aug. p̄babile ē q unusquisqz euangelistarū eo se dīne credidit debuisse narrare. quo deus uoluit eius recordationi suggerere: ne tamē turbāri possit deuotō paruulorum locis debitis quodā ordine alio. prout res gesta uel dicendi cō

gruentia exigere uidebatur in sequentibus p ordinem situebantur. Non tamen affirmo qd hic sit uerus ac certus et debitus rei geste ordo descriptus. quia talis uix ab aliquo reperit expressus. In ipso autem euangelio reperies uerbi incarnati historiam mandata ⁊ promissa: in quibus habes: uiam ueritatem. ⁊ uitam. Xpi igitur exemplo nosce. qz bene uiuere possis. preceptis bene uiuere scias promissis bene uiuere uelis. His itaqz tribus tria pulsari necesse est. s. impotētiam. ignorantiam negligentiam: Ignorans enim ignorabitur. Negligens uero nescitur. Nequam simulator impotentie nihilominus eiſcietur. Expergiſer ergo anima cristo deuota: euigila omnis anima christiana. ⁊ singula que de christo iesu dicuntur diligenter discute. considera attente. morose ptractata. ⁊ domini tui imitare uestigia. Ille propter te d celesti sede descēdit ad terrena. tu propter te fuge terrena. appete celestia. Si dulcis est mundus dulcior est xpus. Si amarus ē mundus: omnia prop te subſtituit xps. Surge ⁊ ābula noli pigrescere i uia: ne locum perdas in patria. Finit prologus. Sequitur oratio eiusdem in librum uite xpi. Ihu.

Domine Ihu criste filij dei uiui. concede mibi fragili et misero peccatori: uitaz. ⁊ mores tuos preoculis cordis semper habere. ⁊ pro mea possibilitate imitari. facque me in ipsis proficere ⁊ crescere in uirum perfectum. ⁊ in templum sanctum in domino. Illustra queso cor meū lumine gratie tue. que me iugiter preueniat ⁊ sequatur. ut te ductorez in omnibus uijs meis habens: cuncta que tibi placent implere. ⁊ que tibi displicent uitare possim: Dirige obsecro cogitationes. smones ⁊ actiones meas i lege tua ⁊ in preeptis atque consilijs tuis o altissime: ut in omnibus uoluntatem tuam faciens. hic ⁊ in eternum per te merear saluus ēē. Amen.

Incipit liber de uita yhu xpi nō ille de ista
tia saluatoris apocriphus: sed ex serie euāge
lice histozie collectus.

De diuina z eterna xpi generatione Cap.i.

d

E plenitu
dine itaqz
euangelij
uiui. s. bōi
qz usqz ad
hoc tēpus
gratie. do
minus Je
sū suauit
qsdaz gut
tas hauri
re cupien
tes. suam
initū a di
uina eius

generatiōe. de qua euangelista Iohannes spe
cialiter loquitur: quia omnia ad hoc inducit.
ut diuinitas uerbi manifestetur z maxime cō
tra quosdaz hereticos. dicētes xps purū hoīez
esse: z per cōns propter temporalem natiuita
tem. nec semper nec ante Mariā fuisse. Et iō
de eternitate uerbi icipit. ostendens diuinam
xpi naturam. in qua eternaliter precessit Ma
riaz. Et ponit quinqz de diuinis personis q p o
dinem tāguntur in subscriptis. P. declarat fi
lij a pte eternam generatiōē: dicens ((In pī
cipio erat uerbum)) i. in ipso deo. qui ab omni
bus supponitur primum principiū: necessario
ē uerbum proprie dictū. tanqz in ipso cuius est
Actū diceret. filius erat in patre: patri. s. coe
nus. nō in Maria incepit esse. sed in pīcipio.
i. in patre q est principiū sine principio: z filius
qui est principiū de principio. Dicit aut uerbū
dei filium: qz iesus xps dñs noster. quēadmōz
dñs filius dei. sic dñs uerbū dñi. sic z uirtus z sapi
entia dei. unū. n. idēqz significant unū idēqz sē
filius. uerbū. uirtus. z sapia. Sed ait uerbuz:
nō filius. qz hoc nomen uerbū magis ad pposi
tum facit qz filius. Ubi sciendum. qz uox signi
ficatiua dñs uerbū: sed hoc est tātūmodo large
et denotatiue. in quātum significat interiores
mentis cōceptum. sicut urina dñs sana. i. qm
ē sanitatis indicatiua. z ideo sicut illud prope
dicitur sanitas. qz per urinam designatur: ita
illud pprie dicitur uerbū qz per uocem signifi
catur. Hoc aut ē interior mentis cōceptus. qz
uoces sunt notē z signa passionum que sunt i
anima. z ita cōceptus mentis interior. etiaz ā
tequam per uocem designetur pprie uerbum
diciē. Cum ergo hoc nomē uerbum significet
uocē uocalem. z qz exiit ab ore significet etiaz
mentale. qz a mēte gignitur nec ab ea recedit
cum emittitur. s. uerbū cōceptum: secūdū ulti
mam acceptiōem h sumitur. ut p ipsum filiū in
telligatur: quippe qz a pte pcedit per eternam

natiuitatez. ac cū eo et in eo permanet per ei
sētie unitatem. sicut cogitatio seu cōceptio m
tis q ex mente nata est. cum ipsa permanet: z
iō maluit dicere ybū qz filius. Cū igit i ipso dō
pprie z perfecte sit uerbū. uerbum aut de sua
rōe dicit qz pcedēs ab ea cuius est ybū sicut
cōceptus a cōcipiēte z cū uerbū. z filius sint
idē: sequitur qz ibi sit generatō filij a patre ex
quo est ibi pcessus uerbi adicente. Itē poti
describit filiū dei sub nomine ybi qz sub noie
filij: qz filius solū dñc comparatiōem ad ptem.
uerbū uero dñc cōparatiōē nō solū ad dicen
tē. sed etiam ad id qz per uerbū dñ. necnon ad
uocē quā induit: z ad doctrinā que mediante
uerbo in altero efficitur. Quia igit dei filius
dz h describi nō tm i cōparatiōe ad patrem
a quo pcedit. sed ē ad creaturas quas fecit.
z ad carnem quā iduit. z documenta q pbiuit:
congruissime z decentissime sub noie ybi de
scribit. qz nomē illud ad oia supradicta respi
cit. nec posset sub celo ita nomen cōueniens i
ueniri. Scdo declarat pīs z filij psonalem
distinctionē: dicens ((Et uerbū erat apd deū))
Hoc nomen deus i hac clausula ē psonale. ut
uerbū erat apud deū. i. apud deum ptem. Sē
per. n. in patre filius semper i filio pī. Un hec
prepositio apud. que est transitua personaz
z distinctiua: distantiam distinctionis persōa
lis designat nō essentie. Nulla ei res dicitur
proprie esse apud semetipam. sicut nec aliquis
est in seipso: z ideo iter uerbuz z pīcipiuz apd
qz est uerbuz. est psonalis distinctio. Nō enim
uerbuz procedit a pte per actionē transeuntē
extra sed manentē intra. z ideo uerbuz manz
intra illud. cuius est uerbuz. tm ab eo diffictū
distinctionē psonali ut iaz dictum est. qz uerbū
erat apud deum. ut alius apud alius. Ter
cio declarat pīs z filij cōsubstantialitatē siue
substantie unitatē: dicens ((Et deus erat uer
buz)) ita qz ly deus ponit a pte predicati dicē
do uerbū est deus. noia em z uerba trāspōsita
idē significant. Hoc nomē deus in hac clausu
la est essentiale. ut uerbum est deus. i. natura
ē substantia diuina: ne dicat esse cum deo z nō
de. Nichil enī i deo ē qz dñs nō sit: qz tot idē
ē z substantiāliter idē. Quāuis ergo ybū sit apd
deum. nō tm ē aliquid extranee nāe sicut ē ybū
nrm: sed est nature diuine que indiuisibilis ē
z nō multiplicabilis. qz nullo mō pōt esse nisi
una z simplicissima: z ideo uerbū z pīcipiuz
a quo ē sunt idē penitus i natura. qz ut dic
rū ē distigant i psona. Et sic in ista clausula
implicant omēs tres persone. pte in hoc nomi
ne deus. filius in nomie uerbi spiritus sanctus
in ppositione apud. Quarto declarat patris
z filij coeternitatē: dicens Hoc erat i principio
apud deum. Hoc scilicet uerbū d quo locutus
fuerat. ē apud deum. patrē. a pīcipio eterni
tatis. id est ante secula est eternaliter. Quasi
dicerz. Hoc dñs ybum nunqz a deo pte extitit

seperatum. Nunq̃ enim p̃ sine filio fuit nunq̃ sine uerbo. nunq̃ sine uirtute. nunquam si ne sapia esse potuit. Patres enim dicimus qz filiū habet: cum hoc sit patrē esse quod filiūz h̃res. Et quia pater qui uerbūz dicit z cōcipit est ab eterno. ergo uerbum q̃ gignit dicendo ut uere dicatur uerbum i principio. non tēpore quo dictum ē. in principio creauit deus celum z terram: sed in principio eternitatis. de quo dicitur. tecum principium in die uirtutis tue in splendoribus sanctorum. ex utero. i. substantia mea. añ Inciferum. i. añ mundi creatō nem genui te. Unde quādo d̃r. Ego hodie genui te. intelligit de die eternitatis. qui omnez diem cōplectitur. Et sic accipitur hic nomē p̃cipij aliter q̃ supra. qz ibi accipitur pro p̃re h̃ pro eternitate. Qualiter autem uerbum ipe p̃r genuit: qz solui nō potest. queri nō debz. Diuina enim generatio est oīno inenarrabilis. d̃ qua d̃r. Generationem ei⁹ quis enarrabit. Qr z si d̃r fili⁹ a p̃re genitus. tñ q̃l̃r nec pheta iueit nec angel⁹. Moraliter docemur ex p̃missis. qz principium omnis nostre it̃tionis debet esse deus. qz in principio erat uerbū. z deus erat ṽbū. Iterūz si uis scire de omni actione tua interiori. z exteriori. utrū sit diuina z utrū de⁹ ip̃saz operetur i te z p̃ ipsū sit facta: uide si finis it̃erōis tue sit de⁹. Qd si sit ita actō tua ē dīna quia principium z finis idem. i. deus. Postquam ergo euangelista declarauit ipsius uerbi esse seu generari. Consequent̃ declarat suū agere seu operari. z d̃clarat nūc. Quāto patris z filij indiuisam operationē dicēs ((Omnia p̃ ipsū facta sunt)) i. quecūqz a patre facta sunt ((z sine ipso factum ē nihil)) i. a patre: si uisibi le qd: siue intelligibile. Siquidem omnia i sapientia fecit deus. z sine sapientia nihil fecit Creature enim producunt a deo sicut artificia per artificem. Omniū enim est artifex. cū sit agens per intellectum. qz aut̃ producit̃ per artem seu intellectum: producit̃ per artis seu intellectus conceptū. sicut domus i re extra producit̃ a domo que ē i aīa. uerbū at̃ i diuinis idem ē. qz conceptus intellect⁹ diuini: ut supra dictū est. ergo oīa producta. per ipsūz pducta sunt. tam spirituales quā corporales creature. Nec aut̃ prepositio p̃. notat h̃ cām efficientez nō amniculante uel ministeriū uel istrumētū Ipse. n. filius cū patre ē actor oīm z similiter spiritus s̃ctus cū eisdem. qz indiuidua sunt opa trinitatis. Oīa ergo p̃ ipsū facta sūt. ut nec pater nec spiritus s̃ctus excludatur. Oīa simul z semel sunt facta: sed sex diebus per partes sūt distincta. Si ergo omnia per ipsūz facta sunt uerbum autem non possit a se fieri. uel se ipm facere. quia esset antequam esset. sequitur qz ipsum uerbū non sit factum. Et fm̃ Aug. si factum non est: creatura non est. Si autem creatura nō est. eiusdem cū patre substantie est. Oīa ei substantia q̃ d̃r ē: creatura ē: q̃ creatura

fi ē. d̃r ē. Hoc at̃ uerbū nec syllabis cōstat. nec uoce proferē: sed seper in sinu. i. secreto z corde patris manās. cuncta disponit. regit. z operatur. Nō enī loquēdo. sed uolēdo cūcta opatur deus: quia dicere dei uoluisse est. z uerbo. i. filio omnia creare. Ostenso itaqz qd̃ uerbum sit causa productiua rerūz. ostendit consequenter per quem modum sit causa earum dicēs ((Quod factū est)) i. in effectu ((in ipse)) i. uerbo ((uita erat)) z uiuēs. Sicut faber prius facit archam in mente. post in opere. quod in mente est: uiuit cūz artificio quod fuit: mutatur cum tempore. Non enī omnia que facta sunt habent uitā: nec sunt uita in se. hoc est in natura sua. in qua sunt ut creature. ut tam sunt in deo z arte diuina que est uita. in se sūt uita: quia ibi habent exēplar z rationē uiuētē. Oīa nāqz que temporaliter fiunt uel facta sunt ab eterno facit. i. facit disposuit: z priusq̃ fierent. facta nouerat. z in eius mente. z presentia. z uiuebāt z uigebant: quia omnia ante mundi initium i ipso dei filio imaginata erant. z ut postea fierent dispositū erat: ac p̃ hoc quasi facta erant. z uiuebant. Uiuunt. n. oīa que in dei dispositione sūt: qz sicut disposita sūt. nō euenire nō possunt. Et sic p̃z mod⁹ p̃ quē creature pcedūt a uerbo: uidelicet sicut artificia ab artifice l̃ arte ppter q̃ d̃r Boeti⁹ Tn cuncta supno ducis ab exemplo. pulchrū pulchrezim⁹ ipse. mūdūz mēte gerens similiqz imagine formās. Moraliter est h̃ notandū qz op⁹ uirtutis est op⁹ nire. sicut opera uitiosa dicuntur opera mortis: op⁹ aut̃ uirtutis. siue op⁹ bonum nullus operatur nisi in deo. Si uis igitur scire an opus tuū sit uiuū. i. si sit opus uirtutis siue opus bonum z diuinū: uite si sit factum i ipso. i. deo. qz h̃ d̃r. qz factum est i ipso. i. deo uita erat. i. uitale z uiuum ē. In deo at̃ sit qz in caritate sit: z qz extra deum. p̃ter deum nō h̃ mouens nec finē. Ostendo aut̃ qualiter uerbum se habeat ad om̃es creaturas in generali. cōsequēter ondit qualiter se h̃eat ad homines in sp̃ali: dicēs ((Et uita erat lux hominū)) Quia uita. i. ipm uerbum qz est uita in se. in qua z per quā creature uiuūt. erat lux hoīm. i. unde rōnales creature. ut beate fierēt illuāde erāt. qz nō deficit hoies illustrare per gratiam. super omnes iradiando: si hō facit qz in se est. se ad deum p̃ cognitiōē z amorem prout potest cōuertēdo. Moraliter uita bona est lux hominū: quia plus illuminat z edificat proximūz uita q̃ uerba. Unde Hiero. Multo plus intelligitur quod oculis uidetur. q̃ quod aure percipitur. Et Seneca. Longum iter per precepta: breue z efficax p̃ exempla. Unde ihs cepit facere. z docere ((z lux in tenebris lucet)) i. in pectoribus: quia ṽbū q̃tū i se ē. illustrat cos luce gr̃e. sz qz t̃bro xi sūt. hoc ē. qz se subtrahunt ab influentia diuine lucis siue uerbi: ideo sequitur ((Et tene

bze eam nō cōprehendēt) q̄r pctōres hāc lū-
cem nō consequūtū: non ppter lucē. s̄z p̄p pro-
priū defectū. Unde Aug. Nūo. n. hō pos-
tus in sole cecus. p̄ns est illi sol: sed ip̄e soli ab-
sens est: sic oīs stultus oīs iniquus. oīs impius
cecus est corde. presente sapia. Sed cum ceco
p̄ns est oculis eius absens est: non quia illa ip̄-
si absens ē. sed q̄ ip̄e absens est ab illa. Quid
ergo faciet iste: mundetur: unde possit uideri
deus. Peccata et iniquitates tolle. et uidebis sa-
pientiam que p̄sens est quia deus est ipsa sa-
pientia. et dictum est. beati mundo corde: quo-
niam ipsi deum uidebunt. Secundū Orige.
Lux in tenebris lucet: q̄r dei uerbū uita et lux
hoīm. in nostra natura que per se inuestigata
et cōsiderata inf̄ormis quedam tenebrositas ī-
uenitur. lucere n̄ desinit. Et quoniam ipsa lux
omni creature est icōprehēibilis: tenebre eā
non cōprehendūt: Ubi nota. q̄ triplex ē cōp-
hensio. s̄. per inclusionem p̄ apertam uisionem
per fidei et caritatis adhesionē. Primo modo
a nullo. s̄o modo a beatīs. tertio modo a s̄ctis
sed nullo istorū modorū a malignis cōprehē-
ditur: ideo dicitur. et tenebre eam nō cōprehē-
dūt. i. qui nō fide nec amore adheferunt. Di-
citur etiaq̄ aliquid comprehendī. quando per
uenitur ad finem cognitionis ipsius. et hoc est
quando res cognoscit ita perfecte sicut cogno-
scibilis est: et sic solus oculus diuinus. lucē hāc
comprehendit et nulla creatura. Mōdāliter
lux in tenebris lucet. quia uirtus lucet: et appa-
ret in aduersis et oppositis. Nam uirtus in īfir-
mitate perficitur. Unde Grego. Nemo quan-
tum profecerit. nisi in aduersitate cognoscit
qualis enim quisq̄ apud se lateat. illata cōtu-
malia probat: Et quia nlla aduersitas potest
superare sanctos et seperare a caritate xp̄i: iō
dicitur. Et tenebre eam non cōprehendūt.
Bonī enim uiri si tangantur aduersitatibus.
nō tamen franguntur aut uincuntur. immo in
eis gaudent et delectantur. Uel lux in t̄bris
lucet. quando deus per consolationem illucet
his qui aduersa et tribulationes sustinēt. secū-
dum illud. Juxta est domin⁹ his qui tribula-
to sunt corde. et cum ipso sum in tribulatione
et tenebre eam non cōprehēdūt. quia non
sunt cōdigne passiones huius temporis ad fu-
turam gloriā. Semper enim deus remunerat
supra condignum. et punit citra cōdignū. Lux
etiam in tenebris huiusmodi lucet. quia crea-
tor in creaturis appar̄z. Sicut enim in patria
deus est speculum creaturarum. in quo crea-
ture relucet. et in quo omnia uidebimus que
ad gaudium nostrum pertinebunt: sic in uia.
econuerso creature sunt speculum creatoris.
in quo creatorem nostrum speculamur. quia (ut
ait apostolus) uidemus nunc per speculum
uidelicet creaturarum in enigmate et obscū.
et inuisibilia dei a creatura mundi. per ea que
facta sunt intellecta conspiciuntur. Deum enim

esse non solū fides recta testatur. scriptura s̄a
cta loquitur comparatio rerum ad ipsum indi-
cat. ratio naturalis dictat. sanctiq̄z predicant
uerum etiam creature clamant. Omnia nāq̄
suo modo dicunt. ipse fecit nos et non ipsi nos.
q̄r de⁹ ē uox nāe qua oīa pulchra testāt ip̄z eē
pl̄cerimū. dulcia d̄cissimū sublimā altissimū
et pura purissimū. fortia fortissimū. et sic de
alijs. Sane cum audis in premis filium
ex deo patre genitum. caue. ne mētis tue ocu-
lis infirmum aliquid carnalis cogitationis oc-
currat. quin potius columbino et aquilino intū-
itu simpliciter crede. ac perspicaciter contem-
plare. q̄ ab illa luce simul immēsa et simplicis-
sima. fulgentissima et summe archana. coeter-
nus coequalis. et cōsubstantialis splendor exo-
ritur. cui est uirtus summa et sapia. et i quo oīa
p̄r disposuit ab eterno. per quez fecit et secula
factaq̄z gubernat et ordinat ad gloriā suā
p̄rim per naturā. p̄rim per gratiā. p̄rim per
iustitiā. partim per misericordiā. ut uib̄
ita in hoc mūdo inordinatum relinquat: Un̄
Aug. Sicut spendor ex substantia solis nasci-
tur. ita et filium ex substantia patris genitum
intelligamus. Et sicut non est sol aut ignis pri-
us splendore suo. licet ex ipso nascatur: sed ex
quo sol aut ignis processit. simul cū eo et splē-
dor eius apparuit. nec dici potest splendor so-
le uel igne posterior. cum tamen (ut dixi) ex
ipso nascatur. Si ergo in creaturis aliquid in-
uenitur quod et nascatur et posterius non sit
genitore suo. cur hoc a creatore fieri posse de-
speres. Sicut splendor ex sole natus replet or-
bem terrarum. et tamen a genitore suo nō ab-
scinditur aliquādo nec recedit: ita et filius ex
patre genitus. ubiq̄z dum sit i patre sp̄ perma-
net. Et sicut substantialiter splendor in sole est
et sol in splendore. ita substantialiter pater in fi-
lio et filius in patre est. Et sicut soli et splē-
dori una substantia dum sit. non tamen una perso-
na. quia nec solem splendorem esse. nec splē-
dorem dicimus solem. ita et pater et filius. eūz
sint unī essētie n̄ tñ unī s̄e psōe. Et sic sol spē-
dorē calefacit. et illuiat et siccāt et soluit et excā-
didat et denigrat. et omnia que ei a domino
iniuncta sunt operatur: ita et p̄rem per unigē-
tum filium suum omnia legimus fuisse opera-
tum. Hec Augus. Secundū eundēz Aug.
hoc initium sancti euangelij quidam. platonī-
cus aureis litteris p̄scribendū: et per omnes
ecclesias in locis eminentissimis p̄ponendū
esse dicebat.

Om̄ine deus pater oīps qui coeter
d num et coequalem. et cōsubstantia-
lem tibi ante omnia secula filium ī-
effabiliter genuisti. cū quo atq̄z spū
sc̄o oīa uisibilia et inuisibilia ac me miser pec-
torē ī oīa creasti. te adoro te laudo. te glifico
esto ppiti⁹ mihi peccatōi. et ne d̄spicias me op⁹

manuum tuarum: sed salua ⁊ adiuua me. pp
ter nomen sanctum tuum. Opi manuum tua
rum dexteram porrige. carnali fragilitati suc
curre. Qui me fecisti. refice ifectum uitrijs: q̄
me formasti. reforma corruptum peccatis: ut
secundum magnam tuam misericordiam. sal
ues animam meā miseram Amen.

De inuentione remedij pro saluatōne gene
ris humani. ⁊ natitate uirgis Marie. La. ij

i In principio cum lucifer⁹ creatus
esset. erexit se contra deum crea
torem suum. ⁊ in ictu oculi de
excelsu celorum proiectus est in
infernum. Et ob hanc causam d̄

creuit deus genus humanum creare: ut per
ipsum posset casum luciferi ⁊ sociorum eius r̄
staurare. quia propter diabolus homini inui
dens. sibi insidiabatur: ⁊ ad precepti transgres
sionem ipsum inducere nitebatur. Et quod
dam genus serpentis sibi eligebat: qui tūc ere
ctus gradiebat. ⁊ caput uirgineuz habebat

In hunc fraudulentus deceptor intrauit:
⁊ per os eius loquens. uerba deceptoria.
mulieri narrauit: ac eam decipiens super om
ne genus humanum. mortem iduxit: Et opor
tebat nos omnes carcerem inferni ingredi. d̄
quo non poteramus alicuius adiutorio eripi.
Sed tandem pater misericordiarum. ⁊ domi
nus totius consolatiōis. clemēter respexit sta
tutū nostre damnationis ⁊ nos per semetipsum
liberare decreuit super quo signum nobis per
oliuam dedit. quā colūba inclusis in archa af
ferebat: que misericordiam dei futurā iclusis
in limbo pretendebat. Nonsolum enim his q̄
in archa erant misericordia premittebatur. s̄
⁊ toti mōdo signum salutis in oliua dabatur: ⁊
hoc idem deus premonstrauit nobis in multis
alijs figuris. A principio autem cōditionis
nostre. adam in agro damasceno iuxta ebron
de terra formato ⁊ a domino in paradisu uo
luptatis translato. ac eua in paradiso de costa
ade dormientis facta. ⁊ pro consorte ei data:
ipsiq; primis parentibus. ī paradiso ad operā
dū ⁊ custodiendum collocatis. ⁊ dehinc prop
ter uetiti esum. per diuini secreti seueritatem
expulsis. superna miseria non desistit homi
nes incitare ad bonum per occultos instinct⁹
nec distulit hominem errabundū ad p̄tiā re
uocare. spem uenie dādo. per repromissum sal
uatoris aduentum. Et ne forte per ignorantia
⁊ ingratitude tanta dei dignatio nostre sa
luti foret inefficax: in quinque huius sc̄li eta
tibus. per patriarchas. iudices sacerdotes. re
ges ⁊ prophetas. ab Abel iusto usq; ad Jobā
nem bap. filij sui aduentum prenunciare. rep
mittere. ⁊ prefigurare non destitit. ut per mul
ta milia temporum ⁊ annorum magnis. ⁊ ua
rijs multiplicatis oraculis. ⁊ itelligentias no
stras ad fidem erigeret: ⁊ affectus per nimia.
⁊ uiua desideria inflamaret: Unde Leo pa

pa. Lessent illorum querele que de dominice
natiuitatis tarditate causantur tanq; preteri
tis temporibus non sit impensum: quod in ul
tima mōi etate sit gestum. Uerbi incarnatio.
hoc contulit facienda. quod facta: ⁊ sacramē
tum salutis humane. in nulla unq; antiquita
te cessauit. Quid predicauerūt apli: hoc anū
ciauerunt prophete. Nec sero est impletum:
quod sēper est creditum. Sapientia uero. et
benignitas dei. hac salutiferi operis mora. ca
patōres nos sue uocationis effecit. Ut q̄ mul
tis signis ac multis uocibus: multisque misse
rijs per tot fuerat secula nātium: in his euā
gelij diebus non esset ambiguum. Et natiui
tas saluatoris. tanto constantiore in nobis
gigneret fidem: quanto predicatio eius. ⁊ an
tiquior precessisset ⁊ crebrior. Non itaque no
uo consilio deus humanis rebus nec seza mi
seratione consuluit: sed a constitutione mōdi
unam eandemque omnibus causam salutis
instituit. Gratia enim dei qua sēper est univ
ersitas iustificata sanctorum: aucta est xpo na
scente non cepta. Et hoc magnū pietatis sc̄z
tampotens etiam in suis significationibus fu
it. ut non minus adepti sint qui illud credide
re promissum: quam qui suscipere donatum.
Dec Leo papa. Et nō. secundum Aug. qd̄
xps non prius uenit. nisi homo de lege natura
li ⁊ scripta prius cōmīcentur. quia si xps sta
tim uenisset: diceret homo. quod per legeꝝ na
turales saluari poterat: ⁊ superfluum crederet
aduentum xpi. similiter dicere poterat d̄ lege
scripta. Sed comperto quod non sic saluari
poterat. cum omnes ad inferos descenderunt
tunc uenit ipse: quia. tunc erat tempus mise
rendi. Et prius uenire non fuit necesse: quia
non prodest medicina spiritualis sine affectu
recipientis. Nec posterius uenit: ne fides ⁊ spes
ex promissa incarnatione perirent. Si enī tar
dasset uenire: quottidie decreuissent ⁊ tepuif
sent: secundum eundem Aug. magnum desi
derium habebant antiqui uidē xpm. sciebāt
enim illum esse uenturum: ⁊ nonsolum patri
arche et prophecte. sed etiam omnes. qui pie
uiuebant: desiderantes dicebant. O si hic me
inueniet illa natiuitas: o si quod credo. uide
bo oculis meis. Si ergo fideles isti tantum d̄
siderabant. tanquam deuoti erant xpo adhuc
uenturo. quid faciendum est iaz suscepto: Sz
ue nobis miseris huius moderni temporis. qui
nec tantum afficimur ad gratiam exhibitam
quantum antiqui afficiebantur ad promissaz
Unde Bernar. Desiderium suspirantium xpi
in presentiam. frequentissime recogitans. con
pungor ⁊ confundor in memetipso. ⁊ nunc uix
contineo lacrimas: ita pudet temporis torpo
risque miserabilium tpm horum. Cui namq;
nrm tantū ingerat gaudiū huius gr̄e exhibitō
q̄tū accenderat ueteres desiderata sola p̄mif
sio: Dec Ber. Cū igr per lōgissia tpa. circa

spacium quinque milium et ferre ducentorum annorum. miserabiliter iaceret genus humanum: et nullus propter peccatum primi hominis ad eternam beatitudinem ascendere possit ad primum beatissimi spiritus compatiens tandem ruine ac de sua solliciti restauratione: licet pluries antea. tamen adueniente plenitudine temporis. instanti et duoti domino supplicauerunt. Unum misericordia pulsabat viscera patris ut subueniret. secum habens pacem: sed contradicebat ueritas. secum habens iusticiam. et inter eas magna controuersia facta est: putat narrat Bern. longo sermone de aniciatione. Sed dicti sumus hec est. Dicebat misericordia. Ego misericordie diuina creatura rationalis. quam misera facta est et ualde miserabilis: uenit tempus miserendi eius. Contra ueritas dicebat. Quæso domine impleri sermonem: quem locutus es. Totus morietur Adā cum oibus que erant in eo: quam puaricando pomum uetitum gustauit. Dixit misericordia. Ut quid domine me fecisti. Scit. n. ipsa ueritas quod ego perij: si nunquam misereris. Contra ueritas. Si per dictam tuam sententiam puaricator euaserit: perijt ueritas tua. et non permanet in eternum. Fuit autem hec questio per patrem missa ad filium. Ueritas autem et misericordia. coram eo eadem dicebant. Non uidebatur quomodo circa hominem possit misericordia et ueritas simul conseruari. Scripsit autem rex sententiam sic continentem. Nec dic. Perij si Adam non morietur et hec dic. perij si misericordia non consequatur. Si autem mors bona et hec utraq; quod postulat. ut et Adā moriatur et misericordia consequatur. Obstupuerunt omnes in uerbo sapientie. et confestim quod morietur Adā misericordia consequendo. Sed querunt quomodo mors possit fieri bona cum horribiliter sit ipso auditu. Respondit rex. Mors peccatorum pessima: sed scilicet peccatorum est preciosa et uite inuenta. Inueniatur ergo quod ex caritate moriatur non obnoxius morti. et sic mors non poterit tenere innoxium: sed faciet in ea foramen per quod transeat liberati. Placuit finis. Sed ubi: aut talis poterit. Circuit ergo orbem terrarum ueritas. et nemo inuenit a sordibus. nec infans unius diei. Sed et misericordia plustrat celum. et neminem inuenit. qui sufficienter ad hoc habeat caritatem. Et ergo hec uictoria debebat. quo nemo maiorem caritatem haberet ut animam suam per suis inutilibus poneret. Rediit itaque ad constitutum diem anxie plurimum non inuenio quod desiderabam. Tandem secusum pax eos consolans dixit. Nescitis quod non est quod faciat bonum nisi usque ad unum. Qui dedit consilium ferat auxilium. Intellexit hoc rex. et ait. Penitet me fecisse hominem. Pena inquit tenet me. Pena sustinere incubit mihi pro homine quem creauit. Et uocato angello Gabriele: dixit. Uade: dic filie syon. Ecce res tuus uenit. Festinauit ille. et ait. Adorna thalamum tuum. et suscipe regem. Dec Bern. Uides ergo quod magni periculi et quod fuit peccatum et quod magna difficultas sit inuenire remedium. In hoc itaque consenseret predicte uirtutes. et tunc impletum est illud propheticum. Mi-

sericordia et ueritas obuiauerunt sibi iusticia et pax osculate sunt. Unum et Leo papa. quod non ita in primum hominem diabolus uolentius extiterat ut eum in partes suas sine arbitrij consensione transferet: sic destruendum fuit peccatum uoluntarium et hostile consilium. ut dono gratie non obesset norma iusticie. In totius igitur humani generis strage cum unum solus fuit remedium sub diuine rationis occulto quod posset subuenire prostratis. si aliquis filiorum Adā originalis puaricationis alienus atque innocens nasceretur. qui ceteris exemplo prodesset et merito. Sed quod hec naturalis generatio non sinebat: dicens. Dauid factus est filius deinde. et de promissi generis fructu proles est orta sine uitio. Unde etiam Aschel: Natura nostra ad similitudinem dei in principio creata fuit. quatenus indefinenter ipso deo frueretur. et eius gloria sine omni corruptione et mutabilitate aliquando potiret. Hoc tamen gradum bonum statim in primis partibus perdidit. atque in huiusmodi miseras infelix et preceps ruit in eternas miseras: decurso uite labentis articulo. multo in filicis ruitura. Transierunt multa secula. et bona rationis ipsius immanitas. super omnes filios hominum est in deterius roborata: Nec ei summi sapientie diuinitatem in massa creatio humane uitae inuenit. per quam ut disposuerat in mundum ueniens taliter tuose perditio subueniret. donec ad istam de qua loquimur uirginem uertit esset. Sed hec mox ut in mundum uenit. per humane generationis lineam. tanta omnis boni uirtute atque constantia: perfecte resplenduit ut eam ipsa sapientia dei. uere digna iudicaret per quam in hominem ueniens. non tantummodo reatum primorum hominum. sed et totius mundi peccata deleret: atque diabolus sui operis inimicum cum suis elideret. necnon damna prece celestis. hominem illum reducendo reintegraret. Quis igitur ista preponderans estimare queat. qua laude digna sit. que tantorum bonorum sola pre cunctis mediatrix: effici meruerit. Dec Ansh. Nec fuit ista uirgo subito et casu inuenta: sed ab eterno predestinata. Unde Damascene. Ipsa dei genitrix ab eterno etiam preuiso tempore dei concilio predeterminata. et diuersis imaginationibus et sanctificationibus prophetarum per spiritus sanctum prefigurata et predicata fuit. Exurgam ergo in gratiarum actiones: et per tanta dei circa nos dignatione laudes referam: cum Anshelmo: dicentes. Adoramus te criste rex israel. lux gentium. princeps regum terre. domine sabaoth uirtus dei omnipotentissima. Adoramus te preciosum nostre redemptionis precium. hostiam pacificam. que sola odoris tui inestimabili suauitate. patrem qui in altis habitat. ad respiciendum humilia inclinasti. et filijs ire placabilem reddidisti. Tuas prope misericordias predicamus. tue suauitatis memoriam cum habundantia eructamus. tibi criste sacrificium laudis immolamus. pro multitudine bonitatis tue quod ostendisti nobis semini neque filijs sceleratis et perditis. Lū. n. adhuc essemus inimici

tui domū. et antiq̃ mors ī om̃ez carnē iniquū
exerceret dominium. cui omne semen Adam
lege p̃mordialis culpe obnoxium erat recorda
t̃ es uberrime misericordie tue: et prosperisti
de sublimi habitatione tua. ī hanc ualles plo
rationis et miserie. Vidisti domine afflictionē
populi tui. et tactus dolore caritatis intrinsec⁹
apposuisti cogitare super nos cogitationes pa
cis et redēptionis. Nec Anshel. Tacitis aut
illis. que ab initio omnis creature usq; ad san
cti filij sui aduentū. de hac beata uirgine pro
ph̃tata sunt: tā p̃ eos qui ante legē. q̃ per eos
qui sub lege iusti fuerūt. de natiuitate ipsius
quam q̃dem ex linea generationis humane d̃
scendisse scimus. et magna quedā atq; mirāda
signorum idicia percurrisse credimus. cōseqñ
ter aliqua uideamus. Virgo itaq; gloriosa ex
qua incarnatio filij dei est facta: de tribu iu
da. et stirpe dauid ē orta. Nā (ut ait Lixio) di
gnū atq; ueniēs erat celesti misterio: ut eadē
maria q̃ mater dei sin carnem esse meruit. et
ex regali genere. et ex sacerdotali origie nasce
retur: de qua filius dei. qui rex et sacerdos eter
nus est. corpus humane carnis assumpsit. An
no aut imperij Augusti. circiter. xxvij. nata
est glorioza uirgo Maria. ex p̃re Joachim de
nazareth. ex matre Anna. de sephor oppi
do distāte ad duas leucas de nazareth. ambo
bus iustis aī deū. Qui per annos uiginti prole
carentes p̃ habenda sobole orauerunt. uouen
tes se illam domino oblaturus. Cum aut uide
ret Isachar sacerdos Joachim iter conciuēs
suos cum oblatione assistere. spreuit illum im
properans sterilitatem. Qui improperij p̃dore
ad pastores pecorum suorum se contulit. ibi
q; appuit ei angelus dñi. confortans eū: et di
cens oēs eius exauditas. et elemosinas ascē
disse in conspectu dei. Terciam em̃ ptem sub
stantie sue dabat paup̃ibus: et terciāz templo
et templi ministris. de alia terciā uiuebat cuz
domo sua. Et ait ei āgelus. Ecce uxor tua pa
riet tibi filiam uocabisq; nomen eius Mariā
Consecrata erit domino ut uouisti. et spūsanc
to replebitur ex utero matris sue: et in templo
domini erit conuersatio eius. Eadēq; angelus
nūciauit Anne. Monitq; angelico ambo af
cenderūt in iherl̃m: et debitas gr̃as domino p̃sol
uentes in templo: regressi sunt ad propria. cō
cepitq; Anna et peperit filiam: quam uocauit
Mariā. Ab originali aut quodā p̃uilegio
singulari. in matris utero purgata fuit. Unde
Ber. Est itaq; uirgo Maria. honoz titulū cu
mulata: que p̃culdubio aī fuit sancta q̃ nata
Ego puto: quod copiosior sanctificatiōis bene
dictio q̃ in alijs sanctificatis ab utero in eam
descenderit. que non solum ipsius ortum sanc
tificaret: sed uitam eius deiceps ob omni pec
cato conferuaret immunē. Decuit nimirū. ut
singulari p̃uilegio uitā absq; peccato ducerz.
que dum peccati mortisq; per emptorē parerz

uite iusticieq; munus plus oibus obtineret.
Nec Ber. Unde dicit Augus. Quod. b. uir
go ante conceptōem filij dei. sanctificata fuit
quod peccare uenialiter potuit: sed post con
ceptionē filij dei nec mortaliter nec uenialiter
peccare potuit. Ipsa autem gloriosa uirgo
Maria cum triū esz annorū portat ad tēplū
et a parentibus ī tēplo oblata. intra septa tem
pli. cum alijs uirginibus collocata. ut litteras
disceret et dño seruiret. ibidē usq; ad annū. xii
ij. p̃mansit. Sed accelerato in ea diuina gr̃a
rōnis usu. qñ parēs eā in templo dimiserūt.
ex tunc statuit in corde suo. deum h̃re in pa
trem. et fecit se doceri dei legē ac deuote et fre
quenter cogitabat. quid posset facē deo gra
tū. ut sibi gratiā suā dare dignaret. Petebat
uero affectuose a deo gratiam obseruandi mā
data et precepta legis. et ut faceret eam ama
re omnia que ipse amat: et odire oīa q̃ ipse o
dit. Petebat quoq; oēs uirtutes. p̃ q̃s efficere
gratiosa an conspectum suum: et meli⁹ ac me
lius in dei ope proficiebat. Om̃i tpe contēpla
tioni. aut orōni. aut lectioni. aut operatiōi se
dabat. pro salute generis humani sū intermis
sione orabat: scripturas de aduentu xpi frequē
ter legebat. et quicquid in scripturis de incar
natione dei inueniebat. hoc osculando et am
plexando dulciter relegebat. Siebat ut in ui
gilis inueniretur prior: in sapientia dei erudi
tior. in humilitate hūilior. in carminibus da
uidicis elegantior. in caritate gratiosior. in pu
ritate purior. in om̃i uirtute perfectior. Erat
em̃ constans et immobilis. Et cum quottidie
melius transisset. hanc irascentem nullus ui
dit ul̃ audiuit. Omnis sermo eius ita erat gr̃a
plena. ut ī lingua eius agnosceretur deus. Et
erat sollicita circa socias suas. ne aliqua ex
eis in ullo sermone offenderet. ne aliqua in ri
su uocem suam exaltaret. ne aliqua iniuriosa
uel superba circa parem suam existeret: et ne
ī aliquo peccarent. Sine intermissione bene
dicebat dñm. Et ne forte in salutatione sua a
laudibus domini tolleretur. si quis eam saluta
bat. ipsa pro resalutatione. deo gratias rīde
bat. Denique primū ab ipsa exiuit. ut dum ho
mines sc̃i saluantur. deo gratias dicant. Ip
sa etiam prima oīm de seruanda uirginitate.
nisi deus aliter ordinaret. uotum uouit q̃ nul
la ab initio seculi. ex quo hic factus est mun
dus. deo obtulit: tam prudenter. tam humiliter
tam deuote se habebat: quod uita ipsius exē
plum uiuēdi cunctis prebebat. Uñ de uita ei⁹
sic scribit Ambro. Sit nobis tanq; in imagine
descripta uita Marie: ex q̃ uelut speculo. re
fulg; species castitatis et forā uirtutis. Virgo
erat corpe et mēte: corde hūilis. uerbis grauis
aīo prodēs. loquendi pitior. legendi studiosi
or: non in icerto diuitiarum. sed in prece pau
peris spem reponens. Intenta operi. uere
cōda sermone. arbitriū m̃tis ñ hōiē sz deū q̃rē

nullū ledere. oibz bñ uelle. maioribus assurgere. equalibus nō inuidere. iactantiā fugere. rōnem sequi. amare uirtutem. Qñ illa uel nutu lesit parentes. qñ fastiuit humilē. quādo irziuit debilem. qñ uitauit inopem: Nihil toruū ī oculis. nihil procar in uerbis. nihil inuerecundū ī actu. Nō gestus fractior. n̄ incessus soluti or. non uox petulātor: ut ipsa spēs corporis si mulacrū fuerit mentis et forma pbitatis. Tal' enim fuit Maria ut eius unica uita oim disciplina sit. Si igitur actor nō displicet opus probemus: ut quecūq; sibi exoptat pmiū imitetur exemplum. hec Amb. Unde et Anshel. Nota igitur et infatiles annos exuta. q̄ caste. q̄ scē. q̄ deo digne uitam instituerit ac ilitutē egerit. uel cogitatu q̄at coniectare. Nulli deniq; dubiū. castissimū corpus et sanctissimaz aiam eius funditus fuisse ab omni macula pēi iugi angelloz custodia pectā. ut pote: aulā q̄ suus et oim creator deus. corporaliter inhabitaturus. et ex qua hominē sue persone unitatē ineffabili fuerat operatōe sūpturus. Et quid mirz. Nam et inter homines usus obtinuit. si tñ celestibus ad terrena pōt esse cōparatio ulla. ut cū ppotēs aliquis uel persona diues aliquo uadit hospitaturus: cliētes procurent locum. muniant mudent. ornent atq; custodiant quo ueniēti dño suo aptus adhabitādū et cōgruus fiat. Quasi talis apparatus fit p aduentu terrēi hominis. et momētanee p̄tatis: q̄lis putamus apparatus hominis boni fiebat. p aduentu celestis et eterni regis ī corde sacratissime uirgis que illū nōsolum erat in semetip̄am trāsituē hospitatura. sed etiam ex substantia sua hominē factuz paritura. Hec Anshel: Considera hec attente uirtutes et mores uirginis Marie: et p posse tuo etiā imitari stude. De Marie cōceptione et s̄ctificatione est sciēdum. q̄ cum deus humanā naturam assumere decreuisset congruū fuit. ut matrē de qua nasceret p̄mitteret. Et hec p filiaz regis Astragis p̄figurata fuit. qui (ut in scholastica hystoria dr̄) ī uisione uidit. q̄ de utero filie sue uitis pulchra crescebat. q̄ frōdibus et floribus se dilatabat: et fructū preferēs totū regnum suū obumbrabat. Dictūq; ē ei q̄ de filia sua rex magn' nasciturus erat. que p̄t' hec Tyrum regē generauit qui filios isrl' de captiuitate babilōica liberauit. Ita Joachim dictū est. quod filiam gigneret. que xpm regem portaret q̄ nos de captiuitate diabolica liberauit. que et uera uitis fuit et totum mundū obumbravit. Ipsa etiaz p̄figurata fuit per fontem signatū in horto concluso positum: q̄ eam conclusam in utero matris spiritus sanctus sanctificauit et sigillo s̄cte trinitatis sic conclusit et signauit q̄ in eam nunquam aliquid coinquinatum introiuit. Hec etiam p̄figurata fuit per stellam Balaā q̄ promisit q̄ de iacob oziret stella: p q̄ figura batur Maria. fluctuantū ductrix et adiutrix

singularis et p̄cipua: sine q̄ stella nō poteram' hoc feruidum mare p̄trāsire: nec ad pōrū celestis p̄rie peruenire. Ipsa etiaz. b. uirgo quo ad suam natiuitatē p̄figurata fuit per uirgā de radice et stirpe yesse p̄ris dauid egressā. de qua flos amenissimus. i. xpus ascendit: sup q̄ septiformis gr̄a spiritus s̄cti requieuit. Nūo aut florem p̄duxit: p̄figuratum fuit in porta clausa q̄ dñs Ezechieli mōstrauit. que nunq; apiri debebat: sed dñs solus per eam clausaz transire uolebat. Ipsa etiam p̄figurata fuit. per tēplum q̄ Salo. domino edificauit. Hoc tēplum erat cōstructum marmore candidissimo et ornatum intrinsecus auro mādissimo. Sic Maria erat albisima candore purissime caritatis. Oblatio uiro Marie in templo fuit p̄monstrata per mensam solis in sabulo: o qua mensa dicitur ī scholastica hysto. Piscaltores. n. quadam rethe in mare mittentes. casu mirabili mensam auream extraxerūt: q̄ ipsi soli materiali (quem gens illa tanq; deus coluit) oblata fuit in templo. q̄ ibidem in littoz maris in sabulo cōstructum erat. Per illam mensam que in templo solis materialis ē oblata. bene est Maria figurata: que uero soli. i. summo deo. et in templo solis eternalis ē oblata. Et pulchre per mensam Maria est figurata: q̄ per eam celestis esca nobis est collata. nam ipsa filium dei iesum xpm nobis generauit: qui nos suo corpore et sanguine refocillauit. Item p̄monstrata fuit per Zepte filiaz s̄ illa ex abrupto et indiscrete oblata. deo p̄stea seruire nequiuit. maria uero rite et discrete oblata. post oblationem suam super domino seruiuit. Illa post uictoriam hostium temporalium pro gratia r̄uactione: maria ante uictoriam. pro uictorie hostium temporalium collatione. Qualiter autem deo seruiuit. et quam uitam habuit: hoc in horto illo suspenso demonstratum fuit. quem res persarum uxorī in alta structura plantauit: de quo patriam suam delonge contemplari affectauit per quam contemplatiua uita Marie designatur que in templo domini contemplationi insistēs patriam celestem super contemplatur. Oro.

Virgo uirginum Maria: que nec p̄mam similem uisa es. nec habet sequentem: que prima inter feminas seruande uirginitatis uotum uouisti. et gloriosuz munus deo obtulisti. cum hoc a nullo homine: nec uerbo dedicisses. nec exēplo ad imitationem inuitata fuisses: hac que uirtute et ceteris ornata deo placuisti. et minēdi exemplum omnibus reliquisti. deprecor bonitatem tuam immensam: ut tu summum meum solatium. dirigas uitam meam. meque tuas uirtutes et exempla proposse imitari facias: et gratiam tuam semper mihi adesse concedes Amen.

De desponsatione uirginis Marie. cap. iij.

Virgo itaque domi maria. cuius etatis processu quotidie etiam in uertutibus proficiebat. et quia pater et mater eam dereliquerant: dominus eam assumpsit. Quotidie namque ab angelis frequentabatur. quotidie diuina uisitatione fruebatur que eam a malis omnibus custodiebat. et bonis omnibus redundare faciebat. Itaque sic usque ad annus. xliij. peruenit. Tunc pontifex publice denuntiavit. ut uirgines que in templo constitute. hanc etatem impleverint domum reuerterentur: ac nuptiis operam darent. cui mandato cum ceteris paruisset: sola uirgo maria se facere non posse respondit. Siquidem et penes suos se dixit domini fuitio mancipasse: et insuper seipam domino uirginitatem uouisse. Pontifex igitur in angustia positus cum neque contra scripturam que dicit uouete et reddite. uotum infringendum putaret: neque morem genti insuetum introducere auderet. consilium habuit cum premoibus. quid esset faciendum: omnibusque in consilio placuit. dominum super hoc esse consulendum. Et ceteris quidem orationi incubentibus pontifex ex more ad consulendum dominum accessit. Nec mora et cunctis audientibus. de propitiatorij loco. uox facta est: ysaie uaticinio requirendum esse: cui uirgo commendari. et desponsari deberet. illo. scilicet egreditur uirga de radice ysaie. etc. Cunctosque de domo et familia domus. nuptiis abiles non coniugatos. uirgas suas ad altare iussit allaturos. Erat autem inter ceteros homo nomine Ioseph que cum uirga sua attulisset. et ipsa ilico flores germinasset. atque in eius cacumine columba de celo ueniens consedisset: liquido omnibus patuit. ipsam uirginem desponsandam fore. Unde in Numeris legitur: quod Moyses inuenit uirgam Aron germinasse. et turgentibus geminis flores erupisse: quod folijs dilatatis in amigdalas deformati sunt. Per istam intelligi potest beata uirgo: que instar uirge fuit gracilis per paupertatem. et flexibilis per humilitatem. et recta per intentionem et caritatem. Ista uirgo inuenta est gemmis turgentibus. quoniam filius dei in utero suo cocepit: ex qua flores fructiferi eruperunt quoniam dei filius ipsa manente uirgine: natus fuit. Nam sicut flos non uiolat actorem sed ornat: sic dei filius non uiolauit uirginem. sed magis donis et gratijs adornauit. Secundum Chrysostomum. Nec uirga est que in tabernaculo testimonij posita: sed humore terre: fructum nucis germinauit. quia secundum feminam uiri filium edidit que tamquam nux ligno passionis adhesit. Et bene nunc flos nunc fructus dicitur quod secundum Ambrosium. ueluti boni arboris fructus. per nostre uirtutis processum. nunc floret. nunc fructificat in nobis. nunc rediuita corporis resurrectione reparatur. Ideo etiam alibi flos alibi fructus dicitur quia utriusque testamenti paginis predicatur. Flos in littera: fructus in

spiritu. Flos in lege: fructus in gratia et ueritate. Flos in priori tabernaculo: fructus in foedere. Flos in oblatione carnalium sacrificiorum. fructus in spirituali intelligentia misteriorum. Sicut. nam si flore fructus prenuntiatur: sic in illis ceremonijs Christus uetus significabat. Patet itaque. quod Christus flos dicitur in prophetica ueteris testamenti promissione. qui et fructus uocatur in noui testamenti gratia perfectione. Sed sicut fructus non apparet. uiuente flore. ita nec Christi ueritas patuit carnali oblatione manente. Crescente uero flore. fructus uidebatur: quia decedente lege. gratia et ueritas per ipsum Christum facta tenetur. Igitur uirgo domini cum quibusdam uirginibus collectaneis suis quas ob miraculi ostensionem. et pudoris sui custodiam. a sacerdote acceperat. ad domum parentum in nazareth reuersa est. habens secum (more solito) sui pudoris custodes et testes sine quo nunquam processit. Unde Hieronymus. Cum ea spiritus singularum uirtutum pudicitia comes in remota mansit. quia omnino pudor indiuiduus uirginitati esse debet. sine que castitas uera seruari non potest. Nunquam igitur. b. Maria sine pudoris sui custode processit. Ioseph quoque secessit ibidem. et mutua desponsatione facta. resedit in domum suam: eam dispositurus. et nuptijs necessaria parans. Fuit itaque uirgo Maria. ioseph uiro sue tribus desponsata quia mulier uiro alterius tribus nubere non poterat quando ad ipsam hereditas paterna pertinebat. beata. autem uirgo fuit unita Ioaachim patri suo succedens ei in hereditate: et ideo ex lege cogebatur. uiro sue tribus nubere. Ambo autem de eadem tribu erant. quia ambo a dauid descenderant sed Maria per Nathan et Ioseph per Salomonem. Et Ioseph etiam cogebatur ad matrimonium contrahendum secundum temporis illius modum tamen habebat uirginitatem in desiderio proposito: sed nondum expresserat in uoto. Contra itaque matrimonium cum uirgine: committens se uoluntati diuine. Et postmodum ex diuina reuelatione Ioseph agnouit propositum Marie et tunc ex comuni consensu nouerunt uirginitatem seruare. Unde secundum Augustinum. Maria et Ioseph antequam esset facta mutua desponsatio. uirginitatem seruare proposuerunt: utrique consensus in matrimonium reuelatione spiritus sancti. Nec alter consensus in alterum nisi doctore spiritus sancti. alter alterius cognouisset propositum. Sed postea uterque propositum suum exprimens uerbo deo nouerunt uirginitatem. Adhuc enim (ut creditur) Ioseph uirgo erat cuius ratio hec esse potest. Quia cum Christus in passionem suam. nulli matrem seruandam tradidit nisi uirgini: non est probabile quod ante conceptum dum adhuc esset iuuenula tradetur alicui custodienda nisi uirgini. Fuit autem. b. uirgo desponsata Ioseph. non desponsatione futuras nuptias promittente. sed desponsatione et consensu per uerba de presenti. et ita uerum matri

monium fuit inter ipsos et consummatum: solemnitates enim nuptiarum non sunt de substantia matrimonij. Unde et Joseph sponsus et uir eius solet dici. Unde dicit. Hugo. Quod cum .b. uirgo uirginitatem uouisset. et penses eam nubere iubeant. timens illa inobediens esse pectus. nec uirginitatis propositum deserere uolens. per spiritum sanctum edocta commisit se deo certam habens fiduciam. quod eam diuina misericordia ita custodiret ut posset parentibus in contrahendo matrimonio obedientiam exhibere. et tamen uotum uirginitatis non cogeret frangere. Et ponit exemplum de Abraham qui re promissione accepit in semine ysaac. quod tamen postea iussus est imolare. Cui iussioni puit. scilicet per certo. quod tamen si humana ratione promissioni dria uideret iussio. scilicet illa tamen uirtute quod deo possibilia sunt omnia. cum obedientia iussus impleri posset promissio. Sicque scilicet. est ut et obedientie inueniet meritum et promissionis consequeret effectum. Ita potuit esse in proposito de .b. uirgine. Unde et Anselmus. Et quidem hec duo ipsa iocundius amabat uirginitatem. scilicet et fecunditatem. Uirginitatem quia habet deo per omnia placere intelligebat. Secunditatem. quod sine hac maledictum legis quod adhuc carnaliter custodiebat. currere metuebat. Duo ergo erat in uirginis animo. inuisibili sed magno confortata plio: uirginitatis amor et legalis maledictionibus timor. Utrumque liberato diu. multumque concilio uicit amor quod ponderabat et terga dedit timor. Uicit in ea amor suauiter uirginitatis et exclusit ab ea timor incurrede male dictiois. Uirgo itaque tenera et delicata. regali ex stirpe progenita et speciosissima. totam iterum suam. totum amorem suum. totum studium suum ad hoc iterum: ut corpus et animam suam deo perpetua uirginitate consecraret. Sciebat enim quod quanto sanctius eam conseruaret tanto sublimius ei qui omnis castissimus. imo quod ipsa castitas est: appropinquaret. Amplectendo igitur quod acceptabili esse cognouit domino legis. sperauit et credidit se plene euasuram maledictionem date legis: reputans secum illud tante bonitatis. tanteque sapientie: ut dum se nullatenus iuxta consilia sua melius scire aut posse facere. quod faciebat ad uerteret: tutum consilium ne quod peccati in istis subit: inueniret. Nec decepta est. Quis ei sperauit in domino. et derelictus est ab eo: Denique ubi tanta sancta iterum eius. tantumque propositum eius. tantumque fide. constantem spiritum et ineffabilem uidit caritatem eius. eo misericordie sue intuitu egit circa illam. ut nec sanctitas iterum eius frustraretur. nec castitas propositum eius uiolaretur. Ne autem firmitas fidei. confirmata spei constantia titubaret. aut caritatis in ea plenitudo deficeret. occurrat dei auxilium. quod ei et quod tiebat: erigeret et quod amabat (saluo signaculo) non auferet. Dedit ergo illi ut et uirgo quod et magis optabat permaneret. et non illam a maledicto liberam dubitaret fecunda fieret. Dedit ei ut esset ple fertilis. et uirginalis dami immunis. Nec

Anselmus. Et est hic sciendum per. Marie cognati omnes. de quod in euangelio sepe fit mentio. quod. Anna tres uiros successiue habuit. Primum. Joachi. Secundum. Cleopham fratrem Joseph. Tertium. Salomam. de quod libris horum filia una suscepit et quodlibet Mariam appellauit. De tres Marie tres uiros habuerunt. Primum Joseph. Secundum Alpheum. Tertia Debedem. Primum per christum. Secundum Jacobum minorem et Joseph iustum. quod et barabas est dictus ac Symeonem et Judam. Tercia Jacobum maiorem et Iohannem euangelistam Jacobum autem Debedei licet posterior natum tamen maior est dictus. quod primum a domino uocatur: ad cuius distinctionem. Jacobum Alphei minor est appellatus. Dic Jacobum minor et tres fratres sui preteritis consanguineis dicti sunt fratres domini. quod non solum cognati erant de duabus sororibus. sed et putabant agnati tamquam ex duobus fratribus. scilicet Joseph et Cleopha descendentes. In quos tamen anthronomastice. Jacobus frater domini est dictus. quod erat ei in facie et linamētis corporis filius. Uoluit autem dominus matrem habere suam uirum. et non de simplici sed de desponsata concipi et nasci. diffinis ex causis: quod rursus quod accipit et parte pueri. quod ex parte matris. quod ex parte aliorum. Ex parte pueri sumunt rationes quatuor. Primum scilicet. Dico. per declarationem originis. ut per generationem. Joseph. cuius Maria cognata erat. origo Marie monstraretur. et more scripturarum. genealogia christi per uirum describeretur. Secunda scilicet. Ambrosius. per remotionem suspicionis. ne scilicet a legis iniuria incepisse uideretur: cum per inupte. lege daretur. Tertia scilicet. eundem. per remotionem suspicionis. ne scilicet. Herodes et iudei christum iuste quasi adulterio natum persequi uideretur: et ab infidelibus tamquam illegitimum abiceretur. Quarta scilicet. Origenes. per sustentationem pueri. maxime cum debet in egiptum portari. ut scilicet a Joseph nutrire. unde et Joseph nutricius domini appellatur. Quinta scilicet. Origenes. Dico. et Ambrosius. propter occultationem natiuitatis christi. ut uis misterium et partem filij dei diabolo celaretur: dum eum putaret non de uirgine. sed de uero re generatum. Item quatuor rationes sumuntur ex parte matris. Prima scilicet Ambrosius. ne grauida apparens infamaretur: et ideo promissum dominus quod potest de suo ortu quod de matris pudore dubitaret. Secunda scilicet. Beda et Dico. ad uitandam pene. ne scilicet tamquam adultera a iudeis calumniaretur: et sic quasi iuste lapidaretur. Tertia secundum Dico. et Origenes ad sustentationem solacij: ut scilicet. uiri ministerio et solatio. et maxime in egiptum fugiens. et in idcirco diens frueretur. Quarta secundum glossam. ad probationem fidei: ut scilicet. Marie uerbis maior fides adhiberetur. inupta ei pergnas. miti uideatur. nec ei si se uirginem esse dicere: crederetur. Quia ad principatum nem status singuli. ut uidelicet mater domini habet aliquid cuiuslibet status. scilicet. uirginitatis. matrimonij. et uiduitatis. Item quinque rationes sumuntur ex parte aliorum. Prima secundum Ambrosium. ad remotionem excusationis peccati. ne uirgibus impudicis et male uiuentibus. uelamē excusationis preberetur: ex quo matris domini infamata uideretur.

Secunda fm Origenem. ad confirmationem matrimonij. 3 futuros hereticos. matrimonij damnare uolentes: uel ut per hoc q de uirgine et dñsponsata nasceret usq; status et uirginum et coniugator approbarei: 3 hrticos alci istoz d traheret. Tertia ad subleuatione obprobrij. ut scz ab omni gradu feminarum tolleret obprobrium. q in Eua incurrerant omnes femine: et tā uirgines q nupte q etia uidue a comuni obprobrio. q in Eua contraxerant eximerent in persona Marie. Quarta ē ad cōsolationē exempli ut uidelicet ostenderet facta desponsatione. ante conuentione liberuz eē transire ad meliora uota. sponso irf qsto. ut est in religionis ingressu ubi anima desponsatur deo: si cut fuit in beata uirgine. Quinta est secundū Crisosto. ad declarationem misterij. quo. s. ip si xpo desponsatur ecclesia. q uirgo ē immaculata semp et sine ruga: cuius vginis sum? filij in fide ihu xpi. qā secundum Leonez papam. quo spiritu de uirginis utero nascit xps: hoc d ecclesie utero nascit xpanus. Ideo autem fz Criso. Beata Maria fabro lignario dñsponsata fuit. qā xps ecclesie sponus. omniuz salutē per lignum crucis opari dbebat. Et secundū Aug. Xps natus est de matre q fabro desponsata erat. omiez carnalis nobilitatis tumorem extinxit. Nec fuit figurata per uirginez saram. Raguelis filiaz Thobie desponsata: q ab omni concupiscentia mundam fuanit aiaz Multo magis Maria Ioseph dñsponsata: q vgo in eternuz permansit immaculata. Comparatur etia uirgo Maria turri fortissime: q dice bat barris: que (ut in Scolastica historia dicitur) duobus custodibus dñedi poterat: ab omnib' uiuētib'. Tā fortissima et inuincibilis fuit Maria: cuius custos pcpuus erat deus. eterna sapiētia. Cuius uita etia comparat turri David: que munita erat mille clipeis. q d ea d pēdebant: qz mille uirtutes et multo plures in Maria apparebāt: quibus uita eius munita erat. in tantum q omnes temptationes et peccata superabat: et non solum hoc a se: sed et ab alijs grāz suaz infundēdo repellebat. Con sidera modo. quante añ hanc beatā uirginē. et etia quante post eā mulieres et uirgines fuerint: hec tñ sola mīr dñi fieri meruit. Magna enim et ineffabilis grā ē: ut una extantis milibus eligatur. Ideo at preceteris electa. fuit qz omnes alias sanctitate pcelluit. Unde Anshel. Eam solam scrutans corda et renes de. ex omnibus uirginibus quas capiebat mund' elegit et sacrauit. ut habitaret in ea corpora liter: quam iaz plenā pridem uirtutibus fouebat et circumplectebatur spiritualiter. Ipsaz autez omnes mulieres sanctitate precelluisse puto q intelligit qui animaduertit. Naz alie quidem partes gratiarum meruerunt: ipsa at plena grā ab angelo salutatur. Nec Anshel.

Alue uirga yesse florida et fructifera
 f Maria uirgo beatissima: de qua unus ille et singularis flos et fructus p dijt. unde uirtutum spiritaliū germen erupit flos suauissim' emittēs odorē: fruct' sapidissim' c' bonitas expellit mesticiā: fruct' imittēs dulcorē. flos c' satietas plenā dat leticiā. Bñdicta uirgo de radice yesse: benedictus et flos qui de tali radice ascendit. Benedicta arbor. bñdictus et arboris fructus. Tuo ergo flore me recrea. Tuo fructu ab omni miseria me libera uirgo Maria in eternuz benedicta Amen.

De conceptōe Iohānis pcurforis. Ca. iiii.

((Uit autez in dieb' illis)). s. in dieb' Herodis regis iudee ((sacerdos qdā nomine Zacharias de uice abia. et uxor ei nomine Elisaberb)) aaroni ca ((erātq; ambo iusti añ deum)) non sicut ypo crite qm fingunt iusticiā ante muuduz: ((ince dentes in omnibus mandatis)) qstū ad obser uatiam moralium pceptorum ((et iustificatio nibus dñi)) qstū ad obseruatiam ceremoniam ((sine querela)) quantuz ad obseruationē iudicialium. quia pacifice ad proximos se habebant ((et non erat illis filius)) propter sterilitatem que ē cā spālis mulieri: et senectutē q ē cā cōis uiro et mulieri. Ex quo apparet cōceptio pcurforis miraculosa. qz non fuit tñ p naturā sed per naturā grā diuina adiūtā. Iste Herodes de pñe ydumeo descendens fuit alie nigena: et iam sceptrum ablatuz fuit d iuda. et ideo tps aduentus xpi instabat. qz Jacob pñiarcha spiritu propheticō signum aduentus xpi pdixerat. qñ regnum iudee ad alienigenam translatur esset dicēs. Non auferi sceptruz de iuda et cetera. Et sciēdum s qz cuz Moyses unicum instituisset summum sacerdotem cui mortuo unus p ordinē succederet: David uolens āpliare cultuz domus domini. de uigintiqtuor familijs que descenderant ab aaron. instituit. xxiiij. sacerdotes super quos tñ unus maior erat et summus omniuz. qui dice batur princeps sacerdotum. Instituit etia ut uicissim ministrantes per hebdomadam a sabato usq; in sabbatuz. tpe uicis sue. singuli ca stimonie studerēt. nec interim in domum ppiam intrarēt: sed in domunculis circa templuz constitutis que exedre uocabantur cubarent. Et fm sortes dedit cuique uicis sue hebdomadam. et octaua fors cecidit super Abia. d quo descendit iste zacharias. Similiter d tribu leuiatarum. xxiiij. leuite erāt. ut ipsi quoq; eod modo sortiti iuxta morē sacerdotis octenis diebus ministrarent ((Zacharias autē cum in ordine uicis sue sacerdotio fungētur)) fz erigētiam sortis sue octauē. exijt de domo ubi se sacerdotibus uestibus induit. ut incensum poneret: ingressus in templuz domini dñima die

neret: ingressus in templum domini decima die mensis septimi. i. septembris (et interim populus foris orabat extra templum) quia non erat licitum populo ingredi templum sed tantum atrium . Ex his uidetur Zacharias fuisse sacerdos simplex . nō summus : quia hic dicitur . quod ingressus fuit templum ad ponendum incensum tantum . Hoc autē licitū erat minorib⁹ sacerdotib⁹ . secundū qd dicit apostol⁹ In p̄rio quidē tabernaculo quotidiē in f̄bāt sacerdotes sacrificiorū mīsteria cōsuetes . quia pacto sacrificio in altari olocaustoz qd erat in atrio ubi ministrabant sacerdotes minores . sacerdos qd ibi ministraverat accipiebat prunas de altari olocaustorū . et intrans p̄mā partē templi . qd uocatur sanctū uel sancta . cremabat i illa super altare incēsi thimiama . et tūc erat sacrificiū consumatū et hoc fiebat omni die . In hoc enim erat cōsumatio sacrificij . quia sacrificia ueteris legis non erant accepta . nisi ex fide et deuotione offerentium de uotio autem per thurificationem designabāt et ideo in hoc sacrificium consumabatur . In illam uero partē templi . que dicebatur sanctum sanctorum . solus summus sacerdos intrabat cum sanguine hirci et uituli immolati pro peccato populi ut ex illo aspergeret contra propitiatorium . Quod autem Zacharias intrauerit cum sanguine tali non dicitur hic . sed solum ad ponendum incensum . Unde angelus apparuit ei a dextris altaris incensi . quod etia uocatur altare aureum . Hoc autem altare non fuit intra sancta sanctorum sed in prima parte templi . ad quam simplices sacerdotes poterant ingredi . Sed incensum quod soli summo sacerdoti licitum erat ponere intra sanctum sanctorum in die expiationis hoc non ponebat ut ad offerendū sed ut nebula inde cōsurgēs opiret oraculum . quando pontifex aspergebat sanguine uituli et hirci contra oraculū . Et ne aliquis historiographus describens sacerdotium iudeorum mentionem facit de summo . Zacharie sacerdotio . Per zachariam qui domini memō iterpr̄at . bonus platus signatur qd in suo pectore debet dei memoriā gerere pro sua et suorum subditorum salute . Dic autem templum ingreditur per diligenter diuini cultus sollicitudinem et offert incensum per deuotionem . et populus orat per eius informationem . Triplex uero debet haberi de dō memoria . scilicet potentie eius quo ad opera creationis . sapientie quo ad opera recreationis . bonitatis quo ad opera retributionis . Prima ad patrem . secunda ad filium . tertia ad spiritū referatur . Apparuit autē zacharie Gabriel angelus . stans adextris altaris incensi . quo uiso timor irruit super eum propter altioris et porentioris nature aspectū . Sed bonus a malo discernitur : quia malus horrore continuat : qui secundum Bedam nulla meli-

us ratione quam fide intrepida superatur . bonus autem statim confortat et consolatur . Unde angelus statim eum confortauit dicens (Ne timeas zacharia) qd diceret . Ueni ad p̄solationē tuā : et ideo subdit (qd exaudita ē deprecatio tua) Orabat enim nō p sobole . de qd iā nō sperabat p̄sertim cum de sua sueque uxoris etate diffideret et angelo id p̄mittenti nō crederet sed p populi peccatis et redēptione : et aduētu Messie . et quia salus populi p xp̄m futura erat nūciauit ei filiū nasciturū . qui p̄mā p fidei p̄dicando plebē saluatori p̄paret . Nomen quoq pueri idicauit . qd Iohānes uocari debuit . Iohānes enim interpretat i quo est gr̄a . ipse uo xp̄m manifestauit : per quē gr̄a . et ueritas facta ē Ubi Beda . Iohānes enim interpretatur in quo ē gratia . uel domini gratia : quo nomie declaratur primo parentibus eius gratia in quibus decrepitis filius nasceretur esse donata . Deinde ipsi iohāni : qd magnus coram dño erat futurus . et adhuc i utero matris spiritus sancti sit munere ditādus . Postremo ē filijs isrl̄ : quos ad dñm deum ipsorū erat cōuerturnus . Nec Beda . Patri quoq inde gaudiū scz interiorius . et exultatōem scz exteriorius insinuauit . Dicitur enim exultatio quasi extra saltatio . et hoc ē pprie qd gaudiū ē tantum interiorius . qd nō pōt contineri : quin appareat exteriorius . Leticia ē multis alijs in eius natiuitate promissit . quia i ortu eius non solum pater . sed et alij multi sūt gratulati : et nūc etiā uidēus impleri . qd dies sue natiuitatis : non solum festiuatur ab omnibus cristianis etiam a sarraceis et quibuscūq alijs . Unde Beda . Merito pater gaudet . quod uel in senecta natum : uel talis gratie acceperit filium . Gaudent et alij : quibus in auditum eatenus regni celestis euangelizauit ingressum . Unde et Ambrosius . Solemnis leticia est : in ortu et generatione istorum . Sanctus enim non solum parentum gratia : sed etiam salus est plurimorum . Unde admonemur hoc loco : sanctorum generatione letari . Nec ambro . Moraliter in quolibet nfm possumus iuenire zachariā . et uxore eius elizabēth : que parit ei filiū : cuius nomē debz uocari Ioh̄es . exitq sibi gaudiū et exultatō : et mlti in natitate ei⁹ gaudebāt Elizabeth uxor zacharie potest itelligi caro copulata sp̄s sancto qd sic uir regit et castigat uxorez . ita sp̄s castigat et regere debz carnē : ne lasciuiat et icadat in fornicationis reatū . Nec p̄t ei filium . quando sp̄s per carnis officium exercet op⁹ uiuū ut si dat elemosinā . uestit nudum . pascit esurientem . uisitat infirmū . sepelit mortuū et cetera hmoi . tunc uxor ipsius sic uitis habundat : in lateribus domus sue . Duius filij nomen debz iohānes . uidelicet dei gratia uocari : quia nemo bonum opus debet sibi ascribere . sed tantum gratie dei . Eritque sibi gaudium et exultatio . quia de bono opere gaudebit et ex

ultabit. qui mentē letificat et sēnat. Et multi in natiuitate eius gaudebūt. omnes uidelicet bōi. qui primo suo cōgregatūtur ī bono. Est ergo nobis sūmopeze prouidendūz ut q̄ gaudeamus extezius tzipudiantes ī corpe: gaudeam⁹ iterius exultātes ī mente: q̄ reliquie cogitatōnum diem festum agūt dñō. Nō ē impijs gaudere dicit dñs: nec peccatoribus a facie p̄cto rū. Quo circa purgemus aīas n̄ras a maculis uiciōz: ut tante solēnitatis gaudiūz digne celebrare possimus. Magnificentiaz ēt pueri coram dñō futurā. in uirtute sanctitate et dignitate. angelus p̄nunciauit. Cui⁹ magnitudo in. iiii. cōsistit fm. iiii. dimēnsiones. s. in altitudine cōuersationis in p̄funditate humilitatis. ī latitudine caritatis. in longitudine p̄seuerantie finalis. fm illud apostoli. ut possitis cōphēdere cū oībus sc̄is. zc. Saluatore quoq̄ post mōz attestante: inter natos mulierū maior eo nō surrexit. Sed et angelus multipharia eius magnitudinem subseq̄ntē exposuit et plura ipsius p̄uilegia seziatim memorauit. Nā uita eis cū abstinentia p̄dixit. s. q̄ (uinum et sicerā). i. poculū q̄ inebriare pōt. bibiturus n̄ ēēt: q̄ nō decet uas celestis mācipatū gr̄e. seclī illecebris deseruire. In quo patēter idicauit angel⁹: q̄ ab omnibus uicijs et mundi illecebris. q̄ statū mētis solēt euertere futur⁹. erat īmunis. Pre dixit ēt angelus q̄ spiritus sc̄o et utero esset re plendus. s. quātū ad purgatōem origial⁹ p̄c̄i: et ad opatōez bōi meritorij. In quo p̄fecto oī dicit: q̄ nat⁹ ī mādū. cūctis yrtutū frib⁹ clarificā d⁹ ēēt. Predixit quoq̄ mltos filios israhel cōu terz ad dominū. i. ad xp̄z: q̄ et fecit predicādo ipsū. et p̄hibēdo de eo testimoniū. Prenū ciavit insup angelus q̄ añ dñm ī spū et uirtute helye ēēt precessuro. Primo prop̄ similitu dinem officij. q̄ sic helyas precedz aduētum xp̄i fm: ita ioh̄es p̄cessit p̄mū. Secundo pp̄ similitudinē officij. quia uterq̄ uiuit ī magna uictus et uestitus austeritate. Tercio p̄pter si militudinē doctrine q̄ uterq̄ cōstanter redar guit uicia. ēt personarū magistrū. Ad hoc at̄ debebat p̄cedere (ut conuerteret corda patrū in filios). s. quātū ad scripturaz itelligētiāz (et incredulos ad prudētiā istoz) quo ad fidei obedientiā et (parēt dñō plebem p̄fectam.) quo ad euāgelij et noui testamenti gr̄am susci piendā: q̄ neminē ad p̄fectū adduxerat lex. Et propter hoc dī illa lex t̄ioria. q̄ ip̄ectorz ē timore pene retrahi a mal. lex autem euāge lica dī lex amoris: q̄ p̄fectorū ē a malis re trahi amore boni. Sicut aut̄ de pentibus sei bus talis et tantus natus est: sic sepe prouecte etatis homines. et bonis operibus steriles. ex dono spiritus sancti faciūt magnū fructū in ec clesia dei. sic patet de Aug. et dīo. q̄ prouecte etatis uocati fuerunt ab fide xp̄i. Sacha rias autem sterilitatem uxoris et utriusq̄ sene ctutem considerans non credidit. et ob hoc

usq̄ in diem partus obmutuit. significans qd̄ iā adueniēte xp̄o lex et p̄p̄bie adimplere iacēte Unde criso. Et ideo zacharias sacerdos iude orum obmutuit. q̄ iam cessare et obmutescē optabat sacrificia eorum. que p̄ p̄c̄is populi offerebant. Ueniebat enī solus sacerdos. qui agno proprio imolato. sacrificiūz deo p̄ p̄c̄is oīm offerret. Per hoc quoq̄ q̄ dubitans fac tus est mutus. significat q̄ lingua dubitantis in fide facta est muta. qm̄ eius oratio non est deo accepta: Per hoc etiam q̄ post reuelatō nem sibi factam obmutuit. innuit q̄ post r̄ne lationē siue uisōz debz homo reticere q̄ mu tus. nō se iactare tanq̄ elatus ((. Ut at̄ im pleti s̄t dies officij ei⁹. abiit in domū suāz)) ad quam nō licebat reuerti durāte officio. Uicis enim suo tpe sacerdotes castione studebant ac secūdum preceptū dñi uinum et omne q̄ ie bzari p̄ non bibebant. Sz si legalis sacerdos tenebatur ad tantā continentia et abstinentiam ac reuerētiā sc̄torum multo magis sacerdos euangelicus q̄ tantum cōficit sacramētum. et quia tota ebdomada qua ī templo mīstrabat sacerdos ad hoc deputatus in templo māebat et non exibat ad prop̄ia negocia intentus ad dina: ex hoc inoleuit cōsuetudo apud aliquos religiosos. sancta et honesta. s. quod ille qui ē ebdomodarius per totam ebdomodā māet in fra claustrz: n̄ exiēs ad extiora itēt⁹ ad dina. q̄ illo tempore medius est et sequester inter con uentum et deum. Apud quosdāz etia z religio sus abstinet illa ebdomada cōi colloquio. et ap̄ quosdā et seculares canonicos in oī tunc dor mit dōmitorio ((Post hoc eliza. c̄cepit)). s. viiij Calē. octobris et sexta feria. et quia senex erat pre uerecondia se. v. mensibus occultauit. do nec maria conciperet et fetus eius exultans cū gaudie propharet. Licet. n. de conceptu et de ablato obprobrio sterilitatis gauderz. pp̄t āni lē tñ etatez aliq̄tulū erubescibat: ne ī sene ctute uideretur libedini uacasse. Antiq̄. n. ubi non erat spes de prole. non conueniebant inter se. Ubi beda. Quanta sanctis cura sit ne qd̄ īpe de quo erubescere debeāt admittāt ostendit elyzabeth: que et de ipsis que accipe cupiebat donis erubescit: Considera ergo hic quō elyzabeth ē de licitis erubescibat coraz hominibus. et stude de illicitis omnibus eru bescere et abstinere. nō solum coram hoībus. sed etiam coram deo et angelis eius. Nam (testante boetō) magis est nobis in dicta neces sitas recte uiuendi et probitatis. que oīa faci⁹ ante oculos iudicis cuncta cernētis. un̄ Aug⁹. Quicqd̄ fecero de⁹ assistit. ut pote p̄petu⁹ īspe ctor oīm cogitationū. itētōnū et actōnū. cūq̄ h̄ diligenter cōsidero timore p̄ter et ingēti rubo re confundor. q̄ illū ubique p̄item. et omnia occulta mea uidētē intueor multa enīz sūt ī me de quibus coram deo erubesco. Et ideo ait Ansel. Ubi pecca. ubi deum eē nescis. Un̄

et quidam alius. Tu quid tunc facis quod me spectante ruberes. Tur spectante deo non magis ipse rubes: Inter proprietates quippe hominis una est uerecundari in turpe perpetuo. Propter quod inuerecundi dicuntur inuidabiles. quod in aliquo a rationis honore mutati sunt. pecorinam naturam assumentes. et tanquam effrontes inter homines rationales se habentes. Oratio

Ancte iohannes tu eodem angelo quo christus denunciante conceptus. et prius ab ipso angelo laudatus quod a patre genitus: Tu de quo dixit deus. In te natos mulierum non surrexit maior. ad te domine tanta scilicet tam bene. tam magnam. confugio. dubius de salute mea. quod atus de magna mea culpa. sed sperans de maiori tua gratia. Dele ergo apud deum scelera mea. quod maiora sunt apud eum merita tua. Magna. nam scilicet magne iohannes merita tua ut sufficerent potest tibi et mihi. et si profuerint mihi nihil minuent tibi. Suppleat ergo tua abundantia meam inopiam ut de te meditatum et saluat me in eternum gaudeam amen.

De conceptione saluatoris. La. v.

Nam mense aut sexto a conceptione percursoris. primo quam uenit plenitudo illius sacratissimi et felicissimi temporis. scilicet principium sexte etatis quo summa trinitas generi humano per incarnationem uerbi. prouidere ante tempora ordinauerat: uocans deus omnipotens gabrielem archangelum unum de primis principibus regni sui. misit eum in ciuitatem galilee dictam nazareth ad uirginem mariam desponsatam ioseph uiro de suo genere. quod ambo erant de domo dauid. de familia regali. de tribu iudaica nobili: et per ceteris religiosi. sic dicit bernardus. Placuit deo eodem ordine et eodem modo. hominem reconciliare. quod nouerat cecidisse ceciderat atque homo fuisse. Beda diabolo ostendit. fuisse pente exequente dialoco influente mulierem consentiente. Reparatus est eodem ordine ex contrario. deo destinante angelo exequente dialoco interueniente: et uirgine consentiente. Verba autem hic posita mysterijs sunt plena et ideo ut dicit Beba solemniter sunt notanda tantumque cordi inferenda: quanto manifestius apparet quod in ipsis tota redemptionis nostre summa consistit. libenter et debemus recordari de principijs nostre salutis. Notandum ergo: quod numerus senarius non uacat a mysterio. Unde christus conceptus est sexta etate. quia per ipsum debebant omnia perfici: numerus senarius perfectus est. Item sexta cyliade. id est millenario. qui est limes omnium numerorum: et christus est limes et finis omnium etiam Item sexto mense. quod illo mense factus est mundus. quod per ipsum refici debebat: sicut per ipsum factus fuerat. Item sexta feria. quod illa die homo est creatus et per ipsum recreari debebat iam perditus. Et ideo similiter eadem etate. eodem millenario eodem mense. et eadem feria passus est: reuolutis. xxxiiij. annis. Et forte ut omnia conuenerent. di-

ei posset quod etiam sexta hora conceptus esset. quod ea hora passus est: sicut etiam eadem hora homo peccauit. ut sic secundum quamdam congruentiam eadem hora qua eua seducta fuit per dyabolum: maria edocta sit per angelum. Misus est igitur angelus gabriel qui dei fortitudo interpretatur. ut dei uirtutem et dei sapiam carnem suscipere nuntiaret: in qua humilis appareret: aereas potestates debellarum. Et ideo merito de ordine archangelorum esse debuit: quod magna nuntiavit. Deus autem mittens angelum. fuit tota trinitas. licet patri specialiter attribatur. Pater quidam misit. quod ei incubebat prouidentia de filio. de sponsa. et de genitrice filius uero misit: quod uenturus erat in uirginem. spiritus sanctus etiam misit quod ipse sanctificare et obumbrare habuit ipsam. (In ciuitate galilee) quod interpretatur transmigrationis quod scilicet transiturus erat de incredulitate iudeorum ad fidem gentium. Est autem duplex galylea. una est gentium coniuncta tizis quam salomō dedit regi ysaie. et de illa hic non dicitur. Alia est iudeorum que est super mare galilee: et de illa hic intenditur. (Cui nomen nazareth) quod interpretatur flos: conueniens enim fuit ut uerus flos. id est christus conciperetur in flore id est in nazareth. et de flore. id est de beata uirgine. et cum floribus. id est tempore florum: et sic accipiemus florem de flore. id est flore inter flores. Dicit autem flos. Ihs propter sancte conuersationis pulchritudinem et decorum propter bone opinionis suauitatem et odorem propter passionis fructum et conuersationis fidelium utilitatem. Iste flos. floruit in conceptione apparuit in natiuitate emarcuit in passione: et refluuit tandem in resurrectione. Si ergo uias. carpere istum florem. sequere decorem sue conuersationis predicare odorem operationis. et sic habebis. fructum passionis. Noli dñs sicut terreni reges magnam ciuitatem eligere in nuptijs suis quibus copulauit sibi naturam humanam. sed nazareth ciuitatem quia propter humilitatis exemplum: ut nos diceret spiritus humilia loca eligere. sed in ciuitate hierusalem magna elegit pati: ut nos doceret obprobria coram multis pro ipso non erubescere. Misus est igitur (ad uirginem) non quamlibet. sed uirginem mentem. uirginem corpore. uirginem professione. Voluit autem christus concipi et nasci de uirgine. Primo secundum bernardum. quod congruum fuit. ut si deus conciperetur uel nasci debuit: non nisi de uirgine conciperetur uel nascere. Item si uirgo conceptura uel pitura erat: non nisi dum conciperet uel peret. Secunda ratio est secundum Damascum. ut qui in celis patrem habet sine matre in terris haberet matrem sine patre. Tercia secundum Augustinum. ut signaret membra sua missi ca. de uirgine ecclesia secundum spiritum nascitura iohannes decuit caput de uirgine nasci. Quarta ut sic primus adam. de terra uirgine factus fuerat ita secundum adam ac uirgine homo fieret. Quinta ut sicut per eam uirginem facta fuit humani generis predictio: ita per mariam uirginem fie-

zet eiusdē repatio (Ad uirginē inq̃ desposatā uiro) (Cur at de desposata concipi et nasci uoluit supra de desposicione uirginis marie dictum ē. Uir uero noiat ut dicit Bern. n̄ quia maritus. sed q̃ hō uirtutis et iustus erat. et idō fuit testis legitimus. Unde et ioseph .i. accrescens. s. p. augmētū uirtutū dī. per q̃ continuus pfectus uirtutū inuicē. Et nota. iiii. famulos ioseph in scriptura. Primus fuit filius iacob in quo notat prudētia. q̃ sōnia pharaōis prudēter exposuit. Scōdo ioseph uir marie i quo notat tpantia: q̃ mariā uirginē resignauit. Tertius ioseph ab arimathia: i quo notat fortitudō. q̃ audacter itroijt ad pilatū: et petijt cōp̃ ihu. quart⁹ ioseph iustus i quo notat iusticia unde et iustus est noiatus. Tale itaq̃ decebat h̄re nom̄ sp̄sū uirgis: i quo iueniret misteria ois uirtutis. Additur at (de domo dauid.) ad ostendēdū q̃ xps descēdit de semine dauid: sicut fuerat p̄ pphetas p̄dictū. Et enī ioseph non fuerit pater saluatoris. tñ uirgo maria de qua xps carnē assūpsit. fuit de eadē tribu. cuz ioseph. s. de tribu iplius dauid. Merito aut dī (nomen v̄gis maria) Hoc ei uenerabile nomē triplicē h̄z it̄p̄ratōnē i triplici lingua. De braice it̄p̄ratur stella maris uel illuminatrix latine ethimologizatur mare amarum. syraice uero domina nuncupat. Ipsa fuit matris stella i filij dei natiuitate. tunc enim emisit radiū totū mūdū illūinātē. Nam amara i filij passōe q̃ tunc ipsius aiā ptransiuit gladius sed domina i sua assūptione. qñ sup̄ choros angelorū est exaltata. Itē maria dicta est stella maris i p̄ctōz conductione. q̃ p mare huius seli eos dirigit ad portū p̄nē et ad filiū pducēdo i cuius etiam signū i natitate xpi stella magna appuit que eos ad natū ifantem pduxit. unde oculi oim̄ p̄ctōz sint ad ip̄am sic oculi oim̄ nautaz ad stellaz Un̄ Bern. Ne auertas oculos tuos a fulgore huius sideris si nō uis obrui pcell. O quisq̃ te itelligis i hui⁹ seli pfluuiio magis it̄ pcellas et tempestates fluere quā s̄r terrā ab̄l̄are: respice stellā. uoca mariā. Si iactas s̄bie undis. si ab̄itōnis. si detractōis si emulatōis: respice stellā. uoca mariā. si ira cūdia. aut auaricia. aut carnal̄ illecebra nauiclam cōcussērit int̄is. respice stellā. uoca mariam. Si criminū imāitate turbat⁹ uel oscie feditate cōfusus baratzo despationis icipias absorberi. respice stellā. uoca mariā. In piculis. i āgustijs i rebus dubijs. mariā cogita. mariā uoca. nō recedat ab ore. nō recedat a corde. et ut ip̄etres eius oīs suffragiū. ne d̄feras cōuersationis exēplum. Ip̄a seq̃ns n̄ deuias. s. ip̄am rogās ne despēs. ip̄a cogitās nō erras. ip̄a tenēte n̄ corruis. ip̄a ptegere n̄ metuis. ip̄a ducēte n̄ fatigaris. ip̄a ppicia ad portū pueis sic i temetip̄o expiri poteris q̃merito dictū sit nom̄ uirginis maria. maris stella. hec Bern. Itē illuminatrix it̄p̄rata ē. q̃ splēdore gr̄e

et exēplis sue sc̄issime uite mādū illustrauit. un̄ de ea canit ecclesia. c. uita icli. cūc. illu. eccle. Dic ait bern. Tolle hoc corp⁹ solare. ubi dies: tolle mariā hāc maris stellā. q̃d nisi caligo inuoluēs et umbra mortis ac d̄fissime tenebre reliquūt. hec Bern. Est q̃ppe stella maris h̄ utiq̃ tenebrosi maris ubi reptilia quorū n̄ est nūerus. Ples stellas h̄z celū: mare unaz q̃ p̄e oib̄s ill̄ clarior et melior ē. micās meritis. illustrās exēpl. De hac ei una ortus ē sol iusticie. c. fulgore illustrā oia que q̃ seq̃r nō ab̄lat i tenebris. sed h̄bit lumē uite. Ergo fulgoris illā stellā eē putā q̃ hunc tātū talēq̃ solē pepit mūdo. Qui hāc stellā seq̃r. deuare n̄ poterit nec errare: Itē ē mare amara i p̄tōz cōuersione. q̃ eis ip̄etret: ut ouertātur de p̄ctis suis. faciens aquā carnalis delectatiōis ouerti i uinum cōpūctōis. Hoc etiam nomen ouenit ei. inq̃tū mare p̄ctis secli in tota uita sua fuit sibi amara et ispidum p̄pter desideria nidendi filiū in regno suo. Itē l̄ie deriuat a mari inq̃tum i ipsa ē cōfluētia oim̄ gr̄arū sicut oia fluita cōfluūt ad mare. Itē est dñā it̄p̄rationum subuētōe. liberās oēs de angustijs suo tēpore. Pōt quidē et uult subuenire. q̃ regia celi ē. et m̄r misericordie. Hoc et nomē. s. dñā cōuenit ei inq̃tum ip̄a dñā existit nō tātūz hoīm i terra: uerūetiā āgelorū in celo et demonū in inferno. Et idō in omni tēptatōe et maxime i ifestatōes demonum inuocāda ē maria q̃ s̄z bern. Nō sic timēt hostes uisibiles quālibet castrorū multitudinē sicut ille aeree potestates marie uocabulū. patrociniū et exēplū. Sicut ei puluis ante faciē uenti spargitur. et sicut cera ante faciē ignis liq̃scit: sic ad inuocatōez huius nois maria. fugiūt et p̄eūt. Et iterū. ubi nomē marie noiatur. ibi demonū effugatur reis uenia medela egris pusill̄ corde robor afflic̄ consolatio. p̄grinantibus adiutorium datur. hec bern. Uel al̄r potest accipi ut inq̃tū mare amarū gerat typū actiuoz. inq̃tum stella uel illuminatrix seu illuminata gerat tipū d̄t̄platiuoz s̄z inq̃tum domina gerit typum p̄latorum

Missus est igit̄ angelus gabriel ad maria et ut anūciar̄ ei et dicer̄. q̃d fili⁹ sp̄s suaz cōcupisceret. et eā si et i m̄f̄ elegiss̄z. ip̄aq̃ mōeret n̄ iduceret. ut eundē filiū letat̄er suscipet. q̃ p̄ eā toti⁹ humani generis salutē deus opari decreuiss̄z. Un̄ bern. Felix maria cui nec huilitas defuit nec uirgitas Ut ei q̃ sc̄m sc̄toz c̄cepta erat piter et p̄itura sc̄a eēt corpe. accepit domū uirgitalis. ut eēt et m̄te. accepit et huilitatis. Dis nimiz uirgo regia gēmis ornata uirtutū. gemioq̃ m̄tis piter et corporis decor̄ prefulgida: sp̄e sua et pulcritudinē sua i celestibus cognita. celi ciuiū in se puocauit aspectus. ut et regis aim in sui occupiam iclinaret et celestēz nūcium ad se s̄z d̄ sup̄nis adduceret. (Et iḡr sus āgelus ad eā) quo: puto in secretariū cubicli ubi illa fortassis clauso s̄r se ostio orabat

premi suū in abscondito. Nec suspicandum ē qd aptū āgelus iuenerit ostiū uirgīs. c. in pposi to erat hoīm fugere frequētiās. uitare collo quia ne uel orāris pēbare silentiū uel cōtinē tie castitas tēptare. Clauserat itaq; etiā illa hora suū super se habitaculum prudentis sima uirgo sed homib; n̄ angelis. hec bern. Non igitur in plateis maria erat. nō i publico morabat intus erat i penetralibus sola sedbat nec tñ sola tanto uirtutū exercitū circūsepta. Un̄ criso. Inuit āgelus mariā. nō foris uagā tem: sed solitariam et contemplationi uacan tem: et quia non quesit gratiam apud mūdū iuenit gratiā apud deū. unde et ābro. Nec ad ipos īgress^o āgeli iuenta ē dōi i penēbilib^o sic comitte: ne qd itētiōē abrūpet. Neq; em̄ cōmī tes femias desiderabat: qd bōas cogitationes habebat. Quinetiā tē sibi mī^o sola uidebat: cū sola esset. nā quēadmodū sola. cui tot libri ad esset tot archāgeli: tot pphē. Deniq; gabriel. ubi eā reuēire solebat: iuenit. Un̄ alibi. hie ro. Dēbis cellulā que te solum capiat: imo nō eris solus. angelica tecum turba yfabit. tot so cij quot sancti. lege euangelium. fabulatur te cum ihs replicabis aplos uel pphas. nunqd poteris talem alium tuis sermonibus habere conforē. Et bern. Nunquam minus solus sum qd qñ sol^o sum. Credendum āt qd tē erat to ta abstracta in deuotissima orōe uel in intia contemplatione. confuzgente forte tunc spēa lē ex meditatione super salute generis humāi qualz. s. per uirginem debebat saluari. Un̄ ē quidam dicunt eaz tunc actu legisse illd̄ ysa. Ecce uirgo cōcipiet tē. In hoc igr̄ actu tā itī me cōtēplationis. quo erat deo totalr coadōa ta. īgressus ē angelus ad eam. Ratiōabile. n. uir qd qñ corporāl^r sibi uoluit uniri uerbuz et num: tunc ipsa spiritaliter sibi fuerit unita i contemplationis actu. Ingressus itaq; āgel^o ad uirginē in thalamo cōclauī domūcle sue manētem. Et ei ad solum corpali uisōe: et hu mana spē apparēs ait. (Aue grā plēna. domi^o tecum: beēdicta tu i mulieribus). Augelus i hoīs forma apparēs qd exēplo docuit: qd deūz icarnari. et spiritum corpori nunciāuit. Quia. n. illum nunciāuit. qui in se inuisibilis corpus uisibile uoluit ex uirgine sumere: congrue de buit corporali spē apparere. Formauit āt an gelus sibi corpus lucidum. Quia fm̄ Aug^o. fa cie rutilans et ueste choruscās. uirgini appuit. Loueniēter uero ānunciā. uirgini icarnatio uerbi: ut. s. prius ipsū cōcipiat mēte quaz car ne. Mutans ergo augelus nomen eue dicit v gini aue: idicans eam ab oi ue liberam. Que bene grā plena dicit: qd alijs ad mensurā grā datur. hec aut sola. grām quā nlla alia meru erat. cōsecuta ē ut gratie replēt auctōe. Que cum grā plena sit. prius etiā qd cōcipiat. post cōceptōez quanta dei habundet grāz quis co gitare possit. Unde Diero. Et bene plena. qd

ceteris per ptes prestat grā: marie vō siml se totā ifudit grē plenitudo. Vere grā plena per qd largo sātispiri^o ymbre supfusa ē omnis cre atura. Que celis dedit glām: terris deum. pa cēq; refudit hōib; fide gentibus. finez uicijs uite ordinē mōib; disciplinā. Dicit quoq; ei dñs tecū. s. sit in utero. qd ē tecū i aīo: adipleat uentrē. qd adiplz mētē. Tecū non tñ per essē tiam. potētiaz. et presētia. quāl^r est in oib^o rō^o nec solū per grāz eo modo quo est in scīs ho mib;: sed etiā p carnis assūptōz de tuis pzi simis sāguinibus. Ubi nota qd etī tota salu tatio āgelica sit uirgini grāssia ista tñ clausula. s. dñs tecū. potissie eam delectat: et iō singula ri deuotōe dicēda esset. lz. n. iā erat cū v gine nouū tñ misit nūcium: qd mō singulari uoluit eē secū. hec ē sola p oib; mulieribus et sup oēs mulieres bñdicta p̄dicatur. Dis. n. mulier subiacer maledictioni dei uel legis: nā corrup ta subiacer maledictōi dei. qd ait. in dolore pa ries: vgo maledictōi legis: i qua erat maledic ta sterilis. Sed maria utrūq; maledictum ui tauit: maledictū dei. qd uirgo pmanst. maledi ctū legis qd filiū habuit. Unde ipa p̄miceria v ginū dum pmo vgitatē suā deo obtulit. male dictū legis aboleuit. Et merito bñdicta dī. p quā mundus a maledictōe liberaf. Et notā dum qd sup hāc salutatōnem nūq; hō puenire ualebit. nec aliq; excellentius dulcius et grati us. bēam vginē salutare poterit. qd hac saluta tōe. qd ipse deus p̄ dictauit et p angelū ei dñi nauit. In cuius vbis singulis. dulcissima ipli canē misteria. Nā deus p̄ sua oīpotētia eā o formauit. ut esset imunis ab omni ue. qd ipor tat istud vbu aue. Filius quoq; dei sua sapia sic eā illustrāuit ut eēt p̄claz sydus quo celuz et terra illustrant: qd notat hoc nomen maria: qd sonat idē qd maris stella. Spiritus sancti et tota sua dñā dulcedie eā penetrādo. sua grā eā tāgrōsam effecit. ut omnis qui q̄sierit p eaz grāz iueniat: qd inuitur in his uerbis grā ple na. In hoc aut uerbo dñs tecū: āmonet illi^o ineffabilis unionis opatio qd tota trinitas i ea p̄fecit. cū sue carnis substātiā dñe nature in una psona coplauit ita ut d^o fierz hō et hō d^o. Quid i illa hōa gaudiū et dulcedis habuēit: nll lūq; hoīz ad plēū expiri potuit: p hāc clauslā benedicta tu i mlerib^o: oīs creatura mirādo agnoscit et testāf eā benedictā et exaltatā sup oēm creaturā tā celestem qd tēstē. Per bñ dictus fructus uētris tui bñdici^o et extolī ex cellētissimus fructus uētris uirginalis. qd oēs creaturam uiuificauit. scīficauit et in eternuz bñdixit. Ipsa uero uirgo maria ut salutati onem angli audiuit. turbata est et nihil rñdit. Nō fuit t̄bata turbatione icredulitatis. sicut zacharias uel alia ratione culpabili. nec de uisione angli. qd angelos uidere solita erat: sed turbata fuit. primo fm̄ criso. ppter noue appitionis spēz. qd etī cōsueta fuezit uidere ā

gelum nūc tamen nouo modo appuit ei sum
pta specie corpali: et cum ingēti lumine et splē
dore ex hoc aliquatē pterita fuit. Unī cātā
Et exspauescit uirgo de luie. Scdo ppter uir
ginalis pudicitie uerecūdiaz: q̄r (ut dic ābro.
) trepidare uirginum est. et ad oēs uiri igress⁹
paueri. oīs uiri affatus uereri. Tercio ppter
none salutatiois formā q̄s fmo eius igerebat.
Unde ābro. Benedictionis nouā formulā mi
rabat: q̄ nūq̄ ē āte apta. soli marie salutatio
hec fuabat. Quarto ppter laudatiois excel
lētiam q̄ āgel⁹ i suo fmo eā laudauit. Scfe
n. mētes hūiluz. q̄toampli⁹ laudib⁹ attollun
tur: tantomagis timēt. Turbata ergo fuit ex
uerecūdia vtuosa et hōesta: s; n̄ p̄bata. unī tāq̄
prudēs et cauta et tota pudōsa: nihil mīdit. co
gitās iter semetipsā d̄ nouitate tal̄ salutatiois.
et dcm̄ examinās. n̄ ei sic salutare āgeli cōueue
rāt eā: nec uq̄ talia loq̄ntes audierat. In qua
salutatioe cū uideret se d̄ trib⁹ cōm̄dari n̄ pote
rat hūil̄ dñā n̄ ibari. Cōm̄dat. n. q̄ eēt gratia
plēa: et q̄ dñs eēt secū et q̄ eēt b̄ndicta s̄r omēs
m̄fieres. At hūil̄ dñā n̄ potat suā cōm̄datioez
sine rubōe et ibatōe audire. q̄r uer⁹ hūil̄ d̄ lau
dib⁹ et honorib⁹ erubescere solet et dolet. Unde
Bern. q̄ turbata ē fuit uerecūdie v̄gial. q̄ n̄ p̄
bata fuit fortitudis: q̄ v̄e tacuit et cogitauit.
fuit prudētie et discretiois. Tūc āgel⁹ ituit v̄
ginē: et uarias eā secū uoluere cogitatioes faci
lie d̄phēdēs et cāz sue ibatōis cognoscēs cōsolat
pauidā: cōfortat timētē. ac q̄ notaz fāiliarē ex
noie uacā: ne t̄er d̄beat. beigne p̄suadet. et in
bet dicēs. ((Ne t̄ieas māia)) nec d̄ laudib⁹ q̄r ti
bi dixi uerecūdis: ē ei v̄itas i eis. Nec solū ei grā
plēa s; ēr toti generi hūano grā m̄ltiplicē r̄cu
pasti et re((iueisti apud dū)) q̄ nulla unq̄ re p̄t
creatura. q. d. fm̄ cirso. Qui apud deū meret
grāz nō h̄z qd̄ timeat. Inuenisti iquit quo me
ritor. Lerte hūilitate pudicitie. castitate. et cō
scie puritate. De prio dicit cirso. qualiter q̄s
grām repiret: nisi mediāte hūilitate. Nā hūili
bus deus dat grām. De alijs duobus dicit gre
go. Inuenit grām v̄go corā deo. qz splēdore
pudicitie p̄p̄ia exornās aiām. ḡtū se deo h̄ita
culū p̄parauit. Et nō solū celibatū inuolabilē
reliq̄t: sed ēt imaculatā consciām custodiuit.
Itaq̄ inuenisti grām. s. dei et hōim pacē. mortis
destructōem. et uite repatioez: ut p te deus mū
dū redimeret: p te illūinaret: p te ad uitā reuo
caret. Plena ḡ iā grā inuenit grām sed alijs et
ad disp̄sādū. Unde aug. O maria grām apud
dñm inuenisti: et hāc p totum mūdū diffūdēte
mezuiisti. Unde notāter dicit inuenisti. nō dicit ha
buiisti uel acq̄suiisti. qz res h̄ita uel iuste acq̄si
ta. ut p̄p̄ia custodi. sed inuenta. his q̄ pdiderūt
restituē. sic maria inuenit grām. nō sibi soli re
tineādam. sed tāq̄ alijs restituēdā. Qui. n. iue
nit pditum tenet restituere. grām uero q̄ eua
pdidit maria iueit. nō soluz p se s; et p nobis.
imo et ppter nos: qz si nos p̄ctōres nō fuissē

m⁹ de⁹ de ip̄a carnē n̄ sūp̄fiss; et iō oēs q̄ peccā
do ḡtiā amissim⁹. securi ad trohū grē accedā.
et mariā iueniēte grē pijs fletib⁹ et deuotis orōi
b⁹ pulsem⁹. ut grāz nobis reddat q̄ p nobis et p
pter nos iueit. Ipsa. n. ita legal. iusta. pia et
p̄p̄ia. q̄ n̄lli q̄rēti denegat grā. Unī bern. Qui
b⁹ oia ē facta. oib⁹ sinū m̄iscōie appuit. ut de
pleitudie eius accipiāt uniuersi. captiui redē
ptōz. eger curatōz istis cōsolatōz. p̄ctōr ueniā.
iust⁹ grāz. āgelus leticiā. deniqz tota trinitas
glāz. Et itez. Silioli hec peccatoz scala. hec
mea maxia fiducia: hec tota rō spei mee. Di
co nobis si pie a uobis p̄fata fuerit si pie fue
rit iuocata: cōpaticē uobis. n̄ deerit necessita
ti ūre. Siqdē nec facultas desse possit. nec uo
lūtas qm̄ regia celoz ē. misericors ē. et m̄r mi
sericordie. et iterū. Altius itueni quāto deu
tōis affectu a nobis eā uoluit honorari. qui to
ti bōi pleitudinē posuit i maria. ut si qd̄ spei i
nobis ē. si qd̄ grē. si qd̄ salutē ab ea noueri r̄dū
dare nihil. n. nos h̄re uoluit d̄. q̄ p man⁹ māie
n̄ trāsiret. hec bern. Inuenisti inq̄ grāz to
tius grē auctorē cōceptura. Nā ((ecce accipies
i utero)) sine peccato et macula ((ac pies filiū))
sine dolore et tristitia. uirgo pmanēs i ptu. s. c
et i cōceptu Et bñ dic. cōcipies i ūro. iā. n. p fi
dē et deuotōz cōceperat eū i corde suo. Et hoc
mō debēus nos eū cōcipe. s. p fidē et deuotioez
et pere p sc̄rāz opatōz. Et uocabis nom̄ ei⁹ ih̄z
.i. saluatorē. Nō dic ipones. qz hoc nom̄ ab eē
nō fuit a dō p̄re ipōitū et p angelum marie et iō
seph ac per eos alijs diuulgatum. Hoc etiam
nom̄ ipositum ē secundum p̄p̄rietatem futurā
qz sal⁹ hūani generis fūta erat p ih̄m q̄ sal⁹ iter
ptat. et iō subdi. Ip̄e. n. saluū faciet. nō quē
qz sed populū suū. ei. s. p fidē adherētē. et ip̄m
bōis opibus imitātē. a peccatis eoz. Et p hoc
notat uerus eē deus: qz solius dei ē saluare a
peccatis ut ait cirso. populus xpi n̄ tñ natō iu
deorū ē. s; oēs quoqz q̄ ad eū ueniūt eiusqz ag
nitōi donant. Utinā et me peccatorē digneris
dñe ih̄u annūerare pp̄lo tuo ut saluū me faciās
a p̄ctis meis ((Dic erit magn⁹)) n̄ qdē ead̄ mag
tudie q̄ ioh̄es. d̄ q̄ ēr p̄dictū fuerat. erit enim
magn⁹ corā dñō: s; dr̄iter fm̄ ābro. qz ioh̄es
magn⁹ ut hō corā dñō: hic nero magn⁹ ut de⁹
et dei fili⁹. Dic at h̄ erit magn⁹. nō q̄ an̄ ptum
uirgis nō fuerit magn⁹. sp. n. fuit magn⁹ de⁹:
s; fuit⁹ erit magn⁹ hō. qz magificētā q̄ habu
it fili⁹ dei eteznalr p naturā: acceptur⁹ erat fi
li⁹ uirgis ex tpe p grāz. et eteznalr hitur⁹. ut una
sit p̄sona hō et de⁹. Et bñ magn⁹: qz fili⁹ altis
simi mereb̄r appellari. Unī seq̄r ((Et fili⁹)) s.
natural ((altissimi uocabr)) i. ipsi⁹ dei q̄ sol⁹ ē
altissim⁹. Hō. n. alt⁹ ē inē creaturas corpales
s; āgel⁹ altior: de⁹ at altissim⁹ ((Et dabit illi
dñs de⁹ sedē)) i. regnū ((dauid p̄ris ei⁹)) fm̄ Be
dā. q̄ āgel⁹ p̄us dixit xpm̄ filiū altissimi. nūc
uero p̄rez suū dixit eē dauid. p h̄ euidēt demō
stat duas naturas i una p̄sōa xpi: diuī. fm̄ q̄

ē fili⁹ dei: ⁊ hūanā. fm q̄ ē fili⁹ dauid. Dabit aut ei sedē dauid n̄ typicā s̄z uerā. nō tpalē s̄z eternā. n̄ terrenā s̄z celestē. q̄ idcirco dī fuis se dō: q̄r hec i q̄ dō tpalr sedet. eñe illius ymaginē gerebat. Un̄ beda. Accepit aut sedē siue regnū dauid dñs. ut gētē cui dō quondā tpalis regnū gubernacula simul ⁊ exēpla iusticie prebuit: quāq; modul⁹ ymnoz spiritaliū ad fidē atq; amorē sui cōditoris accēdere solebat. hāc ipse factis. uerbis. donis ⁊ pmissis. ad regnū celeste ⁊ immortale uocaret. atq; ad ipsaz dei p̄ris uiuētem pduceret. Angls ḡ n̄ loqr hic de regē tpali q̄ illud negauit xps corā pylato: dicēns regnū meū n̄ ē de hoc mundo. neq; xps in hoc mūdo exercuit tpale regnū ⁊ iudayco pplo: cui tñ debebat regnū iudeoz iure h̄rditario sed loqr de regē spūali ecclesie militātis. ⁊ celesti eccleie triumphātis: q̄ figuratū fuit per regnum dō tpale. sic ⁊ celestis h̄rlm p tpalem. ⁊ sicut dō regnauit i regē tpali ita ⁊ xps regnabit i spūali ⁊ celesti. q̄r regnabit i ecclia. hic i uia ⁊ i p̄ria. Un̄ ⁊ subdiē ((Et regabit i domo iacob ieternum)) Hic quoq; accipiēda est domus iacob. nō tpalis sed eterna. i qua regnet ieternum. Regbit ergo ieternū i domo iacob. i. super omnes electos de domo ei abrahe ⁊ ysaac aliq; fuerunt f̄p̄bati. sicut ysmael ⁊ esau s̄z i domo iacob oēs e⁹ filij. a sc̄tis doctorib⁹ i ter electos sūt cōputati. q̄r et si aliq; peccauerūt p̄niam tū egerūt. Iacob q̄ppe iterptat sup̄latur. In ill⁹ eñ q̄ sup̄latur passiōes iordiatas ⁊ uicia. regit xps. s̄z i ill⁹ q̄ sup̄latur ab eis. f̄gt dyabol⁹. Regbit ergo n̄ soluz i domo dō. i. in tribu iuda. ueretiā i domo iacob. i. i toto pplo israhel ⁊ i tota ecclesia. ⁊ omib⁹ electis. nō fm secessionē carnis s̄z fidei. Per q̄ itelligit q̄ i e⁹ regni exercitu. oēs illi enumerāt. q̄cunq; dauid ⁊ iacob fidē ⁊ iusticiā imitāt. q̄r ipi sūt spūalis ⁊ eterna sedes dauid ⁊ dom⁹ iacob: i q̄ se dedit ⁊ regnabit dñs ihs ieternū. ⁊ nunc qdē p gr̄as: ⁊ i futuro per gl̄am. Beati i quib⁹ ihs regnabit ieternū. q̄r ⁊ ipi euz eo f̄gnabunt ((Et regni e⁹ nō erit finis)) Xpus. n. nō soluz i q̄s tuz de⁹. sed etiā i q̄s tuz hō regnabit ieternuz: nō soluz sup hoīes. s̄z etiā sup āgelos. Hoc regnū eternū ē ⁊ n̄ corrūpet. hoc ip̄sum n̄ deficiet ⁊ nō auferet: q̄r regbit dñs ieternū ⁊ i seclm seclī. Ubi Berni. Q̄s gloriosū ē regnū illud. i quo reges cōgregati sūt cōuenerūt i unū. ad laudādū. s̄z gl̄ificādū euz q̄ sp̄ oēs ē rex regum ⁊ dñs dñantiuz. De c⁹ splēdissia cōtēplatōne: fulgebūt iusti sic sol i regē p̄ris eoz. O si ⁊ mei peccatōis memierit ihs i bñplacito ppli sui: cū uenerit in regnū suū. O si me i illa die qñ traditurus ē regnū deo p̄ri. uisitare dignabit in salutari suo. ad uidēdum. s̄z in bōitate electoz suoz ad letādū i leticia gētis sue: ut laudēt ē a me euz h̄rditate sua. Ueni iteri dñe ihs: aufer scandala de regē tuo q̄ est aīa mea. ut regnes q̄ debes i ea q̄r tu es ip̄e rex meus ⁊ deus

meus. q̄ mādās salutes iacob. hec Berni. Et euz āgl̄s tāta rtulisset maria pplexa fuit. q̄r s̄z ābro. Neq; n̄ credere debuit āgl̄o. neq; tātemer usurpare diuina. Un̄ de alio certificari uolēs de quo multū tiebat. s̄z ne v̄ginitatē suā pderz de mō cōceptōis q̄r dicēs ((Quō fiet istud)) s̄z q̄ tu pmuttis me pere filiū ((qñ uiz n̄ cognosco)) i. me uiz n̄ cognitū. ⁊ aio uoui: ⁊ ex uoto pposui. q̄r q̄uis despōsata erat. tñ se nunq; nupturā neq; uirū cognitū certissie sciebat. Et ita fuit v̄go mēte carne ⁊ pposito. q̄. d. Rē credo. sed de mō q̄ro. euz sciat dñs meus testif cōscie mee uotū eē ancille n̄ cognoscere uiz q̄ lege q̄ ordine placebit ei ut fiat istud. un̄ ambro. Nō dubitat eē faciēdū q̄ quō possit fieri inquirat. egerat maria. Ecce v̄go cōci. i. uirō ⁊ pi. fi. ⁊ ideo credidit futurū. s̄z quō fieret an̄ n̄ legerat. Nō enim quēadmodū fieret l̄tātō alicui pphē fuerat reuelatum. Tñ. n. mādati mīsteriuz n̄ fuit hoīs s̄z āgeli ore pmēdū. hec ābro ((Et angls. f̄ter)) inq̄r n̄ modo hūmāo s̄z diuino. n̄ p uiz sed p opatōz spūsc̄i. q̄ i te sup ueniet sicut ignis dñus mentem tuā inflamās carnēq; tuā dei filio uniendā pfectissime puritate sc̄ificans ⁊ singulari modo te fecūdabit. ⁊ ex e⁹ opatione salua tibi uirginitate tua ꝓcipies Spūsc̄is p̄ri uirginē uenerat i sua sc̄ificatiōe eā ab originali p̄cto purgādo. s̄z i cōceptōe filij dei supueit. i. itez uenit maiore gr̄e plēitudinē cōferēdo. q̄ nō soluz sc̄ificauit mēte s̄z eē uētre. Supuenit igit spūsc̄i uirginē. quē admodū uirt⁹ solis descendit s̄z rosā ⁊ lilij dās ill⁹ cōcipiēdi uirtutē. Et l̄z ista ineffabil cōceptō celebrata sit opatōe toti⁹ f̄nitatis. cū opa f̄nitatis sint idiuisa. sp̄ealr tñ appropriat hoc op⁹ spūsc̄o ppter ples rōes. P̄ria ē fm aug. ppter oñsōz gr̄e sine meritis. ut uidelz p hoc q̄ d̄r ꝓcept⁹ de spūsc̄o. oñdāt q̄ sit ex solaḡra q̄ nlla hoīm merita p̄cesserūt. H̄ra aut at̄buit spūsc̄o. Un̄ glo. Spūs ē nom̄ omnis gr̄e. q̄ a deo inspirat. Sc̄da ē fm ābro. ppter uirtutē opatōis: q̄r sc̄z opatōe ⁊ uirtute spūsc̄i ꝓcept⁹ ē. cui at̄buit opa clemētie ⁊ pietatis. Tercia ē fm m̄ḡm s̄n̄iaz ppter oñsōnē eximie caritatis q̄ at̄buit spūsc̄o ut. s̄. oñdāt. q̄ uerbu⁹ dei caro factū ē ineffabili caritate q̄ de⁹ sic dilexit mūdū. ut filiū suū unigenitū daret ((Et uirt⁹ altissimi)) p̄ris s̄. dei uerbu⁹ seu fili⁹. q̄r fm aplm d̄r dei p̄ris sapia. ⁊ uirt⁹ ((obūbrabit tibi)) i. de te corp⁹ q̄i umbrac̄m assumet. i. q̄ de⁹ q̄i hamū sub cibo se abscondet: q̄r in b̄ea uirgīe sub umbra eaznis latuit uirt⁹ deitatis. Dinitas obūbrata fuit uirgī p susceptōz hūanitatis. ut q̄ impossibile erat mōrali femine: obiectu tñ uiuifici corpis ferret p̄nitiā maiestatis ⁊ lucē sustinēt inaccessibleē sicut sol. qñ eum uisū intneri non possumus. obumbratur nobis aliquo uelāie. Un̄ Berni. Quia de⁹ spūs ē nos v̄o caro: umbra corpis sui tēpauit se nō bis ut obiectu uiuifice carnis. uideāus v̄bum

i carne .solē i nube .lūm i testa cereā in laetia
hec bez. Qd at in pfatide bēe marie cāit. q̄ z
unigēitū tuū scēlispizitns obrūbatōe cōcepit. nō
ē ōriū huic. q̄ hic dī obrūbatō fieri p corpus
xpi. applicatū dīno lūmī. Lū. n. tā filiū q̄ spūs
sāctus sint v̄tutes p̄ris. z corpus xpi utriq̄ v̄tu
ti cōuēlar. filio tāq̄ cui unīf. spūscō tāq̄ agē
ti a quo formaf. p̄z q̄ hec obrūbatō tā filio q̄
spūscō cōuenire p̄t. Et attēde quō hic an
gelus totā trinitatē v̄gini edidit. Primū nāq̄
spūscōm sub noīe p̄pō cōmemorat: dīde fili
um noīe v̄tutis. z dīcūnt p̄rem noīe altissimi i
sinuat. Sic ergo ut notet tota trinitas fecisse i
carnatōem appropat h̄ spūscō icarnatōis co
opatiōem. cū dicit. spūscōm frueniet in te. s̄z
filio carnis asūptōem. cū subdīf z v̄tus altissi
mi obrūbauit tibi: s̄z p̄ri auctoritatē cū dīc al
tissimi. Excessum nāq̄ icarnatōis opus totius
trinitatis fuit. q̄r sicut p̄fōe sic z opa trinitatis
isepabilia s̄z z indiuisa: ita ut q̄cqd opa una p̄
sona. opet z alia: q̄uis solus filiū fuerit incar
nat. n̄ p̄ nec spūscōm ut p̄ eādē sapiam q̄ d̄
mād. cōdiderat. repatō fieret z q̄ dī filio erat
i diuinitate ipse fili. h̄ōis fieret i h̄ūa nitate. ne
filiū nom ad aliū trāsiret. q̄ n̄ eēt fili. eēna nati
tate. Et h̄emo s̄ile d̄ trib. iduētib. unū d̄ semet
ipsis. d̄ q̄b. dīci p̄t: q̄ oēs simul unicū faciūt op.
z q̄cqd facit un. facit alius. n̄ tñ iduīt nisi unus.
Un Aug. ita singulor. q̄q̄ in trinitate opat tri
nitas opat unicūq̄ opanti coopātibus duob.
cōueniēte i trib. agēdi cōcordia n̄ i uno dīficiē
te efficacia pagēdi. ((Zōq̄ z q̄ nascet ex te s̄a
ct. uocabit fili. dī)) n̄ adoptiū. sicut alij s̄z nāl.
Qui tñ ab eēno fuit fili. s̄z n̄ uocabat l̄ māifef
taf noīe aliquo nisi i tpe. q̄. d. q̄r ei secūdaris v̄
tute spūscōi: n̄ plē uiri gnābis. s̄z filiū dī q̄r nō
ex libidīe cōcipies. iō nō p̄ctōrē s̄z scēm gignes
z p̄ns sine dolore paries. Un bern. Quid est
dicere. Qm n̄ d̄ h̄ōie: s̄z d̄ spūscō cōcipies. cōci
pies at v̄tutē altissimi. hoc ē filiū dī: iō z q̄ na
sct ex te. i. ex tua v̄a nā scēm. uocabit fili. dī
i. n̄ solū q̄ d̄ sinu p̄ris i uter. tuū ueniēs. obzum
brabit tibi. s̄z ēt id q̄ d̄ tua substātia sociabit
sibi. ex hoc iā uocabit fili. dī: quē admōz z is q̄
a p̄fē ē aī secla gēit. tu. quoq̄ amō reputabit
fili. Sic at z q̄ natū ē ex ipō erit tu. z q̄ ex te
nascet ex it ei. ut tñ n̄ sint duo filij s̄z un. Et l̄z
aliū q̄d ex te. aliū ex illo sit. iā tñ n̄ cuiusq̄ su.
s̄z un. utriq̄ fili. ex it. Hec bern. Et nō. q̄ dīc
sāct. absolute z substātiue absq̄ dīfmiatiōe.
q̄r si diceret sc̄ta caro. sc̄tū h̄ō l̄ aliq̄ cōsile pa
rū uidret dixisse. nec exp̄sisset sc̄tātē ei. p̄ple
te. Posuit ergo idifinite scēm q̄r q̄cqd fuit q̄ v̄
go gēuit. p̄culdubio ac singulari scēm fuit.

Et ne v̄go d̄ p̄ru i aliq̄ desparet: z ut fīd̄ exē
plo āgel. astrueret z cōfirmaret. exēpl. sterilis
anus z p̄fē iduxit: sc̄iorisq̄ feie z steril. iopia
tā fecūditatē v̄gini nūciauit ut asseret oīa d̄cē
ti a dō possibilia: q̄ solito ordini nāe uidet ōri
a: z q̄ supra nāz cōceptū d̄dit. sterili: datur. nō

dubitaret z v̄gi z ut facili. credas. ecce iqt̄ eli
zabeth cōgrā tua. cū eēt senex. z uocaret steri
lis. pp̄ notā iā dudū ei. sterilitatē. iā sex m̄fessē
q̄ cōcepit filiū p̄ dī v̄tutē. Tñ q̄r istd̄ exēplū nō
ē usq̄ q̄q̄ p̄fectū q̄r mā. ē v̄ginē cōcipe q̄r stēi
lē: z iō āgel. iducit rōis efficacīa ex dī oipoten
tia: dīcēs ((q̄r n̄ erit ipossibile ap̄d dū oē v̄bū)) .
i. oīs res dīḡ v̄bo. q̄n̄ iplere possit oē v̄bo suo p̄
missū l̄ v̄bū. i. q̄cūq̄ op. l̄ scēm i ei. dispositōe p̄
uisū. nā diecre dī ē facere. fm̄ illd̄ ps. ip̄e dixit
z facta s̄t. q̄cqd ei d̄dictōez n̄ iplcat. totū ē dō
possibile: cuiusmōi ē v̄ginē pere. S̄z q̄ iplcat
d̄dictōez ut d̄dictoria s̄t eē v̄a. ut ea q̄ sc̄a s̄t fi
ant n̄ sc̄a zc. huiusmodi talia n̄ s̄t dō possibilia
n̄ pp̄ ipossibilitatē dī. s̄z pp̄ ipossibilitatē rei. q̄.
d. p̄ v̄tutē actōez nāe. nec steril. nec v̄go p̄t cō
cipe: s̄z diuina potētia p̄t h̄ facere. Secūdu
bern. Dīc oē v̄bum z n̄ oē factibile. q̄r q̄ facile
pōt h̄ōes loq̄ q̄ uolūt: sic icōparabiliter facili.
p̄t d̄ iplere. q̄cqd p̄t illi v̄bo exp̄mere. Prete
rea fm̄ eūdē bern. Cōcept. elizabeth v̄gini nū
ciaf. ut dū miracul. miraculo addit. gaudium
gaudio cumulef. Itē q̄r occultauit se z iā oc
cultare n̄ potat. cōueniēs fuit q̄ ante cefos uir
go hoc sciret. Itē ut tā p̄cursoris q̄ saluatoris
gesta sciret: q̄ scriptores docere dēbat. Itēz p̄
pter sanctificatōz baptiste: quem adhuc i ufo
m̄ris pōitū ihs uoluit sc̄ficare. Itē ut ātiq̄ zc
te obseq̄ p̄beret: z ut hūilitatē ipleret. Māia
q̄ppe z elizabeth cōgrā seu cōsobrie fuerūt i
fo gdu: q̄r filie duaz soror. s̄. āne z hysmerie.
Fuit et elizabeth de f̄bu iuda sic z māia. In
tuere h̄ z meditare q̄r tota z tñitas ē ibi p̄ns
r̄fionē h̄ sue filie singularis expectans. z a
māter ac delectabilr e. uerecundia z mores af
piciēs: z v̄ba auscultās. Q̄lis est domūcula:
ubi tales s̄t z talia exercent. Nā licet sc̄ta tñi
tas sit ubiq̄ ibi tñ nūc aliq̄ mō singulari eam
ē mediteris: rōe singularis opatōis. Intuere
ēt z medita. q̄r āgl̄s cū reuerētia. ultuq̄ pla
cido dñam suā diligēt iducit. z v̄ba sua sapiēt
ordiat. ut s̄t h̄ ope mirifico. uolūtātē dñi sui p̄
ficere ualeat. Et ei q̄r ipsa se habet tiorate z
hūilf facie pudorosa: q̄r ex iprouiso ab anglo
v̄bis istis p̄ucta. Nō extollit neque se f̄putat.
z cū audit maḡlia de se q̄lia nūq̄ alicui dicta
fuere: sed totū ascribit gr̄e dīne. Nam ergo
angl̄s expleto nūc ābasiatoris officio expectat
uirgis r̄fū. Unde bern. Audisti uirgo q̄r cōci
pies. audisti q̄r non p̄ hōinē sed p̄ spūscōm. Ex
pectat angl̄s r̄fū tuū tps ē ei ut reuēat ad dū
q̄ misit illū. Expeētāus et nos o dñā v̄bū mīsa
tōis: quos mīfabilr p̄mit snia dānatōis. ecce p̄
ctū tibi offeri n̄re salutis: statiq̄ liberamur si
cōfētis h̄ supplicat a te pia v̄go flebil adā cū mī
sera sobole. exul de padiso: hoc d̄. hec cefi
flagitāt p̄res tui. q̄ et ipi bitant in regiōe ūbre
mortis. hoc totus mundus tuis genibus puo
lutus expectat. Q̄ dñā rīde v̄bum: q̄ terra. q̄
inferri. q̄ celi expectāt rīde v̄bz suscipe uer

bū: pfer tuū. z suscipe dñā emittē trāsitoriiū.
z āplecte sēpīnū. hec berū. nū z bñs auguf. ex
clamat. O bñā maria scīm oē captiuū. tuū de
pcaſ affēfū. te dñā mūdus sue fidei obfidē fecē
noli morari vgo: nūcio festināf rīde vbu. z sus
cipe filiū. Tādē prudētissia vgo auditis an
geli vñbis cōsensit. z put dñf pfūda deuotōe. ge
nua flexit. ac māibus expāf deīd iūctis. z ocu
lis ad celū cleuatis. cū iestabili hūilitate ptu
lit desiderāfissū vbu toto cōdis affectu audiē
dū dicēs (Ecce ācilla dñi: fiat mihi fm vbum
tuū) Ecce p̄mpta obedīa deuota op̄atō. fids
sēnsus. Ancilla inq̄t sū dñi. nī mee sed illi⁹ p̄a
tis sū. fiat mihi f3 vbu tuū. i. fm q̄tu mihi nū
ciaſti. Que mī dñi eligiſt sue cōditōis. z dīne di
gnatōis p̄ oīa mēd: ācilla se nūcupat. z cū ma
gna deuotōe p̄missū āgli ipleri optat. Ad hāc
uocē marie exclamāt aug⁹. dicēs. O felix obe
dīa. o īsignis grā. q̄ dū hūilf fide dedit celi ī se
opificē cōpauit. Unde z anſel. O fides deo ac
cepta. o hūilitas deo grā. o obedīa oī sac̄fistō
deo iocūdus oblata. o sublimis vgo mī dei. o
mī humilf ācilla dei. Quid sublimius eē possit
Quid hūilitatē debuit ēt ipā p̄ferre. Un ber.
Humilitatē. uide deuotōem. Ancillā se dic dñi
q̄ mī eligiſt. nec repētina exaltata p̄missōe. sū
ācilla dicēdo nullā sibi progatiuā tāte grē uē
dicauit q̄n faceret q̄ iuberē. Mittē ei hūilēq̄
pīfa hūilitatē debuit ēt ipā p̄ferre. Un ber.
Sp̄ solet eē grē dīne fāiliaris vtus hūilitas
deus ei sup̄bis resistit. humilib⁹ āt dat grām.
Humilitas ergo respondetur. ut sedes. gratie
preparetur. Ecce inquit ancilla dñi. Que est
hec tā sublimis hūilitas. q̄ cedere nō nouit ho
norib⁹. īfolescere glā nescit. Nō magnū ē esse
humilē ī abiectōe. magna p̄sus z rara uirt⁹
hūilitas honorata. Hec berū. Bñā ergo vgo
q̄ ultra omēs homīes mūdī p̄ ānūciatōem āge
li attollebat. z tam ī se pfūdissime hūiliabat
ideo ei⁹ hūilitas īcompabil⁹ p̄ oībus alijs vtu
tibus cōmēdat. In ter omēs em vtutes. tātūz
placuit hūilitas bñe uirgis filio dī. q̄ attraxit
ip̄z de celo: ut ex uirgie carnē assumeret. quē
admodū ferp̄z trahit ab adamāte. Un Aug⁹.
O uera hūilitas q̄ deū hoībus pepit. uirtū mor
talibus edidit. padisuz apuit. z hoīnuz aīas li
berauit. Facta ē marie hūilitas scala celestis
p̄ q̄ deus descēdit ad terras: Decebat emī (ut
dicit Beda) q̄ sicut p̄ sup̄biā eue. mors ī mūdū
it̄rauit: ita p̄ humilitatē marie uirtē it̄roīt⁹ pā
deret. Tātūz aut placuit x̄po ista uox uirgis
cuz dicit. ecce ācilla domī. q̄ ex hoc magis ap
pellat se ī scriptura filiū ancille q̄ uirgis. Ex
quo trahit euidēs argumētūz q̄ pl⁹ placuit dō
marie hūilitas. q̄ uirgitas. Et licz figula v
ba hui⁹ euāgelij sit plena misterijs. ista tamē
uerba q̄ ī sui cōtēsus expressiōe uirgo ponit.
p̄cipue redolēt uirtutes icōpabiles. Pōit emī
ser uerba q̄ redolēt ser uirtutes eximias ī ea.
Dicit nāq̄ ecce ī quo obedīa p̄mpta: ācilla ī

quo hūilitas dñi ī quo v̄gitas īmaculata. fiat
ī q̄ caritas īflāmata. mīhi ī q̄ spes secura f3
vbum tuū ī quo fides deuota. Et ve fides duo
ta erat ī v̄gie q̄ illud credidit se ī debere fieri
ad vbu āgeli. q̄ nūq̄ a sc̄lis fuerat auditū. nū
q̄ reprū. nūq̄ uisū. āt ab aliq⁹ cogitatū d̄ hac
fīdē dic berū. Tria mirabilia fecit dñs ī icarna
tōe. Lōiūcta q̄dē se adiūicē de⁹ z hō: mī z vgo
fides z cor hūanū. Et q̄dē etia cōmixtō ē īse
rior alijs duab⁹: sed nī min⁹ fortis. Mīz ei est
quō cor hūanū his duob⁹ fidē accommodauit.
quō credi potuit. q̄ de⁹ hō eēt. q̄ vgo fuerat q̄
pepisset. Hec enī neq̄unt cōmisceri si nī misceat
glutinū spūſſacti. V̄gr his v̄bis dictis a v̄gie
statim ī illa hora sanctissīma spiritū sanctus
ī eā sup̄uēt. ac dei filiū vgo glōſa cōcepit. Un
stati ī his v̄bis marie filius dei totus īfuit ī
uterū ei⁹. z ex ea carnē assūpsit: z tot⁹ ī sinu
p̄ris remāsīt. In īstati ei fuit totū corp⁹ x̄pi for
matū z aīa rōnal creatā. z sūl⁹ utrūq̄ dīnitati ī
p̄ſōa filij dīuctū. ut idē esset de⁹ z hō. salua uē
usq̄ nātē p̄petate. Fuit āt corp⁹ x̄pi formatuz
ex sāguie bñe v̄gis. nī ex carne z fuit ī īstati
sāguis sep̄atio cōsolidatio figuratio aiatio dīfi
catio. Et ī eodē īstati fuit plenus z p̄fect⁹ hō
ī aīa z carne fm oīa corpis lināmēta f3 puu
lus uald: ita ut īmbroz dīſtinctō. nūz possz dīſc
ni uisu hūano. Postea vō nālīter ī utero cre
uit ut alijs. īz īmbroz dīſtinctō. z aīe īfusio dila
ta nī fuerit ut ī alijs. Fuit ēt p̄fect⁹ de⁹ sic z p̄
fect⁹ hō f3 hūanā nām ex aīa rōali z humana
carnē subsistēs fm diuinā ex uerbo. utriusq̄
ī unitate p̄ſone dīunctō. Sicut ei ī deitate est
una essētia z tres p̄ſone. ita ī x̄po ecōuerso est
una p̄ſona z tres eēntie. f. deitas. aīa z caro.
Hoc ē eternū nouū z ātīquū. ē. n. deitas efna
aīa noua. q̄ ī assūptōe creata. caro ātīq̄. q̄ ab
adā ppagata. z x̄ps fm naturā deitatis ē gēe
ratus. fm aīam creat⁹: z fm carnez fact⁹. Et
fuit unio triplex ī x̄po. f. deitatis ad aīaz z es
uerso. ac deitatis ad carnē z ecōuerso: z aīe
ad carnē. Due p̄ores unioēs sp̄ māsēt. tertia
sep̄ata fuit ī morte. Unio igit dīnitatis ad hu
manā naturā nī ē ī unitate nātē f3 p̄ſone. nī p̄ſo
ne hūane f3 dīne nī assūpte f3 assūmētis: nec p̄
ſone c⁹libet. f3 sol⁹ uerbi. Quia ei īpossibile ē
q̄ nātā dīna cōcurrat cū alia. sic ps ad sc̄ij cō
structōz. uel q̄ ipsa trāseat ī alia. uel alia ī
ipā iō dīnitas z hūanitas nī unū ē ī unitate na
ture f3 p̄ſone. Et q̄ diuina nātā ī nullo sup
posito p̄ subsistere p̄terq̄ ī pp̄ia yp̄ostasi. iō
unio illa nī pōt eē ī p̄ſona hoīs sed dei. z pp̄
ea de⁹ ī una p̄ſonaz suaz fecit seipm sup̄poi
tū hūane nātē. Un tū una ē ibi p̄ſonalitas z
unitas p̄ſonal. f. ex pte assūmētis z iō x̄ps fm
q̄ ē hō. nī ē p̄ſona. Un hugo. Ex quo. hōmē de
us assūpsit totū assūpsit. carnē. f. z animā. i. ho
minis nāz nī hoīs p̄ſonā: sed hoīem ī p̄ſonam
Caro enim illa. z anima. ātq̄ uerbo unīrēt ī
p̄ſonā: nī erāt inter se unita ad p̄ſonā. Unio si

qdē una fuit et ad unū vbi carnis et aīe .n. pūs
vbu et cāo. nec pūs vbu et aīa. nec pūs aīa et ca
ro: sed sūt vbu et aīa et caro. Nec cepit eē pōa
vbu. qm hō eē cepit s3 hoīem sic assūpfit. ut p
sōa eē hō iciperet. nec alia pōa. q3 erat illa q eū
acciperet. Itaq3 vbu psona suscepit hoīez. non
psona s3 naturā. ut q suscepit: et q suscepit una
esset in trinitate persona ergo christus perso
na ad infernum descendit. sed secundum so
lam animam et christus persona in sepulchro
iacuit. sed secundum solam carne et christus
persona ubique fuit. sed secundum solam di
uinitatem. est quid autem quod scriptum est.
quia cum christus in sepulchro iacuisse dicitur
totum pro parte positum est. Fortasse cogitas
q tria qdā diuitatē et aīam et carnē cōposuisse
xpm. Absit. Nō. n. ps xpi vbu et ps hō: s3 totus
xps vbu et tot' xps hō. Dinitas ps nō fuit: nec i
ipsa ps fuit: i humanitate sola pres sūt aīa. s. et
corp'. et ubi alterz hoīz ē ps hoīs ē. Veruz ē er
go q i sepulchro xps iacuit. nec tñ ibi tot' hō ia
cuit. q3 ut tot' hō xps fuit. Anima. n. et caro di
uerbo i pōa unita fuit: id ubi caro erat vbu d
esse n̄ potuit. Dec hugo. De hac uerbi icar
natione sic dicit ansel. Vidisti dñe afflictionē
populi tui. et tactus dolore caritatis intrinsecus
apposuiisti cogitare sup nos. cogitationes pacis
et redemptionis. Et quidā cū esses filius dei ue
rus de' deo pñi sctōq3 spiritui coeternus et con
substantialis. lucē habitans inaccessibilē. pōtās
q3 oīa uerbo stutis tue: nō desperisti i hoc no
stre mortalitatis ergasclm altitudinē inclinare
tuā: ut nrām et gustares et absorberes miserā
nosq3 repares ad glām. Pax bone dñe ihu fu
it caritati tue ad cōsummādū opus nrē salutis.
cherubi uel saraphin. aut unū ex āgel' dñi
ipe ad nos uenire digt' es p mādātū. pñis cui'
nimia caritatē exprī sum' i te. Venisti. n. nō
locū mutādo s3 pñtiā tuā p carnē exhibēdo. d
scēdēs a regali solio sublimis gl'e tue i huilē
et abiectā ancillā i ocul' suis pñellā. pmo uirgi
nalis cōtinētie uoto sigillatā. In cui' sacro
scō nō sola scēspūs uirt' inenarrabilis. et cō
cipi te fecit. et nasci in vā hūanitatē nā: ita ut
nec maiestātē dinitatis i te. nec itegritatē vgi
tatis i se uiolaret natitat' occasio. Idē ad sozo
rē suā: Primū cū bēa maria igressa cubiculū
libros qbus uirgis ptus. et xpi pphetaf aduēt'
euolue. Abi aduētū angeli pñtolare. ut uideaf
itrātē. audias salutātē: et sic repleta stupore et
extasi. dulcissimā mariā dñam tuā cū āgelo sa
lutātē. salutas: clamās et dicēs. Ave maria zc.
Doc crebrius repetēs q sit hec grē plenitudo.
de q totus mūd' mutuauit grām bñ vbu caro
factū ē. Cōtēplare et admirare dñm q terrā im
plz et celū iū unius puelle uiscera claudi q3 pñ
sacīficauit filius fecūdauit: spūsanctus obū
brauit. O dulcis dñā. qnta i ebriobaris dulce
die. quo amoris igne succedebaris. cū sērieres
i mēte et i uētre tāte maiestatis pñtiā: cū d tua

carne carnē assumeret. et mēbra qbus corpali
ter oīs plenitudo dinitatis i hitaret. de tuis sū
ctis mēbris aptaret. hec ansel. Si ualeres u
tiq3 sentire qle quātūq3 fuerit illud. celo imis
sū incendium. collatum refrigeriū. ifusū solati
um. qnta sublimatio vgis mris. quāta nobilita
tio hūani generis. quāta cōdescēso maiestatis
Si vginē canētē cū iubilo posses audire. estio
q cū illa piter pro tanto bñficio inciperes iubi
lare et nō cessares deo grās dēcantare. Ut ergo
ipsi vginē tantū gaudiū renouare et ad mentē
reuocare ualeas cebro eā cū dulci vfu āgelico
salutare et deuote salutatiois oscula. saltē pedi
bus ei' ifigere nō negligas dicēs. Ave maria.
Unde bern. ē tibi uirgo maria quasi osculum
audire hūc uersū angelicum aue toties et bea
tissima oscularis. quoties per aue deuote salu
taris: Ergo frēs carissimi. ad ymaginē eius ac
cedite genua flectite oscula ei imprimite aue ma
ria dicite. Et itez. celi rīdēt āglī iubilāt mū
d' exltat dñmōes exremiscūt. cū dico aue māia
h ber. Moralr tātū h. vj. cōditōes. q3 d3 hēr
qlibet aīa sancta. xpm spūalr conceptura. Dz
.n. prio hitare i qdā sepatōe et aliēatōe oīs cre
ature delectatiois. ut sic hitet i galylea q iter
ptatur transmigratio. Illa enim aīa perfecte
habitat i trāsmigratōe. q trāsmēauit oēs cītātē
delectatōem: ita q nlla re creata āplius delec
tat. nisi i qntū i ea relucet ymago et perfectio
creatoris. q n solū nullā rē diligit d deum. sed
nec ullā diligit. nisi i qntū i ea deus relucet uel
ymago dei ut primū. uel i qntū pōt eē accomo
da ultiatē salutis. sicut alia res. Scdo dz tal'
aīa hitare i quadā floritōe dei formis opatiois
.s. ut inhabitet in nazareth q interpretat' flos. uir
gultū sanctitas. uel cōsecratio. ut. s. floreat ul'
i flore hitet ex cādore inocētie: sit vglutū. dul
core dñe ifluētie. sanctitas feruore dñe cari
tatis. et i hitet i qdā cōsecratōe. splēdore vita
tis. Terto tal' aīa dz esse vgo ut ab oī motu
n solū sensuū. sed etiā omni aīe uiriū sit restri
cta: ita ut nihil i ea corruptōis ualeat subitra
re. nec p uias sensuū itret aliqd q moueat ad
carnalitatē. nec p uias uiriū itellectuārū uēi
at aliqd q tēdat i curiositatē. Et sm. Augus.
qcuq3 aīa tal' fuerit vgo censet. Quarto tal'
aīa dz eē dñsponsata. ut fidē et amorē ad unicū
bonū restrinxerit. q est de'. ne in icerto uage
tur. nūc istud. nūc illud amās. Et signāter dici
tur. q dēt eē dñsponsata ioseph q interpretat' aug
mentuz uel appositio. ut in fide et amore appo
nens spq3 pficiens augmentē: q in talibus n̄
pficere ē quodāmodo dñficere. Et signāter ad
di' d domo dō. q i pñtā māufortis. q p gressus
spūales p fortes conat' et opatōes i spūali exer
cītō augmētāt. Quito dñscribī hec aīa. ut to
ta illūinata qz nom' e' māia q i pñtā illūata. s.
ut signatū sit sup eā uultus dñi. et hēat leticiā
spūalē i corde suo. Sexto dñscribī ut a dō
dñfortata p donū fortitudinis spūsancti: qz igre

diſ ad eā angls gabriel. q̄ interptat fortitudo dei. z p eū fit anūciatio. ſ. qñ aia cōtēplatiua fortificata a deo. p ſpem eleuatur. ut appetat gratie plenitudinem. domini preſentiam. z qñ dam ſingularitatem benedictionis inſ oēs cre aſas. Spēalr at circa trā additionē ē ſciēdū q̄ miſtice p hoc q̄ xps cept' z format' fuit in uſo uirgiali p opatōz ſpſcēi ſignificat. q̄ ſpūa lē cepit z format' i mte pura. e' dē ſpſcēi opa tōne. Oportz. n. mētē etni uerbi cōceptiua eē uirgineā. i. n. ſolū a uicijs. ſz etiā a ſpēb' crea turaz rep. z ab hōmō ſpēz delectatōe z corru ptioē imūnem eſſe z abſtractā. Lū. n. ois crea ta uaitati ſit ſubiecta. ois ſpēs a re creata abſ tracta uaitati ē cōiuncta: ac p hoc mētē ad at tiōa tēdētē abducit qdāmō z corripit. Ad ha ne at mētis abſtractōz hortat' dyo. thimo. di cēs. Tu aut amice thiothee forti cōtritōe ſēſ' deſliq̄. z intellectuales opatiōes z oia ſēſibilia z intellectibilia: z ad e' unitōz ppera. q̄ ē ſup oēs ſubſtātiā z cōgnōtōez. Hec dyo. Et i hac abſtractōe pſciti illa beatitudo. d̄ q̄ dī Beati mūdo corde. itelligēdo mūdū cor illd q̄ ē ab omni exēnea ſpē emūdatum. Tales aut deuz uidebunt. z hic p mēnam cōtēplationem. z in pſia p eternam fruitionem. Et tales uirginee mētes. ſequunt' agnū totī puritatis quocūq̄ ierit. uirgines. n. ſūt. De tali mētē z anima ſic dicit bern. Alia q̄ ſemel a dño didicit inſire ad ſemetipſā. z in itimis ſuis dei pñtiā ſuſpirare. z q̄rere faciē e' ſp: tal' inq̄ anima neſcio ā uel ipſā gebēnā ad tps experiri. horribilius pena lius ue ducat: quam poſt ſpūalis huius ſtudij guſtatā ſē ſuauiatē. exire denuo illecebras. uel potius moleſtias carnis ſēſuumque inex plebilē repetere curioſitatē. Dico ergo uobis. nihil eſt q̄ intātum formidet quiſquis hoc be neficium ſē accepit: q̄ ne grā delictus neceſ ſarie hēat denuo egredi ad carnis cōſolatōes imo deſolationes. uerſumq̄ carnalium ſēſuuz ſuſtinere tumultus. hec bern. In nazareth at ubi anūciatio facta eſt ſē due ecclē. una ubi erat domus i qua angelus ad mariāz uenit z anūciationem fecit. i qua ē altaſ marie. i loco ubi orabat. qñ angelus eam ſalutabat: z alta re gabrielis. ubi anūciationem faciēdo ſtetit. Altera ubi domus fuerat. in q̄ dñs nutritus ē cum ifans erat. Fuit aut ceptio dñica in rubo ardenti pfigurata. Rubus. n. ſuſtinuit ignem z nō pdidit uiriditatē: maria cōcepit fi lium. z nō amiſit uirgitatē. Dñs habitauit i ru bo ardente: z ipſe hitauit i marie guidato uē tre. Deſcendit in rubū ppter iudeoz liberatio nē. ut eos educerz de egipto: deſcēdit i mariā p nſaz redēptioem. ut nos eripet de inferno. Lū at dñs icarnari uoluit mariā ſolā p oib' mulierib' elegit. Et hoc fuit pfiguratū i uelle regededōis q̄ ſolū celeſtē rorem capiebat et to tā terra circiacēs. ſicca remanebat. Sic māia ſola dino rore replebat' et i mundo nulla alia

digna iueniebatur. Repletio uelleris ſignum erat liberatōis filioz iſrl' ab hoſtib' ſuis. ceptē marie ſignū erat nſe redēptōis. Uellus gededō nis ē vgo maria. d̄ q̄ ueller' ihs xps fecit ſibi tu nicā. uell' ſuſcepit rorem. ſine lāe leſiōe maria ce pit filium ſū carnis corruptōe. Hec dē expſit rorem. z ochā ex eo repleuit māia enixa ē fili' q̄ tot' mūdū rore grē ſpleuit. Hec at ceptō ſac ē p anūciatōz gabrielis q̄ figuratum ē i ſuo a brae. et rebecca filia batus. Abraā miſit ſuū ut de vgie filio ſuo i ſpōſā puideret. Rebecca at nuncio potuz pbebat: z iō eā filio dñi ſui i ſpō ſā eligebat. Sic pſ celeſtis miſit āgeluz ſuum ut filio ſuo q̄reret vginē i mſem. q̄ vginē decē tiſſimā. ſ. mariā iuenit: q̄ ſibi potū. i. nūciatōi ſue cōſēſū dedit. Rebecca nō ſolū nūciū. ſz eē camelos e' potauit: maria tā āgelis q̄ hoib'us fontē uite ppoauit. Gabriel itaq̄ pacto lega tōis ſue offō reuerēt ſe iclinās. z dñe ſue uale faciēs diſceſſit ab ea z diſpuit. gaudēs utiq̄ z exultās. q̄ reſpōſionē deo acceptabilē relatu rus erat. Jam enī uenerat ſpōſus. z iō reſceſſit panympbus: dimittens ſponſum in ſāctiſſimo ſponſe cubiculo: matzimonio conſumato. Di ſceſſit quidē ab ea āgelō: ſz ſmanſit cū ea ſr angeloz et dei filius Deſceſſit ab ea quātum ad apparentiā: ſz remanſit cum ea multi pro pſ reuerētiā. q̄ z ſibi pp dignitatē mētis z ſuo regi exhibebant. Recedēs ergo pacto nūcio z ad patriā redies. hocq̄ narrās: fecit ibi no uū feſtū z nouū gaudiū z exultatōz magnā ni mis. Cōſiderare ergo debes quāta eſt hodie na ſolēnitas: et iubilare i corde tno et agere dies liticie. Inaudita eſt ei uſq̄ tunc a ſclis nec unq̄ fuerat ſolēnitas tal'. Hodie nāq̄ eſt ſolēnitas dei pſis: q̄ filio ſuo i deſpōſatōz hūa ne naſe. nuptias fecit: q̄ hodie ſibi fili' iſepa bilis uniuit. Hodie ē ſolēnitas glorioſe domi ne nſe. Hodie ē ſolēnitas nuptiaz filij dei in uſo: ſed poſtea erit ex utero. Hodie ē ſolemni tas ſpſcēi. pp hoc mirificū opus q̄ attribuit ei: et q̄ hodie incepit oſtendere benignitatē ſingularē humano generi. Hodie. eſt ſolem nitas glorioſe domine noſtre: que a patre in filiam. a filio in matrem. a ſpirituſancto i ſpō ſā ē ſcōgta z aſſumpta. Hodie ē ſolēnitas toti us celeſtis curie. q̄ inchoat' eius repatio. Ho die multo magis ē ſolēnitas hūane naſe. q̄ e' ſal' incipit et redēptio. et totī mūdi recitila tō. et q̄ ipſa hodie eſt ſubliata atq̄ deificata. Nuſq̄. n. dei fili' angelos apprendit. hoc ē nō in unā ſibi perſonā aſſumpſit. ſed ſemē. abrae Hodie nouam obediēam ſuſcepit filius a pſe de nſa pagēda ſalute. Hodie a ſummo celo egrediēs exultauit ut gigas ad currēdā niam nſe ſalutis: et ſe recluſit in clauſtro uſi vgina lis. Hodie fact' ē quaſi unus ex nobis et ſr noſter z cepit perigrinari nobiſcū. Hodie de celo lux uera deſcendit: ad fugandas noſtras tenebras z tollendas. Hodie panis uiuus qui

dat uitā mūdo i uſo v̄gali ē cōfect⁹: ſed i cru
ce q̄ſi i clibāo decoct⁹. Hodie. n. v̄bū caro fac
tū ē ut hītare i nobis. Un̄ uocat emanuel. qđ
dñ nobiscū d⁹. i. de⁹ z hō. Hodie iplēta ſē pam
bula figuraz documta ſcripturarū. ac dñdria
ppharū: pp qđ ēt aduēt⁹ xpi plenitudo tpiſ dñ.
Clamabāt ei dñdrio ienarrabili: z hodiernuz
diez uehementiſſie expectabāt hodie ē p̄cipiū
z fudamētū oim ſolēnitatuz: z totū bōi n̄ſi ini
tium. Nā uſq; nūc idignat⁹ erat dñſ cōtra gen⁹
humanuz: ppter trāgreſſionē p̄morū pntū. ſz ā
mō uidēs filiū hōiem factū. n̄ ulcūſ irascetur
i eternū. Uidēs qđ admirabile op⁹: z ſolēniſſimū
feſtū ſit illud. Totū z delectabile. z totū iocū
dū: totū dñdriabile z oī ueneratiōe digniſſimū
cū omni deuotione ſuſcipiēdum: in iubilatiōe
ac letitia z exultatiōe ducēdū. In his ergo me
ditare in his dlectare z iocundaberis. z forte
oñdet tibi dñs āplora ſi uigilaueris. Oro.

Deſu filij dī uiui qđ ex uolūtate p̄ſis co
i opante ſpūſcō dñ ſinu eiſdeſ p̄ſis. ue
lut qđam ſuuius de loco uoluptatis e
grediēs p humilia dclīnās uallium. hūilitatē
ācille tue reſpiciēs i utez v̄ginis dñcēdiſti. ubi
cept⁹ ieffabilr carnē aſſumpſiſti: dñcēdat ihu
miſericors grā tua auid. p merita matris z uirgi
nis ſup me ſuum tuum idigniſſimum. p quam
teipz dñderē. z amōe it⁹ cōcipiā z p eadē grāz
opātē i me fruct⁹ bonoz opēz ſalutares pferā.

De natiuitate z circumcissione pcurforis dñi.
Corrñdz euangelio. Exurgens maria abiit in
montana. Cap. vi.

Oſt hec. recogitans maria d v̄bis āglī
p qđ de cōſobrīna ſua elizabeth dixerat.
eā uifiſtare ad cōgratulādū z ſuiēdum
eidē uolebat ihs. n. qđ i uſo illi⁹ erat iohem ad
huc i uſo n̄ſis poſitū. ſāctificare feſtinabat.
Exurgēs) ergo d loco i qđ erat. z a qđete oīēpla
tōis i qđ p̄ſedrat. z ab orōne qđ oib⁹ opib⁹ ſuis
erat puia (iuit) d licētia ioseph a nazareth. z
abiit uerſus auſt⁹ (i mōtana) qđ iudea i mon
tanis. i. i altiori loco z ad auſt⁹ ē reſpectu ga
lilee. a qđ reſceſſerat māia. Et nihilomin⁹ dom⁹
zacharie i loco mātuoſo ubi mōtana iudee ſē
erat ſita: z uia ad eam eſt pretioſa z mōtuoſa
Fuit uero (cum feſtinatione) quia diu i publi
co nolebat appareſ ut oſtenderet qđ uirgo nō
debet morari in publico nec ibi cōtrahere col
loquia cum aliquo. et uenit in iſrlm ciuitatem
iude. qđ hoc loco nomen eſt non tribus ſed re
gni. ſ. iude. Dñm. n. in tribu bēiamī erat. p qđ
uideſ tranſiſſe ad oppidū. i. quo dñ tūc habitaf
ſe zacharias. z nat⁹ iohs. quarto miliario ulē
iſrlm fere cōtra occidentem. ſed aliquātulum
ad meridiēz. maria cōcepto uerbo eterno init
ad uiſitandū elizabet: z ſz ambro. hoc fecit n̄
quaſi incredula de oraculo. ſ. per angeluz dic
to. nec qđ incerta de nuncio. ſ. ſibi miſſo nec qđ
ſi dubitans de exemplo. ſ. de elizabeth ſibi da
to: ſz qđ leta p uoto. ſ. ai ſui religioſa p offō. ſ.

obſeqñdi feſtia p̄gaudio. ſ. in cōcepto. Cōſpice
igr qđo uadit r̄gina celi z t̄re. n̄ eqs ſz peds cū
aliqb⁹ d v̄gib⁹ qđ ſecū dōi hēbat p tā lōgā z af
pā uia ut illa erat. Sē. n. d nazareth uſq; i iſrlz
ēgita q̄tuor miliaza z dñi ad oppidū zacharie
iij. l. cca qđ duo faciūt unā leucā. uadē at cū
ea uēcūda. hūilitas z paup̄tas. oīz v̄tutū hone
ſtas. Eſt et ſecū ipe dñs v̄tutū. magnā z hono
rabilē hz comitiū. ſz n̄ h⁹ ſecti uanā z pōpoſā
nec erat a cōceptu filij gūata ut dñ cōgit alijs
m̄ſerib⁹ n̄. n. fuit dñs ihs n̄ſi ſue oneroſ⁹. Qđ
felix fuiſſz qđ i illo itinē māia obuiā habuiſſz z
uocē ſalutōis ab ea r̄cepit. (Et iſuit maria
i domū zacharie) z elizabeth cōgte ſue. Domū
r̄ligioſā uiſitat. ſueq; hūilitatē z māſuetudiſ ſig
māiſtat z p̄oz (ſalutauit) i. ſalutē oprauit (eli
zabz) qđ cōgtulās ei d dono qđ eā accepiſſe didi
cerat. Prior ipa v̄go p̄fert ſalutatiōz pp duo p
mo cā hūilitatis qđ hūilior. ſo cā pietatē qđ ſu
pior. P̄ria rō r̄ſpicit morē illaz r̄gionū. ubi in
feriores ſolēt ſalutā p̄ſupiores qđi reuerētie
exhibitiōe. S̄z ſa r̄ſpicit morē illaz r̄gionū. ubi
ſalutatio p̄fert a maiorib⁹ in ſignū qđ oīs bñdī
ctio dñſurū ē. Nō morāl r̄. vi. dicunt hō d bēa
v̄gine. qđ z nos e⁹ imitatiōe ēt d̄bemus facere.
Primo qđ exurrexit. ſurgā z nos a torpoſ ac
cidie. z a deſiderijs t̄eis nos elōgēs. i qđ mo
rādo dormimus. Scđo abiit i mōtana aſcēda
mus z noſ i mōtana tēdēdo i altiorē uitā z ap
petēdo celeſtia z ad appropriēdo ad ea. Ter
tio feſtiuit. feſtinēs et nos ad bōa opa acce
lerādo et qđqd poſſū iſtāt opādo. qđ (ut dicit
criſo) nihil ita ē qđ uitā n̄ſā ualeat eūte ut opz
actōz bonoz diſſilare ſeq; diſſerre ſepe ei iſtō
omnib⁹ nos bōis fecit excidere. Un̄ dixit qđā
qđ bonū op⁹ nūq; differēdū ē. ne forte iſliq; ca
ſu ſupueiētē ipēdiat. malū v̄o urgēs ſp̄ differ
ri d̄z: n̄ forte aliqđ caſ⁹ ſupueiēs ipēdiat. Quā
to uēit i citatē iuda. igrediamur z nos i citatē
iud. i. cōfeſſiōis z laudis dñe. ſ. i ecclā ad lau
dādū z obſeqñdū ibi. z i citatē oīēplatinā ce
leſtē h̄rlz. ad cōfiteđū noi dñi. iudas ei cōfiteſ
iēptat. Quito iſuit i domū zacharie. itrem⁹ z
nos i domū zacharie. n̄ ſc̄q̄ntes cogitatiōes ua
nas. ſz magis mēores mādatoz dñi ad faciēdū
ea. zacharias ei mēorās dñi iēptat. Sexto ſa
lutauit elyzabet. ſalutē⁹ z nos elyzabet crea
turas faſtidiēdo. z i ſolo dō ſc̄ſitatē n̄ſi dñide
rij ſtatūēdo: qđ ſol⁹ r̄plet i bōis dñdriū n̄ſz. Eli
zabz ei dī mei ſāctitas iēptat. z iſup grāz p̄cep
tā cōicē⁹ p̄rio. ſic maria fecit elizabeth z pue
ro. Quācito aut v̄go ſalutauit elizabz reple
t⁹ ē iohes ſpūſcō i uſo. put f̄promiſſuz fuerat
ab āglō. z ſerēs dñi p̄ntā. p̄ gaudio i m̄ſis ute
ro exultādo et ſaltādo r̄pudiat. ac qđ ſdā geſt⁹
ad ſilitudiē exultātis r̄p̄ntauit. et quē ligua et
uoce non potuit. animo exultante et etiā mo
tu ſalutauit. Mouebatur enim in utero qua
ſi geſtiens ſalutare z domino ſuo aſurgere
ac quaſi egredi nellet ex utero et ei occurrere.

Et tunc p̄rio p̄curforē suā ih̄s pph̄am fecit q̄ i uō exiliēs e' aduetū euangelizauit: z p̄curfio nis sue officiū ichoauit: q̄i etiā in m̄ris uisce ra iā clamaz. Ecce agn' dī. ecce q̄ tollit p̄cā mūdi. Un̄ Criso. Xp' ideo fecit maziā saluta re elyzabeth. ut fmo pcedēs ex uō m̄ris ubi hitabat dñs. z p aures elyzabeth igressus. de scēderz ad iohēz: z illic eū ūgerz i pph̄az: Nā statū ut uox exultatiōis cōueit ad aures e': ex ultās puer pph̄auit. n̄ uoce s̄z motu. hec Criso. Dic ih̄s. dic pph̄az oim maxie. q̄ digne satis pl' q̄ pph̄a uocaberis. un̄ tibi hec exultatiō. Nōdū nat' es: z iā pph̄as. Dñi aduetū agno scis. quē q̄ uoce salutare n̄ potes: exultando agis q̄ potes. Quaz let' ei occurreres. si iā na tus eū uideres: c' agnito aduetū exultādo ob uia ire conaris. Deū f̄pleta ē etiā m̄r sp̄sc̄fo p filiū z meritis filij. Nō pri' f̄pleta ē m̄r q̄ fi li' s̄z filius f̄pletus. f̄plet z m̄rem. Ex pleitudi ne eū gr̄e q̄ x̄pus se f̄cep̄at i maziā. effudit p salutatōē uirgīs. gr̄az s̄ctificatiōis i iohāne: q̄ ulteri' redūdabat i m̄m. Un̄ exultās ac tota exbilarata. z sp̄sc̄fo accēsa. āplexat uirginē tenerrie: z p̄ gaudio exclamat magna uoce. Fili' it' latēs docet qd̄ mat' exterius age' de beat. Sp̄us eū i f̄atis nō ualētis clamar nec loq̄ uoce pp̄ia fecit clamar m̄rez uoce mag' Clamauit at uoce mag' tū i signū magne affe ctiōis. tū q̄r mag' dei dona cōgnouit. tū q̄r illū in uō tenebat q̄ uox uerbi erat. Quasi ergo mag' ui elyzabeth itus cōmota n̄ solū uirginē f̄salutauit. ueruetiā uoce mag' clamauit: n̄ tā clamosa. q̄ deuota. q̄ nō clāor s̄z amō sonat i aure dei. Un̄ ista magnitudo magis ē itelligē da rōe deuotiōis i f̄ioris. q̄ soni ext̄ioris. Deuo tō ei magnus clāor ē: ita ut usq̄ i celū audiat Quid iqr dñs moȳsi tacēti clamas ad me: qui tū nō clamabat ad deū clāor oris: sed desidiō cordis. Un̄ Augus̄ti. Clamor ad dñm ē itentō cordis z flagrātia dilectiōis q̄r sp̄ peti' q̄ optat' ((Et dixit elyzabeth. B̄ndicta tu i f̄ mulieres.)) i. sup oēs mulieres. z i f̄ b̄ndictas. b̄ndictōe i isignis. Nulla. n. tāte unq̄ gr̄e p̄iceps fuit. at eē pofit B̄ndicta es: z āpliori b̄ndictōe cumu laberis ((Et b̄ndict' sit fruct' uētris tui)) p q̄ b̄ndictio uenit alijs. Qui fm q̄ hō b̄ndictus ē b̄ndictōe gr̄e q̄ppe plenus dono oim carismatū. B̄ndictus ē b̄ndictōe gl̄e fm q̄ deus ab e f̄no z usq̄ ieternū. Nō q̄r tu b̄ndicta iō b̄ndictus fructus uētris tui: sed q̄r ille pūit te i b̄ndictō nibus dulcedis iō tu b̄ndicta. B̄ndicta arbor. b̄ndictus z arboris fructus. B̄ndicta v̄ga d̄ ra dice yesse. b̄ndictus z flos q̄ de tali radice ascē dit. B̄ndicta tal' m̄r: b̄ndictus z talis fili'. B̄ndicta ē maria ab angelo supra. q̄r triūphat ec elefie ruinā repauit. sed hic ab elyzabeth quia militatē eccl̄az. q̄si iā mortuā suscitauit. Ubi beda. Eadē uoce ab elyzabeth. q̄ a gabriele b̄ndicit: q̄tenus z āgelis z hōibus ueneranda mōstret. Et notandum quod quinque fruc

tus colliguntur ex beata uirgine. Primus est uētris: z hic ē generatō p quā fructū uite coi cauim'. Secundus ē fructus mētis. z hic ē cō passio q̄ habz ad afflictos: z sup peccatores. Tercius ē oris: z hic ē oratō. Quartus ē opis z hic ē p̄tectō. Quis ē nois: z hic ē deuotō. q̄ habet ex b̄ndictōe noie eius. etiā a sceleratis ita. ut i oibus picul' ab oibus inoce'. ((Et un̄ hoc mihi ut ueniat mat' dñi mei ad me)) i. qua mea iusticia. q̄bus meis factis uel meritis. ac cidit hoc mihi. s̄ stereli z senī z fm f̄putatōz hōim maledicte. ut m̄r dñi mei. s̄ uirgo fecū da z b̄ndicta. uenirz sic humilr deuore z reue rēter ad me suā z ancillā suā. q̄. d. null. neq̄ sc̄itas. neq̄ religio. neq̄ nobilitas aliq̄ hoc mihi p̄stitit. ut tāto honore tātaq̄ b̄itudie fie rē dīg' s̄z sola dei gr̄a. Ego poti' debui ire ad te. s̄z tua tuiq̄z filij hūilitas te coegit uenire ad me. Et notādū q̄ m̄r dñi uenit ad p̄cōres p cō passioz. iqr̄tuz ē amara mare dās eis amaritu dinē cōf̄ctiōis. uenit ad opp̄sios p p̄tectōz iqr̄tuz dñā liberās eos: uenit ad mēstos p cōsolatōz. in q̄rtū stella litificās eos. unde augus̄. Sc̄ta ma ria succure misis. ecce p̄mū. inua pusillāimes ecce fm. refoue flebiles. ecce terciū. Et uera benedicta es z benedic. fruc. uen. tui. z admi ror de humilitate uisitatiōis tue propter ma gnificentia uirtutis que apparet in te ((Ecce)) enim in tuo aduentu z salutatione non solum ego. sed z infans in utero meo gratulatur: z q̄ uoce non potest gaudio fatetur. sic elyzabeth miraculum z incarnationem uerbi cognouit z mariam esse matrem domini z deo plenam intellexit. Intellexit quippe per spiritumfā ctum quo repleta erat. quia exultatiō infantis illius significaret uenisse m̄rez eius cuius ipe p̄curfor erat futurus: z ideo que ante erube scebat onus pentis. dum adhuc nesciret misse rium religionis. iam benedicit. z que se occul tabat q̄r conceperat filium: iactat se q̄r gene rabat pph̄am. Elizabeth et̄ que in occulto z secreta inspiratione congnouerat: his que fil' aderant palam euangelizabat dicens ((Et beata que credidisti)) s̄. angelo quando per af sunsum fidei concepisti ((quoniam pficiēte)) amplius i futuro ((ea que dicta sunt tibi a do mino)) scilicet per angelum nūciantem. z per spiritumfāctū mentem tuam illustratē. z te imediate docentem. Aptē hic indicat. quod uerba angeli ad mariam dicta per spiritum a gnouerat Beata inquit que credidisti. Sed z beati illi qui audiunt z credunt considera ita que q̄ magne uirtutis est beate marie uirgīs salutiō. que confert gaudium confert z spi ritumfāctum. confert reuelationem secreto rum diuinorum: confert z prop̄ecticie actuz Et ideo super est salutanda: propter resaluta tionis lucrum inde sepebandum. Audira igitur responsione elyzabeth. qua eā m̄rez dñi sui appellādo ac b̄fā p̄dicādo z fidē fortē lau

dādo pphauit: ampli⁹ maria tacere nō potuit. dona q̄ pcepit. et q̄ v̄giali pudore et ex hūilitate acceptū oraculū silentio texarat iā cōgruo tpe patefecit. Un̄ extās prupit i cāticū letitie q̄ dñō edidit: dicēs ((Magnificat aīa mea dñz et c)) totū ibidē oplēs iocunditatis et leticie cāticū cōsueuit. n. hebrei i cāu magno cātica opōe et dicere dñō. quādo deus mirabilia fecit ciz ca ipsos. Et plus oibus pōt hec v̄go magnificare dñm. Btā siqdē v̄go tñ mīsteriū sibi eē manifestatū. et quātā p hoc esset more humilitū n̄ statim reuelauit: s̄ quousq; p elizabeth reuelat abscondit quā. q̄ cognouit mīsteriū p spūscatū cognouisse. itelligēs dñm illō reuelari uelle. tandē et hoc ipsa reuelat. deūq; magnificat. i. magnum in operib⁹ ei⁹ laudat et p̄dicat non magnum facit q̄ i se grādesceze nō p̄t et nec d̄ trinitū nec augmētū f̄cipit. q. d. maria. O elizabeth. tu me magnificās d̄ bōis q̄ uides i me. s̄ aīa mea dñō et creatori uidelicet dō p̄ri (ex quo s̄t oīa) attribues ipm i b̄ cātico magnificat. et ei⁹ magnificētiaz p̄dicat. nō tñ ligua laudat ((Et exultauit spūs me⁹ i dō saluari meo. et saluatori meo)). i. i filio p̄ quē s̄t oīa. p̄ q̄z sal⁹ mūdo repat. In b̄ at saluari v̄go bñ h̄z cām exultatōis p̄l⁹ q̄z oīs creature: q̄z pntes i filiis solēt exultare. Et l̄z ipse sit salutare oīz bōiz. sigulariē tñ fuit salutare v̄ginis p̄cūctis hōib⁹ pp̄ singulares v̄ginis p̄rogatiuas. Spūs ip̄e ē aīa. in terdū tñ accipit p̄ aīe rōabilitate et excellētia. Aīa nāq; uiuim⁹. spū disc̄nim⁹ et itelligim⁹. un̄ cōphēdit oēs uires sub aīa et spū. sub aīa op̄hēdunt uires inferiores i cōpatōe ad corp⁹. spūs v̄o iportat eādē substantiā aīe s̄z uires supiores. q̄ b̄zapiē supra se ducedine cōtēplatōis. Māia ergo anima et spū dō duota. d̄ omnib⁹ b̄nificiis ē ca eā d̄int⁹ exhibitis. oēs uires suas in grāz actōe et laud̄ d̄i ip̄edit. q. d. fm Ambro. Tāto muner me d̄ sublimauit. ut nullo ligue offō expli care possū. s̄z tot⁹ aī interioris effectm̄. in agēdis grāz laudib⁹ offero. tot⁹ q̄ uiuio q̄ s̄tio q̄ disc̄no i ei⁹ magnitudine cōtēplāda in ei⁹ p̄cept obfuandis impēdo. Magnificat at et ille dñm in c̄bōitate magnificat et laudat dñs. Sic. n. in discipul⁹ m̄grī. sic in opibus suis artifices siglī laudat et magnificat. Magnificat ḡ deus in nobis. dū anima n̄ra q̄ ad ymaginē dei facta ē p̄ iusticiā x̄po se cōformat. q̄ ē ym ago p̄ris. dū ymago dei q̄ ē i ipsa magnificat. i. vtutū magnitudine magna efficiit. dū s̄z p̄cepta diuina uiuim⁹. dūz bōis opib⁹ lucemus. Et iō (ait apo stol⁹) Magnificate et pōtate dūz in corpe uestro. Un̄ no. q̄ dñs magnificat tripl̄ i b̄nificiis suis. Primo ip̄a b̄nificia dō attribuēdo. Secundo p̄ ip̄i dō grās agēdo. Etō in ip̄is n̄ exēcēdo. Notādum ē q̄ b̄a v̄go in isto cātico dilatavit se in dei laude et gr̄arū actōe. Nusq; at alibi legi fuisse locuta nisi ualō paz et pauca v̄ba. In univ̄so. n. tñ septē uicibus legim⁹ eā locutā ut ex hoc onderet se gr̄a septiformi ple

nā. Uidelz cū angelo bis. Primo quō fiet istō Sc̄do. Ecce ancilla domini cum elizabeth. bis. Primo cum salutauit elizabeth. Sc̄do cuz ait. magnificat aīa mea dñm. cuz filio bis. Primo in tēplo. Filij qd fecistis nobis. sic fo i nuptijs uinuz n̄ h̄nt. Et s̄l cuz ministerijs ibi dē q̄cunq; dixerit uobis facite. In omnib⁹ his p̄z q̄ nunq; locuta ē nisi breuif paucis v̄bis ex cepto q̄ in cātico se dilatavit ubi cuz dō locuta ē. Et nōnduz q̄ hec. v̄j. v̄ba locuta ē in. iij. tpm uicibus. et n̄ sine euidēti utilitate q̄libet uice. q̄ i ḡ ē locuta et. iij. miracula s̄t secuta. i. in āgeli ānunciatōe: et tunc cōcepit deuz in elizabeth uisitatōe et tunc exultauit inf̄ans in ufo in nuptijs. tunc d̄xit aq; in uinuz in tēplo et tunc erat subdit⁹ ill⁹. Notādū ē. q̄ in p̄ dictas locutōes cum. iij. p̄sonis locuta ē b̄a v̄go. i. cum āgelo. cum elizabeth uetla et con grata sua. cum filio. et cum ministris. In quo ondit pulcrū docum̄tum. q̄ puella iuuēis et p̄ci pue mōialis rarissime d̄z loq. nisi uel cuz āgelo. i. cuz āgelico sacerdote q̄ āgelus dñi ex c̄ritūz ē sacerdos. et hoc i cōfessōe. uel cuz s̄a cta elizabeth. i. cum uetula l̄ alia m̄te et s̄cra muliere et hoc i rara cōsolatōe: l̄ cum filio d̄i. et hoc in orōe uel lectōe: uel cū mīstris h̄cētis. et hoc i necessariōz postulatōe. Cōsidera ḡ quō letat m̄res ābe. laudat deum de uīq; cōceptōe: et i gr̄arū actōe cōsistētē agūt dies leticie. O q̄l dom⁹ ubi p̄t cōmorat et f̄q̄scit tales m̄res. i. maria et elizabeth: talib⁹ filiis s̄z iū et iohē fecūdate. O si cuz dñā tua in mōtana posses cōscēdere si sterilis et v̄ginis m̄ris suauē cōtueri cōplexū. et salutatiōis officiū. puto q̄ cāticūz illō sacz. magnificat anima mea. dñz cuz b̄ssima v̄gine suauī cuz modulatōe cōcine res: mixq; cōceptūz v̄gineūz. una cuz p̄pha puulo exultās et iubilās adorares. Un̄ ātelm⁹ ad sororē suā. B̄a cuz dulcissima dñā tua in mōtana cōscēde. steril⁹ et v̄ginis intuer⁹ cōple x̄uz et salutatiōis officiū. in q̄ f̄nu⁹ dñm: p̄co iudicē. uox v̄buz. inf̄ āilia uiscera cōclū. in v̄ginis ufo clausūz et agnouit et idicibili gaudio p̄phauit. B̄ti uētres in q̄bus toti⁹ mōi salus exōit p̄l⁹ q̄z ēsticie t̄nbris. s̄p̄itna leticia p̄phatur. Accurre q̄so accurre. tātis gaudijs admi scere p̄sternere ad pedes utrūq; et i unius uētre sp̄suz tuūz āplectē animi cuz v̄o eius in alēius ufo uenerare. hec ātel. Attēde b̄ et imitare hūilitatis exēplū. q̄. n. maria ad elizabeth. x̄pus ad iohē. dñā ad ācillā. dñs ad f̄uuz uenit. et māia elizabeth fuit nō d̄digē: qd aliud q̄ hūilitatis exēplū ondit. De q̄ etiā sp̄eal⁹ in cātico suo p̄dcō māia gl̄at. et plēa oī uz vtutū. solā hūilitatē cōcogōscit: dicēs. q̄ re sp̄erit hūilitatē ācille sue ḡ. et tu d̄ te hūilia cū maria s̄ctias: et qd bōi h̄es dō n̄ tibi cū ea atēbnas. ((Et sterit maria q̄i m̄sib⁹ t̄b⁹ cū elizabeth)) p̄ c̄ cōsolatōe et obseq̄o uērat mīstrās et f̄ uīet ei hūiliē. reuerētē et deuote. i oibus q̄bus

poterat. q̄ oblita se m̄rem dei eē. z toti⁹ mūdi reginam. ut i oib⁹ ipleret hūilitatis m̄surā. In ea iḡr cōtēplato nō ōfuit actōz. nec actō dimi-
nuit cōtēplato. Un̄ z euāgelii sc̄ptū d̄ m̄ste-
rio marthe z cōtēplatoe marie. legi⁹ i ipsi⁹ b̄te
v̄gis asūptōe. q̄ z actia fuit ut pz i hoc loco: z
cōtēplatia qz cōsuabat oia v̄ba hec cōferēs i
cōd suo. Tādū q̄ppe māsit maria cū elyzabet
donec ptus tpe cōpleto p̄cursoris dñi sui. pp q̄
uenerat natitatē uidret. ut ei z m̄fi obsecūda-
ret z ut i uia z publico n̄ uidret fr̄q̄nti⁹: ut tā-
to tpe elyzabeth z iohes c̄ficeret i gratijs p̄fec-
t⁹. Nā si i p̄mo aduētū marie. sz z ēt ipi⁹ dñi spi-
ritus sc̄to sūt repleti: mltū ē ill⁹ supadditū d̄ gra-
tiji i tāta mōa māsiois. Cōpleto iḡr p̄edi tpe
pepit elyzabeth filiū. s. octauo calē. iulij. z fe-
ria sexta cui nato ac ēt matri ei⁹ hūilia obseq̄
ab̄ta v̄go exhibuit: z i domo ēt aliena m̄stra
re poti⁹ q̄ m̄strari uoluit. (Et audierit uicinū)
qui erāt cōbitātes. (z cōgrati) q̄ erāt cōsanguī-
nei uel affines elyzabeth. (qz magnificauit) et
magnifice fecit. (dñs misericōdiā suā cū illa)
.i. magnam misericōdiā ei fecit. s. obprobiū
sterilitatis auferēdo. z tm̄ z talē filiū sic nūcia-
tū mirabilr z cōceptū supnāl̄r ei dādo: z (cōgra-
tulabāt ei) sup tāto dono. sz qz āgel⁹ zacharie
dixerat mlti i natitate ei⁹ gaub̄būt. Doc autē
gaudium sanctitatem in eo futuram signabat
Sic q̄libet d̄z congratulari d̄ bono alii⁹ z gau-
dere contra inuidos. que de malo gratulār et
de bono tristanē. Et nota qz hac die sc̄s io-
hānes euāgelista d̄ carcere h⁹ mūdi migravit
z ad celeste palatiū letatib⁹ angel⁹ glōsus int̄-
uit: z qz p̄p̄ iḡes offiū nō potuit. hodie ei⁹ festū
celebrari. statuit hoc eccl̄a i ebdomoda natal̄
dñi die ētia solēniē. fieri: uel qz ea die fuit ibi
basilica dedicata: uel qz tūc ifulatus ē p̄f̄iar
cha ecclesiay. i asia. z solēnitas baptiste i suo
die remāsit: nimiz qz h̄ dies ab āgelo gaudia
natiuitatis p̄cursoris autēticatus fuit. Iḡr d̄
lectissimi hos eq̄notos sūmos dei amicos. iter
choros angloz rutilātes. deuotis hodie laudi-
bus honozātes. z orōes ad thronū gr̄e mittānt
ut misericōdiā cōsequimur z gr̄az i auxilio opō-
tuno iueniāus. Sz cur natitatē iohis poti⁹
q̄z alicuius facti celebrēus. hec cā ē sz Augu.
qz illoz p̄ natitatē z etatis accessū. fides dñi
adhesit. sed nullius eoz natitas xp̄o militauit
Iohis āt dñm ip̄a natitatas pphauit quē cōcep-
tū ex ufo salutauit. Idcirco ēt iohis celebra-
tatiuitas qz iohes dei gr̄a datus. s. z natus est
i initio t̄pis gr̄e. qz ēt gr̄am noui testam̄ti erat
p̄dicaturus. q̄ ēt i ufo ē mūdāt⁹. Die quoz na-
titatis iohis. qdā lucernas multas accēdūt in
quo siḡficat e⁹ eē natitatē diē de qz dñs dixit il-
le erat lucēna ardēs z lucēs. (Octauo āt die
))a natitate p̄cursoris. (uenerit circūcidē puez
))sm̄ pceptū legis. Et qz i circūcisōe tūc ipone-
bat nom̄ puero sicut mō ipōit i baptismo: ido
subdiit. (Et uocabāt eū noie p̄ris sui zachariā

))Mos enī erat ātiquoz iponere noia p̄rem p̄
mogēitis. z maxie unigēitis. Longue aut ipo-
nebat nomen i circūfione. qz nullus nisi abij-
ciat carnalia qz significat circūcisio dignus ut
nom̄ e⁹ scribat i libro uite. (Et r̄ndēs m̄r e⁹ di-
xit. Neq̄q̄) s. uocabit zacharias. (sz uocabit
iohēs) Doc sibi a deo reuelatū fuit: qz a p̄re
muto nō didicit. P̄r etiā nutu z signo de no-
ie iponēdo iterrogat⁹. Per qz uidet qz nō tm̄
erat mut⁹. sz ēt surdus. (postulauit) signo non
uerbo. (pugillare) i. tabnlā tāta q̄ntū potat pu-
gillus cape. Un̄ sm̄ uulgare romanoz pugilla
ē tabula ad scribēdū. D̄r etiā aliq̄n pugillaris
calam⁹ z stil⁹ z gr̄iū qz scribi. (Et scripsit sic
dicēs. Iohēs ē nom̄ eius) Nō dicite it sz ē. q.
d. Glā ē ipositū nomē adeo z ab āgelo. ego nō
ipono sz ipositū indico. Et notādū. qz h̄ no-
mē iohēs fuit ei p̄priuz. p̄mo ppter pleitudi-
gr̄e q̄z habuit. Secūdo ppter t̄ps gr̄e qz ichoa
uit. Tercio ppter excellētiā gr̄e q̄z p̄m⁹ p̄dica-
uit. s. remissioz p̄cōz. z gr̄e collatōz. (Et mira-
ti sūt uniuersi) sup cōueniētiā z cōcordatiā iē
p̄rez z m̄rez de noie pueri. seu de ipositōe nois
hmōi. (Et tūc aprū ē os zacharie) z ifoluta ē
ligua eius. qz q̄z uixerat incredulitas. fides sol-
uit. Per cōfessioz ei fidei i sc̄pto: q̄z v̄bis face-
re nō poterat: meruit liberari. sic ppter v̄bus
dubitatiois dēeruerat ligari. Quo facto gr̄a
noui testam̄ti refata. i. manifestata ostēdit eē. (Et
loq̄bat b̄ndicēs deū) p b̄nficijs ostēsis ēca
eū. Nec m̄z si loq̄bat. qz p̄or su⁹. s. d̄. d̄derat
ei b̄ndicite. z iō b̄ndixit deū sz illō. B̄ndicite
sac̄dores dñi dñō. (Et fact⁹ ē tior magn⁹ sp̄ oēs
uicios eoz) tior. s. admiratiois de his q̄ facta
sūt i ortu iohis. sc̄z d̄ ptu sc̄is z sterilis: d̄ ipositō
ne nois siḡlaris: d̄ miraculosa f̄stitutiōe locutōis
l̄ tior p̄uitōis. qz uidētes uiz religiosuz p̄p̄ h̄fi-
tatōz sic puniūt. tiebāt sibi oēs. sc̄iētes qz n̄ ēēt
tutū offēdē deū. Et sp̄ oia mōtana iude. (circū-
circa. (diuulgabāt oia v̄ba hec) s. p̄dicta mira-
bilia. (Et posuerit oēs q̄ audierant i corde suo
)) s. miracula que facta fuerant considerantes
z euentum rei tacite prestolantes: dicentes
.s. inter se. (Quis z qualis putas puer iste erit
)). q. d. ualde magn⁹ z laudabilis erit. Nec mi-
rū qz ita q̄rebāt d̄ puero. (etēn man⁹ dñi) i. po-
testas diuina z uirt⁹ dei opatiua. (erat cū illo)
s. iohē i mirabilib⁹ circa eū factis: ex q̄b⁹ rōa
bilit̄ occludebat magitudo pueri. suā corā dō
(Et zacharias ipler⁹ ē sp̄isco) z p̄phetizās cā-
ticū diuine laudis fecit dñō: dicēs. (B̄ndictus
dñs de⁹ isrl̄ zc̄) p totū Magna ē largitas dīne
pietatis z m̄ieris e⁹ si p̄mpti z pati ad accipiē-
dū sim⁹. Nā ecce loq̄la. q̄ sola ablata ē diffidē-
ti. cū spiritu p̄phetie ē f̄stituta credēti. z ubi
habūdauit delictū suphabūdauit z gr̄a. z ita
frequēter ampli⁹ reddit dñs q̄z sustulerit. q̄ ēt
quos sanauit in corpe. hos etiā in anima sana-
uit. Unde Ambro. Uide qz bonus deus z faci-
lis idulgere peccatis. non solum ablata restitu-

it. sed et insperata concedit. Ille dudum mutus pphetat. Nec ei gra di maxima q est qui nega uerat cofitei. Neo ergo diffidat. nemo uetere cofici delictorum. pnia diuina despet. Nouit d mutare sententia. si tu noueris emendare dlic tu. Dec Ambro. Maria uero tande nalefaci es elizabeth z zacharie ac bndices. iohi. zedi jt ad domu habitationis sue in nazareth: com pto tamen prius ortu precursoris. put opio magis cois tener. Per hoc autez quod perac to obsequio. post partum cognate sue redijt i domum suam. ostendit q inhonestuz sit mora ri sine officio in domo aliena. Liber nunc i tueri quantas tunc zacharias. quatas z eliza beth lacrimas fuderit. quando uirgo maria inde recessit quando mundi gaudiuz z stella maris i domum suam reuerfa e. Ihes quoqz in eius discessu non parum doluit. qui in illi us aduentu tanto gaudio exultauit. In rner sione autem marie paupertatem eius ad me moriam renouare stude. Redijt ad domum i qua nec pane nec uinum nec alia necessaria erat inuentura. Stetit quasi tribus mensibz apud illos. forte opulenter. nuc autem redijt ad paupertatem suam: ut proprijs manibz la borando uictum pcuret. Compateret ergo si bi: z in amorem paupertatis accedere. ((Pu er at)) iohes ((crescebat)) qstum ad augmentu corporis ((z confortabatur spu)) quantum ad aug mentum gre z uirtutis: qz secundum cremen tum corporis crescebat p augmentum uirtut cario enim e infirma: z io spu pmpo e confor tando ((Et erat)) quantum ad pfectionem cov sationis ((in desertis)) locis oroni z cotemplati oi aptis. ibi. n. habitabat i a septimo ano eta tis sue usqz in die ostensiois sue ad isrl. i. d. dec placuit deo. ipsu isrlitico pplo demifare. f. qua do uenit transiordanem predicans baptismum pnie. quod factum e anno. xv. iperij tiberij ce faris. tuc. n. exijt de desertis ad predicandum populis. Considera i premissis magnificentia iohis: z in mltis alijs q de eo reptur puilegijs.

Ante iohes baptista. tu prius ple. oro f nus deo qz natus ex utero. prius nocet deu qz not i mudo: ad te domine quez gra fecit ta amicu dei. fugio anxius quez inq tas fecit ta reu dei. memeto ergo dne. ut sicut gra dei te sic sublimauit: sic misericordia tua erigat. que culpa sua sic humiliat me. n. ini qtas mea tale fecit. te at tale no. tu sz gra dei tecu. Obtine qso mihi misero: ut sicut in prin mo aduentu nri saluatoris magno gaudio exl tasti sic z ego i fo aduetu ei merear gaudere z cu sanctis in gloria exultare. Ame.

De genealogia saluatoris. Ca. vij.

Esripto igr ortu precursoris pter seqt d genealogia saluatoris. qz b ei certu p cessit. d qz math. sic dic ((liber gnatois)) f. rpal ((ihu xpi)) i. saluatoris acti filij d filij abrah ((b. f. e q seqt math. liber dcus e liber gnatois. qz

scpsit hebrayce. consuetudo at hebreon e librof ab eoz pncipij seu ab eo d qz itat i pnciplo d noiar. z io a xpi genealogia euageliu suu dno i at seu ititulat qz ab ea ipz icipit z ichoat. ppo fuit at i plogo istos duos. f. d. z abraa. poti qz alios z hoz duoz fili spualiter dr xpi quia un in priarchas. alit in reges fuit pncipal z his duobus solu i ueteri testameto facta e expsa pmissio de xpo ex eis nascituro: z ut dignitat sacerdotali ex abraa z regal ex dauid origia li iure ostenderetur i xpo. Preposuit uero da uid abrahe. cum econuerso esset qstum ad te pus: quia dignitas regni maiore qz prioritas tpris. z qz dauid profundus fuit peccator: io ut ex sola misericordia xps natus onidatur pec cator iuxto prepouit. z quia euidentius z sepius z firmius promissio facta est dauid. z ne ordo genealogie turbaretur. quia finis clausule u nius est principium alteri. un icipiens genea logia: subiugit ((Abraa genuit ysaac zc.)) usqz ad ioseph dcededo. Que gnatois narrat pp il la q maria genuit ihz. q uocat xps. d qz dicit i ferius. Et io dic liber gnatois siglarit. qz quif multe gnatoes p ordine rplacet. uni. f. ihu xpi generato qrit pp qz cetere hic iducit q dr ihz quo ad dina z xps quo ad huanana naz. Un nom ihu e nom ppriu. sed nom xpi e nom de. z nom ihu e nom gle. sz nom xpi e nom gre. Co sideradu at qz mathe dcededo text gnatoz xpi qz agit de huanitate q xps ad nos dcedit z assuptoz ifirmitatis nre a do onidit. Un z ab abraa icipit ondes moz qz d uenit i moz cane a prib dcedere assuedo. z pced usqz ad ioseph uiz marie: d qz sola uirgine natus est ihz mate rialr. qz de pre eentialr. Contrario at lucas describit eam dcededo. qz filios gre p xpm ad regnum ascendere onidit: z reductionem humane nature in deum describit. Unde z a baptismo ubi filij gre fiunt incipit. z usqz ad adam pcedit: qz spiritual generatio omnes q uolunt in xpo filij dei fieri coprehedit. Ut autem dic hyla. graduz que mat. in ordine re gie successiois ediderat. lucas in sacerdotali origie pputat: que du uterqz dinuerat gna toz i dno. utriusqz tribus uterqz fecat: atz ita suis qzqz prib dni nri ihu xpi. q e etern rex z sacerdos. et i canali ortu utriusqz generis glaz pbauert. Dec hyla. Un z Aug. Sol aut tuc ugebat rex z sacerdos. z i his duabz psdis pfigu rabat un rex z sacerdos. utroqz munere unus xpe reges z icpellas p nobis faciesqz nos me bra sua: ut i illo z nos xpi eem. Incipies itaqz math. ab abraa z p iude linea uenies ad do pmu fge i ebu iuda tota sibi succedeti ge nealogia usqz ad ioseph ex ordie text ut salua tori nri ex seie abrae q pncipal fuit. in priar chas: z dpgie d q pncipal fuit i fges. z d f bu iuda q iter tribus pncipalis fuit secunduz carnem descendisse ostendat. Nam z abrahe z d xps dne fueat promissus z qz d tribu iuda

originem duceret fuerat prophetatum. De scribitur aut hic generatio xpi. per tres quater nas generationum. quorū aliquę fuerunt ante leges. et aliquę tempore legis et ultima. scilicet xpi generatio tempore gratie. quod incepit ab eis et ceptio. Et per hoc significatur: quod aliqui istis tribus temporibus saluati sunt per fidem xpi. Et secundum Lriso. completis ter quatuordecim generatō nibus. mutatus est in iudeis hominū status. ab abrahā. n. usque ad dauid fuerūt sub iudici bus. a dauid usque ad transmigratōnem sub re gibus. a transmigratōne usque ad xpm sub pōti ficibus onditur per hoc quod sicut cōpletis ter q̄ tuordecim generatōibus. mutatus est hominū status: sic a xpo hominū status mutatus est ut ipse sit iudex. rex et pontifex. Item per hoc significatur quod in xpo cōsumatur obedientia d calogi et ueritas euangelij in fide trinitatis. in q̄ dedit nobis potestatem filios dei fieri. et quod per istorum obseruationem xpi qui est sol iusticie: oritur in nobis per spiritualem illuminatōnem. Et tres quaterdene faciūt. xliij. generatōes. p̄ quas puenimus ad xpm q̄ promissus ē nobis in p̄miū. sicut filij israel p. xliij. mansiōes uene rūt ad terrā sibi promissā. Per has tres qua terdenas notātur tria tēpora aī legē. sub lege et tps grē. Prima q̄terna est ab abrahā usque ad dō iclusue. Secūda a dō usque ad transmigra tione babilonis. tertia a transmigratōne babilonis usque ad xpm. Prima cōtiet patriarchas. Secūda reges. Tertia duces. In p̄ma ponūt primo nati ante ingressū egipti. ibi (iudas ar). Scōdo nati in egipto ibi (phares ar). Tercō na ti p̄ egressū. ibi (naafō ar). P̄ia quaterdēa signat generatōem xpi per grām in anima peni tēte. Scōda in aīa pficiēte. Tertia in aīa pfecta. Sūatō xpi spūalis in aīa pēitēte ondit f̄ tres ḡ dus p̄nie p̄musei in ichoatiōe. Scōs in p̄cessu Tercō cōsūatōe in ichoatiōe p̄nie iplicāt tria .i. p̄cedentia. cōstituentia et cōseruantia p̄niaz. Precedētia sūt duo. scilicet fides bōitatis diuine. q̄ per (abrahā) spes uenie q̄ p (ysaac) Cōsti tuentia sūt tria. cōtritō in qua ē lucta detestan do p̄cēm prius amatū. q̄ p (iacob). Cōfessō que p (iudā) satisfactio q̄ p (fres ei). Cōf uantia sūt tria. timor offēse. q̄ p (phares) q̄ di cit diuifio. Amō glie. q̄ p (zarā. q̄ dicit ozies. Horroz gehēne qui p (elzō) q̄ dī sagitta. Seq̄ tur spūalis generatio xpi in aīa in p̄cessu p̄nie. q̄ cōtinet. iij. generatōes fm. iij. expedientia p gressu. Primum est electio boni a malo. q̄ p (araz) q̄ dicit electus. Secūdū uolūtas perfec ta in bōa exequendo. q̄ p (āminadab). q̄ dī spō taneus. Tercūz ē prudētia discernēdi inuās a nociuo. que (p naafon) q̄ dī sp̄etm. Quātū ē sēp̄ gaudij in cōplacēdo. q̄ p (salomō) q̄ dī sēfibil Subseq̄ scia generatō xpi in cōsūatiōe p̄nie ad q̄ occurūt. iij. generatōes f̄z. iij. ibi expe diētia. Prīmū ē robur in tēptatiōes culpe q̄ significat p (boos) i. q̄ robur. f̄z ē fuit ad ope

rationes grē q̄ significatur p (obed) q̄ dī fūies. Tercia ē cōstātia in p̄secutiōes p̄e q̄ designat (yese) .i. isule libāi. isula enī q̄tū undis Quā tū ē fortitudo fialis p̄seueratōe. q̄ signat (dō) .i. māufortis. Deīn icipit f̄a q̄ dēa. in qua in signat generatio xpi spiritualis in anima p̄fici ente. et hoc secundum. iij. gradus. Quorum primus est in uoluntate bonorum. Secundis in declinatōne malorum. Tercius in opere mā datorum. Quartus in impletionē cōsiliūz.

Ad primū gradū p̄tinet tria. q̄etudo cordis ad hoīez ip̄zq̄ designat (salamō) .i. pacificus Latitudo caritatis ad p̄mū q̄ designat (robo rā) .i. latitudo ppli. Subiectio uolūtatē ad d̄ uiz. q̄ designat (abia) p̄r dīs in quo amōis et ti moris subiectio itelligit. Ad f̄z gradū q̄ ē p̄ fectus in declinatōe malorū p̄tinet sūl tria. Uita tio scādali q̄ signat (aza) .i. tollēs. Uitatio p̄ ui iudicij q̄ signat (iosaphat) .i. iudicās. Uita tio cōtēpti p̄mū. q̄ signat (iorā) .i. exceis. Per p̄mū signat uitatio mali in effectu p̄ f̄z in cogitatu. p̄ f̄ciū in affectu. Ad f̄ciū gradū q̄ ē p̄fectus in ope mādatoz p̄tinet q̄tuor generatō nes q̄ obfūada sunt mādata. in statu adf̄sitāt et p̄spitatis. Ad statum adf̄sitatis p̄tinet duo fortitudo in aggrediēdo difficilia q̄ signat (ozias) .i. robustus dñi uel fortitudo patia in sustinē do adf̄sa q̄ signat (roathā) .i. p̄fectus q̄ patia op̄ p̄fectū h̄z. Ad statutū p̄spitatis p̄tinet duo cōtētia a d̄lectādo in bono cōmutabili q̄ signat (achar) .i. cōtētes cōfortatio in bono icōmuniabi li q̄ signat (ezechias) .i. cōstāuit me dñs. Ad q̄rtū ḡdū q̄ ē p̄fecti ad p̄pletō cōsiliūz occurūt. ii. iij. p̄mū ē obliuio t̄renoz h̄z mōi q̄ signat (māf ses) .i. obliuio. f̄z susceptō iugi dñi. q̄ spūal nut̄ imeti. q̄ signat ((.i. nutritus)). Un̄ ait aībi. d̄ uite ad me oēs q̄ laboratis. et ego reficiāz uos. f̄ciū ē delictō r̄sp̄ctū p̄itis meriti. q̄ signat ((yosias)) .i. icēsū. dñi. q̄rtū ē. p̄p̄atio r̄sp̄ctū fu turi p̄mij quā signat ((iechomias)) .i. p̄p̄atio.

Ultio incipit tertia q̄terdēa. q̄ signat gene ratōz xpi. per grām in aīa p̄fecta fm q̄tuor gra dus. Primus attēdit q̄tū ad p̄fectionem reli giosorū. scōs p̄latoz. t̄rcius actiūoz. quart⁹ re spondēs cōmuni cōmū. scilicet p̄seueratōz ((p̄t trāsmigratōz babilonis)) id ē post trāsitum a statu imp̄fectōis sequitur p̄fectio religiosorū. Ad q̄ p̄tinet tria obediētia p̄mpta. q̄ signat ((iechomias)) id est p̄paratio paup̄tas uolun taria. que nihil aliud quam deum querit. quā signat ((salathiel)) id est petitio mea deus regularis disciplina. quā signat ((zorebabel)) id est magister confusionis quia disciplinat cō fusionem peccati. Ad perfectionem pre latorum pertinent quatuor. scilicet paterna sollicitudo ad subditos. quod signat ((abiud)) .i. pater meus iste: doctrina excitans pigros q̄ signat ((elyachi)) .i. resuscitāt. scia ip̄tis dñi lēs q̄ signat ((azō)) id ē uidēs lumē: s̄c̄ritas ui te alios informās. q̄ signat ((zadob)) id ē iust⁹

Ad perfectionez actiuozū pertinet quatuor .s. pfectio caritatis ad p̄ios q signat ((achi)) idest frater meus: pfectio amoris ad dū. q si gnat ((elynd)) idest deus meus: pfectio fiducia in deum in aduersis: q signat ((eliazar)) .i. de me adiutor. pfectio hūilitatis in p̄speris. ut oīa reputentur dona. dei. q signat ((mathā)) .i. donū. Ad pfectiōem uero cōez perseuerantium p̄tinet tria .s. sup̄latatio uiciorū qd signat ((iacob)) .i. sup̄lātator: cōtinuus pfectio uirtutū. quem signat ((ioseph)) .i. accrescēs: cōstantia fidei immobilis. q signatur i hoc qd dicit ((uir marie)) que interpretatur stella maris: que est polus qui non mouetur hec ei tria sūt necessaria perseuerantie. Per hos autem p̄dictos omnis figuratur xps : q ei cōueniūt res interpretationū noīm predictorū. Considera p̄genitores dñi. q de exiguis et peccatoribz non dedignatus est nasci. et noli in p̄genitoribz gloriari. Neqz enim in his neqz q amplius ē i uirtutibus et operibz gloriari debemus. ne horum mercedem i aliquo minuamus. uel etiā i toto perdamus. Un̄ Criso. Hic refulget dignitas xpi n̄. qz magnos p̄genitores habeat ac potentes: sed qz exiguos ac uiles. Sublimiūz ei illa maxima a admirabilis glā ē: hūiliari sp̄te submissius. Sicut. n. admirabilis iudicat n̄ qz mortuus tantum ē. Uerum qz etiā crucifixus ē et sepultus sic ē in generatione illius dici p̄t. qz non solum. quia suscepit carnez et hō factus ē. admiratione sit dignus: sed qz etiam tales p̄genitores habere dignatus est. nihil d̄ nostris uilitatibus erubescens. per ista p̄clūbio docēs ut nos quoqz nūqz de uicijs erubescamus parentum: sed unum illud queram⁹ sp̄ nobilitari p̄prium honore uirtutū. Non ē oīno. nō est nec de uirtute nec de uicio parētū: aut laudand⁹ aliqd aut culpād⁹ n̄eo ide v̄e. aut obsecutus aut clar⁹ ē. Immo ut cōsidrāt⁹ aliqd dicam⁹. nescio quō maḡ ille resplēdet: q̄ ex parētibz a v̄tute porus alijs exis. ipse tñ fuerit d̄ uirtute mirabil. Null⁹ igit i superbiā de glā eleuet pentū. sed considerās p̄genitores dñi. oēm euacuet et cōprimat mentiatuorem. et d̄ sol⁹ uirtutibus gl̄iet. Quāto ne de istis quidē Sic enī etiam phariseus publicano d̄terior effectus ē. Noli igit ipse tuoz corūpere fructus laborz et noli sudores tuos inanū effunderē noli cursū inanē dirigere post mille circuitus mercedē laboris euacuās. Nouit. n. dñs tuus et qdem multo te melius tuarū merita uirtutū non igit i superbiā tūescamus. sed dicamus nosmetipsos iutiles: ut i partē utiliūz transeamus. Si. n. laudādum te cē dixeris reprobis efficietis etiā si fueras an̄ laudabilis. Si vō iutilem te fateris factus es utilis. etiā si ante reprobis fueris. p̄pter qz necessaria nobis est p̄teritarum obliuio uirtutum. Stabilissimum enī erarium uirtutū ē ob obliuio uirtutū. Ita qz si eas in memoriā quasi ueneles assidue: p̄-

temus armamus hostem: irritamus inimicūz et dolosum inuitamus ad furtum. Si uero n̄o alter hec scierit. nisi quem nulla occulta p̄nt latere: tuto i loco pretiosa cōsistent. Neqz igitur huiusmodi bona frequenter euentiles ne quas forte ea dirripiat. quod etiam phariseus passus est in lingua illa circumferens unde ea et dyabolus rapuit. Laueamus igitur de nobis metipsis dicere aliqd gl̄ose hoc. n. nos et hōibz odibiles et d̄o abhōiabiles facit. Et idcirco q̄ to maiora feceri⁹. tātō d̄ nobis miora dicam⁹ hoc enī modo maximā. et apud deū et corā hominibus gl̄iam cōsequimur: nec solū glā ap̄ deū: sed et mercedē retributionēqz plenissimā. Quā enim aliqua sancta fecerimus habemus proculdubio debitorem. quādo uero nihil nos arbitramur operatos. amplius etiam de tali meremur affectu quāz propter opera ipsa que facimus. Itaque uirtutem omnium merita bonum hūilitatis erupat: que si non asit nec ille poterūt eē laudabiles: Itaqz si bona tua magna uis facere noli illa putare magna. alz magna eē nō p̄nt. Sic enim cēturio ait. nō sū dignus ut intres sub tec. me. et p̄pterea dign⁹ effectus est sup̄qz omēs tunc iudeos mirabilis. Sic etiam paulus ait. nō sū dignus uocari apls. et oīm primus effectus est. Sic et iohes nō sum inq̄t ydoneus ut soluaz corrigiā calciamenti eius. et idcirco amicus factus est sponsi et manū quam idignā dixit calciamētis. hanc xps supra caput attraxit suum. Sic etiam petrus ait. exi a me domine qm̄ homo pctōz suz et p̄pterea factus est fūdamētum ecclesie. Nihil. n. ita est amicum deo. ut si se aliquis mī mū ac humilem reputz. Que uirtus nō aliūde magis aut oriū aut nutritur. q̄ si nunqz anim⁹ a cōiunctione. et sui discussione discēdat. Qui ei humiliatur corde atqz conteritur. n̄ offere tur in gl̄az n̄. in inuidie liuorem. nō iracūdie furore uerabitur. nō aliquā aliam suscipiet passionē. discite. n. inq̄t a me. qz mitis sum et hūil corde. et iuenietis requiem animab⁹ uris. Ut ergo hic et ibi requie multa p̄fruemur. hūilitatem m̄rem bonorū n̄ris p̄itus iſeramur aīa bus. Sic. n. et istius uite pelagus siue fluctibz trāsire poterimus. et ad trāquilissimū illū ena uigare portum. hec Criso.

Omīe iſu christe spes et fiducia nostra. memor esto que pro redemptō d̄ ne n̄ra suscepisti. m̄eor esto qd crea tor oīum susceptōe nostre n̄ae cōfci⁹ fieri dignatus es figmenti nostri. Uenisti domine propter peccatores ut omnium peccata deleres. Quid tibi retribuui. quid pro hoc dig ne potest agi. te laudo. tibi totis uisceribus. gr̄as ago. p̄ imēnsis beneficijs tuis quibus humano generi p̄dito subueisti: et p̄cor te pijsiſie domine. ut qui sic pro nobis flexus es: ut hō fieri digneris: non in nobis patiaris perire qz decreuisti miseratus assuere. et fac me tibi

ribi gratia et debita seruitute exhibere. Amē.
De eo quod ioseph uoluit dimittere mariam cor
respondit euangelio. Cum esset despon. ma.
mater domini. La. viij.

¶ Quia in premissa xpi genealo
gia Matheus ostendit ueram eius
e humanitatem. consequenter nunc o
stendit eius diuinitatem per modum
conceptus eius mirabilis: dicens
(Xpi autem generatio sic erat) q. d. Non cre
datur quod deus sit genitus ex commixtione ma
ris et semine. sicut precedenti: sed potius mo
do mirabili qui sequitur (Cum enim esset despon
sata maria ioseph) et ipsa de elizabeth ad do
mum suam in Nazareth redisset tandem ioseph
a iudea in galileam ueniens. et desponsata sibi
in domum suam ducere uolens (anteque conue
nissent) i. anteque nuptiarum solennia celebraret
non quod postea conuenerint. sed ostendit p
rimum tempus nuptiarum solennis. et est tropus
loquendi huic similis antequam peniteret. mor
te preuentus est. non quod postea penituerit uel
anteque conuenirent comuni habitationi. id est
anteque simul in una domo habitaret. nondum
enim conuenerant. nondum simul habitabant: il
le in sua. et illa adhuc in sua domo manebat.
quia licitum non erat apud iudeos. quod sponsus
et sponsa absque nuptiarum celebratione simul
conuenirent uel habitarent (inuenta) et uisa.
(et) maria a ioseph (in utero huius) et grauida.

Sed quod sequitur. non inuenit nec agnouit
manifeste. s. hoc esse de spiritu sancti operatio
ne. Perpedens igitur hoc et ignorans tanti secretum
mysterij dolebat et ibabatur (ac nolens eam
traducere) in publicum. i. diuulgare et diffama
re ne. s. tanquam adultera lapidaretur. Uel nolens
eam traducere in domum suam. ad cohabitatio
nem assiduam. quia propter mysterij uirtu
tem quam nesciebat. se indignum ad eius consorti
um estimabat (uoluit occulte eam dimittere)
parentibus a quibus eam acceperat. Legerat ei
egredietur uirga de radice yesse. unde noue
rat mariaz duxisse originem. et legerat etiam
ecce uirgo concipiet. et hec de ea credebatur:
presertim quod post conceptionem facies eius ita
resplenduit diuinitate. ut propter coruscationem
nix eam iruerberatis oculis et non cum timore
posset intueri. Ideoque uoluit se ante tantam
gratiam humiliter indignum se reputans. tan
te uirginis cohabitatione. Unde Hiero. Hoc
testimonium marie est. quod ioseph sciens illius
castitatem et admirans quod euenerat celat silen
tium. cuius mysterij nesciebat. Unde et Criso.
O iestimabilis laus marie. magis credebatur io
seph castitati eius quam utero et plus gratie
quod nature. Conceptionem uidebat et fornicatio
nem suspicari non poterat. Possibilis enim
credebatur uirginem sine uiro posse concipere.
quod mariam posse peccare. hec Criso. Et nec
maria pertransiuit absque tribulatione perpe

debat enim et uidebat ioseph turbatum. et de
hoc ipsa turbabatur non modicum. Dumilr
tamen tacebat. et occultabat donum dei: uo
lens potius uilis et mala reputari. quam ipsum do
num palare. et de se aliquid loqui. quod ad iactan
tiam putaretur pertinere. Rogabat autem dominus
ut ipsa dignaretur remedium apponere. et hac
sibi et uiro tribulationem auferre. Uides quam
magna tribulatio et anxietas eis erat. et quomodo
dominus suos tribulationibus uexari et temptari ad
iporum coronam permittit. Sed tandem dominus
utrique puidit. Ioseph enim dimissione marie
cogitante et deliberante. ubi habes argumen
tum: diu deliberandum esse in incertis et dubijs
ne peccetur temeritate leuitatis misit dominus
angelum suum scilicet Gabrielem secundum Au
gustinum. Et hoc facit triplici ratione secundum
Chrysostomum. Primo ne iustus homo faceret
rem iniustum iusto proposito: scilicet propter honorem
mris. s. per dimissionem notaretur turpi suspitione. ter
tio ut intelligeret. Ioseph causam conceptionis:
reuerentius se haberet cum uirgine. quarto se
cundum glosam ne ulterius premeret dubie
tas que commendabat equitas. Cui. s. ioseph.
apparuit angelus in somnis. non manifesta ui
sione: quia ipse dubietate animi premebatur
uelut sono infidelitatis: et dixit ei (Ioseph fi
li dauid) per quod secundum. Chrysostomum. redu
cit eum in memoriam promissionis facte dauid
de ipso christo. quasi diceret secundum glo.
gnosce promissionem factam dauid. de cuius stir
pe tu es et maria: et uide impletum in ea (noli ti
mere accipere) et domum retinere (Maria co
iugem tuam) non ad carnalem copulam: sed ad
cohabitationem cum ea et ministrationem de
uotam. necnon affectu et copulatione animo
rum: quod est uere coniugium. Exemplo ergo
Marie liquet fideles coniugatos. seruato pa
ri consensu. in continentia posse permanere.
coniugiumque posse uocari. non permixto cor
poris sexu. sed custodito mentis affectu. Unde
et Ioseph uir Marie dicitur: quod uerum con
iugium est. tibi amoris affectus seruatur. et
etiam in Maria fructus nuptiarum inuenitur
Quasi diceret angelus. Ne suspiceris: quod hic
interuenerit humana conceptio (Quod. n. in
ea natum est) i. conceptum (de spiritu sancto est)
i. uirtute spiritus sancti est factum In ea quippe
nasci. est conceptum: sed de ea nasci est in lucem
proferri. Et secundum hoc dicitur quod duplex
est natiuitas scilicet in utero et ex utero. Na
scimur enim in utero. cum concipimur: sed ex u
tero cum in lucem educimur. Hic ergo poni
tur explicita reuelatio. facta ipsi Ioseph ab
angelo. Antea enim nouerat implicite. quidam
diuinum esse in uirginis conceptu. ut supra est
dictum explicite tamen nesciunt factum. et con
ceptus modum seu mysterium: et ideo hec ex
plice sibi reuelant per angelum (Pariet autem
filium) quando scilicet erit natiuitas ex uero

quē ipsa sicut stella lucem. sicut uirga florē. sicut terra germē pitura erat. ((z uocabis nomē eius ihm)) i. salutorē ((Ipe enī saluum faciet populū suū a peccatis eorum)) q. nō ē modicū quia nulla. seruitus miserior: q. seruire peccatis. z hoc propter uilitatē ipsorum. Ubi oñdit angelus eū uerum hominem i partu uirginis z uerum deum in salute populi a peccatis: q. nullus pōt saluare a peccatis nisi solus deus. De hoc latius uidere poteris supra de cōceptione saluatoris. Ioseph igitur certificatus de conceptione z uirginitate Marie exurgēs a somno dubietatis. z ad mandatum āgeli accipiens spōsam i cōiugē. i. ad nomē coniugis. z uxoris. cum uirgine uirgo pmanit. z ei obsequio tanq. domine ministravit. Dñc habemus argumentū. q. quicquid a deo monemur statim facē debēus. Ergo si uouisti dō aliqd. statim si potes p. solue. si n. potes. q. cito factatē habebis. statim implere teneberis. Nota etiam q. sine expōsitione certi tps sunt facta: statim sūt adimplenda. Ubi Crisosto. Ioseph p. angelū de sacramento misterij celestis instruit. monitis angeli letus obtēpat: gaudēs diuina iussa prosequi. Suscipit factāz Mariā. z uotis exultantibus gloriā: q. tante maiestatis uirginem matrem: cōiugem dici ab angelo merē audire. Hec Crisostomus. Per Ioseph cogitantem dimittere Mariā. q. certificatus de misterio p. angelum. accepit eam ut dñam significat hō dubitans in fide uel moribus: q. p. p. dicatorem uel cōfessorem bonum solidat in istis. et subicit se monitōibus ipsius. ((Et n. cognouit)) id est non agnouit eam ((donec peperit filium suum p. mo genitū)) q. eo nato dignitatez eius maxime agnouit. Unde Crisosto. Uere nō cognouit eam ante. cuius fuerat dignitatis: sed postq. peperit tunc cognouit eam q. speciosior z dignior facta fuerat quā totus mūdus: quia quē totus mūdus cape non poterat: in angusto cubiculo uterū sui sola suscepit. Uel non cognoscebat eam ope coniugali propter ea que didicerat. donec p. eterno suū dō id est nunq. ut p. parui temporis significationē. omne tēpus significatū accipiat. Est enim hec dictō: donec quandoq. significatiua determinati tēporis quo transacto fit aliquid sicut dicitur. iste non comedit. donec esset hora sexta: qua cōpleta comedit. Qñq. est affirmatiua omniū tēporum. z accipitur p. semper ut ibi. sede a dextris meis: dōc ponā inimicos tuos scabellū pedū tuorum. id est semper sede a dextris meis. Quādoq. est abnegatiua oim temporū z accipitur pro nunq. ut hic in p.posito. Si enī eam non cognouit ante partū: m. tomagis nō cognouit eam post partum. uisū uidelicet tot signis z miraculis in natiuitate. z post natiuitatē domini cognoscens deum eē qui natus est. Aliqui exponunt hoc de cognitionē faciei: dicentes quod ex presentia christi

in utero uirginis. tanta erat claritas in facie eius q. Ioseph facie ad faciem eā uidere nō poterat. q. spūs sanctus a conceptione penitus impleuerat. sicut dicit d. claritate faciei Moysi. ex consortio simonis dñi: q. nō poterant i tendere in eam filij isrl. z ideo ioseph non cognoscebat facie ad faciem q. desponsauerat. donec uterus euacuatus eēt. Remanet igr. z stat gaudēt cum sua benedicta coniuge z ultra q. dici possit eam casto diligit amore. z curam ipsius gerit fidelit. et domina euz eo moratur confident z sū in sua pauprate uiuunt letanter. Unde tribulatōe cessante rediit magna cōsolatio. Sic z nobis contingeret. si in tribulationibus patiam habereamus. Stat etiam dñs Ihs more aliorum. usq. ad nouē menses in utero reclusus. ut homines q. in miserijs mūdi uel inferni clausi erant ad consortium nouē ordinū angeloz reduceret. Stat benigne. ac pacienter sustinet z tps debitum expectat. Cōpatere sibi q. ad tantam humilitatis profunditatem dūenit. Multū debem. hāc uirtutem affectare. nec deberemus ad elatōz uel nostri reputatōem unq. intumescere quādo tantum se uoluit dñs maiestatis inclinare. Et q. de hoc solo bñficio huius tam prolixē clusionis nunq. ei digne satisfacere possum. saltem corde. hoc cognoscamus. z grās eidez toto affectu agamus. q. nos ex alijs assumere dignatus est. ut uel hoc modicum rependamus eidem. quod reclusi stemus ad suum seruitium. Ipsiū quippe beneficium est hoc: non nostrum meritum. z quidem beneficium multum acceptabile ac uenerabile et permarimum. Non enim ad penam: sed ad caute lam sumus reclusi z in arce religionis tutissimā collocati: ad quam huiusmūdi nequissimi uenenoze sagitte. ul. tumultuosi maris procelle. nisi nostra temeritate. non possunt attringē. Cōemur igr. toto posse. nite felia z abstracta ab oib. caducis. eid. dño cōdis puritate uacare. q. corporalis reclusio nihil aut parum si ne mēali uidet. prodesse. Unde Aug. Quid prodest solitudo corporis. si solitudo defuerit mentis. Et Erego. quid prodest corpore conuersari in claustrō. z mente uagari i sclo. Cōnemur etiam in omnibus ei gratias agere. z ex corde eum benedicere. Nam hoc in uirtutibus nobilissimum est z coram deo splēdidissimum. ut homo in coactione obedientie. in exilio. in paupertate. in contemptu. in infirmitate. multiplici mentis. z corporis tribulatōe uellit: sciat. z possit deum laudare. z ex corde benedicere ac ei cum gaudio gratias agere. desideria sursum erigere z eum operibus colaudare. Unde Bern. Felix qui passiones corporis sui propter iusticiāz ordinat. ut quicquid paciatur propter dei filium paciatur. q. tenus z a corde tollatur murmutio. z in ore uersetur gratiarum actio. z uox laudis. Hec

Bez. Qui enim bene attenderet. quod diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. ad magnam animi quietem perueniret. ita quod in eo locum haberet quod sapiens ait. non contristabit iustum quicquid ei acciderit. quia secundum Aug. quicquid acciderit iusto uoluntati diuine deputandum est. non potestati inimici. Et similiter ipse dicere posset cum iob ((Sicut domino placuit ita factum est sit nomen domini benedictum)) Igitur in tribulationibus seu flagellis et afflictionibus non debes dubitare: quia deus non permittit eas ad suos uenire nisi pro ipsorum utilitate. Aliquando quidem ut homo a seculo se auertens oblectamenta temporalia respuat. et ad deum se conuertens eterna concupiscat. Unde Aug. Non enim conuertitur anima ad deum: nisi cum ab hoc seculo auertitur. nec opportunius ab hoc seculo auertitur: nisi pernitiosis eius uoluptatibus. labores. dolores atque misceantur. Si enim cessaret dominus et non misceret amaritudines felicitatibus seculi: obliuisceremur eum. Dec Augustinus. Et ideo ait psal. ((Multiplicate sunt infirmitates eorum. postea accelerauerunt)). Aliquando ut peccata sua melius agnoscat. et inde penitens. et se corrigens purgatus et mundatus fiat. Unde enim (ut ait Augustinus) quod lima ferro. quod fornax auro quod flagellum grano. hoc tribulatio uiro iusto. Unde frater ioseph dicebant ((Merito hoc patimur. quia peccauimus in fratrem nostrum)) Aliquando ut sublato adiutorio melius in perfectione suam uideat et seipsum cognoscat. Unde psal. ((Ego dixi in habundantia mea non mouebo in eternum)) sed ut melius me mihi ostenderet ((auertisti faciem tuam a me. et factus sum conturbatus)) Aliquando propter humilitatem conseruandam et uirtutum custodiam. ne de meritis suis presumat et in superbiam se extollat. Unde apostolus ((Ne magnitudo reuelationum extollat me dat^e mihi stim^{us} carnis meae. angelus sathane qui me colaphizat)) Aliquando ut sciatur quod malum sit reliquisse deum. et ab eo esse deflectum. unde Hieremias ((Scito et uide. quia malum et amarum est reliquisse te dominum deum tuum. et non esse timorem eius apud te)) Aliquando ut deus patientiam alicuius declararet. et per sanctorum exempla alios ad patientiam instruat. Unde iob ((Nec sit mihi consolatio ut affligens me dolore non parcat. nec contradicam sermonibus sanctis)) Aliquando ut alij magis timeant et exemplum uiuendi inde sumant. Unde Sapiens ((Pestilente flagellato stultus sapientior erit)) Aliquando ad dei saluantis laudem. et eius gloriam manifestandam. sicut infirmitates cecici nati et Lazari fuerunt ut in eis opera dei manifestarentur. et ipse deus glorificaretur in eternum. Aliquando ut amoris christi insignia recogitet: et misericordiam dei circa se recognoscat. Unde in machabeorum. Etenim mul-

to tempore non sinere peccatoribus penitentiam ex sententia agere: sed statim ultiones adhibere: magni beneficii est iudicium. Unde secundum Hieronimum. magna miseria est ad pensum misericordiam non consequi. Et secundum Aug. magna ira dei. est quando peccantem non corripit. sed licentiam uagari in peccatis ruendi permittit. Aliquando ut spem maiorem ad deum habeat. et fiduciam apriori inde accipiat. Unde Augustinus. Luctuosius debes esse quando tibi bene est. Nonne melius est temptari et probari quam non temptari reprobari. Unde et Bez. Tunc magis ira scitur deus cum non irascitur. Non enim cum nescio sed cum sentio te iratum: tunc maxime confido propitius: etenim cum iratus fueris misericordie recordaberis. Aliquando ut quam paratus sit deus ad succurrendum homo sciat: si tantum ad eum toto corde recurrat. Unde psal. ((Ad dominum cum tribularer clamaui. et exaudiuit me)) Aliquando ut homo probetur si deum amet. et si uirtutes in se habeat. Unde Gregorius. Pena ininterrogat. si quietus quis deum ueraciter amat. Et iterum nemo in pace uires suas cognoscit. si enim bella defunt uirtutum experimenta non prodeunt. Aliquando ut homo inde probatur fiat et per patientiam coronam maiorem et meritum amplius accipiat: ut patet de iob et martiribus. Unde. Jacobus ((Beatus uir qui suffert temptationem quoniam cum probatus fuerit: accipiat coronam uite quam repromisit deus diligentibus se)) Item secundum Aristoteli. ut signum creditorum sibi thesaurorum. id est. donorum collatorum accipit: neque enim superueniret ei dyabolus nisi eum in maiori honore effectum uideret. sicut insurrexit aduersus adam: quia multa illum dignitate uidit conspicuum: et contra sanctum iob. quia uidebat illum a deo miris laudibus coronatum. Insuper quidam flagellis et tribulationibus atteruntur. non ad peccati purgationem et ueniam. sed ad punishmentem et uindictam: et ad eterne damnationis inchoationem et augmentum. quod reproborum est proprium sicut Antiochus et herodes ac quidam alij sunt passi. et multi adhuc hodie uidentur pati qui bus congruit illud prophete ((duplici contritione contere eos)) talibus enim presentes molestie sunt quoddam preambulum et initium penarum gehenne: quia afflictionum suarum miseria ostendit quod perpetuo in gehenna passuri sunt Circa suos uero dominus omnia misericorditer ordinat: et ad utilitatem eorum cuncta dispensat. Omnia ergo uel iuste uel misericorditer facit uel fieri permittit dominus: et ideo in omnibus semper est laudandus. Unde Augustinus Uera fidelium humilitas est in nullo superbire in nullo murmurare. nec ingratum esse. nec querulum: sed in omnibus dei iudiciis gratias deo agere. deumque laudare: cuius omnia opera aut iusta sunt aut benigna. Dec Augustinus.

Hic itaq; consideratis. sic cor tuum stabili re z ordinare studeas ut in contingētibus ad uersis z quibuscunq; displicentis. humiliter. ac patiēter z letanter te habeas z in uia spiri tus ita te exerceas. ut eius repletus feruore. etiam hec pro amore domini ihu appetas. q̄ in se z in suis hanc uia excelsam tenuit z mō strauit: z exemplum ambulandi per eā omni bus reliquit. Patitur enim z sustinet. ut ele cti. z filij regni affligantur hec in interiori hoīe z exteriori. Naz secundum aplz. qui extra dis ciplinā sunt: non filij sed adulteri sūt. Et secū dum Aug. qui exēptus est a passione flagello ru: exēptus est a numero filiorū. Unde z idē Augus. Nemo sibi promittat quod euange lium non promittit. Necesse est ut usq; in finē sic fiat. sicut scripture dixerunt. Non nobis p mittunt scripture nostre in hoc seculo: nisi tri bulationes. pressuras. āgustias. augmenta do lorum. habundantiā temptationum. Ad ista precipue nos paremus: ne īperati deficiamus

Sed aliquando peccatores ī hac uita aut non. aut minus flagellantur: quia iam dīpera ta est correctio eorū. at uero illi quibus para tur uita sempiterna. necesse est ut hec flagel lentur: quia flagellat omnē filiū quem recipit. i. quem recepturus est in hereditatez eternā. Addit omnem etiam unicum. qui sine omni peccato est. Qui ergo flagellat unicūz sine pe ccato: relinquit adoptatum qui est cum pec cato. Unicus sine peccato. nō tamen sine fla gello. exemplū nobis proposuit in passionib⁹ suis. Non ergo conturbari debemus. cum ali quis sanctus grauiā z idigna perpetitur: si ob liti non sumus. que pertulit iustus iustorum. sanctusq; sanctorum. Omnia enīz terrena bo na contempsit. ut ea contemnēda monstraret z omnia terrena mala sustinuit que sustinen da precipiebat: ut nec in illis quereretur feli citas. nec in istis timeretur infelicitas. Dec. Augus. Expedi igitur nobis tribulari hic. z affligi: z ideo non debemus in his frangi uel impacientes esse. sed potius hec affectar z di ligere: quia sepe a malo nos retrahūt z ad bo num inducunt. Cōtraria uero pro aduersariis habere debemus z fugere: quia contraria pre dictis in nobis efficiunt. Oratio

Domine ihu xpe qui es inexpugnabi^l murus omnium in te sperantium: esto in tribulatione meum refugium: uide tribulationes z angustias meas z mei misere re: z per omnes miserationes tuas mihi succur re. Uide infirmitatem meam z paterna mise ratione me protege. ut tua suffultus prouiden tia. nunquam tua distituar consolatione z mi sericordia. Memento domine creature tue. z insidiantes mihi hostes a me repelle: ut tua misericordia munitus. bonitatis tue dulcedi nem in me cognoscā: z dignam penitentiam pro peccatis meis exoluam Amen. Capitū

luz. ix. De natiuitate saluatoris: z correspo det euāgelio ((Exiit edictū a cesare angusto))

N diebus illis scilicet maria ad huc pregnant ((exiit edictum a cesare angusto ut describeretur)) i. in scripto redigeretur ((uniuer sus orbis)) s. quilibet in ciuitate

sua sub censu uidelicet persoluendo ut ait gre go. Nascituro domino orbis describitur: q̄r ille ueniebat ī carne qui electos suos ascribe ret in eternitate. Utinam domine ihu de elec tis tuis me miserum facias. ut me in eterna te ascribas. Huic regi nostro debemus sensū fidei z iusticie profiteri. corde. ore z ope: hu ic debemus denarium. i. animam lumine uul tus eius insignitam. uel decalogum legis. in quo uultum regis nostri. id est uoluntatez ei⁹ inuenimus Sicut enim nullus a denario exci piebatur. sic nullus ab obseruantia mandato rum excipitur. Ubi notandum quod prim⁹ imperator romanorum fuit Iulius cesar: qui secundum ysidorum ideo cesar appellatus ē. quia ceso mortue matris utero educt⁹ proba tusque fuit. uel quia cesarie natus est: uel q̄r fortiter hostes cedebat Unde ab eo impera tores ceteri sunt cesares appellati. Iulio mor tuo successit sibi octavianus augustus. nepos Iulij. imperator secundus. qui ideo appellat⁹ augustus: quia maxime rempublicaz z roma num auxit imperium. Unde ab eo imperato res ceteri dicti sunt augusti. Hic retento con gnomine predecessoris. s. cesare. una cum con gnomine suo. s. angusto. uocatus est cesar au gustus. a quo mensis qui prius uocabatur sex tilis dictus est augustus. uel quia in eo natus est uel quia tunc de uictoria rediit a tempore istius primo potestas cepit imperij. que grece dī mōarchia. z regnauit ānis lxxij. z seīs h duo dci ānis cca tps natiuitatis xpi in pace regna uit z tali tpe christus cui pax ista famlabatur nasci uoluit: quia pacem magnopere quesiiuit z pacis caritatisq; amatores z etiam sectato res sp̄ iuifere dignat⁹. ē q̄r ei nascitur⁹ erat rex pacificus z princeps pacis congruum fuit ut ipse ante ortum suum. pacem quasi prenunci am premitteret. quam etiam pacem ipse po stea uiuens in mundo docuit. z exiens de mū do discipulis reliquit. Ex quo etiam moraliter datur intelligi. quod uerbum eternum nō na scitur nisi ī corde pacato. Unde Psal ((In pa ce factus est iocus eius)) Pacatus ergo omni bus regionibus per orbem uniuersum. cum q̄ etum silentium uniuerſalis pacis sub cesaris. augusti imperio perturbata prius secula ser uasset memoratus augustus rempublicam. le gibus pacificis adequare. z nutrire deside rans. protulit edictum. ut describeretur uni uersus orbis. Uolens enim scire numerum re gionum in orbe que ditioni suberant romae numerum etiam ciuitatum in qualibet regio

ne. numerum quoque capitum. s. personarum in qualibet ciuitate: ut sciret que et quanta deberent iure tributa dare. et sic tributis indebitis non grauentur. et sciretur per quem modum singule terre sub romano imperio melius regeretur: preceperat ut de suburbanis oppidis ac uicis et pagis. ubicunque habitarent. ad sua homines ciuitatem confluerent. ubi territorium habebant uel originem traxerant et quisque denarium scilicet nummum argenteum precij decem numerus usualium. unde et denarius dicebatur presidii prouincie tradens: se subditum romano imperio recognoscere: et ad soluendum tributum se obligaret. Nam et nummus preferebat cesaris ymaginem. et nomis eius subscriptioem dicebat autem professio. quod quilibet quando debebat presidii denarium: ponebat illum super caput suum. et proprio ore fatebatur se romano imperio esse subiectum. Dicebatur etiam descriptio: quia numerus eorum qui censi capite. i. censi uel recensiti per singula capita et numerati ferebant: recto determinabantur numero. et in scriptis redigebantur. Et sic tripliciter profitebantur scilicet facto: quia censum capitulis imperatori solvebant. uerbo quia se esse subiectos romano imperio ore fatebant. et scripto: quia eorum nomina scribebantur. ((Dec descriptio prima facta est a cyrino preside syrie)) qui missus fuerat a cesare augusto in syriam tanquam preses et iudex ad ipsam regendam Iudea quippe non habuit presidem proprium sed ipsa continebatur sub syria. cuius pars est iudea. Prima autem potest dici quantum ad cyrinum: quia enim syria est prouincia. in cuius medio est iudea quasi umbilicus terre habitabilis: dicitur prouisum esse. ut in ea ipse inchoaret. et deinde per circumstantes regiones alij presides prosequerentur. Uel prima uniuersalis. in qua uniuersus orbis describitur: quia a lie particulares precesse intelliguntur. Uel prima capitum in ciuitate fiebat a preside. se cuncta ciuitatum in regione a legato cesaris. tertia regionum in orbe coram cesare. Dic primus iudea facta est romani tributaria seu stipendiaria. Dec descriptio quotannis. i. singulis annis postea facta uidetur quia in euangelio legitur. magister uidetur non soluit hoc anno tributum. ((Et ibant omnes ut profiterentur singuli in suam ciuitatem)) unde duxerant originem. Appropinquante autem termino nouem mensium ((ascendit)) secundum loci situm ((et Ioseph)) a nazareth galilee. ubi manebat ((cum maria desponsata sibi uxore pregnante)) in bethleem iude ciuitate dauid: quia ibi natus est et in regem unctus fuit. de cuius domo. i. progenie et familia erat Ioseph et etiam maria. ubi habitabat eorum genus et familia. ut et ipsi sicut ceteri eandem facerent professionem. Ubi uide dominum propter te et etiam capite cense sui ascribi in terris. ut et nomen tuum ascriba-

tur in celis. In quo dedit exemplum humilitatis perfecte: a qua saluatur incepit a natiuitate. et eam continuauit usque ad mortem. in qua humiliavit semetipsum factus obediens usque ad crucem. Unde Beda. Quis non pretereant tanta tamque benigna est humilitas intuenda: quia non solum incarnari pro nobis. sed et eo tempore dignatus sit incarnari: quo mox natus censu cesaris ascriberetur atque ad nostri liberationem ipse seruitio subderetur. Considera etiam quod licet beata uirgo tam concepisset regem celi et terre. ipsa tamen una cum sponso suo Ioseph imperiali edicto uoluit obedire. ut posset cum filio dicere ((sic decet nos implere omnem iustitiam)) ac per hoc daret nobis exemplum obtemperandi omni potestati superiori. Laborat ergo iterum domina: hoc longo itinere. Nam a nazareth usque in bethleem sunt. xxxv. miliaria. et deinde in decliuio montis bethleem uersus meridiem est bethleem sita que et effrata est dicta distans a bethleem per quinque miliaria uel circa. Ex hoc loco colligitur. quod beata uirgo licet grauidam esset et iam uicina partui: non tamen ex hoc grauabatur in corpore quin iret de prouincia in prouinciam. Quia (ut dicit Aug.) cum esset uirgo grauida salubri leuitate plaudebat: lumen enim quod in se habebat pondus habere non poterat. referendo singula singulis ioseph uolens soluere censum imperatori terreno. ascendit de prouincia in prouinciam. s. de galilea in iudeam. et de ciuitate in ciuitatem. s. de nazareth in bethleem. Moraliter ioseph. qui interpretatur augmentum. i. quilibet nostrum uolens spiritualiter augeri. si soluere. uult censum deuotionis eterne regi. debet ire passibus uirtutum et ascendere de galilea. i. de mundo et uolubilitate mundane conuersionis ad iudeam confessionis et laudis diuine nam galilea interpretatur transmigrationis. uel rota seu uolubilis. iudea uero confessio. Et sic eundo ascendet de nazareth in bethleem idest a florida uirtutum actione ad pastum contemplationis interne in qua uera refectionis animarum inuenitur. nazareth enim flos et bethleem domus panis. i. domus refectionis interpretatur. Ascendit autem ioseph cum maria: quia semper debemus nobiscum habere penitentiam. sicut et ioseph usque ad mortem habuit mariam: que interpretatur mare amarum. Lunque in bethleem essent. quia pauperes erant. hospitium inuenire non poterant. propter conuentum et frequentiam multorum: qui ob eandem causam concurrerant. Compater hic domine. et conspice delicatam iuuenem a noxum quindecim. ex longo itinere fatigatam. et cum uerecundia inter homines uersantem querentem ubi quiescebat et non inuenientem. Omnes eam et sorium licentiam. et sic in communi transitu in diuersorium se receperunt quod

infra ciuitatem in fine iuxta unam portarum sub rupe concaua erat: non habes desuper te ctum (ut hodie cernitur) nisi rupem de monte dependentem. Secundum Bedam Diuersorium est spatium inter duos uicos ex utroque latere habens murum et ex utraque parte portam. ut sit inde exitus in utrumque uicum. de super coopertum propter aeris intemperiem ut in festiuis diebus possint ibi homines conuenire ad colloquendum et solatiandum. et figurat ecclesiam inter paradysum et mundum existentem: in quam diuertamus ab erroribus mundi huius. Ibi etiam homines ad illam ciuitatem propter negotiorum aliquod uenientes animalia propter aeris intemperiem locare consueuerant. unde et diuersorium dicebatur quia illuc homines diuertebant. Forte ibi ioseph faber lignarius presepe fecerat boui et asino quos secum duxerat asinum quidem ut uirgo pregnant super eum ueheretur. bouem forte ut ipsum uederet ac censu pro se et pro uirgine solueret et de residuo uiuerent. Vel forte aliquis alius bouem aduxerat ut illum ibi uederet qui tunc cum asino in eodem presepio commedebat. Vel forte ambo hec animalia per alios fuerunt adducta. Unde Crisostomus. Quicumque pauper est accipiat consolationem ioseph. et maria mater domini non habebant seruulum non ancillam. De galilea. de nazareth soli ueniunt: non habebant iumentum. Ipsi sunt domini et famuli. Rem nouam. Ingressi sunt in diuersorium non ingrediuntur in ciuitatem. Paupertas enim timida inter diuites non audebat accedere. Ubi cum uenisset hora partus scilicet in media nocte. diei dominice. dum nox media esset haberet nazareth ea die qua dixit (fiat lux et facta est) uisitauit nos oriens ex alto (peperit uirgo filium suum primogenitum) Ily primogenitus non dicit hic ordinem respectu sequentis: sed priuationem respectu prioris quia nullum habuit ante illum. Unde secundum Bedam primogenitus dicitur non post quem alius: sed ante quem nullus. Et secundum eundem omnis unigenitus est primogenitus. et omnis primogenitus ut sic est unigenitus. Et quia filius dei temporaliter nasci uoluit ex matre secundum carnem ut ipse multos fratres acquireret per regenerationem spiritus. Vincit quod ut sic melius est dicitur primogenitus quaz unigenitus. Et hoc est quod dicit Beda quod christus est unigenitus in substantia diuinitatis: sed primogenitus in susceptione humanitatis. In nocte natus fuit quia occultus uenit. ut et eos qui in nocte erroris erant: ad lucem ueritatis reduceret. Filium quoque natum mater statim ut deum adorauit. inuoluitque per semetipsam (pannis) id est uilibus et ueteribus indumentis. Unde pannosi dicuntur pauperes qui pannis induuntur ueteribus insimul confutis (Et reclinauit) ac posuit eum. non in reclinatorio aureo: sed (in presepio) in medio duorum animalium predictorum. scilicet inter bouem et asinum. (quia non erat ei locus) alius (in diuersorio). Ecce magna christi paupertas et inopia: quia non solum non habuit domum propriam sue natiuitatis: sed nec in communi diuersorio poterat habere locum conuenientem et congruum. et oportuit eum pro inedia loci in presepio reponi. Unde uerificatum est illud (Uulpes foueas habent. uolucres celi nidos. filius autem hominis non habuit ubi caput suum reclinet) Et intellige quod diuersorium illud et stabulum erat ita animalibus et alijs repletum. ut non haberet locum nisi inter bruta animalia aruissimum. Unde poterat dicere illud psalmi (Ut iumentum factus sum apud te. et ego sepe tecum) Primo quieuit in uirginis aluelo. secundo in uili presepio. tertio in crucis patibulo quarto in sepulchro etiam alieno. Ecce quanta inopia et qualia reclinatoria. Aduerte ex premissis quod iam incipiebat status perfectionis. exemplo docere qui consistit in humilitate. austeritate et paupertate. ut uere posset dicere illud psalmi (Pauper sum ego. et in laboribus a iuuentute mea) Hic ergo dantur huius mundi honores ac pompe et uanitates. Itemque delitie ac molities et carnis delectationes. insuper diuitie et habundantie ac superfluitates. Unde Anselmus. O amanda. et amiranda dignatio. Deus immente glorie uermis contemptibilis fieri non despectus dominus omnium. conseruus apparere uoluit. Parum tibi uisum est parem nobis esse. et frater noster esse dignatus es. Et tu domine uniuersorum. qui nullam habes indigentiam inter ipsa natiuitatis tue initia: non horruisti abiectissime paupertatis degustare incommoda. Ut enim (ait scriptura) tibi non nasceris. non erit locus in diuersorio. nec cunabula. que teneritudinem tuam acciperent habuisti sed in uili presepio sordentis stabuli. tu qui terram palmo concludis. inuolutus panniculis reclinatus es et hoc ipsum a brutis animalibus mater tua mutuo accepit. Consolamini consolamini: qui in sordibus paupertatis cernimini: quia uobiscum est deus in paupertate. Non cubat in delitijs splendidi cubilis. nec inuenitur in terra suauiter uiuentium. Quid igitur gloriaris o diues res lutea in uolutabro lecti picti et delicati. cum rex regum suo recubitu stramenta pauperum honesta maluerit. Quid dura strata detestaris. cum tener infans in cuius manu sunt omnia regna a. tuis sericis plumis lectis. duras iumentorum stipulas prelegerit. Unde et Bernardus.

Non consolatur christi infantia garrulos. non consolantur christi lacrimae cachinantes. non consolantur panni eius ambulantes in scolis non consolantur stabulum et presepe. aman-

tes primas cathedras in sinagogis. Uigilanti-
bus pastoribus annuntiatur gaudium lucis.
et eis dicitur esse natus saluator. pauperibus
atque laborantibus. non uobis diuitibus qui
uestram habetis consolationem non diuinam.
Et iterum nascitur dei filius in cuius arbitrio
erat quodcumque uelle eligere tempus. elegit.
quod molestius est presertim paruulo et paupe-
ris matris filio: que uix pannos haberet ad in-
uoluendum. presepe ad reclinandum. Et cum
tanta esset necessitas: nullam audio fieri pel-
lium mentionem christus utique qui non falli-
tur elegit quod carni molestius est. Id ergo
melius. id utilius. id potius eligendum. et quis
quis aliud doceat uel fudeat. ab eo tanquam
a seductore cauendum. Et tamen fratres ipse
est promissus olim per ysaiam. paruulus sciens
reprobare malum et eligere bonum malum er-
go uoluptas corporis est. Bonum uero afflic-
tio est. Siquidem et hanc elegit: et illam repro-
bauit puer sapiens uerbum infans caro scilicet
infirma. infantulus tener. caro omnis laboris
impotens omnis operis impaciens. Itaque iam
carnalis homo fuge uoluptatem: quia posita
est mors secus delectationis introitum. Age
penitentiam. quia per illam appropinquat re-
gnum. Hoc stabulum illud predicat. Hoc pre-
sepe clamat. hoc membra illa infantilia mai-
feste annuntiat. hoc lacrimae et uagitus euan-
gelizant. O duritia cordis mei. Utinam domi-
ne. sicut uerbum caro factum est. ita carneus
fiat et cor meum. Siquidem et hoc pollicitus.
es per prophetam. auferam inquit a uobis
cō lapidē et dabo uobis cor carneū. Dec Ber.

Uidisti ortum sanctissimi principis. Uidi-
sti simul et partum regine celestis. et in utroque
artissimam paupertatem attendere potuisti.
Dec uirtus est illa euangelica margarita. pro
qua emenda et comparanda. omnia sunt uen-
denda et danda. Dec est totius spiritualis edi-
ficii primum fundamentum. Dec est span-
sis uia salutis tanquam humilitatis fundamē-
tum et perfectionis radix. cuius est fructus mul-
tiplex sed occultus. Potuisti etiam attende-
re in utroque profundissimam humilitatem.
Non enim sunt stabulum dedignati. non pre-
sepe: non fenum: non cetera uilia: ad dandū
nobis exemplum perfecte humilitatis. Sine
hac uirtute salus non est. quia nulla operatio
nostra cuius superbia deo placere potest. Nem-
pe ut uirtutes sepe dentur. uel acceptae seruen-
tur. aut seruatae consumantur. humilitas me-
retur. et absque ista ille nec esse uirtutes uidetur.
Potuisti etiam attendere in utroque. et
maxime in puero iesu non paruam corporis
afflictionem. Inter ceteras autem hec uana
fuit. quod quando mater sua in presepio eum
locauit. et puluinar uel aliud huiusmodi non ha-
beret. ad caput eius quandam lapidez non si-

ne grandi cordis amaritudine posuit interpo-
sito fortifeno quod ab animalibus mutuo ac-
cepit. Et (ut dicitur) adhuc ille lapis ibidem
ad memoriam reueruatus uidetur: Paupertas
igitur et humilitatem afflictionemque cor-
poris studeas et tu pro posse amplecti. et in his
christum pro modulo tuo imitari. Unde. Bern.
Tribus exemplis uiam nobis ostenditur que
eum sequi debemus Exemplum paupertatis:
quia in hoc mundo diuitias habere noluit: quod
exemplum leue facit. et expeditum. ut currat

Exemplo humilitatis: quia mundi gloriaz
spreuit. quod modicum facit ut lateat. Exem-
plo patientie. quia mala sustinuit quod fortis
et robustum facit ut sustineat Dec Bern.

Secundum Anselmum. Redemptor no-
stre cecatis luminibus collirium sue in carna-
tionis apposuit. ut qui deum in secreto maie-
statis fulgentem uidere non poteramus. deus
in homine apparentem aspiceremus. aspicien-
do cognosceremus. cognoscendo diligeremus
diligendo summo studio ad eius gloriam per-
uenire satageremus. Incarnatus est. ut nos
ad spiritualia reuocaret: mutabilitatis nostre
princeps factus est ut nos sue inmutabilitatis
participes faceret. Inclinauit se ad humilia
nostra. ut nos ad excelsa sua sublimaret. Et
secundum Chrysostomum. Filius dei naturalis. etiam
dauid filius eius dignatus est: ut. nos filios dei
faceret. Seruum suum habere patrem digna-
tus est: ut nobis patrem faceret deum.

Non enim frustra nec uane ad tantam hu-
militatem ipse descendit. sed ut nos ex hu-
mili sublimaret. Natus est secundum car-
nem: ut nos secundum spiritum nasceremur.

Et quia partus sequitur conceptionem. si-
cut fructus floritionem. congruum fuit quod
christus qui conceptus fuit in flore. scilicet nazareth.
quod interpretatur flos nasceretur in fructu.
scilicet in bethleem. quod interpretatur domus pa-
nis uel refectionis. quod pertinet ad fructum

Quotidie quoque dominus in nazareth.
concepitur. et in bethleem nascitur: cum ali-
quis flore uerbi suscepto. se domum eterni pa-
tris efficit. Ideo etiam congruum fuit ut in
bethleem (que domus panis interpretatur)
christus nasceretur. quia ipse est panis uiuus qui
de celo descendit: qui electorum mentes inter-
na facietate reficit Natus quoque in bethleem
que inter omnes ciuitates inde exigua erat:
noluit quenquam de terrene ciuitatis subli-
mitate gloriari. Qui non in parentum domo:
sed in uia nascitur. ut se peregrinum esse et re-
gnum suum de hoc mundo non esse ostende-
ret: qui etiam dicit. ego sum uia qua. scilicet ad pa-
triam ueniamus. In diuersorium se recepit:
ut nos non palatia: sed diuersoria in hoc mun-
do querere doceret. Stabulum ad nascendū
elegit. ut curiositatem edificiorum et gloriam

mundi damnalet. Paruulus factus est. ut nos magnos ac uiros perfectos efficeret. et ne ultra magnificare se homo super terram apponeret. Infirmus factus est. ut nos ad bona opera fortes et potentes faceret. Pauper factus est. ut sua inopia nos ditaret. et ne de terrenis diuitiis quisquam se extolleret. Pannis uilibus inuolutus est. ut nos laqueis mortis absolveret: et stola prima immortalitatis indueret. Manus et pedes eius constringuntur. ut manus nostre ad bene operandum laxentur. et pedes nostri in uia pacis dirigantur in diuerso loco eger. ut nobis in domo patris sui mansiones multas prepararet. Et sic in presepio angusto positus est. ut lectos delicatos et ampla edificia reprobaret: et ut nos per celestis regni gaudia dilataret. et nos locum cordis nostri sibi proprium dilataremus. iuxta illud fili prebe cor tuum mihi. In presepio etiam reclinatus est. ut nos quasi sancta animalia carnis sue frumento reficeret. et ut cibus esset iumentorum. homo enim factus est iumentum per peccatum secundum illud. homo cum in honore esset non intellexit. comparatus est iumentis insipientibus. et similis factus est illis: ideo dominus factus est fenum quod est cibus iumentorum. quia uerbum caro factus est: et omnis caro fenum. Bos quippe qui designat populum iudeorum. et asinus qui designat populum gentium: dominum in medio habentes. et miraculose cognoscentes: flexis genibus incessanter eum adorabant. et tanquam laudando uoces dabant. Unde Ambrosius. Infantis audis uagitus. non audis uocem dominum agnoscentis mugitus. Agnouit enim bos possessorem suum. et asinus presepio domini sui. Unde et Gregorius nazanzenus. Uenerare presepio illud per quod cum esses penam mutum animal pasceres nunc uerbo et ratione dei. Agnosce ut bos possessorem tuum et sicut asinus presepio domini tui. serui tuum dominum animalium qui es et eorum qui ruminare norunt. et uerbum dei ad memoriam reuocare. quique etiam diuinis sacrificiis atque altaribus apti sunt seu certe es immundis es animalibus. et neque cibus neque sacrificiis designatus es. Per mariaz ecclesia designari potest. et per ioseph sponsus eius episcopus. propter quod annulum habet sicut sponsus. Et sicut maria fecunda fuit. non tamen a ioseph sponso: sed a spiritu sancto. sic et ecclesia fecunditatem gratie habet a deo. Hi ascendunt tendendo in bethleem ciuitatem suam. scilicet celestem et profitentur omni imperatori exhibere seruitutem. Ecclesia uero in qualibet bona persona parit filium quando bonum prius conceptum perducit ad effectum. et pannis inuoluit quando ab humanis laudibus hoc abscondit et in presepio reclinatus quando ex bono opere non e-

leuatur: sed magis se humiliat. Nascentem etiam dominum angeli circumdederunt. et natus statim adorauerunt. (Et pastores erant in eadem regione uigilantes suum gregem suum) prope per miliare. scilicet iuxta turrim quandam inter bethleem et hierusalem. ubi iacob rediens de mesopotamia moratus est cum grege suo. ubi mortua et sepulta est rachael. et turris gregis dici solet. Ubi etiam ecclesia tria pastorum illorum monstrantur monimenta. (Et ecce angelus domini) circa quartam uigiliam noctis uenit ad eos. (Diuiditur enim nox in quatuor uigilias) et stetit iuxta illos in ueste candida et facie rutilanti et iocunda. Et creditur fuisse gabriel. qui uirgini conceptum uerbi nunciauerat. Unde ipse amplius ceteris gaudens de impletione eius quod dixerat ante omnes se agebat ut christi natiuitatem predicaret. (Et claritas dei circumfulsit illos) undique exterius in corpore et etiam interiorius in mente in signis quod ortus erat sol iusticie. et in tenebris lumen rectis corde. et appropinquabat claritas glorie. Ideo ergo lumen angelus attulit. quia enim nunciatus uenerat quod esset lux uera qui omnem hominem illuminat. Magis autem apparuisset angelus pastoribus quam alij generi hominum. Primo quia pauper propter quos christus ueniebat secundum illud psalmi. Propter miseriam inopiam et gemitum pauperum etc. Secundo quia simplices. iuxta illud prophetie. et cum simplicibus sermocinatus est. Tercio quia uigiles. secundum illud per uerbum. qui mane uigila ueniet ad me: inueniet me. Quarto propter misterium ut significet quod doctrina debet a pastoribus et prelatibus uenire ad subditos. (Et timuerunt timore magno propter insolitam angeli uisionem. et subitam claritatem. Sed angelus eos consolatur: dicens. Nolite timere.) Cuius causa subditur cum dicitur. (Ecce enim euangelizo) id est bonum nuncio (uobis). scilicet. (gaudium magnum quod erit omni populo) id est ecclesie de cunctis populis. scilicet iudeorum. et gentium colligendum. (quia natus est nobis) id est ad utilitatem nostram. scilicet hominum. (Hodie) id est in isto die naturali. noctem precedere supputando ad diem sequentem. Unde ex tunc nox incepit precedere diem et potius dicitur hodie quam hac nocte: quia gaudium uenerat nunciare. et nox illa sicut dies illuminata fuit ex diuina claritate. (saluator) id est salutis amator et dispensator. (qui est christus) quo ad humanitatem. (dominus) quo ad diuinitatem. (in ciuitate dauid) id est bethleem. unde.

Dauid traxerat originem. Christus grece idem est quod unctus latine. In ueteri autem lege ungebantur tantum reges. et pontifices. Christus uero rex est et pontifex. et ideo bene dicitur christus id est unctus non unctione humana sed diuina: quia in humanitate pro nobis assumpta. fuit unctus a deo patre immo a tota trinitate plenitudine gratie. Secundum Bedam. aliter angelus Mariam. aliter ioseph. aliter pastores instruit. scilicet. et concipit

endum et conceptum et natum dominum testamur. ut et homines sufficienter imbuat. et suum deo seruitium incessanter impendat. ((Et hoc uobis sit signum)) more iudeorum qui signa querunt ((Inuenietis)) s. tanquam absconditum non se ostendentem ((infantem)) non fantem. et tamen uerbum dei existentem ((pannis)) non sericis. ((inuolutum.)) ecce eius pau-
 peretas et habitus uilitas ((et positum in prespio)) non in reclinatorio aureo ecce mira humilitas. ut dominus dominorum reclinaret se usque ad presepe animalium brutorum. Et notandum quod pastores erant simplices. pauperes et humiles seu contemptibiles. ideo ne timerent accedere. datum est eis signum infantie paupertatis et humilitatis in christo. Hec sunt signa aduentus primi: sed alia erant signa aduentus secundi. Moraliter in hoc instruimur qualiter et a quibus christus inueniatur. Quia non nisi a puris et simplicibus: quod respondet eius infancie et a pauperibus quod respondet pannorum inuolutioni. et ab humilibus et contemptibilibus. quod respondet eius in presepe reclamatione. Que tria comprehenduntur in tribus uotis religiosorum. s. castitate quantum ad primum. paupertate quantum ad secundum. et obedientie quantum ad tertium. Et bene nato summo pastore angelus pastores apparuit et uigilantibus. insinuans quales debeant esse pastores ecclesie scilicet humiles et uigilantes. Mistice ergo secundum Bedam isti pastores gregum signant doctores et rectores fidelium animarum: qui uigilant super uitam subditorum. ne delinquant. et custodiunt uigilias noctis super gregem suum. ne infernalium luporum morsibus pereant. Nox enim pericula temptationum indicat: a quibus se suosque subiectos omnes qui perfecte uigilant custodire non cessant. Et iuxta illos stat angelus ad eorum custodiam: et claritas dei circumfulsit illos. ad suam. et subditorum directionem. Et secundum eundem Bedam. nec solum episcopi: presbyteri: diacones uel etiam rectores monasteriorum. pastores intelligendi sunt: sed etiam omnes fideles que uel paruule domus sue custodiam gerunt. pastores recte uocantur in quantum eidem sue domui sollicita uigilantia presunt: et quicunque salutes uni uel duobus fratribus quotidiano preest regimine: debet eisdem pastoris officium implere: quia iubetur in quantum sufficit hos uerbi dapibus pascere: Immo uero unus quisque qui etiam priuatus creditur uiuere. pastoris officium gerit: et spirituales pascens gregem. uigilias noctis supra illum custodit: si bonorum actuum et mundarum cogitationum sibi multitudinem aggregans. hoc iusto moderamine gubernare. et celestibus scripturarum pascuis nutrire. per uigilique solertia

contra immundorum spirituum insidias serua re contendit. Nunquam pastores de uisus et auditis mirarentur: ne minus angeli et testis autoritas parua uideretur: pro signo et concordia testimonij ((subito facta est cum angelo)) qui tanquam principalis inter alios nunci auerat natiuitatem christi ((multitudo militie celestis)) i. angelorum qui nomine militie designantur: quia pro salute hominum cum omnibus preliantur. uel quia natus est rex celestis ideo multitudinem angelorum nomine militie designat: quia uero dux ad prelium natus est. ideo eam secundum aliam literam exercitum appellat ((laudantium deum)) consona uoce dei christi natiuitate. eo quod per ipsum sciebant homines ad salutem deduci. et ruinam angelorum reperari: et in honorem dei una benedictione ((dicentium. gloria in excelsis deo)) i. in celis. quia licet eius gloria ubi que reluceat: maxime tamen in celo empyreo. ubi est angelorum et sanctorum habitatio. et quasi diceret in terris a multis despicitur: sed in celis ab omnibus glorificatur ((Et in terra pax hominibus)) non quibuscunque: sed ((bone uoluntatis)) s. eis qui bona uoluntate christum natum suscipiunt. non persequuntur. non enim est pax impijs sed pax multa diligentibus nomini domini. Nam secundum Leonem papam. christiano uera pax est: a dei uoluntate non diuidi: et in his solis que dei sunt delectari ad deum quippe pacem habere est uelle quod iubet: et nolle quod prohibet. Pax ergo nunciatur hominibus uoluntatis. i. hominibus bonis. Per bonitatem enim uoluntatis dicitur homo simpliciter bonus. magisque per bonitatem aliarum potentiarum anime: quia uoluntas mouet alias potestas ad actus suos. et ideo bonitas eius uel malitia in omnes alias reducat potestas. sicut influentia cause mouentis in motis ab ipsa. malis autem hominibus non est pax: quia non est pax impijs. Ex hoc etiam uerbo angeli patet quod illa pax que principaliter per profectas predicta fuit futura in aduentu christi erat pax interior bone uoluntatis. quia secundum quod dicitur in prouerbijs non contristabit iustum quicquid ei acciderit: pax autem temporalis que fuit in aduentu christi pacatis omnibus gentibus sub imperio romano. fuit figura huius pacis principaliter itente. Et benedicatur gloria deo. et pax hominibus: quia per christum est pater glorificatus. et pax facta inter deum et hominem ac inter angelum et hominem. et inter iudeum et gentile. Laudamus te et cetera que sequuntur in hoc cantico. creditur Hydruntius addidisse. et Anastasius papa secundus instituit ipsum cantari in missa diebus dominicis. et festiuis: quod est carmen gaudij et exultationis. De gaudio huius diei dicit Cassiodorus super illud psalmi. hec est dies quam fecit dominus. Licet inquit de

us cunctos dies creauerit . singulariter tamen hunc diem fecisse dicitur . qui christi domini natiuitate sacratus est in quo merito exultare conuenit & letari . quoniam in eo dyabolus ius perdidit . & salutem mundus accepit . Et notandum . quod multitudo celestis angelo nuntiati sociata est . ut multitudo adueniens dictum angeli confirmaret . Et secundum Bedam uno euangelizante angelo . multitudo in consonam laudem prorumpit creatoris . & officium suum deo impendens . & nos exemplo suo instruens . ut quotiens sacram eruditionem ex fratris ore audimus . uel ipsi qui pietatis sunt intra nos ad mentem reducimus : statim deo laudes corde . ore & opere reddamus . & aperte demonstrans pacem per hanc natiuitatem homines ad pacem unius fidei . spei & dilectionis atque ad gloriam diuine laudationis essent conuertendi . Deinde ascendentes angeli in celum cum iubilo & canticis . nunciauerunt hec similiter concubus suis . Tota igitur superna curia exhilarata magnoque festo facta ac laudibus et gratiarum actionibus deo patri exhibitis . uenerunt omnes per ordines suos : uidere faciem domini dei sui . et adorantes eum . & matrem ipsius cum omni reuerentia laudis eidem personabant & cantica . Quis enim illorum talibus auditis nouis remansisset in celo quin uisitasset dominum suum sic humiliter constitutum in terra . In nullo eorum cadere potuisset hec tanta superbia . Unde apostolus Et cum introduceret primogenitum in orbem terrarum dixit . Et adorent eum omnes angeli dei . Unde Augustinus . In stabulo nascitur . et a matre maria uili fascia cingitur . & in presepio reclinatur . non erat ei cedrina domus nec lectus eburneus . in quo pareret creatorem . et omnium poneret redemptorem . Idcirco uelud exul et peregrina in aliena domo mundi dominum peperit . & tanquam femina pauper non sericis sed pannis uilibus inuoluit & in presepio collocauit . Quem ut peperit statim ut deum adorauit . In stabulum felix presepe beatum . in quo nascitur christus & reclinat omnis deus . Ibi fuerunt obstitrices angelice potestates . & solatium angelorum . ibi erant milia milium exultantium . Ibi uagiebat christus in stabulo . & fiebat leticia magna in celo . Plorabat in presepio christus . & tamen de ipso exultat multitudo celestis exercitus : resonans deo gloriam in altissimis : & in terra pacem annuncians hominibus bone uoluntatis : quia bonitas celi nata erat in terris . Descenderat pax uera de celo . & inde angeli gratulantes dabant gloriam in altissimis deo . Exultant angeli contromiscit maria mater dei effecta . Gaudent angeli de christo tripudiando securre . ante quem stet mater cum magno tremore . & timore exultat . & cum exultatione timida p

seuerat . Dec Augustus . Post hec (pastores loquebantur adinuicem) dicentes (Transeamus usque bethleem) & qua nobis dictum est (& uideamus) ibi oculis nostris (hoc uerbum) idest istam rem dignam uerbo uel recordatione . que res facta & impleta est : quam res dominus fecit : quia aliis facere non potuit (& ostendit) . i . reuelauit (nobis) quasi dicerent

Uideamus puerum natum per uerbum . angeli nobis signatum . Uerbum enim uel sermo in sacra scriptura sepe pro re digna uerbo accipitur . ut in ysai . non erat uerbum in domo sua . idest res grandis quam non ostenderet eis . Uel uideamus hoc uerbum : quod erat in principio apud patres . quomodo caro factum est . quia cum caro domini nostri uideretur : uerbum uidetur : quod filius est quod factum est . quod tota trinitas incarnari constituit . & sic factum . hominem . i . mortalem ostendit nobis . quia in deitate uideri non poterat (Et uenerunt festinantes) principiter ex uehementi gaudio . & desiderio uidenti infantem natum . & secundo ut citius redirent ad gregem suum . sine custodia dimissum . In quo notatur eorum deuotio & sollicitudo querendi . nemo enim cum desidia querens christum : in uenire meretur . Ad quem secundum Bedam . festinanter ire est . non pedum gressus accelerare : sed in fide semper ac uirtute proficere (Et inuenerunt mariam & ioseph . & infantem positum in presepio) Ex habundantia quippe pacis qua tunc homines gaudebant . & propter hospitium superuenientiam frequentiaz porte non claudebantur . ideo pastores nocte intrare & ad puerum uenire poterant . Inuenitur christus cum maria uirgine . & ioseph uiro iusto & in presepio . per quod docemur quod qui uult inuenire christum : debet habere munditiam cordis respectu sui quod per mariam uirginem iustitiam respectu proximi . quod per ioseph iustum . & humilitatem ac reuerentiam respectu dei : quod per humile presepium innuitur . Inuenitur autem christus mediante maria & ioseph . i . contemplatione & actione . in cuius figuram iacob . qui & israhel . i . uidens deum dictus est . utranque uxorem . i . rachel & lyam habuit (Uidentes autem) oculis corporalibus & exterius puerum secundum carnem (cognouerunt) cogitatione intellectuali & per fidem interius (de uerbo) . i . filio dei dictum esse (quod dictum erat illis de puero hoc) & sic per cognitionem humanitatis uenerunt ad cognitionem deitatis : quia (ut predictum est) non solum exterius : sed etiam interius fuerunt illuminati & cognitione ubi incarnati . Et adorantes puerum : ferebant quod ab angelis audierant (Et omnes qui audierunt mirati sunt) . & de incarnationis misterio . & de pastorum attestatione .

Adoraliter ex premisis nota . quod uolenti

bus spiritualiter inuenire christum : tria sunt necessaria . scilicet colloqui per meditationem scripturarum . transire per contemplationem creaturarum . festinare per degustationem gratiarum . Vel uolentes inuenire christum . debemus colloqui per peccatorum confessionem transire per carnalium et temporalium abiectionem festinare per feruentis desiderij accelerationem . et hoc usque in bethleem idest domum panis per diuinorum degustationem . Et tunc inueniemus christum in presepio cordis nostri . per delitiosam sue presentie exhibitionem . cuius delitie sunt esse cum filiis hominum . Moraliter etiam et anagoyce per bethleem que interpretatur domus panis . patria celestis designatur : quia ibi est ille beatus pater de quo infra dicitur . Beatus qui manducat panem in regno dei . Ad hanc bethleem triplici transitu peruenitur . Primus est de uitijs ad uirtutes . Secundus de uirtute in uirtutem . Tertius est ex hoc mundo ad patriam . siue de morte ad uitam . Igitur secundum consilium Bebe . Transeamus etiam nos exemplo horum pastorum usque in bethleem ciuitatem dauid cogitando . ac recolamus amando . et incarnationem christi dignis honoribus celebrando . Transeamus etiam abiectis carnalibus concupiscentijs toto desiderio mentis usque in bethleem supernam idest domum panis uiui . non manufactam sed eternam in celis et recolamus amando quia uerbum caro factum . illuc carne ascendit . ibique sedet in dextera patris . illuc eum tota uirtutum instantia sequamur . et sollicita cordis ac corporis castigatione procuremus . ut quem illi in presepio uidere uagantem nos in patris solio mereamur uidere regnantem . Non est tanta beatitudo cum desidia ac tempore querenda sed alacriter sunt christi sequenda uestigia . Et sicut illi uidentes cognouerint sic et nos que dicta sunt de saluatione nostro . plena dilectione festinemus amplecti . ut hec in futuro perfecte cognitionis uisu . et comprehendere ualeamus . (Maria autem) prudentissima (conseruabat) in scrinio pectoris sui (omnia uerba) scilicet de annuntiatione angelica de exultatione iohannis . in utero . de ortu saluatoris . de fide pastorum (conferens ea in corde suo) cum scriptis prophetarum . Ecce ergo optima discipula . que audita conseruabat memorie commendando : et omnia nihil obliuioni dādo et conferens : obseruata frequenter repetendo . Unde fuit archa contingens diuinorum et loquiorum archana . Conseruabat ergo omnia et memorie commendabat . ut postea ipsa doctorem et narratorem scriberentur et in uniuerso mundo predicarentur . Ab ipsa enim apostoli plurima de gestis domini didicerunt maxime ea que gestit antequam eos uocaret ad ipsam omnes quasi ad magistrum recurrerant .

Et quia sanctas scripturas legerat . et prophetas sciebat conferebat que secum sunt acta domino cum his que nouerat a prophetis scripta domino eo . attendens prudenter quomodo prophetie implebantur in puero nato . Conferens ergo ea que in puero fieri uidebat . cum illis que deo in oraculis prophetarum legerat . tantum uerus eum deum esse credebat quanto ea que de illo legerat in eo compleri cernebat . Et ista collatio erat ei delectabilis ualde et utilis ecclesie . quia secundum Hieronymum . Ipsa post ascensionem filij . sui remansit ad tempus in terris cum apostolis . ut eos plenius instrueret . quia omnia familiariter uiderat et tractauerat . propter quod melius exprimere poterat . Ut ei dicit Hieronymus . quod melius nouimus melius profecerimus . Maria ergo uirginalis pudicitie iura custodiens . et non minus pudica ore quam corpore . secreta christi que nouerat nulli divulgare uolebat . sed tacito corde scrutans congruum tempus . quo deus hec diuulgari uellet . et quomodo uellet reuerenter expectabat : conferens ea que uiderat circa se acta . et que in scripturis legerat agenda . Legerat enim in ysaia . Ecce uirgo concipiet et pariet filium . et uidebat se uirginem et concipisse et peperisse . Legerat : cognouit bos possessorem suum et a zimus presepe domini sui . et uidebat dei et suum filium inter hec animalia uagantem in presepi . Legerat egredietur uirga de radice yesse . et uidebat se de stirpe dauid et ortam natam . Legerat nazarenus uocabitur puer iste : et uidebat se in nazareth de spiritu sancto concepissem . Legerat et tu bethleem terra iuda et uidebat se in bethleem perisse . Comperat ergo uerba prophetarum et que legerat . factis et his que audiebat et uidebat : et in omnibus unam mater sapientie cernit concordiam : et habet certa fidei argumenta . O quantum gaudere poterat . cum se matrem dei cognosceret quia (ut ait Anselmus) Solus de sancta maria uirgine predicare . quod dei mater est . excedit omnem altitudinem : que post deum dici uel cogitari potest . (Pastores) autem abiierunt cum gaudio ingenti (et reuersi sunt) ad curam et custodiam gregis sui (glorificantes) corde (et laudantes) ore (deum) tanquam auctorem et opificem (in omnibus) id est de omnibus (que audierant) scilicet ab angelis (et uiderant) in bethleem proprijs oculis . sicut dictum est ab angelo ad illos . id est in hoc gloriam deo laudis que referebant : quod non aliud ueniētes inuenerant . quam (sicut ad illos dictum erat) Ipse enim de tam eximio beneficio toti mundo generaliter collato et eis specialiter ostenso grati existens : deuotionem suam in laude dei eructabant et deum glorificabant . In hoc etiam reputantur deuoti . quia post contemplationem saluatoris reuertuntur ad exercitiū actōis . In quodam foris pastores ecclesie qui alij domini dēnt ui

gilare . et ire aliquando in bethleem contēpla
tionis . et ad studium sacre scripture . ut ibi pāe
celesti refectiūtur . et refecti pane doctrine ad pa
scendum gregez reuertantur . Unde in ezechi
ele . animalia ibant et reuertebantur . Uade
nunc et tu ad uidendum uerbum pro te carnē
factum . et genibus flexis adora dominum tu
um . et eius matrem . ac reuerenter saluta io
seph sanctum senem . Deinde osculare pedes
pueri iesu iacentis in presepio . et roga dominā
ut eam tibi porrigat uel accipere permittat .
Accipe ergo eum ad te . et inter brachia tua f
tine . Intuearis faciez eius diligenter ac reue
renter deosculare . et delecteris in eo ex corde
Confidenter hec facere potes . quia pro salute
eorum uenit ad peccatores . et cum eis humili
ter conuersatus est . et tandem se eis in cibum
dimisit . Unde benignus dominus patienter p
mitteret pro tuo uelle se tangi . nec imputabit p
sumptioni . sed amor . Semper tamen cum re
uerentia et timore hoc facias . quia ipse sancto
sanctorum est . Postea redde ipsum matri sue
et conspice studiose quam diligenter et sapien
ter eum lactat et gubernat . ac cetera obsequia
ei facit . Sta et tu ad seruiendum paratus . et
adiuuā eam si potes . In his delectari . iocun
dari et sedule meditari memento : et quantū po
tes sta familiaris domine et puero iesu . et intue
aris faciem eius sepe . in quem desiderant an
geli prospicere . semper tamen (ut dixi) cum re
uerentia et timore : ne paciatis repulsam de p
sumptione . Reputare enim te debes indignū
in conuersatione talium et tantorū . Unde An
shelmus . Hinc matrem cum omni deuotione
in bethleem prosequere et in hospitium diuer
tēs cum illa assiste . et obsequere pienti . locato
q; in presepio paruulo erumpe in uocem exul
tationis . et clamans cum ysaiā paruulus natus
est nobis . et filius datus est nobis . et amplecta
re illud diuinum et dulce presepium . Mittet
uerecundiam amor . timorem depellat affec
tus . ut sacrissimis pueri pedibus . labia figas .
et oscula gemines . Deinde pastozum ex cubias
mente pertracta . angelorum currentem exer
citum . admirare celesti melodie . tuas interpo
ne preces simul corde et ore decantans . gloria
in excelsis deo . et in terra pax hominibus bōe
uoluntatis . Unde et Augusti . Angelorum uo
cem per quam dñs iesus xps natus uirginis
partu . pastoribus nunciatus est . cum euange
lium legeretur . audiuimus . Gloria in excelsis
deo et in terra pax hominibus bone uoluntatis .
Festa uox et gratulatoria . non uni femine cu
ius uterus ediderat prolem sed humano gene
ri cui uirgo peperit saluatorem . Dicamus er
go et nos et quanta possumus cum exultatione
dicamus . dicamus inquam et nos fideli corde
deuota uoce . Gloria in excelsis deo et in terra
pax hominibus bone uoluntatis . et hec uerba
diuina has dei laudes . hoc euangelium gau

dium quanta ualemus cōsideratione perspec
tum . fide et spe et caritate meditemur . Unde e
tiam . Grego . nazanzemus . Cum pastoribus pu
erum uenerare . cum angelis hymnum dicito
cum archangelis chorū ducito . Exulta et
si non potes ut iohannes ex utero . certe uelut
dauid in collatione arche testamenti tripudi
a . Uenerare natiuitatem per quaz terrene
natiuitatis uinculis liberatus es . Hec Grego .

Uenias et nihilominus quotidie ut uideas
ihm in presepio spiritali scilicet i altari . ut eā
nis sue frumento merearis cum animalibus
sanctis refici . Et sciendum quod triplex est
chrii natiuitas scilicet diuina humana . gra
tuita . Prima est ex patre eternaliter . Se
cunda ex matre temporaliter . Tertia in men
te spiritaliter . Et iste tres natiuitates su
muntur secundum tres christi substantias .
que sunt deitas . caro et spiritus . Naz ex patre
nascitur deus ex matre caro in mente nascit
per gratiam spiritus sanctus . Ex patre nasci
tur semper . Ex matre semel in mente sepe .
Secundum natiuitatem diuinā christus ha
bet patrem sine matre . secundum humanita
tem matrem sine patre . secundum grauitatez
habet patrem et matrem . secundum illud :

Quicumq; fecerit uoluntatem patris mei q
in celis est . ipse meus frater et soror et mater ē
Has uero christi natiuitates . representat eccl
sia in die natiuitatis eius . Primam natiuita
tem representat in missa . que cantatur in noc
te : quia diuina natiuitatis est nobis occulta .
Secundam representat in missa . que cantat
in aurora : quia natiuitatis humana fuit p
m occulta . s . quantum ad modum et partim mani
festa . s . quantum ad effectum . Tertiam repre
sentat in missa que cantatur in die quia gra
tuita natiuitas manifesta est i anima . in qua
xps concipitur per effectum . nascitur per effe
ctum . nutritur per profectum . Donora tunc
et uenerare ciuitatem bethleem pusillam et mi
nimam per quam tibi regressus patefactus ē
ad paradysum et patriam . Hec ciuitas spa
tō modica . primo dicta est effrata : sed postea
facta est ibi fames magna qua transeunte fa
cta est ibidem maxima habundantia . et tunc
uocata est bethleem . i . domus panis . propter
euentum habundantie superuenientis . Hec
ciuitas non est minima in principibus iuda . i
dignitatis excellētia . quippe quia conscia mi
steriorum ante christi aduentum . Ibi enim uc
tus fuit dauid . ibi sacrificium solemnizatum
ibi connubium Ruth . et beos celebratum . in
quo pēfigurabatur humanitatis et diuinita
tis connubium : uerum sacrificium et immuta
bile regnum Item conscia gaudiorum in ad
uentu christi . O quis digne penset gaudium
angelozum laudantium . pastozum niden
tium regum adorantium populorum cre
dentium : Item conscia martiriorum . post

aduentum christi : quando herodes . fecit in
fantes occidi . Sed maxime beata in ger
mine . quia inde exijt germen nobile scilicet .
dux . et dominator germen utile . regens popu
loum israel . De cuius ciuitatis laude .

Sic dicit Berna . O bethleem parua . s . ma
gnificata a domino . Magnificauit te : q̄ fac
tus est in te paruus ex magno . Que ciuitas
si audiat . non inuideat preciosum stabuluꝝ il
lud . et illius presepij gloriā . Ubiq̃ gloria dic
ta sunt de te ciuitas dei . ubiq̃ cātur quia ho
mo natus est in ea . et ipse fundauit eam altissi
mus . Iec Ber . Bethleem sita est in monte
longo . sed arto ab oriente se extendens i occi
dentem . i cuius sine orientali sub rupe quadā
que erat in quodā diuersorio . illuxit nobis sol
iusticie x̄ps deus noster . et contra occidentem
ad quatuor uel quinque pedes erat presepe in
mentorū . in quo dulcis puer ille fuerat feli
natus . In hac ciuitate est sancta et uenerabil
ac mire pulcritudinis et deuotiōis ecclesia ca
thedralis . consecrata in honorē beate uirginis
marie : quam edificari fecit beata helena ma
ter Constantiniani imperatoris . in qua ē scripta . et
in illa pulcherrimum altare marmoreum in lo
co ubi uirgo maria peperit . et x̄ps nasci uoluit
Est etiam in ipsa ecclesia capella pulcherrima
et deuota in qua erat illud presepiuꝝ uenerabi
le et diuī . In eadē ecclā ē sepelchꝝ inocētū et se
pelchꝝ bēi Hieronymi . Ibi bēa pala eustochiū
requiescūt . Ibiq̃ est cisterna in quam stella
dux magorum dicitur cecidisse . Hanc sanctā
et deo dilectam ciuitatē beatus Hieronymus
prelecegit ut ibideꝝ domino deseruiet . Beata
etiam paula et eustochiū filia eius cum mul
tis alijs uirginibus i monasterio sanctimonia
lium dei seruitio et diuine contemplationi duo
tissime uacantes . regnum mundi et omnem ei
ornatum propter amorem domini nostri iesu
x̄pi et loci deuotionem contempserunt . Multi
quoq̃ ex his qui desiderio terre sancte de ter
ra . et de cognatione sua . et de domibus patruꝝ
suorum exierunt : licet turba et tumultus hoīꝝ
plerunq̃ religioni sint impedimentum malue
runt tamen inter turbas populorum corpora
liter habitare . quas sanctarum ciuitatum q̃s
x̄ps specialiter elegit . s . hierlem bethleem et na
zareth . que tanquam celle aromatice saluato
ris conuersatione redolent . habitatione priua
ri . In nazareth enim d̄ spizitusancto ex māia
uirgine fuit domnius conceptus . in bethleem
natus in hierlm pro salute nostra crucifix⁹ mō
tuus et sepultus . in bethleem ergo secundus a
dam est natus . de qua ad septem miliaria uel
circa . contra austrum est ebron ciuitas ubi in
agro damasceno fuit prim⁹ adam d̄ rubra tra
format⁹ d̄ q̃ agro ad iactū arcus ē spelūca du
plex ubi ipse adā cū cōiuge sua ē ddit⁹ et sepl⁹
tres magni patriarche . s . abrahā . ysac et iacob
cum coniugibus suis . Christus itaq̃ natus

est ut captiuum hominem liberaret . Et hoc
prefiguratum fuit in pincerna pharaonis . cui
in carcere uidebatur quod coram se uitis de
terra crescebat . habens tres propagies seu ra
mos : que cepit florere et uinas producere . quas
in calicē pharaonis exprimens . potum phara
oni offerebat : qui secundum somnij interpre
tationem post tres dies liberatus est . Sic cuꝝ
genus humanum miserabilem sustineret cap
tiuitatem . uitis . i . christus de terra sola . s . ma
ria excrescebat : qui in se tres ppagines . s . car
nem animam et deitatem habebat uel tres p
pagines sunt tres persone sancte trinitatis .
Tertia uero die . postq̃ uinum sāguinis sui in
cruce est exp̄pressum et regi celesti oblatū tūc
genus humanum de captiuitate est egressum
Hoc uinum regem celestem ita inebriauit . q̃
omnem offensam humano generi relaxauit .
Hoc uinum nobis sub sacramento fliquit . ut
quotidie regi celesti pro mundi offensa offe
ratur . quia quotidie a mūdo offenditur . Un
de cum x̄pus nasceretur uinee engadi fiorue
runt . et x̄pm ueram uitē uenisse ostenderūt

Modus autem natiuitatis cristi figurat⁹
est i uirga aaaron que fioruit et fructum ami
gdalinum protulit . Sicut enim uirga illa mi
rabiliter contra naturam germinauit . sic ma
ria supra ordinem nature mirabiliter filium
generauit . Uirga aaron protulit fructum .
sine plantatione : maria genuit filium sine ui
rili commixtiōe . In testa amigdalina dulcis
nucleus latebat . i testa carnis x̄pi dulcissima
deitas abscondita fuit . In uirga aarō inueni
mus frondium uiriditatem . florum suauitatē
et fructuum ubertatem . sic maria habuit uiri
ditatem uirginitatis . suauitatem pietatis . et
ubertatem perpetue facietatis . Non solum
autē x̄ps iudeis : sed et paganis ortum suum
premonstrauit . q̃r oēs homines saluos fieri uo
luit . Unde octauianus qui tunc toti mundo
dominabatur . et ideo a romanis tanq̃ deus r̄
putabatur . sibi illam prophetissam cōsulebat
si in mundo aliquis eo maior futurus erat .
Eodem autem die quando x̄ps i iudea nasce
batur sibi illa rome circulum aureum iuxta so
lem cōtēplabatur . i quo circulo uirgo pulce
rima residebat . que puez speciosissimū i grēio
gerebat . Ad illa cesari octauiano mōstrauit et
regem potentiorē ipso natū eē intimaui .
Meditari ergo debes cum gaudio quanta sit
hodierna solēntas . Hodie nanq̃ natus ē chri
stus . et sic uere est dies natalis regis eterni et
filij dei uiui . Hodie puer natus est nobis et fili
us datus est nobis . Hodie sol iustitie que i nu
bibus erat . clare fulcit . Hodie sponsus ecclē .
electorum caput de thalamo suo processit .
Hodie speciosus forma pre filiis hominum
desideratam faciem eius ostendit : hodie il
luxit nobis dies redemptionis nostre . repara
tionis antike . felicitatis eterne . Hodie pax ē
numerata nobis hominibus ut canitur

in hymno angelico qui hodie est factus . Hodie ut cantat ecclesia per totum mundū meliſui facti ſunt celi . Hodie apparuit benignitas hūanitatīſ ſaluatoris noſtri dī . quia (ut dicit Bērī) Potētia apparebat ī rerū creatiōe ſapiētia uero ī earū gubernatiōe : ſz benignitas miſericordiē maxie nūc apparuit in humanitate . Hodie adoratus eſt deus ī ſimilitudine carnis peccati . Hodie z nos cuz chriſto ſumus cōgeniti : quia generatio chriſti origo eſt populi chriſtiani . Hodie illa duo miracula cōtizerūt . que omnē ſuperāt itellectū z ſola fides apprehēdere pōt . ſ . quod deus naſciſ z uirgo parit . Hodie aliorū miraculorū clariuit multitudo . Deniqz oīa que de īcarnatiōe dicta ſūt quaſi hec clariū eluceſcūt . ibi īchoata . hec manifeſtata uideas nūc illa . ac iſtis . cōiunge z applica . Merito ergo eſt . iſta dies gaudiū z exſtatōis ac leticie magne nimis . ofo

Deſu dulcis . qui de ācilla hūili hūilis natus te hūiliter natūz hūilitatis panis inuolui . z in pſepio reclinari uoluīſti da mihi clementiſſimē domie per tuā iēnarra bilē natiuitatem . renaſci in me noue uite ſan titatem . z ſic ſub habitu z pānis mee religiōis humiliari ut inter arta regularis diſciplinē ſtudia . uelut ī quodam pſepio reclinatus . ad cl mē uere humilitatis ualeā attingere . z qui no ſtre humanitatis z mortalitatis fieri dignat⁹ es particeps . da mihi tue diuinitatis . z eterni tatis eſſe participē Amen . Capi . x .

De circūcīfione domini . Correſpondet euangelio . Poſtquā cōſumati ſūt dies . zc .

Oſtquāz aut cōſumati z iſpleti ſūt dies octo . ſ . a natiuitate doī
p mī utrāque extremitatez cōputā do (ut circūcidereſ puer) ſcōz legis preceptū . qz hoc erat tpus

circūcīfioni deputatū (uocatū) z declaratū eſt (nomē eius) eſſe (Ihs) . i . ſaluator (qz in circūcīfione ſolebat nomē iponi) q . ſ . nomē iā aī i poſitum eſt a deo (uocatū) . i . prenūcia tū eſt (ab āgelo priuſqz ī utero) ſ . uirginis (cōcipētur) de ſpūſancto . Ritus circūcīfōis a bſo patriarcha abrahā exordium ſūpſit . qñ et noīs āplificatiōem accepit . Nā cū ſignacu lo circūcīfōis augmētū et imutatiōē prome ruit noīs . ut qui pri⁹ dicebatur abrahā . i . pater excelsus . deiceps ob meritūz fidei diceretur abrahā . i . pater multaz gentiūz . Nec ſolū ipē ſed etia z uenerabilis uxor eius augmētūz cuz noīs mutatiōē promeruit . ut que prius diceba tur ſaray . i . princeps mea et domus ſue tātū deiceps diceretur ſara . i . princeps oīm recte credentium feminarūz . Ex hoc ergo in cōſue tudinem uenit . qz ad huius rei imitatiōem no mīna imponerentur pueris z die circūcīfōis eorum . z ſic puero ihu eſt factum . Ab humili tate ergo . que eſt radix z cuſtos uirtutū : Ihs ſumens initium circūcīfōis accepit ſinga

culum . ut pro te ſanguinis pretium nō tardās effundere ſe : tuum ueriſſimum ſaluatorē oī dat . patribus tam uerbo quāz ſigno repromiſ ſum . eiſque aſſimilatūz per omīa . preter igno rantiam z pſim . Duo magna hodie ſunt fa cta . Primum quia nomen . ſ . ihs eſt manifeſta tum . quod ab eterno ſibi erat impoſitum . et ab āngelo priuſquam ī utero conciperetur : uocatū . Angel⁹ enim gabriel miſſus ad ma riam ait . Ecce concipies ī utero z paries fi lium . z uocabis . ſ . in circūcīfione nomen eiſ ihm . ſ . a deo patre ſibi impoſitūz . Unde in yſa ia . Et uocabitur tibi nomen nouum quod os domini . nominauit . Scōm origenem . uocabu lum ihu dulce z glorioſum omni adoratū . cul tuque digniſſimum . nomen quod eſt ſuper oē nomen . non decuit primum ab hominibus ap pellari neque ab eis offerri ī mundūz : ſed ab excellētiori quadam maioriſque natura . Hoc ergo nomen ei innatū eſt . ut enim ſaluator ſit . āppropria natura habet . Et quamuis hoc nomen alijs ante fuerit impoſitum . tamen ſu it nouū ī chriſto inquantum fuit impoſitum ab hac proprietate . quia eſt ſaluator omniūz . que ī alijs non fuit . licet ſalutem ī aliquo . facto particulari fecerint . Ihs enim ebrayce . ſaluator interpretatur latine . Dicitur autē ſaluator . Primo a potentia ſaluandi . z ſic cō uenit ei hoc nomen ab eterno . Secundo ab habitu ſaluandi . z ſic fuit impoſitum ab ānge lo z conuenit ei a conceptionis ſue principio . Tertio ab actu ſaluandi . z ſic fuit uocatū no men ī circūcīfione . z conuenit ratōne paſſō nis ſue . Igitur ſecundūz Chriſto . hoc nomen dei quo iſus ex utero . uirginis nuncupatur . non nouum ei eſt . ſed antiquum : quia . ihs . i . ſaluator uocatus eſt ſecundum carnem qui erat ſaluator ſecundum diuinitatem .

Unde conſidera dignitates huius nominis . Primo quod hoc nomen fuit ab eterno precor dinatum z conſecratum . Secundo fuit diuīo ore nominatum . Tertio patriarchis z patrib⁹ antiquis deſideratum . Quarto a prophetis p phetatum . Quinto ab antiquo . ſ . ī ihu naue (qui z Joſue dicitur) prefiguratūz . Sexto ab āngelo uirgini z Joſeph prenunciatum . Sed timo a beata uirgine predicatum . Octauo a ioſeph hodie impoſitum . Nono ab angelis d uulgatum . Decimo ab apoſtolis magnificatū Undecimo a martiribus teſtificatum . Duode cimo a conſeſſoribus collaudatum . Tredecimo a ſanctis uirginibus tanquam oleum offu ſum preguſtatūz . Decimo quarto a fidelibus ueneratum . Eſt autem ſecundum Aug . dif ferentia iter nomen ihs z nomē chriſtus . qz no mē ihs eſt nomē propriūz : ſed nomē xps ē nomē commune z ſacramenti . Irem nomen xpus eſt nomen gratie : ſed nomen yeſus ē nomen glorie . Sicut enim hic per graciā baptiſ malem ā chriſto dicuntur chriſtiani . ſic ī cele

isti gloria ab ipso ihu dicemur ihesuiste. i. a saluatore saluati: Et quāta ē differentia inter gloriā et gloriā tanta differentia pōt dici inter nomen xps et yhs. Moraliter sū Bedam sicut xps in sua circūcisiōe corpōali accepit h nomen ihs. ita electi i sua circūcisiōe spūali picipiāt isto nomine ut sicut ipsi a xpo dicti sūt xpiani ita a saluatore uocentur saluati. Qd ēt nomen eis nō solū priusq; in utero ecclie per fidā cōciperent: sed an secula a deo uocatur ē. Hoc est ergo nomen qd ē super oē nomen. nec enī est aliud nomen sub celo datū hōibz. in quo oporteat nos saluos fieri. Nomē qd secundū Bern. est mel in ore. in aure melos. in cord iubilus. nomen qd istar olei licet p̄dicatur. pascit recogitatum. lenit et ungit inuocatum. Et secundū Petrū rauennas. Hoc ē nomē qd dedit cecis uisū. et surdis auditū. claudis cressū. sermonem mutis. uitā mortuis. totaq; diaboli pōtatem de obsessis corporibus uirtus huius nominis effugauit. De hoc nōie dicit Anshelmus. Ihs ē nomen dulce. nomen delectabile nomē cōfortans p̄ctōrē. et nomen beate spei ergo ihu esto mihi yhs. Nomē ihu ē ytuosū. iuxta illū apli. Abluti estis. sanctificati estis. iustificati estis in nomine dñi nrī ihu xpī. Habet enī nomen iesu uirtutem ablutiuā quo ad peccati maculam. nirtutem sanctificatiuā quo ad culpam. et uirtutem iustificatiuā quo ad reatū. Cum igitur tria sint qd quo ad omnia ista peccatum remittitur per nomen iesu. Unde Iohes. Remittuntur uobis peccata p̄pter nomē e⁹. In hoc nomine omne genu flectitur. celestiuū terrestriuū et infernorum. Hoc nomē domini quicūq; inuocauerit saluus erit. De hoc quoq; nomine ipse dominus ait. Quicquid petieritis a patre in nomine meo dabit uobis. Hoc igitur nomine in omnibus orationibus uti debemus ac petitiones i nomine xpī formare. et propter hoc orationes ecclesie i fine formātur i christi nomine. dicendo per xpm dominum nostrū uel aliquid simile. In hoc nomine ille non petit: qd cōtra dei dispositiōem et cōtra suam uel aliorum salutem petit. Immo uero qd talē petit. Hoc nomen eum petere dubium non est. Vere ergo et proprie dictus ē ihs: qd non nisi i hoc solo nomine salutem obtinere possumus. Un de seipso dicit. Ego sum alpha. et o p̄cipium et finis. Quia sicut per uerbum eternaliter dictum omnia produciuntur. sic per uerbū carni unitū reparantur. promouentur et finiunt. Scd̄z quod hodie factū est qd cepit hodie dñs ihs suū sacratissimū sāguinē pro nobis fundere: cuius ipsius caro clutelo icideretur lapideo. Tē pestiue cepit pati pro nobis: et qui peccatum nō fecit. penāz hodie portare incepit pro nrīs peccatis. Nō solū ei i uirili s; et in infātuli etate: sāguinez suū p nobis uoluit fundere. Plora uit at puer ihs hodie p̄p dolorē qd i carnē sen

sit. nam uerā carnem et passibilem sicut ceteri homines habuit. Sed eo plorante. credis. ne quod mater potuerit lacrimas continere: Plorauit ergo et ipsa. Compatere et tu sibi. et plora etiam cum eo: quia hodie ipse fortiter plorauit. Nam in solēnitatibus istis multum gaudere debemus propter salutem nostrā quāz que fuit: sed multum compati et dolore propter suas angustias quas pro nobis sustinuit.

Multum etiam ex hoc ammirari debemus ad tolerandū penas pro peccatis propriis: cum cernimus ipsum tantas tolerasse pro alienis. Unde Bernar. Quis non erubescat refugere multo minores penas pro peccatis suis: cum nouerit xps tanta protulisse. non pro suis sed pro alienis. Et sciendum quod sex uicibus fudit sanguinez suūz pro nobis. Primo in circūcisiōe et hoc fuit nostre redēptionis initiū. Secundo in oratione. et hoc fuit nostre redēptionis desideriuū. Tertio in flagellatione. et qd to in coronatione et h fuit nostre redēptionis meritum: quia liuore eius sanati sumus. Quinto in crucifixiōe. et hoc fuit nostre redētiōis pretiū tē ei qd nō rapuit: exolebat. Sexto i lateris apparitione. et hoc fuit nostre redemptionis sacramentū per quod figurauit nos. per aq; baptismatis debere mundari: qui quidez baptizmus. habiturus erat efficaciam a sanguine christi. Per primū docemur nos spiritualiter circūcidere et peccata abijcere. Per s; iūctis ā gustiā pro salte nostra sustinere p̄ctū carnez nostrā domare. per quartum animam nrāz uirtutibus ornare per quintum membra nostra mandatis dei ligare. sextum uulneratūz cor in caritate dei habere. Uides ergo quotiens xps suū fudit sanguinem. propter nostram redemptionem. Ubi sunt nostre lacrie ubi gemitus. ubi fletus. ubi gratiarū actiones pro tam copiosa sanguinis effusione. Venite adoremus et procidamus ante eum. plorem⁹ ante dominū qui fecit nos. et tācopiose redemit. Ut enī ait Bern. Suffecisset ad redēptiōem orbis una p̄ciosissimi sanguinis gutta: sed data est copia. ut in beneficii recordatione. uirtus diligentis claresceret. copiosa enim apud eum redemptio. Ut autem dictū est ritus et religio circūcisiōis ab Abraham sumpsit exordium. quia primus unius dei confessus ē fidem et in signum huius primo accepit circūcisiōem. que fuit signum distinguens fideles ab infidelibus. Credens enī habrahā adhuc in prepōtio positus. filium se habiturū quē deus ei promisit. huius rei signum circūcisiōnem accepit: ut qd credēs iustificatus sic cerneretur. Fuit ergo data et instituta circūcisiō. Primū p̄p meritū fidi abrahe. ut sic distabat a natōib⁹ ceteris sic distarē ēt sig. cōcisiōis. Itē ut ppl's qd ex eadē p̄genie nascitur⁹ erat p circūcisiōis signū peculiaris deo agnoscere et ab alijs natōib⁹ discernere ac semē eius qd

credens deo hoc ipſus acceperat eſſe ſcīretur. Item ut qui ex eodez populo in prelio cōruis ſent. hoc ſigno circūcīſionis iter gentes cogniti. quia de ſtirpe ſancta deſcenderant: ſepulture traderentur. Et ideo in herēo n̄ circūcidebantur ubi ſoli ſine gentibus conuerſabantur. Item in remedium peccati originalis. et ad reſſionem cōcupiſcentie carnalis. Data ē etiā circūcīſio in preparatiōez ſuſceptionis fidei: q̄r circūcīſio eſt quedam profeſſio moſayce legis ſeruande: ſicut et baptiſmus eſt profeſſio legis euangelice et per profeſſionem illaz diſponebantur ad iſtā. circūcīſio igitur preteriti temporis mandatum fuit. et ſignum promiſſi xpi quam uſq; ad xpm oportuit autoritatē hē ut tamdiu curreret donec naſceretur pmiſſus abrahe quo nato et pmiſſione impleta. oportuit circūcīſionem et ſignum pmiſſionis ceſſare. unde fiebat cultris petrinis. q̄r petra erat xps.

Voluit autem xps circūcīdi ex cauſis pluribus. quibus nō eſſet legi ſubiectus. Primo ut oñderet ſe eē d̄ genere abrahe. q̄ circūcīſionis mādatum acceperat. et cui de xpo repromiſſio facta ē. Secūdo ut patribus aſſimulatus iudeis ſatis faceret. ac ſcandalū et oēm excuſationem i ſe nō credendi. et eū non recipiēdi. iſtis auferret. Tertio ut legem ueterē et circūcīſionē q̄ de iſtituerat approbaret. ac eā ſāctam iuſtam et bonam fuiſſe mōſtraret. Quarto ut obediētie et hūilitatis v̄tutem nobis ſuo cōmendarēt ex ep̄lo pceptum legis cui tamē ſubiectus n̄ erat obſeruando. Quinto ut legem quā dedit alijs ēt ipe impleteret. et qui i ſimilitudine carnis peccati: nō autem i carne pcc̄i uenerat remediū quo caro pcc̄i mūdari cōſueuerat n̄ reſpueret. Sexto ut legis on̄i ſe ſuſtinēs. alios a legis onere q̄ pōtāt neq̄rāt. liberaret. q̄r factus ē ſub lege ut eos q̄ ſub lege erāt ſdieret. ſeptio ut p nobis ſāguinē ſuū. n̄ ſolū i etate uizili: ſed et i iſtā fūderet. et tēpeſtiue pati iciperet. Octauo. ut in ſe ueritatē carnis hūane oſtēderet. et hereticos qui dixerunt eum nō uerū corpus ſed ſc̄aſticum habuiſſe cōfūderet. Nono. ut caſtitatē que a circūcīſione actus illius mēbri ē cōmendarēt. et concupiſcentiam carnalem reprobaret. Decimo ut in ipſo carnalis circūcīſio finē. et ſpūalis exordium haberet. et nos ſo re ſpūaliter circūcīdēdos demonſtraret. Ut enim apl̄us ait. Sinis legis xps ad iuſticiam omni credenti. Hodierno itaq; die ceſſat circūcīſio. et habemus pro ea baptiſmū: qui eſt maioris gratie et minoris pene. Nam gr̄a baptiſmi ſuperueniens. carnis circūcīſionem euacuat. quēadmodum fructu adueniēte flores decidunt et marceſcunt. Unde grego. Quod apud nos ualeat aq̄ baptiſmatis: hoc egit ap̄d ueteres uel p paruulis ſola fides. uel pro maioribus uirtus ſacrificij. uel pro his qui ex ſtirpe abrahe pdierunt miſterium circūcīſionis. Et ſecundū Bedā. idē auxilium curatiōis in

lege circūcīſio contra originalis peccati uuln̄ preſtitit: quod nunc baptiſmus tēpore gratie confert: niſi quod introitus in regnū nondum patebat circūcīſis ut modo baptizatis. At vō non ſolum baptiſmus hoc facit: ſed etiam paſſionis adiunctio. que ſi circūcīſioni adiuncta. eſſet et ſimiliter ibi fieret. Ideo autem i cāne prepucij fiebat circūcīſio: quia in parte illa magis concupiſcentia dominatur. per quā originale peccatū propagatur. Ubi ergo uia peccati eſt ibi apte ſignabat peccati remediū. Significat autē p circūcīſionem carnis circūcīſio mentis. qua mundatur anima a uitijs. Et ideo debemus circūcīſionem ſpūalem in omnibus intus et extra habere. et ex omni parte ſpūaliter uicijs circūcīſi eſſe. Circūcīſus enī xpus eſt: ut omnia pcc̄ōz. uitiōrumq; ſupflua hoīem abſcidere a ſe debere doceret.

Un̄ ſecundū Bern̄. Duplex eſt circūcīſio. q̄ a nobis fieri debet. ſ. interior et exterior. Exterior conſiſtit. ſ. in habitu ne ſit notabilis in actu ne ſit rephēſibilis. et in ſermone ne ſit contemptibilis. Interior ſiſt in tribus cōſiſtit ſ. in cogitatōe ut ſit ſc̄a. in affectione ut ſit pura. in intētiōe ut ſit recta. Nec Bern̄. Debemus igr̄ eſſe circūcīſi corde a cogitatōibus noxijs et imundis. a iudicijs falſis et temerarijs. ab intentionibus et uolūtatiſ iniquis ut coram deo ptimeſcamus uerſare i corde. q̄ coram hoīb̄ erubere dicere uel faceſ q̄ dicta uel facta hoīb̄. hoc ſunt cogitationes deo. Dēmus quoq; eſſe circūcīſi lingua a uerbis turpibus. detractorijs. mēdoſis ocioſis et ſupfluis: q̄r de omi uerbo ocioſo. etiam ignorāter plato. ſicut et de cogitatōe minutiſſima redēda eſt rō in dei iudicijs. Debemus etiam eſſe circūcīſi omnibus ſc̄ſibus et mēbris corporis noſtri. a phibitis et illicitis. a uoluptuoſis et ſupfluis omnibus abſtinēdo. et non ſolū a peccato: ſed et ab omni occaſiōe peccati noſ ſubtrahendo quia niſi quis occaſionem peccati uitauerit. uix peccatum dēclinabit. Tali circūcīſione omnia uitia et peccata tolluntur et excluduntur. Unde et octaua die circūcīſio. merito fiebat: in qua et ultima reſurrectio fiet quando membris omnibus circūcīſis. i. uitijs et peccatis abſciſis totus ex integro innouatus omniq; ſupfluitate mundatus hō ad imōtālitatē reſurget. Octaua dies ip̄a ē q̄ et prima. In hac enī mundus cepit. chriſtus reſurrexit in hac et uſis reſurrectio erit. Sex etenim ſunt huius ſc̄i etates. in quib̄ p deo laboribus inſiſtere. et pro adipiſcentia ſempiterna requie ad tps operari neceſſe eſt. Septima etas non in hac ſed in alia uita quieſcētium. uſque ad tps reſurrectionis omniū. Octaua aut etas ip̄a et die reſurrectionis ſine ullo tps fine beata. Tunc autem nō ſolum circūcīſi ſed omibus ab eis pcc̄is abſciſi mūdi et imaculati eēnum nomen ſc̄i ſuſcipient et hereditatē. Qui

ergo mala et uana cogitare uel loqui aut facere non appetit iste iterius et exterius perfecte circumcisi sus est. Parum autem prodest circumcisi esse ex parte una et non ex alia ut ei ait. *Pater* papa. Nihil prodest homini ieiunare et orare. et alia religionis bona agere: nisi mens ab iniquitate. et ab obprobriis lingua prohibeatur. Nihil quidem prodest. scilicet quantum ad uitam eternam. prodest ei quantum ad temporalia. Unde et Beda. Nemo sane cum circumcisionem predicari audierit. unius solum mentis continentiam auctumet imperari: quasi uel a fornicatione tamen uel licito matrimonio transierit ut tamen uel uirginitate gloriosum existere. absque alia rerum uirtutum adiectione sufficiat. et non omnino potius quos corde uel corpore gestans sensum castigatorem precipi: ille itaque uera circumcisione mundatus est: qui obdurat aures suas ne audiat sanctam ueritatem: et claudit oculos suos ne uideat malum: qui custodit uias suas ne delinquat in lingua sua et attendit sibi ne grauetur cor eius in crapula et ebrietate. qui lauat inter innocentes manus suas et ab omni uia mala prohibet pedes suos: qui super omnia castigat corpus suum et seruituti subicit. omnique custodia seruatur suum cor: quoniam ex ipso uita procedit. Sed et ipsa bona actio sua: que in abscondito est: circumcisione non minus indiget: ut cum ieiuno. oro. elemosinam facio: gloriam intrinsecus quam. Quia propter et apostolus absconditam corde circumcisionem sedulo commendat. cui laus non ex hominibus sed ex deo est. Nec Beda. Debeus ergo omne peccatum interius et extra uitare: et ex omni parte spiritualiter circumcisi esse. Toties etiam homo circumciditur quoties post peccatum ad penitentiam reuertitur. Nam autem circumcisionem precedere oportet octo spirituales illuminationes diuinarum gratiarum. que per octo dies intelliguntur. et sic octauo die circumcisio in anima celebratur: uidelicet peccatoris ad deum conuersio peccati recognitio. contritio. confessio. satisfactio peccati detestatio. in futurum cautio. et ex tunc octauo sequitur impij iustificatio. qua gratia infunditur et peccatum expellitur. et in ipso die octaua. scilicet in iustificatione impij celebratur circumcisio in anima penitentis. Que quidem circumcisio non est aliud quam amputatio uitiorum: que habet fieri in cultello penitentis. Sicut enim in circumcisione corporali fit amputatio superflue carnis: sic in circumcisione spirituali fit amputatio uitiorum et peccatorum. que sola sunt homini superflua. omnia enim alia creata in homine sunt ualde bona. Et non ista circumcisio fiat in anima: ipsa est filia perditionis secundum illud genese. masculus cuius preputium caro circumcisa non fuit: peribit de populo suo.

Item isti octo dies sunt octo illuminationes spiritus septiformis in septem uirtutibus principalibus: cum perseverantia finali que est octauo. Et quod nisi per christum peccata non tollantur: ipse est enim agnus dei qui tollit peccata mundi. ideo ut dictum est circumcisio cultus fiebat petrinis: quia petra erat christus. Nec illa iudeorum circumcisio signifi-

cat: et sine hac significatione inutilis est. Et ideo christus circumciscus est ut circumcisionis significatio nem nobis commendaret. Sicut enim nobis est natus. nobis baptizatus et passus. ita et nobis non sibi est circumciscus. Spiritualem ergo circumcisio nem significatam per corporalem habere studeamus: ut illam spiritualem que in octaua resurrectionis in nobis futura est. ab omni corruptione culpe et pene consequi mereamur. Tres itaque constat esse circumcisiones: una est sacramentum scilicet circumcisio que est in corpore. due uero sunt resurrectionis illius sacramenta. uidelicet circumcisio a peccato que quotidie est in anima. ac circumcisio a peccato. et ab omni pena peccati. que in resurrectione erit in anima et in corpore.

Desu clemens: qui de uirgine natus. sub lege circumcidi uoluisti: circumcide ihu misericors: cogitationes: uerba et opera serui tui: ut nil tue uoluntati contrarium. cogitando: loquendo: operando peragam. et in sensu sit mihi cogitatus dei. et omnis narratio mea in preceptis altissimi. et in operibus mandatorum tuorum dirigantur omnes actus mei. Ecce domine coram te sunt cor meum. lingua mea. sensus et membra. conantur quidem: sed per se non possunt. Fac tu quod ipsa non possunt. et perfice in bonis desiderium mei peccatoris: qui consueuisti desiderium suum dare iustis. Amen. De apparitione domini. Capitulum .xi.

Ertiadesima uero die puer ihesus manifestauit se gentibus. id est magis qui erant gentes. Prophetatum quippe seu uaticinatum fuerat per ballaam prophetam gentiliu. quod oriretur stella ex Jacob. et conurgeret homo de israel: ubi ostenditur quod ortus noue stelle appareret. erat signum christi nascentis. Isti ergo uidentes nouam stellam: cognouerunt per inspirationem diuinam quod illa erat que per ballaam predicta fuerat: et ideo statim mouerunt se de locis suis ut ad uenerandum puerum natum uenirent: Isti a ballaam genus duxerant. et non minus fidei quam genese successores et heredes erant. unde non a magica arte: sed a magnitudine scie uocati sunt magi. quasi in sapientia magni. et erant in scia astrologorum periti. Quos enim hebrei scribas. greci philosophos. latini sapientes. hos perse magos appellant. Et ideo erant magi non malefici sed sapientes premittit fidei nostre. Qui ideo etiam reges dicti sunt: quia illo tempore philosophi et sapientes regnare consueuerunt. Unde de antiquorum tempore felicitate Seneca sic dicit. Summa felicitas erat gentium: in quibus non poterat potestior esse nisi melior. Illi ergo scilicet quod aureum perhibetur. officium erat impare non regnum. Parum erat regi. sine arte et sine difficultate. sibi inuenire aliquod receptaculum. Unde de quodam philosopho tunc regente statim subiungit. Dyogenes dedalus. cum uideret puerum caua manu aquam bibentem. fregit

ptinus exemptum e perula calicē. hac obiur gatione sui. Quādiu homo stultus. superuacu as sarcinas habui. Qui se cōplicuit in dolio. z in eo cubitauit. Nec seneca. Q. quantū distat itez rectores huius temporis z illius quia nūc omnia illis ōria. s. diuitias honores z delitias querūt. z ideo i futuro forte peius gentibz habebunt. Et uenerūt magi ab oriente. i. a pri bus que respectu hirlm sūt uersus orientez. ut s3z Criso. unde dies nascit inde pcederet fidei initium: qz fides lumen ē aiarū. Et fm Bern. Merito ab oriente ueniūt. q. solem iustitie no uum nobis ortū annūciāt. letisqz rumoribus totum mundū illumināt. Uenerūt autem spā liter de finibus persarū. medorū. z chaldeoz ubi huius est saba. a q. z saba regio illa dici tur. i. iurra qz ē arabia ubi magi reges fuisse me morāt. Sunt autem dubie arabie una con ter mina z uicina iudee. z respectu hirlm ab oriē te. de qua uidetur magi uenisse: alia cōtermiā indie. distās a hirlm quasi unius anni itinere: z de hac infra tredecim dies non poterant ue nire. Unde Remigius. Sciendum est q. aliq solēt dicere. q. puer qui tunc natus est in tam breui spatio temporis de ultimis finibus terre eos ad se perducere potuit uel si fuerūt succes fores balaam. regio istorum nō longe distat a terra. pmissionis. idcirco in tam breui spatō tē poris hirlm uenire potuerunt. Nec Remigius

Factum ē aut. ut uisa stella. quicquid p eā significabatur sāctispiritus illustratōe mox in telligeretur. Xpm igitur deum z hominem in stella querebāt. quē diuina inspiratōe per stel lam significari intelligebant. Ista stella dif ferebat ab alijs multipliciter. Primo i substā tia: qz aliarum stellarū materia. est materie celestis z quinte essētie. Nec at de substantia corruptibili fuit. Secundo quo ad eius pici pium effectuum: qz alie stelle a dō per uerbū create sūt nulla cooperāte natura. sed ista mi nisterio angeli a uerbo facta est. Tercio in du ratōe quia alie a principio mundi sūt cōdite. z in eternū manebūt ista xpo nato creata est z postea esse desinit. Quarto in situ: qz alie sunt in celo ista autem nō fuit sita in firmamento. sed in aere nō longe a terra. Quinto in magni tudine. qz fm Ptholomeum. quilibet stellaz firmamenti uisibilis nobis: maior est tota ter ra. forte ista non fuit ultra quantitātē duoz uel triū cubitorum. Sexto i motu. qz alie mo uētur circulariter ab oriente i occidētē. Nec autem ferebatur motu recto ab ortu i meredi ez. Septimo i statu alie mouentur motu con tinuo. z nunqz stant: ista aut cū magis euntibz ibat. z cū stantibus z quiescētibz quiescebat: Octauo in uicissitudie apparitōis z occulta tōis. cum ei intrauerunt hirlz occultauit se. d inde ubi herodem reliquerūt seipsam mōstra uit. Nono in tēpore. qz alie lucēt solum d no cte. Nec uero i meridie sole lucēte appābat

quam lux diurna nō impediēbat: quia secūdū Chrsost. ipsos ēt solis radios proprio fulgore supabat. Decimo in significatione. quia alie si gnant tēporum z annorū distinctionē. ista ue ro significabat creatoris natiuitatē. Undecio in effectū. quia alie hnt efficacā certā ad trās mutatōem istorū iferiorū: ista at nullū habuit effectū. nisi q. notauit natū saluatorē. Dnode cio in misterio. cetera enī astra creauit deus i ministeriū cunctis gētibus. Nec qut stella i misteriū solius christi est edita. Tredecimo i singularitate apparitōis. quia quilibet stella apparet omnibus q sunt in emisperio eius: s3 ista uisa est tantum tribus magis. Quartode cimo in motore: qz alie stelle nō hnt motores proprios ista autem habuit motore pproprium s. angelum qui natiuitatez xpi pastoribus nū ciavit. Multa z magna hac die facta sūt per dominum ihm. z maxime circa ipam ec clesiam. Primū est qz ipsa hodie in persona magorum ab eo in sponsam est recepta. qz ē ex gentibus maxime congregata. Nam die natalis sui in persona pastorum iudeis appa ru it de quibus non nisi pauci uerbum dei re ceperunt. Hodie uero apparuit gētibus: que ecclesiam impleuerunt. qz in stelle fulgore dei grā. z i tribus magis uocatio gentiū pcessit. ipsi enī magi primitie gentium fuerūt. z gētes in xpm credituras signauerunt. Unde festum hodiernum proprie est festū ecclie z fideliz xpianoz. Secundū est. qz ecclesia hodie san cta est ab eo desponsata. z eidem p baptismū uere cōiuncta. quē tali die. anno suo xxx. reci pere dignatus ē. Et ideo letantur cantat. Ho die celesti sponso iuncta ē ecclesia. qm in ior dane lauit xps eius crimia. Nam in baptismo desponsatur aia xpo: qui uirtutez sūpsit a bap tismo suo. z iō aiarum baptizatarum congre gatio uocatur ecclesia. Tercium est quia tali die. s. anno reuoluto p baptismū fecit ad nup tias pmū miraculū. q. ēt ad eccliam z spūales nuptias adoptari pōt. put ista suo loco appēbit. His ergo (ut cantat ecclesia) tribus miracul ornatū sanctum diem colimus. Unde ut dicit maximus epus. z in antiquioribus libris. dies illa dicitur plurariter dies epyphaniaz. i. plu rium illustrationū xpi epiphanez enī illustra ctōem sonat. Das tantum tres manifestatio nes proprijs quidem nominibus distinguunt. epyphanā uocātes eā que per stellā facta est qsi defursū facta theophania eā que in baptis mo quasi a deo. i. patre factam. bethaphaniā eā que in nuptijs. quasi in domo factā beth ei domū sonat. Recteqz tria hec in uno die acta nobis misteria predicantur qui trinita tis ineffabilis archanum. uno dei sub nomine confitemur. Nec maximus. Insuper secundū origenem etiam hac die paui quatuor milia hominum de septem pannibus z paucis pisci culis. Uides itaque qz uenerabilis ē dies ista

quaz dominus elegit ad tot mirifica et magnifica faciendā. Considerans ergo ecclesia tot magna beneficia hodie sibi a sponso exhibita grata existere uolēs exultat. iocundatur. et iubilat ac diez hāc magnifice solemnizat. Dīcamus itaque nūc de primo. q̄ de alijs dicendū erit infra ordine suo. ((Cum)) ergo secundum pphetiam Michēe ((natus esset ihs i bethleē iude)) que est i tribu iuda. quod dicitur ad distictionem alterius bethleēz. que est i galilea i tribu zabulon ((i diebus Herodis regis)) .f. anno regni sui. xxx. per quod ostenditur xps pre finitum xpi nascentis. prophauerat cū patri archa iacob. illo tpe xpm nasciturum quādo deficeret sceptrum siue rex et dux de populo iudeorum. et hoc impletum est i herode ascalonita qui fuit ydumeus. et primus regnauit alienigena ((Ecce magi)) et gentiles uniuersaz ecclesiam futuram ex gentibus rep̄tantes a partibus orientalibus ((uenerunt hierosolimā)) ciuitatem regiam. ibidem de xpo nato inquirentes et ((dicentes. Ubi est qui natus est rex iudorum)) Ecce ergo titulus a magis hic nuntiatus. a iudeis reprobatus ibi noli scribere rex iudeorum. a scriptura confirmatus ibi q̄ scripti: scripti ((Uidimus enī in oriente stellā eius)) .f. propriam: q̄ hanc creauit ad sui ostensionē ((et uenimus)) psonaliter ((adorare)) humiliter ((eum)) singulariter. Veniunt pastores ut certificentur ut supra ueniūt reges ut ueneretur. ut hic. ueniunt senes ut gratulentur ut infra. Primum pertinet ad prelates. secunduz ad actiuos. tertium ad cōtemplatiuos. primi uident et predicant. secundi uenerātur et adorant. tertij āplexātur et tenēt. Scdm quosdāz magis iudeā itatib⁹ stella disparuit: ut amittētes iteris ducē necesse h̄nt rcurrere ad ciuitatē regiā. .f. birlm. et ibidem iquire de fge nato Scdm uero alios cū magi hierl̄z ad querēdum de puero ingressi fuissent. stelle ducatz amiserūt quoniā auxilium humanū requirentes. iuste p̄dere diuinū meruerunt: q̄ recte diuino deserunt auxilio. qui humanū preponūt diuino. Et p̄t stella ista illuminatio gratie itelligi. q̄ dum boni a malis consiliū querūt uerā illuminationē amittūt. Sed siue ante igressū in birlm siue post ingressū disquit: factū est hoc a deo pluribus de causis. Prima pp ipsos magos ut q̄ prius fuerāt cōmōiti celesti signo confirmaretur et dicto pphetico. ex doctoruz ibi residentium r̄fso. Scda propter xps ut ei⁹ natiuitas in ciuitate regia publicaret. et pphetia de loco natiuitatis xpi iplēta mōstraretur Tertia ut studio magorū dānaretur p̄gritia iudeorū q̄ gētibus solite xpm querētibus ip si i nullo moti sunt ad querēdū. Quarta ut iudei xpm non recipientes. iexcusabiles d̄ aduentus eius noticia remanerēt. cū magi iudeis rēpus. et iudei magis locū natiuitatis ostenderēt per hoc et figurabatur q̄ fides xpi erat a gen-

tibus deuote recipienda. et a iudeis pro maiori parte i infidelitate remanētibus refutāda. Isti magi fixi fuerūt i timore xpi et fide firmati. q̄ nō obstāte q̄ scirēt iuxta edictū imperiale capitali snia puniendū esse quicūq̄z regē aliū q̄ subiectū romano iperio noiaret: xpm tñ i trepidi sūt confessi. Unde Chrysostomus. Sz nūquid nesciebāt. q̄ in birlm regnabat herodes. Nūquid nō itelligebant. q̄ quicūq̄z regē uiuente alterū regēz p̄nūciat aut adorat puniatur in sanguie. Sed dū cōsiderabāt regē futurū: nō timebant p̄tem. Adhuc nō uiderāt xps et iā parati erāt mori p xpo. O beati magi. q̄ ante cōspectū crudelissimi regis priusq̄ xps uiderent xpi facti sunt cōfessores. Dec Chrysostomus. ((Audiēs autem herodes rex)) tali a de puero nato ((turbatus est)) timens ne regnatus ēet p eo se tanq̄ alienigena de statuto Ubi Aug⁹. Quid erit tribunal iudicantis q̄ superbos reges cuna terreat infantis. Timeant nunc reges ad p̄ris dexteram iā sedētem: quē fr̄ ipius timuit adhuc matris ubera labētē. Et nō solū turbatus est ip̄e: sed ((et oīs hierosolima cū illo)) nouitate miraculi percussa: et fauore uolēs heredi quē timebāt: q̄ sibi subiecta. Sepe enim populus plus eis iuste fauet quos crudeles sustinet. Un rex iniustus oēs ministros h̄z impios et adulatōres. Turbatuz ergo secundum Chrysostomum omnis hierosolima cum eo uel causa adulationis uel timoris.

Turbantur etiam ille et isti quia de aduentu iusti non possunt gaudere iniqui. Uel accipiendo hic partem pro toto. omnis hierosolima itelligit illa pars. q̄ sibi fauebat. sic omni nūc dicitur. q̄ maiores ciuitatis aliquid faciūt. q̄ totū ciuitas illud facit. sic i pposito: que erant ibidem maiores. et in regalibus offitijs assistentes: illi cū rege turbati sunt ((Et agregans)) sapientes iudeorum ((sciscitabat ab eis ubi xpus nasceret)) Quia enī uolebat xpm p̄dere. ideo studuit de loco natiuitatis xpi diligēter iquirere. ab illis qui scripturas ppharū p̄dictas de xpo nouerāt. et genealogias descendentes a dauid sciebant ((At illi dixerūt ei)) q̄ ((in bethleem iude)) id est quesita ē i terra iuda. put scribitur i michea. Scdm Augustinū Iudei i hoc facto q̄ docent alios locum natiuitatis et tamē ipsi nō uadūt: silēs sūt fabricatoribus arche noe qui alijs ubi euaderēt p̄stiterūt. et ipsi diluuiū perierūt. Silēs etiam. sūt lapidibus miliax qui alijs uiam indicāt: nec ipsi per eam ambulāt. De quibus etiam dicit idem Aug⁹. q̄ ostenso alijs uite fonte ipsi sunt mortui siccitate. Per scribas autē et sacerdotes qui locum natiuitatis xpi ex pph̄ia declarauerunt. et tamē ipm xpm nō adorauerūt: sz magis p̄secuti sunt signant doctores bone doctrine: sed male uite. qui quem predicant sana doctrina: persequunt mala uita ((Tunc herodes claz)) et oculte ((uocatis)) ad se magis

didicit ab eis tempus stelle que apparuit eis))
 Cognito eni loco natiuitatis xpi ex iudeorum
 responsis uoluit scire tēpus natiuitatis ab ipsis
 magis: ut si ad ipsū redirent: ex tēporis loci co
 gnitione posset xpm interficere: et cum esset a
 lienigena non confidebat de iudeis. et ideo uo
 luit consiliū suū latere eos ((Et mittens illos i
 bethleē dixit)) eis. dolose et uolens decipiēdo
 ((Ite et interrogate diligēter de puerō)) nato
 et cū inueneritis renūciate mihi: ut et ego ueni
 ens adorē eum)) Spondet falsū obsequiū ut
 facilius eos decipiat. et ad redeundū per ipsū
 inducat. Falsa quippe fuit Herodis pmissio:
 qz secundum Chrysostomū deuotionē promit
 tebat: sed gladiū acuebat et malitiā cordis sui
 humilitatis colore depingebat. Talis est con
 suetudo omnīū malignorū. qñ aliquem in ocel
 to grauius ledere uolunt: humilitatem illi et a
 micitiā fingunt. Et sū Rabanum. Sinit he
 rodes. tā uultu q̄ uerbis se adorare eū uelle:
 quē inuidia cogitatione tractabat occidere. et
 hoc ut uel ad ipsum magi alacrius redirent et
 ne indei quorū erat futur⁹ ab eo ipsum absco
 derent. Cuius personā omnes ypocrite tenēt
 qui dū fite deū querūt: inuenire illū nūq̄ me
 rent. Et sicut herodes sub specie religionis uo
 luit occidere xpm. sic ypocrite quantū in eis
 ē occidunt eū. sū illud apli. Rursū crucifigē
 tes sibi metipsos filiū dei. Nā s3 Brego. Simu
 lata sanctitas ē duplex iniquitas. Secundum.
 Crisost. Herodi similes esse probantur: qui sa
 cra cōmunionē misterij idigne abutunt. Ado
 rare quippe se fingunt. et eum quantū in ipsis
 est interimunt. Iuxta illud apli. Qui mandu
 cat et bibit idigne: reus erit corporis et sangui
 nis dñi ((Lū)) autē magi ((audisset regē)) hero
 dem: nihil mali suspicātes ((abierūt)) receden
 tes. s. de bethlēm. ut irēt uersus bethleem edoc
 ti de hoc per prophetiā ((Et)) cum bethlēm egressi
 fuisset ((ecce stella)) q̄ disparuerat itez eis ap
 paruit: qz auxiliū deserētes hūanum meru
 erūt recuperare diuinū. In ipso aut loco quo
 eis reapparuit stella. facta ē in memoriam hu
 ius ecclesia. Deinde ((anicedebat eos)) et uia oñ
 debat ((usquedū ueniēs staret supra)) locuz. et
 uicina domui ((ubi puer erat)) Stabat quasi
 supra caput pueri ut quasi inueret et diceret.
 Hic est q̄ natus est rex quem testabar. ut quē
 loquēdo mōstrare non poterat: testando mon
 strar3. Et sic stella duce cū magno gaudio ad
 thuguriū in quo dominus Ihs natus ē perue
 nerūt. Ambiguū est quod istorum fuerit. s.
 an magi in oriēte positi uiderunt stellam sup
 indeam existentē immobilē. uel uiderint stellā
 in oriente existere: q̄ eos perduxit in iudeam
 Potuit enim nasci i oriente. et eos pcedendo
 in bethlēm perducere: et sentit Chrysost. et tenetur
 cōmunius. Fulgentius tamē uidetur uelle q̄
 eam priō uiderit immobilem sup indeam. que
 dedit eis signum ueniendi i iudeam: qui bethlēm

tāq̄ caput iudee adierunt: et ipsi egressi.
 tunc motu notabili eos pcessit: q̄ pacto officio
 suo i piacentem materiam reuersa est. ((Et i
 trātes domū)) magi. s. diuersorium ((inueniūt
 puerum cū Maria matre eius)) forte tunc se
 dente et tenente super genua puerū: et ualde
 gauisi sunt: qz a desiderio suo fraudati nō sūt:
 nec iniquiter laborauerunt. Unde Chrysost.
 Propterea gratulati sunt: qñ q̄ quesitum ē
 cōsideratuzq̄ reperierāt qñ effecti fuerant nū
 cij ueritatis. et qz non frustratam longe uie cō
 fecerunt spatia. tam ardētī quippe erga xpm
 cupiditate flagabāt. Felix Maria: nā Ihs
 sine Maria nō nascitur. qz ipsa ministra icar
 nationis. sine Maria nō inuenitur qz ipsa fa
 mula educationis. sine Maria nō crucifigit:
 qz ipsa socia passionis Ioseph autē secundum
 Crisost. iccirco tacetur. qz nullū de officijs ad
 nutricium pertinētibus cōmemoratur. Uel se
 cundum hilariū et rabanū. Diuina dispensatō
 ne actum ē. ut illa hora absens eēt ne pater
 eius crederetur. uel aliqua suspitiōis occasio
 daretur gētibus q̄ deus non eēt. q̄ premitias
 suas statim nato saluatore ad eum adorādū
 miserūt. Ingressi itaqz ((et pcedentes)) tam me
 te quam corpe genua flectunt puero ihu hu
 militer: et adorant i carne deum uerū adorati
 one. s. latrice reuerēter. Donorāt ut regem. et
 adorant ut deū: uidēt enī hominē et agnoscūt
 deū pcedūt i signū hūilitatis sine q̄ nullus ue
 re adorat: qz omnis adorator omnē fastum et
 cōfidētiā sui deponere debet. ut quā corpe deie
 ctōz pferat i oculis dei animo gerat: tristitqz cor
 dis et humiliati uictimā offerens. deo se curā
 dū cōmittat. Quāta tūc exultatō tibi fuit o uir
 go beatissima. quis cogitare ualeat. qñ eū quē
 nuper genueras. iāz quasi deū. adorari uidbas
 O q̄ magna fuit horū magorū fides Quid enī
 erat credere q̄ ille puerul⁹ sic uiliē induit. cū
 paupcula mīre et i loco sic abiecto. sic societate
 sic fāilia. sine oī ornatu iuēt⁹ eēt rex et uer⁹ de⁹
 Et tamen utrūq̄ crediderūt. Paruulū enī nō
 adorassēt et honorassēt. si paruul⁹ tñmō credēdi
 sset. Tales duces et alia pmitiua nos hīc opor
 tebat. Ex q̄ patet q̄ cognouerūt xpi diuinita
 tem p diuinā reuelatōz. Lū ei uiderēt puerū
 pānis uilibus iolutū i gremio pauperis mīris
 positū. nullū regie dignitatis habētē signū: nī
 ē uerissimile q̄ talē reuerētiā ei exhibuisset: ni
 si i eo aliqd supra hominē cognouissent. Un
 berna. Adorāt magi et offerūt munera adhuc
 lactenti mīris ubera. Sed ubi est o magi ubi
 ē purpura regis huius: Nūquid uiles pāni isti
 q̄bus ē iolutus: Si rex est. dyadema ubi ē:
 Sed uos eū uere uidetis i dyademate quo co
 ronauit eū mater sua. i sacco nīe mortalitatis
 de quo cōsurgēs ait cōcidisti sacco meū et circū
 dedisti me letitia. Et itez. S3 un⁹ uobis hoc
 o alienigene. ut a uobis adoret xps. Neqz enī
 i isrl tantā fidē inuenimus. Sic uos nō offēdit

uiliis habitatio stabuli n̄ paupes cūe p̄sep̄ij.
nō uos paup̄is m̄ris p̄ntia. n̄ lactētis scādalizat
ifantia. Quid facitis magi. qd̄ facitis Lacten
tē puez adoratis i tugurio uili i uilib⁹ pānis.
Ergo ne de⁹ ē iste. De⁹ certe i tēplo sācto suo.
deus i celo sedes eius. z uos eū q̄ritis i uili sta
bulo i matris gremio. Quid facitis q̄ z auruz
offerit. Ergo rex ē ipse. Et ubi aula regia ubi
thronus. ubi curie regalis frequētia. Nūquid
aula ē stabulū. thronus p̄sep̄ij. curie frequen
tia ioseph z maria. Quō ita īsp̄ietes facti sūt
uiri sapiētes. Ut adorēt puulū despiciabīlē tā
sua etate q̄ paup̄tate suoz. Inīpientes facti
sūt ut fierēt sapiētes: z p̄docuit eos sp̄s quod
postea p̄dicauit ap̄ls. q̄ uult ēē sapiēs fiat stul
tus ut sapiēs sit. Nōne timēdū erāt fratres ne
scādalizārēt uiri isti z illusos se crederēt. cū
tanta idigna uiderēt. A regia citate ubi regez
q̄rēdū cōiectabānt: ad bethleēz uillā puulam
dirigūē. Ingressi i stabulū inueniūt iuolutuz
pānis ifantulū. Nō illis sordet stabulū: nō offē
dunt pānis. nō scādalizant lactētis ifantia: p
cidūt aū eū. uenerant ut regē. adorāt ut deū.
Sed p̄fecto. q̄ illos aducit ipse z īstruxit: z q̄
p stellā foris amonuit: ipse i occulto cordis ī
edocuit. Nec Bern. Unde z augus. Non sub
pollice cella regalis nō de mēbris purpura. n̄
i capite dyadema fulgebat. n̄ pōpa fāulatiū. n̄
terror exercitus. nō gloriosor fama p̄loz. hos
ad eū uiros ex remotis cū tāto uoto supplices
attraxerat. Facebat i p̄sep̄i puer ortu recēs e
xigu⁹ corpe: d̄reptibīl paup̄tate. Sed magnuz
aliqd̄ latebat i puero: q̄ illi hoies n̄ fra pōtāte
s̄z celo narrāte didicerāt. un̄ z criso. Et ītrātes
domū inueniūt puerū cū maria m̄re ei⁹. M̄re i
q̄ ei⁹ nō dyademate coronata. n̄ auro zefulgē
te: aut i lecto auroo recūbēte: sed uix tunica z
unā habēte. nō ad ornāmētū corpis s̄z ad tegu
mētū nuditatis: q̄le habet poterat carpētariz
uxor pegre cōstituta. Si ergo regē terrenū q̄rē
tes unīfēt: magis fuīfēt cōfusi q̄ gauīf. q̄ tā
ti itneris laborē sine causa suscepīfēt. Nūc
aū q̄ celestē regē querebāt. etsi nihil regale
uidebāt i eo: tamē solius stelle testimonio cō
ti: gaudebāt oculi eoz. cōtēptibīlē puerū aspi
cer: q̄ sp̄s i cōde eoz terribīlē eū mōstrabat.
Un̄ z leo papa. Nec īmerito cū tres ad orādū
puerū. noui syderis claritas deduxīfēt: nō eū
impantē demoib⁹. nō mortuos suscitantē. nō
cecīs uīfū. aut claudis gressū. aut mutis eloq̄ū
zeformātē. uel i aliqua diuinaz uirtutū actō
ne uiderūt: s̄z puerū silentē. quietū sub matris
solicitudine cōstitutū. In quo nullū quidē ap
paret de p̄fate signū: s̄z magnū p̄betur de hūi
litate miraculū. Tota em̄ uita saluatoris. q̄ z
dyabolū supauit z mūdū. hūilitate ē cōcepta.
hūilitate ē cōfecta. Dispositos dies sub p̄secu
tione finiuit. Nec puero tollezātia passiōis nec
passiuro defuit māfuetudo puerilis. Un̄ tota
xp̄iane sapiē disciplina. n̄ i habūdātia uerbi. n̄

i astutia disputādi. neq̄z i appetitu laudis et
gl̄ie: s̄z i uera z uolūtaria hūilitate cōfīfuit. q̄z
dn̄s ihs ab ufo m̄ris: usq̄z ad supplitiū crucis.
p omī fortitudine. z elegit z docuit. Nec leo.
Ut ergo possis z tu dyabolū z mūdū uicē. co
neris p uirib⁹ hūilitatis ac pacie vtutes exem
plo xp̄i seruare. quia his munitus poteris fa
ciliter aduersarios z inimicos tam uisibiles
quam inuisibiles superare. Ei magi inuen
to puero: apuef̄ thezauros suos i q̄ moralē
iformamur ut thezauros n̄ros i uia n̄ pādūs
donec p̄fētis hostib⁹ soli deo ex occultis cordi
um offeramus. (Et optulef̄) figuli puero ihu
(aurū th⁹ z mariā) Traditio fuit atiquoz ut
nullus ad deū l̄ ad regē uēiret uacuuus z sine
mūeribus. Arabes aūt auro z diuīs generib⁹ a
romatū abūdāt. z talia mūera offerē cōfuef̄t
z iō magi ista obtulef̄t. Et l̄z morē sue gētis i
dōis offerēdis seq̄rētur. hoc tū dn̄s īspiratōne
ē factū. ut aliqd̄ misterij mūerib⁹ d̄mōstrārēt
z fidē suā mīsticis reb⁹ p̄fiterēt. tū. s̄. trinitatis
fidē z misterij f̄uelātes: z i xp̄o trinitatē ado
rātes tū eū f̄gē z dn̄z dū s̄z mōtalē significātes:
z xp̄i f̄giā p̄fātē ac diuinā maiestātē z hūanaz
mortalitatē uenerātes. Nec enīz tria magi de
xp̄o cognouerūt ut supra dixerūt. Ubi ē q̄ na
tus ē. ecce hūanitas rex iudoz. ecce regia po
testas: uenimus adorare eū. ecce dñitas. Si
gnificat enī i xp̄o regia p̄fās p aurū. q̄ regi sol
uit in tributū. nā aurū p̄pter sui nobilitatē mu
nus ē regale. z iō oñdit puerū regē eē z se illd̄
decere. Signat uero dn̄s maiestās p th⁹: qd̄
deo offerē i sacrificiū: z iō oñdit puerū eē deū:
q̄ ēt erat oblatio sacerdotalis. z puer ille erat
sacerdos cui nullus unq̄ fuit eq̄lis. Signatur
quoq̄z hūana mortalitas p mirrā: q̄ adiri solēt
corpa mōtuoz z xp̄s rex z sacerdos uoluit mo
ri p salute omniū. Un̄ Augus. Aurū ergo solui
tuz quasi regi magno. thus imolat ut deo. mir
ra prebatur tāq̄ pro salute omniuz morituro.
Unusq̄sq̄z aūt eoz p̄dicta tria obtulit. q̄ ut di
ctū ē: misterio cōgruit. Nullus em̄ uere xp̄ia
nus dī. q̄ nō xp̄m z deū z regē z passū cōfitea
tur. q̄ illis trib⁹ munerib⁹ significat. Un̄ f̄mi
gius. Isti magi nō figuli figula obtulerūt: s̄z
singuli tria. z singuli eū suis munerib⁹ regē dū
z hoiez p̄dicauerūt. Nec remigins. Hos omīs
uere xp̄ianus imitat. q̄ xp̄m uerū deū regē et
passū cōfitef̄. Offeram⁹ ergo ei aurū. ut eum
omiuz regē eē. z ubiq̄z regnare credam⁹. thus
ut deuz ueruz z creatorē omniuz eē cōfiteāf̄.
mirrā ut sic illū deuz eē credam⁹: quē homiez
z mortālē p̄pter nos factuz eē nō dubitem⁹.
Omīa em̄ hec sācta fides ueraciter xp̄o offer
re nō definit: dū unū eūdēq̄z deuz uerū. ueruz
q̄z hominē credit. z uere p nobis mortuū uera
cīf recognoscit. Habem⁹ itaq̄z s̄z bilariū i his
nō modicā sacramentorū cognitōem in homi
ne mortis. i deo resurrectionis. in rege iudiciū.
Et ego dn̄e ihu i extremo uestigio fuoz tuoz

adoro te sedēte i gloria dei pñs ubiq; regnan-
tē z offero tibi splendorē fidei q̄ te credo regē
oīum seculorū deuz d̄ deo z hominē de v̄gine.
mortuū p peccatis nñs fm bern. Obtrulerunt
auri priuz ob paup̄tatē. s. ad paup̄is mñs z fi-
lij sustentationē. thuris ad ornamētuz ob sordi-
dā stabuli mātionē z s̄ loci fetorē mirr̄ unguē-
tuz ob ifātulis (ut assolet) corpis teneritatem.
z debiliū membroz pueri cōsolidatōz. Quia er-
go obtulim⁹ xpo sua: offeram⁹ ei et nñā. Quia
enī regez et deuz et hōinēz eum esse credimus:
suuz est. nñā vō s̄: q̄ nobis a deo dōata sunt.
Sunt ei i nobis tria munerā deo placētia: z
hec offeramus. Primuz est aīa nñā q̄ notat p
aux q̄ sicut auro nihil est nobilius uel p̄ciosi⁹
aut pulchrius sic nihil nobilius uel p̄ciosius
āt pulchrius q̄ aīa coram deo reputat. fm est
corpus nñz. q̄ p mirā designat. mirra ei ē ama-
ra z corpus ē amaricādū p castigatōes z pas-
siones. Tertiū ē cōfessio facta z hōesta i utro-
q; s. i cozepe z aīa: z hoc designat in thure th⁹
āt n̄ redolet nisi i igne cremet sic cōfessio nñā
n̄ reddit odorē deo nisi cremet igne tribulatō-
nis. Debemus etiā offerre xpo aux dilectōnis
eo q̄ p nostra salte subiit penā passōis ac th⁹
deuote laudis p ḡarum actōz. z mirraz cōpas-
sionis p mortis ei⁹ recordatōz. H̄z etiā ecclesi-
a moralr aux i pfecta sapia z doctria ac recta
fide. thus i duota orōe l̄ bōa cogitatōne: ac s̄
cta z bene dō redolēte ouersatōe mirrā i pñe
amaritudie z carnis mortificatōe ac bōa opa-
tōe. Aux ergo offerūt doctores thus martires
z cōfessores mirrā iā penitētes peccatores. Om-
nis enī oblatio i his tribus munerib⁹ cōtinetur
Talia ergo munera magi obtulerūt i qbus z fi-
dei vitatē z totā ecclesiasticā disciplinā signi-
ficauerūt. Scōz Berna. Aux offerimus salua-
tori. cū p nomine ipsius ex itegro dezelinqm⁹
substātiā h⁹ mūdi iā vō necesse ē ut q̄ terrena.
cōtempnimus: flagrātī desīderio celestia req̄ra-
mus. Sic enī offeremus thuris odoramētum
quo nimiruz designantur orationes sanctoruz
Oportet ēt ut nō solū pñs seculuz cōtemnas:
s̄ et carnē ipam castiges: ac seruituti subitias
Duas igit̄ alas habeat orō. ut cōtēptum mūdi
et afflictōz cordis nec dubiū qn celos penetrz
z i cōspectu dī sicut icēsū dirigat i q̄ cū auro z
thure mirra quoq; ei offeri. Hec bern. Sic er-
go magi x̄p̄z honorauerūt de substātia triplici
s. corporali q̄ p̄ciderūt. spūali q̄ addōauerūt tpa-
li q̄ munera obtulerūt. Plus quippe n̄ habz
hō nisi corp⁹. aīam z t̄palia. Bene aut̄ tres
magi fuisse dñi. q̄ q̄ ad fidē ueniūt: idiuiduā
trinitatē cōfiteri debent siue q̄ q̄ deū adorāt
tres p̄cipales v̄tutes. s. fidez. spem et carita-
tez debent h̄re: siue q̄ q̄ deū uidere desiderāt
cogitatōz. locutōz z opatōez: seu memoriā
intellectuz z uoluntatē debēt a malis obfūare
z in bonis occupare. Un̄ fm grego. facti uiri
bene reges uocāt. q̄ cunctis motib⁹ carnis n̄

ascēdo succumbere: sed bene regendo p̄esse
nouerunt. Et secunduz isidor⁹ reges a recte r̄-
gendo nocātur et iō recte faciendo reges nō
mē tenet: peccādo amittit. Et hi ueniūt z r̄ce-
dūt ab oriēte. p q̄ itelligit p̄speritas humana
q̄ ē triplex scz diuitiaz. delitiaz z bonoz.

Per stellā aut̄ q̄ magis apparuit: significa-
ri pōt uirgo maria: q̄ interpretat maris stellā.
Dec autē stella apparet magis seu regib⁹ cō-
descendendo sibi deuotia se bene regentib⁹. z
eos p hui⁹ mūdi mare turbulentuz nauigātes
dirigit ad portuz salutis q̄ est x̄p̄s. et ipm iueni-
ētes: uenerāt munera ei offerentes. s. auruz
caritas z thus deuote oratiōis ac mirra morti-
ficatōis carnis. Eodē āt die cum x̄p̄s i iudeā
esset natus. ortus ē⁹ magis i oriēte est nācia
tus. Videbant nāq; stellā nouā i q̄ puer appa-
rebat: supra c⁹ caput cruz aurea splendebat.
audierunt uocē sibi dicentē. ite i iudeā z inue-
nietis ibi natū nouuz regē. Igit̄ i iudeā festia
uerunt z audacē eā intrātes: regi celi nato mu-
nera obtulerūt. hi ergo tres magi p tres robu-
stos p̄figurati fuerūt: q̄ regi dō aq̄ de cisterna
bethleēz attulerūt. Tres robusti exercitū iimi-
coz n̄ timētes: sed uirilr castra eoz trāseuntes
aq̄ hausērūt: sic tres magi potētia herodis nō
formidātes: sed audacē iudeā intrantes: d̄ no-
uo rege it̄rogauerunt. Tres robusti prexērūt
bethleē p aq̄ cisterne. q̄ hausērunt d̄ cisterna
terrestri tres magi uenerūt bethleem p aq̄ gr̄e
eterne. q̄ suscepērūt de p̄cerna celesti. Figura-
bat g⁹ illa bethleemmitica cisterna. q̄ i beth-
leē nasciturus erat celestis p̄cerna. q̄ p̄p̄inarz
aq̄ gr̄e omni sitiētī. z daret aq̄ uite nō h̄nti:

Figura h⁹ noui regis z h⁹ noue oblatōis: p
mōstrata fuit i regno salomōis. Salomō f̄s d̄
bat i throno d̄ ebor cādidiſsio q̄ uestit⁹ ēat auro
purissio. Uniyſi reges t̄re regē salomōnē uidē
cupiebāt: z ei munera p̄ciosissima apportabāt
S̄z z regina ſaba talia et tāta munera ei offe-
rebat: quāta et q̄lia i hierl̄m uisa non erant.
Thronus vō salomonis ē beata v̄go maria. i
quo residebat ihs x̄p̄s uera sapia. Hic thron⁹
fact⁹ est de ebore cādido et auro puro. Ebur
p̄pter sui cādorē z frigiditatez: designat uirgi-
nalis munditie castitatez. S̄z ebur atiquū in
ruborez v̄tū. sic lōga castitas martiriū ſputa-
tur. Aurū q̄ i ualore p̄cellit om̄e metalluz: ſi
gnificat caritatē q̄ ē m̄ om̄iuz v̄tutū. Maria
ergo d̄r eburnea p̄pter uirginalē castitatez. z
auro uestita p̄pter p̄fectissimā caritatem. Et
pulchre v̄ginitati cōiūgi caritas: q̄ sine cari-
tate corā deo nihil reputat uirginitas. Thro-
nus salomonis sup sex ḡdus erat exaltat⁹: et
maria superexcellit beatorū sex status. s. patriar-
chaz. p̄phetaz. ap̄loz martiruz. cōfessoruz z
uirginuz. Duodeci leūculi sup sex grad⁹ thro-
nuz exornabāt. q̄ duodecim apli morie tāq;
regine celi m̄strabāt: ul̄ q̄ duodeci p̄iarche
p̄genitores marie erāt Sūmitas throni erat

rotāda. q̄r maria erat sine angulo sordii ⁊ to-
ta mūda. Due manus sedile hincide tenebāt:
q̄r pater ⁊ spūs a mīe filij nūq̄ recedebāt. Tā
dē magi reuerent ac deuote pedes pueri deos-
culati sūt: ⁊ adorato dño omniq̄ obseq̄o pac-
to. ⁊ deuotōe cōpleta ac benedictōe accepta
inclinātes se cū magno gaudio recesserūt qui
cū de f̄ditu deliberassent (responsū acceperūt
in somnis) p̄ diuinā reuelationez (ne ad hero-
dez redirent) q̄r cognita v̄itate n̄ lz retro ire.
Per hoc etiā admonemur. q̄ cū malis hōibz
societatez aliq̄ nō cōtrahamus: ⁊ cognitos er-
rores uitemus. Unde seneca. Nō ē leuitas a
cognito errore discedere n̄ ē turpe cū re muta-
re cōsiliū. Quia ergo itus ī scia q̄rebāt qd̄ uel-
let dīna uolūtas de reys̄iōe ad herodē. sicut ei
moyses tacens clamabat: sic isti pio affectu ī
terrogabāt qd̄ diuina uolūtas iuberet ideo dei
mernerunt responsionē. scz internam uel āge-
li misterio factam. Et descendentes ad mare
per nauem transfretantes: in tharsis sicilie a-
bierunt. ⁊ sic (per aliam uiam in regionē) suā
redierūt. q̄r f̄z hiero. ī fidelitati miscēdi n̄ erat
iudeoz p̄pter q̄ factū. herodes iratus postea
naues tharsensiu īcendit f̄z prophecīā dauid
dicētis: ī spiritu uehementi ceteres naues thar-
sis. Un̄ crisost. Intuere aut̄ magoz fidez. qua
liter nō scādālizati sūt in seip̄s dicentes. Si
magn⁹ est puer hic. q̄ necessitas fuge et occul-
te recessiōis. Hoc em̄ est uere fidei. nō q̄rere
causas eoz q̄ uere p̄cipiunt: f̄z suaderi solū ab
eis. Nec crisostomus. In hoc ergo forma dā
credentib⁹. ut deuoti ad deū ueniāt: et in oib⁹
opib⁹ suis qd̄ iubeat attendāt. s. ne ad dyabo-
lū redeāt: sed p̄ xpm̄ q̄ est uia. ueritas ⁊ uita.
⁊ p̄ semitas v̄tutū ad patriā reuertāt. Dic ita
que ad mouemur oēm salutē ⁊ sp̄e ī xpo locare
et ab itinere poris uite abstinere: et p̄ aliud ī-
cedere. Un̄ aug⁹. Nō qua uenim⁹ uia redeam⁹
m⁹. nec poris nostre conuersationis uestigia re-
petamus. uia mutata est. Un̄ greg⁹. Magnū
uero nobis aliqd̄ magi inuunt. q̄ ī regionem
suā per uiam aliam reuertunt. Regio quippe
nostra paradysus est ad quam ihu cognito redi-
re. per uiam qua uenim⁹: prohibemur. A f̄gio
ne etem̄ nostra superbiēdo. ī obediendo. inuisibi-
lia sequendo cibum uetitum gustando disces-
simus: sed ad eam necesse est ut flendo obedi-
endo. inuisibilia contēnendo. atq̄ appetituz car-
nis refrenādo redeamus. Per aliam ergo uia
in regionem nostram regredimur: quoniam q̄
a paradisi gaudijs per dilectamēta discessim⁹
ad hec per lamenta reuocamur. Nec grego.
Ad hoc ē significandum. q̄ per aliam uiam ī
regionem nostram redire debeamus. Domius
papa in processionibus redit per aliam uiam
ab ea per quam est egressus. Magi uero r̄
uersi studiose plusq̄ prius deum colentes glo-
rificauerunt ⁊ predicantes multos erudierūt.
Die autem credi potest q̄ domina pauperta

tis amatrix zelans fortiter pro paupertate ⁊ in-
telligens filij sui uoluntatem: totum aurum ī
fra paucos dies pauperibus erogauit. Unde
quando intrauit templum non habuit de quo
agnum emeret quem offerret pro filio: f̄z emit
turtures uel columbas que erat pauperuz ob-
latio. Uides h̄ p̄conia paupertatis ī duob⁹. Pri-
mo q̄r hodie puer ih̄s elemosinam accepit ut
pauper: et mater sua similiter. Secūdo quia
nō solum non procurabat acquirere: sed etiā
que dabant nollebat fr̄inere. In crescebat de
fideriū paupertatis si aut̄ bene attēdisti: ⁊ pro-
funditas creuit humilitatis. Sunt etiā qui se
uiles ⁊ abiectos in animo suo reputant. ⁊ in
oculis suis non extollūtur: sed sic esse nollunt
in oculis aliorum. Non sic puer ih̄s dominus
oīm. Etiam alijs suos defectus ⁊ uilia patere
uoluit. ⁊ non p̄uis ⁊ paucis: sed regibus ⁊ eo-
rum socijs. quos comitatu suo aduxerant. ⁊ in
tali casu ⁊ tempore. ī quo multum timendum
erat. Nam cum illi uenirēt. ut regem iudeoz
quē etiam deum esse credebat: inuenirent: du-
bitari poterant. ne talibus de xpo uisib⁹ repu-
tantes se delusos sine fide ⁊ deuotiōe recede-
rent. Sed ne p̄pterea disit hūilitatis amator
dās nobis exēplū. ne sub sp̄e alic⁹ apparētis bōi
recedamus ab humilitate. ⁊ q̄ discamus etiā
in aliorum oculis uiles ⁊ abiecti uelle appa-
rere. Expeditis igr̄ magis ⁊ uersus patriā
suam regressis. adhuc stat domina mundi cū
puero suo ihu. ⁊ nutritio eius ioseph apud p̄se-
pe ī illo locello. pacienter ⁊ humiliter usq̄ ad
quadragesimā diem acsi queuis mulier alia d̄
populo. ⁊ puer ih̄s hō purus esset. ⁊ ipsi legis
observatōne indigerent. Stabat igitur dña ui-
gilans ⁊ attēta. super dilecti filij sui custodia
O cum quanta sollicitudine ⁊ diligentia ipsū
gubernabat. ne uel ī minimo defectum habe-
ret. Cum quanta etiam reuerentia cautela. ⁊
pio timore ipsum contrēctabat. quem suum d̄
um ⁊ dominum esse sciebat. Flexis qdē gēib⁹
accipiebat ipsū de cunis ⁊ repōnebat ī eis. Lū-
q̄ta ē iocūditate cōfidētia ⁊ auctoritate ma-
terna ipm̄ amplexabatur ⁊ osculabatur. stringe-
bat dulciter: ⁊ in eo delectabatur. quē filium
suum eē cernebat: ⁊ certissime sciebat. Quāz
sepe quam curiose ⁊ prudenter tenella mēbra
ipsius fasciās cōponebat. Sicut enim fuit hūi-
lima: sic fuit et prudentissima. Unde in singu-
lis offitijs et obsequijs sedule ministrabat ui-
gilanti et dormiēti. non solum infantulo: sed et
grandeuo. O q̄ libenter cum lactabat. Uix fi-
eri potuit. quin magnam ⁊ alijs feminis in exp̄-
tam dulcedinē in talis filij lactatione sentir̄z.
Ipsa uirgo infantes hunc concepit sine pūdo-
re peperit sine dolore: lactauit celesti roze. Uir-
go ante partum in conceptione. uirgo in p̄u-
in prolis enixione. ⁊ uirgo post partum ī p̄u-
dulcissima lactatione. Unde aug⁹. ipsaz uir-
ginem matrem dulciter eloquens ait. Lacta

mater xpm z dñm nostrū z tuū. Lacta panem de celo ueniēte. Lacta cū qui talē fecit te. ut ipse fieret i te: tibi z munus fecūditatis attulit cōceptus. z donū v̄ginitatis nō abstulit natus. Unde. z anshel. Uerū dū hunc puulū iter manus suas uersari z ad ubera sua pendere. atq; ad quas pueri corporis lesiones. puulorū more uagire cōspiceret. quo p̄cor affectu mouebat̄ pijsimū animus ei⁹. quo ue studio ad occurrendū cunctis que incōmoda illi fore timebat pabā castissimū corp⁹ e. Sed z de sācto sene ioseph refert ber. q; puerū ihm sup gēua sua tenens. eidē frequēter arrisit. Stante igit ante p̄sepe domina: ita z tu iuxta p̄sepe cū ea z delectare cū puero ihu q; uirtus exit ab illo. Quelibet aīa fidelis z maxie religiosa debet a die natiuitatis dñi usq; ad purificatōem saltem semel in die apud dictū p̄sepe dominā n̄ sitare. puez ihm z matrē eius adorare de paupertate z afflictōe. hūilitate z benignitate ipso forū affectu ose meditari. Uidisti quō beata v̄go i sordenti stabulo pacienter multis diebus cum puero ihu z ioseph pseuerabat. Unde nō deberet nobis graue esse nec magnū uideri in monasterio z sece to nostro osistere. Considera nunc quāta sit solemnitas hodierna et letare i ea quia hodie apparere ceperūt fidei n̄i i n̄tia. Unde leo papa. agnoscamus ergo dilectissimi i magis adoratoribus xpi uocatōis n̄e fideiq; premitias: z exultātib⁹ animis beate spei initia celebrem⁹. Donorei a nobis sacratissimus dies i quo salutis nostre auctor apparuit z quē magi uenerati sūt in cunabilis. nos omnipotentem adoremus in celis. ut sicut illi d̄ thesauris suis mysticas domino munex spēs obtulerunt: ita z nos de cōdib⁹ n̄is que deo sūt digna promamus. Sacramētū. n. p̄ntis festi oportet in nobis esse p̄petuū q; utiq; sine fine celebrabit̄ si i oībus actib⁹ nostris dñs ihesus xps appareat. Nec leo Uidisti ergo q; mltā noua in natiuitate dñi cōcurserunt q; eū natum probauerunt. Unde Crisostomus. Omnia itaque noua et supra modum admiratio nis humane in domini natiuitate. concurrerūt Angelus in templo zecharie loquitur futuruz elizabeth filium repromittit: non credens angelo sacerdos obmutescit. Sterilis concipit. uirgo parit. iohannes i utero matris exultat. christus dominus natus ab āgelo nuntiatur: z quod salus mūdi sit pastoribus predicatur.

Gaudent angeli. exultant pastores: magna in celo z in terra letitia huius admirande natiuitatis exoritur. Nouū signū stelle de celo magis ostēditur. per q; dñs celī ac terre rex indeorum noscitur natus. Nec Crisostomus.

Oratio.

hu bone qui de uirgine natus. teipsuz magis stella duce reuelasti. z eos per alīā uīā i regionē suā redire fecisti: illu

minet ihu misericors lumē ḡe tue tenebras oscie mee. et p tuā letā apparitōz: da mihi plenā tui et mei cognitōz. ut intus te uideam. intus te inueniam ibiq; mirram compāctōis in terne. thūs oīois deuote. aurū dilectionis pie tue maiestati offerā. et qui per uīam tenebrarum z culpe: recessi a patriā felicitatis supne p uīam ueritatis et gratie ad eam redeam te ducente. Amen:

De p̄sentatione domini i tēplū. L. xij.

Dueniēte aut quadragesima die qñ secūdam legem (impleti sunt dies purgationis marie) existit ip sa de stabulo cum ioseph et puero. ut legē implezet i qua nihil purgandum erat. q; sine peccato concepat. In circūcisione quidem purgabā puer ab originali q; a pentibus cōtraxerat. In purgatiōe uero purgabā mater a p̄cto q; in libidine cōcepit sed nihil horum in hoc puero uel i matre erat Et (tulerunt puerū) prius circūcisum de bethleē (in hierusalē) ut fm legē (sisteret) i. offerret. seu offerendo p̄ntarent. (eum domino.) i templo (et ut daret hostiam) s. (par turturū aut duos pullos columbarum) pro eo Ad e uidentiam huius sciendum q; de ple nata duplex erat p̄ceptum. Unum generale q̄tuz ad omnes: ut. s. completis diebus purgatōis matris: puer ad templum deferretur. z pro hostia daretur. Lex autem purificationis erat qd mulier que suscepto semine peperisset masculum immunda esset. vij diebus: sepata a cōsortio hoīm z ab ingressu tēpli. z a tactu sacroz z die. viij. circūcidere i infantulus: z ipsa qdē munda efficeretur quo ad consortium hoīz. s. adhuc. xxij. diebus immunda esset quo ad ingressum tēpli. z a tactu sacroz: z his diebus n̄ licebat egredi domū zc. Completis. xxij. diebus cum septe precedētib⁹. ex tunc quadragesima die mulier intrabat templū z p̄ntabat natum puerum dño offerens sacrificia pro se z p puero. Si at̄ feiam pepisset duplicabantur dies quo ad consortia hominū. z quo ad tēpli ingressum aliud erat p̄ceptum spāle de primogenitis tam in hominib⁹ q; in iumētis ut sancta dño fieret q; dño consecrata erant. Ex eo tpe quo priogenita egiptorū dñs infecit. filios isrl saluans. omnia primogenita filiorum israhel sibi uendicauit. sibi que offerri precepit. Sicut enim uoluit sibi offerri premitias fructuum. ita et primogenita hominum et aliorū animalium mundorum. Sed quare hoc. nisi ut omnia prima et maxime omnia meliora et cariora domino offeramus. Quia ergo christus ex muliere natus z primogenitus sub lege fieri uoluit. Nec duo premissa circa eū obseruata fuerant. Nō suffecit magistro hu militatis perfecte. cum per omnia patri coe

q̄lis esset se subdere humili uirgini: nisi et subderet se legi. Hoc autem pluribus de causis fecit. Primo ut ueterem legem approbaret. Secundo ut eam seruando in semetip̄saz cōsumaret et terminaret. ostendens ex hoc q̄ ad ip̄am ordiata erat. Tertio ut iudeis calūniādi occasionem subtraheret. Quarto ut homines a fuitute legis liberaret. Quinto ut exēpluz humilitatis et obedientie nobis daret.

Quāuis etiā beata uirgo legem mulierū nō teneret nec purificari indigeret. q̄ non concepit suscepto sēine s̄ spūsacti mystico spiramine uoluit tñ subdi purificatōi. ppter plures rōnes. Prima ut se i hoc alijs mulieribus conformaret sicut et filius p̄ omnia fr̄ibus assimilari uoluit. Unde bern. Vere beata uirgo nō habes cām nec tibi opus ē purificatione. S̄ nūquid filio tuo opus erat circūcisione. Esto iter mulieres: tanq̄ una illaz. nam et filius tuus sic ē i medio puerorū. Secūda s̄m bedā. Sicut xp̄s sic et beata uirgo legi ē sponte subiecta ut nos a legis uinculo solueremur. Tertia ut occasō nē scādali uitaret. nōdū enī erat notū: ip̄am sine semine peperisse. Unde si nō obseruasset dies purificatōis sue: fuisset iudeis occasio scādali et murmuratōis i ipsam. Quarta ut legē purificatōis terminaret. adueniēte. s̄. xp̄o qui est nostra purificatio: quia per fidem nos purificat. Quinta ut nobis exemplum humilitatis daret. Nam humiliavit se etiam in his ad que tenebatur. ut humilitatem doceret. ut enim mater doctoris omnium. et ipsa doctrix existeret. cuz non posset propter seruum publice docere v̄bo: iō uoluit docere exēplo.

Maria igit̄ i purificatione nō indigeret purificationē tñ pagare uoluit q̄ omnia q̄ legis erāt diligētissime obseruabat. Et ideo ipsa est per archam testamēti pfigurata in qua inclusa erant legis mandata. Ibi enim erant due tabule in quibus decē precepta scripta erant q̄ maria diligenter obseruabat. Archa etiāz librū legis cōtinebat. et maria libros sacre scripture libenter legebat. In archa erat uirga Aaron que floruit et maria floruit et benedictum fructū uentris sui protulit. Archa etiā urnam auream cū māna celi continebat: et maria uerū manna celi nobis offerebat. Archa d̄ ligno cethim imputribili erat facta. et maria i putredinem uel in puluerē non est redacta. Archa quatuor circulos aureos a lateribus habebat et maria quatuor uirtutes cardinales que omnium uirtutū radices et initia sunt i se gerebat. Archa habebat duos uestes. quibus p̄otabat̄ per quos duplex caritas i maria designabat̄. Archa tam intrinsecus q̄ foris deaurata erat maria intus et foris uirtutibus resplendebat. Quapropter ipsa etiā pulchre figurata ē i cādelabro aureo. q̄ lucebat hierosolimis in domini templo. Supra q̄ septē lampades ardētes stabant. que septē opa misericordie in ma-

ria figurabāt. que regina misericordie et mater pietatis erat. Hoc cādelabrum. et eius cādelam honoramus. quando in festo purificationis accēsas candelas baiulamus. Maria ei candelam dño in sua purificatione offerebat. q̄ symeon lumen ad reuelatōz gentium cōcinebat. Xpus marie filius est candelā accēsa ppter tria que inueniuntur i ea. s̄. lignum. ignis et cera. et in xp̄o sūt tria sc̄z caro anima et deitas uera. Nec candelā pro humano genere ē dño oblata. per quam nox tenebrarū nostrarū ē illuminata. Oblatio huius beatissime cādele prefigurata fuit i puero samuele. Anne sterili contra morez nature. deus filium dedit. et marie uirgini supra cursum nature filium inspirauit. Anna obtulit filium qui iudeos erat propugnaturus. maria obtulit filium qui mūdum erat protecturus. Filius anne postea a iudeis est refutatus. Filius marie est ab eis turpissima morte cōdemnatus. Hoc est quod symeon. Marie prophetando dicebat. quod filij ipsius gladius animam suam pertransire debebat. Ibant igit̄ parentes ihesu in ierusalem. ut legis mandata perficerent et quamuis timerent herodem: tamen nō sunt ausi transgredi legem quin ad templum puerum deferrent. Et forte adhuc omnia quieta erant. adhuc herodes magos expectans. mundum sui cordis malitiam reuelauerat. Dominus itaque ihesus christus cum matre in his et alijs lege obseruans: ostendit cuz quanta sollicitudine et uigilantia debemus obseruare euangelij precepta. quando ipse precepta legalia que per seruum dederat cum tāta obseruauit diligentia. Adduxerūt ergo domum templi ad templum. ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo. Lunque intrassent templū: emerunt duos turtures. aut duos pullos columbarum. ut pro eo offerrent sicut pro pauperibus erat consuetum. Et quia paup̄imi erant credendum est magis quod de pullis columbarum emerunt. quia facilius et pro minori precio inueniuntur: et ideo in lege ultimo loco ponuntur. Et tacet euangelista de agno: quia erat diuitum oblatio. Uide quia tam pauperes parentes dominus elegit. qui non haberent agnum quem pro eo offerrent: sed tantum par turturum aut duos pullos columbarum: que erat oblatio pauperū. In lege enī dominus preceperat. ut die quo parens infantem in templo presentaret. pro sua et sobolis purificatione agnum anniculū immaculatum in holocaustum ac etiam turturē siue pullum columbe pro peccato: quia in libidine conceperat: offerret. Qui uero non sufficiebant ad offerendum agnum duos turtures offerrent. uel duos pullos columbarum. unum loco agni in holocaustum quod totum incensū dicit̄ quia totū icēdebāt et alterum p̄ p̄cto q̄ eedebat i p̄te sacerdotis q̄

orabat p mulier z sic mudabat. Hanc hostia z oblationem pauperum. uoluit dominus p se dari. z cum diues esset pro nobis pauper dignatus est fieri. ut nos sua paupertate ditaret. et diuitiarum suarum donaret esse participes. et nos faceret hic in fide diuites z in celo regni heredes. Sicut enim mortalitatem nostram assumpsit. ut per eam nobis immortalitatem cōferret sic paupertatem nostram uoluit assumere. ut p eam nobis eternas diuitias tribueret. Imitemur ergo nos dominum nostrum z spontanea paupertatem amemus. ut habentes uictum z uestitum. his contenti simus. Cur autē puli columbarum z non simpliciter columbe. sic turtures in sacrificio domini mittebantur offerri declarat ber. dicens. Et licet alias quidē per columbas spiritus sanctus soleat designari quia tamen libidiosa auis est non deuit offerri eaz in sacrificio domini. nisi ea sane etate q nesciret libidinez. At turturis non designatur quoniam agnoscitur castitas in quacūq; etate. Denique compare uno contenta est. quo a misso alterum non admittit numerositatez in hominibus nuptiarum redarguens. Lernere est turturum tempore sue uiduitatis sancte uiduitatis opus strenue ac infatigabiliter exequētem uideas ubiq; singularem ubiq; gementem audias nec unquam in uiridi ramo residentem prosperitatis. et tu ab eo discas uoluptatum uirtutis uirulenta uitare. Adde quod in iugis montium. et i summitatibus arborum frequentior illi conuersatio est ut quod nel maxime propositum pudicitie decet doceat nos terrena dīpicere z amare celestia. Nec bern. ((Et ecce)) symeon inter sacerdotes famosus z nominatus qui ((iustus)) erat in omni operatione boni ((et timoratus)) in cautela mali uel iustus recte se habendo ad proximum z timoratus quo ad dūm. quia difficile iusticia sine casto z filiali timore domini custoditur. Timor enim domini iusticie z ceterarum uirtutum custos est quia quanto iustus ardentius deum diligit. tāto solertius offendere cauet. illorum enī operatio committatur iusticia. quorum mentes timō dei illuminat testante ps. qui ait. Beatus uir qui timet dominum in mandatis eius uolet nimis Et salomone qui dicit qui timet deū. nihil negligit. Et bene iustus erat. z ad proximum se recte habebat quia non suam solūmodo sed z totius populi salutem querebat ((expectans cōsolationem isrl)) in desiderio z spe boni promissi quo ad fidei z spei rectitudinez quam habebat. Minores quadam expeetabant cōsolationem temporalem p promissū salutis auctore ut q ab herode pressi fuerāt in aduentu saluatoris liberati cōsolationez acciperent. Maiores uero ut symeon z h' modi ēt spūalem cōsolationez z redēptōz a dyabolo expectabāt. Cōsolatō qppe isrl. i. uidētis dū dñi aduēt' i carne fuit scī ei pēs quos met' origīal' pēi cōtrista

bat p dñi incarnatiōz cōsolari credebāt. Hanc cōsolatōem symeon (q obediēs interpretat) expectabat. quē matura etas de mūdo exīr cōpellebat tñ ppter desiderū uidendi dñi in carne manebat ((Et spūsanctus)) z sanctificator ex pñtia sūmi boni ((erat i eo)) qstū ad gratie plēitudinē quā possidebat qz nō solū habuit grāz iustificante put cōiter hī a iustis: sed ēt qstūz ad illūinatōes z cōsolatōes diuinas spāles. Dicturus euangelista de symeone: qz spūsanctus erat i eo pmissit qz erat iustus z timoratus qm illoz corda deus inhabitat: q timentes dūz iusticia fuāt. Un ipse p pphetā dīc. Sup quē req̄scet sps meus. nisi sup humilē z qetū z tremētē smones meos ((Et)) ab ipso spūsancto. q inhabitante grām i eo erat ((responsū)) i orōib' suis deuotis ((accepat)) inuisibiliter i mente per occultā īspiratōem: z intellexit de xpī aduentu qz xpm quē uidebat oculis mētis: uideret oculis corpis aq̄z pñtē finiret uitā. Ex quo pz. qz p hoc prius orauerat. qz hoc sperabat z cōsolatōz isrl expectabat. Tūc ei erat opinio cōis apud itelligētes qz iminebat aduētus xpī fm signa a p̄iarchis z pphetis data. z iō symeō b hoc feruēt' deū orabat ((Et in spū)) i. p reuelatōz spūsancti. z ipso spūfacto q i eo erat iubēte ((uenit i tēplū)) ut sicut repōsū z pmissū ab eodē spū accepat xpm dñi. i. unctū a dño aq̄z moreret: uideret. O quāto desiderio uidendi dñm senex iste beatissimus estuabat: quē iam etas de hoc seculo exire cogeat: sed dei responsio retinebat. quia non erat mortem uisurus. i. sensiturus uel expturus ((nisi pri' uideret xpm dñi)) messia pmissū ocul' corporalib'. Hoc ergo desiderabat. hoc mēte tractabat b sp co gitabat: dīcēs. Scio qz ueniet. Scio qz uidebo eū. Sz qñ ueniet. q̄do eū uidebo: Uei dñe ihu solue mihi hec uicula. z me iā nūc i pace ire pmitte. Dū autē hec secū dīcēz. dū b desiderio estuaret: dictū ē illi aspūfacto. Ecce adest quē expectas. quē q̄ris nūc eū uidebis. surge. ppera festia. uade ad tēplū. Lū autē festināte ueniēs tēplū itar. z eū uideret. statim eum spū pphētico cognouit. Eadē qppe sps grā. q olim precognouerat uenturum. etiam nunc uenientem. z iam iamque a se uidendum cognouit saluatorem. Et accelerando occurrēs genua flexit: et eum inter brachia adorauit matris. brachiaque sua extendit: et parentib' ait. Mihi eum date. mihi debetur: mei offitij est ad hoc missus sum. huic obsequio reseruat' sum: Mater uero intelligens uoluntatem filij: porrexit eum symeoni. Ille autem letus et exultans cum maximo cordis gaudio in ulnas suas et inter brachia eum suscepit: O quam beate manus. que uerbum uite palpaauerunt et ultne que ipsum amplexate sunt. Et eū puerū i ulnas accepisset: surrexit z mox senect' fugit ac iuuenilis uigor z fortitudo affuit. Magna hic dñi p̄as. sz n̄ minor ei' clarz humilitas. Qui celo terraqz nō capitur grāde

ni hominis ulnis gestat. Qui pius seipm ferre uix poterat. nunc leuiter puer ferens exultat ipe enim portabat a quo portabatur. et qd vbo uirtutis sue oia portat. Ille portabat xpm i humanitate a quo portabatur p diuinitate. Eleganter igitur dictum est. Senex puerum portabat: puer autem senem ferebat. Senex erat senex xpm i fante: qd illu regebat i senectute dgete. Felix qd ex symeon iste qd non solum uidere: sed et xpm i carne meruit portare. Felix nimium qd tanta consolacione meruit qd desiderauerat patriarche et prophete: et non acceperunt. Et non dubium qd ex huiusmodi aspectu ihu xpi. multas consolaciones receperit. et singularia carismatum gratiarum. Unde dicit doctor grecus. qd i fatis ineffabile iubar a deo illustrauit senem. ut processu temporis futura mors sibi fieret nota. Nominus felices sunt qd non uiderunt et crediderunt. Benedixit quoque et laudauit. dum gratias agendo p tanto beneficio. s. d. i. pletoe pmissiois et d. exhibitoe saluatoris ac uiso redemptoris apertu reuelatoz i secreto dialogo si bi facta dices. (Nunc dimittis dñe suu tuu i pace. qd uiderunt oculi mei salutare tuum. et p totu) Te igitur dñe benedico pmissio tua completa est. pletus est et desideriu meuz quia uideo xpm (salutare tuu) dñm meū. Ihs enim saluator siue salutaris interpretatur. (Uiderunt) qd oculus carnis hominis: sed oculi mentis cognouerunt eū esse deū. (Dimittis) ergo et dimittes uel dimittas ut intelligat optatiue. i. utinā dimittas iā nē et de cetero suu tuu abire i pace. et de hac uita transire i cōditū qd et. qd et i sinu abrahe. Quasi secure morior. qd pñs ē: et i pñs paf sur quo redimar. Sciebat qd beati oculi qd xpm essent uisuri. et iō doce illū uidet: nolebat morte dissolui. Mor autem ut uidit: optabat solui a corpore: et i sinu abrahe pacez hñe. Letatē ei dñe dñe nolebat ad libū patz ex qd sciebat saluatore natum. Sed quō i pace dimittit. cum oēs tūc sterneret lectū suū i tenebris. (In pace) igitur qd nō i pace fructiois dñi. Ecce symeon pfectus fuit hñs uirā i pacia: et mortē i dñio. Ad qd qd bñdā pfecti fuerit pñs ueteris testi ut noui fm bedā. Qui uult tenere ihs mñb et a plexari. et i pace dimitti: oī labore nitat ut habeat spiritū dñe: ueniatq i hñm cōuersādo i celestib ueniat i tēplū. aptādo se exēplo illorū i qd bñt dñi. suspirādo z unā petēdo ut ihi tet sp i domo dñi expectat dñm z aduētū eius. Sic ei i xpm vbi dñi i manib accipe. et fidi ac spei z caritatis brachijs merebit aplecti. Tūc dimittet ut nō uideat mortē eternā. qd uidit uirtutē. Multū ei felix mortē uidebit carnis. qd qd sic xpm dñm satagerit prius uidere oculis cordis. Unde ber. Dimittet i pace qd xpm hñ i pectore. Ipe ei ē pax nra. Tu quo exibis aia mīsa. qd ducē itineris ihs mñ ignoras. Moraliter symeon qd obediēs interpretat bonū religiosū significat et hic manet i hñm qd interpretat pacifica qd manet i pace iterna z fñna. qd ē iust ad primū timorofus ad deū expectas cōsolatōez ihs. i. di

uine uisiois. qd ihs uidēs deū interpretat. et spūssa et ē i eo p sue grē bñficio. Et tali dat ihs ad a plexadū. et sic cum symeone de tanto bñficio bñ dicit dominus. et desiderat exire de mundo. ut ei detur ad perfecte fruendum secundū apostolum lū dñe dñi habēs dissolui: et eē cū xpo. Moraliter ē hic instruimur de multis. Prīo qd p uirtuosā opa qd p brachia itelligunt ihs apphēditur. Scōdo i hoc qd senex i fante suscepit instruimur qd deposita culpe uetustate: debem⁹ idue re uite nouitatē. Tercio i hoc qd oia portat. uoluit portari: habemus exēplū humilitatis. Quarto i hoc qd benedixit deū: instruimur ad agēduz grās deo de oibus bonis nris. Possumus etiā dicere. qd i hoc cātico magnificat xps quo ad quatuor s. quatuor noia qbus symeon xps appellat. Lōmendat enim xps. ut pax. ut salus. ut lūmē. ut gloria. Pax est qd mediato salus qd redēptor. lūmē qd doctor. gloria qd pmiator. Et i his quatuor consistit perfecta xpi cōmendatio imo totius euangelice historie qdā breuissima comprehensio. Eua nāq que respiciunt eius incarnatōz cōphendunt i pace ipse enim est pax nra que fecit utraqz unum. qd utraqz naturam in uno supposito uniuert duos populos i unū copulauit dans pacē his qui lōge et his qui prope deū etiā hōi reconciliauit. Ea uero que respiciunt eius pñcatōem et sue uite cōuersatōem. ac miraculorū opationem cōphendunt i luce unū ipe dicit ego sū lūx mūdi. Que at respiciunt redēptōem et passionē cōphenduntur in noie salutis. Sed que respiciunt resurrectōem et ascēsiōē cōphendunt i gloria. Et qd cāticum istud sic continet laudis xpi plenitudinē et senis morientis cōsolatōz: ideo i sero et fine cantat i cōpletorio. (Et erant pater eius) s. putatiuus. i. ioseph qd meruit uocari pñ xpi. eo qd fuit nutriti⁹ ei⁹ (et mñ) ei⁹ uera maria (miratē) nō dubitādo: s. asserēdo et cōgaudēdo: sup his q dicebat de illo. s. ihu. Mirabat uirgo de his q audierat ab āgelo i ānūciatōe. ab elizabeth i salutatōe et iohānis exultatōe et a zacharia i iohānis natiuitate. Ite mirabat ipsa et ioseph de exultatōe angelorū nato xpo et de cātico nouo. Ite de aduētū pafstoz et d reuerentia magoz. Ite de aduētū symeonis et laude eiusdē. Que oia erāt mira et āmiratōe digna. Unde ambrosius. Nō solū ab āgelis et pphetis a pastorib⁹ et pñtib⁹: s. et a seniorib⁹ et iustis generatio dñi accepit testio nūz. Omnis etas et uterqz sexus euentorum qd miracula: fidē astruūt. uirgo generat. sterilis parit. mut⁹ loq. elizabeth pphetat: mag⁹ adorat. utero clausus exultat uidua cōfitef. iustus expectat. Et ex uirtute pueri quem gestabat in ulnis. bñdict⁹ symeon marie. et ioseph cū affectu et gaudio: ac dō grās referēdo quīf enim maria et ioseph eēnt maiores in sanctitate ille tñ pcellēbat qñ ad sacerdotis offitūz ad quē spectat bñdict⁹ pplz. Nos qdpe erat i

lege qd qñ pentes pñtābāt puerū i tēplo sacdos
benedicebat illis. s. pñtib⁹ z puero. Et iō (bñdi
xit) symeō pñtib⁹. xpm pñtātib⁹. i. bñs eos
dixit z bñdictos pñdicauit. uel bñdictōem a dō
eis optauit. Hñt bñdictōis formā nō habem⁹
expñsā. s. pñt ista bñdictio itelligi laudatōis et
gratiarū actōis: sicut dicim⁹ qd creatura bñdic
creatori: ipz cū gratiaz actōe laudādo. Bñdi
xit pentib⁹ pp filiū sicut ecōvso plexqz bñdicū
tur filij pp pentes. Et nō qd ioseph pñs illitū
do erat. qd nutritor ei⁹ iō nō ē cōi bñdictōe pua
tus. Maria vō qd uere ei⁹ mīr erat. z de puero
magis ad eā pñnebat. iō ad eā singularitē se v
tit reuelādo ei occultoz pñsagia. Cognouit enī
illo docēte quē gestabat i ulnis: diuinū illd nō
eē ex ioseph: s. ex vīgine: iō ad eā dirigit fmo
nē. z nō solū benedixit. s. z pñbetādo futura p
dixit: dicēs (Ecce posīt ē hic) p aduētū suū. z
a dō statut⁹ z odinat⁹ i (ruinā) s. supboz se sta
re putatiū de qb⁹ ipe dicit si nō uēissē z locutus
eis nō fuissē: peccatū nō haberēt (z i resurrec
tōem multoz) s. hñliū se nō stare reputatiū q
i eū credētes resurrexerūt a peccatis p eum z
dicit (i isrl) qd multi iudei a ueritate cadētes
fuerūt excecati z mlti pri⁹ sīplices z ignorātes
illūinati (z i signū) s. federis z recōciliatōis in
ter deū z hōies (cui cōtradice) Primo a iud
is. dīde a gētilib⁹ seu pagāis. postea ab hñticis
hoc nō credētib⁹. Ubi notādū fm origenē.
qd i oib⁹ qd xpo narrāt a fidelib⁹ bñdictōem pas
sus ē falso ab incredul. de qb⁹ ipe cōqñt i. ps. di
cēs. Insurrexerūt i me testes iniq: et mētita ē
iniquitas sibi potuit em xps ipugnari: s. nō expu
gnari. S. z prauī xpiani bñdicūt ei i morib⁹ et
opib⁹ z si nō i fide z fmonib⁹: qd cōfitei se nosse
deū: factis at negāt. Uenit ergo saluator in rui
nā nō credētiū z supboz. z p occasione: z i re
surrectōez credētiū z hñliū: s. p cās. Nō soluz
at alijs i ruinā z alijs i resurrectōez uenit: sed
etiā uni eīdēz hōi i ruinā piter z resurrectiōz
appet i ruinā. s. uiciōz z resurrectiōem vītutū.
Nec fit resurrectio vītutū nisi pcedat ruina ui
tior. Un ber. Nō pōt vīt cū uitijs piter cresce
re. ergo ut illa uigeat: ista cōscere nō sināt. Tol
le supflua z salubria at surgāt. Un notādū qd
xps dñstruxit regnū peccati z cōstruxit regnū v
tutū. pp qd dicit. posīt i ruinā z resurrectiōez.
Ruit ei supbia ex eius hñlitate. ruit auaritia
ex ei⁹ pauprate. ruit luxuria i eius castitate. rui
t inuidia i ei⁹ bēignitate. ruit gula i ei⁹ sobrieta
te. ruit ira i eius paciētia. ruit accidia i ei⁹ la
bore z uigilia. Et sic xps dñstruēdo regnū uirtu
tū: destruxit regnū uicioz. ita qd eisdē uenerit
i ruinā z resurrectiōem. Nam fm crisost. cū su
pb⁹ hñlis effici. lasciu⁹ cast⁹. auar⁹ misericors
z ita de alijs. tūc i eadē psona ē ruina uitij z r
urrectiō vītutis. Et ad hoc a deo positus fuit
h i mūdo. tāqz signū ad sagittā. ut qlibet quasi
p libito iaculū mitteret i eū. Et pphetizans
symeon de xpi passione. ait (Et tuā aīaz pñā

fibi) p cōpassionē (gladi⁹). i. passio seu dolor
passionis (ipius) (Nō em absqz magno affectu
materni doloris potuit uidē crucifigi filiū. et
si sparet mortē dñcturū ac resurrecturū. z p⁹
mortēz uicturū. Un dic hiero. qd qd i pte ipass
bili passa ē pl⁹ qz martir fuit. Dolores qdpe qd
paries effugit. hos tpre passiōis xpi sustinuit.
Un anshel. Nūc reposcit debitū atrox uis na
ture qd tibi derinuit oliz piture. penasqz fenore
estimāt uxore qd cōi martirib⁹ dēbeāt iure (Ut
reuelē ex multis cordib⁹ cogitatōes) Xpi nā
qz passio mltoz cōdiū cogitatōes reuelauit qd
pphetaz dicta. cogitatōes et occulta misteria
ibi reuelata sūt z cōsumata. Et h qdē ueluz tē
pli significauit. qd eo moriēte scissuz ē. ut sacra
ctōz oib⁹ apparerēt. Uel mltorū cordiū. s. bo
noz z maloz cogitatōes tūc reuelate sūt. quia
xpo passo alij crediderūt. alij credē noluerūt
Et fm bedā. antea icertū erat qd iudeoz eū re
cepturi erāt. z qd nō: postea certū fuit. Adistice
(ut dicit beda) usqz ad finē seculi. gladi⁹ tribu
latōis aīam ecclesie pñsāt: cū signo fidei ab i
pijs z reprobis cōtradici. cū multos ruere uidz
cū reuelatis cordiū cogitatōib⁹. ubi bonū sem
minauerat zizania germinare aspicit. Et no
tādū qd ly ut nō tenei hic casualiter nō ei pp
hoc pñcipalitē pati uoluit xps ut reuelarentur
hoim cogitatōes: sed tenei hic cōsecutue. qd
hoc qd ē reuelare cogitatōes: secutū ē ad pas
sionē xpi. Sicut si dicerē. exini ad campos ut
caperer ab hostibus. capi ab hostib⁹ nō fuit de
itētiō mea: s. quoddā secutū ad exitū me
uz: z ē similis modus loquēdi. cū dñr sepe i euā
gelio. Hoc factuz ē ut iplerent scripture. Hoc
enī nō fuit pñcipalis itētiō xpi qd talia fecit l
passus ē. ut iplerent scripture. sed postqz talia
eueniunt: cōsecutue scripture sunt implete. Nō
enī pphetia i cā euentus rei: sed ipsa res ē cā
pphetie. Aliter exponit origenes de reuelatō
ne occultorū peccatoz i cōfessione ut reuelē
tur cogitatōes male p cōfessiōē. qd pus occlta
bant. qd p effectū passionis i sacramento peniten
tie opantis sanāt. (Et ipsa eadē hora) qd. s.
symeon loqbat de xpo. tenēs eū i ulnis: supue
nit z (anna pphetissa) nā cāu l ex dispositōe
hūana: s. spiritus sancti reuelatōe. sicut dictum
ē d symeō. et adorās eū (cōfitebāt dñō) cōfēs
siōe laudis et gratiaz actōis. laudās deū de tā
tis beneficijs adpletis et in icarnatōe et na
tiuitate exhibitis. phibensqz testimoniū de fi
lio et istruēs pplm (loqbat de illo omnib⁹) qui
expectabāt redemptōz hierlm) et isrl. anūtiās
eis natum eē redeptorē. et hūani generis sal
uatorē. et qd ille dñi desiderat⁹ eēt. qd eos fēdie
re et liberat⁹ deberz. Omib⁹ fidelib⁹ qd iugo he
rodīs alienigene quati. liberatōz ciuitatis et
populi ac ēt spūalē expectabāt p aduētū xpi
i pñrio fieri redeptōz a tirānie herodīs et de
mōis pmittebat. Hec mulier uenerabilis cui⁹
nobilitas extollit. cōtinētia laudat etas cōmē

datur religio p̄dicat: ydōea ⁊ digna ualō erat
q̄ dei filio incarnato testimonium perhiberet
Unde ⁊ prophetiſſa deſcribitur ut ei⁹ testiōi
um autentiſetur. quia p̄phetie inſpiratio uel
reuelatō diuina eſſe p̄hibetur. Unde origenes
Juſte ſancta mulier ſpiritus p̄phetandi meru
it. q̄ longa caſtitate longis etiam ieiunijs ad
hoc culmen aſcenderat. Quia ergo omnes ſe
rum ⁊ omnem etatem gradū ⁊ omnem profes
ſionez dominus redimere uenerat. dignū erat
ut oēs in eius natiuitate testiōiū p̄hiberēt
Sunt ei tria gn̄a i utroq; ſexu cōſidrata puta
de uirginibus ſcilicet maria: ⁊ x̄ps ac de uidu
is ſcilicet anna ⁊ ſymeon. cuius etas compara
tur anne. Et etiam terciū genus. ſcilicet de cō
iugatis. ſcilicet Elizabeth ⁊ zacharias. Null⁹
ergo gradus xp̄ianorū fidelium pretermiſſus ē
de quo nō haberet testimonium ſalus omniū
Ut autē dicit Anſhel. Oblatus ē in templo ⁊ a
ſancta uidua ſuſceptus. ut fideles ſuos donū
dei frequentare. ⁊ ut eum mereantur ſuſcipere
ſtudio ſanctitatis itendere moneret. A ſyme
one ſene ſuſceptus atq; laudat⁹ ē ut uite graui
tatem ⁊ morum maturitatē ſe diligere patefa
ceret. Exulta ergo ⁊ tu cū illo ſene ſymeone ⁊
anna longeva: p̄cede in occurſum matris ⁊ p
uuli uincat uerecundiā amor timorē expellat
affectus accipias ⁊ infāre in ulnas tuas: dicas
q̄ ſponſa tenui eū nec dimittam tripudia cū
illo ſanctiſſimo ſene: ⁊ cōcine. nunc dimittis ſ
uum tuūz dñe: ſim uerbū tuū in pace. Hec an
ſhel. Moraliter nota. q̄ iopinatus cōcuſ⁹
iſtarum p̄ſonarū de quibus ſit hic mentio: nō
ſine miſterio inſtinctu diuino factus eſt. Unō
nos ſpiritualiter i mente debemus iſtarū qua
tuor p̄ſonarū p̄ceſſionem celebrare. Per ſime
onem qui interpreta⁹ audiens. qui ⁊ reſponſū
audiuerat a ſp̄ſancto. mentali. ſ. reuelatione
ſignificatur uerbi dei ſtudioſa auditio: per an
naz que interpreta⁹ gr̄a ⁊ que non diſcedat d̄
templo ſignificat crebra oſo: per ioſep qui ite
pretatur appoſitō uſ augmentum qui ⁊ ſolici
tam curā habuit d̄ p̄uero x̄po itelligi bonorū
opezum cōtinua appoſitio. per mariā uero que
interpreta⁹ illumiata. que ⁊ x̄pm portauit i uſo
ſignificat urdiuine cōformitatis perfectiſſima
unio. Hec autē quatuor p̄ſone x̄pm offerētes
in mente debēt p̄otare quatuor lūinaria. Sy
meon portat lumen ſancte meditationis: ana
geſtat lumen interne deuotionis. ioſeph d̄fert
lumen uirtuoſe p̄greſſionis: maria uero p̄tat
lumen ſuperne cōtemplationis. Hec quatuor
immutur in. ps. cū dicī. Memor fui dei ⁊ d̄le
ctatus ſum: ⁊ exercitatus ſum ⁊ deſicit ſpiritus
meus. Et patent referēdo ſingula ſingulis. Et
cōſiderādum q̄ p̄tationi dñi interſuerunt q̄n
q̄ p̄ſone. Ipſe yhs per quē ſignificantur inōcē
tes. maria. ſ. amare mare per quā penitentes.
ioſeph. ſ. accreſcens per quē p̄ficiētes. ſyme
on per quē perfecti i uita actiua anna per quā

perfecti in uita cōtemplatiua. In quo ſignifi
cantur illi qui ſunt digni uultui dei in templo
dei celeſtis hiri⁹ p̄ſentari. Tandem ſyme
on puerū ihm m̄ri reddidit: quem illa letiter
reaccipit. Poſtea uadunt ad altare facientes
p̄ceſſionem que hodie reſtantantur p̄ uni⁹
ſum orbem. Procedūt alacriter illi duo uene
rabiles ſenes. ioſeph ⁊ ſymeon cū exultatione
magna iubilantes. ſequit⁹ mater portans regē
ihm cū ineffabili cōdis letitia ⁊ anna associat
eam uadens ex latere cū reuerentia iubilans
⁊ ipſa cum indicibili gaudio et laudans domi
num affectu immenſo. Ab iſtis ergo ſit proces
ſio uenerabilis paucis quidem: ſed ualde ma
gnis et quaſi de omni genere hominum repre
ſtantantibus. Sunt enim inter eos de maſcu
lis et feminis. ſenibus et iuuenibus uirginib⁹
et uiduis. Maria quidem et ioſeph tanquam
parentes puerū ihm in templo p̄ſentaueſt
ſymeon uero ⁊ anna ut p̄phete p̄conijs p̄phe
ticis laudauerunt. Sic ⁊ nos in iſta die miſſa
rū ſolēnia celebrantes cereū accenſū (per quē
ſignificat puer ihs) in manibus baiulamus: ⁊
proceſſionem facientes uſq; ad altare deferi
mus ⁊ offeribus. recolentes illud lumen ineffa
bile. q̄ maria ⁊ ſymeon hodierna die portaue
rūt in manibus. Sunt enim tria in cereo p̄
que ſignificant tria que fuerunt in x̄po. Nam
cera ſignificat carnem x̄pi. que nata ē de uir
gine maria ſine corruptione: ſicut apes ceraz
gignūt ſine alterut⁹ cōmixtōe. Lignus at i ce
ra latēs ſignificat aīaz x̄pi candidiſſimā in car
ne latētē. Ignis uero ſiue lumen ſignificat di
uinitatem. quia deus noſter ignis conſumens
eſt. Per hec etiam tria p̄t trinitas deſignari
unde eſt uerſus. Lera. focus. lignen: tria ſunt
monſtrātia trinū. Lum at perueniunt ad alta
re: mater cum reuerentia genua flectit. ⁊ dile
ctiſſimum filium ſuū deo patri ſuo ſuper alta
re offert. P̄ſentabat ipſa beata uirgo maria
puerum domino. gr̄as agens deo patri de mi
nere tanto. quod ipſa uirgo eum conceperat ⁊
pepererat ⁊ q̄ ipſa i tali prole digniſſia dō pa
tri cōmunicabat. P̄ſentatio enim p̄uero
zum ad templū p̄cepta erat propter tres cau
ſas. tamen ut ex hoc infans domino conſecra
retur tum ut per hoc diuine cuſtodie cōmen
daretur. tum ut gratiarum actio deo redderet⁹
a quo tale donum parentes acceperunt. ⁊c.

Sed prime due cauſe: non habebant locum
in chriſto. q̄ mox conceptus in utero fuit ple
niſſime dō conſecratus: ⁊ diuine cuſtodie per
diuinitatis unionēz commendatus: ſed tertia
cauſa precipue locum habuit in chriſto. pro
q̄ beata vgo gr̄as agē habuit deo patri p̄ oib⁹
m̄rib⁹ ut pote q̄ eū ſignari p̄uulgō accepit ⁊ pepit

Quid autem ipſa tunc orauerit. quid ue di
xerit. ſcriptū non habemus. S; forte ſimi
lia hiſ uerba ſaltē ore cordis dicebat. Ecce
dñe ſācte p̄r p̄ſeto tibi filiū tuū ate c̄nalitē gēi

tum et de me temporaliter natum. ego presēto tibi eum q̄ tibi semper est presens. gratias tibi ago q̄ eum tuo munere sic cōcepi mirabiliter et peperit ineffabiliter. O sancte pater hunc filium tuum et meum tibi offero oblationē nouaz deum caro factus. q̄ pro salute mundi oblaturus est tibi semetipsum. O qualis est ista oblatō. Nunq̄ talis facta a seculo. Unde bern. Offer filium uirgo sacra. et benedictum fructum uentris tui domio representa. Offer ad nostrā omnium reconciliatōnem. hostiā sanctam deo placentem. Nec bernar. Voluit autē xps deo patri presētari. q̄ nunq̄ ab eius aspectibus lauit nobis i exemplum. ut sicut non gratia sui deus factus est homo: sed ut nos per gratiam faceret deos. nec propter se circumciscus est in carne: sed ut nos spiritualiter circumcidamur sic propter nos sistitur domio ut discamus deo presentare nosipsos. Deinde aduocantur sacerdotes. et redimitur dñs omniū. tanquaz seruus quinq̄ ciclis argenteis q̄ erat primogenitus. Quinq̄ ciclis argenteis redimebatur p̄io genitum. et erat ciclus genus monete obulos. xx. habens. Precepit enim lex omne masculinum primogenitū. tam hois q̄ peccoris: sanctus dñs uocari. i. domino sacrificari et presētari ac sanctificatum et dedicatum domino dici et sacerdotis esse. ita q̄ primogenitum d̄ tribu leui nō redimeretur. s̄ in ministerio et seruitio domus dauid. s. templi sēp et perpetuo tenere. Primogenitum uero de alijs undeciz tribub⁹ sacerdos redimi faceret. et p̄io accepto illō ad ppria a parentibus referri permetteret. primo genitū quoq̄ animalis mūdi deo offerretur. in mundi uero aut pretio redimi aut mundo mutari aut occidi faceret. est autē animal mundū ad offerendum mūdū ad esum imundorū uero aliud ē imundū ad offerēdū: sed mundus a natura ut agnus ideoq̄. aut p̄io redimebat aut agno cōmutabat. Aliud imundū ad offerēdum et redimendum seu cōmutandum uiz cāis et ideo pretiū aliquod nō habēs occidbat. et ex toto ab usibus templi p̄iciebat. Cum igit xps de tribu iuda. una de undecim fuerit patet q̄ redimi d̄buit et iō redemptus fuit. Accepit etiā m̄r de manu ioseph aues predictas. et gēua flectens offert sup altare deo patri eas. Obtulit ergo beata uirgo tāq̄ paupcula. par turturū aut duos pullos collūbarū. unū in holocaustum p̄ filio altez p̄ peccato: in hoc se subdēs legi peccatrici. q̄uis nullus haberet peccatū

Facta ergo oblatione et redēptione: mater filium reaccepit: ut eū secum domi reportat. Unde ber. Oblatio ista fratres satis delicata uidetur. ubi tñ sistitur duo redimitur auib⁹ et illico reportat. Veniet tempus quando iā nō offereretur in templo nec inter brachia symeōis sed extra ciuitatē iter brachia crucis. Veniet quando nō redimetur alieno: s̄ redimet alios sanguine. pprio q̄ redēptorem misit eum deo

pater populo suo. Istud eū sacrificiū maturinum. illud aut uespertinum. Nec ber. Mi stice per primogenita aīaliū significat ille qui unigenitus dī dignatus ē nasci primogenitus. s. dignitate oīs creature. qui ē uere fact⁹ dñs q̄ sine peccato. Moraliter autem per p̄iogēta significat bōe actionis initia. que quasi cōde gignim⁹ ex dei gratia. Lōmouemur ergo h̄ ut omnia primogenita nostra deo offeramus. quicquid bonū et iustū in nostris opib⁹ inuēimus: eius gratie non nostris meritis d̄putem⁹ dicentes. non nobis dñe nō nobis: sed nomini tuo da gloriam. Si aut imundus aliquid parimus. id est si peccatum in opere pepetram⁹ occidamus. i. malum per emendationem radicatus euellamus. aut certe mutuemus illud mūdō declinantes a malo et facientes bonum at redimamus quandoq̄ ciclis. bona opera et dignos fructus presentie. per quinq̄ sensus corporis facientes. Lōmouemur etiaq̄ hic ut si in grege operum nostrorum agnum innocentie uel principales uirtutes qualis est caritas castitas humilitas patientia et homini inuenimus deo offeramus. i. quod digne uiuimus nō nostris meritis deputemus: sed illius q̄ ait in euangelio. Sine me nihil potestis facere. ipse ei dat uelle et p̄ficere. Si at tāpauperes sumus ut i ope nostro agnum et diuitias inoue uite uel p̄icipales uirtutes nō inueniamus offeramus saltem duos turtures uel duos pullos collūbarū. i. duo genera cōpūctōis. uidelicet timoris et amoris et nō solum p̄ nostris aliorūq̄ diluēdis peccatis: sed et p̄ impetrādis uirtutibus et desiderio patrie celestis quotidie d̄ileam⁹ Et sic unum pro peccato offerimus dum de malis perpetratis gemimus alterum in holocaustū q̄ amore celestū inflamamur. Mora liter hic attēdēda sūt tria. s. misterii purgationis marie. sacramentū delatiōis dñice. et significancia oblatiōis facte. Quātū ad primū sciēdū. q̄ maria que interpretat⁹ stelle maris uel amarum mare designat animam siue sit in lumine uite contemplatiue siue in amaritudine uite actiue. Et uterque necessaria est purgatio. quod uidelicet anima contemplatiua purgetur a superbia. quod fit per timorem. et anima actiua a negligentia. quod fit per rigorem et laborem. In hierl'm enim que interpreta tur uisio pacis: et significat uitam beatā. nemo infertur: nisi prius dies purgationis eius impleantur. Quia nisi quis sit plene purgatus et ita purus sicut fuit in baptismo. non pōt preuenire ad istam hierusalem uel etiam in templum celeste. Talis autem purgatio celebratur: uel hic in presenti per penitentiaz aut tribulationes et h̄modi. uel in penis purgatorij. Quantum ad secundum sciendum. q̄ legim⁹ xps dlatū i hierl'm ut h̄ et legim⁹ eū delatū in egiptū. In quo docemur q̄ p̄les n̄itis nō s̄re que est intelligentia nunc eleuanda ē ad

contemplationem eternorum. que per hierusalem designatur que uisio pacis interpretatur. nunc uero deprimenda est ad consideratōz ppo rā defectuū. que egiptū designat egiptus enīz tenebre interpretatus. Possumus etia aliter. qn que numerare loca i qb⁹ xps portat uel ducit. s. in hirlm egiptū desertum. mōrem excelsum et templi pinaculū et ista quinqz loca significāt quinqz status in quibus inuenitur xps. Hirlm significat uitam etemplatiuam ubi est uisio pacis. Egiptus significat uitam actiuā in qua est meror et angustia tribulationis. Desertū significat religionē i qua iſtitur ieiunijs. Modos excelsus significat fastigiu prelationis. Pinaculū tēpli est sedes mōialis. et in his statibus inuenitur ihs. qz i omni statu ecclesie pē inueniri ihs. s. salus. Sed considera quis portauit eum in hierlm et alibi: et inuenies qz in hirlm et in egiptum tulerunt xpm maria et ioseph. stella maris et augmentū fides. s. caritas. In desertum ductus est a spūsancto. sed i mōrem excelsum et super pinaculum tulit eū dyabolus: et ideo timere debēt prelati et mōri ne eos portauerit dyabolus in mōrez excelsū s. prelationis et in eathedrā magistratōis.

Quātum ad tertium ē notandum qz oblatō indeterminate siebat de turture ul' columba. per turturē qz est soliuaga et casta. intelligit uita etemplatiua. per columbam uero qz gregatiz uolat et fecunda est: significatur actiua. Et utraqz ānis gemitum habet pro cantu: sed aliter et aliter. Gemitus ei turturis competit contēplatiuis. et hic geminatur. unde dicitur par turturū. Primus gemitus ē amoris. de quo dicit apostolus qz intra nos gemimus adoptiōez filiorū dei expectātes. Secundus est deuotiōis de quo dicit idē aplūs qz spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Gemitus vō colūbe cōpetit actiuis: et hic est duplex. unde dicitur duos pullos collūbarū. unus ē pro peccatis ppijs fm illud. Isaie. quasi colūbe meditātes gememus. Alius ē pro peccatis aliēis fm illud trenorū. omnes porte eius destructe sacerdotes eius gemētes. Hunc quadruplicē gemitū offerre debent: qz agnū. i. innocentiam nō habent. Predicta igitur recolligendo dicē dum qz in hac purgatione. delatione et oblatōne significatur: qz qui purgatus ē a superbia et negligētia. et dispositus ē ut ascēdat ad contemplationē dei. et descendat ad consideratōz sui. Et rursus ascēdens: gemat ex amore et duorōne et deorsū rediēs gemat ex cōtritione et compassione. In his cōsistit perfectio fidelis ante deo deuote. Et quia utreqz iste uite dō sūt acceptē: nō est diffinitū utrum pro domino turtures an columbe sint oblate: sed indifferēter ē dictū par turturum aut duos pullos collūbarum. Uidisti ergo i predictis. xpi et penitū eius et paupertatē. qz pauperū tū habebāt oblationem. Si aut uis informari de humilitate:

considerata oblatōe et redēptione ac leg obseruationē de facili poteris aduertere. Ad uerte ēt hic de christi humilitate quō a prece dētibus sit aucta successiue. Nā in natiuitate se habuit ut paup hō. in circūcisione ut paup. et peccatō hō: s. hodierna die ut paup et peccator et seruus. Ut paup qdē. i. eo qz paup oblationem elegit ut peccator uero. i. eo quōd ipe cū matre p oblatōem expiari uoluit ut seruus aut. i. eo qz redimi se fecit. Et qz ut uisū ē p circūcisionem filij et purgatōez matris tulerūt ihs in hierlm ut sisteret eū dno. Sciendum ē et diligēter aduertēdū. qz ex predictis trib⁹ moraliter iſtruūt fideles. ut cū templū dei materiale. i. ecclesiā ingredi uoluerūt in ipsis tribus circumstantijs se debeāt beate uirgini et xpo formare. ut uidelicet sint a peccatorūz scoria purgati et circūcisi. quo ad primum: sint brachijs sancte matris ecclesie deporrati quo ad secundum: sint recte intentionis fine ordinati quo ad tertium. Primo ergo i ngressuri ecclesiam debēt a peccatorūz scoria esse purgati et circūcisi. nam beata uirgo anteqz egredretur i tēplum. postqz partū sui imaculati filij dies purgationis impleuit: ipse etia filius anteqz iduceretur in templum circūcidi uoluit. Non quod mater purificatione indigeret aut filius circūcisione: cum illa nō suscepto semine cōceperit et ipse ex itacta uirgie natus fuerit: uterqz tamen in hoc lege seruare uoluit: ut nobis daretur forma purificationis et circūcisionis spiritualis. quia purificari et circūcidi debemus a uitijz. antequam ecclesiam ingrediamur et deo offeramur. si uolumus quod ei nostra placeat oblatio: quia fm bedam. nemo nisi purificatus et circūciscus a uitijz dñicis ē dignus aspectib⁹. Et qz trahit documentū. qz nll⁹ igredi debet ecclesiam cum conscia mortalis criminis: nisi prius sit confessus uel saltem contritus: si non assit copia cōfessoris: et quod igressuri ecclesiā prius debent purificari a peccatis saltem generali contritione. etiam si non habeat consciā certi peccati. cum bonaz mentium sit culpam timere: ubi culpa non existit. exemplo beate uirginis purificationē minime indigentis. propter qz cōsuetudo est qz aqua benedicta habetur ante fores ecclesie. ut ingressuri eius aspersione purificentur etiam a uenialibus qui de mortalibus sibi conscij nō existāt. In cuius figura labium cum aqua erat ante ostium tabernaculi. et ibi aaron. et filij eius ingressuri tabernaculum: lauabant manus et pedes. Secundo debent esse brachijs sancte matris ecclesie supportati. sicut christus portatus ē in tēplū brachijs sue mris. ut de fidelibus digne ecclesiā ingrediētib⁹. dicat ipsa mīsecclesia illud ofee pōtabā eos i brachijs meis. Et ista aut brachia unitatis ecclesie sūt heretici. qz oberrant a fide scismatici qz deniāt a caritate et oēs excoicati qui pscisi sunt ab unitate

ecclesie. Hi ei omnes q̄r non portāt i brachijs matris ecclesie nō sūt ydonei ad ingressū eius. Unde ciprianus. Non pōt habere deū patres qui matris ecclesie nō tenet unitatez. Frustra ergo ⁊ indigne ecclesiam materialez ingrediūt qui inter brachia ecclesie mistice non cōstrin- gūt. Tercio debēt esse recte itentōis fine or- dinati. ut uidelicet cā deuotōis ⁊ orationis in- grediāt ecclesiam. nō cā uane simulationis sic ypochrite. nō cā ostentatōis ⁊ inanis glorie sic illi qui se ornāt i uestibus ⁊ alijs ut appareant hōibz. nō cā lasciuie sicut qui uadūt ad ecclīā ad uidēduz mulieres uel uiros ut cōcupiscāt ⁊ occupiscant. nō cā uanitatē ⁊ solatijs. sicut qui uadunt ad ecclīā ut uacēt uanis colloquijs. cachinis et leuitatibus. nō cā questus a auarī- tie. sicut clerici qui uadunt ad ecclīā solum pp p̄tias sibi dandas. uel qui uadūt ad nego- tiationē. ⁊ cā lucritpalis. Hi enī omnes quia finem debītū nō intendūt: nō sunt digni ingre- di in tēplū. q̄r ingredientes nō sistant se dño nec ueniūt spiritu i tēplū. Unde nō uidēt xp̄z nec eū amplexari possūt spūalibus aīe brachi- js. Et nota fm bedam. q̄r ille post circūcisio- nem hīrlem allatus ⁊ dño oblat⁹ est qui iux- ta eū qui dixit: declīa a malo ⁊ fac bonū: post q̄r desijt a peccatis bonis cepit operibus habū- dare. qui dicere pōt oculi mei semp ad dñm: ⁊ audiam uocē laudis tue. qui dicit xp̄i odor su- mus. ⁊ leuauī manus meas ad mandata tua. ⁊ cōuertī pedes meos in testimonia tua. qui si- ue manducat siue bibit siue aliqd quid agit oīa i gloriāz dī facit. ⁊ dicit. q̄r dulcia faucibus me- is eloquia tua dñe. ⁊ ad extremum cor meum ⁊ caro mea exultauerūt in deum uiuū. Qua- re aut saluator in tēplū pōtari uoluit p̄f rōes alias pōt esse ratio. ut per suā p̄fetiā tēplū sanctificaret. sicut baptizatus est ut ip̄e aquas sanctificaret. Unde sicut per baptismū xp̄i nō solūz sacrificata ē illa pars aque iordanis que tetigit carnē xp̄i: sed ⁊ oēs aque. sic p̄ eius ola- tōem i tēplū illud i hīrlm sanctificata sunt oīa tēpla i eius nomīe dedicata. pp q̄ statutū ē q̄ in eccelsijs debz haberi ē cōpal xp̄i pre- sentia. uidelicet i sacraīto. Unde ēt ibi recō- dunt reliq̄e sactorū. ibi ēt misteria frūt angelo- rū. Et iō dignū. ē ut ecclesie i ueneratōe habe- antur. ⁊ nō nisi cū summa reuerētia ⁊ deuotō- ne frequētenf. Unī f3 ps. Domum dei decedz sanctitudo possūt autem hec exponi d tēplo mēta- li i q̄ uerbū eternū quotidie iducitur a deuotis fidelibus. de quo ait apostolus. Tem- plū dei sanctū ē q̄ estis uos: Et quia nobili- tas cuiuslibet rei ex eius cāis colligitur. hinc est q̄ huius tēpli nobilitas colligit ex quatuō- causis. scilicet ex efficiētis dignitate et mae p̄- tiositate. ⁊ forme speciositate: ⁊ ex finis hono- ribilitate. Primūz patet q̄r hoc tēplū q̄ ē mēs anime rationalis: est ab ipso deomet imedia- te creatū ⁊ hoc arguit maximam anime nobi-

litate. nam ad creandā animam deus non ad- uocauit aliquam creaturam: sed ipsa trinitas semetipm iuitauit: dicens. faciamus hōinem. Non enī hoc uerbū direxit deus ad angelos. Ut dicit augusti. Sed ipse pater ad alias p- sonas i diuinis Et ex hoc ostenditur hoc esse op⁹ singulare ipius trinitatis. Secundū patet. q̄r non ex aliqua preiacente materia facta est anima sed ex nihilo. In omnibus enī reb⁹ cre- atis nō inueniebatur aliquod materiale ita no- bile. ut ex eo posset fieri anima rōnalis. Non quidem terra uel aliq̄ aliorūz elementoz. nec celum puta sol. luna. stelle seu aliquod cōpoz celestium fuit dignūz itrare compositōz anie- rationalis. ut materiale p̄cipium eius essent que lōge altior ⁊ nobiliō eis extirrit: ⁊ ideo fac- ta ē ex nihilo. q̄ ad maxiā nobilitatē ei cedit.

Tertium patet. nā forma rōnalis anime est nobilissima. cū sit ymagine dei īsignita. Non enī deus impressit anime ymaginē alicuius fi- create: sed formā suipius ita q̄ ipsa forma aīe rōnalis. non est aliud q̄ quedam relucētia ip- sius beatissime trinitatis. Nec poterat beata trinitas magis animā rōnalem nobilitare: q̄ ei eā sibi assimilauit. ⁊ proprie ymaginis for- maz q̄ impressit. ut q̄ similitudo est causa di- lectionis ⁊ ut aīa oēm affectū dilectōis i ipz cō- ūteret: cū nihil sibi simile i reb⁹ creatis inueniret

Quartū p3. nā dñs ad aliū finē creauit aīaz q̄ ppter seipm ut uidelicet essz habitaculū suū Juxta illud. ps. qm̄ elegit dñs syon. i. aīaz ipe- culatricē elegit eā i habitadēz sibi. Et qm̄ ad hoc eā elegit: sūme eius ihabitadēz cōcupiscit Juxta illud. puerbi. Prebe filij cor tuū mihi. ⁊ illud sapie. Delitie mee esse cū filijs hōim. Unde q̄ncunq̄ deus homini animā digne pre- paratā iuenerit quasi uoto potit⁹. Dicit illud psal: Hec requies mea in seculum sculi: hic habitabo qm̄ elegi eā. O igitur fidelis aīa. si nobilitatē tuā ex omnibus premisiis causis at- tēderes: utiq̄ nunq̄ peccares. Unde Berna. Si nobilitatē tuā cognoscis o aīa mea: pecca- tū abhominaris. Et certe i tātū desideratō nobilitatis aīe ducit i abhominatōnē peccati. q̄ etiā non habendo īspectū ad premia ul⁹ ad pe- nas adhuc iduceret ad nō peccādum: q̄ ania nobilis oīa ista caduca reputat nimis uilia ⁊ īdigna ad hoc. ut ipsa eis uelit cōiūinari. Et hec ē quedā sācta ⁊ nobilis superbia aīe gene- rose: quā ēt habuit ille gētilis seneca: qui dixit Si scirem deos ignoscituros et homines igno- raturus: adhuc propter peccati uilitatē pecca- re dedignarer. Hoc igitur tēplum dei mēta- le d3 esse ornatū et depictū uarijs coloribus uirtutū uidelicet colore albo castitatis zubeo uoluntarie pro xp̄o passionis croceo spiritali iocūdītatis uiridi uirtuosi exercitij blaueo ce- lestis desiderij aureo caritatis demū nigro hu- militatis. In istud templum sic cōpositū sic or- natū debemus inducere puerū ihm uerbum ēf

nū. ubiqz debemus offerre pro eo par turturā aut duos pullos colubarum. i. geminam dilectionem dei uidelicet et primi uel solitudinem et templatis et publicā actōis aut castitatē mētis et cōpōis. qz turtures sunt aues castissime ad multiplicationem bonorum opm. qz columbe sunt aues in prole fecūde. Debemus et eum cū symeone portare in ulnis amplexādo eum brachijs ueri amoris. Debemus nihilominus eū benedicere p oibus beneficijs menti in hō modi p̄gustatōe diuie dulcedinis exhibitis ut sic desiderio dissolutōis affecti: beatā fruitōnē uerbi eterni expectemus: cātantes canticū iubilosū cum symeone et dicētes. Nunc dimiseruim tuū dñe: secundum uerbum tuū in pace. Magna est ergo p̄ns solemnitas ppter multa que in ea facta sunt: quā tñ tria specia liter attollunt. Prīmū est xpi in tēplū inductō prefecialis. Secundum ē pentum eius pro eo oblatio legalis. Tertiū est symeonis senis consolatio salutaris. Et s̄m hec tria festum istud sortitur tria uocabula. Nam rōe primi dictus ē ypapātī. q idem est q̄ p̄ntatio eo q ipso die xps presentatus est in tēplo. Rōe secundi dicitur festum purificationis. eo q tūc beata uirgo pro sui purificatione s̄m legem (l3 non idigēt) oblatōz fecit. Rōe t̄rij dr cādelabza uel festum luminis. eoq hodie cādelas benedictas et accensas in manibus gestamus. representantes et sectantes in hoc deuorōem symeonis.

Hoc templum domini sanctus. de quo hic dicitur in mōte moria est cōstitutū in quo uoluit abrahā imolare ysaac filium suum. i. quo etiam loco iacob dormiēs: uidit scalam erectam usqz ad celū. In hoc quoqz monte uidēs dauid angelum stantē et cedētem populum i terraz corrui: et penitēs grauiterqz se affigēs a deo ueniam meruit. In hoc mōte aurea urna iebusei erat. quā dauid ad cōstituendam ibi domū domini emerat. eoq misericordiam in illo loco cōsecutus fuerat. In hoc sancto loco cum salomon ope cōsummato domino sacrificia offerret. nebula impleuit domū et apparuit gloria domini: et ignis descendens de celo deuorauit holocausta. Luz aut ibi flexis genibus et manibus ad celū expansis salomon dominum orasset. ut quicunqz beneficia petitus ingrederet: preces ei⁹ a domino reciperetur apparuit ei dominus: dicēs. exaudiui orationem et deprecationem tuā: elegi enī et sanctificauī mibi locum istum. In hoc loco heliodorus a rege antiocho missus. ut locus sanctū uiolaret et spoliaret. flagellatus et sine intermissione multis plagis uulneratus: uerberatus ē. Templum autem domini uocatur. qz in eo sacrificia domino offerrebantur: sed modo cōsecratum est in honore saluatoris mundi et genitricis ei⁹ marie. Quod licet primo a babilōijs et postea a romanis fuerit destructum. a fidelibus tamen et religiosis uiris ope rotundo in eo

dem loco magnifice et mirro artificio ē iterum repatum. In hoc loco beata uirgo cū alijs uirginibus dicit ministrasse. templi cortias et uestimenta sacerdotalia preparando: litteras sacras addiscēs. ieiunijs uigilijs orationibus et diuinā lectionū studijs uacās. In hoc loco dū sanctus zacharias iussu domino offerret: apparuit ei angelus: nūcians sibi orationē suā esse exauditam et iohannis natiuitatē futurā. In hoc loco (ut hic dicit) domin⁹ noster ih̄s xps a parentibus est oblatus. a symeone susceptus a sancta anna uidua omnibus: qui expectabāt redēptiōem isrl: annūciat⁹. In hoc templo ih̄s cū iam duodecim esset annorū inuentus ē ad disputationem sedēs i medio doctorū. Supra pinaculum huius templi ih̄m dyabolus statuit. et ut se deorsus mitteret tēptando suggessit. Ab hoc templo uēdentes et euentes eiecit ac mēsas nūmulariorum: et cathedras colūbas uēdentiū euertit. In templo hoc dum moraretur in hierlm: docebat iudeos. l3 eum emulātes. In templo hoc liberauit adulteraz ab accusantibus eam. Imminēte etiā eius passōe tota die erat i tēplo hoc docens: et uesp̄e in bethaniā secedens. Huius templi uelum i mōte eius scissū a fumo usqz deorsum. ut pateret introitus ad sancta sanctorum. Ab huius templi pinaculo uersus meridiem beatus Jacob⁹ ap̄lus primus sub grā hierosolimorum ep̄s p̄dicans precipitatus pratica fullonis percussus martirio est coronatus. Inter hoc templum et altare q est ante templū foris i atrio ad meridiem: zacharias filius barachie martir occubuit. Ip̄m uero templū rotundum cōstat ex octo parietibus cōclusum exterius per circuitum iteri⁹ vō igentibus colūnis marmoreis p̄ triuū i medio quoqz in ipā altitudine i modū fornacis est obductum. Est aut intrinsecus scriptum in supmo ordine. Audi domine ymnū et orationem quā seruus tuus orat corā te hodie. ut sint oculi tui aperti. et aures tue intente sup domum istā die ac nocte. In uno quoqz uero pariete extrinsecus scripti sūt singuli istoz uersuum in circuitu. ita ut per totā ciuitatem legi possint. Cōtra ciuitatem. Pax eterna. ab eterno patre sit huic domui. Contra tēplum militum. Bene fundata est dom⁹ domini. supra firmā petraz. Contra bethaniā. Non est hic aliud nisi domus dei et porta celi. Contra montem oliueti. Beati qui habitant in domo tua domine. Contra ualles iofaphat. Benedicta gloria domini de loco sancto eius. Contra claustrum templi. In domo domini omnes dicerent gloriam: Contra montem syon. Templum domini sanctum est: dei cultura est: dei hēdificatio est. Itē cōtra ciuitatem. In domū domini letantes ibimus. Hoc templum i inferiori pte urbis in uicinia muri ad orientē nec longe a muro ad meridiem est situm. In huius templi ecclesia solebat esse

eum abbate canonici regulares secundum regulam beati augustini domino seruientes. Non longe autem ab hoc templo domini est templum aliud immense quantitatis et altitudinis. quod domus salutis .i. de lignis libani dicitur et templum salomonis uocatur quia salomō ibi docebat et iudicia faciebat. et ad distinctionem alterius predicti quod specialiter appellatur templum domini.

Ut ergo maria et ioseph profecerunt omnia que secundum legem debebant. nihil obmittentes quam uis non tenerent: recesserunt de hierusalem uolentes redire in galileam in ciuitatem suam nazareth. Erat quidem (ut dicit theophilus) eorum ciuitas bethleem sicut patria. Nazareth uero tanquam habitaculum. Uade et tu semper cum eis et adiunxerunt portare puerum iesum: et seruias eis in quibus poteris. Oratio

Deus desiderabilis. qui in templo te iusto symeoni te ad uidendum desideranti. ad amplexandum misericorditer tribuisti. ueni iesu dulcissime. et toto desiderio te expectanti. te ipsum clementer indulge. et quicquid in puritatis in me inuenieris: per gratiam purificantem expelle. et cor meum templum tuum dignanter inhabitando perfice ibi te brachijs desiderij amplexeris et teneas. Da mihi semper desiderare te fontem luminis. qui es apud patrem. et non prius de hac uita exeam: quam te oculis cordis uideam qui es amor et desiderium. uita et primum te desideranti. Amen.

De fuga domini in egiptum. Correspondet euangelio. Angelus domini apparuit in somnis ioseph.

Capitulum. xiiij.

Um ergo Maria et ioseph pergerent uersus nazareth. nescientes adhuc super hoc consilium domini. et timor iam de puero inciperet dilatare. Angelus domini apparuit in somnis ioseph: dicens. ei ut surgens acciperet puerum et matrem eius. et fugeretur in egiptum. quia futurum esset ut herodes querens puerum ad perdendum eum. Quoniam humilitate perfectam tantum specialiter adornari decet comitatu uirtutum. scilicet paupertatis in fugiendo diuitias ut fomenta superbie. pacie uero inequanimi premissione contemptus obediencie quoque in alienis parendo mandatis: ideo super ne reuelationis oraculo iesus in egiptum transferretur ut peregrinis et pauper in puulus ipsius causa occisus occiditur. et quasi in quolibet trucidatur et ad patriam reductus adeo erat subditus parentibus. ut nunquam uel ad momentum secederet. nisi cum duodecim factus annorum remansit in hierusalem. non sine matris dolore questus: nec sine gaudio inuentus. Ioseph uero euigilans matrem excitat et quecumque ipse ab angelo audierat: ei nartrat. Ipse uero instanti et nulla mora tracta surrexit et ad iter arripiendum disposuit se. Locussa sunt enim ad hanc uocem omnia uiscera eius. et etiam circa salutem filij nolebat negligens saltim inueniri. Conspecte et meditare ista et quod puerum iesum

dormientem mater eleuat et puer sic importune excitatus plorat et compateretur ipsis. si qua in te sunt uiscera pietatis. Logita que consolatio matri esse poterat quando ipsa puella delicta que de partu recenter surrexerat. inter ram longinquam per uias asperas et in cognitatas cogebatur fugere: quando puerum tenellum sic per uias longas cogebatur circumferre: quando inter idolatras compellabatur manere. Igitur de nocte uersus partes egipti ire ceperunt quia nox magis quam dies fuge competit. ut sic negotium magis occulte fieret et secretius pericula eminetia euaderent. ne scilicet fuga a iudeis accusari apud regem posset. Licet enim de hoc haberent reuelationem diuinam. non tamen propter hoc debebant obmittere. quia poterant facere secundum uiam humanam. Ecce fugit christus. et nocte fugit ut fuga que per se difficilis est: noctis obscuritate difficilior fiat. Fugit autem in egiptum ut eos specialiter illuminaret per ceteris et sanaret. Unde augustinus. Audi etiam magni misterij sacramentum. Moyses quandoque in egipto perfidis claustrat die. Illuc christus adueniens se dentibus in tenebris reddidit lucem. Unde et crisostomus. Sed quare in egiptum? Recordatus est enim dominus. qui in fine non irascitur quanta mala fecerat super egiptum. ideo misit filium suum in eam. dans illi reconciliandis signum. et perpetue amicitie pignus: ut decem plagas egipti una medicina sanaret. Quod mutatio dexter excelsi in populus qui ante fuerat persecutor populi primogeniti: postea fieret custos filij uirginitatis. Et iterum (in egiptum) puulus mittitur. ut illa regionem que per omnibus terris flamma impietatis ardebat: igne potius fidei succederet ex his persuadens etiam de alijs mundi partibus speranda esse meliora. Et ut etiam addiscamus quod ab ipsis uite inicijs ad temptationes debeamus. atque insidias preparari. Nam ab ipsis cunabilis christi istud effectum est. ut tu uidelicet hoc audiens. cum uideris te tribulationes uarias et mille sustinere discrimina nihil omnino turberis. sed ut isto munitus exemplo uiriliter cuncta sustineas: sciens tribulationes maximas inseparabiles quasdam comites esse uirtutum. hec crisostomus. Ideo etiam fugit in egiptum magis quam in aliam terram: ut ostenderet se uerum moysen. ut sic moyses populum dei de pharaone et egipto liberans in terram duxit promissionis: ita ipse populum fidelium de diabolo et inferno liberans secum ad regnum duxit beatitudinis. Multa quidem bona confidere potes in presenti negotio et materia. Primo considera quemadmodum dominus in sua persona circa prospera suscepit etiam aduersa. Et enim in natiuitate sua magnificatus fuit a pastoribus tanquam deus. et parum post circumcissus tanquam peccator. Deinde uenerunt magi eum plurimum honorauerunt. et ipse nihilominus in stabulo remanens inter bestias stabat

et ut cuiusdam hominuli filius plorabat. postea per-
tutus in templo symeon et ana extulerunt quod pluri-
mum et tunc ab angelo dicitur. quod fugiat in egiptum.
Et multa talia in uita sua poteris perpendere que
ad nostram instructionem possumus retorquere.
Unde chrisostomus. Misericors deus. mestis rebus
quedam est iocunda permiscet: quod certe in sanctis
omnibus facit quos neque tribulationes neque io-
cunditates finit habere continuas: sed tum ex
aduersis. tum ex prosperis iustorum uitam qua
si admirabili quadam uarietate cõtexit. Quod
hic quoque eum fecisse considera. Videndo quod
per sanctus ioseph grauidam sponsam in turba-
tione incidit maximam. Sed affuit repente ange-
lus suspitionem soluens et timorem prorsus extingues
deinde uidens puerum signo natum: maximam exul-
ratione repletus est. Sed rursus hunc gaudium pi-
culum grade successit: cum tota citas turbaretur
et ipse rex fureretur. Sed et hunc merorem rursus
leticia subsecuta est apparitio uidelicet stelle et
adoratio magorum. Post hanc quoque io-
cunditatem iterum periculum iterumque for-
mido. Querit herodes animam pueri: et fu-
gere necesse est et in longinqua transire. Nec cris-
tostomus. Quod solatio habueris tribulationem expecta et e-
cõpso. Unde nec in solatiis debemus extolli:
nec in tribulationibus frangi. Dat enim nobis deus
solationes ad spiritum subleuandam ne deficiamus
et tribulationes ad humilitatem seruandam. ut
cognoscetes nostram miseriam: spiritus in suo timore
stemus. Secundo considera circa dei solatio-
nes et beneficia. quod qui ea percipit: non percipien-
ti se preferre non debet. et qui non percipit: non
dignatur animo nec percipienti inuideat. Nam et an-
gelorum locutiones fiebant ioseph et non matri
cum tam longe esset ea inferior. Item et qui per-
cipit. si non percipit pro suo uelle: non debet esse
ingratus uel murmurare: cum etiam ioseph qui tam-
tus erat apud deum: non palam sed in somnis tales
locutiones acciperet. Tertio considera qualiter
deus permittit suos persecutoribus et tribulationibus
uerari. Et uere magna erat tribulatio matri
et ioseph: cum uiderent puerum ipsum ad occisionem
queri. Quid enim grauius audire poterant. In
hoc etiam tribulatio erat. quod in terram longinquam
quod ignorabant et per uias aspicias eos ire oportebat:
cum essent inabiles ad eundum. domina
propter inueteritatem. ioseph uero propter senectutem.
Ipse etiam puer quem portare habebant:
adhuc tenerimus erat. Peregrinari quoque ha-
bebant in terra aliena: pauperes et quasi nihil
habentes. Dia enim ista sunt afflictionum ma-
teria. Tu quoque cum turbis patientiam habere.
nec credas tibi a deo priuilegium dari: quod nec
sibi tribuit nec matri. Quarto considera be-
nignitatem domini. Uides quod cito persecutionem pati-
tur et fugat de terra nativitatis sue. et quod benigne
cedit furori illius quem poterat in momento per-
dere. Magna pacia domini sed non minor eius humili-
tas. Ille enim ante faciem persecutoris fugit:

cui angeli ministrant. Deus est: sed ut homo fugit
herodem miserum: qui refugium est omnium. Pro-
funda hec eius humilitas et mira pacia. Nole-
bat persecutori uicem reddere: nec eum offendere:
sed fugiendo insidias uitare. In quo dedit nobis
exemplum ut et nos sic facere conemur. scilicet ad
uersantibus uel persequentibus non resistere. sed
de ipsis uindictam expetere: sed pacienter ex-
pectare et furori ipsorum cedere et quod plus est ut a
libi: docet pro eis orare. Quia ei dominus ne occidatur
retrahitur sublatum est in egiptum: significat electos
sepius malorum in perbitate suis esedibus effugandos
uel etiam exilio dandos. In quo etiam debi-
libus exemplum reliquit: et eos ad paciam exor-
tauit. Nam quod fugit sacri fuit exempli. non timo-
ris ut exemplum daret suis. maxime cum fuga et con-
seruatio prelati predest ecclesie ut pauli. et quod
grex non piclatur de fuga prelati. Mora-
liter per fugam istam in egiptum: significatur
fuga iusti a piculo et perditione peccati. in sta-
tum patrie: ubi debet manere usque ad obitum
herodis. id est donec cessent ipugnationes hostis.
Fugiebat quoque dominus ante faciem serui
sui. imo potius serui diaboli. non quod mortem ti-
meret: sed ut tempore congruo sustineret. Non enim
fugit mortem qui mori uenerat: nec insidias
expauit. qui insidias et uersucias diaboli ape-
rire uenerat. Portauit eum mater tenera et
iuuenis ualde et sanctus ioseph multum senex
in egiptum. per uiam siluestrem: obscuram: ne-
morosam et inhabitatam per uiam etiam ualde
longam. Dicitur enim quod ad iter cursoris sunt.
xii. uel. xv. diete. pro eis autem forte erat duo-
rum mensium uel plurium. Fuerunt autem ut
dicitur per desertum illud per quod filii israel tran-
sierunt. in quo et. xl. annis steterunt. Sed quod
de uictu secum portando faciebatur. Ubi etiam
et quod de nocte hospitabatur. et quiescebant.
Raro ei domos in illo deserto inueniebant. Loco
patere ergo eis. quod labor difficilis. magnus et
longus et tam puero quam ipsis. et uade cum
eis et adiua portare puerum ipsum et in omni-
bus quibus poteris exhibe eis misterium. Non
debet uideri nobis labor: patria agere pro nobis
ipsis pro quibus labor tantus ab alijs. et a tali-
bus et toties est assumptus. Unde anselmus. Noli in
tua meditatione fugientem in egiptum relinque-
re in comitatu. Inspiciat oculus deuotionis
paruulum ipsum dulces mamillas gloriose uir-
ginis matris dulciter sugentes et mamillas ma-
ternas filiali more tractantem. Quid uisio io-
cundius. Quid delectabilius. Terne illius qui
immensus est paruulus brachijs ad materna
colla pendentem et dicas. Felix sum. felicitiorque:
dum illum uideo. quem reges optauerunt uidere et
non uiderunt. Dignus est uisus. quod speciosus est forma
prelijs hominum. Cogita et recogita quod aio
et quod cogitatio tenebat illa dulcissima mater eius
cum illum dominum tantum ac tantillum in
brachijs suis exultans et leta teneret: cum ei

ut infantulo gestienti dulcibus osculis ac frequētibz cōgauderet. cū eum lachrimantem sup genua sua quibus poterat modulis cōsolaretur. cum deniqz alijs atqz alijs studijs ad q̄ ipsa materna pietas informabat ei pro qualitatū uicissitudinibus sedula blādiretur.

Item ulterius notādum ē qualiter maria fuit in uia apprehensa cum puero ihu a latronibus. Opinare uerū esse q̄ dicitur eum esse a latronibus cōprehensum in uia z adolecentuli cuiusdam beneficio ereptū. Erat is ut dicunt p̄cipis latronum filius. q̄ preda poritus cum puulum i matris gremio asperisset: tanto i eius speciosissimo uultu splendoris maiestas apparuit. ut eū supra hominem eē non ābigens incallescēs amore: amplexatus ē eum. Et o inquit beatissime puuloz. si aliud se tempus obtulerit rursus miserēdi: tunc memento mei et huius t̄pis noli obliuisci. Serūt hunc latronem fuisse qui ad dexterā dei crucifixus altez blasphemantē corripuit: dicēs. Neque tu times deum q̄ i eadem dampnatōe es. Et nos quidē iuste: hic uero nihil mali gessit. Lō uersus uero ad dominū: eum in illa que in puulo apparuit intūēs maiestate: pacti sui non immemore memēto inq̄t mei dum ueneris in igno tuo. Itaqz ad incētium amoris: hoc nō inutile arbitror uti opinione: remota omni afirmādi temeritate. Dec ansh. ((Herodes)) aut cum magi quos estimabat p eandem uia regressuros ad eum nō reuerterētr. et nihil sibi renuntiarēt. putauit eos uisione stelle deceptos. et erubuisse ad eum redire et ideo cessauit a pueri inq̄sitōe. Uel tot et tantis occupationibus regia cura distendebatur. ut a pueri inq̄sitōe auerterē uel impediret. Sz cū postmodū audiret. q̄ in tēplo gesta essēt. qd̄ symeon dixerit. z quid āna pphetauerit: tūc fama pueri nati crescēte: turbatus ex his magis timuit z sētēs se illūsum a magis ad ipsū non redeuntibus ((iratus ē ualde)) tum propter sui cōtēptū tū ppter timorē āmittēdi regnum: iō de morte puerorum berthelemitarum tractauit: ut cum illis occideretur ille qui incognitus sibi fuit. Putabat enīz quod si oēs pueri occiderent: unū quē querebat: euaderē nō posset. Nō estimans infelix quia non ē consilium nō ē sapiētia. nō ē prudētia contra dñm. Duz ergo d̄ nece puerorum disponderet: p epistolaz hortatus ē a cesare augusto ut romā ueniret. Qui cū iter faceret p cilitiam. audiens nauē tharsensū magos trāsuēxisse. iratus ualde in spiritu uehemēti. i. in ira. cōburi z conteri fecit nauē de tharso cilitie. quibz magi credebantur occulte rediisse. fm̄ quod dauid pphetauerat: dicens. In spiritu uehemēti conteres nauē tharsis. Et de roma reuersus hierosolimā misit spiculatores: z iussit occidi oēs pueros qui erāt in bertheleem iude: z i omnibus finibus eius z locis adiacētibus ((a bimatu z ifra

hi. biennes z minores etatis usqz ad puerum diei seu noctis unius. fm̄ tempus q̄ a magis de ortu stelle exquisierat: ut nec loco nec tpe celaretur qui natus erat: quorum maxima pars tertio militario a bertheleem ad austruz sepulta est. Bimatus spacium duorum annorum dicitur. a bis z ymatus grece quod est ānus laitne. z inde bimatus quasi binus annus appellat. Un̄ dicit bin⁹ bina binū. s. aial duo zū ānoz. z trinus trina trīnū. annorum trium.

Inter opiniones diuerfas pluriū snia z usitatio hec ē. q̄ herodes euoluto anno post xp̄i natiuitatē occidit infātes: z q̄ stellam eadem die qua natus erat dñs ortā didicerat. z fm̄ ortum stelle dñm anniculū z insuper aliquot dierum esse sciebat: ideoqz supra etatē eius usqz ad binos z ifra usqz ad unius diei seu noctis i infātes desēuit pueros: timēs ne puer cui sydera famulabantur paulo supra etatē suā uel in fra spēm suā trāsfōrmaret ut etatē sui t̄pis occultaret. Sic ergo post ānū z quatuor a natiuitate dñi dies: uerisimile ē eum occidisse infātes ((Tunc impletū est illud hieremie. Uox in rama audita est ploratus z ululatus zc)). Rama nō est hic ppriū nomē loci: sed ē hic nomē cōmune: ac interpretatur z significat excelsū ut sit sensus. Uox i excelsu audita ē. i. lōge lateqz disp̄sa: qz multū exaltata circūquaqz diffūdebatur pre sua magnitudine imensa. Mult⁹ enī ploratus q̄rū ad fletū paruulorum. z ululatus q̄rū ad lamentū matre ibi erat: ubi tot p̄ntes tot hoies utriusqz sexus uisa tāta crudelitate etiam si uellēt uoces cohibere nō poterāt. In puulis aut̄ mors faciebat finē doloris i matribz uero semper p memoriā repabatur z iō dicit ululatus multus. Uel i excelsu audita est quia de morte innocentium mittebat quorum sanguis usqz ad celos contra interfeciores corū clamauit. fm̄ illud. Uox pauperis penetrat nubes. Quamuis aut̄ berthele sit i tribu iuda orta de iya z hierusalem in tribu beniamin orta de rachel. plorare tamen dicitur rachel filios iude. id est berthelem quasi suos siue quia iuxta berthelem in effra sit sepulta. ac rōe sepl̄ture z ex maīni corpusculi hospitō hospitio nom̄ m̄is accepit: z dicta ē m̄ ipsius berthelez z habitantiū in ea. siue quia iuda z beniamin due tribz iuncte ac uicine sibi z p̄xime erant: qz iuxta se hereditatem acceperant. z funiculus fortis beniamin ppe hierlm̄ perueniebat. z herodes p̄ceperat. nō solum in berthelem. sed z in omnibus finibus eius i terfici pueros. z per occisionem berthelem itel ligimus multos rachel filios de bēyamin. pro uictima fuisse occisos. quod euangelista insinuat ad exaggerandum scelus herodis quod ex effrenata crudelitate hoc fecit. Unde dicit Rabanus. Crudelitas i nullo modum tenuit non est cōtenta uastatione berthelem. sed adiacentia loca uastauit. Plorauit autem ra

chel filios et noluit cōsolari quia nō sunt. id est dō
hoc quod nō essent. et sup hoc quod mortui erāt: quia
i eternū uicturos eē sciebat. Rachel que ouis
uel uidens principium dicitur ecclesiā signifi
cat cuius tota intentio ut deus contempletur
iugilat ut ipsa ē ouis centesima. quam pastor
in hūeris ad caulas reportat. Dec ergo filios
suos plorauit: quia pro persecutōe sibi gemit.
Non uult aut cōsolatōnem recipere de hoc quod
non sunt. i. quod non sunt mortui ut qui dixerunt
seculum morte: rursus ad seculi certamina
secum tolerāda redeant itē pugnaturi: s; ga
udet potius. quod feciliter sunt et regnant cum
xpō per martizium coronati. Plorat ergo ec
clesia bonos ut martires. quod uidet eos iuste
cruciari. sed quod scit illos beatos nō uult tpa
lī s; eternaliter cōsolari. Plorat insuper etiam
malos ut ipenitentes: quod uidet eos damnari. et
quod uidet illos irremedialiter p̄ditos nō uult cō
solari. Ubi sciēdum quod triplex est genus mā
tirum. quidam enī paciunt uoluntate et actu
ut stephāus: qdā uolūtate nō actu. ut euange
lista iohēs: tērij nō uoluntate sed actu. ut in
nocentes: i quibus xp̄us cuius uice mortui sūt
suppleuit. siquid defuit uolūtatis. Un ordinā
tur eorum festa post natiuitatē domini. secun
dū maiorē martirij dignitatē. Primo stepha
ni. Secūdo iohannis. Tērio innocentum. Nā
dilectus ecclesie xp̄s. candidus in iohanne. et
bīcūdus in stephano. electus ex milibus in in
nocētibus. Innocētes ergo et si uisum non ha
beant. et sic testificari nō poterant xp̄us tamē
cuius uice mortui sūt suppleuit. siquid defuit
uolūtatis: ipsi aut nō loquendo sed morien
do testificati sūt. Laxato igitur uocabulo mā
tires xp̄i. i. testes dicuntur. quos enī testes lati
ne dicimus grece martires appellātur. non quod
pprie testes xp̄i sunt. quod nec pro fide xp̄i nec p
iustitia occubuerunt: sed quod pro fide xp̄i. i. lo
co xp̄i occisi sunt. quod in eorum numero xp̄us
q̄rebatur occidi. in quo eum r̄si non loquēdo
tamen moriēdo sunt cōfessi. Multis uero d
causis p̄ quis martir fieri. s. pro iustitia. ut.
Abel p lege dei. ut Machabei. p assertionē
ueritatis. ut. Isaias et Hieremias. pro argui
tione peccati. ut iohānes baptista. pro salute
populi. ut xp̄us. p fide et noīe xp̄i. ut stepha
nus. p libertate ecclesie. ut Thomas. pro xpō
seu loco xp̄i. ut hi pueri Un ecclesia pro hīs
pueris solēizat quamuis ad inferos descen
derāt. et ob hoc quedam cātica letitie preter
mittuntur. Unde. Crisosti. In bethleem om
nes occiduntur infantes. qui dum innocēter p
xpō moriuntur. primi xp̄i martires extiterunt
et pfecte laudis martirium cōsequuntur. Und
nō imerito. infantes illi beati p omnia extite
runt. q̄ primi mori pro xpō meruerunt. Un et
augu. O puuli beati. modo nati. nunq̄ temp
rati. nōdum luctati. iam coronati. Et iterum
Nunq̄ pphanus hostis beatis puulis tātum

prodesse potuisset obsequio: quantum profu
it odio. Nam quantum contra eos iniquitas
habundauit tanto gratia diuine benedictio
nis effulsit. Et dum insequitur christum. regi
nostro coeum procurauit exercitum. stolis
uictricibus candidatū. De August. cōsidera
hic quōd xp̄s adhuc infans tenerimus iaz cepit
pati i se et suis: et uehemēter ei cōpatere si q̄ i
te sunt uiscera pietatis. Und ansel. Sed et te
nella hec xp̄e tua infātia a persecutorū gladijs
tuta nō fuit adhuc enī iter dulcia matris ube
ra sugēs depēdebas. quando apparuit āgelus
i somnis ioseph dicens. Surge et accipe puerū
et matrem eius et fuge i egiptum. et esto ibi usq̄
dū dicā tibi. Futurū ei est ut herodes querat
puerū ad perdēdum eū. Itā ex tunc bone ihu
pati cepisti. Nō solum aut illā aie infātie uexa
tione in teipso ptulisti sed et mortem i pusillis
tuis quoz multa milia iter māmillas matrum
p te herodes trucidauit imanitas excepisti.
Dec ansel. In rege herode crudelitas impio
rū existimantium martir cede posse religionē
xp̄ianā extinguere: et in occisione paruulorū
cunctorū martirum q̄ puuli. i. humiles et inno
centes occisi sunt ab impijs forma p̄cessit. S; nō
sic religio i xpō fundata extinguit. quod (ut leo
ait) non minuitur persecutionibus ecclesia. s; auge
t. Unde fin bedā et Bernardū. Herodia
na malitia et babilonica crudelitas est. nascē
tem uelle religionē extinguere. et paruulū isra
el allidere. Siquis enī qd ad salutē pertinet
siquis religionis uel sanctitatis ortū uel p̄fec
tū uel consumationē impedit uel p̄sequit: tal
plane cū egiptijs paruulos israhelitici germis
necar conatur imo cū herode nascentē salua
torem p̄sequitur. Quia at nato dño persecutio
cepit. significat per omne tps uite p̄ntis nō de
esse futuros qui electos dei p̄sequerent sicut do
min⁹ in euangelio ait. si me p̄secuti sunt et uos
p̄sequentur. Et apls. Omnes qui pie uolunt ui
uere pro xpō p̄secutionez patiunt. Quia uero
pueri pro dño occisi sunt significat p humilita
tis meritū ad coronam martirii esse ueniendū
q̄a (ut dñs ait) qui se humiliat exaltabit pue
roz enī innocentia humilitatē significat sim
pliciu de quibus dñs. ait finite puulos uenire
ad me taliā ē enim regnū celoz qui aut occisi
sunt sed xp̄s euasit insinuat corpora martirum
ab impijs posse p̄imi: sed xp̄s pro quo persecu
tio fuit nullatenus posse a fidelibus auferri.
Sine enī uiuimus siue morimur dñi sumus.
Moraliter occidat pueros multos et multipli
citer. pharao submergendo. Herodes detruē
cādo. anthiochus suspendēdo. medi sagittā
do: In flumine submergēte significatur delec
tatio p̄ntis uoluptatis. In gladio derricāte
infliccio p̄ntis aduersitatis in sagitta delonge
percuciente. timor future asperitatis. i suspen
dio spes siue ambitio future p̄peritatis. Sic
ergo dyabolus qui pharao. i. dissipans per in

nidiā q̄ herodes. i. gloriās p̄ superbiam. q̄ medus. i. mensurās. s. culpe penā p̄ malā intentio nē. qui antiochus. idest silentiū paupertatis p̄ fraudulentia paupertatē enim celat. z diuitias suggerit: hic occidit pueros s̄z quatuor affectiones que sūt gaudiū presentis prosperitatis z spes future tristitia p̄ntis asp̄tatis. z timor future. Et est notabile q̄ interficiunt pueri in quo stulticia i bethecē in quo habundantia. a bimatu z ifra in quo habūdantia. z hoc cōpatiēdo lugz ecclesia. Lū aut maria z ioseph cū puero ih̄u intrarēt egiptuz: oīa ydola illius p̄ uincie i tēplis suis corruerūt. sicut p̄ ysaiā fuerat p̄phetatū. Tradūt enīz q̄ sicut i exitu filiorū isrl̄ de egipto nō fuit domus egipti. in q̄ dō pcurante nō iaceret mortuū p̄mogenituz: ita nec mō fuit tēplū iēgiptū i quo nō corruisset ydolū. Sicut z ante archā dñi corruit dagon ydolū cū archa appropinquasset ad ipm. Sp̄ritualiter ēt corruūt uicia: iēgrediente dño domū cuiusq̄ prius desertā p̄ peccata. ut etiā dicitur i scolastica histōia. qñ Dieremias i egipto p̄ captiuitatē ductus fuerat: p̄phetauit eis q̄ i futuro qdā uirgo paritura esset. z tūc omnes dii z oīa ydola egipti ruerēt. Egiptij ergo ymaginē uirgis cū puero sculpebāt: z sibi honores exhibebant. Nec at̄ p̄phēcia mō quando x̄ps cū matre intrauit egiptū ē impleta. naz oīa ydola egipti corruerūt: z uirginē sicut predictū fuerat pepisse idicauerūt. Hoc idem p̄figuratū fuit i moyse z pharaone i confractōne dei sui hamonis z corone. Ut enī i scholastica hystoria dī pharao rex egipti coronā regālē habebat. in q̄ ymago dei sui hamōis egipti sculpta fuerat. filia ergo pharaonis q̄ moyse puep̄ i filiū adoptauerat: postea quadā uice d̄ creuit ut eū pharaoni regi uidendū preberet. Qui pharao alludens coronā suā iponebat quā ille i terrā p̄ciēs penitus cōfringebat. Et cū eum occidere nolisset dixerunt quidā qd̄ puer hoc ex insipiētia fecisset Moyses nutu dei saluatus est a nece pharaonis: sic x̄ps nutu dei saluatus ē de cladio herodis. Moyses natus est ut filios isrl̄ educeret de egipto: x̄ps homo fact⁹ ē. ut eripet nos de inferno. Moyses deū regis egipti cū corona cōfregit x̄ps oīa ydola egipti. z deos in nihilum redegit. Hanc ruinā ydolorū illa statua p̄tendebat. q̄ rex nabuchodonosor i somno uidebat. De mōre aut sine manibus quidā lapis est abscisus z i pedes illius statue seu ymaginis z ydoli est illusus. Lōtriuitq̄ eam z in puluerem f̄degit z postea idem lapis in mōtem magnum excreuit. Lapis iste significat x̄pm qui abscisus est de mōte sine manibus: q̄r natus est de maria sine tactibus maritalibus. Lapis iste sc̄z x̄ps cōtriuit i egipto omnia ydola. de quacūq̄ erant materia. Et cōfracta statua lapis ille i montē magnum excreuit. q̄r destructa ydolatria. fides x̄pi p̄ totum mūdum inoleuit. et x̄pus cre-

uit i montē talem z tātum. q̄ sūma in mensitate repleuit tam celū q̄ mūdum. Per transitum dñi in egiptum p̄pter persecutionem herodis. significatus fuit trāsitus apostolorū ad gētes. p̄pter persecutionem eis morā a iudeis per reditum aut̄ eius in iudeā. defuncto herode significat illūinatio iudeorum in mundi finem. Unde sc̄dm Remigiū. Per ioseph defignat p̄dicatores: per puerum fides z noticia saluatoris: p̄ mariam ecclesia z sacra scriptura per persecutōez herodis. p̄secutio facta a iudeis: per fugā ioseph in egiptum. transitus p̄dicatoz ad gentes. ad quas fidē x̄pi z ecclesie tulerūt. relicto herode. i. iudeoz infidelitate per tps a quo fuit in egipto. sp̄acium tps ab ascensione dñi usque ad aduētum anti x̄pi: per obitum herodis. extinctio iuidie in cordibus iudeoz i fine. Tunc itaq̄ dñs in egipto ignorantie tenebras effugauit z ydolorū uanitate discussa dei ueri cultum ueneratōnemq̄ repauit. Ubi ignis fidei succensus i tantum excreuit: q̄ etiam deserta ei⁹ repleuerit. Domini ei p̄ntiam postmodū hēremus egipti meruit: ut paradiso melior. z celo clarior effecta uideret. unde Criso. Deniq̄ si quis nunc ad egipti ueniat solitudines. paradiso p̄fusus omnem illam uidebat heremum digniorē. z innumerabiles angeloz cetus i corporibus fulgere mortalib⁹. Est enī cernere tota illa regione diffusū exercitum x̄pi. z admirabilē illū regium gregem. uirtutumq̄ celestium ouerfatōez in tezis micatē. Nō ita uarijs astroz choris celum refulget: ut egiptus i numeris monachorum distinguitur atq̄ illustratur habitaculis. Noctes quidē sacris hymnis z uigilijs. dies uero orationibus manūq̄ opibus exercent: apostolice cursum uirtutis imitantes. Nec Criso.

Querūt ergo ad quandam ciuitatē thebai de. que uocatur heliopolis. z ibi aliquā domū culam conducentes. habitauerūt p̄ septem annos tanquam aduene et peregrini pauperes z egeni. Sed unde z quomodo isti tanto tempore uiuebant. Nunquid mendicabant: legitur autēz de domina: quod colo z acu q̄rebat sibi z filio necessaria. Suebat g⁹ z filabat domina mūdi. p̄ precio paupertatis amore. z zelo. Quorū z quante h⁹ modi aduenis fiebat iurie: quas dñs uitare non uenit sed suscipere. Quid etiam si aliqui filius famē paciēs panes petijt nec unde daret m̄r habuit. Nōne i his z similibus totaliter concuciebant uiscera eius. Lōsolabat ybis filiū put poterat. z nihilominus ope uictū procurabat. z sibi forte aliquādo d̄ uictu subtrahēbat ut filio reseruaret. Et si ex ope manū oportebat querere uictuz qd̄ dicemus de uestimentis quid de utensilibus. sc̄z lectis z alijs infra domū oportunis. Nūqd̄ duplicia. nūquid superflua. nūquid curiosa habebat. Nec contra paupertatē sunt. z hec si habere posset: nollet ea paupertatis amatrix.

Sed nūquid dñā suendo uel alia opa faciēdo faciebat more quorūdaꝫ opera curiosa. Absit. Est enī periculosum et ualde magnū uicium. ppter multa. de quo latius dicitur infra. Non spice nūc dñā in laboribus et operibus suis. filando. suendo. texendo sollicitā. quomodo facit ea fideliter atq; humiliter cū diligētia habēdo: et nihilominus sp filio suo et gubernatione domus curā diligentissimā habēdo uigilijs q; et orōnibus iuxta posse sp itendendo. et toto affectu cōpateze sibi. et considera q; nō habuit oīno gratis fignū dei. dñā regni. Sed et ioseph factus. fabris lignariis aliquid opabat i arē lignaminis. Unī quia cōpassionis occurrit materia. tandē cū aliqua morā cū eis contraxeris pete recedendi licentiam. et benedictione accepta pmo a puero ihu. deinde a matre. postea a ioseph: gen ib' fletis et cū lachrimis et cōpassione magna ualefacias eis. q; tanq; exules a patria sine aliqua cā et exbanniti remanēt a pegrinādum ibidem per annos septem i fudo et uultus sui uicturi. Oratio

Omīne ihu xpe qui adhuc infans persecutiones et exilia pati. et ifantes tūc pro te occidi uoluisti. da mihi mesero hec oīa ac etiam mortem si oportet pro te pacenter tollerare. cōcta q; pspira mundi despice. et nulla eius adūsa formidare. Et uos o sanctissimi inocentes flores et pmicie martirū. qui p inocentiam et martirij palmā dei filio ifanti adhesistis: dignemini de plenitudine grē et innocentie uŕe. ifirmitati et miserie peccatorū meoꝝ ueniam et grām ab eodē dei filio benignissimo obtinere Amen.

De reditu dñi ex egipto. et initio penitentie. Iohannis baptiste. Respondet euangelio Defuncto herode. 22. Capitulum. xliij.

Ompletis autē fere septē annis. quibus dñs pegrinatus ē i egipto et herode mortuo: uocatus ē dñs ex egipto. Quia (sicut dicit in hys istis) tricesimo āno fgni herodis natus est xps: et tricesimo octauo anno regni sui mortu' est herodes. Hoc aut factū ē (ut) consecutiue (adipleretur q dictū ē a domino p) Osee (pphetam. Ex egipto uocaui filiū meū) scz consubstantialē. Hoc aut de uocatōe. et exitu isrl' de egipto ad litterā legitur que ē tanq; puer et filius a dño appllatur. Ista ergo auctoritas habet duplicem sensum litteralem quia uerificata ē ad litterā de populo isrl' uocato a dño de egipto pfectius tamē d dño nostro ihu xpo q; ipse est filius dei naturalis. alij aut sunt filij p adoptionē. Primo ergo āno archelai senioris filij herodis. et anno dñi octauo (apparuit angelus dñi ioseph in somnis: dicens ei. Tolle puerum et matrē eius et uade in terrā isrl') scilicet in iudeā (defuncti sunt enī q; querebant aiām pueri) i. uitā corporale. s. herodes et cōplices ei' et fautores in morte dñi

scz scribe et pharisei. Quia secundū Iosephū Herodes pcepit i morte sua plures de nobilibus iudeoꝝ interfici. ut sic cogeret iudeos qui eū oderant flere i sua morte. Uel herodes mō tuus ē ad litterā. alij quo ad potestatem. Ex h' ergo loco fm Hiero. intelligimus. nō solum herodem sed et sacerdotes et scribas eodem tempore neceꝫ domini fuisse meditados. Ut at ait Remigius. Per hoc q; āgel' i somnis ioseph apparuisse dicit. mystice designatur: q; illi qui a curis terrenis et secularibus negocijs requiescunt pfrui angelica uisione merētur. Igitur Ioseph (surgens) tanq; pemptus obediens (accepit puerū) tanq; nutricius sollicitus (et matrē eius) tanq; comes obsequiosus: et cepit redire (i terram isrl') Uadunt ergo et transeunt p desertum p q; uenerunt. Uade et tu cum eis auxilium et seruitiū exhibens et impendens ipsis in quibus poteris. Et in ipso itinere poteris cōpati eis et respicere ipsos fatigatos et labore deuictos. et tam de die q; de nocte paz quietis hñtes. O q̄tum puer egregius ac delicatus rex celi et terre. pro nobis laborauit. et q̄cito cepit. Unde et ppha in eius persona p̄dixit. Paup sum ego. et in laboribus a iuuentute mea. Penurias magnas labores arduos et afflictiones duras corpis cōstantissime assūpsit: et se ipm quasi odio pro amor nostri se habuit. Certe solus h' labor de quo nūc tractamus. ad plenā redemptōnē nostram sufficere debuisset. Dicitur autem q; ppe finē p̄dicti deserti iam puer iohes baptista penitentiam agere ceperat. cum tñ nullum pccm haberet: q; dicitur petisse desertum. dū septem annos esset: et q; locus iordanis ubi baptizauit ipse iohes. est ille: ubi transierunt filij isrl'. qñ uenerunt de egipto p ipm desertum ppe quē locum i eodem deserto iohes fecit penitentiam. Predicator pñe futurus. q̄ntocius potuit aspa solitudinis elegit. et pecijt: ubi primeuaz etatem trāsegit. ut uiuēs i desertis uitā austeram duceret. et amore et illecebris mundi et se et auditores suos suspēderet facilius et reuocaret et ut ibi cōtēplatōni uacaret liberior diuinā sapientiā hauriēdo quā postea effudit p̄dicando. Bonū ē igit' eius exēplo ab adolescentia iugū dñi pōtare. et dū natura tenera ē bōis se assuescere: et in p̄dicandis auditores. actu pcedere. Ex quo sumit argumētū. q; ante q; quis pfectus fuerit. alioꝝ magisteriū obtinere nō debet. Manebat iohes in deserto ubi ē aer purior: celum aptius et familiarior deus: ut quia nōdum baptisimi et p̄dicationis t̄pus aduenerat. orōnibus uacaret. et cum āgelis cōuersaretur. et extra multoꝝ malitiā nutrireretur. et ne minem uereret arguere nihil sibi cōsciū. et eē fidē dignus. quī xpm erat p̄dicaturus et de ipso testificaturus. Nemo em̄ p̄ alterius testis esse ydoneus. nisi prius fuerit suus. Fugit igitur turmas et tumultum populi: ne ex cohabi

ratione cōtraheret ifamia uel uita aliquā maculam scandalali uel delicti. Qui si i mūdo māfissz. forte malitia ⁊ cōuersatōe hoim dpuar⁹ fuissz. Mūdū itaqz fugit. ut sctitatē suā custodiret. ⁊ ne leui saltē vbo uel peccato uitaz macularet. Nam fm Lris. sicut impossibile ē arborē iuxta uiam positaz fructus usqz ad maturitatē fuare: sic hominē iuxta mūdū positū. usqz in finē uite innocētiam custodire sunt aut quedā arbores qz sūt i orto plantate. ita qz ad stipitē transeuntes nō possint attingere: tamē rāmos suos p uia exapandūt ⁊ ido mole stātur a transeuntibus: sic ē de religiosīs i ne gorijs secularibz se iplicātibz. Excellēs ualde ⁊ mirabilis ē puer iste ihes. Ipe ei fuit pñ⁹ hēmita. ac pñcipiū. ⁊ uia religiose uiuē uolētū. De cuius singulari dūersatione Petrus rauēnas ita scribit. Infra teneritudinē annorum. bñs iste puer ipū docēre ad heremū ductus ē. Nec obstitit etatis ifirmitas quaz maiestas dñi fecūdauit. Reliquit iohēs mūdum. homines fugit. patriam nescit. pētes aspnatur: ⁊ in solius diuinitatis apicē. bñe cōtēplationis figit obtutns. Mira rerum dūersatio. hominē iux mūdum īgressum. mundi glām fugē ⁊ seculi cupiditates nōsolum obliuisci. sed et nesci: ppetuum cum diuinitate stabilire cōfortium. Recessus mōtium siluaz anfractus ⁊ uallium subiacēs uastitas puero pñarche domicilia cum nox coegerat pbuerunt. Sic iohēs etatis supgressus infantia. et nobilioris generis generositatē oblitus soli uacat diuinitati. forma uite. monachoz ppositum. anachoritarū pñcipiū. toti⁹ religiois assertō. Unū ⁊ Lrisostom⁹. Sic sacerdotū pñcipes sūt apli sic monachozum pñceps iohannes baptista est quantum tradit hebreorum scriptura ⁊ usqz hodie i mēoria ē. Cōsiderate mōachi dignitatē uīaz. iohēs pñceps uīi ē dignitatis. Ipe monachus statim ut natus ē in hēmo uiuit in hēmo nutrit. xpm expectat in solitudine: nō uult cum hoībus cōuersari. in hēmo cum angelis phatur. Felix ista cōuersatio. despice homines angelos querere: urbes dserere. ⁊ in solitudine xpm inuenire. Xpm nō qrebat in tēplo s3 in destro. Seperauit se a multitudine oculis expectantibus xpm. nil aliud dignum ē aspice nisi xps: felices s3 qui imitātur iohēz quo maior inf natos mulierum non fuit. hec Lris. Infelices ergo monachi sunt. que iohēz pñcipē suū nō sequētes solitudinē suā deserūt ⁊ in urbibus cū hoībus cōuersant. qbus solitudo carcer ē. ⁊ oppidū paradysus. Nō sic Hieronimus sentiebat. q dicebat. Uiderint alij qd sentiāt: unusquisqz enī sensu suo dicat. mihi oppidū carcer ē. ⁊ solitudo paradysus. Hec Hieron. Agnoscat ergo monachus nomē suum. monos enim grece unus latine ⁊ achos grece tristis latine dicitur: inde monachus quasi unus et tristis itēptatur. Sedeat solus ⁊ tristis ⁊ offi

tio suo uacet. alienunqz officium nō usurpet. Qui tamē si docere uult: audiat cōsilium hugonis q dicit. Utilitas habitus tui ⁊ simplicitas uultus. ⁊ sanctitas dūersatiōis sue: docere debent hoīes. Melius fugiendo mūdum docēs q sequēdo: Qui etiam scdm cōsilium gregorijs. reuerētiam sui habitus in actu. i locutione in cogitatione semp circūspiciat: ut ea que mūdi s3 perfecte deserat. ⁊ qz offit humanis oculis habitu. hoc ante dei oculos moribus pñendat. Nō ergo glorieris qz in solitudine uel religione sis. aut longo tpe fueris. nisi in ea bene uiueris: qz nihil tibi proderit. ymmo magna dāna pateris: si heremita uel religiosus uocaris. ⁊ uitam nō agis. Ut enī ait Hieron. Nō hierosolimis fuisse. s3 hierosolimis bene uiuisse laudādum ē. Unū Aug⁹ ad frēs heremias. Nō enī satis pdest. qz istum locū expetiuius: si tales simus quales in seculo esse poteramus. Nūquid nobis habitatio huius secreti aliqd pdest. qn tyrannico dñatu malitia in nobis regnat qn ira super eqta. qn maiorē nobis uictoriam humanus oculus qz diuinus indicit. qn laudabiles heremite extra mūdum nos esse credimus. ⁊ p diuersarum passionū uitia mūdum intra nos inclusū tenemus: ita ut qui putabamus nos pñibus nris seculo ipi succurre pene necesse sit ut uideamur magis seculi intercessoribus indigere. Dubium quippe non ē quod illa anima que concupiscentia uoluptatum possessa efficitur mundane cōuersationis non possit effici regnum diuinitatis. Iō que fratres uidete uocationem uestram. Uenire quidē ad hēnū sūma pfectō ē s3 non perfecte i heremo uiuē: sūma dñatio est. Quid enī pdest si locus corporaliter quietus teneat ⁊ inquietudo i corde uerf. Quid inqz pdest si in habitatione silētū in habitatoribus sit uiti orū tumultus ⁊ collocatio passionū: si exteriora nostra serenitas teneat. ⁊ interiora tēpestas. Non ei ideo ad locum istū uenimus ut nobis mūdus famuletur. ut rebus omnibus habundantes omni quiete fruamur. non utiqz ad requiē. nec ad securitatem: sed ad pugnam huc uenimus: ad agonē processimus ad exercēda cu3 uitijs bella properamus. ut lingue gladio retundamur. ut nōsolum non inferamus iūriam: s3 nec statim sentiam⁹ illatas. Hec Augusti. Sed heu pauci hodie religiosi reperiuntur. q de bono i melius proficiunt. ⁊ de stute i uirtutē ascendunt. Unde Bernardus. Multo facilius repies multos seculares conuerti ad bonum qz unū de religiosīs transire ad melius. Karissima auis in terris ē qui de gradu quē i religione semel forte attrigerit. uel paruz ascendit. Aut ascendas necesse ē. aut descendas si attemptas stare. ut ruas necesse est. Et iterū mime p. certo ē bonus. qui melior eē non uult ⁊ ubi icipis nolle fieri melior. ibi desinis esse bōus. Hec Bernar. Ioseph at ⁊ Maria

cum puero ihu transeuntes iordanez uenerunt terram israhel. fm angeli iussione. Nō enim dē terminauerat angel⁹ in quo loco terre isrl. nec nominauerat aliquaz ciuitatē determinate. ut dubitante ioseph iterum reuerteretur. et ex re uersione angeli instruentis eū de loco. ioseph ex frequēiori uisitatione angeli et locutiōe cū eo certio redderetur et magis cōsolaret. Quia ihs in patriā suā reuertere. nos quoq; in patriā nostrā festinare ammonet. (Audiens vō) ioseph (qđ archelaus) filius heredis senior (regnaret herod timuit iudea p suo pfe timuit illuc ire) pre archelao paterne crudelitatis herede: qđ ille tanq; principalis magis pro parte zelabat et omnis impetus psecutionis i bethleem eiusq; finibus defeniebat. Judea aliquando accipitur pro tota terra duodecim tribuū ut ibi notus in iudea deus. aliquando pro sola terra tribus iude ut ibi. Judea et hierl; nolite timere. Aliq; pro terra duaz tribuū scz iud et beniamin ut hic dicit qđ archelaus regnauit i iudea. Diuisum ergo erat regnū et iam a pluribus regebatur. Ad cuius euidētiā ē sciendum qđ fm opinione magis pabilē. herodes moriē cōdidit testamētum in quo ordinauit archelauum filiū suū regni sui successorē. ita tam qđ coronam sibi nō opponeret nisi per romanū imperatorē. Ad sumēdū igr dyadema romā uēit sed et fratres eius duo scilicet herodes antipas et philipus qui cū ipso post mortē p̄is superstites erant. quia alios tres filios scz. antipatru suū primogenitū et alexandz. et aristobolum. pater ante mortem suū miserabilēz neceauerat: etiam romā uenerūt: et paterne h̄ditatis partem pecierunt. Tandem imperator et senatus romanorum uolentes frangere indeorum superbiam. et auferre eis rebellandi occasio nem: abstulerunt eis regiū nomē. et diuiserūt regnum i quatuor ptes scilicet thetrarchias. quaz duas scz iudeam et abilinā dederunt archelao filio seniori. terciā uero scilicet galileam et regiōnē transfluentem. dederunt herodi antipe. sub quo iohannes est decollatus. et dñs passus: sed quartā scz ytuream et traconitidem regiōnē. dederūt philippo. cuius uxore abstulit ipse herodes antipas frater eius et sic archelaus erat dyarcha sed alij duo fuerunt tetrarche. Adhuc autem preter herodez asconitam et herodem antipam supradictos etiā tercius herodes dictus agrippa filius aristoboli filij herodis ascolaniter fuit qui iacobum fratrem iohannis gladio occidit et petrū icacerat. Et quia archelaus fuerat a patre quātum in se erat in toto regno iudeorū substitutus ideo magis fauebat factis a pfe pp quod ioseph timuit ire in iudeaz (et ammonitus in somnijs) per angelum iuit cum puero et matre eius in galileam. ubi dominabatur alius filius scilicet herodes. qui portione sibi debita a patre quātum in se erat. ante priuatus fuerat.

propter quod ioseph ibidem cum puero securi us mansit que et ipsa terra israhel erat qđ eā isrl incolebat. (Et ueniens habitauit in ciuitate que uocatur nazareth) ut ibi xps nutriretur. ubi fuerat conceptus: l; in bethleem fuerat natus ibi enim securius habitare poterat qđ i bethleem uel bethleem ubi archelaus māebat Unde Cris. uenit igitur ihs in nazareth non solum periculi timore. uerum etiā patrie amore cogente ut scz securius ubi habitaret et gratius. Hoc autem factum est (ut adimpleretur quod dictum est per prophetam quoniam nazareus uocabitur) l; ut tenetur consecutue nō causaliter quia prophetia non est causa euentus rei sed euentus est causa impletionis prophetie. Nazareus autem xps est nuncupatus tā ex loci appellatiōe ubi cōceptus ē et nutrit⁹: qđ ex sacramēto legis fm qđ nazareus factus interpretat et dñm oēs scripture sctū dicūt et testantur. Sicut ergo elegit locū i quo nasceret. sic et citatē i qđ coadulescēs nutrire cui⁹ nomē ē i ditio qđ essentialit ipse fons sctitatis i sctitate nutritus sct⁹ sctoz qđ nazareus nazareoz recte dī. Nazareth ei flos cāpi l' germē nouellū uel sctitas interpretat de cui⁹ radice germis sctus sctoz. i. nazareus ascēdisse legit. Un⁹ et ex hoc qđ xps dictus ē nazareus discipuli ei⁹ et xpi ani pus cōi noie cōueniēt nazarei uocari s; p qđ petrus anthiocenā sedē tenuit cōi cōsilio greco nomine a christo christiani dicti sunt. In nazareth ergo cōcipi et nutrirī xps noluit. ut p hoc daret intelligi. quod florida fuit et eius cōceptio. quia sine originali. et eius conuersatio quia sic actuali. Unde dicit Bern. quod amat florigeram patriam. flos de radice yesse. In b̄ autem quod dereliquit egiptum et uenit in galileam. habitauitque in nazareth: datur nobis exemplum. quod statum culpe debemus deserrere. et de uitijs ad uirtutes transire in perseuerantiaque bonorum operum florere. ut sic ad patriam celestem ualeamus peruenire.

Ecce reduximus puerum ihesum de egipto. Eo reuerso sorores domine alijq; consanguinei et amici concurrunt et ad uisitandum eos festinant. Ipsi autem nazareth remanent: et pauperum uitam ducunt. Ubi (more solito) ioseph opas fabriles locauit: et maria filando et suēdo et alias put potuit laborauit. ac nibil oīn⁹ circa filiū suū diligēs et sollicita fuit. Ut ei (ait Anselm) nec ē aliq sciētia qđ possit pene ire nec eloqntia qđ possit p̄dicat. qđ tā dulcedis sedulitate pultū fonerit qnta diligentia obsequioq; adulescētē. et i robur etatis puererit uadere. Et ut ipamet cuidā duote p̄sue fuerat multociēs cū filiū suū gremio confoueret: p̄ nimia deuotiōis dulcedie caput suū capiti filij acclinat. tātas lachrimas effudit: ut caput et totā ei⁹ faciē lachrimis amoris rigaret. et dicebat. O sal⁹ et gaudiū aie mee. Quis hec audiēs l' mē te tractans se a lachrimis poterit cōtinere.

Exide usq̄ ad .xij. añu pueri ihu. nō legitur aliqd d̄ ipso uel eius p̄ntibus. Dicūt tamē et ue-
rissimile ē q̄ i nazareth adhuc ē fōs p̄u ad q̄z
dñā aliqñ ibat z de quo puer ihs frequenter a
quā hauriebat z matri ministrabat: ut pote q̄
subditus illi erat. Pro sūmis ergo delitijs iter
dū aquā tribuit sue matri q̄ dat escāz oī carni
Ubi etiam herbas in agris collegit de quibus
mater olera cōficeret. Faciebat huiusmōi ser-
uitia matri humilis dñs nō enim habebat ali-
um seruientē uel iuuantē i necessitatibus. In
hūilitate se tēpestiue exercere cepit. de q̄ post
modū p̄ceteris uirtutibus gl̄iando dixit. Disci-
te a me. q̄r mitis sū z humilis corde. Unde An-
sbel. Nihil uesantitatis estimes tibi accessuruz
si eū apud nazareth pueruz iter pueros cōtem-
pleris. si obsequentē mī si operanti nutritō af-
fistentem intuearis.

Oratio.

Desu mitissime qui de uirgine natus i
i ptes egipti secessisti. et ab egipto uoca-
tus i terrā isrl̄ redijisti: reuoca me dñe
seruū tuū. a uultu oculorū tuorū in egipto hu-
ius exilij pietuz. in huius p̄grinationis tene-
bris exulatum: ab egipti p̄tibus a mundanē
uerfationis tenebris. reduc corpore. reduc mē-
te. reduc z uoluntate fac me uitia d̄serē z ad
uirtutes transire. z in terram p̄missionis me di-
gneris introducere modo fide spe z caritate. i
futuro uero re. specie glorificatione z uitate.

De eo q̄ puer Jhs remansit in ierusalem. et
inuentus ē in templo. Capitulum. xv.

((Uer at)) Jhs ((crescebat)) i aug-
mento ((z confortabat)) in uigore

p scz quantum ad corpus: z ne quis
ymaginei ita eū creuisse secūduz
aīaz. sicut creuit secūduz corpus:

ideo subdit q̄ erat ((plenus sapientia)) scz quā-
tum ad aīam ((z gr̄a dei erat in illo)) scz q̄tum
ad utrūq̄. Unde fm̄ Bebam. Quia in christo
habitat oīs plenitudo diuinitatis corporaliter
iō puer iste erat plenus sapiētia. nec fm̄ hoc i-
dignū augeri uel cōfortari. utpote uerbū dī et
de⁹ sed i q̄tū fuit homo erat i eo gr̄a. Magna
ei gr̄a illi hōi xp̄o donata ē. ut ex quo hō fieri
cepisset. p̄fectus esset et deus. Et fm̄ eūdē Be-
dam. Tuic sile ē. q̄ scribit iohes eū plenū gr̄a
z ueritate: eandem ip̄e diuinitatis excellētiāz
noīe ueritatis quā lucas sapiētie noīe cōmen-
dauit. Dabit q̄ppe christus plenitudinem oī-
um uirtutum. donorum spiritus sancti exceptis
fide z spe p̄ quibus habuit certam sciam z fir-
mā possessionem q̄r ab instanti sue cōceptiōis
beatus fuit. Quociens ergo xp̄o crescere z cō-
fortare uel tale aliquid agere dicitur: omnia
ad corpus referantur. Nam fm̄ aīaz ab istāti
cōceptiōis totaliter p̄fectus fuit. sed hāc p̄fecti-
onem nō oīdebat nisi put uenientia t̄pis exi-
gebat. Unde Bern. uir erat ihs nūdum natus
sed sapientia nō etate anīe uigore non corporis
maturitate: itegritate sensuū n̄ corpulētia mē-

broz. Neq̄ enim minus habuit scie ihs cōcep-
tus. q̄ natus: puus q̄ magnus. Siue ergo la-
tens in utero. siue uagiēs in p̄cipio. siue iā gra-
diūculus interrogans legis doctores in tēplo.
siue iam p̄fecte etatis docens in populo: eque
perfecte fuit plenus sp̄sancto. De his z hui⁹
modi habes ēt ifra i fine huius capituli ((Et i-
bant pentes eius)) tanquāz deuoti. z religiosi
legis obseruatores ((per oēs ānos)) ut essent i
hierusalē in die solēni pasche)) scz pasceue. ut
legē audirēt sacrificijs p̄ciparēt. solēnitati in-
teressent: z eius adhuc umbre fuiebant. cuius
iā ueritatē tenebāt. Ubi nota q̄ legales fe-
stiuitates iudeorū q̄dam erāt cōmunes. z cōti-
nue quedāz anniuersarie. Communes z conti-
nue erāt due. scz sabbatū quo uocabāt ab om-
ni ope. quod illo die deus requieuit ab omni
ope creatōis. alia ē neomenia i p̄cipio scz no-
ue lune ad laudez creatoris q̄ creauit oīa t̄pa
Anniuersarie uo festiuitates erant q̄nq̄. scilicet
festū pasche q̄ celebrat decimaquarta lu-
na mensis primi. erat hec festiuitas i memori-
az liberatōis d̄ egipto. Scda erat festiuitas p̄-
thecostes q̄ celebrat q̄nq̄gesia die a pascha eo
q̄ tūc data fuit lex iudeis i monte synai a deo
Tercia festiuitas erat tubaz et clangorum. q̄
erat prima die mensis septembris. tūc enī bu-
cinabant cornibus pecorū. in memoriam q̄ ea-
dem die fuit ysaac liberatus ab imolatiōe pa-
tris. pecore substituto pro eo. Quarta festiui-
tas erat p̄piciationis. et celebrat decima die
mensis septēbris. q̄ eadem die uenit ad eos
moyses referens dei iā placatam de offensa
conflationis uituli quem adorabant. Quinta
erat scenophegia scilicet festum tabernaculo-
rum. quod erat decimaquarta die septembris
et tunc illis diebus habitabant in tabernacu-
lis. in memoriam quod patres eorum quadra-
ginta annis in deserto fuerunt sub umbracu-
lis habitantes. Inter has quinque festiui-
tes sole tres scilicet pasche. p̄thecostes z sce-
nophegie. erāt solēniorez z p̄debanī septē
dieb⁹. In his trib⁹ oīe masculinū. fm̄ p̄ceptū
legis ascēdebat i hierusalem. ut appareret co-
ram domino qui tamen erant remoti ex ratio-
nabili causa de pentecoste z scenophegia se-
poterant excusare. sed de pascha non nisi in-
firmitate cogente. Ista autem lege mulieres
non erant astricte. sed tamen plurime uenie-
bant ex deuotione. Unde z beata uirgo ascen-
debat sigulis ānis. nolēs puez dimitter sic cu-
ra maxie q̄diū fgnauit archelaus. Quāuis ez-
go parētes tierēt archelaū. ubant tamē in hie-
rusalē ad diē festū. q̄r poterat fieri. ut tūc iter
tam ingentem turbam latenter ascenderent
mox reuersuri. ut nec solēnitatem pretermis-
sa essent irreligiosi. nec longa mansione con-
spicui. ((Et cum factus esset iesus annorū
duodecim)) ascendit cum parētib⁹ suis ((fz))
legis ((consuetudinem)) ad diē festum in hie-

iusalem. Per hoc ostendit quod a pueritia debent homines auertere ad diuina. et ad idem facit quod alij recedentibus in loco diuini cultus remansit. Laborauit ergo etiam nunc puer ihesus itineribus longis. et uadit ut honoraret patrem suum celestem in festis suis. obseruans humiliter legem domini legis. Quia enim dominus uenit ut daret omnis perfectionis et humilitatis exemplum. uoluit legem quam diu statum habuit obseruare. Ubi Beda. Seruauit ipse legem quam dedit. ut nobis qui homines sumus puri consideret seruandum per omnia quicquid deus iubet. Sequamur ergo iter humane conuersationis eius si deitatis gloriam delectamur intueri. Nec Beda. Nos itaque serui. ad exemplum domini debemus magno studio bonorum operum et puenire solemnitates et celebrare ac solliciti diuina precepta obseruare. Unde quidam frater tam magne deuotionis ad festa christi et beate uirginis et ad festum omnium sanctorum erat. quod ante quodlibet festum ieiunij ac orationibus et castigationibus ad suscipiendum ipsum festum se preparabat et quadiu aliquod festum durauit. tandem circa illud meditationibus et orationibus se occupauit. Mora licet hic instrui mur quod specialiter in diebus festiuis quilibet christianus debet ire ad locum. quem elegit dominus. id est ad ecclesiam. non ad theatrum labez nam: debet uacare diuinis laudibus non choreis et uanitatibus debet insistere elemosinis. non usuris uel spolijs: debet intendere bonis operibus non comestationibus et ebrietatibus. Nam de his qui secus faciunt dicit dominus in ysaya. Solenitates uestras et neomencias uestras obediuit anima mea. Postquam ergo ihesus ad etatem duodecim annorum uenit suam sapientiam manifestare cepit. et aperire quid patri celesti quid terrene matri deberet. Etas enim duodennis typus erat duodecim apostolorum. per quos diuinitas et humanitas eius erat per orbem nuntianda uniuersum. Recte ergo in duodenario numero iubar perfectionis eius declarari incepit. per quem quasi per duodecim tribus et per duodecim apostolos uniuersitas saluandorum significatur. Consummatis autem diebus festis et completa solennitate que per dies octo durabat. recedentibus parentibus. remansit puer in ierusalem. non a casu nec parentum negligentia uel obliuione sed sua uoluntate et ordinatione ut a pueritia zelum suum consideret circa spiritualia. Et sicut parentibus quod debebat exhibuerat. ascendens cum eis tanquam homo cum hominibus ad offerenda deo sacrificia. sic et patri debitu spiritualis doctrine uacando exhiberet. Et non cognouerunt parentes eius. id est non aduerterunt quod in iherusalem remaneret. existimantes illum esse in comitatu. id est inter eos qui simul fuerant comitati. Secreto autem et eis ignorantibus remanere uoluit. ne aut eis obediendo recedens traheretur a disputatione aut non obediendo remanens uideretur eos contemnere. Dic habet argumentum quod filius absque contemptu pater et mater uitam patris transigere: ipsis et necessitantibus aut nolentibus potest ad religionem et

ad statum perfectionis euolare sequi diuino cultui mancipare discretis iudicio comite. Et impenditoribus ait dominus. Sinite pueros uenire ad me. talium est enim regnum celorum. Sed querit huiusmodi parentes eius obliuiscendo eum relinquere potuerunt. qui tanta cura eum nutriuerunt. Ad hoc dicendum. quod mos erat filiis israel ad festa confluentibus uel ad propria redeuntibus. ut seorsum uiri et seorsum mulieres propter mundiciam castitatis recederent: ut abinuiti continent. magis religiose secundum legis datam festa celebrarent. et ne eorum mixta societate aliquid inhonesti intringeret: pueri autem cum quolibet parente indrinter ire poterant. Unde ioseph uidens puerum ihesum non esse secum. putabat eum esse cum maria in comitatu mulierum: et e contrario maria putabat eum esse cum ioseph in comitatu uiro. Sic ergo uenerunt iterum iherusalem a hierusalem sine puero cum hac existimatione quod esset in comitatu uiro uel mulierum. Et cum in sero uenisset ad locum ubi hospitari debebant: uidens dominus ipsum ioseph sine puero quem cum eo redisse credebat dolore uehementi commotus. cum lacrimis per domos quod deceter poterat sero circuibat et de ipso puero querebat. Ioseph uero senex cum fletu eam sequebatur et associabat. Uade et tu spiritum cum eis et quere puerum ihesum donec inuenias. Puerum autem a parentibus tunc non inuento quale quietem habere poterant tuipse cogita. et maxime matri que ipsum artius diligebat. Et licet a notis confortaretur. tamen consolari non poterat quod ei erat perdere ihesum. Conspecte bene ipsam. et uehementem ei compatere quia in magna angustia est nunc anima sua. Nunquam ex quo nata est usque tunc fuit in tanta. Non ergo turbemur quando tribulationes habemus cum et matri sue non peperit dominus ad suos ei eas uenire permittit et per ipsas signum sue dilectionis suis ostendit. Tandem dominus in cameram se reducens et ad orationem et planctum se conuertens per totam noctem illam agustabatur super dilecto filio suo. Mane uero sequenti tempestine domum exeuntes eum etiam per circumstantia loca que rebant. nam reditus per plures uias patebat. Circueundo igitur eum in utraque comitatu requirebatur. iterum et iterum querebant. maxime inter cognatos et notos amicos. qui in utroque comitatu erant. Quo etiam tunc non inuento. mater sine spe anxiebatur: et consolari non poterat. Nec diligenter recogita. quantis uulneribus et cruciatibus cor huiusmodi tunc sauciatur fuerat. quam suspiria. quam lamenta quod anxietates perulerit: cum quesitum filium non inuenit. Nam expirare cepit quod esset futurus dolor. ei. de quo perdidit ei symeon dicens tuam ipsius animam pertrahit gladius. Nesciebat ergo quid ageretur. quod thesaurum sibi pie a deo commissum perdidit. Unum lamentabili potuit dicere illud genese. Puer non oparet et ego quod ibo considerabo huiusmodi quod beata ergo de terra sua expulsa et in egiptum fugata in tanta tribulatione posita filium non perdidit: sed postquam ad festiuitates iuit. ipsum amisit per quem datus israel

ligi q̄ ihs sepe in aduersitate custoditur et i p
speritate perditur. Tertia uero die (regressi
sunt in ierusalē) a qua per unā dietā recesserāt
et eū ibidē requirebāt. Puto q̄ cū labore mul
to itineris et lacrimis plurimis uirgo iterato
rediit hierlez et appropriate potuit dicere illō
Lanticorū. quesui quē diligit aīa mea: ques
ui illū et non inueni. i. inter cognatos et notos.
Surgam ergo eūdo de loco ad locū. et circui
bo ciuitatem per uicos et plateas. et queram
quē diligit aīa mea (Et post tridū) amissiois
eius in quo pfiguratū ē tridū mortis eius. in
quo credebat amissus. quarto die mane (inue
nerūt eū in tēplo). ut fm Ambro. daret iudici
ū. quia post tridū triūphalis passionis retur
geret. qui credebāt mortuus. et tūc cū gloria i
mortalitatis ē inuentus. Inuenerūt ergo eū i
templo in loco utiq; deuoto in loco dei sācto.
Non inuenerūt eū in theatro aut foro uel ludo
(sicut solent pueri inueniri) sed in loco deputa
to doctrine sacre et orationi. Filius libenter i
domo patris sui manet. Ille igit q̄ libet stat
i ecclesia. signū ē q̄ sit fili⁹ dei: q̄ stat i domo
patris sui. ille uero q̄ libenter stat in taberna si
gnū ē q̄ sit filius diaboli q̄ moratur in domo
patris sui. Inuenerūt inq̄ eū in templo non
huc atq; illuc leuē (put mos ē pueris) discurs
rētē sed tāq; sapientie fontē (in medio doctoꝝ
ut melius oēs audire et cū eis cōferre posset
Compositē sedentem et tanq; exemplar humi
litis prius (audientē illos et interrogantem
q̄ docentē. Ille doctores in templo q̄ āgelos
docet in celo. Ille doceri interrogando uoluit
q̄ uerbum scientie ipsis suis doctozibus mistra
uit. Interrogabat nō quia indigeret uel ut ad
disceret sed ut nobis addiscendi et zelandi scri
pturas sacras formā daret. et ut ea q̄ non itelli
gimus interrogare nō erubescamus de quo ta
men erubescūt multi superbi eligentes potius
in errore permanere q̄ instrui. Ad exemplū
quoque hūilitatis pri⁹ audire q̄ instruere uole
bat. docēs q̄ et hoies docti pemptiores dōbēt eē
ad audiendū q̄ ad docendū q̄ q̄ p̄nōt q̄ audiat
stltū se eē demonstrat. Ad pbādū etiā q̄ dōcēt
eosdem hoies subtiliter interrogat et sapienter
respondet ita ut audietes inde stupere. Un
de dicitur. stupebāt autē. i. ualde mirabāt oēs
qui eū audiebant sup ei⁹ prudentia. i. interrogā
do et opponendo. et i responsis solnēdo q̄ alias
iauditum fuerat q̄ puer talis etatis tā sapientē
locutus esset. Stupor q̄ppe ē uehemēs amira
tio rei oīno icōsue. et sic fuit hic. Audiuit enī
humiliter. quesuit prudēter et respōdit sapien
ter cū tñ esse puer. Ipse interrogabat. ipse res
pondebat. ipse suas et illorū questionēs solue
bat morem agēs peritissimi magistri. qui nūc
interrogādo nūc respondendo discipulos instru
it. Unde fm Bedā. Ad ostendēdū q̄ hō erat.
omnes magistros humiliter audiebat. et ad p
bandū q̄ deus erat. eisdē loquentibus subli

mit respondebat. (Stupebant autē) uidentes
eius infantia. et tamen sic sublimia loquentē
uidentes eū corpore et etate paruum. sed iter
rogationibus (et responsis) magnū hōiez et nō
um considerantes et iter alta q̄ audiunt et ifir
ma q̄ uidēt dubia amiratioē turbāt. Nos aut
nō cū senioribus iudeoz sup prudētia et rāsis
eius stupeamus. neq; miremur: sed ipsū uerū
deū uerūq; hōiem esse credamus a quo ē oīs
sapientia. et cū quo fuit semp: et ante eū. sciē
tes fm pphetiam. q̄ sic puulus natus ē nobis
q̄ pmanet deus fortis (Et) patres eius (uide
tes) eū in templo in medio doctoꝝ sedentē (am
mirati sunt) ualde ppter rei inexperience. q̄
nūq; fecerat rem talē uel simlē. Mater autē
eius quasi reuiuiscens exhilata. deo gratias e
git imensas. At puer ihs uidens matrem uēit
ad eam quem ipsa suscipiens et dulciter oscu
lans. ac deinde respiciens in faciem eius deco
rem (dixit ad illum. Fili quid fecisti nobis sic
) Quasi diceret. desiderantissime fili. quare
hoc fecisti. ut nobis ignorantibus et nescienti
bus remaneres. Quid tā dilecte et tam diligen
ti matri. tantam materiam doloris inferre po
tuisti. Peto filij hoc mihi indicari. ut dolor
meus ex hac re conceptus ualeat mitigari.
Quem uirgo mater per triduum anxio dolō
quesierat. post inuentionem inter merorem.
et gaudium posita pia correctione increpauit.
Ioseph aut (i. pater eius dicebatur) nō fuit au
tus illū arguē. cū fami⁹ crederet ipm dei filiū
esse i. mī ex maxia dilectōe quā habebat ad
filiū quem sic querebat sic arguebat illū quia
amor excellēs nescit modū. Loq̄ ergo ipa et nō
ioseph. q̄ in ea fuit maior doloris affectus. Un
Brego. Maria maternis affecta uiscerib⁹ q̄si
cū laetit i q̄sitōz dolorosā oīdit. et oīa sicut ma
ter fiduciali⁹ et hūiliter et affectuose expm̄t di
cēs. Fili qd fecisti nobis sic. Un et Anselm⁹
Quid si duodennē p tridū cū mīe q̄sieris. Q
i quāta copia fluēt lachrie. cū audieris matrē
dulci qdam increpatōe filiū uerberatē et dicē
tē. Fili qd fecisti nobis sic. Uel posset dici q̄ nō
fuit increpatō. sed pia de ei⁹ absētia questio (Ecce
p̄r tu) scz nutrice (et ego dolētes) scz d
amissione tua absētia (q̄rebat te) cui⁹ p̄sen
tia est nobis dulcissima. In quo moraliter in
struimur. quod dolere debemus. cum ihm. i.
salutem eternam amittimus. quod per pecca
tum fit cum peccamus. Et tūc eum queram⁹
per triduum penitentie. scilicet per contritio
nem cum dolore. per confessionem cum pūdo
re. per satisfactionem cum labore. et reinueni
emus eum. Sed heu multi plus dolēt de amif
sione rerum transeuntū. quā de amissione ef
ne salutis sue et alioꝝ. Un Bern. Cadit aq̄ina
et q̄ subleuet. perit aīa et nō ē q̄ succurrat. Sa
crata ego patrem ei⁹ appellat ioseph. tū pp tu
deoz suspitōez tuz ppter ei⁹ educatōez. tū pp
genealogie explicationez et nota q̄ nunquā le

gimus ioseph dño fuisse locutū. sed hoc uirgi
ni dimittebat q̄r ad ipsā sicut ad ueraz m̄sem
magis ptinebat. Querendus ē ihs socialiter
cum maria z ioseph. q̄ notatur cū dicit pater
tuus z ego. Ioseph enī interpretatur augmen
tus z significat opera bona: que semper debēt
augeri. maria interpretatur illuminata. z signi
ficat fidem q̄ est illuminatio mentis interpreta
tur z stella maris z significat caritatē. q̄r sicut
ceteris stellis occidentibus illa nō occidit. sic
ceteris uirtutibus deficientibus illa nō deficit.
Cum tali igitur societate ihs ē querendus. s.
cum fide bona operatione sollicita. z caritate
succensa z tūc iuenitur. si enim alterum istorū
defuerit inueniri nō poterit. Debet ēt queri la
chrimabiliter. q̄r notatur ex eo qđ uirgo dixit
dolentes querebam⁹ te. ((Et ait ad illos)) n̄
m̄rez exasperādo. sed potius instruendo dicēs
((Quid ē q̄ me q̄rebatis)) scz inter cognatos z
cōsanguineos. cū poti⁹ deberetis me querere i
templo. q̄ ē domus patris mei. z in occupatio
ne circa spūalia. Nō ē uox indignātis sz humi
liter se excusantis z misteria detegentis. Non
enim increpat z uituperat q̄ eū quasi filiūz q̄
runt sed q̄si corrigendo uerbuz matris. q̄s sibi
uerus pater sit. z quid potius eterno patri d̄be
at illis z nobis insinuat: subdēs ((Nesciebatis
q̄r in his q̄ p̄ris mei)) scz dei sūt ((oportz me es
se)) scilicet i tēplo i doctrina z i opibus quibus
manifestetur pater me⁹. quasi diceret. Potius
debeo respicere eū cuius suz eternus filius sz
naturaz diuinā quaz te cui⁹ sū filius secunduz
naturam humanam: z ioseph cuius tantū suz
filius nutritio. Unde non d̄betis mirari si uos
dimisi p̄ patrem eternū cui plus teneor. Ma
gis afficiebat ihs ad patrem nālez z eternū. q̄
ad matrem nālem z patrez putatiū. Quāuis
ei p̄ntes diligeret z eis obediēs fuit tñ p̄cipali
us deū honorare uoluit. In quo datur doctri
na q̄ pietas ad deū pietati: respectu p̄ntū ē: p̄
ferēda. Discas igit̄ z tu deū z p̄ntes diligere
z honorare. eis obedire: sed i oibus deū p̄ferē.
Nota ēt moraliter. q̄r per hoc q̄ x̄ps interro
gatione respōdit quasi corrigēdo uerbū m̄ris. q̄
ipsū dolore inter cognatos z notos q̄sierat. ob
missionē uinculoz sanguis apte suggerit osten
dēs qđ nō cōtingit metā perfectōis attingere
eū q̄ adhuc uagatur in his que cōpi cōferunt.
z q̄ hō deficit a p̄fectōe p̄pter affectū cogna
toz. Et hoc inuit p̄ primā clausulā cū ait qđ ē
q̄r me q̄rebatis scz inter cognatos z carnaliē
p̄p̄nquos. Per hoc uero q̄ addit: nesciebatis
z c. docet nos nō per infima gradi sed ad supio
ra debere mētis oculos attollere. Moralit̄
per hoc qđ x̄ps cū correptus esset h̄ a matre.
se dulciter z humiliter excusauit. alibi aut̄ sci
licet in nuptijs cū inuitatus ē ad miraculū du
re respondit: dedit nobis exemplū z formam
humilitatis ut malimus corripī q̄ laudari.
Et nota q̄ istud fuit primū uerbum qđ ab o

re saluatoris platū esse legīt in quo suā diuini
tate expressit. Et ipsum uerbū tate fuit altitu
dinis. qđ maria z ioseph ipsum n̄ intellexerunt.
Et hoc est quod subdit ((Et ipsi nō intellexerūt
uerbum q̄ locutus est ad illos)) scz q̄ de patre
dixerat z qđ per hoc uerbū inuere uellet. Uo
lebat ei eis inuere. q̄r sicut ad patrem ita ad ip
sum p̄tineret cura tēpli z spūaliū z omnium q̄
patris sūt gubernatio. q̄r aboz una ē maiestas
gloria z opatio ac ūa sedes z dom⁹. n̄ solū ma
terialis sz z spūal. Cū maria z ioseph ihs dei
filium crederēt nō tam aiaduertūt qđ dicat.
nec diuine nature archanū intelligunt. q̄r ta
lia ab eo audire adhuc assueti non erāt. z di
uinitate sua nōdum ad eos loquentem audie
rāt. Uel intellexerāt quid dixit. sed nō ita ple
ne ut postmodum. Ipse uero ad matris re
quiritōem z uolūtātē rediit ((cū illis nazareth
)) ad eoz cōsolatōem ubi erat cōceptus z educa
tus: unde z nazarenus ē uocatus. Nam q̄r de
us z hō ē: utrāq̄ suā naturā nobis h̄ cōmēdat z
nūc excelsa deitatis. nūc ifirma humane fragi
litas p̄fert. Itaqz quasi hō cum p̄ntibus hie
rusalē ascendit. sz quasi deus illis nescientib⁹
in templo remāsīt. quasi hō saniores interro
gabāt: sed quasi deus que seniores mirarent̄
r̄ndebat. Quasi dei filius in templo p̄ris z suo
cōmorat̄. quasi filius hoīs cum p̄ntibus quo
iubent: reuertitur. ((Et erat subditus illis)) ad
nostram instructōem z supbie n̄re cōfusionem
que frequenter rēnuimus subici superioribus
n̄ris. ((Erat quippe subditus illis)) scz i ea na
tura qua p̄re minor ē. Quia (ut dicit Aug⁹)
scdm formam serui puer x̄ps minor erat etiāz
p̄ntibus suis. Et tu ergo subditus esto p̄pter
illum ut ad eum per obediētē laborē redeas
a quo p̄ inobediētē desidīa fecerās. Dic ei
exemplum z formam obediētē z humilitatis
x̄ps nobis p̄buit z oñdit. dum ipse imperator
mundi z cui mundus subiectus est. p̄ntibus
suis z eoz impio humiliter subdi uoluit.

Audiant ergo hec subditi. et subditi esse
non dedignentur siquidem omnibus prelati
subditus fieri non est dedignatus. Prela
ti quoque non superbiant. z in ioseph prelato
z in christo subdito intelligit quia sepe fit. ut
maioris meriti sit subditi quaz p̄lati q̄ si intelle
xerit n̄ eleuabit s̄bia q̄ ē sublimior dignitate:
sciēs meliorē sibi subiectū eē. Et ad yte q̄ta fu
it dignitas ygis q̄ ei ille subiect⁹ ē cui oīs crea
tura subiciē. Un̄ Aug⁹. s̄ singulare p̄uilegiū
habuit ygo. ut habēt sibi subiectū. que n̄ solūz
hūana creatura. uerū etiā āgelica reueret̄ z a
dorat mltitudo. Un̄ Ber. p̄tractās s̄ idē ybū
z erat subdit⁹ illis. mirare inq̄r utrāqz. z elige
id q̄ āpl⁹ mireris siue filij benignissimā digni
tōz siue m̄ris excelēssimā dignitatē. Utqz
stupor. utqz miraculū. q̄ femina dō p̄ncipei sub
limitas sijn socio. Et subdit. Discē g⁹ hō obedi

re. discere fra subdi: discere pluis obtēpar. Erube
sce superbe cinis. Deus se humiliat & tu te ex
altas. Deus se omnibus subdit. & tu dominari
gestiens hoibus. tuo te pponis autori. Quoti
ens em hoibus preesse dñs: totiens dñ me
uz pīre cōtendo. & tunc uere nō sapio ea q̄ dei
sunt. Nec Ber. Et nō q̄ filius multa debet
pntibus. Primo amorē cordis. Secūdo hono
rem opis. Tercio in necessarijs sustentatione
Quarto i obsequijs famulationem. Quinto re
uerentiam i uerbis. Sexto obedientiā i hone
stis. Septimo ueniam i offensis. Octauo tolle
rantia i aduersis. Sed qd fecit puer ihs i il
lo triduo. Conspice eū attēde quomō se ad ali
quod hospitale paupū rducit. & cū uerecūdia
se ibi hospitari petit & ibi cū paupib⁹. ihs pau
per hospitatur. & cōmedit. Mendicat ēt ostia
tim cū paupibus. q̄ et als qñq; fecisse credit. .
Unde Ber. hoc querēs a dño euz alloquitur.
Dñe inquit quis te i triduo sustentauit. Et rñ
det sibi sic dñs. Ut te dñe ihs xpe nostre
paupertati p oia cōformares. q̄si un⁹ in turba
paupum stipendia p ostia mendicans quesisti
Quis dabit mihi bucellarū illaz mendicatarū
pncipē fieri. et illius sacri edulij reliquijs sagi
nari. Nec Ber. Conspice eū etia; inter docto
res uultu placido sapienti & fuerēt & qñd eos
q̄si ignorans iterrogat. & audit. q̄ ex hūilitate
facit & ēt ne illi sup mirabilibus mīs eius uer
cūderēt. Considerare at potes moraliter in
predictis tria ualde notabilia. Primum ē qui
deo adherere nō debet inter cōsanguineos cō
uersari. s; potius ab eis discedere. Nam & puer
ihs dimisit a se dilectissimam mrem. cū opib⁹
pīs intendere uoluit. ac etia; postea inter co
gnatos & natos questus. inuentus nō fuit. quia
caro & sanguis eū nō reuelauit: nec inuenitur i
carnali societate. Unde Ber. Puer ihs inter
cognatos. & natos q̄ritur. nec inuenit. Fuge fra
tes tuos & tu. si tuā uis inuenire salutem. & obli
uiscere populū tuū & domū patris tui. ut cōcu
piscat rex decorē tuū. Et iterū. O bone ihs si
non inuentus es iter cognatos tuos. quō te in
ueniam inter meos. Qualiter te inueniā i gau
dio. quē uix mater tua dolens inuēit. Nec ber.
Nec inueniri pōt in cōmittatu multoz. q̄ non i
uēit i multiplicitate mūdānorū. s; i intimo cō
de mētis ubi dñs ē tēplū. Secūdu q̄ q̄ spūaliter
uiuit. nō miret. si aliquādo mente arida rema
nēs uideat sibi q̄ a deo derelict⁹ sit. cū etia; b
matri dei contigerit. Non ergo mēte tabescat
sed p cōtinuū exercitium i sacris meditatioib⁹
& oronibus ac bonis opibus p̄sistendo: diligen
ter eū q̄rat. & eū si sollicitus fuerit reuēiet. Nā
fm Origenē. Oportz eū q̄ q̄rit ihs: nō negligē
ter & dissolute transire. sicut multi q̄runt & nō
inueniūt. sed cū labore & dolore. Un Bern. Si
uolumus frustra q̄rere. q̄ramus ueracit. ut nō
p illo aliud: feruent ut nō cū illo aliud p̄seue
rāter ut nō ab illo ad aliud cōuertamur. & aci

lius em celū & terra transire possunt q̄ ut sic q̄
rēs nō inueniat. sic petēs nō accipiat. sic pulsā
ti nō aperiat. Tertiū q̄ nō d; q̄s esse proprij sē
sus uel pprie uolūtatis. Nā cū dñs ihs dixisset
oportere eū opibus patris itēdere. mutauit cō
filiū. & matris uolūtātē secutus. recessit cū ea
& nutritio suo & erat subditus illis. Nunc etiā
p̄pende q̄ntū debēt hoies obedire deo. q̄n qui
de ipse deus obedit hominibus. Si eni exem
plo dñi obediēdū ē homib⁹. multo magis optz
obedire deo. Obediamus igit nō solū deo. sed
& hoibus. q̄ dei filius obediuit nō solū deo pa
tri celesti. sed & pentibus. (Et mater eius cōf
uabat) q̄i magna (oia uerba hec) q̄ nūc & als
audierat ab eo. et hoc (in corde suo) q̄si sub si
gillo scz recōdens & signaculo. Nisi eni ipsa cō
seruasset nos ea nō haberemus. de eius nāq;
thesauris. nos ista suscepimus. Omnia q̄ppe
q̄ de dño uel a dño dicta uel facta cognouit si
ne itellecta siue nondum itellecta. in corde &
memoria quasi ruminanda & diligentius scru
tanda recondebat. ut tpe suo uniuersa. put ge
sta erāt intelligeret. ac euāgelistis & querētib⁹
sufficiēter explicar: & his tanq; regula & lege
per totam uitam utebatur docens: ut nos cre
bra factorum & dictorum domini meditātōe i
portunas cogitationes repellam⁹. et alios in
struere laborem⁹. Et iō si q̄s idiget bōis fmo
nib⁹ ad eā recurrat. q̄ facta et uerba xpi i cu
stodia cōsuat. Morali ex isto habem⁹ exem
plū q̄liū audiri dēat vba diuina. scz ut i corō
cōfuent. & ibidē ruminēt. nō ut intrent p au
rē unā & exeāt p allā. (Et ihs p̄ficiēbat etate
& sapia & grā apō deū & hoies) Etas p̄inz ad
corp⁹. sapia ad aiaz. grā ad uisq; salutē. p̄fi
ciebat utiq; etate. sic carnis ē etatis icremēta
suscipe. q̄ de ifātia ad pueritiā. o pueritia ad
iuuentutē: cōsuetō hoib⁹ crescedi ordine: puēit
Pōro i sapia & grā p̄ aliq; p̄ficere dupl⁹. uno
mō s; ipos hitus sapie et grē augmētatos. et
sic xps i eis n̄ p̄ficiēbat. q̄ ab ifātī cōceptōis
sapia et grā plenus fuit. Alio mō fm effectus
inq̄ntū scz aliq; sapiētiora & vtuosiora opa fa
cit & sic xps p̄ficiēbat sapia & grā sicut & etate
secundum quod per processum etatis perfec
tiora opera faciebat. & in his que sunt ad de
uz & ad homines. & hoc est quod additur apō
deum et homines. Uel aliter secundum Am
bro. proficiebat sapiētia quo ad manifestatōz
& usum eius. quia suam sapientiam et gratiaz
paulatim magis & magis patefaciebat. Uel se
cundum Gregorium proficiebat i alijs. qui do
ctrina eius & exemplo proficiebat. sicut magi
ster in scolariis dicitur proficere q̄ scolares
sub eo proficiunt. Et hoc apud deum id est
apud laudem dei. et apud homines id est ad
utilitatem hominum. Uel secundum theophi
lum. apud deum et homines. quia prius debz
placere deo et postea hominibus. Et licet ihs
in se nō p̄ficiēbat sapientia et cognitiōe habi

tuali qz hec eo augmentaria nō fuit ab infā
ti enim cōceptionis plenitudinem h' habuit p
ficiebat tamen z in se cognitione cēsuali z ex
pimentali qz sensus eius cōyēbat de nouo ad
aliquid ad q' antea nō cōuertebat. Unde fm
Aplm. didicit ex his que passus ē obedientiaz
Non tamen de nouo aliqd didicit q' prius ne
sciret: qz q' didicit. prius nouerat scientia diui
ne z ispirata. Unde Ber. Ut ob alienā miseri
am cor miserum habeas oportet ut tuam pri
agnoscas ut primi mentes i tua inuenias z ex
te noueris qualiter illi subuenias. Vero qppe
dei filius priusqz se exinanisset formam serui
accipiens. sicut miseriam uel subiectionem ex
pertus non erat. sic misericordiam uel obediē
tiam experimento nō nouerat. Sciebat quidē
per naturam nō aut sciebat p experientia. At
ubi minoratus est usqz ad illam formam in q'
z pati z subici posset. in passione exptus est mi
seriam z i subiectione obedientiam. Per quā
tamen experientiaz. nō illi scia sed nobis fidu
cia creuit: dum in hoc misero genere cognitio
nis is a quo longe erzaueamus. factus ē ppin
quior nobis. Quando enī illi appropinquare
auderemus in sua ipassibilitate manēti. Nūc
autem monemur cū fiducia adire ad thronuz
gratie ipsius. quem nimirū languores nostros
tulisse z dolores pōtasse cognoscimus. z in eo
i quo passus est ipse. nobis opati nō dubitam?
Dec Ber. Moraliter sicut ipse pficiebat sapi
ētia: etate: z grā apud deū z hōies. z passus et
resurrexit. z ita intrauit in gl'iam suā: sic et su
os sequaces onit pficere uirtutibus. z per passi
ones ad gaudia transmigrare debere. Dec at
sancta z deo amabilis ciuitas nazareth i qua
uerbū caro factū ē. z flos omnia uincens arōa
ta in utero uirginis germinauit. Unde z meri
to flos interpretatur. in hoc sup oēs als specia
li gaudet priuilegio q' salutis nostre dñs in ea
principiū pcreauit. z ipe pretezea nutriti z pn
tibus subici dignatus est cui pater oia que sūt
in celo z in terra subiecit. Oratio.

Omne ihu xpe filij dei uiui. qui p tri
n duū a pntibus tuis dolētibus quesit?
tandē i tēplo es inuentus: da mihi mi
sero te desiderare. desiderando querere. qzen
do inuenire. iueniendo amare. amando mala
mea redimere: redēpta non iterare. Et qui pe
tenti largiris. querenti inueniris. pulsati apizis.
nō deneges mihi minimo q' omnibus promit
tis. Quiqz ad uoluntatem pntum nazareth re
diens z subdit? eis existēs formā ostēdisti obe
dientie: da mihi duro uoluntatem proprium
frangere ut subiectus sim tibi. z propter te oī
humane creature. Amen.

Quid fecerit dñs Jhs ab anno duodecimo
usqz ad principiū anni tricesimi. Lapi. xvi.

Eueus ergo dñs Jhs a templo
z hrl'm cum parentibus suis i na
zareth: erat ut dictum est subdi

tus illis. Et ibidē cum eis usqz ad principium
anni tricesimi habitauit. nec in scripturis fpe
ritur q' in toto tpe isto aliquid fecerit q' ual
de uidetur mirabile. Quid legitur meditabi
mur ipm fecisse. Stetit ne domus ihs ocio?
tanto tpe. ut nil faceret dignuz scptura et reci
tatione. Si enī fecisset. cur sicut reliqua fac
ta sua nō scriptum fuisset. Ommino stupor uide
tur. Forte ideo scptura tacet: ne acta iunior
nimis se publicent. Sed attēde hec bene qz
patēter poteris uidere: q' nihil faciēdo fecit
magnifica. Nihil enī de factis ei' a misterio
uacat. sed sicut uirtuose loquebatur et ope
rabatur: sic uirtuose tacebat et se subtrabe
bat. Credendum est enim (sicut dicit doctor
grego.) quod ante et deinceps absque onfio
ne alicuius famosi z publici miraculi taliter i
ter homines uersatus fuerit. quasi fueritum?
ex illis donec ad uerilem puenit etatem. Unde
de ipso dicit iohānes baptista. Medius autēz
uimissetit quem uos nescitis. Et totum istud
tpus breuiter cōplexus z lucas sub his uerbis
qz descendit cum eis z erat subditus illis.

Uñ z thōas. Medio tpe scz a natiuitate usqz
ad baptismum nulluz miraculum xpus opat?
ē: s; dformis dñs alij erat z sua yt? igno
ta oib? existebat. Jō at nō fecit miracula medio
tpe ut nō putaret misteriu icarnatōis fāasma
eē. si nō se habuisset sic alij etate ifātes. z iō de
mōstratōz scie z ytutis sue ad id distulit tps: i
quo alij hōies scia z ytute uigere dñuefēt h.
Thomas. Magister hic sum? aliqñ doctor? d
tutes z uia uite cepit a sua iuuetute opa ytu
sa facere. s; mō mirabili z icognito ac retroac
tis tpi? i audito usqz se i dpectu iutilē z abie
tū z isipietē reddēdo: ut deuote z sine oī teme
raria assertōe cogitari z meditari pōt. Et cum
hac modificatōe oia tibi affirmo que p aucto
ritatē sacre scripture nō pbanē. put et supra i
prologo recitat. Subtrahabat ergo se a dfor
tio hominū. z tumultos eorū duitabat crebris
qz oratōnib? intētus erat. Jbat ad synagogā
id ē ecclesiā z stabat ibi multū in oratione po
nēs se in loco uiliori et magis hūili. Redibat
domū z cuz mfe ac nutritō suo stabat. z aliqñ
hos adiunabat. Pertrāsibat eūdo z redeūdo
iter homines. ac si nō inueniret hōies. Mira
bant cuncti cernētes iuuenē tamspaciosū ni
hil facere. qntū apparebat laude dignū. Expe
ctabat q' faceret magnifica. z pbi uiri opera
Cum enī puer erat. pficiebat etate z sapiētia
z gracia apud deum z homines. S; ecce cre
scens z perueniēs usqz ad uicesimū annum. z
etiā usqz ad uicesimūquintū. z ultra: nulla fa
ciebat opera. aliquā speciē pbitatis z uirilita
tis pñdentia. Stupebant uehemēter eū z deri
debant. z apud omnes cōmuniter uilis z abie
ctis reputabatur. Quod bene per prophetam
in persona ipsius dictum fuerat. Ego sū ymis
z non homo, obprobrium hominū z abieccio

plebis. Omnes uidentes me deriserunt me. lo-
cuti sūt labijs et mouerunt caput. Reddebat
se uilem omnibus et abiectum. Sed an tibi pa-
rum hoc uidetur. Ipse quidez non indigebat.
sed certe i opibus nostris nullū maius aut dif-
ficilius reputatur. Ad altissimum gradū pñe-
se uidet ac difficilimū. qui ad hoc pñe-
it. ut cō-
de et aio uere et non fecte ita se uincit ac domi-
nator animo suo et superbo carnis sue supcilio
q nolit alicui momento reportari s; ut abiec-
tus et uilis sperni. Usquequo igit ad hunc gra-
dum pñeris nihil tibi fecisse uidearis. Nam
cū in ueritate iuxta uerbū dñi omnes sumus i
utiles. etiam cū benefecerimus: quousq; i hoc
abiectōis gradu nō sumus. nūduz in ueritate
stamus sed in uanitate consistimus et ambula-
mus. Unde nō seducamus nosmetipsos qz fm
Apłm. qui se existimat aliquid eē: cū nihil sit:
ipse se seducit. In omni quidē cura quā p salu-
te tua geris. nō ē ullū officiū uel medicamen-
tum uilius tibi q teipsum uituperare atq; cō-
temnere. Quicūq; ergo hoc facit adiutor tuus
est. hoc em agit q tu agebas aut ageŕ dbebas
ut saluus fieres. Ad eū itaq; q iniuriar tibi fe-
cit priuatū magis te exhibe et effabilem ad eū
uero cui tu fecisti. supplicem et erubescensem.
Aduersariū tuum et eū qui tibi molestie aliqd
irrogat amicū et adiutorē estia: dānū tibi illa-
tū et contumelias lucrum et pfectū tuū deputa.
et pro his gratias dō et iferrētib⁹ referre n cessa
Nā fm quēdam humiliter gaudet cū despiciē-
dolet si honorat. gemit in pperis. exultat in
aduersis. timet i diuitijs. luget i delitijs. cruci-
atur in habundantia. et in penuria gloriatur.
laudes contrēnit transitorias. et omni honore
estimat se indignum. abhorret ypochrisim. ne
scit simulationez. sed diligit ueritatem. tpalia
obliuiscitur. et eterna concupiscit. nescit q mū-
di. ut celestia mereatur. nunq; de se presumet.
cōsueuit. uires suas uel grās si quas habet nū-
q; sibi tribuit. merita sua ne n suis uiribus uel
suo sensui ascribit. sed diuine clemētie dōa hu-
militer recognoscit. Idem latere desiderat si
fieri possit sine dāno pximi. ne possit uel modi-
co iactātie seu elationis uicio inqñari. Quis
est et talis laudabimus eū. Unde et Bern. Ap-
petere de humilitate laudē hūilitatis. non est
uirtus sed subuersio. Uerus humilis uilis ult
reputari. non hūilis predicari: gaudet i cōtēp-
tu sui hoc solo sane supbus q laudes cōtēnit
Hec Bern. Si ergo grās qre dñs sic uiuebat
rūdeo tibi. nō quia idigeret. sed ut nos instrue-
ret. Unde si non discimus. inexcusabiles sum⁹
Abhoiabile ē prorsus. si se erigit uermiculus.
et uermium eſca futurus: ubi se humiliās abie-
cit dñs maiestatis. Si autem absurdū ali-
cui uideatur q sic inutiliter staret. et q euāge-
liste multa de factis eius obmiserint. et alia si-
milia forte dicat responderi pōt q non erat in-
utile facere et prebere tante ytutis exercitium

Imo erat ualde utile et omniū uirtutū rectū. et
stabile fundamentū. Hoc autem q dico uide-
tur etiam Bern. sentire prout habes infra in
tractatu de baptismo domini circa finē. Quō-
cunq; aut se habet ueritas rei. piuz et utile ui-
detur sic meditari. Habes ergo quō dominus
ihs cepit prius facere quaz docere. Docturus
enim erat. discite a me quia mitis sum. et hu-
milis corde. Hoc ergo primo facere uoluit. et
non fecte sed ex corde faciebat sicut uere et ex
corde humilis et mitis erat. Nō poterat in eū
simulatio cadere. sed potius itima fandauit et
pfundauit se i humilitate. uilitate et abiectio-
ne. et sic se in cōspectu omniū ānihilauit. q et
am postq; pdicat ac diuina et altissima loqui.
miracula quoq; magnifica opa facere cepit:
nō euz reputabāt sed uilipendebāt. dicentes:
Quis est hic? Nōne hec ē fabri filius. Et mul-
ta alia derisoria et despectiua dicebāt. Uerifi-
catum est ergo scdm hunc intellectum uerbū
apłi. exianuit semetipm formā serui accipies
et nō solum cuiuscunq; serui per incarnatōez.
sed etiam inutilis serui per hūilem et abiectā
conuersationem. Considera sigulos eius ac-
tus. sp in eis relucet hūilitas: Dic igitur ipaz
fabricauit. i. ondit qualiter acquiri possit: scz
per uilificatōez et abiectiōem supius in con-
spectu suo et alioz: ac per continuū exercitiū
opm uilium. et hūiliū. Si em uis adipisci hu-
militatem. optet q pcedat humiliatio et exer-
citiū opm hūiliū. Unde Bern. Humilitas
ad quā utiq; ducit humiliatio: toti⁹ est spūa-
lis fabrice fundamentum. Siquidē humilia-
tio uia est ad humilitatē. sicut patientia ad
pacem sicut lectio ad sciām. Si uirtutē appe-
tis humilitatis uiam non refugas humiliatō-
nis. Nam si nō pateris hūiliari. nō poteris ad
humilitatē pñe. Prodest itaq; mihi meaz
insipientiam sciri. et a scientibus iure confundi
cui sepe cōtigit a nescientibus ininsie laudari.
Grande reuera periculum audire quēq; de se
supra q sentit in se. Quis dabit mihi apud ho-
mines tantum de ueris digne humiliari: quā-
tum uel de fals datū est idigne exaltari. Illā
uero uocem pphetica iure asumerē. Exal-
tatus autem humiliatus sum et conturbatus.
Et illud. Ludam et uilior fiam. Ludam. i. ut
illudar. Bonus ludus quo michol irascitur et
deus delectatur. Bonus ludus q hoib⁹ qdem
ridiculū sed angelis pulcherimū spectaculū p-
bet. Bonus inq; ludus: quo efficiamur obpro-
briūz habundantibus et despectio superbis
Hoc casto et religioso ludo ludebat que dice-
bat. Spectaculum facti sumus et angelis et
homibus. Hoc lude et nos interi ludamus: ut
illudamur. confūdāmur. hūiliemur donec ue-
niat qui deponit potētes et exaltat humiles: q
nos letificet et glorificet. et in eternum exaltet
Et iterum. Oportet nanq; humiliter sentire
de se nitentem ad altōra: nedum supra se at

atollitur. cadat a se nisi firmiter pueram hūilitatē fuerit solidatus. Maxima enī nisi hūilitatis merito mime obtinētur. Propterea qui puehēdus ē corpeptione hūiliat. hūilitate grā meretur. Tu ergo cū te hūiliari uideris habeto id signū ī bonū: oīno ē argumētū grē propi quātis. nā sicut aī ruīnā exaltaī cor: ita z aī exaltationē hūiliat. Sane utrūq; legis. deum scz z supbis resistere z hūilibus grāz dare. Ac parū est cū p seipsū humiliat nos deus si tūc libēter accipimus nisi z qñ p aliū hoc facit sapiamus similiter. Quāobrem accipe huius rei mirabile documētū: de sancto dauid. Aliquādo maledictū ē illi z a seruo. At ille nec cumulatā sensūt iūriā qz p̄sensit grām. Quid mibi ait z uobis filij saruie. O uere hominē fm cor dei. qui se ulciscendi potius q̄ exprobranti succēdendū putauit. Unō z secura conscia loquebatur. Si reddidi retribuētibus mibi mala: dācidā merito ab iūmicis meis inanīs. Uerūt ergo phibēri maledictū conuētiāntē: q̄stū estianī maledicta. Seuebat lingua maledicta z ille intēdebat quid ī occulto agez deus. Uox maledicētis ī auribus: z animus īclinabat se ad bñdictōz. Et ideo dicit. Bonū mibi qz humiliasti me. ut discā iustificatōnes tuas. Uides qz humilitas iustificat nos. Hūilitas dixi z nō humiliatio. Quanti humiliant q̄ hūiles nō sunt. Alij cū rācoze humiliant. alij patienter. alij z libēter. Primi rei sūt. sequētes innoxij. ultimi. iusti. Quāq; z inocētia ps iusticie ē: sz consūatio. eius apud humiles. Nō hūiliatis sed hūilibus dat grām. Est autē uere hūilis q̄ humiliatōne cōuertit ī humilitatez: z hic pōt dicere deo. bonū mibi qz humiliasti me hec Berna.

Sūt autē plra q̄ ad hūiliatōz z humilitatē exercitiū ualēt de q̄bus idē Bern. sic dicit Ad exercitiū humilitatis. qnq; prodesse possunt. Amor uilitatis: ut ea querat homo. ī quibus z locus qdam uideatur iūrie. Assiduitas subiectōis: ut sp̄ uellit esse cū aliquo. quē fuereat. z timeat: ut discat frangere suāz uoluntatem. Tertiū ī humilitatis exercitiū est cōpatio melioris: ut eum semp attendat homo. ī quo inueniat gratiam que ei desit: oblitus que f̄tro sūt z in ea que ante sūt extentus. Quartū est assidua meditatio pprie conditionis: ut ad oēm elationis motū statim occurrat. quid supbis terra z cinis. Quintum ē cōsideratio occulti īn spectoris. Quō enī qui sepius cōfessionem fecerit alicui d uerbis que arrogāter dixerit si forte cōtingat. ut praus sile aliquid loquēs illum uideat audiētem. ualde cōfunditur: ita que cōsiderat occultum īn spectore cui cogitatio oīs cōfiteretur. nō poterit non erubescere. si elatus quid meditetur. p̄pterea nō solum contra supbiam. sed z contra uitia uniuersa ualde utile est homi semp uidere uidētem se: et sic attendē oculos eius ī corde suo ac si hec sola cura sit dō. cōtemplari quid agat. aut quēadmo

dum se habeat ipse. Hec Bern. Humilitatem igitur pro posse sectare: sine qua non poteris p̄ficē. aut uirtutē aliquā possidere. Unū iterum Bern. Humilitas ceteris uirtutibus ītātum est necessaria: ut absq; ista. ille nec eē uirtutes uideatur. Nempe ut caritas siue que que alia uirtus detur. hūilitas meretur: quoniam hūilibus deus dat grām. Seruat acceptas. qz nō requiescit spūs nisi super quietum z humilē. Seruatas cōsumat. nā uirtus ī infirmitate hoc ē ī humilitate p̄ficī. Hec Bernar.

Humilitas ergo meret grē impletōz. Unō ī psalmo q̄ emittis fontes ī cōuallibus. i. grām tuā prestas humilibus. iter mediū mōtiū p̄trā sibiunt aque. Duo enī mōtes sunt due species supbie quarū una nascitur ex re tpali. alia ex re spūali: z inter istos duos mōtes ē uallis hūilitatis. nō declinās ad aliquā speciē supbie. z ī isto medio transeūt aq̄ gratiarū. Secūdo hūilitas meretur īplete grē augmētationem z ideo uolēs ulteriōrē grām recipe a deo. n̄ est met se magnū. sed hūillet seipm. Qd aut hō n̄ eleuet se de grā quā hz. sūt tria signa. Primū si nō uult ut p̄pter grām uel p̄fectionē quam habet exhibeatur sibi maius cōmodū q̄ alij. Secūdū si patet ē cōtēptū icōmodū z laborē pati sicut alij. Tertiū qz facto sibi icōmodo credit ī hō nō sibi fieri iūriā sed iusticiā. Tertiū hūilitas meret grē augmētate cōseruatōz. Sicut enī cinis cōseruat ignē. sic hūilitas gratiam que ē ignis spūalis. Cōseruatur etiā īgis p lignoz appōem. sic z gratia per bonoz opm multiplicatōnem que ē quasi lignorum appositio. Item cōseruat ignis p īnflūlatōem. sic z gratia p feruentem meditātōem que ē quasi quedā īnflūlatō. Item cōseruatur ignis per p̄seruationem a cōtrario. sic z gratia p occasiōnum z societatum maloz deuītatiōez. que est quasi quedā a cōtrario p̄seruatō. Sed redeamus ad ītuendum actus z uitam dñi ihu speculi nostri. q̄ est principale nostri p̄positi. Igitur ī omnibus exhibeas te p̄fētez. z cōsidera illam sup omnes alias benedictā familiāz. puam. sz ualde excelsam. paupem z humilem uitā ducentē. Felix ioseph senex querebat de arte lignaminis qz poterat. Domina uero color z acu p̄ precio laborabat. uictū sponso z filio parabat z alia expedientia domus obsequia que multa sunt faciebat. quia seruientem nō habebat. Compatere igitur sibi quam sic oportet laborare. z suis manibus operari. Compatere etiā domino ihu. qz eā adiunat fideliter z laborat ī his que potest. Venit ei (ut ipse ait) ministrare z nō ministrari. Intuere igitur bene eū humilia obsequia dom⁹ facientē: z nihilominus intueri etiā domināz z ioseph senē p uite necessarijs laborātes Unde Basilius. Ab ipsa autē primeua etate parētibus obediēs. quātum laborē corporeum humiliter z reuerēter sustinuit. Cum enim hōies

essent honesti et iusti. egeni tñ. et necessariozū penuriā patientes teste presepi: manifestū est q̄ sudores corporeos frequētabant. necessaria uite sibi ide. q̄rentes ihs at̄ obediēs illis ēt i su stinēdo labores subiectōnem plenariam onde bat Nec Basilus. Conspice et q̄liter ipsi tres comedunt ad unā mēsam simul p̄ singulos dies nō lautas et exquisitas: s̄ paupes et sobrias ce nas sumentes. et q̄liter postea simul colloquū tur. non inania et ociosa v̄ba: s̄ plena spiritu sancto et sapientia. nec minus mente reficiunt q̄ corpore: et qualiter post aliquale r̄creatōne conuertunt se in cubilibus suis ad oratōz. Nō enī erat eis domus ampla sed pua. Medi tare etiam tria cubilia i aliqua camerula. sc̄z unum p̄ quolibz eoz. et intueri dominū ihs sup unum sero post orationē se componere: p̄ singulas noctes tā lōgissimi t̄pis spacio. sic humiliter. sic utiliter. sic etiam p̄seueranter: ut faceret quicūq; ali⁹ pauperculus de populo Quolibet sero i hoc strato deberes sibi cōpa ciendo eum aspicere. et te eidem humiliter et deuote recōmendare. In tanta tñ corporis affli ctōne et penuria pia mater replebat̄ mētis leti cia. de tanti filij p̄sentia. Un̄ Ansel. Quo ul⁹ quali gaudio r̄plebatur tota substantia eius. quando eū quem tanto t̄pe diligebat. quē cre atorē atq; dominatōrē omniā rerum esse scie bat. secum degentem secū edētem. seq; quecū q; nosse uolebat dulci affatu docentē habent quis capiet: Quā q̄s mirabilis itaq; et ineffabil⁹ amoris affectus considerari queat. iter hunc talem tantē matris filiū. et hanc talem tanti fi lij matres perpendāt ij saltez quoquomodo q̄ unico dilectōnis feruore sepe altrifecus amāt mater sc̄z filiū: et filius matrē. Nec putetur ab aliquo. uel parum qd sentire in se quēlibet de affectu istius matris i filium suū. Nullo siqdē modo credideri. q̄ is q̄ ad eum itelligēdum p̄ uehi meuerit: ab amoris ipsius dulcedie ex traneus ē usquequaq; fieri possit. Qui autem i huius dilectōnis suauitatez transit nullo pa cto deficiendum quin et in retributionis eius participium. transiturus sit. Nec. Ansel mus. Uidisti quātā paupertatem. uilitatem. et asperitatem: uigilādo: dormiendo: abstine do. et i omnibus suis actibus rex regū et deus eternus p̄ tam lōgissimi tēporis spacia pro no bis sustinuit Ubi sunt ergo querētes ocia et cōmoda. querētes superflua et ornata. querē tes curiosa et uana: Non didicimus i scol ma gistri huius. q̄ talia uolumus. Sed nunqd̄ sa pientiores eo sumus: Ipse nos docuit uerbo et exemplo humilitatem. paupertatē ac corporis et laboris afflictōnem. Sequamur ergo sumum magistrū. q̄ nec fallere uult. nec falli potest et hūtes iuxta doctrinam apli uictum et cum q̄ bus tegamur ad cōgruētem sc̄z necessitatem. nō ad sup̄habundātiā: his contēti simus. Alijs etiam uirtutū exercitijs et studijs spūalib⁹ ori

nue idesinēter et uigilanter p̄ posse iustitiamus. Ex hoc ergo facto dñi accipe doctrinā i tuam puitatē resiliendo. ac teipm̄ nō solū in tuo: sed etiā alioz conspectu uilificando: et per exerci tiū uiliū et humilium opm̄ abiēcdo. Uideas cōtinue defectus tuos et peccata tua. et ea ag graua q̄tum potes: alioz vō defectus post ter gū picias. et nō uideas: q̄ si uideris alienies et excuses et ipsis cōpaciazis et succurras p̄ uirib⁹ cogitās semp q̄ tu faceres peius. nisi sola sua gr̄a te cōseruaret ihs xps. Auerte oculos tuos et mētis et corporis ab aspectu alioz: ut in lumi ne uultus dei cōspicere possis teipsū. Nihil enī ad te hūiliandum utili⁹ repire poteris: q̄ si teipsū bene ispereris. Unde Bern. Uolo. p̄ inde aniam p̄mo oim̄ scire seipam. q̄ talis sci etiā non iflat sed hūiliat et est qdā p̄paratō ad edificandū. Nisi ei sup hūilitatis stabile fūda mentū spūale edificium stare mime pōt. Por ro ad se hūiliādā nihil aīa iūēre uiuati⁹ seu accōmodati⁹ potest: q̄ si se i ueritate p̄spe re rit tñ nō dissilet nō sit i spiritu eius dolus: ita tuat se ante faciē suā. nec a se auertere abdu catur. Nec Bern. Unde et Augus. dicit q̄ non est paruus ad beatitudinē accessus cognitio i felicitatis sue. Teipsum ergo sine cessatōe cō sidera. et semp sine simulatōne diiudica. In omni actu tuo. i omni locutōe tua. et i oī cogita tōe tua teipm̄ rephēde et i te semp cōpūctiōis materiā studeas iuenire. cogitādo q̄ etiāz bo na que facis non sūt ad plenum excocta: nec illo feruore quo deberēt facta. sed multis in quata negligētis. ut merito omnis iusticia tua pāno mēstrua te compazi debet mulieris.

Considera etiā diligenter. et cū magno pa uore frequētissime rumina: q̄ omnē aptitudi nem ad bonū et ad omnē gratiam. seu quacū qz sollicitudinem circa uirtutē acquisitiōnem a teipō nō habes: sed xpus tibi dedit sola sua miscōia. qui si uoluisset. potuisset ita cōferre cuiusq; ribaldo te i luto fecis et lacu miserie derelicto. Quō enī sibi aliquid tanq; suum at tribuet. ac si ab ipso pueniat: q̄ multociens su am impossibilitatē i quibuscūq; bonis opib⁹ magnis et puis est expertus. q̄ tociens cogno uit se non posse dū uoluit. et qñ (ut ita dicam) nō uoluit nec curauit nec super talibus cogita uit. sensit se subito dinitus excitatum feruore mirabili ad illa opa faciēda q̄ pus cū omi suo conatu implere nō potuit. Naz et talē iposibi litatē idcirco deus. tam longo tempore domi nari in hoīe pmitrit: ut discat humiliari. et nū q̄ in seipō inaniter gloriatur. s̄z deo omne bo num attribuat. non solum consuetudine qua dam et labijs sed potius ex intimo sui cordis

Cogita etiam q̄ nō est ribaldus uel quicū qz p̄cor. qui non magis assisteret deo suo q̄ tu. et qui non magis recognosceret dei benefi cia q̄ tu si recepisset gratias. quas tu sola dei gratuita bonitate. et non proprijs meritis fce

pisti ppter q̄ potes teipsū uiliore z iferiozem omni hoīe iudicare: z ne ppter igratitudinem tuā a suo aspectu te xps foris abiciat nō imēzi to formidare. z peccata alioz in te sub q̄dā si militudie transformare: sic te in tua cōscia in crepādo. Ecce ille ē hōicida: z ego miser multociens occidi aiām meā. Iste fornicator est z adulter. z ego tota die fornicor. z adulteror. a deo meo oculos auertendo z dyabolicis suggestionibus supponēdo. z sic de alijs suo mō.

Debes etiā hīe i p̄prio tuo sentimēto. duo uidelicet q̄ sentias de teipso sicut d̄ uno corpore mortuo fetēti plēo ymibus z male olēti z si cur de uno cadauere q̄ hoīes dedignātur uiderē. imo claudūt nare ppter eius pessimū fetore. z auertūt facies ut nō uideant talē ac tantā abhōiatōz. Et q̄ si quis de tuo corpore iusticiā faceret. sērias q̄ iustū eēt ut tibi oculos erueret. ac nasū z aures z os abscideret. z sic de alijs sensibus z mēbris corpis: qz deū offendi sūt cū eis z q̄ tñ de h̄ gaudēs ut nūq̄ aliō d̄ te tñ desiderares aut uelles. z q̄ oīa uituperia uerecūdias. z diffamatōes. plusq̄ possent imaginari uel cogitari ut uinum biberes. ac cū sūmo gaudio z letitia cordis recipes: imo in facie ridēs splendēs z alacer appareas. z q̄ oēs te uidentes faceres admirari. z ad seipsos conuertere. z q̄ crederent nō posse sine dō h̄ fieri.

Deinde oīz q̄ diffidas de teipso totaliter. et de oībus bonis tuis. z de tota uita tua. et conuertras te totū. et reclines sup brachia ihu xpi paup̄rimi. hūilimi. ipropati despecti et mortui ppter te. usq̄quo tu sis mortuus in oībus tuis sētimētis hūanis: et q̄ ihs xpus crucifixus uiuat i tuo corde z in aiā tua. z totus trāsfornatus z transfiguratus z uiuus: z hec cordialiter sentias inte itantū. ut nunq̄ uideas ul audias nisi solum ihm stātem in cruce suspensum z mortuum ppter te. ad exēplar beate uirginis mortuus mūdo et uiuens i fide. Et q̄ i illa fide uiuat tota tua uita usq̄ ad resurrectōz. i qua deus mittet gaudium spūale z donū sancti spūs i aiā tua z in illis q̄ diligūt aduētū eius. Ex his premisis generabit i te v̄tus illa que ē mater z origo oīz uirtutū. scz humilitas q̄ iteriores oculos aperit ad dī cōspectum. cor humanū ab oī sup̄flua cogitatione purgando. Nā dū homo i suaz puitatē resilit se uilificando. se increpādo. se detestando suā nibilitatē cōsiderando sibiipsi intēssime displicendo: per hec z similia itantūz circa p̄pria occupat ne gotia. q̄ oīs alia inutilis cogitatio aresci z sic dū oīa alia audita. uisa z t̄paliter opata a se r̄pellit z in obliuionē adducit incipit ad seipsā redire. z modo mirabili i seipsa reuoluit z sic ad originalem iusticiā. z celestē quodāmodo puritatē incipit p̄pinquare. Sic dū in seipsam reflectitur cōtēplationis oculus dilatat z in se scalā erigit: p̄quā transeat ad cōtēplandum z angelicū spiritū z diuinūz. Ad q̄ oportet ut

aiā materialia oīa ab oculis suis excludat sic aliquis uolēs solē uisibilē itueri: necesse est ut ab oībus alijs uisibilibus oculos auertat. Et ex tali cōtēplatōe animus ad bona celestia i ardescit. z oīa tēporalia tanq̄ nihil a longe p̄spicit. Per hoc illa caritas i mente feruescere incipit que uelut ignis omnē rubiginē uitiorūz consumit. Sic totam aiām itantū occupat caritas q̄ nō ē qua itret uanitas. Nam q̄cqd cogitat quicqd loquit uel opat. totum puenit ex dictamine caritatis. Ut ergo i bono iugiter p̄seueres ita iugiter i timore: z a deo totalit̄ recogisce. z ab ipo p̄seueratiā pete. Et si n̄ uis cōruere. noli alios iudicare. nec d̄ eos idignatōis spiritu mouearis. si eos uides i aliquibus deficere. z eis opaciaris ex corde. ac p̄ eis suppliciter ora. z eos in corde tuo q̄ntum potes excusa. cogitando q̄ nō potes aliquid nec ipi possunt. nisi q̄ntum xpi grā manum suā porrigit. que nō p̄meritis. sed p̄ sue uolūtatis beneplacito tribuit. Si hec cogitaueris firmus eris. Nam que est causa q̄ multi quādoq̄ incipiūt multa in abstinentia z in alijs facere. qui nō p̄seuerant. corpe languēte uel spiritu frigescēte. Lerte nulla alia causa. nisi ppter eoz elationem z p̄sumptionem. dū de se p̄sumentes alijs indignant̄ z eos in cordibus suis iudicāt z deus subtrahit ab eis donū suū. efficiunt̄ que defectuosi plusq̄ alij. quos p̄mitus iudicabant. Nam cōmuniter istud accidit. q̄ quicūque alium i aliquo indicat. deus tādē eum in eodē defectu uel maiori cadere p̄mittit. Ergo fuias deo i timore. et si quādo te sentias i exaltatōe quādā. obmemoriā beneficōrum q̄ tibi donat altissimus. app̄hende disciplinā in crepatōis. et p̄prie rephensionis. nequando tibi irascatur dñs z pereas de uia iusta z cadis. Et breuiter sequere utilem Anselmi doctrinam. Omnia inq̄ interiora tua z ea que agis inspicias. z ad quē finem queq̄ p̄uentura sūt uideas. Et credo (nisi insanus sis) ea facies. unde felicitatem et gaudiū recipies. ea uero dimittes. unde tormenta et tristitiam merearis. hec Anselmus. Oratio.

Ihu mitis et uere patientie forma. z hūilitatis exēplum. repelle a me oēs fastus sup̄bie. cūctosq̄ appetitus inanis gl̄ie oīa simul genēra tāte pestis tanteque malitie. Nō sit dñe neq̄ uideri possit ullū tantū mali. tāteq̄ p̄ditionis signū i suo tuo neq̄ i morib⁹. meis. neq̄ i v̄bis. neq̄ i sc̄is. neq̄ corā te i cogitatōib⁹ meis. Sūda i vā z p̄fūda hūilitate ut nullus i me pateat locus inimicōz iūdijs. z presta ut sim puulus in oculis meis. quatenus plenam gratiam inueniam in oculis tue maiestatis Amen.

De offitio et uita Johannis baptiste. Corresponder euāgelio Anno quirodeno ip̄erij tiberij casaris rē. Capitulū: xvij.

Reuocatis omnibus alijs infan-
tie saluatoris actib⁹. cura fuit de
inceps ipsis euangelistis describe-
re facta & dicta xpi qⁱ gessit secun-
dum etatis plenitudinē & f3 uirū
pfectū. & primo de baptismo quo a iohē bap-
tatus fuit. Premittēdū ē igit^r mysteriū & offm
iohis baptizātis. & baptismū pñie p^rdicantis.
In diebus itaq³ illis quibus adhuc i nazareth
ihs habitabat. uel qñ hec qⁱ sequūtur cōrige-
rēt qñ qⁱ dñi i p^ricipio euangelioz i ecclesia i illo
tpe. s. ((āno decioquinto tiberij cesaris)) qⁱ succes-
sit octauianō angusto. sub quo nat⁹ est xps. ((p
curate)) & regēte ((pōtio pilato iudā. tetrarcha
aūt)) adhuc ((galilee herode. & lysania abiline
tetrarcha: philippo)) ē adhuc ((tetrarcha ytur-
ce & traconitidis regionis)) Ubi sciendū qⁱ ut
supradictū ē regnū iudeoz i q̄tuor tetrarchias
diuisū fuerat quaz duas sc3 iudeā & abilinam
habebat archelaus. terciā vō & quartā Philo-
pus. Accidit at ut archelaus tyrānidē exercēs
apō augustū accusaret. qⁱ ob hec ab Augusto
depositus in exilium est missus decimo anno
sui principatus. Et ex tunc una pars principa-
tus sui. s. iudea. cepit p procuratores & officia-
les romanorū administrari. quoz quintus pōci⁹
pilatus fuit. dictus a pōcio insula in qua stetit
Unde nō erat princeps ordinarius. sed fuit ui-
carius uel delegatus: & ideo pcurator est dic-
tus. Si ergo quandoq³ legitur p^rses fuisse. in-
telligēdum est de pcuratore. q^r (ut uidetur)
nunq³ p^rses fuit. sed eo procurator existente
uicellius p^rses syrie cuius ps iudea est: exti-
tit. Et forte ideo p^rses dici poterat. q^r quan-
doq³ p^rsidis officium exercebat. Altera uero
ps p^ricipatus sui. s. abilina tradita est lysanie
sub noīe tetrarchie. Istum lysaniā dicunt qui-
dem fuisse filium herodis ascalonite. sub quo
natus est dñs: sed ioseph⁹ dicit qⁱ fuezit nepos
eius natus ex alexādra sorore ipsius herodis
& ex patre ptholomeo de libano & hoc magis
uidet. Et subditur ((sub p^ricipibus sacerdotū
āna et caypha)) Isti affinitate erāt coniuncti
& uicissim pontificatū āministrabant: sed an-
nas quo anno dñs est baptizatus. & cayphas
illo quo est passus. inter quos in illis tribus ā-
nis tres alij. s. ysmahel. eleazarus & symō fue-
rūt qⁱ hic tacent. & tangit euangelista solū illos
sub quibus predicatio icēpit iohis & passus est
xpus. Quia autem p^rdicatio iohis tam solē-
niter describitur. sc3 p impatoris & pōtificū &
p^ricipuz tpa. ē ad designādū excellētiā eius
quē nūciare ueniebat: ut pote qⁱ sumus ipator
& pontifex & gubernator oim exisťebat. Tunc
ergo ((factū ē uerbū dñi)) idēst supna mentis i
spiratio qⁱ dicitur vbu: q^r intus in mēte loquū^r
f3 illud psalmi. audiā qd loquat^r i me dñs de⁹
((super iohē Zacharie filiū in deserto)) qⁱ tūc
i āno erat tricesimo. qⁱ tēpus p^rdicatiōi obitū
ē. q^r tunc etas uirilis ulg3: ut baptizans & p^re-

dicans xpi aduentū & redēptionis solatiū ānū
ciaret. Audiuit iohēs p iternā ispiratōem ac f
uelationē diuinā & auditu mētis. vbu dñi sola
grā desup eis loquētis. Unde f3 Cris. Uerbū
dñi hic mandatū seu pceptū dei dicit^r. q^r non a
semetipso iohēs: sed deo illū monēte ad mis-
tēriū istud accessit. Unde & ipse ait. qⁱ me misit
baptizare i aqua &c. Et ne ppter defectū aqⁱ
differret baptismus eoz qⁱ in eius p^rdicatiōe
cōuertebāt. & ut predicādo magis p^rficere pos-
sit. exiuit de deserto ubi iā penitentiā agenda
p^rdicare ceperat ((& uenit i regionem)) circa ior-
danē. ubi copia aquaz & loca p^rpōsa erāt: ba-
ptizans & ((p^rdicans baptismū penitētiē i remis-
sionē peccatorum)) Et in hoc dedit exemplū
p^rdicatoribus. ut loca fructificationis vbi diui-
ni querant. nō recreationis. Baptismus iohis
disponebat homines ad suscipiendū xpm ideo
nō baptizabantur. ab eo nisi iudei qbus princi-
paliter pmissus fuit xps. Mulieres ēt nō bap-
tizabantur quia ipse erant instruende a uiris

Nec infantes baptizabātur quia mysteri-
um nō intelligebant & cognitio necessaria erat
Baptismus uero xpi datur omni sexui. omi gēti
omni etati i remissionē p^rccorū. Quod ergo hic
dicitur in remissionē p^rccorū non est referēdū
ad baptismū iohis. sed ad penitētiā que bap-
tismo ānectebatur: sola em ipsa penitētia re-
mitebat. Baptismus quidem iohis baptismus
penitētiē erat. q^r ad penitētiā baptizandos
monebat. & nō nisi adultos quos penitētes ui-
debat baptizabat. Unde lic3 baptismū ipitis
non dimitterētur p^rccā: susceptio tamen illius
erat quedā p^rtestatio agendi penitētiā. per
quam dimittūtur p^rccā: Erat etiam baptismus
iohis in remissionē p^rccorū. non effectiue: sed p
paratiue. q^r pparabat ad xpi baptismū. i quo
fiebat remissio p^rccorū. Baptismus ergo iohis
erat baptismus penitētiē. q^r penitētiā delictorū
habebat sed ea relaxā nō poterat. Bap-
tismus at xpi est baptismus gratie: q^r in xpo
datur & p^rccā relaxant. Uñ Crisostomus. Il-
lud datum est i penitētia hoc in gratia. Vbi
uenia hec uictoria. Et notādū scdm greg.
nazāzenum. qⁱ quintuplex est d^ra baptismatū
Est ei quoddā figuratiū. quo baptizauit mo-
yses. sed in aqua solum sc3 in nube & in mari.
Aliud est pparatiuum quo baptizauit iohēs.
de quo hic dicit^r. Tercium est perfectiū. ut
baptismū xpi qⁱ fuit in spū. Quartum est supe-
rogatiuum qⁱ sc3 fit in sanguine p martirium
fedat & tagis. Quintum ē culpaz actualiū ab-
stergiū. qⁱ fit quotidie i lachrimis & ē laborio-
sius ceteris. Iohis quidem baptismus erat p
paratiuus. quia necessariū erat homines ppa-
rari xpm baptismū eius. & scdm hoc ita se hēt
baptismus iohis ad xpi baptismū. sicut cathe-
cismus in quo baptizandi instruuntur de fide
& pparantur ad baptismū. se habet ad bap-

tismū uep. Unde remigius. Baptismus iohis figurā gerebat cathecuminoz. Nam sicut mō cathezizant pueri ut digni fiāt ad sacramētū baptismatis: ita iohes baptizabat. ut baptizati ab eo postea deuote uiuēdo. digni fierēt ac cedere ad xpi baptismū. Unde et Cris. Apte ergo cū dixisset. q̄ uenit p̄dicans baptismum penitētie. adiecit i remissionem peccatoz. quā si diceret. Necirco suadebat illis penitere. ut subsequētes ueniā facilius impetrarent credētes i xpm: unde baptisma illud nullā aliaz habuit cām. nisi q̄ p̄paratoriū erat ad fidē. Nec Cris. Unde et baptizabant i iordane que de scensio interpretatur. de supbia ueteris hois ad humilitatē confessionis et emendationis descendentes. q̄tenuis abdicata uita. ueterē renouari merētur i xpo. Ideo ēt ueniēter baptism⁹ iohis factus ē i iordane. q̄ erat q̄dam p̄testatio penitētie agēde. p̄ quā appropinquat regnū celoz et transitus ad terrā uiuentiū. sicut filij isrl' ad terrā p̄missionis transierunt p̄ iordanis fluiū. Baptizauit aut iohes p̄pter plures rationes. Prima ē s̄m Augustinū. ut significar̄ baptismū xpi. et sic fuit sacramētū. Secunda ē s̄m Cris. ut ex noie baptizandi plures ad iohānem conuenirēt. quibus de xpo annūciaret Tercia est s̄z Gregoriū. ut per baptismū iohis homines asuescerent ad baptismū xpi. Quarta s̄m Bedā. ut per baptismū iohis homines p̄parent et humiliarētur ad baptismū xpi. Quinta est s̄m ipsuz iohānē ut manifestet xps i isrl' i baptismo iohānis uoce patris. et spūs sancto Dicebat ḡ pri⁹ in deserto. et postea ēca iordanē ad eos q̄ moti d̄satione uite e⁹ exhibāt ad ip̄s (penitētiā agite) id est peniteat unusquisque mala prioris uite (appropinquabit em̄ regnum celoz) sc̄z penitētiā agenti. Sc̄dm Remigium regnum celoz quatuor modis dicitur. sc̄z xpus s̄m illud regnū dei intra uos est: sancta scriptura s̄m illud auferetur a uobis regnum dei. et dabitur gēti facienti fructum ei⁹: sancta ecclesia s̄m illud: Simile est regnū celoz de cem uirginibus: supernū soliū s̄m illud. Multū uenient ab oriente et occidente. et f̄cubent i regno celoz. Et hoc totum potest hic intelligi. Agenda est penitētia et nō sera. que est damnatoz: nō coacta. que est latronū: nō ficta que est ypocritaz. nō desperata. que est p̄ditoz: sed uera que s̄m Crisostomū. cor mundat. sensus illuminat. et ab susceptiōne xpi humana p̄cordia p̄parat. Ut aut ait Hieronym⁹ Primū baptista iohānes regnū celoz p̄dicat ut p̄cursor domini hoc honoretur p̄uilegio. Unde et Petrus rauēnas dicit q̄ post peccatū ade et illius diluuij uastitatez solēnem. electa est iustoz infinita pluralitas. cuz quibus d̄ facies ad faciē locut⁹ fuisse dinoscit. Et enūe ratis p̄cipuis patriarchis patribus et p̄phetis ueteris testamēti subinfert. q̄ ab eis nulla m̄tio facta fuit de regni celestis p̄petua m̄siōe

nec in his omnibus memoria regni. nec nomina tur nec auditur: nihilq̄ de celestis regni gloria p̄phetatur. Et subdit. Quid plura: A p̄ncipio mūdi usq̄ ad iohēz uniuersitatis hūmane electionem recollige. nec i sermōe uel ope illius regni celestis poteris reperire dulcedinē Ueni ergo ad iohēz et audi uocē exultationis uocē leticie. miscōie uerbū. s̄mōnē glorie gratie largitatē: q̄ celauerat deus. tacuerat āgelus. latuerat patriarchas. p̄phete nescierant. Penitētiā. iquit agite. appropinquabit enim regnū celozum. Uerbū penitentie dulce et gloriosum: uerbum regni celoz letum et aduocādum: illi soli primo conueniēs. qui primus noui testamenti posuit fūdamēta. Et addit. A diebus ade usq̄ ad iohēz. organum nostrum vsū est in uocē flentiū. quia ubi peccatoz frequētia. nec penitētie locus. duplex erat deplorādī mā. Iohānes nat⁹ ostendit medicamē uulnēri. peccato penitētiā. ueniam iniquitati. Nec ē prima uox quā clamans in deserto p̄posuit. et uox turturis audita ē in terra nostra et tunc imisit in os nostrū nouūz carnē deo nostro et f̄sonat in ore nostro gr̄atiā actio. et uox laudis. Superexaltatur misericordia peccatozibus p̄citur. regnat pietas. iusticia dissimulatur. et miserendi non ferendi querit occasionem miseris corz et miseratoz dñs. Nec Petrus. Et ut ostendatur ydoneitas iohānis ad testificandū de xpo ex sanctitate uite. d̄scribit euangeliste uitam iohānis. Primo ab asperitate uestis. q̄ utebat ueste aspa scilicet cilitio seu tunica de duris (cameloz pil⁹) In quo mouemur ut ad refrenatōnem carnis asp̄is utamur Unde Hiero. De pil⁹ inquit. habebat uestimētum nō de lana. Aliud austeritatis indicium est aliud luxurie mollioris Unde et Cris. Seruū autē dei non uenit h̄re uestimentum ad spēm uisionis uel ad carnis delectamētū sed tātū ad nuditatis tegumētum. Habebat ei iohānes uestem nō mollem neq̄ delicatam. sed ciličinam grauē et asperā. et cōterentem corpus potius q̄ fouentem. ut de uirtute aie eius ipse hitus corporis loqueretur. Secūdo a cōtinentia cōstringente carnis lasciuia. quia habebat (zonam pelliceā) asperā. i. corrigiam d̄siccis et crudis aialium pellibus factam circa lumbos. in quibus est sedes luxurie ad carnē et luxuriā mortificādā q̄ carnem suā crucifixit cum uicijs et occupiscentijs. q̄ eorū est p̄prium qui sunt ihu xpi. Unde Cris. Consuetudo ei erat apud iudeos ut zonis laneis ute rentur. ideo iste quasi durius aliquid facere uolens. zona pellicea cige batur. Quid tunica et zona iohānis allegorice significant. patet p̄ Cris. qui sic ait. Erat iohānes hoc est lex in iohē uestit⁹ pilis cameli. Nō poterat h̄re tūicā de agno de quo d̄r. Ecce agnus dei ecce qui tollit p̄ccā mundi. Et zonaz pelliceā habebat in lumbis q̄ iudei hoc solum putant p̄ccm eē

quod opere peccant. Letetur dominus noster ihesus christus in apocalypsi iohannis que uidetur inter septem candelabra. habebat zonam auream non in lumbis sed in pectore. Lex in lumbis cingitur ceterum christus hoc est euangelium et monachorum uirtus. non solum in libidine sed et in mercede condempnatur. Nec nec cogitare quod expedit: ibi qui fornicatus fuerit tenetur in crimine. Tercio ab abstinentia et uictus psymonia (locustas) enim. i. herbas sic appellatas (et mel siluestre) comedebat quod cibus pauperum est in terra illa. Ubi sciendum quod locuste plura significat de quibus iste uersus exstat. Radices herbas et aues dicuntur esse locustas. Sunt enim prout aia lia per modum saltus uolitantia que repiunt in deserto iudee. et fixa cum oleo sunt cibus pauperum. Sed non uidetur quod iohannes locustarum carnes madducatur qui pane et uesci renuit. et quod frivris usus sit quod nihil coctum accepit. Et ideo magis uidetur probabile de alijs intelligi debere. unde in partibus illis quandam uerbam languste. idest locustam nominant que dicitur illa esse quam beatus iohannes edebat. Mel autem siluestre ex apibus in truncis arborum repitur. Vel secundum Rabanum sunt folia arborum alba et tenera. que manibus contrita saporem habent quasi mellis. Inuenitur etiam ibidem mel ex callamellis. que calammelle sunt calami pleni melle. i. de succo dulcissimo. Vocatur etiam alio nomine canhamelles quod nomen ex cana et melle ponitur. eo quod canis siue arundinibus homini calami sunt siles. In hoc itaque beatus iohannes aperte demonstrat. quod pro nihilo mundum istum omnesque eius blandicias duceret. que tam uilissimo idumento. ciboque tenui et imparato utebatur. Sola enim huius uite necessaria querebat. qui sic uiuere disposuerat. Huius exemplum illi sequuntur qui dicunt. habentes uictum et uestitum his contenti sumus. Propterea enim quod penitentiam predicabat. qualiter penitentes uiuere debeant: ut bonus magister eis in seipso exemplum et regulam dabat. erat ei terra cubile: antra domus. pilus uestis. pelilis zona. aqua potus. locusta cibus. Et sic non solum mundum et blanditias eius contemneret: sed etiam totius generis humani peccata despicere se ostendit: et exemplum utile posteris dereliquit. Totum ergo quod erat in iohanne penitentiae predicabat. et nomen. quia dei gratia: locusque desertus. et habitus quod cilicium: et cibus quod locustorum: et sermo quod penitentiae uerbum: et operatio quod baptismus assuefaciens ad bonum. In iohanne describit euangelij predicator et primo quantum ad doctrinam. debet enim exemplo iohannis predicantem praeferre. et ea quae recedunt faciunt a peccatis et ea quae faciunt accedere ad consecutionem regni celestis. Secundo quantum ad continentiam quod zona dicitur esse circa lumbos ut predicator continentiam habeat. Unde dominus hieremiam mittens predicare ait. accipe lumbos tuos. Tercio quantum ad uitam. et hoc dupliciter. scilicet quantum ad uestitum et uictum in quibus etiam a iohanne accipiat exemplum. Qui ergo penitentiam et aspera

inuenit. uel predicat et corripit: habitum penitentiae prestat. aspera ueste tegatur. et peccata reficiatur: ut in eo uilitas uestis et cibi laudetur. quorum usus in diuite arguitur. Austeritas enim uite requiritur in euangelij predicator. Ideo dicit apostolus. Castigo corpus meum et in fuitutem redigo. ne forte cum alijs predicaueri ipse reprobus efficiar. Unde Hieronymus. Vestis quippe et cibus et potus totam austeram uitam predicantium ornabat. Ubi et Crisostomus. Talem esse oportebat precursorem domini. prophetam et Apostolum christi: qui totum se celesti deo contemptis rebus mundi presteret. Unde non immerito a domino et angelus nuncupatur quod in hoc mundo positus: mundum ipsum angelica uirtute calcabat. Si autem ille qui purus ita erat. et celis clarior. et prophetis celsior. et quo nullus hominum maior fuit quicquam tanta apud deum familiaritate gaudebat ita seipsum ad omnem patientiam durabat laborum. fluxa deliciarum cum diuitijs despiciebat. atque ad omnem se uite rigorem coartans quam nos habebimus excusationem. qui post totum christi beneficia. postquam tanta et infinita onera peccatorum neque minima particulam illius castigationis imitamur: sed conuersionibus et ebrietatibus detriti. ac pegrino odore flagrant. uel potius fetentes. ac undique nosmetipsos relaxantes et molificantes. in predam dyaboli preparamur. et ei captabiles nos facimus. Nec Crisostomus.

Tunc audita iohannis fama (exibat ad eum omnes hierosolima) quantum ad habitates in ciuitate illa (et omnes iudea) quantum ad circumiacentes in ea (et omnis regio circa iordanem) quantum ad duas tribus et dimidiam. omnis inquam id est multi de omnibus ut sit yperbolica id est multum expressiua locutio: et ponitur ibi continens pro contento (Et baptizabantur ab eo in iordane) baptismum suum (confitentes peccata sua) et se aptantes baptismum christi suscipiendo. Baptismus enim iohannis ad hoc erat ordinatus. qui quidam praeparatio et figura baptismi ipsius christi de primo uenturi: et ideo iohannes non solum predicabat: sed etiam baptizabat quod sicut sua predicatione nuntiabat christum de proximo uenturum: sic suo baptismum assuefaciebat homines ad libentius suscipiendum christi baptismum. Unde baptismus iohannis erat quidam praeparatio et dedit in christum uenturum. et faciendi opera penitentiae ut deuotus acciperent ipsum. Et hoc est quod in actibus dicitur. quod iohannes baptizauit baptismum penitentiae populum. dicens in eum qui uenturus esset post ipsum ut crederet. Et in istis: et ideo dicitur huius confitentes peccata sua. delenda scilicet per christum uenturum. quod non poterat hoc facere iohannes: sed dominum nuntiabat hoc per christum fiendum. (Uidens autem multos phariseorum et saduceorum) non confitentes peccata sua (uenientes) cum turbis (ad baptismum) non ex uera religione: sed populi timore ac fide. et isaias dicit eis (Benignina) seu pgenies (ui perat) i. uenenati et uenenatorum filij (quos ostendit uobis) non penitentibus (fugere a uentu

ra ira) et euadere seueritatē futuri iudicii q̄si diceret nullus nisi a malicia uestra recedatis et penitentiam faciatis. Licet enim falsitas uestra lateat in conspectu populi non tamen latere poterit in iudicio dei q̄r tunc est m̄ifesta abscondita cordis uestri. Sic eos arguebat ut a malis suis resipiscētes. p̄ iustā penitētiā futuri iudicii penā euaderēt. Nā fm̄ Gregoriū Uetura ira ē extrema dei nēdicta quā tūc fu gere peccator nō ualet. q̄ nūc ad lamēta p̄ire re nō recurrit. Pharisei dicūt a phares q̄ ē diuisio quasi ab alijs diuisi. l̄ se diuidentes scz iudeoz sacerdotes q̄ in habitu et i uictu et i ge stu erāt quodāmodo distincti ab alijs i signum maioris religionis. Saducei dicūt a zadoch q̄si iusti uel se iustificantes. q̄ q̄qz libros moi si recipiunt. pphetas respuūt resurrectōz et an gelos eē nō credunt. Hos quoqz q̄ inter iudōs maiores eē uidebant. uidēs iohēs ad suū ueni re baptisimū eos increpabat. et cōfidenter uicia eorū arguēs utroqz genimina et pgeniēs uipe rarū uocabat. qz uenenū ypochrisis. et erroris a suis traxerunt pgenitoribus. et qz malorum acta imitātes eis inuidēt eos psequūtur. et ita uenenati filij dei uenenatis parētibz sunt na ti. Nā fm̄ remigiū cōsuetudo scripturarū ē ab imitātōe operū nomina iponere. Sic et isti ab imitātōe uiperaz pgeniēs uiperaz dicunt. Lū igitur penitētia et correctione maxie indigerēt increpant qz n̄ prius uenena deponūt. ut sic ad baptisimū ueniant. Unde subiungitur (Facite ergo) scz in presenti et cito (dignos fructus penitentie) id est penitētiā dignā et fructuosā p contritiōē. p confessionē. p satisfactiōem: ut fugiatis irā uenturā. qz hec est sola uia euadē di illam. Ubi Crisostomus. Non ei satis ē pe nitentibus peccata dimittere. sed opus est eis fructus ferre. secūdū illō. Declia a malo et fac bonum. Sicut nō sufficit ad sanatiōem sagit tam euellere. sed oportet ulceri medicamētū apponere. Non aut dicit fructū sed fructus. copiam designans. Nec Crisostomus. Fructus uero dicit nō qualescūqz. sed dignos peni tentie. id est fm̄ exigentiā culpe. ut fm̄ grego rium. Quanto quis grauius peccauit. tātoam plius p qualitate culpe peniteat. et tāto maio ra querat bonūz opa lucra p penitentiam. q̄z tograuiora sibi intulit damna p culpā. Unde in Apocalipsi. Quātum se glorificauit et in de licijs fuit tātum ille date tormentū et luctūz. Ubi petrus cantor parisiē. Sed qd faciēduz irretito pluribus facinoribus p̄fidenti. tamē et penitēti qualitercūqz. nolenti aut subire op̄ et fructum penitētie dignū culpe. Ego ne a se repelleret caritatem. p impositiōem grauioris penitētie: respuēs eam p tedium. modicā ei in iungere penitētiā. Melius enī est ut in purga torio suppleat q̄ minus hic agit. q̄ quis in in ferno eternaliter puniatur. Aut enī deus aut homo punit. Sed quid si cōfessor mihi nō inū

git fructū dignum penitētie. scz p quantitate culpe. Ego supplebo. qz fm̄ quāritatem et qua litatē culpe. metiri debet quāritas pene. q̄ fit ex descetōne que necessaria est penitēti sicut et cōfessori. Nec Petrus. Sed qz iudei de ge neris nobilitate et sactitate gloriantes scz qz d abrahā descendrūt ex pmissione facta abrahe sine operibus salutē conseq̄ presumebant. ideo subiūgit. (Et nolite dicere) uerbo uel mente ((intra uos)) per falsū scz estimationem ((p̄m habemus abrahā)) de eius iusticia confidēdo et ex hoc uos iustos p̄putādo: credētes uos sal uari sic opibz p̄itētie. qz sic fructu p̄itētie. n̄ lus sc̄toz p̄it peccatores saluā. Sic aut uir de pluribus xpianis. q̄ni denotōnem sp̄tialē ad aliquē sanctorū habentes. p eoz merita sal uari credunt sine operibus bonis. Nec est eti am gloriatio quorūdam religiosorū qui glori antur de bonitate et sanctitate fudatorū. et pa trum suorum: quibz dici potest n̄ filij abrahe estis opa abrahe facite. Nec etiā ē stulta glia tio quorūdam miserorū. qui uane gl̄iantur de statu suoz nataliūz. Ubi Cris. quid enī pdest ei quē sordidat mores. generatō clara: aut qd nocet illi generatio uil' quē mores adornant. Nā et aurū de terra nascitur et nō ē terza. aurū quidē eligitur et terra cōtemnitur Melius est enim de uili genere clarū fieri: q̄ de clazo ge nere cōtēptibilem nasci. Melius ē alicui ut i eo glorient pentes qz talē filiū h̄nt: q̄ ut ipse i parentibus gloriē. Sic et uos nolite gl̄ari di centes qz p̄m habemus abrahā. sed magis erubescite qz filij estis eius: et sanctitatis eius nō estis heredes. De adulterio enī natus uide tur qui non assimulat p̄m et qui sactitati. sui generis nō rident. amittunt generis dignitatē Nec Crisostomus. Et iō nō de p̄pagatiōe car nali sed de imitatione sp̄uali ē confitēdū nec i carne sed in fide ē gloriandū. nō enī q̄ semen sunt abrahe. omnes filij sunt: sed qui fidē eius imitantur nā sanctitas nō uenit p p̄pagatōez nāe s̄z p gr̄az et uir dine. Iudī qdē filij abrahe erant fm̄ carnē. sed nō fm̄ fidei imitātōem: et qz fidem abrahe de xpo respueūt. ideo nomī filiatōis abrahe pdiderunt. Ecōtrario genti les qz fidem xpi deuote ad p̄dicatōnem aplo rum receperūt: ideo filij abrahe facti sunt. Et hoc est q̄ subdit iohēs (Dico enī uobis qz p̄r deus de lapidibus istis) id est de gētilibz per hos lapides signatis. ((suscitare filios abrahe)) fide et imitatiōe id est imitatores fidē abrahe. Qui cū fidem atqz opera abrahe fu erit secutus: ille abrahe meretur dici filius. P̄r etiam deus de lapidibus filios abrahe suscitare. id est de duris et p̄coribus deuotos facere q̄ utinam in me dignetur ostēdere.

Dicitur autem qz iohēs digito ad l̄r am de mōstrauit et ostendit eis. xij. lapides illos quos iosue per. xij. duces tribuū isrl̄. de mediō et fū do iordanis in aridam trāsportari p̄cepit: qui

et rotidē in eodem alueo. ex terra reponi fecit
p primos ariditatem z excecationē figurās iu
deorū: p secundos fidē gentium p baptismū:
uel per primos emerſionē gētium i lucē fidei
p secundos submerſionē iudeorū i infidelitatē
Et merito p lapides ſignātur gētes uel qz cole
bāt idola de lapidibus facta : uñ i pſalmo dī.
Similes illis ſiāt q faciūt ea: ul qz hēbant cor
da lapidea .i. ad itellectū dei iſenſibilia: De q
bus filij abrahe ſuſcitati ſunt. qz dū i abrahe
ſemine id eſt i xpo crediderunt eiūs filij facti
ſunt. cuius ſemie ſūt uniti. Uñ eiſdē gentibus
Paulus dicit. Si at uos xpi ergo abrahe ſemi
eſtis: ſz pmiſſionē heredes. Filij ergo abrahe
de lapidibus ſuſcitati ſūt: qñ iudeis p iſedlita
tē a filiatione abrahe decidētibus. gentiles fi
dē xpi recipiētēs: i locū eorū ſubſtituti ſūt. Sic
ergo ſz rabanū. Quia pco ueritatis ad dignū
pnie fructū faciēdum. iudeos icitare uolebat
eos ad humilitatē puocabat. ſine qua nullus
penitere pōt. Et qz doctor ueritatis nō ſolū de
bet uicia cōfidētē arguere ſed et penā pōice
re: iō qī rōez aſſignās cur ad pñtiā i pñti z cito
faciēdā monuerit. Subdit dicēs ((Iā ei ſecuriſ
))id ē ſeueritas diuine iuſticie)) ad radicē arboris
pōita qz ad pſcidēdū pcoz obſtatos d pñti
uita: z ad cōburrēdum eos in gehēna. Uel ſe
curis id ē tranſitus uite ſuccedētis. ad radicē
z natiuitatez arboris z cuiuſlibet hois pōita ē
qz ab ipſo natiuitatis initio icipit hō tēdere ad
caſum. Nā ſm Aug. nihil aliud ē uiuere qz de
uita trāſire z ad mortē tendere. Nox ei quaſi
unus carpentator de dicta arboze tollit unum
copulum z dies ſimiliter aliū: quot enī diebus
z noctibus uiuit hō tot minus habet uiuere. z
ad ultimū neceſſe habet arbor cadere. Et cer
te ubicūqz ceciderit ibi fmanebit. Qr ut dicit
eccleſiaſt. ſiue ceciderit lignum ad auſtrū ſcili
cet paradifi. ſiue ad aqilonē. ſciz inferni. i quoz
qz loco ceciderit ibi erit. Naturaliter uero ca
dit arbor ad partem in quam magis inclināt
eaz rami et fructus ſic homo cadit. ubi magis
inclinatur modo per affectiones et opera ſeu
actus. Unde Bernar. ſiue ad auſtrum ſiue
ad aquilonem arbor ceciderit: ibi erit. Auſtri
calor z leuitas in ſacra ſcriptura bonam ſolēt
hēre ſignificatōz ab aquilōe uero pādīt oē ma
lū. Porzo hoies ſicut arbores uidet aliquis.
Excidiť ergo arbor in morte. et quocūqz ce
ciderit ibi erit: qz ibi iudicabit te deus ubi te
inuenerit. Ibi inqz erit immutabiliter et irre
tractabiliter. Uideat quo caſura ſit anteqz ca
dat: qz poſtqz ceciderit nō adiciet ut reſurgat
Qua pte caſura ſit arbor ſi ſcire uolueris. ra
mos eiūs attēde: ubi maior eſt copia ramorū
et pōderoſior. inde caſurā eſſe ne dubites: ſi
tñ fuerit tunc exciſa. Rami noſtri deſyderia
nra ſunt. quibus ad auſtrū extendimur. ſi ſpū
alia fuerint: ſi carnalia fuerint ad aquilonem.
Que uero pōderent mediū corpus idicat.

Illa pponderāt q ſecuz traxerint corpus Dec
Bern. Et ſubiūgit iohēs ((Omīs ergo arbor
))id eſt oīs hō generaliter. ſine perſonarum. ſ.
acceptiōe ((non faciēs hic fructum bonum)) ſi
pliciter ſine criminis admixtione ((excidetur))
a cetū filiū ſentēcialiter in morte ((et i ignem
))extinguibilem ((mitteť)) eternaliter ſiue re
demptōe. q eſt pena contra culpā. Per hoc er
go patet q ſola obmiſſio damnat. Exemplum
de hoc habet de ſeruo pigro. z inde eſt: q in
iudicio fiet otra malos de obmiſſiōibus tñ cō
memoratō. Non ergo ſufficit homini declina
re a malo. niſi faciat etiam bonū. Nihil enī in
fructuoſuz diligit deus. nihil i horto ſuo. nihil
i uinea ſua. nihil in agro ſuo uult eſſe i fructu
oſū. ſicut nec in paſiſo erat arbor iſfructuoſa
p ex hoc patet quia primi pntes iubeantur
comedere ex omni ligno in paradifo. preterqz
de ligno ſcie boni z mali. Si aut ille q n facit
fructum bonuz in ignem eſt mittēdus. qd erit
d illo qui malū facit: Arbor iſta ē gen⁹ huma
nū ſiue hō qui ē qī arbor uerſa. Quedā uero
arbores omnino ſūt aride z ſteriles ut pagani
z increduli. Quedā uirides ut xpiāi. z iter has
uirides quedā iſfructuoſe ſūt z nullū fructum
faciunt ut ocioſi accidioſi. quedā faciunt fru
ctū ſed iutilē z non bonum ſeu meritorium ut
ypochrite. quedā faciunt fructū nō tñ iutilē
ſed malum z uenenoſum. ut heretici: qui pre
dicando fructū pariunt ſed mortiferum et ee
omnes icendio apte ſunt z dānabiles. quedā
yo bonum fructū faciunt. ut boni catholici: o
bedientes uerbo dei. Radices arboris ſūt co
gitationes. quibus plantati: uel ſurſuz celo ſu
ſtolluntur. uel ad yma inferni mittūtur. Uel ra
dices ſunt uoluntas bona z mala. ex q ſicut ex
radice pdeunt tanqz fructus bona uel mala y
ba z opa. que uoluntatis ſūt teſtimonia. Igit
(ut dicit Ambro.) faciat fructū qui poteſt grē
qui debet pnē adefť dominus qui fructum re
quirat ſecundos uiuificet ſteriles prebēdat
Turbe uero cōminationē giehēne p operibus
malis z obmiſſione bonorū audientes. territi
inſtrogabant dicentes ((Ergo)) ne exercidamur
z in ignēz mittamur ((quid faciemus)) z opera
bimur. Quasi dicerent uitam noſtraz corrige
re parati ſumus. Et reſpōdens dicebat turbis
((Qui habet duas tunicas)) i. ueſtimentum ſu
pñum ((det)) q ſuperabundat ((non habenti z
qui habet eſcas)) ſuperfluas ((ſimiliter faciat))
Et ita intelligendum eſt de alijs rebus quib⁹
cunque que ſuperfluunt. conſiderata conueni
enti neceſſitate ſtatus perſone. Unde Baſili⁹
Dinc autē docemur quia ex omni eo quod af
fluit ſupra proprij uictus neceſſitate. tenemur
errogare illi qui non habet ppter deum qui
quecūqz poſſidemus largitus eſt. Uñ z grego
ius. Quia enim in lege ſcriptum eſt diliges p
ximum tuum ſicut teipſum. minus proximum
amare conuincitur. qui non cum eo in neceſſi

tate illius. etiam ea que sibi sunt necessaria p
titur. Ubi sciendum quod duas tunicas habe
re. est ultra necessitatem aliquid superfluum
habere non habens autem potest intelligi exi
stens in necessitate extrema. uel citra necessi
tatez que aliter absque periculo potest proba
biliter transiri. tunc dicendum quod habens
sic superflua. quod ultra necessitatem sui et su
orum quorum cura et nexus maior ex carita
te sibi incumbit ea habet. et absque illis potest
transigere. ex precepto tenetur non haberi exi
stenti in extrema necessitate dare: aliter sibi
suum aufert et uitam cum in tali necessitate.
sic superflua illi sint tanquam debita sua qua
tum ad ipsius necessitatem pertinet. Si uero
non habens sic citra extremam necessitatem.
tunc dare non cadit sub precepto sed sub consilio
Dic pbatu homo. et apparet in paruo: quid fa
cturus esset in magno. Unde Grego. Qui tran
quillitatis tempore non dat pro deo tunicas suas
quomodo in persecutione daturus erit animam
suam. Virtus ergo caritatis ut inuicta sit in per
secutione. nutriatur per misericordiam in tran
quillitate: quatenus omnipotenti domino pri
mum discat sua impendere. postmodum se: Un
de et Augus. Caritas ut perficiatur: nascitur. cum
fuerit nata: nutritur. cum fuerit nutrita: roboratur
cum fuerit roborata: perficitur. Cum ad per
fectionem uenerit quid dicitur. Adhuc uiuere
christus est. et mori lucrum. Optabam dissolui et esse
cum reo. Incipit ista caritas fratres ut de suis
superfluis tribuat egenti in angustiis aliquibus
constituto. hanc ita ceptam. si uerbo dei et spe
future uite nutrietur. peruenies ad illam per
fectionem. ut paratus sis animam tuam pone
re pro fratribus tuis. Dec Augus. Non ergo
pigeat diuites subuenire pauperibus. quia per
diuitum utilitate pauperes deus fecit ut per hoc
quod eorum miserentur ipsi misericordiaz com
sequerentur. Unde Crisostomus. Ne putes quia prop
ter utilitatez pauperum deus diuites fecit. quos
et sine diuitibus poterat sustentare. sed prop
ter utilitatem diuitum pauperes fecit. quia fructus
tuos et steriles erant futuri. nisi pauperes fac
ti fuisset Dec Crisostomus. Johannes itaque turbis
et rudibus nondum difficilia scilicet uigilias.
ieiunia et huiusmodi imponit sed opera misericordie ad di
gnos fructus preuenit coniungit. super quibus dominus in iudicio di
sceptabit. et de quibus alibi dicit. Date elemosinas et
omnia munda sunt uobis. Unde Beda. Ordo
predicandi aptissimus est ut post penitentiaz
elemosina. id est opus misericordie suggeratur. Il
le enim iuste a deo penitus ut sui misereatur
impetrat. qui proximi indigentis quantum ua
let: ipse misereri non tardat. Ac que auertit
aurem suam ne audiat pauperem. oratio. eius
erit expectabilis. Unde et iohannes baptista. cum
turbis suaderet. ne merito sue sterilitatis in
gnem mitterentur. dignos penitentiae fructus
esse faciendos: mox consilium salutis querent

tibus adiunxit. atque ait. que habet duas tu
nicas det non habenti. et qui habet escas simi
liter faciat. Inter hec autem (ut ait Grego)
sciendum est quantum misericordie opera ua
leant cum ad fructus dignos penitentiae ipsa
pre ceteris precipiuntur. Et bene mentionem
facit de tunica et esca. quia tunica qua inte
rius et de necessitate tegimur plusquam palli
um est necessaria. et adhuc magis necessaria
est esca. Ad fructus ergo dignos penitentiae
pertinet. ut non exteriora et minus necessaria
sed etiam ipsa ualde necessaria cum proximis
diuidamus. ut escam qua uiuimus. et tunicas
qua uestimur. Hinc habetur argumentum.
quod si habens duas tunicas precipitur una
dare non habenti ergo multo fortius qui ha
bet duo beneficia. tenetur unum dimittere non
habenti: et maxime ideo quod duobus nequit ser
uire altaribus. Et si huiusmodi escas superfluas iubetur
dare non habenti. ergo qui habet duo fercu
la quod preter necessitatem est. uel ad minus
eque liberare tenetur de duobus erogare egē
ti. Per tunicas possunt uirtutes que sunt ani
me uestes intelligi. quas habens debet appli
care ad bonum proximi. Et per escas possunt
intelligi sacre scripture que sunt spirituales
esce quas habens debet proximis spiritualiter
ide pascere. ((Uenerunt ergo et publicani)) sic dicti
quod negotiis ad publicum pertinetibus se immittunt
ut qui publica uectigalia. theolonia. pedagia et
tributa colligunt. siue qui horum et reddituum fisci. et
republicarum conductores sunt necnon et hi qui secu
li huiusmodi lucra per negocia. scilicet per mercaturas fir
mas et huiusmodi querunt. Post minores peccatores ue
nerunt etiam maiores (ut baptisarius ab eo. Et di
xit ad illum. Magister quid facies?) ut scilicet uitam
eternam habeam? ((At ille dixit. Nihil amplius?)) si
in tributis et uectigalibus ab aliquo (exigatis quicquid
constitutum est uobis) scilicet a legibus et consuetudinibus
approbatis. Hoc autem dixit quia collectores tal
ium solent esse prouisi ad plus colligendum. quam
eis sit permissum uel mandatū: ut qui amplius
fuerit eis remaneat. Non prius monet eos de
elemosinarum largitione sed ut caueant a ra
pina rei aliene. in quo innuit. quod prius deli
mandum est a malo et postea faciendum bonum
et sic primo restituenda est res aliena quaz sit
facienda elemosina. Unde Beda. Publica
nos ab agenda fraude cohercet. ut dum prio
se ab alienorum temperarent appetitu: tandem
ad propria cum proximis comunicanda perti
gerent. Per publicanos possunt intelligi offi
ciales dominorum et prepositi qui non debent
a populo exigere. nisi quod constitutum est secundum ordinem
iusticie. ((Interrogauerunt autem et milites quid
facies?) et nos) scilicet ut salui simus. Et ait illis ne
minez decuciat scilicet sub pretexto officii tui paupe
res qui se defendere non possunt opprimendo uel
corporaliter affligendo uel indobite terrendo (ne
quod caluniam faciatis) falsum crimen diuitibus

et potentibus impotendo et eos in cam trahendo sic peccunia et bona eorum q*ui* p*ro* alia uia a talibus rape et habere non potestis extorquendo (et contenti estote stipendijs uestris) que p*ro* defensione patrie et reipublice h*ab*entis preter hec etiam sine oppressione et falsi criminis impositione a nullo tallias et exactiones munez uel seruitiorum exigendo. Ad predicta autem inducebat b*ea*t*us*. Ioh*an*es milites (q*ui* ad c*on*traria p*ro*ni esse solent) requirentes insidiando p*ro*da*re* ab eius quibus militando p*ro*desse debent. Un*de* p*er* trus Blesensis. Hodie militaris disciplina p*ro*fectu euauit. Olim se milites iuramenti uinculo obligabant. q*ui* statet p*ro* reipublice statu. q*ui* i*ste* acie n*on* fugerent et q*ui* uite p*ro*p*ri*e utilitatem c*on*tem*pl*erent. Sed et hodie enses suos recipiunt de altari. ut p*ro*stentur se filios ecclesie atq*ue* ad honorem sacerdotij ad tui c*on*tem*pl*u paup*er*um. ad uidendam malefactorum. et ad patrie liberationem se gladium accepisse. Porro i*ste* c*on*trariu res uersa e*st*. Nam ex quo hodie militari cingulo decorantur: statim insurgunt i*ste* x*risti*anos d*omi*ni deficiunt in patriam crucifixi spoliati et p*re*da*re* subiectos sibi pauperes p*ro* miserabiliter atq*ue* i*ste* misericorditer affligunt miseros ut i*ste* doloribus aliis illicitis appetitus et extraordinarias impleant uoluntates. Dec*retum* De. Olim q*ui* p*ro*p*ri*e rectores et gubernatores terrarum a milite usq*ue* ad regem i*ste* imperatorem utilitati reipublice magis q*uam* p*ro* priate intendebant: pauperes se tueri n*on* ualentes defendebant. Sed p*ro*hibet hodie de republica et paup*er*ibus parum curant: terras et res alienas inuadunt et occupant: ut alijs exclusis domum suam d*omi*nent et augeant. pauperes miserabiliter affligi p*ro*mittunt. et q*uo*d plus et i*ste* ipimet i*ste* misericorditer eos affligunt. Et ideo timendum e*st* eis ne i*ste* postea a terra uiuentium alienent et a regno celorum q*ui* paup*er*um e*st* excludantur. Ut etiam dicit Aug*ustinus*. Quilibet quoq*ue* rectores quilibet clerici si amplius q*uam* decretu*m* e*st* eis querunt. t*am*q*uam* calumniatores et c*on*cussores ioh*an*is i*ste* i*ste* c*on*denant milites eni*m* x*risti* sumus. P*er* milites et possunt predicat*io*nes i*ste* telligi quos p*ro*mat Ap*osto*ls dicens. Accipite armaturam dei et gladium sp*iritu*s q*ui* e*st* uerbu*m* dei. I*ste* i*ste* dicit nemi*n*e concuciat nemi*n*e aspe p*re*dicando et sic ad desperationem inducendo neq*ue* caluniam faciatis predicat*io*em subtrahendo reputantes eos i*ste* dignos exhortationis uerbo. et c*on*terti estote stipendijs uestris q*ui* s*un*t redditus assignati p*re*dicantibus. i*ste* i*ste* possessiones h*ab*entibus. et elemosinam date medicantibus. O q*ui* felices turbe mercatores seu publicani et milites essent: si hanc doctrinam ioh*an*is obseruarent. Sed q*ui* e*st* q*ui* de duabus tunicis immo de multis unam det n*on* h*ab*eri: q*ui* e*st* qui sine fraude merces faciat. et qui alieni bona si bi c*on*missa n*on* inuadat: Quis e*st* ex maioribus qui minoribus caluniam non faciat: qui seruos non concuciat. et qui stipendijs suis contentus existat. Quis e*st* officialium qui ultra suum non accipiat certe talis rarus inuenitur.

Et nota quod ioh*an*es s*im* audiendi dispositi t*ot*u*m* effudebat s*im*one ut dum minora perficeret t*ot*u*m* ad maiora pringerent. Unde Crisostomus. Uolebat atq*ue* iohannes q*ui* publicanis et militibus loquebat*ur*: ad aliam maiorem perfecti*on*em eos traducere. sed q*ui* n*on* d*omi*nu*m* erant ad illam ydonei minora reserat: ne si potiora p*ro*ferret. nequaquam illis i*ste*derent. et his et p*ro*uenerent. Dec*retum* Crisostomus. Maiora autem que turbis p*ro*ceperat. et ad publicanos et milites ac c*om*munit*er* ad o*mn*es p*ro*tinet. Un*de* Ambrosius. Singulis quoq*ue* generibus hoim*um* conueniens tribuit sanctus baptista r*ati*onem unu*m* oib*us* ita. Publicanis ne ultra p*ro*scriptu*m* exigat militibus ne caluniam faci*en*tes. p*ro*da*re* req*ui*rat. Sed hec et alia officiorum p*re*cepta singulorum. Misc*dia* c*om*munis e*st* usus i*ste*do c*om*mune p*re*ceptum omnibus officiis. omnibus etatibus necessariu*m* et ab oib*us* deferendum e*st*. Non publicanus non miles excipitur non agricola uel urbanus diues et pauper o*mn*es in c*om*mune admonent*ur*. ut c*on*ferant non habenti Misc*dia* ei plenitudo uirtutis e*st*. et i*ste* ab oib*us* e*st* p*ro*posita p*er*fecte f*or*ma uirtutis. ne uestimentis aliusq*ue* suis p*ro*cant. Misc*dia* t*em*p*or*ali p*ro* possibilitate c*on*ditionis humane m*er*itura sua*re*. ut n*on* sibi unusq*ui*sq*ue* totu*m* eripiat. sed q*uo*d habet c*um* paup*er*ibus parcia*re*. Dec*retum* Ambrosius. Oratio.

Eatissime Ioh*an*es baptista p*re*cursor x*risti* b*e*at*us* uirgo sc*ri*ptissime. qui p*ro*nam peccatoribus uerbo p*re*dicasti. et ea nihilominus ex*em*p*lo* demo*str*asti. scilicet austeram in uictu et uestitu uitam ducendo. et te a m*un*di illecebris elongando: obsecro te ob*te*ne p*ro* me. tuis sacris p*ro*cibus. ut donet mihi dominus c*on*gruentem abstinentiam cibi. et potus. cogitat*io*is locut*io*is atq*ue* operis: custodiat me ab omni pollut*io*ne m*er*itis et corpis. cedatq*ue* mihi q*uo*d diu i*ste* hac uita t*em*p*or*ali subsisto. segregam a uitijs. ac militari sibi. et ita dignos fructus p*ro*ne facere: ut ualeam oim*um* p*ro*fectu meo*rum* ueniam c*on*sequi. et ad uitam eternam peruenire Amen.

De eo q*ui* ioh*an*es n*on* p*ro* seip*so* sed a deo missus uenit ad publicum. Corripit euangelio (S*u*it h*omo* missus a deo cui n*on* erat ioh*an*es et) x*risti* viij.

Uod autem iohannes officium baptismi. n*on* p*ro*p*ri*a auctoritate uirg*in*e surpauerit sed ad testificandum x*risti* maiestatem missus. testatur Iohannes euangelista: dicens (S*u*it homo missus a deo cui nomen erat ioh*an*es)

Quia enim lucas dixerat. factum e*st* uerbum domini super Iohannem zacharie filiu*m* i*ste* deserto q*uo*d hoc significet. ioh*an*es hic declarat cu*m* dicit (S*u*it homo) id e*st* uiuens uita hominis secundu*m* dictamen recte r*ati*o*n*is (missus a deo) s*ed* de deserto ad baptizandum et testimoniu*m* p*ro*hibendum de x*risto*. Ubi ob*te*ne uirtus ioh*an*is c*on*mendat*ur*. non enim a semetipso. id e*st* a sua p*ro*p*ri*etate uenit. sed a deo missus (cui nomen erat ioh*an*es) et c*on*uenit hoc nomen rei. ioh*an*es ei dicit i*ste* quo e*st* g*ra*tia. et ideo fuit ydoneus ad p*ro*currere

dū ante illum q̄ ē auctor gratie ((hic uenit in testimonium .scz ut testimonium phiberet de lumine)) f. xpo ((ut p illū)) id ē p ei' testimoniu ((ois crederēt)) i xpm. Et nota q̄ euāgelista qñq; hic mutat nomē uerbi. nūc ei appellat lucē. nūc lumē. z hoc ideo: q̄ lux dicit claritatē in puritate sua. sine alterius nature adiūctōe. Sed lumē dicit claritatē cū aliqua re cōiuncta. sicut claritas aeris. nō ē lux s; lumē. Et qñ iohis missus fuit ut testimoniu phiberet d xpo i quo ē unio hūane nature cū uerbo: ideo dicit euāgelista .eum phibere testimoniu de lumine. Sed q̄ iudei estimauerunt de iohē ne forte ille esset xps. Ideo eorū falsam opinionē remouet euāgelista dicēs. ((Nō erat ille lux)) scz uera p essentiam z ex se naturaliter lucens et ad illuminandū alios luce gratie p se sufficiens sed lux p pticipationem z a luce uera illa q̄ lucē inhabitat iaccessibilem illuminatus. ut d ea luce uera z sole iusticie. f. uerbo q̄ ē substantia patris luxq; in quo tenebre nō sūt ulle. testimoniu phiberet. Iohes quidem z sc̄i nō sūt lux illuminās effectiue. sed lux illuminata a luce pma. Et est enī lux illuminans effectiue. q̄ est lux p essentia z sic solus deus ē lux illuminās. Et est lux illuminās dispositiue. q̄ ē lux p pticipatōnem z sic sc̄i sūt lux q̄ illuminat uerbo z ex emplo. Ipa aut lux. d qua testimoniu phibat ((erat)) ab eño ((lux uera)) sine falsitate sui umbra. z sine pticipatione: sed p essentiam. q̄ illuminat lumine gratie ((omnem hōiem uenientem in hūc mundū)) tenebrosū z quēlibet uere illuminandū. q̄ secūdu Aug. nullus ē de oibus que illuminat. qui nō p hanc lucem illuminet. Uel fm Lris. ((Illuminat oēm hōiez)) quantum in se ē z ad eu ptinet. Quia si aliqui nō sūt illuminati hoc iō ē q̄ se subtrahūt ab influentia huius lucis. Si enim quidā mentis sue oculos claudētes nolūt suscipere lucis hī radios. nō a lucis natura obtenebratio ē illis: sed a malitia eorū qui huic illuminationi obicem ponunt. z a luce se auertētes: uoluntarie se ipsos gfe dono priuant. Et iō iexcusabilis ē homo qui se ad gratiā recipiendam nō pparat. Et quidem uerbū z lux illa. id ē sapientia dei p q̄ fact' ē mōs id ē uniuersitas rex z ois creatura in mundo erat. ab ipso scilicet mundi exōdio sicut causa in effectu. z ars oipotētis dei p q̄ oia facta sūt i facto: hoc ē in uniuers creaturis lucebat rōne creandi z gubernandi eas. Deus ei est pns ubiq; p potentia. q̄ eius v̄tus ad oia se extēdit. sicut ē rex in toto regno: z p p̄tiam q̄ oia nuda z aperta sūt oculis eius. sicut ē rex i aula sua. quia oia que sūt ibi patēt eius aspectui. z per essentia. q̄ nō solū dat fbus esse sed rebus creatis exis conseruat: eas in eē q̄ nō facit nisi p seipsum. ubiq; p essentia p̄tialiter exitem: sicut rex ē i loco suo decēminato cui corpus suū ē p portionatū ((Mūdus)) inq; ((per ipsū factus ē)) sua bonitate. ut cēt

quibus suam grām ipartiret ((Et mūdus)). i. hō mundum inhabitans ((eum)) nōdū ((cognouit)) z ideo necessariū erat q̄ ipse creator p cānem in mundū ueniret. ut per seipsum cognosceretur. Uel mūdus. i. mūdani z mōi amatores eū nō cognouerunt. q̄ mōane ipressiones i cordibus taliū ipediunt a cognitione diuinorū. Qui aut dei amici erant. eū etiāz an corpore p̄tiam cognouerūt. Et ideo l; esset i mōdo. sic deus uniuersaliter est in rebus creatis: hoc tamen nō sufficit ut cognosci posset a rudibus z mundanis. Quia ppter. ut ad sensum ab omnibus uideri posset carnē iduit. z sic p icarnationē seu carnis assūptōz ((in ppria uenit:)) scz i mōm q̄ suus pprius est. sicut creatura sua q̄ ipse fecerat: p quē facta sūt oia q̄ i mōdo apparuit per hūanitatē quāz fecerat p diuinitatem. Et spāliter uenit i iudeaz que dicebatur terra dei. z ad iudeos de quibus oriūdu fuerat. quos p ceteris i populū peculiare z sibi elegerat: q̄ semen abrahe apphēdit. dum exiuit a p̄re z uenit i mundū carnem assumens. In mōdo erat p deitātē: s; i mūdū uenit p hūanitatē. Uenire q̄ppe ul' abire ē hūanitat is: s; manere deitatis. Unī sensus ē. uenit id ē uisibiliter apparuit. Et uenit non ppter se sed p nos: z hoc bene inuit euāgelista. quia enī nō cognoscebat mūdus sublimitatem diuinitatis apparuit in humilitate humanitatis. ((Et sui eum p fidem z approbationem)) non receperunt id ē homines quos ad ymaginem z similitudinem suam fecerat magna ex pte i eū credere noluerūt uel sui. id ē iudei eum p fidē z caritatem non receperunt. Sic z hodie clerici qui respectu omnium xpianorum magis pprie sūt sui. q̄ de sorte dei sūt. p mag pte eū nō recipiunt. sed prauis suis moribus magis quā layci eum abiciunt. Moraliter deus in ppa uenit. q̄ uenit i mōs hōiz q̄ se totos dō dīcauerūt z seipsos abnegātes. dō se totalitē ppos fecerunt. ut iam non sibi. sed deo uiuāt z sui eū non receperūt id est illi q̄ se suimet. querentes que sua sūt non q̄ dei: tales enim euz nō recipiunt nec uenit in tales mentes. Et sic uolens deum in se uenire. oportet q̄ sit filius dei uerbum enim cuius proprium est quod est filius. non uenit nisi in propria id est in eos qui sūt filij dei. qui credunt in nomine eius cuius nomen proprium est filius. Aliqui tamen de suis z pauci. comparatiue receperunt eum per fidem caritate informatam. filium dei a patre missū. ac neq; deum z hominem credentes z cōfidentes: sibi q; per caritatē iherētes. S; quid eis pfuit. q̄ eū receperūt: Multū q̄ppe pfuit eis q̄ uniuersalitē ((quotquot)) abiq; distinctione status aut cōditionis. seruis aut etatis. et sine discretōe psonaz ((receperūt eū)) p fidem ((dedit eis p̄tē filios dī fieri)) scz adoptōis p regeneratōz baptisimi z grām adoptōis ((bis q̄ credūt in noīe ei')) id ē i re uel ueritate nomis

q̄ ē x̄ps deus ungēs et homo unctus. Nomen quoq; eius ē emanuel id ē nobiscū deus. et iō ille credit in noīe eius qui credit eum deum et hōiem et hoc ē filius dei. Unde Iohes. Omnis qui credit q̄n ip̄se ē filius dei: ex deo natus est. Et notandū q̄ nō dicit: fecit eos filios dei. sed ait: dedit eis p̄tate filios dei fieri: et hoc signā ter secūda Crisostomus. Primo ad ostēdēdū q̄ multo studio opus sit ut ymaginē filiatiōis dei in baptismo formatā icōtaminatā semp cu stodiā. Secūdo ad significādū. q̄ hāc p̄tate nullus nobis auferre poterit: nisi nosmetip̄i auferamus. Tertio ad ostēdēdū q̄ hec gratia nō datur nisi uolentibus et studentibus: ita q̄ hoc est in op̄atōe gratie et in p̄tate liberi arbitrij. Nam hoc quidē ē dei sc̄z dare gratiam illō autē hōis sc̄z p̄bere fidem. Potestas ergo filios dei fieri. non dat nisi p̄fiteribus fidē x̄pi p se si sint adulti. uel p alius si sint puuli. Per filium ei naturalē et per credulitatem i eū. hō modū filiatio acquiritur nō per carnis ppagationem. Ecce quātus fructus auentus fili⁹ dī q̄ ex hoc hō fit filius dei p adoptionis gr̄az q̄ ip̄e ē per naturā. Et h ē magnus fructus. quia (ut dicit ap̄ls) si filij et heredes. heredes. q̄dez dei coheredes at x̄pi. Ubi larga misericordia dei ostēdit q̄n qui serui non fuerunt digni. etiā dei filij sint et nominentur. Unde Aug. Maḡ beniuolentia unius natus est et noluit manere unus non timuit habere coheredes. q̄ hereditas eius nō sit angusta. si multi possiderint.

Et ne q̄s putaret hāc natiuitatem carnalem esse et nō spūale. subiūgit euangelista modum quo assequimur istā filiatiōē: dicēs ((Qui nō ex s̄anguinib⁹)) id ē ex materia seminū patris et matris. pluraliter ei fm grecos dicēdo ex sanguinibus uiri parit et semie cōiōnē ostēdit q̄d ex ponēdo subdit ((neq; ex uolūtate)) id ē cōcupiscētia et dēlectatōe ((carnis)) id ē mulieris q̄ enī caro min⁹ fortitudinis hēt. et ab ossib⁹ sustentat: ideo p eā sexus infirmior designat. neq; ex uolūtate. id ē ex dēcupia et dēlectatōe uiri ((s̄z ex dō nati sūt)) p baptisimi sacramētū et spūale generatōem et filij adoptionis facti sūt. q̄ nō fit p modū carnalis generatōis s̄z spūalis. i q̄tū hōies a deo recipiētes gr̄az. trahūtur quoddammodo ad naturā diuinā q̄ p donum gr̄e efficiūt dōres diuine nature. Moraliter hinc collige. q̄d nihil humanū et p dīs nihil mūdāum. neq; creatū debet se gignere in nobis. ut nō ex illo s̄z ex solo deo nati simus. Deinde ostēdit et manifestat modū quo uerbū uenit in mundū q̄ non uenit locali aduētū et ubi prius non erat: s̄z q̄ nouo modo ibi esse icēpit. sicut rex qui prius ē in aliqua ciuitate p solā sui potētiā q̄n uenit illuc psonaliter: icēpit ibi esse nouo modo scilicet p sui p̄sentiam sic dei fili⁹ q̄ erat prius i mūdō p potētiā p̄fētiā et essētiā. uēit ibi nouo mō s̄z hūiliando se p carnis et n̄re ifirmitatis assumptionē ut filij adoptiui efficeremur p filiū

nālē. Et hoc ē q̄ dicit ((Et uerbū caro factū ē)) id ē carni unitū ē seu carnē assūpsit. hoc ē hōminē assūptū i unā psonā sibi copulauit. Caro eim h̄ dī hō accipiēdo synodochice p̄toto ac si diceret. factū ē caro id est hō ((Factū ē)) utiq; uerbū caro. nō q̄ v̄bū mutaret in carne sed q̄ carnē aīa rationali aīatā suscipiēdo. ex diuinitate et hūanitate una psona facta est. ut sint due nature i una psona. icōfusibilr itegre et indistincte unite nō una i aliā cōuersa. s̄z abe in una psona de⁹ et homo. Natura ergo humana assumpta est a uerbo. non in unitate nature sed in unitate suppositi uel persone. et ideo sensus est. Verbum caro factum est: ac si diceretur deus homo factus est. Unde Augusti. Filius hōis h̄z aīam. h̄z corpus. Filius dei q̄d ē uerbū dei: h̄z hōiem tanq; aīa corpus. Sic aīa h̄is corpus nō facit duas psonas sed unū hōiem. sic v̄bū h̄is hōiez. n̄ duas p̄sōas s̄z unū x̄pm. Quid ē hō. Aīa rationalis h̄is corpus. Quid ē x̄ps. Uerbū dei h̄is hōiem. Dec Augusti. Perfecta ergo i se naturā hōis dīs mōstra uit: q̄ totū hōminē saluare uenit. Unde Crisostomus. Nam q̄ iam dudūz propter peccatum hō tot⁹ sentētiā mortis incurrerat. et in corpe et in aīa necessario dominus utruq; suscepit ut utrūque saluaret. Dec Crisostomus. Noluit autē euangelista nomiare totū. ut ostēderet singularē et maximā m̄ionem uerbi ad hōiem. que tanta est: ut nō solum uerbū sit homo. et homo uerbum: sed etiā sepatis p̄tibus hominis. s̄z carne et aīa. uerbū ē unaqueq; p̄tium et q̄libz p̄s est uerbū. Et licet aīa sit nobilior et p̄stantior carne. noiāt t̄n carnē magis q̄ aīam. q̄ ut magis nos certificaret. ideo p̄tē idigniorē exp̄s sit. de q̄ magis dubium esse poterat. quod uerbum ipsam assumpserit. Moraliter autēz ma luit dicere caro quam anima. ad commendādū inenarrabilem condescensum benignitatis et humilitatis dei unde partem uiliorē nominauit. In quo superbiam multorum pcurit. qui requisiti de cognatione sua: respondent nominando aliquem tenentem statum dignitatis. etiam in linea remota dicentes se esse nepotes talis ep̄i prepositi uel decani aut huiusmodi. et tacent de parentibus et alijs qui magis sunt propinqui. Exemplum ad hoc fabulosum narratur de mulo. qui requisitus q̄s esset pater eius respondit dextrarius esset eius auunculus tacens et erubescens quod azinus esset pater eius ((Et)) sic uerbum ((habitauit)) in nobis id est in nostra natura inseparabiliter ut amplius nullatenus ab ea disingere. Nō est intelligendum quod habitauit in nobis q̄i in unitate suppositi. in quolibet nostrum sicut in christo. sed intelligendum in unitate nature humane. quam communem nobiscum habuit. cum qua mansionem perpetuam inijt. Uel hitauit in nobis id est inter nos in mōdo fm illud Baruch in trīs uisus ē. et cū hōib⁹ cō

uersatus ē. Moraliter pōt etiam intelligi de i habitatōne mentali. qua deus mentem ihabitāt p gratiam. Et hec uerbi inhabitatio mēta lis bene sequitur ei? ihabitationem carnalem qua uidelicet factū est caro. sicut effectus seq tur suā cām. Ex eo enī q? vbu ē incarnatū pro uenit nobis illud bonū q? idem vbum nos iha bitat mētaliter ((Et uidimus gloriā eius)) id ē cognouim? maiestatem gloriosā diuinitatis ((q?)) id est uere ((unigēti a p?e)) unius et eiusdē cū eo uidere nature. Uidere accipi? p uisione corporali et pro cognitōe intelligibili. et utroq? modo uidendi habuit iohes et alij apostoli no titiam uerbi incarnati. q? cū ipso fuerunt cor poraliter cōuersati et sic uiderunt sensibiliter opera. uirtutē totis nature excedentia. ex qui bus uisu mentis pceperunt et itellexerunt diui nitatis eius excellentiam in carne latētē. q? p infirmitate carnis uisibilis superbi credere no luerunt. Gloriam q? uerbi cognouerunt di scipuli in sapientia doctrine. et q? erat docēs si cut potestate habens. et ppria auctoritate lo quens: similiter i miraculozū operatione. et q? creature obediāt ei ad nutū sicut dñs et crea tori: necnon i transfiguratione. i passione. i re surrectione. in ascēsiōe et i spiritus sancti missio ne. Propter q? dicens et uidimus gloriam ei? subdit q? exponēdo hāc glām quasi unigeniti a patre id ē nō per adoptionē: s? reuera unige niti per naturam et naturaliter ab eo pcedētis et per cōsequēs eandē naturā numero cum ipso habentis. Et attende q? ly quasi. nō ponitur h ad significandū similitudinē filiatiōis diuine q? non est h expressiūz similitudinis uel opatiōis: sed ueritatis et expressionis. Alē si dicat fm Lris. Uidimus gloriam qlem decebat et ueniens ē habere unigenitū filium. Et est mo dus loquēdi fm eundem. sicut si aliquis uidis set regē ualde ornatū. et in mltiplici glā in cedētem: et incipiens de hoc alijs narrare. nec ualens totū apparatus et ornat? claritatem e numerare diceret alijs sic. Quid oportet mltā dicere: quasi rex ibat. i. sicut decebat regem. Ita et hec euangelista. cū nō posset sub breui sermone omnia q? de gloria uerbi cognouerāt enarrare: puta quomodo angeli ipsū glorifica uerant ut serui pastōes magi adducti per stel lam. demones de corporib? expulsi. mortui su scitati. infirmi curati. et alia iā supra memora ta. Et breuiter oīs creatura cognouit et clama uit regem celozū aduenisse: immo et pater de cel? et spūs sanct? fr? ipz uēiēs hec testati sūt. Nec et infinita alia gloriā uerbi attestātia breuiter pphendēs iohes dicit et uidimus gloriā eius. qua si unigeniti a p?e: id est talē qlem decz unige nitū dei. Est ergo dei filius iuxta diuinitatis excellentiā. unigenitus a p?e: iuxta frnā uero societate primogenitus in grā. Unde ē q? fra ter nūcupat? et domin? fr? q? priogenitus dñs q? unigenitus. Cognitio autē vbi incarnati q? ha

buerūt apli et credētes. fuit qntū ad utrāq? na turā scz diuinā et hūanā: qntū ergo ad diuinā dicit. et uidimus glāz eius q?si unigeniti a p?e sed qntū ad hūanā subūgit et uidimus eum plenū grā. i. carismatibus. q? oīa dona sancti spūs absq? mēsurā recepit: et ueritatis q? pmissa adimpleuit. Et dic plenū grē ad exauriēda pec cata. et plenū ueritatis adimplēda pmissa. Et ue re plenū. q? in xpo habitat oīs plenitudo dñi tatis corporaliter. Et notādū q? istud euāgeli uz cū sit altissime itelligētie. et cōtineat pfūdis sima misteria. et pcpue ubi dicit vbu caro fac tū ē cuius misterij modū explicare ille factissi mus iohes se fate? idignū: nō dubiū qn vba sint magne efficacit. Un cōsuetudo laudabilis ē. q? i fine misse istd euāgeliū legi? de cuius euā gelij efficacitā. breuiter recito qdā exēpla. In a q?ntia fuerūt deo demōiaci. abo medicī. et ui dēs unus q? alteri pl? dare? clā uni sacerdoti dixit. Si feceris id q? tibi dixerō scz q? illd euē geliū. In pncipio erat vbu legeris i aure focij mei me tñ nō audiēte p?ro fugabit? dñs ab ipo Intelligēs at sacerdos vsuciā dñmōis: alte illd euāgeliū legi? Et cū dicēt. Uerbu caro fact? ē stati dēones euolauerūt et abo liberati sūt. Itē narrat diabolū dixisse cuidā scō hōi ēē quod dā. vbu euāgelij ualde tremebūbū demōib? q? i?rogāte q? eēt illd vbu: noluit dicere. Uir aut ille cū pduceret i mediūz plures auctoritates diabol? rīdit ad siglā nō eē illd. Tādē i?rogat? ā eēt illd. Uerbu caro factm ē. nō rīdit: s? cū cla more dispuīt. Itē cuidā abbati appuit dya bol? i forā mlieris pulchre. alliciēs eū ad ocu bitū. cū soli essēt i q?dā uiridario: et ad v?tes ab bas maliciā diaboli signit se: dicēs. vbu caro factū ē et hitauit i nobis: et mor dñs cū mag strepitu disparuit. Itē legi? de q?dā mona cho qui cū audiens legi istud euāgelij. In pncipio erat uerbu. et puenit ad uerbu caro factū est nō genuflecteret nec aliquā reueren ciā faceret: diabolus ei alapā dedit: dicēs. Si legeret uerbu demon factū est. nos nunq? ge nu flectere cessaremus. Et expimēto patet. q? uidiūz eū ((plenū grē et ueritatis)) q? de pleni tudine eius nos oīs accepimus et grām pro grā. Quasi diceret. etiam nos oēs duodecim. et oīs plenitudo fidelium et qui nūc sūt et futu roz. de plenitudine ei? accepim?: et ideo plenū fuisse dice? possum?. Ubi sciēdū q? multiplex distiguitur pleitudo. Una ē uniuersitatis siue nūerositatis et corporeitatis q? generalit? s? di uersas p?ōas ē i ecclīa cui nullū donū deē. Alia ē sufficiētie. q? fuit i stephano et i alijs scōis et ē i siglis iustis. i uno quoq? p sua capacita te. Tercia ē progatiue siue habūdacie. q? fuit i bēa v?gie. q? oīs scōs excedebat i doīs grē. Un sic i sole de? posuit vtutes oīm fidez: ita et i Maria vtutes oīm sanctoz. Quare nō suf ficit ei h?re cū alijs plenitudinē sufficiētie. ni si habeat eā cū siglari progatiua et in tāta ha

bundantia q̄ possit sup̄fluere z redundare su
p̄ peccatores. cuius tamē gratie auctor ē xps
Quarta est plenitudo cōsumatōis siue excel
lentie z sup̄effluentie que fuit in xpo z de q̄
dicit hic iohes. Non solum em̄ habuit plenitū
dinē i alijs reptam. sed etiam in alios redun
dantem. q̄ de hac plenitudine donorum quaz
habuit. om̄s nos electi tāq̄ huius capitis mē
bra. quasi per puos riuulos quosdā. supra me
rita nostra accepimus. scz gratiam pro gratia
Gratiam reconciliationis z salutis. pro gratia
fidei qua in eū credimus. gratiam uite eterne
pro gratia preueniente z iustificāte: gratiam
remunerationis p̄ gratia meriti dedit enim no
bis gratiam ut per eam gloriam cōsequamur q̄
ē gratia cōsumata. Et breuiter q̄cqd de gratia
additur gr̄e preuenienti totum est gr̄a p̄ gr̄a.
Unde ē illud. Quicqd habes meriti puenitrix
gr̄a donat. Nil deus in nobis p̄ter sua dona co
ronat. Unde Augus. Quā gr̄am p̄mo accepi
m̄. S̄idē uocatur em̄ gratia qz gratis dat̄ hāc
ergo accepit gratiā primā peccator. ut ei⁹ pec
cata dimitteret. Et iterū gratiā p̄ gr̄a. i. p̄ hac
gratiā in qua ex fide uiuimus recepturi sum⁹
aliā. i. uitam eternam: uita ei⁹ eterna quasi
merces ē fidei: Sed qz ip̄a fides gr̄atia ē: uita
eterna gratia ē p̄ gratia. Et qz ut dictum ē
de plenitudine eius om̄s gr̄am accepimus i fō
te at̄ pleno uas accipere pōt aquam q̄tuz pōt
secundū suam capacitatem. z si parum accipi
at nō est d̄fectus fontis: sed uasis sic in xpo q̄ ē
fons uite plenus. nos gr̄am recepimus secundū
cordiū nostrorū capacitatem. Sed uidim⁹ qz
plus capit uas bassū z latuz. q̄ uas altū z stric
tū sic cor bassū per humilitatem. z latum p̄ ca
ritatem. plus recipit z magis ē capax gr̄e quā
cor altum p̄ superbiā et stricturn p̄ auaritiā.
Unde ex pte dātis nō ē defectus sed ex pte no
stra ē defectus si non accipimus p̄ humilitatē
z dilectionem quātuz possumus. Unde yfodo
rus. Nullo magis dei z hoīz gr̄az meremur. q̄
si humiles in sinu caritatis esse studeam⁹. Ut
autēz dicit Aug⁹. Non erat ista gratia in uete
ri testamento. qz lex minabat̄ non opitulabat̄
iubebat non sanabat. lāguorē ostendebat non
auferebat: sed p̄parabat medico uenturo cuz
gr̄a z ueritate et iō modicū acceptionis gr̄e d̄
terminans subiūgit. Quia lex p̄ moysen data
ē q̄ est annunciatio salutis. gr̄a q̄ dat in uirtu
tibus z donis et sacramētis. et q̄ fit sal⁹ hoīm z
ueritas ipletōis figuraz z p̄missionū. p̄ ihs sal
uatorē xpm uictū spū sc̄to. facta ē i se z p̄ se. suf
ficiēt. Un̄ Aug. Mōtē ei t̄palē z eīna occidit
mors dñi tui. ip̄a ē gr̄a. q̄ p̄missa z nō hīta erat
i lege. Et Criso. Ea em̄ q̄ i nouo testamēto p̄fi
ciēda erāt. i ueteri testamēto figuris p̄scripserūt
q̄s xps uēies adimpleuit. Un̄ figura data p̄ moy
sē ueritas p̄ xps facta ē. qualē at̄ h̄ gr̄a z ueri
tas facta ē on̄dit cū subdit. dū ut ē neo id ē nī
la creatura uidit unq̄. i. uisiōe cōphēsiōis. qz

ut dicit Criso). Nec āgeli nec ip̄a seraphi esse
tiā dei uiderūt. uel deū nemo. s. mortaliū uidit
unq̄. Unde Grego. Quamdiū h̄ mortaliter ui
uit. uideri p̄ quāsdā ymagines de⁹ pōt s̄z p̄ ip̄a
nature sue sp̄ez nō pōt ut aīa gr̄a spūs afflata
p̄ figuras q̄sdā deū uideat s̄z ad ip̄am uim eius
essēte nō pringat. Si uero a q̄busdā pōt i hac
corruptibili carne uiuentibus eterna claritas
dī uideri: hoc ab hac sn̄ia nō abhorret. qm̄ q̄s
q̄s sapias q̄ deus est: uidet. huic uite fūdit⁹ mo
rit̄. ne iam eius amore teneat̄. Et aug. Nisi ei
ab hac uita q̄sqz quodāmodo moriatur non i
illam rapitur z subuehitur uisionem. Et subdi
tur de eo a quo cōprehenditur unigenitus scz
filius q̄ ē z manet i sinu id est i intus fecerit
p̄ris et̄ni. Per qz s̄z Criso. signat familiaritas
z coeternitas eius apud p̄rem: ipse enarrauit
fidelibus qz uidit. qz eos de secretis diuinitatis
docuit. ut de misterio trinitatis z de multis a
lijs. q̄ nō fuerunt ita explicite tradita i lege. z
p̄phetis. sicut xps explicauit: sicqz eos i fide z
gr̄a fidei fūdauit. ac uia salutis oībus on̄dit z
i se apuit. Un̄ Beda. hō factus enarrauit qd
de trinitatis unitate sciēdū q̄liter ad ei⁹ comē
platōem p̄p̄rādū. q̄b⁹ actib⁹ sit pueniēdū. Q̄ro
Om̄e ihu xpe filij dī uiui. q̄ es lux vā
d̄ q̄ illuminas om̄nē hoīez ueniētē i hūc
mōm. ego miser q̄ tenebris dēsis obfus
cor. te adoro dēpcans misericordiam tuaz ut aīam
meā illumines. mentem informes. cogitatiōes
disponas. sensus componas. sermones. z actus
dirigas: quātēus iniquitatis auctor z tenebra
rum amator non me surripiat nec in me signū
suum reperiāt: sed uerissime lucis fulgore per
cussus procul a me recedat. ut per claraz z re
ctam semitam. ad te lucis auctorem tendens:
ad tuā gloriā pueniā sempiternā. Amen.

Quia iohes cōfessus ē se nō eē xpm sed eius
precursorē. z nunciū. Capitulu. xix.

Om̄ibus autem existimantibus
z cogitatib⁹ in corde suo de iohā
ne. ne forte esset xps in lege pro
missus tum propter mirabilem
eius conceptum z ortum: tum p̄
pter sc̄te uite eius meritum: tum propter do
ctrine eius prudentiam efficacem: tum pro
pter baptisimi nouitatem. pharisei audita opi
nione quam turba habebat de iohanne: mo
ti contra eum. quod si baptizandi officium p̄
ter ordinem legis z traditōnem eorū assūsisz
idebite. z dubitātes an messias esset (miserunt
ab hierosolis) ad iohē d̄ stirpe sacerdotali ex n̄
tē (sacerdotes z leuitas) i lege sapiētes (ut itro
garēt eū) q̄s esset z q̄re baptizaret. Sapiētes
tñ z scribe scire poterāt eū nō esse xpm. qz xp̄⁹
p̄miss⁹ fuit ex tribu iuda: iohes at̄ fuit ex tri
bu leui. Iohāni i utero sc̄tificato. mouet q̄
stio q̄s sit: ratiōe cui⁹ nota q̄tuor q̄stōes cuili
bet de se mouēdas. scz. qd sit i natura. qd in p̄
sōa q̄lis i forma q̄nt⁹ i statura. Pri⁹ ḡ de his

reipsuz interroga . ut uideas quid interroganti deo possis rñdere . Prima ergo questio ē qđ sis in natura . Ad hoc trina ē rñsio . Es enīz hō rñtione corporis terra . ut humiliteris cōtra supbiaz : es rñe aīe spūs ut sursum coneris cōtra auaritiaz : es rñe homo idest animal rationale ut rationabiliter cōuerferis cōtra luxuriaz . Nec ergo querit a te deus . Tu quis es . O superbe d natura sti . n̄ ex terra te hūilians . sed aer te exaltans : nō spūs querēs spūalia . sed caro sapiēs terrena : n̄ hō rñe utēs . sed bestia brutaliter uiuens . Secunda questio est quis sis in persona . et hoc queretur a te quando pulsaueris ad ianuam : dicens dñe dñe aperi nobis . Et forte respondebis xpian⁹ sum . Sz (ut dicit Ambro .) mendaciū est xpianum se dicere et opera xpi nō facere . Uel forte rñdebis amic⁹ ē . Sed attē d qđ dicit . Vos amici mei estis : si feceritis que p̄cipio uobis . Si ergo neuter es : audies . Amē dico uobis nescio uos . Tertia questio est . qđ sis scz in forma morum et actionum interi⁹ et exterius . ut attendas diligenter quātum p̄ficiās uel quantum deficiās . Quarta questio est quantus sis . scz in spūali statura : qđ puus p humilitatem ut sciatur an possis per angustā portam intrare ad uitā qđ magnus p caritatez ut sciatur quantus tibi locus in celo debeā .

Interrogatus ergo qđ esset (cōfessus ē) ueritatem (et nō negauit) hoc ei esset negare ipz xpm . qđ ē ipsa ueritas . Unde sequit⁹ (Et cōfessus ē qđ nō sū ego xps) In quo magis ad mentem et intentionem querentium quam ad uerba et questionem respondit . ad hoc enim querebāt quis esset . ut responderet eis si esset christus an non . Unde licet expresse nō querebant an ipse esset christus hoc . tamen secundum Criso . intendebant i corde . ut patet ex iohannis respōsione . Cōfessus est se non esse quod non erat : nō negauit se eē qđ erat . Cōfessus ē se nō eē xps qđ opinio uulgi publica habebat : et non negauit se esse xpi p̄cursores qđ erat . Cōfessus ē se nō eē iudicē : non se negauit iudicis p̄conez . Cōfessus ē se nō esse ecclesie sponsū nō negauit se sponsi amicū . Cōfessus est se non esse v̄bū : non se negauit eē uocē . Elegit solide subsistere i se : ne humana opione inaniter raperet sup se . Magis enī uoluit infirmitatē suā hūiliter recognoscendo iter mēbra xpi nūerari : qđ eius nomen imerito usurpando ab ipo xpi corpore abscedi . Sic ergo nobis iohis hūilitas qđ nihil maius ē : cōmendatur que cum tante uirtutis esset et auctoritatis apud iudeos . ut eum crederent xpm : non est tñ eleuatus in supbiā . usurpans nomen et honozē alienum . Ut enim (ait . Crisostomus) deuoti famuli ē . non solum nō raperet gloriā dñi : sz et oblatā et multis respueret . Sed hanc iohis hūilitatē lucifer non habuit : que glām diuinitatis usurpare sibi uoluit . Hanc et hūilitatem primi parentes nō habuerūt . qđ dñe sapie similitudinē sibi usurpare

uoluerūt . Hanc igitur hūilitatez ille malign⁹ nō habebat qui se extollens diuinuz sibi honozē usurpabat . Et adhuc hodie quidāz imitant luciferū ut tyrāni : qđ se uolēdo uiolētē p̄sūt : et abiciofi qđ se extollēdo neq̄ter supioritatē querūt . Quidāz imitāt p̄thoplastū : ut h̄tici et homines mūdāe sapie : qđ uolūt pl⁹ sage qđ opret sapere . Quidāz vō p̄figurāt ātixp̄z : ut ypocrite . si mulātes s̄citatē ac mēdaces et dolosi negantes uitatē . Igit qđ iudei estiabāt iohēz eē xps i lege p̄missū . p̄z qđ fm s̄c̄pturas . s̄c̄ n̄ auferret s̄c̄pturā de iuda . et h̄ mōi dñice icarnatōis tps ad eē tūc eis fuit notū . Sz mira cecitas iudeorū : qđ cū crederēt iohm eē xps credere nolēbāt ipso iohē attestāte xps eē saluatorez tot signis ac uirtutibus approbatuz . Et qđ sicut ap̄lo iudeorum expectabāt xpus uēturus . ita et helyas ipm p̄cessurns . sicut enī aduentus xpi fuerat iudeis p̄missus . ita etiā helye aduētus et ideo uidētes qui missi erant qđ iohēs nō cōfitebāt se esse xpm (querebant si esset helyas) Propter duo querebāt si esset helyas . quorūz unū est silitudo habitus et uite austeritas : aliud silitudo officij p̄cedendo aduētum xpi et rñdūt se non esse helyā . Sic iohēs fuit angls n̄ natura et p̄sona . sed officio et uita : sic etiā hic se negat helyam eē corpore et p̄sona : sz alibi xpus dicit eū esse helyam offitō et uita . Non fuit ergo helyas i p̄sona et corpore . sed in spū et uirtute : qđ . s̄c̄ in suis opibus ondebāt silitudinē helye . Sicut enī helyas aduētum dñi pueniet scdm̄ : ita iohēs p̄uenit p̄mum . Ille p̄cursor uenturus ē iudicis iste . p̄cursor factus est redēptoris . Et sicut helyas in deserto morabāt . parco cibo utebatur . et duris uestibus opiebatur : sic et iohēs . Ambo in deserto quersati . ambo uictu parci . abo uestitu icl̄ti . Et sicut helyas magni zeli fuit . sic et iohēs zelo ueritatis mortuus est . Ambo reges arguebant abo regum infamiam tollerabant . Ille iordanem celū petiturus diuisit . hic ad lauā ex quo celū petiit mltos ouertit . Et qđ iohēs negauit se esse helyam . quem ante christi aduētum nouerāt eē uēturū (querebāt si p̄pha eēt) scz ille de qđ moyses locut⁹ . ē quē et credebāt esse uēturū āte xpm . Erat enī famosa opio tūc t̄pis . qđ ante xpm ueniret un⁹ magn⁹ p̄pha . sin gl̄aris . p̄ eo qđ s̄c̄ptū ē . p̄pham suscitabit de⁹ de fr̄ib⁹ ur̄is . ipm tāq̄ me audietis . qđ sz ueritatē intelligēdū ē d̄ xpo . licet iudei itelligerēt de p̄pha alio . et ideo itrogaueūt eū si eēt ille p̄pheta . Et rñdens negauit se esse illū . p̄phā . d̄ qđ s̄c̄ptura p̄dicta itelligit . sz nō negauit se eē p̄pham absolute nec p̄phetā missū an̄ xps . Si enī fuit pl⁹ qđ p̄pheta . seq̄t qđ fuit p̄pha . qđ m̄ iclud̄t i maiori . Lū igr iohēs tā famosus eēt ut posset si uellet xps putari : noluit n̄ solū xps sed nec helyas nec p̄pha ali⁹ reputari et hoc ē d̄ eos qđ se iactāt de genez uita scia et hui⁹ mōi Deinde cū istaret et q̄rerēt qđ esset . et quid

de se diceret. ne ad illos qui ad eos miserunt abfque responso rediret: respondit dans de christo testimonium asserendo se eius esse precursorem. et dicens. Ego uox non quidem in persona et corpore. sed in officio similitudine uox in qua uerbi et christi per me clamantis in deserto dirigite uiam domini. sicut dixit ysaías propheta. id est ego sum ille. de quo scriptura ysaías dicit. quod in deserto iudee clamare debet. ut homines ad christum aduentum in mundum se praepararent. praenuntius christi in deserto clamat. quod iudee a gratia dei deserte et destitute seu derelictae solatium redemptoris annunciat. Et bene designat iohannes in praeparatione uocis. quod erat annuntiatio uerbi diuini. id est christi qui secundum diuinitatem est uerbum patris sicut uox humana est expressissima uerbi mentalis. Uox ergo uocat iohannes quod uerbum uocatur christus. Sicut enim praecedit uox rebum ita iohannes praecedit christum. Nam statim ut ex ore loquentis sonus in qua lescentia praecedit uox est uerbum antequam notum est. quia omne uerbum aliquid significat. Et sicut uox manifestat uerbum. sic iohannes christum quod propterea uenit. ut eum in israel manifestaret. Item uox per pinquior est uerbo quam sonus quod primo auditur sonus deinde percipitur quod uox est. et deinde uerbis quod dicitur per uocem. Si iohannes perpinquior est christo quam alij prophetae quorum propheta fuit quasi sonus. respectu iohannis quod illi de remotis iste de prope quo christum indicauit dicens. Ecce agnus dei Merito ergo iohannes precursor domini uocatur. quia et nascendo et baptizando et predicando et moriendo: et ipse sui nominis appellatione christus praecurrebat. Sed quid clamabat. alius euangelista sicut narrat dicens. Parate. id est preparate uiam domini. id est quo ad mandatorum implectionem. rectas facite semitas eius. id est quo ad consiliorum super erogationem: ut ipse ad uos uenire dignetur. et in uobis habitare: qui nisi per uiam et semitas rectas nescit incedere uel ad homines intrare. Unde in psalmo. Uias tuas domine demonstra mihi per semitas tuas edoce me. Primum clamabat ad omnes. secundum ad proficientes. Et he semite per quas cito compendiose preueniunt ad patriam melius rectificantur in solitudine. id est in mundanorum elongatione et omnimoda temporalium abstractione: ne per colles deuialis mundane oblectationis contingat oberrare. has autem semitas quidam obliquant qui specie sanctitatis pretendentes uel habitum religionis gestantes in obseruationibus religionis et consilijs euangelicis non recte ambulant nec seipsos in illis rectificant. Uel per uias que aptiores sunt possunt intelligi actiones per semitas que magis occulte sunt cordis intentiones. Unde parate uiam domini per mali desertionem. et boni operationem rectas facite semitas eius. id est intentiones occultas facite rectas non distortas. scilicet per eternis non per terrenis faciatis. Reformato imaginis in mente in hoc attenditur. quod facies mentis icurata ad terram per terrenorum oblectationem: erigatur sursum. et fructificetur per celestium considerationem et dilectionem.

Unde in canticis recti diligunt te. Ubi secundum Bernardum. Recti intelliguntur qui a terrenis sunt abstracti. ac contemplatione et dilectione totum ad superna erecti. Unde dicit quod querere et sapere sunt super terram curuitas anime est: meditari uero et desiderare que sursum sunt rectitudo. Qui est fecit uiam secundum eundem Bernardum. attestatur statura erecta corporis humani. Quid enim idecentius. quam curuatus recto corpore gerere animam. Peruersa res est et feda. luteus uas quod est corpus de terra. oculos habere sursum. celos libere respicere: spiritualis uero celestis creatura. suos contrarios oculos. id est inter nos sensus atque affectus trahere. deorsum in terram. Et subdit. Omnis uallis id est populus gentilis uel quicumque humilis. implebitur bonis spiritualibus: scilicet gratia in praesenti: et gloria in futuro et omnis mons et collis. id est iudaicus populus uel quicumque superbus humiliabitur. id est euacuabitur: quia gratia et gloria amittet: deus ei superbis resistit humilibus autem dat gratiam. et qui se exaltat: humiliabitur. et qui se humiliat: exaltabitur. Mons dicitur quantum ad maiores. et colles quantum ad minores. Et erunt praua. id est corde malorum per iniusticiam distorta. erunt indirecta: id est per equitatem iusticie rectificabuntur et ad iusticie regulam dirigentur: et aspera. id est mentes iracunde et imites in uias planas. id est per infusionem gratie ad mansuetudinem conuertentur: et corda contra christum indurata mollificabuntur: et uisibit oculo corporali in primo aduentu. omnis caro. id est omnis homo tam gentilis quam iudeus. salutare dei. id est christum dei filium. Diuidebatur enim tunc cõitas hominum in duas partes. scilicet in iudeos et gentiles. et multi de his omnibus hominibus uiderunt eum in modo inter homines conuersum. Potest etiam hoc uerbum intelligi de uisu spirituali. quo uidetur eum conuersi ad fidem catholicam ex omnibus gentibus totum mundum. Uel uidebit eum in forma humana omnis homo. tam reprobis quam electis in seculo aduentu scilicet in die iudicii. Et cum missi a iudeis. audiret a iohanne. quod non erat aliquis trium praedicatorum quos expectabant. tanquam personas solemnes: quierunt ab eo dicens. Quid ergo baptizas nouum ritum inducendo. et officium alienum usurpando. si tu non es christus qui potestate propria baptizabit. neque helyas qui in transitu iordanis baptismum significabat. neque propheta cuius officium est baptizare. ut patet de helyseo qui naama baptizari misit. Quasi diceret. Quare tibi officium baptizandi usurpas: cum uicem personarum quibus scriptura baptizare concedit non geras. sicut proprio ore confessus es: Notandum autem quod licet iohannes non esset christus. poterat tamen baptizare: quod erat precursor eius: et ideo debuit parere uiam illius. Item licet non esset helyas personaliter: erat tamen uirtute. Item si non erat propheta ille singularis. erat tamen plusquam propheta communis: et ideo baptizare potuit. Et respondit eis iohannes testimonium de christo iterum perhibendo quod sicut praecurrebat praedicationem christi sua predi-

catione et denunciatio: ita baptisma Christi prece-
debat suo baptismo. sicut et propheta antiqui-
tus aliquando denunciabant futura. non solum
uerbis sed etiam factis. Unde dicit (Ego bap-
tizo in aqua) in penitentiam: non in spiritu. in remissione
peccatorum: docet uos penitere. non potens
uos absolueret. Ego baptizo in aqua preparatione
corpi tantum lauando ad significandum illum qui uen-
turus est baptizare in spiritu sancto auctoritate. et
etiam aias ablundo. Quasi diceret. Non deberis i-
putare audacie quod ago. nec mirari si ego qui non
Christus neque helyas. neque ille propheta singularis
baptizo: quia baptismus meus non est completus et per-
fectus. Nam ad completionem et perfectionem bap-
tismi exigitur locio corporis et anime: et corpus
quidem secundum naturam lauat aqua aia uero non nisi
spiritu. Unde et ego baptizo in aqua tantum in peniten-
tiam id est in signum penitentiae purgatis aias. corpore
lauo corpus. et institutum baptisandi usum. parat
uiam fortiori me donec ueniat qui abluat aias per
spiritum. Unde Ambrosius. Ego inquit. uos aqua bap-
tizo. Cito probauit se non esse Christum. qui inuisibi-
li operetur officio. Nam cum ex duabus naturis
homo. id est ex anima subsistat et corpore: inuisibile per
inuisibilia. inuisibile per inuisibile misterium conse-
cratur. aqua enim corpus abluunt: spiritus anime de-
lecta mundatur. Et ideo aliud fuit baptismus
penitentiae: aliud est baptismus gratiae. Iste ex utroque
illud ex uno. Nam cum delecta corporis sint mentis
et corporis purificatio quoque debuit esse comu-
nis. Et bene non uerbo. sed ope declarauit non
esse se Christum. opus enim hominis est gerere penitentiam delictorum
dei munus est gratia implere misterium. Nec Ambrosius.

Iohannis ergo baptismus umbra et figura
erat melioris baptismi quia significatio et prepa-
ratio quedam erat futuri: propter quod ut habetur
in actibus. forma baptismi iohannis erat in nomine
uenturi. Nec putandum est baptismum iohannis
pauisse hominibus. quia et si peccata non dimitte-
bantur: omnes tamen qui ab illo baptisabantur.
sub peccati uinculo strictos esse sentiebant. et ideo
redemptorem et mundatorem qui peccata dimittere
posset. mox ubi apparuisset querere necesse
habebant. Unde baptisabat in penitentiam. id est ad
hoc ut agerent penitentiam ut sicut ipse eos aqua
lauabat exterius: ita ipsi se penitentia lauarent inte-
rius. ut mox Christo ueniente pati essent ad eius
baptismum suscipiendum: quia quos baptisauit bap-
tismi sunt iterum. Baptismus enim ipsius erat que-
dam prestatio credendi in Christum uenturum. et fa-
cienda opera penitentiae ut deuotius reciperent ipsum
Utilis ergo erat baptismus iohannis. propter
assuefactionem ad Christi baptismum: et propter uite
emendationem. quia baptisabantur conscientibus peccata
sua. et propter Christi manifestationem. Unde et
subdit (Medius uisum stetit) id est prius est in-
ter uos quem predico. quem est mediator dei et
hominum (quem uos nescitis) nec cognoscitis. et ad
illum cognoscendum ego uos preparo. baptisando
in aqua. Ista uerba exponi possunt in modo

secundum humanitatem Christi. secundum quam ad litteram
Christus fuit in medio iudeorum quia inter homines
coiter est uersatus. quasi unus ex eis: et non
cognouerunt penitentem. quem crediderunt futurum
Alio modo exponunt de Christo secundum diuini-
tatem. secundum quam ubique prius est et inuisibilis: Et
secundum hoc medius est omnibus rebus creatis: et tamen
nemo scit eum quia nemo apprehendit. Hic nota
quod Christus sepe legitur locum medium specialiter eli-
gere quia medius est locus humilis. unde ipse ait
Ego autem in medio uestrum sum sicut qui mini-
strat. Iste est locus inuicibilis: quia uniformis se habet ad
omnes ut centum ad circumferentiam. Unde Petrus.

In ueritate operi quia non est personarum
acceptor deus. Item medius est locus unita-
tis: quia extrema uniuersi in medio. Unde apostolus.
Ipse est pax nostra qui fecit utraque unum. Item
est locus stabilitatis. quia medius mundi est fixus
Unde apostolus. Fundamentum aliud nemo pone-
re potest. Item locus primitatis quia omnibus
partibus appropinquat. Unde in actibus. Si forte
attraheret eum cum non longe sit. Et subdit iohannes
de Christo (Ipse est qui post me ueniet uel
uenturus est) quem ego ut precursor praenuntio: qui
tamen ante me factus est sed iam uenisset nascendo tamen
dicit esse uenturum quia nondum uenerat ad bap-
tismum nondum se manifestauerat predicando. et mi-
racula faciendo: ac nostre redemptionis myste-
rium complendo. Et tamen iohannes preceperit Christum tem-
pore natiuitatis et mortis: non tamen resurrectionis
et ascensionis. Uel qui post me uenturus est. id est qui
predictus est a prophetis. post me uenturus est. Se-
cundum Remigium quoniam modis uenit Iesus post iohannem
sanctus nascendo. predicando. baptisando. moriendo.
et ad inferos descendendo: Et cum hoc quod
dicit (ante me factus est) non possit intelligi
secundum deitatem que facta non est: nec de
humanitate qua Christus posterior est iohan-
ne factus: oportet quod intelligatur quo ad honorem
et dignitatem. quia quasi dominum sequitur eum iohannes
habet et uadit post eum. Ante enim hoc in loco
non temporis sed ordinis habet significationem. et nota
dignitatis: non natiuitatis personam. Ac si
dicat secundum Crisostomum. Non quia prior ueni ad predican-
dum: ex hoc maiorem illo me estimetis. Post
me ergo uenit tempore: quia postmodum natus
ante me factus est dignitate: quia tantum clarior et
honorabilior. seu maior et dignior. mihi propositus
est et prelatus. Huic simile est cum de alio
quo dicimus hic olim me minor uel mihi par
erat. sed modo ante me factus est. honore modo me
precedit. modo mihi prelatus est: uel factus est ante
te. sinceritate conscientie. innocentia uite. fame
decore. Prelationis autem Christi causa iohannes
apertum. cum subiungit. Qui prior me erat. Pro tanto
enim ante me factus est id est mihi prelatus. et
dignitate antepositus est: quia et si posterior sit in
tempore est tamen prior in eternitate quia prius me
erat non secundum humanitatem quam accepit
in tempore sed secundum deitatem. in qua est ab eterno

cū patre prior me erat. qz ipse ab eterno .ego
ex tpe. Qm̄ que post me natus ē de matre sine
patre. ante oēm creaturā sine ullo initio geni-
tus ē ex patre sine matre ((Et fortior me ē)) qz
ipse deus fortis z potēs. ego aut̄ hō z fragilis
z ipotens. Ille dñs. ego seruus. ille impator.
ego miles. Unde rabanus. Fortis ē iohannes
q̄ sp̄s sanctū dignus ē h̄re: fortior q̄ eundē po-
test dare. Fortis qui regnū celozū p̄dicat for-
tior q̄ donat. Fortis qui baptizat i peccatozū
cōfessione fortior q̄ in eozū remissione. Im-
mēsitatē at̄ excellētie eius subdēdo māifestat
((Quis nō sum dignus. ut p̄cubens solū cor-
rigiā calciāmētozū eius)) qd̄ humile z uile offi-
ciū ē. Quasi dicat. In tātū ē aū me. ut ego ne-
qz seruire ei neqz i ultimis mīstrozū eius uoca-
ri dignus sū: calciāmētū enī soluere ultimi mī-
stri res ē. Cum xp̄s calciāmēta nō portauerat
p̄z qz hec ē methaphorica locutio: qz iohes in
hoc dicit se nō esse dignū exhibere xp̄o. ēt mi-
nimū obsequiū: hoc exprīmēs fm̄ cōez loquē-
di modū. Cū enī aliq̄s suā puitatē. z alterius
excellētiā uult exprimere. solet cōiter dici: nō
sū dignus tangere sotulazēs eius uel aliud hu-
iusmodi. Nec mix si iohes hoc dixit. qz homo
q̄ntuncūqz magnus deo cōparatus nihil ē nisi
puliū z cinis: nec ēt aliqua creatura ē digna
ei seruire. nisi p̄ gratiā assumat. Per hoc ostē-
dit ēt iohannes ipsis phariseis qz officiūz aliē-
nū non usurpabat: sed tñ suū p̄priū officiū
sc̄z p̄cursozis exercebat. Uel fm̄ grego. allego-
rice p̄ calciāmētū hūanitas per pedes deitas
p̄ corrigiām unio calciāmētozū. s. aīe z corpis
ad deitatē itelligi pōt: qz nec ipse iohānes nec
aliquis aliū sufficiens est uel pōt mīsterium z
modū illius ineffabilis unionis duaz naturaz
sc̄z diuine z hūane qua uerbū caro factū ē ex-
plicare uel ap̄ire: cū hec unio tanto esset qud̄
hoiem deū. z deum hominem faceret. Unde
ysaias. generationē eius q̄s enarrabit. Quasi
diceret. Nū ē dign⁹. Ubi frego. Qua i re pē-
sandū nobis est. quō sc̄ti uiri ut humilitatis i
se uirtutem custodiant. cum quedaz mirabili-
ter sciunt: illud ante mentis oculos student re-
uocare qz nesciunt. Ut dum ex pte aliqua ifir-
mitatem suā cōsiderant: ex ea pte qua perfec-
ti sunt. eoz se animus nō extollat. Restat er-
go ut in oīe qz scit. sese mens deprimat: ne qz
uirtus scie congregat uentus elationis tollat.
Cum bona f̄res agitis: sp̄ ad memoriāz mala
acta reuocate. ut dum caute culpa cōspicitur
nunq̄ de bono opere animus letet. Sup̄iora
in uicez p̄rimos ūos attendite. Quia z quos
agere aliqua praua cōspicitis: que i eis lateāt
bona nescitis. Que licet bona assint opa: nul-
la s̄t. nisi ex humilitate cōdiantur. Qui ei sine
humilitate uirtutes cōgregat: quasi in uento
puluerem portat. Nec frego. Deinde iohis
subiungit ((Ipse uos baptizabit)) non soluz in
aqua. sed z ((in sp̄s sc̄to z igne)) gratiā sp̄s sc̄ti

z caritatis conferendo. qz nō potest facere ni-
si deus. In baptismo ei xp̄i cōfertur gratia
sp̄s sc̄ti. z per ipm̄ ignis caritatis si debite sus-
cipiatur uel obex non ponat. Baptismus aut̄
iohis ista nō conferebat: sed baptismū xp̄i si
gnificabat z ad ipm̄ disponebat. Unde Cris-
ostomus. Aliud fuit baptismum iohis. aliud domini. Il-
lud p̄nie. hoc sanctificatiōis z gr̄e i quo z sp̄s
sanctus in uno quoqz credente ad decoquēda
peccata modo ignis operat̄ urens delicta pur-
gās sordes carnis z aīe. Unde z Beda. Bap-
tismus at̄ a dño i sp̄s sc̄to. n̄ solū cū in die bap-
tismatis fonte uite in remissione peccatorum
abluimur: uerūetiam cottidie. cū p̄ gratiam
eiusdē sp̄s ad agenda que deo placēt: accen-
dimur. Est ergo baptismus flumīs i aqua. fla-
mis in p̄nia. sanguis in martirio. Deinde p̄
testimoniū iohannis de primo xp̄i aduētū ad-
dit etiam de extremo. auctoritate. z mīsterio
iuditij xp̄m commendando z populis commi-
nando: dicens ((Quis uentilabrum in manu
eius.)) Uentilabrum a uentilandis paleis di-
ctum est instrumētum. quo in palestina sole-
bat purgari bladuz: z est factū sicut pala qua
proicitur granū paleis cōmixtum in altum: z
uentus paleas tollit z granum in area cadit.
Iohannes ergo methaphorice loquens p̄ uen-
tilabrum intelligit discretionem iusti examis
seu diuinum iudicium z potestatem discernē-
di bonos a malis: sicut uentilabro diuidūtur
grana a paleis. z fructuosa ab infructuosis. qz
est i manu id est in potestate z arbitrio eius:
qz iudicandi officium sibi traditum est a p̄e
qz omne iudicium dedit filio ((Et p̄mundabit
)) id est p̄fecte mundabit. z purgabit in futuro
((aream)) id est ecclesiam ((suā)) a paleis. i qua
nunc grana cū paleis. i. boni cū malis cōmixti
sunt: sed in iuditio sepabunt̄ ab eis ((Et congē-
gabit triticū)) mō pluribus locis disp̄s sc̄z bo-
nos z iustos. qui ad modū tritici sunt interius
caudidi per munditiā. exterius rubei p̄ paci-
entiā graues moribus utiles sermonibus mul-
tiplicabiles aliorū conuersionibus ((in horreū
suū)) i. in celeste habitaculū ((Paleas autēz))
i. malos z reprobos. leues p̄ superbiā. pallidos
per inuidiam. fragiles per iracundiam. aridos
per auaritiā infructuosos per accidiam. uil-
les per carnalem concupiscentiam. ((cumbu-
ret igne.)) gehenne. ((inextinguibili.)) z pena.
sensibili. In hac etiam p̄nti uita dominus ec-
clesiam purgat dū ob manifesta p̄c̄a p̄uersi z
mali de ecclesia per sn̄iam eiiciūtur: uel per
mortem de hac uita abscondūtur: sed hec pur-
gatio in fine p̄ficietur quando p̄ anglos de re-
gno suo oīa sc̄adela colligētur Uel modo mū-
dat discernendo merito nō numero: sed tunc
z numero z merito. Multa quidē z alia ex
hortans z docens iohes euāgelizabat z annū-
ciabat p̄p̄lo. Ex quo patet qz non oīa facta et
dicta iohannis sc̄pta sunt. sed pauca respecti

ue. sic et de xpo dicitur iohis ultimo. Mora liter iohes dat formam uiuendi. predicandi et fructificandi: nam eius uita austera. et quo ad uictum duplex. et quo ad uestitum asper. et quo ad locum desertum: eius doctrina uera. siue de deo siue de se ipso siue de proximo: eius operatio fructuosa. quia multos uocando baptizando et rectificando. In prioribus fuit exemplar religiosorum. scilicet doctorum. in tertio platorum. Si enim talis esset predicator omni israelima quo ad claustrales: et iudea quo ad clericos et regio quo ad laycos. ueniret et iherusalem cum eis ad sanctificandum eos. et ubi et remedium et exemplum. Ad maiorem autem expressionem predictorum locus ubi facta sunt determinat contra cum subiungit. ((Deci in bethania facta sunt trans iordanem ubi erat iohes baptizans)) Ut enim dicit Aristoteles. Non in domo neque in agulo christum predicabat sed iordanem transiens in media multitudinis praesentibus omnibus qui ab eo baptizabantur. In bethania que domus obediencie interpretatur iohes baptizare dicitur: ut qui ex obediencia dei uenerat christum nunciare imolandum per redemptionem mundi ostendatur et intelligat homines quod si a peccato originali quod per inobediencia primi parentis contigit absolui desiderant: submisso corpe. et credulo corde baptismi sacramentum suscipere. et per obediencia fidei omnes ad baptismum peruenire debent. et ut significet. quod baptismatis obediencia conuenit. Est autem duplex bethania. Una est quidam uilla extra iordanem ad duomiliaria de iherusalem. scilicet in latere montis oliueti. ubi lazarus fuit suscitatus. Alia de qua dictum est sita supra iordanem. ex altera tamen parte fluminis. scilicet in sorte duarum tribuum et dimidie. a iherusalem itinere diei unius. ubi erat iohes baptizans. scilicet in confinio gentium et iudeorum ut his et illis ostenderetur baptismus communis. Et bene trans iordanem baptizabat. quia gentes communis quam iudei baptismum receperunt. Oratio.

O hannes beatissime precursor christi. propter iudicis amicus sponsi uxor ubi diuini quod solacium nostre redemptionis annunciare meruisti in petra mihi misero apud eundem dominum nostrum ihesum christum tuis sanctissimis precibus ut purgato a uicijs pectore et ornato uirtutibus parez sem salubria tua monita uiuam domini. et rectas facias semitas eius: quatenus in extremo iudicio cum azeam ecclesie sue mudauerit et triticum a paleis sepauerit: merear inter grana tritici. et electos suos inueniri. et in horreum celestis mansionis cum eis reponi. Amen.

De penitentia facienda. Capitulum. xx.

Uia uero de penitentia per quam regnum celorum appropinquat et uia domini patitur tactum est in praecedentibus: nunc consequenter de ipsa aliquantulum lacius uideamus. Ad ueram itaque penitentiam quam amor dei et odium peccati facit. anni omnia duo requiruntur: scilicet quod peccator de peccatis preteritis doleat. et nunquam iterata uice

peccandi firmam uoluntatem habeat. Sine his duobus penitentia uera non est quod sine eis nec deus peccata dimittit. nec sacerdos absolvere a peccatis potest. Unde bernardus. Uera siquidem penitentia est sine intermissione temporis. de preteritis malis dolere. et sic plangere commissis: ut non committat plangenda. Irrisorium namque est et non uerum penitentem qui adhuc agit quod peniteat. Si ergo uis uerum penitens esse. cessa a peccato et amplius noli peccare: quoniam inanis est penitentia. quam sequens coinquinat culpa. Unde et gregorius. Penitentiam quippe agere est et perpetuata mala plangere. et plangenda non perpetrare. Nam qui sic alia deplorat. ut tamen alia committat: adhuc penitentiam agere aut ignorat aut dissulat. Unde etiam Augustinus. Inanis est penitentia. quam sequens coinquinat culpa. Nihil profuit lamenta. si replicantur peccata: nihil ualeat a malis ueniam poscere. et mala denovo iterare. Et iterum. Penitentes. penitentes. si tamen estis penitentes. et non irridentes: mutat uitam. reconcilia mihi. Penitentiam agis. genua figis et rides. subsanas paciam dei. Si penitens es. penitet te: si non penitet. penitens non es. Si ergo penitet. cur facis quod male fecisti. Si fecisse penitet. noli facere. Si adhuc facis: penitens non es. De qua uero penitentia sit agenda. notat idem Augustinus. dicens. Tres sunt actiones penitentiae Una est que nouum hominem perurit. donec per baptismum salutare omnium preteritorum fiat ablutio peccatorum. Dis enim qui iam sue uoluntatis arbitrio constitutus est cum accedit ad sacramenta fidelium: nisi eum peniteat uite ueteris. nouam inchoare non potest. Ab hac penitentia cum baptizatur soli paruuli immunes sunt. non dum enim uti possunt libero arbitrio. Qui bus tamen ad consecrationem. remissionemque originis peccati predestinatio eorum fide a quibus offeruntur: ut quasque maculas delictorum per alios ex quibus nati sunt contraxerunt aliam etiam interrogationem. et rationem purgent. Ceterorum hominum nullus transit ad christum. ut incipiat esse quod non erat: nisi peniteat eum fuisse quod erat. Altera uero penitentia est. cuius actio per totam istam uitam perpetua supplicationis humilitate subeunda est. Primo quod nemo uitam eternam desiderat. nisi eum uite huius temporalis peniteat. Quis dubitat in quacunque temporalis felicitate uersetur. penitere tamen nos debere huius uite: ut ad illam incorruptionem. tota aueritate curramus Quis ergo festinat atque exoptat ad penitentiam remeare nisi quae peregrinationis sue penitet quis itaque sane metris non ingemiscit. Qui non per penitentiam. sic esse displiceat. Deinde multa sunt peccata quae quis si gula non letali uulnere ferire sentiant tamen si multa omnia congregata quo plura sunt necesse: nisi medicamento quotidianae penitentiae defecet. Quisquis itaque se diligenter attedit. satis intellegit cum quanto periculo peregrinetur a domino.

Tercia actio est penitentiae que per illis peccatis subeunda est quae legis decalogus continet. In hac ergo penitentia maiorem in se quisque seueritatem debet

exercere. ut a se ipso iudicatus. non iudicetur a domino. Ascendat itaque homo aduersum se tribunal mentis sue. constituat se ante faciem suam. Atque ita constituto in cordis iudicio assit accusatrix cogitatio. testis conscientia. carnifex timor. Unde quod sanguis animi confertis per lachryas perfundat. Postremo ab ipso mente talis sententia proferatur ut se indignum homo iudicet participatio corporis et sanguis domini. Ut qui separari a regno celorum tunc per ultimam sententiam summi iudicis per ecclesiasticam disciplinam a sacramento celestis panis separetur. Iudicet ergo seipsum homo in istis voluntatibus dum potest et mores conuertat in melius ne cum iam non potuerit etiam propter voluntatem a domino iudicetur. Sed si iam de sanitate desperans ad dispeccata peccatis: sicut scriptum est peccatum dum uenerit in profundum malorum: contemnet noli contempnere noli desperare clama de profundis et ad dominum. De tali profundo niniuite clamarunt et propiciationem inueniunt. Faciliusque est euacuata comminatio prophetie quam humiliatio penitentis. Quicquid enim feceris quecumque peccaueris adhuc in hac uita es: uide te omnino si sanare nollit: auferret. Lux ergo ignoras. quia pacina dei ad penitentiam te adducit. *De Augustino.* Non solum ergo de magnis sed et de paruis peccatis ut dictum est. cotidiana penitentia est agenda: et quousque perueniantur: non tamen propter hoc sunt negligenda. Quia (ut ait gregorius) Nullum peccatum adeo paruum. quod non crescat neglectum. Et iterum peccatum quod penitentia non diluit. ipso suo pondere mox ad aliud trahit. Unde dicit Ambrosius. quod minimum peccatum scienti commissum grauius est toto modo. *Unus et Augustinus.* Sed ista leuia que dicimus noli contempnere. Si contempnis quam appendis expauesce. quia do numeras leuia multa. faciunt unum grade. Multe gutte implent flumen. Multa grana faciunt massam. *De Augustino.* Non itaque leuia sunt contemnenda. nec propter grauiora desperandum. Quia (ut ait Augustinus) nullum peccatum criminale est dum dupliciter: nullum ueniale dum placet. Agenda est autem penitentia sine dilatione. et dum possumus ne subito preoccupati queramus spacium penitentiae. et inuenire non possumus. *Unde Augustinus.* Remedia conuersionis ad deum. nullis sunt cunctationibus differenda: ne tempus correctionis peccati tarditate. Qui enim penitenti indulgentiam promissit dissilanti die crastinum non spopondit. Et iterum. Si quis autem positus in ultima necessitate egritudine suis uoluerit accipere penitentiam et accipit. et mox reconciliatur et hinc uadit: fateor uobis non illi negamus quod petit. sed non presumimus quia hinc bene exit. Non presumo. non uos fallo: non presumo. fidelis bene uiuens securus hinc exit. Baptizatus ad horam securus hinc exit. Agens penitentiam ad ultimum et reconciliatus. si securus hinc exit. ego non sum securus. Unde securus sum. securus sum et de securitate: unde non sum securus penitentiam dare possum. securitate dare non possum. Non dico damnabit. sed nec dico liberabit. Vis te de dubio liberare: Vis quod incertum est euadere

Age penitenciam dum sanus es. Si enim agis ueram penitentiam dum sanus es: et inuenit te nouissimus dies. currente ut reconcilieris: si sic agis. securus es: quia egisti penitentiam eo tempore. quo et peccare potuisti. Si autem tunc uis agere penitentiam. quando iam peccare non potes: peccata te dimiserunt non tu illa. Due res sunt aut ignoscitur tibi aut non ignoscitur. Quod horum tibi sit futurum. ego nescio. Ergo dimitte incertum et tene certum. *De Augustino.* Non autem Augustinus dubitat de his qui penitentiam in extremis: quia tales potius uidentur penitere timore pene quam amore iusticie: et ideo eorum penitentia uerum esse dubia. Non ergo tardes uel dissimules in sanitate penitentiam agere et cito peccati onus deponere. quia (ut ait Augustinus) Stultum est in illo statu uiuere in quo quis non audet mori. et audacior est qui cum septem hostibus. peccato mortali dormit quam qui cum septem hostibus. Sepe quidem permittit sibi homines uitam longam. ex eo quod sunt iuuenes uel bone complexionis aut fortes nescientes quid superuentura pariat dies nec at redentes quod raro quis mori morte naturali scire queant ex accidentibus: puta. febre. apostemate et huiusmodi uel quicquam morte improvisa et casuali. Et tamen credis quod quilibet in statu meliori mori. Unus hugo. de sancto uictore. Sciendum quod nec iustus nec impius. nec puer nec senex ante solutionem a corpore quam sint in illo pacto bonitatis uel malitie ultra quam si peruiuerent nunquam transierent. *De hugo.* Sed propter uanam longe uite spe multi decipiuntur: et penitentiam quam expectant non consequuntur. Unde Lysius. Nihil tantum decipit homines. quam uana spes longioris uite. Et Augustinus. Expectati sumus multos expirasse. expectantes reconciliationem. Et posito quod homo certus esset de uita longa adhuc tamen penitentia non esset usque ad senectutem et senium prolonganda: quia tunc inuoluntati sunt homines ab labore et uix in his etatibus reperitur quis qui se a peccatis que consuevit euellat per penitentiam. Optimum ergo consilium. summa prudentia et maxima prouidentia. in hoc consistit: ut per ueram contritionem et puram ac integram confessionem et per satisfactionem condignam homo sanus et fortis se disponat: cunctaque noxia cum salute eterna retrahentia. ac impeditia proiciat. et se iugiter omni tempore sic teneat: ac si hodie uel cras. uel ad longius in hac septimana discessurus sit de hoc mundo. In extremo quippe uite sue potest homo peitere: quia usque tunc potest peccare. et ergo usque tunc potest peccatis per diuinam misericordiam consequi ueniam: quia misericordia dei uincit humanam malitiam. Sed talis penitentia tarda. raro est uera et fructuosa: quia in ea non habetur distinctiua et sufficiens de peccato displicentia: contritio enim sufficiens requiritur quod peccatum dimittit. sed uehemens passio et dolor in parte sensitua qualem habent contra illi in articulo mortis: impedit in penitente usum rationis: ne bene deliberet: et de peccatis de penitentia ergo iniuncta aut uoluntarie assumpta gaudeat. et deo gratias age

qui te ad eadē decreuit misericordiē expectare. Nō sis igrat⁹ qz hodiernū diē habes i quo corrigaris. Derimalus fuisti hodie bon⁹ esto. Considera qm̄ multi mō moriunt. qbus si una hora ad agēdā pniām cōcederē q tibi cōcessa ē: quō p altaria z qz festināter current. z ibi flexis genib⁹. uel certe toto corpe i terrā pstrato. tādiu suspirarēt plorārēt z orarent: donec plenissimā peccatorū suorū ueniā a deo cōsequerent. Tu vō comedēdo bibēdo iocādo redēdo. z ociose uiuēdo tps pdis q tibi deus indulsit ad reqrēdā grām. z ad pmerēdā glīā. Logita ēt quot aīe in inferno cruciant sine spe uenie z misericōdie. Si amor dei te tenere. z mulcere nō pōt: saltē teneat z terreat tior iudicij. met⁹ iebēne. laqī mortis. z oīa mala. Sz heu multi hodie abutētes dei paciētia paz h attēdūt. z tps quo nihil ē pciōsus inutiliter trāsire p mittētes. miserabilē amittūt. Un̄ Bern. De die filij hoīm aīe curā negligūt. carnis curam pficiūt i oī desiderio. Neqz ei peccare metuūt sed puniri. nec uirtuti cordis opa dāt sed ualitudini corporis imo ēt uoluptati. De scola ypochratis z epicuri didicerūt hec tpus hoc aīa bus nō corporibus ē assignatū dies salutis uti qz nō uoluptatis. Et iterū. Nihil pciōsius tpe. sed heu nihil hodie uilius estiatur. Transēūt dies salutis. z nemo recogitet nō sibi nō reditura momēta periisse causat. Hec Bern. Et r uera nihil i hac uita pciōs⁹ ē tpe. qz breui hora posset qz ueniā z grām ac glām obtinere. plus qz totus mōs ualeat pmereri. Nō ē enim hora tā breuis. in q n̄ spūalia lucra suo ualorē icōpabiliter oīa terrena. excedētia cōpare posset. Attēde ēt qz plus ualet h i pacia dies un⁹ qz i purgatorio ānus. Un̄ i ezechi. Diē p āno dedi tibi. Pena tñ purgatorij excedit oēm penā tpalē uite huius. Dicit enī. Augus. quō ille ignis purgatorij durior ē qz quicqd i hoc seculo penarū. aut sentire aut uidere. aut cogitarē qz pōt. Igitur magis ē curādū de bōa uita qz d lōga. Un̄ Seneca. qz bñ uiuas f fert. n̄ qz diu. Actū uitā meciāmur nō tpe. Sūt aī tres ptes pnie. scz cordis cōtritio. oris cōfessio. z opis satisfactio. Precepit enī scptura scindere corda nō uestimēta: cōfiteri alterutp pēa. z facere dignos fructus pnie. Nam cū omīe pēam cōmittatur corde ope uel ore: iustum est ita curari p contrariū. ut pcor culpā aīo detestetur. uerbo accuset z facto peniteat. Iste tres pres pnie sūt trine diete. quib⁹ ad terrā pmissi onis itur. de qbus i Exodo dicif. Deus hebreorū uocauit nos. ut eamus uiā triū dierum in solitudine. z sacrificemus dño deo nrō: ne forte accadat nobis pestis. i. culpa i pñti. aut gladius id ē pena i futuro. In hoc triduo q̄sinit uirgo maria filiū suū z inueit eum. In quo felici triduo sūt. z tu si q̄seris: inueies ihm. i. salutem eternā. Hec ē scala cū tribus gradibus. quā uidit Jacob erectā a terra usqz ad celū. z

dñm innixū scale ppter tria. Primū ut eā fortiter sustineat: Scdm ut ascendēt p eā. man⁹ si necesse fuerit porrigat. Tertium ut ascēdēs cū laborauerit z fatigatus fuerit in ipm respiat. z totam suā curā in eū iacet. Nō enī ita crudelis est. qz eū cadere pmittat. Prima ergo pars pnie ē cordis cōtritō. Est aī cōtritō dolor uolūtariē assūptus p pēis cūz pposito seu itentōe cōfitei z satisfaciēdi: qz nullus uere cēset cōritus nisi habeat ppositū huiusmodi. In qua cōritione homo singillatī omīa peccata sua ante tribūal cōsciencie sue adducat ut ibi seipm accusans. i. amaritudine aīe sue de singulis cōteratur. z postea cōfiteatur. De singulis quippe peccatis mortalibus requirit cōtritio singularis. diuersorū enī morborū diu se sūt medicine: sed cōtritio est medicīna singularis. contra unū tm̄ mortale. ergo nō sufficit una communis de omībus peccatis: sz de quo libet mortali teneē hō specialiter cōteri. si habet distinctā peccatorū memoriā. Sed sz Aristotomū sicut in radijs solaribus uident. athomi minuti i aere. qui nequaquā extra radios solares apparēt: ita mēti radio circūspetionis. p prie illustrate. apparēt seu defectus minutissimi: q alijs desidiosis ac p hoc tenebrosis mētib⁹ occultātur. Si uero querit q̄diu quis de peccato dolere debeat. dicendū. qz deus quādo absoluit hominē a uinculo peccati seu a culpa z pena eterna. ligat eū uinculo ppetue detestationis peccati. Unde ntile est quod sacerdos aliquam penitenciam quantumcūqz paruam perpetuam iniungat: ut homo per hoc peccatorum suorum preteritorū. aliquādo i cōtritōis spiritu rememoret. Sed detestatio peccati ppetua est duplex. Quedā i actu. ad quā homo nō tñtur semp: si qz n̄ faceret pfectōis esset. n̄ tamē oīno de essentia sicut beatus. Petrus legif sp̄ fuisse z sanctus danid dicebat peccatū meūz corā me ē semp. Alia ē in bñtu ad quā hō semp teneē. etiā post pfectā peccati remissionē. De hac fa dicit Augus. loquēs de penitēte. Penitens oēs fructus pnie suo puos habeat nūqz. sufficiat: sp̄ doleat z d dolore gaudeat. z nō semp doluisse se. doleat. sp̄ dño ante quē peccauit erubescat. dolorem cū uita finiat. Et iterū. Aut continui dolores cruciabunt penitētē uita meā: aut eterni cruciatus uexabūt puniēdā aīam meā. Hec Augus. Iste ergo dolor cessare nō dz in penitēte nec finiri i hac uita. sed sicut hō in deū qui ē nus ē peccauit: ita i eterno suo scz q̄diu uiuerit dolore debz. Sed multi gemunt p peccatis nō qz peccata eis displiceant ppter deum. sed ppter penā. Nōnullos etiam penitet peccasse p sola peccati turpitudine. Fructuosa ergo cōtritio est. cūz qz de pēo quo deum offēdit dolet. z inde turbat z gemit: qz iniquitas amore iusticie sibi displicet. Et quātorius aliquis sic uere penitet tantocius deus peccatūz dimittit

Est autē deū peccata dimittere eternā penā pro illo debitam p collatōnem pñtis grē relaxare. Sic quoq; actualis peccati per uinif catiōem mentis eterna pena relaxata relinquitur temporalis i quam eterna est cōmutata. ut quod illicita anime delectatione siue etiā carnali uoluptate cōmissum est satisfactiōis digne amantitudine purgetur ab homine dū licet ne districtius a deo puniatur i futuro q; nullum malū preterit ipunitum. Est autē duplex penitentie gemitus uel dum plangimus quod male gessimus uel dum plangimus. quia non egimus qd ager debuimus. Secūda pars pñie est oris confessio. Est autem cōfessio per quā morbo latens spe uenie aperit. Et est cōfessio duplex quedam mētalis que fit coram deo et hec ē de iure naturali quedam uocalis que fit homini. et hec nō est de iure naturali. Igitur ante incarnationem christi sufficiebat mentalis cōfessio facta soli deo quia deus nondum erat hō. S; postquam de' homo factus ē. requirit ab hōie q; cōfessio sibi tanq; homini fiat. Et quia ipse i forma humana nobiscum ubiq; presens eē nō pōt. uicarios suos cōstituit homines. quorū pñmus fuit. Petrus et ceteri apostoli ac cōsequēter sacerdotes quibus ipse dixit queq; alligaueritis super terrā etc. Per hoc em̄ q; mīstris sacramentorum dedit pōtatez ligandi et soluēdi insinauit cōfessionem eis tāquam iudicib; debere fieri. Sic ergo xps instituit cōfessionē tacite. sed apostoli pmulgaueūt eam expresse. Ideo etiam cōfessio faciēda ē hōi xpi uicario ut per hoc peccata nra celentur diabolo. Un̄ Aug. In omnib; scripturis diuinis fratres carissimi uiriliter ac salubriter amonemur ut peccata nostra dbeamus iugiter ac humiliter. nō solum deo sed etiam sc̄tis hominibus et deum timētibus cōfiteri. Non enī ideo uult deus ut cōfiteamur peccata nostra. q; ipse ea scire nō possit s; q; diabolus hoc desiderat ut inueniat qd nobis ante tribunal eterni iudicis obiciat. idō uult ut magis defendere quam accusare pccā nostra uelimus. Contrario deus n̄r quia pius et misericors ē uult ut eam cōfiteamur i hoc seculo ut pro illis non cōfundamur i futuro.

Sciens ergo diabolus uirtutem pure cōfessionis toto nisu impedire conat nisi hōiez ne cōfiteat. Et sicut suggestit pñ' ut hō caderet sic pccatus ipedit ne resurgat q; scit nos nō resurgere posse sine cōfessione. Nec Aug. Peius ē cōfiteri nolle q; lege cōtemnere. Peius est dei offensam satisfactiōe nolle placare quam peccando dei bonitatem offendere. Quamuis em̄ i contritiōe dimittatur peccatum tamen cōfessio uocalis necessaria est uel i re quādo habet oportunitas. uel i pposito qñ articulus necessitatis eā excludit. et nō cōtrēptus religiois et ita necessitas cōfiteri post cōtritionē nō ē i tali casu. ppter necessitatē remedij sed propter obligationē precepti. Est autē confessio con-

uenienter instituta ut q; i sua potestate possit a dō discesserat: sub alio positus cū humilitate et deuotōe rediret. Ideoq; deus instituit sacerdotē sui uicariū. et quasi medicū cui peccatorū uulnera detegerent: ut peccator nō a se s; ab alio maioris hūilitatis cā satisfactiōis medicinā fusciperet. Sūt enī sacramēta qñ qdaz ēplāstra. Igit (ut ait Augus) ponat se oīno penitēs i potestate iudicis i iudicio sacerdotis: nihil sibi referuans sed oīa patius sit facere eo iubente p recipiēda uita aīe quecūq; faceret p euitāda corporis morte. Dōies ē ad peccā dū efficerētur pñiores si turpitudines suas nō estiarz ruelādas. et q; iiciū opz bonoz ē cōfessio opoz maloz: ualde est utile cōfessionem frequētare. Euenit ei cor prius contritum et hūiliatum confirmari in cōfessione. te plerūq; peccator solo timore uel ecclesie cōsuetudine sacerdoti pñtatus. per sacerdotale officiū uere compūgitur. ac plenus caritate recedit. Nō nulli etiam nec ex corde redeunt. sed tamen forma pñie quā suscipiunt: paulatim in eis hūilitatē cum caritate nutrit. Nec ob pudorē cesses a cōfessioe. q; erubescētia et pudōis arietas. ac cōfētis hūilitas. maxia ps et pñie. Un̄ Crisostom'. Cōfessio peccatorum et signūz bone mentis et testimoniū cōfencie deum timentis perfectus enim timor soluit omnē pudorem Illic autem turpitudine confessionis aspiciunt ubi futuri iudicij pena non credit. Et. q; ipm erubescere pena ē grauis. ideo iubet nos de' nra cōfiteri pccā ut uerecundiā paciamur p penā: nā et hoc ipm ps diuini iudicij est. Unde et Valerius Uenia dignus est qui peccati excusatōz non querit. Ubi enī ē cōfessio. ibi est remissio: q; proximū ad inocentiā locū t3 uerū cūda cōfessio. Unde et Augus. Qui uere condia magis est cōfiteri peccata qui erubescit pro xpo fit dignus misericordia. Et quāto pluribus confitetur quis i spe uenie turpitudinē criminis: tanto facilius consequet gratiā reīssionis. Et iterū. O stulte cur erubescis hōi dicere qd nō erubuiisti i conspectu dei facere. et moue a te pudorē. curre ad sacerdotē reuela secretū. confitere peccatū: alioquin nihil tibi pderit cōtritiō cordis nisi sequatur oris cōfessio si possis. Et iterū. Cōfessio ē sal' aīaz dissipatrix uitioz restauratrix uirtutū oppugnatrix demonū. Quid plura. Obstruit os inferni portas apit paradisi. Nec Aug'. Unde et Grego: ad cōmendatōem cōfessionis sic dicit. Mirentur qui uolūt in quolibet iusto castitatis cōtinētiā. mirentur itegritatem i iusticie. mirentur uiscera pietatis: ego nō minus amiror cōfessionem hūilimā pccorum. q; tot sublimia gesta uirtutū. Nec Grego. Utile est etiā et ualde salubre cōfessionem etiā eorūdem pccorū frequēter iterare. et pluribus cōfiteri: q; cōfessio iterata licet ad salutē nō sit necessaria: tamē multū est proficua. tum q; nescit homo an in

prima cōfessione sufficienter contritus fuerit. tum qua maiō humilitas et erubescencia meri tum causat et acquirit. tum qz p quantacūqz cōfessionem tollitur uirtute sacramenti aliquid de pena et cōfertur aliqua gratia. Quia enī sacerdos uirtute clauū aliquid relaxat de pena debita posset aliquis tocies cōfiteri qz tādem nihil remaneret de pēa. Et licet aliqui dicant qz sola prima absolutio effectum habeat ui clauū. alie aut non. cuqz nihil inueniant absoluentū secūdu benigniorem tamē opinionē aliorum nō reputatur icōueniens qn hō posset tocies. idem peccatum corde cōtrito cōfiteri et ab eo absolui qz per hoc lueret totam penaz purga torij et talis moriens statim euolaret. tū uirtute clauū que sēp aliquid relaxat. et si tal absolutio nō inuenit culpam. inuenit reatuqz pene et dato qz nihil pene inueniat tunc facit ad augmentum gratie tum ex ui cōtritiōis. nec tñ peccatum tūc remaneret sine pena. non ei modica ps pene est dolor cōtritiōis. et erubescencia cōfidentis que in sequenti cōfessione iterat. Quid igr melius qz frequenter cōfiteri quousqz p centesimam uel millesimā cōfessionez. tota pena relaxetur cōfidenti. Et notādum qz cōfessio generalis qz fit ante missā i ecclesia purgat peccata uēialia. et delz peccata mortalia oblita. Valde aut cautus debet esse cōfessor in tenendo secretū cōfessionis. ita ut nec illud reuellet etiam de licentia cōfidentis. In casu ei quo cōfidentis renunciat suo secreto. et dat cōfessori licentiaz dicendi cui uoluerit. uel loquendi de eo nō pōt ipse cōfessor reuelare dictū si bi in cōfessione. qz ipse cōfidentis non pōt in precepto legis diuine et euangelice. sub quo secretum cōfessionis tradit dispensare et ideo si cōfessor non hēt potatem absoluendi. uel indiget consilio saniori debet sibi iterum extra cōfessionē ob hanc tantum causam dici facere. et tūc pōt exprimere superiōi uel alteri cōsulēti. Sed nec in casu mortis sibi imminētis. nec sub sigillo confessionis pōt ul' debet qz secretū cōfessionis alijs reuelare nec obet ipsi cōfidenti post cōfessionem peccatum ipropezare nec ab eo peccatuqz ad denudandū uel detrahendū cautulose p cōfessionem extorquere. Tertia pars pnie est operis satisfactio. ē at satisfactio. qz p qualitate culpe. pena digna exoluit. Vnde est illud baptiste. Facite dignos fructus pnie. Unī Bre. Non soluz fructus pnie sed dignos pnie fructus amonet esse faciendos. Neqz ei par fructus esse boni operis debet ei qui minus et eius qz amplius deliqit aut eius qui in nullis et eius qui in quibusdaz facinoribus cecidit. Per hoc ergo cuiuslibet cōscia cōuenitur. ut tanto meliora qz rat bonorum opm lucra p pniā quanto gūiora si intulit damna p culpam. Et iterū. Nā cogitandūz sūmopere ē ut qui illicita meminit commississe. a quibusdā et licitis studeat abstinere quatenus per hoc cōditori suo satisfaciāt ut qz

cōmisit phibita sibi met abscidere debeat etiā accessa. Unī et Berna. Pro eo qz ab ipsis licitis abstinemus. ea nobis qz prius cōmisimus illicita cōdonant. Patet ergo ex istis qm ad pniā ptinet opari cōtraria his qz aliquis peccauit. Unde Cris. Penitētie uero dico. nō solū ut a malis prioribz dīnamus. uerū etiā ut bonorū operū fructibus impleamur. Facite igit fructus dignos pnie. Quo aut modo fructificare poterimus. Si utiqz peccatis aduersa faciamus. Aliena rapuisti. icipe donare iā propria: lōgo es tpe fornicatus. a legitimo quoqz te usu suspēde cōiugij. ac ppetuā cōtinētiā sepi paucorū dierū castitate medita. Inuiriā l' ope cuiqz l' fūmone fecisti. refer benedictōis vba conuictis et percutiētes te nūc offitij. nūc et beneficijs placare cōtēde. Neqz ei uulnerato sufficit ad salutē tātūmodo spicula de corpe euellere: s3 et remedia adhibere uulneribz. Delitijs aut et temulētia disaluebas ieiunio et aqz potu utrūqz cōpensā. ut famem supes iminētem: uidisti ipudicis oculis alienū decorē feminā iā oīno ne uideas. maiore tactus cautōe post uulnera Declina inqt a malo. et fac bonū. Inquire pacē et psequā eā. Nō tñ hāc dico pacē qz cū hōibz uerū etiā que cū deo ē copulanda. Et bene ait persequere. Exagitata est undiqz et prozsus explosa. ac terzas relinquens in celum pfecta. Sed tamē possumus eā rursus reuocare si uolumus. id est si iracundiā supbiaz atqz iactantiam oīaqz abicientes ipedimēta pacis modestam hanc uitam puramqz sectemur. Dec Cris.

Satisfactio autem debz fieri per opera penalia. per satisfactionem enī oportet peccati uuln' sanari pfecte. s3 peccaminū medicie sūt pene. et qz ad satisfaciendū sūt necessarie. Nāqz l3 deo nihil possit subtrahi. tñ pccor peccādo quantum in eo ē. subtrahit qz est ad honorez dei: et ideo cum satisfactio sit quedam recom pensatio. opz qz p eam. sibi ipsi penitens aliqd subtrahat quod ad honorem dei cedat hoc aē non potest esse nisi sit opus bonum quantum ad dei honorem et penale opus quantum ad pccorem penitentem cui est subtrahendum sic et deo satisfaciāt. et etiā a uitijz et futuris malis in quantum penale preseruat. Satisfactio ergo debet esse talis p quam aliquid nobis ad honorem dei subtrahamus. S3 nos habemus nisi tria bona. scilicet bona anime. bōa corporis et bōa fortune. s. bona exteriora. Ex bonis quidē fortune subtrahim' nobis aliqd p elemosinā. ex bōis corporis p ieiunū: ex bonis aut aīe nō oportz qz aliqd nobis subtraham' qz tū ad dimiutōez bonorū aīe. qz p ea efficiamur rō accepti sed p hoc quod submittimus ea scz tā animam quam eius bona totaliter deo et hoc fit p orationem. Iste etiam numerus operūz satisfactoriū uidetur esse ordinatus contra radices peccatorum que sunt concupina carnis concupicentia oculorū et supbia uite: qz o

concupiscentiam carnis ordinatur ieiunium. *3* acupia oclor elcosina. *3* supbia uite ofo. igitur ut de *3* fm exigentiam culpe. facienda sunt fructus pnie. q. e. cōtra illos quor culpa ē multa et pnia modica. Un dignos fructus penitentie facit ille. q. fm modū culpe facit equalitatem pene. ut qui plus peccat plus peniteat et quot inenit i se oblitamēta i culpa. tot de se faciat olocasta i pnia: et qui amisit deū i peccati dlectatione qrat cū in peccati abhominatōne recogitādo oēs ānos suos i amaritudine anie sue. Et ideo quādo cōdignā pēitētia sacerdos nō iungit. uel si iniungit nō tamē implei non absoluitur penitens a pena cōdigna sed a tanta quantā hic facit. nō autem a residua. Unō Bernardus. Nec tibi blandieris si grauitur peccanti leuior pena uel a nesciente uel a dissimulante dictat. cum in purgatorijs ignibus p ficiēdum sit quicqd hic minus feceris: quia dignos fructus pnie qrat altissim⁹. Nec Bern. Digna uero penitētia nō tantum carnis maceratione uel tps lōgitudine qntum cordis cōtitione cōpensatur q. apud deum nō tam ualet mēsurā tps quam doloris nec tātam abstinētia cibor qntum mortificatō uicior. Propter q. mēsuram tps in agēda pnia canones i azbitrio sacerdotis itelligentis statuūt et pnie tempora. fide et cōuersatōne penitentiū abbreviandā et negligēcia pnelāda existimāt. Tāta etiā cōtitiō pōt esse quod totaliter tollat reatum pene. quia de⁹ plus acceptat cordis affectum q. exteriore actum. sed per actus exteriores absoluitur homo a pena et a culpa: ergo et similiter per cordis affectus que est cōtitiō absoluitur ab ea q. intentio cōtitionis pōt at tēdi dupliciter. Uno modo ex parte caritatis que displicentiā causat. Et ideo mediante caritate meret nō solum culpe admonitiones s. etiam ab oī pena absolutionem. Alio mō ex pte doloris sensibilis que uoluntas i cōtitione exercitat. et q. ille dolor est etia illi penitenti quedam pena que tantus potest intendi q. sufficit ad delectionem culpe et pene. Et si homo p se nō possit satisfacere pro peccatis potest tñ p adiutorium alterius. Quia enim pena quaz peccator debet sustinere. excedit uires eius ideo ordinauit deus ex magna misericordia. ut cū eo et pro eo primum satisfaciatur meritis passionis xpi qui p suam passionem non solum mundum redemit sed etiam suum meritum p peccatōibus satisfaciatur. Secundo satisfaciatur pro peccatore meritum totius ecclesie dicit ei Aug. q. elemosine et oratiōes que fiūt in ecclesia subueniūt recognoscenti mētē suā ad ueniā. Tercio subuenit peccatori ppria satisfactio. Ex his tribus scilicet merito dominice passionis et totius ecclesie et proprie penitentie: pōitur talentū pponderans culpe. Et sciēdū s. *3* Diero. quia similiter circūuenit sathanas per nimia duriciā ut peccatores pereāt desperan

do quō i nimia remissione corrigēdo. Unde. Salomon Ne declines ad dexterā neq. ad sinistras. Ut aut ad agēda pniaz cōgruā magis accendaris. considera si unū peccatū ade tāz districte punitū ē. ut non gētis ānis et āplius uite hui⁹ miseriā lugeret. et in augmētū miserie multis subsidijs et solatijs mechanicorū qbus nūc utimur careret. ac fere q. uor milibus annor inferni tenebras sustineret q. lter puniēntē transgressionē nre. tam multe tā magne: cuz supnus iudex cui redituri sumus de sigillis rationē. et multitudinē nūeret. et magnitudinem pōderz et diuturnitatē mēsuret: et iō multis la crimis et ofonib⁹ multisq. ieiunijs ē opus. ut peccata nostra qbus mors eterna debebatur. satisfactōne cōdigna deleamus. Cōsidera et attende quid per peccatum perdidisti quid icurristi. q. sit quē offēdisti. Perdidisti amicitia totius trinitatis. angelorū. aploz. et omniū sācto. decorez. aie suffragia ecclie. Incurristi laqueos fortissimos. hostes credulissimos statū piculosū. horribile pēpiciū defectū gratie et mortē aie. Offendisti eū qui te creauit. p te mortem sustinuit multa beneficia cōtulit et eterna pnia repromittit. Si hec ingiter cogita res utiq. doleres et p peccatis fleres. Et q. in modo agendi penitētiā raro penitētes doc ti sunt nō omnes pniā uerā agūt. Nam s. *3* Ambro. et Brego. faciliū inueniuntur. qui innocentia seruauerūt. q. q. uerā penitētiā egerunt. Et ideo pauci sunt q. in igne purgatorij nō indigent. Unde Ber. iudicēt et sentiant alij ut uolunt. ego certe adhuc nullum penitētem noui quē nō estimen igne et flammis purgatorij indigere. Necum felicissime actum credā si usque ad diem iudicij ita me purgatoz iud est conflatorium omni scoria permundabit ut audeaz iudici purgatus occurrere. Nec Ber. Ecce quid sperare possunt multi miseri. si ille uir tam sanctus de se sic tremuit et expauit.

Ut igitur pēitētiā uerā agas et pfectā remissionis grām consequaris. cautela magna ē adhibēda. ut scz circūcisus et purgatus per cōfessionē de peccato: maneas (fm iosue quinto) i eodē castroz loco. dōc pfecte sācris. Quid fiet si panē doloris et pnie. cū silētiō extra tur bam māduces. subtrahēdo te a ludis et spectaculis mōdanis et alioz consortijs. et ab oī occasione peccādi. Circūcide itaq. oēm cām. et om nē occasionē et suspitōm peccati. ac psonas et loca et cōsortia eorū cū quibus conuersabaris peccans. Circūcide sensus tuos qbus trāsgres sor fuisti. et iter i cubiculum tue mētis. et ostio clauso. cōtra oēs riuulos peccatorū. ora in ab cōdito ptem tuū q. ē i celis. Sedere ei et i uno loco manere penitētiuz ē. nō uagari nō discurre ad conuiuia ad spectacula. et huiusmodi: maxime i crepūdijs pnie agende. dum recentia s. uulnera circuncisionis tue (Unde iosue quinto) Non sinebat castra moueri. anteq. per

fecte uulnera circūcisorum sanarentur. Maria sedit ad pedes domini lachrimis rigauit et capillis terxit. quousqz audiuit: Dimissa sunt tibi peccata multa. Et ut minus tedeat te laboris pnie. recordare obsecro Jacobi minoris. qui licet spm scim tanqz pignus accepisset. et sic o firmatus de uita eterna certus esset nihilominus tñ in pnia et uita dura usqz i finē pseuera uit ac uerus ēt ipse carnalis desiderij supplan tator fuit et a deo magni meriti. ut ab omnibz uocaretur iustus qui etiā merito filius alphei id est docti est cognominatus. Unde quādo hierosolimam paulus ingressus est. ut cum ce teris aplis de dogmatū uitate cōferret. continuo ad hūc intrauit. Hic eptam canonicā scripsit. Dic (ut testat Cris. et egeippus uicinus apo stolorum tpz hystoriacus) tamirabilis fuit ut statim post passionē dñi epatū hierosolimoz or dinatibus apostolis primus acceperit. Hic de utero matris sanctus uocatus fuit uinū et sice rā non bibit. carnē nullam cōmēdit. nūqz attō sus est. neque unctus est unguento. neqz usus est balneo. die noctuque flexis genibus ora bat. intantum: ut genua eius obduruisset callo et camelorum duritiā traxisset dicerentur. Tantamque aiunt in eo fuisse carnis incuriā et ipsum dure uite tātum intendere. quod mē bra omnia mortificauerit. ut adhuc uiuentis omnia ferre membra morerentur. atque assi duitate orationis iugique ad pauimentum p strātōe corporis frontem quoqz ei? callo similē obductā et obduratā ut nihil ferz a cameli gei b? discreparet. Reduc etiā diligēt ad mēoriā ciliciū et locustā iohis baptiste: labores pauli. uigilias bartho. saccū et panē hierony. tunicā uepres bñdicti. sudariū et lacrias arsenii. mat tulā eulalii colūnā et ymes simeōis. nuditatē et radices herbarum peccatricis egiptiace dō ēt regem de folio descendisse ac in cinere et cili cio humiliter et abiectum in terra sedendo pe nitentiaz egisse donec audiuit a domino p na tham propham transulit dominus peccatum tuum a te. In sessione humilatio demōstrat i ciere vō cōsideratō mortis p qz totā hūani gene ris massa i pluerē ē redigēda. i cilicio qz de pi lis crexit. mēoria pcti aīge pūgētis significat. Un grego. In cilicio qppe asperitas et opūctō peccatoz. In cinerē aut puluis ondiū mortuoz et iccirco utrūqz hoc adhiberi ad pēitētiā solz ut i cōpunctōe cilicij cognoscamus quid p cul pā fecimus et i fauilla ciceris ppendamus quid per iuditiū facti sumus. Hec grego. Consola tiōne ergo i his habet. et teipsū i his exerce. qz cinis et ciliciū sunt arma penitētium. Maxie enī i cibo et ueste cōsistit labor pnie Circa p missa uero his uerbis poteris edoceri. Sit tibi potus aqua. cibus acidus. aspa uestis Dorso vga. breuis somnus. durūqz cubile. Flecte genu. tūde pectus. nuda caput orans. Vereat hos terre. mens celo lingua loquatur.

Cor dictet. sit larga manus. ieiunia crebra. Mēs hūilis. sipler ocul. caro mūda. piū cor. Recta fides. sit firma spes. dilectio semper. Serueat assiduus pcibus iustis tamen ora. Hec peccator age quē uere penitet a te. Nūc potius penas peccatis exige dignas. Quā te ppetuis addicat iudicis ira. Audi etiam Bern. qui dicit. Vere penitēs de tpe nihil pdit. qz et pteritum restaurat p cōtri tōem. et pñs tenet per bonā opatōem. et futuz tenet p boni ppositi cōstāciā et firmitatē. Hec Bern. Viriliter ergo agāt penitētes et nō defi tiāt. tpe enī suo. metent nō deficiētes. Nā qui semināt in lachrimis: i exultatōne metēt. Lō forte cor eoz i pnia. et cōsolent i ea spantes cū martiribus ptem hñe. qz fm Ariso. Uiuē tes i pnia pñt martiribus cōpazi. grauior est enī longa fuga qz uelox mors. Sed et ipe dñs eos beatos pnuntiat. eisqz cōsolatōem pmit tit cū dicit. Beati q lugent qm ipi cōsolabunt. Penitētium enī luctū dñs perpetui gaudij cō solatōne cōpensat. De pnie quoqz laudibz sic dicit Cipanus. O pnia quid de te noui. referā Dñia ligata tu soluis oia clausa tu referas. omnia aduersa tu mitigas. oia contraria tu sa nas. omnia confusa tu lucidas. omnia despe rata tu animas. Oratio.

Erret me uita mea. Nā diligenter dis cussa apparz mihi aut pñm aut ste rilitas et ifructuosa. et si quis fructus i ea uideat. aut ē silatus. aut impfectus. aut ali quo modo corruptus. Quid ergo restat mihi pñori. nisi ut i tota uita mea plorē totā uitaz meā. Certus sum dñe. qz peccata mea eterna merētur dñationem. certior qz pnia mea nō sufficit ad satisfactōez. certissimus. qz miscdia tua supat oēm offensionē. Fac ergo mecū mi scdiā. et concede mihi peccatoz meoz indul gentiā. qz meritū meū idulgētia tua ē dñe dñ me? Amē. De baptismo dñi. Capitulu. xxj.

Ompletis aut. xxix. annis etatis sue. quibz dñs ihs sic penose et ab iecte uixerat. et tricesimo iā ince pto. et in diebus illis scz quibus. Iohes baptizabat et pdicabat a teqz clauderet in carcere: dicit ihs matri sue qz tps est ut uadat et glorificz ac manifestet pñm suum. et se mundo ondat. qui diu latue rat. et opetur animaz salutem p qua pater ip sū huc miserat. Et reuerent se licentiās ab ea et nutritō suo ioseph: iter arripuit a nazareth galylee. ubi nutritus fuerat. que respectu hir lez est ad aquilonē et iuit uersus locum iorda nis. ubi iohes baptizabat: nō longe a iericho q respectu hirm est ad orientem. De iericho enī silz ad orientem sūt quasi duo miliaria us qz ad capellā scēi iohis. ubi ipe hīrābat. et iō ē qī unū miliar usqz ad locū iordanis. ubi xp? dñ baptizatus. Putatur tñ a nōnullis xp? bap ti zatus inter ennō et salim. nō lōge a monte get

boe i bethania. que ē supra iordanem tribus leucis de hiericho. sed duabus de capella sancti. Johānis. Scdm remigiū. qz galylea trāsmigratio i iordanis descēsus interpretat. p hoc q (ihs degalilea uenit ad iordanē) significatur q eius mēbra si uelint baptizari z p grāz lauari: oportet ea transmigrari de uitijs ad uirtutes z descēdēdo humiliari. Ut autē ait Beda ihs annorū triginta baptizatus. z incepit apti⁹ signa facere z docere: legitimū tps oīdēs hīs qui oēm etatē uel ad sacerdotiū uel ad docendū putant oportunā. Nec contra hoc mouere quēpiā d3 q Hieremias atqz daniel pphetie spm̄ pueri acceperūt. qz miracula in exēplo opationis non sunt trahenda. Tricēnalis autē baptizati saluatōis eras cōueniēs fuit z nobis cōuenit ppter misteriū trinitatis z opationez decalogi. Qui ergo baptizat uel gaudet se eē baptizatū: tricēnalis sit i hunc modū. ut i fide sancte trinitatis intelligat z cōpleat decalogū. Nec Beda. Sic ergo sm̄ Rabanā instruimur nullū debere sacerdotē aut predicatorē fieri l' ecclesie pfici: nisi uiriliter z pfecte etatis fuerit. Sz heu nūc tales pficiunt regimī ecclesie q se ipsos nesciūt regere tales procuratores patri monij crucifixi qui suaz rex tutores eē nō pnt alijs etiam pesse qui pedagogo adhuc idigēt. Scdm vō Lūc. Triginta ānorū uenit ihs ad baptisma. qz scz post baptisma illō: legē ueterē erat soluturus. ppterea usqz in hāc etatē q oīa p̄t cape p̄cā: in legis obfuatione p̄māsit. ipaz uniuersā iplēs. ne q̄s diceret iō illā solui se legē. qz eā n̄ ualuisse iplere. Propterea iḡr oēm hanc xp̄p̄ expectauit etatē. per q̄ oīe tps iusticie iplēuit. ac tūc demū uenit ad baptisma q̄i timulū illud cūctis obfuationibus legis iponēs. Nec Criso. Uadit ḡ dñs mūdi solus pedib⁹ nudis p spaciū tālōgi itineris iturē eū dili gēt. z deuote eidēqz uehemēt z ex corde opatere. Non ducit secū militū aut eq⁹z aut alteri⁹ comitūne frequētiam. necdum hēbat discipulos ul' sequelā aliam. nō h3 qui precedat ad hospitā z necessaria pparanda. nec sunt ibi honores z pōpe. quibus nos vmiculi utimur z delectamur. Sed ille cui in regno suo milia miliū ministrant. z decies milies centena milia assistunt: sic solus incedit. terram pedibus nudis calcādo z usqz ad fatigationem laborādo. nam regnum suū nō est de hoc mūdo. qui exinanīuit seipm̄ formā serui nō regis sūmendō. Factus ē seruus ut nos regis faceret. sc̄s est adueniē z peregrin⁹ ut nos ad p̄riam z regnū suū pduceret. Uīa posuit āre oculos n̄ros p quā illuc ascendere ualeamus. Sed quare ipz negligimus. quare nosip̄os nō humiliam⁹ Quare honores z pompas caduca z uana sic auide querimus z tenemus. Lerte qz regnum n̄m ē de hoc mūdo nec consideramus nos ad uenas z pegrinos. z ppterea oīa ista mala incurrimus. O uani filij hoīz. cur uana pro ueris

caduca pro certis t̄palia pro eternis acceptamus. z sic studio se āplectimur. Cur ista transitoria nō spernimus z q̄i transacta non reputamus. Uadit ergo dñs ihs. s. dator salutis. z n̄ idigens salute. sic humiliter z continuatis diebus quousqz pueniat ad iordanem. Cum autē uenit ad iordanē iuenit iohm̄ peccatores baptizantem. z turbā magnā q̄ illuc ad ipsius predicationem concurrebat. qz eū quasi xp̄m habebant. Lū famulis dñs cū reis iudex baptizandus uenit n̄ tñ aq̄s mundari sed ipsas mudācupiens (Uenit) quidem (ihs ad iohem) maior ad minorē. i. deus ad iohem. dñs ad seruū rex ad militē. lux ad lucernā. sol ad luficerūz ut z ipsius p̄dicatōem iohis confirmaret. z ut testimoniū a iohē acciperet (ut) exteri ablutōne (baptizaret ab eo) i. fōs a riuo plēitudo a stilla auctō baptisimū a baptisimī mistro n̄ purgatione idigēs: sz n̄ā faciēs n̄ necitate ablutōis ut ip̄e reūsōz p̄corū p bapz acciperet sed ut baptismate suo bapm̄ iohis approbaret z ipm̄ a deo ordiatū oīderz. ut nobis misteriū baptismi isinuarz ut qz hō nat⁹ erat oēs iusticiā legis z oēm hūilitatē iplēt. z iplēdo: doceret. ut trītat misteriū reuelarz. ut nemo quantumlibet sc̄s baptismi gratiā superflūā iudicaret ut p̄r faceret quod postea faciendum imperabat ut cognoscerent serui quanta alacritate debeāt currere ad baptismum domini quando ipse domin⁹ nō dīgnat⁹ ē suscipe bapm̄ fui. z nemo refugiat lauac̄z gr̄e. qñ xp̄s n̄ refugit lauac̄rū p̄nie. ut caput draconis in aq̄ otererz p̄cā delerz. z ueterē adā sepelirz. ut o tactu mūdī sic sue caris z corpis aq̄s sc̄ificās. uī abluēdi z f̄gēratūā aq̄s oferret. z sc̄ificatas aq̄s baptizandis postmodum relinqueret. Ut per descensionem columbe in lauacro credentium. spūsc̄i aduentum super baptizatos monstraret. ut pplus testimoniū iohannis de christo et etiam dei patris audiret. et ut per hoc q ipse filius dei baptizatus est oēs p bapm̄ renatos: filios dī z f̄res sibi faceret z oīderet. Quē z tu fidelis ut iā in xp̄o regenerat⁹ cōcomitar⁹ eiusqz sac̄ra z cūcta q̄ agunt. scrutare. Uolēs ḡ dñs opari n̄am salutē. cepit p̄us facē q̄s docē z p̄mū ichoās a ianua sac̄orū z fidanūo v̄tutū. uoluit a iohē baptizari. Dicit itaqz iohi tūc p̄cores baptizātū (Rogo te ut me cū istis baptizes) Johs vō intūēs eū. z spū p̄ diuinā f̄uelatōem oīcēs eū esse uep̄ deū z hoīez. nullū p̄c̄m h̄item. z ob hoc lauacro nō idigēt: alios a p̄c̄o lauātē: timuit z expauit. z ut hūilitatē f̄gis imitaret miles ex reuerētia eū p̄hibēs dixit. Dñe ego t̄renus a te celesti. nō eges baptizari d̄beo. qz egeo baptizari. z tu cui⁹ generatō n̄ ē uitiosa. uenis ad me baptizari. Tu maior es z dñs. z ego mior z fu⁹. z tu z ad me sz ego poti⁹ debui ire ad te. Tu mūd⁹ es z oīa mūdās. n̄ tua me: sz ego a te. n̄ mūdari z baptizari d̄beo. Ego hō sū. tu de⁹. Ego p̄cor. qz

homo. tu sine peccato. qz deus. Quid uis a me baptizari. Nō fūso obsequiū. sz ignoro misteriu. Ego peccatores baptizo i penitētia. tu qd uis baptizari. qui non habes peccati causam. Immo potius quid uis ut peccator baptizari. qui uenisti peccata donare. Unde Bernard⁹. Baptizari uis domine ihu: Ut quid enim aut qd tibi opus baptismate: Nūquid sano opus est medicina. aut mūdatione mūdo: Unde tibi pēm ubi baptisma sit necessariū: Quā maculā hīe p̄t agn⁹ sic macula. Un̄ Cris. Ut tu me baptizes: ē ydonea rō ut iust⁹ efficiar. et dignus celo. ut aut ego te baptizem. q̄ ē ratio. Omne bonum de celo descēdit in terrā. nō de terra ascendit i celū. Und ē leo papa. Quid facis domine. Ecce q̄i mendacē me lapidabūt Ego magna de te predicaui. z tu tāsimplex uelut hospes aduenisti. Tu sursum filius regis z deorsum filius regis z nūqz sceptrum regale ostendis. Ostende dignitatem tuam cur solus tāhumilis aduenisti. Ubi angeloz agmina. Ubi administratō cherubī sex alaz. Ubi uētila bzū: Tu moysen glificasti i nube lucida. z colūpna ignis. et tu mihi caput iclinas. Rēnue dñe cadut es oīm. Oñdisti hūilia oñdisti sublimia. Baptiza oēs presentes et me ante oēs Quid baptizari uis sordem nō hīs: Et si baptizare uolueris iordanis nō suscipit: cognouit te factorem suum. cōuertit fluentia retrorsum hec Leo. Nō mirum si baptista cōtremuit qñ manibus suis hūiliatur: cñi oē genus celestiu terrestriu et infernoz curuatur. Unde Bern. Inclinator sub baptiste manibus caput adorandum angelis. reuerēdum p̄fatis. tremēdum p̄ncipatibus. Quid mirū si tremet homo nec audet attingere scēm dei uerticem: Quid uel ipsa cogitatione non cōtremiscit O quam altum erit in iudicio caput istud quod mō sic iclinatur. z uertex qui mō tāhumilis uidet qz sublimis z erectus tunc apparebit. hec Bern.

Dñs uero probat quidē famuli sui fidele s uirtutis obsequium sed dispēsationis sue manifestat misteriu dicēs ((Sine)) i. permittē ((mō)) scz me a te baptizari i aq. ut tu postmodum a me baptizaria in spū. quia misterium est quod ago. In quo (secundum Cris) ostēdit. quia postea xps. Ioh annem baptizauit. Sine modo ut qui formam serui assūpsi expleam z hūilitatem eius. Et subiūgit ((Sic enī)) faciendo dū ego superior z non idigens a te suscipio baptismū ((deceat nos)) me suscipiēdo z te baptizando ((implere)) z dare exemplum implēdi ((omne iusticiam)) Et accipitur hic iusticia non prout est uirtus specialis. uirtio auaritie opposita: sz generaliter prout includit omnem uirtutē seu omnium uirtutum perfectionem Secunduz Cris. q. dicit tale est. Omnia iaz legalia compleuimus nec ullum transgressi sumus aliquādo mandatū. unum adhuc deest solūmō oportet etiam istud adiungi: sicqz a nobis iusticia

omnis implebitur. Iusticiā uero hic cōplēn tum cunctoz nominat mandatorū: ostendēs hanc ueram esse iusticiā. ut ipse dominus ac m̄gr. omne in se salutis nostre sacramentum implezet. Mandatum si quidem erat hominibus baptismum subire prophete. Uel omnez iusticiā faciendo unicuiqz quod suū ē. Qui ei xpi baptismum suscipit: miseretur anime sue placens deo: salutis medelā suscipiēs. z hūiliter subdi creatori suo. eius institutōi obediens: primumqz exemplo edificat eum ad bonum inducēs. sic ergo oēm iusticiam implet. qz deo z sibi z primo facit qz debet. Uel omne iusticiam faciēdo prius qz postea fieri debet ab alijs. Quasi diceret. Ideo me nunc subdo tibi minori: ne dedignētur maiores a minori bus baptizari uel regi. Unde Ambro. Que ē iusticia nisi qz altez facere uelis: p̄or ipse incipias z tuo alios hortaris exēplo. Un̄ z Cris. Non ergo sui cā baptizari dominus uoluit: sz causa nri. ut implezet oēm iusticiam. Iustum est enī ut qz quis docet alterum facere: p̄or incipiat. Quia igitur dominus m̄gr humani generis uenerat. exemplo sui docere uoluit quid esset faciēdum. ut discipuli m̄grm. serui domini sequerētur. Unde etiam Aug⁹. Uoluit facere qz faciendū omnibus imperabat. ut dominus m̄gr doctrinam suam non tam uerbis insinaret quam actibus exerceret. Uel sedū Rabanum. sic decet nos exēplum dare omnis iusticie implēde in baptismo. sine qua nō apitur aditus regni celestis. ut discant hoies ne minē sine unda baptismi perfectum esse. Uel oēm iusticiam. id est oēm z superhabundāre hūilitatē maiō ei ps iusticie ē hūilitas. Est qz pe debita z sufficiens hūilitas omī iusto necessaria. maiori se subdere ppter deū z nō preferre se eq̄li habundās se subdere equali z nō p̄ferre se miōri p̄fecta z s̄r habundās subde se miōri z nō p̄ferre se alicui et hūc cū xps h̄ tēuit iō oēs hūilitatē impleuit. Un̄ Bern. ē at qdā iusticia trista z āgusta ualē ita ut q̄cito pedē uertis i peccati foueā cadis nec p̄pōer se eq̄li nec eq̄re p̄posito. Huius diffitio ē: redere unicuiqz qz suū ē. Est altera latior z amplior iusticia. nec equare se pari. nec inferiori p̄ponē. Sicut enī grandis z gūis supbia ē preferre se eq̄li at eq̄re prelato sic grādis hūilitas ē inferiorē se exhibere eq̄li z eq̄lem inferiori. Maxia z plena iusticia est inferiorē se exhiberi etiam ipi inferiori. Sic enim summa z intollerabilis s̄bia ē s̄riori se p̄ponē. ita inferiori subde: summa ē z plēa iusticia. Qd q̄ iohs ait. ego a te d̄beo baptizari. d̄ p̄ma fuit q̄ s̄riori se subdidit. Qd at xps fecit d̄ plēa iusticia fuit. si qdē ille summi sui se manib⁹ icliuauit. Videat nūc q̄libz quē imitē. hūc ā eū qui extollit. supra omē qz credit aut colit deus. Et itez. Nōne deo iqr subiecta ē aia mea. Aut parū ē esse subiectū deo nisi sis z omni hūane creature ppter deū. Sic

eni decet nos inq̃r iplere oēm iusticiā. i. confu-
mationem pfecto iusticie in hūilitatis perfec-
tione cōstituiens. Uade z tu ad minorem si uis
iusticia esse perfectus defer inferiori z minori
te inclinato. *Dec Ber.* In hoc appet iusticia
in humili quia alienūz non surripit. nec sibi at-
tribuit quod non debet sed unicuiq̃ ius suum
reddit. Non surripit honorem deo et sibi attri-
buit: sed deo honorem z sibi retinet utilitatem
Nō ledit proximum. nec eum diiudicat. nec p̃-
fert se alicui uel comparat sed minorem omni-
bus se reputat. z locum nouissimum sibi eligit
z optat. Uides itaq̃ quomodo augmentata ē
domini humilitas a precedentibus. Ibi enim
parentibus subditus erat. hic uero se etiāz ser-
uo subiicit seque uilificat. ac seruū iustificat
z magnificat. Sed z i alio cōsidera quomō ei⁹
creuit humilitas. Nam usq̃modo uersatus ē
humilis quasi inntilis z abiectus. Hic autem
ē peccator uoluit apparere hominibus. *Dec*
catoribus enim predicabat iohannes peniten-
tiam z eos baptizabat. z dominus ihesus iter
eos z coram eis baptizari uoluit tanquāz un⁹
ex illis. z licet idem dici posset de circūcisiōe
quia uoluit peccator apparere. tamen hic pl⁹
est: quia corāz turba publice. sed ibi magis oc-
culte. Sed nōne timendum fuerat cum ipse ā
modo uellet intendere ad predicandum ne tā
quāz peccator sperneretur. Non propterea di-
misit humilitatis magister. quin profundissime
se humiliaret. Ipse ergo propter nos instruē-
dos uoluit apparere quod non erat in sui abie-
ctionem z despectionem. ac nos econtra uolu-
mus apparere quod nō sumus: in nostrā glia z
laudem. Si quid i nobis uidetur esse pbita-
tis: ostēdimus defectus uero qui in nobis sunt
celamus. Ex hoc etiā poteris eius humilita-
tem cōsiderare. quod i suscipiendo baptismū
z in alijs que secundum legem debebāt. do-
minus legis z sup̃a lege existens faciebat ut
ceteri homines nec uolebat ulla habere pre-
rogatiuas spāles. Non sic multi in comuni cō-
gregatiōe positi faciūt qui preceteris preroga-
tiuas singulares habere uolūt. Luz ergo io-
hannes cōg⁹ uisset iusticiā sic z tali ordine dbe-
re cōpleri spiritus ei i momento eum docuit qđ
prius nesciuit tunc cōfēsit z dimisit eū a se bap-
tizari. i. non ulterius restitit. nō ulterius cōtra
dixit. q̃nimo ut baptizaret acq̃euit z eum secū-
dum suam uoluntatez facere permisit. Quasi
tenebat eūz iohannes. z reuerentia prohiben-
do sed dimisit eum obediendo. Uera enim est
humilitas quāz comes obedientia non deserit
z ideo officium qđ prius timens z expauescent
humiliter recusauit postea cōsentiens z obedi-
ens uote impleuit. Unde *Ber.* Acquieuit io-
hannes z obediuit. baptizauit agnum dei et a
quis lauit. Nos abluti sumus nō ille. quia no-
bis lauandis aque cōgnoscentur ablute. *Dec*
Ber. Nunc ergo bene ipsum dominum conspi-

ce. Spoliāt se dominus maiestatis. sicut quili-
bet alius homunculus. z creator elementorūz
subiicit se hūili elem̃to aq̃ z emergit i aq̃s frigi-
dis tpe magni frigoris p nro amore. *Opaf* no-
strā salutē tactu sacri corpis. aq̃s mūdāns z
secrans. ac uiz regeneratōis z ius baptismatis
eis cōferēs sacm̃q̃ baptismi sc̃ificās z cōstitu-
ens ac crīa nostra lauās z purgans. Desponsat
sibi uniuersalē ecclīaz. z oēs aīas fideles nā i fīō
baptis despōsamur dño nro ihu xpo ppha i p-
sona ipsius dicēte: Despōsabo te mihi i fide unī
h solēntas z hec opatio ualde utilis ē z mag̃
z iō letanē cātāt ecclīa. Hodie celesti spōso iū-
cta ē ecclīa qm̃ i iordane lauit xps eius crimi-
na. Unde *Anshel.* At uero ubi robustiores eta-
tis plenitudo adueit. missurus man⁹ ad fortia
egress⁹ i salutē ppli tui. ut gigas fortis ad cur-
redā uia tot⁹ nre miserie. Et p̃mū quidē. ut p-
oīa te frīb⁹ assilares: suū tuū baptizātē pctō-
res i p̃nīaz. tāq̃z pctōr adisti: baptizari te. qđ
postulasti. Innocēs agne dei. quez nulla pcti
stilla uel cogitatō unq̃ maculauit: baptizat⁹
es. nō te i aquis s̃z aq̃s i te sc̃ificās. ut per eas
sc̃ificares nos. Un⁹ z *Lris.* Baptizatus ē xps
iohis bap̃te. ut ex ipsa natura bap̃tis scias. qđ
neq̃z pcti cā neq̃z p̃p̃t indigētiā doni spūs bap̃ti-
zatus ē. Iudaicū qđē baptisma abolef ac d̃si-
nit. nrm vō sumit exordiū qđq̃z i pasce mutatō
ne factū ē idipsū efficiēt ēt inuatōe baptisma-
tis. Nā z pasca dñs cū utrūq̃ celebrauerit illi
qđē terminū posuit. huic vō p̃ncipiū. Hic vō
postq̃z iudaicū ipleuit baptisma: cōtinue ianu-
as ecclesie reseruauit. Sic ergo i una tūc mē-
sa. ita i uno nūc flumīe z recepit umbrā z ad-
didit vitatē. Sācti ei spūs grā i xpi baptisma-
te ē iohes vō baptisma ac dōatōe puat. Et ite-
rū. Quia ergo nonū baptisma datur⁹ erat. ad
hūani generis salutē z remissionē peccati p̃or
ipse baptizari dignatus ē n̄ ut peccata depōe-
ret qđ pctz sol⁹ n̄ fecerat s̃z ut aq̃s baptismi sol⁹
sāctificarz ad diluēda pctā cōdētū. nūq̃z ei aq̃
baptismi purgare pctā credētū potuisset nisi
tactu dñici corpis sc̃ificate fuisset. Ille ergo
baptizat⁹ ē ut nos lauāmur a pctis. Ille tict⁹
est aq̃. ut nos a delictorū sordib⁹ purgāmur.
Ille lauac̃z r̃gēratōis accepit. ut nos ex aq̃
z spūscō r̃nāsceremur. Bap̃m ḡ xpi: ablutō ē
pctōrūz n̄rōz. z renouatū uite salutaris. Per
bap̃m ei pctō morimur: s̃z xpo cōiuiū. Uite
p̃stie sepelimur. s̃z noue uite resurgim⁹. Uctu-
sti hoīs errore exuimur: s̃z noui hoīs indumē-
ta suscipimus. hec *Lris.* Cōgrue aut uoluit
dñs i iordane baptizari. ut ibi ap̃ret ianuā r̃-
gni celestis: ubi dat⁹ ē aditus filiis isrl̃ itrādī
terrā p̃missionis. qđ sicut p̃ illud flumē filij isrl̃
trāsiret ad terrā p̃missā eis p̃ dñm. sic p̃ bap̃m
fideles trāsēūt ad terrā uiuētū. Et etiā iō qđ
iordais ē fluui⁹ medius gentiū z iudeorū. z ba-
ptismus coīs est gentib⁹ et iudeis uenientib⁹
ad fidem z christum. In iordane quoque

baptismus domini in helya. et hyleseo iosue et naaman prefiguratus fuit quia in his figura baptisimi precessit. In aqua uero baptizatus est quia aqua est contraria igni. et peccatus est ignis et unde igne supplitis punitur. ut ergo huiusmodi extinguatur in aqua baptizatus est. Aqua etiam sordes abluuit. sicut extinguuit ymagines rededit. ita gratia spiritus sancti in baptismo sordes peccatorum abluuit. sicut aie uerbo dei restringit. ymaginem dei per culpam amissam restituit. Et ex hoc quod dominus in aqua est baptizatus trahit argumentum quod in alio liquore quam in aqua non potest fieri baptismus. In aqua est uniformis baptismus. Ofertur quod a dextro latere aqua manauit. et quod nullus liquor adeo ad abluendum ualet. et apud omnes facile acquiri. ne se aliquis propter opiam excuset. Et huiusmodi spiritus mundet interius. tamen necessaria est aque lautio: quod sicut ex duobus est homo scilicet ex corpore et anima sic ex duobus renascitur scilicet spiritus sancto et aqua. (Factum est autem ut cum baptizaretur) a iohanne fere (ois populi) terre illius. id est multi de omni populo (et ihesu) a iohanne (baptizato) ac post baptismum de aquis ascendente. et pro baptizandis ut spiritus sanctus acciperent (orante apertus est celus) id est inestimabilis splendor factus est circa christum et tantus fulgor circumfulsit eum. ac si celum empirieum apertum uideretur. celus aereo et sidereo repletis. splendor celi empiriei terribis infunderetur. Non quod celum tunc diuisum fuerit nisi eum illa apertio in corpore celesti sed in aere fuit scilicet quod apertum uidebatur (sicut in coruscatione solet fieri in qua celus apertus uidetur) et per hoc significabatur gloriam celestem apertam credentibus in christum et per renatis aperitur et patet ianua regni celestis et aditus in celum. qui percussus fuit homini per peccatum. Unde Crisostomus. Si quidem in eius baptismo aperti sunt celi ut discas etiam cum tu baptizaris hoc inuisibiliter fieri iam deo te ad celum uocare nihilque in terra commune habere suadente. Et iterum. Dicit autem apertum est celus tanquam hactenus reclusum fuisset. Nam autem ouili superno et infimo in unum redacto. et uno existente omnino pastore celum patuit. et homo terricula aggregatus est angelus. Unde et Beda. Ihesus autem baptizatus et orante apertum est celum. quia dum corporis humilitate dominus undas iordanis subijit diuinitatis sue potentia celi uobis ianuam pandit: dumque caro innoxia frigentibus tingitur aquis. opposita quondam noxia rupbea extinguitur ignea. Nec Beda. In hoc etiam quod ihesu baptizato et orante celum apertum est significatur quod oratio mundi et sancti hominis celum penetrat. orauit autem christus ut nos informaret ad orandum per baptismum. et ut ostenderet nobis orandi ordinem et necessitatem ordinem quod ad hoc quod placeat oratio oportet prius mundari et baptizari quam orare necessitate. quod baptismalis gratia: indiget per orationem conservari. et ut daret exemplum quod in receptione sacrorum debet mens hominis in deum eleuari. Unde Beda. quod ihesus cuius omnia que patris sunt baptizatus o-

rasse memorat ad nos informandos actum non dubitat. quibus post lauacrum baptismatis ut aula celi pandatur. id non otiose uiuendum: sed ieiuniis precibusque elemosinis est insistendum. quod et si peccata sunt omnia in baptismo laxata non adhuc tamen est carnis fragilitas solidata. Nam quasi transito mari rubro gratulamur submersos egiptio: sed in deserto modane conuersationis hostes occurrant alij. quod duce christi gratia nostro sudore uicamus donec perueniamus ad patriam hec Beda. (Et descendit spiritus sanctus) (uisibiliter in colube specie ac rege uisit super eum. sedes super caput ipsius. Descendit in quod non per gratiam quod a patre instat concepcionis sue plenitudo fuit spiritus sancto: sed descendit in signo uisibili et hoc triplici ratione primo ad indicandum alij quod in ipso esset plenitudo gratie. Secundo ad inueniendum quod in baptismo datus spiritus sanctus accedere tibus non fictum. Tertio ad ostendendum quod ipse est qui per spiritum sanctum baptizat mundando a sorte Apparuit autem in corpali specie colube. quatenus merito et simpliciter sine felle omni que amaritudinis est et nos permansuetudinem colligere eum uenisse sequi mansuetos et humiles inhabitare ostenderet. Iohannes et in colube specie apparuit. ut in hominibus habitibus caritatem dei (quod precipue in coluba est) spiritus sanctum esse designaret. Unde Crisostomus. Ideo autem spiritus sanctus specie colube suscepit. quoniam pre omnibus animalibus hec cultrix est caritatis. Omnes autem species iusticie quas habet serui dei in ueritate possunt habere sui diaboli in simulatione solam autem caritatem sancti spiritus non potest immundus spiritus imitari. Ideo ergo hanc puram spiritum caritatis sibi suauit spiritus sanctus. quod per nullius testimonij sic agnoscitur ubi est spiritus sanctus. sicut per gratiam caritatis. Et finem eundem Crisostomus. ridet etiam figure ueteris testamenti. Sicut enim in diluuium coluba apparens et ramum uiridis oliue deferens: ostendit signum clementie dei his qui residui fuerunt ex aquis diluuij. et omnem orbis terrarum tranquillitatem annuntiauit: ita et nunc in baptismo ueniens spiritus sanctus in colube specie: ostendit signum diuine clementie que uirtute baptismatis et peccata remittit. et gratia offert et liberatore nobis demonstrans per amaram oliue: adoptorem generi humano affert. Nihilominus tamen omnis baptizatus septem uirtutibus in coluba significatur: debet repleti et perfici. Quicunque enim est perfectus. debet esse perfectus quantum ad seipsum. quantum ad proximum. quantum ad deum. et omnia ista significat per proprietates in coluba reatas. Quantum ad seipsum duplici proprietate. quia columba habet gemitum pro cantu. et caret felle: sic homo debet habere in se contritionem pro peccatis. et gemitum cum lacrimis. et debet carere felle amaritudinis peccati et ira irrationabili. Quantum ad proximum triplici proprietate quod columba rostro non ledit. sic nec sanctus cuiquam detrahit. unguibus nil rapit sic sanctus aliena non recipit: pullos alios tamen suos pascit sic sanctus per suam passionem indigentibus sua tribuit. quantum ad deum duplici proprietate quod coluba si-

aquas refidet ut umbra accipitis i aq̄ preuifa mergat se z euadat sic factus sup fluenta diuine scripture residere et oculum habere debet ut diaboli uersutias z icursuz euadere queat meliora grana eligit. z mundo uescitur. sic factus sanas snias quib⁹ pascat eligit z in solo dō i quo puritas summa est recreat. Un̄ sicut colū basin cauernis petra nidificat. sic sc̄s i plagis mortis xpi (q̄ petra firma ē) nidum. i. suū refugiu z spem ponit. ((Et uox)) patris testimoniū filio p̄bentis itonuit z audita ē de sublimi sc̄z de nube ((dicens. Dic ē filius me⁹ dilectus)) p̄ ceteris. quia nō adoptiuus ut ceteri. sed naturalis. Unde Cris. Suus utiq; nō per adoptiōnem gratie. neq; p̄ electionem creature s̄z suā p̄prietate generis z ueritate natūf. Et (ut ait Hiero) Sedit colūba sup caput eius ne q̄ putaret uocē patris ad iohem factam non ad dōminum. In quo mihi placuit id ē in quo uoluntas mea cōplebit de salute generis humāi Alius uero euangelista sic dicit ((Tu es filius meus dilectus in te mihi placuit)) id ē in te et per te cōstitui q̄ mihi placet facere. et que agēda sūt agere id ē genus humanū f̄dimere. Ut mihi placuit id ē cōplete z totaliter placuit. Nihil enim unq̄ deo displicuit i eo sicut in nobis qui prius sumus natura filij ire. Unde Bern. Uere enī hic ē i quo nō est q̄ patri displiceat. q̄ oculos maiestatis offēdat. Unde et ipse ait Omnia que placita sunt ei facio semp. Donet nobis dominus ihs. qui sēp placet patri. ut nos p̄ ipsuz mereamur placere sibi. Secundū Bedam. tñ durauit splendor. q̄ diu paterna uox audita ē et cū ea terminatus ē ipsum autez filium audire huic credere z obedire. p̄f nos āmonet dicēs Ipsū audite. Cui ei nisi sapiētie iusticie. z ueritati credere debemus. Un̄ Bern. Ipsū inquit audite. Ecce domine ihu. l̄ nūc iā loquere licentiam loquēdi habes a patre. Quādiu uirt⁹ z dī sapientia. q̄si infirmus aliq̄s z insipiens lates in populo. q̄diu nobilis rex z rex celi fabri filium te pateris appellari p̄ter z reputari. O humilitas uirtus xpi. O sublimitas humilitatis quantum cōfundis stultitiam mee uanitatis parum aliquid scio ul̄ magis scire mihi uideor. z iam silere nō possum ipudēt z imprudēt me ingerens z ostētans. p̄mptō ad loquēdū. uelox ad docendū. tard⁹ ad audiēdū. Et xps cū tanto tēpore silebat cū seipz sic abscondēbat. nunquid inanem gloriā metuebat. Quid timeret ab ianī glia q̄ est uera gloria patris. Utq; t̄iebat sed nō sibi. Nobis t̄iebat ab illa quibus nouerat eē timēdū. Nobis t̄iebat z nos instruebat. Tacebat ore. sed instruebat ope. z q̄ postea docuit v̄bo iā clama bat exēplo. Discite a me q̄ mitis sum z humilis corde. Nā de infātia dñi parū aliqd audio Ex tunc iā usq; adhuc tricesimū annū nihil inuenio. Nunc uero iā n̄ potest latere. qui tāmanifeste demonstratur a patre. Dec Berna. Et

hec ē auctoritas quā supra allegauī. p̄ quā apparet quō siluit dominus ihs ad nostrā istructionē. z tacēdo ore instruxit opere ipsius igiē exēplo stude z tu taciturnitati. q̄z qui de omnibus tacet: de omnibus pacem habet. Stūdiū inq; z nitere quia (ut ait Ambro) Rarior est enim. tacendi uirtus quam loquēdi. Uidisti ergo ubique in domino ihesu humilitatem redolere. que est uirtus magnifica et ualde necessaria eo quod studiosius querenda et etiam affectuosius amanda est quia dñs in singulis ac tribus suis studuit eā signanter obseruare: et exemplū inde alijs ostēdere. Sic ergo in hoc ope excellētissimo tota trinitas modo singla z se manifestādo apparuit: large apparitiōem accipiēdo. z sic trinitatis p̄ritia baptismus cōsecratur. Pater apparuit in uoce. filius in homine seu carne spūsc̄s in colūba. Differēter tñ. q̄z filius apparuit in hoīe in unitate suppositi. iohis. i. sed in apparitione alia: personaz erat unio p̄ modum signi. Caro enī unita erat filio in unitate suppositi uox autem et columba nō hēbant unitatem suppositi cum patre z spūsancto: sed tñ in p̄tatione signi. In colūba ergo fuit spūs. non spūs fuit in columba. que ei tñ non fuit unita non enī fuit incolumbatus q̄z p̄ter naturā humanam nunquam unquam creatura fuit deo personaliter unita. nec infuit ei per gratiam: sed per apparitiōem et signum. que peracto officio suo post apparitiōem i p̄mordialē z p̄iacentē materiā redijt un̄ sūpta fuerat. sicut etiā sentit de alijs figuris i q̄bus dñs apparuit. Apparuit autē misterium trinitatis dño baptizato z nō cū baptizare tur q̄z cū nō egerat grā mundāte: non ē baptizatus baptismate suo sed iohis baptismus aut iohannis dabatur i noīe uenturi baptis̄m⁹ v̄o xpi datur in nomine trinitatis. z ideo nō decuit in actu baptismi: sed postea nomen trinitatis explicari. ut distantia pateret inter baptismum iohannis qui non in nomine trinitatis dabatur. z inter baptismum christi cui hec forma seruabatur. Et per talem apparitiōem trinitatis baptizato christo factam. significatum fuit. quod baptismus deberet conferri in nomine patris z filij et spiritus sancti In p̄mitiua tamen ecclesia ad tempus collatus fuit baptismus in nomine christi ut nomen christi in reuerentia haberetur maiori. et ad excludendum illorum errorem qui uirtutem baptismi attribuunt ministris dicentes ego sum pauli ego sum cephe z cetera sed illis causis cessantibus redijt ecclesia ad formam predictam. Et ponitur hic triplex effectus baptismi quem baptismus causat. maxime post passionem christi scilicet celi apertio quia celorum regna patent zenatis in baptismo spūsancti missio cuius gratia ac donum cōferē i eo z p̄afna locutio q̄ baptizatos regenerat i filios adoptiōis qui sibi cōplacent q̄z p̄ bapz d

filij ire fiut filij gr̃e. ⁊ regeneramur in speꝝ uite eterne. Considera hec singula diligenter. ⁊ erige aĩm. ut aperto iam trinitatis celo sursum feraris in deum. In humilitate quoq; mentis persiste. et spiritus sancti dono ⁊ paterno colloquio muuari merearis. Unde Anſ. In iordane sub manu iohis se ad bap̃m inclinans p̃f nam uocem audiuit. et sp̃s sancti aduentus i columba suscepit. ut nos doceret in hũilitate te mentis que p iordanem notatur iordais ei descensio eorũ interpretat̃ debere cõsistere ibi q; superni patris honorari colloquio de q; dicitur q; cum simplicibus sermocinatio ei⁹. et spiritus sancti presẽtia sublimari qui super humiles requiescit ⁊ hoc sub manu iohis qui di gratia dicitur ut eidez gratie quicquid a dō p cipimus non nostris meritis ascribamus. hec Anſ. Fuit aut̃ baptismus in mari eneo. i. i lauatorio pfiguratus q; ante templi introituz hierosolimo erat collocatũ. Sacerdotes enĩ q; templũ dñi ingressuri erant in lauacro illo se lauare necesse habebant. ita oēs qui uolũt intrare i celeste templum domini: necesse hẽnt prius p bap̃m lauari. Duodeci boues enei mare portauerũt. q; xij. apostoli bap̃z xp̃i per totum mundũ dilatauerũt. Lauatoriũ circũtectum ⁊ ornatum erat speculis mulierum. ut ingressuri templũ uiderent si aliquã maculã uel idecentiam haberent: sic bap̃s requirit cõscie perfectionem. p̃c̃i displicẽtiam ⁊ cordis cõtritiõem. Istud etiam figuratum ē i naaman syro gentili ⁊ leproso qui ad iussuz helizei septies in iordane baptizabat̃. ⁊ sic ab oi lepra sua mundabat̃. Per septenã aque iordanis lotiõz pfigurauit helizeus septem mortalium peccatorũ in baptismo ablutõem. Lazaro naaman facta est ut caro pueri ita pctõres efficiunt̃ mudi sicut paruuli. Istud etiaz pfiguratum ē i trãitu iordanis. qñ filij isrl̃ intrauerũt terraz. pmissionis: q; prius trãsiuerũt iordanã figurã baptismatis. Sic oportet oēs p lauacũ baptismi transire. qui desiderat ad uerã terram pmissionis puenire. Archa testam̃ti que i medio iordanis stabat xp̃m q; in iordane baptizad⁹ erat figurabat. Duodecim lapides q; a p̃p̃s tulit d iordais alueo p m̃orali ppetuo s̃. xij. apli q; orbẽ frarum testificati sũt bap̃m xp̃i. Circa pmissã ē sciẽdũ. q; dñs bap̃m suũ istituẽdũ inſinuauit ⁊ istituĩt. istituũ cõfirmat. Instituẽdũ inſinuauit vbo ⁊ facto. vbo. cũ dixit ñ q; renatus fuerit ex aq; ⁊ sp̃s sancto. ⁊c. facto quãdo baptizatus ē a iohẽ. Instituĩt facto ⁊ vbo facto qñ discipuli baptizabãt eius auctoritate vbo qñ misit discipulos ad p̃dicadũ ⁊ baptizadũ. Instituũ cõfirmat ⁊ facto ⁊ vbo. Facto qñ de eius latere sãguis ⁊ aq; exierũt. Verbo qñ post resurrectiõz misit discipulos i mūdũ u m̃sũ p̃dicare ⁊ baptizare. Dic gr̃a h⁹ tãti facti. s. baptismi prio a xp̃o incitati de sac̃is aliqd uideamus: Circa q; sciẽdũ. q; celestis medi

cus humani generis reparatiuus tali mō sana uit egrotũ sicut optie ppetebat. Egrot⁹ hō est. morbus at̃ original⁹ culpa ē. Origo ist⁹ culpe l3 pncipalr fuerit ex cõsensu rōnis. occasiõẽ tñ sũpsit ex sensib⁹ carnis. Ad h̃ q; medicina r̃ideat morbo. optuit q; ñ tñ esset sp̃ualis uezz et aliqd h̃ret de s̃sibilib⁹ signis ut sic s̃sibilia fuerũt aie occasio h̃ndi ita essent ei occasio f surgendi. p̃pterea medicina ñri uulneris. cõuenit i ecclesiasticis sac̃is. Instituit aut̃ deus sac̃a diuersimode quedã. s. añ aduẽtũ suũ. ut matrimonium ⁊ p̃niam. sed hec duo cõfirmat in lege euangelica. ⁊ consummat. dum nuptijs interfuit. et duz penitentiã predicauit. Alia quinq; sac̃a solus xp̃us initiauit. bap̃m quidem ip̃m suscipiẽdo. ⁊ deĩ formã dando. cõfirmatõem manuum puul⁹ iponendo. unctio nem discipulos ad curadũ mittẽdo. qui isrl̃ mos unguebãt oleo. ordinem uero p̃fatem ligandi ⁊ soluendi. ac cõfidenti sac̃m altaris tribuẽdo. eucaristiã cõfiteiẽdo ⁊ dando discipulis imminente passione: sac̃m corporis ⁊ sanguis sui. Instituta quoq; sunt sac̃a multiolici de cã. Primo igitur p̃pter humiliatõem. magna enĩ humilitas exhibitio est in istis uisibilibus ⁊ homine multũ inferioribus. a deo q̃re re salutem. q; superbia perdidit. Secundo ppter eruditõem qua rapitur et pmouet̃. Tercio ppter cõgruentiam. q; homo per p̃c̃m se subdidit per affectũ rebus corporalibus. ideo de cens fuit ut deus p quedã signa corporalia sp̃ualia adhiberet hominibus medicinam. Quarto ppter excitatõem qua homo otium et notia occupationem deuinet. et se in bono. missam audiẽdo eucaristiã suscipiẽdo et similia faciendo exerceat. Quinto propter congruitatem medicine. q; cum medicus sit deus ⁊ hō. cõgruẽter medicina d3 cõtere aliqd diuinũ. s. uisibile gr̃az. ⁊ aliqd hũanũ. s. uisibile gr̃e formã Sexto ē cõgruitas ex pte ifirmi. q; cũ ifirmus sit hō cõstas ex corpe et sp̃u. sp̃s at̃ i corpe. nō bñ capiet sp̃ualia nisi i corporalib⁹ cõgruuz fuit dare medicamẽta sp̃ualia i reb⁹ corporalib⁹ sic pillule datur i nebula. Septimo pp argumẽtũ meriti multũ ei ualet ad meritũ qñ deo credit in his ubi humana rō non p̃bet experimẽtum.

Cõsistit at̃ sac̃m in reb⁹ ac factis ⁊ dictis: Res sac̃ales sũt. ut aq; oleũ ⁊c. Facta. ut baptizandoz submersio. inflatio ⁊ h⁹. Dicta. uel sancte trinitatis inuatiõ õf. ⁊c. Sac̃m ē uisibile signũ inuisibilis gr̃e. ut cuz q; baptizãt ipsa exterior corporis ablutõ quã uidem⁹: si gnũ ē interioris ablutõis aie. q; cõsistit i p̃c̃oz remissione quã non uidemus. Educti quidem sum⁹ d egipto p baptismũ tãq; p mare rubz. q; sãguine xp̃i cõsecratũ. mortuis inimicis id ē p̃c̃is ñris. A mōte q̃ppe xp̃i ⁊ sãguis effusiõẽ. h3 baptism⁹ ṽrutẽ ⁊ efficacĩã. sic ⁊ alia sac̃a sũt añ legẽ suã i lege. p hũc ei xp̃i p̃c̃a q; scã s̃c̃ dicit ad iuuat ne apli⁹ fiãt pduc ubi oio fieri ñ possit. rō

numeri factorum est quia ordinatur contra triplicem culpam. et quadruplicem penam. Unde baptizatus ordinatur contra peccatum originale penitentia contra mortale extrema unctio contra ueniale confirmatio contra impotentiam ordo contra ignorantiam. eucharistia contra malitiam matrimonium contra concupiscentiam quam temptat et excusat. Quia uero character est signum distinctum idelibile spirituale. id non confertur in sacris quae solent iterari sicut est penitentia. matrimonium unctio. et eucharistia. Baptismus uero et confirmatio et ordo characteres impunt. per quos idelibiliter in praesentis sepe distinguuntur qui recipiunt. Per baptismum est distinctio fidelium ab incredulis per confirmationem fortium ab infirmis. per ordinem clericorum a laicis. unde nullatenus possunt iterari. Et quia uis haec tria sacramenta propter characteris impassibilitatem non iterantur tamen compositum est hoc omnibus non iterari super eandem personam et materiam et ex eadem causa. et hoc est ideo. ne fiant contumelia sacro. Ex hoc enim credi posset quod sacramenta dispensata fuissent inefficacia et inepta. Lemētissime ihesu qui per manus iohannis

c baptizari uoluisti. quia fidem quam in primo lauacro promissi irritam feci peccando ad secundum recurro lauacrum. penitendo Confiteor tibi deus ego peccator et reus me quia uiter peccasse. cogitatione locutione opere et obmissione. innumerabilia sunt peccata mea et cito constantie eorum non tantum me in laqueis adduxi peccatorum sed et multos qui mea suasio ne exemplo negligentia uel occasione aliqui peccauerunt. per quorum et meis obnoxie deprecor peccatis. ut omnia nobis indulgeas misericorditer et abstergas. Amen.

De ieiunio et temptationibus domini. Corripit euangelio. Ductus est ihesus in desertum a spiritu sancto. etc.

Lapi. xxij.

p Ostendam dominus ihesus fuit baptizatus (regressus est ab iordane plenus spiritu sancto) plenitudine superabundantie de cuius plenitudine nos omnes accepimus. Et in contritionem ac sine mora (ductus est) spontanea (in deserto) super quendam montem mire altitudinis dictum quarantena. qui est inter hiericho et hierusalem. distans ab hiericho duobus miliaribus. et a hierusalem duodecim uel circa in praedicto deserto latrones morari solebant qui locus uocatur domyn. quia sanguinem sonat. propter effusionem sanguinis quam ibi latrones faciebant. Specialiter domyn est casale ubi ille qui descendit a hierusalem in hiericho incidit in latrones. quasi circa medium in uia quae a hiericho ducit in hierusalem a parte australi deserti quarentene deinde est bethania et bethfage et hierusalem. et transit uia a lateri australi montis oliueti. Quia ergo homo qui ibi incidisse dicitur in latrones: gerebat figuram ade. qui a demonibus est uictus. conueniens fuit ut ibi historialiter et secundum rem Christus su-

peraret diabolus. ubi figuratiter et secundum similitudinem diabolus dicit hominem superasse per medium. Unde dicitur quod samaritanus eadem uiam descendit quia carne idutus filius dei qui est custos hominum eandem temptationem ibi sustinuit. Pugnatu- turus quidem dominus cum diabolo: in deserto secessit. ut nobis ostenderet quod qui perfecte loquos temptationum eius uult superare non solum turbas demonum: sed etiam societatem malorum hominum. aliqui quidem corpe. semper autem mente debet uigilare et fugere. exemplo illius. qui in regali aula et inter turbas populi posuit: dicebat. Ecce elongavi fugiens et mansi in solitudine. Nos ergo exemplo Christi et iohannis agitemur a spiritu sancto. non per ypocrisis a malo ligno in desertum loci et solitudinis. uel saltem in desertum nostri pectoris et contemplationis ut quieti astreptu mundi melius deo uacemus et in mente secundum desiderantes quasi mansa deserti sola eterna gaudia esurire discamus. ((

Ductus est igitur (ihesus a spiritu sancto) quia humanitas Christi erat organum diuinitatis. et ideo ad omnia agenda mouebatur instinctu spiritus sancti. Hoc ergo motu iuit in desertum locum ut ibi spiritu in oratione per nobis deo patri offerret. et per ieiunium carnem innocentem pro nobis maceraret exemplumque fidelibus daret. ut se deo per ieiunium et orationem offerant. Non iuit inuitus. sed uoluntate pugnandi. et (ut temptaret a diabolo) per quod insinuat. quod aggrediens desertum penitus fortius temptatur ab hoste. Iuxta illud Fili accedens ad seruitutem dei. stas in iusticia et timore. et prepara animam tuam ad temptationem. id est ad resistendum temptationi que imminet tibi. Ideo autem ductus est a spiritu sancto qui eum designauerat in baptismo. quia quos ille replet: mittit ad pugnam. et prebet eis fortitudinem. Ideo duci uoluit in desertum. id est locum certaminis et in quo pugnatur asperis quam adam in paradiso delictis affluens: uictus est oblectamentis Ideo temptari uoluit. ut temptationes superando nobis potestate superandi tribueret. sicut et mori uoluit ut morte sua nostram destrueret. Et post baptismum et ieiunium per hoc nobis insinuat quod post lauacrum regenerationis et gratie perceptionem post laborem ieiunij. et sancte uite propositum statim diabolus temptationem accedit et acius in nos surgit. ut nos a proposito religionis auertat et quod proficientibus. et ad meliora tendentibus inuidet et insidiatur. propter quod tunc magis cauendum est quodque bonos magisque malos temptat. Quia (secundum Gregorium) illos temptat: negligit quos se quieto iure possidere sentit. Et secundum Isidorum. tunc maxime impugnamus cum te impugnamus nescis. Nec ei quatuor scilicet baptismus. desertum. ieiunium. et temptatio: sic ordinata fuerunt in Christo. quod primo fuit baptizatus. secundum in desertum ductus. tertio ieiunauit quarto temptatus fuit in quo significatur. quod prius debet esse in nobis ablutum

a peccis secundo subtractio a mudi illecebris. tertio exercitatio in ieiunijs. quarto est oppugnatione ab hostium infidels. In figura huius quatuor occurrerunt populo israelitico. primo mare rubrum. secundo desertum. tertio sitis et fames. quarto hostium insultus. Baptizatus igitur dominus solitariam ac duram uitam et penam constantem assumpsit. ut fidelium mentes ad perfectionis aggressionem erigeret ut ad grauia perferenda firmaret. Non enim propter se sed propter nos heremus adiuuit. ut uidelicet suis perfecti imitatoribus uitam heremiticam consecrat: instruens nos nihilominus secundum Aristotelem. Ut unusquisque baptizatorum relictis mundi illecebris et societate prauorum diuinis per omnia obbeat fuisse mandatis. Ex hoc reputant quodammodo fideles deuoti tempore isto ieiunium obseruantes et per hoc se Christo uelut in deserto configurantes. Uoluit autem Christus penam agere non quia egebat sed ut ad penam nos moneret. et penam nobis exemplo ostenderet. Ubi docet tria quod debet esse in penam uera et fructuosa. Primo dicitur esse pura. ut deo placeat quia post baptismum statim fecit penam. Secundo dicitur esse aspera ut carnem domet quia fecit penam in deserto non in loco delitioso. Tertio dicitur esse discreta ne nimis excedat. quia Christus ductus est a spiritu sancto. non quod ductore indigeret. sed ut nobis ostenderet. quod in penam agenda ductore indigemus discretio. ((Et)) ueniens dominus in desertum ((ieiunauit quadraginta diebus et quadraginta noctibus)) nihil iterum manducans. Ubi signat noctibus additur ne in nocte comedissem putaret. Item in figura quod necesse habemus et diebus prosperitatis et noctibus aduersitatis. Item diabolus nos munus quod nunquam cessat temptando nos impugnare. Ieiunauit quidem ut aduersus temptationes exemplum ieiunandi nobis daret quod secundum basilium uolenti pugnas temptationum superare: sobrietas necessaria est. et spiritualiter ut ostenderet quod innocentia baptismalis perclitatur in uita uoluptuosa. quia quod Christi sunt ut baptizati qui sunt membra Christi. et Christum induerunt consequenter morti eius dicit carnem suam crucifigere cum concupiscentiis suis et estare se mortuos super terram. spiritu mortificando facta carnis. Unde Aristoteles. Ut autem discas quod magnus bonus sit ieiunium. et quod lites aduersus diabolum scutum est maximum. et quoniam post lauacrum non delictis et ebrietati et mense habundanti sed ieiunio intendere oportet propter hoc et dominus ieiunauit non eo indigens. sed nos erudit quibus peccata quod ante lauacrum erant dominatio uentris introduxerat. Quodadmodum enim si aliquis egrotare sanum cum fecisset: iubet non facere illa ex quibus egrotudo contigerat ita utique et hoc per lauacrum ieiunium in uiciu edacitatem ipse induxit. Nam et adam de paradiso incontinentia uentris eiecit. et diluuium quod fuit sub noe illa conueruit et fulmina in sodomitas ipsa deduxit. Ita et iuxta dei maxima operari se ab ebrietate et delictis mala propter hoc et ipse ieiunauit: uobis utrique demonstrans formam salutis. Unde et Ambrosius. Hoc ei facit causa salutis nostre. ut rem utile non

solum doceret uerbis: sed etiam exemplis instrueret. Qualis autem christianus es: cum Christo esuriens te tu refutieris. Ille pro salute tua fame sustinet: tu pro peccis tuis ieiunare formidas. Et iterum. Nihil tam cecum quam secularis suauitatis periculum. que dum mulcet: anni uitam obruit et se ipsum metis illudit. Merito igitur dominus noster Iesus Christus ieiunio suo atque deserto: aduersus uoluntatum informat illecebras. et temptari se a diabolo dominus omnium patitur. ut in illo omnes uoluptates uincere disceremus. hec Ambrosius. Et sciendum quod Christus propter infirmitates nostras ut eas curaret. diuersas in se medicinas accepit. Iurauit nos per diem quoniam ieiunauit quadraginta diebus et noctibus. Per eleuariu. quoniam corporis et sanguinis suum dedit in cena discipulis suis. Per sudorem. quod factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrerent in terram. Per emplastrum. quando facies eius sputa illita sunt. Per potationem. quando gustauit acetum felle mixtum. Per minutum nem. quando clauis et lancea uulneratus est. Considera hec et attende inspicere dominum ipsum. plurimum enim uirtutum tibi monstrat exemplum. Nam uadit in solitudinem. ieiunat. orat. et uigilat. in terra nuda iacet et dormit. et humiliter ac patifice cum bestiis conuersatur. Considerare igitur sibi quod spiritus et ubique et maxime hic uita sua penosa est et corporis afflictiva. ac eius exemplo discere etiam in his exercitari. Quatuor ei hec tanguntur que spiritualis exercitio sunt. et mirabiliter se inuicem adiungunt. scilicet solitudo. ieiunium. oratio. et corporis afflictio. et per ista maxime possumus ad puritatem cordis peruenire. que utique nimium poprandum est. eo quod in se quodammodo omnes uirtutes comprehendit. et remotum omnium uitiorum continet. quia cum uitiis uel defectu uirtutis non stat puritas cordis. Et propterea in collationibus sanctorum primum traditur. quod totum exercitium monachi debet esse ad puritatem cordis humiliter. Per hanc enim homo merebitur deum uidere: dicente domino in euangelio. Beati mundo corde quoniam ipsi deum uidebunt. Et secundum Bernardum. Qui clarior est deo propinquior est esse autem clarissimum peruenisse est. Ad hanc humiliter multum ualeat oratio seruens et assidua. Sed oratio cum crapula et corporis mollicie seu otio sitate patitur. et ideo requiritur ieiunium per corporis afflictionem. discretam tamen. quia indiscreta omne bonum impedit propterea ad omnem predictorum summationem uidetur facere solitudo. Nam cum tumultum et strepitum non potest deceter fieri oratio. Et uidere autem audire multa uix potest fieri sine impuritate et offensa quia mors intrat per fenestras sensum ad animas nostras. Et propter superuenientes sepe relaxatur abstinentia et corporis afflictio. Et ideo quere solitudinem et sepe te a tumultu si uis deo coniungi. et per puritatem cordis enim uidere. Fuge colloquutiones propter taciturnitatis custodiam. interdum et a bonis cessare eloquijs iuxta illud propheta. obmutui et humiliatus sum. et

filii a bonis. Non quas novas amicitias. quia noua inueniunt colloquia et impedimenta: Non ipeas oculos uel aures fantasmatibus uanis. et omnia que quietem animi et tranquillitatem mentis perturbant: fugias tanquam uenenoſa et anime inimica. Non ei sine causa patres sancti petebant loca solitaria: et mundabant his que in cernobis remanebant. quod essent ceci surdi. et muti. quod sic melius poterant deo coniungi. unde Lris. Quia spiritus sanctus descendit super dominum nostrum: statim expulit eum in desertum. Quando monachi habitant cum parentibus suis si descendit spiritus sanctus. et maledixit super eos: expellet eos de domo. et ducet eos in solitudinem. Spiritus sanctus non libenter habitat ubi turbe et frequentia et dissensiones et rixae sunt. sed proprie sedet in solitudine. Denique et dominus noster erat in die cum discipulis sed quia uolebat orare intensius: solus secedebat. Et nos ergo si uolumus orare plusquam in publico. habeamus cellulas. habemus agros. habemus deserta. possumus et uirtutes habere de fratribus et solitudine habere. Unde et Augustinus. Fratres carissimi quantum possumus orationibus et detractionibus ac scurrilitatibus cunctis finem studeamus imponere. et totis uiribus de impedimentis mundi istius fugiendo aliquas horas querere in quibus pro salute anime nostre orationi et lectioni possumus intendere. Aggrega a toto affectu et posse tuo coneris imitari dominum ipsum in solitudine. ieiunio. oratione et corporis afflictionibus discretis. De quo et scribitur quod erat cum bestiis. scilicet uersis. leonibus. et alijs feris pacifice. et angeli ministrabant ei. In hoc ergo discite in aliis humiliter conuersari et equanimiter tolerare eos qui aliquando tibi uidentur irrationabiliter se habere quia per hoc moraliter insinuat quod illi quorum sensualitas sub ratione pacifice tenetur per angelorum ministerium ad celestia transferuntur. Angelicum enim est inter bestiales homines conuersari quasi in heremo in solitudine. scilicet mentis. Hoc est in contemplatione. lectione. oratione. clauis cubiculo. et meribus eorum ferinis non pollui. difficile est enim tangere picem et ex ea non coniungari. Unde Beda. iter bestias dominus commemoratur ut homo sit misterio utrumque angelico ut deus. Et nos cum heremus sancte conuersationis bestiales hominum mores in polluta mente tolleramus misterium angelorum meremur a quibus corpore absoluti ad eterna in celis gaudia transferamur. Unde et hieronymus. Tunc bestie pacate nobiscum sunt cum caro non concupiscit aduersus spiritum. per hoc angeli ministri mittuntur nobis ut responsa et solatia cordibus uigiliis dent. Spiritus autem dominum sepe in hac solitudine uisita conspiciet eum qualiter conuersatur ibidem et maxime qualiter iacet de nocte in terra. Quolibet ei anima fidelis deberet eum semel ad minus in die uisitare ab epiphania usque ad dies. xl. quibus ibi manebat. et se humiliter ei recomendare. In hoc si quidem mote et deserto considerabili quodam exemplo dominum spiritualiter ducti uitae heremiticae in paucis cellulis ducebant. domino deuotissime militantes et

aluearibus cellularum modicarum tanquam apes domini dulcedinem spiritalem mellificantes. In huiusmodi quasi medio quod a terra plana fere per diem miliare distat. dominus fecit praenotat ubi est ecclesia et cella: estque ibi altare ubi stabat quando reprobatur a sathana. Quadraginta autem diebus et noctibus dominus ieiunauit: quod quadragenarius numerus ex quatuor constat et decem. quater ei decem uel decies quatuor faciunt quadraginta. per quatuor autem nouum testamentum quod in quatuor euangelistis consistit: significat. per decem uero uetus. quod in decem mandatis legis continetur. Quadraginta ergo diebus ieiunare est utriusque testamenti precepta seruare. et ab illis omnibus que utrumque testamentum interdicit. se inuicem et ieiunium custodire. ut sicut caro exterius ieiunat a cibis. ita et mens iterius ieiunet a uitijs. Ieiunauit itaque dominus quadraginta diebus et noctibus. quatenus in ciborum ieiunio significaret nobis ieiunium corporis. et in uocorum numero significaret ieiunium cordis. Exemplo sane ipsius hominis numerus dierum praenotat in ecclesia est. Unde et post epiphania non statim incipit ecclesia ieiunare. sed circiter post quadraginta dies quasi ipso tempore ieiunium suum ieiunij dominici consecutiuum significans. Unde Beda. Quadregesima ieiuniorum habet auctoritatem. et in ueteribus libris ex ieiunio moysi et helye. et in euangelio quod totidem diebus dominus ieiunauit: demonstrans euangelium non differre a lege et prophetis. In persona quippe moysi lex in persona helye propheta accipiuntur. In quos in monte gloriosus apparuit. ut euidentius emineret quod de illo dicit apostolus. Testimonium habens a lege et prophetis. Hec Beda. Unde et Albinus. Si cum moyses legem. helyas prophetiam. ita dominus noster euangelicam praedicationem quadraginta dierum ieiunio dedicat. Congruenter etiam ieiunium quod dragestime statutum est confine passioni dominice quod signat nosa mundi amicitia debere continere ut deum sequi ualeamus: Unde Augustinus. Moyses et helyas et ipse dominus quadraginta diebus ieiunauerunt. ut insinuetur nobis et in moysi et in helya et in christo. hoc est in lege et prophetis. et in ipso euangelio id nobiscum agi. ne conformemur et hereamus huic saeculo. sed crucifigamus homines ueteres. et carnis curam ne fecerimus in concupiscentiis. Congruit enim nostre deuotioni ut quod domino crucifixi passionem celebraturi sumus recomendarum carnalium uoluptatum crucem nobis ipsi etiam faciamus sicut dicit apostolus. Qui autem ipsum christum sunt: carnem suam crucifixerunt cum passionibus et concupiscentiis. In hac quidem cruce per totam istam uitam quae in medijs temptationibus ducitur perpetuo debet pedes christianus. Non enim est in hac uita tempus euellendi clauos. de quibus in prauo dicitur. Confige clauis a timore tuo carnes meas. Carnes enim sunt carnales concupiscentiae. clauis sunt precepta iusticie. Vis illas timor dei confugit quod nos illa acceptabilem hostiam crucifigit. Sic semper hic uiue christiane: Si terrenissimo gressu non uis immergere: noli de ista cruce descen-

dere. hec Aug. Sed caue ne de ista cruce per uoluptatum admixtionem descendas. q̄r (ut dicit Augus) nihil pdest tota die lōgū durisse ieiuniū si postea ciborū suauitate uel nimietate aīa obruat. Insuper hoc numero soluimus d̄cimas z p̄mitias dñs. Sunt enī i anno tricenis sexaginta sex dies quorū p̄ter q̄ sex diez d̄cima ē trigesimā z ne sex residui remaneāt inde ciati: addit̄ unus q̄ minus addi nō pōt. tres at̄ alij sup̄additi soluunt̄ p̄ p̄mitijs pro q̄bus s̄c̄l̄r sūt ieiunia q̄tuor t̄pm p̄ tres dies Sicut ergo i lege offerre iubemur p̄mitias z decias reruz ita q̄dragita diebus ieiunādo offerimus p̄mitias z decias diez. Ut qui nobismetipsi p̄ acceptū annū uiximus: auctori n̄o nos eius i decimis z p̄mitijs p̄ abstinētiā mortificemus. z q̄ a paradisi gaudijs p̄ cibū cecidimus: ad hec (iq̄n tum possumus) p̄ abstinētiā resurgamus. Igitur tempore quadragesime pl̄ solito d̄be mus abstinētiē z deuotionē int̄d̄re. z alioz t̄pm negligētiā hoc t̄p̄e s̄c̄lo diluere z emendare. Dic numerus q̄dragenarius multipl̄ est consecratus. nā quadragita ānis p̄uit domini filios iſrl̄ pane angloz in deserto. quadragita m̄sibus p̄dicauit in mūdo. quadragita septimanis fuit i utero uirgineo. quadragita diebus ieiunauit i d̄serto. quadragita horis fuit i sepulcro. ab hora mortis cōputando. q̄draginta diebus fuit post resurrectiōem cū dicipl̄is i mundo Item fm̄ Ambro. q̄ q̄draginta diebus aque diluuij mūdauērūt. per quas p̄ctores exterminati fuerūt. z exiit̄ celi serenitas illuxit z refusa fuit. sic sacro isto ieiunii t̄pore abolētur p̄c̄a z refulget diuina clemētia ((Luz)) ergo ((ieiunasset)) dñs ((quadraginta diebus z quadragita noctibus)) non ultra processit uel transiit ieiunādo ne incredibilis uideret̄ carnis assūptio. z ut uirtus diuinitatis celaretur diabolo. q̄ ē tor diebus moyses ieiunauit z helyas. z ((postea)) dñs ((esuriit)) Non aut̄ necessitate: sed uolūtate esuriit z corpus esurire p̄misit. ut in se z ueritatē humane iſmitatis oñderet. z occasione t̄ptādi diabolo darz ac iſt̄ status mōstraret. q̄liter sup̄are z uincere oporteret. Scdm̄ Lris. Per q̄dragita dies nō esurire nō erat hois. postea at̄ usurire nō erat dei. z ideo diabolus sicut dubius de x̄po. accipit occasione t̄ptandi ip̄m. Moyses z helyas q̄draginta diebus ieiunauerūt. sed ieiunantes esuriebāt. x̄ps uo quadragita dieb⁹ nō esuriit sed postea. X̄ps aut̄ noluit ieiunare plusq̄ illi ne deus a diabolo putaret̄. nec minus: ne purus hō uideret̄ Tūc ergo diabolus sentiēs dñm esurire. accessit ut t̄ptaret. si posset eū in peccatū deicere z ut exploraret. an filius dei esset quē sciebat q̄nq̄ uenturum z suā p̄ eū potestātē amissurū. fm̄ Grego. T̄ptauit diabolus dñm eisdē tribus modis. q̄bus primū hoīem deiecerat. Primū hoīem superauit gula in uetito pomo. uana gl̄ia: dicēs erit

sicut diſ auaritia dicēs sciēs bonū z malum auaritia enī ē d̄f scie z sublimitatis ābitio. Sic z dñs t̄ptauit: sed uictus recessit. Dauid goliā p̄strauit tribus lapidibus de torrēte. x̄p̄i diabulū tribus testionijs de lege. Et fm̄ gre. cū t̄ptatio tribus modis fiat. s. suggestiōe. delectatione z cōsensu. dñs sola suggestiōe t̄ptatus est. q̄r delectatio peccati m̄tem eius nō momordit. nec cōsensus eū sup̄auit. Et iō ois illa t̄ptatio foris nō itus fuit. q̄r nihil cōtradictōis i semetip̄o tolerauit. Utrū autēz oēs iste temptationes facte sint una die uel diuersis n̄ est expressum in scripturis. Primo itaque t̄ptauit eum de gula: dicēs ((Si filius dei es)). s. naturalis. z per cōns in p̄tate ei equalis ((dic ut lapides isti panes fiant)) Cogitabat enī itra se: dicēs. si lapides in panes conuerterit: filius di erit. si aut̄ conuētere nō poterit: homo purus apparebit. Hoc etiam esurienti cōgrue dicebatur. ut panes uidēs. imoderato cibi appetitu accenderet̄. Nē solū experiri uoluit an deus eēt. sed etiam quasi hoīem allicere uoluit: ut esuriens idebite delectaretur in cibo. et sic uitio gule peccarz. Unde Dyla. Intendebat d̄monū p̄nceps ex mitatiōe lapidū i panes uirtutem p̄tatis in deo agnoscere. z i homine oblectamento cibi: patiam esuritōis illudere. Sed nō potuit diabolus m̄gm̄ decipere. Talit̄ et r̄ndit. z sic se habuit. q̄ nec ip̄m ad gulā poterat inducere: nec deitatem eius p̄pender̄ Non enī in temptatiōe succubuit. seqz filium dei esse. nec negauit. nec asseruit. s̄ eum auctoritate scripture diuicit: dicēs ((Non in solo pane)). s. corporali ((uiuit homo)) z sustētatur: s̄ i omni uerbo q̄ p̄cedit de ore dei. cum scz uoluntatē suā p̄ scripturas reuelat. Unde Aug. Certissime scitote fr̄es carissimi. q̄r qualis est caro que post multos dies non p̄cipit cibum: talis est anima que nō assidue pascitur dei v̄bo. hec Aug. Hoc etiam dictum dñi uerificatur nō solū de uita sp̄ali: sed etiam de corporali. sicut patet de moyse qui ieiunauit q̄draginta diebus z noctibus uerbo z alloquio dei sp̄u aliter et corporaliter sustētatus. Quasi diceret Non t̄m pane corporali sustētatur et uiuit hō sed etiam sp̄ali pane scz uerbi dei pane op̄ationis s̄c̄te. pane gr̄atie. tandem uicturus in eternum pane gl̄ie. Et ideo non oportet de lapidibus panes facere. q̄r licet esuriā t̄m dñs potest solo fm̄ōe esuriētē sustētare. Un̄ p̄uasio tua t̄ptatio ē cū m̄tōz faciat z mibi suadeat t̄m de cibo corpis. nō de cibo mentis. Scdm̄ Lri. De ueteri testamēto testimonium protulit atqz p̄cepit. ut siue famem siue aliquid aliud patiamur: nunq̄ t̄m dominum reliquāmus. Dominus quidem ihs panes de lapidibus facere potuit sed noluit nec decuit. et ideo non fecit. P̄rio ut diabolus eius diuinitas lateret. Secūdo ut per humilitatez z sapiam magisq̄ per potētiā uincere nos doceret. Tercio ut oñtatiōz

fugere suaderet. Quarto ut uoluntate temptato
 ris cōtēpneret. qz fas non erat dñm uoluntati
 eius obire. et aliter temptator nō uincit nisi cō
 tēpnat. Quinto ut doceret nūq̃ esse credendum
 diabolo. et nihil faciendū ad eius impiū. Et si bo
 nū et utile ē q̃ suggerit uel iubet. Moralit̃
 sepe suadet diabolus ut lapis. i. durities pnie
 sub quadā specie discretōis cōuertat panē. i. i
 delicias et molitiē. dicēs. Jā filius dei es. dece
 tero tāta austeritate et pnia non idiges. Sic a
 thalia uincā naboth cōuertit in ortū olez. sic
 libanus cōuertit i chermel q̃ iterpratur moll'
 q̃ fit frequēter honore festiuitatis uel cā socie
 tatis. sic iudei petierūt a pylato ne corpus ihu
 maneret in cruce i die festo. Tūc diabolo ista
 suadeti ē rīdendū ut supra fm rīsonē dñi. Et
 nota hic exēplo dñi resistendū esse gule. nā ab
 ipsa ichoandū ē. si cetera uitia uolumus supā
 re. Uideēt enī q̃ q̃ gule succūbit. i. becillis red
 datur ad alia uitia deuincēda. Unde beda ni
 si pus gula frēnet frustra i alia uitia labora
 tur. Et iō pmo hic ponit tēptatio de gula quia
 hec tēptatio pmo occurrit hōi ab isātia. et alie
 sequunt̃ postea. Quia ergo dñs ieiunans tēp
 tatus fuit. si tu ieiunaueris et tempteris non di
 cas quia ieiunij mei fructuz perdidisti. Nā et si nō
 tibi pfuit ieiunū tuū ut non tempteris. tamē
 pfuit ut a tēptatōibus nō uincaris. Ut aut̃
 aīa a carne nō uincat. necesse est ut diabolo
 temptatori resistat et deo rectori seruiat. Unī
 Aug. Uis: seruiat caro tua aīe tue. deo serui
 at aīa tua. debes regi ut possis regere. Sz
 qz diabolus sic uincere eum nō potuit. cogita
 uit apō se. dicens sicut ait Cris. Nō iste sc̃s
 uidetur sc̃i aut̃ etsi non uincunt̃ de uicio gu
 le. sepe tamen uincunt̃ de aliquo motu uane
 glie et ideo (assūpsit) dominū et portauit (eum
 in sc̃am ciuitatē). i. in hīrlm que respectu ali
 az (in quibus ydola colebant̃) dicebatur sc̃a
 qz diuio cultui deputata. ppter templū et sanc
 tasancōz que erant ibi nec erat licituz i lege
 sacrificare alibi. Nunc at̃ dī sancta. propter
 sacra nostre redemptōis ibi patrata. Secūdu
 Cris. ex patientia nō ipotentia se pmisit assu
 mi. et hoc corporaliter. qz sc̃cūdu glosā uerifi
 mile ē diabolū i hūana specie apparuisse. sz tñ
 xp̃s sic egit ut a neine uideret. et sz aliquos eū
 in brachiis portauit. fm alios ad manū duxit
 qui sequebat̃ euz quasi athleta ad temptatio
 nē spōte pficiscens. Lōfydera hic benignitatē
 et patientiā domini. pmisit enī se portari et con
 trectari ab illa cruēta bestia. q̃ suū et omnium
 amicorū suorū sanguinē sitiebat. nec mirz (fm
 grego) si se ab illo pmisit duci. q̃ se prulit a mē
 bris illius crucifigi (Et statuit) ac collocauit
 (eum supra pinaculū tēpli) ut eū uana glia
 tēptaret ibi. Sciēdū aut̃ qd i tēplo erāt tres
 māfiones. P̃ia pauimētū usq̃ ad primū tabu
 latū sue solariū. altitudis triginta cubitoz. Se
 cūda a prio solarario usq̃ ad secundū. triginta ē

cubitis alta. Tertia usque ad tertiū solarium q̃
 erat rectum tēpli nō cameratū sed planum. al
 titudinis q̃draginta cubitoz. Quodlibet aut̃
 solarium hēbat iū circuitu exterius unum de
 ābulatoriū. et ista ābulatoria fm mgm in hi
 storiis dicunt̃ pinacula super quoz unaz xp̃m
 statuit diabolus. et forte in eminētiori uel for
 te inferiori. ubi scribe et sacerdotes alloque
 bant̃ pplm exponendo legē dñi. Et nota fm
 glo. q̃ in eo loco diabolus xp̃m de uana glia
 tēptabat. in quo multos per uanam gliam
 in cathedra doctornz deceperat. Et simile uo
 lens explorare quod supra. tēptauit eum de
 uana gloria: dicens (Si filius dei es mitte te
 dorsū) Quasi diceret. Uirtute ppria potes
 sine piculo te mittere deorsū. et ēt ppter mīsteriū
 angeloz tibi fuentium et te custodientium
 Logitabat q̃ si per aera uolādo sine lesione
 descenderet filius dei esset. suastiqz ut deorsū
 se mitteret. ut sic cadendo et nō se ledēdo ho
 mines mirarentur. et ipm tanq̃ dei filium re
 uerent. et inde occasionem inanis glie assu
 meret. cum omnis ciuitas laudaret eū et ma
 gnificaret. Vere diabolica uox. que nō ad ce
 li ascēsum sed ad descēsum puocat. et mente
 hominis de altiori gradu meritoz p̃cipitare
 contēdit. Non enī quos decipit sursum ascen
 dere mouet. sed i yma prouocat et deorsū rue
 re suadet. qz optat omnes caderē. qui se sentit
 pre oīnibus cecidisse. Diaboli quippe est stan
 tes deorsum mittere. dei aut̃ iacentes sursum
 erigere. Dicens aut̃ mitte te deorsum: infirmi
 tatem suam manifestat. qz nemini p̃t nocere
 nisi ipse deorsum se miserat. Nam ip̃e qui om
 nes deorsum cadere desyderat. psuadere qui
 dem p̃t. p̃cipitare nō p̃t. Unde Cris. Nō dixit
 mitto. ne uim facere uideatur: sed mitte deor
 sum dixit ut oīderet q̃ unusquisqz nrm liber
 tate arbitrii et uolūtatis sue culpa cadit i mor
 tem. Illius est quidem suadere. sed nrm est p
 suasiones eius p legis obseruantiam supare.
 Et qz xp̃s supra usus est auctoritate iō et ip̃e
 auctoritatē assumit scripture. et hoc nō ut uir
 tutes cōstruat et doceat: sed ut errores ingerat
 et fallat. Unde subiūgit (Scriptum est enī)
 de te sc̃z in sp̃almo (qz angelis suis mādauit d̃
 te. ut cōseruent te) a nocumēto (et i manibz tol
 lent te) deducēdo (ne forte offendas ad lapi
 dem pedē tuum) malum incurrēto. Manus
 angeloz dī hec p̃fas eorum duplex. scilz p̃fas
 seruandi a malo. et pmouendi ad bonū. ita qz
 p̃ma est sinistra secūdo dextra. Auctoritas b̃
 nō est ad ppositum. qz (fm Dico) non intelli
 gitur de xp̃o capite sed de mēbris. i. quolibet
 iusto. Xps enī non portat̃ manibus angeloz.
 sed ip̃e uerbo uirtutis sue portat̃ āgelos et oēm
 creaturaz. nec indiget angeloz auxilio qz ma
 ior est angelis. Est ergo auctoritas illa secun
 dum glosam sic exponēda. qz angelis suis āmi
 stratoriis spiritibus deus mādauit de te uiro

iusto. quicunque sis ut tollant te. i. manibus suis. i. auxilijs suis sustolant et ita custodiant te. ne offendans pedem. i. mentem uel affectum mentis ad lapidem. i. ad aliquod offendiculum peccati. lapis enim dicitur qui ledens pedem. Unus omnis peccati et ruine occasio. ad quam potest offendere affectus mentis: non enim lapis intelligitur. Est ergo sensus quod angelus mandauit deus ut custodiant homines iustum a peccatis. Non quod bonus homo confidens de custodia angelorum. deat se precipitio exponere ad suggestionem demonum. Ex quo loco et illud cognoscitur quod ad custodiendum sanctorum uitam angeli deputantur. Male ergo interpretatur diabolus scripturam. et intellectum eius pervertit. et sic incontinentem allegauit. Iste allegauit in complete. quod esset effectus de christo. et illud quod sequitur obui erat memisse. scilicet apud et basiliscum ambulabis et concubabis leonem et draconem. Iste enim diabolus est aspis et basiliscus. ipse leo et draco. quem in temptationibus christus concubauit. Iste per scripturam quod per se facit: tanquam superbus inducit. partes uero que contra se est tanquam astutus dimittit. Nam de angelorum auxilio quasi ad infirmum loquitur. de sui conculcatione quasi terguerfator tacet. Sed et hic auctoritate scripture aduersarius deuincitur. et sua intentione frustratur. Secundum Hieronymum. In omnibus his temptationibus diabolus hoc agit. ut intelligat si filius dei sit. Sed dominus responsionem sic temperat. ut eum ambiguum relinquat. Unde respondens (ait illi. Scriptum est) et dictum. scilicet. cuilibet homini (non temptabis dominum deum tuum) scilicet. quamdiu aliter euadere poteris. ego autem homo sum. et aliter possum descendere quam per iactantiam me precipitare et ideo nolo deum temptare. Multipliciter autem quis temptat deum. scilicet. indebite explorando dei potentiam. uel indebite experiendo eius uoluntatem. uel indebite inquirendo eius sapientiam. uel indebite expiando quod poscit apud deum. Sed si uita quam diu homo habet ex humana ratione et facultate alio quod faciat. Unde hic est argumentum. quod quamdiu homo habet aliquid quod potest facere secundum uiam humane rationis uel filij uel auxilij ad euadendum piculum. non debet illud obmittere que redo diuinum experimentum. quod secundum Augustinum. Si piculum quantum cauere potest non caneretur. magis temptaret deum quam in deum speraret. Unus quis deus omnia possit: discipulis tamen suis ait. Si uos persecuti fuerint in ciuitate una: fugite in aliam. Et ipse idem fugit et latuit. Et propter hoc perbatio ferri cadentis et monomachie. id est. duelli tanquam illicita prohibetur in iure. Si uero deficit humana ratio et prouidentia et homo non habet aliud quod faciat: tunc secure ad dei potentiam se conuertat. et sue prouidentie committat. non temptando: sed deuote confitendo. quia sic non est dicenda temptatio. Sed quia christus adhuc habebat quid

facezet. quia boni erant ibi gradus per quos de pinnaculo descendere poterat. ideo diabolus sic respondebat. Ubi Crisostomus. Nihil motus nihil indignatus: sed cum multa modestia scripturarum ei rursus uoce respondet. nos utique docens. quia diabolus per patientiam atque tolerantiam non per signa superari. nihilque ad ostentationem nostri. atque ad amorem facere gloriandi. Et iterum. Aspice autem quomodo non turbatus est dominus. immo de scripturis humilime cum iniquo disceptat. et conformeris in christo proposse. Nouit diabolus arma christi quibus succubuit. Et mansuetudine eum cepit. ex humilitate deuicit Tu quoque cum uideris homines effectum diabolus et tibi obuiantem: eo modo deuincas. Doccas animam tuam formare os condecens ori christi Sicut enim cum romanus forsitam residet iudex non exaudiet responsum ignorantis eo modo loqui. sic et christus nisi suo modo loquaris. non exaudiet te. nec uocabit te. Hec Crisostomus. Mora liter multos diabolus eleuat in altum ut facilius ad grauiorem trahat casum. sicut cornix nucez eleuat ut ab alto deijciendo frangat. sic et pugil socium a terra subleuat ut prosternat. Multi enim ducuntur in altum prelationis. et deijciuntur ibi qui in ualle simplicis status fuerant securi In montibus enim gelboe ceciderunt fortes isti. Unde secundum Augustinum. quanto quis in loco superiori: tanto impericulo maiori uersatur. Et secundum Crisostomum. Prelatos subuertit elatio id est. ad talem locum dominus se assumi permittit. nec tamen ibi diabolo consensit ut in talibus locis positi diabolo resisterent. Supra pinnaculum templi etiam diabolus hominem statuit. quo se ceteris meliorem estimet. et per falsam humilitatem deorsum se mittat. Ex tunc ergo secundum Bernardum. Quia dominus nihil ostendit diuinitatis. arbitratus hostis eum esse hominem. Temptauit eum tertio ut hominem. Exinde enim assumens eum: reportauit enim (eum in montem ualde excelsum) secundo miliario a quarentena uersus galileam. ut scilicet locum congruat temptatione. ut sicut in deserto ubi est esuries. temptauit de gula. supra pinnaculum ubi cathedra est doctorum de uana gloria sic in monte ubi uidentur hec temporalia temptat de auaritia (Et ostendit ei omnia regna mundi) non ea que nesciebat indicando. sed secundum Crisostomum. ostendit ei ac si aliquis in loco excelso positus: manum extenderet: dicens Ecce ex illa parte est africa. ex illa palestina. ex illa grecia. ex illa italia et huiusmodi Uel ostendit. id est. exposuit et enarrauit ei in momento et in breuibus. omnia regna mundi. id est. omnium regnorum pompam et gloriam ac magnitudinem uel omnia concupiscibilia mundo

sicut sunt diuitie, delitie, et honores ut quasi
 speciosa et delectabilia suaderet, et uel sic eum
 ibi subiceret: Momentum est decima pars
 puncti, uel quadragesima, pars hore, punctus
 enim quarta pars hore est, per hoc ergo signi-
 ficatur breuitas uel transitus bonorum tempo-
 raliū mōi huius. Unde Ambro. Bene autem
 in momento temporis secularia et terrena mō-
 strantur non enim tam conspectus celeritas i-
 dicatur, q̄ caduce fragilitas potestatis expri-
 mitur i momento enim cuncta illa pretereūt,
 et sepe honor seculi abit anteq̄ uenerit. Et tēp-
 tauit eum de auaritia dominum omnium ex ar-
 rogantia et iactantia: promittens mendaciter
 que dare non poterat, et dicens ((Dec omnia
 tibi dabo)) et te regē faciā ((si cadens)) tanq̄ in-
 ferior ((adoraueris me)) tanq̄ supiorem, quod
 uere esset cadere et diabolo se subicere. Unde
 Crisostomus. Nihil enim sic diabolo hominē subisci
 facit, ut inhiare opibus ac habendi amore su-
 pari. Et iterum, Regna mundi promittit illi
 q̄ regna celorum credentibus prepaui. Etia-
 z seculi pollicetur ei qui dominus est glorie ce-
 lestis. Spondet se uniuersa dare, qui nihil ha-
 bet ei qui omnia possidet Ab eo se iubz adora-
 ri i terra, quē angeli et archangeli adorant i ce-
 lo. Dec Crisostomus. Ubi et glo. Ecce antiqua diabo-
 li superbia. Sicut enim in p̄cipio uoluit se
 similem deo facere, ita nūc uolebat diuinum
 cultū sibi usurpare. Et ē hic notandū, q̄ si cō-
 sideremus principium huius temptatiōis, tūc
 temptatio est auaritie, si finem, temptatio est
 ydolatrie et bene iūgitur, quia auaritia ē ydo-
 lorum seruitus. Considerandū etia- z quod glo-
 ria mundi que cum mundo peritura est: i mō-
 te et in sup̄cilio demonstratur, et diabolus ho-
 minem ducere ad montem nititur, ut corruat
 et ei subijciatur: suadēs ut seruiat ei, negligēs
 iusticiā dei a cuius seruitio liberet nos x̄ps p̄
 nobis temptatus et passus. Dominus autem ad
 campestria et humilia descendit ut diabolus
 humilitate superaret. Nec intuebatur sibi oī-
 fa oculo concupie sicut nos: sed sicut medici si
 ne leione uident morbos. Cum ergo uolueris
 fieri magnus et altus, et ante oculos mēris ista
 pponis, cito quod diabolus tibi regna mundi
 ostendit que si consequi uolueris, necesse ē ut
 procidens diabolus adores quia adoraturus
 diabolus a te curruat et nunq̄ sine casu diabo-
 lus adoratur. Unde Ambro. Habet enim am-
 bitio domesticum periculum, et ut dominetur
 alijs prius seruit et curuatur obsequio, ut ho-
 nore donetur, et dum uult esse sublimior: fit i-
 missior. Ois quidē potestas et ordiatio potesta-
 tum a deo est: sed a malo potestatis ambitio.
 Nec est potestas mala: sed is qui male utitur
 potestate. Docemur ergo ambitionem despi-
 cere, eo q̄ diabolice subiacet p̄fati. Dec Ambro.
 Sz et hic hōicida ille succubuit, et dñs et uictor
 auctoritate diuina cōmīatus eum abiecit, absce-

dere iussit dicēs, uad et r̄ced a me, s. i. ignē etnā
 sathana: qui ueritati et hōinum saluti aduersa-
 ris. In quo (ut ait Crisostomus) finem temptandi dia-
 bolo ponit, ne progrediatur ulterius temptāf.
 Continuo enim illum in fugam uertit, neque
 alijs iam eum per semetipsum temptationib⁹
 appetijt. Ubi etiam docemur proprias iniuri-
 as portāf, sed nullo modo dei iniurias tolera-
 re. Unde Crisostomus. X̄pus cum passus fuisset temp-
 tationis iniuriam, dicente sibi diabolo, si fili-
 us dei es mitte te deorsum: non est turbatus,
 nec diabolus increpauit. Nunc autem quan-
 do diabolus dei sibi usurpauit honorem: di-
 cens, hec omnia tibi dabo si cadens adoraue-
 ris me: exaspatus est, et repulit eum: dicēs ((
 Uade sathana)) ut nos illius discamus exem-
 plo, nostras quidem iniurias magnanimitate
 sustinere, dei autem iniurias neque usque ad
 auditum sufferre, quoniam in proprijs iniurijs
 esse quempiam patientem: laudabile est, in
 iurias autem dei dissimulare nimis impium ē.
 Ubi et Hieronimus. Non ut plerique putant: eade-
 z sathanas ut apostolus petrus sententia con-
 demnatur, petro enim dicitur: uade retro me
 sathana, i. sequere me, qui contrarius es uolū-
 tati mee, hic uero audit uade sathana, et non
 dicitur et retro me, ut subaudiatur. Uade in
 ignem eternum qui paratus est tibi et angelis
 tuis. Deinde dominus subiungit ((Scriptum
 est)) omni homini ((Dominum)) omnium, s. per
 potentiam, ((deum)) scilicet per creationem ((
 tuum)) scilicet qui debet esse tuus per cultum
 specialem ((adorabis)) interius fide, spe, et cari-
 tate ((et illi soli seruies)) exterius seruitute la-
 trie. Et per hoc secundum Aug. Non excludi-
 tur seruitus debita dominis temporalibus. Et
 secundum Bedam, iubemur hic soli deo serui-
 re seruitute latrē, que soli diuinitatis cultui
 debetur, unde et hi qui hanc ydolis impendūt
 ydolatre nuncupantur, sed ab apostolo iube-
 mur per caritatem inuicem seruire seruitute
 dulie, que communis est, siue dō siue hōi siue
 cuilibet rex nature. Itaq̄ (ut ait Beda) dicēs
 diabolus saluatori, si pcidens adoraueris me
 e contrario audiuit, quod ipse magis adorare
 eum debeat deum et dominum suum. Quasi
 sibi diceret, Non ego te sed tu me debes ut de-
 um adorare. Sed adoratio diaboli subiectio-
 nis est non deuotionis. Ex supradicto ordi-
 ne temptationis patet quod diabolus incipit
 a leuioribus et procedit ad grauiā, deinde ad
 grauiora, et tandem ad grauissima. Inci-
 pit enim a temptatione leui, quando tempta-
 uit eū d gula, q̄ tēptatio leuiā ē: maxie tpe faif
 et fialiē p̄ al p̄uēit ad grauissia, q̄ tēptauit eū
 d idolatria. Uicit at̄ x̄ps ipas tēptatiōes eis i su-
 is p̄ncipijs obuiādo. Nā mos cū diabol⁹ tēptati-
 ones inferebat, x̄pus eas repellebat. Sic et hō-
 mos ut diaboli tēptatiōes fēferit eas i suo inirō-
 dz repellef. Nā (ut dic Hieronimus) Lubric⁹ ē serpēs

antiquus et nisi capite teneatur totum statum illabit. Hic ei serpens infernalis caput. scilicet mala suggestio huius corpus. scilicet olensum huius cauda. scilicet opis consumatio nem. Ubi autem ponit caput suggestionis statim ponit corpus. scilicet ubi ponit corpus. scilicet statim ponit cauda opis. et ideo in suo capite. id est in sua suggestioe est iterum. et tunc nocere non poterit. nec quantum ad corpus. nec quantum ad cauda. quia apud capite suggestiois: tota est fracta uis serpentis infernalis. Et consumata. id est supata omni temptatio ad quam explenda dominus uenerat. lucifer non inueniens quod ageret auditio dei nomine (reliquit eum) quem tamen nunquam tenuit. quia supatus a temptatio cessauit. et recessit ab eo tamquam uictus. et confusus usque ad tempus postea ei non tamen dolo temptaturus. sed aperte per iudeos eum et in se et in membris suis impugnaturus aduenit. quia appropinquante tempore passionis. persecutores ei per principes sacerdotum suscitauit. non per seipsum solum: sed et per alios ac per organa et instrumenta sua propria cepit eum impugnare putans eum mortis timore deicere. secundum Ieremiam. diabolus non qui obediens precepto recessit. sed diuitias christi et spiritualitatem quod erat in eo excussit in diabolum quod quidem ad nostram perficit consolatio quia non tamen homines dei diabolus temptat quantum diu uult: sed quantum christus permittit etiam eum permittit paulisper temptare ad nostram utilitatem tamen repellit propter nostram firmitatem. quia non patitur nos temptari ultraque possumus sustinere. Unde Augustinus. si tamen posset nocere diabolus quantum tamen uult aliquis iustorum non remaneret. Tribus autem permissis aggressionibus in quibus adhuc exercebat militiam christiana: omnis temptatio dicitur consumpta in suis radicibus et supata quia in gula. superbia. auaritia. ex quibus temptatio oritur omnia uirtutibus sibi confederata sunt perempta. In his ei tribus est omnium malorum delictorum quorum semina in ipsa origine sunt cauenda. quia iohannes attestat omne quod in mundo est occupia carnis est et occupia oculorum et superbia uite. Qui triplici hostis te lo totidem arma defensionis. scilicet scutum triangulum oppone re debemus. ut ieiunio occupiamus carnis oratione superbia elemosina auaritia repellamus. Sic autem ille hostis antiquus a domino usque ad tempus recessit et tempore passionis rediens. non in dolo sed aperte eum impugnauit sic et nos aliquando temptare intermittit. et quando in temptatione non pualet: a nobis usque ad aliquid tempus fecerit tu qui securos inueniens repete rediens. facilius opinatur irruat. Instruimur ergo hic ad caute lam. quia licet aliquando temptationem superemus. semper tamen diabolus ad pugnam patam inuenimus. Tempore uero passionis omnino uictus diabolus religatus est in infernum in diebus antichristi soluendus secundum apocalypsin iohannis huius. Unde Augustinus inuit. quod iste temptator fuerit lucifer primus angelus. ille superior. qui primus hominem supauerat. Credendus est autem ipse diabolus hominis formam ad horam assumpsisse. in qua dominum circumducere et ei colloqui posset. Et notandum quod ordo temptationum christi sic secundum matheum positus fuit secundum ordinem temptationum adei quod fuit iste. In quicunque die comederitis. ecce gula. eritis sicut dii. ecce ianis gloria. sciens bonum et malum ecce auaritia. quod non est tamen pecunie. sed et sublimitatis et scire cum

supra modum abiit. Secundus uero Augustinus. Tercium nobis non est quod fuerit secunda et que tertia. Sed duo etiam geliste uarie narrat. prout ratio assignat. quia una temptatio est de cupiditate principum. alia de elatione et frequenter contingit. quod unum uirtutum ex alio nascitur et e contrario. ideo matheus proponit unam. Lucas uero aliam. Unde Remigius. Ob hoc etiam evangelista rursus hanc illam uero ille. permittit. quia ianis gloria et auaritia adinuicem se gignunt. Christus uero diabolus in temptatione gula supauit et hoc quondam in ydolo belis et draconis figurauit. In babilone enim ydolum belis per deo colebat quod multum comedere et bibere dicebat quod daniel destruxit et sacerdotes eius interemit. Ibidem est spelunca draco latitabat quem gens tanquam deo estimabat cui sacerdos statutis horis cibum offerabat Daniel autem massam de pice et adipem et pilis confecit et in os draconis iniecit. Quam cum comedit: statim est eruptus et sic uterque deuorator et gulosus per daniel est destructus. et ideo daniel christum designauit quod temptator gula supauit. Christus est qui in temptatione superbie et hoc figuratum fuit olim in dauid et nece golye. golyas superbissime defortitudine sua se iactauit. quem deus cum funda ad terram deiecit. et proprio gladio interfecit. golyas gigas figuram superbie et luciferi. deus autem pastor qui hunc profstrauit. christus est qui in temptatione superbie humiliter triumphauit. Tercio christus diabolus in temptatione auaritie supauit. quia deus in nece leonis et ursi figurauit: leo et ursus auaritia figurabatur. quia auferendo sibi oues eas pertrahat. Dauid autem oues suas eripiens: raptorem interfecit. et christus supata temptatione auaritie: sathanam a se reiecit. Abiecto autem sathana accessit angelus et tanquam uictori misrabatur ei sic quod uirtutibus pugnamus diabolus triumphauerit misterio et sortio angelorum dignus erit. De temptatione uero suggestioibus sic dicit. Ieremias. Nunc breuiter perstrigamus quod significet christi temptationes. Ieiunium est abstinentia rei male. Quando uero quis inflatus fuerit quasi factus: ductus est quasi super tectum. Et hec temptatio sequitur primam quam uictoria temptationis gloriolam operatur et fit ea iactantia. Fuge exaltationem cordis. et non patieris ruinam. Ascensio autem motus est processio ab altitudine diuitiarum et glorie huius mundi. quod de superbia cordis descendit. Ut autem dicit. Bern. quod quartam temptationem de domino non legit ignorat scripturam quod dicit quod temptatio est uita hominis super terram. Apostolus quoque dicit eum fuisse temptatum per omnia per similitudinem absque peccato. Uoluit autem christus temptari per libus ex causis. Prima est secundum gregorem. ut per suam temptationem nos a nostris liberaret. sicut per suam mortem nos a nostra liberauit. Secunda est secundum Dylam ut cautos nos faceret ne scilicet aliquis quantacumque factus presumat de se quasi de temptationibus sit immunis. Et ideo post baptismum et accepto spiritu sancto temptari uoluit ut ostenderet quod sanctificatis maior pugna incurret. Tercia est secundum Augustinum. ut nobis exemplum pugnam daret. et per hoc nos instrueret. et ut esset mediator non solum per adiutorium sed etiam per exemplum

Quarta est secundum Lysio. ut nos aiaaret ut scz nōo
turberet de temptatōib⁹ pter spem irruentib⁹
dū ēt xpm uidet subdi tēptatōibus. Quinta est
secundum Leonē ut diabolu uiceret et uicendo eius
uirtutē et audaciā recipet. Sexta ē secundum Aplz
ut tēptatis melius miserezi et cōpati sciret. et
nobis d sua miscōia specie facerz. qz hō tēpta-
tus facilius miserezi et cōpatiē tēptatis. Itē tēp-
tari uoluit ut tēptatis cōsolatōez daret. fuit ei
tēptatus statim qm fuit baptizatus qm a pte fili-
us ē appellatus. qm spū sanctus i spē colūbe fr-
eū māsit. qm celū sibi aptū fuit. qm qdraginta
diebus et noctibus ieiunauit. ut p h def intelli-
gi q si aliqs tēptat nō ppter hoc ē minus a pe-
cato mūdatus. nō est minus dei filiatiōe dign⁹
nō ē minus spū sancto plenus. nō ē minus celo di-
gnus nō est minus i pnia sua deo acceptus. Igi-
tur qz dñs sic fuit directatus et tēptatus: nō mi-
remur si nos tēptamur. et qz i oibus uicit: nita-
mur et nos eius adiutorio ut uicamus. Nec in
aliq uirtute nra cōfidamus s3 totā spē fidutiā i
adiutorio altissimi ponamus. Et sicut ubique
dñs aduāriū suū. nō uirtute potentie sed aucte
scripture uicit: dicēs scriptū. qz hūilitate nō
potētia eū uincere. et sue pacie nobis exēpluz
pber uolebat. sic et nos quoties a prauis hōib⁹
aliqd patimur: ad doctrinā potiūqz ad uindic-
tā excitemur. et aduersarios nros hūilitate. et
patia magisqz supbia et potētia uincamus. At
tēde itaqz ex pdictis documētū. qz dñs i oibus
tēptationibus suis usus ē auctoritatibus sac-
scripture. ad nos iformādū. Attende qd ille nū-
dit. et qm talis tēptatio aduenerit: dic illd et tu
semp u3 rñdēdo p scripturā sicut ipe fecit. Un-
si tēptat de appetitu honorū debemus rñdere
scriptū ē. Quid supbis ira et cinis. Omnis po-
tētatus breuis est uita. Si tēptat de appetitu
diuitiaz rñdeamus. Scriptū ē. Nihil itulim⁹
i hūc mūdū. nec auferre qd possumus. Et nu-
dus egressus sū d utero mris mee. et nudus re-
ytar illuc. Si tēptat de appetitu. delitiaz car-
naliū: rñdeamus. Scriptū ē Caro et sanguis f-
gnū dei nō possidebūt. Ubi secundum glo. p carnē et s-
guinē: uentrē ut libidinē. i. opa carnalia desi-
gnat. Et ita de alijs qbuscunqz uitijis ipugna-
mur semp utamur clipeo sacre scripture ad d-
fensōm nram d illud uitijū. De pmissis dñi fac-
tis sic dicit Anb. De baptismo i defctū i spū for-
titudis ingressus es. ut uite solitarie i te nō deces-
set exēplū. Solitudinē et ieiuniū. xl. diez fatis
acerbitatē. tēptamēta illusoris spūs eqnimitē
tollerasti. ut oia hec nobis tollerabilia effice-
res. Et iterū. Exinde dilectissimus iohs solitu-
dis tibi secreta dicauit. sctificauit ibi ieiuniū
ibi subeūdū docēs cū callido hoste conflictū.
Deci tibi facta. p te facta. et qz nam mō facta
sūt diligēt attēdes. dilige eū a quo facta sunt
Dec Anb. Eya nūc xpi discipule. cū pio mōro
solitudis secreta pquire. ut for⁹ feraz effectus
achana silētij orōis dnote diuturni ieiunij tri-

ene cōfictatōis cū callido hoste imitator fias
et pnceps. et in oī tēptatōis discriminē ad ipz di-
scas hīe recursū: p eo qz nō hēmus pōtēficē q nō
possit cōpati ifirmitatib⁹ nris: tēptatū poia p
silitudie absqz pēto. Nec timef dōes tēptatōes
aut dubitare i eis. qz qz de⁹ diligit: sepe casti-
gat. et multe tribulatōes nō qz rñcunqz s3 iustoz
ut cū pbatu fueri t: coronā uite accipiat. Unō
Ambro. Docz igit te scriptura diuina. nō soluz
carnē et sāguinē. s3 etiā d ifidias spūales eē cer-
tamē. Cōna pposita ē: subeūda certamia sūt.
Nemo p nō uicerit coronari. nō aut uicere
nisi an certauerit. Ipi qz cor de maior ē fru-
ct⁹. ubi maior ē labor. Et iō tēptatōem nūqz ti-
mef debem⁹. Et ei cā uictorie mā triūphorū
Nō timeam⁹ tēptatōes. s3 magis i tēptatōib⁹
gl'iemur: dicētes. Lū infirmamur tūc potētes
sum⁹. Tūc ei nectit corona iusticie. Tolle mā-
tirū certamia: tulisti coronas. Tolle crutiar
tulisti bñtudies. Nō dōbem⁹ igit tēptatōes seclī
p malis timef. qz bona pnia cōpani. s3 magis
rogare tēptatōe cōditōis hūane. ut eas tēpta-
tōes subeam⁹. qz ferf possum⁹. Dec abro. Un-
et pper ad magnā utilitatē fidiū refuata est
mā certaminū. ut nō supbiat scēitas. qdū ho-
stū icursū sērit ifirmitas. Attēptat autem dia-
bol⁹ spālīē sex mōis. in bōis p elatōz. in mal⁹
despatōz. i ocio p luxuriā. in negotijs p turba-
tōne. in iusticia p crudelitātē. in mīa p adula-
tōez. Et quis mris modis tēptet. quorū tri mo-
dis spālīē decipit et fallit. Prio suadēdo bonū
pp malū. ut cū hōi instabili suadz fligōis igres-
sū. pp hoc ut appostat⁹ postmodū. Secdo sua-
dēdo malū sub specie bōi. ut piuraf p reb⁹ al-
teri⁹ cōsuadis. Tertio dissuadēdo bonū tāqz no-
ciū. ut cū dissuadet bono uiro fligōis igressū
ne d hoc pēteat. et egrediens: cōsuad. ul qm di-
suadet alicui orōnem ul elemosinā ne p hoc i-
currat uanā glīā. Quāto dissuadēdo malū ut
peius adducat. ut qm dissuadz itpanciā uict⁹ et
fōni. ut i n discretā abstīaz qz peius est: iducat
Mlta g sollicitudie pcauēdū ē oib⁹. ne diabo-
licis capiāt ifidijs. et e⁹ inuoluāt laqz quos ubi
qz pteat mōis uarijs. Un leo pa. illo dñt ho-
stis ātīqu⁹ trāsfīgūzās se i āgelicū lucis: dceptō
nū laqz ubiqz pteat Nouit cui adhibeat est⁹
cupiditas. cui illecebras gule igerat. cui appo-
nat icitāntia luxurie. cui ifudat uirus inuidie.
Nouit quez merore et turbz. quē gaudio fallat
quē metu oppmat. quē admiratōe seducat cōz
discutit cōsuetudiez. uētilat curas. scrutat affe-
ct⁹. Et ibi qrit cās nocendi ubi quēqz studiosi⁹
uidrit occupi. Dec leo. Solcite ergo qlibz ui-
gilz. qz null⁹ sic tēptatōe ē. Un ber. Dec prio-
nitos uos eē uolo qz nō i corpe uiuēf poterit
sic tēptatōe. et q ab una liberat: statim expectz
aliā. et sic perat ab ea liberari. ut nouerit aliā
ptin⁹ eē uēturā. Sepi⁹ ei fit. ut unā dñs patia
tur diuti⁹ imorari. ne alia possit accedere. aut
ab ūa citi⁹ liberz ut alia possit exercef h ber.

Victoria itaq; facta et temptatore uicto pofu-
fione recedete. uenierut et tederut ((ageli)) ut f-
nientes et subiecti sibi. ad obsequiu pati. et ac-
cedetes ((mistrabat ei)) sic uo dno pprii fui uo-
luntate ei iplentes. q; papiete dno ad tps reces-
ferat agdez e. pcl aspicietes ut dinitas e diabo-
lu mag; latet. et ut uicieri locu teptadi hret ne
forte uidet eca eu angelos ad eu n appropiqrz. et
ut uictoria xpi excellens appareret ex hoc q; so-
l ipm deuicerz. et ne eoz pfidio eguisse l uicif-
se uideret. Precedit teptato ut uictoria seqt.
p uictoria stati fuit ageli. ut uictoris digtas
pbe. Ex h ei diuitas xpi apparz et fit maife-
sta. q; nulla natura e sup angelica nisi diuina. Et
sz greg. ex hac re uni pfone. utq; natura ondi-
tur q; r ho e que diabolus teptat et ide ipe d est
cui ab angel mistrat. Nec at mistratio triplr p-
accipi. Prio d copali subuectoe ut fit sei mi-
strabat. i. efurieti i cibo subueniebant. Scdo d
adoratoe. ut fit fesus mistrabat. i. ipm taq; du
suppliciu addabant. Tercio d gratulatoe et lau-
datoe ut fit fesus mistrabat id e sibi pugnanti
et uiceti agande. et eu laudabat. De hac
uictoria dñi et misterio angeloz sic dicit Anselm-
m. Quadragita diez ppleto ieiunio diabolus
cu suis teptamentis supas angelico e misterio gli-
ficat. edoces nos toto uite pntis tpe olectatio-
nes rez tpaliu declinado mōz cu suo pncipe pe-
dib nris substerne. et sic angelicis pfidijs mu-
niri. Un et Ber. Deiu teptatoib fratis et tepta-
toz fugato. accesserut ageli et mistrabat ei. Et
tu q; si uis hre misteriu agloz fuge solatoes se-
culi. et teptatoib resiste diabolus renuat solari-
aia tua i alijs. si uis i di meoria olectari. Und
et Criso. Quadiu ei fuit i olictu posu. neq; ag-
gelos appere pmisit. ne. f. an uictoria supadu
fugaret. Postq; uo illu p cūcta diuicit. et uictu
fuger pcepit tuc ageli oseqnt appent. ut tu dis-
cas q; te quoq; pfecta d diabolus uictoria an-
geli repete suscipiet. plaudetes tibi teq; stipato-
ru more ubiq; coitates et i oib honorates. Sic
utiq; et lazaz p fornace paupatis ac fais tori-
us prlus agustie suscipietes ad reqe ptulerut.
Et itez. Angeli agonez xpi pcul aspiciebat. ne
uideri eoz pfidio diuicisse. et uictoria facta ac-
cesserut et mistrabat ei. sz qd mistrabat scripta
n expmit. sz satis credibile est quod mistrabat
ei aliqd commestibile ut ferui et mistri quia le-
git essurisse. et sz n pp necessitate ipotetie xpi ei
mistrabat sz ad reueretiā exhibeda et pp hono-
rificetiā pfatis. n ei d q; adiunat. sz q; mistrat
h Cris. Dic diligeti attende et spice dñm come-
dētē solū cūstātib angel. et cōtra bñ oia q; p-
chra sē ualō et duota. Et qro qd ageli mistr-
bat ut p talōgā ieiūu comedet. d h ei scripta n
loq. Possūm at uictōiōsū pradiū sic uolum
ordiare. Et qdē si ei potentia cōsidrem. potat
res q; uellet creare. et p sue uolūtatis arbitrio
creatas hre. Sz n inuenim q; hac potentia p se
l discipulis suis usus fuerit. p i bis uo usus fui

q; duab uicib i mltitudine mag; d pāib paucis
pauit. De discipulis at legim q; eo pnte uelle
bat spicas ppe famem et comedbat. Silt cū fati-
gat ex itiner sebbat ff puteu loqns cū samari-
tana n d q; creauit cibos sz q; misit diplos in
citātē ad qredū eos. nec ē uisile q; p miraculū
sibi puidret q; miracula ad alioz edificatoez et
i pntia pluriū faciebat. sz h n erat aliq nisi agli
Qui g circa h meditabim. In mōte nāq; illo
n erat hitatō hoiz et cibi pati sz an alibi pata-
cibaria ptauerit ei ageli sic trigit danieli. Cū
en abachū ppha pulmētū messorib suis pas-
set ptauit eū angel dñi p capillos de iudea in
babildēz ad dāielez ut comederz et postea i mo-
nto eū ptauit. memoremur g h. et hūc mōz
assūam. et cū dñō ihu i suo pradio iocundmur.
sentiatq; mī sua excellētissia de hac ead locū
ditate atq; uictoria. Pie itaq; et duote sic me-
ditemur. Pergunt duo ex angelis dñō annunte
et i mōito fuerit corā mīe. ac eā reuerent salu-
tates de filij sui statu sibi narrāt. et panēz pul-
mūm q; sibi et ioseph parauit. ac pāez cum
alijs oportunis reportāt. Reuēsi ergo parāt in
plana tra. et mīe bndictōz solemniter peragunt
Cōspice h eum bñ i sigulis q; agit et q; sunt. se-
det i tra pposite et comedit sobrie. Circūstāt an-
geli mistrates dñō suo. et ymnum cātāt de cāti-
cis syō ac iocundāt et diemfestum agunt cum
eo. Sed (si dici liceat) pmixtum est hoc festuz
compassione per maxima: propter quam et nos
plorare debem. Cōspitiūt en eū reuerent. et
cōsiderātes deū ac dñm suū et totius mundi cre-
atorē. q; dat esca omi carni sic hūiliatū. et sustē-
tatoe cibi cor palis indigentē. et comedentē sic
ceteros de pplō mouent passionē sup eo. Et
credo. q; si corde affectuoso in hoc statu eū re-
spiceres. et eū aliqūte diligeres. ex ualida pas-
sione plorares: Tandē sustētatōe cibi pcepta
et grāuactōne reddita: dñs ihs uolens ad ma-
trē rēdire. cepit de mōte descendere. Cōspice et
nunc bñ eū. quō solus uadit nudus pedibus
dñs oim. et ei uehemēte patē et uad sep cū eo
fuiens sibi in omibz studiose. Oratō
One ihu q; ducto i dñto a spū. ieiunās
q;dragita diebus et noctibz. et postea
esuriēs teptatore tuū supasti. da mihi ihu mi-
ficors et tutez abstinentie et otientie ieiunare a ui-
tiis et pccis esurrere et sitire iusticiā et ut tepta-
torem meuz imo temptatores meos mādum
carnez diaboluz deo tua grā deo tuo auxilio
ualeā supare et q; teptatō est uita nra et mi-
fia sup terrā mēito dñe nre misie ac laboris
et da nobis i teptatiōe n cadere sz per tuaz
teptationez sp uicere et tadez ab oibz tem-
ptatioibz misicōdit liberari. Am. La. xliij.

De testionio iohannis de xpo.

((Lra at die)) p regressum a de-
serto uenit ihs ad iordanem qm
iohannes uidens ((ad se uenitē
onidit eum digito et exclāuit di

cēs (Ecce agnus dī: ecce q tollit pccā mūdi.) Ubi tāgūt testimoniū iohānis de xpo duplicat. Prio q̄tū ad ei' uerā hūanitatē i q̄ p nobis i molat' ē cū dīr ecce agn' dei. id ē a dō miss' ut hostia acceptissima imolād'. Scdo q̄tū ad ei' dīnitatē cū subdiť. q̄ tollit pccā mōi q̄ tollere pccā ē ppā ipi' dī. Dec q̄ppe ē cā q̄ uenit ut pēu tis mōi pccā suscipiēs pccā labē z oim mortē i se q̄ uinci n̄ posset aboleret. Yā uenerat z nō a gnoscebat s̄z nūc demonstrat. Ecce ē h̄ quē desi derauerūt p̄iarche. quē p̄nūciauerūt pphete. quē p̄signauit lex. Ecce agnus dī q̄ tollit pccā mōi. Ac si diceret. Ecce inocēs iter pccōres iu st' int' reprobos. pius iter ipios. i q' nullū pccm poruit iueniri z iō potēs ē tollere pccā mōi. un̄ sicut agn' oblat' ē p pccis p̄p̄oz q̄ i eo ē grā z uirt' purgatiua pccōz. sp̄alit' at it' cēta aīali a q̄ i lege offerri dīcuerūt. xpm agnū nōiauit q̄ i alia aīalia imolazē i lege. ut bos. uirtul' capra zc. tñ xps magis z potius uocat' agn' q̄ cetera aīalia imolaticia. Prio q̄r int' oēs figu ras uetis testi agnus pascat. xp̄s ius figurabat xpm inocētē imolādū q̄ ille pascalis agn' erat sine macula z p eius imolatoz filij israel libe rati sūt a seruitute egyptiaca. Sic z xpus erat sine pccō z p eius passiōz liberati sumus a ser uitate diabolica. Et n̄ solū pp inocētiā s̄z z pp simplicitatē xps dictus ē agnus q̄r sicut agnus ad uictimā ductus ē z n̄ apuit os suum. Scdo q̄r i alia fierēt sacrificia i tēplo certis t̄pibz. unū tñ erat quotidianū i q' iugiter unus agn' mātē z alius uesp̄e offerebat. nec hoc mutaba tur unq̄: s̄z tāq̄ p̄ncipale obseruabat alia erāt ex adiūcto z t̄pe d̄terminato. Hoc ergo iuge sa crificiū q̄ figurabat p̄petuitatē b̄titudinis: fi ebat d̄ agnō. sic z xps nostra p̄petua b̄tudo ē Agn' ēt dīr ab agnitōe. siue ab agnoscendo. q̄r agnouit p̄m factus ei usq̄ ad mortē obediēs z agnouit m̄m curā eius discipulo cōmittēs Agnus ēt dīr a pietate. q̄ tollit pccā mōi nō sel' tñ s̄z z quotidie. Un̄ theophilus. Nō dixit q̄ tollit s̄z q̄ tollit quasi sēp hoc faciēte ipō. nō ei tūc solū tulit cū passus ē. s̄z ex illo t̄pe usq̄ ad p̄is tollit nō sēp crucifixus. Unā ei p pccis ob tulit oblatiōem s̄z sp̄ purgās p illā. Dec Theo philus. Tollit eī pccā. satisfaciēdo z lauādo nos a pccis i sāguine suo. et p̄ter h̄ dimittendo quotidie q̄ facta sūt z adiūuādo ne fiāt. z oīo liberādo. s̄. pducēdo ad uirā. ubi oīo fieri non p̄it. Nō solū at lauit nos. q̄ sāguinē dedit pro nobis l' q̄ baptizamus in misterio passionis il li' uexet quotidie lauat nos et sāguine suo cū eiusdē b̄e passiōis memoria ad altare replica tur cū p̄is et uini creatā i sacfz carnis et san guinis eius ieffabili sp̄s sc̄ificatiōe transferē cū sc̄issimo eius corpe et sanguine satiamur. pp duo vō alioz triū. s̄. p dimittēdo et adiūuā do dicim' i missa bis agn' dī misere nobis pp ē tiū dicim' da nobis pacē. o agne dī agnosce me misuz iī oues a d̄xtris tuis ponēdas s̄z p' dimit

te mihi pccā z offēsas ut i melis iē tuas oues agīcas. Scd̄z criso. ihs nūc sc̄do p' baptismū uenit ad iohē duplici de cā. Prio q̄ illud erat baptismā p̄iie et ipe eū cū ihs baptizauerat ut null' suspicet et putat qm̄ ipse tali p̄posito et ex eadē cā ex q̄ et alij ad iohēz et iordanem uenerāt puta ut pccā d̄fessur' aut i p̄niā i flui ne abluēd'. Propterea accedit dās iohi occa siōem corrigendi hāc suspitiōem. q̄ iohs p vba correxit agnū ac redēptorem uocādo ab oī qd̄ in toto orbe erat peccato. Et i iducendo ecce agn' dei ecce q̄ tollit pccā mūdi oēs hāc pemit suspitiōz q̄r ei ita pur' erat ut alioz pccā absol uet et cūcta hūani ḡneris pccā d̄fēt poss' mltōa gis abiq̄ oī erat ipe delicto et iō manifestuz est qm̄ n̄ ut pccā d̄fiteret l' i p̄niā ablueret accessit s̄z ut occasiōem darz iohi loq̄ndi d̄ ipō Scda cā ut hi q̄ p̄ora audierāt. certis r̄ciperēt q̄ dicta erāt z alia rursus audirent. Un̄ subiūgit (Nūc ē de quo dixi) anq̄ ad bapm ueniret (P' me uenit uir) uires i uirtute z grā z etate p̄fecta (q̄ an̄ me fecit est) dīgitate (q̄ p̄or me erat) iēmita te (z ego nesciebā eū) q̄tū ad p̄sonā d̄tmiatā an̄ suū ad me aduētū (S̄z ut manifestet i ihs) i. ipi ihs (pp̄ea ueni ego i aq̄ baptizās) z p̄niā p̄dicās. Yō inq̄t d̄fētū z solitudinez reuq̄. z ad plāitiē descendens baptizāt cepi. ut mātēsta rez eū p̄p̄o undiq̄ ad me d̄fluēt. Totū ei ofiū iohis i baptizādo z p̄dicādo erat d̄diatū ad ma nifestatōz xpi ad testimoniū de eo p̄hibendū. un̄ fuit sibi p̄ceptū a dīo ut baptizaret i noīe uen tūri. z p̄dicaret ei' aduētū. et p̄paret pplz ad eū recipiendū. Et ferebat iohs de xpo p̄ies te stioniū ut efficacit' esset p̄ries latū. Deīn ḡ rur sus testim p̄hibet dicens (Quia uidi sp̄m̄ sc̄m̄ descendentez. q̄i) et v̄e (colūbā de celo. et māt sit) ac sedit (sp̄ ea) h̄ fuit qm̄ iohs eūz baptiza uū i eo māt sp̄s sc̄s ēt ex q' d̄ceptus ē n̄ solū baptizāt' i alijs vō qm̄z uenit et p pccz recedit Un̄ Aris. In xpo sp̄s sc̄s descendit. z p̄māsit ceterz i hoib' descendit q̄dez s̄z n̄ pmanz. Qm̄ ei irascimur. qm̄ d̄f̄bim'. qm̄ tristitiā habem' q̄ ducit ad mortē. qm̄ cogitamus ea q̄ carnis sūt putamus q̄r sp̄s sanctus non pmanet in nobis Si qm̄ ḡ boni aliqd̄ cogitamus: sciāmz q̄r sp̄s sc̄s habitat i nobis. Si vō aliqd̄ mali: signuz ē q̄ sp̄s sc̄s recessit a nobis. hec. Aris. Quā dū sp̄s manet iclusus i corpe. q̄uis corpus il lud sit in aqua. bñ potest fluctibus z undis agi tari. nunq̄ tamen submergit. sed sp̄ supnatat z fluctuat. si aut p aliq̄ p̄ez sui aq̄ subitret tūc sp̄s exiit et corpus submergit et pit. Sic illi q̄ sūt i aq̄s mundi. ac diuitiaz et deliciaz t̄paliū si h̄nt iclusū sp̄m̄ p amorez dei et p̄xiū: licz agitēt a fluctibus tēptatōnū et tribulatiōū nū q̄ tñ submergūt. Ad hoc aut ut bñ custodiant sp̄m̄ istū: red̄it q̄ habeant s̄sus clausos ad terrena z mūdi delectabilia. q̄ i uase bñ clau so nūq̄ aq̄ irabit: nec ēt p cōfēq̄s sp̄s de eo exiit. Deīn itez subiūgit ((z ego nesciebā eū

Scōz Cris. nesciebat eū faciālī atēq; ad baptisimū uēiret q; extra patnā domū i dōto dēsa r^o psonālī eū an tps q; uēit ad iordanē n̄ noue rat l; nouissz dñz xps natū d̄ ygie q; in spūscō baptizare dēbat sed cū xps pñtialr accessit ad baptisimū dīna fūelardē nouit eū quē prius faciālī n̄ nouerat. Aug. at fēz: nesciebat ad pfa tē excellētie i baptismo. q; xps sibi retinuit ac p se ipz exercere z n̄ alci dmittere uoluit: q; ne sciebat q; hāc excellētiā i baptizādo sibi rēne ret. nū postea subdit. h̄ ē q; baptizat. i. sol^o q; tū ad istā excellētiā. Ubi nōndū q; potētia baptizādi mltiplex ē. priā ē auctitatis q; d^o nlli cōica uit nec cōicaf potuit. sic nec potētiā creādi. fa ē subauctitatis q; potuit dā f; m̄grm s; noluit s; alij dicit q; n̄ potuit q; ipicat potētiā crādi s. grā fcia ē inuatiōis q; dā potuit nā possz d^o si uellz. q; baptisim^o dare i noie scēi Petri aut scēi pauli s; n̄ noluit: ne ipē in hoīe ponem^o. et ne fēz scisma. z tot eēnt baptisimi q; t baptiste Quāta ē excellētie puta q; un^o baptizet eff. ca ci^o alio: q; ei nemi ē ccessū. Quita ē institutiōis q; habuit xp^o sol^o q; b̄ sacm̄ instituit. Sexta ē ppatōis q; habuit Iohes: cui^o baptisim^o erat qdā pparatō z significatō futuri. Septia ē mīsterii exterioris. q; dedit ecclīe mīstris. Nesciebat g^o eum ta malte tā subtilit: quē spiritu dō descēdēte cōgnit. Tūc ei didicit q; sic alioz sacm̄toz sic z baptisimi sui pātē dñs esset sibi rēturus z nulli eā suo datur^o. Sic g^o xpo ueniēte ad baptisimū dicit f; Cris. q; iste i psoa ille erat quē pdicauerat uētur. f; Aug. vō didicit q; haberet i baptismo pātē auctitā z excellētie q; sibi retineret siue pēs i fra corpe siue ab scēs corpe z pēs maiestate. Quō g^o xps pātē baptisimi retinerz b̄ iohes nesciuit i; p colūbā didit. Un subdit ((S; q; misit me)) s. d^o z tota ē nitas c^o opa s; idiuia ((baptizare i aq;)) n̄ i spū ille)) ē ((mibi dixit p subiectā craturā. s. āgelū l' ispiratōem. ((f; q;)) iē multos q; s baptizabis ((uideris)) spū dei dēcēdētē ((z manētē fr eū)) i signo uisibili colūbe ((h̄)) sol^o ((ē q; baptizat auctitate z pōtate ((i spūscō)) s. i remissioez pētozū q; ē p spūscō q; ē ppū ipi^o di. s. lauare aīas p grāz spūscō alij vō n̄ pōtātē otulit s; mīsteriū cōmisit. Mīster ei mīstrat. s; xps baptizat q; ppi siue a clericis siue a laicis siue ēt a mīeribus necēitate iminēte baptisim^o dī. n̄ tñ itat. Et f; Bedā siue h̄tīc siue scismatic^o siue faciorosus q; s; i cōfessiōe sacte trinitatis baptizet u; et n̄ dz ille a catholicis rebaptizari ne cōfessio l' iuocatio tāti nominis uideat ānullari. Potestas quidem a domino i neminez trāsīt s; mīsteriūz in bonos z malos. Ne quis ergo exhorreat malorum mīsteriū respiciat. in domini potestatem. Ueritas ei sacramtoz n̄ minuit merito mīstroz. Et subiūgit ((ego uidi)) s. spūscōm pdicto mō dēcēdētē spū ihz ((z testioniū phibui q; h̄ ē filius dei)) unicus n̄ adoptat^o. In q^o ostēdit qd baptista ex b̄ uisōe itellexerit s; q; xps

esset fili^o dei uer^o z nālis z p dñs eādē ututem h̄ns cū pfe. Dic testat dei filiū quē iaz supra dixerat uirū: ut ab eo habeat utriusq; nāe testioniū. Quadriputū at habuit dñs testioniū habuit ei testioniū a pphetis q; h̄ eēt xps: habuit testioniū iohis ecce agnus dei. habuit testioniū pñs. h̄ ē filius meus dilectus: habuit z testioniū operū. si n̄ facio opa q; nēo alius. zc. Meditari h̄ potes quō dñs ih̄s a iohanne ala crif susceptus ibi aliq̄tulū substitit z illa crud. h̄mī cibaria comedit cū eo. Tu vō abstas ibidē z aspiciēs extēde manū sicut mēdic^o elemosinā petēs i sinua q; tabefact^o famē: si forte uacari merearis ad refectiōz. Tādē recreatōe habita z grāz actōe pacta dñs iohi ualefecit z ad tps ab eē discessit. Tūc aut sequēs ih̄m. z i aduētū z i discessu genu flecte iohi dōsculās pedes ei^o ac b̄ndictōz petēs r̄cōmīda te eidē excellentēs em̄ z magn^o ē ualde ipō etiā dñs testioniū d̄ hoc perhibēte. Oratio.

Omīe de^o agn^o dī fili^o pñs. q; tollis pēdē mūdi. p merita illi^o q; b̄ testioniū reōndit mūdo tolle pēca mūdi q; strari i mūdo. Et tu scēe iohes q; oñdisti mūdo tollēre pēca sua p grāz tibi datā. fac mihi hāc misericordiā ut tollat pēca mea. Tu de^o tollis pēca mūdi tu amice ei^o dicis. hic tollit pēca mūdi ecce an̄ uos onust^o pēcis mōi. pbate mihi i me tu actū tuū z tu dictū tuū. tu em̄ magn^o dñs z tu magn^o corā dñs q; ē ieternū misericors z su p oia b̄ndict^o de^o. De testioniū iohis de xpo ac de priā discipuloz uocatōe z occēta xpi p dicatōe: xxiij.

Dhuc aut ih̄s i pñb^o illis manēte ((alēa)) i. qdā alia seu una ((die)) q; ad bēsternā n̄ referē n̄ em̄ sēp respectiue ponit ((itēz)) stabat iohes iuxta iordanē imobilis i culmic pfectōis nec flectēs se a rectitudie uītatis tāq; paratus ad exercēdū offm̄ suū testificādo d̄ xpo ac baptizādo z docēdo z oēs ad se uēietes d̄ ipō istruēdo. supra qdē phibuit testioniū d̄ xpo ad turbas. h̄ vō ad discipulos ((Et)) stabāt cū eo ((ex discipulis ei^o duo firmi iherētes e^o magisterio quorū un^o andreas memorat s; alterius q; ifignū n̄ erat nom̄ tacef. Unde sic stephan^o ē pñ^o martir post xps ita z andreas ē pñus xpianus z si militer pñus christi discipuloz q; de duobus pmo adherētibus principalis extitit z pñ^o. Qui dam tamen dicunt q; alter duorum fuit iohes euangelista quia modus est scribentium tace re laudem propriam uel saltem loqui de se. tāquam de alio ad uitandam arrogantiam.

((Et)) uidit iohes ((iesū ābulātē)) tāq; i salute nra pcurādā pficiscētē iuxta iordanē. i. ppe locū ubi iohes stabat. q; ih̄s post q; a iohē eibaprizatus ad tps prope locū illū morabat^o z facit^o ē iohi familiaris. ut sic iohes frequētē testioniūz i sui pñtia dicerz z sic xpus ab aliis cog^o scētur. In quo commendat iohannis constan

tia. quia nō una die nec semel tñ sed pluribus diebus et multotiens christo prohibebat testimoniu. Unde subditur eius testimonium iterato factū quia cuius uideret ihm ((dixit. Ecce agnus dei)) Ecce ueruer qui sequend⁹ est sicut dux greg.

Breuit̃er repetit euangelista testimonium quod fuerat superius dictū et ideo obmittit residuum quod supra dictum est. scilicet qui tollit peccata mundi. Sicut supra est habitum. per iohannem predicator euangelij designatur et per hoc quod dicitur hic stabat et uidit ihesus ambulante et dixit ecce agnus dei: significatur quod predicator euangelij debet esse constans in predicatione uerbi dei. et diligenter considerare processum christi. et non solum considerare sed etiam predicare. Et audientes debent de uoce recipere talem predicationem. et domin⁹ ihesus ad tales conuertitur per clementiam. et recipit per gratias et eos instruit de necessarijs ad salutem. Unde subditur fructus testimonij. ((Et audientes)) illi ((duo discipuli)) crediderunt magistro loquenti ac commendanti ihesum. et de eo testimonium perhibenti et ((secuti sunt ihesum)) ad uerbum iohannis ut potius illum audirent quam iohannem. gaudentes tandem inuenisse illum. de quo totiens iohannem audierant loquentem. Relinquentes iohannem secuti sunt non tantum passibus pedum sed etiam deuotione fidei et imitatione operum eum quem ipsius testimonio cognouerunt. ipsi quoque iohannis esse magistrum. desiderantes ei adherere et eius doctrinam audire. Ad miraz simplicem et humilem et facile discipulorum uocationem sine omni obiectione et per scrutationem factam. Benignius autem dominus sitiens eorum et omnium salutem ((conuersus ad eos ex sua benignitate. qui semper conuertitur ad eos)) qui ad se conuertitur. et recipit uenientes uidensq; ocul⁹ misericordie et benignitatis eos se sequentes ut daret eis de se fiduciam et audaciam ((dixit eis. Quid queritis.)) Quasi diceret paratus sum ad uestram uoluntatem. Non dicit quem queritis. quia de persona illuminati per iohannem erant sed dicit quid queritis quia sciuit quod de salute aliquid discere querebant. Nec petijt hoc ex ignorantia ut aliquid discat: sed ut per interrogatōem magis familiares faciat et ut ex eorum responsione conuenientius eos dirigat. quod domin⁹ ad eos conuertitur quod eos respicit et cum eis loquitur clementie et bone uoluntatis est iudicium. sciebat enim quo affectu sequebantur eum In quo datur nobis intelligi. quod omnibus qui christum sequi incipiunt puro corde. dat fiduciam et spem misericordie et ad eos se conuertit ut opem misericordie sue eis impendat Unde Crisostomus. Sic erudimur. quia cum nos bene uelle

incepim⁹ tunc multas dat nobis salutis occasiones Unde et Theophilus. Uide autem quod sequentibus se dominus conuertit faciem et respexit quia nisi per bonam operationem ipsum secutus fueris: ad uisionem faciei eius nunquam pertinges neque ad domum eius poteris peruenire. ((Qui dixerunt ei. Rabbi)) scilicet magister ((ubi habitas)) Quasi dicerent: magisterium tuum et doctrinam tuam querimus. Ecce pacis uoluntatem suam et cur eum sequerentur insinuant sapienti enim multa ex paucis innotescunt. Ubi habitas. Quasi diceret. Ubi est hospitium tuum: ubi tanquam transeunt conuersaris. De hospitio loquuti sunt. non de domo eius unam non habebat: quia filius hominis non habebat ubi caput suum reclinaret. Nichil habuit dominus in terra preter unicum titulum. Pilati: et nobis plures tituli non sufficiunt. Moraliter christum interrogant. ubi habitas: quasi uellent scire quales debent esse homines. qui digni sunt ut christus in eis habitet: ut exemplo eorum se tales exhibeant in quibus habitare uelit. Distice autem delectabilis est ista questio. creplatiū lucē i quē deus hitat. Unde psalmista. Domine dilexi decorem domus tue et locum habitationis glorie. Querebant ergo habitationem eius sicut studiosi discipuli: ut possent ad eum frequenter uenire et cum eo frequenter loqui. et ab eo instrui. Unde beda. Non leban transitōe magisterio ueritatis perfrui sed mansionem querebant ut plenius ab eo possent instrui. Sed nos quotiens incarnationis christi transitus ad mentē reducim⁹: sollicito corde eum rogem⁹. ut mansionis eterne habitatio nobis dignetur ostendere. Ipse uero liberaliter condescendens eorum petitioni respondit eis ((. Ueniente et uidete)). Uenite testimonio iohannis ab onore legis ad fontem gratie et uidete reuelata fide tandez uisuri specie quasi diceret secundum Alchuium. Habitaculum meum explicari non potest sermone. sed opere demonstratur. Uenite ergo credendo et bene operando: et uidete intelligendo. Vel secundum Origenem. per hoc quod dicit uenite ad actionem inuitat. per hoc autem quod dicit uidete ad contemplationē. Nō dixit in illo loco in illo loco habito. quod si dixisset: potius locum ostendere quam eos inuitare uideretur.

Et duxit eos ad domum in qua tunc in partibus illis se reducebat: quia proprium habitaculum non habebat ((et manserunt ibi apud eum die illo)) hoc est diei illius residuo. et sequentis sue noctis spacio: audientes uerba uite ab eo. Dicit autem die quia ubi est christus lux. uirtutum et sol iusticie: ibi nulle tenebre possunt esse. Quā beatā diē. et quā beatā noctē duxerunt. audientes et uidentes eum. quē multi

uidere et audire uolentes non uiderunt neque au-
dierunt. quod est qui nobis: que audierunt a domi-
no. Edificemus ergo et nos in corde nostro ubi
habitet et in nobismetipsis faciamus domum
quo ueniat et nobis colloquatur et nos doceat.

Hora aut erat quasi decima. .i. prope ues-
peram. Ubi insinuat commendationem christi et discipu-
lorum hora ei decima est in occasu diei ex quo et christus
commendat a diligentia: quod tamen studiosus ad do-
cendum fuit quod nec propter temporis tarditatem eos
docere distulit et discipuli commendant a seruo-
re audiendi christum. quod quibus tarde esset. et adhuc
forte ieiunaret. non tamen retardabant a sequen-
do eum. et cum hora uespertina soleant homines reuer-
ti ad domicilia propria tamen omnibus dimissis
manserunt cum eo usque in crastinum: desiderio au-
diendi ipsum. Secundum Crisostomum. Hinc docemur om-
nem tempus ponere ad diuinam auditionem quod omne tem-
pus ad eam aptum est et nullum inane. Unde et
theophilus. Non frustra tempus notauit euangelista
ut tam doctores quam discipulos erudiret
quod doctrina propter tempus non est permittenda.
Dec theophilus. horum igitur exemplo nullam
horam permittamus. ad disponendum nos ut christus
recipiamus et cum eo habitemus. quod nescimus quando
dominus siue in nocte siue in die siue in mane si-
ue in sero siue in galli cantu uenturus sit iuxta
mare huius mundi iudicare et damnare amaritu-
dinem peccatorum quam fecimus. Queramus ergo in
nocte culpe ubi christus habitet sequamur eum per
ueram penitentiam ut nos clementer respiciat
rogemus eum sollicito corde ut habitationem man-
sionis eterne nobis dignetur ostendere. et ut nos
secum habitare faciat in cuius domo beati qui
habitant. Per decimam et horam exprimunt
illi discipuli fuisse obseruatores decalogi. quod ue-
nerat hora ipsum implendi. Unde Augustinus. Numerus
etiam iste legem significat. quod in decem preceptis
data est. Uenerat tempus ut impleret lex per dilec-
tionem que a iudeis impleri non poterat per timo-
rem. Secundum Crisostomum. Non alterius alicuius causa
gratia christum secuti sunt quam propter doctrinam qua ita co-
piose uoluptati sunt in nocte una ut confestim alius
et ad aliorum uenationem ueniret. Unde Andreas
audita christi doctrina statim iuit ad querendum fratres suos
ad audiendum ipsum christum. et hoc est quod sequitur.

Inuenit hic. .i. andreas. (primum symonem fra-
trem suum) cui ex cognatione carnis plus tenebat
quam alijs. Non inuenit eum a casu sed diligenter quersitum
desiderans eum habere fratrem in religione fidei: sicut et
in propinquitate carnali sed illos quod proprios amicos re-
trahunt ab ingressu religionis uel aliquos a uia
uitae et uirtutis. (Et dixit ei. Inuenimus) sicut
lapidem preciosum et sicut thesaurum absconditum.
(Messias) in lege et prophetis promissum ac diu
expectatum et quesitum (quod est interpretatum christus)
id est unctus. Et bene dicit inuenimus quod suffici-
enter fuerat a christo instructus quod ipse erat uere
christus. Et (ut dicit. Beda) Hoc est uere dominum inueni-
re uera illius dilectione seruare fraternae quoque

salutis curam gerere. Messias hebraice. christus graece.
et unctus latine dicitur. Christus est a crismate. .i. un-
ctus ab unctioe dicitur. a quo omnes christiani unguuntur.
Ille autem singulariter unctus est oleo inuisibili. .i. spiritu sancto
et participibus suis. participes enim eius sunt omnes sancti.
quod isto oleo unguuntur et ipsi: sed ille est singula-
riter sanctus. singulariter unctus. Unde cyrilus. Fu-
it autem unctus saluator spiritu sancto humanitus in forma
serui. ungens ut deus spiritu sancto crederes in
eum Christus ergo est res et sacerdos unctus non un-
ctioe humana sed diuina: quod in humanitate per no-
bis assumpta fuit unctus a deo patre. imo a tota
ternitate plenitudinis gratie sicut reges et sacer-
dotes in ueteri testamento. ungebatur corporali unc-
tione (ut dicit albinus) in fide non queritur an-
noque multitudo nec paucitas. Andreas minor e-
rat symone etate. et tamen ipsum primo inuenit. statimque in-
uentum nunciat fratri. traditur enim ei bona quam susce-
pit ut sicut sanguis sic germanus esset et fides. Uera
pietas statim thesaurum inuentum fratri nuntiavit. quod eum
primum inuenit. et si alium prius inuenisse ei nunciasset
et ad saluatorem eum adduxisset. nullius enim bono
inuidit. (Et adduxit eum ad ipsum) .i. saluatorem quod
necesse debet de se. quod possit eum sufficiens intrinsecus
Et ex hoc accepit ecclesia. quod in sacramento baptismi
et confirmationis. utitur adducere. quod presentem suscipi-
entes sacramentum quod patrum. solet uocari. Ihs
vero alacriter eum suscepit sciebat enim quod de ipso
facturus esset. Uide hic petri humilitatem et
obedientiam quod non dedignatur maior sed minore. sed
festim occurrit et nihil tardans obedit. (Intu-
itus autem eum in ihesu) oculo misericordie. non
solum exterius. sed et interior uidentis deuotio-
nem eius. quia cor intuetur: dixit ei. (Tu es symon)
id est uere obediens quasi diceret. no-
men tuum est proprietati tue consonum. (filius
iohanna) seu bariona. .i. eius in quo est
gratia seu filius columbe. quasi diceret. hoc
cognomen consonat tuo nomini: quia ille qui
est uere obediens est filius gratie spiritus sancti
quod per colubam designatur. merito symon filius io-
hanna seu bariona dicitur siue uocatur. Symon
enim interpretatur obediens iohanna gratia bar filius et io-
hanna coluba. Quasi diceret. Tu es obediens fili
gratie uel filius colube. .i. spiritus sancti. quod humilitate
de gratia spiritus sancti accepisti ut uocare andrea
uidere me considerares. Congruunt ergo hec no-
mina misterio ut insinuet quod obedientia necessaria est
diuersis ad christum per fidem et quod homines per gratiam ueniunt
ad fidem christi. et quod per spiritum sanctum firmamur in amore
dei. (Tu uocaberis cephas quod) latine inter-
pretatur. (Petrus) et in greco caput siue capi-
tanus: et congruit misterio. ut ille qui debe-
at aliorum esse caput et christi uicarius: firmi-
tatem habeat quam designat petrus. Symon
quippe erat nomen eius ante uocationem et conuersi-
onem. sed post impositionem fuit sibi nomen petrus sic etiam
quando baptizatur adultus et quando aliquis in papam est crea-
tus mutat nomen eius. Symon ergo est proprium nomen. Petrus
uero est cognomen. Bariona est hebreum et sonat fi-

lius sona. Sed secūdu aliū euangelistam dicitur filius iohanna. q̄r fm quosdāz idem erat nomen patris iona et iohanna aliquālitē tñ ppter subtractionē unius sillabe diuersificatū sicut in latino Nicholas et colinus. Vel dicē dūz q̄ pater Petri erat binomius. et sic iona et iohanna sūt duo nomina. et hoc uidet̄ ex eorū interpretatōe diuersa. q̄r iohanna interpretat̄ in q̄no ḡra. et iona interpretat̄ colūba. Lephaf hebreum est et syruz. Petrus grecum et latinū et in utraq̄ lingua nomen petri a petra est deriuatum. Vocatur em̄ petrus q̄ interpretatur firmus ob robur mentis et firmitatem fidei. et propter fidēlem cōfessionē xp̄i q̄ dixit tu es xp̄s filius dei uiui. cui tanq̄ solidissime petre firmiter adhesit. Utrum autē hoc nomen modo ei imposuit an promisit imponendū: est incertū. Tutius tamen dici pōt q̄ non promisit. q̄r cuz dicitur uocaberis. non impositio est sed predicatio quasi de futura nomis ipositione loquendo et tunc imposuit cum dixit tu es. Petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam meam. uel in electione duodecim ubi dicitur et imposuit symoni nomen petrus. Sicut et clauē ante resurrectionem promisit sed post dedit.

Si uero nomen modo imposuit tunc in sequentibus confirmauit. Et sic hi predicti discipuli primo ad fidem uocati in aliqualem notitiam et familiaritatem ihu uenerūt et deinde ad ppria redierunt. ((In crastinum)) aut p̄ petri et andree uocatōez. uolēs ihs de iudea laze dicta. ubi iohes baptizabat redire i galileaz de qua patria discipulos uocauit. et ad matres quam ibi reliquerat ((uenit philippum q̄ erat de bethzarda citate)) supra mare galilee cōciuis ((petri et andree)) Et hoc cōgruit misterio bethzarda enim domus uenatorū interpretat̄ ut ostendat qd de domo uenatorū cōgrue uēatores ad capiendas aīas ad uitaz uocaret. Nō a casu uel quasi ignotū. sed ex sua p̄ordinatōe et intentione questū iuenit eū ut eū illuminaret et ad fidē uocaret. Unde seq̄tur ((Et dixit ei se queze me)) hoc ē doctrinā et exemplum imitār ut dic Alchuius. sequitur eum q̄ imitat̄ hūilitatē et passionem eius. ut scit socius resurrectionis et ascensionis. Qui statiz sine ulla contradictione sicut bonus obediens secutus est eum

Secundum hec dicta primus oīm ap̄lorū philippus uidetur esse uocatus. Hi quatuor p̄dicti. i. andreas et alter cuius nomen tacetur ac petrus et philippus fuerunt discipuli iohannis qui uidētes q̄ iohannes de ihu testimoniūz dederat coniuncti sunt ei. Philippus autē a xp̄o instructus iuit ad querendum. Nathanael fratrem suum desiderans eum habere fratrem i fide sicut i carne. Et iuenit eū sub ficu nō casu s̄ diligēter q̄sitū ((et dixit ei. Quē scripsit Moyses i lege)) et pphete p̄nūciauerūt ((iuenimus)) diu expectatū ((ihm)) salutis auctorē: ((filiū ioseph)) sc̄z putatiū ((a nazareth)) q̄ ibi

cōceptus et nutritus erat. et q̄r de eo p̄ pphetas audieret. qm̄ nazareus uocabit̄ philippus fm cōez loquēdi modū loq̄tur: q̄r filius ioseph cui desponsata mater eius erat putabat̄. Et mirat̄ Nathanael. q̄ de galilea nō iudea surgeret p̄pha. et q̄r sc̄ptura michee dixerat xp̄s i bethleem nasciturū ait negatiue et dubitatiue s̄z Lriso ((A nazareth p̄ aliqd bōi eē)) Qi diceret nō Ut q̄r iste legisit̄ legerat i ppha alio nazareus uocabit̄ et signa dñici aduētus fōre notauerat qm̄ audiuit a nazareth. statim erect̄ i spe: dicebat uolebat fm August. affirmatiue et assertie nūc tādē a nazareth pōt aliqd bōi eē. Et q̄r philippus nō erat ita p̄fecte instructus et iō duxit eū ad ihm. ut ab illo plen̄ audiret: ppter q̄ seq̄tur ((Dicit ei philippus. Ueni et uide)) id est ab eo addisce p̄ exp̄iūtū v̄tutis q̄ ē i ip̄o. Et ad duxit eū philippus ad ihm ut dic Lris. trahit qdē eū ad xp̄m. sciēs d̄ reliquo eū nō cōtraditūruz si v̄ba et doctrinā illi gustauerit. Nathanael interpretat̄ donū dei: q̄ aliqd ad xp̄m conuerit̄ ex dono dei ē ((Et uidit ihm)) intuitu dilectōis ((nathanael ad se uenientē)) et magis itus q̄ extra appropinquatē q̄r. nō solum uidit corpus exteriū. sed et cor ipsius iterius ((et dixit d̄)) eo circūstātib̄ ((Ecce uere israhel ita)) d̄ um uidēs ((i q̄ dol̄ et silatio nō est)). Nā sine uēitōe doli et falsitatis uēiebat: ut ueritatē agnosceret. Si em̄ habet peccata: cōfiteatur ea. Non igit̄ negat eū esse peccatōem: s̄z laudat i eo cōfessionē. Dolosi quippe sunt q̄ se p̄dicāt bonos et iustos: cum sint mali et p̄ciores. Magnus uir iste Nathanael: cui ipse dominus tale testimoniu phibet. Israhel interpretat̄ uidēs dū. Unde dicit̄ uerus israhelita. prius ex fide. qua iam deum uidere et eū credere incipiebat: q̄r instructus i lege. p̄ fidem et intelligentiaz scripturaz saltē p̄ speculum et i enigmate deum uidebat Secundo ex cōfessionē quam xp̄o respondendo faciebat. Videns ergo nathanael quod cōditōz sue mentis expresserat quesuit unū ip̄s sciebat dicēs ((ūde me nosti)) id est ex qua uirtute cum hoc sit supra v̄tute humanitatis.

Et xp̄us r̄ndit ei p̄ reuelationem alteri⁹ occulti: dicēs ((Priusq̄ te philippus uocaret)) et tibi de me loq̄retur ((cū esses sub ficu: uidi)) i. cognoui ((te)) et ppositū cordis tui. Ad itam sub quadā ficu federat. forte cogitās de futuro saluatore: ubi philippus supueniens de xp̄o cū eo singularit̄. nullo alio p̄nte loquebat̄. Et ideo ppter hoc signū et p̄cedens: nathanael statim cōfessus ē ipsum esse christum. Unde se quē ((R̄ndit Nathanael: et ait. Rabbi: tu es fili⁹ dei: tu es rex israhel)) i. xp̄us expectat⁹ ab israhel i regē et defensorē. Expectabāt em̄ cēs iudei messyam tempalē regē futurū et hoc mō uidet̄ loq̄ iste Nathanael. q̄r nō habet adhuc cognitōz p̄fectā de xp̄o. non ei uidet̄ itelligit̄ tūc ip̄i diuinitatē. q̄r nō dixisset. tu es rex israhel sed toti⁹ mūdi. et p̄pterea quū dixit. tu es fili⁹ dī

non fuit confessus eius diuinitatem. sed intellexit hanc filiationem p quanda gratie excellenciam. unde dicit Crisostomus q adhuc credens esse sapientem qui ex aliqua reuelatione dei secreta nouerit confitetur eum esse filium dei non per naturam sed p adoptionis gratiam q adhuc non erat plene illuminatus de fide trinitatis. Alij tamen dicunt q hoc ex corde credidit. sicut ore confessus fuit s3 p m u. pbabilius e sicut inferius patebit. Unde dominus docet eum amplius eleuans eum ad maiora scilicet ad diuinitatis sue cognitionem p obsequium angelorum sibi tanquam superiori exhibendum nulla enim natura est supra angelicam nisi diuina. et hoc e quod dicitur ((Respondit ihesus et dixit ei. Quia dixi tibi uidi te sub figu. credis)) me esse christum quantum ad excellentiam gratie ((maius his uerbis)) cognoscendo uirtute diuine substantie. Ubi Crisostomus. q. d. Magnum tibi uisum est hoc esse q dixi et propterea me regem israel confessus es. Quid igitur dices cum maius uideris. Et quid sit istud maius. ostendit subdeus ((Et dixit eis)) s. philippo et Nathanaeli. ((Amen amen dico uobis)) Amen idem e q fideliter. et ideo ubi duplicat e signum maxime certitudinis et firmitatis ((Uidebitis celum apertum. et angelos dei ascendentes et descendentes super filium hominis)) i obsequium deitatis i humana latens natura. In passionem. n. apparuit angelus de celo confortans eum et in resurrectione uisus fuit angelis circa sepulcrum eius. et in ascensione assisterunt tanquam duo uiri i uestibus albis. Sed ante hoc accesserunt et ministrabant ei et euangelizabant eius natiuitatem ubi crisostomus. Uide quod paulatim eum a terra subducit et facit q non ultra estimet eum hominem solum cui ei angeli ministrant quod tunc hic homo purus esset. Per hoc igitur suadet angelorum se esse dominos hec Crisostomus. Uerum quod iste nathanael doctissimus et pitissimus erat i lege noluit eum dominus in apostolum cum alijs eligere nec et nichodemum de quo infra dicitur. eo q et ipse pitus et doctus esset. ne propter suam scientiam se electos diceret uel presumere. Voluit ei christus apostolos primos fundatores ecclesie ydiotas et simplices homines eligere ne doctrina fidei et propria confessio hominum humane sapientie ascriberetur. sed diuine. Hoc etiam id fecit: ut mundum et sapientes eius confunderet. Fuerunt tamen methanael et nichodemus a principio ad fidem uocati. ne doctrina fidei quasi a solis simplicibus recepta haberetur contempnui: et ne si a principio omnes fuissent simplices crederentur p oppositum p ignorantia decepti. Postquam uero fides catholica radicata fuit paulus ad apostolum uocatus e quis literatus esset. Per andream et philippum qui a christo et docti de salute firmi suorum solliciti fuerunt significatur illi qui primos suos. quantum bono modo prout ad sequela christi inducunt q e contra multos qui non solum non inducunt sed pro posse suo auertunt. Et igitur suscitatus e ihesus cum philippo in galileam. et ueniens nazareth ad matrem suam cum indicibili gaudio recepit e per eam. Attendit quod post baptismum p uictoria tempore

tationis christus rediit nazareth q interpretatur flos et significat q homo quacumque lotus sit a peccatis quacumque temptationes superauerit uel quacumque bona fecerit semper debet se reputare i flore et i principio esse Et deinceps per illud annum ihesus in galilea remansit nec aliquis euangelista ponit quod interit usque ad nuptias fecerit. In anno ei a baptismo usque ad nuptias nihil aliud legitur christum fecisse. nisi q legitur de ieiunio i deserto et de temptatione a dyabolo et de testimonio baptiste et de discipulorum conuersione. Oratio.

Bene ihesus. redemptor peccatorum. saluator redemptorum. spes exilium. pauperum spiritum dulce solacium. laborantium fortitudo lassorum recreatio. triumphantium corona supernorum ciuium unica merces et leticia uera iclyta proles summi dei. et fructus sublimis uteri uirginis fons gratiarum omnium. decus plenitudine nos omnes accepimus: i te ut finem omnium. tendentes et sperantes et amantes. ferat desiderate ihesu ad te adducar. te sequar. quia tu solus sufficis. tu solus saluas. tu solus bonus et suauis es te querentibus et diligenter tibus nomen tuum Amen. De mutatione aquae in uinum. Capitulum xxv.

Inde anno sequenti. scilicet tricesimo primo. cepit ihesus signis mirificis mundum illustrare et primo approbas coniugium nuptias intrauit. et aqua in uinum conuertit. quod eadem die qui baptizatus fuit. scilicet anno reuolutio fecit. Dominus sua corporali presentia. ac nihilominus signorum suorum initio nuptias quas instituit tanquam licitas et honestas honorare et commendare uoluit ne eas heretici dispicere et damnare presumerent Unde beda. quia bona est castitas coniugal. melior continentia uidualis. optima medicina uirginalis ad probandum omnium electionem quod diuini discernendum tamen meritum singulorum ex itemerate marie uirginis utero nasci dignatus est a propheta ante uidue ore mox natus benedictus. a nuptiarum celebratoribus iam iuuenis iuitat' hos presentia sue uirtutis honorat ((Die)) ita quod ((scia)) i. tertio ab euangelista notata per primos duos quibus ihesus post regressum a deserto ad iohannem uenit. quis inter eos multi dies fluxerit ((nuptie facte sunt in chana galilee)) i. in quodam uico seu uilla prouintie galilee sic dicta. quamuis autem dubium sit cuius nuptie fuerint. tamen nos meditemur eas fuisse iohannis euangeliste: sic i prologo super iohannem Die ro. uidetur affirmare. quem uolentem nubere christus de nuptiis uocauit. et ex tunc iohannes christo propter mundiciam continentie uirginalis. magis familiaris fuit. Hoc etiam uidetur ex eo. quod christus non legitur fuisse i nuptiis alijs. et per hoc manifestum est ibi tanquam i nuptiis sui nepotis. non enim e uerisile quod ipse uenisset: nisi multum sibi attinuisset. sicut uenit ad elyzabet cognatam suam. nec legitur in tali casu uenisse ad aliam. In ipsis ergo nuptiis domina nostra

fuit non tanquam extranea inuitata. sed tanquam primogenita et dignior inter sorores fuit in domo sororis quasi in domo sua. cum enim soror eius maria salome uxor zebedei. uellet facere nuptias filio suo iohi uadens ad dominam nostras in nazareth. quarto a cana miliario inuitauit hoc ei et sic ipsa ante alios uenit ad preparationem nuptiarum. Unde legitur quod (matheus erat ibi) sed de ihesu et discipulis eius dicitur. quod fuerunt uocati qui tamen discipuli adhuc firmiter non adhibebant. sed sequebantur gratia familiaritatis. ibi cupientes eius doctrinam. De ioseph autem sponso uirginis non fit mentionem. Nam quidam dicunt eum tunc mortuum fuisse. et uirginem in custodia filii transisse quod nec etiam deinceps de eo legitur in euangelio. Quia si nundum mortuus fuit tamen in passione domini sine dubio mortuus erat quia uxor illius alij commendata est. Conspice igitur dominus ihesum inter alios sicut unum quemuis de populo comedentem et humiliter in loco infirmorum non inter maiores sedentem. Nam doctor erat imposterum cum inuitatus fueris ad nuptias recombe in nouissimo loco. Ipse uero prius cepit facere quam docere. Conspice etiam dominam obsequiosam et in cunctis recte et ordinate faciendis sollicitam. Nunquam prope finem cui uis cognosceret unum deficere. iuit ad filium et dixit ad eum (uinum non habent) Non casu nec fortuito accidisse putandum est ut domino ueniente ad nuptias uinum deficeret. sed eo magis ut occasio miraculi fieret. unde intelligens sancta dei genitrix iam tempus perfecte etatis quo per miracula se ipsum deum mundo innotesceret. et non filio ioseph. sed dei et marie uirginis crederetur. ait uinum non habent. scilicet ad sufficientiam. quasi diceret fili mi uinum hic deficit. solum defectum nihil petens. sciens quod amanti sufficit solus insinuare necessitate absque ulla petitione. unde non dicit. Da eis uinum. ut reuerentiam filio seruet. et in liberalitate filij et misericordia spem ponens. tantum defectum proponit. Ex corde enim piissimo uoluit preuenire totalem defectum ne confusio appareret et ideo inuitauit filium quod ad hoc potest sciebat. Plena quippe spiritu sancto iam tunc illud miraculum preuidebat quod filius eius factus erat. quod ergo facere cogitabat hoc illa ut faceret ammonere. finem Dico. Congruum est quod ubi deus inuitatur temporalis uinum iocunditatis deficere debeat. hoc enim uino sancti non delectantur quod inebriat ad dei obliuionem et incendit ad concupiscentiam nec dubium est qui christus ad delectantes in uino iocunditatis non quod introisset et ideo congruum est ut in nuptijs sanctorum deficiat. (Respondit ihesus. Quid mihi et tibi est mulier) Quid me molestas. Secundum Augustinum. Maria mulier dicta est non corrupta uirginitate sed appellatio gentis sue. Mulieres enim omnes feminas illi appellauerunt. proprietate li

que hebreorum. Unum et mulier de eua uirgine cum adhuc in paradiso esset: dicitur. mulier quod dedisti mihi sociam. etc. Secundum originem congrue uocatur maria mulierem pro sextu et proprietate cordis per misericordiam emolliti quam misericordia emollita. mollia sensit de nuptijs celebrantibus quod ex paupertate uini in primo manifestata uere cundati fuissent. Et addidit. (Nondum uenit hora mea) id est. nondum uini defectum sentiunt quod assunt. Sine ergo eos primum hoc sentire. quod cum necessitate cognouerint. magis reputabunt beneficii quod recipiunt. Nam secundum Crisostomum. beata uirgo ex pietate mota uoluit procurare tempus debitus faciendi miraculum. et quod istud miraculum iter miracula christi erat primum. et ad confirmationem discipulorum: ideo debuit esse notum ibidem existentiibus. et gratum ipsis conuiuibus hoc autem magis fuit ex eo quod factum est per totalem uini defectum quod si ante fuisset factum. Et quod (ut dictum est) mater ihesu uoluit peruenire totalem defectum. et quod statim antequam esset oportunum. christus faceret miraculum: ideo christus matrem (haud dubium) sapientior eam repressit dicens. Quid mihi et tibi est mulier. quod d. Scire tempus aptum ad faciendum miraculum sciendum non est mihi et tibi commune sed mihi soli. uenit. propter quod subditur. Nondum uenit hora mea. id est hora conueniens faciendi miraculum a me solo cognita. Sed secundum Augustinum. Facere miracula competebat christo secundum diuinam naturam quam a matre non habuit. et ideo predicto modo respondendo matri ostendere uoluit: quod hoc non tenebatur ei obedire. quod in natura diuina nihil habuit a matre. nec per consequens cum ea aliquid commune ideo dicit. Quid mihi et tibi est mulier. quod d. Vis fieri miraculum. sed ad hoc agendum quod commune habeo tecum. Quasi diceret ex natura communi tecum hoc non ago. sed ex eo quod habeo a patre quod uirtutem faciendi miracula a parte habeo non a te. Sed quia humanitatem in qua passus est traxit a matre: ideo addidit. Nondum uenit hora mea a me disposita. hora scilicet uoluntatis non necessitatis. id est tempus patiendi ex comuni mihi et tibi scilicet in uatura quam a te habeo: et tunc te recognoscam. et tibi commune descendam. unde cum uenis hora qua ut homo moreretur de cruce cognitam matrem recomendauit discipulo. quem pre ceteris diligebat. Prime tamen sententie scilicet Crisostomi magis consonat littera sequens quod mater ihesu ex eius responsione non ostendit petitionem suam repulsam. sed conuenienter dilatatam unde de domini responsione non diffidens: sed de sua benignitate presumens. redijt ad ministros qui seruebant in nuptijs illis et fiducialiter mittens illos ad filium suum: dixit eis quicumque dixerit uobis facite. expectatis hora conuenienti a filio suo cognita impletam petitionis sue. quod d. Licet abnegare uideatur tamen faciet. Intellexit enim in illis uerbis domini se non exaspantem et ideo fiducialiter impati ministris. ut precepta implerent filij iuberis. Scie

bat enī eum tāte misericordie et pietatis. q̄ cō
pateret idigētibus et faceret q̄ petebat. licet
aspere loqui et negare uideret. Sana doctria
v̄gis marie. ut semp debeamus x̄po obedire. et
p hoc et monemur de dño nō desperare. si nō
bis cū oramus uideat de facto durius respon
dere. s̄ cū beata v̄gie fiducia eius misericō
diā expectare. Sed cū x̄ps maximaz reueren
tiam m̄ri detulerit. m̄rū uidet q̄ sic extranee
ei r̄ndit. Dura quidem ūr p̄dicta dñi responsō
sed fm Augu. istructoria est q̄ i dñis que dei
sunt m̄rem recognoscere nō debemus. Et s̄l̄r
fm Bern. ad istructionē nostram fuit. qui d̄ b̄
loco sic dicit. Quid tibi et illi domine. Nōne q̄
filio et m̄ri. Quid ad illam p̄ines queris cū sis
benedictus fructus uentris sui imaculati. Nō
ne ipsa est q̄ saluo pudore cōcepit. et sic corrup
tione te peperit. Nonne ipsa est i cuius utero
nouē mensibus moratus es. cuius v̄gineis ube
ribus lactatus es. cū qua duodeci annor̄ fac
tus de h̄rlm descēdisti. et eras subditus illi di
cis. Quid mihi et tibi. multū p̄ oēm modū. S̄
manifeste iā uideo q̄ nō uelut indignans aut
cōfundere uolēs. v̄gis et matris tenerā uerēcū
diā dixeris quid mihi et tibi. cū uenietibus ad
te iuxta p̄ceptū eius m̄stris. nihil cunctatus:
facias q̄ suggerit. Ut quid ergo fr̄es: ut quid
r̄nderat prius. Utiq̄ p̄pter nos. et cōuersus ad
dñm ut iā non sollicit carnaliū cura p̄ntuz: et
necessitudines ille nō ipediāt exercitiū spiritu
ale. Quādiu enī de m̄do sum⁹. debitores nos
cōstat esse p̄ntibus. At postq̄ reliquimus nos
metip̄os. multo magis ab eorū solitudine li
berati sumus. Un̄ legimus fr̄em q̄ndā in here
mo cōuersantem. cū ad eū carnal̄ frater auxi
lij gr̄a aduētaisset respōdisse: ut adiret alterū
fratrē eaz. cū ille utiq̄ iā obijisset. Tum admi
ratus qui uenerat r̄nderz q̄ ille obijt. h̄rmita
se quoq̄ s̄l̄r obijisse respondit. Optie ergo nos
docuit dominus. ne solliciti simus sup̄ p̄p̄quos
carnis n̄re. plusq̄ religio postulet q̄n̄ ipsi m̄ri.
et tali matri r̄ndit. Quid mihi et tibi est mulier
Sic et i alio loco cū suggeret ei quidā. q̄n̄ m̄r
eius et fratres foras starēt q̄rentes ei loqui: r̄n̄
dit: Que ē mater mea et fratres mei. Ubi mō
sunt q̄ t̄acarnaliter et inaniter sup̄ carnalibus
p̄p̄quis suis solliciti sūt acsi adhuc uiuerent et
ip̄i cū eis. hec Bern. (Erant aut̄ ibi lapidee et
drie sex posite fm purificationē) i. fm morem
et ritū purificationis (iudeorū) hoc ē uasa aq̄
tica et aquarū receptui parata ab ydor q̄ ē aq̄
sic dicta. ut si forte contigisset aliquem de cō
uiuīs uel m̄stris lauare se uel uasa. aquā ad b̄
iueniret et haberet paratā Trebo enī manus
et uasa epulatoria indei baptizabant. id est la
uabant et purificabant. et si casu immundum
aliquid tetigissent. nisi prius loti non comme
debant (Lapiebant (autem single) ydrie (me
tretas. i. mēsuras) binas uel trinas) a metrō
q̄ est mēsurā sic dictū fm ysi. Metreta q̄daz

mensura est cōtinens decē sextarios. et fm eū
dem sextari⁹ cōtinet t̄m duas libras. qui bis
assūpt⁹ uocat̄ bilibris. Et (dixit ihs) m̄stris ((
Implete ydrias aqua)) Aliqd̄ enī de aqua p̄us
posita inde assūperant. ad purificationem ua
soz: et ideo iussit ihs suppleri q̄ fuerat amotū
Euntes igitur m̄stri hauserunt aquam de pu
teo. qui adhuc ibi esse d̄r extra uiculum ((et i
pleuerūt ydrias usq̄ ad sūmū)) Que cū fuisset
impleta aqua uersa est i uinum diuina uirtute.
Nō dicitur hic q̄ aliqua uerba ad hoc dixē
rit. sicut i transubstātiatōe panis et uini i cor
pus suum et sāguinem. s̄ occulta uirtute diui
tatis hoc opatus est. Sine ergo oīni uerbo. so
la dñi uoluntate. i optimū uinū aqua cōuersa
est cū t̄m alia miracula et uerbo et tactu corp
eoz aliqui fietu p̄fecerit ((Et dixit eis ihs. Na
urite nūc et ferte architriclino)) In hoc duo
notant̄ Primū discretio dñi. q̄ p̄mo misit ma
gis honorabili. Nec i hoc fuit personarū acce
ptor. q̄ scdm̄ Aug⁹. non cū hoies diuerso mō
p̄ suis gradibus honoramus. tūc timēdum est
ne p̄sonas accipiamus Scdm̄ hūilitas dñi. q̄
patz q̄ sedebat lōge ab architriclino. cū dice
ret ferte illi. quasi ab eorēmoto et cū ille sede
ret i magis honorabili loco colligit q̄ dñs no
lens sedere ibi. nec iuxta eū. elegit ibi humili
orem locū. Tricliniū est locus ubi sūt tres or
dines mensaz. fm gradus supiores et inferiores
ordinataz (sicut solet eē i refectorijs religioso
rum) et dicit̄ tricliniū a triplici ordine lectoz
sup̄ quos sedendo recubētes comedebant. Li
nem enī grece. lectū latie significat. nā ātriqui
tus i lectis sedētes et accubētes comedere so
lebant ut ex labore fatigatōis iterim dñi cibis
sumitur. m̄bra quiescerent: et iō i scripturis di
cūtur comedētes accubere. uel recubere. seu
discubere: q̄ est quasi iacendo comedere. Ar
chitriclinus est princeps et primas triclinii. i.
principalis et p̄mus inter cōuiuantes i terclinio
Et p̄babile est. q̄ fuerit aliquis sacerdos illi⁹
temporis. qui nuptiis iter erat ad b̄dicēdum
et ad ostēdēdum qualiter debeant p̄cedere se
cūdm̄ legē et statuta senioz. Voluit ergo do
minus noster: q̄ p̄cipalior inter conuiuas p̄
mo d̄ uino illo gustaret. ut p̄sidentis sententia
acceptabilior esset. et ex ipsius commendatō
ne miraculū notius fieret. Sic etiam nos d̄be
mus nostra examinatori prelato offerre. ad
probādum ea ((Ut autem gustauit architricli
nus aquā uinum factū)) i. mutatā in uinum ((
et nō sciebat unde esset)) s. p̄ x̄pi uirtutem ((uo
cat sp̄sūm quasi ad arguēdum ip̄m ((et dicit
ei. Omnis homo)) rationalis et prudenter agēs
i principio ((bonum uinum)) apponit cōuiuanti
bus: q̄ tunc s̄sūs est uinay. et pōt discernere
uini bonitatem et acceptare ((et cū iebriati fu
erint. tunc)) apponit ((id quod deterius)) i. aquo
sius et debilis ad mitigatōem ebrietatis: quia
tūc non sic sciūt discernere inter bonum et de

terius ((Tu autē) cōtra cōsuetudinē faciēs ((sua
sti uinū bonū usq; adhuc)) ita q; mō sapor ei⁹
discerni nō pōt. q. d. arguēdo eū. inordinate ⁊
iprudenter fecisti cōtrariū. Iste tñ. ut predic
tū ē) ignoranter loquebat ((Ministri)) ergo q;
dederant uinū illi et aliis diuulgauerunt mi
raculū: q; ipsi ((sciebāt)) quomō fuerat factum
Comendauit architriclinus uini bonitatez: ⁊
post ī cōmuni cōmendauerunt miraculi nauī
tate. Non dubiū quin melior erat mutati uini
natura q; nati. Unde Cris. Fecit aquā ī uinū
nō simpliciter aut uinū sed uinū optimū. Ta
lia enī xpi miracula multo his que p manum
pfiuntur speciosiora ⁊ potiora quodāmodo
sūt. Ita ⁊ ī alijs: qñ mēbrū direxit corpis clau
dicans sanis demonstrabat hoc melius ⁊ itez
generale ē in oibus xpi miraculis: q; semp ad
aliquid melius terminat q; posset fieri p nata
rā. hec Cris. Hoc miraculū pmo a xpo factū
est: ad manifestandū vitatē diuinitatis ī eo la
tētem: ⁊ ad confirmādū eorū fidem. ⁊ hoc est
q; dī ((Hoc fecit ihs iūiū signoz)) p se factor
q; ante hoc fuerūt signa p ptem facta circa ip
sum. ⁊ iō falsū ē q; dicī de signis puerilibus ī
libro de ifantia saluatoris. ⁊ in euangelio na
zareorū. Fecit autē hoc ((ī chana)) uilla quadā
pūntie ((galilee)) ī qua uilla ostēditur loc⁹ ubi
steterunt ydrie: ⁊ tricliniū ubi steterunt mēse
⁊ descēditur ad ea p plures gradus sub terra
sicut ē in pluribus alijs locis sanctis: q; forte
accidit propter frequētes destructiones ⁊ rui
nas factas in illis. ((Et manifestauit.)) per
hoc signum ((gloriam suam)) idest gloriosam
latentem in carne deitatem. et per deitatis
potētiā per q; hec fecit. ⁊ q; gloriosus est: oñ
dens p effectum diuine uirtutis. q; ipse esset
dñs uirtutum ⁊ rex glorie. ⁊ q; ipse eēt spūs
ecclesie: ⁊ q; ipse eēt qui cuncta ex nihilo potu
it creare: qui etiam sicut doinus quando uolu
it: potuit elemēta imutare fm Cris. ostēdens
qñ ipsi est que ī uineis aquā trāsmutat: pluui
am p radicē ī uinum uertit. q; q; ī planta p
multū tps fit: hoc repēte simul ī nuptijs opa
tus est ((Et)) uiso miraculo ((crediderūt ī eum
discipuli eius)) s. magis firmiter ⁊ pfecte quā
ante miraculū. Dēbat enī paucos discipulos
sicut ⁊ iohs quos familiarit docebat: nō tamē
sic īsepabiliter adherentes ⁊ pfecte credētes
sicut post miraculū: sed q; illi fuerunt nescim⁹
Unde dicuntur discipuli ppter noticiā ⁊ se
quelā ⁊ mutuum inter xpm ⁊ ipsos amorem.
uel q; post futurū discipuli erāt: ad uerbū enī
iohis ples eum occulte audiebāt: q; postmodū
oīno eum secuti sunt. Pōt etiaz dici q; aliqui
de nouo ī eum crediderūt. ⁊ illi qui prius cre
diderant ut andreas ⁊ alij p hoc ī fide solidati
fuerūt. Ubi Aug⁹. Scriptura nō solum illos
duodenos appellat discipulos eius: sed oīes
qui ī eum credentes. magisterio eius ad regnū
celorum erudiebant. Notandū hic q; fm q;

duplicē sensum sacre scripture quadruplices
sunt nuptie. s. carnalis copulationis fm sensū
litteralē diuine incarnationis. fm sensum alle
gōicū spūalē diuinitatis s; sēs tropologicū ⁊ bea
te fructuionis scdm sēsū anagōicū. De pms
nuptijs ad lram est euangeliū pñs. Istis nup
tīs itē esse debēt mater ihu ⁊ ihu cum disci
pulis suis. Per tres istos itelligūtur tria bona
mrimoniij. Primū bonum est fides castitatis
q; significat casta mī dñi. Secundū ē sacra
mētum. significat enī cōiunctionē diuinitatis ⁊
hūanitatis ī xpo uel xpi ⁊ ecclesie quā sacraz
rē significat ⁊ efficit xps q; iterfuit nuptijs. ter
cium ē ples suscipienda ⁊ educanda ī fide xpi
q; significat xpi discipuli. Scde nuptie allego
rice sunt dñe incarnationis. In his nuptijs spon
sus ē filius dei ybū eternū. spōsa yō humana
natura. In his nuptijs totaliter fuit mī ihu. ⁊
ipe ihs ⁊ discipuli eius futuri quos elegit ī ipo
ante mūdi constitutōz. Darū nuptiarum ples
sunt oēs qui credūt ī eū. Aliter iste nuptie alle
gorice dicūtur eē inē xpm sponzū ⁊ ecclesiam
spōsā quarū nuptiarū ples sunt oēs fideles. ⁊
redit ī idē cum iā premisis. Tertie nuptie sūt
tropologicē spūalis uidelicet cōiunctionis dei
⁊ aie. In his nuptijs consistunt tria bona con
iugij fides. ples. sacramētū. Quarte nuptie sūt
anagōice ⁊ celestes ī quibus gaudiū nostruz
erit plenū unde ī apocalipsi. gaudeamus et
exultemus ⁊ demus glām deo: q; uenerunt
nuptie agni ⁊ uxor eius pparauit se. Ad has
nuptias non itrant nisi beati. qui ad cenā nup
tiarū agni uocati sunt quales sūt ygies prudē
tes que intrauerūt cū sponso ⁊ clauis ē ianua
Sicut ergo sunt nuptie homis ⁊ homis in car
nali copulatōe. ita sunt nuptie dei ⁊ homis in
naturaz cōiunctione. ⁊ spūs icreati ⁊ spūs in
creati societate ⁊ hoc in grā ⁊ gloria. Prime
nuptie dei ⁊ hoīs facte sūt. cum humanā natu
raz diuine nature ī unitatem psonē copulauit
secūde sunt dei ⁊ oīs ī uno spū ī gratia carita
tis cōiuncti tertie sunt dei ⁊ hoīs in gloria. quā
do fidelis aīa ingreditur thalamū spōsi secreto
celestis lūinis. In oibus autem his aqua ter
ne cōsolationis īspide. transit ī uinum locū
ditatis eterne. ī dei sapore ⁊ societate. Possū
mus etiam dicere. q; per nuptias de qbus hic
fm sēsū lralem dicī. cōiunctō xpi ⁊ ecclesie
itelligitur: ⁊ q; istud matrimoniū ī utero uirgi
nali iniciatum fuit quādo deus pater filio hu
manam naturam ī unitatē psonē uniuir. ⁊ sic
thalamus huius cōiunctōis fuit uterus uirgi
nalis. Publicatū aut fuit. quando ecclesia si
bi p fidem cōiuncta est: consumatū uero erit.
qñ sponsa. i. ecclesia itroducetū ī thalamum
sponsi ī celestem. s. gloriā Et secundum Be
dam nō uacat a misterio q; die tertia nuptie
facte referuntur. Primus nanq; dies est tē
pus legis nature quo pīarchaz exemplo. Se
cundus tempus legis scripture. quo ppharum

scriptis. Tertius tps grē. quo euangelistarum pconijs. quasi tercie diei luce mūdo refulsit. i quo dominus i carne natus apparuit z nuptias celebravit. un Osee. Unificabit nos post duos dies i die tercia suscitabit nos. zc. Sed ad hoc q in chana galilee. i. zelo transmigratiois eedē nuptie facte phibent significat eos grā dei dignos eē: qui celo deuotōis feruere. ac de uitijs ad vtutes. z de frēis ad eterna norunt transmigrare. Et fm Augu. misteria que i illo dñi miraculo latent uideam. Opōtebat iplere i xpo que de illo scripta erāt. Illa erant aqua. Fecit autē de aqua uinū. cū apuit eis solum z exposuit. Sic ei sapit q nō sapiebat z i ebriat q nō iebrieat. Ut autē dicit Alchuiunus mistri sunt doctores noui testa. qui scripturas spūaliter alijs interpretant. Architerclinus uero ē aliquis legispius. ut Nichodemus gamaliel salus. Dum ergo talibus euangelij uerbuz cōmittitur q i littera legis occultat: quasi uinum de aqua factū architerclino propinat. Et beñ i domo nuptiarum tres ordines discubentium altitudine inter se distantes describunt qz eclesia tribus ordinibus fidelū constat. s. cōiugatorū. continētū. doctoz. Optimū aut uinū xps usqz adhuc cōseruauit. i. euangelij suū usqz i sextā eratē distulit. Sed alijs ppter plitatem uitāda obmissis. de nuptijs tripologicis ppter moralitatē aliqstulū latius uideam. Spūaliter ergo in chana galilee fiunt nuptie qñ itra sanctā ecclesiā siue uersationē bonā. p feruorē xpo fideles aia sociantur. Chana enī interpretatur zelus z significat feruorē dilectōnis galilea uero itēptatur transmigratio facta z designat ecclesiā. Ex qua itēptatione hoc onditur. qz illi fecit ad has spūales nuptias ueniunt. z discubentes digni christo sunt q feruore dilectōnis et zelo amoris dei tacti. mala opera respicere. z bona amare didicerūt ac de uitijs ad uirtutes z de statu culpe ad gtiāz necnō de terrō amore celeste desyderiū z a seipis i deum trāsmigrauerūt. In scēa nā qz ecclia siue i spūalis uite uersatione honesta. respuentes mala. amamus bona. z postponentes trāsitoria. trāsmigramus ad eēna. Ad hoc facit. q ille eximie nuptie in ānunciatiōe quando bēa uirgo celi nupsit architecto. sunt in galilea facte. ad ifinuandū q mēs apta nuptiis spūalibus debet eē in trāsmigratiōe. In his nuptijs ihs saluator. i. qui pplz suū saluauit a pccis eoz aquā conuertit i uinum qñ cōuertit impiū z facit piūz qñ aufert culpā z cōfert grām. Sed ad pces bēe uirginis que sp cōpatitur miseris. iplentur ydrie: z aqua tristicie. cōuertitur i uinum cōsolatōis z deuotionis in fine. Sex ydrie sūt quinqz sēsus corporis. cum uno simplici sēsu aīe. Sed ydrie dicunt lapi dee. qz sēsus nri ante grām obdurati sūt p culpam. Istas ydrias aqua iplēmus. quādo fletu nre cōpūctōis. omnes sēsus nros a culpa tram

acta pfecte lauamus Tali aqua purificant iu dei. i. uere cōfessores xpi: q nō tm̄ consentunt cum uoce oris. sed etiā opere manuū in ueritate cordis. Lapiunt at ydrie metretas bias uel fnas. bias quādo flemus que cōmissus delectatione z cōsensu Trinas uero quando fletibus purgamus nōsolum delectatōz prauam z cōfessum. ueruetiam op malū. Aqua deniqz i uinum conuertitur. qñ fletū culpe iocūditatis gtrīe sequitur. Vel etiā quādo i mente hoīs op dei q laboranti prius nō lapit. per spūalem intelligentiā illuiato dulcescit. Omnis aut hō primū uinūz bonum poit. qz hoies ea que ad uinum prinent. s. delētabilia amant z queunt in pñti. deinde q deteri est. qz amara iueniēt z recipiēt i futuro. Sic ergo diabolus primo suggerit aliqua sub specie boni: z cū quis p placentiā inebriatus fuerit: tunc q deterius est. s. enormitates diuersas in peccatis super inducit. Sed christus non primo uinum bonūz ponit. sed impostez seruat. qz a picipio amara z dura propōit qz arta ē uia q ducit ad uitam et oēs qui pie uolunt i xpo uiuere amaritudines et tribulationes patiūt. sed i futuro delectationes et gaudia consequunt. z pua sē bona que nobis tribuit i pñti tpe ad opatiōez futurorū que nobis daturus est in eternitate Bonus medicus nunqz dat bonū z paz uinūz ifirmo uel illi qui euasit de ifirmitate. qñ dñi ē debilis donec pfectā habeat sanitatē. s. dat sibi uinum aqua amixtū: sic homie existente i uita ista qñs euaserat ifirmitatē pccī. tñ debilis ē z pōt recidiuare: dat dñs uinum mixtū aqua tribulationis. sed in fine quando habebit perfectam sanitatem: tunc dabit uinum purum eterne consolationis. De predictis ydrijs z metretis sic dicit Bern. Sex ydrie posite sūt his: qui post baptismū i pccā labātur. Prima ydria z prima purgatio i cōpunctione ē de qua legimus: qñ i quacūqz hora igemuerit peccator oēs iniquitates eius nō recordabūt. Secunda uero confessio est. Omnia si quidem in confessione lauantur. Tertia elemosinarū largitio. Hinc enī habes i euangelio. Date elemosinā et oia mūda sunt uobis. Quarta ē remissio iuriarū. fm q orātes dicimus dimitte nobis debita nra. sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Quinta ē afflictio corporis un ex oramus ut mundi p abstinentia dō canamus glia. Sexta ē obedia pceptor: sicut audierūt discipuli: q utinā mereamur audire. z nos uos mundi estis ppter smonē quē locut sū uobis nimirū qz nō erant sicut hi d qbus dicitur. sermo meus nō capit i uobis sed i auditu vbi obediāt ei. De sunt sex ydrie posite i purificationē nostrā z q uacue sunt z plene uēto si pro inani gloria obseruantur. Aqua replent si timore dei custodian. qñ timor dñi fons uite. Aqua inqz timor domini est: et sit minus sapida. sed optime refrigerā animā noxijs desy

derijs estuantē. Aqua ē q̄ iacula iūmici ignita possit extingere. Sed dina uirtute aq̄ mutatur in unum quoniam perfecta caritas foras mittit timorē. Dicuntur autē lapidee ydrīe nō tā p̄duriciā q̄ p̄ stabilitatē. Capiētes singule metretas binas uel trinas. Due metrete tior gehē ne icurrēde tior glorie amittēde. Sed q̄ hec de cōringēti futuro sūt: ⁊ blādiri sibi pōt aīa: dicēs. postq̄ aliq̄diu i uoluptatibus tuis uixeris. ages penitētiā: ut nec istā p̄das nec illaz icurras. bonū ē adhiberi ⁊ terciū. qui utiq̄ spiritalibus notus ē. eo utilior quo de p̄iti ē. Timent q̄ nouerūt spiritalē cibū ne q̄n fōte frau dēt eo. Ipse ē panis angelorū panis uiuus. panis quotidianus. Hic ē de quo p̄missū ē quia cētuplū accipiemus i hoc seculo. Sicut enim merccenarijs ⁊ cibis quotidianus dat i ope. ⁊ merces seruaf i fine: sic dñs uitā in fine reddz ⁊ iteri cētuplū repromittit ⁊ exhibet. Quid ergo mirū si timet ne p̄dat hāc grām. q̄ iā secut⁹ ē eā. Hec ē metreta scia quā sub distinctōe si gnāter posuit. eo q̄ nō oīm sit q̄ nec oībus cētuplū re p̄mittit. Et iterū Bern. Queram⁹ ergo menti rās quas ydrīe capiebant binas aut trīas. Nā ⁊ saluator triplicē nobis aquā apponit ⁊ p̄fectus oīs erit: q̄ has tres metretas h̄re potuerit. Plerat ipse sup lazaz ⁊ sr citatez hirlm. hec ē aqua pria. Sudat iminēte passiōis hora ⁊ hec ē fa. nō ab oculis tñi s̄ a toto corpore manās: rubea q̄dē ⁊ sāguinea. Tertia uo una cū sāguine manauit ex ei latere. Et tu ergo primā hēs si de peccatis cōpūctus conscie strātū rigas. Secūdā habes. si i sudore uult⁹ tui pane tuo uescaris. et labore p̄nie corp⁹ tuū castiges. Est autē coloris sāguinei siue p̄pter laborē siue p̄pter ipm cōcupie quē extinguit ignē. Tā uo si p̄ficere potes usq̄ ad grām de uotōis potaberis aqua grē saluatoris: ⁊ spiritali sancti q̄ sup mel dulcis ē: i te fiet aque fōs i uitā eternā salientis. Et mōmēto hanc esse a q̄ de latere dormientis p̄cedit. ⁊ sine oī molestia fuit. oportet enī q̄ iā mōdo mortuus sit qui i hac grā dlectari uoluerit p̄ma igit̄ a preteritis delictis abluat consciā secunda ut futura capias. extinguit concupiscētiā tertia uo si ad eā puenire merueris siuētē potat aīam. hec Ber. Sinito autē cōuiuio. dñs ihs uocauit iohēm seorsū ⁊ dixit ad eū. Dimitte hanc uxore ⁊ sequere me. Qui uiso miraculo in ei⁹ nuptijs facto. statim relicta spōsa sua secutus est dñm. Et hec fuit prima uocatio iohīs: qua ad xpi uenit familiaritatem et noticiā. Sponsa uero eius anachita noīe. uel f̄z alios maria magdalena: uolūtarie sicut sponsus eius⁹ cum alijs sc̄is mulieribus dñm est secuta. Dei enī p̄fecta sunt opa. ⁊ iō ex quo uocauit unū cōiugum conueniens fuit ⁊ alterum. In hoc ergo q̄ dñs nuptijs iterfuit: carnale m̄rimoniū ap probauit. sed i eo q̄ iohēm de nuptijs uocauit itelligi apte dedit. q̄ longe dignius est spūale

m̄rimoniū q̄ carnale. Undē i ecclesia obseruatur q̄ ante copulaz carnalē pōt licite aliter cōiugum intrare religionē. Oratio.

Domine ihu xpe. qui die tertia. s. t̄p̄re d grē ad nuptias. s. cōiunctiones tui ⁊ ecclesie. p carnem uenisti ⁊ aquā i uinū cōuertisti: dum ea q̄ i scriptura ueteri carnalia uidebant spūalia ostēdisti. unde plene sūt ydrīe. q̄ implete sunt p̄phetie: cōuerte q̄so animā meam frigidā i caritatis tue feruorē: infidam i suauitatis tue saporem. fluxibilem ⁊ instabilem i uirtutis ⁊ grē tue cōstātiā: mutās aquaz totius mee deuotionis. i uinū fructuose opūctionis. quo me misce sp̄ potare ⁊ inebriare. ac illud tādē i uinum iocunditatis conuere de tua misericordia digneris Amen.

De prima eiectione uenditum de templo ⁊ de Nichodemō.

c. xvi.

Refato miraculo i mēse ianuarij facto. morā traxit ihs i galilea usq̄ dum appropinquaret mensis aprilis. i quo (tunc) erat pascha iudeorū: ⁊ tunc (deicendū) scdm loci situm de chana (i capharnaū) metropoli galilee (ipse ⁊ mater eius) descēderunt filij ⁊ fratres eius. id est cognati eius scdm carnē s. cōsāguinei matris uel ioseph. qui pater putabatur (⁊ discipuli eius) qui p̄ eū erudiebantur. Ideo autē capharnaū. que erat metropolis uoluit uenire. q̄ iam iceperat gloriā suā manifestare (Et māserunt ibi nō multis dieb⁹) q̄ ciues capharnaum ualde corrupti non se exhibuerunt deuotos ad suscipiēdum xpi doctrinā. ⁊ q̄ iminebat tēpus eundi i hirlm p̄pter primū pascha iudeorum. Appropinquāte autē (pascha iudeorū ascēdit ihs) cū discipulis suis (hierosolimā) metropoli iudee fm legis p̄ceptū (Et iuenit i tēplo uēdētes boues ⁊ oues. et colūbas. ⁊ nūmularios sedētes) Noīe tēpli nō accipitur hic ipsa domus dñi in qua erat altare thimiamatis. ⁊ cadelabruz nec atriū sacerdotū i quo erat altare holocaustorū s̄z quoddā atriū ubi hoīes orabāt ⁊ doctores docebāt et ibi uēdebāt ea que i tēplo offerēbātur ⁊ q̄ de lōgiquo adduci n̄ poterāt. iō sacerdotes qui p̄ cupiditatē diuersis adiūtōibus populū d̄ paupabāt statuerunt hoīes qui talia ibi uēdebant. ut ueniētes de longiquo excusatores de oblatōibus dimittēdis nō haberēt. Aliqui etiam adueientium nō habebāt pecuniam. ⁊ iō statuerāt ibi cāpsores. q̄ sub cautōe tradebāt eā. ⁊ cum hoc ultra sortem recipiebāt aliqua munuscula. non tñ pecuniā ne arguerētur malefeste facere contra legem dando ad usuram. (Et flagello de funiculis facto eiecit omnes) s. uēdētes ⁊ (nūmularios) ac (oues ⁊ boues de templo. ⁊ nūmularios es) i. pecuniā (effudit) ⁊ i diuersa sp̄sit: (⁊ mēlas) eorū que erāt quasi uasa denariorum (euerit) ⁊ deiecit: (⁊ his qui colūbas uēdebāt: dixit. Auferte ista

hic de loco isto. et nolite facere) opere uestro illicito (domū patris mei) q̄ ē domus oratōis (domū negociationis) et mercationis. Bis legimus ih̄m ascendisse hierosolimā i pascha sel i prio āno p̄dicatōis ut h̄ et iterū illo āno quo passus fuit. Et h̄ quidē i p̄cipio signoz expul sit uēdētes de tēplo. sed h̄o ad passionē ueniēs expul sit uēdētes et emētes durius agēdo multo q̄ppe maior numerus erat emētū q̄ uendētium: hic quoq̄ remissa quadā de icēpatōe utitur dicens. nolite facere domū patris mei domū negociationis. ibi at̄ durioribus sermōibus utebatur dicēs nolite facere domū meaz spelūcā latronū. Fecit at̄ flagellū de funicul. q̄ fm̄ Augus. de peccatis n̄ris sumit materiaz uñ nos puniāt. Ip̄a enī protelatio peccatoruz fm̄ q̄ peccata peccatis addunt quidā funiculi dicunt. Uñ in prouer. d̄r q̄ ip̄ius funiculis peccatoruz suoz cōstrigitur. Distice fm̄ Alchuiñū quotidie deus spūaliter ecclesiā suā intrat. et qualiter unusq̄sq̄ cōuerfēt. attēdit. Laueam? ergo ne i ecclesia dei fabulis uel risibus uel o dijs uel cupiditatibus uacemus. ne iprouisus ueniēs nos flagellet. et de ecclesia sua nos eiciat fm̄ Augus. Uēdentes i ecclesia sūt. q̄ que sua sunt q̄runt. nō q̄ ih̄u xp̄i. Uenale totū h̄nt q̄ redimi uolunt. Et nota q̄ p̄ oues inocentes q̄ sua uellere uestiēdis p̄bent opa munditie. et pietatis signant q̄ uēdūt. dū p̄ laude humana sub ypochrisi et i uestibus ouium gerūt. Ypochrite nāq̄ mentē lupinā habent sub ouī na pelle. Per boues q̄ arāt predicatorēs celestis doctrine significāt quos uēdunt q̄ n̄ amore dei sed p̄ questu tp̄ali p̄dicant. Per boues ēt q̄ laboriosi sūt signari p̄nt illi. q̄ magnos labores sustinēt pro diuinis ut p̄ hoc in ecclesia ualeant pmoueri. Colūbas uendūt. qui accep tā spūsancti gr̄am que p̄ colūbā accipitur nō gratis sed ad pmū dant. et si nō ad questuz pecunie. ad uulgi tñ fauorē tribuūt nō ad uite meritū. sed ad gr̄az largiūt. Nūmos mutuo i ecclesia dant. q̄ nō simulate celestibus sed a pte t̄renis rebus in ecclesia defuiunt et sua n̄ que ih̄u q̄runt. Domū ēt dñi domū negociatōis faciunt. nō solū hi sed ēt q̄ gradū uel gr̄az spūalē quā in ecclesia p̄ceperunt. nō simplici i f̄tione sed cā humana retributionis exercēt Omnes istos eiecit de tēplo xp̄s signās q̄ sūt exclusi de tēplo gl̄ie sancte dei. Qui ergo nō lūt d̄ ecclesia et de domo celesti uēdēte dño auferri. auferāt ista d̄ actibus suis. et ab auaritie et symonie cessēt negotijs eiciūt enī de pte sortis sanctoz q̄ iter factos poiti uel fictē bōa ul̄ aperte mala faciunt. et funiculis peccatorum modo flagellantur ad correctionem quibus i correcti in fine ligabuntur ad damnationem. Posuit aut̄ dñs remediū et opis et vbi ut doce r̄z eos q̄ curā h̄nt q̄ eccle. subditos facto et vbo debere corrigere. Si igitur i figurali templo etiā in atrio eius q̄ ē domus oratōis phibet

negociatōz que honesta putatur. cū sit de his que i templo offerūtur: multo magis phibet et messatōes. potatōes. risus. lites. uaniloquiū et h̄mōi fieri i ecclesia dei. Ergo cū om̄s xp̄i actio nobis debeat eē lex et p̄ceptō. nō licet cādelas uel alias merces etiam dño offerēdas i ecclesia uendi: nec aliq̄ officium nisi mezuz ecclesiasticum exerceri. ((Recordati uero sunt discipuli eius. q̄ scriptū est) in psalmo d̄ xp̄o (zelus domus tue cōedit me)) i. accēdit Et xp̄i enī facto: recordati sūt scripture illius et ipletionis eius i xp̄o. Bonus zelus est animi feruor i bonum: quo mēs relicto et abiecto humano timore p̄ dofessione ueritatis accendit. Unde Aug. Fratres unusquisq̄ xp̄ianus in mēbris xp̄i zelo domus dei comedat. Quis cōmeditur zelo domus dei: Qui om̄ia que forte ibi uidet puerfa. satagit corrigi. cupit emēdari: nō quiescit: Si emēdare nō potes. tolera. geme suspira. sustine paleā uerbigr̄a. Uides fr̄em curref ad theatz. phibe. mone. cōtrista re: sic zelus domus dñi cōedit te. Uides alios curref et inebriari uelle. phibe quos potes tene quos potes. terre quos potes. quibus nō potes blandire: noli acq̄escere. Si aut̄ fueris frigidus et marcidus. ad te solum expectās et quasi tibi sufficiēs: dixeris i corde tuo. Quid mihi est curare aliena p̄c̄a. Sufficit mihi anima mea ut ip̄az itegram seruē deo. Eya. non uenit tibi i mētem seruus ille qui abscondit taletuz et noluit errogare. Nunq̄ enī accusatus est q̄ pdidit. et nō q̄ sine lucro seruauit. Sic ergo audite fr̄es mei. ut uō q̄scatis Nolite q̄escere lucrati xp̄o q̄ lucrati estis a xp̄o. Dec Aug. Ubi sciēdum q̄ zelus dicit quādā itensonem amoris: quo itense deum diligēs nihil sustinet. q̄ amoris suo repugnet. Ille igitur p̄ prie zelum dei habet: q̄ nihil patiēter sustinere potest cōtra honorē dei quem maxie diligit. Nos aut̄ debemus diligere domū dei itantum q̄ zelus eius nos comedat. cū si quid cōtrarij fieri uidemus. studemus etiā quātūcūq̄ chari nostri sūt qui hec faciūt remouere: nec t̄emus p̄pter hoc aliqua mala p̄peti. Attēdē dum est aut̄ quātū meriti sit zelus domus domini. et generaliter ois zelus bonus. cuius actum inter prima opa xp̄us ostendit. cuius merito phinees pactum sēpiterni sacerdotij accepit. c̄tius feruore Mathathias legem defendit: cuius igne succensus Delyas p̄phas balaal interfecit. Et dixerūt ei iudei. q̄ signū ostēdis nobis. q̄ hec facis. i. q̄ cum tanta auctoritate et p̄fate nos expellis. Non uidet hoc tui officij eē: nec credimus tibi licere. Ergo ostēde nobis signū q̄ credamus. Quāuis. n. factū ēēt bonum de se non tñ ptinebat ad quēlibet hoc facere: sed solum ad eum qui haberet auctoritatem corrigendi excessus sacerdotum. q̄ n̄ cōueniebat alicui de cōi pp̄lo. cūz sacerdotes essent supiores in pp̄lo illo: sed pp̄be quādoq̄

mittebantur ad hoc spēālī a deo. Cum ergo xps nō esset filius aaron. et p consequens nec pontifex fm legē. nec esset rex i cōspectu ppli: nō apparebat eis. quare sic auctoritatē eiſce ret eos. mēsaſq; subuerteret: nisi dīna auctoritate ppheta magnus missus esset: ⁊ iō petierit ((signū)) missionis sue. Nō autē manus in eū in iſcere. Signū petūt. ut sue potētie fidē capiāt familiare. n. erat iudeis signa q̄rere. ut pote p ea ad legē ⁊ fidē uocati. Querebāt aut nūc si gnū. nō ut crederēt ⁊ uenerarenē. sed quasi de ſpantes. q̄ signū ostēdere nō posset. ⁊ sic eum deriderēt ⁊ ipugnarēt. q̄ ex hoc patet. q̄ statī dictū suū ipugnaverūt. Dedit ergo eis signum potestatis dīne i ſuscitāōe corpis sui ppria v tute. ⁊ q̄ prae q̄rebant. nō dedit eis signū ap tū sed occultum. ⁊ i figura de ſua reſurrectiōe q̄ digni nō erant ut p̄diceret eis reſurrectionē ſui corpis manifeſte. Unde ((nō dicit ⁊ dixit eis. Soluite tēplū hoc. ⁊ i tribus diebus excitabo illū)) Hoc at dicebat ſpūaliter de tēplo corpis sui. ſ. i. tranſitiue hoc eſt de templo qd ē corp⁹ ſuū. loquēdo de corpe ſuo ſub noīe tēpli. q̄ hu manitas xpi erat ſpēale hitaculum ipius dei. Tēplū enī dī i quo deus ſibitat. ⁊ q̄ i corpore xpi dinitas inhabitat: iō corpus xpi tēplū dei nō ſolū fm aīam ſed et fm corpus dī. Nec dicebat hoc ſpando uel cōſulendo uel hortādo ſed id q̄ facturi erāt p̄dicendo. ⁊ denūciando nō ei ē uerbū inductiū ad hoc faciēdū cū fuit ſimplr malū ex pte iudeorū: xps aut non poterat iudicare ad malū. ſed eſt v̄bū denūciatiū eius q̄ erat p ipſos fiendū: quo hoc q̄ affectabant demonſtrat nō eſſe abſcōditū: q. d. ſoluite. i. ſoluetis: quia i paſſiōe xpi aīa fuit ſoluta a corpe ⁊ ſanguis a carne. ⁊ cōtinuitas mēbro rū i ſixiōe clauor ⁊ lāce: ⁊ ego v̄tute i me la tētis dinitatis excitabo q̄i a ſomno illud tēplū p uos diſſolutū. Dedit ergo eis signū reſurrectionis futurū q̄ in hoc maxie potētia ⁊ v̄t⁹ dī nitatis eius oñdī nō enī puri hoīs ē ut ſe mortuis excitaret: ſed ſolus xps q̄ iter mortuos liber fuit. hoc potētia ⁊ v̄tute dinitatis ſue fecit. hoc et fuit signū penitētie ⁊ remiſſionis q̄ ſolū peccatoribus cōpetebat. Et q̄ dedit eis signū i figura. uocās corpus ſuū tēplū. iō illi carna les hoc nō itelligētes. ſed de iaiato tēplo eum hoc dicere putantes: deridebāt eū ⁊ uolebant arguere dictū ſuū p materiale tēplū dicentes ((Quadrageſima ⁊ ſex ānis edificatū ē tēplū hoc)) i. reedificatū ((⁊ tu i tribus diebus excitabis illud)) Hoc dixerūt deridēdo quasi eſſet i poſſibile. Et multo plus deriſiſſet: ſi reſurrectiōem ſui corpis manifeſte p̄diſſet. q̄ diff. cilius eſt ſuſcitare mortuum. q̄ edificare tale tēplū Et nō loquūt de tēplo facto p ſalomonem. q̄ illō fuit edificatū in ſeptem annis ⁊ pfectum et poſtea p nabuchodonosor deſtructum: ſed loquūt de tēplo reedificato p zorobabel et neemiam poſt captiuitatem babilōicā. q̄ fac

tam fuit i xlvī. ānis. ante q̄ cōpleretur iūmicis phibentibus. q̄ iudei ipediebāt i edificatō ne templi a natōibus i circuitu eorū exiſtenti bus ((multi autem tūc crediderunt)) i. credere iceperunt ((i nomine eius)) id eſt in ſue dinitatis notamine. cuius notā fecit p ſigna. ⁊ ideo ſeq̄tur ((uidētes ſigna que faciebat)) Unde patet q̄ i fide adhuc cōfirmati nō fuerūt. q̄ magis ſignis. q̄ ex deuotione crediderūt ((Xps autem nō credebat ſe eis. eo q̄ ipſe noſſet omēs. ⁊ qd eſſet i homīe)) ſcire enī ea q̄ ſunt i corde hoīm. ſolius dei eſt q̄ ſolus corda plamauit. ⁊ ideo ſciuit q̄ iſtaſiles erant ⁊ in tempe temptationis recederēt. Quapropter (ut dicit bēda) mouemur. ut nunq̄ de nra cōſcia ſecuri ſimus. ſed ſemp ſolliciti formidemus. q̄ q̄ nos latet. eternū arbitrium latere nō ualet. Du bitat hic quenā ſigna uiderūt facta a ihu cuz nullum legamus eū tūc ſignum feciſſe i birlz Ad q̄ poteſt dici uno mō q̄ multa facta ſunt ibi tūc a ihu q̄ hic non hñtur. nā euāgeliste mltā ſcienter p̄termiſerūt de miraculis xpi. cum tot fecerit: q̄ non poſſent ſcribi de ſacili. Alio modo q̄ iter cetera miracula pōt maximū re putari ſignū. q̄ cū ſlagello uno ihs de templo ſolus ⁊ paz adhuc reputatus eiſcerit multitu dinem hoīm. Dīna q̄dez uirtus i illo facto ope rabat. q̄ apparebat i effectu cuz uolebat: Cor pus ei xpi erat iſtrumētum dinitati cōiunctū ⁊ iō qdam fulgor radioſus ⁊ mirabilis egredi ebat de uultu ⁊ oculis eius uirtute dīna eos deterrens: quo territi ſacerdotes ⁊ leuite et alij nō audebant nec poterāt ei reſiſtere ſicut ⁊ i paſſione uox illa diuinitatis qdā mō iſtru mentū erat magnam armatorū multitudinē legiſt proſtrauiſſe. Unde Hieronymus i Ma theo de ſecunda eiectiōe. Plurimiq; arbitra mur maxima eſſe ſignorū quod Lazarus ſuſ citatus ē quod cecus ex utero lumen accepit. q̄ in iordane uox audita ſit patris q̄ tranſfigu ratus in monte gloriam oſtendit triūphantis mihi autem inter oīa ſigna que fecit dominus hoc uidetur eſſe mirabilius q̄ unus homo. ⁊ illo tēpore contemptibilis ⁊ intantum uilis ut poſtea crucifigeretur. ſcribis ⁊ phariſeis con tra ſe ſeuientibus. ⁊ uidentibus lucra ſua de ſtrui. potuerit ad unius ſlagelli uerbera. tan taz eiicere multitudinem menſasque ſubuer tere. ⁊ cōfringere cathedras. ⁊ talia facere q̄ i finitus nō feciſſet exercitus. Igneū. n. qdam atq; ſidereum radiabat ex oculis eius. ⁊ dīni tatis maiestas lucebat i facie hec Hieronym⁹ De his autem qui crediderūt i nomine eius ē ſciendū. q̄ fm Auguſtinū. illi credunt i nomīe eius q̄ ſolum ppter ſigna credūt ⁊ adherēt no mini eius. q̄ nōdum ſacramentū baptiſmi pce perunt uelut cathecumi. hoc ē inſtructi. ⁊ q̄ plenam fidē ut oportet nō habēt in xpm ⁊ ei⁹ ſacramenta. ideo adhuc non credit ſe eis. q̄ eccleſia nō dat eis corpus xpi: quod quidem

corpus sicut cōficere non potest nisi sacerdos cōsecratus. ita nullus sumere dicitur nisi baptizatus. Et sicut Crisostomus. isti qui propter signa credebant in nomine eius non firmiter nec perfecte credebant in eum. et ideo non cōfidebant in eis. sicut in discipulis perfecte et firmiter credentibus. nec recipiebant eos ad perfectiōem et cōiunctiōem. ut cum eo inseparabiliter habitarent. nec omnia sua dogmata et secreta eis cōmittebant. nec eis altiora mysteria fidei reuelabat: quia horum credulitas non erat ex fide firma. sed ex suspitione quā de christo receperant per signa. nec estabant eum deum sed hominem a deo missum doctorem ueritatis. Et ideo signat euāgelista ut ostendat eos imperfecte credere. non dicit quod crederent in eum quia non dū credebant in eius diuitatē. sed dicit in nomine eius. id est illud quod de eo noueramus dicebat. scilicet quod iustus et boni modum. Unde (Nichodemus) iter istos (principes) ac unus de (phariseis) et principibus seu magistris (iudeorum) qui in tenebris huius erroris erat (nocte ab eis) et ad lucem uenisse perhibetur. Spiritus quidē in tenebris erat non lux. quā non renatus. Et ideo nocte ad lucem (uenit) quia illuminari uolebat. Pre timore quoque populi quē offendere metuit. cum esset unus de rectoribus: quia tunc populus per doctores et sacerdotes gubernabatur in palam uenire et sciri non audebat. ne de synagoga expelleretur. Pre uerecundia et palam addiscendi quia magister in israel erat. secreta et extra turbam aliorum docendus ad ipsum solus uenit: ut ab ipso plenius instrueretur. In hoc et quod nocte uenit a studio et diligentia inquisitionis cōmendatur. et secretum significatur. quod extra scriptum discere ueritatem uolebat. Unde Beda. Dic uenit ad ipsum nocte. cupiens secreta eius a locutione discere mysteria fidei: cuius apta occasione iam rudimentum preceperat. Nec Beda. Et quia prudenter apta signa notauit plenius fidei mysteria requirit: et ideo de his qui ad fidem pertinent doceri meruit. Instruit enim eum dominus de secunda et spiritali generatione seu natiuitate. id est de baptismo et de introitu regni dei. ac de sua diuitate et utraque natiuitate. de passione quoque sua ac resurrectione et ascensione. necnon de utroque aduentu: et pluribus alijs ad salutem necessarijs. Unde cōgruenter hoc euāgelium in festo trinitatis legitur. quia in eo de baptismo dicitur qui in nomine trinitatis confertur. Hoc quippe sacramentum baptismatis est necessitatis: et ideo oportet quod habeatur in re si est possibile. uel in uoto quo ad poenitentiam non ubi cōcepto in aliquo baptismum aque excludit neque baptismus flammis neque sanguis potest ei ad uitam eternam: quia non potest introire in regnum dei. Homines namque non ascendunt illuc nisi in quantum efficiunt membra christi per generationem autem spiritalē uniunt sibi. et membra eius fiunt: et sic uirtute ipsius ascendunt. ((Nemo enim ascendit)) id est ascendere poterit in celum propria uirtute nisi (qui descendit de celo) non per motum localem celum dimittendo sed carnem de nouo sibi uniendo quia omnis qui ascendit uirtute ipsius ascendit: et ipse solus per suam uirtutem propriam ascendit.

Si autem hic obijciat quod plures ueteris testamenti saluati sunt sine baptismo. dicendum quod non erat in precepto. consecuti sunt tamen spiritalem uitam per gratiam in fide christi uenturi. et sic habuerunt rem baptismi habuerunt ipsum etiam in figura in aliquo cor respondere per quod tollebat peccatum originale: Unde etiam hoc euāgelium in festo trinitatis legitur quia in eo quelibet personarum apte exprimitur. Nam persona filii est que loquitur. persona patris exprimitur cum dicitur scimus quia a deo uenisti: persona spiritus sancti cum dicitur ((nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto)) exprimitur autem persone diuine cum suis appropriatis. exprimitur autem persona patris cum sua potentia: cum dicitur ((nemo potest hec signa facere que tu facis. nisi fuerit deus cum eo)) signa enim facere diuine potestatis est. exprimitur persona filii cum sua sapientia cum dicitur ((scimus quia a deo uenisti magister)) ad magister enim spectat sapientiam docere. exprimitur persona spiritus sancti cum sua bonitate cum dicitur ((spiritus ubi uult spirat)) non enim nostris meritis sed ex sua gratuita bonitate se nobis infudit. Quauis enim pater et filius et spiritus sanctus habeant eandem potestatem. sapientiam et bonitatem: tamen quia apud nos nomen patris propter auctoritatem importat potentiam: ne simplices hoc crederent de patre celesti attribui sibi potentiam. Sicut nomen filii apud nos propter iuuetutem importat impetum. ideo ne de filio dei hoc credatur: attribui sibi sapientiam. Sicut nomen spiritus sancti apud nos importat quendam furorē. iuxta illud ysaia. quiescite ab homine. cuius spiritus in naribus eius est: ideo ne de spiritu sancto hoc credatur attribui sibi bonitas. fides et confessio sancte trinitatis si eam deuote receperimus. ualeat inter cetera ad tribulationum propulsionem. Nam (sic ait iohannes damascenus) cum apud constantinopolim pestilentia grauis esset: quidam puer de medio populi in celum raptus canticum sancte trinitatis. id est sancte deus sancte fortis. sancte et misericors saluator miserere nobis. ab angelis ē eductus. quia cum rediens coram populo decasset. mox omnis pestilentia est fugata. Per Nichodemum qui uenit ad ipsum ut de pertinentibus ad fidem plenius erudiretur: significatur discipulus humilis et diligens qui uenit ad doctorem ut ab ipso instrueretur qui debet eum dulciter recipere exemplo christi qui Nichodemum dulciter recepit. ac mansuete ualens et cum quiete ei loquebatur. quia est contra irascentes qui furiose et cum clamore frequenter loquuntur. Contra quos est remedium utile mollis et sine clamore ridere: sicut illud sapientis. Responsio mollis fragit iram. sicut durus suscitatur furorē. Item secundum Crisostomum. si famuli cum aduersus eos irascimur. portant humiliter et cum silentio contumeliam propter timorem nostrum: quam uenia digni erimus aut quod excusatos habemus nos qui propter dei timorem aliquid ferre non possumus. magis autem nolumus. Oratio.

U domine uniuersorum qui nullā habēs indigentiam uoluisti templū tuū fieri

in nobis: eijce a corde et corpe meo omnia of-
fēdicula et tibi displicētia: mudās me ab om-
nibus ignamētis et macul mētis et corpis. et
fac de me replū tibi gratū et ydoneū i quo hi-
tare delecteris tu cuius delicie sunt eē cum fi-
lijs hominū. O sapientia que ex ore altissimi
prodixisti. et magister qui a deo uenisti doce me
queso a malo declinare et bonum facere ter-
rena despiciere. et celestia amare ut ueterem
hominē cum suis actibus exuens. et nouum
induens. quasi de nouo natus regnum tuū itro-
ire merear et uidere. Amen.

De incarnatione. Johannis baptiste.

Capitulum.

xxvij.

((Ost hec)) s. cōpletis dieb⁹ festis
i birlm: q̄ ē in una pte iudee ((ue-
nit ihs cū discipulis suis)) et credē-
tibus i aliā pte iudee. s. i iordanē
que a sorte iude uel a regno dua-
rū tribuū iudea dicebat. A tribu enī iude que
erat p̄cipalis et regia tertia ubi habitauerūt
filij isrl̄ nominata ē iudea. et illic demorabat^r
(et p̄ suos discipulos ((baptizabat)). multiq; fie-
bat credētes et discipuli eius. Iudea. interp̄ta-
tur cōfessio ad quā uenit ihs. qz xps cōfiteret^r
uel sua peccata uel dinā laudez uisitāt. et illic
morat^r. qz tales nō trāsitorie uisitāt. et illic bap-
tizāt. i. a peccatis purgat. uñ. Alchuius. p̄ iu-
deā q̄ppe signāt cōfiteres quos uisitāt xps. ubi
enī ē peccatorū cōfessio uel diuinaz lauduz il-
luc uenit ihs et discipuli eius hoc ē doctrina et
illuminatio ei⁹. et ibi morat^r purgādo a delictis
et uicis p̄ baptismū sanctis p̄s. Secūdu Aug.
Xps p̄rio baptizauit discipulos aqua et spūsā
cto. postea officiū baptizādi eodē baptis-
mate discipulis reliq̄. itentus p̄dicationi et doctrine
sicut et apls Paulus paucos p̄ se baptizauit
ut possit p̄dicationi fidelius itēdere. Postea er-
go soli discipuli ihs baptizabāt. eo interi circa
altiora docēda occupato. In quo ōdit exēplū
platis ecclesie. mittēdi ea q̄ p̄ inferiores possūt
omode fieri ut ipsi liberius possint i altioribus
exerceri. Et q̄uis ihs tūc nō baptizaret māib⁹
suis. et mīsteriū exhibēdo: sed discipuli ei⁹ bap-
tizabat tñ p̄ntia maiestatis ipsius. n. erat bap-
tismi sacramētū. et ad discipulos p̄tinebat mī-
steriū. Dic est. n. q̄ baptizat. Ergo adhuc ihs
baptizat et quousq; baptizandi sumus ihs bap-
tizāt. uñ Augus. utzūq; uerū ē qz ihs et bap-
tizabat et nō baptizabat. Baptizabat. n. qz ipse mī-
dabat nō baptizabat. qz ipse nō tigebat. Pre-
bebāt discipuli mīsteriū corpis. p̄bebat ille ad
iutoriū maiestatis de quo dictū ē hic ē q̄ ((bap-
tizāt)) Johānes aut baptizabat in enmō iuxta
saliz)) oppidū ppe iordanē sitū. qz aq̄ multe ibi
erāt q̄ ē et interp̄tatio eius q̄ dī i enmō. ennos
hebraice dī aqua latine. Et dicūt aliq̄. q̄ hoc
oppidū alio noie uocei salē. et sit locus ubi re-
gnauit melchisedech. sed b̄ ē falsū. qz salē ubi
requit melchisedech idē ē q̄ birlz. nā ipsā edifi-

cauit melchisedech. et p̄mo dēa ē salē. i. paci-
ca ex dīdō regis qui regnauit i pace. Postea
dicta est birlm. a tempe quo abraham uoluit
ibi offerre filium suū. qz locus illū appellauit
dñs uidet. et ita birlz interp̄tat uisio pacis. qz
cuz p̄ma interp̄tatōe addita est uisio. Mit-
tebat at iohes ad ihs baptizari q̄ ueniebatur
ad eū. s. nō mittebant ad iohes ueniētes ad
ihs. Sicut ante baptismū xpi. iohes baptiza-
bat i noie xpi uenturi. sic post baptismū xpi. il-
los quos baptizabat. ad xpm mittebat. sic et
suū testimoniū de xpo cōfirmabat Et exiū tur-
bati et inuidia moti discipuli iohis. et idiscrete ze-
lantes p̄ m̄gro suo uolētes qz p̄ferre baptismū
eius xpi baptismū. murmurabāt qz m̄gri sui
glām zelabat. qz uidebat eis qz m̄gri sui et ba-
ptismi eius auctoritatē minueret ((Et facta ē
q̄stio)) et p̄trouersia ((d purificatōe)) i. baptismū
((a discipulis iohis)) defendētibus m̄gri sui ba-
ptismū. et putantib⁹ eū maiorem xpo quē uide-
rant a iohē quasi maiore baptizatū. cū iudeis
i. xpi discipul⁹ et alijs ad xpi baptismū ueniēti-
bus. et magis ad ipm p̄pter miracula curren-
tibus et dicētibus maiore esse xpm. et ad eius
debere cōcurrī baptismū tanq; ad baptismū
meliores. qz iohes mittebat quos baptizabat
ad ihs nō ihs mittebat quos baptizabat ad
iohes. Et hec questio ad iohes p̄ suos discipu-
los est delata. et q̄rimonia de xpo facta. qz bap-
tizaret. et p̄les ad eū qz ad iohes curreret. uñ
zelo idiscreto moti dixerūt ei. ((Rabbi)) cū
sis excellenter m̄gri oim. et m̄gri debeas h̄re
glām ((q̄ erat tecū)) sic cum p̄cipaliori ((trās
iordanē)) ubi eū quasi discipul⁹ baptizasti. et sic
b̄nficiū ei p̄stitisti ((cui)) etiā ((testimoniū p̄bi
buiisti)) i. quē tu claz ōndisti. et sic magnum ho-
norē ip̄edisti ((ecce hic)) a te sepans nūc ((bap-
tizāt)) et eadē tibi audens. tuū officiū usurpat
uñ ualde miramur ((et oēs ad eum)) et ad ipius
baptismū ((ueniunt)) et te q̄ eum baptizasti: di-
mittūt. Quasi dicerēt. Nos deserimur. hic razi-
tas est ad illū turbe cōcurrūt de te nō curāt.
et sic gloria tibi surripitur. Nōne phiberi de-
bent. ut ad te potius ueniant. ubi Cris. Ipse
quidem non baptizabat. sed nuncijs uolentes
erigere eos qui audiebant in inuidiam ita a
nunciauerunt. Omnium malorum causa est
uana gloria. hec enim eos zelotypiam duxit.
neque ad maliciam solam impellit captos sed
et uirtutibus obstat. labores quidem sustinere
cogens. fructibus uero priuans. hec. Cris.
Johannes autem emulationem et inuidiam
discipulorum sedare uolens christum commē-
dabat. et excelsa de eo predicabat. seque non
christum: sed eius nuncium. nec sponsum ec-
clesie. sed sponsi amicum esse dicebat. et quod
illum oporteret crescere et exaltari. non in se
s. q̄ntū ad alios fama et auctoritate. i. q̄ntū e⁹
ut p̄ miracula et opa magis et magis icipet eis
inotescere: ipz aut minui et hūiliari in re vā. et

quo ad populū i fama sicut lucifer minuit i claritate q^o ad apparentiaz oriente sole z auctōi tas pconis aduēte iudice z officiū legati ad ueniente principe. In estimatione q^ope popli z xps creuit qz agnitus est q^o erat z inuentus ē esse xps q^o putabatur tñ ppheta. z Iohānes d^o creuit qz cessauit dici q^o non erat z inuentus ē eius ppheta q^o putabāt xps: Lūi attestatur q^o Iohānes natus ē de crescentib^o diebus xps cre scētib^o z q^o Iohannes capite minuit xpus i cruce extenditur. Moraliter aut hoc dēt ef se i unoquoq^o nostrū q^o oportet illū. s. xpm i te crescere ut. s. in eius proficias cognitōe z amo re q^o i q^ontum magis eū potes cognoscendo et a mando pcepe tātomagis xps creuit in te. sicut qui magis pficit in uidendo unā z eandē lucē reputat lucez illā magis crescere z hoc oportz homines sic p^oficētes minui i sui reputatōe quia quātō plus homo cognoscit de altitudine diuina. tanto minorem reputat puitatez z hu manitatem. Discipulis iohānis p magistro suo idiscete zelantibus z de xpo querimoniaz facientibus similes sunt multi etiam religiosi qui magis adherent qbusdam opinionibus. p eo q^o sūt opiones illorum quos magis diligunt q^o p ipā ueritate quā reliquūt. cū dicat ph^o q^o duob^o existentibus amicis scz ē p^ophorare vi tatē z plato dixit de socrate magistro suo ami cus q^odē socrates: s^o magis amica ueritas per hoc at q^o eosdem discipulos suos rep^ohēdit i for mantur doctores boni. ut tales adulationes n^o recipiant sed magis repellant. Consyderent ēr h^o q^o detractores libenter audiunt. z cōtra eos q^o bus detrahūt subito seuiunt quō iohes discipu los xpo d^orahētes statim cōpescuit. xpm laudi bus extollendo z se humiliādo z exemplo eis d^octores cōpescant de se humiliter sentiendo. z doctores laudando: ipsosq^o detractores forti ter rep^ohēdāt. z eis malum uultum ostendant. q^o (ut dicit sapiēs) uentus aq^olo dissipat pluui as: z facies tristis linguam detrahentes. In illo tpe dū hec agerent. et cū iohes uno āno et tribus mensibus p^odicasset et arguens herodē plurimos auertissz ((missit herodes)) retrarcha ministros ((ac tenuit)) z cepit ((iohānem)) p eos ((z uinxit)) seu ligauit ((eū q^o libere p^odicauerat dei uerbū)) z ad se in galilea adductum posuit seu poni fecit ((in carcerem pp herodiadē q^o fratri suo abstulerat)) z sibi copulauerat illicitē quā fm legem quā acceperat nō liceret sibi habere uxorem fratris sui eo uiuēte sic diabo lus spūaliter tenet p delectationē alligat p cō sensum. icarcezet p cōsuetudinem propter ani mā a uero sponso xpo sepatam z aliq^o copulatā. Profelitus q^ope fuit h^odes. z circūcisionez ce cepat ut magis acceptus indeis eēt: ut regnā sup eos posset iōqz ad legē moysi tenebat in h^o sic ceteri z ppter legis quoqz nālis hōestatē n^o licebat frī reuelare turpitudinē frīs sui. dūcē do ēr eo mortuo eius uxore: nisi ad. suscitādū

ei semē. un^o ((iohānes)) itaq^o testis z defēsor vi tar^o ((dicebat herodi. nō l^oz tibi h^ore uxore frīs tui)) In quo xpus z cōstantia iohis osidit. q^o ma luit apud herodē p^oclitari. q^opp adulatōz ime mor eē p^oceptorū d^o. q^o ei uenerat i spū z uirtute arguit herodē z herodiadē sic helias achab z iezabel. Nō obmisit dicere uirtatē pp herodis p^oratē uel herodiadis isidiatōnez dans i h^o exē plū p^odicatoribus euāgelij. ut ppter talia n^o ob mittant constantiam predicādi ueritatē. Pri mo ergo herodes iohānē icarcezaui ex eo q^o ipū rep^ohēdebat de herodiade quā fratri ab stulerat z iō ad suggestionem herodiadis ipsū i uinculis posuit. Secundo ex eo quod iustici am et baptismum predicabat et ideo multus ppl^os ad iohannem ob baptismū z predicatōez undiq^o confluēbat. z tñs herodes ne sui ppl^oi iohānez sequētis dispēdiū h^oret. z ob yba iohā nis populo (cū eēt alienigena) exosus fieret eū qz a regno ob icestū pelleret. iohānem tenuit z uitū posuit i carcere nō ausus eū statim inter ficere. Tercio ex eo q^o iohānes qndā magnū re gē post se uenturū p^odicabat. et cū romani or dinassent ne aliq^os sine sēatus auctoritate rex nominaret^o offensam cesaris timuit et iō ipm i carcerauit et isuper propter h^o ē captus icarce ratus quia pharisei propter inuidiam de pre dicatione iohannis turbati suaserant herodi ut caperet. eum incitantes herodem ad eius mortem ((Herodias autem)) adultera ((isidi abatur ei)) tiebat enī ne herodes ad predica tionem iohannis de peccato suo peniteret. et eam marito suo redderet. qui eam forte occi deret. et iō uolēs iohānē occidere mortē ei^o q^o rebat. sed quoniā facto id aggredi possz iuēir n^o poterat. ((Herodes ei metuebat iohēz)) eū r uēdo tior mudāo l^o hūano ((sciēs eū uir iustū)) q^o ad hoies ((z scz)) q^o ad dū. z custodiebat eū ne ab herodiā occideret. z ex h^o ipe hēods dānū z piculū patefē solo ei metu ab i^ofectōe iohis tēnbat. q^o pp scitātē e^o q^o erat nota toti ppl^oo tiebat si eū i^oficeret. ne totus ppl^os d^o eum isurgeret: q^o oēs iohānem pphetā scīm rputa bāt ((Et audito eo multa)). s. q^odā pua nō pri cipalia faciebat silatorie non ex uirtate ((z libē ter eū audiebāt. s. silatorie. i. audire silabat. to tū. n. istud erat simulatoriū. ut ex tali auditu z obrpatōe in aliqb^o retincret populū a rebel lione contra ipsum. Herodes populum z sedi tionem eius tiebat. sed amor mulieris supera bat. p quo etiam deū postponebat. q^o deū i cā nō habebat. Nā secundū Criso. facile deniat a iusticia q^o in causis non deum s^o hominē for midat. Timor enim dei corrigit timor autez hoiz peccandi differt facultatē z opatōz n^o au fert s^o retinet uolūtatez donec habeat oportu nitatē uel occasiōez. Un^o z quos suspēdit a cā mie audiores rddit ad crimē. et estuat aīo q^o usqz pficiat q^o malū cogitat. Soli^o enī dei ē ti mor. q^o nocētes corrigit fugat cūa. inocētiā tri

buit p̄p̄tem cōfert facultatem. hec Lri. Iste q̄ iohānē tenuit ⁊ ligauit in carcere. eo q̄ d̄ ma-
lis suis eū arguebat caritatiue. ⁊ q̄ similia faci-
unt similes sunt freneticis. q̄ p̄m medicū per-
cutere uel occidere querunt. Considera nunc
quō iohānes magis uolebat deo q̄ hominib⁹
placere magisq̄ timebat deū q̄ hoies offende-
re ⁊ eius exemplo semp ad dū magis q̄ ad ho-
mines aspiciendo in oib⁹ dei beneplacitū fa-
cias. ⁊ ab eius offēsa omnimode abstineas. uñ
Lris. Cum a p̄nitiosis qd̄ patimur hominibus
ad p̄cipez nost̄um cōsideremus ⁊ cōsumatorē
fidi ⁊ qm̄ a mal⁹ hōib⁹. ⁊ qm̄ p̄ uiratē ⁊ qm̄ p̄
eū. Si ei hoc excogitauerimus oīa facilia ērt
⁊ portabilia. Si ei p̄ amabilibus quis paciēs
gloriat⁹ ⁊ p̄ deū si patiat⁹ quicq̄ suscipiat sēsū
Si ei ipse rem reprobabilissimā uidelicet cru-
cem gl̄iaz uocabat. multo magis nos ita dispo-
ni oportet. Oportet ergo cū debemus qd̄ pati
indēctabile. n̄ labores s̄ coronas excogitare. ⁊
si malū quid dēlectabile appareat excogita qm̄
deus nō uult. ⁊ indelectabile cōfēctim appare-
bit. Si eū hōim timor auerit ab icōuenienti-
bus rebus multo magis xp̄i dilectio. hec Lris.

Omine ihu x̄pe magister bōe do. Oīo
d̄ ce me ueritatez uite iusticie. ⁊ doctrine
cordis. oris. ⁊ operis p̄pter metum uel
fauorem humanū seu mundanum nō obmitte-
re ne temeritudo carnalis timoris uel amoris
ualeat in me p̄fectionem sp̄ualis dilectōis ipe
dire. Et qm̄ propter peccatum primorūz parē-
tum. uis irascibilis nostra cōtraxit debilitatem
rationabilis caliginē ⁊ cōcupiscibilis p̄nitates
da mihi paraclitum defensorē cōtra persecuti-
ones. illuminatorem cōtra errores isēmatorē
cōtra cōcupiscētiā ut in omnibus ualeā bñ
placitū tuū facere ⁊ ab offēsa tua astiere. Am̄.

De initio publice p̄dicationis domini Je-
su.

Capitulum. xxviii.

Uz aut̄ ihs̄ audisset. q̄ ihs̄ tra-
ditus esset) f3 Lriso. sine dubio a
deo q̄ in unūz sanctū nemo pōt a-
liqd̄ nisi tradiderit eū deus ⁊ cōg-
uisset p̄ itimationem sibi factāz
q̄ audierunt pharisei q̄ plures faceret discipu-
los ⁊ baptizaret q̄ ihs̄) ⁊ ide cōtra eū inuidi-
am ceperūt maiorē: q̄q̄ ihs̄ nō baptizaret tūc
p̄ semetip̄m exteriori tinctione corporum s̄ di-
scipuli eius quos tamen ipse baptizauerat p̄i?
(reliquit iudeam) i qua erant pharisei incre-
duli. inuidentes augmento baptis̄mi ⁊ doctri-
ne xp̄i q̄ ad capiendū ichem cōsiliū dederant ⁊
xp̄m etiam p̄sc̄ qui cogitabant p̄ baptis̄mū ip̄i
us q̄ crescebat ⁊ p̄ doctrinam eius p̄ quā eua-
cuari legez intelligebant ⁊ sic docendi gētiles
habebat occasionem((⁊)) secessit seu(abijt ite-
rum in galileez) Cessit aut̄ ihs̄ primo ut exem-
plum patientie ⁊ mansuetudinis malis creden-
di daret. Secūdo ut absentione inuidiā eoz
mittigaret donec melioris animi fierēt. Tercio

ut nobis fugiendi p̄secutores ⁊ periculum. for-
mam p̄beret. Quarto ut alijs euangeliū predi-
casset. Quinto q̄ tps̄ passiōis sue nōdū uenerat
Sexto ut ubi dei transitum a iudeis ad gētes
p̄figuraret ⁊ ex hoc discipulos qd̄ q̄nq̄ factu-
ri essent isrueret. Iste enī transitus eius trā-
situm eiusdē ad gētes significabat ad quas eū
transire impellebant. Et regressus ihs̄ i galile-
az in uirtute sp̄us faciendi signa et miracula.
q̄ quis esset plenus sp̄u sancto tñ extunc plus
manifestauit uirtutem suā in publicatione do-
ctrine et opatione miraculoru. Et fama exijt d̄
eo per uniuersam regionem. Et receperunt
eum galilei honorifice. propter illa que eum
i iherusalem in die festo fecisse uiderant ⁊ co-
gnouerāt p̄ que etiā nichodemus crediderat
(Et f̄lcta citate nazareth) ubi fuerat concept⁹
⁊ nutrit⁹((uenit)) ad p̄dicādū i galileā((⁊ bita-
uit i)) ciuitate((capharnaū maritimā)) q̄ iuxta
mare ē sita p̄pe nazareth ((i fib⁹ zabolō ⁊ nep-
talim))((Et exide)). s. de ((fimb⁹ ill))((cepit ihs̄
)((ap̄e p̄dicare ⁊ dicere)) Quomā ipletū ē ip̄s
. s. hūane redēptōis. et uenit plenitudo tēporis
g⁹ dū tps̄ haberis penitentiā agite. et credite
euāgelio. q̄ sine p̄nia ⁊ fidei impossibīle ē place-
re deo((Appropinquauit. n̄. regnū celoz)) q̄ ia
nua celi apta ē p̄ xp̄m. uñ beda. Regni cūi ce-
loz ianuis appropinq̄re ē. de his quēq̄ q̄b⁹ ab
eo discesserat penitere. Unde ⁊ Hiero. P̄niaz
agit qui uult eterno bono. s. regno dei adhere-
re. Qui enim desiderat nucleum frangit nucē
amaritudinem radice dulcedo pomi cōp̄stat.
pericula maris spes lucri delectat. dolorē me-
dicie spes salutis mittigat. Distice per hoc q̄
ihs̄ anteq̄ publice predicaret. uenit in galileā
insinuat quod predicator euangelij prius d̄
bet trāsmigrare de carnalibus ad sp̄ualia de ē-
renis ad meditādū celestia q̄ galilea trāsmi-
gratio interpretatur. Et per h̄ q̄ bitauit caphar-
naū que maior et populosior erat: ut p̄dicādo
et miracula faciendo plures illuminaret. reli-
quit: secundum zemigūz: predicatoribus exē-
plum. ut eo tempore et in locis illis sudeāt
predicare. quando ⁊ ubi multis possunt p̄d̄s
se. Capharnaū etiā dicitur esse iter fines iude-
⁊ gentiū: exinde ergo ihs̄ p̄dicare cepit uñ uo-
care iudeos ⁊ gētes p̄signaretur q̄ utrosq̄ sal-
uare uenerat. In galilea enī gētes sil. ⁊ iudei
habitat̄. ⁊ ideo ibi debuit fudari lapis angu-
laris qui fecit utraque unum: duos in se cun-
cludens perietes gentium et iudeorum. unde
et post dixerunt sacerdotes ad pilatum. Com-
mouim uniuersam iudeam incipiens a galilea
usque huc. Sunt autēz due galilee. una iude-
orum. altera gentium. Diuisa est enim ga-
lilea a temopze salemenis. qui. xx. ciuitates i
galilea dedit hiram regi tyzi. qui gentes ibi po-
suit. que ps̄ postea dicta est gentiū. et reliq̄ i
deoz. Et merito. i. cōfinio illo cepit d̄ns p̄dicare
ut mlti iud̄i ⁊ gētiles ad p̄dicatōz cōfuerēt i q̄

ostendebat. q. ad redēptionem gentium et iudeo-
rum uenerat. Ubi exinde. s. postq. baptizat⁹ ubi
monstratur i eo plenitudo grē per trinitatis te-
stimoniū. postq. temptatus ubi monstrat⁹ i eo
sanctitudo uite p uictoriam temptationum p⁹
q. a iohē testificatus ubi monstratur certitudo
ydoneitatis ad p̄dicandū postq. iohē tradit⁹ ubi
significat⁹ q. deficiente lege incipit euāgeliū sic
sol sequit⁹ auroram. cepit iohē p̄dicare et dicere
penitentia agite. nō tñ dicite. s. loquētes qui
dicunt et nō faciūt. nō tñ in aīo propositōe tra-
differentes. nō obmittite cōtra negligentes nō
destruite cōtra recidiuantes. s. agite p̄nias q.
si medicinā ad sanandū morbum. quasi arma-
turam ad iēdū bellū quasi clauem ad referā-
dū celum et ideo subditur appropinquabit enī
regnum celorum. sicut elongatur p peccatum
ita appropinquat per penitentiam. Recto at
ordine iohē tradito incipit predicatio domini
quia desinente lege orit⁹ gratia euāgelij q. bo-
na annūciatio solet dici. Lex ei p̄mittebat bo-
na terrena et transitoria s. euāgeliū p̄mittebat
celestia et terrena. Unde Theophilus. Uetus
nāq. testimoniū his qui seruabant illud diezū
longitudinē p̄mittebat euāgeliū uitaz eternā
unde et Criso. Propter hoc neq. predicauit an-
te iohannem. donec ille icideret i carcerem ut nō
ac predicatione multitudo populi scinderetur
iccirco neque signum ullum fecit iohānes. ut
ex hoc quoq. multitudinez tradere⁹ xpo q. ad
eū signozū admiratōe cōflueret. unde et Aug.
Premissus ē iohannes uelut uox ante uerbuz
aurora ante solem prece ante iudicem seruus
ante dominum amicus ante sponsum. Et quia
uniuersum mundum tenebre et nos infidelitatē
opprefferant et solem iusticie aspiceret nō uale-
bāt beatus iohānes q. lucerna p̄mitti ut o-
culi q. lipitudine iniquitatis oppressi magnum et
uerum lumen uidere non poterant admissum
lumen lucerne primū quasi tenuē splendorem
uidere cōsuescerent ut paulatim peccatorum
nubilo recedente et i fidelitatis digesto hūore
xpo adueniente ab illo celi lumine letificari po-
tius q. zeroquezi possent. hec Aug. Et notā
dū q. p̄fectio euangelica uersatur precipue cir-
ca tria u. e. ca. opa pietatis. circa cōsilia hūilita-
tis ad. et circa p̄cepta caritatis. Hec ē tria p̄ci-
pue dñs docuit i euāgelio. Incipit aut dñs si-
cut iohē eadē p̄dicans q. ille ante dixerat. ut p̄-
dicatio discipuli et magrī cōsona esset et dñs p̄-
dicationem ac doctrinaz iohānis approbaret
et cōfirmaret ac s̄b̄biā eoz q. dñs aliorū dīgnā-
tur accipere cōfiteretur ac ut se eiusdē dī filiū c⁹ il-
le p̄pheta sit esse ostenderet ybūq. q. i iohē orgāo
et i oib⁹ p̄phetis clamauerat p̄dicās regnū dī a
penitentia ichoare uolebat. q. nisi rēssio pec-
catorū per baptismū et penitentiam condignā
nō poterit quis intrare in regnum celoz. Unde
Nō enī statim iusticiā p̄dicauit s. p̄niam. Quis
ergo ausus ē dicere uolo bon⁹ ē et nō possuz.

P̄niam enī correctō ē uolūtatis. Et si uos mala
nō terrēt. ut. s. p̄niam agatis uel bōa delectent
appropinquabit ei regnū celoz. i. beatitudo
regni celestis. ac si dicat. Parate uos p. p̄nias
q. appropinquauit t̄ps mercedis eterne h. Cris.
Predicauit aut dñs p̄niam appropinquāte re-
gno celoz et fine mōi. ut formidaret forte iu-
uenit⁹ etas mōi. Nūc uero a p̄pinqūate regno
celoz ostēdit regnū mōi agere i extrēis. iō me-
rito d. z uerti sic itaq. dñs a baptismo suo usq.
ad iohē i carceratōem p̄dicauit et docuit occi-
te et i locis p̄uatis sed post eius i carceratōem
publice et i synagogis. Sic. n. iohēs erat p̄cur-
sor xpi ita p̄dicatō iohē erat p̄uia xpi p̄dicatō
ni. et iō xps nō p̄dicauit cōiter et publice an-
te iohē i carceratōz. s. finita eius p̄dicatōe ex hoc
nobis tribuēs exēplū hūilitatis stupēde dū ser-
uo suo iohē lōge se inferiori i p̄dicatōis et doctri-
ne offō hūil⁹ dignat⁹ ē deferre. Quot sūt ph-
dolor hodie religiosi. q. non dico inferiori s. nec
pari imo nec superiori deferūt i quo se dei filio p̄-
ferūt et eū p̄ire cōdūt. Ad p̄dicatōz quoq. et do-
ctrinā requirūt etas p̄fecta p̄fectio at etatis ē an-
noz triginta. et iō ueniēs fuit ut xps nō nisi p⁹
tricesimum annum publice predicaret et doce-
ret. Hoc tempus est aptum predicationi ut hic
patet aptum p̄relationi ut patet de ioseph qui
hac etate factus est preposit⁹ egipti aptum re-
gimini ut p. de dauid q. triginta ānorum erat
cū regnare cepit. Hac etiā etate p̄ficiēdi essēt
epi. se heu hodie p̄ficiūt pueri ac iufficiētes
p hoc statu et min⁹ ydonei. Fuit aut a bap-
tisma xpi usq. ad mortē ei⁹ tres āni et tātū q. qn-
tum ab epiphania. usque ad pascha. et sic mo-
dico tempore predicauit. Eadem. n. die qua
baptizatus est reuoluto anno conuertit aquā
in uinum. et in pascha sequenti. s. tricesimipri-
mi anni. i carceratus est iohannes. et in alio
pascha sequenti. s. tricesimisecondi anni de
collatus et in tertio pascha. s. tricesimitercij ā-
ni passus est dominus et ita uixit trigintaduo-
bus annis integris. de tricesimotercio quantū
fluxit tempōis a natali usque ad pascha quod
pro anno dimidio cōputari solet. Fuit autem
āno tricesimo pascha iudeoz quinto cal. apl⁹ et fe-
ria quinta. s. anno tricesimopmo fuit decimosex-
to. cal. maij et feria q̄rta. anno uo tricesimosecūdo
fuit nonas aplis. et die dñica. sed āno tricesimo
tercio fuit octauo. cal. aplis et sexta feria. et p̄-
plex cā assignari. q̄r xps modico tpe uoluit p̄-
dicat⁹. Prima ad demonstrādā suā uirtutē. q. s. i
tā modico tpe totū mūdū imutaret. Secūda ad
excitādū desyderia discipuloz. ut magis eū dīy-
draret. quē tāmodico tpe corpali p̄ntia hituz
erāt. Tercia ad augmētādū discipuloz spūalē p̄-
fectū. cū ei xpi hūanitas sit nobis uia tēdēdi i
dū. nā ipse dixit ego sū uia nō dēm⁹ i ea ut i fmi-
no q̄scē s. p. eā i dū tēdē. ne q. cōda discipuloz
ad xps carnalr affecta i eo ut i hoīe q̄sceret.
corpale p̄ntia cito subēxit. Uñ apls. Et si xpm

fm carnem nouimus qm corporalr nobiscum erat sed nūc tā non nouimus. Unde et ante passi onē iter cetera dixit eis. Si ego nō abiero pa clitus nō ueniet ad uos qd ut capaces spūs fie rent expediebat qd caro et forma fui ab eis au ferē. ne adbuē carnaliter eū diligerēt. Ipse em dñs q mōm uicit uoluit ut discipuli aīm totuz ad celū transferent. qd sic et ipi facili ter uince re mōm possent. Nos quoq; similiter si ad pñā nām cor transponim⁹ et ad pñcipem fidei nre ispicientes uia eius sequi uolumus facilius ad uersa et pspira mundi cōtemnere et ipsum mun dum uincere poterimus. Oratio.

Omīne ihu xpe qui nostre miserie opa tiens et tanq; uer⁹ medicus medicinaz aīarū nobis dare uolēs a pñia pdicati onem tuā incepisti et nobis peccatoribus dum tps habēus eā facere iussisti da mihi miso pec catozi spaciū et effectū penitendi q tā diu (p q; tibi laus) misericorditer peccisti delinquenti. ut p pñiam appropinquet et referetur mihi re gnum celorū qd elongatur et clauditur p pñā p ueram penitētiā et lacrimarū cōpūctiōem talem me esse cōcede in mortis articulo qualē me esse p aq; regeneratōis pñtisti i baptisma tis lauacro ut ap⁹ eē mē ar celoz rēgno. Amē.

De fā et tertia uocatōe discipuloz .c. xxi.

Qstq; igit dñs iesus xpus d iuda i galileam multa pdicasset et facil set. Propter q fama clare de ipso creuerat. ita ut ((turbe)) cū plura et impetu ((irruerēt)) et ipingerent ((in eū)) pñimia deuotione et desyderio audi endi ((uerbū)) dei quadam die cū esset secus ((stagnum genezareht)) ((q et mare galilee ul ēr tyberiadis dicit)) et in terra stare p plura nō pos set ((uidit duas naues secus stagnum stantes)) quarū una erat symonis et etiaz andree sui fra tris. altera uero iacobi et iohānis ((Piscatores aut descēderāt ad tertā et lauabant)) recia sua amouentes imūdicias ut plicarēt ea qd nōlos pisces ceperāt nocte illa ((Ascēdēs aut in unam nauem q erat symonis)) ut populum de nauī ueniētī doceret ((rogauit eū a terra reducem pusillā)) et paululum ita ut nō nimis a terra di staret qd ita uolebat a terra elongari ut posset audiri nō tamen opprimi ((Et sedēs)) tanq; do ctorez auctoritate utens ((docebat de nauicu la turbas)) i terra stātes. Ecce mira xpi hūili tas et mansuetudo. pñcipe poterat pñceptor ei erat et tamē rogat. In quo platis formā dedit ut libenti⁹ moneant q; pñcipiāt. magisq; amari q; timeri appetant. qd ut dicit seneca. Benezo sus aīus facili⁹ ducit q; trahit. Sz extrario fa ciunt fatui de quibus in ezechiele dicitur. Lū austeritate imperabatis eis et cum potentia.

Adistice per stagnū potest intelligi lex. ex tra quam dominus erat quia legalia iāz cessa re icipiebat. et due naues q; uidit sūt duo pplī .s. iudaic⁹ et gētil⁹ quos uidit. qd d utroq; pplō

multos misericorditer uitādo ad fidē uocauit. Pñ catores sūt pdicatōes et ecclesie doctores qui nos p rethe pdicatōis et fidei pñhedūt. et qd litto ri sic terre ueniētū aduehūt qd debēt descēdere de alto pdicatōis ad cōsideratōz sue fragili tatis et retia lauare .i. maculas peccatorū que i pdicatione cōtrahūt aq; pñtōis delere. qd uerba pdicationis sepe maculāt a questu tpali. a gloria inani. ab adulatione fallaci. il le ergo lauat rethia: qd lux tpale uel curiosi tatē uel hūanū fauorē a doctrina et pdicatōne sua excutit. Nauis Symonis ē pñtina eccle sia iudeorū quoz pdicator. Petrus erat i quā dñs p fidē ascēdēs. de ea turbas docebat. qd d auctoritate ipsius ecclesie usq; ad hodie gen tes docet. Alia nauis ē ecclesia de gētibz qui bus Paulus doctor ē missus. qd de iudea non sunt credituri tot quot ad uitā efnā sunt pñti nati. In nauī aut terre uicia docebat rbas ita ei celestia debēs docere. ut ea terreni ualeāt saltē p fidē cape uel itelligere. Ad turbas qui dē tpate ē utendū uerbo diuino. ut nec trēna eis precipiātur. nec a terrenis nimis ut pñtus nō itelligant. i profūda sanctorū recedatur. Aliter p istud stagnū qd dicitur mare itelligit mund⁹. qd ad modū maris tumet p supbiā. fer uet p auaritiā. spumat p luxuriā. Ad trāseun dum istū mundū uidit xp⁹. .i. approbauit duas naues. qz una qd nō noīat significat uia cōem mādator. eo qd oēs indistincte obligēt ad eā. et alia qd noīat. .s. symois qd itezprat obediens significat osilioz et statū religiosoz. qz potis simū uotū est obediētia: et ad istā descēdit xp⁹ et i ipsa sedit et docuit. et uoluit qd rducere a ē ra: quia christus ad cor religiosi deuote con silia obseruantis descendit per gratiam. sedet per contemplationem. et docet per donoz spūs scēi influentiā. et ipse uult qd a terra reducatu pusillū. .s. corde rli non corpe. qd non pē taliter cor nrm retineri. ne aliqñ terram ex aliqua tā gat pte. et scēi uiri non pñt penitus elōgari. sz oportet corpi puideri. Sic g nauis. Symonis i. religiosi debz a fra elōgari sed hodie mlti p ingressū religionis nō sepanē nec elōgāt a ter renis. sed poti⁹ magisq; prius approximāt eis.

Itē due naues q; xp⁹ uidit. sunt due uie q; approbauit qz utrāq; ingressus est una ē uia innocētie altera est uia pñie. Sicut ei dñob⁹ modis habetur hereditas. .s. per successionē et emptionem sic celum habetur per uiām inno centie quasi per successionem. et hanc nauē ingressus est christus. qui peccatum non fecit nec inuēt⁹ est dol⁹ i ore ei⁹. hē etiaz p emptōz i. p pñiaz. et hāc nauē p nobis xp⁹ ascēdit quā usq; ad mortem non dimisit. Per has duas naues transitur mundus: et uenitur ad celum Ut uero ((ait Criso)) habemus pro nauē eccle siam pro gubernaculo crucem pro gubernato re xp⁹ pro rethe patrē pro uēro spñsantū pro uello grāz. pro nautis aplos. pro nauigatibus

profectas p nauis uerus testamētū z nouū. Lō
mittamus ergo nos pelagi huius pfundo ad p
qrēdā i scripturis diuinis margaritam latentē
Ut at īnita predicatione cassauit loq doctri
nā suā miraculo pfirmare uolēs. Simōi dixit.
(Duc) f. nauē ((i altū)) i. ad locū aque magis p
fundū qui ē cōueniētiō ad piscādū ((z laxate
recia nra in capturas)). f. pisciūz ((z respōdens
Simō dixit ih̄n preceptor)) cui obedire obe
mus ((p totam noctē laborātes nihil cepim))
q̄uis diligentiam magnā adhibuerimus ((i uer
bo at tuo laxabo rethe)). i. cōfidens in uirtute
uerbi tui ((Et)) cū hoc fecisset obediendo pcep
tori ((cōclerunt piscium multitudinē copiosāz
)) tantā. f. quātā ipse maris z terre dñs uolebat
Nimīz q̄r obediebāt ei cui subiecta sūt omnes
uolucres celī z pisces maris ideo i corū prāe
date sūt creature. Uñ Ansel. Zus si q̄dem nū
lum in his q̄ dei sunt. f. creaturis dēt habere
q̄ uoluntati eius prauis actibus non uerentur
cōtrarie. In B at facto discipulorum dāf reli
giosis forma obedientie ut. f. facilliter obediāt
simplici uerbo non preceptū uel cōminationē
expectando z attēde q̄ rsi alijs impā ut rela
xarent recia p̄dicationis i humilitate simonis
soli tamen. Perro dicit ((duc i altū z ethe)). f. i
pfūdū scripture z doctrine. Quid. n. tā altū q̄
scire dei filiū. Quasi diceret. Sufficit minori
bz sacerdotibus scire p̄dicare minora epis ue
ro si qua dubia i ecclesia emerferint offerri o
bēt ut ea soluāt z doceāt. Mistic h tagun
tur tria p̄dicatori expediētia prio sublimis cō
uersatio cū dñ ((duc in altū)) fo plana et nō in
uoluta locutō cū subdū ((laxate retia nra)) ter
tio recta intentio cū addit ((i captūrā pisciū)) n
ppter adulationē humanā nō pp uanā gloriā
nō pp utilitatē r̄palem. f. pp hoim edificatōez
((f. r̄pēbat aut zethe eorū)) ex grauitate mlti
tudinis pisciū ex quo pz duplex miraculū. q̄r n
solū ceperāt magnā multitudinēz pisciū supra
modum solituz z impossibilē p uia humanā: sed
ēt tanta multitudo tenebat i rethi rupto ((Et
annuerūt Simō z Andreas filijs Sebedei q̄
erāt i alia nauī. ut uenirent z iuuarent eos)).
Uai theophilus. Per nutuz ipos uocāt q̄r ex
stupore pp captūrā pisciū loq nō poterant. ((
Et uenerūt z ip̄euerūt ābas nauiculas ita ut
pene mergerēt)) f. ecclesia submergi z d̄ficere
nō pōt l3 fluctuet z q̄sset. Et cū stupō admi
rationis circūdaret. Simōnem petrū z socios
eius ac totā eorū mentez occuparet. pp facta
xpi īsolita. Petrus itelligens q̄ nō poterat eē
ūtute humana ((pcidit)) ex hūilitate ((ad genu
a ih̄u tāq̄)) suū recognosēs dominū ((z dixit ad
eū)) ((Exi z recede a me dñe q̄r hō p̄cor sū z
n̄ sū)) dign⁹ hitare i tua societate. Exi a me. q̄r
ego homo purus. tu homo deus. ego p̄cor. tu
sc̄s. ego seruus. tu dominus. Quasi diceret se
paret te locus a me quē seperat a te fragilitas
nature uilitas culpe z īfirmas potētie. Re

putabat ei se idignū esse p̄ntia tā sancte p̄sone
Argumētū. q̄r ualde timedū ē hōi peccatori.
fācta tāgere. circūdare xpi altare: ad eucharī
stia accedere. Dñs aut. Petrū cōsolando. z ei
exponēdo q̄ captura pisciū significaret captu
rā hoim p eum ait ad illum ((Noli timere))
nec obstupesce. sed potius gaude. z crede: q̄r
maiori predestinatus es piscationi: alia na
uis et alia recia dabuntur tibi. Usq̄ modo
cepisti per recia pisces ((ex hoc)) i. post hoc tē
pus z decetero nō tamē statim ((eris capies)) p
uerba ((homies)) p sanam doctrinā trahēdo
eos ad. uia salutis hoc est ad p̄dicationis offi
ciū assumeris. Uerbū ei dei hamo piscatoris
opatur. ut sicut hamus nō capit piscē nisi ab
ip̄o capiatur. sic nec uerbū dei capit hoiez ad
uitā eternam. nisi ip̄m uerbū mēte eius tenea
tur. Uel ((ex hoc eris capies)) i. ex hoc
q̄r sc̄m ē significat q̄ hoies capies uel ex hoc
q̄r sic te hūiliasti hēbis officiū hoies capiendi
hūilitas ei uirtus attractiua ē z dignū ē ut illi
alijs p̄sint q̄ i potestate extolli nesciūt. Uñ n̄ i
apostolatū eligi sed aliq̄ eligēd⁹ sit p̄diciō to
tusq̄ facti huius ordo q̄d i ecclesia (cuius ipse
typū tenet) geratur B ostēditur. Per petrū ē
q̄ cū socijs p totā noctē laborās nihil ceperat.
z i uerbo xpi laxas rethe cepit copiosā multitu
dinē pisciū: z tñ nō attribuit sibi nisi culpā di
cēs ((exi a me dñe q̄r hō peccator sum)) figura
tur p̄dicator euāgelij q̄r pprie inuens uirtuti
dei nihil proficit: sed inuens uirtuti magnuz
profectum facit. Et i hoc quam petrus capta
multitudinē pisciū pcidit ad genua ih̄u dāf in
telligi q̄ in predicatione uel exhortatōe cap
ta multitudo hominum predicator debet se
deo humiliare. et ei totum attribuere sibi au
tem nihil nisi defectum ascribere. et tunc con
fortatur a domino dicente. ((noli timere)): et
tunc maior profectus sibi promittitur cū sub
ditur ((ex hoc iā p̄res hoies eris capies)) Et ((
subductus ad terram nauibus)) i. tractis z col
locatis animo z spe redeundi ad eas. relictis
ad tempus omnibus. f. nauibus z manuum i
strumentis ((secuti sunt dominum aliquantu
luz)) causa reuerentie associādo ((petr⁹ z ādre
as. z iacob⁹ z ioh̄es. f. itez ad ppa redierūt)).
Zō ei naues ad terrā fduxerūt. q̄r adhuc uolū
tatē r̄deūdi ad piscatōis officiū habuerūt. Ex
q̄r ptz q̄r nōdū f̄b⁹ suis p̄fecte r̄nūciauerūt nec
p̄fecte i hac uocatōe xpo adheferūt. Et sciēdū
q̄r idē est mare galilee z tyberiadis. z stagnuz
genezareth. sitū inē iulm z damascū. distās q̄i
tribus dietis ab utraq̄ ciuitate z hē in longi
tudine duodecim miliaria in latitudine quin
q̄ uel circa arenoso littore z siluis circunda
tum in quo est magna copia piscium diuerso
rum generum z est uisu amenum z delectabi
le ad potandum. Et q̄uis eius aq̄ sit dulcis z
n̄ amara dñ tñ mare fm cōsuetudinē lingue he
braice q̄r magnaz collectōz aq̄z siue dulcium

siue falsarū. uocat hebreus tharsis. i. mare sū illud gen. ((congregationesq; aquarum appel lauit maria)) Dicitur autem mare galilee. a p uincia adiacente quia situm est in confinibus prouincie galilee. s. iudeorum non gentium. Dicitur autem mare tyberiadis a tyberiadis ciuitate cui adiacet. quā ihs in sua iuuetute frequenter uisitare solebat. Dicitur etiam stagnum. q. e. lacus stans qui fit ex reflexione et fluxu iordanis. ac undis ebullientibus et fluentibus. nec hē alpheim quo fluat. extra locum suū ut flu uius. Pōro genezar greco uocabulo quasi generans sibi auram. dicitur a natura et proprietate laci ipsius q. ex faucibus montium circumstantium frequenter de seipso sibi auram excitat et uentum ualidum colligit. qui undis crescentibus et se mouentibus. ex ipsius aque resolutionibus generatur ex quo facta in stagno perturbatione et inualecente tempestate undis fluctuantibus nauicula plurimūq; submerguntur. Dicit tamen Iosephus. q. sic dictus sit a modica regione genezara quam preterfluit. que tpatissima ē et cōuenientissima oī generi arborum. Unde interpretatur hortus uel principium natiuitatis. Dicitur etiam interdū lacus saliarum. ppter puteos unde sal trahebatur. Fluius autem iordanis ad radices montis libani iuxta cesaream philippi ex duobus fontibus. s. iō et dan. ex quibus nomen trahit et originez in pre dicto stagno genezaret descendit et per ipsūz transiens et inde totus egrediens. per longum spatium regionē adiacētē irrigās p uallē illustrē q uall salinarū ducit i mare mortuū nō lōge a hiericho se infudit et postea nūq; apparēs in abyssu absorbet. Deinde cū p istā uocationē pdicti discipuli ad sua. ut dictū ē et ad piscationē redissent ((Ambulās ihs iuxta mare galilee iterum uidit petz et andrea)) nō tam corporaliter q; spūaliter et magis ad corda q; ad faciem respiciens ((mittentes retia in mare)) ad piscandum et uictum q. redū ut dicit glo. decen ter p piscatoria uadit loca piscatores piscat. ((Et ait illis. Venite post me)) affectu et imitatione. et quēadmodum ego ambulo et uos ambulate ((et faciam uos fieri piscatores hominum)) nō prebēdarūz. nō decimarū. sed aīarum. q. p re the scē p dicationis pisces. i. hōies de profundo pelagi. i. infidelitatis ad lucem fidei traxerunt quasi ad littus salutis. Unde theophilus. Ad miranda at ē ista piscatio pisces enim cum capiuntur. mox moriantur. hōies cum capti sunt uo p dicationis. potius uiuificant. Ut aut dicit Criso. in medijs at opationib; exītes eos uocauit mōstrās q. oibus occupationibus sequelaz suā pponere oportet. cū ergo q. p ficitur ecclie piscator et pastor ualde debet timere ne nō seq i dīm pfectione seqle q. ē ut semetipm abnegz et cruce suā tollat ((At illi cōtinuo relictis retibus et nauī: sequuti sūt eū)) oīno. nō solū pedū icesu. sed magis obedientia et affectu nō apli

ad ppria reuersuri. ((Et pcedēs inde puillū ultra uidit iacobū et iohēm i nauī cū zebedeo pte eoz)) q. tāq; senex tribat renū ((ficiētes)) i. pponētes l. repātes (retia sua) q. magne paupertatis erat idiciū. Un Criso. Uid at q. ē diligēt iopiam eorū euangelista signauerit. Inuenit. inq; eos suentes retia sua. Tanta erat paupertas nimietas et suphabūdātia. ut uetera et pre rupta dixerēt et emendarēt. q. noua. et meliora emere uel hē neqbant et q. ad maiore pietatē eoz pmet. i. tāta paupertate sic pti suo succurrebat: ut secū baiularēt i nauī. nō ut istos ille adiunaret i ope sed ut isti illū cōsolarēt suā pnia. Nec sane pua hec sūt dogmata uirtutis facile oēs tolerare paupiez et de iustis laboribus uiuere mutua sibi caritate cōnecti secū hē in opē ptez. atq; i eius obseq; laborare hec Criso. Ergo q. q. q. q. q. a piscatōe et cessandūz a p dicationē. ut retia reficias. Si refecisti retia et collegisti auētes sacre scripture q. auarici a iugulasti q. scas a p dicationē paulisp. ut itez reficias retia. et colligas auētes q. bus aliquēz uitiosū hōiem capias et uitū ei iugules et ex tiguas ((Et uocauit eos ad se)) ut ē de capta pisciū trāsierēt ad piscatōz hōim fm Criso. eligū tur piscatores q. erāt fūte dignitatis grāz sui officij ope pphantes. Qui i melius mutato p dicationis officio de terrena piscatione ad celestem translati sunt ut humanū genus d. profūdo gurgite erroris uelut pisces capēt ad salutē ((Illi at statim relictis retib; et pte secuti sūt eū)) oīno imitatioe et seqle pfectioe. Ecce q. mutat i tētō nō piscatō mutat fūia i dōcēnā. cupiditas i amorē aīaz. fit mare scīm. nauis ecclia. pisces bōi et mali hōies. i. his at dāz fōra oib; xpz seq uolentib;. Per hoc em q. Petr et Andreas ac. Iacobus et Iohannes relictis retibus nauī et patre. uocantem dominum statim sūt secuti: ostenditur nobis quod non uoluntas carnalis. non cupiditas temporalis. nec affectio sanguis nos retrahere debet a seqle xpi. q. pfecti sectatores xpi relictis retib; pteoz et nauī possessionū et etiaz pntib; q. rū ad carnalē affectū: aīo p mpto sequūt eū. In retib; ei et nauī et pte tria significāt. q. reliq; debēt discipuli xpi. s. actio pccī. q. p retia q. retinentia possessio mōi. q. per nauim: affectio sanguinitatis q. p ptez pti intelligi. Un Criso. Tria em sūt q. relinquere debz q. uenit ad xpm: act car nales. q. p retia piscatōis significāt. subia mū dialis p nauē. parētes p ptez. Reliquēt g. nauē ut fierent eccliaſtice nauis gubernatores reliquēt retia ut nō pisces afferret ad ciuitatē terrenam s; hōies ad celestē reliquēt unū ptem ut spūales ptes oīm fierent hec. Criso. Et notādū q. de Petro et Andra dicit q. mittebāt retia i mare) s; de Iohē et frē e' dicit q. reficiebāt retia sua q. s; Criso. ppter. Petru dicti sūt minētes ppi. Iohē reficiētes q. petz euāgelii p dicationē s; nō composuit. Iohānes

pposuit et predicauit. Item sciendum est hic quod primo uocatur actio deinde contemplatio. Que enim circa petrum actionem significant. que uero circa iohannem contemplationem. Petrus namque feruidissimus et magis sollicitus alijs. iohannes uero theologus excellentissimus fuit. Considera nunc quanta fuerit horum quatuor beatorum discipulorum obedientia. quod ad unius uocem statim relictis omnibus etiam uoluntate et proposito habendi christum dominum sunt secuti. In quo (ut ait Liso) se ueri abrahe filios comprobauerunt quia simili exemplo audita dei uoce secuti sunt saluatores. Dimiserunt namque statim questum corporalem ut eterna lucra quirerent. Relinquerunt patrem terrenum ut patrem celestem haberent unum non in merito et eligi meruerunt. Et iterum. Perpetue uero et fidem et obedientiam uocatores. Noscitis autem qualiter auidum quod est piscatio. Si quidem in medio ipsius operis constituti cum illum uidisset iubentem nihil distulerunt nihil oino cunctati sunt. Non dixerunt reuertimur domum. loquimur propinquius sed cum ta illico relinquentes fecerunt quod heliseus quoque sub helia legit implere. Talem quippe obedientiam a nobis christus efflagitat. ut neque punctum tempore differamus et si uos aliquid necessarium urgere uideatur propter quod et alium quem accedente ad se. ac rogantem ut ad sepeliendum patrem rediret ne id quidem facere permisit ostendens quod christus cunctis sit etiam necessitudinibus preferendus. Nec Liso. Unde et grege. Audistis quod ad unius iussus uocem secuti sunt redeptores. et ad unum dominum preceptum sed quod possidere uidebantur obliti sunt. Quid ergo in iudicio eius dicturi sumus quod uocatem sequi contemnimus. et ob amore presentis seculi nec preceptis flectimur. nec uerberibus emendamus. Nec grege. Secuti autem sunt dominus eius uestigia sequendo eius opera imitatio eius uirtutes tenendo. hoc namque est pro christo ire sed est christus sequi. Neque enim sufficit nobis pedibus tantum ire post iesum nisi et mente et dilectione sequamur eum. In his ergo (sicut Hilarius) docemur christum sequi et secularis uite sollicitudine ac prene domus consuetudine non teneri. Et si pauca hi discipuli habuerunt multa tantum reliquerunt. quod in hoc seculo nihil retineat uel amare studuerunt. Unde grege. Sed in hac re affectum debemus potius pensare quam censum. Multum reliquit quod quilibet parum totum deseruit. Multum reliquit quod sibi nihil retinuit. Multum dimisit quod desideria habendi dereliquit. Multum dimisit quod cum re possessa esset concupiscentiis renunciavit a sequentibus ergo. scilicet christum tanta dimissa sunt quanta a non sequentibus decepti pisci potuerunt. Lor namque et non substantiam domini nus pensat. nec propter quantum eius sacrificio sed ex quanto prestat. Estiamdem quippe precij non habet sed tamen regnum dei tantum ualeat quantum habes. Ante dei namque oculos nunquam est uacua manus a munere. si archa cordis repleta est bona uoluntate. nihil quippe offert deo diutius. uo-

luntate bona. Nec grege.

Oratio.

Domine iesu christe fac me per auiditatem ad audiendum uerbum dei irruere recia predicationis ac desiderij et bone operationis ab omni auaritia. adulatione et inani gloria lauare nauem religionis et terrenis reducere in ea quiescendo sedere et per exemplum alios docere et in profundum contemplationis et predicationis ducere in uerbo tue inspirationis recia laxare. et in aqua tribulationum copiosa multitudinem internarum consolationum concludere uoca et trahere me miserum ad tuum sanctum disciplinatum quatenus omnia relinquendo. et te sequendo ad tuorum pauperum merear pertingere consortium. Amen.

De epilogo uocationum discipulorum. et de dilectione christi ad predicandum. Lapi. xxx.

Res itaque uocationes discipulorum supra habuisti de prima dicit. Iohannes. et tunc uocati ad fidem uenerunt solum. ut aliquam noticiam et familiaritatem ihesu haberent. De secunda dicit. Lucas. et tunc etiam secuti sunt eum alio redeundi ad propria cepissent tamen audire eius doctrinam. De tertia dicit. Mateus et Marthus et tunc uenerunt ad perfectionem cum eo perfectionem eius imitando. Præ due uocationes forma sunt nouitiorum in religiosis. quod primo uocantur ad probandum et instruendum et quicquid ad propria redeunt tertia forma professorum quod tunc uelut perfecti religionis christianam christo inseparabiliter adheserunt. Item de uocatione. Math publici habes ista. De modo autem uocationis aliorum non est definitum uel scriptum. Unde Liso. Quid est autem quod alijs apostolis nobis non dicitur quod sunt uocati nisi de petro. and. iac. et ioh. et mattho. Hi ei maxime erant in conuenientibus et humilibus studiis. Neque enim theoloni offitio est aliquid deterius neque piscatione uilius. Considera igitur et conspice dominum ihesum in predictis discipulorum uocationibus et uersatione eius cum illis quomodo affectuose eos uocauit: reddens se eis affabilem. domesticum. benignum. et obsequiosum. attrahens eos intus et extra ducendo eos ad domum matris uel alibi. ubi pro tempore manebat et familiariter uadens ad domos eorum. Docebat etiam eos et instruebat. ac curam de ipsis precipuam habebat: sicut mater de unico filio suo debere consuevit. Dicitur enim quia. b. petrus referebat. quod quando in aliquo loco cum eis dormiebat: et surgens de nocte eos recooperiebat. quia tenerrime eos diligebat. sciebat enim quod de ipsis factum erat. Nam quis essent homines rudis additionis et humilis nationis. tamen principes mundi et duces in bello spirituali omnium fidelium eos erat constitutus. Considera etiam uocatores obiaz qui commendat: quod prompta. eo quod continuo et statim ea ostendit quod integ. eo quod omnia reliquerunt: quod recta. eo quod dominum ihesum secuti sunt. Primum perfectum. secundum perfectum. tertium perfectissimum. Sed ad quid reliquerunt omnia finem

Criso. In hoc docuerūt nos apostoli q̄ nemo potest terrena possidere 7 perfecte ad celestia properare. Aer inter celum 7 terram constitutus ostēdit. q̄ inter celestia 7 terrena nulla p̄t esse coniunctio. celestia enim quia spiritalia 7 leuia. sursum ducunt terrena quia ponderosa 7 grauiā ad deorsum dponunt. Sed nonne postea resumpserunt. ergo imperfecte reliquerunt. Dicendum q̄ perfecta fuit obedientia q̄ 7 si postea resumpserunt. non ex proprietate. s̄ amore ul' cupiditate. sed ex necessitate nite s̄ fecerunt. Considera etiam 7 nō. a quibus 7 qualibz cepit 7 orta est ecclesia. Noluit dominus primos fundatores ecclesie eligere sapientes uel potētes. aut nobiles huius seculi. ne fides euangelij 7 uirtus fidei 7 opera que fiēda erant. ascriberentur eorū sapientie uel potētie aut nobilitati. sibi hoc reseruauit. quia sua potentia sapientia 7 bonitate nos redemit. Si enim doctus uel potens aut nobilis eligeretur fortasse ideo electus se diceret quia doctrina uel potentia uel nobilitas eius eligi meruerit uolens frangere superbiam elegit illustratos 7 mundo despectos hosq̄ doctores faciens 7 ad predicandum mittens. per eos subiecit mundi rectores ne fides credentium putaretur non ī uirtute dei sed in sapientia a uirtute hominū Unde Grego. Relictis sapientibus insipientes relictis fortibus debiles relictis diuitibus pauperes elegit 7 predatores infirmos abiectos q̄ qui potentes quosq̄ 7 fideles populos colligerent habere studuit. Ad predicandum namq̄ euz tales uenire debuerant qui de laude p̄pria nil habebant. ut tanto solius ueritatis cognosceretur esse q̄ agerent quanto 7 aperte cerneretur si ad hoc agendum idonei per se non fuisset. Unde Criso. O beatos piscatores istos quos domin' inter tot doctores legis 7 scribas inter tot seculi sapientes ad diuine predicationis officium et ad gratiaz aplatus primos elegit. Et digna sane domino nostro atq̄ conueniens predicationi eius fuit talis electio. ut in predicatione nominis sui tantomaioris laudis admiratio nasceretur quanto etiam eam mōi infimi 7 humiles seculi predicassent. Qui non per sapientiam uerbi mundum caperent sed p̄ simplicem fidei predicationem de errore mortis humanū genus liberarent. Non ergo nobiles mundi aut diuites elegit ne suspecta fieret. predicatione non sapientes seculi qui per sapientiam mundi persuasisse humani generi crederentur. sed elegit piscatores illustratos imperitos. indoctos. ut aperta esset gratia saluatoris Humiles quidem in seculo etiam in ipso artis officio sed precelfos fide ac deuotos mētis obsequio. Ignobiles seculo sed nobiles christo Non scriptos in alio senat' terreni sed scriptos in alio senatus in celo. Despectos terre sed acceptissimos celo pauperes mundo. sed diuites deo. Scit enim deus quos elegit qui occulta

cordia nouit. Eos utique qui non sapientiam seculi prepararent. sed dei sapiam desiderarēt nec diuitias mundi cuperent sed thesaurōs celestes oportarent. hec Criso. Attēdant hec nobiles potētes 7 sapientes. supbi huius mōi 7 cognoscant ignobiles ipotētes 7 ideotas sibi p̄ferri. et ex hoc cōfundant 7 erubescant. 7 a sua supbia resipiscant. Exēplo itaq̄ horū p̄cipiū 7 ducū nostrorū relinquamus et nos oīa et sequamur ihm ī quo hēmus oīa. Ad q̄ bñ ortat nos Cris. dicens. Monachus aplicā uitā desiderat imitari. Uis o mōache eē discipulis xpi imo uis discipulorum eius eē discipulus. Fac q̄ fecit petrus. quod fecit iaco. et ioh. Hēbāt oculū scādalizantē: patrē. et nauē. 7 recte (Dicit. eis iohs Venite seq̄mini me) Absconditur oculis 7 hi sequunt' ihm monachi apostolorū imitatores sunt. Nō ergo possumus eos imitari. nisi fecerimus q̄ fecerūt 7 apli. Nemo ergo monachorum dicat. Habeo patrem. habeo matrē et cetera pietatis carorū noīa. Respondeo tibi. Habes ihz. Quid q̄ris ista q̄ mortua sunt. Qui hz ihm hz p̄rem. habet matrē. hz filios hz omnē propinquitatē. Quid q̄ris mortuos. Sequeze uiuū. dimitte mōtuos. sepeliāt mortuos suos. Dic ad eū unus discipulus (Dimitte me: ut uadā et sepeliā patrē meū) Nō dixit dimitte. ut sim cū patrē meo. sed dimitte me unius hor' spatio. Quid rīdit dñs. Et ī una hora p̄ire potes. Uide nedum uis sepelire mōtuū ipse moriari. hec Criso. De predictis q̄ tuor discipulis a piscatione uocatis. sic ait. Diero. Mistice aut' hac quadriga piscatorū uehemur ad ethera ut helyas. his q̄tuor angelis cōstituit' prima ecclesia. his quatuor litteris hebraicis tethragramathon nomen dñi agnoscitur a nobis. Quibus simili exemplo p̄cipitur ut audiamus uocem domini uocantis et obliuiscamur populum uitiorum et domū paterne cōseruationis que est stulticia deo. 7 rethe arenarum in quo nos uelut culices penē lapso tenebat aer. que pendet in nihili. nauem prestine conuersationis abhoiantes. Symō at' obediens. and. uirilis. iaco. supplantans. iohānes gratia in latinum sonat. quibus q̄tuor noibus ī imaginem dei ouertimur. obediētia ut audiamus uirilitate ut pugnemus supplantōne ut pseueremus. grā ut cōsuemur. Que q̄tuor uirtutes cardinales dicunt'. p̄ prudentiam enim obediū. per insticiam uiriliter agimus. per tpantiam serpentē calcamus per fortitudinē grām dei meremur. hec. Diero. (Et circuibat ihz totā galileam docens in synagogis eorū. et p̄dicans euāgelium regni et sanans lāguorem et omnem infirmitatem in p̄plo) Ubi Cris. Quia enim illi ut debiles ad medicum uenire non poterant. ipse sicut studiosus medicus circuibat grauit'er egrotantes. hec Cris. Sic saluator exemplo suo. doctorum suorū uitam instruit et qualis cē debeat

prelatus et p̄dicator euangelii manifeste ostendit. Ut enim nō sint negligentes et pigri. sed diligētes et seruidi. docent p̄ hoc q̄ dīr ((circuibat ihs)) ut non sint p̄sōaz acceptozes. s; i doctrina oib' cōes docent p̄ hoc q̄ subiūgit ((torā)) Ut aut nō sint carnales nec q̄rāt delicatas procuratōes. docēt p̄ hoc q̄ addit ((galileā)) erat ei galilea uil' et paup' puincia. ut autē uacui et ociosi iuanū nō discurrāt. docēt p̄ hoc q̄ subdit ((docēs)) Ut aut p̄lib' p̄desse studeāt et doctrinā suā nō suspectā hēant. monēt p̄ q̄ seq̄t ((i synagogis)) ubi p̄les et doctores cōueniebant. ut aut non errores neq; fabulas et inutilia. sed salutaria p̄dicēt docentur per hoc quod subdit ((et p̄dicans euangelium regni)) i. q̄ docet uenirē ad regnū. Ut aut doctrinam suā uirtutibus o' medare studeant. et nō solum spūalia. sed etiā tp̄alia subsidia. et quēcūq; p̄nt beneficia subditis exhibeant. docentur p̄ hoc q̄ additur ((et sanās oēm languorē et omnē infirmitatē i populo)) i. i turba pauperū et minorū. Sic ergo p̄dicabat ihs diligenter: q; circuibat. generalit' q; torā. nō carnaliter: q; galileam. euidenter q; i synagogis: utiliter. q; docēs. quo ad uirtutes et moralia: et p̄dicans euāgelii regni quo ad fidē. p̄cepta et misteria mirabiliter q; sanās oēm languorē diuturnū. et omnē infirmitatē leuiorē ut q̄bus fmo credere nō suaserat: opa p̄funderēt. Nō solū dicebat v̄bo. sed et doctrinā suā cōfirmabat facto. s; p̄ miracula uaria. q̄ solum fieri poterāt stute dina. Uel q̄ dixit languorē ad passiones uoluit p̄tinere corpales. quod autem dixit infirmitatē ad passiones anime sp̄rituales. ut ostendatur nature cōditor utriusq;. Un' tanq; uerus medicus oēs iterius et exteri' curauit infirmitates. Hoc enī p̄pheta p̄dixerat dicēs ((Uere languores n̄ros ipse tulit. et infirmitates n̄ras ipse portauit)) Unde Criso. Ad hoc enī doctor uite et medicus celestis x̄ps domini uenerat. ut magisterio suo hoīes erudiret ad uitā. et egritudines corporis aīeq; celesti medicina sanaret. ut obfessa corpora a diabolo liberaret. et uariis infirmitatib' laborātes reuocaret ad uitā et integrā sanitatē. Nā ualitudines corporis dīne p̄tatis v̄bo curabat aīaz autē uulnera celestis doctrine medicina sanabat. Uerus ergo p̄fectus medicus ille est. q̄ et corpori sanitatē et anime salutē restituit. hec Cris. ((Et abiit opinio et fama eius i totā syziā)) q̄ ē regio spatiosa cōtinēs palestina. i qua iudei habitabāt et q̄sdā alias puincias circueā. Syrie enī terminus ad orientē ē eufrates. ab occidente mare magnū achon. et a septētrione armenia et capadocia. a meridie egyptus et sinus arabi cus. Et sic large accipit h' syria. q; stricte accipiēdo. s; pro quodā regno. cui' caput ē damascus. sic nō cōprehēdit iudeā. Nō solū ergo i iudea. sed et i puincijs uicinis abiit eius fama p̄ crebra ipi' miracula. Prop̄ q; rex abagar' qui regnabat iuxta eufratē. sc̄psit saluatori unā

epistolam ut hī i ecclesiastica historia. ((Et obtulerunt ei oēs male hītes uariis languoribus et tormentis cōphensos et qui demonia habebāt. et lunaticos et paralyticos et cura uit eos)) Curat corpora ut pacius adeant inuilibilia aliter pax erat mox moriturus curam i pendere sanitatis. Ubi Criso. Et intende moderationem euāgeliste qualiter nō unūquēq; curatoz nobis enarrat. sed breuibus uerbis copiositatem trāscurrit signorum. hec Criso. Per demoniacos significānt sortilegi. et diuini superstitosi. p̄ lunaticos instabiles i bono p̄ paralyticos pigri. quasi impotētes bonū opari Isti enim p̄nt curari. p̄ bonam doctrinā p̄dicatoris et cōfessoris discreti ((Et secuti sunt euz turbe multe. de galilea)) que interpretat' trāsmigratio ((et de decapoli)) que dīr decem ciuitatum regio ((et de hierosolymis)) que interpretatur pacifica ((et de iudea)) que interpretatur cōfessio ((et de trāsiordanē)) que interpretatur riuus iudici: Per hoc. n. significat' q; illi x̄pm sequūtur qui de uitijs ad uirtutes trāsmigrāt. et qui de calogum obfuant: et q; pacifice cum alijs habitant et qui p̄cā humiliter cōfētur. et qui diuina iudicia formidāt. Multi dīsarum regionum sūt eum secuti. sicut dīsi corpore ita dīsi mente. Alii p̄pter instructōz et celeste misterium. ut discipuli. Alii p̄pter curatōez infirmitatum. ut infirmi. Alii p̄pter refectōz. ut famelici. Alii p̄pter uidēda miracula. ut curiosi. uolētes si uerū esset qd dicebat expiri. Alii p̄pter inuidiam. ut iudei obseruātes eū. et querētes i aliquo uerbo uel scō cape et accusare. Unde sunt uersus. Morbus. signa. cib'. blasphemia dogma fuisse. Cause: cur dñm turba secuta sit. Et ideo quotiēs i euāgelio turbe uocabulū inserit. sicut diuersitas hoīm. ita et diuersitas uoluntatū intimat. non enī oēs eadem uoluntate. s; ex diuersis causis sequebantur. quidā pro bono. quidā pro malo. oibus tñ dñs beneficia prestabat docendo. alendo. et sanādo. Istis qñq; generibus dominum sequentiū rñ dēt quinq; loca predicta q; de galilea. i. rota ueniūt curiosi quibus dicit ((Uiri galilei quid statis)) et. ((De decapoli ueniunt infirmi ut p̄ obseruatiā dēc mādatoz curentur. quibus dicitur ((si uis ad uitā ingredi et.)) De hierosolymis obseruatores et iudi. quibus dīr ((hīrlm q̄ occidis et.)) De iudea famelici ut cōfītendo p̄cā et laudes agēdo. doctrinis euāgelij facietur. De trāsiordanēz discipuli ut instruantur et lauētur et postea instruāt et lauēt. In istis at qñq; significāt qñq; stat' hoīz q̄ sequūt x̄p̄s p̄ galileaz. i. trāsmutationē stat' penitentiū. p̄ decapoli. i. decalogi opatōz status actiuorū p̄ hierosolymā. i. pacis uisionē. status cōtēplatiuorū. p̄ iudeā. i. cōfessionē. status prelatoz p̄ trāsiordanē. status innocētiū propter fīstitionē sc̄itatis. p̄ baptisimū i iordanē signatus Ubi Cris. Sequamur illum igitur etiam nos

uarios si quidem languores habemus aiarum et hi sunt q̄b' principalit' ult' mederi. Accedam' g' ad eum et indulgētiā p̄ccōrum precemur. Nam etiam nūc dabit ille. si nos nō negligim' postulare. Nunc uero si quidem habuerimus aliquam corporis passiōē. om̄ia facimus et negociamur ut in reliquū egritudine libere mur. ((anima v̄o n̄ra tā male se h̄ntē dissim' sp' differimus. Propterea ne corporis quidāz languoribus liberemur. quoniam que maxie necessaria sūt. superflua esse dicim'. q̄ v̄o pene dissim'ando. hec oīno necia iudicā'. et fōrē ipm icuratū relinquētes. malorū riuulos purgare conamur qm̄ malorū q̄ sunt in corpe. malitia aīe ē cā. Exijcemus igitur fōrē malorū. et cūc ta cōtinuo lāguorū fluuēta siccabunt. Nec qz nō doles ipse cū peccas age te securū. sed pp hoc ipm maxime igemisce. qz nō sentis de peccatis dolorē. hoc enī fit. nō qz peccata nō mō deāt. sed qz insensibilis ē aīa que peccat. Et er go p̄mū bonū nihil oīno peccare. fm̄ uero p̄t' peccatū sentire qz cōmiseris atqz lugere. Si at neqz hoc habuerimus. qualiter d̄precabimur deum. et remissionem p̄ccōrum petemus de q̄ bus nihil oīno curamus. Cū enī ipse ille q̄ deli quit ne h̄ qdē ipm qd peccauit studeat agno scere. Pro q̄bus deū delictis rogabit. q̄ adhuc cōmisisse se nescit. Nec uero ignorās quo nam mō nosse poterit diuini b̄nficij largitatē. Soli cite igr' p̄pria delicta cōsidera ut discas quo zū accipias ueniā: atqz ita ipm b̄nficio gratus existas. Nō dolere ei qz peccaueris. magis in dignari atqz irasci facit deū q̄ illud ipm quod ante peccaueras. p̄pter hec ergo oīa sic deum p̄cemur ut ēt n̄ra iūgamus: uolūtātē ūz ac stu diū z desyderiū bonū. Ita enī ēt breui tpe po terimus a malis q̄ nos obsidēt liberari. z tunc saltē ubi nā fuerimus addiscere ac digna p̄fui libertate. hec Crisost. Oratio.

O mine ihu x̄pe qui tāqz studiosus me dicus circūdō q̄sisti egrotātes. ac cor porū z aiarū sanasti infirmitates: sana me q̄so iterius z exterius uariis laborātē infir mitatibus. Trahe me post te ut te sequar. d̄ ui tijs ad uirtutes trāsmigrādo. decalogū obfua do pacifice cū alijs habitādo. peccata hūili cōfiteōdo. z dīna iudicia formidādo. Educ me de lacu miserie z de luto fecis. z dirige gress' meos i uia salutis: ut i p̄ceptis tuis p̄ficiant z ad beatā patriā festinēt: ac sine ipedimēto me p̄ducant. Amen.

De uocatōe Mathei z ei' conuiuium. Ca. xxxi
T cū preteriret dominus ihs ue nit ad mare galilee ubi uectiga lia maxie de rebus p̄ mare dedu ctis soluebātur ((Et uidit ibi)) nō tā corporis q̄ mētis z miserātis i tuitu ((hoīem)) f. Matheū: q̄ z leui añ uocatō nē dicit' ē: alpheī filiū ((sedētē i domo ad theo loneū)) i. ad curā z disp̄sationē uectigalium.

thelos. n. grece uectigal interpretat' latie. Sed bat qppe. i. p̄tinaci aīo lucris ihiabat: sessio ei morā i lucro cōsequēdo notat' ((Et ait illi ihs. Sequere me)). q. d. ei. iā nō sed: sed amodo se q̄re. nō ad lucra non secularia negocia. sed me z affectu cordis z offō corporis z effectū opis. Matheū at talibus occupatū uocauit. ut de ḡra dei nullus d̄spet q̄stucūqz uilibus occupa r' fuerit ((Qui statī surgēs)) a theoloneo in quo sedebat. z de amore terrenorū ad desyderiū su p̄norū relictis oibus. f. suis et ēt alienis ex rapī na collectis. reliqt ei ēt p̄pria q̄ rape solebat aliena. qz fm̄ Criso. theoloneū ē rapia p̄missa ((secutus ē eū)) sine aliq̄ dilātōe tā gressū q̄ af fectu sicut discipulus m̄grz. sicut uiator ducē suū sicut seruus dñm. sicut ouis pastore suū funē p̄cidēs nō soluēs fm̄ Diezo consiliū. Se cutus ē qdē sine dilātōe. dīna potētia int' ope rāte. accedēte z docēte. Qui ei exterius uoca uit ut mox segrē itus accēdit. traxit z modū docuit. Unde Diezo. Fulgor ipse et maiestas dītatī occlte q̄ ēt i facie relcebat hūana uidē tes ad se trah̄ potat i p̄rio aspectu. Si. n. i ma gnete lapide hec esse uis dicitur ut ferruz tra bat. q̄tomagis dñs oīm caturaz ad se trahē re poterat quos uolebat. Ubi z. Cris. Sicut uidisti uocantis uirtutem. ita addisce uocati obiām. Neqz enī restitit neqz uacillauit. sed p tinus paruit z nec in p̄piaz domū abire roga uit. ut suis hec intimaret Dec Cris. Letus igit tur dñm sequens. z ḡratus exis eum z discipu los ipsius i domo sua recepit. z cōuiuij magni apparatus eis exhibet. q̄gruam celestis b̄nfici j uicem x̄pi rependēs. ut illi redderet terrēa qui ei seminauerat sp̄ualia. z accommodaret tē poralia. a quo expectabat bona p̄petua. Cōui uium quidem exhibet magnum. i. ex magna deuotione z delectatioue mētis. p̄ aduentu z p̄ntia tanti hospitis z tā magnuz ut de reliqui is refitiātur angeli in celis qz gaudium est. an gelis dei f̄ uno p̄ccōre p̄niam agente. Et bene congruit qz magnum eēt. Qui enīz ((ut ait Am bro)) domicilio x̄pm recipit interno: maxis de lectationibus exuberātium pascitur uolupta tum. Itaqz dominus libenter ingreditur z i eius recumbit affectu. Ubi. Criso. Statim ut dictum est illi a domino ((seque me)) nō mo ratur. non tardat. sed mox surgens secutus est eū. In quo se fidelē deo et abrahe filium esse simili exemplo uocem domini sequendo pro bavit. Unde statim exemplo abrahe. et hos pitio dominum recepit et conuiuium exhibet ut uere per oīa dignus abrahe filius nosceret' hec Criso. Mistice sicut matheus post suam conuersionem fecit christo conuiuium in do mo sua sic quilibet conuersus ad x̄pm. debet si bi facere cōuiuium sp̄uale in domo sua sp̄uali f. in corde z conscia. ubi seruire ei debet de fā ctis cogitationibus. meditatiōib'. z affectiōib'. Unde in Apoc ((Ego sto ad ostiū z pulso siqs

aperuerit mihi. itroibo ad eū z cenabo cū eo z ipse mecū)) (Discubentibus autē eis in domo ecce multi publicani z peccatores) ac ceteri eiusdē ordinis hoies (illuc ad cōuiuiū conueniebāt z cū ihu z discipulis eius discubebant.) Suerāt enī socij Mathei. z eiusdē artis seu officij: z iō recedēs ab eis z uolens seq̃ xp̃z fecit eis cōuiuiū sicut fecit helyseus socijs suis uolēs seq̃ helyā magistrū suū. Erant ēt multi peccatores alij q̃ iā penitētes sequebātur dñm spantes ueniā cōseq̃ peccatorū. Uñ Diero. qz uiderūt publicanū a peccatis cōuersū. z pñie iuenisse locū. ob id ē ēt ipi nō despabant s̃z uelut penitētes ueniebāt z discubebāt cū ihu et discipulis eius. forte iuitati i matheo. ut h̃ret socios in pñia. quos habuit socios i culpa: Et fm̃ glo. Pulchrū fuit p̃lagiū. qz q̃ apl̃s z doctor gētū erat futurus i p̃ma sua uersione. peccatiū gregē post se trahit ad salutē ut iā pficeret exēplo q̃ pficere debebat z ybo. Ubi crisost. Post cōprobata igit̃ fidē mathei. q̃ un⁹ ex publicanis fuit merito iā cū dño i cōuiuiū peccatores z publicani recubūt. Conueniūt autē publicani ad eū sicut ad collegā z hoīem eiusdē officij decoratus ei ingressu xp̃i. z gloriāns de pñia eius oēs eos cōuocauit. Xps̃ ēt q̃libz genus remedij exhibebat z non solū disputando. z p̃stādo sanitatū remedia uel arguendo emulos: sed ēt comedēdo. nō nullos errātiū dirigebat. inde nos iſtruēs: q̃ q̃libet opus et t̃ps̃ pōt nobis utilitatē afferre. sic nec publicorū p̃cipatōz uitauit. p̃pter utilitatē sequētez more boni medici. q̃ nisi saniē tāgerz a morbo nō liberaret. Uñ z Diero. Ybat autē dñs ad cōuiuiū peccatorū. ut occasōz h̃ret docēdi z sp̃ituales imitatoribus suis p̃beret cibos. Deniqz cū frequēter p̃gere ad cōuiuiū describat nihil refert aliud nisi qd̃ ibi fecerit. qd̃ docuerit ut z hūilitas eius eūdo ad peccatores z potentia doctrine eius i cōuersione penitētiū demōstraret. hec Diero. z nos eadē cā possum⁹ māducare cū peccatoribus ut alterius cā potius q̃ ñra agatur nō tñ cū usurarijs z raptoribus qz ea q̃ apponūē restituere tenent. Pharisei uē tanacitati iusticie legis z traditionū suarū adherentes: z miscōiam declinantes de hoc indignati murmurabāt. z hoc arguentes ad discipulos ihu dicebāt (Quare cum publicanis z p̃forib⁹ māducas z bibis m̃gr̃ ur) Quasi dicerent. Contrarius est legi hoc p̃hibenti et estis fatui qui talem m̃gr̃m sequimini. consuetudo detractorū est. loqui de alio nō in facie illius. Uñ qñ discipuli uidebant eis peccare alloquebant magistrū ut alibi: qñ uero magister. alloquebāt discipulos ut h̃ utrobiz tñ in magist̃z iniuriā irrogantes. qz error discipulorū ignominia ē magist̃roz. Sic hodie faciunt detractores. bona facta mēbrozū xp̃i om̃grātes. Dupliciter isti errabāt. qz putabāt se eē iustos. cū supbi essent z illos. reos cū iaz

penitēret similes phariseo qui se iustificabat et alios cōdēnabat. Uera iusticia compassionē h̃z falsa dedignationē. Solēt etiā iusti p̃foribus indignari. sed aliud ē q̃ agit̃ typo supbie aliud q̃ zelo discipline. His phariseis similes sunt qui traditōes suas preceptis dñi. z opib⁹ misericordie preponūt: collātes cū appetitu et exequentes cū diligentia. culicē suarū traditōnū. et deglutientes camelū mādatorū dei. ac mādāta maxīma. salutē necia: quasi amara cito exhaurientes. z p̃fēudo p̃ponētes. S̃z ip̃is fariseis murmurātib⁹ obulat dñi mīa puocās puocatores ad penitētiā. cuius cibis et potus et abulatio et oīa q̃ gessit. salutē seruiūt. cuius oīs actio ñra ē lectio z instructio. ac magister cuius linore sanati sumus. seipsum medicū ostēdens. p̃ discipulis suis respondit phariseis p̃mo p̃ rōnem: dicens. ((Non ē opus z operosus. i. necessarius ualētibus. i. sanis medic⁹.)) uerum est ad collatōz sanitatis. sed tñ ad conseruationē bene est necessarius. ((sed male habētibus z infirmis.)) z ergo familiaris se debet h̃re ad infirmos qui eo indigent. q̃ ad sanos q̃ non egent. Lū igitur xp̃e sit uerus medic⁹ aīarum. familiaris se debuit habere ad peccatores qui sunt infirmi iſfirmitate sp̃ituali. Quasi diceret. Uos sani estis reputatōne uestra iō opus non habetis uisitatione nostra. s̃z isti se iſfirmos reputāt z peccatores. Unde glosa iōdo uos declino: qz putatis uos nō idigere sed illos uisito qz penitēdo dāt locūz gr̃e. ubi (fm̃ Lri. Jonidit non mereri eos sanitatē celestē cōsequi qui sanos se. i. iustos eē putāt. medicinā domini respuētes: sed eos q̃ iſfirmitatē suā hoc est peccata propria cognoscentes. ac tota fide c̃r dētes medelā celestis gr̃e querūt. Ut enī (ait. August) nemo a deo fit firmus. nisi qui se a se ipso sentit infirmum. Deinde respondet eis se cundo per auctoritatē i. Osee inscriptam. ex p̃brando eis scripturā ignorantia: dicens. ((Lūtes autē discite)) a temeritate ur̃a recedēdo. discite ignorantie ur̃e subueniendo ((qd̃ est quōd̃ dic̃ dñs in Osee. Misericordiā uolo p̃ peccati dimissionem. z non sacrificiū p̃ olocaustorum oblatōz)) uñ i p̃uerbis ((Facer misericordiā et iudiciū magis placet dño quā uictime. Quasi diceret. Yte z diligenter cōsiderate illud q̃ scribit̃ i Osee. p̃pheta. qz si hāc cōsideraueritis scripturā iuenietis me facere secūdū ipsam. Misericordiā dolo potius sine sacrificio z cū cordis hūilitatē. q̃ sacrificiū sine miscōia z cū cordis elatione. Unde plus diligit deus peccatorem humilem qui sue infirmitatis conscius. penitēdo se gratie dei submittit q̃ iustum supbum q̃ de sua iusticia presumens alios cōdēnat. z misericordiam circa eos reprehēdit. Secūdum Lris. scribe z pharisei omnia peccata sua putabāt sacrificijs legis posse deleri. z om̃nē reliquā uirtutē cōtēnētes. i. sacrificijs totam sp̃e ponebāt. z iō dominus misericordiaz sacrificiō

prulit ut manifeste oñderet non p sacrificia legis, sed per opa misericordie peccatoꝝ delicta posse purgari. Ubi, glo. 'Nō tñ despicit de' sacrificiū, sed sacrificiū sñ miscōie. Sciebāt at pharisei sacrificia ut iusti apparerent corā populo, nec exercebāt opa miscōie, i. qbus pbat uera iusticia. Ubi et Rabanus admōet itaqz eos ut p opa sibi metipsis supne miscōie p̄mia acquirant: et nō cōtēptis paupm necessitatibus p oblatōz se sacrificioꝝ deo placere cōfidant. Uñ et tuū de misericordia exēplum eis pponit dicēs ((Nō enī ueni uocare iustos)) s. ad pñiaz sed tñ ad pficiēdū, et ut pficiant de v̄tute ad v̄tutē ((sed peccatores ad pñia)) ut corrigant p eā. Uel si ueni uocare iustos, i. eos q se iustos reputant q ignorātes dei iusticiā suā cōstitue re uolunt, qz si cōuertāt peccatores, iā nō sibi iusti uidentur, sed peccatores, i. peccata mala sua attēdētes, q se peccatoꝝ eē et medico ege re recognoscūt ac grē dei penitēdo se subiiciūt. Uel nō ueni uocare iustos qz nulli sunt iusti: sed peccatores qz oēs peccauerūt et egēt glia dei. Ubi Grego. nissenus, q. d. Adeo peccatores nō abhomiōz, q eorū tñ grā ueni. Nō ut mancāt peccatores, sed ut uertant et bōi fiāt. Uñ apls. ((Xps uenit i hūc mōm, peccatores saluos facere)) Ecce magna spes peccatorum qz ppter eos uenit dei filius i hūc mōm. Uñ et Augusti. Nulla causa ueniendi fuit christo domino, nisi peccatores saluos facere. Tolle morbos tolle uulnēra, et nulla est medicie cā. Sic uenit de celo magnus medicus, quia magnus p totum orbem iacebat egrotus, humanū genus. Uenit unus sñ p̄cō qui ples saluos faceret a p̄cō. Nō enī de celo traxerūt eum nra merita, sed nostra p̄cā. Ergo (ut ait Ambro) usurpatores iusticie nō uocant ad grām. Nam si grā ex pñia: utiqz qui fastidit penitē iam abdicat grām. Publicani quippe uocātur, qui uel publice sceleribus fedātur uel qui publica uectigalia seu tributa exigunt uel q ductores sūt uectigalium, seu fisci uel rerū publicarum, uel qui alijs publicis negocijs et actibus implicantur et seculi lucra p negocia sectātur, ut comuniter sñ cāpsores, et pecunia zū nūeratores ac alii huiusmōi et similes. Principaliter tamen qui uectigalia se tributa exigunt, dicuntur publicani a 'Publico rege romano, qui eos primo ordinauit, sic dicti. Et qz fm Grego, talia negocia uix aut nūqz sine peccato exerceri pñt ideo i hoc magna dei gratia pater que ex talib' Matheū ad statū apl'icū reuocauit. Oñditur at h i v̄bis et factis xpi, qd peccatores redeuntes sūt dulciter recipiendi, qz xps dulcē se exhibuit i receptione Mathei publicani. Uñ fm Hiero, ceteri euāgeliste pp uerecūdiā et honorē mathei noluerūt eū appl' lare noie uulgato, sed dixerūt leui, ipse at matheus (fm illud Salomonis) ((iustus in principio accusatorē sui)) matheū se et publicanum

noiat ut oñdat lugētibus nullū debere salutē despare si ad meliora uersus sit, cū ipse d' publicano i apl'm sit repēte mutatus, in hoc etiā instrumur qz peccata et defectus alioꝝ iqtum possumus celare et occultare debemus, ut nec v̄bo nec nutu ueniāt i alioꝝ nō tñ cogniōem sed nec suspitōem ac nosmetipsos accusare, et qz turpius ē i peccatis nostris exēplo mathei cōfiteri. Scdm Bedā, p mathei electionem et publicanorum uocationēz fides gētium expi mitur qui prius lucris mundi inhiabāt, et nūc spiritualiter a domino reficiuntur, sed per superbiam phariseorum inuidia iudeorū insinuat, qui de salute gentium torquentur. Uel matheus significat hominē terrenis lucris inhiatē quē ihs uider duz oculis misericordie respicit, et uocat eum uel p predicatōez uel scripture admonitionem, uel per internā inspiratōnem uel per tribulationem uel per quācūqz uiam aliā. Pōt etiā uocatio mathei ad apl'atum, significare uocationem hominis secl'ar' ad religionis statum, pharisei uero murmurātes homines maligni, religionis statui detrahentes, quib' bene dicitur ((euntes discite qd est misericordiam uolo et non sacrificium.)) opus enī magne misericordie est, p̄cōres ad pñiam uocare ((Tunc accedentes pharisei et discipuli iohis querebant a dño ihs: quare ipsi frequenter sed nō sui discipuli ieiunarent)) Pharisei enī frequenter ieiunabāt: cū quibus iohis discipuli adhuc i consuetudinibus iudaicis pmanebant. Sicut at prius pharisei ad discipulos accesserāt, ut apud eos magist' de confortio p̄cōrum i conuiuādo arguerent sic modo ad magist'z accedūt ut apud euz discipulos de ieiunioꝝ obmissione arguant, ut sic inter eos materia discidiij possit oriri. Isti in duobus deficiebant. Primo qz de sua abstinentia se iactabant, cum talia i secreto fieri debeant, secundo qz xps arguebāt ex defectu abstinentie in discipulis: defectum et errorem discipuloꝝ retorquētes in magist'z. Per istos qui de frequenti ieiunio se iactabāt et propter illud se discipulis xpi p̄ferebāt: significātur ypocrite, ppter apparentiā sue religiositatis alios contemnētes: dicentes illud cū phariseo ((non suz sicut ceteri hoim ieiuno bis in sabba to et c.)) ((Ihs autem confutauit eos et rōnabiliter excusauit discipulos)) tū qz corporaliter cum eis erat, tū qz rudes et nō p̄fecte inouati eēnt nec difficilia et noua sustinerēt, ponēdo ad idē tres silitudines, s. de nuptijs et sponso, de pāno et uestimēto, de utribus et uino. Uñ ait ((Nū quid possunt filij nuptiarum seu sponsi)) s. xpi sponsi ecclesie, hoc est discipuli de me et eccle sia per fidem geniti ((ieiunare seu lugere, quā diu cum illis est sponsus)) Secūdm Hiero, qdam est ieiunium expectationis, ut persona melius expectetur et sic in ueteri testamento ieiunabatur, et isto discipuli non indigebant.

qz iā pñtem xp̄z habebāt. Aliud est ieiunū ue
rationis. qz ordinat ad carnis refrenationē. et
disponit ad cōtēplationē quo q̄s ieiunat retrā
hēdo se a delectatōibus carnalibus. ut replea
tur spūalibus: et isto ē nō idigebant cū ad ta
les nō afficerēt delectationes et xp̄m pñtez ha
berent cuius pñtia et doctrina plus refrenauit
cōcupias illicitas i eis. q̄s ieiunij austeritas in
alijs et ideo ieiunare et lugere nō habebant q̄s
diu sponū p corporalē pñtiam cū spōsa esse ui
debāt. sed potius de spōsi gratulari pñtia q̄ pl^o
pficit q̄s corporalis abstinentia. Est et aliud ie
iunū q̄ ex plenitudine et pfectione cōtēplato
nis pcedit. q̄le ieiunū moysi i monte fuit q̄to
enī aīa ē i cōtēplatione magis eleuata tāto ē
pauitiori nutrimēto cōtēta. et tale ieiunū non
cōpetebat discipulis. qz adhuc erāt rudes et ip
fecti. Sz prius debuēr per caritatē spūfācti
inuari. q̄ factū est i die pēthecostes. qñ fue
runt p grāz spūfācti inuati et tūc debebāt
īcipe nouū modū uiuēdi. Deinde subiūgit. ((
Uenient at dies))) i. passionis et ascensionis ((cū
auferetur ab eis sponsus)) corporali pñtia ((et tūc
ieiunabūt)) ieiunio meroris i hūilitate tribula
tionis et illi dies luctus erunt et doloris. Unde
apls ((In fame et siti et ieiunijs multis)) Unde
et Augus. Quasi diceret. Tūc desolabunt. et in
merore et luctu erūt. donec eis p spūfāctum
gaudia et cōsolatoria retribuā. Scōz Bedā
notandū hūc luctū absentie spōsi nō nunc tñ
.i. post mortē resurrectionēq̄ eiusdē spōsi. sz et
aīa icarnationē illius p torū huius seculi tpus
esse celebratū. Priā q̄ppe tpa ecclesie aīa vgi
nis partū sanctos habuere. q̄ desyderarēt icar
nationis xp̄i aduētū. Ista vō tpa ex quo ascē
dit in celū sanctos hñt q̄ desyderēt eius mani
festatōz ad uiuos et mortuos iudicādos. Neq̄
h. desyderabilis ecclesie luctus requieuit aliq̄
tulū. nisi q̄diu h cū discipulis i carne uersat^o
ē hec Bedā. Et lz hoc d pñtia sua corporali xp̄s
dixerit: moraliter tñ dies quibus auferi nobis
xp̄s sunt dies culpe. qñ a domo cōscie excludi
mus uerū sponū aīe xp̄m. et introducimus adl^o
teratē diaboli. et tūc ieiunamus et cāremus ci
bus. Sed cū auferi a nobis spōsus. p mortale
peccatū tunc ieiunādū ē nobis p pñie affectū
et luctū. Qñqz ē sponus se subtrahit ut auidi
us reuocet. et fortius teneat: et tūc cōtinuis d
syderijs et suspirijs est reuocādus qz q̄diu spon
sus nobiscū est. et i leticia sumus. nec ieiunare
nec lugere possumus. Unā Amb. Ieiunant iī
q̄bus abest xp̄s. qui honorū meritorū copijs e
gēt. At vō cui uirtus sua uoluntate sufficit. qz
sua domo recipit xp̄m. cōuiuium magnū exhi
bet hoc est bonoz operum spiritale cōuiuiū
quo diues ppl̄s eger. paup epulat. Nemo tibi
xp̄z pē auferre. nisi te illi ipse auferas. Non
te auferat iactātia tua. nō te auferat azogā

tia. hec Ambro. Spūaliter aīa sponsa ē cū
qua xp̄e eē desyderat. Iste sponsus hē oēs adi
tiones desyderabiles i spōso. Quia ditissimus
alioqui spōsā suā nō dotaret. unī i puerb ((Ne
cū sunt diuitie.)) Quia sapiētissimus alioquin
torū dissiparet. Unā apls ((In quo sunt oēs the
zauri sapiētie.)) Quia pulcherrimus alioqui spō
se discipliceret. Unī i psal. ((Speciosus forma
p̄filijs hominū)) Qz nobilissimus. alioqui cōtē
nereē. Unī sapiētie. ((generositate illi^o glificat
)) Quia potentissimus. alioquin opprimeretur
Unī eccl. ((Un^o ē altissim^o creator.)) Quia op
imus. alioquin nō diligereē. unī in Lañ. Dilec
tus me^o et electus ex milibus. ((De his oibus
apostolus ad Heb.)) locutus est nobis i filio ((
ecce notabilitatis excellētia)) quē cōstituit he
redē uniuerforū ((ecce diuitiaz affluentia.)) p
quē fecit et secula ((sic mira. ecce mirabilis fa
pientia)) q̄ cū sit splendor gr̄e. ecce forme ele
gātia ((portās oīa uerbo uirtutis)) ecce ifinita
potētia. ((remissionē p̄cor facies)) ecce boni
tas imēsa. Talis sponsi sponsa. talis sponsi filij
nō hñt lugere. q̄diu sponsus est cū illis. Et
nota qz xp̄s qñqz uocat se dñz qñqz p̄ez qñqz
sponsum. Unī Grego. Qñ uult timeri. dñm. qñ
honorari p̄em qñ amari sponsum se noīat do
minus Attēde ordinē ex timor. n. solet. pcede
re honor. ex honore amor. Unī et Bez. Si ego
dñs ubi est timor meus. Si ego p̄r ubi est ho
nor meus. Sed si se spōsum exhibeat puto qz
mutabit uocem et dicit. Si ego sponsus ubi
ē amor meus. Exigit ergo deus timeri ut dñs
honorari ut p̄r et ut sponsus amari. Quid i his
prestat quid eminet. Nempe amor. Absqz hoc
et timor penam habet et honor non habet gra
tiam. Seruilis est timor quādiu ab amore nō
manumittitur. Et qui de amore non uenit ho
nor. non honor sed adulatio est. Et quidem
soli deo honor et gloria. sed horum acceptabit
neutrum deus si melle amoris cōdita non fue
rint. Is per se sufficit. Is per se placet et prop
ter se. Ipse meritū ipse premium ē sibi. Amor
p̄ter se nō req̄rit cām non fructū. fructus eius
usus ei^o: hec Bez. et ut idē Bernar. dic aīa spō
sa dei dī. qz dōis gr̄ ap̄ subarrata qz casto amo
re illi sociata. qz prole uirtutum secundanda.

Deinde ponit scđam similitudinē. qz ((nemo
)) sapiens et discrete operās ((assumit. uel imit
tit)) et iserit ueteri uestimēto assumentū uel cō
misurā)) i. particulam seu supplemētū ((panni
rudis)) i. nodum usitati. qz in nouitate ē spissi
or et rudior. ((Nouū enī tollit plenitudinē)) i.
uniformitatem seu pulchritudinē a uestimen
to et facit difformitatē: et ppter pondus suum
rūpit uetus. et facit in eo scissuraz seu rupturā
maiores. Lōmisura quippe idem est qz iunc
tura seu particula que mittitur cūz alia dicta
a cō quod est simul et mittere. quasi simul mit
tere. illa enim q̄ cōiungunt simul mittuntur.

Deinde ponit terciam similitudinē. quia

nemo sapiens et discrete agens. ((mittit uinum nouum in utres ueteres.)) q̄r tūc ē i ebullitōe et utres ppter uini fortitudinem rūperūt et uinum effūderūt. et nemo bibēs uetus uinū statim uult nouū ppter consuetū ueteris usum. Sic a simili hominibus ueteri cōsuetudie imbutis et de nouo cōuersis. nō expedit statim grauez abstinētiā imponere. q̄r difficile est assueta relinquere. Ex oībus his silitudinibus cōcludere uult m̄gr bonus. q̄ discipuli sui adhuc q̄i nouicij. nō debeant austerē cōtinuare ieiuniū sed postea ieiunaret cum essēt magis solidati et innouati per sp̄m s̄ctum. Ex his etiā uult cōcludere. q̄ noui cōuersi non sunt nimis per p̄niam onerādi. ne ppter nimiam austeritatē despēnt et totū dimittāt. et ea q̄ sunt p̄fectionis magne nō sunt hoībus ipōnēda. donec spolia ti fuerit ueteri uita. q̄r hoībus de nouo cōuersis opa i consuetū sūt difficilia et dura: sed paulatim assuefaciēdo efficiunt facilia et suauia. Qui ergo uult aliquē ad uirtutes et p̄fectionē iducere pua q̄dā d̄z primū suadere emēdare et sic gradati ultra p̄cedere. Un̄ Lri. Hoc aut̄ dixit regulā dās suis discipulis. ut discipulos ex uniuerso orbe terrarū cū mansuetudine suscipiant. Itaq; neq; nos oīa ab oībus expectāus i p̄hemis sed q̄cunq; possibilia sunt. et uelociter et ultra icedemus. hec Lris. Vnius loci memor d̄z eē q̄libet cōdēs decreta uel traditōnes. et ē confessor ipōnēs p̄niam penitētibz. Melius ē enī exēplo dñi p̄niam leuē et tolerabile alicui iniungere q̄ impleat: q̄ graue et ipōnabile que nō impleta. oneratus reus cōstituatur. Melior ē leuis penitētia hilariter pacta quā grauis i angaria et reiecta. Ita ē de sn̄a danda. ita de decreto pmulgādo: ut sp̄ miscdia et lenitas sup̄ exalter iudiciū et austeritatē. Oīo

Om̄ine ih̄u xp̄e q̄ multis modis me uocas et admones ut seq̄r te: tu diuina inspiratione cor meum accēde. ut te uocātem seq̄r tua ḡa: nec aliquid me separet a caritate tua. Da mihi ut de sc̄is cogitatōibz meditātōibz. et affectionibus bonisq; operibus et uirtutibus tibi fuiam: et uiuius ex magna delectatōe et deuotōne mētis exhibeam. Et qui miscdiam uis potiusq; sacrificium. et uenisti uocare p̄ctores magisq; iustos. p̄ra mihi miso p̄ctori. ut i me tuam misericordiam me rear clementer expiri. Amen.

De electōne duodecim ap̄loz. ca. xxxij.

Inde postq; dominus p̄les discipulos uocauit ((uidēs turbas)) sequentes dimisit eas. et a strepitu recessit. Ascenditq; i mōtem thabor solus orare. q̄r qui bene orat mētem sursum leuat a terrenis. cui etiam necessaria est trāquillitas corporalis. Dic mōs ē i campo galilee. i cuius descensu et pede on̄di locus ubi Melchisedech obuiat abrahā. accede regum reuerenti. et ad radicem eius fluit

torrens cyson. In hoc monte fuit abbacia nigrorū monachoz sub metropolitano nazareo a qua ciuitate contra orientē ipse mōs distat quarto miliario. Uel secundum quosdā ascēdit i quēdam mōtem alium. supra mare galilee situm ((Et erat p̄noctans in orōne dei)) nō seculi nō p se tanq; infirmus et indigens: sed p nobis tanq; pius et clemens. Quedā enī orō ē dei ut p sp̄ualibus et ueris bonis cōsequēdis. Quedā est seculi ut p terrenis cōferēdis. q̄ ē et diaboli si ex cupiditate fiat. Quedā est tantū diaboli p carnalibus desyderijs implendis. Ubi Ambz ((Et erat inquit. p̄noctans in orōne)) Sp̄s tibi datur forma p̄scribit quam debes emulari. Quid enī te p salute tua facere opōtet. q̄i pro te xp̄s i orōne p̄noctat. Quid te fare cōuenit cū uis aliq̄d officiū pietatis adoriri q̄i xp̄s missurus apostolos orauit prius. Et solus orauit. nec usq; alibi (si non fallo) orasse cū ap̄lis reperiit. Ubiz solus obsecrat dei enī cōsiliū hūana uota nō capiunt. nec quisq; intēriorū pōt eē p̄iceps cū xp̄o. Unde et Ber. Tu iquit cū oraueris intra icubiculū tuū. et clauso ostio ora. Et q̄ dixit: fecit. Solus in orōne p̄noctabat non modo abscondens se a turbis sed nec ullum quidem discipulorum nec ullū domesticorum admittens. Denique tres se cum intimis sibi adduxerat. cum uliro pperaret ad mortē. auulsus est ab ip̄is orare uolēs Ergo et tu fac silt. q̄i orare uolueris. Unde et Lris. Exurge igitur et tu intempeste noctis. purior est tūc ip̄s anima. ip̄e tenebre. silentium nimium p̄nt sufficienter ad cōp̄ctionem pducere. Tunc non uexat inanis gl̄a. non accidia et ocitatio occupat. non sic ignis ferri seq̄strat rubiginem. uelut noc̄na orō eruginem p̄ctoz. Que de die solis estus p̄cussit. nocte refrigeratur. quēlibet rorem sup̄at nocturne lachryme. contra concupiam ualent et quēlibet tumorē Si uero predicto rore non foueatur homo. arefcit sub die. Quapropt̄ ores noctu. et or̄nde q̄ non solum ad corpus nox p̄tinet: sed etiā ad aīam et. hec Lrisost. Qui ergo deum orando q̄rit. exurgentem strepitum uitiorum. p̄mens ad sn̄piora p̄grediatur. et ad uerticem sublimioris curie ascendat. ut exteriori cessante tumultu in quodam mentis secreto p̄nterna desyderia silenter cum dño loquatur. Lupienti enī. cum deo loqui et cōsolatōz diuinum p̄mereri. expedit solitudinem querere. et consolationem humanam relinquere. Cuius exemplum habemus in Iohanne euan. qui quantum in solitudine p̄fecerit et lucratus sit pene oībus notū ē In pathmos. n. insula exilio relegatus. et consortio hominum destitutus: cōsolatōz angelorum p̄meruit et apocalis: quā ei dominus p̄ statu ecclesie: p̄ntis. s. et future fructare dignatus est: propria manu scripsit. unde Beda. Hi stozia nota est. ic̄hem a Domiciano cesare pp̄ euangelium in insula relegatum. cui tunc con

grue secreta datū est celi penetrare cuz certa terrarū spacia negabat excedere. Et similia repiuntur de pluribus alijs. q̄ modico tpe pl^o lucrati sunt soli. q̄ toto tpe suo lucrati fuerit. comitatu. Qñ at xps orat theoricā. qñ docet practicā uitā iformat. ne q̄s p cura pximi a cōtēplationis studio torpescat. uel p studio dīne cōtēplationis q̄uis superior sit pximi. cuzā ne gligat. Un̄ Ansb. Regnū dei pdicando dieb^o cū ppo cōmoratur z cōsuetes turbas miraculis z v̄bis edificat. noctibus montē frequētant ofōibus uacat. admonēs p cōgruētia tps. nūc pximis iter quos uiuimus v̄bis z exēplis pmo dolo nro uite ualet dōmōstrare. nūc solitudinē mētis adeūtes. z uirtutū mōrē ascēdentes dulcedini supne cōtēplationis ībiare. et itentōm nram īfatigabili affectu ad supna dirigere. Huic illud Bez. consonat. quo de se et sibiipi dicebat. ((Uenite ascēdamus ad mōrem dñi. z ad domū dei iacob. z docebit nos uias suas)) intentōes: cogitatōes: uoluntates z affectōes z oīa ītiora mea. Uenite ascēdam^o i mōrē dñi in locū ubi dñs uidet uel uī. Cure solitudines anxietates pene expectare h cū azino corpe isto. dōec ego cū puero. i. itelligētia usq; illuc pperantes. reuertamur ad uos. Reuertemur enī ad uos z heu reuertemur q̄ cito. ((Et cum factus esset dies: uocauit dñs ad se discipulos suos)) (forte adhuc dormiētes) ((z elegit ex ip̄sis. xij.)) seu fecit statuēdo ut essent. xij. cuz illo magis principales quos z aplos. i. missos. s. ad pdicandū regnū dei noīauit. Prius q̄dem uocauit eos ad discipulatū sed mō ad aplatū. Cōsidera h q̄ xps aplos electurus orabat pl̄re: q̄ erat pnoctans i orone. et sic diutina. et nocturna orone phabita elegit aplos p hoc oñdens q̄ p̄motioni prelatorū i ecclesia dei dō bent ofones deuore p̄mitti. z q̄ ip̄si p deuotas orones z non p inductōes et p̄missiones sūt eligendi. Unde glosa. Dñs i montem ascēdēs ad se uocat et eligit quos uult. quia nō illorū electionis et studij sed diuine erat dignatiōis z gfe. ut in aplatum uocarent. unde ait. ((Nō uos me elegistis sed ego elegi uos)) Ergo hūa num studium. ut p̄cum humanay pecunie q̄ stus generis z h^o mōi excludit dñs ab electōne plati. ut i ea currat sola gfa diuina ppter quā tm̄ z p quaz debet quis eligi. Un̄ in psal. Ascēdunt mōres z descendūt cāpi. i. locum. s. prelatōis. quē fundasti eis. nō pecunia. nō carnalis affectus: sed sola gratia z electō canonica. q̄ hodie ad p̄ncipem ecclesie multipliciter corrūpitur. non sūi magna dī offēsa. Per hoc at q̄ aplos instituit i monte: significauit quod ep̄i aplos successores. i. supiori gradu sūt ecclesie. Unde dicunt ep̄i ab epy q̄ est supra et ycopos intentio. qui supra gregem dñicum debent ītendere: ut eum ad supna ualeāt dirigere. Sz heu multi ex eis inferiores in ope sunt. et nec sibi nec alijs p̄sunt: et sic nomen sūi ze tenent

Sicut autem in uocatione fuit cōmenda tio gratie: sic i numero congruentia figure. Nā duodenarius aplos numerus: in multis est. figuratus. Isti enim. xij. apli sub figura loquēdo. sē primo duodecim p̄iarche totum pplm xpianum spūaliter generādo. secundo. xij. uiuentes fōtes i helym doctrinis suis ecclesiam z mundum irrigādo. tercio. xij. lapides p̄cio si in ueste pōtificiali. exemplis sc̄is ecclesiam adorando. quarto. xij. panes supra m̄sam pro positionis. animas uerbo uite reficiendo. qui to duodecim p̄ncipes tribuum. p̄cepta salutaria. pmulgando. et ecclesiam salubriter guber nando. sexto. xij. exploratores terre promissio nis futuram uitam p cōtēplationem inquirēdo. et postea deuotis anuciādo. septimo. xij. lapides de iordane sublati mōi fluxū cōtēdō octauo. xij. lapides altaris. xpi sacrificiū in se portando. nono. xij. uituli dñi imolati. p xpo martyriū sustinēdo. decimo. xij. boues sub mari eneo. baptisimi ḡam predicādo z m̄strādo undecimo. xij. leūculi i throno salomonis tyzā nos mōi uicēdo. et obstinatos cōmīatōe penarum inferni terrendo. duodecimo. xij. ph̄e dō futuro tpe ecclesiā admonendo. tredecio. xij. hore diei. uite xp̄iāe tpa ordinādo q̄rtodecio. xij. pōte citatis. p̄fate clauū regnū celorū aperiēdo. quindecimo. xij. fudamēta ciuitatis. ecclesiā meritis z p̄ciibus sustēdō. sexdecio. xij. stelle i corona spōse. ecclesiā doctrinis et miraculis illustrando. Scdm Bedā ēr hunc numerū aplorum instituit certa cā misterij. ut. s. mō di salutē quā uerbo pdicarēt. suo quoq; numero cōmendarēt. Ter. n. quatuor. xij. faciunt. z toridem apli ad pdicandū missi sunt. q̄ p eos fides sancte trinitatis in quatuor mundi partibus predicanda erat. ut quadratum orbem fi de sancte trinitatis insignirent. Unde et dō ciuitate sancta i rlm descendēte de celo a deo scriptum est. q̄ erāt ab oriente porte tres. et ab aquilone porte tres. z ab austro porte tres z ab occasu porte tres. Ubi figurāliter oñde batur q̄ pdicantibus aplis ap̄lorumq; succes soribus cūcte per orbem nationes i fide sc̄e trinitatis ecclesiam eēt ingressuri. Secūduz. Piero. fecit ut essent duodecim. ut sint ip̄si su per thronos duodecim. iudicātes. duo. tri. isrl. Uel cum duodenarios cōstet ex duplici sena rio. qui est numerus p̄fectionis: significare uoluit. q̄ duplex p̄fectio. s. uite z sc̄ie. siue operis z sermonis debet esse in his qui. hnt aplicum officium. Noīa autem apostolorū quos ele git sūt hec que sequuntur. ((Simon)) quē post conuersionem cognominauerat petz. ((z andr̄e as fr̄ eius)) iacobus zebedei. s. filius. ((z ioh̄s fr̄ eius)) imposuit his duobus noīa bonarzes. i. filii tonitruū: q̄ sepe audierunt terrificaz uo cem z tonitruum. patris p nubes de filio tonā tis. ((philipp^o et bartholomeus. thomas z matheus publicanus. iacobus alpei)) s. filius qui

et iacobus iustus propter sanctitatem uite .et minor q̄r posterior i uocatōe .et fr̄ dñi propter similitudinē est uocatus ((z symon chananeus fr̄ eius)) a chana uico seu uilla galilee .q̄ . z zē lotes ē dictus chana ei zelus z chananeus zē lotes .i. emulatoz dñi ((z thadeus silf fr̄ eius q̄ z iudas iacobi)) s. fr̄ est uocatus ((et iudas schariotes)) a schariote .i. uico iudee i quo ortus ē no iatus. Dic iter ap̄los eligitur .ad ostendendum pphēciam dō esse cōpletam .qua dñs ihs tra dendus p̄ disciplm̄ p̄dicatur .et ad excusatiōnē bonoz q̄ in cōgregatiōe eorum aliquis ma lus repit̄ur. Un̄ Auḡs. Non audio mihi arro gare q̄ domus mea sit melior cet̄u apostolor̄. Item secundum eundem Auḡs. ut ipso malo u tens bene z sue passionis implezet dispositum . z ecclesie sue tolerandorum malorū preberet exemplum. Insuper secundum Ambro. Proī de eligitur .ut ostēdatur .q̄ magna est ueritas quaz nec aduersarius minister ifirmat .uoluit deferi .uoluit p̄di .uoluit ab apostolo suo tradi ut tu a socio proditus .moderate feras tuuz er rasse iudicium perisse beneficiuz. Item secundum Theophilum .ut discamus q̄ de n̄ repel lit aliquem propter futuram malitiam .sed p̄pter presentem uirtutem dignum habet. No minat autem apostolos proprijs nominibus . ut pseudo z falsi apostoli qui futuri erāt exclu derentur .et ab omnibus uitarentur . nec quis quam auderet alium iscribere cathologo apo stolor̄. Item ut tam nomina apostolorū q̄ sibi credentiuz ostenderentur scripta esse in libro uite. Combinat uero eos .ac duos et duos no minatim exprimit .in signum mutue dilectiōis et approbationis iugalīs societatis. Itemque ut mutuo se iuuantes essent fortiores .et insu per contra dolum in fidei confessione et cōtra conflictum in tormentorū toleratione. Ut au tem dicit Auḡs. elegit hos discipulos quos et a postolos nominauit .humiliter natos .in hono ratos illustratos ut quicquid magnum esset et facerent .ipse in eis esset et faceret. Un̄ z Am bro. Similiter aduerte celeste consiliuz. Non sapientes aliquos non diuites .nō nobiles .sed piscatores z publicanos quos dirigeret .elegit ne traduxisse prudentia .ne redemisse diuitijs ne potentie nobilitatisq̄ auctoritate traxisse a liquos ad suaz gratiam uideretur . ut ueritatis ratio non disputationis gratia preualeret hec Ambro. Ad montana ergo dominus conscē dit ut a turbis recederet et quiete oraret .z fa miliariter apostolos eligeret z instrueret ut et turbas ad altiora traheret .sed turbis ascende re non ualentibus sequuntur discipuli eius. Uoluit etiam docturus in montem ascendere ut altiora precepta daturus de altis ea predi caret. Et qui minora legis precepta filijs isra el i monte dederat maiora discipulis euangeli cis in monte dare uoluit ut se eundem deum . ostenderet qui legem z euangelicam uitam d̄

dit. Post electionem itaq̄ apostolorum uolu it eos de opibus p̄fectōis instruere .q̄r ad ḡdū maiore p̄moti d̄bet cognitionē maiore h̄re .un̄ Beda. Distice mons ille i quo apostolos ele git dñs altitudinē designat iusticie q̄ instruendi erant z quam predicaturi hoibus. Nam q̄ missurus erat eos ad p̄dicandū euangeliuz re gni celestis merito per sublimitatē loci in quo electi sunt .amonere uoluit eos non i infirmis desyderijs ai dissoluere sed ad superna d̄syde randa z querenda sp̄ errigere debere. Sic ēt legē daturus priori populo suo in monte appa ruit .de mōre que agēda essent innotuit. Un̄ z glo. Ascendit quippe mons in montē . ut altō ra v̄tutum culmina doceret . z ecclesiaz sup̄ q̄ sedet p̄dicans p̄ceptū dñi sublimius erigēdam ostēderet . quā eadē doctrina usq̄ ad finē seculi plenius erudiret. Quāuis ergo ibi docere pote rat ubi erat .i. montē tñ ad predicandum ascē dit .i. signum q̄ in montem z altitudinēz uirtu tum debet ascendere qui predicare uult . z iu sticiam dei docere. Unde Criso. In ueritate consistere debet . qui iusticiā docet z audit ne mo enim pōt in ualle stare . z de monte loqui. Ubi stas inde loquere . aut unde loqueris ibi sta. Si animus est in trā q̄ de celo loq̄ris . si d̄ celo loq̄ris i celo d̄sis. Et si iusticiā facere n̄ uis quomodo magistrū iusticie audis. Ut qd̄ magistrum uocas . cuius non uis esse discipul̄. Unde Richar. Qui autem docturus discipu los in montem ascendit hoc nobis insinuat . q̄ qui sacre doctrine uerbuz dispensat non i ual le prauī operis non in cāpo effrenate dissolutō nis consistere debeat sed in montem sp̄ualis conuersationis per exercitia nirtutum z echi bitionem bonorum operū ascendat sicut scrip tū est. Super montem excelsum ascende tu q̄ euangelizas syon.

Oratio.

Om̄ne ih̄u x̄pe qui propter iestimabi lem misericordiam tuam in mūdūz ue nisti . ut peccatores ab errorib̄ ad p̄tē tētiā reuocares z ex his quam plures digna tus es eligere in tuos secretarios et discipulos speciales reuoca misericors deus . me miserūz peccatorem errantem . āplectere redeūtē s̄for ta dolētē istrue ignorantē . ac tandem me (lz in dignum) cum discipulis tuis admittens . totali ter a desyderio terrenorum leues . z mentēz oī no ad celestia transferas ut audiam et intelli gaz uerba tua z ope compleā uniuersa. Am̄.

De sermone domini in mōre . et primo d̄ oc to beatitudinibus.

Capitulū. xxxiij.

Qst hec dominus ih̄s fecit s̄mo nem pulcherrimum z copiosum quem (ut dicit Auḡs) si quis pie so brieque considerauerit . inueniet in eo quantum ad mores optios pertinet . perfectum uite xp̄iane modūz . z istū sermonem omnibus preceptis . quibus xp̄iana uita inforatur esse perfectum. Hunc sermonē

Matth. & Luc. uarie narrant. & ob hoc quidā dicunt dominum prius sermonem fecisse discipulis tantum i supercilio montis. sedendo per modum doctoris. & hunc narrat Matheus: & post i latere montis communiter turbis & discipulis alium similem stando per modum predicatoris. et hunc narrat Lucas. Alij uero dicunt dominum primo sedisse cum discipulis i supercilio montis et electis. xij. descendisse ad aliquam planiciem in latere montis eiusdem et ibi unum sermonem simul turbis cum et discipulis habuisse: quem uterque euangelista narrat diuersimode. eadem tamen rei ueritate. Sed primum consequēti tenetur. & ueritati magis consentire uidetur. Et ex hoc inoleuit consuetudo in ecclesia quod quando fit sermo turbis & secularibus stat predicator. ut in uitanis ad pugnam & operationem: quādo clericis & religiosis sedet ut inuitans ad quietem & contemplationem. Proponit autem dominus ihs in principio sui sermonis octo beatitudines seu uirtutes. et subnectit premia singulis beatitudinibus. seu uirtutibus cōsidentia. Unde ponit ibi aliquid per modum meriti: puta. beati &c. & aliqua per modum premij: puta. qm̄. &c. primum ei prinet ad beatitudinē meriti. s3 uero ad beatitudinē premij. Sed qui desiderat cōsequi premij: studeat pmo habere meritū. Uñ Aug. Nemo quippe iueniri pōt. qui beatus eē nolit. Sed o si homines quō desiderāt mercedē: sic opus mercedis nō recusat. Quis nō alacriter curat cū ei dī beatus eris. libēter audiat & cū dī. si hec feceris. Non recusetur certamen. si diligitur premij: & accēdatur animus ad alacritatē opis cōmēdatione mercedis. hec Aug. Beatitudo quippe dicitur dupliciter uno modo in spe sicut habetur in uia. alio modo in re sicut habetur in patria. Beati sunt ergo excellētes in uirtute beatitudine uie per gratiam beatificandī. beatitudine patrie per gloriam. Uel s3 Aug. non inde beati sūt quia pauperes spiritu sed quoniam ipsorum est regnum celozū & ita de alijs suo modo. Docebat ergo eos dicēs. ((Beati paupes spū)) i. uoluntate & electione. non necessitate uel simulatione ((qm̄ ipsorum ē regnū celozū)) q̄ est premij cōsidentēs merito eorum. Ubi sciendum. q̄ paupertas sp̄s sumitur h̄ pro abstinentia ab amore mundi id est ab amore eorum que in mundo sunt. et que amator mundi complectitur. et sic est plenaria oim delectabilium abdicatio omnes delectationes q̄ sunt i diuitijs. delitijs & honoribus cōtemnēs. Et ideo beatitudo ista potest itelligi dupliciter uno modo pro contemptu diuitiarū & carnalium uoluptatum. scđo pro cōtemptu sui & proprie excellētie. ut etia3 bonus se inutilem & ceteris reputer inferiorem. Contempt⁹ autem diuitiarum nascit ex contemptu sui: qui enim ueraciter & humiliter ppter deum se contemnit: tpa lia que ppter se sunt facilius etiam cōtemnit

nec magno precio exteriora estimat. qui se interius nō curat. Sic ergo paupertas sp̄s implicat uirtutem uoluntarie propter christum egestatis & etiam uere humilitatis. Et secundum utrumque intellectum hec beatitudo p̄mum tenet locum. Secundum primum quidem intellectum. quia paupertas est prima p̄fectio uolentium sequi christum. et totius spiritalis edificij fundamentum. Non. n. potest expedire sequi christum paupertatis speculū qui oneratus est rebus temporalibus. nec est liber sed seruus. qui animi affectionem subijcit istis rebus transeuntibus eius enim rei q̄ affectuose diligo: me seruum sponte constituo. Et ideo nihil est amandum nisi ipse deus uel aliud propter deum. Unde Ambro. Primam beatitudinem ac uterq; euangelista posuit ordine enim prima est & parens quedam generatioq; uirtutū. Quia qui contempserit sc̄laria ipse merebitur sempiterna. Nec potest quisq; meritum regni celestis adipisci qui mundi cupiditate possessus emergendi non habet facultatem. Similiter quo ad intellectū secundū quia humilitas opponitur initio omnium uitiorum. s. superbie que iter omnia uitia tenet p̄ncipatum. Unde Aug. Recte h̄ intelliguntur pauperes spiritu humiles et timentes deū. i. non habentes inflantem spiritum. Nec aliud de omnino incipere oportuit beatitudinem. Sic quidem peruenitur ad summam sapientiam. Initium autem sapientie timor domini. quoniam & a contrario initium omnis peccati superbia scribitur. unde & Lris. Sicut cetera uitia deponunt ad inferos (sed maxime superbia) sic uehūt uirtutes ad celū. maxime at humilitas hec Lris. Cupidi ergo & supbi appetant. & diligant regna terrarum. beati autem pauperes spiritu. i. spiritali uoluntate uel sui reputatione quoniam ipsorum est regnū celozū. nūc in spe & in futuro erit in re. Et bene premij merito respondet. ut indigentie et humiliatio ni copiositas et exaltatio succedat. In regno enim intelligitur omnimodo sufficientia & excellentia. que bene promittitur in celis qui talia contempserunt in terris. Deinde sequit̄ secunda ((Beati mites quoniam ipsi possidebat terram)) Post paupertatem sequitur mititas. qui enim pauper est. multis lacescitur iniurijs: et ideo necessarium est quod sit mitis uel mansuetus quod idem est secundum rem sed diferunt nomine. Mitis enim est qui alium non offendit. mansuetus q̄ se offendentes tolerat. Unde mansuetus dicitur quasi manu assuetus. cui facile est sustinere. non malum pro malo reddere: mitis uero qui nulla animi accensione turbatur. s3 iugiter in ai bonitate pseuerat. Et fm hoc mitis dī i affectu māsuetus i affectu. Mitis q̄ fm rē sē hoies māsueti modesti: & huiles. i. s. de simplices. & ad oēs iniuriā patiētes: q̄ nullā amaritudiez ai sentiūt

et cum irritati fuerint nec cogitant facere malū
nec faciūt. cedūt improbitatibus et nō resistūt
malo. sed nūcūt malū ī bono. Et uer̄ beati mi-
tes qm̄ ipsi possidebūt terrā. s. duplicē. i. corpis
pprii q̄ gerūt paradisi q̄ querunt. terrāz īquā
corpore pprii. qz mites habent dñum sui. sed
non iracūdi. qz non subiiciunt sēsualitatē rōi.
Item terrā paradisi. mites. n. quiete et pacifi-
ce possidet dñs in terra morientū. et ideo lege
uicissitudinis mites possidebunt dñm in t̄ra ui-
uentū. Et fm̄ glo. qm̄ seip̄os in presenti possi-
dent hereditatē p̄ris in futuro possidebūt. ubi
Aug. Tunc uere possidebis terram. qm̄ īheris
ei q̄ fecit celum et terrā. Hoc ē ei esse mitē non
resistere deo tuo. Ut ī eo q̄ bene facias. ipe ti-
bi placeat nō tu tibi. In eo at̄ q̄ mala iuste pa-
teris. ipse tibi nō displiceat. sed tu tibi. Neqz ei
parū ē qz placebis ei. displicēs tibi. Displicebis
ei ei placēs tibi. Dec Aug. Rixēs ergo īmites
et dimicent p̄ terrenis et tpalibus rebus: beati
autem mites. qm̄ ipsi hereditate ac īmobilitate
et solide possidebūt terrā eterne beatitudinis.
Ad hoc enim hōies feroces mouent guerras et
lites sequētes motus irascibilis. ut quasi securi
possideant terrā deuictis inimicis et ideo illis q̄
sunt totaliter q̄tati a motibus irascibilis be-
nī p̄mittitur possessio pacifica terre uiuentium d̄
qua pelli nō possunt ab aduersariis. Significat
enī terra (fm̄ Aug) q̄ndam soliditatē et stabili-
tatem hereditatis p̄petue. ubi aīa p̄ bonum af-
fectum tāqz ī loco suo req̄scit. sicut corpus in
terra. et ideo cibo suo aliter sicut corpus a terra
Aīa ē requies et uita scōrū. Si ergo (ut dicit
Beda) celozū regnūz pauperibus et terra miti-
bus p̄mittit qd̄ sup̄bis et cōtētiōis nisi īfern⁹
relinq̄t. Deinde sequit̄ tertia (Beati q̄ lugēt
qm̄ ipsi solabūt) Dec tertia bēitudo recte p̄ri-
am seq̄tur et fm̄ post cōtemptum nāqz mīdi p̄r
paupertatem. p̄ q̄ierē mentis p̄ mansuetudinem
uacans hō sibi cōsiderans statum suū. nihil īue-
nit nec ī se nec ī alijs nisi miseriam luctus et fle-
bile. et ideo incipit lugere. Et at̄ lugendum nō
p̄p̄ tēporalia damna. sed p̄ spūalia detrimēta.
Et uere beati q̄ lugēt. qm̄ deus eos cōsolando
oēm lachrimā ab oculis eoz absterget. Unde
Ber. Felix lachrima. q̄ manu pij dñi meret̄ ab-
stergi. Ut dicit. Maximus lachryme ueniaz nī
postulant et tñ merent̄ cāz nō dicūt. et tñ miseri-
cordiam cōsequūt. qz fm̄o interdūz nō totū pro-
fert negociū. lachrima vō totū p̄dit affectum.
Cōsolabūtur at̄ lugentes et h̄ et ī futuro. In p̄ri-
ti ei cōsolationes spūales cōsolante spū sancto
q̄ pacitus. i. cōsolator dicit̄ recipiunt penitētēs
Cōsolabūtur et ī futuro cū ad gl̄iam p̄ducen-
t̄ ubi gaudium et letitiā obtinebunt. qz fm̄ L̄ris.
huiusmodi luctū dñs p̄petui gaudij cōsolatione
openfat. Ut at̄ dicit idē L̄ris. Lugendū ē et uer̄
lugendū p̄ntis uite t̄ps. in quo tātā malozū la-
bem tātaqz quotidie uidemus flagitia cūmula-
ri que si uelis cōsiderare p̄ singula nūqz te pote-

ris a lachrimis t̄pare. Et ei siqz extrīsecus un-
cūqz adesset et p̄ceptorū xp̄i. ac īse cōuersatō
nē et p̄turbatōz uideret inimicos nos esse et cō-
trarios p̄ceptorū xp̄i iudicaret et q̄ ī studiū qd̄
dā habuerimus d̄ria ī oībus gerere quam ille
mādauit. hec L̄ris. Et sciendū qz. v. sunt cāe luc-
tus qz due respitiunt culpā. s. p̄piā et alienam
due penā. s. p̄ntē et eternā q̄nta gl̄iam celestēz.
Lugendū ē ergo in hac uita. p̄mo p̄ peccatis et
miserijs p̄prijs sō p̄ peccatis et miserijs aliēis
tercio p̄ incolatu p̄ntis miserie. q̄rto p̄ piculo
et dubio pene et̄ne. quinto p̄ dilatōe gl̄ie. Et iō
beati q̄ lugent. s. in p̄nti qm̄ ipsi cōsolabunt̄ ple-
narie in futuro d̄ q̄nqz luctus p̄dictos. d̄ p̄mūz
de peccatoz remissione d̄ fm̄ de p̄rimoz bo-
noz salute et maloz cōdēnatōe. d̄ terciū de h̄
exiliij liberatōe. d̄ quartū de euasione pene fu-
ture contra quintum in glorie adoptōe et tūc
poterunt dicere cum psalmo. Secundūz mul-
titudinē doloz meorum in cor. meo cōsolat̄. tu. i. e.
aīaz meam. Huic snie cōcor. Ergo. qui dicit.
Quatuor sūt q̄litates quib⁹ iusti uiri aīa in cō-
pactiōe uehementer afficiūt. cū aut maloz suoz
reminiscit̄ cōsiderans ubi fuit: aut iudiciōz d̄i
fētētiāz metnēs. et secum querens cogitat ubi
erit: aut cū mala h̄ uite p̄ntis soleter atten-
dēs merēs cōsiderat ubi est: aut cū bōa sup̄ne
p̄rie cōtēplatur. q̄ qz nōdū adipiscit̄ lugēs cōspi-
cit ubi nō est. hec Greg. Gaudeat̄ ḡ uani ī hoc
mōdo: b̄fī autem qui lugent. quoniam cōsola-
buntur ī celo. Congrue autem lugentibus
p̄mittit̄ et p̄parat̄ eterna cōsolatō. ut q̄ trista-
ti sūt ī p̄nti gaudeat̄ ī fūto: et t̄palez amitten-
tes leticiā p̄fruat̄ et̄na. Deīn seq̄t̄ q̄rta (B̄fī
q̄ esuriūt et sitiūt iusticiā qm̄ ipsi sat̄abūt) hec
q̄rta b̄fītudo recte seq̄t̄ tres p̄dictas. q̄ em̄ mū-
dana cōtēplatur ac mores māsuēdūe rexit et de-
fect⁹ luxit. iā pōt exurire et sitire iusticiā qz nī
prius potuit. qz fm̄ Ambro. eger eū ī ḡui mor-
bo est nō esurit. P̄rie nero tres a seculo neqz
eripiunt. paupertas. n. diuitias abijcit māsuētu-
do iniurias nō sentit. luct⁹ cōmissa diluit. q̄ vō
sequūt̄ ad celū erigūt. quaz p̄ma est nō tā iū-
sticia q̄ esuries sine d̄syderiū iusticie. qz ī p̄nti
p̄fectā iusticiā nō possum⁹ h̄re. s. possum⁹ esu-
rire. Unde dicit. B̄fī q̄ esu. et siti. iusticiāz. i.
cum omni d̄syderio et uehementer ad modū
esurientis et sitientis appetunt eam fm̄ Bedā
nos institūes nunqz nos satis iustos cōstare de-
bere. sed quottidiano iusticie sp̄ ardere profec-
tu. Unde. hiero. Non sufficit nobis uelle iusti-
ciā. nisi iusticie patiamur famem. ut nunquāz
nos satis iustos. sed semp̄ esurie opera iusticie
intelligamus. Et accipitur h̄ iusticia fm̄ q̄ ē
v̄rus generalis ad oēs quā declinat̄ a malo
et fit bonum. fm̄ quod hō ab ea generaliter ius-
tus dicitur p̄ exercitium uirtutū qz fm̄ L̄ri
so. esurit iusticiā. qui fm̄ dei iusticiā. d̄sy-
derat cōuersari hanc iusticiā et uite rectitu-
dinē nōsolum ī nobis. s. et ī oīb⁹ alijs appetet̄ de

bemus. Et hec est iusticia q̄ tribnit unicuiq̄ qd suum est deo. primo et sibi deo tria. scilicet honorez creatori amorem redemptori. timorem iudici. p̄ximo tria obiaz supiori. cordia pari. benefici etia inferiori. Sibi tria mundicia cordi. custodiam ori disciplinam carni. Et uere beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam. qm̄ ipsi saturabuntur ut q̄ p̄ esuriez et sitiz iusticie merentur. p̄ saturitatem glorie p̄mient. et conatu quem passi sūt in merendo reficiat p̄mum in pficiendo. Que saturitas redditur i uita b̄ra de q̄ dicit ps. Satiabor cum apparuerit gloria tua. In presenti quoque redditur q̄ sicut auaritia sitit alia et esurit sic p̄ iusticiam saturatus cōtentus ē suis et aliena non cupit. nō solum itaq̄ illi qui faciunt iusticiā seu iusticie opus. sed etia qui eā esuriunt et sitiunt. i. qui eam facere cōcupiscunt et si nō possūt facere q̄ desyderant. tamē beati sūt q̄ q̄tū in ipsi faciūt q̄ desyderant. et isti q̄dem saturabuntur. quādo omnia eoz desyderia cōplebunt. Unde Aug. Qui p̄fecte nouit et p̄fecte amat iusticiā iā iustus ē et si nlla existat f̄m eā forinsecus p̄ mēbra corporis opandi necessitas. Desyderat ergo alij uana q̄ eos satiare nō poterūt beati at̄ q̄ esuriunt et sitiunt iusticiam. q̄ ipsi saturabuntur h̄ pro modulo s̄z plenarie in futuro. Deinde sequitur q̄nta. ((Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam cōsequentur)) Post iusticiam recte ponitur misericordia q̄ una nō debz esse sine alia sed altera ab altera t̄pari. Nam misericordia sine iusticia descendit ad dissolutionem iusticia sine misericordia descendit ad crudelitatem. una cuz alia incedit f̄m equitatem. ē aut̄ misericordia misia cordis s̄z malo. Unde dicuntur misericordes q̄si miserū cor h̄ntes q̄ alterius miseriā quasi suā reputant et de malo alteri? q̄si de suo dolent. Misericordia est dimittere iniurias illatas. ac omnē rancorē et odiū et dare q̄cūq̄ pōt spiritu ale et corporale subsidium. Misericordie aut̄ exhibende is est ordo ut prius sit super malo proprio. f̄m illud. Ecce. Misereere aīe tue placēs dō. dein sup̄ primi malo eius d̄fectib? d̄scēdendo. cuius finis est p̄ alio mori exēplo xpi q̄ p̄ nobis ex misericordia d̄dit se morti. Est igr̄ misericordia pria. ppria ad seipsum p̄ p̄nitiam s̄z f̄ma ad p̄ximū p̄ beneficentiā. est et tertia filialis ad deum p̄ compassionem. sed beu q̄ nihil compatiuntur super contritione ioseph. prima consequit̄ misericordiam i remissōe oīs culpe. secūda cōsequit̄ misericordiam i dinutōe pene. et intercessorū multiplicatōe. q̄. n. diminuit alterius penā meretur sue diminutōz. tertia cōsequit̄ misericordiam i ademptōe gl̄e. q̄ f̄m apl̄z si opatimur et cōglificabimur. Sed ut dic̄ Ambrosio. qui cōpatitur. nō p̄fectorie opatitur. s̄z ut tribulatōes xpi i corpe suo impleat. sicut implebat et Paul̄. Igit̄ studiose circa misericordiam insi stere debemus. q̄ in oībus miscdia dei idigemus. Hec uirtus tāta ē q̄ ea p̄ ceteris dō q̄i

sibi ppria attribuat. un̄ d̄r deus cui pp̄uz ē misereri sp̄ et p̄cere. Hāc ē negatā exp̄obabit reprobis. et ip̄eā cōmēdabit iustis. Maxie ei succurēt opa miscdie i die iudicii. his q̄ fecerit ea qm̄ (ut ait Jacobus) iudiciū s̄i miscdia fiet illi. qui nō fecerit misericordiam. Un̄ Augus. beatos esse dicit qui subueniūt miseris qm̄ eis ita rependēt ut de miseria libereēt fac. et fiet fac cum altero ut fiat tecum. Quod egeris cuz peritōre tuo. hoc agat deus cum suo. Unde et hilarius. In tantum. n. deus beniuolentie n̄re i omnes delectatur affectu. ut misericordiam suā sit solis misericordibus prestiturus. Unde et Cris. Dñs miscdiaz misericordes dic̄ eē b̄los. oīdēs unūquēq̄ n̄ram miscdiam p̄mereri nō posse nisi et ipse misericors fuerit. Et iterū uidetur autem esse equalis retributō sed et multo maior n̄ ē ei eq̄l humana misericordia et dina Seuiant ḡ tyrāni cū suis crudelit̄ atib? s̄i misericordia perituri: b̄i at̄ misericordes qm̄ ip̄i miscdiaz cōsequēt i futuro. ubi ab oīni miseria culpe et pene subleuabunt. et i hoc sc̄lo ubi eis culpa remittit̄ et gr̄a largit̄ cōferunt̄ tp̄alia et subleuatur a multiplici miseria. put̄ status iste patitur et saluti sp̄uali expedire uid̄r. Dein de seq̄tur sexta. ((B̄i mōdo corde qm̄ ipsi deuz uidebunt)) Sexta beatitudo optime sexto loco ponitur q̄ per ipsam hō ad dei imaginem. q̄ ipsius dei p̄ cognitōz et amorē capax est reparatur. quā sexta die conditus perdidit et sexta etate recuperauit. Et recte p̄t̄ misericordia ponitur cordis mundicia. q̄ (f̄m Ambrosio) qui misericordiam defert misericordiam amittit nisi mōdo cor̄ misereatur. nā si iactantiā querit nlls ē fruct? Dic̄ ergo. Beati mōdo cor̄. n̄ dic̄ sup̄ficie ut fallaces ypochrite. q̄ mūdāt q̄ fōis est: nō t̄m corpe. ut mundani diuites q̄ copis studēt mūdicie. s̄z corde q̄s n̄ argnit̄ sc̄ia peccatorū. q̄ d̄clināt a malo q̄libet. et faciūt oē bonū q̄ p̄nt bono fine et recta int̄tōne. Et uere sic mōdo corde b̄i sunt. qm̄ ipsi deū uidebunt. q̄ mūdicia maxie unit summe b̄itudini: et mōs n̄ nisi mōdo corde p̄t̄ uideri. Illud ē cor mōm qd nō arguit sc̄ia ulla p̄cti sed ē templum sc̄m dei. ex quo cogitationes male non p̄cedit. Si. n. cor fuerit mōm a paruis cogitationibus. totus hō erit mūdus ab iniquitatib?. ibi. n. p̄c̄a oriunt̄. ibi radices figūt. q̄ si ibi succise fuerint. non est ubi crescāt. Deus quippe sp̄s est. et idō non oculo carnis. sed oculo cordis et men̄t̄ tātum uideri pōt. Et sicut oportet oculū carnis esse purum et mundum ut solē possit uidere. sic lōge plus opt̄z oculū cordis mūdū eē. ut p̄t̄ sit deū q̄ lucem bitat innaccessibilem uidere. q̄ i eo oīs sufficientia nostra cōpleet. et finis desyderiorū nostrorum h̄r q̄ solis mondīs corde debet. Un̄ Aug? Dic̄ est finis amoris n̄ri. Quicqd̄ bene agius q̄cqd̄ laudabilē est uiam? q̄cqd̄ iculpabiliter desyderamus: ad dei uisionem cum uenerit plus nō requiremus. Uidere deū

nolumus, sed uide qđ dictū ē Bñ mōdo corde, qm̄ ipi dñi uidebūt. Doc para. uñ uideat. Non enim corde non mō uideri pmutetis. q non ui debetur nisi corde mō. Uñ z Ambr. Emunda cor tuū, oēs pollutas cogitatōes d corde tuo abijce nihil sit quo tuus iquinet affectus. Si plex mēs pura sinceritas sit, talibus se dñs uolubrum corporis deposuerint, demonstrare dignatur. Dec Ambr. Immediatē ergo corde qui in sordib⁹ sūt, sordescant adhuc: bñ autem mōdo cōde qm̄ ipi deum uidebūt, in pñti per fidē z in futuro p spēm: in pñti familiarius, z in futuro glōsius. Dic f3 q aliquis erriperit se a malis z bōa fecerit. f3 b deū uideri at min⁹ aut amplius: z ibi quanto mōtia maior, tanto uisio potēior: z clarior. Deinde sequit septia ((Bñi pacifici, qm̄ filij dei uocabūtur)) Sepri mo loco ponit, bñtudo pacis q in sabbato se prime etatis plenarie dabitur pax hñtibus bñtitudines supradictas. Bene at post mūditi am pax sequit, q ad gradum pacis qui purgatus est dirigit, nec nisi in bona uoluntate pax nutritur. Uñ Ambr. Lū iteriora tua uacua feceris ab oi labe pñi, a te pacem incipis, ut sic pacem alijs feras, dicit ergo. Bñi pacifici, nec dic animo pacati, q hoc ptinet ad secundam bñtitudinem que est mititas, sed dic pacifici, q. s. primo i semetipsis pacem faciūt z quicquid puerse cogitatōis, locutionis, opis, ue dephendunt, potēt expellāt: nec aliquidurbationis i sue regno dñationis esse pmutat, et si quid eis aduersitatis occurrat, pacem suaz tñsuant z cūcta cum cordis sui trāquillitate iudicāt. Deinde nō i se tantum pacem custodiūt, uerūetiam alios discordantes sibi ad unitatez pacis reducūt, ac sp paci faciende, reformāde z cōseruande, siue i se siue in alijs inuigilant. Pacī autē cōtrariantur quinqz. s. bella, lites, tumultus, inquietudines, z molestie. Pacifici ergo b⁹ mōi bellis sopiendis, litibus dirimēdis, tumultibus sedādīs, inquietudinibus quietādīs molestijs mitigandīs insūt. Dec autem sūt officia filij dei, qui i se pacificus pacem reformauit in alijs, z ideo de pacificis bene dicitur quoniam filij dei uocabuntur. Pacifici etiam dicunt q totaliter etiam per affectuz iustis deo sicut summe bonitati cōiunguntur z sic nihil aliud extra ipsum querunt, sed in ipso quierantur z pacificantur. Qui z filij dei uocari merentur, qz filiatio dei importat assimilationez ad deum, pprium autem ē ipsius dei se ipso frui z in ipso qetari. Pacifici ergo esse debemus ut uere ipsum deum pacis in nobis habere mereamur de q scriptum ē, factus ē in pace locus eius. Ubi Aug. Pacifici in semetipsis sūt, qui omnes animi sui motus exponentes z subiiciētes rōi, i. menti z spiritui carnalesqz cūcupiscētiās habentes edomitas fiunt regnuz dei. In quo ita ordinata sunt omnia, ut id q est in homine p̄cipuum z excellens, hoc iperet ceteris

non reluctatib⁹ q sunt nobis bestijsqz cōia, atqz idipsū q excellit in hoie, i. mens z rō subijciat potiori q ē ipsa ueritas unigenitus filius dei. Neqz enī iperere inferioribus pōt nisi superior se subijciat. Et hec est pax q datur in terra hoibus bone uolūtatis. Dec ē uita cōsumati pfectiqz sapientis. Dec Aug. Litigēt ergo discōdes patrem suum diabolum imitātes, beati at pacifici p sibi deide alijs, s. iternā pacē z frnāsuantes, qm̄ filij dei z ueri imitatores eius i superna pace uocabunt habent enim similitudinem dei pñs qz dñs pax z quies sūma ē et oīa cum tranquillitate disponit. Deide sequitur octaua ((Beati qui pfectionem patitur ppe iusticiam, qm̄ ip. ē re. cc.)) f3 Cris. posita pacificorum beatitudine ne aliqz estimaret q sēp pacem sibi qreze sit bonum subdit, beati qui p se. pa. ppter iusti. Dec etiam beatitudo pficit hōiem ad bene patiendum, sicut p̄dicte ad bene agendum, qz sicut ad uirtutem pertinet bene agere ita z bene pati. Et ideo post p̄cedētes bñtūdines q cōsistunt i pfectione actionis seqtur hec q cōsistit i pfectōe passiōis nā sic bñtudo pñe distinguit penes aureā z aureolaz, sic bñtudo uie q ē imago qdam z similitudo illi p̄cedētib⁹ ei rñdet pmiū auree huic uero pmiū aureole q b per regnuz intelligit naz fm̄. Die 20. h martyrio cōparat. Dicit ergo. Beati, s. nō tñ q bene operāt, s. ē q persecutionē patiunt, s. patienter, z nō ppe scelera z pñia sua, s. ppe iusticiā, s. legalē, q icludit oēs uirtūes, i. f3 Lū. p uitate atqz pietate z p alioz defēsiōe, sole m⁹ ei iusticiā p oi uirtute ai ponere. Et uere beati in spe beatificādi i re, qm̄ ipsoz ē regnū celoz: z quo ad aureā z q ad aureolā. S3 nūqđ p libertate ecclesie me exponam morti. Ita p alijs q spūalia sūt, nō p agris uel redditibus ecclesie et similibus. Sepe ei nos apponimus p his magis inducti auaritia q iusticia. D⁹ mōi qōem Ambr. determinās ait. Si a me petierit iperator q meū ē, i. fūdū meū, argētum meū z b⁹ mōi, sciat me nō refragatur, qz oīa q mea sūt sint pauperū uerū ea q dīna sūt iperatorie pōtati nō eē subiecta. Si p̄moniu peti inuadi te si cōp occurrā uultis i uicula rape, uultis i mōtē rape uolūtatis ē mibi, nō ego me uallabo circōfusiōe populor⁹, nec altaria tenebo uita z obsecrās s3 p altarib⁹ z spūalib⁹ ad ipa ptinentibz imolabor, hec Ambr. Dec octaua p̄pleiū tū ē aliaz bñtudinū z sūma oīz coronaz, tūc ut cū hō pfecto ē i ceteris, tādē apto ad patiēdū adēsa dign⁹ fpiat. Uñ Cris. ppea a pōri sp sequēti uia faciēs mādato, seriē z cathenā nobis qdā aureā subterruit. Lū. n. qd hūilis fuerit erit m̄ter z mittis. Qui at mittis ē pñia lugebit. Qui uo ob pñia lugeat, esurit siti qz iusticiā. Qui iustus ē iste etiā misericors. Qui misericors fuerit z iustus, idē est compūctus z mūd⁹ cerō. Qui uo talis ē erit ē pfecto pacificus. Porro qui ista p̄fecerit erit absqz dubio etiam ad p̄

cula preparatus. nec ad maledicta prorsus uel la terrebitur. nec si mala quoque mille patiat. Nec Criso. Qui ergo predictas uirtutes habet beatus est multo autem beatorum quam has uirtutes inter aduersa seruare non trepidat. Septem itaque perficiunt octaua clarificat et demonstrat quod perfectum est nam patia opus perfectum habet. ut per tunc gradum perficiantur et ceteri. tanquam a capite rursus exordians. Unde octaua redit ad caput siue ad principium. id est ad patriam beatitudinis. probans et purgans eas si quod fermenti habet admixtum. beati ei pauperes si persecutionem patiuntur propter iusticiam. Redit etiam ad septem probans et purgans eas. beati ei mites si persecutionem patiuntur propter iusticiam. Ita et ad omnes alias referendo redit iterum ut pote probatio purgatio et confirmatio earum. Dicit ergo replicari ad omnes alias precedentes ad hoc quod sint probate beatitudines. Scorpius non calcatus quietus iacet. aculeos non exerit: sed tactus statim exerit pugiones et pungit ita et homo uacuuus uirtute. punctus uerbi uerbo uel iniuria ei illata statim sicut serpens ira et odio ac uerbo contumelioso et impatia armatus crepat et insiluit in illum qui eum lesit in quo probatur et uas uacuum esse cognoscitur. Contra sancti percussus in una maxilla probent aliam. diligunt inimicos et orant persequentibus se. Dicit dicitur. Beati sicut stelle de nocte lucent de die autem non apparent. sic uirtus que non apparet in prosperis emicat in aduersis. Unde secundum hoc non uidetur octaua proprie beatitudo dicenda et per se distincta. sed precedentium illuminatio potius et confirmatio. Octauo autem loco ponitur quia significat generale resurrectionem octaua etate futura. que est per octauas sanctorum designatur. Nec ergo circuncisioni et octauae resurrectionis comparatur. quia per hanc circuncisionem nobis et aufertur si quid fermenti in nobis remanserit. et consumamur in omni perfectione et probatione uirtutum. sicut. nam in octaua resurrectionis immutabimur et perficiemur in gloria ita et per hanc habet immerito et gratia. Et ridet sibi idem premium quod prime. scilicet regnum celorum quia illi maxime perfectionem in mundo patiuntur qui contemptui habentur et tales sunt maxime pauperes spiritu. qui iam a pluribus deridentur. Maxime etiam conueniunt in merito. uoluntaria ei paupertas est quoddam genus martyrii. quia utroque oportet uincere animam quo ad delectabilia huius mundi. in regno quoque includuntur duo. scilicet diuitie et dominatio. permittit ergo regnum pauperibus per respectum ad diuitias quia quod propter Christum abrenunciant diuitiis temporalibus. in futuro gaudebunt eternis patientibus uero per respectum ad dominum. quia qui hic propter Christum opprimuntur in futuro cum Christo oppressoribus dominabuntur. Potest etiam dici quod non est idem premium utroque. quia ibi per regnum intelligitur premium autem hic premium augeole. Hoc autem unum premium quod est regnum celorum est in alijs est. scilicet uarie nomina

tum. Unde Criso. Tu uero et si non per singulas beatitudines regnum audias repromitti ne tristeris et si enim retributiones ipsas differenter appellat. eas tamen cunctas ad unum celorum regnum reducit nihil enim omnino aliud nisi celeste regnum per hoc cuncta designat hoc Criso. uideat quod unusquisque habet autem dies si in alijs istarum beatitudinum continetur et si in alijs se inuenit securus sit. beatus erit si enim ueritas dixerit ueritas autem mentiri non potest. Deinde per generale sententia subdit spiritualis persuasio uerbum ad apostolos conuertendo. et explicat actum persecutionis. scilicet in corde: ore et opere. eis pronuntiando dicens. Beati estis cum maledixerit ex odio. et oderit ex animam uos homines. quo ad primum. et persecuti uos fuerit et sepauerit uos) excludendo a synagogis et cõione sua tanquam inuidos. et sibi gressus ad uidendum. quo ad tertium. et dixerint omne malum aduersus uos) id est. omnia genera uerborum malignantium quibus ueritas fama ledatur: et exprobrauerit uos ueritas et impropria uobis dicens. et eiecerit nomen ueritatis. scilicet nomen Christi animi. tanquam malum) illud execrantes ac diffamantes et extinguere cupientes quo ad secundum. non quod beat aliquid ista querere. scilicet quia timore horum non debet ueritate uite iusticie et doctrine dimittere. Sic autem triplex est persecutio. scilicet cordis. oris. et operis et hec triplex. scilicet in damno temporalium in persecutione amicorum in afflictione et iniuria propriis corporis. ita et triplex est patia quod odium cordis. uerbum contumeliosum oris. et manulem persecutionem operis sustinet patienter remittendo omnem iniuriam copatiendo peccato proximi. orando ut a uia mala conuertatur. et ita peccatum eius deleatur. Hic triplex hostis ecclesiarum dei impugnatur contra quos triplicem patiam oppõit. Ducusque ergo ad omnes generaliter et indeterminate sententias posuit hoc uero ad apostolos specialiter uerba dirigit. quibus et hoc et alijs conueniant predicantes eis precipue. quanta per noie eius passiuri essent. et mirans quod eorum hoc maxime proprium esset omnes alios. Quia ergo per maiorem difficultatem spiritualis persuasio indigebat: id conuertit ad eos ut amaret. quos sicut agnos inter lupos missurus erat. Unde Beda. Non ad hoc nostri similes ualent sep eorum qui ibant gaudentes a consilio quoniam digni habiti sunt per noie ihesu contumelias pati Sed quia non omnis persecutio beatificat sed tamen illa quod gaudiose suscipit propter iusticiam. quod est Christus filius uirginis. id addit. (mentientes et per) me seu filium hominis: quia ad hoc quod persecutionis tolerantia bene faciat requiritur quod mendose et false seu iniuste ac propter Christum nobis inferatur. id est quod tristitia persecutionis conuertit in gaudium. quod reddit deus sanctis mercedem laborum suorum. Alia enim non est beatus sed miser. nec est ei merces ideo sed accumulatio sue miserie. Unde Aug. Si sustines quia peccasti. propter te sustines non propter deum. Si autem sustines: quia mandata dei seruasti. Ne propter deum sustines et merces tecum manet eternum. Que sentit in corde patientium. eorum quod iam possunt dicere. gloriamur in tribulationibus. Non. nam ista perpeti fructuosum est sed ista per Christi nomine. non solum equo animo. sed etiam cum

exultatione tolerare. Unde claudit subiungens premiū et per hoc allitiens ad patiendū. Ut ei (dicit Hiero) quodlibet opus leue fieri solet cū eius pmiū cogitatur et spe mercedis leuigatō fit laboris. (Gaudete) inquit. s. interius i cōde et exultate. s. exterius in corpōe. i. propter exemplū gaudiū foris ostendite: taz ppter bonū uirtutis patie q̄ ppter spē premiū et glōie (quoniam niam merces uestra) non tantū magna est si cut aliorum (sed copiosa) et supra condignum ((ē in celis)). Multa enī merces est in celis. mlt̄a pp iusticiam patientibus i terris. Merces ista magna est multa ē pretiosa ē diuturna est. Tam magna est q̄ nō pōt comp̄hendi. Tā mlt̄a ē q̄ nō pōt numerari. tam p̄ciosa ē q̄ nō pōt estimari. tā diuturna ē q̄ nō pōt finiri. Merces ista tanto est uberior. quāto gaudio et exultatione i tribulationibus fides est deuotior. De us enim nō tam quantitatem laboz uel multitudinem operuz remunerat q̄ qualitātē et modum radicis ex qua oriuntur et tolerantur. Nō .n. attendit quantum se ex quanto. nam minutum uidue pertulit zechei dimidio. Sentiant ergo (ut dicit Aug) istam mercedem q̄ gaudēt i spūalibus bonis sed ex omni pte pficiētur cū etiam mortale hoc induerit immortalitatem. Sed nos heu i multis decipimur quādo nobis arident secularia. quando uulg⁹ laudib⁹ nos attollit gaudemus et exultam⁹ cū magis flere et dolere debem⁹. q̄ maius piculū sūt p̄sp̄era q̄ aduersa. laudes q̄ uitupationes. gaudeam⁹ ergo et exultemus cum apostolis quibus salubre gaudiū. et salubris exultatio demonstratur. cū eis in cōtumelijs et persecutiōibus gaudendum esse et exultandū denunciat. Un̄ Hiero. Nescio quis hoc nostrum possit implere ut laceretur obprobrijs fama nostra et nos exultemus i dño. Hoc q̄ uanam sectatur gloriā imple re nō pōt. gaudere iḡ et exultare debem⁹. ut merces nobis i celestib⁹ p̄paret. Elegāter i q̄dam uolumine scriptū legimus. Nō queas gloriā et nō dolebis cū i gloriā fueris. Unde et Tri. Quātum aliquis letat⁹ d̄ laudib⁹ hoim tantū de uitupatione tristat⁹. Qui uero gloriā deu piscit i celo obprobria nō timet i terris. Unde dicit. Seneca. Nunq̄ felix es. si nōdū te turba d̄ ridet. Si b̄s eē uis cogita hoc primū otemne re p̄ceptum. Si uis beat⁹ esse si fide bōa uir bonus sine te stultum uideri siue cōtemnat te ali q̄s. Quisq̄s uolet tibi cōtumeliā faciat et iuriā tu tamen nihil patieris si modo tecū erit v̄tus. Hec Seneca. Non solū autem premio. sed et exemplo eos ad paciētiā puocat. et rigore tribulationū tpat cōfortansq̄ eos exemplo ppharum et suades ad sustinendū cōsolationē eis d̄ illorū societate prestat qui ante eos afflictōes uarias p̄tulerūt dicens. Sic enim crudeliē mlt̄ipliciter et incessanter p̄secuti sunt pphas vos ut hieremiā ysaiā et alios q̄ ante uos fuerūt q̄ pro ueritate p̄secutiōem sunt passi et ita dāt uo

bis exemplū et animū paciendi. Quasi diceret Non miremini si uos paciāmini quia non ē nouum nec isolitum. Illorum ergo exemplū uos doceat si illorum uos beatitudo et letitia d̄lectat illorū exemplum uos inuitet ne timore deficiatis p ueritate pro qua xpi passi sūt sine exemplo eos inuitante. Secundū hūc modum ostēdi solet elephātis sanguis uue et mori ad acutendū eos in preliū. Similiter nobis pponitur exemplum xpi et martirū ad cōfortandū nos i tribulatione p̄secutionum. Et idcirco ppositē glorie premiū cōsiderātes ad omnem tolerātiā passionis deuota fide pati eē debemus. ut cōsortes glorie pphetarū atq̄ ap̄loz effici mereamur. Nō ergo d̄z q̄s timore p̄secutiōis ueritatē deserere. sed potius ubi xps i cā ē persecutiōem affectare. Ut enī dic ap̄ls oēs q̄ uolūt pie uiuere i xpo p̄secutionem paciunt⁹. Si ergo p̄secutiōem pateris habeto id signū in bonū q̄ pie i xpo uiuis. Nā si nō pateris p̄secutiōem nō uis pie uiuere i xpo. Unde ambrosius. Et fortasse cū p̄secutiones nō patimur tanq̄ adēnati habemur q̄ neq̄q̄ pie uiuere uolūis i xpo. Nāz utiq̄ cū sit diffinita snia q̄ ois q̄ uolunt pie uiuere i xpo ihu p̄secutiōes paciūt. uōtur is q̄ p̄secutiones nō patit̄ abdicatus: q̄ nō sit pie itentionis i xpo. Deuotōē enī fidei plia sequunt⁹. Hec Ambrosius. Sz diceret aliq̄s Nemo pōt ppter p̄secutiōz attigere ad beatitudinē. q̄ nunc in pace cōsistunt oia et sancta ecclesia fere de nulla pte patit̄ aduersa. ad qd̄ dicendum q̄ ubiq̄ temptaciones sunt et p̄secutiones quia quotidiē in penitralibus sancte. ecclesie p̄sequitur. caynabel ysmāel ysāac. e sau iacob id est impius iustum: et si quis p̄secutiōem non patitur ab extraneis patitur tñ a falsis fr̄ib⁹ oēs enī qui pie uolūt uiuere i xpo p̄secutiōz patiūt. Et si nō patit̄ q̄s extrinsec⁹ patit̄ tñ intrinsec⁹ et a neq̄cijs spūalib⁹. Et q̄ nō cessant p̄secutiōes. paciētiā nobis necessaria ē: ut reportemus repromissiones. Ue autē his qui p̄dūt paciētiā q̄ et p̄dūt paciētiē coronā. Nō ergo murmuremus si i paucis uexemur q̄ i multis bene disponemur. De his octo beatitudinib⁹ quas ponit matheus q̄tuor tñ ponit lucas. Sed fm ambrosium in istis octo ille q̄tuor sunt et in illis quatuor iste octo. Mansuetudo enim et pax referūtur ad paciētiā. mūditiā cordis ad paup̄tatem sp̄irit⁹. mīa ad esuriē iustitiē. Et q̄ domin⁹ supra p̄m̄ijs ad uirtutes et fidē populos puocauit. consequent̄ eos etiā a criminibus et peccatis futurorū supplitorū d̄ nūciatōne deterr̄z dicens. ((Uerūtamen ue)) scilicet doloris eterni (uobis diuitibus) nō tñ omnib⁹ ((sed qui habetis hic cōsolationē uestram)). a uobis optatam. abutentes diuitijs ad uite uoluptatem. Quasi diceret non habetis meam et nec in presenti nec in futuro. Diuites ergo uocat qui in bonis ducunt dies suos quia nō taz diuitie quā amor et abusio diui

tiarum i culpa est. Cum enī sup^o regnum celo-
rum paup^{er} esse dicat. ex opposito apparet
q^o ab hoc regno se alienat qui in tpalibus que
non cōsolatō non delitit sed remedium refri-
gerium cōtra necessarias tpis miseras eē dāt
cōsolationem querit auditurus a iusto iudice
fili recordare q^o recepisti bona in uita tua.
Unde ambrosius. Qui cōsolationem uite p^{ri}-
tis habuerunt remuneratōem perpetue perdi-
derunt. Ue uobis q^o saturati estis in presēti ua-
cādo cōmesatiōi z ebrietati z in delitijs uiuē-
do q^o esuriētis i futuro non cibi carentia speci-
aliter sed totius boni penuria generaliter. Si
cut diues qui epulabat^{ur} cotidie splendide i de-
litijs uiuens diruz ue sustinebat esuriens q^o d
digito lazari quē desepexerat guttam aque q^o re-
bat. Epulonef artissimo ieiunio marcerebunt
i pena ut culpe eorum scilicet gule pena sic o-
traria. Sicut ergo cōtraria cōtrarijs puniētuz
in pena ita cōtraria contrarijs curari debent i
penitentia. Ubi Beda. Si beati sunt illi q^o ius-
ticie semper opa esuriunt infelices ecōtrario e-
stimandi sūt qui sibi i desyderijs placētis nul-
lam ueri boni famem paciūtuz satis se rati be-
atos si nō ad ip^o sua uoluptate priuentur. (Ue
uobis q^o nūc ridetis) risu iordinato ac gaudis
z lasciuitis gaudio uano. (q^o lugebitis) dolor
īteriori z flebitis dolore exteriori. Uel lugebi-
tis pro oī boni carentia z flebitis pro omni
malis presentia in aduibus sēpitemis ubi erit
fletus z stridor dentium. si ei lugentes beatifi-
centur z cōsolabuntur. merito ridētis tāq^o mi-
seri cruciabunt. Unde salomon ait. Risus do-
lore miscebitur z extrema gaudij luctus occu-
pat. Ubi basilius. Luz dīs ridentes nūc argu-
eat palam ē q^o nūq^o erit fidei tps risus z preci-
pue in tāta multitudine eoz q^o in peccato mōi
unē p quibus oportet lugere. Et crisostomus.
Dic autem mihi cur deuteris z defluis q^o dōes
assistere terribili iudicio z ponere rationem d
omnibus hic operatis. (Ue uobis cū benēdix-
erit uobis hōines) f. aduando ac laudādo et ex
tollendo uos per applausū talē nutriētuz uos
i malis ut cecī efficiamini uosmetipsos non cō-
gnoscentes nec attendētes illud Apli si hōibus
placere seru^o xpi nō esse. Scōz hoc faciebāt
pseudo pphetis fratres eoz q^o benedicebāt il-
lis pph^{is} q^o ob captādū uulgi fauorē z ad hūdū
populi applausū. d corde suo nō d spū z ore dñi
pphetabāt flz. Et hoc ē q^o psalmista deplorat
quoniam laudatur peccator in desyderijs aie
sue z qui iniqua gerit benedicitur. Sed et ue-
eis q^o sic laudāt q^o plus nocet lingua adulatōis
q^o gladius psecutoris. Qui enim mala agētib^o
adulat^{ur} puluinar sub capite dormientis ponit
ut fulcit^{ur} z laudib^o i mal^o req^olescat. Si ergo bñi
sunt qui ab hōib^o odiose maledicunt. merito
infelices reputādi sunt. qui ab hōib^o aduato-
rie benedicuntur. Magna qdem dei ira ē z
ultio. quod peccatori deest correctio. z adest

adulatio quasi de bene gesto. q^o ipsa adulatō
ne nutritur i culpa z maiorē fouetur ad penā
Das snias lucas pōit ut ueritas quatuor bea-
titudinū q^o ante posuit clari^o p oppositā dāna-
tionem elucescat. Ofo.

Omne ihesu xpe qui ut altiora uirtu-
d^o tū culmina doceres i mōrē cū discipu-
lis ascēdisti. ibiqz beatitudines z uir-
tutes sublimes docuisti. z premia singulis cō-
gruentia pmisisti. da mihi fragili ut tuaz uocē
audiens studeam p uirtutum exercitiū habere
meritum quatenus te miserante assequar z pre-
mium. Fac ut cōsiderans mercedem opus mer-
cedis nō recuse sz spes eterne salutis mittiget
i me dolorem medicine pñtis z accendat aīuz
ad alacritatē opis. Fac me miserū nūc beatū
beatitudie uie p gratiā z tādē beatum beati-
tudine patrie p gloriā. Amen.

Qd prelati debēt lucere ope z sermone. Et
q^o xps nō uēit legē soluere sz implere. L. xxxiij.

T q^o dominus hortatus est apo-
stolos ad sustinēdū tribulatiōes.
e nūc cōsequēti ponit quatuor simi-
litudines. f. apando eos salū: luci-
ciuitati: z lucerne quibus ipsos

ostendit files ut p hoc itelligāt se i tribulatio-
nibus debere magis esse fortes. Ac si eis dice-
ret. Nō uos debetis in tribulationib^o deficere
q^o defectus uester multis esset occasio ruine.
(Uos enī estis sal terre. uos estis lux mūdi. uos
estis ciuitas supra montes posita z lucerna su-
pra cādelabrū posita.) Uos in quā estis id ē
eē debetis. Due prime similitudines dicūt p affir-
mationem in quibus ostenditur ad quid sunt:
quia ad cōdiēdū affectū et illuminādū itel-
lectum. Due sequētes dicūt p negationē i q^o
bus oniditur ad quid nō sunt. q^o nec i abscon-
sione psonē. nec in occultatōe doctrine. Apli igr^o
z plati dicuntur sal terre. ppter uite pfectionē
q^o hōies cōdiunt et mentes eoz q^o adhuc terre-
na sapiāt imbuūtuz. Sal enī terzā sterilē facit
cibos condit. et carnes siccāt a putrefactione
conseruat. ex aqua et igne conficitur. in omni
sacrificio offert. Sic exemplū sctitatis terre
nū affectū mitigādo sterilē facit scēz dīderiū
sapidū reddēdo cōdit carnē mortificādo desic-
cat a putredine libidinis restringēdo cōseruat
ex aq^o deuotōis z igne dilectōis decoquēdo i
fornace pnie cōficit in oī ope dirigēdo z mod-
zādo offert. Precipue aut sal i septura discie-
tōne significat q^o in platis esse debz. q^o debent
opa subditoy sic dīri z dirigi ut corā deo sa-
pida reddāt: sicut cibaria sale dīta magis sa-
pida sentiūt. Et monet aplos z cēfos ecclie p-
latos: ut i uirtutib^o pñstāt: q^o si sal. i. plat^o ut
doctor p quē alii cōdiēdi sūt infatuat^{ur} fuerit l^o
enauerit z defecerit. f. aut psecutōis z aduer-
sitatē tiore aut cupiditatē z pperitatis amore
aut supbie z uane glorie elatōne: aut carna-
lis affectus attractōe: aut negligētie z icurie

seductione aut subuersus errore quo minus
diat et doceat subditos exemplo et uerbo in quo
salietur infirmus populus subditus: quod debet addi
ri uita et doctrina maiorum. uel in quo et quo alio
doctore codietur et emendabitur. scilicet ipsius sal. i.
ipse qui alios habet codire secundum illud sapien-
tis quis medebitur incantatori a serpente per-
cussio. Unde dicendum est ei medice cura teip-
sum. Similiter si discretio que opera nostra co-
dit ab operibus nostris bonis de genere defue-
rit deo accepta non erunt. In cuius figura sal
in omni sacrificio ponebat. Sal igitur sic eua-
ngelicens propter inutilitatem sui ad nihil ual-
uit ultra neque in terra neque in sterquilino. Non est
utile terre quia suo iniectione prohibet eam germina-
re non sterquilino. i. fimo quia sibi imixtus non
finit ipsum fecundare. Quasi diceret nihil ua-
let quia nec in se fructificat aut fructum boni
operis fert ut terra nec in alijs fecunditate seu
fecundandi uirtutem dat aut eos excolere ua-
let ut fimo sed mittatur foras ab officio et hu-
milietur inter homines quia sibi nocet et alijs
non prodest. Unde talis debet repelli a prela-
tione ne officium prelatorum in conspectu ho-
minum reddatur uile. Aut ergo a dignitate ec-
clesiastica deponatur. aut ab unitate ecclesie
numero uel merito secerneretur. aut a sanctorum
gloria excluderetur et talis calcabatur ab homi-
nibus in mundo per derisionem. ab angelis in
iudicio per separationem. a demonibus in infer-
no per afflictionem. Dicuntur etiam apostoli
et prelati lux mundi. i. hominum qui sunt in mun-
do propter uerbum doctrine qua debent igno-
rantes de credendis et faciendis illuminare. Si-
cut enim sol et luna illuminant oculos corporis
sic apostoli et doctores illuminant oculos men-
tis. Prius autem est bene uiuere quam bene doce-
re. et ideo postquam dixerat apostolos sal terre sapien-
ter uiuendo dicit eos luce mundi tenebrosos
illuminando. Debet ergo prelatus esse sal bene
uiuendo lux bene docendo. sal in exemplis. lux
in doctrinis. Rectus ordo iste. Primo bene uiue-
re. deinde bene docere secundum glosam. De-
us est lux non illuminata sed illuminans apostoli. et
apostoli uiri lux illuminata et illuminans simpli-
ces iusti lux non illuminans sed illuminata.
Prima est sicut lux solis. Secunda sicut lune et
tertia sicut lux stelle. Deinde post codimentum
salis et radii lucis sequitur ciuitatis protectio et lu-
cerne illuminatio: quia apostoli et prelati non debent
se abscondere. neque lucernam diuini ubi pone-
re sub modio et occultatione humani timoris. ne-
que sub lecto et cetera mundane prosperitatis. sed de-
esse ciuitas in monte posita ut sint refugium iuste
oppressis et lucerna supra candelabrum posita ut per
sancte uite exempla luceant tenebrosis. unde ad si-
militudinem ciuitatis supra montem: et lucerne super
candelabrum posite. sic morietur apostolos et prelatos
simili luce coram hominibus lucere et fulgere. ut
uis opibus eorum bonis odore et admiratione

taliu homines attrahatur. et informantur ac inde
deus pater glorificetur et non in ipsis sed ei a quo omne
bonum est laus impartiatur. Debent ergo lu-
cere et ope et sermone non enim ait ut audie-
tes uestrum sermonem bonum sed ut uidetes
uestra bona opera glorificent patrem uestrum qui
in celis est. Magis enim operando quis perficit quam
loquendo et plus mouent exempla quam uerba
quia maior est splendor operis quam sermonis. Iste
enim tantum ore predicat. et una hora in sep-
timana ille uero totus predicat et omni totius
temporis hora unde alibi. Fulgebunt iusti et
tamquam scintille in arundineto discurrunt quia secundum
Gregorium est uita secularium qui foris quasi ad
alta perficiunt sed itus a solitudine ianescunt. Et
contra uero docere uoce. et non ope quam uanitas
est. et parum prodest quia secundum bernardum lingua magni
loqua et manus ociosa. doctrina lucida. et ui-
ta tenebrosa monstruosa res est. Ad hoc autem
lucere debet ut finem boni operis in laudibus dei
non hominum constituat. quia non debet de hoc sua
sed dei querere gloriam et primi edificationem
ut uidetes opera eorum bona: deum per quem in eis
fiunt non facientes glorificent per imitationem eorum
per laudem quoque omnia ei ascribentes ut auctori bo-
norum non est ergo huic contrarium quod infra dicitur
attendite ne iusticiam uestram faciatis coram homi-
nibus: quia in opere bono querenda est gloria diui-
na et sic loquitur hic. sed fugienda gloria propria et
humana. et sic loquitur infra. Deinde incipit
eos iam informare et doceant perueniendo primo
fiam opinionem quam habere poterant. Tamen si
quereretur dicentes. Ecce uolumus doctrinam
tuam non abscondere. sed quid est hoc ipsum quod ue-
tas abscondi? Numquid alia docturus es. contra
ea que in lege et prophetis scripta sunt: Non inquit
((Nolite putare)) ne scilicet in errorem incidatis
((quia ueni soluere legem aut prophetas)) probi-
bendo scilicet ne spiritualiter fiant. ut enim dicit au-
gustinus. omnia que in ueteri testamento conscripta
sunt noui testamenti typum et imaginem protulerunt
((Non ueni soluere)) et destruere leges ((sed potius
adimplere eam)) In hac autem domini senten-
tia secundum augustinum duplex est sensus. Nam adim-
plere legem est. aut addendo aliquid quod minus ha-
bet aut faciendo quod habet. Dominus ergo
addit quod minus habet. non utique soluit quod
inuenit: sed magis perficiendo confirmat omnia
etiam que lex et propheta de eo promiserant.
iam pro parte in ipso completa sunt et antequam
celum et terra transeant et elementa mutentur
ab hac mutabili forma in immutabilem sci-
licet antequam iste mundus quo ad figuram non quo
ad materiam finiat: omnia que de eo scripta sunt
spiritualiter implebuntur ((nec unum iota aut
unus apex)) id est minimum etiam legis precep-
tum potest cadere ab effectu implendi ut remane-
at irritum et inane. Nota minima littera est inter ali-
as. et uno ductu fit: apex autem est particula
littere que ponitur in similitudinem ad distincti-
onem et

notat minima precepta. qz minimum preceptum uel minima pcepti pricula non preribit a lege id est nō remanebit quī impleat suo tempore uel in capite uel i corpore. Deinde postmodum implēdi z docēdi ipsi xpo proprium ostendit modum implēdi a pte doctoꝝ: z qualiter debet ei cōfirmari doctrina platorū. Et ponit qñ dā diuisione bimēbrē doctorū. Quidā enīz sē qui male uiuūt z beñ docēt. sicut scribe z pharisei faciebāt. z de istis dīr((Qui ergo soluerit)) male scilz uiuēdo z transgrediēdo((unum de mandatis istis minimis)) idest de mandatis dcalogi q dicunt minima qz ichoāt hominē z ad uitā ptinent icipientiū((z docuerit sic homines.)) malis exēplis corūpēdo((mimus uocabit i regno celoꝝ)) id est i ecclesia militāte: qz fm gregoriū. cuius uita despiciē: restat ut eius predictio cōtēnatur. Quot sunt hodie i ecclesia. tales mimi. qui tñ sibi uidēt ualē magni. Ubi Augustinus cōsequēs ē. ut q mimus ē i regno celoꝝ qñ nūc ē ecclesia. nō intret i regnū celoꝝ qñ tunc erit ecclesia. qñ nocendo q soluit: ad eozū societate q faciūt q docēt nō ptinebit. Uñ z Cris. Docere z nō facere: nō solū nihil lucri. sed z dāni plurimū confert. grādis ei dānatō ē cōponēti qdē sermonē suū: uitam vō suā atqz opā negligēti. Alij aut sunt q bene uiuūt z bene docēt. z tales debēt esse plati ecclēsie: z de istis subditur((Qui aut fecerit z docuerit. hic maior uocabit i regno celoꝝ)) qz secundū Cris. p uerba philosophari facile ē: q uero p opa demonstratio generosi cuiusdā z magni ē magni quoqz erunt z si nō adeo magni: q faciunt z nō docēt. factozes enīz legis iustificānt apud deū. Oia aut mandata deputāt facta qñ qcquid nō fit ignoscitur. Ideoqz dicere debemus: dimitte nobis debita nostra. Deinde cōfirmat q dixit. qz i tñ nō soluit lege sed suphabundantē uult eā impleri. qz nisi sui eā suphabundāter iplēuerit z iusticia eoz sup scribarū z pharizeoz q dicūt et nō faciunt suphabundauerit: et nō solū doceāt. sed etiāz faciant quia ad salutem non sufficit bona doctrina nisi ad sit bona uita uel fm. Augustinū nisi nō solum illa legis minima pcepta iplēuerint sed etiā ista que ab eo adduatur. negata eis introitum regni celoꝝ per iusticiā enim legis nullus intrare potuit in regnum celoꝝ. lz iusticia proprie sumat p uirtute cardinali. q redditur unī cuiqz q suū ē: large tñ sūit h. qz((ut dīr Hieronim⁹)) oēs v̄tutū spēs uno iusticie noīe cōtinēt Et secundum hoc dicit Aug⁹. duas esse ptes iusticie scilicet decliare a malo z facere bonū qz sic iusticia distinguit contra pccm. Ubi sciendum qz sicut sūt uaria dona grārum dei ita sūt uarij status z cōditiones hominum. ppter qz bis q sunt in statu maiori respectu minoꝝ apte dici potest. nisi habūdauerit iusticia uīa plusqz talium scilicet minoꝝ nō irabit in regnum celoꝝ. Dic aduertēdum est quod

saluator pcepta decalogi replicat. z ad obseruationem eorum hoīes iducit. uerum intellectionem eoz declarando z errores iudeoꝝ circa hec excludendo. Nā doctores iudeoꝝ dicebant p pcepta decalogi negatiua: tñ actum exteriorem: nō morum animi eē phibitum: z q uoluntas mala nō est pccm nisi exeat i effectum. Ubi dicebant de hoc pcepto. Nō occides qz per hoc phibetur occidēdi factum. z nō occidēdi ppositum: z hoc est q dicit((Audistis q dictum est ātīquis. Nō occides)) scilicet hominem. hoc ē sic interpretabant pceptum hoc Sed hunc erroꝝ excludit saluator phibens irasci sñ causa. Uñ non occidere hominem inuiste manu z actu ptinet ad iusticiā legis((qui autem sic occiderit: reus erit)) fm legem((iudicio mortis)) seu accusatōe z damnatōe in mortem. qz lex punit scdm talionem. Sed pfectus super addit. phibens ne quis sñ causa iusta irascatur frī in corde: uel signum moti animi ostendat i uoce dicens((racha)) q uox indignationis est absqz certa expressione uituperij ul' blaſphēie: aut certam iniuriā sub expressōe uerbi izroget. dicens((fatue)) qz est magis iniuriari qz dicere racha: phibetur ergo primo motus ire in animo. secūdo indignationis in signo tercio uituperationis in uerbo. Tribus autēz generibus z gradibus culpe assignat tres grad⁹ pene. Prima culpa est ira uel odium in corde latens scdm est ira i generalem cōtumeliāz p rūpens. tertia est ira in spēalem contumeliā pcedēs. His tribus culpis debetur pena differens eis cōspondens. Nam qui irascitur motu inferiori uel odio frī suo non uicio ut sit ira perniciū. nō per zelū: q deliberat odiū cōceptū implere opere si oportunitas adesset((re⁹ erit iudicio)) id ē dignus accusatione apud deū z i foro sūmi iudicis lz nō hoīs. cū de uolūtate nō possit accusari coram homine((Qui autem dixerit frī suo racha ex indignatione et cōtempitu. reus erit cōsilio)) id est consensu iudicij. de danda in eum sententia et determinanda pena. qz iam uenit innotitiā culpa((Qui autem dixerit: fatue)) ad cōtemptum psonē. nō ad cōrectōez culpe((reus erit gehēne)) ignis et pene determinate. qz fz glosā nō modicus furor est quē deus sale sapiē cōdiuit. ifatuatum dicere et salienti derogare. Moyses ergo et lex secūrim posuit ad ramum arboris prohibēs homicidium. xps uero tanqz sapiēs agricola et euāgelistū securi posuit ad radicē phibens iram: ut omnē radicem pccī de cordibus nris aufereat. qz p iracūdiā etiā usque ad homicidiū pueniri pōt. Et bene icipit ab ira. qz scdm glosam iamua oīm uicioꝝ est iracūdia. qua clauſa. uirtutib⁹ intrinsecus dabitur requies apra ea ad omne faciū armabitur animus. Scdm Hieronymū. ira ē oīs malus motus ad nocendū. aut ergo surgit subito. z sic est ueniale. aut ex deliberatione z consensu. z sic est mortale

Considerandum tñ qd licet ira sit pēim: non tñ omnis ira. Ira enī est appetitus uindictē. Vindicta autē si sit iusta n̄ est pēim eā appe-
tere. Est autē iniusta quadrupliciter. uel qm̄ appetit pena eius que nō meruit. uel plusquā meruit. si appetat ordine debito p̄missio. uel qd appetit ppter indebitum finem: ut quādo appetit solū ppter uindictam non ppter iustici-
am. xp̄us itaqz radices inimicitiaz ipso qz sō-
tes p quos caritas necari solet. intercipientes stu-
det nos mutuis nobis caritatis nexibus colli-
gare qd tñ heu parū curamus aduertere. Unō
Crisosto. Et nos qdē maiores n̄os ⁊ potentio-
res ēt si iniurijs ⁊ contumelijs cōtra nos agāt
ferimus uerentes ne qd ab eis grauius pacia-
mur erga equales vō uel inferiores iterdū nec
lesi irascimur: in tñ humanus metus tim̄ dei
p̄ponit. noli inquit irasci fratri tuo sine cā. Nū
multo hoc leuius ē qd si tu aliū feras irascēte
tibi sine causa. Cū ergo qd maius ē ppter tio-
rē hoim feras ppter timorē dei ne minimū qd
dē patieris. Dec Criso. Et si phibet ira recēs
multo magis iueterata. ut dicit Augu. si irasci
nō est fas fratri. aut dicere racha. aut fatue:
multo magis in aio tenere aliqd ut i odiūz idi-
gnatio cōuertat. Ideo ex p̄missis cōcludit qd
uolens offerre deo i altari fidei ⁊ cordis sui qd
cūqz munus. s. cordis. oris. opis. siue hostiā. siue
elēosinā. siue doctrinā. siue oratōz. siue hymnū
siue psalmū. siue aliud spūaliū uel corporaliū
donorū p̄us debet recōciliari fratri leso seu of-
fensio p eū uerbo uel facto. dāno corporali: l' spū-
ali: qd munus nō accipit nisi ante discordia ab
aio repellat. Deus q̄ppe nō munus repellit. s3
caritatē p̄mi querit. ⁊ ideo caritatē prius p
rimo exoluat qd munus suū deo placere exop-
tat. Munus enī deo oblatū nō proficit ipsi of-
ferenti: nisi sit i caritate: caritatē at nō h3 nisi
proxio p eū leso uelit satisfaccere. Ubi sciēdū
qd si cōmode possit haberi ipsius fratris offēsi
p̄ntia tūc p̄gendū ē ad eū pedibus corpis ⁊ re-
uocandus ē i grām satisfacciēdo. uel ueniaz po-
stulando. Si autē eius p̄ntia nō possit cōmode
haberi tunc sufficit ad eū ire pedibus mētis. p
sternendo ⁊ subdēdo se illi pijs uotis ⁊ affectu
humili. ⁊ habēdo ppositum satisfacciendi loco
⁊ tpe cōpetenti. Et hoc modo utit ecclesia ro-
mana. q̄ reum cōfitez absoluit: ⁊ sibi satisfac-
tionē leso faciēdā iponit. Sciēdū ē etiaz qd
si offensa nota ē fratri postulādo ē recōciliatio
si uerbo abscondita nō teneor sibi māifestare ne
cōcitez ad irā. sed postulāda ē a deo ⁊ manife-
stāda sacerdoti. Et fm Cris. si cogitatu offendi
sti reconciliare cogitatu. si uerbis offēdisti re-
conciliare operibus omne enim peccatū quō
cōmittitur eodē modo de ipsa penitētia agiē.
Et si offēdit quis uerbo detrahēdo d3 recōcili-
aze famam restituēdo. Attēde bñ ista: qd relu-
cet hic circa nos magna dei misericordia. quā

do hoim utilitates plus aspiciē qd suos honores
⁊ plus diligit fidelū cōcordiā qd munera sibi
oblata. Unō Cris. O admirabilē benignitatem
atqz ineffabilem erga hoies amorē dei honorē
suū despiciē: dū in proximo caritatē requirit.
Nihil enī ita studet deus: ut nos mutuis no-
bis caritatis nexibus colligare. prop̄ hoc enī
facta sūt oia. idcirco ⁊ deus hō factus ē atqz
oia illa gessit ut nos in unū congregaret. Dec
Cris. Relucet ⁊ hic nihilominus seueritas dī
magna. qm̄ discordaciū uota recusat ⁊ munera
Unō gregorius Ecce a discordatibz accipe n̄
uult sacrificiū holocaustum suscipe recusat.
Dinc ergo p̄pēdite quātum sit malū discordie
ppter quod ⁊ illud abiciē per quod culpa fla-
ratur. De hoc malo discordie sic dicit Cypr-
ianus. Discordas ⁊ dissidēs ⁊ pacem cum fra-
tribus non habēs: nec si p nomine xp̄i occisus
fuerit. crimie dissensionis fraterne poterit eua-
dere: Quale delictum ē quod nec baptismo sā-
guinis pōt ablui. quale crīm ē quod martyrio
n̄ pōt expiari. Et iō ut ait crisostom. munera
abel suscepta sūt adeo. Layn. p̄robata. quia
abel pura ac simplici mēte dño munera offere-
bat. Layn uero irā aduersus frēm tenebat. et
iō ille placuit i munere que placebat in cōde.
Sed heu hodie multi huic cayn sunt siles cū
discordis et dolis ad altare accedentes. Unō
Cris. Cum deus tñ cure recōciliatōis n̄re ha-
beat: ut patiat iterrūpi ministeria sua. donec
tueas et resoluas inimiciā cū frē tuo: nec nos
hoc ipm̄ erubescimus. s3 dies multos patimur
manere inimicitias: ⁊ trahimus sicut funē lō-
gum discordias. ignorātes quod tāto longior
erit nobis pena. q̄to ⁊ discordia. Et qd dictū
ē de cōcordia cum frē offēso habenda indu-
cit generalit̄ ut cōsentiamus aduersario n̄ro:
⁊ cōcordemus cum eo cito dum simus in uia
⁊ in hac p̄nti uita. ubi est locus ⁊ tempus pe-
nitēdi ⁊ merendi. ⁊ quod possumus hodie n̄
differamus i crastinū: qd mora trahit ad se p̄-
culū. ⁊ nemo scit uite sue terminū. Unō Cris.
Nihil q̄ppe est quod ita uitā n̄raz ualeat euez-
tere: ut opeꝝ actōem bonoz dissilare sp̄ spqz
differri. Sepe enī istd ex oibus nos bonis fe-
cit excidere. Lito iqz cōcordemus cū aduersa-
rio. ne ip̄e aduersarius tradat nos. idem cā sit
ut tradamur iudici in ultimo exaie. et iudex
tradat nos mīstro ⁊ exactori. i. maligno sp̄i-
tui ad ultionē qui mittet i carcerē. i. i infernum
⁊ penā exigit p culpa qd suggessit unū nō exibit
hō donec reddat nouissimū quadrātē ⁊ minu-
tum. i. luat ēt minia ⁊ leuioza peccata qd nihil
erit ipunitū. donec ei ponit hic p nunqz ut sit
abnegatū omnium temporum sicut quandoqz
omnium affirmatiuum. Unde secundum Au-
gustinum. non significat finem pene. sed con-
tinuationem miserie. Penaz ergo gehēne tūc
homo etiam pro peccatis mimis ratione mor-
talis anēxi semper reddet paciēdo ⁊ nunqz p

foluet ueniā ſequēdo qz ſp pūet z luet. neqz unqz uēie locus ibi erit. unqz ad nouiſſimū quadrātē uenit qui ſp ſoluī. z iō nunqz homo exibit. qz i inferno ubi locus uenie non ē nūqz erit redditio poſſibil. Nō loquit hic de diabo lo aduerſario nro. qz illi nō ē conſentiēdū. ſed potius reſiſtēdū. ſed hoc loco aduerſarius nſ ē pſimus offenſus ſeu leſus. cui demus p ſatis factionē debitā z ipſius placationē cōſentir. z cū eo concordare. uel quicūqz alius nobis ad uerſatus cui beniuoli z benigni ēē dēmus. uel aduerſarius nſ ē ſynderſis z cōſciētia q male noſtre uoluntati z ſi malū remurmurat. z nos accuſat testimoniū nobis phibēte cōſciētia. cui debemus ad bonū cōſentire. Miſtice etiā aduerſarius nſ ē deus qñ peccamus. qz nobis reſiſtit. cū ab eo peccādo recedimus cui cōſentire dēmus penitēdo z eius uolūtātē faciendo. Uel ſermo diuinus. q peccare uolētibus cōtra dicit. z nos peccātes arguit z accuſat. cui debemus obedire a peccatis abſtinēdo z auertēdo. ac pceptis eius humiliter nos ſubdēdo.

Deinde ſubiūgit qdā alia ad confirmādum qd dixit ſupra. ſc3 q nō uēit ſoluere legē ſz ad iplere z dat itellectū alteri pcepti i lege. In dei enī p iſtū pceptū nō cōcupiſces uxorem pſimi tui. intelligebant ſigna exteriora tñ p hibita. ut ſunt tactus impudici oſcula z huius modi. z ſit exponebant nō cōcupiſces. id eſt ſi gna cōcupiſcētis nō facies. Si ſiliter p iſtū pceptū nō mechaberis. intelligebant actū mechie exteriorē tñ ēē phibitū. z ſic cōcupiſcētia. et uoluntas interior latēs oimode in corde nō ex pſſa ſigno uel facto nullū eſſet peccatū. Sed hoc ē irrationabile. qz actus exteriores uel ſi gna nō hnt ratōez peccati niſi iſtū ſunt uolūtarij z ideo ſaluator hunc errorē excludēs dicit. ((Omniſ q uidit mulierē ad cōcupiſcendū eā)) id eſt ea intentione z animo z hoc ſine attēdes. ut cōcupiſcat eam. q nō ē iam titillari ſed plene cōſentire libidini. (iā mechatus ē eam i corde ſuo) Unde Lriſ. Et ſi cōcupiero. nec ē plus fecero. cū adulteriſ ero. Per legē ergo luxuria ppetrata. p auctorē uero munditie luxuria cogitata dānat. lex adulteriū damnat euāgelij ſcō ē cōcupiſcētia q radix ē euāgelij adulteriū punit. unde iohēs i lōbis. ſed xp̄s i peccatore cictus fuit. Et ſciēdū q quedā ē cōcupiſtia ex ſubito motu ſine deliberatione bōi opis uel mali et ſine cōſenſu. z dicit. ppaſſio. z hec ē peccatum ueniale. Alia ē cū deliberatione animi z cū cōſenſu i delectatōez uel i opus z dicitur paſſio. z hoc eſt peccatū mortale. Dñs ſcō loquit hic de cōcupiſcentia deliberata. q i plicat i ſe cōſenſum i delectatione uel i opus. Concupiſcētia ergo cū cōſenſu i animo ē mortale peccatum etiam anqz exprimit ſigno uel ſigno. Et quia uisus eſt cōcupiſcētie puocatiuus ideo ſecundum conſilium. Ambroſij. vta mus oculos a uanitatibus: ne quod oculus ui

derit animus cōcupiſcat. Unde Gregori⁹ puidendum ergo nobis eſt quia intueri nō debet quod nō l3 cōcupiſci. Ut enī munda mens i cogitatōe ſeruet. a laſcinia uoluptatis ſue ſ primendi ſunt oculi quaſi quidam raptōres ad culpam. Ubi z Lriſ. Qui ſtudet elegātes facies inſpicere. ipſe fornacem ſibi paſſionis accendit. z captiuam faciē animā. ad opus quoqz celeſiter adducit. Quid iam hic quoqz rident. qui auſi ſunt temerē cohabitare uirgibus. Duius enī ſanctōe legis mille ſūt adulterioz rei. quotidie illas ad cōcupiſcēdū uidentes. Audiāt hec q ſepius ad theatra feſtinant ſeqz ibi pene quotidie adulterij obſcemate cō maculāt. z adulteros ſeipos p unūquēqz diem faciūt. z decem mille cōſtruūt p ditiōis occasiones. Dec Lriſ. Sed cōtra hec audi efficac ſilium gregoriū. Laro iquit cum cōcupiſci. p ſet quid ſit examinis. z intelligit quid amat. Nihil quippe ſic ad edomādū deſyderioz carnalium appetitum ualeat. qz ut unūquīqz hoc q uiuit diligit quale ſit mortuū penſet. Dec gre. Et qz dñs dixerat ex uiſione mulieris mechari uidērem iō cōſequent docet abicere occasionem que facit hoiem ruerē in tlem cōſenſū ((ut ſi oculus tuus dexter uel man⁹ tua dextera ſcādaliſat te)) id eſt faciat te ruerē in pdictum cōſenſum ((erue euz uel abſcide eā)) nō mēbz ſz mēbz abuſum: cohibendo ipſum mēbrum ab exercitio z affectu illicito ((z pice abſ te)) ex toto amhilando. ((Expedit enī tibi ut peat unum mēbroz tuorū)) p dicto modo ſc3 actum illicitū (qz ſis delectabilem deſerendo) quā totum corpus tuū cum anima mittat i gehennam)) Un gre. Intueri nō debet quod nō licet cōcupiſci. Et Bern. Qui manum mulieris tenet ſciat ſe eſſe in uinculis diaboli. At tēdant ergo multi q malū ſit pulchras facies mulierz ſed quorūcūqz iuuenū itueri. aut hoz manus uel facies ſeu quaſcūqz corpis partes ſtrectare. uel libet cum eis fabulari. qz ſcōm plures doctores eccleſie. z religioſe uite pſes talia designāt iterioris hois corruptionem ac quādā eius molliciē z delectōnem. Dic ſm auguſtinū. nō pcepit aliquod mēbz ad lſari erui. ſed occasio peccandi. Poſteſt enī eſſe occasio ex aspectu. z tunc oculus ſcandalizat: et cum bona ſit intentione tunc ſcandalizat oculus dexter. Uel poſteſt eſſe occasio ex cōtactu. z cum bona intentione: et tunc ſcandalizat manus dextera. Duiusmōi ergo ſi ſcādaliſāt abiciēda ſunt. qz fugiēde ſunt occasiones peccādi. Et p accipi exēplū uiſitatōe bona uel ope bono de genere uerbi grā. Si alī qz uadit ad collegiū mulierū cā p ditiōis uel ſilij dādi uel ſi dat elemoſinam alicui mulieri. z ex hoc pcepit occasionē ruine ſibi iminētis. p ortū alicuius ſailiaritatis male. uel tēp tationis piculoſe debet illud bonū de genere dimittere. ne tota ageries bonoz opez ſubiace

at ruine. Et iō dicit alan^o. Si uitare l' uenerē
loca tpa uita: Et locus ⁊ tempus: pabula do
nat ei. Et idē remediū ē i oib^o. Unde seneca.
Qui deponere uult desyderia rerū oim quaz
cupiditate flagrauit. ⁊ oculos ⁊ aures ab his
que reliquit auertat. Et hoc patet ex eo qd di
cit idē. Auarior redeo ābicifior. luxuriosior i
mo uero crudelior qz iter hoies fui. Nec sene
ca. Uel accipe hic oculū ⁊ manū iteriozē scilz
cordis qz mēbroz dextrū hic dīr compatione si
nistri ⁊ exterioris. scilz corpis fragilioris. Si g
dextra scandalizat sinistra qd faciet. Unī Hier
onymus. Laudū ē ne q i nobis ē optimū. la
bat i uiciū. Si enī dexter oculus ⁊ dextra ma
nus scādalizant. quāromagis ea q in nobis si
nistra sunt. Si enī aīa labit quātomagis cor
pus qd est ad peccata. peluuius. Unī ⁊ Cris.
Culū hic uel manū nō corpis hūani significat.
sed oculū uel manū cordis. i. sensū male cōcu
piscērie ⁊ carnal' desyderij cogitatōem. quam
p fidē celestē erui ⁊ abscidi a cordibus pcepit
unde oīa mala pcedūt. Unī hic magis mēbra
uiciorū male mētis ⁊ prauē cogitatōis. excide
re nos dñs pcepit. ppter regnū celoz. ne domi
nātibus uicijs ⁊ corpus ⁊ aīa. i. totus homo re
us efficiat ignis eterni. Deinde postq docuit
alienā uxore nō esse cōcupiscēdā. consequēter
docet suā nō esse dimittēdā. ⁊ dat intellectū cu
iusdā pmissi in lege scz de uxoris dimissōne. ⁊
libelli repudiij datione credebāt enī iudei qd
hoc esset simpliciter licitū. sed ē falsū. qz ideo b
pmittebat. nō qz licitū: sed ad euitādū maius
malū. s. uxoricidiū. Minus enī malū erat uxo
res dimittere qz eas iterficere. ⁊ iō nō erat lici
tū nisi ppter fornicationē uxore dimittere. In
lege ergo moyses iussit dari libellū repudiij pp
duriciā cordis maritorū odio uxoris suas ha
bētū nō discidiū cōcedēs. sed homicidiū ause
rens ⁊ minus malū pmittēs. ut maius abscide
ret. ne mariti ppter odiū sanguinē funderent
Xps. aut iubet uxore nō dimitti debere excep
ta fornicatōis cā. qz tūc ipsa uxor eē pmo no
luit. que fidē cōiugalem marito nō seruauit.
Tūc enī licitū ē cā dimittere qz ad cohabita
tionē ⁊ debitū redditōz manet tñ uinculū mīi
monij p totā eoz uitā. ⁊ iō si dimissa nubet al
teri. cōmittit adulteriū ⁊ sīl'r q ducit eā. Quis
qz tñ cā fornicationis uult uxore abicere. pri^o
dz a fornicatōne purgatus eē. qz fm Hierony
mū. qquid uiris iubet. hoc cōsequēter redun
dat i seias neqz enī adultera uxor dimittēda
ē ⁊ uir mehus tenēdus. Deinde postq do
cuit dñs nō eē iniuriā pximo ifeendā phibē
do irā ⁊ concupiscētiā. cōsequēter docet ab in
iuria dei abstinēdū. phibendo piuriū ⁊ iuramē
tū ⁊ dat intellectū cuiusdā pcepti quo phibet p
iuriā i lege ueteri. Circa qz erzabāt iudei. cre
dētes qz solū iuramētū mendax esset phibituz
⁊ qz iuramētū illicitū esset seruādū ⁊ sīl'r qz iu
ramētū icautum qz sine necessitate fit: esset li

citū ppter qz saluator dicit nō eē iurandū oīo
.i. ex quacūqz causa ubi non excludit iuratio
necessaria: sed incauta. Iusticia ergo pharise
orū est nō periurare hanc cōfirmat dñs uetās
iurare: qz ptinet ad iusticiā eozū qz iuraturi sunt
regnū celorum. Sicut enim fallum loq nō pōt
qd nō loquit: sic periurare non pōt qui nō iurat
Et sicut in multiloquio non deerit peccatū sic
nec in multiurio piuriū. Sicut autem. de^o
precepit sibi uictimas legales offerri non qz
ei placerent sed ne eas prout consuuebant
ydolis immolarent: sic in firmis concessit iu
rare per deum: non quod deo placet hoc fieri
sed qz minus malū ē hoc deo qz creaturis. ex
hiberi. Unī sz Jeronymū. i lege pceptū ē nō iu
rare nisi p deū. nō qz bonū sit: sed ne iudei pessī
ma consuetudine iurantes p creaturas. crede
rent eas uenerādas. Euāgelij autē nō recipit
iuramentū cū oīs sermo fidelis p iureiurādo
sit. Unī Crisostom^o. unde iurare nos psumus nō
conuenit. Quid. n. unicuiqz nō iurare necesse
est. cū nobis mētiri oīno nō liceat. Quoz vba
ita vā semp ita debēt eē fidelissima. ut p iura
mēto habeant. Et idcirco dñs non solū p iura
re: sz etiā iurare nos phibet. ne tūc tātū uida
mur uerū dicere cū iuramus. ⁊ ne quos uera
ces i oī sermone eē cōstituit. putarem^o sine iu
ramento licitū eē mentiri. Iuramēti. n. h cau
sa ē. qz oīs qui iurat. ut qz uerū ē eloquatur. Et
dñs iter iuramentū ⁊ loqā nō az. nullā uult eē
distātiā. Quia sicut i iuramēto nullā uenit eē
pfditiā. ita quoqz i uerbis nō nullū dz esse mē
daciū. Quod utrūqz ⁊ piuriū ⁊ iudatiū diuini
iudicij pena damnat. Quisqz ergo nrm loquit
iurat. qz scriptū ē. Testis fidelis nō mēciat. unī
nō i merito non iurare sepe scriptura diuina cō
memorat: qz deo qz uerax est. ⁊ nescit quidqd
dici. p iuramento habet: qz uerū ē omne qd
loquitur. Nec Cris. Unī ⁊ Seneca. Nihil iter
fit an affirmes an iures. de religiōe ⁊ fide scias
agi ubicūqz de uitate tractat. Scdz. Augusti
nū. qm ille iurat qz adhibet testē. deū. ridiculū
ē putare ut non iurauerit qz: qz nō dixit p dū
sz dixit testis est mihi de^o. uel ecce corā deo:
qz non mentior. uel deus scit qz non mentior.
Precepit g dñs nō iuraf oīo. i. iurare oīmō. ⁊ i
oī casu qz h ē incauta iuratō. Per h tñ nō exclu
dit iuratio in necessitate. qz negatio ibi pponi
tur signo uniuersali affirmatiuo. qd equipollz
suo contradictorio. sz postposita equipollet suo
contrario. Dic. n. non dīr oīno nō iurare. qz esset
sensus qz in nullo casu esset iurandū qz est fal
sum. qz i aliquo casu ē iurādū. ⁊ i aliquo non.
sz dicitur hic nō iurare oīno. i. iurare nō oīno
id ē non oīmōdo. ⁊ ideo non est sensus qz i nul
lo casu sit iurandum. sz quicūqz deest necessi
tas. ⁊ non ē necessarium. ⁊ sic excluditur oē
iuramentū incautū. Unde secūdū Augustinū
dñs non precepit non iurare tanqz oīno illici
tum. sed ne quisqz iurare appetat tanqz per se

bonum. & ut nullus iuret de facili absqz neces-
sitate. & dilabatur in periurium ex iurandi cō-
suetudine. Ad hoc autem q̄ rectum sit iura-
mentum tria requiruntur unum ex pte rei de
qua iuratur scz ueritas aliter enim non esset
confirmandi ydoneitas. alterum ex parte cau-
se pro qua iuratur iusticia aliter enim nō esset
debita iurandi necessitas. tertium ex parte
iurantis. scilicet. iudiciū siue discretio. ali-
ter enim non esset debita periculi cautela.
Unde i Jeremia. Iurabis dicit dominus i ue-
ritate. & iusticia & iudicō. Et non solum incau-
te iurare per deum est illicitum. s3 et per crea-
turas iquātum i eis relucet v̄tus dīna ideo se-
quitur. ((Neqz per celum: q̄r thronus dei ē)). i.
p̄ncipalr ibi relucet gl̄a dei. neqz per terram:
q̄r scabellum pedum e⁹ est)) id est ifima creatu-
ra. sicut scabellum est inferior pars sedis (neqz
per hierosolimam: q̄r ciuitas est magni regis
)) id est dei q̄ est rex regum & ad eius deputata
cultū q̄r scilz ē opus diuinū nō tuū. q̄r pbat: di-
cens ((q̄r nō potes facere unū capillū albū aut
nigrū)) Unū uult dicere sicut nec p deū nō ē iu-
rādū. ita nec p creaturas. q̄r cuz q̄libet creatu-
ra sit opus diuinū. q̄ iurat p creaturā: iurat p
deū. Itē ēr phibemur iurare per creaturas ne
creaturā i honore dīne uenerationis hēamus
uel ne putemus nō eē piuriū iurare falsū p cre-
aturas. & dū p creaturas iuramus nihil iurare
& iuramentū nō obligare credamus. Si iunt tñ
fiterdū p crucez & euangelia. id est p eū cui h
sunt dedicata. Et sicut fuit p sanctorū reliq̄as
q̄r in his potius deū q̄r sanctos ueneramus. a
quo auctore oē bonū q̄r hnt eos habere recog-
scimus. Qui at iurare phibuit q̄o loqui opor-
tet docuit subdēs ((Sit aut sermo uester. ē ē.
nō non)) simpliciter affirmando ueritates. & ne-
gando falsitatē. Unū duplicat utrūqz: ut q̄ ē in
tus in corde. hoc dicat foris i ore. Tunc ē enīz
sermo n̄r est ē. non non. cum gemina ueritate
cordis & oris affirmamus uel negamus. Igit̄
sicut est in cōscientia ita sit & i lingua & sicut est
i re ita & in ore. & sicut ē in ore ita & i ope. ut q̄
ore affirmamus opibus pbemus & q̄ v̄bis ne-
gamus factis nō cōfirmemus ((Nō aut his ha-
bundantius)) & āplius ē scz iurare a malo ē. id
est ab ifirmitate & suspitōe illius q̄ sine iuramē-
to nō credit. Nō dixit malū ē tu ei n̄ facis ma-
lū qui bene uteris iuratōe. q̄ si nō bona. tamē
necessaria ē ut alteri psuadeas q̄ utiliter sua-
des: sed a malo & ifirmitate illius ē cuius ifir-
mitate cogeris iurare cuz uides pigrū ad cre-
dendū q̄ ei utile ē credere. nisi firmet iuratōe
Semp tñ est malū ibi ex aliqua pte. uel ex p-
te iurantis. qñ iurat sñ necessitate. uel si requi-
situs iurat ē ibi a pte requirētis. & hoc uel ma-
lū culpe qñ scz requirit iuramētū sine necessi-
tate uel malū pene. q̄r ex ifirmitate humana
(q̄ ē quedam pena generi hūano iflicta) proce-
dit q̄ homines nō credunt sibi mutuo simplici

uerbo absqz iuramēto. Uerū igit̄ loquamur.
neqz id iurationibus crebris. sed morūz pbira-
te cōmēdemus. Et in loquēdo ore tñ utamur
q̄r q̄ ore āplius ē (scilicet etiam ceteris artib⁹
ut) a malo ē. Ut enim i prouerbis dicitur hō
apostata uir inutilis digito loquit̄. Stultus ḡ
ē qui talem imitat̄ & similiter digito loquit̄. s3
magis stultus ē si etiam manu in qua plures
digiti sunt loquatur. & per cōsequens stultissi-
mus est si etiam brachijs & humeris i loquen-
do utat̄. Si aut̄ ad motū mēbrorum istorū ac-
cedit & motio capitis. iam uidetur quasi ifanō
similis expedit ergo omnia mēbra pter os i lo-
quendo continere. nec ide scādalum ad alios
possit quomodolibet deriuare. Oratio.

Omne ihu x̄pe qui antiq̄s tēporalia
nobis uero eterna pmisisti. ut n̄ra sup
habūdet iusticia. da mihi coram te &
primis sermone & opere lucere. ac legem tuā
non soluere sed suphabundanter implē. Custo-
di me ab ira & offensione p̄mi ut munus cor-
dis oris uel boni operis quod tibi obtulero. ac-
ceptum sit i conspectu tuo. Lōcede mihi cleis-
tissime deus a concupiscētijs & aspectib⁹ ma-
lis cauere. omne iuramētū declinare: ut sicut
a proximi. sic & a tua iura ualeā abstinere. &
tibi in omnibus semper placere Amen.

De patientia & largitate circa p̄imos exhi-
benda.

Capitulum. xxxv.

Ostquam ergo domin⁹ docuit nō
esse iferēdā iuriā. primo. nec irre-
uerentiā deo: consequēter docet
qualiter se xp̄ianus habere d3 ad
eos qui sibi iuriā iferunt ponens

pauca uerba que omnibus hominibus ad per-
fectionem sufficiūt: i q̄bus ois patientie & lar-
gitatis uirtus aperte commēdat̄ & suadet̄. Et
primo ponit itellectū cuiusdā p̄cepti iudicialis
ubi errabāt iudei credentes q̄ uidicta esset p-
pter se appetenda: sed hoc est falsum. q̄r uelle
penā alicuius absolute nō p̄t h̄re rōnem bōi
sup solū inq̄tā appetit̄ pp aliud. s. pp ordinem
iusticie seruandū uel ppter illius q̄ deliq̄t cor-
rectōz uel ppter alioz terrorē. ut uidentes ta-
lem puniri coerceant a malis. uel ppter aliq̄d
huiusmodi. Ubi ergo nullū bonū tale ex pena
alicuius estiat euenire. s3 magis timef de scā-
dalo uel d̄ maiori suscitādo. tūc tenef homo d̄
sistere a uidicta q̄rēda & hoc est necessitatis:
si autem citra talem casum desistat. est subro-
gatōis. Igit̄ non resistere malo i aliquo casu ē
p̄ceptū. & i aliquo consiliū. & aliqñ nō resistere
esset malū. quando. s. p hoc daref audacia ma-
lis hoib⁹ simplices opprimendi. & potest eoz
malitie sine periculo occurr̄. Malo enī culpe
semper est resistendū. sed malo iurie nūq̄ li-
bidine uidictē. s3 per iudicem amore iusticie
cā. s. utilitatis ecclie & cōrectōis. p̄mi ne ma-
lis discat assuescere. Unde i lege p̄ceptum iu-
ditiale de pena talionis erat circa mortem. p

cussionem. mutilationem. ut percussus in eo pareret et puniretur in quo leserat: et redderet animam per animam. oculo per oculo. dentem per dente. Quia enim iudei prout ad inferendas iniurias proximo etiam sine causa. et seui in vindictando proprias iniurias erat modum: et mensuram pene excedebant. lex tam pro temeritate ledendum quod leforum instituit modum. et terminum ultionis quem nullus excederet in iniurijs uindicandis scilicet penam talionis. Prouida enim quidam cautela modum posuit. tam propter proteuitatem ledentium ut reprimerentur timore quod leforum ne ultionem sumerent ultra modum proprium. Christi autem cuius misericordia superaret iudicium et ipsius euangelij iusticia est ((non resistere malo)) scilicet per malum. sed in bono pacie uicere malum iniurie. Nec est respondendum est iniurijs quod maius est ut iniurijs lasciscere pati et proprio sumus ad illas paciēter sustinendas. In lege est retributio. quia iubet lesu equali iudicio iudicari: in euangelio gratia quia docet pacie uirtute et per membrorum damna seruari. Secundum Crisostomum. si alterius oculum eruis non tuum recupasti sed cum membro etiam paciētiā perdidisti. Diabolus uulnera procurat corporum: propter uulnera aiarum. Si tu non percusseris ab homine quidem uictus uideris. sed diabolus uicisti. Unde si non redderis malum pro malo et si membrum corporis perdidisti uel lucrum pacie acquisisti. Si autem reddideris. et corporis damnum passus es et salutis. Nec tamen lederis quoniam ab iniquis noceris quam tu cum a constantia bonitatis recesseris. Hec Crisostomus. Sunt autem quatuor gradus ad pacem. Primus est non plus reddere. Secundus est minus reddere: et hoc additum est per traditionem phariseorum. qui dabant quadraginta disciplinas una minus. Tertius est malum non reddere. Quartus est patum esse amplius tolerare. Primi duo fuerunt in lege in tertio incipit euangelium cum dicit. non resistere malo in quarto est euangelij consummatio quod consequenter exponebat declarando. Unde quia non dixit resistendum malo. ne aliquis intelligeret de malo culpe non iniurie subiungit: dicens ((Sed si quis te percussit in dexteram maxillam: prebe illi alteram)) scilicet dexteram mentis iteriorem. ne exterioris hominis cedat: uel tacitus intra se moueatur iterior. id est sis paratus in animo ad aliam percussionem et maiora et ampliora sustinendum: antequam per impatientiam malo resistas. et scandalum uel aliquid malum aliud contra caritatem suscites. Unde Augustinus. Non tamen non repucas. sed si uult. alteram ferre paciēter sustineas. Ubi Crisostomus. Qui re percutit legis implet mandatum non Christi. Sed dicis dignus est ille reperi. Etiam sed tu non es dignus reperi. quia discipulus illius est qui cum malediceretur. non remaledicebat. Hec Crisostomus. Ad omne ergo nos exemplum paciētie et humilitatis dominus per euangelica precepta confirmat. Non solum enim prohibet reperi percussorem

clentem sed et iubet nos percuti esse iterum percuti et non resistere malo iniurie quo minus adhuc possit nobis inferri. Unde Beda. Quid tam magnū. quod percussus prebere maxillam. Nonne indignationis impetus fragit ira sedatur. et per paciētiā ille mutatur uel imitatur ad penam per huius ergo mandati impletionem homo Christo confirmat diabolus ab homine uicitur plena pax inter homines obtinet. Ubi Crisostomus. Huiusmodi meditatio tollerantie ducit ad passionem martyrij. Facile enim persecutionis tempore penas corporis poterit sustinere. si in pace ante exercitatus. huiusmodi iniurias equanimiter ac libenter suscipiat. Hic secundum Augustinum. Non prohibetur ea uindicta quam ad correctionem ualeat. Sed huic uindictae inferende non est idoneus. nisi qui odium dilectionis superat non enim odit patrem filium castigando. Unde non debet quis odio et libidine uindictam expetere. sed amore et ad correctionem et ut iniurias ab eo cui rerum ordine prius data est tanquam filius a patre corrigat. paratus si opus sit equo animo plura tollerare ab eo quem uult esse correctum. Talis enim uindicta ad correctionem propter amorem pertinet ad misericordiam. Beatus ergo qui ipso corde est ad omnia paratus ut in omnibus qui patitur per deo ueraciter possit dicere et canere illud propheticum: paratum cor meum deus paratum cor meum. Non solum autem maxillam prebendam percussori dominus precepit. sed damna subiri Quia secundum Crisostomum. Post corporalis iniurie tollerantiam: uult nos etiam dominus secularium uerum contemptum. et non tantummodo in plagis. uerum etiam in pecunijs. rebusque diuersis nos uult prestare paciētiā. Unde addit ((Et ab eo qui auferit tibi uestimentum: noli prohibere)) scilicet repugnando uel cum eo contendendo. exemplo domini qui uestimenta sua permisit a se auferri. et a militibus diuidi. Dum enim uis uindicare uestem corporis preciosissimum anime uestimentum perdis ((Et qui uult tecum in iudicio contendere)) id est. contenciose agere ((et tunicam tuam tollere)) id est. uestem iteriorem et magis necessariam. per quam cetera necessaria intellige. hoc est si te ad iudicium propter tunicam trahat. ac negotium tibi molestiamque moueat ((dimitte ei pallium)) id est. exterius uestimentum: et cetera quibus non adeo indiges. nunquam contenciose et cum iracundia agas Quasi diceret. Si quis contendendo uelit tibi auferre unum de necessarijs: antequam contendas in iudicio. sustine potius ut auferatur tibi et reliquum de eis. Hoc quoque secundum Augustinum ad preparationem cordis non ad ostensionem operis intelligendum. Ex hoc etiam potes trahere ut si quis uult tunicam tuam tollere. id est animam uel interiora bona dimittas pallium. id est. exteriora negotia. Ubi Crisostomus. Si litem tibi uideris iminentem. etiam illa que non poteris indulgere melius est enim iurgio liberari quam retinere materiam iurgiorum. Difficile est rem dimittere: sed difficilius de iudicio

fine peccato exire. Et iterū. non solū iquit iniuriā paciēs nihil iracūdie moueas aduersus eū q̄ iniuriā facit: et nō solū p̄ hijs que abstulit nō idigneis. sed et si quid tibi forte subrelictū ē id sponte largite ei q̄ totum abstulit. Cū enīz ille talē te inuenit resipiscet continuo. et facti digebit. Ubi et beda. Quod de uestimēto et tunica dictum ē non in eis solis. sed i oībus faciendū ē. que aliquo iure tpaliter nostra eē dici mus. Si enī de necessarijs hoc ipe ratū ē. quā tomagis supflua contēnere oportet. Lex igitur ē ut alterius nō tollas. et si tuū non das grā at ut et alterius non tollas et tuū des. Secundum augustinū. qui sponte uel cōuictus pecuniā d̄ bitam reddere noluerit i tñ ut uelit litigā d̄ mittenda illi ē seruū enī dei nō oportet litigā manēte illa regula ut in aio patus sit amittere qd̄ sibi debetur. Nā si modeste ac leuiter oīno egerit ut sibi restituaī nā tā itendens fructum pecunie q̄ ut hominē corrigat: cui sine dubio p̄ciosū ē h̄re unde reddat et nō reddere nō solum nō peccabit sed p̄derit et plurimū ne ille dū aliena pecunia lucrū facere uult dānū fidi patiatur. Quod tāto ē grauius ut nulla sit cōpatio. Et nota q̄ repetere sua d̄tingit dupl̄r aut corā iudice ifideli. et sic xp̄iano nō licet. et maxie ubi ecclesia libertatez h̄z. aut corā fidelī. et hoc dupl̄r. aut cōtenciose et cū fraud. et sic nulli licet. aut modeste et cū iusticia et sic infirmis et ipeztis l̄z simpliciter vō repetere sine cōtentione et fraude nō corā iudice oībus licet.

De religiosis vō sua non h̄ntibus ē sciendū q̄ repetere aliqua cōtingit dupliciter. aut ut aliqua p̄pter utilitatē ppriam sic p̄fectis nō l̄z aut ut congregationis p̄pter utilitatē cōmunē sic licet etiam p̄fectis. qui et si nō habent sua i pprio tamen habent i cōmuni. et ita nomine cōmunitatis licet repetere ul̄ si nō habent d̄ntiuz nec in cōmuni. nec i pprio habent tam res ad usū deputatas. Tamen magis expediret iudici secreto significare. q̄ i iudicio repetere. De inde subiūgit. (Et qui te āgariauerit mille passus uade cum eo alia duo millia) i. paciēte feras si amplius te ire opteat. Angaria dicit̄ in d̄biti seruitij exigenda in ppria persona uel que cūq̄ coactio iniusta. und̄ angariare ē iniq̄ seu iuste aliquomodo trahere. uel p̄sonalia obsequia et opera impendere opprimendo in persona et grauando. Est ergo sensus. q̄cūq̄ te in seruitio indebito sine peccato tñ coegerit fūire. ad hoc ē ita debes patus eē ut āpli pati uelle quam ille optat inferre. Nam mille passus est iter sabbati. et ideo hoc nō est contra sabbatū legis. sic sustine iurias in hijs que nō sunt contra sabbatum pectoris. Vel i millenario p̄fectio spūalia significat: que impletōne huius precepti ostendit̄. Et cum millenarius sit numerus p̄fectionis i tribus millenariis notatur q̄ in tribus consistit p̄fectio paciencie. s. i. corpore: et ratione: et uoluntate. q̄ significatur p̄

alia duo millia. Ubi. Cris. Uides superhabundantiam phie: et cumulum sapie. Postq̄ nimirum dederis maxillam et tunicā et uestimentū etiam si nudo inq̄ corpore tuo uti uolueris iimicus ad iurias et labores: nec sic quidē illū optet phibere. Uult enim omnia nos possidere coiter et pecunias uidelicet et corpora nō cū indigentibus solum uerz etiam cum iuriā facientibus. Unum enī mie est: alterum uero paciē. Et iterum Ad om̄e deuotionis opus impi gros nos eē precipit dominus: ac patos. Bonum enī n̄m uult non tam necessitatis eē q̄ proprie uoluntatis. ut dum amplius ex nobis facimus quam ab alijs postulamus: maioris mercedis gratiam cōsequamur. Integre enīz caritatis ac p̄fecte deuotionis officium ē: pl̄r sponte prestare q̄ peteris. Hec Cris. Ubi fm̄ augustinum monet nō tam ut pedibus agas quam ut aio sis patus. Nonsolum ergo tua ut deuites altricationem. sed et teip̄z prebe angarianti nam tam ope et pedibus quam aio et cōpassionis affectu: patus multo plus seruire q̄ precepit. Totum enī q̄ dictum est intelligendum est secundum p̄parationem animi i casu consilii: non aut i casu in quo ex t̄li p̄missio ne nutiret percuciens aut raptens: uel angariens seu als offendens in sua malicia et iniquitate. Immo in tali casu sustinere non esset bonum: nisi p̄pter scandalum: uel aliq̄ maius malum euitandū. Nam testāte augustino. cui licencia iniquitatis eripit̄. utiliter uincit̄: quoniam nihil est infelicius ifelicitate peccantium qua penalis nutrit̄ impuitas: et mala uoluntas uelut hostis iterior roborat̄. Ut autem dicidem augustinus i his trium exemplor. nullū genus iurie est p̄missum. Nam omnia i q̄bus iprobitatem aliquam patimur. in duo genera diuidunt̄. quorū alterz est q̄ restitui non pōt in quo uindictē solaciū timidus animus querere solet qui talia fomenta desyderat. sed sanus et firmus misericorditer p̄ferendam altēzius infirmitatem iudicat. neq̄ hic uindicta ad correctionem phibet̄: ut etiam supra dicit̄. Alterum iniuriarū genus est q̄ i itegrum restitui pōt cuius due sunt sp̄s. una ad pecuniā altera ad opam ptinz. Exemplū p̄mi de pcussa maxilla. secūdi de tunica et uestimēto. tertij d̄ angaria passuū. Quia q̄ i corpe lesū est nō restituitur integrū et reddi uestimentum potest et adiuuari opera potest si opus fuerit. In hijs ergo omnibus generibus iniuriarum dominus docet paciētissimum et misericordissimū et ad pura perferenda patissimum aīm xp̄i ānorum esse oportere. p̄pter spem retributōis eterne. Sed quoniam pax est non nocere: nisi etiam prester beneficium quantum poterit. consequenter adiungit dominus et dicit. Qui perenti te tribue. Quasi diceret. Ita debes eē paciēns i aduersis proprijs: sed et compaciēns alienis. Non dicit quid tribuendum: q̄ non sp̄

p̄res ē danda. sēp tñ dandū ē saltē bonū respō
sū. Qui ergo ī necessitate sua petit a te zē cor
poralē uel spūalē da ei donū uel v̄bū. Si enī
ratōnabiliter petit: tribuēdū est donū q̄ petit
uel de p̄cepto cūm extrema necessitate possit
oīno indigerē dareq; possis. uel de consilio cuz
petēs aliter transire pōt ⁊ hec ē elemosina cō
poralis. Et si deest tibi facultas. da affectum
⁊ bonā uolūtātē: bonū r̄sūm ⁊ oratōnem. Si
aūt irrationabiliter petit. dandū est uerbū do
cēdo eū de irrationabilitate sue petitionis ⁊ d
causa iuste negatōis. ut nō eum inanem dimit
tas. ⁊ hec doct̄ia ē p̄s ⁊ opus iusticie ⁊ elemo
sina spūalis. Et si iste nō accipit id q̄ petit me
lius tamen scilicet correctionem accipit. Ita
omni petenti te dabis quamuis non semper id
quod petit dabis. Unde omni petenti iuquit si
omnia petenti. ut des quod dare honeste ⁊ iu
ste potes. Ubi Ambrosius. Non minus est cri
minis habenti tollere q̄ cū possis ⁊ habundās
sis indigentibus denegare. Esurientis panis ē
quem tu detines uiduarum indumentuz quod
tu recludis. miserorum redemptō et absolutio
est pecunia quam tu in terra fodis. Tot er
go bona scias te inuadere quot bona posses pre
stare. Quia ut dicit Criso. diuitie nostre nō s̄
sed dei omnes enī dispēsatores diuiciarū suarū
nos uoluit esse nō dños. Da ergo ⁊ tribue si
uende. Uēdit qui multas preces expectat. uē
dit qui beneficiuz p̄castinat uēdit q̄ pauperi
ip̄operat uendit qui tristi uultu donat. uendit
q̄ ulcissitudinez expectat. Paup̄ tñ ⁊ nihil ha
bens non tenet ad donū muneris a manu sed
ad donum compassionis a corde consolationis
ī ore subuentiois in opere tenetur pro loco. ⁊
tpe. Unde glosa. Si deest facultas. da obseq̄
um. uel affectum: uel uerbum. Nec sūt illa q̄
tuor q̄ obtulit magdalena x̄po. s. lachrymas
cōpassionis. capillos subuentiois. osculuz ob
secutionis. unguentū cōsolationis. Et eodē
modo itelligendum est q̄ subdit ((Et uolenti
mutuari)) idest mutuum accipe a te ((ne auer
taris ab eo)) s. nō mutuando: uel mutuū diffe
rendo: uel diminuendo. Mutua sibi si petit
ratōnabiliter: uel rationem redde si petit irra
tionabiliter Da mutuum hilariter. hilarem ei
datozem diligit deus: ⁊ ex caritate pura. nihil
inde sperans uel recipiēs ultra sortem. nec ser
uiciuz nec quodcunque commoduz: ita quod
propter istam spem non debet mutuum fieri.
licet a deo possit inde merces sperari. A mīa
te non auertas. nec in homine spem mercedis
figas: sed in deo qui cuz multo fenore tibi r̄d
de t. quod illo iubente facis. Unde Augustin⁹
Nec propterea uoluntatem alienes ab eo qui
petit quasi nihil recepturus a deo cum rem q̄
datur mutuo ille qui accepit exoluat quia cū
id ex precepto dei facis apud illum qui hec iu
bet infructuosum esse non potest. Nec Augu.
Dicens ergo omni petenti tribue ⁊ uolenti mu

tuum ne auertaris. duo genera beneficii com
plectitur uel cum beniuole damus. uel cum
reddituro commodamus. ⁊ ad utraq; parati
esse debemus. In utroq; enim genere elemo
sine dato scilicet. ⁊ mutuo tenemur omnipotē
ti egenti subuenire etia; inimico si perfecti su
mus. si imperfecti nō nisi ī summa necessitate
esse uideremus. Unde Crisostomus. Si mi
sericordiam postulamus quod possumus largi
amur. ut ipsi id quod a deo petimus preceden
te merito facilius impetrare possumus. Ue
rum si eos qui nos petunt despiciamus: qua fi
ducia deum nobis quod petimus prestare cre
dimus. Subemur enim per omnia religionem
pietatis ac fidei custodire. ut necessitatem tri
bulationis alterius quasi propriam compute
mus. nec pluzis facultatem quam fratres faci
amus. expectantes mercedem retributionis e
terne. Nec Crisost. Et non solum de elemosi
nis hoc intelligendum est sed ⁊ de pecunia q̄
nunquaz deficit id est de sapientia et doctrina
que non est petenti deneganda: quoniam aua
rum dedignatur possesorem ⁊ in alios transla
ta crescit ⁊ magis ditat auctorem. Ergo peten
ti eam pro deo distribuas et uolenti eaz mutu
ari a te ut alios doceat ne auertaris. quia quō
alios preter te docebit. tibi reddetur a deo cū
fenore mltō. Utrazq; ergo pecunia. scilicet cō
poralis ⁊ spiritualis est commodanda. sed ma
terialis sine usura spiritualis cum usura.

Deinde sequitur. Et qui aufert tibi que tua
sunt siue pecuniam siue rem aliā. ne repetas
scilicet in iudicio ac cum lite et contentione.
Non enim licet alicui alicui rem in iudicio re
petere turbato animo ⁊ ex ira ⁊ cōmōtōne. ac
per inordinatum affectum uindictę potius q̄
ad emēdam delinquentis. uel ex auaritia qua
magis uult cum iactura proximi bene se habe
re. Et quia docuit dominus iniuriam in
ferentibus non esse resistendum. sed plura per
ferenda esse paratum. consequenter docet in
iuriam inferentibus impendendum esse carita
tis affectum simul. et effectum. Quia enim
opera iusticie infructuosa sunt sine caritate
ideo addit de caritatis perfectione. ⁊ dat intel
lectum precepti de dilectione proximi. in quo
errabant iudei. Ex hoc enim quod preceptuz
est in lege. Diliges proximum tuum sicut te
ipsum ⁊ iterum ibidem dicitur diliges amicuz
tuum arguebant a contrariio sensu quod debe
bant odire inimicū sed hoc est falsuz quia om
nis homo ex caritate diligendus est inquantū
ad imaginem dei est. ⁊ capax ipsius per cogni
tionem ⁊ amorem. Dicit ergo ((Audistis quia
dictum est in lege. Diliges proximum tuum ⁊
affectu sic ligat omnes. et effectum sic ligat per
fectos pro loco ⁊ tempore)) ⁊ oderis inimicum
Itur m̄ sed hoc ultimuz non est scriptum in le
ge. sed est traditio scribarum qui hoc adde
bant ⁊ ex alijs scriptis ibidem ut dictuz est col

ligeant. Uel si alicubi scriptum dicatur. tunc secundum Augustinum . non uox iubentis iusto accipienda est sed permittentis infirmo . Ego autem dico uobis ((Diligente)) scilicet affectu ((inimicos uestros)) homines scilicet non uicia . naturam non culpam . Quia secundum Augustinum sic diligendi sunt homines . ut eorum non diligantur errores . Diligere debemus inimicos . bona gratie et glorie eis optando . quibus homo non potest uti male alia uero bona scilicet nature uel fortune . non sunt eis optanda . nisi quadam generalitate in quantum . ualent ad salutem eorum quod soli deo est notum quia talibus bonis potest homo bene uti . uel male . et ideo circa hec non est aliquid petendum determinate . Et nota quod diligere alicuius est magis debitum . et non excludit dominum a dilectione amicorum mercedem . sed innuit minorem . quia ceteris paribus dilectio inimicorum est magis meritoria quam amicorum quia difficilius . et cum maiori conatu bene uoluntatis . quia purior . et ex motu gratie non naturae inclinantis . quia liberalior non ex debito meriti precedentis . Et quia non sufficit diligere corde nisi dilectio probetur operis exhibitione . ad minus loco et tempore subditi ((benefacite)) scilicet effectu ((hijs qui oderunt uos)) in hijs que spectant ad eorum salutem . eam modo debito et possibili procurando quia benefacere est dilectionis effectus et exhibitio . Et ideo sicut tenemur diligere inimicos quantum ad bona gratie et glorie ita tenemur in effectu salutem eorum procurare . Inimicus ergo quo ad naturam qua est proximus . de necessitate precepti est generali dilectione diligendus . qua dicitur diliges proximum tuum . sed dilectione speciali . ut specialiter quis moueatur ad diligendum inimicum non est precepti sed perfectionis . Non enim est preceptum ad omnes specialiter affici quia nec hoc est possibile . et ideo nec est preceptum specialiter affici ad inimicum : sed generaliter in quantum est homo proximus . Et quia exteriora beneficia proportionantur interiori dilectioni . signa generalis dilectionis ut aliquod bonum facere toti communicari uel orare pro toto populo in comuni ista exhibere inimicis cum ab hijs que sunt generaliter exhibenda non debeant excludi : est de necessitate precepti . quia si ab hijs intenderet homo eos excludere . iam generaliter dilectio non ferretur . imo magis odium ostenderet . Et quod ex tempore extreme necessitatis obligatur homo omni homini in tali necessitate existenti : ideo etiam inimico (nisi ex hoc deterior fieret et fidem impugnaret) debet in tali necessitate beneficium exhiberi . beneficia uero que sunt signa dilectionis specialis . non tenetur inimico exhibere extra casum necessitatis . sed hoc est perfectionis . Dilectio ergo alia interior alia exte-

rior . Dilectione interiori et perfectione sufficientie . quilibet etiam imperfectus tenetur quemlibet etiam inimicum diligere . dilectione autem exteriori . id est beneficii exhibitione et perfectione super erogationis tenetur tantum perfectus hoc facere . imperfectus enim tenetur inimico rancorem odij dimittere et bonum optare . siue petierit ueniam siue non : et si petierit ueniam tenetur ei colloqui et dicere aue . sed non tenetur beneficia temporalia ministrare . Perfectus autem tenetur etiam presidia temporalia conferre et necessaria ministrare : siue ab eo ueniam petierit siue non .

Quod si inimicum a communione nostra separamus . eo ipso ei benefacimus : dum illud hoc fine facimus ut eum ab errore reuocemus . Unde glosa . Benefacite ministrando cibum mentis id est instructionem uel correctionem uel corporis . omnia enim in ecclesia . etiam ex communicatio : eo spectant ut fratres et amici fiat . Et quia est quoddam beneficium ad salutem pertinens . quod a quolibet quantumcumque paupere potest exhiberi . scilicet orare pro animarum salute : ideo subiungit . Benedicite scilicet bona gratie et glorie in precando . maledicentibus uobis retro detrahendo uel aperte blasphemando ((et orate)) deus bona optando et deum deprecando ((per persecutores et calumniatores uos)) falsum crimen uobis imponendo . Huius exemplum dedit dominus in cruce suspensus . et Stephanus lapidatus et dauid a semetipso male dictus . Ubi notat quod triplex est iniuria . scilicet cordis que rationis uel odium dicitur . oris que detractio uel maledictio operis . scilicet lesio manualis . Hijs igitur generibus tria dominus apponit remedia . contra primum . diligite inimicos uestros contra secundum benedicite maledicentibus uobis . et orate pro persecutoribus calumniatoribus uos . contra tertium benefacite hijs qui oderunt uos . Unde glosa . Contra ecclesiam tribus modis pugnatur . odio uerbis . et cruciatu corporis . contra ecclesia diligit . orat et benefacit . Si ergo uolumus esse perfecti debemus iniuriarum nobis beneficium dare cordis ipsos diligendo beneficium oris . per eis orando et beneficium operis ipsis benefacendo . Et quod magnum dedit preceptum per lapsum subdit primum . Ita igitur diligite . benefacite . orate per inimicos uestros ((ut sitis filij patris uestri altissimi qui in celis est)) filij inquam per bonitatis imitationem per gratie adoptio per educationem per hereditatis adoptionem . Ut sicut estis filij dei per naturam et creaturam . sic etiam sitis filij eius per gratiam et imitationem in eo quod est ei proprium . nam proprium est ei misereri et esse beneficium . Unde beda . Nulla maior potest esse merces . quam filios hominum terrigenas effici filios altissimi qui in celis est . Nos enim potestate accepta efficimur filij dei in quantum ea que ab eo precipiuntur implemus . Et subiungit ((qui solus suus fecit oriri super bonos et malos . et pluit super iustos et iniustos ac gratos et ingratos))

Et non solum amicis, sed etiam inimicis bene facit. Sic enim inimicos nutrit ut amicos, ac hos et illos sui solis splendore illuminat et suarum pluviarum inundatione fecundat et beneficia communia non subtrahit etiam malis hominibus qui tamen ei iniqui in eis et inimicant, sed pro sua misericordia indistincte omnibus vite presentis beneficia largitur. Ubi Hieronymus. Noli negare quod deus nulli negat quous sit blphemus et ipsi. Sine distinctione omnibus tribuamus, non querentes cui sed quare demus. Ut autem dictum est supra orare generaliter per inimicos et eis bene dicere, per quatuor in generalitate populi includuntur est preceptum sicut quod in generali dilectione diligantur, sed in speciali ista facere non est preceptum sed perfectionis. Et sciendum quod Crisostomus ponit novem gradus secundum accessum ad perfectionem mandati huius. Unde ait. Vidisti nempe quantis ad perfectionem gradibus ascendit, et quemadmodum nos in ipsum ueritatis cacumen statuit et paulatim in ipsum celum reducit. Primus gradus est, nequaquam ad ledendum priores uenire. Secundus ut non amplius referat quod a ledente sustinuit. Tertius ne lesus faciat illa que passus est sed quiescat. Quartus ut etiam prebeat seipsum ad iniurias sustinendam. Quintus ut etiam ad maiora se prebeat quod uult esse qui fecit. Sextus non odisse eum a quo ista perpetit. Septimus etiam diligere ledentem. Octauus beneficiis eum libenter afficere. Nonus etiam deum per aduersario deprecari. Perseperisti celsitudinem perbie et idcirco tam claro digna est premio, quod tam magno est subiecta precepto. Nam et premium illi tale proponit, quod le priorum omnino nulli, ut scilicet fierent similes dei per ut tamen hominibus id esse possibile est. Igitur benefaciendum est omnibus quod ut dicit Seneca. Nemo non cuius alteri prodest, sibi profuit. Quia uero per perfectio dilectionis ultra dilectionem inimicorum non potest procedere ideo postquam precepit inimicos diligere consequenter subiungit. Estote ergo uos perfecti, sicut et pater celestis perfectus est quem est lex amoris obseruando, ut gratis et inimicis prodesse quod deus facere manifestum est qui beneficia largitur etiam malis hominibus sic quod propter eorum maliciam non deserit beneficentiam circa ipsos, ita nec uos circa inimicos nam secundum Crisostomum, sicut filii carnales simulant patres in aliquo corporis signo ita filii spirituales deum in factitate et nihil nos deo ita assimilat sicut iniusta facientibus agnoscere, et per eis orare. Et arguit hoc exemplo publicanorum et infidelium qui suos amicos diligunt et eis benefaciunt. Si ergo supra ipsos mercedem beatitudinis uolumus habere debemus plus propter deum facere dilectos et ad inimicos extendendo. Si enim diligitis inquit tamen eos qui uos diligunt quod mercedem habebitis hac, scilicet de causa a deo eterna uita. Quasi diceret nulla de his, non dici potest recepistis mercedem uestram. Talis namque dilectio est natura

lis, et non preedit de caritate quod et extendit ad omnes homines, et ideo non est meritoria. Sed tamen hec oportet facere et illa non obmittere. Diligere, id est diligentes est nature diligere non diligentes est gratie, non diligere diligentes est peruersitatis maxime: non diligere non diligentes est inspectio humane. Et si salutaueritis fratres uos tamen quod aliqua affinitate iuncti sunt uobis, id est salutem eis optaueritis: ac caritatis et dilectionis affectum eis ostenderitis. Quod amplius, scilicet quantum ad perfectionem facietis. Et si bene feceritis tamen hijs qui uobis benefaciunt, quod est debiti naturalis ex accepto beneficio. Quod uobis est gratia, id est quod meritum gratie apud deum. Quasi diceret nullum. Nam publicani et ethnici, id est peccatores et gentiles hoc faciunt publicani qui publica uectigalia exigunt, a publico rege romanorum nomen traxisse dicunt ethnici uero ab ethnos grece quod gentes latine est uocantur quod tales sunt ut fuerint gentes, scilicet sub peccato. Et si mutuum dederint hijs a quibus sperant recipere, que gratia uobis, scilicet apud deum. Quasi diceret nulla. Nam ut dicit glossa ex hoc solo quod sperant recipere non per deo datur. Unde de tali bene dici potest recipiunt mercedem suam, quod spe fratribus humanis mutuam. Nam et peccatores qui gratiam dei non habent per peccatores fenerant, id est mutuum dant. Ut equalia non ultra sortem recipiant. Ex quo patet quod plus quam peccatores sunt qui mutant, ut cum usura recipiant. Quasi diceret secundum Bedam. Si tales inter se natura ducuntur esse beneficii, quanto uobis gradus perfectionis eximior necesse est: ut causa uirtutis sit uberior, quatenus etiam non amantes caritatis, finem amplectamini. Unde et Crisostomus. Quoniam igitur digni supplicio sumus quod cum ad similitudinem dei uitam nostram informare iubemur forsitan ne gentilibus quidem inuenimur equalis. Et iterum. Sed si nos in hijs nec publicanis, nec gentilibus meliores efficiamus, nonne lugendi et plangendi sumus. Quoniam in tanta longe sumus a diligendis inimicis, ut nec amicis quidem caritatis uicem reddamus, sed e contrario odio habeamus et diligentes in quo non solum gentilibus et publicanis nequaquam differimus: sed multo et inferiores existimus, Christus enim non solum uult nos ignoscere delinquentibus sed ut etiam amemus eos et oremus pro ipsis. Nam si tantummodo non ledas eum qui te lesit, auertis te tamen ab eo nec libenter eum uideas: manet sine dubio uulnus in pectore, et dolor augebit in corde.

Nunquid tu ita uis tibi propitium fieri deum, ut non te quidem ledat auertat se tamen abs te, et peccatorum tuorum memoriam teneat, et uidere te uolit. Igitur qualem uis erga te esse deum cum delictorum ueniam poscis talem te exhibere debes his qui delinquerunt in te. Nec Crisostomus. Intellige quod quando ista fiunt ex naturali affectione, que potest procedere ex causa utili aut delectabili, et ex causa honesti, et per habitum moralis amicitie sic non sunt meritoria uite eterne. Sed cum

ista pcedūt ex habitu caritatis tūc sūt merito
ria. ac principium ⁊ ratio merendi ad deum q̄
sola diuidit inter filios regni ⁊ perditionis. Di
ligere ei ppter amorem reciproci. nature ē de
bitum. diligere ppter beneficium acceptum
uel speratum est mercenarium. Diligere ppter
mutue familiaritatis oblectamentum. est ma
lum. Diligere propter peccati cōfessum. est ma
lignum. Diligere ppter opus bonum est gratu
itum. Qui enim diligit proximum. aut quia bo
nus est. aut ut bonus sit. aut quia eiusdem cor
poris membra ⁊ eiusdem patris filij summus di
ligere dicitur. talis enim amor spiritalis ē ⁊
ideo indeficiens. Carnalis enī amor cito dila
bitur. sicut ⁊ ip̄a caro quali uidelicet amore pu
blicani ⁊ ethnici se inuicem diligunt. in quib⁹
est natura sine gratia ⁊ tātum diligentes se di
ligunt. statim enim ut se ab alijs non diligi in
telligunt ipsi quoq; alios non diligunt. Nos g⁹
omnes diligere. omnium salutem querere. om
nibus benefacere ⁊ caritatis affectum ostēde
re debemus non querentes. cui sed quare ista
faciamus. Sic enī augetur amor ⁊ cōcordia
crefcit. Ista itaq; debent fieri non. in spe retri
butionis humane sed diuine. Sicut enim de⁹
est omnis boni principium sic uult esse ⁊ finis.
Ego sum inquit alpha ⁊ o principium ⁊ finis.
Unde Augu. Qui amicit ppter cōmodum qdli
bet amat non amicum cōuincit amare. sed cō
modum. Et ideo de quo nihil est mai⁹ aut me
lius propter qd diligatur pp seipsuz pfecte dili
gitur. Si uero saltem propter illa que prestat
amatur. non utiq; gratis amatur. qz iam illud
ppter q diligitur. ei quod dictu quoq; nephas
antefertur. Et iterum. gratis deus ametur ut
opis quo illi ministratur p̄cium sic esse cū illo
Nihil enim debemus p amore iesu querere ni
si eius suauem presentiam. Nec Augustinus.
Unde ⁊ bernardus. Non sine premio diligitur
deus ⁊ si absq; premij intuitu sit diligendus.
Uerus amator premiū non querit. sed mere⁹
Nec bernard⁹. Amemus ergo aduersarios nō
stros ⁊ nihilominus eis beneficia prestem⁹. ut
simus perfecti p modulo nostro. pfectione gfe
sicut ⁊ pater noster celestis pfectus ē perfectō
ne nature quoniam pfectus dominus bonos ⁊
pfectos uult habere fideles simus interīz pfecti
saltem pfectiōe sufficientie. que est in dei ⁊ p
ximi caritate. ⁊ nitamur ad cumulum pfectio
nis superogationis que est diligere inimicos ⁊
orare p eis sicut fecit xps. Unde Crisostomus
Non tantus ledimur ab iniqs qm nocemur ab
ipsis. q̄tum cū per malitiaz eorū cōstantia bo
nitatis a suo pposito uicta rēcesserit. Ne igitur
odio habeas facientem tibi mala ⁊ ne maledi
ctas ueranti. sed magis ama quasi multorum ti
bi consiliatorem bonorum teq; ad amplissimū
bonorem ledendo ducentem. Alioquin ⁊ labo
re sustinisti fructu autem priuatus es ⁊ iactur
am quidē ferres mercedem autēz perdes. Qd

certe extreme oīo demencie est ut aliq; cu⁹ ma
iora ppassi sunt nequaq; minora sustineant. et
quēadmodum inqes fieri ista possibile ē. Uidi
sti deū hominem factum ⁊ eo usq; pro tua de
scendentem salute tantaq; propter te esse ppef
suz et adhuc inquiris aut dubitas quemadmo
dum impossibile sit iniurias donare cōseruis.
Sed tu plurimum omnino lesus es. Uerū qd
tale perpassus es quale turis immo omniūz do
minus. Sin autem omnino nimis lesus es id
circo maxime beneficiū fferit nocenti ut ⁊ tibi
ipsi clariorem facias coronam ⁊ fratres a peri
culo grauissimi languoris absoluas. Nec Cri
sostomus.

Oratio.

Domine ihu christe mitissime totius hu
d militatis ⁊ paciētie magister da mihi
seruorum tuorum ultimo ⁊ simplici. ut
me humilem ⁊ alijs in feriores constituens ab
omnibus contemni cupiam ⁊ conculcari. inu
riamq; in corpore uel rebus pacienter sustinēs
animum paratum ad plura sustinenda habe
as. ac omni petenti in corporalibus ⁊ spīritua
libus proposse subueniam. Concede etiam ut
non solum amicos sed ⁊ inimicos me eorde of
uel opere persequentes. econtra ualeam dili
gere. eisq; benefacere. ⁊ benedicere. ac p eis
orare. ut inter filios ⁊ electos tuos merear tua
gratia numerari Amen.

De laude humana in bonis opibus non que
renda. Capitulum.

.xxxvj.

Est hec magne perfectionis uer
ba docet ne de bonis operibus i
aniter glorientur: qz ualde diffi
le est ut in eis uana gloria totati
ter euitetur. Unde ait (Attendi
te). i. diligenter cōsiderate: ⁊ attenti ac cauti
estote scilicet contra insidias superbie: qz etiā
bonis operibus insidiatur. ut faciat ea perire
(ne iusticiam uestram) idest opera iusticie.
scilicet opera bona de genere quecūque fue
rint illa: quia omnia continentur sub iusticia
generaliter dicta (faciatis coram hominibus)
Deo scilicet sine (ut uideamini ab eis) idem
propter laudem humanam ⁊ fauorem mundi
non propter gloriam dei nec propter edifica
tionem proximi (alioquin) (mercedez nō ha
bebitis apud deum) cuius amore non fecistis
Ille ei dicit mercedē dare. cui⁹ mādato mouet o
pari⁹ l amor nisi g de⁹ singularē sit i cā. nō opis
mercedē. s3 fallacie supplicii apd deū hēbūt ((
qz h ab hūano or mercedē)) s3 leuē aurā fauo
ris recipe uoluerūt Ab hīs tñ dūtarat accepe
rūt a qbus eā occupauerūt. Ex quo enī intentio
ferē ad hoies. tñ n ē aliqd adeo iuste expectā
dū: qz nō vtus s3 causa vtutis mercedē h3 apd
deū. Hoc igit deputat eis p mercede: c⁹ amo
re fecerūt. s3 laus hūana quā quesierūt. Et n
solū uera mercede ob prauā itentōz euacuā
s3 ⁊ nihilomin⁹ p iani glia (q siue pcedat op⁹
siue sequat. semp mōtale p̄cm ē) penā eternā

merentur. Minuitur etiam pbitas oſcie ex fame mercede. Unde Boetius. Minuit ſe pbita tis oſcie ſecretuz quotiens oſtendēdo q̄s fructum recipit fame p̄cium. Et ideo ut idez Boetius dicit. ſapiens bonū ſuum nō populari rūo re. ſed cōſcie ueritate meretur. Et cōſidera q̄ (ut ait Criſt) non ſoluz n̄ oſtendi iubet ſed ⁊ ſtudere latere. Neq̄. n. ē equale nō ſtudere apparere. ⁊ ſtudere latere. Per hoc tam nō phibēt opera bona fieri corā hōib⁹ ad dei gloriaz ⁊ p̄mi edificatōem q̄ b̄ ē bonū et meritoriu⁹ apud deum. Sz (ut dicit Gregori⁹). Valde p̄ſectorū ē ſic oſtenſo ope gloriam actoris querere. ut de illata laude neſciat priuata exultatō ne gaudere q̄ infirmi. q̄ p̄fecte cōtemnendo non ſuperant. reſtat neceſſe ē ut bonuz q̄ opā tur abſcondāt. Deinde poſtq̄ generaliter iuſticiaz nominauit. nunc cōſequenter p̄ ptes exequit⁹ ⁊ ſpecialiter phibet in elemoſina ⁊ oſone ac ieiunio uanam gl̄iam queri. q̄z hec tria p̄cipue oſueuit inanis gl̄ia comitari. Hec ſunt tria ſatiſſactionis opa. licet elemoſina contra peccatum i primum. oſo ⁊ p̄c̄m i deū ieiuniū cōtra p̄c̄m i ſemetipſum. Hec etiā tria ualent ⁊ tres radices p̄corū. ſ. cōtra tria mala q̄ i mūdo ſūt. Elemoſina em̄ eſt iuſticia cōtra cōcupiſcētiam oculorū. oſo cōtra ſupbiam uite. ieiunium cōtra cūcupiſcentiam carnis. At ergo (cū facis elemoſinā) corporale. ſ. ſp̄ualez (noli ante te tuba canere ſicut faciūt ypochrite) id eſt noli eam facere i manifeſtatōe. ⁊ uelle i notefcere ut glorieris i laude tua ſicut apertū dat ſignum q̄ canit tuba. Nō ē ingrata deo elemoſina q̄ uidet ſed q̄ ideo fit ut uideat. Et q̄ tales p̄ncipaliter itendūt honorem uanū ⁊ trāſitoriu⁹. iō amittūt uerum ⁊ eternū. Unde ſeq̄tur (Amen dico uobis receperūt mercedem ſuam). ſ. gloriā humanā q̄ q̄rebāt p̄ dono elemoſine. ſed pena expectat p̄ mala intentione.

Ita ergo faciunt ypochrite. (Te autem faciente elemoſinā) q̄ eſt opus de genere bōorum (neſciat ſiniſtra tua) et intentio peruerſa (q̄ faciat dextera tua) et intentio ſancta. Si niſtra ē appetitio et delectatio laudis humāe uel cōmodi terreni. dextera at̄ intentio iplendi precepta diuina. ſeu amor dei ⁊ celeſtis premi⁹ Et exponit q̄ dixit (neſciat) illud ei neſciē qd̄ in abſcondito ē. ⁊ iō dicit. ut ſit elemoſina tua i abſcondito ē. ſ. ſm̄ rationem itentionis. ⁊ ſi n̄ ſm̄ rōem operatiōis (Sit in abſcōdito ⁊ ſecreto mētis) id eſt i ipſa bona oſcientia q̄ hūanis demonſtrari nō pōt oculis. Sufficit tibi ad p̄meritū premiū q̄ ſolus oſcie iſpector ē ⁊ hoc ē q̄ ſubditur (Et pater tu⁹) ſ. de⁹ q̄ ē p̄ oim̄ per creatōem ⁊ iuſtorū p̄ gr̄e adoptionē (qui uidz in abſcōdito) q̄ ipſe ſolus uidet intentionē cōdiū (reddet tibi) q̄ retribuet bonis ſm̄ intētōnem cordis hōib⁹ abſconditam ⁊ occultaz ⁊

ſi non in prēſenti tñ in futuro. Non ergo ſi hee ſciant homines formidandū ē ſed ſi hoc aio ſi ant ut fructus placendi hōib⁹ in eis expectetur ⁊ laus humana admiſceatur. In oī enim ope n̄o neſcit ſiniſtra quid facit dextera ſi nō amore laudis humane ſed amore dei et iuſticie id agamus. Et ideo ſine in ſynagogis. ſi ue in uiciis. ⁊ plateis elemoſinam. uel aliud opus bonū q̄s faciat i abſcōdito tñ facit q̄cūq̄ hoc faciēs nō ab hōib⁹. ſed a deo uideri deſyderat. Et tra vō q̄ i abſcōdito facit ⁊ uideri cupiēs laudē ex hoc ⁊ gloriā querit nō i abſcōdito qd̄ facit: qm̄ abſcōditū non uult eſſe q̄ facit tantūq̄ ei ualet ac ſi i publico fieret. Unde Criſt. Poſteſt enim aliquis corā hominibus elemoſinam facere. nec tamen ad hoc facere ut eam hominum oculis oſtentet. ⁊ aliquis non coram hominibus faciēs eo tamen animo facere: ut ſe id facientē optet uideri. Propter q̄ uno factū ipſum. ſed uolūtatem aut coronat. aut punit. nec ſinis opis. ſz uolūtati ope rantis mercedem damnū ue decez nit. Non igitur tantummodo dediſſe elemoſinam: ſed quē admodum oportet dediſſe uirtutis. eſt. Hec Criſt. Similiter in oratione docet fugere uanā gloriā. ut non ores in publico ad manifeſtationem: ut uidearis ab hominibus ſicut faciunt ypochrite. qui ut (dicit Criſt) non intendūt exaudiri: ſed uideri. Et quia intentionem habent puerſam ideo damnofam ſubdit ſequelā quia receperūt mercedē ſuā ſcz laudē trāſitoria. ſed tandē recipiēt penā eternā. Argumentū habes ex hoc q̄ cū uana gloriā ſit mortale peccatum ideo omne opus ex uana gloria factum eſt mortale reputandū. quia pro eo p̄ea infligitur eterna. Ita ergo faciunt ypochrite.

Tu autem cum oraueris intra in cubiculum tuum. id eſt in locum ſecretum (⁊ clauſo oſtio.) ne ueniat multitudo impediens. eleuationem mentis. et auertens te a propoſito (ora patrem tuum celeſtem in abſcōdito) Et eſt ſenſus ſecundum remigium. Sufficiat tibi ut ille ſolus nouerit tuam orationē q̄ omnium corda nouit occulta. q̄ ipſe qui eſt i ſpector erit exauditor. (Et pater tuus) cuius honorez debes intendere (qui uidet in abſcōdito reddet tibi fructum orationis in aperto.) Secundum Criſoſtomum qui ſic orat ſecreto ut ab hominibus abſconſe orare uideatur nō deum aſpicit ſed hōies ⁊ ideo q̄tū ad ppoſitum ſuum in ſynagoga orat ac etiam ſic dupliciter laudatur. ⁊ q̄ orat. et quia abſconſe orat Cuius autem orantis mens ſolum aſpicit deum quamuis in ſynagoga oret. tamen apud ſe in ſecreto uī orare. ozans ergo nihil nouum faciat q̄ aſpiciant hōies ul' clamādo: ul' pect⁹ p̄cuciendo: ul' man⁹ expādēdo. Hec Criſoſtom⁹

Ubi ſciendū q̄ duplex ē oratō. quedā publica que fit a miniſtris eccleſie. ⁊ iſta n̄ debz fieri i occulto. ſed magis i publico et i eccleſia co

ram populo. q̄r pro tota offertur cōitate. et po-
pulus i hoc cōformare se debet ministris eccle-
sie. ipsum deū deprecando secūdu modū con-
gruum et sibi possibīlē. Alia ē oīo priuata et ta-
lis magis debet fieri i secreto duplici de causa
una ē. q̄r oratio ē eleuatio mentis in deū. mēs
autem cicius et melius eleuatur in deū quan-
do hō ē in secreto loco et a tumulto seperatus
alia ē ad euitationem uane glorie q̄ de facili i
surgit in publico. Orare itaq; uolentibus salu-
bre dat xp̄us. cōsiliū ut intrent in cubiculū.
s. cordis secretum et claudant ostium. s. carna-
les sensus per quos exteriora iprobe se ingerūt
et turbe fāsmatū orātibus obstrepunt ut sic
etia; clauso ostio mentis et collectis anime ui-
ribus oratio spiritalis fiat in intimis cordis et i
de dirigat ad deū feruentius ubi orat p̄r i ab-
scōdito q̄r absconditum et cubiculum est secre-
ta cordis intentio. Quantum enim homo cōtē-
pnit q̄ est extra se tantum potest se recolligē
intra se. et quantum se recolligit intra se. tātū
potest supra se ad orationem et dei cōtemplati-
onē ascendere. Deinde circa orationem ex-
cludit gentiliū errorem dicens. (Orantes at-
nolite multū loqui sicut faciunt ethnici) qui
putant in multiloquio et altiloquio. ac suauilo-
quio suo exaudiri. et quia ipsi ita uerbis flecte-
re queant deum sicut orator iudicē. (Scit ei
pater uester celestis quid opus sit uobis anteq̄
petatis eum) quia audit preparationem cōdis
singulorum. Hoc addit ad excludendū istorū
gentiliū falsum intellectum secundum quē
aliquid deo notificatur de nouo. quia oīa scit
ab eterno. Nō phibet dominus in oratōe mul-
tiplicationem uerborū simpliciter et absolute:
q̄r et ipse p̄noctauit in oratōe et factus in agōia
prolixius orabat sed prohibet ne multiloquio
utamur in oratione eo fine et in ea intentione
q̄bus utebā gētiles. ydolatre qui triplici d̄ cā
utebantur uocabuli orōne in multiloquio fac-
ta. Prima quia orabāt demones q̄ nescirēt qd
illi peterēt nisi uerbis et signo exteriori istructi
essent secreta enī cordis humani penetrare nō
uolent. Scōda q̄r putabant demonibus q̄ hōi-
bas uerbis psuasibilibus et multis psuadendū
esse et sic eos ad miserendū puocari. Tertia q̄r
demones quos orabāt quādoq; absentes eē pu-
tabāt et q̄ p̄ talem orōnem reuocari possent.
Ista sunt mala et ideo ab orōne fidelium fmo
uēda. Similiter aut̄ triplex est causa quā
nos utamur uocali oratione. Prima ut obse-
quium oris sicut et cordis et operis deo impēda-
mus triplex enim sacrificium deo debemus. s.
sacrificiū cordis. oris et operis. Secūda ut ad
memoriam uocem q̄ petere debemus et ut
ipse uocal' orō pigritiam n̄ram excitet q̄r si hō
semper i silētio oraret de facili obdormiret. ob-
litus quid peteret. Tertia ut uocali orōne. pri-
mus instruat̄ et ad cōsimile opus inuitetur.
Vult aut̄ de⁹ ut oremus ne q̄ ab eo nobis dat

uile habemus sed eo ipso amplius eum adore-
m⁹. d̄syderemus et ita amplius mereamur. Nec
ad deū orantes frustra sciēti loquimur fm̄ Je-
rony. nō narzatores s; rogatores sum⁹ aliud ē
ei narrare ignorāti. aliō petere sciēti. uñ et Cri-
sostom⁹ dicit q̄ opōter orare ut. s. deū nō doce-
as sed inflectas. ut familiaris efficiaris inēpel-
lationis frequentia. ut humiliteris. orando. ut
q; peccatorum tuorū recorderis. Et notandū
q̄ possunt multiplicari uerba i orōne ut per si-
gnificationem uerborū deuotorū animus me-
lius eleuet̄ in deū. et non solū mente sed et cor-
porali uoce hō eleuet̄ in eū fm̄ illud Lc. me-
us et ego mea exultauerunt i deum uiuū non
tñ pōt ibi dari regula certa. sed debet hō tali-
bus uti i oratione quātū p̄cepit q̄ faciunt ad d̄
uotionis exercitationē. Si aut̄ econtrario p̄ci-
piat q̄ multiplicatio uerborū distrahāt mētē
eius q̄r aliqñ multiloquiū oris ipedit deuoti-
onem mentis: tunc debet cessare a uerbis et ora-
re deum mētis affectibus. uñ fm̄ Augusti. qñ
rogamus deū pietate opus ē non uerbositate.
aliud ē fmo multus aliud diuturnus affectus
Nam plurimūq; hoc negociū plus gemitibus
agit q̄ sermōibus. plus fletibus q̄ affatu. hec
tñ intelligenda sūt de orationib⁹ priuatis et uo-
luntarijs. q̄r orōnes debite et publice debēt eē i
uerbis ut possint p̄cipi ab alijs. Deinde do-
cet fugere ypocritism⁹ i ieiunio dicens (cum ie-
iunatis) (quod expedit pro tempore) (nolite
fieri tristes sicut ypocrite) Nō solū phibet fie-
ri s; uelle. cum dicit nolite: i uolūtate est. enī
prima radix merendi uel demerendi. Item fie-
ri phibet non esse q̄r secundū. Criso. sciens do-
minus quod non potest esse hilaris qui ieiunat
non dixit nolite esse tristes. sed nolite fieri. aliō
est. n. esse aliud fieri. Assiduū q̄dem ieiunium
naturaliter facit esse tristem: qui autem per
ypocritism⁹ pallātes apparent. tristes non sunt
s; fiūt sic ypocrite tristes i apparētia. ut ipsa
uultus tristitia sit ostentatio ieiunij falsa et ua-
na (Extermināt ei) et q̄ extra p̄prios fminos
ponūt et adducūt facies suas. ac deformāt cor-
paq; sua hitu sordido et squalido deturpāt (ut
pareant hoib⁹ ieiunātes) ac sēp uideāt tristes
et q̄ de p̄cis et aliorū lugētes. Ostēdūt ei quā-
dā faciei tristitiā. et exī solitū aliorū modū. in
uultu et ueste squalorē demonstrāt ut peitencie
rigorē simulēt. et fligiosi p̄ceteris appareāt. et i
de laudes ab hoib⁹ f̄cipiāt O isania uaitatis.
nolūt eē. q̄ tñ nolūt apparere. Et p̄ hoc cum
asserit cōminat eis penā nō modicā dicens
(Amen) id est uere (dico uobis. q̄r receperunt
mercedem suam) s; laudem hominum quā
querebant. et in futuro recipient pro similitudē
damnationem quam non timebant. Et signā-
ter dicit f̄ceperūt. nō recipiūt: q̄r tal' laus adō
breuis est q̄ quasi nihil de p̄senti h; . Unde in
Job. laus impiorū breuis. et gaudiū ypocrite
istat puncti. Nō ergo prohibet domin⁹ tristi

ciam penitentie p peccatis. sed tristitiaz fictā p laudibus cōsequendis. nec phibet uideri ie iunantes sed h non appetere. ppter hominum fauores quia nō uirtus uetat sed mens ficta ē probat. Unde *Lri.* Si ergo q̄ ieiunat z tristez se facit ypochrita ē quantomagis iniquior est q̄ non ieiunat sed argumentis q̄busdam i facie sua pingit uenale pallorem q̄ ieiunij signum.

Deinde subdit modum ieiunandi debitum. (*Tu aut cū ieiunas*) non. s. simiteris ypochritas (sed unde caput tuum z faciē tuam laua) Quia ridiculū esset caput oleo ad litteram ungez: ideo fm *Diero.* accipitur methaphorice a palestinis q̄ i festis solebant h facere. ut quādo ieiunamus letos nos et festiuos esse mōstre mus. unge ergo caput tuum. i. hilarem te exhibe. z faciē tuam laua ad lram ne sordibus appareas. Duo dicit cōtra duo unge oleo leticie cōtra tristitiaz ypochritarū. Laua aqua mundicie h exterminationē facierū. Uel secūdam duas pres iusticie. laua faciem internaz id est cōscientiam a malo p cōfessionez tergendō ut mūda sit ante deū sicut ei in aspectu hominuz gratiosa est facies pulchra. sic i oculis dei p̄tiosa est cōscientia mūda z unge caput id est mētē seu rationem q̄ i anima p̄minet ac cogitatōes z cetera hoīs regit i bono p deuotionez gaude do ut in ieiunio hilarem anīmū exhibeas deo spiritualis ei hilaritas in ieiunio sicut in elēo sina ē necessaria q̄ sicut de^o diligit hilarez datorz. sic z hilare ieiunare. Ubi *Aug.* Intel ligendū ē h pceptum ad iteriore hominem p̄tinere. Ungere ergo caput ad letitiaz p̄tinet. la uare aut faciē ad mundiciā. Et ideo caput un gūt q̄ letantur iterius mente atq; zōe z hoc fa ciat q̄ nō foris querit letitiam. ut de laudibus hoīm gaudeat. Ita. n. z faciē lauabit id ē cor mūdabit quo uisurus ē deū. non pro interposi to uelamine pp infirmitatem sctā de sordibul Uel fm *Lri.* Unge caput id ē xp̄s oleo miseri cordie. s. pauperes residendo. laua faciem id ē itentionem ppter deū hoc faciendo. Et subdit remouens itentionem prauaz (ne uidcaris ho minibus) id ē ad laudē z gloziam hoīm querē dā ieiunare (sed p̄ri tuo celesti) cui^o gloriā tñi debes i operibus querere (q̄ ē in abscondito cō ditū) (q̄ scrutat renes z corda hoīm uel in abs ditō remunerationū. quas abscondit timentibz eū uel q̄ de^o i uita p̄iti nō pōt a nobis uideri li cet p̄sens sit ubiq; (Et patet tuus) q̄ nō obliui scitur prole suā (qui uidet in abscondito) id est approbat rectam z secretā intentionē (reddet tibi) talis ieiunij (mercedē) q̄ reddet de^o mer cedē laborū sctōrū suorū. Ubi *Remigi^o.* Suf ficit em̄ tibi ut q̄ ē inspector scie sit etiā remue rator. De utilitate aut z fructu ieiunij sic dicit *Aug.* Ieiuniū purgat mentem subleuat sen sum carnē spiritui subijcit. cor facit cōtritū et humiliatum cōcupiscētie nebulas dispargit. li bidinē extinguit castitatis lumen accedit. Dic

fm Augustinū animaduertendū ē non solum esse iactatiā i corpus z rerū corporearū nitōf atq; pompa sed ē i ipsis sordibus z squalore z h eo piculosius ē quo sub nomine seruitutis di decipit q̄ tñ ceteris opibus cognosci pōt. Et id mediū ē tenendū q̄ nec nitor uel squalor nimi us decet xpianū. Ex premissis etiam perpen de quod uirtutes propter se z deum non prop ter homines sunt appetende. Unde *Aristoto.* Non paruus autem fructus est humanaz glo riam contemnere. per hoc enim aliquis a gra ui seruitute liberatur. et proprius uirtutis ope rator efficitur. eam amans non propter alios sed propter seipsam. Notanter uero orationi elemosinam z ieiunium adiungit quia oratio est quedam auicula que penetrat celum. z ha bet duas alas scilicet elemosinam. z ieiuniū z ideo primo agit de elemosina. z ultimo de ie iunio. z medio loco de oratione. quia ipsa ora tio hijs quasi duabus pennis a dextris z a fini stris subleuata penetrat celum z ipsa quasi uo lando peruenit ad deum. Unde in *Thodia.* Bona est oratio cum ieiunio z elemosina In omnib^o ergo nostris operibus humanam lau dem fugere debemus: quia ut dicit *Boetius* sapiens bonum suum non populari rumore. s. conscie ueritate meretur. Nonsolum autem i operibus: sed etiam in ocio laus humana est fugienda. Unde *Seneca.* Absconde te in ocio sed z ipsum ocium absconde. Non inscribas tibi philosophiam aliud proposito tuo nomen impone ualitudinem z inbecillitatem uocato z desidiam. gloziari in ocio ambitio est. Ani malia quedam inueniri possunt: que uestigia circa ipsum confundunt cubile: idem tibi faci endum est. alioquin n̄ deerunt qui persequaz tur. Optimum est non iactare ocium suum

Ille se abscondit: ille clausus est: ille mul tis annis non transit domus sue lumen. Con uocat turbam q̄s ocio suo aliquam fabulam iposuit. cū secesseris nō est hoc agendū ut d te homines loquantur. sed ut ipse tecum loqua ris. Quid in ocio facis. Ulcus meum curo. Si ostenderem tibi pedem turgidum liuendā manum ac contracti cruris azidos neruos per mitteres me uno loco iacere z fouere morbz maius malum hoc quod non possum tibi ostē dere. Nolo me laudes. nolo dicas O magnuz uirum cōtempnit omnia. z damnatis humana uite furoribus fugit. Nihil damnaui nisi me non est quod proficiendi causa uenire ad me uelis. Erras q̄ hic auxiliū aliqd speras nō me dicus s. eger h habitat. Molo illa cū discesse ris dicas Ego istum beatum hominem puta bam z errudum. Exerā destitutus suz. Nil uidi. nil audiui quod cupiscerem ad quod re uerterer. Si hec sentis. si hec loqueris ali quid per profectum est. Molo ignoscas ocio meo quam inideas. *Hec. Seneca. Oratio.*

Domine ihu xpe qui nobis in oibus opibus tuis humilitatis exemplum ostendi sti. ac uaniam et inanem gloriā fugere docuisti custodi me queso intus et foris contra insidias superbie. ut nullus pateat locus inimicis anime mee et da mihi ut in elemosina. oratione. ieiunio. et in cunctis bonis opibus laudem huiusnam et mundi fauore non queram sed pure pro dei gloriā et proximi edificatōem ea faciam: nec de eis unquam inaniter gloriari presumam ne mercedem hic recipiens in futuro uera mercede merear euacuari et nihilominus penis eternis deputari. Amen.

De oratione dominica. Capitulum. xxxviij.

Inter cetera autem que de oratione dicuntur oratio dominica inter seitur que multis ex causis orationibus ceteris antecellit scilicet auctoritate doctoris. quia ipsius saluatoris ore placuit breuitate sermonis quod facile dicitur et octo prestat sufficientiam petitionum. quia ueritas uite continet necessaria et fecunditate inferiorum quia imensa continet sacramenta. Unde Lris. dominus sub compendio uerborum formam orandi tradens discipulis et summam et sufficientiam omnium petendorum tum beatitudinum tum donorum omnium usque ad uitam presentem et futuram pertinentem complectitur in hac orationis formula breuis paucitate uerborum sed sufficiens continentia omnium petendorum. omni oratione spiritualioris et sanctioris: quod ex ore altissimi processit quod petuntur et includitur quod in oibus aliis orationibus continetur. Quod quod fidelis hec et beata nobis oratio est cuius ordinem nobis doctor uite ac magister celestis instituit. Quia beati etiam nos esse possumus. si huius orationis dominice uerba non tantum officio oris. sed etiam fidelissime conuersationis actu seruemus. Hanc itaque formam dominus discipulis suis ad spiritus salutis humane orandi constituit. uniuersa igitur que fidei ac salutis nostre sunt necessaria in hac breuitate orationis dominice continentur. Dec Lris. De sufficientia quoque istius orationis benedictio sic dicit Augustinus. Quicquid alia uerba dicam que affectus orantis format nil aliud dicimus quam quod ista oratione dominica posita est. si recte et agueret oramus. Et si per omnia precatōum sanctarum uerba discursus nihil inuenies quod in ista oratione dominica non continetur. Quisquis autem id dicit quod ab ista euangelicam prece pertinere non possint carnaliter oratur nescio quid non dicat illicite. quando renatos dominus non nisi spiritualiter docet orare. Dec Augustinus. Ciprianus et de oratione dominica dicit quod christus in ista oratione magisterio suo omnem prece nostram saluari sermone breuiavit. Quare autem hec oratio tam breuis est et tam pauca uerba complectitur possunt assignari septem rationes. Prima ut ceteris ad piscatorem secunda ut melius retineatur. tertia ut nullus de eius ignorantia excusetur quarta ut frequenter dicatur. quinta ut tedium in dicendo remoueatur sexta ut fiducia cito impetrandi tri-

bua septima ut in deuotione mentis non in multiplicatione uerborum uirtus orationis esse ostendatur omnes uero petitiones sub septenario numero comprehendantur quod septenarius est numerus uniuersitatis et uniuersitas omnium recte desiderabilium in his comprehenditur petitionibus ideo rationabiliter omnes petitiones sub septenario est complexus.

Habet ergo hec oratio dominica octo partes prima est captatio beniuolentie quam sequuntur septem petitiones. Captatur autem beniuolentia tripliciter. ex parte rogati quia pro. cuius filij sumus per fidem. ex parte rogantium quod noster nobis datus per caritatem ex parte assessorum rogati quia est in celis id est in sanctis quorum auxilio erigimur per spiritum. Dicamus ergo ((Pater)) in quem credimus ((noster)) quem diligimus ((qui es in celis)) de quibus speramus. hec enim tria faciunt orationem dignam. scilicet mori fidei caritatis et spei Ipse quidem dominus dicit pro non tripliciter. sed triplex esse quod ab eo accepimus. scilicet naturam gratiam et gloriam. Et se nature dedit nobis in creatura. esse gratie in recreatione seu redemptione. et esse glorie in regni comitatu. Dicit ergo pro omnium generaliter ratione creationis. scilicet fidelium spiritualiter ratione adoptionis. nomine autem patris intelligitur hic tota trinitas scilicet pater et filius et spiritus sanctus. O quanta fiducia et fiducial audacia quod factura factorem. creatura creatorem. homo deum patrem audere nuncupare. Quis unquam ausus est in ueteri lege talia presumere. Nemo utique. quod secundum glossam deus antiquis ut suis dicebat dominum dicit pro cui non timore sed amore fuimus. Unde et Augustinus. Nunquam inuenit preceptum populo israel. ut diceret pro non. sed eis insinuat tanquam dominus suis Nos uero per sanguinem domini iesu. filij adoptionis effecti. confidenter clamamus Abba pater. Et iterum. Quo nomine et caritas excitatur. Quid. n. cari filij esse debet quod pater et supplex affectus cum homines dicunt pro non. Et quidam presumptio impetrandi quod petiti sumus. Quid. n. non det in filiis petentibus. cum ipse ante dederit. ut filij essent. Postremo quanta cura animi tangit. ut quod dicit pro non tanto prece non sit indignus. Admonet hic et dices uel genere nobiles sed seculum. cum christiani facti fuerint. non supbire aduersus pauperes et ignobiles. quoniam simul dicunt pro non. quod non possunt uere ac pie dicere. nisi se fratres esse cognoscant. Dec Augustinus. Unde et Lris. Quanta domini circa nos dilectio quanta misericordia eius et pietas. que nobis tante gratie munus indulget. ut licenter dominum ac deum nostrum serui patrem dicere audeamus quo uocabulo non iam tantum seruos sed etiam filios nos dei esse demonstrat. quia ergo tanti muneris gratiam consecuti sumus quasi filij dei agere et conuersari debemus ut id nos esse quod dicimus spirituali actu probemus ne aliter agentes quam dei filios conuenit rei sub usurpatione tanti nominis teneamur. Docet autem et generalem per fratribus facere orationem. non enim dicit pa-

ter meus. s3 pñ nñ. ut p cõmuni sc3 corpore pñcẽ
fidas. z ubiq3 nõ taz ppria cõmoda q3 primõz
requiras. Ab hoc autẽz z inimicitias iteremur
z superbiam reprimat. z iuidiam repellat. z ma
trem honorum omnium caritatem introducit
z humanarum rerum inequalitatẽ proxijs ex
cludit z mutuam regis cum paupere equalita
tem bonozis ostendit. si tamen i maximis z ad
eternam gloriam necessarijs cõmunionẽ socie
mur. Lunctis enim unam atq3 eandem nobili
tatem donauit deus cum dignatus est omniũ
pater uocari. Nec Lri. Admonemur hic ad fr
nam unionem z dilectõẽ. sicut geniti ab uno
patre celesti per gratiam ab uno etiam terreo
per naturam plaimato et creato a sumo patre
celesti. omis etiam de eodem luto formati. ne
scimus elati quasi alij alijs clarioribus sint or
ti natalibus. Per celos autẽz itelliguntur sãc
ti et iusti. qui templum dei sunt. quia in eis tã
q3 in templo suo deus habitat. Naz licet deus
sit in omnibus per diuinitatis presentiam e ta
men speciali modo in iustis p inhabitantem g
tiam. z specialissime excellentia eius relucet i
beatis per gloriam. Unde Aug. Recte intelli
gitur q3 dictum est. pater nñ qui es in celis. in
cordibus iustorum esse dictũ tãq3 in templo sã
cto suo. Simul etiam ut qui orat. i se quoq3 ip
so uelit habitare quẽ iuocat. Et cuz hoc affec
tat teneat iusticiam. quo munere inuitat ad in
habitandum animum de. Nec Augus. Uel q
es in celis. i. in secreto tue maiestatis. q3 adhuc
celat nobis fm illud ysaiẽ. uere. tu es deus ab
scõditus in quo admonemur z sanctos initari
in cõuersione. ac secreta z abscondita peref
Uñ in celis id est in illa celesti regione eterne
beatitudinis: ut cõmorationẽ uite pñtis uelut
peregrinam et a patre nostro nos seperantez
horrentes ad regionem in qua pñem nñm com
morari fatemur. summo dñderio properemus
z ad illam tãq3 ad patriam totam nostram ite
rionem figamus. Admonemur etiam ut nihil
admittamus eiusmodi quod hereditate pater
na nos priuet. Et per hoc quod dicitur esse in
celis. non excluditur. quin sit ubiq3 et in omni
bus locis. q3uis enim ubiq3 sit totus essentialitẽ
presentialitẽ z potentialitẽ tamen dicit de eo
qui es in celis. ut innuat q3 celestis pater celestis
uult habere filios z iõ (ut ait Crisostomus)
Jerubescat se terrenis rebus subternere q3 pñe
habent in celis. Itẽz ut orantes celestia peti
amus. z ut in celis hereditatem filiorum dei co
gitemus. Item quia in celis magis relucet sue
diuine operationis potestas z uirtus precipue
z potius dicitur esse ibi q3 alibi. sicut anima
ubiq3 est in corpore. intensius tñ dñ esse i cordẽ
uel fm alios etiã dicitur esse in capite. q3 ibi
nobiles sue opationes magis uidentẽ apparere
Itã nũc q3 sint appetẽda uideamus. Primũ
aut oim q3 petũt hoc e (Sãtifice nãm tuũ)
.i. nomẽ tuũ q3 i se z semp uenerabile e z sanc

tũ. glorificet ac sanctũ z celebre sit ostẽdatur
in nobis z i corde credendo z amãdo z in ore
laudãdo z pñcãdo z in ope bene uiuẽdo. ut. s
in nñra uita z cõuersione spiritali sancto appa
reas Itã ergo dicit sanctificari sicut clarifica
ri z magnificari: nõ in se s3 i nobis non. n. peti
mus q3 aliqua sanctitas ei de nouo accrescat
qr hẽ iposibile. s3 q3 sanctitas q3 eternalitẽ i
est: reluceat apñius i cõuersione. ac pñmo z pñci
palitẽz queraẽ i opibus humanis. ut fm apls
oia i gloriã dñ faciam. Uñ Crisost. Digna pñ
sus eius q3 deũ pñem appellauit oratio. nihil
omino prius q3 p illius gloria supplicare. Di
gnare inquit in tã munda nos cõuersione seruã
ut p nos cũcti te omnino glorificent. Sicut. n.
cũ quis celi pñchitudinẽ aspiciat dicit gloria ti
bi deus. sic etiã cũ aspiciat alicuius uirtutẽ. qr
hois uirtus multo magis q3 celũ glorificat dũ
hec crisost. Uel nomẽ tuũ. s. paternitatis quo
diceris pater sanctificetur. idest confirmetur
in nobis per perseuerantiam z stabilitatem.
ne a sanctificatõe nominis i aliquo discrepe
m. s3 pñis nomẽ i nobis tãq3 i filiis uita z mor
ribus ostẽdam. ut nũq3 p peccatũ a filiationis
gratia separemur. uel a nobis grã separetur.
filiationis sed filij tui p gratiam semp manea
mus. ut uere simus filij tui. quorũ tu pñ esse di
gnaris. Uel nomen tuũ. i. noticia tua sanctifi
cetur. i. confirmetur in nobis per uerã fidẽ. ut
tu deus qui in te sanctus es sanctus habearis
ab hominibus et ita omnibus innotescaris ut
nõ existement aliqd sanctius quod magis tĩcãt
offendere. z q3 diligentius studeãt honorare.

Deinde sequit secũda petitõ (Adueniat re
gnũ tuũ) s. ecclesie. i. manifestet hoib. ut tu
q3 nunc regnas sempq3 regnasti i terris. ab ho
minib. ignoratib. regnare pñciparis z cognos
caris. quib. regnũ dei q3uis nũq3 discedat de tẽ
ris: tamẽ absẽs est. sicut lux pñs abest cecis: z
oculos claudentib. Uel adueniat regnũ tuũ
sc3 grẽ quo quottidie regnas in sãctis. q3 sit cũ
diaboli imperio p extinctidẽz uirtuoz de cordi
bus nñis pulso. tu i nobis p uirtutũ fraglãtiãz
icipias dominari. ut nõ regnet diabolus aut
mũdus uel carnalis affectus. seu ullũ pcĩm in
nobis sed tu sol. sine illis. Uel adueniat regnũ
tuũ sc3 glorie. q3 pñstituto tpe. oib. est pfectis
ac dei filijs generalitẽ re pmissũ. Ubi dñdũ
nostrũ ad futurũ regnũ excitam. ut nobis et
ad nos ueniat z i eo regnare mereamur. Naz
uelim. nolum. utiq3 adueniet. z utinãz patos
inueniat. Unde Criso. Hoc quoq3 gratissimi
omnino serui e neq3 iherere pñtibus neq3 ma
gnũ aliqd ea q3 uidentẽ putare. sed ad patrem
spũgeri spq3 i futura gestire. Quod certe de
optima oritur scĩa. z mente terrenis omnib.
exuta. Qui enĩ iusto amore succenditur z hoc
habet dñderium neque huius opibus et be
nignis iñlari poterit neque aduersis. z tristib.
humiliãz sed tanquã in ipso celo habitans z

conuersat. ab utraq; exutus ē in equalitate. Et iterū. Sed magne fiducie et sincere consciē est hoc dñi regnū ut adueniat confidēter optare. Et idcirco qz ut regnū dei ueniat semp oramus tales nos i fide dñi et mādatis. eius exhibere debemus. ut futuro regno digni eē possum⁹ hec crisostomus. Et sic regnū dei ē triplex. scilicet i ecclesia et i aīa atq; i uita eterna. nec possumus ad deum uenire p gloriā. nisi ipse primo ueniat ad nos p grām. Post hec sequit̃ petitio tertiā (fiat uoluntas tua sicut i celo et i terra). i. sicut i āgelis et electis qui sunt i celo. pfecta est uoluntas tua ut uolūtatē tue conformati pceptis tuis obediant. et tibi omnino adhereāt. et i culpatē suauiant teq; pfruant. ita fiat i hoībus q de terra sunt et in terra conuersantur. Uel fiat uoluntas tua sicut in celo et i terra. i. sicut i iustis ita. et i peccatoribus. ut ad te. scilicet unū deum et uerū conuertant et uolūtatē suā sed tuā faciant uolūtatē ac te credāt oīa que uident uel aspera uel psp̃era p nris utilitatibus disp̃sare. Tantum ei spiritualiter iteresse uidei inter iustos et peccatores. quātū corporaliter iter celū et terrā et b̃ accidit ex diuersitate affectuū nā affect⁹ iusti ē circa celestia. peccatorē autē affectus uersat̃ circa terrena. Uel fiat uoluntas tua sicut i celo et i terra. i. sicut i spiritu ita et i carne. ut caro non concupiscat aduersus spiritū sed quem admodū bonus spūs non resistat tibi ita. et corpus non resistat spiritui. et per consequens. nec tibi et utroq; oīa qui odis odiamus et q diligis diligamus et que precipis impleamus. De uolūtatē dei sic dicit ciprianus super orationem dominicā. Uoluntas dei est quam xp̃us fecit et docuit. humilitas in conuersatōe. stabilitas in fide. modestia i uerbis. in factis iusticia. in opibus misericordia. in moribus disciplina. in iuriā facere non nosse et factam posse tollere. cum fratribus pacē tenere. dominū toto corde diligere amare i illo q pater est. timere quod deus ē xp̃o nil preponere. qz nec nobis quicq; pposuit. caritati eius inseparabiliter adherere. cruci eius fortiter ac fidenter assistere quando de e⁹ noīe et honore certamen. est exhibere i sermone cōstantiā qua cōfitemur. in questione fidutiā qua cōgredimur. i morte patientiam q coronamus. Hoc est coheredē xp̃i uelle esse hoc est pceptum xp̃i facere. hoc ē uolūtatē p̃f̃i implere. Dec Cipri. Deinde sequitur quarta petitio (panem nrm quotidianum da nobis hodie). i. uictum quotidianū corpori necessarium noīe panis designatum. Et in hoc intelligunt̃ peti omnia uite necessaria. Uñ Aug⁹. Sic ergo hic sufficientiam petimus a pte que excellit. i. noīe panis totam significantes. Panem ergo dicit non carnes nō pisces. i. non aliq; sup̃fluum. sed tñ quod est nature necessarium q bene significat per panem. qd secundum eccl̃asticum. initium uite homines aqua et panis. Et addit nrm. ut nemo sibi tga

lia appropriet quia f3 Criso. oīa q nobis dat dñs siue orantibus siue militantibus. nō solū nobis dat sed etiam alijs per nos. ut de eo q accepimus a deo partem impotentibus faciam⁹

Qui ergo de laboribus suis indigentibus. non prestat non tantum panem suum. sed etiam alienum manducat. Et qui de iusticia. panē acq̃sitū māducatur. suū panē māducatur. qui autē cū peccato alienū. Nā illi deus dat panē q cū iusticia pparat. diabolus autē ei q pparat cū p̃cto f3 Greg. nrm hūc panē dicim⁹ et tñ ut dñs oram⁹ dei. n. ē ex munere. qz ab illo dat. et nrm fit ex pceptōe cū accipit. Dicit autē quottidianū nō annuū. uel ad plures ānos p̃uifū. et i horreis reueruatū. quē mathe⁹ dicit sup̃substātia lē. i. sup̃additū substātie ad sustētatōē. Et sim cyrillū. ex eo ē q quottidianū alifitū iussit qz ref. ut q nihil cedat eos habere. f3 magis honestā colere paup̃tatē. Nō. n. ē habētium panē petere. f3 oppressorū penuria. Et subiungit da nobis hodie. qz nec mimū habere possum⁹ nisi det ille q dat escā oī carni. Uñ homo duotus tali mēte d3 sumere cibū. ac si sibi de māu dñi p̃sentia l̃r m̃stret. Et addit hodie. i. i p̃f̃i uel hodie. i. illū q nobis hodie tñ modo sufficere ut d crastio n cogitem⁹. qz nescim⁹ si crastinū pueniam⁹. O sapia uera. et diuina puidētia. q docuit et panē solū petere. et hodie noiare. hoc. n. dco et auaritia et avaritia tollit. et hūane uite icertū insinuat. Uel panē nrm quottidianū da nobis hodie. i. panē spiritalem. scilicet pcepta diuina q quottidie o3 meditari et opari. Nā dñs dicit. opami cibū q ñ p̃t. Quottidian⁹ dñs iste panis. qdiu durat hec uita t̃p̃alis. Dicitur ē aut da nobis hodie q intelligit̃ p toto t̃p̃e huius uite hūane i futura. n. eis q hic meruerūt nō aufere qz cibo spiritali ieternā saturabūt. Uel panē nrm quottidianū da nobis hodie. i. panē sacramentalē. et uinū q de celo descendit. q ē s̃f̃ substātia l̃s. i. sup̃ oēs substācias. et uniṽsam sup̃at creaturā. qui panis nrm ē i altari et q quottidie offeri p salute fidelū. q reficit animam. naturam corporis trāscendētē. quo quottidie ad roborādū nos idigemus. qz quottidie labimur. et ad lepsum proni sumus. Qui etiam uocatur quottidianus qz quottidie sumus p m̃stros ecclesie q hoc sacramentum percipiunt pro se et pro tota comunitate. Unde Crisostomus. Non imerito semper orare debemus. Ut hūc panē celestē quottidie mereamur accipere. ne a liquo iterueniēte p̃cto a corpe dñi separemur. Potest etiam adhuc de alio triplici pane exponi. scilicet doctrinali seu intelligentie. luctuali seu mestitie et celesti seu glorie. De primo dñs cibauit illum pane uite et intellectus. de secundo cibabis nos p̃ae lachrymarum. de tertio q manducat panem in regno dei. Et bene illa beata fruitio dicit̃ panis qz sicut panis corporis faciat appetitū edentis sic fruitio illa faciat d̃syderium contemplantis secundum illud. Sa

ciabor cum apparuerit gloria tua. Post hoc sequitur petitio quinta. (Et dimitte nobis debita nostra). i. peccata que nos debitores penę constituunt. et quibus obligamur ad penam aut satisfactoriam aut purgatoriam aut eternam. Debita inquam et peccata quęcūq; contra te commissimus uel contra proximos uel contra nosmetipsos. Item contra te pręm et 3 te filium uel 3 spiritum sanctum. Item corde uel ore uel ope. Ubi ciprianus. Et ne quę sibi quasi innocens placeat. et se extollendo plus peccat instruit se peccare quotidie. dū pro peccatis quotidie iubetur orare. (Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris). Ecce regula nobis proposita quę si uolumus nobis dimitti peccata nostra debemus dimittere pro peccatis in nos commissis. ut scilicet gre. bonum quę a deo compuncti petimus hoc ipsum. pro propter conuersi faciamus. Unde ciprianus. Qui ergo pro peccatis orare nos docuit pręnam misericordię a se promissit. sed plane addit legē contra cōditionē nos cōstringēs. ut sic nobis debitū dimitti postulemus scilicet quę et nos ipsi debitoribus nostris dimittimus. Unū et Criso. Non autē dixit ut prę nobis deus dimittat et postea nos debitoribus nostris. Scit ei deus homines esse mendaces. quā uis acceperit remissionē peccati sui ipsis suis debitoribus nō dimittat. idē sic dicit ut prę dimittamus et postea petamus dimissionē. Et iterum. Dec igitur aduertētes grates agēde sunt debitoribus nostris. sicut ei nobis si sapimus cā in dulgētiē maxie. et pauca exhibentes plura recipimus. Nam et nos multa debemus et magis debita dño quorū si minimā partē a nobis uell exigere iam perissemus. Dec Crisostomus. Sed quid de illo quē nō satisfacere uult cū pōt nec ueniam postulare cū nō potest. sane distinguendum est. Is enim qui uia pfectionis arripuit. debet et nō petēti ueniā omnimodis indulgere. nō solū rancore animi dimittēdo. sed sine satisfactōne iniuriarū sine restitutōe rerum. sine iteruentu pccatū oīa dimittere et ex puro corde diligere. et ad hoc tenetur pfecti quę sic cōsiliū ē. Qui uero nōdū pfectionis uotū assūpsit. teneat quidem rācorē ad dimittēdo. ut nec malū inimici uelit augeri nec bonū eius minui sed quę eū deliquit aliqūlter satisfieri et ad hoc tenetur omnes quę sic preceptū ē remissio ergo offense ē de necessitate quę homo tenetur esse in caritate et oēs diligere. sed remissio iniurię nō est necessitatis. sed supererogationis. Sic ei pecuniā ablatam nō tenetur quę auferenti dimittere sed pōt eā repetere sic pro iniuria sibi illata pōt recōpensatiōem per emendatam petere scilicet ordinē iusticie. Nam scilicet Augustinus. non loquitur de debito pecunie siue iusticie exigēde. sed rācores et inimicicie non reiserēde. Quia uo sunt culpe in quibus culpa ē uin dictā relaxare et si peccatū in nos teneamur dimittere peccatum tñ in deū et peccatū in primū debemus punire. Unū die. Si peccauerit in nos frater noster in et in qualibet cā nos leserit. dimittere

di habemus pratem imo necessitatez. Sin autē in deum quę peccauerit. non ē nisi arbitrij. Nos extrario in dei iniuria benigni sumus. in nostris et tumelisi exercemur odia. hec hieronymus. Qui ergo laborat odio uel inuidia. grauiatur magis hac oratione quę inuētur ea. Tale enim est. ac si dicat. Noli mihi dimittere peccata mea. quę nec ego uolo alijs dimittere sua. Ecce quātū detestatur dñs fraternum odium. cū ita cōditiōnaliter. et non aliter dimittat peccatū. si scilicet fratri dimiserimus. Nam (ut ait Anselmus) indulgentiā nō habebis nisi dederis. Unde dicit seneca. Alteri semper ignosce tibi ipsi nūquā.

Deinde sequitur sexta petitio. (Et ne nos inducas in temptationem). scilicet carnis. ut non nos absorbeat per uoluptatem. uel mundi ut non nos comburat per cupiditatem uel diaboli ut non nos perdat per iniquitatem. Est autē temptatio duplex. una. scilicet perbatōis. et hac dñs sanctos bñ temptat. nō ut ipse per hoc de eis notitia capiat. cui autē oēs temptatiōes quę notissimę ē scilicet ut ipsi seipsos pbet et sibi ipsis innotescat quę se nesciebāt. Alia ē temptatio deceptōis. et hac deus neminē temptat. scilicet fit a carne quę suggerit mollia et a modo quę offert uana. et ab hoste quę igerit a mara. scilicet deus bene permittit in hanc induci ex cā Unū ē sensus. ne nos inducas. i. ne permittas nos induci in temptatiōem et temptatū sup id quod possumus ferre scilicet fac cū temptatiōe etiā exitū ut possimus sustinere ne irretici teneamur et superemus eius fortitudinē. Quasi diceret. Et si nos permittas duci per sensum ut exercitemur. nō tñ permittas in duci per sensum ut succubam. Causaliter quēdē et efficiēdo deus per seipsum nō inducit. sed permittit siue et deserēdo patitur induci eum quem suo auxilio deserit sicut cor pharaonis indurauit. i. idurari permittit. et sicut dicitur quod nō ē malū in ciuitate quę dñs nō facit. i. quę fieri nō permittat. Ubi ciprianus. Quia in parte ostēdit 3 nos nihil aduersariū posse nisi deus ante permiserit. ut omnis timor noster et deuotō conuertat in deum Aliud est in temptationē duci et aliud induci. In temptationē enim ducit quę a temptatiōe pulsatur sed nō deijcitur. In temptatiōe inducit quę temptatiōni succumbit et ab ea supatur. Induci enim itur duci et succumbere. Quidit ergo nō id a nobis orandum esse ut non temptemur quia temptari non est malum sed magis utile. et ad uirtutis exercitium quando uiriliter resistitur. Nam sine temptatiōe nemo pōt probatus esse siue sibi ipsi siue alijs. sed ne deserti eius adiutorio per blanda uel aspa in temptationē per sensum inducamur. ne alicui temptatiōi. uel consentiamus decepti uel cedamus afflicti. et sic ab ea deuiamur a deo deserti. Sed quę blandis non decipitur. etiā aspis non deijcitur. quę (ut dicit augustinus) nemo frangitur rerū aduersarum molestia quę prosperarum delectatiōe non capit. Et iterum. Primo itaq; uitande sunt delectatiōes postea dolores. Quā. n. supare pē mūdū seuitē. quę non

potest blandiētem: Sic ergo dñā uoluit nos ad se i temptationibus recurrere: et non de nobis presumere. Unde aug. uoluit ergo deus a se posci ne iferantur i temptatōem: q̄ poterat nobis etiam nō orantibus dare. q̄ uoluit nos amoneri a quo hec beneficia accipiamus. In quo (ut dicit ciprianus) ammonemur infirmis. et imbecillitatis nostre. ne quis se infolenter extollat. ut dum precedit humilis. et submissa confessio et datur. totum deo. quicquid suppliciter petitur: ipsius pietate prestat.

Post hoc sequitur petitio septima et ultima ((Sed libera nos a malo)) s. omni uel immo q̄ contrahimus. s. originali. uel adiecto q̄ cōmittimus. s. actuali. uel inflicto q̄ sustinemus. s. penali. i. pena consequēti. Uel a malo omni. s. uisibili et inuisibili. i. culpe et pene. Uel a malo oī. s. preterito. pñti et futuro. Et notandū q̄ hec petitio non intelligitur de malo culpe iā perpetrata. q̄ tunc coīcideret cum quita petiōe: sed culpe istantis ppetrari possibilis. a q̄ malo liberari nos petimus: ne uidelicet peccemus. Item non intelligitur de malo pene future. quia tunc coīcideret hec petiō cum secunda sed pene pñtis. inq̄tum est nobis cā et occasio ruine. Potest etiam accipi de malo pene presenti. ut non incurramus pene future. Et ab omnibus predictis petimus liberari. orantes et loquentes i psona ecclesie. Sed qui uult a malis liberari: studeat malis primis cōpati. q̄ qui uult ipetrare misericordiam a deo necesse ē ut exhibeat eā primo.

Deinde sequit̄ conclusio totius orationis pmissa cū dñ ((Amen)) i. fiant oīa predicta. Quo uerbo desiderii orantis exprimitur. q̄ est uerbū optatiuū respectu bonorū pcedētiū. et optatio ipletōis oīm petitorū. Hoc uerbū amen auditū a iohanne q̄ angelicū ē sicut et alleluia nulla lingua p̄sūpsit transferre. Hoc aut̄ uerbū ē hebreum et nec grecus interps̄ ausus est iterari. nec latinus. ppter reuerentiā saluatoris q̄ ad confirmādā ueritatem sepe eo ē usus. Sic mansit et nō ē interpretatum. ut honorē haberet uelamēto secreti. nō ut esset negatū sed ne uilesceat nudatū. Ponitur aut̄ q̄q̄ nominaliter. ut in apocalipsi. ubi dñ. Dec dicit̄ añ. i. ueritas. q̄q̄ uerbaliter. ut ubiq̄q̄ i ps̄. dñ fiat fiat. idē ē q̄ amen amē. et sic pōit i fine oīo nū nō ut hic q̄q̄ aut̄ aduēbially. ut i euangelio ubiq̄q̄ dñ amen dico uobis. i. uere. et fideliter. Habet aut̄ hec dictio amē posita in fine triplicē efficacitā et uirtutem. Nā cōcludit oīo nem q̄ fm̄ Hieronymū ē oratōis signaculum ut sicut p̄ sigillū clauditur scriptura. sic p̄ amē clauditur oīo. Recolligit etiam itentionē nā q̄n dicitur amen. intentio sumatim fertur sup oīa pcedētia. etsi aliquid ex fragilitate humana p̄ distractōz mentis i orōne absq̄ actuali itentione p̄transitum fuerit. ad id itentio redit

dicendo amen. Impetrat nihilominus exauditionem. est enim amen exauditionis nota et signū. Unde Raban. Per hoc q̄ dñs dixerat amen signat indubitanter illis a dño conferri oīa q̄ ite postulant. q̄ conditiōis additē seruare pactum nō negligunt. que q̄dē cōditō est dimittere debitoribus nris de qua dictū. hec rabanus. O domine parū ē q̄ dixerim amen. uel fiat optando. nisi tu dicas amē ipando. i. fiat. O magnificū et efficacissimū uerbū fiat. hoc enim uerbo tu pater sūme in principio. i. i uerbo tuo coeterno oīa creasti. dixisti et facta sūt hoc etiam uerbo nos p̄ditos repasti dicente illa sanctissima repatrice nra ad angelum fiat mihi fm̄ uerbū tuum. O salutiferū uerbū fiat o amen. o fiat. o uerbum omnipotentie vbum mire efficacie. Eya mi domine ihu bone vbum patris. comple tu orationem meā. perfice tu uerba mea per te dictata. et in os meum commendata. perfice ea. et dic amen. dic fiat. dic mihi sicut dixisti illi mulieri tyrophenis se. fiat tibi sicut uis. O dulcis amor ihu. o dulcis ueritas. o dulce amen. o dulce uerbum fiat: fiat mihi fm̄ uerbum tuum. fiat amen. Et sciendum q̄ lucas obmittit duas petitiōes oīis dñice. s. tertiam et septimā. q̄ tertia continet̄ i duabus pcedentibus. et septima in sexta. In sanctificatōne em̄ anime que petitur i prima et i resurrectōne carnis que petitur i secunda: impletur diuina uoluntas que petitur i tertia.

Uel si glām dei principaliter q̄ramus: et p̄ticipationem regni eius que continet̄ i duabus primis petitionibus bene uoluntatē eius facimus et eius uoluntas impletur i nobis q̄ continetur in tertia. q̄ ad hoc p̄cipue uoluntas dei tēdit ut eius sanctitatem cognoscamus et cū ipso regnemus. Similiter septima continetur i sexta. ut sciat unusquisq̄ se liberari a malo cū nō iducitur i temptationem. Si enim in temptationem non iducimur ei succubēdo. sed magis preualemus resistendo: bene liberamur a malo. Et sic quod matheus dic̄ explicite. lucas cōplectitur implicite. Ut autem dic Augusti. non negligenter pretereūdū est q̄ ex oīb̄ his snis q̄bus nos dñs orare precepit eam potissimum cōmendādū esse iudicauit. que p̄tinet ad remissionem p̄ccatorum: i qua nos misericordes eē uoluit. q̄ unus est cōsiliū miseras euadēdi.

In nulla em̄ sententia sic oramus. ut quasi paciscamur cum eo. Dicimus em̄ dimitte nobis sicut et nos dimittimus. In qua pactōne si mentimur: totius orationis nullus est fructus. Dec aug. Unde post orationem subiungitur Et cum stabitis ad orandum dimittite siquid habetis aduersus aliquem. ut et p̄r n̄r qui i celis est dimittat uobis peccata uestra. Unde ait Criso. Ideo celorum et patris meminit: ut ex hoc prouocet auditorem. Nihil em̄ ita deo assimilat. sicut iuriā facientibus ignoscere. In cōueniens est. autē si talis patris filius existēs

feralis efficiat. et ad celum uocatus terrenus quædā et uite huius propriū habet sensum. hec Cri. Si enim dimiseritis nō retinēdo rancorē. non appetēdo uindictā hoibus peccata eorū. s. in nos cōmissa: dimittet uobis p̄f uſ celestis delicta uſa. Si autē non dimiseritis hoibus. nec p̄f uester dimittet uobis peccata uſa. Ben̄ dicit uſa. qz hec est sola opatio hois et possessio. s. peccatū. i. malū enī p̄t p se nō i bonū. Ecce lex o hō tibi a dño posita est. Si enī dimiseris dimittetur tibi. si non dimiseris. nō dimittet tibi. Unde ciprianus. Excusatio enim tibi nlla ē i die iudicii. cū fm tuā sniam iudicaris. et qd feceris hoc ipse patieris. Ubi et Criso. Post i plerā orōnis formulā nullius prius mandati. meminit nisi istius certe quo ad dādū nos uēi am cōcitauit. Alit qppe. Si dimiseritis hominibus peccata eorū. dimittet. et uobis pater celestis peccata uſa. Itēqz a nobis tota h̄ res sumit exordiu. futurūqz de nobis i nra ē potesta te iudiciū. Ne enim uel irrationabilis quispiā aut i magno aliquo aut i exiguo delicto de iudicio dei cōqueri posset: ipsū reū dñm illius fecit eē snie. Quēadmodum iquit tuipse iudica ueris. ita tibi ēt iudicabo. Si enī dimiseris cōseruo tuo. a me quoqz eandē gratiā consequeris. Et certe nequaqz istud equale ē. Tu enī remittis. cū ipse quoqz remissione idigeas deo cū nullius unqz indigeat. ignoscit. Tu cōseruo remittis. deus suo. Et tu quidem mille peccatorū reus. deus uero ab omni peccato extraneus. Et tñ sic quoqz habūdantiā pprie miseratōis ondit. Quo non igit digni supplitō sumus cū tali enī a deo potestate donata ipsi salutis nostre efficiamur p̄ditores. Quēadmodū uero in alijs causis. ut audiamur rogamus q nobis ea ipsa. quoy dñi sumus nō ipendim. Nihil ē q sic dei similis faciat. ut malignis atqz ledentibus eē placabilē. Propterea et p singula queqz uerba nos cōmonēs fieri oratōes docet. dicēdo pater nŕ. et. plurali ubiqz numero nos uti docens. ut proximis p cuncta placati. ne uestigiū qdem i nobis iracundie relinqmus. Quod si unius diei saltem uellemus nra peccata dinumerare tunc optime disceremus quantorū rei essemus maloy. Quis igitur uŕz i orōne nō habet desidiā? Quis non supbie est iflatus tumore? Quis nō inanis gloria aurula uentilatus? Quis nō de ffe detraxit? Quis non cōcupiam admisit malignā: uel ipudicis oculis aspexit? Quis nō inimici cū passiōe ai recordatus est? Quis nō emuli sui aut cruciatus est p̄ peris aut delectatus aduersis? Ueritatē tot ac talium peccatorū opendiosaz nobis ac facile de uia liberatōis odit toti qz laboris alienā Quis. n. labor ē ffrī idulgere merenti? Labori quidē i remittēdo nullus i retinēdo ō inimitias maximus. Si quidem iracūdia liberar magnā mēti reddit quietem et ualde hoc est facile uolēti. Suffic uelle tñmō. et oia otio peccata

deleta sūt. hec criso. Igitur (ut ait aliq) amplectenda est hōi tam benigna conditio: ut dimittendo delicta aliena diluat sua. Naz fm eundem multa sunt elemosinaz genera. quas cum facimus: adiuuamur ut dimittant nobis peccata: sed ea nihil maius est q̄ cum ex corde dimittimus. q̄ in nobis quisqz peccauit. Nescimus pigri ad dimittēdum alijs. q̄ ei (ut ait Criso) remisit primo: se prius q̄ illum de reatib⁹ liberauit. Unde et Breg. Si cogitauerimus. qm non ei q̄ contristauit nos sed nobis ipis largimur: cito dimitteremus uenenum ire. Ad dimittēdum aut alijs necesse est frenare iram. que frequenter. nos stimulat ad uindictam. Unde augus. Fratres mei exercete uos quātum potestis ad exhibēdam māsuetudinem. etiam erga inimicos uŕos. Frenate irā que uos stimulat ad uindictam. Si uindicare te uis de iimico tuo: ad ipsā iram te conuerte q̄ ipsa est iimica tua que occidit aīam tuam. oraturus es deum. uētura est hora ut dicas. pater noster q̄ es in celis uenturus es ad illuz uersum. dimitte nobis debita nostra. Quid sequitur: Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Ibi illa iimica stat contra te. Septimiam ordīs tue. Murum erigit. et non est qua transeas. Non seuias contra iimicum tuum in istam seuias. Melior est q̄ uicit iram: q̄ q̄ capit ciuitatem. Non potes illam iterimere. potes istā reprimere. Si fortis es iram uince et ciuitati p̄ce. hec aug⁹. Oratio.

Alter uoster excelsus i creatione: sua p̄ uis i amore: diues i hereditate. Quies i celis speculum eternitatis. corona iocunditatis: thesaurus felicitatis. Santificetur nomen tuū. ut nobis sit mel i ore cithara i aure deuotio i corde. Adueniat regnū tuū iocundum sine pmixtione. tranquilluz sine pturbatione securū sine amissione. Fiat uoluntas tua sicut in celo et i terra. ut omnia que odis odiamus que diligis diligamus q̄ tibi placent i pleamus. Panē nostrū quortidianū da nobis bodie scilicet doctrinalem. penitentialem. uirtualem. Et dimitte nobis debita nostra quecunqz contra te cōmisimus: aut cōtra proximos. uel nosmetipsos. Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris qui nos offenderunt uerbis. uel i personis aut i rebus. Et ne nos i ducas i temptationez mundi. carnis. demonis Sed libera nos a malo. presenti p̄terito et futuro. Amen.

De non thesaurizando in terra sed in celo.

Capitulum. xxxviii.

Inde docens perfectum stemp tum terrenoy propter deum. poit prohibitorz de collocando thezaurū i piculo. ne. s. thesaurizem⁹ i terra. ubi erugo. i. eris rubigo. consumit. et in hoc tangitur corruptio diuitiarum artificialium ut auri et argenti ac cetero

et metallorum. et tinea. i. uermis demolitur. et
i hoc tangit corruptio diuitiarum naturalium
ut bladi uini uestimentoꝝ et consimilium. ubi
fures effodiunt et furant. hoc dicit ppter lapi
des preciosos. q̄ licet nō possint rubiginari nec a
uermibus corrodi. tñ possunt a latronibus tol
li. Sed ue uobis q̄ totū contrariū facius. Un̄
Criso. Quid dicā d̄ illo mādato quo iubemur
nō thesaurizare sup terras. Quod forte quidē
faciunt pauci. Ceteri uero quasi ecōtrario au
dierunt pceptum. et quasi dictū sit ad eos the
saurizare omnimodis sup terras. ita relinquen
tes celum adherēt terre. et insaniūt erga pecuni
am congregandā. hec Crisosto. Deinde subdit
admonitiōē de thesauro reponēdo i tuto. ut
s. thesaurizemus in celo ubi nec erugo demol
lit q̄ ibi nulla uetustas. nec tinea. quia ibi n̄
la p̄sibilitas. et ubi fures non effodiūt nec fu
rant. q̄ ibi nulla uiolētia uel fraus. Excellētis
simus modus thesaurizandi ē qñ bona t̄palia
et transitoria i pios usus cōsumunt. et sic i bōa
spiritualia et eterna et p consequēs incorruptibi
lia cōmutant. Non ergo thesaurizemus in tra
emolimēta terrenorum ubi recōdita desitiunt
et perdunt. et unde sumus exituri sed i celo pre
mia meritorū. ubi recōdita p̄fitiūt et seruātur.
et ubi semp sumus māsuri. Unde Hiero. Stul
ticia ē illic thesaurū reponere un̄ exiturus es.
et illuc n̄ pmittere ubi sēp nicturus es. Illic er
go substantiā tuā colloca. ubi patriā habes.
un̄ et Grego. Iusti hic edificare et thesauriza
re negligunt ubi pegrinos et hospites se eē co
gnoscunt. nā q̄ i p̄p̄ijs gaudere desyderant in
alieno felices eē recusant. Un̄ Criso. Qui eī
collocat thesauros i terra: nō h̄z qd̄ speret i ce
lo. Ut qd̄ ergo aspiciet i celū ubi nihil repositū
habet. Hec Criso. Quia vō un̄ q̄sq̄ illuc pueni
re desyderat ubi suas diuitias recōditas eē co
gnoscat beatius ē q̄ diuitias suas i celo r̄posuit
ut sp̄ ibi mentē habeat. sp̄q̄ illuc oībus uirib⁹
et desyderio tēdat. Quia ut subdit. Ubi est the
saurus tu⁹. i. res a te amata et desyderata. ibi ē
cor tuū et affectus tuus. Neceesse ē eī. ut quo
p̄cessit dilectionis thesaurus illuc et cogitatōis
sequat̄ affectus. Nā s̄m Aug. amor ē aīe pōd⁹
portans eā quocūq̄ ipse fert et aīa uerius est
ubi amat q̄ ubi animat. Un̄ fulgētius. Ut er
go in celis thesaurizemus. celestia diligamus
uis nosse ubi thesaurizaf. Attēde qd̄ amas. uis
nosse qd̄ amas. Attēde q̄ cogitas. Ita fiet ut
thesaurū tuū ex tuo amore cognascat et amo
rē tuū iudicō tue cogitationis itelligas. Et iō
(ut dicit grego) i tot p̄tes cor diuidit. quor sunt
ea q̄ diligunt. Un̄ et Cris. Ne thesaurizaueris
thesauros i terra. tinea enī et uermibus. et furi
bus ea cōgregas. Si aut̄ et hec effugeris nocu
mēta et nihil horū erit. i fuitutē redactuz esse
cor tuū et affixū eē inferioribus oīno n̄ fugies
In seruitutē redactū eē intellectū egritudie ac
multo difficilius ē q̄ habitare carcerē. Non p

uā sustinebis iacturā inferioribus effusus. et ser
uus p libero factus et a celestib⁹ hōis cadēs et
nil excelsoꝝ cogitare potēs pp̄ h̄ et gētiles non
credūt his q̄ a nobis dicūt de actib⁹ eī n̄ de s̄
monib⁹ uis futurorū uolūt habere documētū
Nūc vō cū uideāt edificari a nobis splēdidas
domos. agros emi balnea atq̄ ortorū amēta
res pazi nolūt credere. q̄ ad alteri⁹ nos urbis
p̄fectōz parem⁹. Si i q̄at. vū eēt istud uēdētes
p̄sus cūcta q̄ possidēt. illuc p̄fecto p̄mitterēt
Hec igr̄ cōsiderātes. uicula tāti abzūpam⁹ erro
ris. Qui. n. pecunie fuit et p̄ntibus opedib⁹ strī
git et futuris parat⁹. Qui vō istius cupiditatis
imunis ē: utraq̄ libertate poticē. Quā ut cōseq̄
mur grauissimū auaritie sterētes iugū ad celi
fastigia subleuemur. hec Criso. Un̄ et Anihel.
Uilescat tibi mūdus oīs amor carnalis sorde
at. Nescias te eē i hoc mūdo. qm̄ ad illos q̄ in
celo sūt et deo uiuūt tuū trāstulisti. p̄positū. ubi
ē thesaur⁹ tu⁹ ibi ē et cor tuū. noli cū argēteis
simulacris uili māsurbio tmo. tuū icludere aiz
q̄ nūq̄ cū nūmoz pōdere poterit trāsulār de the
celū. h̄ at̄ h̄z Hiero. nō tñ itelligēdū ē de the
sauro pecunie. s̄z un̄ uisāl de cūctis uoluptati
bz ac passiōib⁹ et. gulosi. deo uēter ē luxuriosi
thesaur⁹ epule sūt. lasciuī ludicra. amatoris li
bido. auari pecunia: et sic itelligēdū ē i alijs. hu
ic. n. fuit uītō unū q̄sq̄ q̄ uicī et ibi h̄z cor ubi
thesaur⁹ et ad hāc uerfioz cōdis ad amorē pas
sionū et r̄z hui⁹ mōi seq̄t̄ aīo a deo. Si ḡ i ce
lo ē mūdū ē: q̄ mūda sūt celestia. Si aut̄ i tra
uoluta. i. i qd̄ agat ut trena cōsequat̄. quō mū
dū ē. Un̄ Aug⁹. Sordescit aliqd̄ cū inferiori na
ture misceat. q̄uis i suo genē n̄ sordideat. q̄ et
de puro argēto sordidat aurū si misceat. ita et
aīus n̄ terrenorū cupiditate sordescit q̄uis ter
rēa i suo genē mūda sit. Agit (ut ait Richaz)
q̄cūq̄ i mūdo acupiscis. q̄cūq̄ i mūdo metuis.
ipēde libet p libertate cordis. q̄ (ut dicit Aug)
totū mūdū d̄z cōtinere. q̄ sibi thesaurizat i celo
Et ne tior surrepat diffidētie habendi uite ne
cessaria. cōsequēter excludit diffidētiā. q̄ nasci
posset ex cōditōe p̄p̄ia dicēs. Nolite timere pu
ill⁹ grex. i. cōgregatō humiliū. q̄ placuit p̄fi
uīo celesti dare uobis regnū: nō qd̄ obmeri
ta uīa. s̄z ex mera liberalitate et bonitate sua
diuīa. q̄si diceret. Ex q̄ regnū celoz paratū ē
uobis paz obitis curare d̄ t̄renis. Nō oī d̄ uite
necessarijs p̄z diffidere. cui regnū uite p̄mittit̄
i q̄ oīs sufficiētia hēt. D̄f autēz grex. pp̄ fidei
obediētiā pusillus pp̄ uoluntarie paup̄tatis. et
humilitatis duorōz q̄ puenit ad celestis regni
possessionē. uel pusill⁹ d̄f grex electoz resp̄ctū
maioris nūeri p̄proboz q̄ pauci erāt fideles r̄
pectu i fidelitū et pauci sūt electi respectu re p
bozū. Utinā et ego merear de illis paucis. uel
minim⁹ eē: et cū eis regnū p̄cipe. Peruenit
etiā ad regni opulētiā p cōsilioz superogatiōē
q̄b⁹ it̄ ad p̄fectōez: et iō subiūgit dicēs. Uēdite
q̄ possidetis etiā necessaria: et dare elemosinā

q̄ ad idē regnū ē uia. facite nobis sacculos. i. f. positoria bonorū et loca ad reponēdū mercedē elemosinarū utaz q̄ n̄ ueterescūt et deficiūt sc̄z reponēdo elemosinā in manus paup̄ū q̄ uobis p̄ hostes et fures transeuntib⁹ pecuniā utam usqz ad locū tutum portent. ne eā amittatis. thesaurum nō deficiētē i celis et eternis. q̄ merces elemosine in eternū manet i celis. Nā fructus elemosine auger merita. q̄ sūt thesaurus ideficiēs i patria. Et si per elemosinā habemus i celo thesaurū meritōz. ibi cor n̄r̄m suspirat et expectet thesaurū premiorū. Deinde docet eos de oculo simplici habēdo. q̄ attendere debemus i oī ope n̄ro. uñ ait. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Hic est locutio metaphorica. q̄ corpus morale hic accipit. p̄ ogerie opationū. sicut corp⁹ materiale est q̄dam aggregatio mēbroz diuersorū. et iō sicut ocul⁹ materialis regit totū corpus materiale. et dicitur mēbra ad opandū. sic oculus moralis. i. in tētio regit totū corpus morale. et dirigit varias opationes i finē. Nō subditur. Si oculus tuus fuerit simplex. i. intentio tua recta sine plica si mulationis et erroris totū corpus tuū lucidum erit. i. congeries opationū tuarū erit bona et meritoria. et si nō ita hoibus uideat dū tñ opationes sint bone d̄ genere uel saltē idifferentes. et licite aliter nō caderēt sub recta itētōe. Unde seneca. Nihil interest quo aio facias q̄ uitiosus ē fecisse. q̄ facta cernūtur animus n̄r̄. Si aut oculus tu⁹ neqz fuerit. i. intentio puerfa. totum corpus tenebrosū erit. i. cōgeries opationū obscura p̄ peccatū et mala ē si opationes sint bōe de genere et hoibus uideant recte q̄ opus bonū de genere. efficiat malū ex puerfa intentione. Uide ergo ne itētio tua sit puerfa. q̄ p̄ hoc cōrūperent oīa bona. Si enī lumen q̄ i te ē teñbre sunt. i. si actio bona de genere q̄ ē q̄i quod dā lumē efficitur mala p̄ defectū itētōis bōe ipse tenebre quāte erūt q̄i diceret multomaqz q̄ actio mala de genere q̄ ē quasi quedā tenebre. si cū hoc supueniat itētio mala. ē multo d̄terior q̄ p̄mia. Nā ei que p̄ se mala sunt et cū mala intentione fiūt tunc duplex obtenebratio ē et prauē itētōis et prauē opationis. Nō ergo qd̄ q̄sqz. sed quo aio faciat cōsiderādū. et p̄mo circa puritatē itētōis laborādū ē q̄ sine ipsa opus sequēs nihil uiz. Itaqz si bonū. bona itētōe feceris nō hīs i tua cōscia. aliquā prē teñbrose cogitationis illuminat et factū tuum q̄ lēcunqz exitū habuerit et illuminabit te. i. splēdidū et fulgidū reddet et hic per splendorē grē et i futuro splēdore glorie. Et si bene alicui p̄ueniat q̄ tu non recta et inunda itētōne facis q̄ nō tu feceris tibi iputāt nō quō illi p̄uenierit. Itē caue ne ipsa cordis itentio q̄ lumen ē aie uitiorū caligine fusceat ut oculus simplex totū corpus faciat lucidū quatenus qd̄qz feceris facias p̄pter deū. et ad locū uñ exeunt grē. redeant ut iterū fluant. Et q̄ aliqz cupiens asse

qui terrena et celestia posset dicere q̄ recta. et simplex pōt esse intentio. ut q̄s agat et p̄p̄ tpalia et p̄p̄ deū bona q̄ agit hoc remouet exēplo duorum dñorū q̄r nō pōt fuisse duobus dñis. i. cōtrariis et disparatis et nō subalternatiui positis. Nā (ut ait Beda) nō ualz siml' trāsitoria et eterna diligere. Et ut dic Aug. Uñ oculus nō pōt uidere i celo et i terra. Uñ et ciprianus mūdi amor et dei piter i uno habitare non p̄ssunt quēadmodū oculi celū et terrā neqz cōspiciūt. Sicut aut dicit philosophus i libro de animalibus. Aues claudāt oculos cū palpebra inferi ori aialia uero grossa cū palpebra superiori. Per aues intelligūt uiri spūales q̄ ad inferiōra et terrena oculos claudūt p̄ aialia uo grossa intelligūt uiri mūdani q̄ hñt oculos clausos ad celestia et aptos ad terrena et secularia. fm Criso. duos dños dīc q̄ dñia iungūt. plures at idem iūgentes nō sūt plures sed unū. nā ocordia multos facit unū. Itē dñi quib⁹ nō p̄t fuisse sic uitia et uirtutes. celestia et terrestria. deus et diabolus. caro et spūs. nā ad dñia trahūt et dñia i iungūt. et ideo osequēs ē. ut unū deserat. et alteri obtēper. Unde q̄si declarando subiūgit. nō potestis deo seruire et māmone. Māmone māmone syriace dī diuitie latine et mammon māmone nomē est demonis q̄ p̄est diuitijs et tēptat de uitio cupiditatis. si q̄ i eius dītōe sint diuitie. ut dare eas possit uel auferre. nisi q̄i deus p̄mittit s̄z q̄ his utat ad decipiendū et irreciendū hoīes laqueis quos i diuitijs p̄tendit. Et i homo nō possit seruire deo et diuitijs: p̄t tñ seruire cū diuitijs. Diuitis enī qui seruit illi utiqz seruit. q̄ de cupiditate diuitiaz temptat et decipit. Ille aut diuitis seruit. q̄ eas p̄p̄ se et ut finem ultimū diligit aut q̄ eas cupide acquirit. uel auare retinet. et ut seruus custodit. Ille aut qui i operibus pijs diuitias expendit. nō seruit diuitijs: s̄z magis diuitie seruiunt ei. q̄ eas distribuit ut dominus et eis utit ad opera uirtutū sicut instrumētis. Nā fm ambrosiū. sicut diuitie sūt ipedi mēta improbis: ita p̄bis sūt adiūta uirtutis. Uñ crisostom⁹. Duo ergo sūt nobis dñi. p̄positi. deus et māmone. id ē diabolus q̄ māmone ē auctor. Ille nos ad misericordiā puocat: hic ad auaritiā. Ille ad uitā. hic ad mortē. Ille ad salutē. hic ad p̄ditionē. Cui de duob⁹ obtemperare debem⁹? Et utiqz q̄ nos ad uitā iuuat n̄ ei qui nos trahit ad mortē. Quid enī terribilius est: q̄ si p̄pter pecunias a xpi seruitō dicamur excidere: uel desiderabilius. q̄ si despectu pecuniarū tota illi possumus inire et dilectōe iūgi. hec crisost. Et cū nullo mō possit q̄s duob⁹ dñis seruire. multi tñ fatui conāt s̄ hāc i possibilitate. i. les illis de q̄bus i libro regū dī q̄ fuerit gētes deū timētes: et nihilomin⁹ ydolfuiētes. Et sciendū q̄ diligere diuitias p̄pter se et deū p̄p̄ se. et utrūqz ut finē ultimū. ut i b̄ u⁹ utriusqz dicat ē impossibile. s̄z possit unū i or

dine ad aliud appetere puta ditias pp deū. Ac
tio ergo corporalis pōt referri ad finē tpalez dū
modo postea illud tpale referat ad deū. Si autē
i actōibus finis primus ponat deus. ⁊ finis ul
tius tpale pvsissimū ē. Quēcūq; ei res pp aliq
aliqd qūi iferō ē qđ id pp qđrī. Un bñ lz cōti
tuer quos fies. s. tpalē ⁊ eñn ⁊ finē sub fie pōe
re. ut illd qđ ē eñn finis ultim⁹ sit. qz una itērō
multos actus iformat. Diuerſi vō fines quorū
nō sit ad aliū rferibilis. n̄ sūt faciēdi. Pot
s claudēdū iducit utjde uictu ⁊ uestitu q̄ neces
saria sūt nō sollicitemur loquēs ad discipulos ſu
os quos spālīc ad mūdi tēptū iuitat. hec enīz
spālīc dicunt aplīs. eorūq; successoribus. ⁊ ce
teris oibus q̄ ad sūmū pfectōis culmē attingerē
cupiūt. nā talibus nulla terzenorū bonorū soli
citudō ē qđ hītes uictū ⁊ uestitū sūt rēti sunt
Hec oīa dicunt hic ad tollēdū a p̄dicatoribus
euāgelij sollicitudinē supflua de necessarijs qđ
tū ad pītē uitā. Un ne dicerēt q̄lter poterius
uiuere si oīa abijcerimus idcirco ifezēdō iten
tū suū ex pmissis subiūgit. Qđ dico uobis ne so
liciti sitis sollicitudinē supflua ⁊ inordinata aīe
uře. i. uite aīali q̄ cibo sustentat qđ māductis
uel bibatis neq; corpi uřo qđ iduamini. Quia
si diceret. Si ultis deo ſuire oz renūciare mā
mone i nimia tptaliū sollicitudīe. Nō air. ne la
boretis. ne cneritis ue q̄ratis de cibo. aut potu
aut uestimēto. sed ne solliciti sitis ut uitioſā so
licitudinē phibeat q̄ mēte pturbat ⁊ ab eñnis
retrahit seu reuocat ⁊ ut necessariū cōcedat.
Un Beda. Precipiū nobis ne solliciti simus qđ
cōmedamus ⁊ qđ i sudore uult⁹ pparamus no
bis panē labor exercendus ē sollicitudo p̄cauē
da. Un ⁊ Criso. Nō ei sollicitudinibus spūalibus
sed laboribus corporalibus acq̄ēdus ē panis. qđ
laboratibus p pmo diligētie deo pstante ha
būdat. ⁊ negligētiibus p pena deo faciēre sub
ducit. Itē nō air. ut māductis uel biberis. ar
iduamini. s. qđ māductis uel bibatis. aut in
duamī māducare nāq; ac bibere ⁊ idui neces
sariū ē ad sūstētatoz nature sollicitat vō circa
sūptuositate uel delicatoz. ad uitū p̄tinet gl'e
aut uane gl'ie uel etuaritīe. Ubi fm Bedaz
uidef argui qđ spreto uictu ⁊ uestitu cōi lautio
ra sibi uel austeriora p bis cū qbus uitā ducūt
alimēta uel idumēta reqrūt. Spūaliter ergo i
māductōe possumus itelligere gulofos i idui
tēte uāe gl'ioſos i ntroz auaros. un alibi. erat
qdā diues i quo cupiditas qđ iduebat purpura
⁊ byſſo i quo uāitas ⁊ epulabat quottidie iplē
diō i quo gl'ioſitas. noli ḡ q̄cūq; es qđ mūdi gl'ia
spūisti ac dō ſuif elegisti. noli iq; sollicit⁹ eē ui
te tue de uictu ⁊ uestitu. qz uanū est p bis esse
sollicitū. Un cfirmat spē nr̄az dñs q̄nimo d ma
iori ad minus descēdēs. ⁊ pbat a maiori nemi
nē ēē sollicitū exca huiusmōi. Si. n. maius do
nabile dat ēr amore. ⁊ minus dabit. fāltē i ne
cessitate s. deus dedit nobis maiora bñficia. s.
aīaz ⁊ corpus ḡ dabit ⁊ miora. s. uictū ⁊ uestitū

Nō. n. aīa pp efcā creatā ē nec corp^o pp uesti
 mētū. s3 magis eō ē fcīū iō nō fit sollicit^o aī^o ne
 piciat q pp se creatū ē. Un Criso. Nisi deus
 uellet seruari q ē ip3 nō creasset. q r vō ipē 3
 stituit ut aīa cibo z corp^o idumēto seruet^r. iō
 ipē utrūq^z tribuit Dec Criso. Qui g dedit sine
 solitudie nra uitā dabit sine solitudine nra
 supflua. etiā illud. un regat uita fact^r est g q
 pp minus. s. efcā aut uestimentū. p dīr maius. s.
 aīaz uel corp^o. Deide pbat singulariē d utroq^z.
 s. cibo z uestimēto. Et pmo d cibo d q^o xfirmat
 spēz nra3 a minori ad maius ascedēs. z ex mi
 nori maius psuadēs. Et ponit exemplū de irra
 tiōabilibus creaturis. s. uolatilibus celi. idest
 aeris i q^o uolitat^r. q r nō sezūt neq3 metūr. s. ad
 cibū acqrendū neq3 agreat i horrea. s. ad cō
 seruādū z p^r celestis pascit illa pp hoies sine
 solitudine eoz mag^z g mltomagis pascit hoies
 q sūt cariores sūi solitudie eoz supflua. Rō
 nale. n. aīal (sic z hō) maioris ē pōderis z p^rci
 corā nō q3 irratiōabilia. sicut sē aues. q3 aīalia
 fcā sunt pp hoiez: finis at ē nobilior his q sūt
 ad finē. Sicut ergo deus pascit aues cū solici
 tudie uenietū sine nature: sic pascit hoies cū
 solitudine uenietū eoz nature: sic pascit hoies cū
 rōnis recte. si tñ ea q p^rcipit studeat iplere. Nō
 sicut natura auiū ē p dīcto mō uiuere. sic nata
 hominis ē uiuere s3 dictamē rōis recte. ad q
 seq^z ipm debere sollicitati solitudie moderā
 ta. ad qzēndū ea q nō d dīr sibi natura. ut cibū
 z uestimēta necessarium. Unde non dicit de
 auiibus. non uolant ad grana z ad pascua q3 nō
 p^rhibet laborē z pudentiam s3 solitudiez z
 auaritiā. Ubi Crisof. Omnia uolatilia fecit
 deus propter homines: hominē at ppter seip3.
 Si ergo aīalibus mīstrat pp hoiem quō nō hōi
 mīstrat pp seipm. Deide pbat de uestimēto.
 z ponit duplex exēplū pma ē de eo q ē ita ho
 minē magnitudine corpis. quā dat de^o sine foli
 citudine ipius q ex hoc p3 qz quātūcūq3 aliq3
 solicitet de augmētatoe sua. nō pōt addere ad
 statūrā suā cubitū unū. Cū igr uestimētū ope
 rat maius uel minus s3 quātūcūq3 corpale z quā
 titas dat ei sine solitudine sua. p oīs uestimē
 tū cōueniēs dabit ei sine solitudine sua supflua
 Scdm exēplū sumit ex eo q ē 3 hominē. s. ex
 terre nascēribus ut lilij z herbis q sic sua so
 licitudine crescūt z fm suā quātitatē a dō uesti
 unt pp q dīc nī laborāt ad ornādū se coloribus
 neq3 nent. i. filāt ad faciēdū sibi uestimēta. z tñ
 optie uestiunt dei. puidētia tā p^rciōsis colorib^z
 iduta. Ipē ei coloz opimētū ē floz q oēs excel
 lit colores uestiū. z regale excedat ornāmētū
 Nō pbat q salomō licet fuerit rex potētissim^z
 tñ nō fuit ita bene uestitus q l3 ars imitēz na
 turā tñ opa artis nō assequūtur pfectūz operū
 nature. Un Hierony. Et reuera quod fericum
 q regū purpura. q pictura tetricū p^r floribus
 opast. Quid ita rubet ut rosa: Quid ita cādet
 ut liliū: Uiole vō purpurā nullo modo supari

murice. oculoꝝ magis q̃ s̃monā iudiciū ē uñ z
 Cris. Cur vō tāto ēt herbas decore uestiuit. ut
 suā. s. sapiāz demōstret. z suphabūdātiā vñtis
 ut undiq̃ eius gl̃iā discamus. Nō enī soli celi
 enarrāt gloriā dei: s̃z z terra. **Dec Cris.** Et
 ex hoc cōcludit q̃ de^o sufficienter uestit homi
 nem absq̃ solitudine supflua dicens. Si autē
 fēdū. i. herbam agri q̃ hodie ē. i. i pñti z cras
 i elibanū mittit. s. i. fuzno mittit seu pōitur. q̃ i
 q̃b^o dā fr̃is d loco lignorū utūtur stipulis. z tali
 bus ad calefaciendum furnum. de^o sic p̃schre
 z uarijs coloribus et formis uestit. et uenusta
 te adornat q̃tomagis uos minime fidei. s. sine
 solitudine supflua uestiet. Quasi diceret. Si
 de floribus q̃ nati sunt tantūmodo ut uideantē
 et pereant tātā de^o curā gerit quantomagis de
 hominib^o q̃ ad imaginē dei sūt facti z ad et̃na
 uocari. Uocat at̃ eos qui nimis solicitatē modi
 ce fidei. q̃ ex defectu fidei pcedit talis solici
 tudo supflua. non autē sollicitudo rōnal z mode
 rata s̃m glo. sancti nō īmerito auib^o cōparāt
 qui nihil in mūdo habentes nec laborātes. so
 la cōtemplatione terrena despiciūt celestia pe
 tūt iā āgelis s̃iles. Ecce q̃ cōmendant i sanctis
 tria. s. paup̃tas uolūtaria quia nihil habentes
 contemplationis quies. siue ociositas sancta.
 q̃r non laborantes. mentis eleuatio ad sup̃na.
 q̃r eterna petūt. per uolatilia ergo celi itelligi
 possunt uizi cōtēplatiui. q̃ nō serūt neq̃ metūt
 neq̃ cōgregāt i horrea se negotijs secularibus
 īplicādo. z dñs p eis solicitatē necessaria minī
 strādo. Per lilia vō agri itelligi pñt uere casti
 q̃r p̃p cādorē mūditiē z p̃p odorē vñtis i q̃bus
 crescūt nō tā suo labore q̃ dei dono q̃ cōsiderā
 di sūt ad laudādū. z imitādū z īcremento bōe
 actionis. z i dēte sācte tēplatois. z i decoꝝ ho
 neste uersatōis. Ex his ergo īstructi nō diffida
 mus de necessarijs. q̃r tpe oportuno deus pui
 debet nobis de illis. si tñ ea q̃ p̃cipit faciamus.
 Si enī de tpalibus diffidimus. quō eterna spe
 zabimus. Fides famē nō timet. Modica fides.
 q̃ nec de minio certa ē nedū et̃erna sperz. Qui
 itelligit qd ē hō non desperat de deo. q̃ autē des
 pat de deo nescit qd ē hō q̃r deus i hoīe z hō i
 deo. De creatore despat q̃ i creaturis spē pōit.
 Igīt (ut ait Ansb) nō te futuri t̃pis sterilitas ē
 reat nō futuri famis tior mētē tuā deiiciat sed
 ex ipso tota fidutiā tuā pēdeat q̃ aues pascit z
 lilia uestit. Ipse sit horreū tuū ipse apotheca.
 ipse mazubū tuū. ipse diuitie tue. ipse dñtie tue
 solus sit tibi oīa i oibus. Exponit hic dñs tria
 bōa q̃ deus hōi dedit. s. aīaz. corpus. z res aīa
 dz subijci supiori. s. deo sibi obediēdo z corpus
 suo supiori. i. aīe sibi obtemperando. z res suis
 supioribus. s. deo ut paupib^o distribuāt. z aīe
 ut discēte diligāt. z corpi ut sibi necessaria mi
 strēt. S̃z istū ordinē puerūt diuites. q̃ nō subij
 ciūt deo. q̃r paupibus nihil tribuūt. nec aīe q̃r
 res iniq̃ diligūt. nec corpi q̃r illud fatue affici
 unt. Deide ad iculcādū arcius qd supra dcm ē

repetēs subiūgit. Nolite q̃ solliciti ēē: dicentes
 q̃r māducabim^o. aut qd bibemus: aut q̃r op̃erie
 mur. s̃m Criso. q̃r dñs nolite solliciti ēē nō idē ē
 qd nolite opari: s̃z nolite rebus mādanis mētē
 affligi. cōtigat. n. aliquē opantē nihil sollicituz
 ēē. Et s̃m eūdē. si p necessarijs nō oīz ēē solici
 tos. qua pena digni erūt. q̃ p supfluis nō dormi
 ūt z aliēa rapiūt. Nolite iquā de his solliciti ēē
Dec. n. oīa. s. ad uictū z uestitū pr̃nētiā. gētēf
 id ē gentiles īqrūt. cū solitudine nimia z ui
 tiosa q̃ diuinā puidentiā circa act^o hūanos ne
 gātes. circa talia imoderate solicitatē. quoz ui
 delz erga pñtē uitā studiū oē cōsumit q̃b^o nulla
 pr̃sus cura est futurozū. nec cōfidentia de pro
 missione eternoz. Uel hec oīa gētēs. i. hoīes
 mūdani cū solitudine imoderata z nimia inq̃
 rūt q̃r magis bona pñtia q̃ futura querūt. z iō
 talis sollicitudo facit eos īfidelibus s̃iles. Quid
 ei āplius habet fidelis a gentili: cuius īfidei
 tas animum sollicitat z curis hui^o uite fatigat.
 Sed heu multi ex nobis ea q̃ mundi sunt ma
 gis q̃ gentes inquirūt. Uos g^o hec querere nō
 est necesse. quere inq̃ cū solitudine. Scit ei
 pat uester qui uiscera non claudit bonis filijs.
 q̃r hijs oibus indigetis. s. in uia necessarijs sine
 his enīz neq̃ uiuere neq̃ deo seruire potestis.
 q̃ utiq̃ ipse dat nisi īfidelitas uestra auertat
 Quia nō est pater pī^o qui nō tribuit necessaria
 filiis idigentiam sibi notāz patientibus. Et q̃a
 p̃r est uult. z q̃r celestis pōt. si autē pōt z uult. si
 ne dubio dōabit qd nobis expediat ad salutē.
 Unde **Kaba.** Quis rex militibus deuotis dñi
 tam non pcurat alimoniaz? Quis dñs famulis
 suis nō ministrat cibaria? Quis pater nō dat fi
 lijs alimentum? Uñ z **Cris.** Non dixit nouit d
 us sed nouit pater ñr ut eos i maiorem spē du
 cat. Si enim pater est. z p̃r talis nō poterit de
 spicere filios i ultimis malis cū utiq̃ neq̃z ho
 mines p̃res existentes hec īstineant. Et si eim
 omnino clarū q̃ deus natura ip̃az nouit. z ei^o
 creator existit. q̃q̃ illā talē formādo creauit i
 digētiā quoq̃ ei^o magis p̃spiciat q̃ tu ip̃e q̃ ei^o
 modi necessitatibus coartaris. Nā ip̃i utiq̃ sic
 placuit ut hāc idigētiā natura patef̃i. Nequa
 q̃ erit ergo dñi^o i his q̃b^o ei ouis ēē decreuit.
 necessariarū eā rex p̃ceptōe fraudabit h̃ **Cri.**
 Uñ ēt **Au.** Scit celestis medicus qd nobis da
 tur^o ē ad cōsolatōz qd ue subtractur^o sit ad exer
 citatōz ñi ei hō iumēto suo cibaria subibit sic
 cā. Si ergo scit ut dictū ē. z uult q̃r p̃r z pōt q̃r
 oipotēs ergo nec ē timēdū qn p̃uideat nobis.
Dec Aug. Notādū autē q̃ ex pluribus causis
 aliqñ patimur penuriā i uite necessarijs. Priā
 ē ex merito peccatorum ñrorum. Secunda ē
 causa exercēde uirtutis. Tertia ē ex īportuni
 tate ñre auaritiē. nimia namq̃ sollicitudo ne
 deficiāt necessaria facit ut aliquādo deficiāt.
 Quarta est hūana supfluitas: dignū ē. n. q̃ su
 pflua q̃rim^o. ut aliqñ necessarijs caream^o. Qui
 tā ē abusus tpaliū. qui. n. creatura dei ab uti^o

dignū ē ut aliqñ ad necessitatē ei tollat. Sexta ē ingrātudo. dignū. n. ē q̄ beneficijs dei p̄ uef q̄ ingrat⁹ existit. Septia cā ē ut credam⁹ deū nobis prebere tpalia: z nō esse a nobis. ul' ex debito nobis tribui a deo. ea. n. subtrahendo ondit q̄ ipse sit dñs. Prohibet ḡ dñs solitudine diffidētie z timorē: s̄ p̄mittit solitudinē puidētie z laborē. Prohibet solitudinē deordinatā z supflūā. p̄ quā ipediāt z post ponunt bona spūalia: s̄ p̄mittit solitudinē moderatā z necessariā s̄m reglāz dñs recte. cū sit ps prudētie. aliter seq̄ret q̄ hō tēptaret dū si expectaret ab eo oīa necessaria. obmittēdo q̄ d̄ fieri circa hec uia hūana. Igit cū duplex possit eē amor rex tpaliū. s. respectu supflui. l' respectu necessarij s̄ p̄mūz phibet dñs thesaurizatiōz: s̄ s̄m phibz p̄ocātē solitudinē. Ubi notandū q̄ triplex est solitudo. Prima ē nature q̄ uerius labor z cura dñ puidētie. q̄ hōi ne deū tēptat ceditur. ut tñ dñs oībus p̄ferat. Unde z adde dictū est in labore z sudore uultus tui uesceris pane tuo. et dominuz loculos habuisse patet ex euangelio. Secūda est clipe q̄ cōsistit i quantitate rerū. cuz supra necessitatem acq̄runt. et hanc solitudinem parit z cōmittat auaritia in qualitate etiam et lauitia rerum quam cōmitatur luxuria in nimis q̄q̄ anxia necessariorum p̄uisione ex qua sequitur spiritualiū negligentia z hec solitudo oīno p̄hibetur quia uitiosa iudicatur. Tertia est gre que cōsistit in opibus iusticie z pximi cōpassione. Unde apostolus. Instantia mea quotidiana et solitudo omniū ecclesiarūz. Nec solitudo precipitur. quia ad caritatē pertinere dinoscitur. Prima est tollerabilis. secūda uituperabilis. tertia commendabilis. Tandēz cludit d̄ quo debet homo esse solicitus quia d̄ eternis non de terrēis. Et implicat hic triplex bonum. s. celeste. spirituale et tpale. Primū ē bonū glie. s̄m gre. tertiū fortune. Primum est maximū. s̄m minus. tertiū minimū. Iō p̄mūz d̄z eē i intentione sicut p̄mū. s̄z i opatione tanq̄ meritū. tertiū i adiectione tanq̄ sustēramētum. Ita iquit nolite eē solliciti circa tpalia q̄ renda. sed primū intentione z affectōe ac precipue p̄ oībus alijs z p̄cipaliter tanq̄ beatitudinē oīm actionū z ultimū finē q̄ ē p̄ se appetibile q̄rite regnū dei. i. uitā eternā z celestia. bona. z ne sit error i q̄rēdo s̄o tanq̄ rectā uia. z id p̄ q̄ meref obtineri regnūz dei querite iusticia dei sequēdo eius p̄cepta ēt iusticie opa. z tertio ad uite necessaria uobis hec oīa. s. tēporalia quorum uniuersitatē i tribus posuit. s. i cibo. potu et uestimento. aditientur. s. uobis cooperantibus collaborantibus ac solitudinem mō habentibus. qz sicut p̄ mala opa fructus terre subducit. sic p̄pter bona opa adijci tur. Uerū tamen si p̄ntia subtrahunt ad exercitationem est z probatōem. ac etiam penitus subtracta martijz p̄merent coronā si vō dan

tur ad cōsolationem est z grarum actionē. qz diligentibus deū omnia cooperantur i bonū. scit ei medic⁹ celestis qd maḡ expediat nobis. Igit qz primū relatiue dñ ad s̄m p̄z q̄ non excludit solitudinē oīno circa necessaria uite s̄z ondit q̄ p̄cipalr d̄bem⁹ sollicitari d̄ spiritua libus z s̄ario d̄ tpalibus. q̄ tpalia adiciēnt nobis. i. cōsequēter sine ullo n̄fo ipedimēto: ne cū ista q̄rim⁹ illic auertamur: aut ne duos fines d̄stituamus. Nā s̄z Aug. Cū dixit p̄mū q̄rite s̄gnū dei significauit tpale posterius q̄rendum nō tpe: s̄z dignitate. Illd tanq̄ bonū. hoc necessariū p̄ illud bonum: Hoc ē p̄mū q̄rere regnum dei z posterius temporale. i. hoc priore loco ponere z illud posteriore. s. ut iō q̄ramus temporale ut habeamus regnum dei z non e conuerso. Alerte enim ostendit non tempora lia sic esse appetenda ut propter ipsa bñfacef debeamus licet sint necessaria: s̄z quecunq̄ facimus propter regnum dei instituimur. Ergo quūz aliquid boni opamur: non temporalia s̄z eterna cogitemus. z primum intentione z af fectione regnum dei queramus. Sancti primi tui quesierunt primum regnum dei. z ideo deus adijecit eis regnum mundi. scilicet tempore coostantini. Sed hodie a multis primo z precipue queritur regnum mundi magis quam dei z magis solliciti sunt pro terris et diuitijs. quam pro animabus et ecclesijs: et ideo timendum est eis ne cum regno mundi amittant regnum dei. Deinde uetat cogitare de crastino z futuro: dicens. Nolite ergo solliciti esse i crastinum. i. i futurum solitudinem. s̄z futuro tpi debitam inordinate p̄ocupando. z curam q̄ incumbit diei crastino in diem hodiernū anticipando. De presentibus ergo (ut ait Hiero) concessit d̄bere esse solictos: qui futura prohibet cogitare. Sufficit enim nobis presentis temporis cogitatio: futura que icerta sunt relinquamus deo. Ubi Petrus cantor supra prohibuit solitudinem uitiosam de presentibus. que. scilicet sunt unius anni: semel enim in anno serimus. metimus z colligimus. Unde et presentia quasi dicuntur: hic autem prohibet solitudinem de futuris ut de his que post annum ueniunt.

De his enim que procurat diuina ordinatō non conuenit sollicitari. Si ergo prouidentia tua ultra annum extenditur: iam in uitiosam solitudinem uertitur. ut abbatīs. qui usque in tertium annum seruauit anno nam. Cuiusmodi homines mō reputamus sapientes. cum tamen ueniant contra domini. prohibitum. qui concedit tantum curam presentium. Tales etiam de deo diffidunt z ob hoc miserrimi sunt. Nec Petrus. Unde z Crisostomus. Quod autem dicunt. est nolite cogitare de crastino. scio ego nec audire aliquem nec omnino seruare. Cui enim neque orare pro his iubeamus nos: omne

studium erga hec expendimus. et de his singulis cogitando consumimur. Sed quantas in his que ad corpus sunt curam offendimus. tantam in spiritu habemus incuriam. imo longe etiam maiorem. Hec Crisostomus. Non uult autem dominus de futuro nos esse sollicitos tanquam certi de futura uita simus. quia neque de presenti certi et securi sumus. Unde Anselmus. Puta te quottidie mortuam et de crastino non cogitabis. Unde et seneca. Omnis dies sicut ultima est ordinata. Sufficit ergo nobis presentis cogitatio temporis futurorum curam que in certa est relinquamus. Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipse. id est ipse affert sollicitudinem suam secum. quia tempus futurum habebit sollicitudinem suam sibi congruam et debitam sicut patet. quod ex uariatione temporis occurrunt uaria fienda. de quibus sufficit tunc sollicitari cum uenerit eorum hora. ac si dicat. Cum futurus dies aduenerit de ipso curabitis et non ante sicut enim hodiernam sollicitudinem non iterum dico. ita nec crastinam. postquam crastinus dies aduenerit. Et semper hoc in predictis hoc nomen sollicitus dicit anxietatem auaritie que semper est fugienda. hic discretionem prudentie que de presentibus non de futuris est habenda. Sit ergo hodie noster dies de se sollicitus tantummodo et non de alio. Sufficit enim diei malitia sua. id est cuilibet temporis labor et fatigatio calamitas et contritio dolor et tristitia. afflictio et angustia. sollicitudo et cura. Unde malitia hic dicitur non malum culpe quod agimus sed malum pene quod patimur. in statu enim innocentie non indigisset homo tali sollicitudine ac si dicat. Non oportet quod labor et cogitatus ad habendum uite necessaria diem prouideat quia ad hoc sufficit dies quo necessaria sumere oporteat. Cum enim ipse se suam habeat sollicitudinem non oportet addere aliam. Cur ergo malitiam malitie laboris labori. curam cure superaddere uelis. Non itaque per malignitatem ponit hic malitia sed per laborem et miseria. Sic enim dicere solemus multa mala hodie passi sumus quam aliquo magno labore uel miseria fatigamur. Unde Crisostomus. Malitia uero hic non malignantem uocat sed miseria et laborem. Sicut enim cum alibi dicitur si est malitia in ciuitate quam dominus non fecit non auaritiam significat ac rapinas nec talem quicquam aliud omnino sed eas profecto plagas que diuinitus inferuntur de quibus rursus loquitur per prophetas qui facio pacem. et creo malum. Neque hic enim malitiam uoluit intelligi. sed pestilentias profecto et fames ceteraque huiusmodi que mala esse putantur a plurimis. Ita hic quoque malitia pro afflictione posuit. dicens. sufficit diei malitia sua. Nichil enim ita dolorem infert anime ut sollicitudo et cura. hec Crisostomus. Itaque non labor et prouidentia danda naturae sed mentis profocanda cura. Et ideo et Augustinus. hoc loco uehementer cauendum est. ne cum uiderimus aliquem seruorum dei prouidere. ne ista necessaria sibi debent uel sibi commissis iudicemus eum contra precepta domini facere. et de crastino sollicitum esse.

Nam et ipse dominus cui ministrabant angeli propter exemplum et ad informandam ecclesiam loculos habere dignatus est ne quis in hoc scandalum pateretur et iterum satis apparet dominum nostrum non hoc improbare si quis humano more ista percurat sed si quis propter ista deo militet ut in operibus suis non regnum dei sed istorum acquisitionem irueat. Ad hanc ergo regulam hoc totum preceptum redigit. ut etiam in istorum prouisione regnum dei cogitemus in militia uero regni dei ista non cogitemus. et simplici corde tantummodo propter regnum dei debemus operari bonum ad omnes nam autem in hac operatione uel solem uel cum regni dei mercedem temporalium cogitare. Ita enim etiam si aliquando defuerint quod plurimum propter exercitationem nostram deus finit. non solum non debilitatur propositum nostrum sed etiam examinatum propositum confirmant. Hec Augustinus

Oratio

Domine ihesu christe fac me non thesaurizare in terra emolumenta terrenorum: sed in celo premia meritorum: et quia nemo potest duobus dominis seruire per contrarietatem obsequiorum. libera me a domino et seruitute mundi carnis et diaboli ut respiciam contemplationes celestes non terrena adire ad statum naturae meae cubitum gratiae in patri et glorie in futo ut considerem lilia agri deuotos ecclesie cooptos uirtutum candore potius quam fenem diuites seculi mittendos in clibanum gehene. Quera precipue regnum dei et iusticiam eius ut cum uiatico temporalium prouideam uirtutum prouentum ad regnum celorum Amen. De misericordia faciendae et non iudicandae ac fiducia orationis. Ca. xxxix.

Ostendit hec oratio nos dominus ad misericordiam circa primum faciendam dicens. Estote misericordes sicut et pater uoster misericors est. Deus enim reuocat miseria nostras non expectando aliquid a nobis sed propter suam bonitatem. sic non debemus moueri ad releuandam misericordiam primum non propter nostrum commodum et emolumentum. sed propter illius salutem et diuine bonitatis amorem que ei propter suum commodum uel emolumentum primo consulit uel benefacit: non utique caritate hoc facit. quia non illi quod debet tanquam seipsum diligere sed suam utilitatem querit. uult nos dominus patrem imitari in misericordia. que nos miseri multum indigemus. non in potentia quam superbe appetes diabolus in infernum est detractus. non in sapientia quam appetes homo paradisi perdidit. immortalitatis spoliatus gloria. Magnam ergo propter pietatis amorem nostris immitit: que nos deo conformes reddit. Naturale est omnibus animalibus ei de specie adiuuare misericordiam suare. multo magis homo ad imaginem dei conditus: deus alter alteri tanquam coimagini sue compati: et unus alterius misericordiam cordis assumere uelut suam: et in hoc consistit ratio misericordie. De pietatis operibus sic dicit Hieronymus. Non memini me legisse mala morte mortuum quem libenter opera pietatis exercuit. huius enim multos intercessores: et impossibile est multorum preces non exaudiri. Deinde potest tres species

misericordie. quarum prima consistit in non iudicando. De multis ei incertum est qd aſo fiat cū possint simplici corde fieri aut duplici. et in deo bene subiungitur. Nolite iudicare. s. iniuste et temerarie d. primo et nō iudicabimini. i. non scurretis peccatuz p qd sitis digni a dō iudicari. etsi forte ex humana fragilitate contingat uos suspitiose iudicare nolite tamen cōdēnare. i. aliquem dignū cōdemnatōne dicere. et nō cōdemnabimini. s. a deo p hoc peccato. qd aliquis est hodie pessimus. qui forte cras erit bonus. Circa istō sciēdum q iudicium uno modo est actus iusticie ptinens ad iudicem secularē uel ecclesiasticū et de hoc nō loquitur hic. Alio modo accipitur iudiciū put aliquib⁹ signis aliq⁹ iudicat d. prio male. et hoc phibet hic dicens. nolite iudicare. Pōt autez aliquis malum iudicare de prio multipliciter. Uno modo ex euidētia facti. ut cū aliquis iudicat aliquem homicidam. qd uidit eū iterficere hominē. et hoc nullum ē peccatū. Alio modo ex signis euidētib⁹. ut si aliq⁹ iudicat aliqū fornicatōrē. qd uidit eū nudū cū nuda. solū cū sola et h. similiter nullū peccatū. Tertio mō ex signis leuib⁹. Et in hoc iudicio ē triplex grad⁹. Prim⁹ ē qñ ex leuib⁹ signis icipit aliquis dubitari de fratris bonitate. et hoc peccatum ueniale est quia pcedit ex humana infirmitate. et hoc non uocat pprie iudiciū. sed suspitio. Secundus gradus est quādo ex talibus signis firmiter tenet i aſo q frater sit malus et h. pprie d. iudiciū qd iudicium iporat firmā sniam. et h. ē peccatum mortale. si malum q iudicat de fratre ex leuib⁹ signis sit de genere peccati mō talis qd est h. caritatez. Tertius gradus ē quādo ex leuib⁹ signis. nō solum predicto mō iudicat. sed et pcedit ad punitionem fratris sicut de facto. et hoc est grauis qd non solum est contra caritatem. sed etiaz contra iusticie eqtātē et de talibus itelligitur vbum predictum nolite iudicare. et c. Prohibet dñs. ne temere inde cemus uel cōdemnemus. Mali ei homines sepe in malā partem iudicant que uident ul. audiunt. Boni aut in bonā partem itēpretant et non dubitant qn recte oia fiant. deo cūcta l. recte opēate uel iuste pmittente. et iō de oib⁹ lucrū faciūt. Ut ei ait Aug. In tribus cōsistit ordinatio bonorum i. estimando bonū d. quolibet. in exhibendo bonum cuilibet. in sustinendo malū p quolibz. Unde et Ber. Caue aliene cōuersationis esse aut curiosus explorator. aut temerari⁹ iudex et si pperā actū q deprehēdas nec si iudices proximum magis autem excusa Excusa intentionem si opus non putes. puta i. gnorantiam. puta subreptionem. puta casum. Quia si omnem omnino dissimulationēz reticendo fuscas. suade nihilominus ipse tibi et dicto apud temetipm. Uehemēda fuit nimis temeratio. Quid d. me illa fecisset si accepisset i. me Alii potestātē h. Ber. De dubijs ergo iudicare

et suspectos quasi reos cōdēnare penit⁹ repellit a nobis dñs. Et iō sēp dubia sūt in meli⁹ itēptatāda. et in dubijs benigniora sūt pferēda. Un⁹ aug. Hoc loco nihil aliū nobis pcpit existio nisi ut ea scia q dubiū ē qd aſo fiat i. meli⁹ pte itēptemur Sūt ei qdā facta media q igram⁹ quo aia fiant qd et bono et malo fieri pnt d. qb⁹ temerariū est iudicare. maxie ut cōdemnemus Duo aut sūt. i. qb⁹ temerariū iudiciū cauet d. bemus. Cū incertū ē quo aia qd factū sit uel i. certū est qualis futurus sit qd nūc malus ul. bonus apparet. Non ergo rephendamus ea q ne scimus quo aſo fiat. neqz ita rephendamus que manifesta sunt ut despemus sanitatē et uitabimus iudiciū de quo nunc d. nolite iudicare ne iudicet de uobis. Hec Aug. Un⁹ et Criso. Nō oportet exprobrare delictū. neqz illuz q peccato aliquo sit puentus insolenter obruere. s. elementer monere neqz pseq iurgio. sed iuuare et silio. Non enim illū sed temetipm pfecto cōdemnas et facis tibi terribilius esse iudicium cogitqz aduersus te diligentissimā fieri etiā de minimis ultōem. Ut enim diligentius peccata examinent tua legem primus ipse posuisti. seuerius de his q prim⁹ peccauerit iudicādo Sūt at he diabolice tēptatōis insidie. Naz q seuerē discutit aliena: nūqz ppoz reatuū merbi nemiā. Et itēz. Si nullū nobis aliū pccm fuissz admissū: p hoc solo gehēne nos tradi satis habūdeqz sufficeret. Quippe q i. alioz dicitis seueri et amarissimi iudices residem⁹. n. as aut trabes oculi i. fixas. ppris n. uidem⁹. qd aliena et mima tā solcite pscrutamur. et ad item nādos ceteros. omne uite nre tps absumim⁹. a quo uitio neqz seculi hoiez neqz monachoz ulluz facile inuenias liberrim. hec crisost. In quo em iudicio. i. pro quali. s. iusto uel iniusto misericordi uel duro iudicaueritis alios: iudicabimini a deo. et in qua mensura mensi fueritis alijs: modo remecietur uobis. scilicet iniudicio. i. iuxta qualitātē temeritatis i. iudicādo erit qualitas pene: et fm mensurā pzaue uolūtatis erit mensura retributionis in futuro. Lōminatur ergo duo. s. iudicium et mensuram. iudicium refertur ad culpe et pene qualitatem. mensura ad earum quantitatem. Et secundū Augu. non est itelligendum si temere nos iudicauerimus. quod temere de nobis deus iudicabit. aut si mensura iniqua mensi fuerimus. quod apud deum iniqua mensura nobis remecietur. s. quoniam temeritas qua punis alium eadem ipsa te puniet. Unde non accipitur hic equalitas iniquitatis ad iniquitatem. s. culpe ad penā. ut qd p culpā male iudicat: p penā iusti diuini iudicij mala sustineat: et iuxta mēsurā culpe sit mēsurā pene. Ad hūc sēsu et retorqē illud. Qui gladio. s. i. que snie iudex quēqz pcusserit: gladio diuine snie iuste feriet et eterna morte moriet. Deinde ponit sam spēm misericordie q cōsistit i. dimittēdo cū subiungit. Di

mittite. s. iniurias uobis illatas a proximo. et de bita uobis a pauperibus. et dimittetur uobis. s. peccatum uestrum a deo. cui frequenter iniuriati estis et debitum quod deo debetis. Et ponit tertiam speciem que consistit in dando cum addit. Date. s. indigentibus beneficia temporalia et dabitur uobis. s. uita eterna. Indivisibiles enim socii sunt dimittere et dimitti. ac similiter dare et dari. Unde Aug. Duo sunt opera misericordie. que nos liberant. Dimittite et dimittetur uobis. date et dabitur uobis. Dimittite et dimittetur uobis ad ignoscendum prout date et dabitur uobis ad beneficium prestandum ignosci nobis uultis. ignoscite remittite et remittetur uobis. Accipere uultis. date et dabitur uobis. Et secundum eundem he sunt due ale orationis. quibus uolat ad deum. si illud quod committit ignoscit de linquenti. et donat egenti. Unde et beda. Dimittite nos iniurias dare beneficia iubet ut et nobis peccata dimittantur et uita eterna. Quia sententia breui. sed eximia. cuncta que latissime de conuersando cum inimicis mandauerat comprehendendo cludo. Et quod (ut ait Iaco) iudicium sine misericordia fiet ei qui non fecerit misericordiam multum nobis insistentem circa misericordiam in primorum necessitatibus ut et nos eam in nostris necessitatibus recipiamus. Ut ei ait Aug. Unusquisque talem indulgentiam accepturus est a deo. qualem et ipse dedit proximo suo. Et iterum. Hoc unum remedium est de malis euadendi. ut infirmitatem aliorum ferat. et eis quantum potest opituletur. quod sue diuinitus desiderat subueniri et dimittat sicut sibi uult dimitti. Beati etiam misericordes. quoniam ipsorum miserebitur deus. Ubi notat ex uitis patrum quod cum fratres cuiusdam monasterii multum habundarent et ad pauperum multum liberales essent. tamen elemosinas dimiserunt et ipsi egeere ceperunt. Quod cum uiro sancto referent. ait. Duo socii in isto monasterio consueuerunt habitare. s. Date et dabitur uobis. uos expulistis primum et noluit secundus remanere. Deinde ex ubertate premij liberales nos facit dominus ad benefaciendum et misericordiam impendendum quod illi quibus fit dabitur. i. erunt causa quare deus dabit nobis premium. Nam per ipsorum intercessionem et merita quibus uel calicem aqua frigide oderimus. dabit nobis eterna beatitudine mercedem et mensuram bonam. i. iustam. quod secundum meritorum exigentiam et conuertam. i. plenam quod supra condignum et excogitatum. quia supra desideratum et superfluentem. quod supra coagitatum. Uel premium quo remuneramur misericordes. describendo dicitis mensuram quod unusquisque distribuitur premium iuxta mensuram meritorum et bonum quod est illud beatitudinis premium. imo bonum omnis boni completens in se quicquid sunt bona. et conuertam. i. plenam. plena namque erit anima celesti beatitudine. ita ut nihil eius sit uacuum a gloria et coagitatum. i. firmam quod enim firma esse uolumus coagitamus. i. quassamus. sic premium beatorum et

rit stabilitatem et securum et superfluentem. id est habundantem. quod excedit merita nostra dedimus tripliciter per eternis. mundanis per diuinis. Et dicit in fine. quod secundum greg. Nihil securius et amabilius eo quod in fine collocamus. Deinde ponit equas retributis cum subdit. Eadem quippe mensura quam mensi fueritis in merito remittetur uobis in premio. Non dicit in tanta. sed in eadem. i. consimili. quod enim benefacit benefiet ei. quod est remittere eadem mensura sed superfluentem dicit. quia millies benefaciet ei et ultra deus enim habundantius premiat quam mereamur sicut et minus punit quam demereamur. generaliter autem de omnibus. qui mente lingua manu gerimus accipi. potest quia reddet deus singulis secundum opera eorum et secundum quod opera pietatis sunt maiora similiter erit retributio diuina. Ista tamen maioritas non est attendenda semper secundum magnitudinem operis exterioris sed secundum magnitudinem affectus interioris Unde et uidua que misit duo minuta in gazophylatium. secundum testimonium saluatoris dicitur plus misisse quam multi diuites qui magna dona miserunt in ipsum. Dicebat autem illis similitudinem. Nunquid potest cecus cecum ducere id est stultus stultum docere et dirigere regulam iusticie. Nonne in foueam et perditionem ambo cadunt. s. primo culpe et deinde gehene Nam ut (ait grego) cum pastor abrupta graditur: consequens est ut grex. ad precipitium sequatur. Quasi diceret dominus. Predicta facere debetis: ut illuminantes uerbo et exemplo alios gubernare possitis ne sitis de cecis speculatoribus synagoge non ecclesie. ridiculosa res est immo magis periculosa. speculator cecus doctor inscius. precursor claudus per latus negligens. prece mutus. Ergo ratione uitandi periculi non debet ignorans presidere. Si ergo tu alium iudicas et ipse in eisde peccas. et iam ceco cecum ducenti assimularis. Quod ei ille a te ducet ad bonum cum et tu pecces quod te ductorem putas et magistrum. Deinde iducit et aliam similitudinem de eodem dicens. Quid autem. i. quare et quod uides et consideras festucam. i. paruam uel leue peccatum. quod tamen oculum non excecet et de facili sicut festuca consumit ardore caritatis. in oculo. i. in intentione et conscientia fratris tui. trabem autem. i. magnam et graue peccatum in oculo tuo. i. in intentione et conscientia tua non consideras. Quasi diceret. Cur habes oculum apertum ad iudicandum minima et aliena. clausum uero ad indicandum tua magna et consideratio tua relicta: consideras aliorum errata: Conuenit autem hoc omnibus et maxime doctoribus qui non subditorum minima peccata puniant. propria. impunita relinquunt. At quod. i. qua conscientia aut qua fronte dicitis fratri tuo minus peccatum uel innocenti. frater loquendo simulatorie. sine. i. patienter sustine et permittite eiciam festucam. i. culpam licet modicam de oculo tuo. de conscientia et intentione tua te corripiendo. et ipse trabem in oculo tuo non uidet. Quasi diceret non

pores dicere ordinate. Ut ei dicit Criso. uider festucas et eicere non est oim sed doctorum et sanctorum. Et qd fm eundē Cris. Omnis sacerdos qui si uult docere populum: debet pri^o docere seipm ideo bene sequitur. Igitur tu ipo chrita. i. simulator et representator psonę aliene qd sepe malus bonum arguit ut iustus uideat et alius accusat ut se extollat eisce primū p col liriuz pnie trabē maioris peccati de oculo tuo et cōscientia. quia magis tui quam alterius es cognitor quia magis uides maiora quam mi nora. quia magis te diligis quam alium. quia i maiori peccato maius est periculum et tunc. f. cū mādatus fuerit oculus tuus uidebis et p spicies. ut eicias festucam minoris peccati de oculo et cōscientia fratris tui. ipsum arguēdo qd oculus cōscientie purgatus uidere potest: sed nube et caligine peccati cecatus non pōt. Sic facias. ut exemplo potius quā dictis fra trem emendes. ne tibi dicatur. medice cura te ipsum et illud apostoli qui alium docet teipm non doces. Sic est ordo caritatis. qd a seipso i cipiāt et prius se ac postea alios corrigat. et e mēdet. Circa correctionem enim proximi at tendi debet ordo correctionis. f. ut homo pri^o se corrigat. deinde proximuz modus mansue tudinis cā mouens. f. zelus caritatis circumstā tia loci et temporis estimatio euentus sequen tis. Propemodum et fere naturale est ut quili bet peccata sua leuiget et aliena aggrauet. Unde dicit hilarius qd uix inuenitur aliqis ab hoc uitio alienus. quia unusqisqz uitijs suis fa uens. aliena facile pprehendit. Et ideo (ut ait Augustinus) pie tanteqz uigilandum ē. ut cuz aliquem reprehendere uel obiurgare necessitas coegerit primuz cogitemus utrum tale sit uiti um qd nunqz habuimus. Et si nūqz habuimus cogitemus et nos homines esse et habere potuis se. Si uero habuimus et non habemus tangat memoriam cōis infirmitatis. ut illam reprehē sionem aut obiurgationem non odium sed mi sericordia precedat. Si autem cogitantes nos met inuenimus i eo uitio i quo ē ille quem re prehendere parabamus. non reprehendamus neqz obiurgemus. sed tantum cōgemiscamus. et non illum ad optemperandum nobis sed ad piter conandum inuitemus. Raro ergo et ma gna necessitate obiurgationes adhibende sūt ita tamen ut etiam in his non nobis sed dō ut seruiatur instemus. Dec Augu. In omnib⁹ istis (ut dicit Basilicus) cōsiderandū ē quā te sit difficultatis alios iudicare. qd oportet ut primo seipso iudicent et cōspiciant. quod uis tur grauissimum oim: qd cum oculus cūcta ui deat exteriora tamen super se uisu nō utit. ita intellectus cum alienum corrigit peccatuz dif ficile est ppris defectus pcipere. Aduertendū tamē qd crimina arguentis aut sunt publica at occulta. si publica peccat dupliciter arguendo. f. peccato presumptionis. et peccato scandali.

si autē sunt occulta tunc peccat primo modo tantuz si tamen iste qui arguit primo peniteat et postea humiliter arguat. non peccat. Sz qd aliqui dei preceptis obtemperare cupiētes quandoqz apiendo ea qd hi quibus aperiunt ca pere et sustinere non possunt. amplius nocent qd si occultarent recte subiungit. Nolite factū. i. sacre scripture misteria et fidei secreta et etiā ecclesiastica sacramenta. dare l' idest publica re et reuelare. pdicando misteria dispensando sacramenta. cāibus. i. oblatrantibus detracto ribus et ueritatis obpugnatoribus. neqz miseri tis margaritas. i. qd sanctum. ante porcos. i. cō temptores et derisores. ne forte oculcent eas. f. porci cōtemnēdo et fastidiēdo pedibus suis. f. i tellectu et affectu. et uersi. f. canes ab eo qd au dierunt a uobis. dirumpant uos reprehenden do et blasphemādo ac fidei simplicitatem et ue ritatem ipugnando. Ut ei (ait Augu) due res faciunt magna non recipi. f. cōtemptus et odiū primum ad porcos secundum ad carnes refer tur. Lauendum ē ergo ne quid aperiatur ei qd non capit melius enim querit qd clausum ē qd id qd apertum ē aut infestet p odium ut canis. aut negligat p cōtēptū ut porcus. Et possit aliquis ignorantie sue cōsciū dicere qd factū me dare canibus phibes. et quas margaritas mittere ante porcos. cum adhuc me habere nō uideam oportune subiecit. dicens. Petite. f. in fide et orando: et dabitur uobis. querite. f. i spe et recte uiuendo et inuenietis. pulsate. f. i ca ritate et perseverando et aperietur uobis. Ubi Crisostomus. Quoniam maiora erant manda ta superius posita. quam uirtus humana trans mittit eos ad deum cuius gratie nihil est im possibile: dicens. petite. et dabitur uobis. ut quod ex homib⁹ sumari nō pōt p grāz dei adi pleat. Lū ei alia aīalia de^o muniterit ueloci pedum cursu. aut uelocibus pēnis. aut ungui bus aut dentibus aut cornibus. hominem so lum sic disposuit. ut uirtus illius sit: ipse ut in firmitatis sue necessitate coactus: semper ne cessarium habeat dominum suum. Ubi et hie ro. Si petenti datur et querens inuenit: et pulsā ti apiet: qd cui nō dat et qd nō inuenit. et cui non apit apparet qd nō bene petierit qd fuerit pulsa uerit. Et crisost. petētis negligētia reprehēditur ubi de dantis misericordia non dubitatur. Unde et augu. Dñs noster yhs christus inter nos petitor cum patre dator. non utiqz nos tā tum hortaretur ut peteremus nisi dare uellet Erubescat humana piritia plus uult ille dare quam nos accipere. Plus uult ille misereri qd nos a misia liberari. Nā ille qd nos hortat p nos hortati. Euiqle^o et hōtati credā^o. pmittēdi obsecram^o ut et datē gaudeam^o. Dec aug. Scie dū qd oratō ē exaudibil^o trib⁹ reuerētib⁹ p^o est qd sit pia et iusta. i. d. pñētib⁹ ad salutē qd exaudiri i alijs qñqz nō expedit. secundū ē qd sit pseuerās. i. nō interrupta p aliqd orōi trium

quod non cessat orare: qui non cessat benefacere. Tertius est quod orat pro se. quod licet aliquis pie et perseueranter pro alio oret. oratio tamen potest impediri propter demeritum illius pro quo oratur: sed tribus predictis concurrentibus semper exauditur et hoc est quod notat in tribus uerbis hic positis. scilicet. petite pie. querite perseueranter. poscite et aperietur uobis. ex quo patet quod loquitur de oratione facta pro se. cum dicit et aperietur uobis. Et quia istis concurrentibus semper exauditur oratio. id est ne homines desperent in sua oratione exaudiri subdit omnibus spem conferens impetrandi. Quis enim inquit quod credendo petit sicut debet accipit. et quod sperando querit sicut debet inuenit. et operando poscanti aperietur. Ergo perseuerantia opus est ut accipiamus quod petimus: inueniamus quod querimus: et quod poscimus aperiat. Nec enim tanta conculatione uerborum manifeste dominus ostendit. quam sollicitos. molestos et importunos. uiolentos et improbos ad petendum nos esse uelit. Unde et quodammodo labor improbus omnia uincit. Illud enim quod ad salutem petitur. non semper statim datur: sed differtur. ut congruo tempore detur. et ut ex dilatione carnis habeatur. quod diu desiderata dulcius obtinentur. cito autem data. uile sciunt. Expedit etiam ut ab ociosa locutione abstineat. qui in oratione exaudiri desiderat. Quia secundum Gregorium nostrum ab omnipotente domino tantominus exauditur in prece. quanto amplius inquinatur stulta locutione. Conetur etiam oras ut seipsum intelligat. si uult quod deus eum exaudiat. Nam secundum Ambrosium. Illam orationem deus non audit ad quam iste qui orat non intrat. Uult deus fideliter peti a se quod disposuit petentibus erogare. Unde Bernardus. Uult autem a se requiri deus est quod pollicetur. Et ideo forte multa que dare disposuit. prius pollicetur ut ex promissione deuotio excitetur sicque quod gratis daturus erat deuota oratio promereatur. Non autem dicit dominus quid accipit petens uel querens aut poscans. quia quandoque exauditur ad uotum ut cum datur id quod petitur: quandoque ad meritum. ut cum aliquid equiualens uel melius datur. Aliquando enim sancti non recipiendo quod petunt. magis exaudiuntur quam si illud reciperent. Unde Augustinus. Nolite per magno habere ad uoluntatem a deo exaudiri. aliquando deus quasi iratus dat quod petit et propicius negat quod petis. Quid profit et quid non medicus nouit quia deus si uoluntati nostre non dat. salutem dat. Quid enim si hoc petieris quod tibi obest et medicus nouit quia obest tibi fratres discite rogare deum ut medico committatis. Quod ipse nouit faciat. Tu morbum consueas. ille medicamentum adhibeat. Non te exaudit ad uoluntatem: sed exaudit ad salutem non fit quod uis sed fit quod tibi expedit hec Augustinus. Unde et Bernardus. nemo uestrum paruipendat orationem suam quoniam ipse ad quem oramus non paruipendit eam. sed aut dabit quod petimus aut quod nouit uti

li. Frequenter dominus discipulos ad adorandum monuit. sepe ope comprobauit et exempla plura ad hoc eis proposuit. ut nobis uirtutem orationis commendaret. Est quippe uirtus eius inestimabilis et efficaciter ad omnia bona et proficua impetranda. ac mala et nociua repellenda. Si ergo uis pacifice aduersa tollerare: ora. Si uis uas affectiones conculcare: ora. Si uis astutias sathane cognoscere et fallacias eius euitare. ora. Si uis letantur in opere dei uiuere ac laboris et afflictionis non cedere: ora. Si uis in spiritali uia te exercere et carnis curam in desideriis non agere: ora. Si uis uanarum cogitationum muscas effugare: ora. Si uis animam tuam sanctis et bonis cogitationibus ac desideriis feruoribus et deuotionibus impinguare: ora. Si uis cor tuum uirili spiritu. et constanti proposito in dei beneplacito stabilire: ora. Si uis uitia extirpare: et uirtutibus ibui: ora. Si uis ad contemplationem ascendere et sponsi amplexibus frui: ora. Si uis celestium dulcedinem et alia dei magnalia degustare: ora. Et breuiter in quacunque necessitate oratio ualet. que spiritus malos a nobis fugat: et bonos ad nos uocat. Unde beda. Sicut fur audito clamore fugit. et uicini excitantur et ueniunt ad succurrendum. ita clamor orationis diabolum fugat et angelos ac sanctos omnes ad succurrendum excitat. Unde Bernardus. Item babiloneis et hierusalensis est nuntius fidelissimus regi bene notus et curie: oratio. scilicet. que in secreto noctis silentio per ignotas semitas archana celi penetrare: et cubiculum regis adire. et oportuna importunitate impij regis animum ad auxilium mittendum inlectere nouit. Nec Bernardus. Uides quam magne potentie et uirtutis sit oratio. Ad quorum omnium probatorum obmissis scripturarum probatoribus. hoc tibi sit per efficacem probationem quod audiuiimus et uidiimus quod cotidie per experientiam illitteratas et simplices personas predicta et plura alia etiam maiora per orationem impetrare. Magnum quippe signum est gratie dei uacare frequenter orationi. Unde Augustinus. Cum uideris non a te amotam deprecationem tuam securus esto quia non est amota a te misericordia ipsius. Et ut breuiter utilitatem orationis dicam multum est necessaria ad salutem promerendam. Unum angelus. Nullum credimus ad salutem nisi deo iuuante uenire. nullum iuuatum nisi deo adiuuante bona operari. nullum nisi orantem dei auxilium promereri. Uacat igitur orationi. nihilque aliud (necessariis curis tamen exceptis) te delectet nisi oratio. quia nihil tamen te delectare debet: quantum morari cum deo quod sit per orationem. Unum cunctis. Considera quantum est tibi necessaria felicitas. quanta gloria attributa. orationibus fabulari cum deo cum christo miscere colloquia: optare quod uelis. quod desideras. postulare. Deinde augere orationibus obtinendi fiduciam a minoribus commotionibus surgens ad maiora. confirmans superius promissum per

exempla. Et ponit priò similitudiez de amico qui ppter iporunitatem et cōstantiam amici media nocte uenientis et petētis surgit et panes necessarios cōmodat. Si enim hō pseuerāter petēti dat ex tedio multo magis deus perseueranter petenti dat ex amicitia. Unde Beda. Comparatio est a minore. Si enim amic⁹ hō surgit de lecto et dat non amicitia sed tedio cōpulsus. quātomagis dat deus qui sine tedio largissime donat q̄ petiit. sed ad hoc se peti uult. ut capaces donorū eius fiant qui petunt. Uñ et Aug. Nō ppter amicitiam quāuis amicus sit: sed ppter iprobitatem. q̄r pulsare non desistit q̄r et cū esset negatum nō se avertit. ille qui nō lebat dare q̄ petebatur fecit. q̄r impetendo nō deficit. Quātomagis dabit bonus pater qui nos hortat ut petamus. cui displicet si non petamus. Ubi etiam ambrosius. Media nocte p̄rexit. ut omnibus momentis nō solum diebus sed etiam noctibus oīo d̄ferat. Et iō scriptorū memores noctibus ac diebus orationi instātes peccatis nostris ueniam postulemus. Nam si ille tam sanctus et qui regni erat necessitatibus occupatus septies i die laudem dñi dicebat: matutinis et uespertinis sacrificijs itentus. q̄d nos facere oportet. q̄ eo amplius rogare debemus quo frequentius carnis ac mentis fragilitate delinquimus. ut de uia lassus et istius seculi cursu ac uite huius āfractu grauiter fatigatus. panis refectionis deesse nō possit q̄ hoīs cōconfirmet. Nec solum media nocte dñs. sed oībus ppe docet uigilandū esse momentis. Uigiland⁹ ē semper. multe enī ifidie sunt nobis et ḡ uis corporis somnus. Quia si dormire mēa cepit uigorez sue uirtutis amittet. Excita igitur somnum tuū. ut pulses ostiū xp̄i hec Ambrosi.

Secundo ponit similitudinem de patre carnali q̄ dat filiis suis bona data et necessaria q̄ petūt. Et ponit exēplum de tribus. p̄ que intelligit q̄ a deo postulare debemus. Primum est panis et significat caritatem. q̄r sicut sine pane omnis mensa iops d̄r sic sine caritate oīs v̄tus uana et inanis ē et omne opus bonum perditur. Huic opponit duritiā cordis q̄ per lapidem intelligitur. Et pro utroq̄ istorum debet orari. ut. i. caritas detur et duritiā cordis auferatur. Secundo ponit exemplum de pisce. per quem intelligit fides. quia sicut piscis i aqua nascitur et i fluctibus aque nō mori sed potius purgari et meliorari. sic i baptismo fides nascitur et itez tribulationes et fluctus angustiarū huius mūdi nō extinguūt sed potius purgatur. Huic trius ē serpēs propter uenenum ifidelitatis. Ista fidez debemus petere a deo et nō dabit nobis serpentem. i. ifidelitatē aut doctrinā uel per uersitatem hereticorum que per serpentem intelligitur. Tertio ponit exemplum de ouo et significat spes. q̄r sicut in ouo nondum est fetus perfectus. sed sola spes fetus: sic spes non est d̄ habitis sed habendis. Uñ sicut ab ouo expec-

tatur pullus si ouum a matre fuerit calefactū sic eterna beatitudo a spe expectatur. si spes a matre cōscie i calore caritatis cōseruatur. Huic trariat scorpio. cui⁹ uenata ē cauda. Hāc spem debemus petere a xp̄o et nō dabit nobis scorpionem qui pungit cauda. et occidit et mōtem inferni iducit. Tres uirtutes predictas petere debemus quia sine eis non est salus. Si ergo homo qui malus est ad comparationem diuine bonitatis et clementie (respectu cuius. nemo est bonus. qui etiam ideo malus dicitur quia ad malum est pronus) dat bōa data sibi a deo scilicet temporalia filio petenti multo magis pater noster celestis quibet natura sua bonus et pius est per essentiam dabit spiritum bonum. i. bona spiritualia scilicet gratiā et gloriā petentibus se nō rēnuētibz. Uocat. at oē donū spūale spiritum bonū. q̄r fm Aug. Spūs sanctus ē primū donum i quo oīa donāt. Ubi Augustinus. Non denegabit se petentibus. qui sponte obtulit se non petentibus. Et preter hec omnia qui proprio filio suo non peperit sed pro omnibus tradidit illum. et dedit ad occidendū: quomodo nobis non cuncta que petimus donabit. Dabit autem ea que petim⁹ si tamen ea que precipit fecerimus. Et iterum. Qui uult audiri a deo prius audiat d̄um. Quia fronte postulas quod promissit deus si non facis quod iussit deus. Prius audi monitiones. et sic exige promissiones. Quia preceptis dei auertitur quod i oratione postulat non meretur hec aug⁹. Deinde ostendit p̄ quod oratio a parte orantis exaudibilis sit. et ad meritum exauditionis concludendo subiungit. Omnia ergo quecumque uultis. scilicet rationabiliter et dictante caritate ut faciant uobis homines scilicet utiliter et ordinate: eadem et uos facite eis. i. loco et tempore.

Quia enim fronte petis dominum tuū. q̄ si agnoscis parem tuum: Quasi dicat. Si uultis petita accipe. q̄ sita inuēire. pulsātes iire: q̄ uos facite alijs q̄ uobis fieri uultis ab ill⁹. Sed nec ab alijs expectetis. quōd illis nō feceritis. Ubi Crisosto. Ac si diceret. Si ergo cupitis audiri preter illa que dixi. etiam ista perficite. Uli disti. quia cum oratione opus sit etiam disciplina uirtutum. Que uis tibi fieri a conseruo. ea tu erga proximum inquit ostende. Quid unquam hoc precepto aut lenius inueniatur aut iustius. hec. Crisosto. Et quia iusti faciūt hec omnia. ideo multum ualet oratio iusti as fidua. Iustus quippe fortis turris et murus est in aduersis. et se et alios defendit ab eis. Unde figura in numeris ē ubi d̄r. quod aaron stans iter mortuos et uiuos d̄pcat⁹ ē et plaga cessauit et ab incendio eos liberauit. Unde et super illo uerbo gen. non delebo propter decem dignit Ambro. Hinc discamus quantus murus sit patrie homo iustus. Illorum fides nos seruat. iusticia ab odio diuino nos defendit. uñ

greg. Melius pugnat uir iustus orado: q̄ in
mezi platores pugnando. Ofo enim uiri iusti
celos penetrat. quod ergo i teris hostes nō uin
cat. et nota q̄ cū dictū sit oīa hoc mādātū non
implet q̄ aliquid taliū obmittit. p̄cipue q̄ illud
faciē pōt nisi maius bonū illud accuset. Quid
ergo dicetur de illis qui nō tñ obmittēdo sed
alios multipliciter affligendo q̄ sibi nolūt fie
ri. alijs facientes: huius mandati trāsgressores
efficiuntur. Dicit pōt q̄ perfectū tenēt ad utrū
q̄. s. nihil taliū obmittere. et nihil molestū q̄ si
bi nolent alijs inferre. Imperfecti tā tenentur ad
ultimū. sed nō ad primū. nisi i casu necessitatis
quia primum in tali casu est precepti sed i ali
js est supererogationis. Cum ergo sit duplex
p̄ceptū legis nālīs unū negatiuū d̄ q̄ i tobīa d̄
q̄ ab alio tibi odri fieri uid ne aliq̄ alij facias
aliud affirmatiuū de quo hic habetur in hoc
affirmatiuo negatiuum illud intelligitur. Un
de Crisostomus. Cum enim due sunt uie que
ducunt ad uirtutem. s. abstinentia mali et opa
tio boni hanc ponit per istā et illā significans.
Nec crisost. Et istud affirmatiuum ad maio
rem p̄fectionem obligat q̄ negatiuum: et ideo
rōnabile fuit ut affirmatiuū poneret i noua le
ge que maioris est p̄fectionis. Ibi malum fa
cere iterdicimur. hic autem etiam malis bōa
facere iubemur. Quia em̄ caritas paciens. et
benigna est. non tñ iurias proximi fortiter su
stinet: sed e⁹ quoq̄ grām benigne puenit. ut
beneficijs ad maiorem trahat. Perpēde quā
te p̄fectionis sit hoc mādātum cui⁹ est affec
tus. non amātem beneficijs cogi ad amorem.
Un̄ nō ait. prout faciunt: facite. sed prout uul
tis ut faciunt uobis: facite illis. Qui hāc regu
lam obseruaret: nullū offenderet sicut a nullo
uellet offendi. et alijs bona impenderet sicut
ab alijs uellet sibi impendi. Qui enim cogitat
ut ea alteri faciat. que sibi ab altero fieri ex
pectat. pensat nimirum ut malis bona et bo
nis meliora respondeat et exhibeat. Et
declarans istius precepti preconium: conse
quenter adiungit. Hoc est em̄ lex et p̄phē. i
implectō legis naturalis. q̄ h lex naturalis scrip
ta ē i corde hoīs: et ista nobis. p̄ quam qd sit
uirtus et uitiū dinoscim⁹ ac implectio legis mōsa
yce. et p̄phēticē p̄dicatōis. q̄ nihil dictū uidē
q̄ diliges primū tuū tanq̄ teipm: q̄ tñ ex dei
dilectōe ē faciendū. Quasi diceret. In h uno
iplenē et ad hoc tēdūt et ppter hoc sunt et hoc
docēt lex et p̄phē et oēs sacre scripture. oīa enī
p̄cepta ordinātia hominē ad primū. nō sē nisi
qdā clusiones ex isto p̄ncipio deriuatē. Unde
apls. Qui diligit primū legē impleuit. Ubi et cri
sost. Breui smōe oīa q̄ saluti ac fidei nre erāt
necessaria dñs p̄bēdit ut ea q̄ nobis ab alijs
fieri uolumus. ipsi quoq̄ alijs filr faciam⁹. In
quo mādato uniuersa p̄cepta legis ac p̄phaz
cōsistere dñs a pre mōstrauit. dicēdo. Hoc ē ei
lex et p̄phē. Nā quecūq̄ lex et p̄phē sapaziz

i oībus p̄ceperūt scripturis: i hoc p̄pēdioso cōri
nenī mādato. q̄ innumerabiles arborū rami in
una radice. Qui ergo ab alijs nobis nō nisi bōa
et utilia fieri uolumus ipsi quoq̄ uicez grē amo
risq̄ repēdere debemus ut p̄cepta legis ac p̄phē
tarā implentes retributionē fidei a dño p̄sq̄mur
hec Lris. Yugū ergo dñi suauē ē et on⁹ ei⁹ leue
ut i tā breui regla e⁹ lex et p̄cepta ad primū cō
pleāt. Nam alio loco de duobus p̄ceptis. s. d̄
dilectione dei et proximi loquens non tantum
ait lex pendet in his et p̄phē sed addidit to
ta lex et omnes p̄phē. Quod cuz hic nō ad
didit suauit locū alteri p̄cepto q̄ ad dilectōem
dei p̄tinet qdā tñ uolūt q̄ cōp̄bēdatur et dilec
tio dei sine qua si implei caritas pximi. q̄ nec p
rimus sine deo: nec deus sine primo diligitur
Cōsidera. nūc p̄missa dñi p̄cepta. et uidē q̄ rar⁹
sit q̄ obfuer ea. P̄cepti qdē affirmatiui h in
euāgelio positi. s. oīa q̄cūq̄ uult ut faciāt uobis
hoies et uos facite eis nescio si obseruatō aliq̄
possit hodie repiri. P̄cepti vō negatiui i tho
bīa positi. s. q̄ ab alio tibi oderis fieri ne facias
alij et si sint oparij sē tñ ualde pauci q̄ (ut dic
crisost) nos econtrario oīa facimus homini
bus que ipsi pati nolumus. Hoc quippe nō solū
i secularibus: sed et i q̄busdā p̄ religiosis. q̄ se
pe i p̄sonis et rebus siue utiles alijs subtrahen
do. siue de de iutilibus se expediēdo fr̄ibus su
is iuriam faciūt sicq̄ i his et ceteris mōis ua
rijs contra p̄dictum dñi mādātū id faciūt. q̄
ipsi pati nollēt: nec mirū si i futuro patientur
quod nollēt. Oratō.

Domine ihu xpe qui docuisti nos face
re oībus miscōiam: et non indicare quē
q̄. da mihi q̄ docēs p̄ficere ut tibi per
te ualeā cōplacere. hortaris nos. ut oremus.
et utiq̄ cōfere uis q̄ semp cōmōnes ut rogeris
Peto ergo quia iubēs quero q̄ p̄cipis: pulso
q̄ iūgis. Qui me fecisti petere. fac accipere:
q̄ dedisti querere. da inuenire. q̄ docuisti pulsa
re. aperi pulsanti ut possit itrare. A te habeo
delyderare: a te habēz ipetrare. Dona quod
offeram: custodi quod exigas: ut uelis corona
re quod prestas Amen.

De arte uia et conclusione sermonis. La
pitulum quadragesimum.

T q̄ multa et admiranda dñs p̄
ceperat: cunctisque passōnib⁹
e suos eē liberos iusserat ne aliq̄
diceret q̄ iportabilia sunt ista
p̄orsus ac dura: arte uia est ista
ualde difficilī obseruatōis sunt ista mandata
subdit moitōnem: dicens. Contendite ergo et
solicite satagite itrare per angustam portam.
non per latam. Quasi diceret. Quamuis p̄
dicta sunt difficilia et angusta: tamen merito
ria sunt et itroitus ad celestia. Et notantez
dic contendite q̄ regnum celozū ui patitur

z violenti rapiunt illud. Nō. n. pōr fieri sine cō
natu magno. q. homo terrenus fiat ciuis in ce
lo. Et hec cōtentio ē bona z sācta. qualis fuit
in legione thebeoz. iter quos erat de gloriose
mortis acceleratōe cōtentio. Sed hodie ē cō
tētio de alijs: q. de maiōritate z excellentia d
acqrenda pecunia de iūria remordēda. z h
modi similia. Deinde reddit monitiōis dicte
rationē dicens. Ita ergo itrate p angustia pō
tā nō p latā. quia lata ē porta z spaciōsa uia q
ducit ad pditionē z multi sunt q trant p eam
Angusta uero ē porta z arta uia q ducit ad ui
tā z pauci sunt q iueniāt eā porta īgressus est
quo ad īcipiētes. uia pgressus ē quo ad pficiē
tes uel deficiētes. Et bene dixit uia angustaz
z artā aliam uero latā z spaciōsā. Non ieiuna
re uigilare a carnis desyderijs z uoluptatibus
abstinere. ppriā uolūtātē nō facere. cui nō uī
angustū z artū. At uero delitiose māduca. z
bibere. ceterisq. carnis desyderijs z uoluptati
bus obedire ac uoluntati sue ī nullo contradi
cere. cui nō uidet latā z spaciōsū. Sed heu p
latā uia quasi omnes īcedimus. z de angustia
pauci curamus. Unū Eri. Qui iussi sumus per
angustam portā īcedere p latā semp īcedim
Et qdem hoies seculi latā uia spaciōsāq. gra
diantur nō ualde mirū ē. Eos aut qui uident
sustulisse crucē suam z sequi xpm p hāc latāz
z spaciōsam uelle īcedere nō tibi pdigiū uida
tur. Deniq. monachi cū de monasterijs requi
runt. z de locis habitationū pcunctant. ante
oīa inquirunt si requies sit ī loco si habundēt
oīa. si aquarū copia cōfluat. Sz et si d hermo
i grant ē ibi ante oīa de rege tactāt. z de opō
tunitate ministerij corporalis. Itaz uero si ad
aliquā dispēsationē uocaueris. aut aliqd mini
sterij diuini iūgere uolueris. prima statī solī
citudo eius z priā uerba eius ista sunt. Si est
ibi requies quo eundū ē. si īueniantur ea q ne
cessaria sunt habundāter. si nihil desit eorūz
q lata uia z spaciōsa dposcit. Quid agis. o hō
quid loqueris? Artā uia z angustā iussus es ā
bulare. ut quid de requie: ut quid de habūdā
tia pcunctaris? Per angustam ianuā transire
iussus es. ut quid āplos requiris īgressus. Est
aliqd ista pmutatione nequius ē aliqd ista p
uersitate deterius. Et qdē qui picipibus secu
li mīstrant hoz nōnihil requirunt. sed tñ si lucri
habeat aliquid tēporalis militie eius locus.
Quid si solū eē cognouerit. itaz nullus refugit
labor nullū piculū uitatur nulla idignitas ex
cusat seruitia ēt si ab īgenio deposcāt officia
nō negabit. Peregrinatiōes quoq. lōgissimas
piculosasq. nō respuet contumelias cruciatus
pmutationes temporū feret omnia spe lucri.
Nec timer ne forte ab ipsa miserabili spe deci
piat ac decidat. nec imaturam pegrinis locis
mortem z subitā primescit. sepeationē suorū
cōiugis ēt ac liberosum absentiaz tollerabilis
patitur: non patrie nō carorū mollitur affectu

sed desyderio z cupiditate peccūie uelut amēs
agit. z amore eius īcensus nihil laboris sentit
nihil doloris itelligit. Nos ecōtzario q non pe
cuniā querimus. sed sapiam nec terrā sed celū
petimus z ad celi diuitias festinamus. q. neq.
oculus uidit neq. auris audiuit: nec in cor ho
minis ascēderunt. Nec iniquam qrentes. z p
his celo ipsi uī parentes inferre: de requie cor
poris percūctamur. Uide illis quāto miserio
res sum? z molliores. Quid dicis. o homo qd
agis? Celū paras ascēdere. z regnū celi inuad
re: z īterrogas ne qua tibi difficultas occurrat
ī itinere. ne qd ī uia tibi asperū accidat aut la
boriosum. z nō erubescis nō pudore oppressus
sub terrā temetipz defodis. Si. n. oīa tibi ma
la occurrerē. Si uniuersa tibi picula immine
rent. Si cōiugia. Si iūrie. Si ignominie. Si
calūnie. Si gladius. Si ignis. Si ferū. Si be
stie. Si precipicia. Si fames. Si egritudo. Si
cūcta que dici uel excogitari possunt mala su
p te irruēt. dignū aliqd erat ut nō tibi hec oīa
p tantis z talibus causis. ridenda pñsus z pēi
tus spemenda uiderentur. Anilis aīe met? hic
z effeminate. Erit. ergo aliqd ita abiect? z ita
infelix z ita degeneris animi ut celū cupiens
ascendere: de terrena requie cogitet: quā non
solum requirere sz ē paratam recipere iudeo
rum est. Nō uideo carissime q. aliqd nřz uera
et pfecta cupidine celestiu teneat. Alioqui
omnia que uidentur esse graua: umbras pu
taret et risum. hec de uia lata Crisost. De uia
uero arta sic dicit Grego. Arta quippe bene ui
uendi censura non est ampla uia: sz semita ī
qua quisq. studiose constrigit. qui sub precep
torum custodia solite coangustat. An nō qd
quedam angustia itineris est. ī hoc quidē mū
do uiuere sed de mūdi huius dcpiscencia nil
habere. aliena non appetere. ppriā non tener
laudes mūdi despiciere. z p deo obpbria ama
re. gloriā fugere. z despectū sequi adulatores
despicere. despicientes honorare mala nocen
tium ex corpe dimittere. z erga eos dilectōis
gratiam immobilē in corde retinere. Que qui
dez oīa semite sunt sed magne. q. quāto ī hac
uita pro ipsa uiuendi custodia anguste sunt:
tanto āplius in eterna retributōe dilatantur.
Perfecta quippe scientia est z cūcta hec age
re. z de suis uiribus scire se nihil posse. Unde
z Johannes abbas mōtia synai. Attendamus
nobisipsis. nequando artam z angustam uia
z ambulare dicimur amplam z spaciōsam tene
tes curramus. Artam uiam iodicabit tibi z lu
cidabit tribulatio uentris. statio ad uigilan
dum in orationibus per totam noctē. mēsurā
aque et panis penuria. subsannationes. derisio
illusiones. decisio propriarum uoluntatū igno
miniarum poculum. passionem z īpulsionum
paciētia. sub despectōe esse sine murmuratiōe
uiolentia iniuriarum. lesus sustinere fortiter
detractōe nō indignari. contemptus et uilipēs

nō irasci. iudicatus humiliari. Beati post dictā uia iēdientes qm̄ ipsorū ē regnū celorum hec Iohānes. Nō autē te moueat. qz hic dicit angusta ē porta et arcta uia que ducit ad uitā et dicit. iugū enī meū suauē et onus meū leue qz sicut onus dicitur leue i comparatōe ad mercedem licet i se sit graue. sic p̄tia i comoda f̄spectu glorie future. Itaqz lata dici pōt h̄ uia qz i amore celestīū cor dilatat cogitātium qm̄ non sunt cōdigne passiōes huius temporis ad futuram gloriā que reuelabitur i nobis. et angusta qz amorem terrenorū angustat. et a terreis hōiem alienat. Unī fm̄ Lris. Arcta ē uia et angusta et nihilominus leuis ac facilis. qz cūc ta aspera uite huius p̄transseunt. et qz ad bonū finē. s. ad uitam perueniunt. Temporale sudorū. et perpetuū coronatorū. Et qz prius sunt laboriosa que trāseunt et postea gloriosa que p̄manent maximū pōt laborum esse. solatium. Igitur et si in se difficile sit qz iubemur. tñ faciendū ē ut ad gloriā puenire mereamur. Qui ei nō comparitur. nō cōregnabit. nec coronabitur nisi qui legitime certauerit. Et iterū si quis uiam laboriosam existimat. suā desidiāz accusat. Si enim nautis pelagi fluctus si tempestates atque hyems agricolis si uulnera et dīque militib⁹ sit grauisimi ictus plageqz pugilibus leues uidentur et tollerabiles sunt propter spem t̄paliū ac p̄uentium cōmodorum tanto magis cū celum preparatur i premio nihil ex p̄tibus asperitatibus d̄bet sentiri. Nec aspicias qz uia est aspera: sed quo ducit. nec alia qz lata ē sed ubi desinit. Hec Lris. Quō autē domini precepta nobis nō difficilia et onerosa. sed magis facilia et leuia eē uideant. docet adhuc idem. Lris. dicens. Vis ergo q̄ dicta sunt ne ultra iobedientiam cōtentōe foueamus maxie cum p̄mia et uoluptatē in se et utilitatem habeat ipsa p̄cepta. Que si molesta. et onerosa plerisqz et i gentis cuiusdam uident laboris. itellige ppter xpm̄ te illa suscipisse faciēda. et qz uidetur esse triste iocundissimū iudicabis. Si enī cogitationem hanc semp habuerimus nihil experimur onerosū. sed ex diuerso plurimā undiqz capiemus uoluptatē. Si qui dem labor ipse non amplius labor apparebit. sed quantomagis itenditur tantodulcior et uoluptuosior fiet. Quādo igitur te cupiditas p̄cuniarum aliorūqz obsederit consuetudo uitōrum ipse ad aīam tuā loquere. Tristis quia te corporis uoluptate defraudo. sed letare potius quia celorum tibi regna p̄uideo. Non ei ppter hominem. sed propter deum istud oparis. Paululum igitur expecta. et uidebis q̄ sit cōmodum grande patum. Disce p̄tis uite pōdera magnanimitē sustinere et ieffabili apud deum fiducia ac liberalitate gaudebis. Si enī ista semp nostre inculcemus anime: celesiter ab omnibus illam uitij subtrahemus. Unum illud a te ac solum requirit deus: ut

aduersus hostem ueras inimicitias pro hōie re regis et tua salute suscipias. Itaqz si ei istud obtuleris. omne iam bellum ipse d̄ficiet. Ita etiam illa que importabilia nūc putamus. facilia prorsus ac leuia. amabiliaqz ducemus. Quādiu enī in uitij p̄manemus. asperam atqz difficilem. et omīno arduāz opinamur eē uirtutem. ipsa uero uitia desiderabilia prorsus ac dulcia. Sinantem uel breuī illa tempore deseramus. tunc et hec horribilia et turpia. et uirtus delectabilis apparebit ac facilis. Hec autem ex illis habunde ualemus addiscere: qui uitam suam facta i melius conuersione mutauerunt. Hec Lris. Unō dicit et Seneca. Quedam non qz difficilia sunt non audemus sed non audemus difficilia sunt. Et qz dixit paucos esse qui inueniunt angustam pōtam. et artam uiam: ne heretici et peruersi homines falsitatem a parentia uirtutum palliantes et se plurimumqz paucitatis cōmendantes. se nomine paucitatis supponant: et simplices in uia dei ambulantes decipiant statim subiecit dicens. ((Attendite. i. attente et diligenter caute.)) a falsis p̄phetis. Unde Hilarius. Quia paucorum est inuenire artam uiam: fraudulentiam eorum qui se eam inuenire mentiuntur exponit: ne ab illa nos impediunt. Attendite inquā a falsis prophetis. i. a deceptoribus hereticis. simulatis ypocritis. falsis fratribus. religionis spēm pretendētib⁹. et h̄mōi. Moraliter tres falsi prophete sunt. caro. mūdus. diabolus. Ille enī dicitur falsus propheta: qui unum predicit et premitit. et aliud eueniens soluit: sicqz homines decipit et fallit. Primus ergo est concupiscentia carnalis. promittens delectationem. et soluens eternam afflictionem. Secundus est cupiditas mundialis promittens sufficientiam: et soluens finalē inopiam. Tertius est diabolus siue superbia secularis promittens exaltationem. et soluens futuram abiectiōem. qz qui se exaltat humiliabit. Potest etiam hoc exponi de omnibus demonibus: se i angelos lucis (ut iustos d̄cipiant) transferentes. Unde dicit. Iohēs: nolite credere omni spiritui sed probate sp̄s an ex deo sint ((Qui ueniunt ad uos)) s. decipiendos ((in uestimentis ouium)) i. sub specie religiōis in conspectu hominum similes iustitie mistri in habitu humili et oratione proluxa. in ieiunio arto. in elemosine largitiōe. in uerbis blandis. ceterisque religionis signis quia p̄tēdūt simplicitatem. simulant mansuetudinem ostētant humilitatem. fingūt suā ad pplm̄ humilitatem h̄ites fm̄ apostolum speciem pietatis uirtutem autem eius abnegantes. Unde subiungitur ((Intrinfecus autem)) scilicet in corde et uoluntate decipiendi ((sunt lupi rapaces)) qz cū specie uirtutis sint induti. uite tñ prauitate sunt corrupti. et ideo magis cauendum. ne capiēdo dilanient uos blanditijs et simulationi

bus. Unde ei (ait Cris). Nulla res sic eximiat bonū sicut simulatio. nam malū sub spē boni celatum dū non cognoscitur. nō cauetur. Ubi Hiero. Et de oībus quidem intelligi potest q̄ aliud hīru ac sermone pmittunt aliud ope de mōstrant. Sed spāliter de hīricis itelligedū ē qui uidentur continentia castitate. ieiunio quasi quadam pietatis ueste se circūdare. itri secus uero hīres aīum uenenatum splītōz fratum corda decipiunt. Nec Hiero. Et quia isti falsi prophete non pnt cognosci ex apparētia exteriori ideo ostendit unde debeant cognosci. s. a fructibus z operibus. Cum enī alteri sint exterius in conuersatione. alteri iterius in affectione. z ita difficile cognoscant. tamē a fructibus eorum. i. opibus cognoscetis eos. s. finaliter. non tamen omnibus. licz bona z laudabilia opera uideantur alijs: sed quibusdam z maxie per ipatiam eorum tempore persecutionis z aduersitatis. q̄ defacili in tempore tēptationis recedunt z pro simulata iusticia p̄furas non sustinēt. Sed ut dicit Augu. Uestiimenta religiosa sine bonis opibus nō solum f̄ medium habere nō poterunt. sed ēt iustum di iudiciū sustinebunt. ut ei dicit. Seneca mal⁹ ubi bonū se simulat tūc pessimus ē. Igitur ut idē. Seneca dicit q̄s sis iterest nō quid habearis. Deide pbat q̄ pposuit exēplo particulari. q̄r spie z tribuli. ac uitis z filicūea cognoscunt disticte ex fructibus diuers. ergo z homines. (Non enī colligunt de spinis uuas. aut d̄ tribulis ficus) Ubi Criso. Quod uero dic h⁹ modi est. Nihil habent mansuetū. nihil mite nihil dulce. usq; ad pellē sunt oues. idq; facit est cognitio. ut neq; de contingenti dubites hec Criso. Noie spine potest itelligi carnalis concupia que sp̄ ardet z nunq̄ consumit. nomine tribuli spiritualis malitia que plena ē punctiōibus peccatorū nomine uue feruor uite actiue nomine ficus dulcedo uite cōtemplatiue. Ex concupia ergo carnis non colligitur bona actio. que requirit corpus sp̄ū obediens z subiectum. nec de malitia cordis cōtēplatio que requirit cor deuotū z pacificū. q̄r i malivolā aīā nō itroibit sapia quo ad contemplatiuam. nec habitabit i corpore subdito peccatis quo ad actiua que misterio corporis exerceat. Deide c̄firmat hoc idē exēplo generali. q̄r sicut unaq; qz arbor ex fructu suo cognoscit. ita unusq; hō ex fructibus z opibus suis cognosci pōt. Iō q̄ nō dixit a folijs eorū. i. uerbis. sed (a fructibus) i. opibus (cognoscetis eos.) Si enī vba attēdimus nō facile boni discernūtur a malis sed q̄ i uerbis nō discernūtur i opibus comprehendūtur. si fideles sunt. si mites. si patientes. si humiles. si casti. si auaritiā oderit z similia. que enumerare longū ē. Cognoscent ergo falsi pphē a fructibus suis quoniam etsi aliquando bonum aliquod facere uideantur. s. elemosinā. orationem z ieiunium z huiusmodi tri qz

l. p. lucro l. p. laud faciūt. eorū siliatio diu n̄ p̄celari. Quāuis enī iſcrutabile sit cor hoīs pōt tamen humano iuditio maxime longo tempore cognosci ex actibus z operibus: que uocat fructus q̄r qualis unusq; est talia dicit z opat. Unde l3 mali z uiriosi malitiā suā opiant ali quo tempore z operentur bonum ex genere. tamen non est bene possibile. qui operentur quādoq; secundum inclinationem sue malitiē. Unde Seneca. Nemo potest diu ferre perfonam fictam. cito in naturam suam recidunt quibus ueritas non subest. qui autem ex solido nascuntur tempore ipso in melius proficiunt. Detegitur etiam error quandoque temporalis commodi temptatione persecutionis tempore z si figant humilitatem. z bona opera tempore prosperitatis cum honorantur de tegetur tamen eorum superbia cum aduersis tanguntur z honor subtrahitur. Possunt etiā cognosci q̄i consecuti sunt ea propter que operando laborauerunt ut dignitates z huiusmodi. q̄r sepe postmodum cessant operari. Unde Augu. Quęcunq; i factis uel dictis apparere non potuerunt. temptatōibus aperiuntur. Temptatio autē duplex est. aut i spe adipiscēdi aliquod cōmodum temporale. aut i timore amittēdi. Cum enim aliq̄bus temptationibus ceperint ea ipsa illis subtrahi uel negari: que isto uelamine uel consecuti sunt uel consequi cupiunt. tūc necesse est ut appareat utrum lupus in ouina pelle sit an agnus i sua. Nec Augustinus. In super z in hoc cognoscuntur. q̄r simplices opprimunt. maioribus detrahunt. minima redargunt. correctionem ipugnāt. nō faciunt quod dicunt. in dignitatibus se iactāt i bonis iceptis fastidiūt. i aduersitatibus murmurant. z maxie p ipacientiā i aduersitatibus ut supra dictū ē: cognoscuntur. Ubi nota quōd homo nō loquūtra exp̄sse nec ita proprie sicut i lingua propria. Sunt autem aliqui q̄ faciūt sicut auis i capola. que mutat linguā ppriam z figit uoce hominū. uel aliarum auium z licet quando bene sit sibi. hoc faciat tamē si alius ea in pede leserit. uel alibi dolorem senserit. uel quicquam contra uoluntatē recepit statim ad uocem propriam reuertitur. Sic multi quando sunt i prosperitate. uel quādo bene fit eis mutant uocem propriam. deum laudāt adulationibus seruiunt. sed si sint i aliqua aduersitate uel aliquo modo ledātur: statim ad linguā ppriā. s. i gratitudinem impaciētiā. z huiusmodi reuertuntur. Et bene dixit quod ex fructibus cognoscuntur. nam omnis arbor bona. i. homo bonus. hīs uoluntatem bonā fructus bonos. i. opera bona z uite eterne meritoria facit: mala autem arbor. i. homo hīs uoluntatem prauam. fructus malos. i. opera mala z demeritoria facit. Nam actus interior uoluntatis. causa est imediata actus exterioris. Et ideo ut Ambro. dicit affectus tuus opi tuo

nomen imponit. Unde fm Crisost. uoluntas
 ē aut que remunerat p bono aut cōdēatur p
 mala opa aut testimonia sunt uoluntatis. Et
 uere ita ē. qz (nō pōt arbor bona) iūstū hui⁹
 modi (fructus malos facere. neq; arbor mala
) iūstū hui⁹ modi (fructus bonos facere.)
 Istud enī compositū itelligendū est: qz arbor
 bonā manēs bona. nō pōt fructus malos. et de
 meritorios facere. et arbor mala manēs mala.
 nō pōt fructus bonos facere. i. meritorios uite
 eterne. Et ideo si hō bonus facit fructus ma
 los iā bonus nō ē. etsi malus uult bona opari
 bonus primo fiat. Et uere bona arbor bonos
 fructus facit. et mala malos qz bonus hō d bo
 no thesauro cordis sui id est de bona itentioe
 et uolūtate q̄ sicut thesaurus absconditus latz
 iterius i mente pferit bona uerba. scz et facta et
 malus hō de malo thesauro. i. mala uolūtate
 et itentione pferit mala. s. uerba et facta qz con
 trarie cause hnt contrarios effectus. Nā secū
 dū Bedam: idē est thesaurus cordis qz radix ē
 arboris et qz de corde pferitur idē ē qz arboris
 fructus. Unī et Remigius. Thesaurus cordis
 intentio est ex qua deus iudicat opa. ut aliqñ
 minora maior aliqñ maiora minor merces seq̄
 tur. Magnū donū dei ē bona uoluntas. et pre
 stantius sup oēs res terrenas. Unī Augus. Bona
 uoluntas ē qua appetimus recte honesteq; uiuere.
 et ad sumā sapiētiā puenire. Uolunta
 tē quisq; cū habet bonā idcirco habet qz teze
 nis omnibus regnis uoluptatibusq; oibus cor
 poris longe anteponendum sit. Quisquis autē
 non haberet. caret profecto illa re. quam pre
 stantiozem omnibus bonis in potestate non cō
 stituitis. sola illi uoluntas per seipsam daret.
 Et iterum. Si desit facultas non queritur nisi
 uoluntas. Dec Augusti. Arboris ergo bone ra
 dix est uoluntas gratia diuina iformata. foliū
 cogitatio flos sermo fructus opus. Arboris ue
 ro male radix est uoluntas grāa dei destituta.
 cuius cadunt folia. marcent flores. putrescūt
 fructus qui ex bona arbore nō possunt proce
 dere. Et merito qz de bono uel malo corde proce
 dit bonus uel malus debet iudicari fruct⁹ ex
 habundantia enī bonitatis uel malitie cordis
 que intus latet os exterius loquitur uerbū dic
 tionis et operis. Ex iteriori enīz homine proce
 dit exterior effectus tam in uerbis quaz in fa
 ctis ac uerbum et factum exterius testimoniū
 cordis ē et significatiū conceptus iterioris.
 Per oris ergo locutōnem uniuersa que dicto
 uel facto uel cogitatu de corde proferūtur do
 minus uoluit significare: nam moris scriptura
 rum est uerba pro factis et rebus ponere.

Unde in Ezech. Non fuit uerbum qz nō ostē
 deri eis q̄ utiq; rerū et nō uerborū chaldeis re
 uelauerat archana: De ore autē hō spālter exē
 plicat. qz p os cor maxie māifestat. eo qz uer
 ba i signis pmatū tenēt s; Augu. Deus autē s; z
 os oia cordis diiudicat. q̄ ex q̄ itentioe vba p

cedūt nō ignorat. Et notant dicit. ex habūda
 tia cordis os loquitur: qz plus int⁹ ē qz effūdīt
 Sicut fumus ab igne surgit. si olla ebulliens re
 dūdat. Unī Criso. Naturalis enī cōsequētia ē
 ut cū itus habūdat neq̄tia: effluat orefen⁹ uer
 ba nequā. Quare cū audieris hoīem pntiosa
 et ihonesta loquētē nō tantā putas i eo latere
 nequitia. q̄nta uerbis eius exprimit: s; multo
 ampliores conicere eē fontem. Quod ei exteri
 us dicitur superflū ē eius qz itus ē. Lingua q̄
 dem cōfusa multoties nō repere effūdīt neq̄
 tiā. cor aut nullū hoīm hns testē sine timorē q̄
 cunq; uult parit mala. dei. n. nō multa cura ē
 ei. Nec finis et silitudo de arborē hō ponit s; ypo
 crisim. spālter scribarū et phariseorum s; ifra
 etiā ponit s; eorū malitiā et blasphemā q̄ dice
 bāt xpm i beelzebub eijcere demonia. Et ne
 tepidi putēt se esse imunes a pena qz a malo
 abinent. aliena nō rapiūt. sine querela uiuūt
 tamen bona nō agūt. pximis nō compaciūtur
 sua egentibus nō tribuūt iō. addit. ((Ois ar
 bor q̄ nō facit fructū bonū excidet)). i. finis iu
 dicis a consortio omnium bonorum et nume
 ro fidelium seperabitur ((et)) finis executioe ab
 angel⁹ messorib⁹ ((i ignē)). et emuz gehēne ((mit
 tetur)) Ubi minatur dominus infructuosos pe
 nā dāni. qz excidentur a terra uiuētū. et penā
 sensus qz mittētur i ignem eternū. Nec expro
 babit dominus qz mala fecerit. s; qz bona non
 egerunt. dicēs exuriui et non ddistis mihi mā
 ducare et. Et sciendum quod fructus cordis
 sunt tritio. diuine legis meditatio. beneficio
 ru⁹ dei recordatio. mortis memoratio. pximi
 opassio. Fruct⁹ oris. ofo. pdicatio. grāz actō.
 cōsiliū fr̄is. erratis correctio. ignoratis istructō
 Fructus operis sūt pnia el̄ina. obediētia. obse
 quiorū diligētia. difficultū tolerantia. Sed
 ne putemus ad fructus iā ptinere si quis dicat
 dñe dñe et ex eo nobis arbor bona uideat esse
 subiungit. Quid aut uocatis me dñe: et nō faci
 tis q̄ dico quasi uellet dicere ypochritis et spāl
 ter scribis et phariseis. Uos estis arbores habē
 tes folia sicut fructu. et uerba sine ope et ideo ma
 ledicti. Tales sunt sicut salices folia similia o
 liuis. sed fructu carentes. Tantū enim est iter
 dicere et facere quantum iter folia. et fructus.
 Deinde ostēdit quod ad salutem non sufficiunt
 uerba confessionis sed quod exigitur executio
 diuine uoluntatis. dicens ((Non omnis qui)) uer
 botenus nomine. tantum ((dicit mihi domine
 domine)) confitendo fidem catholicā ((itrabit
 in regnum celorum)) confessio enim fidei sine
 opibus nō sufficit ad salutē qz tal⁹ fides mōtua
 est sicut illorum qui deum ore confitentur fac
 tis aut negant. Sic modo plurimi i oratōe po
 siti uerbotenus et nomie tñ dicunt. dñe domie
 cor autem eorū longe ē a deo. Ypochrite etiā
 dicunt hoc facto sanctitatem exterius simulā
 tes corā populo ((Sed qui facit uoluntatē pa
 tris mei qui in celis est. ipse intrabit)) i regnū

celorū)) Hi enī sunt fructus boni et bone arboris. s. facere uoluntatē patris cuius faciēde seipsum prebere exēplum dignatus est. Quid enim meriti est dñō dicere. dñe dñe. Nunquid dñs nō erit nisi fuerit dictus a nobis? Vere dicere domine dñe uel dominus ih̄s est corde cōdere ore confiteri. opēibus attestari. Nam unum sine alio negare est. Ut enim ait Aug⁹. Credere in deum est credendo amare et diligere credendo in eum ire. et eius membris incorporari. Et notandum q̄ hec uidentur imitandi facere uoluntatem dei. s. super oibus agendis. sustinendis et hñdis ei se conformare et ide quies mentis. faciem domini omnia ituentem semper ut pñtē itueri. et ide reuerētia. pudor et discipula itus et extra. bonitatem gratuite liberalitatis dei libenter considerare sepius actualiter aduertēdo idem amor grauitus et confidētia de futuro. sp̄ attēdere ad edificationem. p̄ximi omne uerbum et opus premeditari. sepius s̄ se reflecti. Et me decipiamur non solum nomine christi p̄ eos qui non men et nō facta hñt. s. etia q̄busdā factis et miraculis. adiūgit et dicit. ((Multi dicēt mibi i illa die)) notabili et famosa. terribili ipsi et blāda p̄is. s. die extrēi iudicii. qñ s̄z Lriso. loquēt corda et tacebūt oza. qñ nō p̄sona itērogatur: s. oīcia discutiūt. ubi nō erūt testes adulatores s. āgeli ueraces. ((domine domine. nōne in nōmine tuo)) i. in uirtute et iuocatōe nominis tui ((p̄phauimus)) i. p̄pheticum sermonē prulim⁹ et oculta denunciam⁹ ((et i nōmie tuo demonia eiiecimus)) ab obsessis ((et i nōie tuo v̄tutes m̄ltas)) i. miracula ((fecimus)) Dis s̄iles sūt bñ doctores et male uiuētes. Ubi Lriso. Illi q̄ppe qz atraziū expectatōis sue finē uidebūt. qz hic fuerūt mirabilia faciendo aspiciui. ibi autē se intelligēt puniēdos. quasi stupētes dicēt atqz mirātes. Domine domine nōne in nomine tuo p̄phauim⁹. quēadmodū nos aduersarij s̄ modo Quid tibi uult nou⁹ iste finis. nec a nobis ali qñ preuissus. Dein subiicitur sententia iudicis tales reprobantis et abicientis ((Et tunc)) inq̄t ((osiebor)) et dicam ill⁹ ((nunq̄)) in predestinatione ((nouī uos)) s. noticia approbationis: sed reprobationis. Illos enī deus dicitur scire quos approbat. illos uero nescire quos i sua dilectione nō approbat. Un̄ Aug⁹. Scit reprobos quos cognoscendo iudicat n̄ aē approbat uolūtatem que ab ip̄o discordat. Un̄ et Beda. Non scia scripturarum deo notum facit. quez opm̄ iniquis obtutus eius ostendit indignū.

Et tandem eos propter opera iniquitatis. abiciendo subiungit ((Discedite a me)) bonos gl̄ificantes ((qui operami iiquitatem)) Discedite. i. diuissi der iiquitatem cedite i eternam dānationem. Non ergo cognoscit nisi eum qui operat equitatem. A deo qui ubiqz est iubentē recedere: qz licet sit ubiqz pñtiam deitatis. nō tamen ut abiectū bñtudinis. Dicit aē in pñti

q̄ opami qz affect⁹ mal⁹ adhuc remanet i eis. Un̄ Hiero. Nō dixit. q̄ opati estis iniquitatē. ne uidere tollere pñiam. s. q̄ opamini hoc est q̄ usqz i pñtem horam. cū iudicii tempus adueniret licet non habeatis facultatem peccandi: tñ adhuc habetis affectū. Un̄ et Lris. Nō dicit q̄ opati estis: s. q̄ opamini. qz iniqui p⁹ mortem non desinūt esse iniqz: qz et si peccare n̄ pñt. peccādi tñ uolūtātē nō amittūt. Nā mors aīam q̄ dem a carne separat. aīe autē ppositū nō imutat. Agitur (ut ait Lris). Voluit dñs hoc loco asserere. quod fides absqz opm̄ sanctitate nil ualeat. et nō modo fides s. ne ipsa quidem cui piā mirabilia p̄futura sint si ea opatus fuerit absqz possessiōe uirtutū: qz neqz fides neqz mirabilia quicqz ualent si nō assistat uita. Et iterum nusqz i ope signorum et mirabiliū beatitudo ponit: s. i explectōe mādatorū et p̄fectione Qui signorū et mirabiliū iuditijs p̄bati uult. nō pōt p̄bus uideri. Uita ei et actus p̄bi etia sine signis et mirabilib⁹ merentur coronā. iniqz autem conuersatio. etia si signa et p̄digia fecerit: sup̄litiā nō euadet Nec Lris. Notādm̄ quod hec miraculorum opatio qñqz puenit ex merito i uocatōis nomē domini. quādoqz ex merito illius sup̄ quem iuocatur. quādoqz nec ex merito huius nec ex merito illius: sed ob utilitatem assistentium. ut uidentes hec deum honorent. et in christum credāt. quādoqz ad dānationem iuocantis et presentium. ut uidere non uideant. et uidentes ceci fiant. quādoqz etiam me elationem et uanam gloriā extollit. uel aliquo alio modo facienti nocet. Nō miris ergo si quādoqz iniqui p̄phetent aut miracula faciant: qz iste sunt gr̄e dei gratis date. q̄ dantur principaliter ad cōmunem utilitatē ecclesie et raro ad utilitatem singularis persone et ideo aliquando per malos homines a deo nobis dātur ad iuocationem nominis xp̄i. non propter merita iuocantium sed ad declaratiōnem uirtutis xp̄i. et confirmatiōnem fidei. licz ipsi iuocantes sint mali. sicut bona elina ali quando datur a bono domino. mediante malo seruo. Bonum ergo sectemur. malum omne uitemus. totoque affectu preceptis celestibus obtemperemus ac talibus offitijs cogniti dei simus agentesqz poti⁹ quod uult. quam quod potest gl̄iemur. Et qz dominus repellit ipsum confitentes ore et opere legem suam non implentes. concludit inutilitatem auditus ubi non sequitur opus. et ammonet nos ut xp̄i doctrinam opere impleamus: ne cum oparijs iniquitatis ab eo discedamus. qz inutilis est legis auditio nisi sequatur operis impletio. Unde et cludit totum sermonem cuius conclusio quam terribiliter inferatur. ualde attēdendum est ((Omnis ergo)) inquit nullo excluso ((qui audit)) aure iteriori itelligēdo ((uerba)) mea ((hec)) que locutus sum in aperto ((et facit ea)) affectu caritatis opere adimplendo ((assimilabitur

uiro sapiēti sibi i futurū puidenti (q̄ edifica-
uit domū suā) i. bonorū opm cōstructionē (su-
pra petrā) i. xpm. oia opa sua faciēs ppter ip̄s
talīs enī facit opa bona de genere. et recta itē-
tione. q̄ duo requirūt ad ipletōz legis euāge-
lice. Non enī quisq; firmat q̄ audit uel p̄cipit.
nisi faciēdo et ope iplēdo. Et quia petra ē xps.
ille i xpo edificat. q̄ ab illo audit facit. De
scendit pluuiā i. tēptatio carnalis lasciuie et
cupie (uenerunt flūia) mūdane cupiditatis. et
auaritie (flauerunt uenti) diabolice uanitatis
et supbie (et irruerunt) p ipetuositatē et iportū-
tatē tēptatōnū (i domū illā) i. edificatū uirtutū
i xpo cōstructū. sed (non) diruerūt eā nec (ce-
cidit) a stabilitate uirtutis succūbendo tēpta-
tionibus istis (fundata enī erat) finaliter. ra-
dicaliter et pseueranter p fidē spem et caritatē
(supra formā petrā) et solidā. s. xpm nō i terre-
nis. Tangit ergo hic triplex tēptationū dīa. i
qua significātur et consistūt oia tēptationum
genera. Potest ēt dici q̄ quedā sunt tēptatōes
uoluptatis et cupie carnalis q̄ designant i plu-
uiā que guttati cadit et emolit. alie sunt aduē-
tatis et tribulatōis que significant p flūia q̄
cū ipetu ueniūt alie sunt p̄suasione siue p mi-
nas siue p blāditias hūanas siue p suggestōes
diabolicas que designant p uentos. Porū autē
oīm qui p̄sp̄eritatibus inducūt aduersitatibus
frangitur. Quorū nihil metuit qui fundatam
h̄z domū supra petrā. s. xpm cui iuit i obfua-
tōe p̄ceptorum. i. q̄ nō solū audit p̄cepta domini s̄
etiā facit. Et his oibus piculose subiacer q̄ au-
dit et nō facit. nō enī quisq; stabile fundamen-
tū h̄z nec firmat i se. que dñs p̄cipit uel ipse
audit nisi ea fecerit. Unde consequenter ait.
(Et) per oppositum (omnis q̄ audit v̄ba mea
hec supradicta) et nō facit ea (s̄ tēptat) filis
erit (in culpa) uiro stulto (et malo) q̄ edifica-
uit domū suā. i. edificatū opm suorū (supra are-
nā. i. amorē terrenorum mobile et i stabile fū-
damentū: q̄ facit oīs q̄ tēptis celestibus non
cessat ihyare terrenis. et q̄ itentōz suā sup aliū
q̄ sup ip̄s deū ponit q̄ oīs creatura mutabilis
est. Arenā cupiditati terrenorum compāt. q̄
sterilis. sic q̄ amat diuitias frui non pōt. q̄ flūi-
da sic trāseūt oia uelut umbra q̄ fluctibus
cussa sic i mōdo ē p̄sura. Itē p arenā cōgre-
gatōz maloz significat. q̄ innumērabilis p mul-
tiplicitatē. q̄ discoherēs p dissiōnē. q̄ steri-
lis ad bonorū multiplicatōz. Et iō sequit casū
i p̄cni. q̄ (uenerūt) supradicta mala tēptatio-
nū et (irruerūt) subito ipetu et simul (i domū
illā) male fundatā (et cecidit) per culpā (et scā-
ē ruina eius magna) q̄ ruit usq; i gehēnam
Primo ruit i foueā culpe et postea i foueā ge-
hēne q̄ ē ruina magna. q̄ oīno irrepabil. Oīs
scīa que spe fixa i deo nō pmanet i tēptatō-
nibus subsistere non ualet. et tanto ampli⁹ agi-
tatur. quanto plus in his que mūdi sunt a sup̄i-
bus disiungitur. Ubi Beda. Manifestū est

q̄ i ḡruente qualibet tēptatōe. mox et uere ma-
li. et ficti boni peiores fiūt. donec ad extremū
p̄petuā labātur i penā. Ubi et Cris. Et facta ē
inquit ruina eius magna. Neq; ei exiguarum
leuiūq; rerū piculum est s̄ de aīe discrimine
de imortalibus supplicijs. de q̄z celestis regni
amissione res agitur. Nec Cris. Nec tamen sp̄
audiēs v̄bū dei et nō faciēs cadit i illā piculo-
sam ruinā. s̄ duplici distictione op⁹ ē. Una ex
pte audientis. q̄z his q̄ audit uerū dei aut ob-
mitit facere ex cōtēptu et tunc locū habet sili-
tudo pposita aut ex fragilitate et tunc nō.
Alia est ex pte uerbi dei q̄ ea uerba que quis
audit. aut sunt uerba necessitatis ad salutem
sicut p̄cepta euāgelica. et tūc silitudo habz lo-
cū. aut sunt uerba consilij et superogationis et
tunc nō nisi q̄ruz ad perfectos. Ad aliter do-
mus i domo iusti. cuius edificatio p̄tiet ad bo-
norū opm perfectionē fossio. ad cōtēptū terre-
norum siue paupertatē fundatio ad meditatio-
nem celestīū et amorē impulsio ad tēptationum
ipugnationem imobilitas ad finalē perseuerā-
tiam. Domus ip̄i ē mala conscia de qua i mi-
chea adhuc igit in domo ip̄i cuius terzēa edi-
ficatio p̄tinet ad terrenorum amorē fundamē-
ti priuatio ad mentis i stabilitatē flūis inunda-
tio ad carnalium delictiarū fluxibilitatē casus
celeritas ad peccandi p̄nitatem ruine magni-
tudo ad eternam dānationem. Domus etiam
cōcutitur i temptatione iclinatur i delectatōe
cadit i consensu. Et est casus magnus in cōfē-
su q̄ sic cadit a gratia. maior in opere quia sic
cadit a uita maximus in obstinatione quia sic
cadit a misericordia. Sapiens ergo q̄ audita
ope cōplet et p̄ficit structuram firmam erigit
q̄ per cumulum bonorum opm deus gratiam
dat que nostra merita absq; ruina casus cōfō-
lidat et firmat. Per gratiam enim bene opan-
do meremur pseuerātiā in bono ut spiritua-
le n̄m edificatū i p̄f̄ fidei fūdatū. p spem eze-
tū p caritatem solidatnm. nec pluuiā. nec flū-
mibus. nec uentis poterit eueri. xpo suam ḡ-
tiam donante. Stultus uero qui audit et non
operatur. sed audita dissimulans. obliuiosus
auditor factus. tanquam super arenam opus
edificationis impendit. et q̄z auere p̄ceptum
opus non firmat statim tēptationibus supue-
nientibus ruit et nānescit. Non. n. auditores
legis iusti sunt apud deū sed factores. Sūt
autem tria genera hoīm edificantium. Sunt
enim qui amant solum deum. et hi edificant
aurum. argentum et lapides p̄ciosos. i. amore
uirtutis aurum. in cognitione ueritatis argē-
tum. in cooperatione boni opis lapides p̄ci-
osos. Sunt alij qui amant quedam p̄ deum.
tamen nil contra deum. nec aliquid plusquāz.
deum. et in his fūdamētum quidem manet
q̄ amor dei non destruitur. tamen q̄ ex affec-
tu eorum que p̄ter amant. q̄dam corruptio
contrahit lignum et fenum et stipula superedi-

ficatur. i. ligno p̄m̄ illiciti operis i. feno siue opere peccatū prauē delectationis. in stipula peccatū illicite cogitationis. Sūt alij q̄ amāt q̄dam d̄ deum. et in his oīno destruit fūdamētum q̄ amor dei esse non potest. ubi uel solus uel summus nō ē. Igit̄ ad prios p̄tinz laudari et saluari. ad secundos corripī et liberari. ad tertios argui et damnari. Item sup̄ fūdamētum fidei quidam edificāt aurum cōtēplatōis argētū p̄dicatōis. q̄dā lapides p̄ciosos bonorū opm̄. Isti quidem saluant et merito fūdamētū et bonorū opm̄. Alij uero edificāt ligna. s. amorē ardētiorē tp̄aliū. alij fenū. s. finum delectationum carnaliū. alij stipulam. s. ociosorū uerborū et opm̄ infirmorū. Isti ēt saluant merito fūdamētū. et tñ quasi p̄ ignē quo exurit edificium tāto fūdamētū nō idoneū. Deinde ad conclusionē oīm p̄cedētū subiūgit. (Et factū est cū cōsumasset ih̄s uerba hec) s. sermōnes istos in monte hitos. q̄ bñ dicunt cōsumati. q̄r nihil ip̄fectionis habēt. et oīa saluti necessaria cōtinēt. (Admirabantur turbe sup̄ doctrina eius) et ad excellentia sapie eius q̄ nūq̄ sic hō est locutus. Et bene admirant. q̄r (ut ait Cris̄) quicq̄d digne laudare n̄ possum⁹ admiramur. Ubi ostenditur eminētia doctrine xp̄i q̄ admirant turbe. eoq̄ eminētissimas uirtutes docebat et ip̄fectionē legis supplebat. et nō solum terrena bona. sed celestia p̄mittebat. ac doctrinā suā mirabiliter confirmabat. Un̄ cāz admirationis subdit dicēs. (Erat ei docens eos sicut potestātē hñs) s. per seipsum in sermone p̄ferendo cōsilia p̄ceptis. et que minus uidebantur i. lege addēdo obscuritates legis explanando i. iure cōdēdo et ad libitū suū sicut auctor et cōditor iuris sui mutando uel illud sicut nemi subiectus cū uellet reuocando. uel sicut potestātē hñs i. firmos sanādi. et miracula faciendi uel sic potestātē hñs i. primēdi. et corda audientū ad se cōuertēdi. (nō sic scribe et pharisei.) eorū q̄ ea que p̄ legē didicerant p̄cepta ppl̄is dabāt nec eis aliquid de his mutare licebat. Sic nec ēt moyses aliud q̄ dñs iusserat potuit loqui et nihil de p̄ceptis eius mutare uel subtrahere. Ubi Cris̄. Admirant uero eius in̄ m̄ta alia p̄cipue potestātē. Non enī quasi ex alterius p̄sona p̄cepta ponebat sic moyses fecerat et ppl̄e sed fere ubiq̄ se indicabat esse q̄ impandi auctoritatē teneret. Deniq̄ cū p̄cepta ip̄a sātirz. sepe dicebat ego at̄ dico uobis. Et ēribilis illius iudicij faciēs mētione se monstrabat ēē iudicē de p̄missis atq̄ sup̄plitijs. hec Cris̄o. Cōspice nūc et considera dñm ih̄m in sermone isto q̄o affectuose benigne et efficacit̄ loq̄ auditorib⁹. et eos ad act⁹ v̄tutū iducit cōspice etiam discipulos q̄o reuerent̄ humiliter et cū tota mētis intentione eū aspiciūt. et uerba illa mirifica auscultant. et ea medr̄ie omendant. et cum iocūditate magna tā i. uerbis quam i. asp̄cū fruiūt erat enī speciosus for̄a pre filiis

hoīm. et diffusa est gratia i. labijs suis. i. hac at̄ cōsideratione iocōderis et tu aspiciendo. et auscultando ac si eū uideres et loq̄erem audieris. et appropimādo eis si forte uocatus fueris. et immorādo ibidē ut dñs tibi dabit. Deinde cōspice eū una cum discipulis de monte descendētem. et cū eis familiarit̄ etiam p̄ uiaz eūdo loq̄erem. et q̄o ille simplicitum cetus gati sequit̄ eū non curiose ordinati. sed sic puli p̄ gallinā et quilibz ut melius audiat magis eidem nitit̄ appropinquare. Sequere et tu p̄ciosum illum thesaurū uel alōge si forte micat uel reliq̄as aliq̄s ide cadentes p̄ tergum tam pij mgr̄i ualeas colligere.

Oratio.

Domine ih̄s xp̄e clementissime. fac me d̄ p̄ artam uiam iusticie et angustā portā p̄nie intrare ad aulam salutis. et uitam gl̄ie. doce me uitare deceptorū fallatiam. et da mihi imitari sp̄ualis ouis simplicitatem et inoētiam. fac me radicem cordis celo non terre affligere. ne i. folijs uerborum tñ sed potius i. fructibus bonorum opm̄ fidelis merear inueniri: fac ut uoluntatem p̄ris celestis faciam. et uerba tua audiens opere adimpleam ut in te firmatus null̄ a te separer̄ tēptatōib⁹. Amen.

De curatōe leprosi. ca. xli.

Ege ergo euāgelica in mōte data sequenter ponit̄ eius confirmatio p̄ miracula: q̄r boni mgr̄i est doctrinam suam p̄probare p̄ facta. (Cum) itaq̄ p̄pleto sermone dñs (ascendisset de monte. secute sūt eum turbe multe) pp̄t quaz edificacionez et rogantis ppl̄i deuotionem. mouebāt ad faciendum miraculum. Unde Hiero. post predicationez atque doctrinam signorum offertur occasio. ut per uirtutum miracula preteritis apud audientes sermo firmetur. Et Crisostomus. Post sermonē imēdiate p̄cedit ad miracula. ut v̄bis p̄cedētib⁹ auctoritatē p̄staz ut mirabilis i. uerbis mirabilis apparerz i. ope. Et theophilus. Doctrine aut̄ opationē imiscuit nisi ei ostēderet miracula eius sermōni nō crederetur. Sic et tu post doctrinā opare ut nō sit i. te uacuis tuus sermo. Distice cū descendisset ih̄s de monte. s. diuine excellentie i. uallem humanitatis. manendo q̄ erat assumēdo q̄ nō erat tunc enī de monte descendit. q̄n se exinanīuit formam serui accipiens. tunc p̄ descendum secute sunt eum turbe multe. q̄r nisi deus descēdisset hō ad seq̄lam suam nō ascēdisset. q̄r magna gl̄ia et dignitas est hōi sequi hunc dñm. Et fm̄ Augusti. prio leprosu mūdauit. ut ex h̄ appareret nouum testamētūz i. monte datū. et gr̄am euangelij supra legem esse. que leprosu excludēbat nō sanabat. Uidef̄ autem hic contrarietas i. eo q̄ math̄. dicit. Cum descēdisset de monte. Lucas uero dicit. Tū esset i. una ciuitatum. Ad hoc dicendum fm̄ glo. q̄ post descendum de monte fuit aliq̄ iterualli antequā

intraret ciuitatē. et in illo iteruallo fuit sanatus leprosus. q. math. suo loco ponit. Lucas uero dicit. Cum esset in una ciuitatum. scilicet capharnaum. quod erat ibi prope ad leucam et dimidia extra orientem (leprosus) ergo (ueniens) non tam passibus corporis quam fide cordis genuflexo procidens in faciem suam (adorabat eum) cum humilitate corporis et rogauit eum cum oratione oris. Ubi tria ista concurrunt. scilicet fides. humilitas. oratio. nihil negatur a deo. procidit in faciem sicut humilis maculas suas non regens: sed humiliter confitens et publicans: ideo exaudiri meruit et mundari. Sic et tu humiliter ut exaudiri et mundari merearis. Unde Ambrosius. Quia in faciem procidit humilitatis est et pudoris. ut unusquisque de uita sue maculis erubescat. sed confessionem uerecundia non prepressit. uulnus ostendit remedium postulauit (Adorabat ergo eum dicens) Domine per quem omnia facta sunt (si uis potes me mundare) Uoluntas tua opus est. et opera tue uoluntati obediunt. Non dixit. Munda me. sed in uoluntate ei sicut deo potestatem et auctoritatem curandi tribuit et ei totum concedit quasi diceret. Quicquid uis potes. sicut omnipotens. Ubi Tertius. Ad discamus ex uerbis leprosi corporalem infirmitatem medelam non querere. sed diuino beneplacito totum committere qui nouit oportuna et omnia iudicio disposuit. leprosus ergo confitendo in christo diuinam potentiam. et potestatis auctoritatem ac suam ostendendo fidem et deuotionem. meruit curationem.

Ihesus enim misertus eius per compassionem et affectum (et extendens manum suam) quod fuit liberalitatis contra auaros (tetigit eum) quod fuit humilitatis contra superbos (dicens. uolo) quod fuit pietatis contra inuidios (mundare) quod fuit potestatis contra incredulos. Ubi notandum quod lepram corporalem quinque modis curatam legimus. Primo per ablutionem sicut patet in naaman. et significat lachrymarum effusionem. Secundo per ostensionem sicut patet in decem leprosis qui eundo ad ostendendum se sacerdotibus mundati sunt. et significat confessionem. Tertio per separationem sicut patet in maria sorore moysi et significat excommunicationem. quam instar cauterij debet esse medicinalis. Quarto per inclusionem sicut patet in manu Moysi. quod de sinu extracta leprosa apparuit sed in sinu reposita curata fuit. sic multi qui in seculo spiritualiter erant leprosi: mundantur claustrum ingressi. Quinto per tactum sicut patet hic ubi manus christi carnem leprosi tetigit et munda uir. Ubi notandum quod triplex est dei tactus ualde uirtuosus. scilicet tactus pure corporalis. et tactus pure spiritualis. et tactus primus corporalis et primus spiritualis. Tactus pure corporalis est in quo et quod tangit et quod tangitur est purum corpale. et iste fuit in christo ualde uirtuosus. quod omnem infirmitatem sanabat uir. sicut de multis patet in euangelio

Tactus primus spiritualis et partim corporalis est. in quo quod tangit est spiritus: sed quod tangitur est corpus porale uel spirituale. Hic est tactus turbulationis et iste tactus est sicut ualde uirtuosus: ualet namque ad constringendum peccatorum duritiam et ad reprimendum carnis concupiscentiam. et ad prebandum istorum patientiam. Tactus pure spiritualis est. in quo et quod tangit et quod tangitur est spiritus. et hic est tactus interne inspirationis. et iste sicut ualde uirtuosus. Virtus autem eius ad septem effectus est secundum septem dona spiritus sancti. Primus effectus est boni propositi inspiratio siue conceptio. et hic pertinet ad bonum timoris a quo accipitur spiritus salutis. Secundus est per gratiam peccatorum remissio. et hic poterit referri ad donum pietatis. secundum illud Danielis. peccata tua eleuasti in finem redime. Tertius est utilium siue necessariorum ad salutem instructio. et hoc refertur ad donum scientie. quod docet recte uerfari. Quartus est ad bonum operandum et ardua agrediendum roboratio. et hoc quantum ad donum consilij quod respicit maxime opera suppletionis. Quintus effectus est in tribulatione consolatio per quam anima fortificatur ad tolerandum aduersa. et hoc quantum ad donum fortitudinis. quod precipue attenditur in tolerantia ad uersorum. Sextus est caritatis et dilectionis dei inflammatio. et hoc quantum ad donum intellectus quod docet intelligere. id est intus legere dei beneficia. per que anima in eius amorem incenditur et inflamatur. Septimus est a terrenis eleuatio et celestium contemplatio. et hoc quantum ad bonum sapientie. que est de eternis. scilicet donis quod sursum sunt sapere non que super terram (Et confestim mandata est lepra eius) ad dominum impium et uoluntatem statim opus est sententiam. secundum Hieronymum. ista dictio confestim tardius perfertur opus sanationis fuerit factum. Cum autem hic magna appareat domini pietas. non minor eius declaratur humilitas. leprosi enim quem lex extra castra eiciebat. quem scribe et pharisaei uix respicere dignabantur. ipse tangere non recusauit. non solum propter occultum rei misterium: sed ut nobis formam humilitatis preberet et compassionis exemplum ne quis hominem per quacumque corporis maculatione uel infirmitate sperneret uel abhorreret. Item tetigit eum ut se non esse sublege: sed supra legem que leprosum tangere prohibuerat: nec seruus sed dominum legis ostenderet quod cum secundum legem abulasset: etiam supra legem sanaret eos. quos remedia legis non sanauerant. Item ut lepra que contaminare tangentes solebat. e contra tactu domini fugaretur et recederet: neque ei manus a lepra sancta est immunda: sed corpus leprosum a manu tactum est mundatum. Lex namque quod facere non potuit ut lepra tangentem non sordidaret. ideo lepram tangi prohibuit non. ut leprosi non sanarentur: sed ut tangentes non inquinarentur non autem inquinari a lepra potuit. quod eam mundauit. et ideo quicquid legem soluerit. tamen prohibitioni legis non obuiant: nec propositum eius soluit: quod non

erat phibitum tangere leprosum ei qui ex tac-
tu suo poterat curare cum sicut helyas et hely-
zeus non fecerunt contra legem . tangendo mō-
tuum ad resuscitandum . Licet etiam dominus pos-
set solo uerbo curare leprosum . tamen appo-
suit manū . q̄r humanitas xp̄i erat quasi instru-
mentum ipsius diuinitatis . et iō sicut artifex
mediante instrumento operatur . sic uirtus diui-
na in xp̄o per applicationem humanitatis ali-
qua faciebat . ut eam coniunctam diuinitati de-
clarar̄ . ((Et precepit ei)) dominus quod mira-
culum factum ((nemini diceret)) ne iactanter
se sanatum esse predicaret . ut daretur nobis
exemplum . et nos doceret non diliger̄ ostenta-
tionem et honorem et bona que facimus non
esse diuulganda . sed subtrahenda . ut non solum
abstineamus a mercede pecunie sed etiam gra-
cie ac laudis humane et uane glorie . et ista
non queramus in operibus nostris . ne unquam
aliqua sinistra manus se admisceat dextere i-
eis . Unde (ait Crisostomus) Et nulli hoc eum
iussit fateri . docens quam esset alienus ab
aura glorie et pompa iactantie . Et certe noue-
rat ille q̄r non esset taciturnus . sed passim tam
grande beneficium predicaturus . et tamen
quantum in ipso est fugit ostentare quod fe-
cerat . Et alibi publicari talia ipse precepit . nō
contra se ueniens . sed curatos a se gratos esse
precipiens . Non enim semetipsum predicari
iussit . sed dari gloriam deo . ut et per leprosum
nos non esse inane gloriosos . et glorie ac iac-
tantie renunciandum doceret . et per illū quē
a legione mundaueat non esse ingratos . sed
gratias nos deo referre commonerat eiusque
beneficia confiteri . atque ut ostenderet semp̄
ex mirabilibus suis laudem non nisi deo refe-
rendam . Quia enim homines quamdiu egri-
tudine detinentur . dei semper meminerunt . a
morbo autem liberati grauius obsidentur lā-
guore desidiē . idcirco p̄cipiens . ut et egroti et
sani deum iugiter recordemur . ei quem cura-
uerat . ait . da gloriam deo . Dec . Crisostomus . Ubi
notandum quod triplex est preceptum . s . cau-
tele probationis et obediētie . In primo nō in-
terdictū actus . q̄ optimus est . s . gloria q̄ immi-
scet se bonis actib⁹ et honestis tale p̄ceptū fuit
hic . In secundo nō uult de⁹ actū s . ostēsiōnē
ūtutis q̄ later i eo cui datur p̄ceptū et ē util-
sibi et alijs onisio uirtutis eius sicut i p̄cepto
facto abrahe de imolatōe filij cui dicit nunc
cognoui . i . te et alios cognoscere feci q̄ timeas
dominum . In tertio autem uult deus actum
ut patet . Exodi . xx . per totum . Uel iussit ut
nemini diceret propter credentium sponte ma-
iorem utilitatem . quia meliores sunt . qui spon-
tanee quam qui speratis . beneficijs credunt .
Uel ut nemini diceret . s . antequam ea que in
lege sunt compleret . q̄r p̄i⁹ expectādū erat iu-
diciū sacerdotum . ad quos s . legē p̄tinebat
indicare de lepra . Ubi Crisostomus . Uel nō simplicit̄

phibet ut si aliquis dicat . s . ut aliquis ostenderet se
sacerdoti nemini diceret . ne forte si alicui nū-
ciar̄ audir̄et sacerdotes . et occasione hñtes
lep̄ p̄pter odiū et inimicitias xp̄i . expeller̄t eū
de populo quasi leprosum . nō recipientes mā-
datum . Dec Crisostomus . ((Et humiliter misit
euz ad sacerdotes)) quorum erat lepraz discer-
nere . precepitque secundum legem munus ei⁹
offerre . Hoc autem . Primo ideo fecit q̄r
licet esset mūdatus . nō tñ reputabat mund⁹ nec
debebat s̄m legē restitui ad cōmunē habitatiō-
nem hominū . nisi prius p̄ sacerdotum iudiciū
mundatus esse demonstraret et munus dñi . p̄
eius mūdatione offertur . Unde sicut ad eo-
rū arbitrium sepe abatur ita non sine eorū ar-
bitrio ad consortiū aliorū admittebatur . Se-
cundo p̄pter humilitatem . ut sacerdotibus de-
ferens nō uideretur eorū gloriā rape uel hono-
rem . et ut ostenderet exhibendā sacerdotibus re-
uerentiā . Tertio ut q̄ i eo sepe criminabantur
ostenderet se non legis transgressionē nec legem
soluere sed implere s̄m legē gradiens ut supra
legē curās . Quarto ut intelliger̄t eū si legis or-
die et consuetudine sed dei gratia . et opatiōe
supra legē curatū ēē . et se maioris uirtutis ēē
q̄ legē uel sacerdotes . q̄ leprā cognoscebāt q̄
mundare non poterant . Itē ut sacerdotū ani-
mos ad credulitatem . puocaret . et non credē-
tibus oēm excusationem auferret offerri mu-
nus uoluit i testimoniū illis . i . cōtra illos . si ni-
si miraculo nō . creder̄t . sed p̄ illis i testimoni-
um salutis si creder̄t . ut . s . uider̄t leprosum mū-
datū si creder̄t mūdatori salui fier̄t et sic cō-
dentibus esset testimoniū et causa salutis eorū
si nō creder̄t inexcusabiles ēēnt eo q̄ uider̄t
et non credider̄t et sic nō credētib⁹ fieret ac-
cusatio et testimoniū dānatōis eorū . Per hoc
ē q̄ eū ad sacerdotes misit . figurare ei docere
uoluit quod peccator qui per leprosum signat̄
licet sit mūdatus a lepra peccati per contritiō-
nem . tamen adhuc tenetur se sacerdoti osten-
dere per confessionem . et ad eius consiliū
subire satisfactionem . Unde dominus
istuz leprosum tangendo mūdauit . et postea
ut sacerdoti se representaret et sacrificiū offer-
ret precepit . Tunc enim leprosus a deo tangi-
tur q̄n peccator cōpungit tūc sacerdoti se rep̄-
sentat q̄n peccatū cōfiteōdo manifestat . tūc sa-
crificiū offert . q̄n satisfactionē p̄plet . Piger q̄p̄
pe expectat donec sacerdos eū q̄rat s . tu p̄uēi
sacerdotē et leprā aīne onisio p̄ oris confessionē .
Que cōfessio quatuor conditiones d̄z habere .
Prīa ē q̄z d̄z ēē uoluntaria . unde dicit uad non
ductus nec tractus . nec coactus . sicut qui tor-
mētis afflictus uel timor mortis in ultimis cō-
fitei peccata . Scda ē q̄z confessio d̄z ēē mūda
et aperta . Unde dicit ostende quid scilicet
egisti quid cogitasti . quid locutus es . non di-
cit . absconde scilicet excusationibus . aut uer-
borum palliationibus . uel mentiendo aut etiā

mutando uel plene omnia peccata cum ob-
tis circumstantiis recitando. Tercia est qd cō-
fessio debet esse pura. Unde dicit. Te. s. ostēd
et non alios. Contra qd aliqui dupliciter faciūt
uel aliorum facta recitando uel eos cuj qbus
peccauerunt reuelādo. Quarta est qd cōfessio
debet esse ordinaria. Unde dicit sacerdoti qd
non cuiusq; faciēda est sed sacerdotibus qui
habent clauem scientie et auctoritatis. Ty-
pice leprosus significat gēus humanum. lepra
originali interfectum et per hoc ad uaria pecca-
ta pronum. Per lepram enim que moribus cō-
tagiosus est. originalis culpa significatur: que
per carnalem generationem ad posteros diri-
uatur. qui manu christi tactus sanatur quia v-
tute eius per baptismum emundatur. Per obla-
tionem autem muneris et diuulgationem ope-
ris significatur qd baptizatus tenetur deo fide-
liter seruire et eum iugiter collaudare. Un Be-
da. Typice autē leprosus humanum genus lā-
guidum peccatis significat plenā lepra quoniā
omnes peccauerunt et egent gratia dei. s. ut ex-
tenta manu. i. incarnato dei uerbo. humanas
que contingente naturam a prisi erroris uari-
etate mudentur. et offerrant pro sua emunda-
tione corpora sua hostiam deo uiuam. Nec
Beda. hoc idē dominus miraculū per gratiā
suā facere quotidie nō dedignatur. Quoties
cūq; enim aliquē impius iustificat. recte lepro-
sum mundat. Moraliter qppe per leprosum
significat peccatū pluribus de causis. Primo
quia lepra est morbus cōtagiosus. et periculosū
est cōmorari leprosis. sic peccatores cōtagiosi
sunt et inficiunt alios ad peccandum. et ideo pe-
riculosum et uersari cum eis. Secūdo quia le-
pra ē morbus piculosus. inficit ei totū corp⁹ nō
tñ ptē ei⁹ s; pēim ē periculosus qd corp⁹ et aīa
inficit et corrumpit et ideo ualde timendum et
fugiēdū ē. Tercio qd lepra est morbus fetidus
et abhominabilis. sic peccatores fetentes sunt
et abhominabiles deo et angelis. Quarto qd le-
prosi separantur ab alijs hoibus et locātur ex-
tra alios. sic pēiores positi sunt extē grā di et ex-
tra cōionem fidelium et ecclesie sepeantur a
bonis hic quantum ad meritum. sed in futuro
q̄tum ad cōfortium. et q̄tū ad locū et q̄tū ad
premium. Quinto quia sicut lepra uarium ex-
punit colorē i cute. sic peccatū uarias h; spēs
i mēte. Illa enī aīa leprosa ē q supbia ira auaritia.
accidia. gula. inuidia. ul' luxuria sordescit
Nā significat i carnis tumore supbia. i. exultō
ne iracundia. i. siti auaritia i ponderositate ac-
cidia i prurigne gula. i. putredie inuidia. in fe-
tore anhelitus luxuria. Talis leprosus cōfidē-
ter currat ad ihm festinet ad medicū nō despe-
ret uere peniteat et mundari desyderet. Luz si
deli leproso ex humilitate et pudore in faciem
pcidat. ut de sue uite maculis erubescat. Sed
cōfessione uerecūdia nō reprimat uulnus oī
dat ac cum lachrymis et gemitibus se peccato

rem recognoscat. detecto uulnere remediū q̄
rat. et dñi misericordiā p̄p̄cto aīo et corde iploz
et i mediū postulet deo se humiliet. et deprecet
eū ut sua gratia se tāgat et sanet. Confiteat se
se immūdu et xpm potētē ad se mundandū. et
apud ipm cum leproso clamet et dicat. Dñe si
uis potes me mundare. Si enī hoc egerit cer-
tus sit de misericordiā non desperet de uenia.
qd benignus est dominus qd neminē ad se ueni-
entē repellit. sed oībus sinū sue misericordie
aperit et expandit. Non eget spacio annorum
uel longitudine tempōis in penitentia sed cor
contritum et humiliatū requirit et digne peni-
tentibus peccata per misericordiā relaxat.
Tali enim manus diuine misericordie proten-
ditur cuius tactu et imperio cuncta eius cri-
mina relaxantur. Extendit enim dominus
manū qñ diuine miseratōis impendit auxiliū
et statim consequitur remissionem delictorū
Nec debet ecclesie reconciliari talis nisi iudi-
tio sacerdotis. A peccatis autem mundatus.
debet deo offerre munus id est sacrificium lau-
dis. et eum ubiq; laudare quia debet deo ual-
de gratus esse. ei semper gratias referēdo. et p-
ximis bōa que pōt faciēdo. suās erga deū et er-
ga proximos caritatem. Nihil enim nobis per
uanam gloriam debemus attribuerē. sed om-
nia deo offerre. De omnibus enim operibus
nostris deus uult. ut habeamus totum meritū
et p̄xim⁹ habeat bonū exēplū: s; de⁹ uult hfe
laudē et gloriā. Tria enī deus sibi specialiter
reseruauit. et nulli creature unquam cōmuni-
care uoluit. s. gloriam. uindictā et iudiciū p̄atē
gloriam autem auferunt uane gloriosi. uindic-
tam superbi et iracundi qui de iniurijs sibi il-
latis uindicare se cupiunt. iudicium teme-
rarij et presumptuosi qui de occultis aliorū
iudicare uolunt. Et quia. (ut dicit hic ty-
tus.) oportet beneficiarum gratum esse grati-
as reddere etiam si beneficians non indigeat.
Ideo licet precepisset dominus leproso mun-
dato. ut de sua curatiōe taceret tamen (egres-
sus) et recedens (sermonē) id est opera et uer-
ba domini (diffamabat) et sermo sanitatis. et
doctrinē de illo magis perambulabat quia hoc
ipso quod homo fugit famam et gloriā. acq-
rat eā. Nā (ut ait Ber) s; solū h; mūdi glā glo-
sū qd insequētes se fugit. et fugientes isēq̄. Et
ideo comperatur umbre. quam si secutus fue-
ris. non apprehendes. et si precurreris non ef-
fugies. Ille itaque fūctus offitio euangeliste
(cepit predicare) et se interius exteriūque sa-
natum docere. ita quod unius saluatio mul-
tos ad deum cogeret uenire. et iherosolus (iam nō
posset manifeste) propter turbam et pressurā
hominum ad querendum sanitates et uiden-
dum miracula concurrentium (in ciuitatem
) ad orandum (introire) Unde secedebat
in desertum ut secretius oraret. Sanat ut
deus: s; orat ut hō (Et uenēbāt ad eū iūdiq;)
turbe. ut ei⁹ doctrinā audirēt et sanitates p̄cipe

vent. Sreptum igitur et tumultum dominus fugit et secretum locum querit ut ostendat se magis quietam et seculi curis remotam diligere uitam quia tumultum et carnales mentes declinat. secretas uero a mundanis curis uiuat. In quo etiam ostendit quod predicatorum uerbi diuini debent fugere applausum populi et aliquando se retrahere a multitudinis ut uacent orationi. Ubi Hieronymus. Quod autem non poterat Iesus manifeste in ciuitatem introire sed foris in desertis locis esse signatur quod non omnibus manifestatur Iesus. qui latis atque plataneis seruiunt laudibus et propriis uoluntatibus. sed his qui cum petro foris exeunt et in desertis locis sunt qui elegit dominus ad orandum et reficiendum populum qui deserunt dilectiones mundi et omnia que possident. ut dicant. portio mea dominus. gloria uero domini manifestatur his qui undique ueniunt. id est qui per plana et ardua ad eum ueniunt quod nihil potest sepeari a caritate christi. Ubi et Beda. Qui in urbe miracula facit in deserto uero in monte orando pernoctat. utriusque nobis uite et actiue. scilicet et contemplatiue documenta promoustrat. ut nec contemplationis studio quis proximorum curam negligat. nec cura proximorum immoderatus obligatus contemplationis studia derelinquat quatenus nec amorem dei impedit amor proximi. nec amor proximi obuiet amor dei. In monte quippe orare. est relictis infirmarum cogitationum curis tota a mente quemlibet ad eterna superne contemplationis gaudia festinare. In desertum secedere et orare. est exurgentem iutrinsecus strepitum terrenorum desideriorum premere. et quoddam sibi cum domino intra se secretum querere. ubi cum illo exterior cessante tumultu. per interna desideria silenter loquatur. Unde etiam gregori. Redemptor non solum per diem miracula in urbibus exhibet. et ad orationis studium in monte pernoctat ut perfectis uilz predicatoribus innuat. quatenus nec actiuus amore speculationis funditus deserat nec contemplationis gaudia operationis nimietate contemnunt sed quatenus contemplantes sorbeant. quod occupati erga proximos loquentes perfundant. Dec Beda. Quod autem hic secundum marcum et lucam dicitur. quod Iesus non posset manifeste in ciuitatem introire sed secedebat in desertum non intelligitur de illa die qua curauerat leprosus quod illo curato intravit ipsa die capharnaui ciuitatem secundo miliario ibi proximam aequam sermo seu fama ad multos perueniret. Unde et Mattheus hoc miraculum de leproso cum sequenti de centurionis seruo simul continuat. Oratio.

Domine ihesu christe qui de monte paterni solij et uirginalis uicinis discendisti. ut sanares lepra genitricis humani. ecce ego leprosus uariis peccatorum maculis aspersus. adoro te domine si uis potes me munda. Extende manum gratie et pietatis. tange interiora et exteriora leprosi te inuocantis. miserere mihi penitenti. et impera morbo peccati. Deus meus et mi

sericordia mea. qui non uis mortem peccatoris sed ut conuertatur et uiuat. perfice hec in me peccatore. ut in anima non moriar sed conuertar et uiuam tecum in eternum Amen. Capi. xlii.

De seruo centurionis paralytico.

Inde cepit Iesus appropinquare ciuitati capharnaum. que ut dictum est ibi prope erat et tunc. Ceterum seu tribunus. id est princeps centum militum positus ibi a romanis per collectionem tributi et custodia galilee. ne forte uellent contra romanos (quibus tota illa terra subiecta erat) rebellare. propter quod manebat in capharnaum que erat metropolis illius terre. tunc ciuitas gloriofa. sed nunc ualde abiecta. Accessit ad eum fides et desiderio et deuotione potius quam gressu corporalis presentie. Unde Origenes. Accessit alienigena generatione. sed deuotio cordis. alienus natione. sed proximus fide et princeps militum. et socius angelorum. Iste non erat iudeus sed gentilis. et ideo per seipsum non est ausus ad Iesum corporaliter accipere reputans se indignum presentia christi esse sed primo per seniores iudeorum qui per familiares et dilectos Iesu accessit quos. misit ad eum rogans. per eos. et dicens. Domine in cuius potestate est morbus et sanitas. mors et uita. (puer meus.) id est seruus. et subditus quem curialiter loquens uocat puerum ab etate uel familiaritate potius quam conditione contra superbos. qui dedignantur famulos. iacet paralyticus in domo contra inhumanos dominos qui de domo sua expellunt infirmos. et ad hospitale mittunt eos. et male torquetur. propter multa incommoda que patitur. Tertia uerba hec scilicet iacet. paralyticus. et torquetur. dicit ut et anime sue angustias indicet et dominum ad misericordiam flectat. Unde Chrysostomus. Infirmis tamen modo exposuit. sed remedium sanitatis in potestate misericordie eius dimisit. Diuina autem providentia iudei sunt missi. ut inexcusabiles fierent. si uiso miraculo et credente gentili non crederent. Iste quidem centurio auditis christi miraculis. firmiter credidit quod poterat sanare seruum eius. qui erat sibi carus et moriturus. nisi per christum fuisset sanatus. et ideo ei sanatione erat sollicitus. In hoc ergo facto centurionis tantam curam et sollicitudinem pro seruo habentis. discere debemus commisereri seruus nostris et subditis ac sollicitudinem et curam habere de eis. Non erat ipse sicut multi sunt hodie qui uidentes subditos suos infirmari eos negligunt. et plus de seipsis sanis quam de subditis infirmis solliciti sunt plusquam sibi ipsis in uoluptatibus quam subditis in necessitatibus condescendunt. Rogauit inquam affectans ut ueniret ad domum suam minus plene per angustia serui et desiderio cure cogitans christi maiestatem et reuerentiam. Iesus autem. Ices

deuotionē eius. rñdit p ipsos iternūcios ((Ego ueniā)) ecce humilitas ((et curabo eū)) ecce pietas. Uenit autē potentia sanādi nō pñtia corporali. Et ibat cū illis Alteriusmodi erat iste medicus. q̄ sunt illi. qui nō pauperes sed diuites uisitare sunt pati. ((Et cū iā esset ppe domū centurio plenius. cogitans et p actū fidei se cōuertens ad xpī eminentiā et maiestātē)) accessit anī reditū aliorū p((amicos)) sibi magis domesticos quos misit ad eū rogans ut nō ueniret ((dicens. Dñe noli uexari nō enī sū dignus. ut itres sub tectum meū)) Nō dicit palatiū nō domū licet princeps esset sed tectū p hūilitate sui et cōsideratōe magnitudinis xpī ppter gentilis uite conscientiā timebat offendere xpī quē credebatur deū. si corporali pñtia intraret ad eū. Sz fm Augu. dicendo se idignū pstitit se dignum nō itra cuius parietes sed i cuius cor xpī intraret. Unde et Cris. Quia idignū se fecit suscipiē di xpī i domo dignus factus est regno. Et ad maiore sui humiliatōem adiecit dicens ppter q̄ et meipsū arbitratus nō sū dignus ut uenirez ad te. et iternūcios submisi p me ((Sed tñ)) sic pñtia corporali ((dic uerbo)) p q̄ omnia creant regunt et sanant ((et sanabitur puer)) et seruus ((meus)) ipse enī dixit et facta sunt. ut dicit hic. Beda. Magna ē fides que dicere credit esse facere. Ubi petrus cantor parisiē. Dic argue melius esse abstinere ab ordine a confectione uel sumptione eucharistie. nisi plurimū ad hoc uel illud accedētez confortet bona cōscientia q̄ ordinari uel conficere uel sumere cū cōscientia nō dico lesa q̄ hoc esset mortale. sed dubia de qua dubito an sana sit cū sic accedēs poti⁹ grauer q̄ iuuat. Et q̄ irregularitas excludit a liquē a misterio huius sacramenti. ideo nō dē ignorat ex quo icurritur irregularitas ex quo ponit se ad talem actū. sed scire dē suū statū. In ope huius centurionis tres mirabiles nobis ostendūt uirtutes. s. humilitas. fides et prudentia. Magna enim hūilitatē habuit qui cū dñs ad eū uenire paratus esset indignū se ut sua te cū suū intraret. iudicauit. Perfectā quoq̄ habuit fidem. q̄ cū esset gentilis solo uerbo deū credidit posse puerō redere sanitatē. Nō puā etiā prudentiam habuit q̄ ultra carnē diuinitatē latente cognouit. et eum quē corporaliter ambulatē uidit. ubiq̄ per diuinitatem esse pñtē intellexit. Nec caritas i eo defuit. q̄ cū multi pro sua suorūq̄ filiorūq̄ ac carorum salute ad dominū rogaturi accederēt ille p serui tñ sanitati rogauit. Unde adhuc i fidei cōstantia pfeuerans ostendit q̄ uerbo pōt sanare dicens ((Nam et ego hō sū sub pōtate)) altiori. s. pre fide et imperatore ((constitutus. hñs sub me milites)) et seruos ((et dico huic)) (militi) uade et uadit quantū ad negotiū iplendū in absentia ((et alio q̄ atriua ē gramatica)) i. alij dico ((ueni et uenit)) q̄tum ad officium iplendum i pñtia ((et seruo meo)) dico ((fac hoc et facit))

sine resistentia Ex his cōcludit q̄ si dico eū unus uadii et alius uenit et alius facit quod iubet multo plus si xpī deus et dominus dicat in firmitati uade et uadet. et sanitati ueni et ueni et et paralytico fac hoc et faciet. uel seruienti bus sibi angelis. ut hec miracula faciant et facient. Et est ratio a minori talis potius debet fieri uerbum dei quam hominis subiecti. sed uerbum meum fit qui sum homo. et non deus subiectus et non dominus summus ergo ut tuum qui es deus et summus dominus. Si ergo ego qui sum homo modice potentie et maiori subiectus. solo uerbo opor per ministros meos et possum imperare inferioribus qui ad uerbū meū mihi obediūt. multo magis tu q̄ de⁹ es ubi q̄ pñs et potēs s̄ oēs pñates et oīz dñs cui oēs pñates fuit cui āgeli et oīa obediūt. potēs sole x̄bo et sine pñtia corporali. suū meū curare et iō nō ē necesse corporaliter eundo te fatigare. ((Audiēs aut yhs)) uerba cēturionis exp̄ssinate fidei. s. q̄ sub uelamēto carnis agnouit excellentiā maiestatis ((miratus ē)) i. ad modū mirātis se habuit. et uulrum mirantis ostendit. Admirabatur dominus fidē cēturionis. quaz cordi eius mirabiliter ministrabat et magnalia dei in eo laudauit. non quod ei aliquid mirandum esset: qui cuncta mirabiliter operat. sed ut nos in bñficijs dei mirari et laudare doceret. Unde Aug. Quia mirat dñs nobis mirandum esse signat q̄bus adhuc opus est sic mone ri: omnes enī tales motus cū de deo dicūt nō pturbati aīmi signa sunt: sed docentis mgrī. Cēturionis ergo dñs fidem dñs admirans pñter ((et)) collaudans ((sequentibus se dixit)) fidem eius approbando et in exemplū proponendo ((Non inueni tantam fidem)). i. tāte fidei signum uel fidei facilitatem. scilicet in credendo ((in israel)) idest in populo israhelitico scilicet huius temporis presentis. Inuenit eī in antiquis maiorem. ut abraham. ysaac. et iacob. et alijs pluribus patriarchis et prophetis q̄ fuerūt fidi nre picipiū. excipit atē semp beata uirgo. cū de meritis uel pñs fit mētio Nec tñ hoc uerbū xpī de oibus pñtib⁹ ē itelli gēdū q̄ excludunt illi q̄b⁹ loq̄bāt. s. apli sequētes cū. Hoc autē apparet fm cōmunē usū loquēdi ut si q̄s intrat domū aliquā cūz societātē. si nullū ibi inuenerit. dicit nō inueni aliquē i domo ista. in tali enim modo loquendi. non connumerat secum uenientes. et redditur locutio ueza pro pluribus absentibus. Uel secundum Chriſt. Si uolumus fidem huius preferre fidei apostolorum. sic intelligendum est secundum quod unum quodq̄ bonum hominis fm qualitatem illius laudatur. Rusticum enim dicere aliquid sapienter magnū est. quod de pho nō ē mirū. Sic et hic. Nō ei erat eq̄le iudeum credere et gētilē. Uel fm eūdē Chriſto. Intelligendū ē quantū ad originē credēdi. q̄ alij plurib⁹ signis uisus crediderunt: iste uero

nſto miraculo uiſo ſz tñ audito credidit. Ubi Hieronymus . De preſentib⁹ dicit nō inueni tā tam fidem in iſrl. nō de patriarchis ut pphetis niſi forte in cēturione fides gentium preponat iſraheli. Et Beda . Preſentibus ideo fides centurionis atēferetur . q̄ illi legis pphetarūq; monitis edocti erāt hic at nemine docēte ſponte credidit . Nec Beda . Mirabatur g⁹ iheſus d̄ fi de centurionis gentilis hominis et eam laudauit . ut ex iſtius laude erubeſcant et confundantur iſrahelites . et ideo tunc fidem gētium mirabatur . quam ultra fidem iudeorū creſcere uidebat . Nec ſolum fides gentiū eſt in centurione collaudata : ſed etiam prefigurata . Unde occasione accepta ex fide huius gentilis cōcludit et predicat dominus cōuerſionem et uocationem gentiliū . et ex oppoſito . ſ. infidelitate reprobationem iudeorum dicens . ((Amen)) . i. fideliter dico et predico uobis ((q̄)) ad exemplum iſtius in quo fides gentium prefiguratur ((mlti)) ſed non omnes . quia non omnes obediunt euangelio ((ab oriente et occidente)) ac etia ab aſtro et aquilone . i. ex omni parte mundi et ex omni genere gentiū ((uenient)) ad fidē et unitatem eccleſie . Unde ſecūdū Aug. Iſtis duabus partibus . ſ. oriente et occidente tot⁹ orbis designatur . Unde ſub typo eccleſie dictū fuit iacob dilataberis ad orientem et occidētē ad ſeptentrionem et meridiem . Moraliter ab oriente ueniunt qui ex cōſideratione pprie nature ul' natiuitatis humiliantur . uel qui pēitentiam agunt in ſua iuuentute . ab occidente qui ex memoria mōris cōuertuntur uel qui penitentiam agūt in ſua ſenectute . ab aſtro qui fauente pſperitate uacant opibus pietatis et inter pſpera ſeruant temperantia . ab aqlone q̄ neceſſitate uigente opungunt et inter aduerſa ſeruant patientiam de his enim omnibus aliq̄ ſaluabūt . ((Et recubent)) . i. feliciter requieſcent nō carnaliter iacentes . ſed ſpiritualiter pauſantes ((cū Abraham yſaac et iacob)) quorū fides imitati ſunt et cū alijs fidelibus et amicis meis ((in regno celorum)) et iuſtorum . ubi lux et gloria et longeuitas uite eterne et omne bonum Abraham yſaac et iacob ſpecialiter nominantur . q̄ iſtis principaliter facta eſt pmiſſio de terra pmiſſionis . per quā patria beatorū ſignificatur . ((Filij autem regni)) i. iudei in quibus regnabat deus uel filij regni uocatione non electione . promiſſione non cōſecutiōe ſua reputatione non re qui pro regno habendo facti fuerant ſed ſe indignos reddiderunt ((eiſciētur)) a facie et uiſione dei ((in tenebras exteriores)) quia in ſe habent interiores . Tenebre prime ſunt culpe alie autem ſunt gehenne . Nam ſecundum gregori . interiores tenebre ſunt cecitas mentis exteriores eterna nos damnatio nis . Ideo autem dicūt ibi eſſe tenebre exteriores . quia licet ibi ſit ignis tamen non lucet ad oſtendendum damnatis aliquid ad eorum

conſolationem . ſed ad eorum deſolationem . Unde Iſidorus ignis gehenne lucebit miſeris ad miſerie augmentum . ut uideant unde dolent . non ad cōſolationem ut uideant uñ gaudant ((Ubi erit ſletus)) oculorum ex fumo et calde ignis eo quod mors itrauit per fenestras quia non licet intueri quod non licet concupiſci ((et ſtridor dentium)) ex frigore quia hic gaudebant de edacitate uel ſletus ex anguſtia animi ſtridor ex indignantiſ affectu . eo quod ſero penituerunt de peccato . et in hoc oſtendit tormentorū magnitudo . ((Et dixit iſs cēturioni)) ſ. p̄ iſternūcios ſupradictos ((Uade)) i. ſecurus reuētaris ((et ſicut)) pfecte ((credidiſti)) ſic ((fiat tibi)) iſanatione ſerui tui . ut ſicut p̄ nūcios acceſſiſſe . ſic et p̄ nūcios reuerſ⁹ fuiſſe itelligat . Ubi Rabanus fidei merito oñdit ipetraſſe ſalutē ſuo ut fidei robur magis i eo accreſceret quo pſpiceret quecūq; uellet p̄ illā ipetraſſe ſe poſſe ((Et ſanatus ē puer)) uerbo xp̄i abſentis ((ex illa hora)) q̄ xps ptulit hoc uerbū fiat . quo et uerbo omnia creata ſunt ut fides centurionis uerificare et potētia xp̄i . quā centurio cōfeſ⁹ fuerat ex ope ſubſecuto pateret . dixerat enim centurio et cōfeſſus eſt dic uerbū et ſanabitur puer meus et chriſtus dixit et opere cōpleuit . Uñ Criſo . ubi uelocitatem admirare . ne que enim ſolum curate ſed inopinante et in momento temporis hoc facere uirtutem xp̄i oſtēdebat . In itinere autem uerbo ſanauit eum . ne putaretur ire corporaliter ob impotentia et non ob humilitatem . Dic conſiderandum ē quātum unicuiq; fides ualeat propria . quādo tantum ualuit aliena : nam ppter fidē cēturionis ſanitas puero ē reddita . Cōſidera etiā hic humilitatē dñi . q̄ ad ſeruū centurionis etiā n̄ rogatus ire patus fuit . ad filiū autē reguli ((d̄ q̄ iſra . dicit)) quaſi pompā refugiēs et rogatus ire noluit . excelsus . n. dñs huilia de ppe reſpicit et alta . i. ſupba alōge tēnit . In quo ſz gregoriū Superbia noſtra retunditur et icrepaſq; pſonas acceptādo i hoib⁹ . nō naturā qua ad imaginē di facti ſūt . ſz honores et diuitias uenerātur . ecce de celo uenit q̄ ſeruo occurre et terrā nō deſpicit . et tñ huiliari i terra cōtemnim⁹ q̄ de terra ſum⁹ . Quid vō apō deū milius : qd cē deſpectus p̄ſq; ſeruare honorē apud hoies et interni teſtis oculos nō timeat . Et ſm Ambro . ad reguli filiū noluit p̄gere . ne i reguli filio uidet magis diuitijs d̄tuliffe . hic ip̄e prexit . ne nideret in centurionis famulo additōem deſperxiſſe ſeruile . Ois em̄ ſeru⁹ et liber i xp̄o unū ſum⁹ . Dec . Ambro . In centurione fides gentiū pfigurāt . et p̄ eū primitie et electi de gentib⁹ d̄ ſignant . q̄ q̄ſi centenario milite ſtipati . uirtutū pfectiōe ſūt ſublimes . credētes in xp̄m et labores ad uerſionē aliorū . Uñ Remigius . p̄ cēturionē designant . q̄ primi ex gentib⁹ crediderūt . et pfecti i uirtutib⁹ fuerūt . Cēturio em̄ d̄ q̄ centū militib⁹ p̄ſt . Centenari⁹ autē nūer⁹ p̄

fectus est. Recte ergo cēturio p puero suo rogat. quia primitie gētium pro salute totius gētilitatis deo supplicauerunt. Et si opponitur d magis q̄ pmo domino crediderunt respondē dum q̄ centurio dicitur primitie gētium. quia prim⁹ credidit a nullo edoctus nisi a spiritusācto. magi uero tñ primi crediderūt edocti. tñ per liberos balaam ⁊ p noue stelle indicū. Ip̄sis autē gentibus corporalis xp̄i presentia nō ē exhibita. sed uerbuz fidei p apostolos eis misit ⁊ ab infidelitate sanauit. Moraliter p istū puerū centurionis significatur peccator ppter quatuor mala que peccator incurrit que dñgnātur in quatuor cōditionibus que de isto puero hic scribuntur. Primum malum peccatoris ē seruitus peccati. i. pñtas peccandi. unde dicitur de puero isto qd erat seruus. Unde Iohannes. Omnis qui facit peccatum seruus est pcc̄i ⁊ petrus a quo quis superatus ē. huius et suus est. Et Aug. Peccator est seruus tot domioꝝ quorū uitiorum. Peccatū autem cum homini dominatur. facit eum proum ad peccandum ut ex uno peccato ad aliud tendat. Peccatuz etiam ulterius deducit ad aliam seruitutez. s. diaboli. q̄r superbo est seruus luciferi. auarus est seruus māmonis. luxuriosus est seru⁹ asino dei. Secundum malum ē impotentia ad bene operandū q̄ significat per iacentem. Unde dicitur iste puer iacere in domo. iacentes enī nihil operantur uel operari pñt. Iacet autē peccator aliquando in igne iracūdie. aliq̄do in luto luxurie. aliquando in spinis auaritie. Et bene dicitur iacere quia nullum bonum meritōi um pōt opozari. Tertium malū est tremor ⁊ timor. quia sēper ē peccator i timore q̄ per paralysum designatur. ex qua sit dissolutio ⁊ tremor membrorū si enim dicat peccatori q̄ det elēo sinam aut male acquisita uel ablata restituat timer ne sibi dñficiat. Si dñ q̄ iniunet. timer ne esuriat. Si dñ q̄ cōfiteatur peccata sua. timer de uerecundia. Si dicitur q̄ faciat penitentiā ⁊ satisfactionem de peccatis. timer de afflictione ⁊ incōmodo corporis. Ecce quō iste paralyticus tremuit et ad sonituz folij pauescit. Quartum maluz est afflictio spiritus q̄ signatur per hoc q̄ de puero isto dicitur. q̄r male torq̄t. Et re uera ois pcc̄or male torquet in seipso ppter ymē dñcie q̄ sp̄ pungit ⁊ rodit. Unde Aug. Iussisti dñe ⁊ ita ē. ut pena sibi p̄ sit ois iordinat⁹ aimus. Un⁹ ⁊ Sapie. Sēper presumit seua. ⁊ p̄turbata cōscia. Ex alio etiā torquet peccatō dū anxius ē quō acq̄rat honores diuitias mūdi oblectamēta corporis. Torquet iter p̄spera p curā supflua. ⁊ iter aduersa p ipatiam. Itē male torquat qñ considerat turpitudinē uitiorum i q̄bus iacet. ⁊ penas ifernales q̄bus eternaliē subiacebit. nec tamen miser per pñiam resilit. Sed tñ talē qñq̄ curat dñs ueniendo ad eum suffragātib⁹ meritis sanctorum. Tu ergo si hēs aiām paralyticā ⁊ talia mala i te sentis. zoga.

⁊ mitte sanctos ut ad dñm intercedant p. te sic seniores p centurione. ⁊ clama ad dñm dicēs deuote cum eodem. Dñe puer meus iacet paralyticus in domo ⁊ male torquetur. ⁊ nō sum dignus ppter fragilitatē nature ppter feditatē culpe. ⁊ multiplicitatē misere ⁊ itres sub tectum meū tā angustū tā imundū tā ruinōsū. s. tñ dic uerbo ⁊ sanabit ad tuum iperū. Et q̄r istud uerbū centurionis tāte efficacitē fuit qd ut supradictuz est. dignum p̄stitit. ut in corde eius xp̄s hitaret. ⁊ ad recipiendū corpus xp̄i i sacramento eucharistie nullus ē dignus id quādo ad mēsā xp̄i accedimus ⁊ fragilitatē nram cōsideramus uerbis cēturionis edocti dicam⁹ singuli. Dñe n̄ sū dignus ut itres sub tectū meū nō sū dign⁹ ut corp⁹ ⁊ sāguinē tuū suscipiā. Ios meū ut uilz v̄tute v̄boꝝ istoz digni effici mereamur. Un⁹ origine. Nūc āt qñ sc̄i ⁊ acceptabiles ecclesiāz āristites sub tectū tuū itrat ibidē dñs p eos igredit⁹ ⁊ tu sic estimes qñ dñz suscipiēs et qñ corp⁹. et sāguinē dñi māducas ⁊ bibis tūc dñs sub tectū tuū itrat. ⁊ tu ḡ huius lians teipm dicas. Dñe nō sū dign⁹. ut itres sub tectū meū. Ubi enī indigne ingreditur ibi ad iudiciū ingredit⁹ accipiēt. Nec origenē Per istū etiam centurionē significat rō uel intellectus cuius seruus est apperitus sensituius. q̄ debet obedire rationi: sed ex corruptione nature est infirmus ad obediendum ei. propter quod homo per rationem cognoscēs hanc infirmitatem in suo appetitu sensitio. p se ⁊ p alios d̄z rogare deū. ut sanet seruū suū. ⁊ sic puer eius sanatur p dñm. Itē sicut ille cēturio dicebat nā ⁊ ego hō sū sub p̄ate cōstitutus. hñs sub me milites et dico huic uade et uadit. et alio ueni et uenit et seruo meo fac hoc et facit. sic ut dicit. Cassianus. perfecta mens que per centurionem intelligitur. sub dei potestate cōstituta oibus uiribus suis dñat. ⁊ h̄z p̄atē cogitatōes noxias depellendī. et i bonis cogitatōib⁹ imorādī. Tūc malis cogitatōib⁹ dicere possumus. abite ⁊ abscedent: bonis uero dicem⁹ uenite ⁊ ueniēt. seruo quoq̄ nro. i. corpori quod d̄z seruire sp̄ui ea que castitatis ⁊ continentie sunt similiter iniūgemus. et sine ulla d̄dictōe obtēpabit. omnēq̄ subiectōis spiritui exhibēs famulatum. Oratio

Omīe yhu xp̄e non sum dignus ut in tres sub tectum carnis mee. quia puer sensualitatis iacet paralyticus. dissolut⁹ morbo pcc̄i i domo corporis mei. ⁊ male torquetur occuparum motibus. sed ueni per gr̄e. istu fionē. ⁊ dic v̄bo ūtatis ut sanetur puer meus et resurgat a pcc̄is. Presta misericors de⁹ mihi misero sub p̄ate tue gratie cōstituto et habenti de tua gr̄a sub me uires ⁊ uirtutes naturales. ut ha beā p̄atē cogitatōes et motus noxios repellēdi. et i bonis imorādī. ac corpi ut sp̄ui seruiat imperādī. Amen.

De curatōe dēoniaci et focri Petri. Cap. xliij.

Ingrediebatur dominus ihesus in ciuitatem (carphanaum) q̄ i terpretatur ager seu uilla plebri dinis et pinguedinis et consolatio nis. et significat animam religiosi deuoti que debet esse ipinguate pinguedie triplici. scilicet caritatis deuotionis et contemplationis. Ad istam uillam descendit libenter christus et ob hoc efficitur uilla pulchritudinis et cōsolationis. De pulchritudine et consolatione huius uille. dicit Petrus rauennas. Juxta sententiā cordis mei si paradysus in hac uita presēti ē ul' i claustro uel in scolis ē quicquid enī est extra hec duo plenum est anxietate. inquietudine. amaritudine. formidine. sollicitudine et dolore. Hoc tamen q̄ dicit de scolis intellige de diuinis scripturis non de alijs uanis scientijs. Unde Hugo. Nihil in hac uita dulcius sentit̄ nihil auidius sumitur. nihil ita mentē ab amore mundi sepe rat. nihil sic aīc cōtra temptati ones roborat. nihil ita hominem excitat et ad iuuat ad oē opus bonum. et ad omne laborē sicut studium sacre scripture. ((Et statim fab bato)) quando plures cōcurrēbant et ab eo operibus feruilibus quiescēdo spiritualibus uacabant ingressus synagogam ubi legisperiti ad docendū. et cōis populus ad audiendum legis doctrinam ueniebāt ((docebat eos)). Maxime tali tempore et loco docebat xps quia erant cōgruentia doctrine eius. tūc enim plurimū ad synagogam fiebat cōuentus. Sic modo quilibet xpianus tenetur diebus dominicis uenire ad ecclesiam et audire ibi missam totam et integram. Et nota q̄ missa est aliquo modo d̄ lege nature diuina et euāgelica lex nature ul' qd̄ q̄ libet aliquo temporis spatio. uacet ad orādūz deūz. Lex scripture precipit sabbato uocandū ad orationem sed canones ordinauerunt ad istam oronem tempus misse. ubi deus et homo realiter cōiūctur. Ideo ut dicit glo. peccāt mō taliter. qui missam nō audiunt qz preceptū est nisi cogat necessitas. de alijs uero diebus nō ē preceptum sed cōsiliū. ((Et stupebant)) .i. admirabantur ((sup doctrinā eius)) tum quia legem et pphetas non didicerat. et tamen clarissime docebat. tum qz doctrinam suā diuinis operibus cōformabat. Unde subditur. ((Erat enim docens eos quasi potestates habens)) qz in ostensione signorū et uirtutis docebat. et qz p timore ueritatis non celabat. et non sicut scribe qui solum uerbis docebant. et ueritatem dicere timebant uel qz nō custodiebant. ideo dicere erubescāt. Unde Beda. Sermo doctoris in potestate sit cū ea que docet operat̄. Nam q̄ factis ipse sua dicta destruit cōtemnī. Uel iō in potestate erat docens eos. et nō sicut scribe. qz niam scribe. que per legem didicerant pcepta populis dabant. ipse uero quasi auctor. imple torque legis uel mutando uel augēdo que minus uidebantur libere sustinuit. Dec Beda.

Quia ergo xps doctrinā suā confirmabat per opera miraculosa. ceteri p̄dicatores. et doctores q̄ hoc nō p̄st debēt doctrinā suā cōfirmare p opa uirtuosa. et nō sicut scribe q̄ dicūt et non faciunt ac doctrinā suā uerborū iactātia affir mant et ostētāt. Unde statim potestas dñi ostēditur p factum cū subditur. ((Et erat i synagoga eorū)) forte adductus ad locū sanctū ut ibi liberaretur ((hō quidam hñs spiritum imundū)) .i. obsessus a demone ((exclamauit)) uoce magna ((dicens. Quid nobis et tibi nazarene? Uenisti aī t̄pā p̄dere nos)) .i. diminuerē et auferre nostrā potestatem nocēdi hominibus et torquerē nos. Quia enim diabolus inuidia motus d̄ salute hominūz torquetur. ideo de xpi doctrina que erat aīarum salus et medicīa dolebat et sic clamabat. Dñi Theophilus. Exire enim ab hoīe perditionē suā dicebat demonium. Immercordes enim existunt in homines. malum aliquod pati se estimantes cum homines non molestant ((Scio te quis sis)) id est ue hementer opinor. scilicet ((sanctus dei)). id est christus ad salutem hominum missus. Per pphēcias enim de christo dictas que determinauerant tempus et modum et locum. ueniēdi ipsius xpi. et per alias circūstantias sciebat ipsum esse christum in lege promissum. uerum tamen nesciebant ipsum esse deūz. nec per rēp rationem xpi in deserto diabolus potuit scire. de xpo utrum dei filius per naturam esset licz ad hunc finem tripliciter eum temptauerit. Si enim cognouissent demones ipsum esse d̄ um nunquam induxissent iudeos ad ipsūz crucifigendum. Unde apostolus. Si enim cognouissent nunquam dominum glorie crucifixissent. Ecce quante p̄uersitatis sunt multi homines qui in aduersitate sua deum blasphemant. cum tamen demones ipsum predicent. Ubi Beda. Non uoluntas ista confessio est q̄ p̄mū nō seq̄tur cōfiteudi s̄z necessitatis extorsio q̄ cogit inuitos. Et uelut si serui fugitiui p̄ multū t̄pā dñm uideant nihil aliud nisi de uerbis suspiciant sic et demones cernētes dñz i terzis repente uersari. ad iudicandos se uelisse credebant. presentia saluatoris tormenta sūt demonum Dec Beda. Dicitur autem demoni spiritus imundus ab effectu. quia facit imundum quem possidet. sicut dicitur spiritus surdus uel mutus: quia hominem surdum ul' mutum facit. Uel fm Christo. immundus dicit̄ propter impietatem ac elongatōem a deo. et qz oībus immūdis et prauis operatōib' se immiscet. Ipsū qz immūdū spiritū dominus licz uera de eo testificatē: iussit obmutescere ne ueris falsa misceret. et ne uideret̄ ab ipso testimoniū querere. maxime quia pharisei dicebant ipsū i beelzebub demonia eiicet. et ne uideret̄ utilitas crucis et passionis sue. In quo datur nobis dogma salutiferum ut demonibus q̄ mēdaces sunt et i ueritate nō steterūt nō credam' quā

tunc cumq; denūciēt ueritatē q̄ si aliquos sibi credentes inuenerunt. ueritati mendatiūz mīscēt z ueritatē in mendatiū cōuertunt. ac uera dicendo nituntur credentes i errorēz ydolatricē z peccata inducere. Per hoc autē q̄ x̄ps in crepauit demōem q̄ suā cōfitebatur potestātē z sanctitatēz ipōens ei silētiū docuit nos laudes turpiū fugere. Unde fm̄ Senecaz taz trīste z tam turbe nobis esse debet laudari a turpibus q̄ si laudemur obturpia. Et spiritus i mundus iussus exire ab homine piecit illum i mediū (z discerpēs eū) q̄tum ad afflictionēz (exiuit) inde et nihil ei nocuit q̄tuz ad muti latidē. ubi Hiero. Spiritus discerpēs hōiez exiit ab eo. Appropinquantē salute. appropinquat temptatio. Pharaō dimissus ab israhel persequitur israhel. Diabolus cōtempn⁹ surgit in scandala. Nec Hiero. Sic etiāz accidit spiritaliter. q̄ diabolus sepe i mediū piscit peccatum alicuius ad eius infamationē. z cum peccator uidet se cōsum. dimittit peccatum. cogitūq; diabolus ab eo exiit. Unde z i psal. Imple facies eorum ignominia et querent nomen tuum dñe. Uerecundia em̄ quam h̄z peccator de peccato est ualde utilis ad dimittendūz peccatū. Propter q̄ dicit. Seneca. q̄ nutriendus est pudor q̄ quādiū i animo durauerit aliquis erit bone spei locus. Per hoc autē q̄ discerpēs eum exiit ab ipso. intelligitur q̄ nullus liberat a diabolo nisi discerpatur p cōpactionē et cōtritionē salutarem. Et specialiter hoc de carnis uitio intelligitur q̄ uitium carnale non nisi carnis afflictione curatur. ut per q̄ quis peccat. Per hec et torqueatur. ((Et fact⁹ est sicut mortuus. ita ut multi dicerēt q̄ mortuus est)). Unde Greg. Uelut mortuus quippe ostenditur q̄ a maligni spirit⁹ potēstate liberatur. quia quisquis iam terrena desyderia subijcit uitam in se carnalis cōuersatōis extinguit z mūdo mortu⁹ apparet q̄ possessore prauo qui per imunda desyderia se agitabat carz. Quem multi mortuum dicūt quia spiritaliter uiuere nesciunt. eum qui carnalia bona n̄ seq̄ extinctum funditus arbitrantur. Nec grego. Si ergo a maligno liberatus est mortuus seq̄tur q̄ qui non ē mūdo mortuus non est a maligno liberatus quod est uerbum terribile mūdum diligentibus. Ihesus autē tenens manū eius leuauit eū et surrexit. ipse enim pstratis manū auxilij porrigit ip̄e elisos eligit. Ubi Ambz. Mistic at q̄ i synagoga hēbat spiritū i munduz populus ē iudeorum q̄ inodatus diaboli laqueis simulatā corporis mūditiā iterioz mētis surdibus iquinabat. Et bene spm̄ i mūdū habebat quia spm̄ sanctū amiserat. In troierat enim diabolus uñ x̄ps exierat. Ubi z theophilus. Sciendū ē ē q̄ multi nunc dmonia hñt. oēs. s. qui demoniorū desyderia iplent. Ut furiosi habent demonium ire z sic de ceteris. Sed dominus i synagogam uenit cū mēs

hominis fuerit cōgregata. et tunc dicit demoni inhabitanti obmuresce et statim egreditur ab eo ((Et prius egrediens)) dñs ((de synagoga)) scz post predicationē z eius confirmatōēz p demonis expulsionem ((itrouit i domū petri)) ut ibi refectionē acciperet post laborē. Saluator enim noster cū corpus passibile ad n̄az accipisset salutem aliquando delinabat ad loca familiarium sibi et deuotorum. ad quietēz habendam post laborem. et fatigationem. et isto modo uenit ad Petri domum seu hospitium. Unde Cirillus. Aspicere autem quomō manet penes uirum inopem christus qui spontaneam paupertatem pro nobis passus est. ut discamus cum paupib⁹ cōsari. nec sp̄ne d̄p̄s et pauperes. Uñ et Cri. Et nimirum excogita quales erant domus piscatorūz horū. s. tamē nō dedignatus ē sub uiliā tuguria piscatorum intrare exadiens per oīa hūanum cōculcāz tumorem. Et iterum ppter hoc nunq̄ itrauit in domum p̄claram x̄ps. sed i domuz publicuz z principis publicanorum et piscatoris. palatia dimittens. et eos qui mollia indunt uestimenta. Si itaque eum uis et tu uocāz. orna domum tuam elemosinis. orationibus. supplicationibus. uigilijs. Nullus itaque uerecunde tur domum uilem habens. si hec habuerit oportoria. Nullus dies magnum sapiat. domum habens preciosam: sed uerecūdetur magis. et hanc zeletur illam dimittens. ut et hic x̄ps suscipiat. et illic eternis paciatur tabernaculis. hec Crisostomus. Hic quidez dicunt quod licet. Petrus fuerit de bethsaida tamē ratione uxoris habebat domū in capernaum. Sed contra hoc uidetur quod. Marcus dicit. uenit in domum. Symonis. et Andree. Ideo dicēdum fm̄ Stephanū. q̄ dom⁹ petri non dicitur possessiue. sed ad quā declinare cōsueuit causa uendendi pisces. et hac etiam familiaritate uxorem duxit de domo illa que etiam dicitur domus Andree. propter inseparabilitatem illorūz in piscium negociatōne. Et mox discipulis petentibus pro focru Petri. id est matre uxoris eius febricitante ((stans dominus super illā imperauit febrī)) ut cessaret uel recederet. ((et apprehensa manu leuauit eam: que statim)) et subito ((liberata est)) ita ut continuo ((surgens)) ministrauerit ei et discipulis suis: uires quas accepit. quasi gratias agendo in obsequium sui exercens saluatoris non remanente ut solet molestia egritudinis. Quod non nisi diuina uirtute potuit fieri. Natura enim non operatur in instanti. Et ideo hoc proprium est medici celestis: sed secus est in alijs: licet enim uirtute possit homo a febribus curari. non tamen in instanti: ac ita subito et perfecte. quod possit statī opa cōsueua facere sicut hic dicitur factū ēē. ex quo ostendit cū curatio miraculosa addiscipulorum confirmationem in fide.

Uñ Beda. Naturale ē feblicitatibus incipiente sanitate lacescere. et egrotatōis sēte molestiam. Uēp sanitas q̄ dñi cōfertur impio. si mal tota redit. Nō soluz ipsa redit: sed et tāto robore comitante. ut eis otinuo qui se adiuuerant ministrare sufficiat. Et iuxta leges tropologie. membra q̄ seruierāt immunditie ad iniquitatem. ut fructificarent mortui. seruiant iusticie in uitam eternam. Uñ et Lixillus. Et nos suscipiam⁹. Cum enim uisitauerit nos et portamus eum in mente et corde. tunc enormium uoluptatum estum extinguet. et incolumes faciet ut ministrem⁹ ei. hoc ē eius bene placita pagam⁹. Moraliter aut p hoc dāi intel ligi q̄ ante curatōem a pccō. nō est gratuz seruicium impensum deo: sed penitens pccito curatus ē a febre pccī: taz cito debet se occupare. et totaliter mancipari seruitio dei. fm illud apli. Sicut exhibuistis membra uestra seruire immunditie et iniquitati ad iniquitatem. ita nō exhibite mēbra uestra seruire iusticie i sanctificationē. Si ḡ anima tua febre uitiorum est capta. sanctos i adiutoriu tuū inuoca. ut eorū rogatu grā dei curet te. q̄ possit ei et sctis suis gratā seruitutē exhibere. In hoc ē q̄ discipuli rogauerūt p illa. dāi nobis exemplū orādi p infirmis et necessitate aliena. fm Bedaz. mistic domus Petri ē ecclia. de circūcisione eius aplatui omīssa. socrus ē synagoga. q̄ quodāmodo mīr est ecclie Petro cōmisse i cura et custodia. Hec synagoga feblicitat: qz inuidia estibus laborat. psequēs eccliam cuius manū dñs tangit qñ carnalia eius opera in spiritua lem intellectū et usum conuertit. et sic erecta ministrat in spū. Moraliter at socrus petri feblicitans ē caro cōcupiscēs. cum em homo calore cōcupiscētie laborat. quasi febrib⁹ estuat: q̄ pōt esse tripliciter iuxta illud. Iohānis Omne q̄ est i mundo. aut ē cōcupiscētia carnis. aut cōcupiscētia oculor. aut superbia uite. et sic triplicē habem⁹ febriē. Quedam enim est ex corruptione in spiritibus. Alia ex corruptione i humoribus. Tertia ex corruptione in mēbris. et i omnib⁹ est calor inordinatus sup grediēs nature cursus. Primā facit superbia. Secundam luxuria. Terciam auaritia. Ad hanc ueniēs Jhs uidet p gratiā illuminatē impat per gratiam iustificatē. tangit manum p gratiam adiuuatē. et sic dimittit febris i contritione. surgit sana i cōfessione. ministrat i satisfac tione. Moraliter et dicitur stans super illam qz nullū spiritualiter sanat. nisi eum q̄ sub eo est. s. p timorē salubriter humiliatē. Ubi Beda. Si uiz a demonio liberatū moralit̄ aīmū ab imunda cogitatione purgatum dixerimus cōsequēter femia febribus tēta. sed ad imperium dñi curata. carnē oñdit a cōcupiscētie sue feruore p continentie pcepta frenatam. Omīrifi amaritudo et ira et indignatio et clamor et blasphemia spiritus furor est imundi. fornicā

tionē uero imūditiam. libidinem cōcupiscen tiam malā et auaritiam q̄ est simulachroz seruitus. febriē illecebrose carnis itellige. B̄ Beda. Potest etiam p socrum Petri q̄ mulier erat: sensualitas que ab Augusti. nō mulier uocatur significari. p xpm̄ autē q̄ est imago patris ratio fm quam hō factus ē ad imaginem dei. Jgī moraliter socrus Petri sanat. cū sensualitas q̄ calore cōcupiscētie feblicitas iacet: p rōem ad debitum ordinem moralit̄ uirtutis reuocatur. Ideo subditur. et ministrabat eis qz sensualitas reformatā uirtute morali ministrat et seruit rōi. Et tūc hō pccm q̄ ante cū in eo esset. nō nouerat: incipit agnoscere p quā ab eo exiuerit. Uñ Cris. Si uis dicei peccati fetorē excogita id post quam factū ē. cum desyderio ereptus fueris. cum non adhuc molestat ignis. et tunc uidebis quid est peccatum. Nota etiam de quatuor infirmitatib⁹ premis sis. quod spiritualiter per lepram potest intel ligi culpa originalis. per paralyfim culpa actualis in omittendo. per febrem actualis in cōmittendo per uexationem demoniacam culpa erroris. Deinde ponuntur ad confirmationem legis euangelice multa miracula in generali. qz audito hoc miraclo et uesp̄e facto. cum sol occidisset et ad occasum uenisset ((oēs q̄)) i illa ciuitate ((habebant infirmos nari is languoribus detētos et a demonijs uexatos ducebāt illos ad ihm)) et obtulerūt ei ut curaret eos. qz tunc ad hoc poterant uacare. Unde dicit. Theophilus q̄ ita tarde aduxerunt eum ad xpm̄. qz illa dies erat dies sabbati et cedebant curationes nō esse licitas durante die sabbati. que finiebatur in uesp̄e illius diei. et ideo expectabant occasum ut curandos ad ihm adducerent. ((At ipse singulis manus inponens curabat omnes)) nullius enī morboz horrebat. qd est cōtra medicos superbos et indignāis nature qui pauperes et miseros dedignant uisitare et tangere. Et eiebat spiritus imundos uerbo. in signum qz uerbū xpi deno te auditum fugat demonem de corde peccatorum. Licet at posset etiam omnes curare solo uerbo. tamen quandoqz apposuit manus: qz humanitas xpi erat quasi organum seu instrumentum diuinitatis ipsius in miraculis faciēdis. Et ideo sicut artifex mediante instrumento operatur. sic uirt⁹ diuina i xpo p appli catōnem hūanitatis aliqua faciebat: ut eā cōiunctam deitati declararet. Miracula quidē xpi ad duo ordinabant. s. ad manifestationē diuinitatis sue. et ad cōfirmationē sue doctrine p quam homines ad fidem inducebāt Unde et ad tactū man⁹ eius sanabant infirmi cura bantur leprosi. illumiabant cecī. et ad uocē ei⁹ suscitabant mortui et eiciebātur spūs imundi Per hoc at qz uesp̄e facto obtulerunt sibi infirmos et demoniacos. significatur quōd hora mundi uesp̄etina xps uenit demones eiecere

et infirmitates hominum curare. et per occa-
sum sol significatur quod passio sua. in qua sol iu-
stitie occidit. futura erat medicina omni spirituali
infirmitatis. Unde secundum Bedam. mystice sol occu-
bitus passionem mortis illius significat. quod di-
xit quod tu sum in mundo lux sum mundi. et sole oc-
cidere plures quam ante demoniaci et egroti sanan-
tur. quod quod temporaliter in carne uiuens. paucos iu-
deorum docuit. omnibus per orbem gentibus. fidei sa-
lutisq; dona transmittit. Moraliter uero occa-
sus solis potest dici casus mundane prosperitatis.
post quem multi sanantur: quod lucente sole prosperi-
tatis grauius infirmantur. Considera quod paucis
uerbis multa hic miracula comprehenduntur quod ex-
presse fortassis incredibilia uiderentur. Unde Crisostomus.
Tu autem intende. quantam multitudinem curatam
transcurrunt euangeliste. non unumquemque cura-
tum dicentes nobis et enarrantes. sed uno uerbo pe-
lagus ineffabile miraculorum superuenientes. ut non
rursus magnitudo miraculi incredulitatem in-
mitat. si tantam plebem. et uarias egritudines
in uno temporis momento soluit et emendauit. De-
cristus. ((Exhibant autem demonia a multis cla-
mantia et dicentia: quia tu es filius dei. Et incre-
pans non sinebat ea loqui. quia sciebant)) per uehemen-
tem coniecturam ((ipsum esse christum)) non tamen per scie-
ceritudinem. Unde Beda. Demonia filium
dei confitebantur et sciebant ipsum esse christum.
Quia cum ieiunio fatigatum eum diabolus
uideret. uerum non hominem intellexit sed quia tempta-
do non preualuit. utrum filius dei esset dubitabat.
Nunc autem per signorum potentiam. uel intellexit
uel potius suspicatus est esse filium dei. sed se
morte illius non preuidit esse dandum. uere enim
de hoc misterio a seculis abscondito dicit apo-
stolus. quod nemo principium huius seculi cognouit.
si enim cognouissent nunquam dominum glorie
crucifixissent. De Beda. ideo autem non sinebat
ea loqui ne homines audientes demones predica-
re mundo ueritatem deinceps acqrescerent sibi
predicanti falsitatem. Unde glo. Ideo prohibet loqui
ne dum aliquis audit demonem uera predicantem
postea sequatur errantem. Improbis ei magis
uera falsis permiscet ut sub specie ueritatis. fal-
sitis testimonium obtegat. De hoc habes
et alias causas. prime supra de spiritu imundo dic-
tas. ((Facta autem die)) et ualde diluculo. ((egres-
sus ihesus)) de capharnaum ((ibat in desertum locum
)) ut applausum populi fugeret. et ibi secretius
oraret. In hoc datus exemplum quod predicator et
mirabilium diuinorum operator. debet uanam gloriam
et ostentationem fugere et ad solitudinem conser-
uationis ac secretum orationis per laborem predi-
cationis redire. ut deo gratias agat de pro-
fectu preterito. et se disponat pro futuro. ut sibi
hauriat quod postea populo effundat. Et secundum theophylactum.
omni dicit nobis quod deo datus attribui. si ali-
quid boni facimus. et ei debemus dicere. quoniam
omne optimum desuper est descendens a te. In des-
censu ergo christus orat. non quod ipse oratione indigeat: sed ut

nobis bone exemplificationis. operationis. exempli
et forma fieret. et ut nos tumultuum fugere et cu-
ram mundi uitare. ac secretum mentis querere doce-
ret. cum enim orare uel ei filiter loqui affectamur.
((Et turbe requirebant eum)) scilicet per fidem. et uene-
runt usque ad ipsum per spem ((et detinebant illum))
per caritatem ((ne discederet ab eis)) ut perfectius
consequerentur maiorem. ubi Crisostomus. Sacerdos autem
eos suscipiebat. sed et uoluit eos dimittere ut
et reliqui doctrine eius participes esset. et ideo se-
quitur ((quibus ait. quia et alii ciuitatibus oportet
me euangelizare regnum dei)). id est. qualiter pueni-
tur ad regnum dei: quia per penam que est uia ad
pueniendi. Ubi Theophilus. Transiit enim ad
alios magis indigentes doctrina. quia non conuenit
in uno loco doctrinam concludere. sed ubique ra-
dios eius extendere. Ubi et Crisostomus. Simul et con-
sidera quod poterat in eodem loco manendo omnes
attrahere ad se. Non tamen illud fecit. probans nobis
exemplum. ut perambulemus et requiramus
pereuntes. sicut pastor perditam. et medicus acce-
dit ad infirmum. una enim anima recuperata. po-
terit aliquis mille delicta abolere. h. Crisostomus. Oportet.

Omne ihesu christe remoue et eisce spiritum
d imundum a me: ne aliquo modo me ualeat
maculare. uel in maculis detinere. ut non
et appaream modo mortui. cum a possessore prauo
qui per imunda desideria nos agitatur fuero libe-
ratus. Peto et dominus te medicum animarum: ut me
curare digneris a febre uitiorum. quatenus sur-
gens ab eis ualeam tibi ministrare. et gratiam serui-
tutis exhibere. Tu et dominus cura me. et omnes uariis
aie detentos languoribus. ut a peccatis sani et incolu-
mes facti. tibi ministremus et beneplacita tua per-
agamus. Amen.

De suscitacione filij uidue. Lapi. .xlviij.

((Deinceps ibat ihesus)) cum discipulis
e et turba copiosa qui eum sequebantur.
nouitate operum. suauitate doctrine.
et ex sanctitatis eius deuotione ((in ci-
uitate)) galilee ((quod uocatur Naim)). Secundo
miliario a monte thabor. est ciuitas naim. et su-
pra naim mons endor. ad cuius radicem fuit
torrens cyson. An huius ciuitatis portas ubi
erat maior concursus populi. obuiavit dominus mul-
titudini hominum efferentium. id est. extra portam de
functum filium unicum uidue ad sepeliendum. quia an-
tiquitus loca sepulture erant extra ciuitates
et hominum habitationes. nec cadaveribus ifice-
rentur loca et homines. Hoc autem sic factum est
ut euidentius esset miraculum coram multis fac-
tum. et multi essent testes tanti miraculi. et quia
uocabatur ad pietatis opus. plequendo funus et
consolando uiduam et orbatam matrem. meruerunt
ipsum uidere miraculum. ubi Gregorius. nicenus. eru-
ne mole breuius uerbis explicuit. Mater ui-
dua erat quam non sperabat ulterius filios procreare

non habebat in quem dirigeret aspectum uice de functi. quia unicus erat hunc solum lactauerat. hic solus aderat alacritatis causa in domo. quicquid mater dulce ac pretiosum. hic solus extiterat. unde et Lirillus. Misericordia passio et ad fletum et ad lachrymas potens prouocare. (Quia cum uidisset dominus) sic tristem et afflictam (misericordia) ac pietate (motus) secundum quod homo super ea. tum quia uidua erat. tum quia non habebat alium filium. a quo in se nequitie sustentari posset. quod ab ipso (dixit illi) uerbo consolatorio et dulci. (Noli flere) quasi diceret. cito consolata eris. desiste quasi mortuum flere: quem mox uiuunt. resurgere uidebis. Merentium consolator deus. illorum maxime lachrymas intuetur: qui aliorum miseras et peccata desident. Secundum Bedam. dominus misericordia motus est. ut nobis exemplum imitande pietatis ostenderet. unde et Lirius. Subiens quod cessare a lachrymis: quod consolari mestos. monet nos de presentibus defunctis consolationem recipere. resurrectionem sperantes. Pagani et gentiles. cum habent plangendi defunctos. quia resurrectionem nesciunt: sed christiani eam credunt. et ideo cum plangendi non habent (Et accessit et tetigit oculum) i. feretrum. ut effectus salutis tactu corporis sui deueniret. et ostenderet quod corpus suum deitati unitum: erat instrumentum deitatis in miraculis faciendis. Oculum diminutiuum est mortui locus in quo iacet. Cui ei uiuenti magna pallatia et ample domus non sufficiebant per locum. ei mortui primum spatium sufficit per loculum. Unde mortuo Alexandro dixit quidam philosophus. Quod totus mundus non capiebat. hodie parua continet archa. (Di autem quod portabatur: steterunt) nec intra pergere ausi sunt. (Et ait. Adolesces surge) et sic enim secundum quod deus suscitauit. (et resedit quod erat mortuum) quia surgens sedet in loculo in quo iacuerat prius (et cepit loqui) ut manifeste appareret. quod erat uere et non appareret resuscitatus. et forte uerba ipsius fuerunt gratiarum actiones (et dedit illum matri sue) quia non suo merito: sed matris resurrexerat. ut quod de ipso tristis fuerat in ipso consolaretur. Omnes autem inuasit timor. ex stupore tanti miraculi. quod timor non fuit alicuius mali: sed reuerentie de potentia et bonitate (Et magnificabant). i. laudabant deum et magnam predicabant: quia quanto grauior est casus tanto pietas erigetur et gratior. et spes salutis penitentibus est certior. et dicebant (Quia propheta magnus). i. in lege et prophetis promissus (Insuper et nobis) imo plus quam propheta (et quia dominus uisitauit plebem suam) mittendo eis saluatorem ut eos redimeret: sicut medicus uisitat infirmum ut eum sanat. Distice iste defunctus est homo per peccatum mortale mortuum. Eius mater est ecclesia que est uniuersitas creditum: et cuius filii sunt credentes singuli. peccator autem dicitur filius unicus matris sue. scilicet ecclesie: quia quilibet ita desit. quando in peccatum cadit sic mater unicum filium quando decedit. ecclesia quoque dicitur uidua. quia sponsi sui morte redempta. uel quia

nunc quando peregrinat a domino. est ab amplexibus sponsi sui priuata. de qua uidua dicitur in psalmo. uide uiam eius benedicere benedicam. Effertur defunctus cum sensus interior exiit in opus. Quatuor portitores huius defuncti sunt quatuor affectus cordis nostri. scilicet gaudium. et tristitia. spes. et timor. Ista enim quatuor portant mortuum per abusum. de quibus dicit Bernardus. Amant quod non decet. timent quod non oportet. dolent uane. et gaudent uanius. Uel isti quatuor portitores sunt amor peccati. timor peccati. spes emende. et presumptio dei misericordia. Uel quatuor portitores sunt quatuor que animam in peccato perseuerare faciunt. scilicet fiducia longioris uite que tamen hominem sepe decipit. confidens ratio culpe aliene qua homo correctionem propter am deuitat. stulta spes penitendi in futuro. et fiducia dei uenia quam homo concipit ex magna dei misericordia. impunitas peccatoris. que redditur ad peccata magis periculosius. Sunt etiam intelligi isti portitores carnalia desideria. uel adulatorum et benedictum blademum. uel platorum mercedum uerba ungentia non pungentia. et quicquid uerbo uel facto fouens hominem in peccato. Porta per quam effertur seu egreditur mortuum est aliquid de quinque corporis sensibus peccati manifestatius. Nam qui uidet uel audit uel loquitur quod non licet. mortuum extrahit per portam uisus uel auditus uel oris. et sic suo modo de alijs. et ideo custodie ad istas portas sunt adhibende. Unde Beda. Portam ciuitatis qua defunctus efferebatur: puto aliquem de sensibus esse concupiscentiam. Qui enim seminat in se fructus discordias. qui iniquitatem in excelsum loquitur. per oris portam extrahitur mortuus. Qui uideret mulierem ad concupiscentiam eam per oculorum portam sue mortis inditia perfert. Qui fabulatur ociosis obsecris uel carminibus uel detractionibus animam libenter aperit hanc anime sue portam mortis efficit. Leterosque qui non seruat sensus mortis sibi se reddit additum. Hic Beda. loculus est conscientia peccatoris. in quo tanquam in lecto male conscientie re quiescit. Talis autem mortuum per peccatum mortale suscitatur a deo. per preces ecclesie. Sed quomodo resuscitatur in figura hic. docet. Sicut enim tria sunt signa mortis spiritualis. sic tria sunt signa resuscitationis spiritualis. Signum mortis spiritualis. accipitur secundum signum mortis corporalis. Signum autem mortis corporalis triplex. est. Primum est carentia operationis. sic carentia ad bonum operandum est signum mortis spiritualis. Unde in Exodo. fiant immobiles quasi lapis. Secundum est carentia sensus quando percipit et non sentit sic quando homo non sentit percussiones et ammonitiones spirituales. signum est quod ipse spiritualiter est mortuus. Unde in puerbis. Verberauerunt me: sed non dolui. traxerunt me et non sensi. Tertium est rigor. sic homo quando habet cor ita rigidum quod flecti non potest per passionem ad primum. nec per obedientiam ad deum. si gnum est mortis spiritualis. Unde in libro Regum dicitur. quod manus hieroboam quam extendit

de altari exaruit. Sic g̃ tria sunt signa mortis spūalis. Bene quippe operari tollit superbia. sensum aufert luxuria. et rigorē facit auaritia. Et ecōtra sunt tria signa resuscitaciōis spūalis que tangunt in hoc q̃ resedit et cepit loqui. et dedit illū m̃ri sue. Per b̃ q̃ dicit. resedit: intelligit contritio. i. contritione em̃ homo residet et resedit a p̃cto p̃ hoc q̃ dicit. cepit loqui: intelligit cōfessio. in qua homo loquit se accusando. per hoc q̃ d̃r: dedit eum m̃ri sue. intelligit satisfactio. p̃ hoc em̃ q̃ homo absoluit et iniūgitur ei satisfactio: restituit m̃ri sue. i. eccl̃ie et cōmunioni fidelīū p̃ spūalem incorporationē. q̃ quidem satisfactio fit p̃ tria. s. p̃ orationē. ieiunium. et elemosinā. Sed modus iste resuscitaciōis intelligit cum dic̃. accessit et tetigit loculum. Ad mortuū spūaliē saluator accedit et appropinquat cū aliquam grām puenientē ul' d̃ fideriū pprie salutis ei donat. Loculū tangit. q̃n̄ sciam et cor dux p̃coris ad p̃iam emollit. et p̃corē ad sui cognitionē reducit. et tūc mortuus a p̃cto resurgit. Et sciendū q̃ spiritus sanctus p̃ctm p̃ mortem uoluit designari ad ostendendū quantum p̃ctm sit fugiendū et q̃ tum d̃ eo sit dolēdum q̃n̄ ē cōmissum. P̃ctm fugiendū ē ut mors. et de eo dolendū ē tanq̃ de morte. Sic dolere d̃z q̃ amicum suū i p̃cto mortali uidet. ac si eum mortuū uideret. imo etiam eū plus dolere d̃z. Et q̃ sic mortu' iste figurat p̃corē. sic eius suscitaciō figurat peccatoris cōuersionem. ideo sic multum timendū est p̃ctm. et multum dolēdum d̃ eo cōmisso: sic multū desyderanda ē p̃coris cōuersio et m̃tū gaudēdum d̃ ip̃a iam facta. Obsecro ergo o p̃cor dominū ut resuscitet te a morte peccati. et restituat te sc̃e eccl̃ie sue. in laudē et gloriā nominis sui. et (ut ait Ambro) si graue p̃ctz est q̃ p̃nie tue lachrymis ip̃e lauare n̄ possis. flet p̃ te m̃r eccl̃ia: q̃ p̃ singulis tanquam pro uicis filijs uidua m̃r interuenit. Compatitur quodā modo spiritali dolore nature. cū suos liberos leralibus uicijs ad mortē cernit urgeri. Uiscera em̃ sumus de uiscerib' eius. Unde et Aug. De iuvene illo resuscitato gauisa ē m̃r uidua: d̃ hominibus in spū quotidie suscitatis gaudet m̃r eccl̃ia. Ille q̃dē mortu' erat corpe. illi at̃ mente. Moraliter tres mortuos x̃ps suscitauit. puellā in domo clausam. i. mortuū p̃ consensum delectationis prauē. in cogitatōe seu uolūtate adhuc tectū. Iuuenem in porta. i. mortuū p̃ actū p̃cti. i. uerbo nūc l' opef Lazari in sepulchro. i. mortuū lapide mole cōsuetudinis peccadi p̃ssum. male clentē et alios fama corruptentē. Omnes istos suscitāt et sanat d̃ns. cū ad ip̃m redeūt ueraciter penitēdo. Et tanto lenius resuscitāt q̃s p̃ gratiam quāto minus mortificat' ē per culpam. Unde d̃ns puellā coraz paucis d̃ facili suscitāt. puelle dicēs (surge) Iuuenem coram pluribus et quasi difficiliter tāgens feretrum et dicēs (a

dolescēs tibi dico: surge) Lazari difficiliter. q̃ cū lachrymis. cum fremitu. cum sui perturbatione. cū magna uoce dicēs (Lazare ueni foras) et quasi cum auxilio et testimonio p̃sentū dicēs (soluite et sinite abi) n̄ q̃ d̃no tā facilis non fuerit resuscitatio lazari sicut puelle: cuz (ut ait Aug.) nemo tam facile excitat i lecto. quam x̃ps in sepulchro. sed d̃ni facta aliarū rerum sunt exempla. longa em̃ cōsuetudine p̃sus. uix et quasi cum labore suscitāt. Qui autem scitē d̃m cogit lachrymari et eiulare. et ideo licet omne p̃ctm maxime tamē peccandi cōsuetudinem fugere debemus: q̃ hic sanatur difficiliter. Unde Ambro. Omne peccatū cōsuetudine uilescit. et fit homini quasi nullū sit. Sic et econuerso. omnis uirtus bona cōsuetudine fit grata et facilis. q̃ nihil d̃r assuesci sic uel sic. Triplex ē ergo mors culpe designata i predictoz triū morte. scilicet peccatum cordis. peccatum operis. et peccatum cōsuetudinis. In suscitacione uero hoz trium mortuoz ostēsum ē. q̃ saluator potestatem habet super triplicē mortē. s. nature. culpe. et gehenne. super triplicē uitam. s. nature. gr̃e. et glorie. Quartū mortuū insinuāte discipulo audiuit. sed ad eū ire noluit. i. ad mortuū in obstinatōe uel d̃speratione seu praua p̃cti excusatōe. de quo dixit (dimitte mortuos sepeli mortuos suos) hec igit̃ audiētes. q̃ stant non p̃sumant. sed cauti sint ne cadant. et q̃ ceciderunt nō desperent. s̃ solliciti sint ut resurgant. Un̄ aug. Hec ergo carissimi audiuim' ut q̃ uiuūt uiuāt. q̃ mortui s̃: reuiuiscāt. Siue adhuc p̃ctm in corde cōceptū. n̄ p̃cessit i factum peniteat. corrigatur cogitatio. resurgat mortu' intra domū conscientie. siue iam q̃ excogitauit: admisit. nec sic desperet. Non surrexit mortu' intus. surgat elatus. peniteat facti de proximo reuiuiscat. nō eat in pfunda sepulture. non accipiat desuper cōsuetudinis molē. Sed forte iam illi loquor. q̃ iam duro sui moris lapide p̃mit. q̃ iā urget cōsuetudis pondere. q̃ iam quadriduan' putet. Nec ip̃e desperet. pfundus mortuus ē: sed altius ē x̃pus. agunt etiā tales penitentiā. Neq̃ enim lazaro resuscitato post q̃driduū ullus putor i uiuente remanserat. Ergo qui uiuunt uiuāt. q̃ autem mortui sunt in quacūq̃ harum triū morte se inuenerit: penitentiā agunt accelerent. iam resurgant. Unde Cris. Ne audeamus. q̃ stamus. sed dicamus nobis ip̃is. Qui estimat se stare uideat ne cadat. ne desperem' si cecidim'. sed dicam' nobis. nūquid q̃ cadit n̄ resurgat. etenim m̃lti i ip̃m celi uerticē ascendētes. et oēm paciētiā demonstrātes parū lapsi s̃. et ad ip̃m uenerūt malicie barat. Alij at̃ rursus ad celū inde ascenderūt. et a scena et scurrilitate ad āgelicam sunt trāslati urbanitatē: et tantam ostēderunt uirtutem. ut demones abegerint et multa signa alia opati fuerit. Et hoz q̃dem plene sunt scripture et plena uita exēplis

nobis. Quemadmodum enim medici difficiliores egritudinum eligentes libris inscribunt. et huius emendationis methodum. id est doctrinam docent. ut in maioribus exercitati facile minora saperent: ita utique et deus magna peccatorum in medium adduxit. ut quod parua deliquerunt. per illa facilem horum emendationem inueniant. Si enim maiora habuerunt sanationem. multo magis minora. Igitur armemus nosmetipsos bonis operationibus. et si aduenerit aliquod delictum abluamur ut digni efficiamur in gloriam dei. uiuentes presentem uitam futura frui uita. Dec crisostomus. considera hic uiduam de morte filii flentem et ita tu omnibus postpositis de morte anime tue luge et lachrymare. ut merearis ab ipsa morte anime per tactum diuine miserationis resuscitari. Absine a risu et cachinno. cogitans quod de cunctis actibus tuis redditurus es rationem in iudicio. Unde Crisostomus. Nihil quippe ita conglutinat deo ut lachryme ille quas et peccati dolor et amor uirtutis effundit. siue propria peccata quod siue etiam lamenteretur aliena. Cuius etenim rei gratiam in cachinum laxaris ac diffusis. quod tantorum sponte factus es causa meritorum. ante terribile illud christi statum tribunal. et summa cum examinatione responde per cunctis actibus redditurus. Dec Crisostomus. Valde autem periculosum est quod peccator in sordibus peccatorum et in morte anime iacet. non curans se per penitentiam purgare et resurgere. Si enim linguis hominum loquaris et angelorum. et si tot per tuam doctrinam conuerteres homines quot fuerunt homines ab initio mundi uel quot sunt stelle celi. et teipsum per penitentiam non mundaueris: factus es uelut es sonans aut cibalum tinniens. capana enim ad utilitatem hominum seruans pulsando seipsam consumit. Et si habueris omnem scientiam. et si per tuam scientiam et tuis discretis consiliis. omnes reges mundi uel principes. imo totus mundus pacifice dirigerentur. et teipsum per penitentiam non correxeris: nihil proficies. Et si habueris omnem fidem ita quod trabas ad fidem omnes iudeos. hereticos et paganos. et si in peccato mortali es. nihil tibi proderit ad uite eterne salutem. Item si mille claustra faceres. et mille hospitalia manu propria edificares. et in illis omnes mundi pauperes bonis tuis pasceres: quam diu in peccato mortali persistis in statu saluandorum non es. Item si corpus tuum ad cremandum dares ut Laurentius. ad excoziandum ut Bartholomeus. si crucifigeris ut christus. et sic cum unico peccato mortali moreris: nunquam saluaberis. Item si mille milia missas pro te dicerentur. si omnes sancti in celo cum omnibus angelis prostrati ante deum sanguineas funderent lachrymas usque in diem nouissimum orantes pro te non flecterent misericordiam dei ad miserendum tui. si discederes in peccato mortali et ideo peccatori in mente anime iacenti plus ualeret una confessio bona. quam

omnia beneficia predicta per eum facta uel sibi ipsa.

Oratio.

Domine ihesu christe ueni in nos in nostram animam
d fluctuantem temptationibus appropinquante porte cohibendo. ne per sensum ueniam ad effectum. accede per gratiam tamen cor per correctionem. stet portitores occasiones peccandi et opportunitates. dic anime iacenti in peccatis ut resideat per bonam uoluntatem incipiat loqui per confessionem. surgat per bonam operationem. reddet misericordie sue gratie nutritrici ut stet per stabilitatem: et sic plebem tuam uires anime affectiones et cogitationes uisitet tua ueritas per cognitionem. uirtus per operationem et bonitas per conseruationem. Amen.

De scriba doloso et duobus alijs christum sequi uolentibus. Capitulum. xlv.

Uides autem ihesus turbas multas circum se et se sequentes. iussit discipulos ire trans fretum. id est ultra mare galilee (in locum secretum. et iussit ut cum eis trans fretaret) et eos a turbis sequestraret. docens et predicatore euangelij et omnes applausum populi declinare. et nihil ad ostentationem facere. Per hoc et inuit. quod cure mundi sunt fugiende. quia turbe multe sunt multe cure. quod turbat animam ex omni parte: et ideo dicit (circum se). Nam impeditur a posteriori ne posteriori recolat ab anteriori ne se meliora extendat: a dexteris ne desideret eterna. a sinistris ne timeat supplicia. Uel posteriori ne desideretur defectus uite preterite ab anteriori ne considerent status uite future: a dextris ne considerent pericula in statu aduersitatis. Sicut enim faber quando uult minuire equo cooperit sibi oculos. et tunc percutit ubi uult: sic diabolus uolens hominem percutere. operit sibi oculos per curas et sollicitudines. et tunc uolnerat per peccatum et extrahit sanguinem uirtutum et ideo ab hac turba esset declinandum. hec est turba quod impediens Sacerdotem in uidendo Iesum (et in uia ascendens) corporaliter non spiritualiter (unus scriba). id est legisperitus seu scriptus (ait illi) (Magister) non dicit dominus. quod cum discendi non seruiendi uenit. nec querens magistrum sed ex magistro lucrum (sequar te quocumque ieris). Iste duplici de causa uolebat sequi christum. scilicet causa cupiditatis et lucri et tunc ac iactantie et uane glorie: multitudinem eius et magnitudine signorum uisum motus uolebat se qui dominum. ut disceret signa facere propter lucrum adquirendum. uel propter uanam gloriam consequendam. hoc idem desiderans sequi a domino quod symon magister uolebat emere a Petro (Ihesus autem) uidens eius animam non (ridit) ad eius nebulam. sed ad eius animam (dicens) (vulpes foveas habet) ad quiescendum et latitandum (et uolucres celi nidos) habet ad quos ascendunt et

fugiunt (filius autem hominis). i. uirginis (ecce a parte inferiori denominat genus suum. contra gloriatus de genere suo: et allegatus (qº est in eo proprium). (non hº) domicilium proprium (ubi caput suum reclinat) ad pausandum. Quia si diceret. Bruta hinc sua latibula et loca ubi prius latere et quiescere. ego autem sum ita pauper qº non habeo hospiciolum proprium ubi recipiendo quiescere caput reclinare: et ideo frustra uenis ad me propter lucrum temporale. Unde Crisostomus. aspice qualiter paupertatem quam dominus docuerat per opera demonstrat. non erat ei mensa. non candelabrum nec domus. nec quicquam talium. hº Crisostomus. Hospiciolum quidem habuit regis uterque. reclinatozium habuit presepium non proprium et crucis patibulum. sepulchrum habuit sed alienum hic ergo remouetur cupiditas terrenorum a uolentibus sequi christum. Audita autem christi paupertate non instruit amplius ut sequatur. Unde Crisostomus. non autem ridet sequar te pauperem. hoc enim dominus forsitan concessisset. Uel per vulpes dolositas et simulatio puolucres inanis iactantia et elatio signatur. Quasi diceret dominus Dolositas et elatio latet in corde tuo. qº. scilicet cupiditatis et uane glorie uis me sequi: et ideo te in societate mea non recipio. qº filius hominis simplex contra dolositatem. humilis contra superbiam. non hº in te ubi caput reclinat: caput enim christi deus est. deus autem habitat in humili et simplici et tremere sermones eius. Et ipsa reclinatio capitis. non erectio humilitatis magistra est. qº in illo locum non habet. In tribus ergo iste reprehenditur a domino. scilicet in dolositate: qº ficto animo et non simplici sequi uolebat: et in cupiditate. qº eum per questum sequi intendebat: et in elatione. qº propter inanem gloriam ei adherere cupiebat. Sicut vulpis est animal falax. insidijs intentum. et rapinis plenum: quis uero alta petens. et ascendens sursum. Hic ergo sequi uolebat magistrum. ut non uirtutes disceret. non ut paupertatem et humilitatem magistri imitaretur: sed ut fictus discipulus deciperet. et sub magistro humilitatis et paupertatis bonorum dignitates ambiret. et diuitias congregaret. Et hunc ambitiosum et simoniacum in ecclesia imitatur. qui cupiunt ad alta subuehi. que reserues que sua sunt. non que ihesu christi. non ut ministrent sed ministrentur: et ideo vulpi dolose et uolantibus qui merito opantur. Per hunc et significatur. querentes intrare religionem uel monasterium diuitias habentium non ex deuotione. sed ut ex pauperibus diuites et ex contemptibilibus honorati fiant. Ideo talibus dicitur (vulpes foueas habet et uolucres celi nidos). i. demones dolosi et superbi habet in uobis habitaculum sed non christus. Potest insuper dici qº vulpes foueas habet. i. dolosi habet cautelas ad quas refugiant. ne in suis capiantur malicijs: et uolucres celi nidos. i. superbi querunt eleuari in altis (filius autem hominis non hº ubi caput suum reclinat) in talibus. i. ille qui secundum dictamen rationis

uiuere. talia non querit. Ut ergo dicit Crisostomus. scriba hic non credendi. sed simulata mente accessit ad dominum. unde inspector cordium secretorum cognitor deus temptante se potius quam uere ac fideliter se qui uolentem. non immerito refutauit. Nam ut ait Augustinus. uidebat enim dolosa simulatione tenebrosus sum. et uentosa elatione tactatus. non habere locum humilitatis. ubi doctor se inclinatem exciperet: qº in discipulatu christi non illius gratiam. sed suam gloriam requirebat. (Dixit autem dominus alteri cuius patrem iam mortuum sciebat. Sequere me. Qui respondit. Domine) qº est reuerentie (permittite me) qº est obedientie. qº de discipulis suis. scilicet. futurus dicitur et si nondum erat (primum ire et sepelire patrem meum) qº est opus misericordie. Ubi Rabanus non discipulatum respuit. sed expleta primum proprii funeris pietate liberior hunc sequi desiderat sicut Deligeus uocante se helia. osculeri inquit. oro te patrem meum et matrem meam et sic sequar te. (Ihs autem illi) animo corripienti (Sequere me) non obstante propriis tui funere: quasi dicat non est de caritatis ordine. minus bonum maiori proponere (et dimitte mortuos). scilicet. morte culpe (sepelire mortuos) morte nature (suos). scilicet. sibi strictos uinculo propinquitatis uel nature. Dicentes autem suos monstrabat quoniam hic non eius mortuus sed alius quis infidelium erat. cuius et sepulchros per infidelitatem impietatis. in anima mortuos intelligi uolebat. Infideles dicuntur mortui qº fide carent quod uita anime est secundum illud iustus ex fide uiuit. Hic ergo remouetur carnalitas proprii quorum. per hoc ei qº dixit. ei (sequere me et dimitte mortuos sepelire mortuos suos) ostendit quod carnalis affectus a sequentibus christum est totaliter dimittendus. Et hoc argumentum contra excurrentes se de ingressu religionis. propter curas parentum. Item contra procrastinantes. si enim uoluit retardari per sepultura. multo minus per expectandam diuturnam. Unde Crisostomus. alius intentio ficta dixit (sequar te) hic est sanctam rem petens non finitur recedere: qº alij erant qui sepelirent. et hinc a magis necessarijs recedere non oportebat. hec Crisostomus. Et uide quomodo primus dolosum et superbum qui ficto et simulata mente accesserat: respuit. secundum simplicem et deuotum qui uere et simplici mente et puro corde querebat ad sui sequela traxit. et absque dilatoe se sequi iubens nec prius sepelire permisit quem forte a sepultura prohibuisset. si alij qui sepelirent non fuissent. ac si ei diceret. Uenisti ad uitam uis redire ad mortem ego sum uita. ego spiritus patris et creator tuus (me sequere et dimitte mortuos sepelire mortuos suos) (tu autem uade et annuncia regnum dei) non fabulas non curiositates uel aliquid hominum. non negotia sepulturam esse de operibus misericordie. nec dico opera eius. prius non esse impendenda: sed promaiores esse postponenda. (Annuncia regnum dei) suscita mortuos in aia. Instruimur ergo hic ut per maiori bono. minus bonum deferamus

Nam sit meritum sic potest sepelire: dignum est tamen ubi uite docere. Prius quippe erat quod uolebat facere. sed docuit magister quid deberet preponere. Maius enim est animas mortuorum predicando ad uitam resuscitare: quam corpus mortui in terra abscondere. Maius est predicando unum saltem uiuificare: quam omnes mortuos sepelire. Unde Ambrosius cum religiosum humani corporis sepeliendi accepimus officium. quomodo hic paterni quoque funeris sepultura prohibet. nisi ut intelligas humana post habenda diuinis. Bonum studium sed maius impedimentum. Nam qui pertinet studium diriuat affectum: quod diuidit curam differt profectum. Ergo prius sunt habenda. quam maxima. Quo modo ergo mortui sepelire mortuos potest. nisi gemina habet intelligas mortem. unam nature. alteram culpe. Est etiam mors tertia. in qua peccato morimur. deo uiuimus. Non ergo paterni funeris sepultura prohibet. sed necessitudini generis diuine religionis pietas antefert. Illud consortibus relinquit. hoc mandat electis. Unde et Crisostomus. In conueniens enim erat. ut quod semel filio dei credens uiuum et celestem deum premissum habere iam ceperat de pre mortuo cogitaret. et ideo dominus ostendit preferendam esse fidem et cognitionem christi huiusmodi pietatis officiis. propter quem uiuentes parentes. uidebimur relinquere ((Ihs ergo prohibuit eum)) non uidebimur oratione honorare quod est ad eos quod peruenit sed monstrans quoniam nihil celestibus negociis magis nobis necessarium esse oportet. et quoniam cum fastidio uniuersorum his iungi optet et neque pax tardare et si ualde inuitabilia et incertantia fuerint que attrahunt. Etiam multo melius est regnum diuulgare et alios euellere a morte. quam mortuum qui in nullo inde utilitatem habet sepelire et maxime cum fuerit quod habet uniuersa complecti. nihil igitur aliud habet discimus. quam quoniam neque contingens tempus perdere oportet. et si decem millia quod prouocant fuerint omnibus et maxime necessariis ipsis spiritualia proponere. hunc Crisostomus. Moraliter mortui sepeliunt mortuos. quoniam peccatores in peccatis suis mutuo fouendo celant et operiunt semetipsos. Unde secundum Gregorium pro mortuos intelligi possunt adulatores. qui peccatores fouent in peccatis: eosque amplius sepeliunt promittendo terram et terrenam adulatorem super caput ipsorum. ut exerceant in uiciis: instigant ligantes pedes eorum ne in uiciis dei ambulet. ((Et ait alter ad ihm. Sequar te domine. sed primum permitte me renuntiare his qui domi sunt)) uolebat nuntiare eis ne forte (quod fieri solet) quererent eum licet ceterando se ab eis et dicturus ualete. ac disponiturus familie. Sic belizeus requisitus beliam sequi dixit. oro te ut deosculer primum patrem meum et matrem meam et sic sequar te. Sic hodie multi faciunt. quod inutiliter ingressus religionis l'ere cutorem melioris uite differunt et dicunt. disponam prius de amicis uel de rebus meis. et postea religionem intrabo seu uitam emendabo. Quod Dierio. dissuasit cuidam. eumque ab hac periculosa dilatione reuocauit: dicens. Nauicula beretis

in salo. funem potius percipere quam solue. Unde et Crisostomus. ne dicam dissoluam negotia mea: primum principium desiderii. hunc tardatio est. Quoniam uehementer instat diabolus ingressum quem deus uolens accipere. et si paruam uocationem et tardationem apprehenderit. magnam operatur pigritiam: propter hoc admonet quidam ne tardauis de die in diem. et hoc est remouetur conuenienti exemplo cum subdit ((ait enim illi ihm. Nemo mittet manum suam ad aratrum)). scilicet prius quam cor euerit ut uirtutibus seminet. mittens inquam penitendo et christum sequi proponendo ((et respiciens retro)) facto uel proposito ad statum pristinum redeundo ((aptus est regno dei)) consequendo uel predicando. unde Paulus. regnum dei habitaturus et ipsum aliis predicaturus ait. que retro sunt obliuiscens. Quasi dominus dicat ei. Uocat te oriens et tu attendis ad occidentem. Dic ergo remonet inutilis dilectio. quia cum propositum mutandi uitam penitibus reuelat. quicquid ab eis reuocatur. arator quippe retro aspiciens facit sulcum tortuosum et ineptum. sic accipiens melioris uite statum et huius affectum redeundi ad statum pristinum: tepus est ad regnum dei adipiscendum. Talis est religiosus qui mundum reliquit. sed ad mundum meum te recurrit. nunc hos nunc illos. seu prius huius. facta in corde renouendo et amore seu delectationem ad huiusmodi flectendo. Unde Maximus episcopus. Omnis ei animas si respicit. aut tortuosum et inutilem facit sulcum. aut arator bouum suorum uestigia vulnerabit. Ita et quod directo tramite ac spiritali uomere uicia mundana per sulcans icedit ad dei regnum: si aspectum suum ad terrena et uana uertit. et iuges suos. hoc est corpus atque animam vulnerabit. et optimi itineris periculolum nimis incurrit errorem. Unde et augustinus. apponit manum aratro quod affectuosus est ad sequendum: retro tamen respicit qui dilatationem petit. occasio ne redeundi ad domum cum amicis conferendi. Unde et Bernardus. Si autem secuturus dominum discipulus. quod domum renunciat uelit argui quod fiet illis quod nulla utilitatis. nulla fidei edificande gratia sepius suorum quos in mundo reliquere domos reuiscunt si timent: hunc facit monachos in domibus parentum et secularium conuiuantes. Unde et Crisostomus. ostendit. quod qui sequi dominum desiderat. quod manum in aratro ponit. id est. qui in spe crucis christi euangelica fide fundatus seculo renunciat: respicere retro non debeat. id est. rursus ad ea quod seculi sunt redire: ne per huiusmodi iam est seculi curam et uanarum cupiditatem. regno dei efficiatur indignus. Unde si immerito et apostolus admonet ne ad infirma et egere mundi fueriamus. unde et beatus. et hoc omnino timendum est nequis aut corde solo aut etiam corpe fiat apostata. legimus enim de filiis israel. quia corde redierunt in egiptum. Nam corpore reueriti. clausum per eos tales rubrum mare uetebat. hoc est quod ego uereor fratres. ne forte sint aliqui quibus si pudor negat apostasiam corporis tepor faciet apostasiam cordis ut uidelicet in habitu religionis cor seculari gerat

z quicquid secularis solatōis inuenire potue-
runt leti suscipiāt. hec Ber. Qui g̃ seculo renū-
ciauit nllaten⁹ retro respiciat. qz ut ait Greg.)
nihil angelis carius. nihil deo acceptius. ni-
hil hōi fructuosius. quā i suscepta religione p̃-
sistere. inraqz obediētie obseruare z complerē
z (ut ait Isidorus) atrociter in discussione
diuini iudicij arguendi sunt qui quod profes-
sione sponponderunt. opere implere cōtēpserūt.
z ideo cauti eē debem⁹. ne mōdo undiqz retra-
hente. z p⁹ dorsū ut retro respiciamus strepen-
te seducamur: z retro cū uxore loth que in sta-
tuam sal⁹ uersa est respiciamus. Unde nota qz
statua habet figuram humanam. sed non sen-
tit nec mouetur. sic p̃sone q̃ exierūt mōz hñtes
cor adhuc ad negotia mūdi: nō hñt sensum l⁹
motū alicuius hōi opis. Itē terra ubi sal seia-
tor efficit sterilis. sic tales reddūt societate in
q̃ sunt sterilem. Item sal prebet saporem aliis
tñ p̃ cōsūptōem sui sic tales cōsumunt i religi-
one sine ppria utilitate. z dant alijs exemplū
cōseruatōis fm Bedā ēit (manum ad aratuz
mittit) qui q̃si quodā iustro cōpūctōis. s. ligno
z ferro dñici passionis durtiā cordis sui emol-
lit z enertit ad pñiam: sicqz ad bonos fructus
ferendos terrā cordis uomere pñie apit reco-
lens dñicam passionē. Qui si ad relicta uitia
desyderio rapit a regno dei cū uxore loth ex-
cluditur. Sancti ei posteroz obliti sp̃ in ante-
riora se extendunt. inges suos. i. corpus z ani-
mam q̃si bonos iugo dei cōiunctos. a iugo e⁹
ñ relaxantes. s. sp̃ colla subdentes. ut fructū
plus afferant. Et sciēdū qz q̃uis sepelire p̃fēz
z renūciare bonis uel amicis. p se ñ ipediant
hoiem a p̃fectione z regno dei. p accidens tñ
z pp aliqua supuenientia iminet periculu⁹ re-
trocedendi a uia dei. qz dū differt implere ppo-
situm. p̃fē facilliter inutari ab eo qz pposuit. p
p̃ter initium eoz q̃ dimisit: uel renocari a ppo-
sito. pp suatum pntum seu alioz quos reliquit
Ut at (dicit Aug) in hoc capitulo hoc discim⁹
qz quos uoluit dñs hos elegit. Obtulit se un⁹
ut eū sequeretur z reprobatus ē. alius nō au-
debat citatus est: tertius differebat culpatus
est. Non sis ergo dolosus z superbus. ne cuz
primo reproberis: sed magis sis simplex z de-
uotus. ut cū duobus alijs eligi merearis.

Oratio

Om̃ine ihu xpe mgr̃ bone. ispector cō-
d diu z cognitor secretorū exclude z re-
moue a me oēs dolositatē z simulatōz
z fac me uer⁹ z fidelē tuū discipulū. z sine fic-
tione sequi te ueracē mgr̃m. Da ēt mihi ut pp
ter carnalē quorūcūqz effectū te sequi non dif-
ferā. z minus bonū maiori ñ p̃feram p̃sta mi-
hi dñe deus meus. ne ad aratp pñie manum
mittēs. z te seqz p melioris uite statū pponēs
respiciam retro facto l⁹ pposito ad statum p̃i-
stinū redeūdo: ut non efficiar ineptus regno
dei consequendo. Am̃.

De eo q dñs excitatus imperauit uentis z
mari. Capitulum. xlyi.

p ((Ost hec dñs ihu dimittēs turbas
ascendit sero in nauiculam)) ad trās
eundum lacum genezareth vt in lo-
cū remotum pp causas supra i pñci-
pio p̃cedētis capituli dictas. cū discipulis izet
Uñ dicit Remigius. Tria legi habuisse dñs
refugia. scz nauis: montis. z deserti. z quotiēs
a turbis cōprimebatur. ad aliq̃d istoz refugie-
bat. Ubi Origen. Cū multa magna z mirāda
dñus oñdisset i terra. trāsīit ad mare ut ibi ex-
cellentia opa demonstraret. q̃ten⁹ fr̃e marisqz
dñm se oñderet ((Et secuti sūt cū discipuli eius))
trās fretantes. scz cum eo. ñ tñ gressus seque-
tes s. magis sc̃itatem cōmitantes. Secuti
q̃dem sūt eū. qz trahabantur suauitate sermo-
nis eius z admiratōe operis. z benigna cōuer-
satōe ipsius. ita ut esset eis difficile ipsum reli-
quere ((z ecce motus magnus)) ut maius appa-
reret miraculū ((factus ē in mari)) nō natura-
liter z ex se. s. xpi impio z uirtute (ita ut na-
uicula operiretur) s. fere ((fluctibus)) inundan-
tibus. Et bene dicit n̄periretur. non submerge-
retur: qz nauicula petri cōcuti p̃fē. s. submergi
ñ p̃fē e⁹ figura i archa noe fuit ((Ipsē uero dor-
miebat i puppi)) i. in posteriori pte nauis (iux-
ta tabernaculū. sup̃ ceuical nauis ligneum
Iosidens fm crisost. suam humilitatem. Nec
mirum si dormiebat: ipse enim multū o nocte
Iozōib⁹ uigilabat. multūqz de die in predica-
tōibus laborabat. Dormiebat quidem corpo-
re. s. uigilabat deitate. Unde ipse in canticis
dicit. ego dormio z cor meū uigilat. Ubi Cris-
t. Ascendit paruam nauiculam ut nauigaret. il-
le qui totum mundū diuina uirtute gubernat
dormit in somnum qui populū suū uigilia
eterna custodit. Uoluit autem dominus dor-
mire multiplici de causa. Prima ut ueritatez
humane natū in se demonstraret. in miracu-
lis ei xpi sp̃ aliquid ponitur ad ostendēdū ue-
ritatem hūanitatē: z aliq̃ ad ostendēdū ue-
ritatē diuinitatis. Secunda ut discipulorūz fi-
dem probaret. non qz ipse corda eorum igno-
raret: sed ut ipi seipos agnoscerent. Tercia ut
discipuli magis timerent. z sic eos ad cōfones
prouocaret. si enim (ut ait Cris) eo uigilante
tēstas facta esset: uel non timuissent uel non
rogassent. Quarta ut ueritatem diuine natū
z suam potentiam demonstraret. que magis
claruit in eo quod mox excitatus imparauit
uentis qui ei parebant. ((Timentes ergo disci-
puli)) z in periculo positi: acceperunt recurrē-
tes ad ipum. z ((suscitauerunt eum: dicentes.
Domine salua nos)) tu enim potes z nos indi-
gemus. ((quia perimus.)) z in periculo consti-
tuti sumus. Ubi orig. O ueracea discipuli. sal-
uatorē uobiscū habetis. z piculū timetis. ui-
ta uobiscū ē. z de morte solliciti estis. Et ideo

quod dixerit ((salua nos)) fuit fiducie qđ ((pax
mus)) fuit pusillanimitatis qđ ((suscitauerūt))
infidelitatis pp qđ increpando ((dixit eis.
Quid timidi estis modice fidei)) Quasi diceret
si haberetis fidem non timeretis. sed faceretis
quod uelletis. et uentos et mare placaretis.
Ubi Tyrillus. In quo ostendit qđ timorē nō facit
tēptationū inductio. s; ibecillitas mentis. Si
cut em̄ aurū pbatur ī igne. sic ī tēptatōib; fi
des. Redarguit ḡ in eis duo. s. mētis pusilla
nimitatē. qđ nō debebant timere eo p̄sente qm̄
uiderūt tot miracula facere. et cui qđ adheret
perire non pōt. ac fidei modicitatē. qđ nō cre
debāt eū tñ pōsse in dormiēdo quantū in uigi
lādo. uel tñ ī mari quantū in terra. Argumē
tū hīc habemus. qđ modice fidei est. qui ī ad
uersitate famis p̄sire et huiusmōi constitut^o.
murmurat timet et ipaciēter fert. uñ fides ma
xime necessaria ē ī periculis. hec ē ei uictoria
que uincit mūdum. i. mūdi pericula. fides no
stra. Ut at̄ dicit Ambro. iconia seruatur ī apo
stol. ut aduersitas sine tēptatione neminē pos
se ex hoc uite curriculo demigrare. qđ exerciti
um fidei tēptatio ē. Subiecti ḡ sumus neq̄cie
spirital^{is} pcellis. sed quasi puigiles naute gubē
natorē excitem^o. ((Tūc surgēs ihs īpauit
uētis et mari)) seuiētibus. sicut dñs creature
dicēs. tace et obmutesce. et cessauit tēpestas.
et facta ē trāquillitas magna)) ita qđ nec semita
nec uestigium alicuius turbatōis remaneret.
Sic itaq; utriusq; sue nature. s. diuine et hūa
ne ueritatē dñs ihs xps dignatus ē hīc cōmē
dare. Quasi em̄ homo nauē ascendit. sed quasi
deus mare cōturbat. Quasi hō ī nauī dormit.
sed quasi uentis et mari impat: et eorū furorem
uerbo cohercet. nam sentiūt dñi mādantē. qđ
rū tñ īsensibilis natura uidet. Uñ dicunt deo
obedire inaiata. qđ solo uerbo dñi facit quōd
uult. fm̄ quē modum loquēdi solet dicit mate
ria obediēs uel inobediēs medicine ((Porro
homines)) fm̄ Hiero. nō discipuli s; naute et ce
teri qđ erāt ī nauī ((mirati sunt)) ex effectu uir
tutē destatis eius cognoscētes. ac et cōfiteētes
et admirādo ((dicētes. Qualis ē hic et quātus))
. i. qđ magnus. qđ potēs. quāte dignitatis et po
testatis: Quasi dicerēt. nō est homo purus: s;
uerus deus. Ubi Cris. Sōnus hominē. tranq̄
litas deum ostēbat. id̄ dicūt ((qualis est h̄))
qđ sicut hō dormit: sicut deus miracula facit
Tria ḡ admirant: et hominē dormiētem: et d
um iperātē: et creaturā obediētē. Uñ addunt
((qđ uētis et mare)) qđ īsensibilia sunt ((obediūt
eis)) ad nutū obsequēdo. sicut creatura crea
tori suo. In quo redarguūtur creature rōna
les. qđ nō obediūt creatori. cum creature īsen
sibiles obediāt ei. Qui ḡ prius miracula ī ter
ra fecit et ī mari facere uoluit. ut dñs terre et
maris appareat. et īsignū qđ tota ei seruit orbis
machina. et cūcta ad nutū suū sunt creata. p
hoc at̄ qđ a discipulis excitatus et rogatus eos

liberauit: ostenditur. qđ semper uult rogari a no
bis. sepe em̄ ponit nos pressuris: qđ uult ut eū
oremus. et sic liberemur ab illis. Unde patet
qđ multo melior ē oratio quam lectio. Secun
dum Cris. xps fecit ī mari magnam turbatō
nem. ut magna turbatio magnum discipulis
incuteret timorē: et magnus timor induceret
eos ad clamorā orationem. et clamosa orō
induceret xpm̄ ad magnā miraculi operatō
z magnum miraculum induceret homines ad
fidē et admirationem. Unde Aug. Ideo p̄mū
tur iusti ut pressi clament. clamantes exaudi
antur. exauditi glōrificēt deum. Iste autem
clamor non tñ debet fieri uoce et corde: sed e
tiam opere. ut īnsistāt ieiunijs et elemosinis et
maceratōi corporis. Distice istud pō: exponi
diuersimode. Primo allegorice. put p̄inet ad
totū corpus ecclē. ut nauicula itelligat ecclē
fidelīū qđ ad modū nauis ī principio fuit arda
qđ paucos habuit credētes. ī fine et. s. tempō
antixpi erit angusta. qđ tunc pauci erūt fideles
ī medio at̄ ē lata. qđ mō fides ē multum di
latata. In hac nauī continēt fideles qui cū
xpo p mare seculi ad regnū celorum pueniūt.
hanc itaq; nauē ascendit xps p regimē et guber
nationē. qđ ipse ē rector ecclē et gubernator ī
qua discipuli cōtinentur. hanc autem ascendit
ī baptismo. qđ baptisumus est ianua sacramē
torum. In ecclesia ergo tāquam ī nauē sum^o
et dominus nobiscum ppter sua sacramenta.
Sed contra ecclesiam sicut uenti uarij et ua
lidi malorum. et eleuantur fluctus contra eā
ut sic nauicula quasi opiat fluctib; submergi
tñ nō p̄t. Et inē hec oia xps dormire uidet et nō
attēdere: qđ s; origen. paciētiā bonorū et pe
nitētiā impiorum expectat: xpi enim dormi
tio ē diuina ī tribulatōibus pmissio. qui exci
tatur bonorū precib; pulsatur. accedamus ḡ
ad eum dicentes. Exurge quare obdormis do
mine. exurge et ne repellas ī finem. Ipse au
tem exurget et impabit uentis. i. demonibus qđ
scitant fluctus. i. malos huius mundi ad im
mittendum persecutiones sanctis: facietq; trā
quillitatem magnam pacem ecclesie et serenī
tatem mundo per cessationem tribulatōis ope
rendo. uel paciētiā tribulatis dando. De ista
nā sic dicit cris. non dubium est nauem istam
ecclesiam figurasse. qđ nauigantib; apostol^{is} gu
bernante dño flante spūs sancto predicationis v
bo ubiq; discurret. portans secum magnaz ī
estimabile pretiū. quo totū mundū sanguine
xpi mercata est. mare uero seculum itelligit
qđ a diuersis peccatis et uarijs temptationib;
uelut quibusdam fluctibus estuat. Uenti at̄
tem nequicie spirituales et imundi spiritus itel
liguntur qui ad naufragium ecclesie per diuē
sas seculi temptationes uelut per fluctus ma
ris deficiunt. Dormire uero dñs ī hac nauī ī
telligit. cū ad probatiōm fidei ecclē suā p̄su
rit et psecutōibus mūdi istius tēptari pmitit.

Excitatio vō discipulorum excitantium dñm
 ⁊ auxilium implozantium vt liberetur preces
 sanctorū oīum oīduntur. ⁊ q̄uis infestatione
 inimici ecclesia uel seculi tempestate laboret.
 q̄uis temptatiōnū fluctibus pulset: naufragi
 um tñ facere n̄ pōt. quia filium dei habet gu
 bernatōrē. Inter ipos ei turbines mōi inter
 ipas seculi psecutiōes. plus glorie ac uirtutis
 acquirit: dū in fide firma ⁊ indissolubili pma
 net. Nauigat ei instructa fidei gaberuaculo fe
 lici cursu p huius seculi mare. habens deam
 gubernatōrē. āgelos remiges portans choros
 oīum scōp. erecta in medio ipa saluari arbo
 re crucis. in qua euangelice fidei uela suspen
 dens. flante spūsancto ad portū p adisi ⁊ secu
 ritatē quietis eterne deducitur. hec cris. Alio
 mō hoc idez pōt exponi allegorice. put p̄inet
 ad caput ecclesie q̄ ē xps. ut nauicula q̄ xps
 ascendit. intelligat arbor crucis. cū qua mār
 huius mōi p̄transitur sine piculis cuiusq̄ beñ
 ficio ⁊ auxilio fideles adiuti transfretatis ⁊ e
 mersis mōi fluctibus pueniunt ad litus ⁊ por
 cum patrie celestis. Hanc nauiculam xpus in
 die pascenes cū discipulis suis ascendit p quā
 mare p̄itis seculi transiuit. nō quidem q̄ ipsi
 tunc passi fuerint. s; q̄ tunc eis exemplum pa
 ciendi reliquit. Unde ascendente eo in hanc
 nauiculam sunt eum secuti. q̄ oēs ad tormē
 ta ⁊ usq̄ ad mortem fuerunt eum imitati. Lū
 ergo xps in cruce positus fuisset. magnus mo
 tus in mari factus ē. q̄ mentes discipulorum
 mote sunt. q̄ a stabilitate fidei corruerunt ter
 remotus magnus factus ē. petre scisse sunt. ⁊
 cetera signa que tunc facta sunt: ita ut navi
 cula operata ē fluctibus. quia tota uis p̄secu
 tiōis circa crucē xpi fuit. ⁊ mentes oīm con
 tra ipm fluctuabant: ⁊ facta ē crux xpi iude
 is scandalum. gentibus aut stultitia. Sed inf
 has cōmotōes ipse dormiebat in cruce moriē
 do. q̄ suum dormire hoc loco mori ē. Excitat
 aut discipuli dominum dum turbati mēte ma
 rimis desyderiorum clamoribus resurrectōm
 efflagitant dicentes. Salua nos resurgēdo a
 mortuis. quia p̄mus perturbatione tue morē
 Ipse uero resurgens ⁊ per resurrectionē exci
 tatus. Primo increpat discipulorū modicā fi
 dem. q̄ exprobrauit incredulitatē eorū. ⁊ du
 ritiam cordis. Inpauit at uentis q̄ diaboli
 supbiā strauit: ipauit ⁊ mari q̄ uesantiā in dō
 rū cōpescuit. Et facta ē tranquillitas magna.
 ⁊ solatio. q̄ n̄sa resurrectione sedate sūt mē
 tes discipulorū ⁊ gausse. Nos vō hoīes uiden
 tes hec oīa ⁊ cognoscētes. dicimus q̄lis ē h̄ ⁊
 quātus. Discipuli ergo. i. oēs fideles debēt eū
 sequi iuxta illud. Si quis uult post me uenir
 abneget semetipm ⁊ tollat crucē suā ⁊ seq̄tur
 me. Et quia p̄pniaz maxime crux tollitur: iō
 etiam tropologice seu moraliter p̄ nauiculaz
 penitentia designatur. q̄ p̄ ipam hō ad p̄tū
 salutis oducitur. ⁊ q̄cūq̄ extra istā nauiculā

inuērus fuerit ad portū salutis non pueniet:
 s; ipm unda infernalis inuoluet. Ideo signi
 ficata ē p archā noe. q̄ illi q̄ eā ascēderūt fue
 rūt saluati. q̄ uero n̄ ascēderūt fuerūt submersi.
 Tūc at ipse nauiculā hāc ascendit. q̄ q̄ salu
 tis sue audis penitentia assumit. Et sepe con
 tingit. q̄ q̄ penitentia inchoat. q̄uis tēpta
 tio eum pullat: nec de^o ipm liberat s; auxiliū
 subtrahit. Ideo recurrere d; ad deū p̄ feruētē
 ordē. ⁊ tam p̄seueranter instare: donec impe
 tret dei miseratōem. Tanta aut ḡra sepe eū cō
 sequitur. q̄ ipse etiā in admiratōem excitatur
 Un̄ fm Bedā cū signo dñice crucis ibuti secu
 lum relinquere disponim^o nauē cū ihu ascēdi
 mus. mare trāsire conamur. Qui ei abnegā
 i pietatē ⁊ secularia desyderia crucifigit m̄bra
 sua cū uiciis ⁊ cōcupiscētiis. ⁊ cui crucifixus
 ē mūdus ⁊ ipse mūdo: q̄m cū dño nauē ascen
 dens. mare h^o seculi trāsire desyderat. S; no
 bis nauigantibus q̄m inter equozis fremit^o ob
 dormit dñs. q̄m crebescēte uel imūdoz sp̄iri
 tutum uel hominum prauoz. l^o n̄az cogitatio
 num impetu. fidei splēdor obtenebrescit: sp̄i
 celitudo stabescit. amoris flāma r̄frigesce st. s;
 tūc ad dominum recurramus. quatenus tem
 pestatem compescat. tranquillitatem refun
 dat. ⁊ portum salutis indulgeat. Potest etiaz
 aliter tropologice seu moraliter exponi. ut per
 nauiculaz intelligatur quelibet fidel^o aīa. nec
 nauicla mari exponit. q̄ corp^o. sociat. Vere ei
 corpus n̄m mare ē: q̄ oīa opa ei^o amaritudi
 nē h̄nt annexam. In hāc nauiculā xps ascen
 dit cū eā p̄ ḡram inhabitat. Sequat^o at eū disci
 puli. i. v̄tutes tres theologice. ⁊ quatuor cardina
 les. ⁊ septem dōa spūsancti. Ecce q̄p̄p̄bra
 xpi comitina q̄ eū semp comitabatur. ⁊ quoti
 die cum i aīam fidelē ascēderit: comitatur. s;
 ⁊ hāc nauiculā omouent uenti tēptationū. i.
 exteriores demonum impulsiones. ⁊ unde seu
 procelle passionum id est interiores uexatōes
 carnales. que frequenter insurgunt pie i xpo
 uiuentibus: ⁊ non nunquam est tantus temp
 tationum impet^o. quod quasi anima operitur
 fluctibus ex quibus timendum est uirtutes ⁊
 dona periclitari in ea. Sed xps in nobis dor
 mit. cum talia permittit: eo quod somno n̄ro
 cōsopiat i nobis. ita q̄ n̄r nos dereliquisse: s;
 si ē ita. imo ipse p̄misit dicēs cū ipso sum i tri
 bulatōe r̄c. ⁊ iō redeunte anima ad se. v̄tutes
 ⁊ dona excitant dñm exclamantes uoce gran
 di ⁊ diceites. Dñe salua nos p̄mus. Tūc xps
 oēm turbulētiā sedat. exteriores uētos demo
 num compescit. fluctus carnis ⁊ animā se eri
 gentis mitigat: ⁊ sic fit magna tranquillitas
 exterius. cum tribulatio ⁊ temptatio cessat.
 uel interius cum patientiam bonam prestat.
 ⁊ hec tranquillitas uirtutis. melior est quam
 tranquillitas corporalis. sicut dictū fuit pau
 lo. sufficit tibi gratia mea. pp q̄ subiūxit libē
 ter igitur gloriabor in infirmitatibus meis. ut

inhabitat in me uirtus xpi. Tam magna autē
fit tranquillitas. ita ut ipse totus homo miret
et dicat. Qualis ē h̄ misericordissimus poten
tissimus et sapientissimus dominus. q̄ mare et
uenti temptationū et passionū obediunt ei ad
nutum. Quid igitur tā benignissimū. q̄ de
us in hanc nauiculā de celo ueniēs pro deliti
is h̄ esse cū filiis hominum. Quid inter tā admi
rantissime utilitatis esse poterit. q̄ deus o
iunctus aīe ipam p̄mouet ad salutē. Qui de
scendens in aīam dormire tūc dicitur. cū sub
tracta grātia spiritali. motus tēptatōis insur
gunt. vigilare vō et excitari tunc dī. cū spūalī
grātia tā p̄nsentitur. ad cuius p̄ntiam omīa
temptationū genera cōquiescunt. Circa istud
Aug. q̄si de uno exēplū inducens sic ait. In
transit ventū in cor tuū. utiq; ubi nauigas ubi
hanc uitā tanq̄ p̄cellosum et piculosum pela
gus transis. Intransit ventū. mouent fluctus tur
bant nauē. Qui sunt uenti. Audisti conuiciū
irascēris. Conuiciū uentus ē. iracundia fluctus
ē. Periclitaris disponis rīdere. disponis ma
ledictum maledicto reddere. Jam nauis pro
pinquat naufragio. excita xpm dormiētē. idō
ei fluctus et mala p̄ malis reddere p̄paras. q̄
xps dormit in nauī. In corde. n. tuo somnus
xpi obliuio fidei. Nam si excites xpm. i. reco
las fidē. quid tibi dicit tāq̄ uigilans xps i cor
de tuo. Ego audiui demoniū habes. et p̄ eis o
raui. Audit dñs. et patitur audit seruus et indi
gnatur. sed uindictam uis. Quid ei. Ego iam
sum vindicatus. Cū tibi hec loquitur fids tua
quasi impat ventis et fluctibus. et fit tranq̄lli
tas. hec Aug. Et similiter de aliis que nos tēp
tant vel tribulant intelligas suo modo. ut ex
omni pte excludatur mala cōditio. q̄ sic mo
dicū foramen exis in nauī ponit eā in pericu
lo. nisi obstruat. sic aīa ē in periculo dānatio
nis ppter vnā malam cōditōem nisi excluda
tur. et id dicitur i puerbiis. oī custodia seruā
cor tuū. et in ecclesiastico. sepi aures tuas spi
ris et ori facito ostia et seras auribus. Igit q̄
tribulamur et temptamur debemus eē cōstan
tes in fide. et nihil hesitare. q̄ licet circa nos
et facta nostra. dñs uideatur dormire. ipse tñ
diligentissimus ē super custodia nostra quot
tidie. Qui et si iam sui corpis somno non dor
miat. caueamus tñ ne nostri corpis somno no
bis dormiat et quiescat. Dormit enī q̄ ab ora
tionibus et bonis opibus cessamus et suscitā
mus. tunc est in nobis crebris et deuotis preci
bus. et ipse tunc facit tranquillitatem. q̄ facit
in temptatione puentum. Sed fatui ipm ma
gis. obdormire faciunt. In hoc. s. q̄ magis ad
humanum consiliū q̄ ad diuinum confugi
unt. Unde aug. Nihil maxime suggeritur hūa
no cordi ab inuisibiliter expugnātibus inimi
cis. nisi q̄ deus n̄ ē adiutor. ut requirentes a
liā adiutoria inuentamur inuāli. et ab inimicis
ip̄is capiamur. Dec aug. uolēs q̄ ad seruitutē

dei accedē s̄n consiliū sapiētis p̄paret se ad
tēptatōes iminentes. Cū ei q̄s a uicijs et p̄ctis
se subtrahere uoluerit. ut soli deo uacare. i. in
tendere possit. oīmotio magna fit in mari seu
mūdo. i. p̄secutio multiplex. c. cā ē triplex. s. i
pulsus uentorum h̄ est temptatio a diabolo :
turbatio maris. hoc est temptatio a mūdo cō
motio tēpestatis. hoc est temptatio a carne q̄s
tēptatōes d̄ se sentit insurgere. Procella enī
tēptatōis ex inuidia diaboli. conatus uiri iu
sti a bono p̄posito oīmouere optat aliq̄ p̄a
uorum p̄secutionibus exterius. aliq̄ in pulsū
malay cogitātōum interius. nō nūq̄ eē ex p̄pa
fragilitate carnis stimulus. q̄ quātōmagis q̄s
deo appropinquare uoluerit et in deum p̄fece
rit. tāto amplius inuenit q̄ durius porret. In
exēplo uidelz israhelitar. q̄ tūc durū a phara
one sē afflictī. q̄ p̄ moysen et aaron ad ēia p̄
missionis sunt uocati. Qd dñs eē suo exemplo
ōndit q̄ post baptisimū et ieiuniū tēptatōes
diaboli ptulit. Sepe enī p̄ ouersionē nos dia
bolus acrius temptat. quos a sua seruitute re
cedere cōsiderat. Sed ille q̄ non dormitat neq̄
dormiet custodiens isrl. q̄si dormit in nauī. cū
mētē uiri iusti inter procellas temptatōis du
rius p̄mittit fatigari. cūq̄ sentit temptationes
sua v̄tute supare nō posse accedit ad oīpoten
tiam dei recurrrens. et suscitāt dñm cū p̄ men
tis deuotionem illi appropinquans. et suay fra
gilitatem humiliter recognoscit. ac diuinam
potentiam et dei misericordiam deuotissime.
totis uirib⁹ mentis implorare nō cessat. quo
usq̄ is sui adiutorium diuinum excitet auxili
um. Tunc enim surgens imperat uentis et ma
ri. q̄ temptationes diaboli insurgentia d̄ mē
tem uiri iusti oīquiescere facit. et eum sibi libe
re seruire p̄mittit. fit aē tunc magna trāquil
litas. q̄ expulsis malarum temptationū radi
cibus. v̄tutes aīe et ea q̄ p̄us non sine formidi
ne obseruabat. postmodum uelut naturaliter
per bonam consuetudinem custodire incipit.
gaudens cum p̄pheta et cantans. declinate a
me maligni. et scrutabar mandata dei mei. sic
q̄ transnauigato mari. et huius seclī fluctibus
calcatis ad portum feliciter peruenit paradisi

Oratio

Om̄ne ihu xpe impera suggestionū
et temptationum flatibus et motibus.
ueni ut gradere super cordis fluctus
ut serena et tranquilla fiant omnia mea. Re
quiescat in te deus meus cor meum. cor ma
re magnū tumens fluctibus dormiat ab om
nibus que sub celo sunt. uigilans in te quate
nus amplectar te unum bonum meū et contē
pler te lumen oculorū meorū et letabundus carē
et dicam ego domino et cor meum uigilat. et il
lud in pace i idipm dormiā et requiescā. Amen

De duobus demoniacis a legione obsessis.
Capitulum. xlvii.

c ((Um autem ih̄s & discipuli ei⁹ trās
fretassent. & mare galilee transiūf
sent: nenerūt in regione gerasenorū
& galileaz.)) Gerasa quippe ē īstignis
ciuitas arabie trans iordanē iuxta mōtē gala
ad. in quo laban comprehendit iacob ī tribu
manasse. non longe a stagno tyberiadis ex op
posito galilee. stagno interiacente: a qua ciui
tate denominat regio gerasenoz. ((& cū de na
ui essent ad terrā egressi. occurrerūt ei duo ho
mines demoniaci. seu nimis.)) quin se & ī ali
os seniebant. n̄ q⁹ demoniaci aliquid possint.
nisi q̄sum deus eis p̄mittit ((ita ut nemo pos
set p̄ uia illam transire.)) Hoc ei intendunt se
nientes in nos demones. s. obstruere nobis
uiā uite ((ereuntes de monumentis)) in q̄bus
habitabant & domiciliū hēbant. Ideo in mo
numentis gentiliū ubi corpa eoz sepulta erāt
demones habitabāt. tāq̄ habituri sup corpa
eoz p̄statem post iudiciū. sup quoz aīas p̄sta
tem iam habebant. In monumentis ēt aliqñ
demoniaci habitant. ut p hoc demones terro
rem hoibus de aiabus defunctorū ingerant. &
ē q⁹ in mortuis opibus. i. in p̄cis delectant^r
& gaudent ((Qui ēt uinciebātur catenis & cuz
pedibus & ruptis uinculis agebantur in deser
to a demonibus.)) His similes sunt mali reli
giosi. quos uincula obedientie & constitutōes
non possunt tenere. qui exeat de monumen
tis. id est de claustris in quibus mō mortui
dūt esse. & hoc ad negotia secularia uel inuti
lia seu ēt mala exercenda. & uirtutez dei sen
tientes atq̄ ex magno timore non ex humili
tate ((ante ih̄m p̄cidentes eū adorauerunt: &
clamantes)). s. coacti ((uocē magna)) (ut enīz
dicit Placius. nō ē uoluntatis confessio sed
necessitatis extorsio) q⁹ timēt eius p̄ntiam ((
dixerūt. Quid nobis & tibi ih̄u fili dī)) quasi di
cerent. nihil est n̄ne tibi & nobis: tu deus nos
diaboli tu humilis nos supbi. tu uenisti sal
uare nos p̄der. Unde apls. Que cōuentio xp̄i
ad belial. i. ad diabolū. certe nulla q⁹ xp̄us
oīa facit bene: diabolus omnia male. Supra
dubitans dixit. si filius dei es: h̄ eruditus tor
mentis asserit ((ih̄u fili dei)) pena ei oculos a
perit. quos culpa claudit. Nō cognouerūt ex
certa scientia ih̄m esse filium dei. s. ex coniec
turis quibusdā opinabātur. nō tñ de hoc certi
Unde Aug. q⁹ demones clamant quid nobis
& tibi ih̄u fili dei. magis ex suspitione q̄ ex co
gnitione dirisse. credendi sunt. Si enīz cogno
uissent. nūq̄ dñm glorie crucifigi p̄miserent.
Istis demoniacis ex timore dñi adorantibus
& confitentibus. siles sunt qui timore gehēne
potiusq̄ amore iusticie deo seruiunt: q̄ magis
habent oculū sinistr̄ ad gehēnā l̄ cōmodū trā
sitoria. q̄ oculū dextrū ad celū & icōmutabile
bonū. non gratis colētes deū ((Uenisti aī ih̄s
d̄bitum torquere nos.)) Sciebāt ei in die iu
dicii sibi futurā dānatōem. & se mittēdos in a

bissū & torquēdos. sed iā torqueri se dicebāt.
q⁹ s̄m hiezo. p̄ntia saluatoris tormētū ē d̄mo
nū. Un̄ Cris. eteni flagellabāt inuisibilitēz pū
cti & ifixi. & itollerabilia patientes ex p̄sētia
sola. Uel ideo torquebāt. q⁹ suspicabātur qd
erire & a lesione cessare eogerent. nā s. Hier.
magnum tormentum ē demōib⁹ a lesiōe hoīm
cessare propter odiū q⁹ erga nos hūt: & tanto
grauius dimittunt. q̄ntodiūt⁹ possederūt. La
ueat q̄ lesus a diabolo ut cito ei⁹ iugum dirū
pat. q⁹ tanto facilius q̄rocitius ei⁹ dñm euita
tur ((Et inter rogabat ih̄s de noīe)) n̄ q⁹ igno
raret s. ut multitudo demonum ex confessōe
eorum appareret. & magis credibile esset qd
tot demones in duobus hominibus fuissent:
& ut cōfessa peste. uirtus curantis gratioz emi
caret ((Un̄ dixerunt Legio mihi nomē ē. quia
multi sumus)) Legia at̄ pprie d̄r numer⁹ de
minatus armatorū ī exercitu. & cōtinet sex mi
lia sexcentos sexaginta sex. & inde d̄r legio ī de
monibus. q⁹ militant & nos. Et q⁹ & si nō pos
sint hominibus nocere ī p̄sona. saltē appetūt
eis nocere in s̄ba ideo ((rogabant ih̄m si eos
eiceret ne se expelleret extra regionem)) id ē
habitadēm hoīm. l̄ ī abissū & īfernū. locus
em̄ īferni debet demonibus. p̄mittuntur tñ in
ter homines habitare usq̄ ad iudiciū. ut glo
riofior sit uictoria electoz ī supatōe demonū
tēptatū ((s. mitteret eos ī porcos)) ut saltē sic
ī aliquo affligerent hoīes. q⁹ ubiq̄ hoīes ī me
sticia mittere studēt & de p̄ditōe eoz gaudēt.
Ecce demonū infirmitas q⁹ nihil p̄nt nisi p̄z
missi. Si q̄ porcis nocere n̄ poterāt nisi p̄missi
multomin⁹ hominibus factis ad imaginē dei.
Opter igitur deum solū timere illos at̄ cōtem
nere. In quo etiam apparet eoz uilitas. quia
ingredi uolūt ī porcos ((Et p̄misit dñs)) cōcedē
do eis petitiōem ipsoz q⁹ patet p̄ sequētē effec
tum ((Nam porcoz gregē q̄ iuxta pascebātur:
inuasērūt. & duo milia ī stagno genezareth seu
tyberiadis submerferunt)) & sic demoniaci libe
rati sunt & curati. Permisit at̄ hoc dñs. non
propter eoz p̄suasione uel ut impiam eozū
ipleret uolūtātē: s. pp multiplicem causam &
utilitatem. Quarum prima ē. q⁹ forte homies
illius terre peccatis suis illud damñū sibi fie
ri demeruerant. Scda ut ex euentu & iacture
magnitudine appeat hoib⁹ q̄ sint crudeles &
nocētes sibi subditis & obrēperantib⁹: & q⁹ ho
mies quos magis odiunt pl⁹ affligerēt. si de⁹
p̄mittēt & eis licēt. Un̄ Cris. Et accessit eis uo
lēz furia q̄ & hoīes hūt demones oib⁹ demon
strare: & q⁹ multo peiora uellent hoib⁹ ifligē.
si possent yrute n̄ īpediri dñia. Et q⁹ ī hoibus
hāc demōstrationem fieri eius pietas nō fere
bat. ipsos in porcos intrare permisit: ut ī illis
uirtus & furor demonum uideatur. Tercia
s. Cris. ut discāt oēs. qm̄ neq̄ ad yūs porcos
audent uel p̄nt. nisi deus concesserit l̄ p̄misit
sit. Quarta pp salutem hoīm. ut ide hoibus

salutis occasio pberetur. et ut homines regio
nis illius discerēt dei uirtutē. et i eius uenirēt
cognitōez. ¶ Quintus ei occasione pastores fuge
runt. et hec oia hoibus i ciuitate gerasa nūcia
uef. ¶ Quinta pp dignitatē hoī oīdenda. s.
q dignior sit bō bestiis: cū pp salutē duoz bo
minū pīre pmisit deus duo millia porcorū.
¶ Multū g peccāt. q hoīem pdeze uel mutilār
nō formidāt. Sexta ad contumeliā demonūz
qz porcus aīal ē imūdiū. elegerūt enī itrare in
porcos: qz hoc magis sibi pmitti putabāt. et b
magis cōgruebat: porci ei pp imūdiā et spē
res pp astutiā magis eis cōpetunt. Unde Re
migius. Ideo aut n petierit mitti in hoies. qz
illū cuius uirtute torqūbātur. hūanā spēz gesta
re uidebant: nec petierit ut i pecora mitteren
tur. qz uelut mūda aīalia i tēplo dei offerebāt
¶ Decierūt at ut i porcos mitterent: qz nullū a
nimal imūdius est porco. et demones semp in
spuzcitiis delectāt. Septia pp misteriū nā pō
ci q non hnt ad celū faciē. sed ad terrā. et i lu
to iacere delectāt: significāt illos q deū p ocu
lis nō hnt. sed uiciis sordidātur. et bi i potesta
tem demonū tradūtur. et in infernū cū eis fina
liter demergūt. et nunc suffocati in aqz et uo
luptatibus b mundi. tunc suffocātur i abissis
et puteo inferni. Unde glo. Nisi qs more porci
uixerit. diabolus potestatem in eo non hēbit
nisi forte ad pbādū n ad pdēdū. Unde et aug.
¶ Certe misteriū grā. et certa dispensatione dimi
sit demones in porcos: ut ostenderet diabolū
in eis dominari. qui uirā porcorū gerunt. Ubi
fm Ambro. clementiā domini obemus adue
tere. q nullū prius ipse cōdēnat: sed unusqz
ipe sibi auctor ē pene. Timeant g libidinosi.
castrimargi et imūdi. q in sordibus luxurie et
uoluptatū uiuunt. ne in pstatē diaboli etiā ui
uentes deo iubēte. uel pmittente tradāt. et po
stea cū eo in infernū demergāt. Dicitur et q
demones nobiliores pcca detestātur uilia. qn
tomagis hō dz detestari ea. Patet at ex b q
detestabilis sit libido castrimargia sicut et sup
bia. n ei legitur diabolū i aliq aīalis organū
intrasē pter qz porci serpentis et hois. Ubi
Eris. Cum porcini hoies sunt. facile capi pnt
ab actiōibus. Porcini sē hoies auide comedē
tes p gulā. pingues ad luxuriā i luto iacētes
p accidiā. in terra fodietes p auariciā. spumā
tes p iracundiā. Per porcos et significantur d
tractores et referēdarii qui pascuntur de fecibz
et imūdiis alioz tanqz porci. referentes que
uidēt uel audiūt. rodunt uitam eorū. quos et
demones intrant et demergunt in infernum.
Erubescē miser de hoc detestabili officio pa
cis turbamento et discordie seminario. et insti
per time de anime periculo. quia diabolus in
te potestatem accepit. quando te ad hoc offi
cium perduxit: et qui nunc te suffocauit i hoc
uitō. postea te suffocabit in inferno. Timeat
etiam et caueat auditor. ne talibz cōfēciendo

et aures pendo. eis filis fiat: qz sic sup linguā
detractoris sic sup aures auditoris diabolus
sedet. et si n ēēt auditor n ēēt detractor. Unde
glo. sup illō. uetus aqlo dissipat pluuias. et fa
cies tristis linguā detrahēt sic dic. Si hilari
uultu detractorē audieris tu illi das fomirē d
fendi. si uero tristi: discit nō libēter dicere. q
didicerit n libēter audiri. Aufez dñe obprobri
um talium hoīm pestiferorū a religione suorū
tuorū. ¶ Distice p demoniacum significat dia
bolū q i monumtis et mōtibz. i. in fedis et sup
bis hitat hoīb. nomē ei legio dñ. qz multū in
malū associāt. et at eiectio p xps. significauit
demonū mltitudinē deuincēdā p ipm. Legio
quoqz ab hoīb pulsa porcos igredit. qz demo
nes ab ill q ad uitā et nā pdestinati sē. p grāz
eiecti male uiuētibz et frenis itendētibz domi
nāt. Qd tñ n faciūt nisi ihs cedat. qz nec ma
los tēptare possūt. nisi potētia diuina pmittat
¶ Orer vō porcorū a legiōe i mare pūciū. dū p de
mōes malorū uniuersitas ad ifernalē amariū
dinē pducitur. nō repugnat at q matheus de
duobus demōiacis. marc vō et lucas de uno
loquūtur: s3 fm aug. itelligas unū eoz fuisse p
sone alic clarioris et famosioris: uel fm Lisi
senioris et infante maioris p quo illa regio ma
xime dolebat. q uolentes significare duo euā
geliste. solū unum mēmorādū iudicauerūt. de
quo facti b fama lati pclariūsqz fragrauerat
¶ Illi at hoies de ciuitate exeūtes. nenerūt ad
ihm. ¶ Ubi tytus. Illos at ad saluatore duxit
dāni necitas. frēqnter ei deus hoies dānat in
rebus possessis. et ofert bñficiū aīab. ¶ Et hō
mines ¶ ihm ac scfa uidētes cōscii fragilitatis
sue. uelut adhuc infirmi. et pñentia dñi indigni
¶ (rogabant eum) ex humilitate. ¶ (ut a finibus
eorum discederet) qz timore magno admirati
onīs et reuerentiē tenebantur. ¶ Reputabant
ei se idignos tanto doctore et ei cōuersatiōe.
sicut centurio reputabat se indignum tanto
hospite: et sicut petrus fragilitatis sue memoz
ait eri a me domine. quia homo peccator suz
¶ Uel forte isti geraseni ex peccatis suis territi.
timebant offendere presentiam xpi. et per con
sequens incurrere penam maiorem pceden
ti. et per eum amplius qz in amissione porcorū
damnificari. si ut oza tangerent archam dei.
¶ Ipe at ascēdit nauē ut ifirmos desereret. qbz
oneri suā pñtiā esse uidebat. Ubi cris. Attēde
aut xpi humilitatē postq ei collatis a se tali
bus beneficiis emittebāt eū. n obstat s3 disce
dit. et eos q seipos indignos sua doctrina pml
gauerant dereliquit. dāns ei doctores libera
tos a demonibus et porcorum pastores ¶ Cum
qz ihs nauem ascēderet rogabat illum) ex d
uotione ¶ (sanatus. ut cum eo eēt) qz grat de
beneficio sibi collato eum seq uolebat. ¶ (Ihs
at n admittit) i. n recepit eū ad discipulatū pp
pcedentes passionis horrorem: et ne ascribere
tur demōi qz iste facerz. si discipulus xpi esset.

Ex hoc loco accipitur et consuetum ē in ecclā qd demoniaci et furiosi post curatōez n̄ promo uētur ad ecclīastica officia. ((Sed dñs) eum quē curauerat ((secū ducere noluit)) ut iactan tie cām uitare doceret: et pp fructū pdicatōis ((ipm ad suos remisit)) ut p eū alijs pcuraret salus et infidelibus ēēt exēplo ipe sanatus. Un̄ eū a sua sequella simplr n̄ repellit. sz ipm pdi catorē maglū diuini cōstituit ((dicēs. Uade ī domū tuā ad tuos)) qbus ex offō caritatis pl⁹ teneris ((et nūcia illis qnta tibi dñs fecit. et tui miser⁹ sit)) sanās te ī aīa et ī corpe. Ubi theo. Uide saluatoris humilitatē. Nō dixit deum cia oīa q feci tibi. sed oīa q fecit tibi dñs. Sic tu cū bonū aliqd oparis: n̄ tibi sed deo attri buas. vbi et Luf. Licet at alijs sanatis prece pit nemini dicere conuenienter tñ huic prece pit q annūciat: qm̄ omnis illa regio demoni bus detenta sine deo manebat. unde ē Aug. Quod at ille sanatus cupit iam esse cum xpō et dicitur ei reddi in domū tuā. et narra quan ta tibi fecit deus. sic intelligitur. ut sic quisqz intelligat post remissionē pctoz redeundū si bi esse in consciam bonā sicut in domū. et fer niēdum euangelio pp aliorū salutē. ut deinō cū xpō requiescat. Ne dū pprope uult iā esse cuz xpō. negligat pdicatōis misterii. fraterne redemptōi accommodatū. Et Greg. Lum enim quātūlibet parū de diuina cogitatōe pceperi mus. redire iam ad humana nolumus. qdēz contemplatōis qzentes. Sed dñs pcepit ut mens p̄s ex sudet in ope. et postmodū refici debeat p cōtemplatōem. ((Et abiit)) nō mēte sz corpe sepatus a dño ((et pdicauit in decapo li)). i. in regione decē ciuitatū ((qnta sibi fecis ser ih̄s magnalia et oēs mirabātur.)) et p eum ad fidē edificabātur. Ecce mutatio dextre ex celsi. qz ex infideli et demoniaco. factus ē pdi cator fidelis et deuotus. opante dño: et uere fi delis. qz ad gl̄iam dei et ad utilitatē primi ef fectus ē talis. Qd uero h̄ dñ de uno itelligen dum ē et de alio q erat cū eo: qz ambo uolen tes xp̄m sequi ad suos missi sunt. et ābo salutē sibi factā et maglīa dei pdicauerūt. Hoc quoqz exēplo docet quēqz suo primo salutē sibi fac ta pdicare. et a diabolo se liberatū ēē uerbis et opibus bonis demonstrare. et alios ad ean dem salutē p̄cipiendā uocare. studeam⁹ ergo et nos si nondū liberati sumus a diabolo libe rari. et si iam nos liberatos esse agnoscim⁹ sa lutē alijs pdicemus qz nos obtinuisse gaude mus. mēiores q scriptū ē q audit: dicat ueni. Sz mlti hoc exēplū mime sequūtur. et d̄ his q ad corpa p̄tinēt circa amicos suos solliciti sūt et iquirūt. sz de his q ad salutē aīaz p̄tinēt. so licitudinem nullā gerunt. Oratio.

Domine ih̄s xp̄e amator hoīz benignif d sime. supplico lachrymabiliter bonita ti tue: libera me ab omnibus peccato rum sordibus. et demonū infestationibus: me

q ab eis liberatum usqz in finem misericordi ter custodi illesum. ut ad tuam glōriam et p̄ri morū utilitatem ualeam uerbis narrare. et o peribus demonstrare: quāta magnalia fecēis aīe mee p tuā grām liberare: quātus cognoscentes ceteri. qz hec mutatio dextre excelsi. omnes meo exemplo pronocēt. et te miserā te ad meliora conuertantur. Amen.

De curatōe paralytici per tectum dimissi. Capitulum .xlvij.

((T cū dominus ih̄s ascendisset ī na uiculā. ut de terra gerasenorum redi ret in galileam)) unde illuc iuerat.

Scdm̄ cris. nauigio transierat qui poterat pede pertransire. n̄ sp ei uoluit poten tiam oñdere ī mirabilibus. ne icarnatōis nō ceret misterio. At 3 hoies hui⁹ mōi. si ullā ha bent potentiam. semper uolunt ea uti: uti ma gis qz ueritate iusticie. Ideo etiam sine uehī culo nauis transire noluit. ut nos doceret na ti suffragio p̄sire uti in mari seculi h⁹. ut in ci uitatem celestem perueniamus. Nec enim na uis penitencie in ciuitatem celestem deducit. iō sequitur. ((et uenit in ciuitatem suam)). i. ca pharnaum. in qua frequentius conuersari so lebat: et miracula opari. Scdm̄ cris. ciuitatez suā h̄ dic capharnaū. qz nō nascendo sz mira culū illustrando suā ipse fecerat. alia qdem eū extulit. i. extra in lucem dixit ut betbleē. Alia at nutriuit ut nazareth. Alia at diu ihabitan tem habuit. ut capharnaum. Hanc enim ciui tatē magis frequētauit ouersatōne et ī miracu lorū opatōe. qz fm̄. aug. erat qm̄ metropolis et isignior ciuitas galilee: ubi plurimorum ocu su fides et doctrina eius clarius patēt: et mira culis confirmata ad multos salubriter perue niret. Uel qz (ut supra dictū ē) capharnaum ī terpretatur uilla pulchritudinis et pinguedis et solationis. q sunt occasio peccandi multis iō ad sui cōuersionē plurib⁹ idigebat miracu lis. Uel sicut metropolim regiōis alic⁹ ciuita tē n̄fam dicimus exñtes tñ de ciuitate subiec ta illi: ita et capharnaū metropol⁹ nazareth ga lilee. sita inter nazareth et stagnū. dicit ciuitas dñi ī nazareth cepti et nutriti ((Et cum in do mo doceret turbas uiri qtuor portantes ī lec to palyticū. iuuenientesqz multitudine ianuam obturatam. et nou ualentes itroire per eam et illum inferre preturba: ascenderunt supra tec tum. et nudantes illud. p tegulas submiserūt illū cū lecto imediū ante ih̄m)) et h̄ fuit signuz magnum fidei ipsorum. Un̄ post fidem eozūz oñdit dñs diuine p̄fatis actum. et sup aīam et sup corp⁹ ipm. et hoc tripliciter. p̄rio ī remissi one criminis. Scdo ī cognitōe cogitatōis. et hec duo p̄tinēt ad aīaz. tertio ī subito curatōe egrit udinis corpal. Nā uidēs ih̄s fidē illoz. i. offerē tiū. et ef palytici oblari. nō ei se portari et p tec tū submitti sustinisset. nisi curatōis fidem habuisset dimisit ei pctā dicēs. ((Confide fili

remittuntur tibi peccata tua. Et non dicit remitto. sed remittuntur cā humilitatis et pietatis inuade. Ex hoc patet quod fides paralytici aderat. quia sanitas corporalis ut aliqd huiusmodi de tur alicui per fidem alienā: remissio tam peccatorum non datur alicui adulto sine fide propria. et ideo bene filium vocat quia iam credebatur. Ubi Diero. Quia mira humilitas. despectus et debiles totisq; membrorum opagibus dissolutus filius uocat. quē sacerdotes non dignabatur attingere. Aut certe ideo filius. quia dimittuntur ei peccata sua. (Et qui dam de scribis. i. legisperitis dixerunt intra se). i. cogitabant quia extra dicere per populum non audent uerbum ei intrinsecus ē cogitatio mentis. (Hic blasphemant). i. quod dei ē sibi usurpat. Est enim blasphemare deo iniuriā irrogare quod fit tripliciter. l. cū deo attribuit quod ei non cōuenit. vel ab eo remouet quod ei cōuenit. cū homo sibi propriū ē dei tribuit. et hoc modo tercio indicabatur eū blasphemare. quia ipm putabatur hominem tantū et non deum esse. dimittere autem peccata soli deo cōuenit. Sed xps cōuenienter eos redarguit ostēdens se esse deū dū dicit. Primo quia nūdet eorū cogitationibus quas cognoscere per certitudines soli deo propriū ē. dicens. (Ut quid cogitatis mala in cordibus ustris) imponēdo mihi falso blasphemiam. s. me non posse peccata dimittere. et quod dei ē usurpare. Quasi diceret. Quia peccata cogitationes ustras uideo et peccata dimittere possum Quia cogitationes sūt fons boni et origo mali. ideo saluator noster cum uidisset malas scribarum cogitationes. ne ulterius perirent in peius. statim redarguit eos dicens. ut quid cogitatis mala in cordibus ustris. dāns nobis doctrinam. ut quicquid perperamus nos mala cogitatione pulsari. statim debeamus nosmetipsos reprehendere. ut quasi dicas tibi ipse. hec xpi uerba: ut quid cogitatis mala in corde tuo. Deinde hoc et ostēdit sanādo paralyticū per imperiū tantū propriā uirtute. quod ē eiusdem potestatis sicut et peccata dimittere. licet enim paralyticus uirtute nature aliquando possit curari non tamen subito nec ita perfecte ut statim homo possit lectum in quo iacet portare. ut hic dicitur factum esse. Unde subiungit (Quid est facilius) iter duo ista. s. (dicere dimittuntur tibi peccata tua. aut dicere surge et ambula) hoc est solo uerbo efficere. ut dimittantur peccata. an uerbo efficere ut paralyticus surgat sanus et ambulet Quasi diceret. Si uobis hoc manifestus et manifestus uideat. s. subdita curatio corporum quod aiaurū et possū horū pmiū. et reliquū. quia equalis potestas ē utriusque. et utriusque ē uirtutis infinite. Unde ex hoc cōcludit uirtutē diuinitatis sue per factū dicens (ut autē sciatis quia filius hominis hanc potestatem in terra dimittēdi peccata. tunc ait paralytico) quod uerbum iterponitur ab eu angelista. (Surge) s. sanus a lecto (tolle lectum tuū) in quo diu ostēdueris infirmādo. ut quod fuit testimonium infirmitatis. sit probatio sanitatis (et uade in

domū tuā) per te non indigens. ut per portitor (Et fecit sic. magnificans deum) quod sanauit eū Magna uirtus ubi sine mora. salus imperium cōitā. ut nemo iam dubitaret eū paralytico dimisisse peccata. quod eundem sublato grabato ambulare precepit. Unde merito quod aderant stupentes et mirantes flicis blasphemias ad laudem conuertunt tante maiestatis. per quod sequitur (uidētes autē turbę) s. miraculum factum in paralytico (timuerunt) reuerendo et admirando (et glorificauerunt) laudādo deum (quod dedit potestatem talē) s. dimittēdi peccata et curandi solo uerbo infirmos (hominibus) ad eorum. s. salutem. uel. s. in gloria hominem tā potēter inter homines operantem. et hanc potestatem dedit deus per xpo causatiue hominibus autē receptiue. Xps quippe tribus de causis miracula faciebat. primo per illos circa quos hec faciebat utilitatē. quia eos in corpore et in anima curabat. s. per aliorum conuersiōem quia multi uidētes ea conuertebantur. tercio per dei gloriam et honorem. et ista triplex causa hic tangitur. Ex hoc tamen quod timuerunt uidetur. quod nec de xpo plenam cognitionem habebant. quia purum hominem esse et posse et hanc potestatem a deo credebant. Unde glossa. Spectant surgentem increduli imitantur abeuntes: et diuini operis miracula malunt timere quam credere: nam si crederent non timerent. sed diligere rent perfecta enim caritas foras mittit timorem. Considera h. quod dominus curādo paralyticum. incipit a morbo spiritali. qui erat causa et radix morbi corporalis. quia primo remisit peccata eius que fuerunt causa morbi. ad modum boni medici. qui primo remouet causam morbi. et tunc postmodum intendit curationem. Infirmitas autem hec fuerat inflicta paralytico propter peccata sua ut purgarentur. et ideo dominus primo remouit causam quia cessante causa cessat et affectus introductus ob illam causam. Nulla enim nocebit aduersitas. si nulla dominetur iniquitas. Unde secundū glossam. quinq; modis infirmitates contingunt. uel ut iustis merita per patientiam augeantur ut Job. uel ad custodiam uirtutū ne superbia temptet ut Paulus uel ad corrigendum peccata: ut Marie leprosa et sicut huic paralytico. uel ad gloriam dei ut ceco nato et Lazaro. uel ad initium pene ut Herodi. quatenus hic uideatur. quid in inferno sequatur. Nec ergo s. in hieronymū dāi intellegi. plerasq; corporum debilitates euenire per peccata. Et ideo prius peccata dimittuntur. et causis debilitatis ablatis sanitas restituitur et fit uisibile signum ut inuisibile probetur. unde et Beda. Curaturus autem hominem a paralyti dominus. primo peccatorum uincula dissoluit. ut ostenderet eam obnoxius culpazum aeternum dissolutione fuisse damnatum. nec nisi his relaxatis membrorum posse recuperatione sanari. Sed heu nos econuerso magis satagimus de curatione corporis quam anime: ideo sepe destituimur utrobique. Unde Crisost.

Nos autem si corporaliter patimur. satagim⁹
nocium abicere. Luz vero male sit anime. dif-
ferimus: atq; ideo nec a corporis nociis cu-
ramur. Abicindamus ergo fontem malorum
et cessabunt egritudinum fluxus. Hec Crisostomus.
Ergo quia constat quod propter peccata quandoque
homo egrotat: medicus egrum uisitans. primo
eum ad penitentiam et confessionem monere de-
bet: ne peccato tanquam ferro manente in uulnere.
frustra sit emplastrum apponere. Unde pec-
cant medici qui curam materialem adhibent
corpori: priusquam cura spiritualis sit adhibita anime:
ignorantes causam morbi si videlicet per peccato
anime. inflicta sit corpori. Ubi Crisostomus. Sed quia
hec ipsa domini gesta spiritualium in se rerum
continent rationem. cuius typus paralyticus
iste gerat. debemus aduertere. Figuram namque
in eo populi gentilium preostensam esse cog-
scimus: qui peccatis grauib⁹ animo dissolu-
tus. quasi quadam insanabili infirmitate pla-
gatus: in quatuor angulis mundi istius velut
in lecto iacebat. Unde et in eo paralytico cui
remissa sunt peccata. id ostensum est. quia populus
gentilium qui graui ualitudine peccatorum labora-
bat. data sibi remissione per medicinam celestem
integram et perfectam sanitatem sibi corpus et
animam eterne salutis acceperit. Cui non ime-
rito post remissionem peccatorum reddita salu-
te iam dicitur: reddi in domum tuam. id est domum
patriam: de qua adam iam dudum expulsus fue-
rat. qui huius infirmitatis auctor extiterat.
Et merito sequitur. Hoc uisio turbe timuerunt.
et magnificauerunt deum: qui tantam potesta-
tem dedit hominibus. Magnificatur ei deus
qui uel apostolis suis potestatem remittendi pec-
cata donauit: uel hominibus tantam gratiam conces-
sit ut post remissionem peccatorum per meritum
fidei atque iusticie. potestatem accipiant ad pa-
disus redeundi. Ubi et Hilarius. Uidentes autem
turbe timuerunt. Magni ei timoris res est. non
dimissis peccatis a christo in mortem resoluti. quia nul-
lus est in domum eternam redditus. si cui indulta
non fuerit uenia delictorum. Cessante autem timo-
re honor deo redditur. quia potestas hominibus hac
uita data sit per uerbum eius. et remissionis pec-
catorum et corporum resurrectionis et reuersionis
in celum. Hec Hilarius. Moraliter per paraly-
ticum. qui priuatus est usu membrorum corporali-
um. significatur homo peccator operibus me-
ritorum priuatus et turpi marcescens octo. Talis
enim priuatur gressu meritoze affectio. et tac-
tu bone operationis. et gustu suauitatis cele-
stis. et uisu diuine contemplationis et auditu diuini
sermonis. et odoratu diuine consolatio. et tunc
iacet in lecto quasi superueniens tenet eum praua
consuetudo. hec ei lectus dici potest hoc loco.
Ipsam quoque peccatum more paralytis facit tre-
mulum per mali dilectionem: reddit insensibilem
per obstinationem: impedit loquelam per despersionem.
Ubi sciendum quod sicut dominus legitur resusci-

tasse tres mortuos. sed multo plures sunt. sic le-
gitur curasse tres paralyticos sed et plures sint.
id est. paralyticum in domo. paralyticum iuxta p-
baticam piscinam. paralyticus in lecto ut in p-
posito. Et quia paralyticus ut dictum est pecca-
torem signat. ideo notandum quod tria sunt gene-
ra peccatorum. id est. peccator occultus. publicus. et
consuetudinarius. Paralyticus in domo est peccator
occultus. paralyticus iuxta piscinam est peccator
manifestus. paralyticus in lecto est peccator consu-
dinarius et hoc peccatum in consuetudine dic-
tum difficulter relinquitur. et paralyticus hic
in lecto iacere dicitur. id est. peccatum continuare di-
citur. Predictos peccatores quatuor exponant
extra domum proprie conscientie. et etiam extra
ecclesiam tam militantem quam triumphantem.
Primum est tepeditas boni. quoniam enim homo in-
cipit ex desidia tepescere in bono inchoato. ta-
lis dimittit deum et per consequens dimittitur
a deo. secundum est delectatio mali. quod con-
iungitur quasi socius eius. cum enim deus dere-
linquitur. statim anima in malo delectatur. et
hi duo socii precedunt. Tertium est mali ope-
ratio. cum delectatio ad opus ducitur. Quar-
tum est mali operis consuetudo. cum ipsum ma-
lum frequentatur. Et hi duo sequuntur pora-
tes peccatorem extra suffragia ecclesie quibus
ipse priuatur. Sunt autem quatuor que ipsius
reparant et reconciliant. Primum est uite bre-
uitas. ut homo consideret quod brevis sit uita p-
sens et incerta. Secundum est timor pene ge-
hennalis. ut homo consideret eius acerbiter
diuersitatem eternitatem. Tertium est confes-
sio culpe. ut homo consideret quod grauedis
quid immundicie. quid malicie sit in peccatis.
Quartum est spes uenie ut quis in multis offe-
derimus. nihilominus tamen ueniam speremus quod
hec quatuor habuerit. an deum portabitur. et
misericordiam consequetur. Ubi portitores ei
ut sanetur a christo. sunt quatuor sue salutis. pec-
catores. id est. monens secrete. predicans publice
orans pro eo. et inuitans exemplo. et sic isti of-
ferunt eum christo. sollicitates pro ipso. et ipse offerit
quando eis conformetur consensiendo. et me-
ritis eorum obicem non ponendo. Christus autem
fidem illorum inspicit. cum preces eorum exau-
dit. et paralyticus curatur quoniam peccatum sibi dimit-
titur. et donatur sibi gratia per quam ad actus merito-
rios restituitur. et tunc suum male consuetudi-
nis lectum tollit. quando ab ea per exercitium
boni operis recedit. et sic procedens de uirtute
in uirtutem. uadit in domum suam: quando bo-
nis actibus ad celestem festinat patriam. et po-
pulus eum glorificat de mutatione tali. quoniam hec
est dextera excelsi. Illi uero qui inde murmu-
rant signant demones. qui inde ualde dolent.
Christus uero curans. quatuor ipse penitentem. Primo
ante omnia ut confidat et spes de uenia consequenda
habeat. quem etiam iam filium per adoptionem
uocat. Deinde uolens eum sanare iubet eum

furgere ac lectum tollere. et in domum suam abire. Surgere inquit a peccato. et mentis deiectione: in peccato enim male delectando peccator quasi in lecto quiescit. et ex peccato ita mens deicitur. ut nunquam possit esse leta. quod semper perturbata conscia. tunc autem surgit quando ista deserit. Tollere uero lectum et portare est ut peccatum quod erat sibi quieti et delectationi. incipiat sibi esse oneri et dolori. abire quoque in domum suam ut in celum meditatione perdat. vel conscia suam que domus anime est: discutiatur. et si quid ibi in mundum inuenerit. per eos quasi per ostium confitendo periciat. a qua homo per multitudinem peccatorum ita alienatur quod quasi ipsam perdat et seipsum non cognoscatur. Homo ergo paralyticus. hoc est mollicie. et illecebris carnis uel uoluptate seculi resolutus et torpens ac per turba cogitationum et causarum seculi uidere deum non ualentem postquam supra tectum carnis ascenderit ut spiritus dominei cerni uideret deum. et ad cognitionem dei uere redire et tunc deus eum sanat per gratiam ab omni. quod dissoluit. et uocat filium per adoptionem et iubet surgere de torpore negligentie. et se erigere a carnalibus desideriis per penitentiam. et corpus in cuius desiderio iacuit ad uoluptatem spiritus attollere. ac carni dominari per continentiam. et ire ac tendere per bonam operationem et honestam conversationem in domum suam. scilicet paradysum que prima fuit hominis domus. hoc est in habitatione eternam. uel in bonam conscientiam. segregatus a terrenis et custodiens illam. uel ne iterum peccet ad internam sui custodiam. Ubi Beda. Spiritualem de lecto surgere. est animam se a carnalibus desideriis. ubi egria quiescebat abstrahere. Lectum uero tollere. est ipsam quoque carnem per continentie frenam correptam. spiritus celestium per minorum delictis priuare terrenis. Ipse enim lectus qui per singulas noctes lauatur a Dauid. id est. pro uniuersiusque noce macula. digno penitentie flumine castigatur. Sublato autem lecto domum ire ad paradisum redire est. Ipsa est enim uera domus. que hominem prima suscepit: non iure amissa sed fraude: tandemque restituta per eum qui fraudulentum hosti nihil obuiat. Ubi et antiphona. Sed et domum illam non peribis. ubi per tegulas paralyticus ante pedes eius submittitur. ubi pietas et preces obuiauerunt sibi. Filius inquit: remittuntur tibi peccata tua. O mira clementia O indicibilis misericordia. Accepit felix remissionem peccatorum suorum quam non petebat: quam non precesserat confessio. non meruerat satisfactio non exigebat contritio. Corporis salutem petebat non anime. et salutem corporis et anime recepit. Uere dominus: uita in uoluntate tua. Si decreueris saluare nos nemo poterit prohibere. si aliud decreueris: non est qui audeat dicere cur: ita facis Pharisee quid murmuras. An oculus tuus nequam est. quia ipse bonus est. Certe misere cui ipse uoluerit. ploremus et oremus ut uelit Bonis etiam operibus pinguescat oratio. angustia

tur deuotio. excitetur dilectio. leuent pure manus in oratione quod non sanguis immundicie maculauit. tactus illicitus sedauit auaricia non exarsit leuetur et cor sine ira et disceptatione. quod tranquillitas sedauit. pax deposuit. puritas conscie lauit. Sed nihil horum paralyticus ille legi promississe. quod tamen legitur remissionem omnium peccatorum meruisse. Hec est autem ineffabilis misericordie eius uirtus: cui sicut blasphemum est derogare. ita et hoc sibi presumere stultissimum. Potest cuiusque uult. et hoc ipsum efficaciter dicere quod dixit paralytico. dimittuntur tibi peccata tua. Sed quicumque sine suo labore uel contritione confessione l'et oratione sibi hoc dicendo expectat: nunquam ei remittuntur peccata Hec antiphona.

Oratio.

Domine ihesu xpe qui in passionis tuae nauicula crucis ascendisti. et resurrectione trans frestasti. et in ascensione in ciuitatem tuam uenisti: ecce timor de peccatis. de ira dei. de piculo supuenientis infirmitatis. et de incertitudine mortis offert tibi animam. peccati morbo dissolutam. Dic iacenti in peccatis. ut confidat de gratia remissionis. resurgat per contritionem et confessionem tollat lectum suum per satisfactionem abulet per perfectam uirtutem in domum suam eternam beatitudinem. ut tuique fidelium uideant. timeant. et glorificent deum: qui tale prestat dedit ab hominum utilitatem. Amen.

De emoriosa et archi synagogi filia.

Capitulum.

.xlii.

Propter hoc quidam princeps synagoge nomine Jairus accessit ad Iesum tam filii dei quam corporis gressibus. ((et adorabat eum)) faciendo sibi reuerentiam debitam et percidendo ad pedes eius quibus circumportauit omnibus salutem ((rogans per unicum filium animum. xii. diem. Domine filia mea modo defuncta est et mortua)) Hoc dixit et sim reputatorem. quod ei despectus filiam posse inuenire uiuam. de ea loquebatur ut iam defuncta desideras a domino uel mortuam sanari. uel mortuam suscitari. Sed Marcus dicit. quod erat in extremis. tamen erat morti ita propinqua quod reputabatur mortua. Unde secundum eorum modum loquendi. de illo qui sic est morti propinquus dicitur. quod est mortuus: quod quod modicum distat. nisi. quasi nihil reputat ((Sed ueni)) et per misericordiam appropinqua ((et impone manum tuam)) adiutricem super eam ((et uiuet)) sanitatem sibi restituta. Duo petit propter tertium. scilicet ut ueniat et manum imponat et sic filia reuiuiscat. ignoras. scilicet quod et absens liberare poterat. Sic moraliter cum quilibet non habeat nisi unicam animam magis debet curare de eius sanatione quod si eam amittit totum amittit. spiritualiter autem uelit deus per gratiam preuenientem manum impositam gratiam et comitatem et tunc anima uiuit per gratiam coopantem ((Et surgens ihesus sequebatur eum et discipuli eius et ibi multa cum eo)) In his datur subditis forma obediendi. ac paribus mutuo ob

p

sequendi. et prelatas animas mortuas suscitandi. Unum Remigius. Mira autem pariter atque imitanda domini humilitas et mansuetudo. Nam moriturus ut rogatus est. rogante cepit sequi. Hinc subditos et platos pariter instruxit. subditis exemplum obediencie reliquit. platos uero instantiam et sollicitudinem docendi demonstrauit: ut quoties audierit aliquem mortuum in anima. statim adesse studeat. Unum et Lysimachus. Cum rogatus esset dominus a yairo. ut ad suscitandam filiam ipsius ueniret: non moratur. sed statim surgens securus est eum. Quo exemplo docuit nos in pigros in omni opere dei esse debere. (Et dum ihesus pergeret: ecce mulier emorroyssa) a morbo quem paciebatur sic dicta (ab annis duodecim sanguinis fluxum passa) quam in medicos erogauerat omnes substantias suas (accessit retro et a tergo) tum quia uerecundabatur de infirmitate fetida. tum quia secundum legem reputabatur immunda: tum quia ante faciem non potuisset accedere propter turbam. tum propter miserrimum confusiois quam deus homo habere pro culpa sua (et tetigit fimbriam uestimenti eius) non solum tactu corporali. sed et deuotione fidei. in quo laudanda est humilitas eius. quia indignam se reputabat tangere pedes domini. uel plenitudinem uestimenti. Habebat enim Christus fimbrias iuxta consuetudinem iudeorum secundum legis preceptum. Ecce quia non habebat dominus ianitores uel stipatores seu manseros. nec aliquem qui comprimere eum uerberaret: et ideo libere mulier accedit et turbe comprimunt. Ubi Remigius. In quo fides eius admiranda est. quia desperans de salute medicorum in quos sua erogauerat: intellexit celestem adesse medicum. et in eo totam suam intentionem collocauit. et ideo saluari permittit. Unum Rabanus. Docet mulier quantum sit corpus Christi quod in fimbria tantam demonstrauit esse uirtutem. Quid ergo nos sperare debemus. qui non solum corpus dominicum contingimus. sed officium et sumimus. Illa quidem medicinam accepit ex vulnere. uel illis quibus ipsa medicina in vulnus conuertitur. (Dicebat ei intra se firmiter). scilicet. credendo (si tetigero tantum uestimentum eius. salua ab infirmitate mea ero) non quia uestimenta aliquam uirtutem sanandi habebant. sed quia per hoc declarauit uirtus illorum quorum uestimenta sunt. (Tangens autem confestim est sanata a plaga sua). Et est notabile. quod accessit. accedens dixit. dicens tetigit. tangens curationem accepit: quia his tribus. scilicet. uerbo. fide et opere omnis salus acquiritur. Et cognoscens ihesus ex se exisse uirtutem dixit (Quis me tetigit) non querit ex ignorantia ut doceatur. sed ut mulier sanata confiteatur: et per confessionem appareat fides eius. et a Christo comendet. tum propter mulieris meritum per humilem confessionem. tum propter altitatem edificationem. tum propter spem archisynagoga augendam: et eius sanatione filie sue assicurandam. Et dicentibus discipulis quod turbe eum comprimeret dixit (Tetigit me aliquis) nam et ego noui uir-

tutem de me exisse. id est. effectum uirtutis in curatione infirmitatis. Nam licet turbe que in ipsum per deuotionem audiendi irruerant eum comprimere. et in tali pressura corporaliter tangere: non tamen tangebant eum cum tali deuotione et fide. sicut ista mulier tetigerat. et de tali tactu singulariter dominus querebat. Uides autem mulier quod non latuit. timens corde et tremens corpore ad maiestatem diuinitatis cuius uirtutem in se experta fuit: uenit (et ante pedes illius prostratus) ac cum tactus et sanationem coram hominibus indicauit: confitendo ueritatem de quantitate et prolixitate infirmitatis. et de precepto integre sanitatis. hoc enim dominus scriuoluit ad laudem dei. et aliorum utilitatem. Sed querit Lysimachus. quare ipsam manifestat deus. cum ipsa latenter accesserit. et respondens ponit ad hoc sex rationes. Prima est ut mulier sanguinaria Christus tangens non haberet inde conscientie remorsus. Secunda ut mulier emenderet. quam estimabat hoc latere Christum. Tertia ut fidem eius ostendat omnibus ad exemplum celeriter credendi. Quarta ut monstraret se cognitorum omnium. Quinta ut ostendat quod ut deus sistit sanguinis fluxum. Sexta ut in fide dirigat archisynagogum. (At ihesus conuersus et uidens eam). id est. approbas ipsius fide: dixit illi (Confide filia. fides tua te salua fecit). id est. hanc tibi salutem meruit. cum enim operatio miraculosa sit supra naturam. fidei attribuit eam eo quod fides est de his que supra naturam. Ubi Hieronimus. Non autem dixit quod fides tua te salua factura est. sed saluam fecit quasi diceret: in eo quod credidisti iam salua facta es. Ubi et Lysimachus. quia formidolosa erat hec mulier propter hoc ait (Confide et filiam eam fecerat) filia uero uocat sanata fidei ratione. fides enim Christi dei filiationem prestat. Notandum est quod dominus non dicit ego sanauit te sed fides tua ut uitandam ostentat omnem doceat et meritum fidei extolat. Unum finem Lysimachus. dominus ait quod fides sua ipsam sanauerat. nolens sine uirtuti sed fidei eius sanitatis beneficium arrogare. docens per hoc in uirtutis actibus nostris. non nostram sed dei laudem querere debere et predicare. et addidit dominus (vade in pace.) que scilicet prius eras in perturbatione. propter longam infirmitatem tuam corporalem. Ubi Lysimachus. Dicit autem ei (Vade in pace) mittens in finem bonorum. In pace enim deus habitat ut cognoscat quod non solum corpore curata est. sed etiam a causis corporalis passionis. id est. peccatis mutata. (Et salua facta est mulier ex illa hora) Ubi gloria intelligendum est: ex illa hora ex qua tetigit fimbriam non ex illa hora ex qua ihesus conuersus est ad eam: nam enim salua facta erat. ut ex uerbis domini prebendi potest ex uerbis Ambrosii. quibusdam uidetur. quod hec mulier martha fuerit. qui in quodam sermone inter beneficia Christi que enumerat sic dicit. Dum largum sanguinis fluxum siccauit in martha dum demones expulsi de matris domini corpore rediui spiritus calore constrixit in lacrimis. Sed ex istis uerbis ambrosii bene habet quod Martha fuerit a Christo curata a

fluxu sanguinis. quod autem Martha fuerit
hec mulier de qua hic agitur non habetur
ex vrbis ill. Et q̄ hec mlier n̄ fuit martha ex
hoc uidetur. q̄ de hac muliere dicitur q̄ oēm
substantiam suā in medicos erogauerat mar
tha autem diues erat. Hoc etiam pater p̄ euse
bium qui dicit hanc mulierem fuisse quandā
cesare philippi ciuem. nam s̄ eū mulier emor
roissa post q̄ sanata ē. fecit i cesāea philippi
(unde oriunda ē) statuam eneam in curia sua
fieri ad imaginem xpi cum fimbrijs uestimen
ti ipsamq̄ imaginem in magna reuerentia ha
bebat. et deuote adorabat. Fecit et ex oppo
sito imaginem suam flexis genibus et manib⁹
iunctis ac cancellatis. quasi precaret et suppli
caret uersus. quam imaginē xpi manum extē
debat. Contingit at̄ q̄ sub⁹ imaginē xpi cre
uit herba quedā nullius efficacie et uirtutis q̄
cum fimbriam attingebat. tante uirtutis erat
q̄ omnes infirmitates sanabat: Iter dicit
Diero. q̄ Iulianus apostata cum cognouisset
q̄ i cesarea philippi esset simulach⁹ q̄. scili
cet sanguinis liberata p̄ fluuio femina fecerat
eo deposito suam imaginē ibi collocauit que
fulminis ictu fracta est. hic habes quoddam
ualde notabile ad humilitatis custodiam fi
cut Bernar. hoc mō itroduct: dicens. Quili
bet dño pfecte seruies. pōt appellari fimbria
quasi ultima pars uestimenti dñi. ppter suā
humilē reputatōem. Qui ḡ ad tantum statuz
puenerit: q̄ sciat se a dño exaudiri. i liberādis
infirmis uel alijs miraculis: n̄ extollat ppte
rea. q̄ n̄ ip̄e. sed dñs facit. quāuis enī h̄ muli
er tangeret fimbriā. ad cuius tactū se liberari
cōfidebat. et sic cōtigit: n̄ tñ a fimbria. sed a do
mino uirtus liberatōis exiuit. Et ppter ea ip̄e
se dixit ((sensi d̄ me uirtutem exiisse)) Nota igit̄
hoc bene. et nihil boni tibi i ppetuū attribuas
q̄ totū ē a dño. Allegorice mulier sanguine
fluens sed a dño curata. ē ecclia de gentibus
congregata: que sedata fuit sanguinis martir
effusione et ydolatrie pollutōe. et his q̄ carnis
et sanguinis gerūtur delectatione. Que et fim
briam uestimēti xpi tetigit. qñ fidem incarna
tōis credidit humanitas enī uestimentū diui
nitatis ē in xpo. De quo dicitur q̄ in similitu
dine hominū factus ē. et habitu inēctus ut hō.
Et tūc a fluxu sanguinis sanata fuit. q̄ funde
re sanguinē catholicū destitit. et ab ydolatrie
ac carnis delectatōe et sanguinis effusione sa
nata fuit ac ab eius pollutione cessauit ((Per
gēte aut̄ dño ad filiam archisynagogi. mulier
morboſa sanata ē)) q̄ sic dispensata ē salus hu
mani generis. ut primo aliqui ex isrl̄. deinde
plenitudo gētiū intraret: et sic omnis isrl̄ salu⁹
fieret. Emorroissa at̄ sanata. archisynagogi fi
lia nūciatur mortua. q̄ dum gentilitas ad de
um conuertit̄ synagoga pfidie et inuidie recte
mortua nūciatur. Hoc ē significatum fuit
in parabola de duobus filijs: quoz̄ senior de

cōuersione tristabat̄ iunioris. Unde Ambro:
Quem at̄ putamus synagoge principem esse.
nisi legē cuius cōtēplatione dñs synagoga
non penitus dereliquit. Ad hāc at̄ principis fi
liā dū properat. dī uerbū. ut saluos faceret fili
os isrl̄ sancta ecclia ex gentibus congregata
que inferior lapsu criminū deperiebat. para
tam alijs fide p̄puit sanitatē. Quid autem
sibi uult. q̄ hec principis filia ānorum. xij. mo
riebatur. et mulier ista fluxu sanguinis ab ānīs
.xij. laborabat: nisi ut intelligatur. q̄ quādū
synagoga uiguit laborauit ecclia. uñ et hiero.
Nota ḡ q̄ eo tēpore hec mulier. i. gentiū po
pulus ceperat egrotare. quo gen⁹ credidit in
deoz̄. Nisi enī ex cōparatione criminū uiciū
n̄ ostenditur. Moraliter ē p mulierem san
guinis fluxum paciētem. psona peccatrix a lō
go tpe. et de peccato in peccatū cadens potest
intelligi. q̄ tñ remediū querit a dño. dicēs ei
libera me de sanguinib⁹ de⁹ deus salutis mee
Dominus ergo quotidie mulierē sanguine flu
entē sanat. dum animā diuersis uicijs corrup
tā per gratiam curat. Deinde cū nuncijs ad
archisynagonū uenissent: dicētes. eius filiam
iā esse mortuā: dixit ihs archisynagogo eū ad
fidē cōfortādo ((noli timere)) in fide dubitari
do tātūmodo crede: et salua erit a morte.
Et ueniens dñs ihs ad domum principis. inue
nit filiam eius iam defunctam: et tibicines cō
ductitios: carmen lugubre canentes. diuerſe
enim melodie diuersas passionēs excitant in
homine. alique enim excitant audaciā. ut p̄
in tubis bellicis: et alique deuotionem. ut p̄ i
cantibus ecclesiasticis: alique leticiā ut pa
tet in diuersis instrumētis musicis. alique exci
tant fletū et deuotā lamentationem: et talibus
utebantur antiquitus in exequijs magnā p̄so
narū. ut puocaret multitudo ad fletū et luctū
xpianis tñ n̄ conuenit tales habere. q̄ nō de
bent incōsolabiliter flere et inuenit ē turbam
tumultuātem in fletu planctu et ululatu mul
to. qd̄ uocatur tumultus. q̄ inde causatur so
nus confusus ac ē in preparatione funeraliū.
et dicebat ((Nolite flere. n̄ est mortua puella))
.i. i morte mansura ((sed dormit)). i. mihi. quia
ita de facili possum eam suscitare. ut d̄ somno
excitare. Uñ Beda. hominibus mortua erat.
q̄ suscitare nequiebat: deo dormiebat. i. cui⁹
dispositione et anima recepta uiuebat. et caro
resuscitāda quiescebat. unde mos apud xpia
nos obtinuit. q̄ mortui q̄ resusurrecturi esse
non dubitantur. dormientes uocentur. ((Et
deridebant eum)) putantes quod de dormitō
ne somni diceret. et eam esse mortuam nesci
ret. Ecce deridet in curijs pncipium. nec iras
citur nec arguit eos: q̄ quanto maior fuit de
risio tanto postea maior uirtutis oñſio. Ubi
Diero. n̄ at̄ erant digni ut uiderent misteriū
resurgētis. q̄ resuscitātem indignis contumelijs
iridebant. q̄uis at̄ dñs deridebantur ab eis.

nō tñ destitit ab incepto : i quo instruitur bo-
ni. q. cum derident a malis. non ideo debent
desistere bono incubato (et cū eijecisset i baz
)). s. lamētantium . i. multuantium et deriden-
tium qui ppter incredulitatē et derisionem non
erāt digni uidere miraculū : intrant cum pfe
et matre puelle . quos in fide cōfortare tanto
miraclo disponebat. ac Petro. Jacobo et Jo-
hāne : quos specialiter instrui uolebat. hos em
quinq. noluit habere testes miraculi. ut i ore
duorū parentū. uel triū apostolorū staret omne
uerbum. in hoc ē factō ostendit nobis domi-
nus. q. blasphemis et irrisoribus nō sunt reue-
landa misteria. sed fidelibus q. bonozent ea .
Et fm Cris. in hoc q. turba eijecit . et disci-
puli solū in domū intrāt . et neq. hi oēs erudit
nos glām q. ē a multis euitat. uñ et Theophi.
mortuā suscitans eiecit omnes : quasi nos do-
cens absq. inani gloria esse et nihil ad demon-
strationem facere : n. enī humilis xps ad ostē-
tationem uolebat aliquid operari. Predictos
autem tres discipulos tñ permittit dñs iteresse
sue transfigurationi . item agonis sui orōni . itez
huic suscitationi : primo ppter eorū dignitates
secundo ppter signandā trinitatis fidem . ter-
tio ppter testiū numez sufficientē . quarto pp-
ter omniū statuū ecclē significationem et com-
mendationem. Per Petrum em qui uxorem
habuit significant cōiugati : p. Johānem q. uir-
go fuit uirgines : p. Jacobuz qui nescit uirgo
fuisse uel uxorem habuisse uidualis status. pa-
trē at et matrē pmittit intrare ppter eorū credu-
liratē . et ppter eorū testimoniatōem (Et tenēs
manū puelle ait illi. tibi dico surge) per factū
et uocē eam curabat. ut ostēderet q. humanitas
esset instrumentū diuinitatis miracula facie-
tis. Uñ fm Cris. manū ihu uiuificatiua eris
mortuū corpus uiuificat . uox at iacētem exci-
tat (Et cōfessi surrexit puella et ambulabat)
q. nulla mora inter uerbū eius et factū erat .
Ubi Cris. In ambulatione eius n. solū suscita-
ta. sed et pfecte sanata ostēdit. (et iussit illi dari
manducare) ad demonstrandū q. eam uere su-
scitauit . et n. ut uideat fantasma esse q. factum
est . Mistic puella in domo mortua ē anima
mortua p pctm i cogitatione. Dicit at dñs qd
puella dormit. q. qui peccant in pñti adhuc p
penitētiā resuscitari possunt. Tibicines sunt
demonēs suggerētes uel homines adalatores
qui fouēt mortuā . et tenent h. corpus in carnis
lasciuiā et solatijs. que faciliē terminant ad
luctū inferni et desolatōis . Sed nos ad patri-
am tendētes mortiferos syrenaz cantū surda
aure ptereamus . Uñ Hercules fecit se ligari
in malo nauis . et aures suas obturauit . ne de-
ceptus syrenaz cantibus i mare saltaret. Tur-
be tumultuantes sunt affectiōes uel amici car-
nales. derisores sunt seculares uel detractores
Turba g. foris eijecit ut puella suscitē . q. a
nina intus iacēs mortua n. resurgit nisi prius

affectiones carnales et cure seculares d. corde
expellant. hec em impediūt ne q. ad confide-
ratōem sue salutis se collegat. Tibicines enim
eijci debēt q. tanquam magistri in errore aīaz
demulcēt. Derisores quoq. eijciēdi sunt. quia
cōtēnendi et minime curandi . Et tunc puella
suscitā . q. xps domū cordis ingredit . ducēs
secum Johē gratiam . Petz cognitionem . et
Jacobum supplantationē uirtuorū . Qui uero
a spiritali morte . s. a uicijs resuscitatus fuerit .
non solū a sordib. scelex exurgere . sed etiam i
bonis ābulare et pficere d. : et mox celesti pane
s. uerbi dei et sacramento altaris faciat necesse
habet . Possunt at hic notari tria . s. peccato-
ris periculū in filia . i. in anima moriēte : peni-
tētis remediū in pñcipe . i. in ecclia deum ro-
gante : creatoris beneficiū i xpo propiciante .
Periculū sic pcedit . nam mortui appropinquat
cū delectabile illicitū concipit in extremis la-
borat cū ad cōsensum accedit . sed mori cum
consentit . et tunc opera sunt mortificata . Re-
mediū querit cū princeps ad xpm accedit cre-
dendo . adorat diligendo . dñm appellat metu-
endo . Beneficiū dat cū xps surgit pces exau-
diēdo : turbā eijcit peccata expellēdo . uel ipe-
dientia remouēdo : domū intrat grām ifundē-
do prius em eijcit culpa et sic ingredit gratia .
Et ad insinuādum humilitatem docens dñs
ihū fugere ostentationem et inanem gloriā :
pcepit parētib. ne alicui dicerent q. factum
erat ostēdens ut dicit Greg. q. largitor bonorū
est n. autē cupidus glie . datq. totum . nihil reci-
piēs . et tñ exiuit fama h. i uniuersam terram
illam . s. puintie galilee ad manifestādā mira-
culi magnitudinem et ueritatem ubiq. . Pro-
hibuit quidē dñs iactantiam . non miraculi
manifestationem . quia res ipa se indicabat et
manifestaz faciebat . Ac si diceret . Nolite glo-
riari in bonis operibus uestris . sicut nec ego
in eis . Ubi sciendū q. xps publicari pcepit o-
pera miraculorū ppter mundi honorē . et lau-
des hoīm . seu uanam gloriā publicari . sed nō
ad glorificandū deum et ad fidē probandam :
ppter qd dñs miracula faciebat non phibuit
enarrare . Unde et parentes puelle pceptū
dñi seruauerūt . ppter humanum applausum
ipm miraculū nō publicando . nec cōtra phi-
bitionem dei fecerunt hoc ad dei gloriā predi-
cādo . et similiē fecerūt duo a cecitate curati .
de quibus mox subiungit (et plures alij d. qui
bus alibi simile reperitur) .

Oratio .

Omne ihu xpe adoro pedes misericordie
et ueritatis tue et deprecor te piissime
sana tactu gratie tue aīaz meā sangui-
nolētaz et pcellis uarijs maculata : ac resuscita
eam a morte uoluntatis . positiq. pessimi et oc-
culi : ac restitue me deo et patri tuo . cui filius
itez coheredes tuos adoptasti . Ne memineris
bone domine iusticie tue aduersus pccatōē tuū

neq; ire aduersus reum tuum sed memor esto benignitatis tue erga creaturam tuam. et miserationis tue erga miserum tuum. domine deus meus. Amen.

De duobus cecis et uno muto. Capitu. L.

(*T*raſeūte inde ihu) ſcilicet de domo principis (ſecuti ſunt eum duo ceci) miſericordiam cum clamore in uia petentes: et deuota oratione: dicentes (*Miſereze noſtri fili dauid*). Vulgata enim erat fama apud iudeos. q; xps naſciturus erat d; ſemine dauid ſecundum carnem. et ideo quia credebant ipſum eſſe xpm. ipſi dauid pmiſſum uocant ſic eum ſic dauid filium. clamabant autem quia ad iſam non uidebant. qm ppe eſt dñs. Ubi criſ. Uide autē eorum delicta. et a clamore et ab ipſa interpellatōe. neq; enim ſimpliciter acceſſerūt. ſed magne clamantes. et nihil aliud q; miſericordiaz poſtulātes. Filiū autē dauid uocabāt: q; nomē honoris eē uidebat. (*cum autem ueniſſet dominum*) i. ad hoſpiciū ſuum in illa regione: interroga uit eos ſi crederent eum hoc poſſe facere. Quasi diceret. *ſeſſi eſtis humanitatem. me dicendo filium dō ſi creditis q; poſſum hoc facere ut deus opus enī eſt diuinitatis. Nō inter rogat quaſi ignorans eorū fidem q; oīa ſciebat per certitudinem. ſed ut cōfeſſio exterior adō retur fidei interiori. et ſic eſſent digniores illuminari. et mercede ampliori quia ſm aplm. cōde creditur ad iuſticiā ore autem cōfeſſio fit ad ſalutē. Uñ Rabanus. Non quaſi neſcius i terrogabat. ſed ut fidem cōfeſſio promat. cōfeſſionē uirtus ſaluſq; comitei uirtutem. dicūt ei. fidem cōſuēdo. utiq; domine. Ubi Criſ. nō ultra filiū dauid uocant: ſed altius extēdunt et dñm cōfiteſ. q; ē nomen poteſtatis. Tūc poſt cōfeſſionē fidei. tetigit oculos eorū. Ubi Rab. Cōfeſſio oris tactū meruit diuine pietatis. *ſelix tactus. ad quā tanta ſequitur uirtus. et dixit ſm fidem ueſtram fiat uobis. i. ſic fides mentē illuminat: ita oculus lucē reſtituit at (Et ſtati illuminati ſunt et aperti oculi eorū)* Ecce quanta ē fides ſimpliciter credentium. q; meretur tot donorū collationē et augmentum a deo ut omnia poſſibilia ſint credēti. Non eos in uia curat. ut laudes hoīm et iactātie gloriā uitare doceat. Uñ Criſ. Rurſus autem hoc erudit nos gloriā multitudinis expelleſ q; em ppe erat domus. ducit eos illuc. ſingulariter curaturus. Uñ et ppter humilitatez et ominatur eis. ne cui dicant. ut ad fugiendā iactantiā et inanem gloriā nos inſtruat. Ut enim dicit Criſ. inſtus cū laudat i facie. flagellatur i mente (*Sed illi ceci illuminati exierunt. i. d; domo diffamauerūt eum*). i. famam eius p miraculū factum diuulgauerūt in tota terra illa. et publice nūciauerunt: et ppter me*

moriam grē n̄ potuerunt beneficiū tacere. ſed non ingrati grē dei facti ſunt eius precones et euangeliste. Uñ Diero. dñs qdē ppter humilitatē fugiēs iactātie glām hoc pceperat. et illi ppter memoriam grē non poſſunt tacere beneficiū. Uñ et Criſ. Si at alteri uidei: dicens uade et narra gloriā dei: n̄ eſt contrarium illi hoc. ſed ut ualde cōueniens. Erudit enim noſipſos quidē de nobiſiſ. nihil dicere. ſed et eos q; uolūt nos ppter nos laudare phibere Si at ad dei glām refertur non ſolū phibere ſed et iniungere h̄ facere. Ut em ſupra dictum ē ſolū phibet dñs publicari beneficia ad laudē humanā. ſed nō phibet h̄ enarrari ad dei glāz. Ubi ſciendū q; pceptum datur uel exequendū uel ad pbandū: uel ad inſtruendū. Primū obligat ad faciendū rez pcepti. Secundum ad ſequendū uolūtatem ſeu intētionem precipiētis. Tertium ad diſcedum aliquid ex pcepto: et hoc tertio mō cōminatus ē eis ne alicui dicerent. unde n̄ fuit ſimpliciter inhihitō dicēdi: ſed potius moralis inſtructio. ut exemplo ſui bona q; faciūt homines uelint latere: ſed tñ ut pſint alijs pdant inuiti. et ideo iſti non ſunt tranſgreſſi: q; n̄ fecerūt cōtra intētionem precipiētis. Uñ deus iuſſit taceri non ſimpliciter: ſed ppter gloriā. ſed taceri non potuit. uex eſt utiliter: ppter aliorū ſalutē. Nam n̄ poſſe utiliter fieri. dicit ſm ius nō poſſe fieri. De hoc et habes ſupra de curatione leproſi. Allegorice uterq; ppl's cecus et ſine lumine uitatis erat. dñs p hoc ſclm traſeūte. et niſi uterq; i domū. i. i ſclm eccliam ueniat et uerbo dei credat lumē non merei recipere. In ipſa em ecclia in quam uenit xps p carnem. illuminantur ceci. per fidem xpi incarnati. Uñ Remi. allegorice at p hos duos cecos duo populi designant. i. iudaicus et gētilis. De utroq; at populo in ſe credentes xps illuinauit i domo per quam intelligitur ecclia. q; abſq; unitate ecclie nullus ſaluari merei. Illi autem qui crediderūt aduentum domini: per nūmer ſum orbem diffamauerūt. hec Remigius.

Spiritualiter etia; duo ceci ſunt intellectus et affectus. duo autē ſunt oculi intellectus dexter fides diuinitatis. ſiniſter fides humanitatis: duo ſimiliter ſunt oculi affectus. dexter amor bōitatis ſue glē diuine. ſiniſter amor iuſticie l'gebene. et ſic ē qdruplex cecitas i qmō oculis. Prima ē error circa diuinitatem ſcda ē error circa humanitatem tertia ē malignitas cōtēnens bonitatez ſue glāz diuinam q̄rta ē pſūptuoſitas non uidens gebēnā et non timens iuſticiā (egreſſus at de domo illis ſc; duobus cecis iam illuminatis) obtule ſt ei hoies illi uſ tēſ (hoiem mutum. et q; pei? ē hñtē demonium) hic ſecundum Criſ. non erat mutus a natura. ſed a demone inſidiante et ligatū tenēte: et ideo eiecto et expulſo p dominū demonio locutus eſt. q; amoto impedimento habuit lo

quendi officium sicut prius. In quo secundum
 Dilatium rerum ordo seruatus est. nam demoni-
 um prius eiecit. et tunc reliqua corporis offi-
 cia succedunt ((mirate sunt turbe)). ex signorum
 nouitate: dicentes ((nunquam apparuit sic in isrl')).
 i. talia miracula non sunt uisa inter iudeos.
 Ubi Crisostomus. Preponebant quidem ceteris eum
 non quod curabat solum. sed quoniam facile et uelociter
 et infinitas egritudines et insanabiles sanabat
 ((Pharisei autem dicebant. in principe demoniorum
 eiecit demonia)). Quasi dicerent: non est hec pote-
 stas a se uel a deo. sed a diabolo. ubi Hieronymus.
 Quia uirtutes negare non possunt. operum calumni-
 antur. Et Remigius. Scribe namque et pharisei fac-
 ta domini negabant quod poterant. et non poterant ne-
 gare in sinistram partem interpretabantur. Tunc
 beatus namque deuotus et simplices opera dei confite-
 bantur. et cum dei reuerentia et laude admira-
 bantur: sed pharisei inuidi et insidiales. expul-
 sionem demonis principi demoniorum ascri-
 bebant. et opera dei calumniabantur. Odiu enim
 et inuidia faciunt interpretari facta in deteriore
 partem. et peruertere indicia. Pharisei autem odie-
 bant christum. quia acriter arguebat uicia eorum. et
 ideo miracula a christo facta uirtute diuina dice-
 bant esse facta arte magica: et eodem modo eiec-
 tionem demonum factam per christum dicebant fieri
 uirtute cuiusdam demonis superioris sibi fami-
 liaris et priuati quem uocabant beelzebub. cui
 inferiores demones obediebant ad nutum et
 corporibus exeundo. Sed istud inferius et alio
 demoniaco. rationabiliter reprobat a christo. Mi-
 stice autem in turbis confessio nationum: in phariseis in
 fidelitas signatur iudeorum. Et sicut in duobus
 signatus est uterque populus iudeorum et gentium: ita in
 homine muto et demoniaco generaliter signa-
 tum est omne genus humanum. Unde predicatorum
 obtulerunt domino hominem mutum. i. genus huma-
 num mutum a confessione fidei. demonium habentem
 et ydolatrie deditum. Sed eiecto demonio
 et ydolatria relicta. locutus est mutus: et christus
 confessus. Per istum est mutum signatur quilibet homo
 possessus a demone per peccatum mortale. et deus
 mutus quod loqui non potest merito. sed deo cura-
 dus offertur. quando iusti pro eo deprecantur. Et
 tunc demon eiecit quoniam peccatum ipsius a deo per in-
 fusionem gratie relaxatur. tuncque soluit eius lingua
 ad dei preconiia soluenda. Quando enim a demo-
 ne per peccatum possidet quis: si conuertatur et ad
 penitentiam redeat. mox uidebis mutum loquen-
 tem deum laudantem. seipsum accusantem: et ueri-
 tatem predicantem. Pharisei autem hoc demoniorum
 principi attribuunt. sunt homines maligni bo-
 na aliorum deprauare. et pernerere studentes. Dominus
 autem non desisteat a predicatione propter illorum
 deprauationem docet nos accusatoribus nostris
 retribuere. non accusationes sed beneficia. Unde
 Crisostomus. Voluit dominus ipso facto accusationem redar-
 guere phariseorum dicentium in principe demonio-
 rum eiecit demonia. demon enim uicium passus non

benefacit sed nocet eis quod eum inhonorat. dominus
 autem contrarium facit quod post conuicia et contumelias
 non solum non punit sed nec et increpauit quoniam
 beneficia prestitit. Unde sequitur. ((Et circuibat
 iherusalem)). hoc est contra negligentes (omnes ciuitates
 et castella). i. omnia loca maiora et minora: sed
 est contra locorum uel personarum acceptores. Unde
 Theophilus. Non solum in ciuitatibus dominus pre-
 dicabat sed et in castellis: ut discamus quia lo-
 ca non spernere neque magnas semper querere ci-
 uitates: sed uerbum dei in uicis abiectis et uilibus
 seminare. Circuibat inquam docens in synago-
 gis eorum. i. in locis communibus et debitis ubi erat
 uetus hominum non in latibulis sicut mos est he-
 reticis. et predicans euangelium regni. i. legem no-
 uam. que immediate ducit ad regnum quod non fa-
 ciebat lex uetus non fabulosa inutilia uel curio-
 sa. et contrarias omnem languorem plerumque. quod licet
 non sit multum uehementem. grauat tamen ex diuturni-
 tate: et omnem infirmitatem. scilicet uehementem. quod
 grauat ex passionis acerbitate. ut non sermone
 tamen sed et opere persuaderet. Et quo patet multa
 miracula habere in quodam generali conclusa ad con-
 firmationem legis euangelice a christo facta. Dic ei
 ponuntur miracula in generali. quia euangeliste non
 poterant omnia facta christi scribere in particulari.
 Nam (ut dicit Iohannes) multa alia signa fecit
 iherusalem que non sunt scripta in libro hoc. Sicut enim
 in ecclesia legitur et dicitur in martirilogio et alio-
 rum plurimorum sanctorum martirum et confessorum
 atque uirginum: hac scilicet decem. quod Carolus magnus
 fecit inquiri diligenter obitus et actus marti-
 rum et aliorum sanctorum. et inuentum est quod diebus
 singulis occidebantur plus quam trecenta festa
 propter quod statutum est ut in fine martirilogii ad-
 dat clausula predicta: ut saltem in generali fi-
 at memoria sanctorum in die transitus eorum: ita
 similiter euangeliste quod non poterant omnia mi-
 racula christi in particulari scribere. ideo frequenter
 multa concludunt in quadam generalitate. sicut per
 hic et alibi in diuersis locis euangelij. circuibat
 ergo iherusalem non deuorandum et pendendum. sed ad maxima
 beneficia eis afferendum. unum quidem regni e-
 uangelium. aliud autem omnium egritudinum cura-
 tionem. in quorum primo salus animarum. in secundo
 salus corporum exprimitur. et illos quos cor-
 pore sanabat extrinsecus. et mente sanabat intrin-
 secus. Omnium quidem salutem affectabat.
 et bonum commune magis quam priuatum. per-
 curabat. Sed propter dolor hodie bonum priuatum
 magis quam commune queritur: et per hoc in
 magna parte mundus destruitur. hoc autem procedit
 ex defectu caritatis. quod non querit que sua sunt: sed
 quod aliorum. Unde Crisostomus. Dec est perfecta gratia carita-
 tis quoniam quod alijs festinat apertius utilis et lucrosius
 esse quam sibi. Igitur ad tam pium samaritanum
 ad tam salutarem pastorem et medicum. in omni neces-
 sitate semper est recurrendum: et non solum animarum sed
 corporum salus ab ipso solo est querenda. et in eo tota
 spes nostra est ponenda ipse enim melius nouit et ideo si

derat quid cuiuslibet expediat. Unde Aug. Bonum est ut de salute corporis non satagas. nisi ut a deo illa petas. Si scit tibi prodesse. dabit illam. Si non tibi dederit: non tibi proderat habere illam. Nouit deus. quid nobis expediat. Id agamus ut sanum sit cor nostrum a peccatis. et quoniam forte flagellamur in corpore. ipsum deprece mur. Nec fratres ideo dixi: ne quis querat aliquid propter auxilium dei. h. Aug. Permittit quidem deus tribulationes et temptationes aduenire. et scit quantum debeant durare. Ipse enim qui eas nouit principium et introitum. nouit et finem et exitum. Et ideo omnia pacifice feram et ad ipsum solum recurrerem omnia sibi committamus. uel Crisostomus. Orationibus cum diligentia intendamus. et si non acceperimus: imoremur ut accipiamus. Iohannes enim aliquandiu et anuere precantibus differt. et tribulationes irruere permittit ut continue ad ipsum refugiamus. nec ab eo aliquando discedamus. quod si quales in tribulatione sumus tales essemus. et in requie nequaquam egeremus afflictionibus erudiri. Et quid dico de uobis. etenim omnes qui cumque unquam clariores induti sunt coronas. a tribulationibus et temptationibus coronati sunt et famosi effecti. qui omnia cognoscentes ne festinemus in tempore inductionis mali: sed unum solum erudiamur ut uiriliter cuncta toleremus. nec de his que nobis accidunt questionem curo sitatis moueamus. Scire enim quando oportet solui tribulationes permittentis eas aduenire: illatas aut cum omni ferre gratiarum actione. nostre est bone mentis opus. Quod si fiet omnia bona sequentur. Ut igitur hec consequamur. et probabilius h. et clariores illic fiamus. omne quodcumque superuenerit equo animo suscipiamus gratias agentes ei. qui super omnes scit magis id quod nobis expediat. et his qui genuerunt uehementer nos diligenti. et ad singula queque discrimina has utrasque excogitationes in nobis ipsis cantantes tristitiam comprimamus. glorificemus autem in omnibus deum. pro nobis cuncta facientem. nobisque omnia providentem. Sic enim facile et eas qui uirtuti opponuntur expellemus insidias. et imarcescibiles consequamur coronas. h. Crisostomus.

Oratio.

Domine ihesu christe. lumen claritatis eterne illumina oculos meos interiores: ne unquam obdormiam in morte anime ut per tuam gratiam illuminatus. omnia que agenda sunt uideam. et per eandem adiutus adimplendum que uidero conualescam. ac inde tua beneficia enarrare ad tuam gloriam et aliorum utilitatem. Aperi et domine os meum mutum. peccata mea per infusionem gratie relaxando. et linguam meam ad tua precepta soluendo: ut loquendi gratia percepta. me ipsum accusare te deum laudem. proximum edificem. et predicem ueritatem. Amen.

De missione apostolorum ad predicandum cum potestate curationum. Capitulum. li.

Omnia euangelice legislatione per christi predicationem. et descripta eiusdem legis confirmatione per miraculorum operationem: nunc ostendit ponitur predictae legis promulgatio per discipulorum missionem. Ubi Crisostomus. Attende autem oportunitatem missionis. postquam eum uiderunt mortuos suscitantem. mare increpantem. et cetera huiusmodi. et sufficienter uirtutis eius demonstrationem susceperant per uerba et opera. tunc eos mittit. Unde et glossa. Non ab initio misit illos: sed postquam uiderunt paralyticos curatos. et mortuos suscitatos. Quia ergo multi ipsum sequebantur: tum propter predicationem audiendam: tum propter infirmitatem curationem habendam: ipse autem ita pauper erat quod nec domicilium ubi caput reclinaret habebat: et ideo turbe sequentes eum fessi et uexati sub diuino super terram iacebant. propter quod uidens intuitu clementie turbas ad se congregatas. uiscera misericordie expandens circa ipsas. misertus et compassus est eis: quod erat uexati labore corporali et et spirituali. scilicet corporis et peccatorum: et abiecte iacentes sicut oues pastorem qui eos dirigeret non habentes. In quo pontifices iudeorum redarguit qui magis lupi quam pastores erant. Uel Hieronymus. Uexatio gregis et omnium atque turbarum pastorum culpa et uicium magistorum est. Sacerdotes enim et doctores illius temporis intenti auaritie non uacabant debito modo eorum doctrine: sed erant sicut lupi rapaces. spoliantes populum bonis temporalibus per malum exemplum reuocantes a spiritualibus. Ihesus uero tanquam pastor bonus pascebat eos continue uerbo doctrine sue spiritualiter. et aliquando et temporali subsidio corporaliter. Sicut autem tunc. sic et hodie propter dolorem multum. qui pastores dicuntur attrahere ea que luporum sunt facere non ueretur. Non solum enim non emendat subditos sed per negligentiam et mala exempla nocet eorum profectibus. Mittunt collectores decimarum et confiscatores rerum temporalium. non inquisitores heresum et emendatores uiciorum. et ideo tot et tante hereses et sentes uiciorum in ordo ecclesie iam pullulant et crescunt. quod uix eradicari et exterminari possunt. Uexatio ergo omnium et negligentia pastorum fuit occasio mittendi apostolos ad predicandum populo. et sanandum infirmos ut non esset necesse quod turbe currebant post ipsum tanto labore. Et quantum primo a populo et post modum septuaginta duobus discipulis cum eos mitteret precepta quedam dominus dederit: tamen quod fere omnia et his et illis et non solum ipsis. sed et eorum successoribus et imitatoribus conuenire uidentur ideo in sequentibus simul ordine congruenti ponuntur. Considerans itaque ihesus uexationem omnium et negligentiam pastorum. poterat dicere discipulis suis. Messis quidem multa. id est multitudo prepara ad hoc quod per fidem colligatur et in horreum reponatur. Unde et alibi dicit. Leuate oculos uos et uidete regionem. quia albe sunt ad messem. operarii autem pauci. id est doctores et predicatores ueri

respectu tante multitudinis conuertende . qz adhuc nondum predicauerant xpi discipuli . Messis est turba credentium in qua . nunc sunt grana cum paleis . i . boni cum malis . s . in futura messione seperabuntur . dicitur enim uno modo messis collectio hominum ad fide . alio modo collectio fidelium ad retributōz . Operarii sunt in ecclesia qui querunt opus non ocium . onus nō honorem . animas si decimas . pdesse nō posse . Pauci aut sunt operarii s . multi oducti . cij . pauci operarii s . multi mercenarii . pauci operarii salutem animarum querentes . s . multi q . stuarii lucz t . p . alium sectantes . Et iō rogādu ē dñs ut operarios multiplicet et mittat eos . qz et si sunt qui bona audiant . desunt tamen qui dicant . Rogate ergo dñm messis . s . me qui s . qz deus sum dominus messis . et mittat operarios in messem suam . i . predicatoribus ad erudendum pplm . qz nullus sit aptus ad predicatōz uerbi diuini . nisi per gratiam dei et ab eo missus immediate uel mediate . Ecce optima et necessaria oratio quam quottidie debemus deo facere . ut mittat inquit non ut ipsi se ingerant sicut fures et latrones faciunt . in messem suam id est in salutem animarum : ad hoc enim mittuntur . sed multi conuertunt falcem suam in messem alienam . scilicet in temporalia ad q . non diriguntur . dominus mittere proponit . et tamen rogari uult . et hoc propter rogantium excitandam caritatem . et augendum meritum quatenus fideles sui non solum de operatione uerumetiam de affectu et uoluntate renumerentur . Ex quo patet q . licet deus uelit aliquid facere : uult tamen qm . p . hoc a iustis exorari . Et conuocatis . xij . apostolis dedit eis potestatem eiiciendi spūs imūdos ab obsessis . et curā di omnem languorem corporum et infirmitatē animarum que quidem dñs facit potestatiue sed discipuli fecerunt in eius nomine id est in uocatione et uirtute . Unde Beda . Benignus et clemens dominus nō inuidet seruis atq . discipulis uirtutes suas . et sic ipe curauerat oēs languorem . et omne infirmitatem : aplis quoq . suis dedit potestatem . ut curent omnem languorem et omnem infirmitatem . Sed multa distantia ē inter habere et tribuere . donare et accipere . Iste quodcuq . agit potestate agit . illi si quid faciunt imbecillitatē suam et uirtutē dñi cōfidentur : dicentes . In nomine ihu . surge et ambula . Hec Beda . Per istum numerum apostolorum duodenarium . qui componitur ex denario et binario : significatur q . apostoli et eoz successores . debent pre ceteris implere decalogum legis et duo precepta caritatis . Et misit illos binos in signum caritatis que requiritur in predicatoribus : et ut haberent mutuo solatium societatis . quia adhuc erant infirmi : quando autem erant perfecti . s . post perceptionem spiritus sancti . misit eos simpliciter

sive binos siue solos . quia tunc erant spūs sancto solidari . Misit inq . illos predicare regnum dei . i . euangelium q . p . mittit regnum dei et docet qualiter ad hoc itur et puenitur . qz p . penitentiam uel predicare . id ē in sua predicatione penitentibus pmittere : regnum dei et sanare infirmos corporaliter et spūaliter . Hoc etiam quottidie facit predicatoribus euangelii . si faciant q . in se ē . qz dat eis potestatem eiiciendi demones spūaliter de cordibus hoīm : et sanandi languores uicior . Instruxit et dñs aplos . quo pergerent et quid facerent . quo uiterentur et a quo abstinerent : et a quibus cauere . et a quibus non timerent . Sicut itaq . ex pcedentibus et sequentibus pōt intelligi non nisi uirtuosi sunt missi . pauperes et expediti . stables impigri et benigni . non malis cōmunicantes nec cupidi . debent predicare regnum dei . Misit ergo . xii . precipiens eis et dicens . Intra gentium scilicet que ad gentes ducit ne abiezitis . ubi p . hibuit eis ne irent ad predicandum gentibus extra terras promissionis et in ciuitates samaritanorum ne intraneritis . q . samaritani . licet essent in terra promissionis . tñ erant partim gentiles et p . tm iudei . quia receperunt libros Moysi . et cum hoc seuerūt ydolis . Ideo autem apostoli fuerunt prohibiti . predicare p . dictis gentibus . qz usq . ad passionem xpi n . erat magnum tempus . et cōueniens erat ut eius aduentus p . mo denunciaretur iudeis qbus principaliter erat missus : et ideo ipsi q . e rat usq . ad passionē xpi futurū erat necessariū ad manifestandū iudeis p . aplos xpi aduentū . Et hoc ē q . subdit . sed pot . ire ad omnes dom . isrl . q . perierūt . p . pter ydolatrie p . cīm et legis p . uaricā . ōem . Nō g . negat qm . aliqui ituri sint ad gētes . s . poci . et primo ad iudeos . ne iudei haberēt excusatōm et cām n . recipiendi dominū et euāgeliū . qz ad gentes misit apostolos dicentes se qui proprii erant esse reiectos . Un . p . re surrectōem ascēsurus in celū dixit eis : euntes in m . dm uniuersum . p . dicare euangeliiū oī creature . Ubi Diero . Non ē contrarius locus iste ei p . cepto quo postea dñs : euntes docete omnes qz hoc āte resurrectionē illud post resurrectionem p . ceptum ē . et oportebat prius aduentum xpi nunciare iudeis . ne iustā haberent excusationē dicētes ideo se dñm reieciisse qz ad gētes et samaritanos aplos miserit . Un . et Brego . redemptor noster prius soli iudee uoluit et post modū cūctis gentibus p . dicari : ut dum illa uocata . cōuerterētur . p . dicatores sancti ad uocationem gētiū p . ordinem uenirent : q . ten . redemptoris nostri p . dicatōe . a propriis repulsa gētilēs p . plos quasi extraneos q . rerēt . Hec Brego . Misit in uia gentiū . n . est adeūdū . i . modus uiuēdi eoz n . est tenendus et in ciuitates samaritanor . per quas significantur cōuenticula hereticorum non est intrandum p .

consensum sicut enim samaritani .idest genti
les .partim tenebant uetus testamentum . Et
partim negabant : sic heretici partim cōfite
tur fidem christi et partim negant . Deinde
ostenditur forma docendi cum dicitur euntes
autem predicate : dicentes . Quia appropin
quauit regnum celorum . quasi diceret . Predi
cate quia prope est ut aperiat ianua regni celestis . s.
mea passione . quod regnū ante xpi aduentum
erat lōge quia nullus poterat illuc puenire . Hoc
regnum diuersimode nominatur . Aliquando
regnum dei a regnate . Aliquando autem regnum
celorum a subditis angelis et sanctis . qui celi
dicunt . Item etiam qui prope est ut rex celorum
regnet in hominibus sibi subditis in fide et ho
minibus obediētib . Uel appropinquabit re
gnū colorum . i . xps qui est dator regni celorum . A p
dicatōe igitur regni celorum incipit Iohes et xps et
discipuli eius . Et quia doctrina si est efficax ni
si assit pbatio : sequitur modus cōueniens ad pro
bandū ueritatē huius doctrine . s . opera facta
uirtute diuina cū dicit . Infirimos corpore uel mē
te curate . mortuos in corpore uel aia suscite .
leprosos respice . maculas in corpore aia mādare
demonas ab obsessis et crimina a peccatoribus ei
e . Sic ponuntur quatuor genera miraculo
rum ad predicationis confirmationem . Pro
cedit autem ordo secundum misterium : quia
infirmi sunt . qui temptationibus consēciunt :
mortui sunt qui operantur et digna mortis o
pera faciunt : leprosi sunt . qui consuetudine se
et alios inficiunt : demoniaci sunt qui contem
nunt . Hoc autem ideo dñs concessit . ut ipsa mi
raculorum operatio fidem sermoni eorum fa
ceret . Unde Hiero . Ne hominibus rusticis
et absque eloquii uenustate indoctis et illiteratis .
pollicentibus regna celorum nemo crederet :
dat pferat miracula faciendi ut magnitudi
nem promissorum probet magnitudo signorum
Unde et Greg . Adiuncta sunt autem predica
toribus sanctis miracula . ut fidem uerbis da
ret uirtus ostensa . et noua facerent qui noua
predicarent . et iterum . Hoc autem signa in ex
ordio ecclesie necessaria fuerunt . ut enim fides
cresceret credentium . miraculis erat nutrienda
et Iohes . Postea autem steterunt reuerencia fidei
ubique plantata . Si autem et postea facta sunt
pauca et rata fuerunt . Deinde excludens ab
eis cupiditatem subiungit . Gratis et sine p
cio accepistis potestatem miracula faciendi . gra
tiam predicandi et ministerium sacramenta dis
pensandi . et dona alia a deo uobis collata : gra
tis et sine precio date aliis . eodem modo quo
accepistis . ne desinat esse gratia sed merces ui
deatur . ne uilescat inestimabile . dum precia
bile reputatur . Quasi dicat secundum Hiero . ego
magister et dominus absque precio hec tribui : g
et uos sine precio date . Unde et Iohes . Ne uide
atur eorum beneficium . superbiam eorum cō

primit : dicens . gratis accepistis . et ab amore
pecuniarum eos mundos preparat : dicens . g
tis date . Et iterum . Quasi dicat . Nihil uos d
uestra largimini suscipientibus . neque enim mer
cede hoc accepistis . neque laborantes . in ea est
gratia gratis enim accepistis . ita igitur aliis
date . neque enim est condignum precium eorum
inuenire . Hoc Iohes . Hoc audiant symoniaci .
hoc audiant illi qui spiritualia uendere l'eme
re non formidant . Pro spiritualibus enim ac
tibus ut pro administratione sacramentorum
et predicatione uel miraculorum operatione et
consimilibus . non debet aliquid quasi precium
accipi quia non est precium eorum dignum in
uenire . Deinde ab omni eos liberat sollicitu
dine . ut uacationem omnes tribuat uerbo dei
et tota sollicitudo eorum congregata conuertatur
ad predicationem euangelii : dicens . Nihil tu
leritis in uia euntes ad predicandum . scilicet
neque aurum neque argentum neque pecunias ali
quam in zonis et buris uestris ad promouendū
scilicet uobis in uia de necessariis . neque saccu
lum neque peram . i . repositorium ciborum ad por
tandum in uia neque panem qui magis uidetur
necessarius inter alia . et multominus cibaria
delicata . Neque duas tunicas . i . uestes supflu
as habeatis . quotquot enim sunt necessarie p
una reputantur . neque calciamenta scilicet ite
gra . quia apostoli sandalijs utebantur : neque
uirgam . que scilicet itinerarijs prebet auxilium
Qui enim domini habet auxilium . cur bacu
li uel alterius rei querat presidium . Sed si
prohibet uirgam et quedam alia que uidentur
necessaria . quid de equis et equorum faleris .
uel ceteris superfluis . Ubi omnis cupiditas et
auaritie occasio . et sollicitudo temporalium
tollitur . omne superfluum amputatur . et sola
necessaria conceduntur . Denique expeditur
uia et fugit timor crescit securitas . Unde non
immerito poeta iuuenalis ait . Latabit uacu
us coram latrone uiator . Hoc ergo totum
dicit ad excludendum a predicatione uerbi
diuini sollicitudinem temporalium tempora
lia enim in sui acquisitione molestant ani
mam . et adhuc plus in sui possessione turbant
eum . quia iam sunt quasi membra ipsi habē
ti incorporata : et ideo magis trahunt animus
hominis ad inordinatam dilectionem sui . et
quia hoc suffocat uerbum dei . ideo non debet
esse in predicatoribus euangelij . Igitur (ut di
cit gregorius) tanta predicatori debet in deo
esse fiducia . ut presentis uite sumptus quam
uis non provideat . tamen sibi hos non defec
tuos certissime sciat : ne dum mens eius occu
patur ad temporalia . minus alijs provideat ef
ficax . Et secundum gregorium nazanzenum : ho
rum summa est ut a deo uirtuosi existant . quia non
minus propter uite modum quam propter eorum uerbum
euangelium proficiat . Unde et Iohes . hoc est

eis dñs pcepit. ut p habitū oñderent q̄tum a diuiciarum deſyderio diſtabant. Et ſ. n. theo. ut uidentes eos pdicare paupertatem acq̄ſcāt cum apli nihil habent. Ita aut̄ exp̄ſſe phibu it poſſeſſionē t̄p̄alium. q̄ ſic oportebat in p̄miſſa eccleſia. ut oñderent om̄ia gubernaī diſpenſatione diuina z oñderetur uirtus fidi z errozes hoium. qui curſu ſydez uel fortuna credebant agi oia: z ſ. adhuc cōperit apoſto liciſ uiriſ apłozum ſucceſſoribz. Quidā tñ ſunt q̄ pōtati n̄ paupertati ſuccedere uolunt. cum tñ non p̄tati ſed paupertati regnū celoz ſit p̄miſſum. Tres ergo ſunt rōnes. quare hoc pcepit. prima ne ſint quaſi cupidi z ambitioſi ſa ne ſint ſoliciū quaſi puſillanimes. tertia ut mittentis uirtutē oñderet q̄n̄ nihil eis deſt. Si q̄ritur an alii ad hoc obligantur. dicendū q̄ conſiliū ē non pceptum. Sed certe nō au deret aliquis utile z ſanum conſiliū repellere in facie eius: quantomagis illud q̄ dedit ma gni conſilii angls. Et quicunq; huic conſilio fiducialiter adhereret. non dubiū q̄n̄ de ſuffi cienter ſibi panderet. Qñ ei miſſi fuerit apoſto li ad pdicandz. ſine ſacculo z prouiſione. ali qua neceſſarioz fuit diuinitus eis laute puiſū quia nihil eis deſuit: q̄n̄ uero relaxatum fuit illis. puidere ſibi de neceſſariis in uia. paſſi ſe penurias multas. poſtea hoc autem fecit deo ad dandū fiduciam pauperibus predicatoribz ad exequendz conſtanter predicanđi of ficiū. Ubi nota pulchrum de duobz religio ſis ultra mare ad terzam ſcām. pfectis exem plum. cum enīz ultra mare z redeundo circa mare adhuc inter ignotos eſſent: ſemper i dō ſolo ſpem habebant. z nihil de neceſſariis eis deficiebat. Cum aut̄ pueniſſent ad dulce na tale ſolum. dixit unus inter eos ad alterū. Modo picula euasiſimus q̄ iam in terra n̄ra z inter notos ſumus. Et cum ſic ponerent ſpē in homine. inceperunt in neceſſariis deficere z maiorem paſſi ſunt penuriā q̄ ante. Et quia quodāmo nudos z expeditos ad predicanđz diſcipulos dñs miſerat. ſeueritatem pcepti in ſequenti ſententia temperauit: dicens. Di gnus ē. n. opari. i. predicator q̄ opatur op⁹ dei ad utilitatē p̄mi. cibo ſuo. i. neceſſariis ad uitā: q̄ i cibo itelligit̄ ēt uestitū z domici liū ſine q̄bz decēter n̄ uiuit gen⁹ hūanū. Qua ſi diceret. Tātū accipite q̄tū i uictu z uestitu nobis neceſſariū ē. Un̄ z apls replicat. Ordi nauit deus his q̄ euāgelii ānūciant de euāge lio uiuere. Et itez hñtes uictū z uestitū his cō tenti ſimus. Dñc ē q̄ diaconus pcedit a pre ſbytero q̄ ſi miſſus a dño ad pdicandū euāgeli um. cum ſubdiaconus fert puluinar quo liber ſuſtētaſ. q̄ alii debēt pdicatorē ſuſtentare. Di gnus ē ei opari mercede ſua. n̄ ſolū eterna q̄ debet i patria adremūeratōz. ſz etiā t̄pali que debetur in uia ad ſuſtētatōem. ſ. cūueniēti uic tu ac uestitu z domicilio. h̄ ē duplex bonoz q⁹

digni ſunt qui bene preſunt. Nam ſecundum Gregoriam. merces predicationis hic inchoat z in celo perficitur. quia unī noſtro opi due mercedes debentur. una in uia q̄ nos in laboſ ſuſtentat. alia in patria q̄ nos in reſurrectione remunerat. Ergo q̄ n̄ opat nec laborat. n̄ man ducet nec mercedem exigit. ecce quare prece pit eis nihil ferre q̄ om̄ia debētur eis p̄o la bore. De iure em̄ naturali ē z diuino ac et hu mano ut illis q̄ ſeruiunt cōmunitati in ſpūali b⁹. ſ. in diuino cultu. z doctria: puideant a cō munitate i t̄pali b⁹ neēcia. Non ergo phibuit eis ferre neceſſaria ad ſuſtētatōem b⁹ uite: ſz ut demonſtraret hec eis deberi ab illis quibus p dicarent. nec omnino z ſimpliciter pcepit eis illa. ſz magis ad reuocandū eoz affectū ab in ordinato amore t̄paliū. ut n̄ quērerēt ſuper ſua. ſz eis ſufficerēt neceſſaria. q̄ i eis n̄ defec tura dñs ordinauit dando eis p̄tatem ſumēdi ea ab his quibus euangelizabant. z ſic carna lia meterēt q̄ ſpūalia ſeminabant. nec tamen inobedientes ſunt q̄ de ſuo iure cedunt. Unde Aug. apparet aē hec n̄ ita pcepiffe dominuz tāq̄ euangelizate uiuere aliunde non debeant. q̄ eis prebentibus quib⁹ annunciant euange lium. alioquin i hoc pceptum feciſſet apls q̄ uictum de manu ſuaz laboribus tranſige bat. ne cuiq; grauiſ eſſet: ſz p̄tate dediſſe apliſ in qua ſcirent ſibi iſta deberi. Lū em̄ a dño ali quid imperatur niſi fiat. inobedientie culpa ē Lū aē potestas datur. licet cuiq; n̄ utiq; z tan q̄ de ſuo iure cedere. hec aug. Et nota ſecūdū criſ. q̄ Matheus z lucas non calceamēta ne q̄ baculū portare permittit. qd̄ oñdit pfectiſi mum eſſe. Marcus uero iubet baculum aſſu mere z ſandaliis calceari q̄ dictum eſt permis ſiue. Unde z illud de duabus tunicis non por tandis. exponit Hiero. non ad litteram ſed q̄ una tunica dicatur uestimentum neceſſariū ſecunda ſuperfluum. ne alio uestiti aliō nobis futurorum timore ſeruemus. Sed ſi non prop ter timorem multominus propter oſtentatio nem. In quo comprehenduntur qui particas uestiunt z archas implent z qui equos muta toriis uestimentorum onerant. Unde z Aug. Doc de duabus tunicis intelligendum ē ne quiſq; eozum preter eam quam eſſet indu tus aliam portandaz putaret ſollicitus. ne op⁹ eſſet cum ex illa poteſtate poſſet accipere. In math. etiam z in marco uirga accipitur equi uoce. In Matheo enim accipitur methapho rice. ut ſit ſenſus neq; uirgam. id eſt nec mini mas res. Uel non inſitiamini inſubſidio tempo rali. ſicut corpus inſititit baculo ſuſtentanti z ſimilibus. In Marco autem ubi dicitur: ni ſi uirgam tñ accipitur ad litteram per quam tñ intelligitur p̄as accipiendi ſumptus. qua uti potuerūt uel n̄ uti ſecundum q̄ uoluerint. Unde doctores hebreozum in ſignum doctri ne uirgam in manu portabant. q̄ apō iudeos

consuetum erat puideri eis de uictu a poplo
quē docebant. iō xps uoluit qd hoc eis p alia
pulsionē sufficeret. p hoc. n. ondebatur quod
ppls cui pdicabant puidere eis debebat. Igi
tur si phibet dñs necessitatē sed supfl uitatez
z phibet euangeliū ānunciātibz nimia ca
ram z solitudinē de tpralibus. ne uelint por
tare ultra necessaria aliud timentes. qd sibi o
ficiat. Item ut sub quanta festinatione ad p
dicandum pgerē debeant onidatur adiunxit.
z neminem p uiam salutaueritis. Non simpli
citer salutandem phibuit. sed cum mora z cō
fabulatiōe hanc fieri noluit. ne occasione salu
rationis impediretur a cursu pdicatiōis. quo
minus cito salutē pdicarent auditoribus. Ut
phibuit ne salutarent. s. ex curiositate sicut qd
dam faciunt. qui non ex studio salutem optā
di salutare consueuerunt. sed nō phibuit b
fieri ex caritate z ad consulādū ac studio optā
di salutē. Ubi oniditur quanta diligentia z fe
stinatione pdicator uerbi diuini debet officiū
sibi iniunctum exercere: qd non dī ab officio
huiusmodi pp familiaritatē cū aliquo retar
dari. Et iō pdicator multum debet plangere
tēpus quo pretermittit fructū pdicatiōis. z sili
ter alij debent plangere tēpus quo ptermittūt
spūalia exercitia ad eoz statum ptinentia.
Item oīm eis aperiens domos de necessario
cibo fecit eos cōfidere: dicens. In quācūqz
aut ciuitatem aut castellū id est quēcūqz lo
ca maiora uel minora intraueritis. interroga
te quis in ea dignus sit. id est fidelis. z bōe fa
me z non suspectus ipe uel locus eius. ne isa
mia suscipiens fama z dignitas pdicatorum
maculetur. z eozū pdicatio z doctrina detur
petur ac tanqz suspecta impediatur. Ubi die
ro. Testimonio uicinorū z p famam eligēdus
ē hospes: ne eius infamia pdicatio ledať.
Ergo multo magis socius eligendus ē dignus
Item hoc dicit: ut sciat hospes se magis grāz
accipe qd dare. Et in quācūqz domū intraue
ritis cā hospitandi: in eadem manete. non si
ne honesta causa inde exeundo. nec curiose z
inutiliter discurredo. donec exeat transitu
ri scilicet alibi ad pdicandum. Non ē tarsi
intelligendum qd per hoc uelit excludere cau
sas honestas exeundi. ut ad docendum uel a
liquid huiusmodi faciendum. cum propter b
intrauerint ciuitatem uel castellum: sed per
hoc uult discursus uagos excludere: qui non
debent esse in predicatorē. sed magis cessante
necessitate exeundi debet uacare contempla
tioni ut ibi hauziant quod populo postea effun
dat. Item hortatur eos ad temperantiam
dicens edentes z bibentes que apud illos sūt
idest non querentes nec queri facientes extra
domum delicata z superflua que apud illos
non sunt. sed manducate que uobis sponte ap
ponuntur z offeruntur ab ill. quamuis modi
ca sint z uilia. Non querentes lauciora uel

plura etiam si apud illos sunt talia. Et cer
te quanto paucioribus z uilioribus utuntur.
Tanto amplius implent quod hic dicitur.

Dignum est ut ibi maneant z ab eis conse
quantur terrena quibus offerunt celestia.
Dignus est enim operarius mercede sua non
solum eterna in patria ad remunerationem.
Sed etiam temporali in uia ad sustentatio
nem. Item iubet ne de domo ad domū qua
dam aaga facilitate demigrant. z hospitez pp
ter lautiora habenda non mutent. quem etiā
ex hoc infamare possent. Ude iubet hoc iō
secundum Cris. ne leues z uagabundi discursio
res uideātur z gulosi. quibus non sufficit uni
us hospitis uictus necessarius. z ne contemne
re z iniuriari seu contristari uiderentur susci
pientem ut ingrati. duo g hic mandantur unū
de lectione hospicii. aliud de impermutatiōe
electi. nec dicitur hic quin liceat predicatori
aliquando mutare hospiciū. uel cū alijs co
medere maxime ut non grauet hospitem suū
dum tamen ad dignos diuertat z honestos:
sed phibuit dominus mutationem hospicii
ratione triplici. una est uitatio lenitatis que
nullo modo debet apparere i predicatorē: alia
suspicio gulositatis. quia homines consueuerūt
nouos hospites laucius procurare: tercia de
clinatio infamie hospitis. quia si dimitteretur
uideretur indignus. Item iubet ut cum be
nedictione intrent domum: dicens. Intrantes
autem in domum salutate eam scilicet famili
am scilicet homines habitantes in ea. ut sit la
ta relatio scilicet antecedens pro continente
z relatiuum pro contentis. dicens: pax huic
domui id est familie. ut qui cibū z necessaria
recipiunt salutem z pacis beneficium largian
tur. Quia predicator debet habitantibus i do
mo qd intrat pacē offerre z optare z si solū optat
sz et euangelium xpi quod est euangelium ue
re pacis predicare. z eos ad pacem internam
z fraternam inducere. ac salutem habitantiū
bonis uerbis z exemplis procurare. ut appare
at eos legatione fungī pro xpo ihu qui est ue
ra pax z salus omnium. Ob hoc solis vicariis
apostolorum. scilicet episcopis pcpis ecclesie
sponsis licet in principio misse salutare popu
lum z dicere pax uobis. Pax peccatoris pax
temporis tandem pax eternitatis. Sit ergo in
troitus cum optatione salutis salus cum opta
tione pacis: z hec duo sunt optanda hospiciibz
salus in amotione malorum. pax in adeptiōe
bonorum. salus contra periculum dānationis
pax qstūm ad bonū reconciliationis. Dūc ať
modum in trandi z salutandi dñs dedit: ut ex
hoc ostenderet ad quid ueniret. pacem scz fa
cere. bella sedare predicatorēs non de nugis
sz d salute animarū loqui debere. Et si fuerit
domus illa digna recipiendi pacem oblatam.
id est si fuerit eius familia ad uitam eternam
predestinata. z ibi fuerit filius pacis. id est

amator uel obseruator: uel heres pacis. ad pacem eternam ordinatus. ueniet et requiescet super illas pax ipsa a uobis nunciata et eis optata: quia oratio uestra et predicatio habebit ibi effectum. recipientque pacifice uestram doctrinam. et sequentur eas quae prouocat ad pacem eternam. Si autem non fuerit digna. id est ad uitam eternam non ordinata. et nullus doctrinam uestram recepit et secutus fuerit. uos tamen non eritis sine fructu. nec prout merito uestro quia pax uestra. id est meritum et merces optate pacis ad uos reuertetur. nam uobis a deo recompensabitur. et quis non habet quantum ad ipsos effectum. uos tamen habetis mercedem inde apud deum. a quo pro labore uestri operis reddet uobis premium. Et quicumque non receperunt uos hospitio. necessaria uobis ministrando. neque audierint sermones uestros: uestis monitis obtemperando: exeuntes de domo uel ciuitate illa. excutite puluerem pedum uestro in testimonium illis siue signum. scilicet triplex. quia inde signa querunt. et mos fuit iudeorum typicis et figuratiuis uti operibus. Primum (ut dicit Hieronymus) in testimonium laboris sui. scilicet quod ingressi sunt ciuitatem et predicatio ab illos prouenit. Excute ergo puluerem. id est minima itineris et laboris quod per illis sustinueritis. exponite. et erit eis occasio maioris damnationis si non signum est quod puluis in pedibus signum est laboris. excussio pulueris inutilitatem significat laboris. inutilia ei excuti solent et abici. Excutiendo ergo puluerem ostendunt. quod inanimiter laborauerunt. et ideo inexcusabiles erunt nec iniuste damnabuntur. qui salutem sibi oblata recipere noluerunt. Tercium signum est ut ostenderent se ab eis nihil terrenum querere nec esse minimum de terrenis operibus accipere. ut nec esset puluerem de terra sua sibi patere ad adherere. cum icores recti fuerint. et euangelium spreuerint. Ergo nihil unquam nec est necessaria accipiatur ab iconoclastis et a contemptoribus euangelii et indignis. Vel excutite puluerem pedum. id est leuia peccata que solent ex talibus accidere etiam in hominibus perfectis. Moraliter pedes subentur excuti in signum excussionis terreni appetitus uel huiusmodi laudis. Prohibentur ergo in predicatoribus et prelatis sarcinarum multiplicitas. uictus curiositas. ipsorum cupiditas uestium superfluitas. instabilitas. et malorum comunicabilitas. et ne leuis culpa uideatur apostolos non recipere. subdit. Amen dico uobis. tolerabilis erit terra sodomorum et gomorreorum in die iudicii. quam illi ciuitates. id est habitatoribus illius ciuitatis qui spreuerunt uos et sermones uestros. Huius ratio est secundum Hieronymum. quia illis non fuit predicatum. huic autem cum predicatum sit. non recipit euangelium: et secundum Raba. quia illi solum legem nature transgressi sunt. sed isti et legem scriptam. et dicta prophetarum et apostolorum. Non fit comparatio horum quantum ad peccatum carnale. quo sodomite grauius peccabant sed quantum ad peccatum inhospitalitatis. quo isti magis peccabant. quia de illis dicitur quod egeno manum non porrigebant sed isti tantos propter audiam ueritatem repellabant

et non est dubium quod grauius peccatum est negare uictum seminantibus spiritualia quibus tenentur homines de iure naturali diuino et humano: quam manum non porrigere egeno simplici spiritualia non seminanti. Cui enim multum datum est. multum querat ab eo. Unde Beda. Sodomite et inhospitaliter fuerint inter cetera carnis atque flagitia. nulli tamen apud eos tales hospites quales apostoli reperiuntur. et loth quidem aspectu et auditu iustus erat. non tamen ibi aliquid docuisse aut signa fecisse prohibetur. Unde et Remigius. Spaliter tamen sodomorum et gomorreorum mentes facit. ut per hoc demonstraret. quia illa peccata sunt deo magis odibilia. que fiunt contra naturam. per quibus deletus est mundus aqua diluuii. et quatuor ciuitates submersae et mundus quotidie diuersis malis affligitur. Unde secundum Hieronymum. uidens dominus hoc peccatum in carne. pene desit in carnari. quia namque assumpturus erat corruptant. Summa enim mundicia. talem sumam inmundiciam maxime abhorretur. et sustinere non potest. Unde et dicit Augustinus. quod aut faciendo quod malum est et mala consuetudine se implicant ut ipsa consuetudo mali non eos sinat uidere. quia malum est. fiunt defensores malorum factorum suorum. irascunt cum reprehenduntur. in tamen ut sodomite quondam dicerent loth reprehendenti nequissimam uoluntatem. habitare uenisti non legis dare. Tanta enim ibi nequitia de turpitudinis consuetudo erat. ut iam nequitia esset iusticia. et prohibitor potius reprehenderetur quam factor. hec Augustinus. Quia grauius autem hoc peccatum deus punierit. testatur mare mortuum. siue diaboli. et uere mortuum. quia nil uiuum recepit. et diaboli. quia instinctu eius quatuor ciuitates igne sulphureo concremate in illud submersae sunt. Unde male maledictum est appellatur spiritus fumans et tenebrosus de uaporibus quod si sic inferni caminus. Est ultra ihericho non longe positum. diuiditur iudeam et arabiam. et habet in latitudine septem leucas. Et licet quicunque ciuitates fuerint destructe propter hoc peccatum. tamen due noiantur tamen. quia maiores et famosiores erant in multitudine populi et turpitudine peccati.

Oratio

Domine ihesu christe qui discipulos tuos ad predicandum mittes. dedisti eis preteritatem curandi. ac precepta uiuendi et conuersandi dirige pedes meos in uiam pacis. et da mihi salutem mentis et corporis. et ut habeam in operibus iusticiam in moribus disciplinam. et in omnibus tuum timorem et amorem. Mortifica in me omnia uicia. meque tuis donis interius et exterius fructifica. ut ea que discipulis tuis precepisti. per modulum meo merear imitari. et cum ipsis eterna gloria de tua misericordia munerari. Amen.

De pacia in aduersis hñda.

Ca. Lii.

¶ qz omnem solitudinem discipu
u loz abiecit. z eos signorū onsiōe ar
mauit. ac ferreos quosdā opatus ē
z fecit ab omnibus huius vite nego
ciis eos erues. z ab omni tempanea sollicitu
dine liberans. nunc post psp̄era dicit ēt illa q̄
debent eis contingere mala ad p̄liandū s̄ mū
dum z diabolū eos p̄parans. z ad paciam cō
tra aduersa tolerāda instruens qz (ut dic Se
neca) cuius dolori ē remediū pacia. Et hec p̄
cipue discipulis erat necessaria. qui ei (ut dic
Grego) locū p̄dicationis suscipit. mala inferre
n̄ debet sed tollere. ut ex ip̄a sua m̄suetudi
ne trā senietū mitiget. z p̄corū vulnera in a
liis ip̄e afflictionibus uulnerat⁹ sanet. Dicit ḡ
Ire. s. ad p̄dicatōis officiū. ecce ego dñs z ma
gister uester. q̄ uos elegi. uos docui. ego dñs
oīpotens q̄ uos azmaui. ego cui nemo resiste
re ualet. ego in q̄ dñs suz messis. mitto uos
boies electos doctores instructos. milites ar
matos. medicos peritos. sicut oues. i. simplices
z innocentes p̄ arma uos non defendentes. ut
late doctrine alios nutriatis exēplo mansue
te cōuersatōis attrahatis. p̄ eis etiam corpa
exponatis in medio lupoz. i. scribaz z p̄hari
seoz z alioz crudeliū persecutoz z detracto
rū. qui dicuntur lupi propter rapacitatem. cru
delitatem z dissimilitudinē. Quasi diceret. Sic
mansueti inter crudeles ad paciendū itis. pa
ciētiam z innocētiā custodite. Non uos d̄
fendatis. quia oues estis. seniant illi q̄ lupi s̄
Mirabilis uenator ē dñs qui p̄ agnos siue o
ues capit z denincit lupos p̄ paciaz uincit po
entiaz. Et bene dicit in medio lupoz. ut paci
entia sit quasi centz ad oēs iūriā circundan
tem. Itē in medio p̄ cōem oīm cōuersionē. ac
pp̄ oīum unitatem in fide z lupozum plura
litem in erroribus. Et hec unitas maxie fa
cit uincere. qz (ut dicit Amb) Ois pugna una
nimit̄ aggressa parit uictoriam. Dicit autez
ecce ego mitto uos. ut dū mittentis p̄as oīō
ratur periculi magnitudo non timeatur. Un̄
Lris. que igitur bozū erat consolatio. Mittē
tis uirtus. Ideoqz hoc ante oīa posuit. dicēs
ecce ego mitto uos. Sufficit hoc ad confiten
dum. z nullum formidādū supuenientium. ui
des auctoritatez uidēs potestatem. uidēs uir
tutē iexpugnablē. hec Lris. Mittit dñs disci
pulos sicut oues inter lupos. s̄ heu hodie m̄l
ti plati sunt inter suos sicut lupi inter oues.
Estote ergo prudentes sicut serpentes. contra
scribarum astutiam z fallaciam scilicet ad in
telligendas z cauendas fraudes z insidias. z
simplices sicut colūbe s̄ tyrānozū crudelitātē
z maliciā. s. ad sustinēdas. z ignoscēdas lesio
nes z iniurias. Prudentia est necessaria in p̄
cauendis malis simplicitas in faciendis bōis
Quasi diceret. Sicut serpentes residuum cor
poris pro capite periculo exponunt z caput i
quo uita est toto corpore occultando custodi

unt. z letale uulnus excludunt: ita z uos to
cius corporis piculo caput ustrū. i. me. ac fidē
z animam integre z incorrupte suate z custo
dite: z sicut columbe sine felle z amaritudine
malicie s̄ z nulli malum faciunt. ita z uos in
nocentiam custodiendo malum inferre uel re
ferre aliis nolite. ut p̄ prudentiam malū deuī
teris. z p̄ simplicitatem nulli malum faciatis.
P̄t̄ et prudentia sp̄ētis cōsiderari i trib⁹ ueterē
em̄ pellem ad artum foramen deponit. z cum
sit frigide nature solē diligit. Pellis depositio
pertinet ad incipientes. qui debent deponere
fm̄ pristinam cōuersatōem ueterē homines cū
actibus suis. corporis expositio pro capite ad
p̄ficientes p̄tinet. qui pro mente defendenda
q̄ est caput hominis. totum hominem morti
tradunt. Solis dilectio p̄tinet ad p̄fectos. q̄ i
sistunt diuine cōtēplatōi: q̄ z illuminantur z i
flantur. sic enim serpens propter duo diligit
solē: propter calorem quo natura uigoratur.
z propter lucem qua illuminatur. qz cuz fenef
cit. amittit uisū. s̄ ad radios solis directe ocu
los opponens recipit eū. In his trib⁹ nos dñs
uoluit assimilari prudentie serpentis. s̄ nō in
ueneneta cōplexione. nō in lingue p̄tōe nō in
anfractuosa deābulatōe. Simplicitas s̄ co
lumbina d̄z ēē in trib⁹ sc̄z cognitōis in iudicā
do. h̄z em̄ blandos oculos z dulcem aspectū:
affectōis i diligēdo figitur eniz i amore ad ge
nus suū. un̄ z frequentat osculū: intētōis i ope
rando. residet em̄ supfluenta aq̄z ut accipit⁹
insidias caueat p̄ umbram. z fm̄ Remigiz be
ne adiūgit prudentie simplicitatem. qz simpli
citas absqz prudentia facile decipi potest: z po
tentia piculosa est ad decipiendū. nisi simpli
citate tēpet. Un̄ patet qz astucia vulpina ui
tuperabilis est z s̄līter ruditas bouina. s̄ me
dium est tenendum. z medio modo est incedē
dum. Unde z Greg. Utraqz necessario in am
monitione coniunxit ut simplicitatem colum
be astucia serpentis instrueret z rursus serpen
tis astuciam columbe simplicitas obtempera
ret. Unde etiam Lris. Estote ḡ prudentes sic ser
pentes ad intelligēdas fraudes. estote simpli
ces sicut columbe ad ignoscēdas iniurias. no
lo uos ēē sp̄ q̄si columbas. ne pp̄ simplicitatē
nimia per seductōem in laqueoz icurratis. no
lo uos ēē semper sicut sp̄entes. ne ex corde s̄
aliquē uenena fundatis: s̄ fm̄ t̄pus z p̄sonas
mutetis z mores. z ut breuiter dicā estote pru
dentes sicut serpentes. ut oīe malum intellē
gatis z caueatis. estote simplices ut columbe
ut non faciatis ullū malū. qz intelligere ma
lū laudabile ē. facere aut uituperabile. nec q̄
intelligit malū ille facit malū. s̄ q̄ facit malū
Dec cris. z subiungit. apiendo quos lupos di
xerit. caute aī ab homib⁹. sc̄z lupis dete riori
bus. i. ab hoīm p̄uasiōibus. q̄ q̄rūt fraudulē
uos decipe z uiolenter puertere. Ubi se expo
nendo dñs declarat qz lupos n̄ bruta s̄ boies

dixerit. Un̄ Cris. Ita dixit. Attendite uobis ab hoibus quasia quibusdā pessimis malis. z sup oia mala malis ondere uolens. qz p omi bus malis hō ē pessimū malū. Nā si bestie cū cōpare uolueris. peiorē inuenies eū. Bestia ē nī q̄uis sit crudelis. tñ qz irrationalis ē. decli nabit ab hoīe crudelitas e? hō aē crudel cū sit z rōal nī facile euadet crudelitas ei?. si opau ris hominē serpēti. peiorē inuenies eū. qm̄ spēs z si maliciā habet tñ z hoīs bz timorē. Ydō si qdem potuerit mordet. si aut non potuerit: fu git. Homo aē malitiā bz serpentis. z timorem non bz sicut serpēs. Ydō q̄dū nī bz spēs. lateris sicut serpēs. si aē spēs inuenierit. irruit sicut be stia. Adhuc aut oīs bestia si quidem irritata fuerit. seuit: si aut irritata non fuerit in silen tio transit. homo aē non irritatus insanit. a q bus non fuerit irritatus. Et (ut breuiter dicā) unaqzqz bestia unū z p̄priū malū bz. hō autez omnia mala habet in se. Deniqz hō malus p̄p̄ me. i. q̄ ipse diabolus. Diabolus ei si uidet ho minem iustum. non est ausus ad eū accedere: hō aut malus q̄uis hoīem scēm uidet. nō so lum illum non timet. sed adhuc magis contē nit. non enīz diabolus p̄stat hominē uirtutē sed homo diabolo. Arma ergo diaboli. homo est malus. Sicut enim homo sine armis non potest aliquid facere contra hostem. sic z dia bolus sine homine non ualet contra sanctos Et itez. Virtus diaboli homines mali sunt. nec enim potest aliqd malum seminare ī mū do. nisi per suos ministros. quia in sanctis non inuenit locum. hec Cris. Unde z Aug. Si xpi anus es. ipse mōs inimicus est absqz priuatis inimicitis. Non enī est nobis colluctatio ad uersus carnem z sanguinem. sed aduersus p̄ci p̄ces z potestates z spūalia nequitie. id ē ad uersus diabolum. z angelos eius: quia z quā do patimur homines importunos ille instigat ille inflammat. ille tanqz uasa sua monet.

Attendamus ergo duos hostes quem uide mus z quem non uidemus: hominem uide mus diabolum non uidemus. hominem dili gamus. diabolum caueamus. p̄o homine ore mus. contra diabolum oremus. Hec augusti nus. Unde etiam legitur in uita sancti colum bani. quod cum ipse per opaca saltus inter de uia ambularet. z librum humeris ferens de scripturis sacris secum disputeret. subito cogi tatio in mentem uit. quid eligeret melius in hominum iniurias iucidere. an ferarum seui ciam sustinere. Lumqz urgeret cogitationem illata seueritas. crebro frontem signo crucis armans atqz orans intra se ait. melius esse se zocitatem bestiarum absqz alieno peccato. qz hominem rabiem sustinere cum damno anīa rum. Unde interrogatus quidam a philoso phis. quare horribilis homo grauior ei esset quam quodlibet pondus. Taliter eis respon disse fertur: homo inquit horribilis pondus ē

solius animi. Alia uero pondera anime z cor poris sunt. Unde. Seneca. Quid ē homini inimicissimum. Alter homo. Lauete igitur ab hominibz uos maliciose z infidiose ad pecca tum trahere nitentibus. ne uos decipiant. ne uos seducant. ne uos blanditiis z p̄suasibz ne uos minis z flagellis a ueritate deuare fa ciant. Tradent enim uos primuz in cōsilio. i. in locis priuatis. ubi conuenientes cōsiliantur q̄si rōnabiliter opentur. uos ibidem cōueniē do uel prohibendo. p̄e predicetis in noīe meo z deinde incorrectos flagellabunt uos ī syna gogis suis. i. publicis cōuentibus z agregatōi bus ubi conueniunt sub spē cuiusdam iusticie z sc̄itatis. z tandem ad magistratō. i. p̄ncipes synagoge scz pontifices z ad reges. i. ad maio res principes. z p̄sides id principes maio res scz romanorum ducem. i. uolēter nī man suete. ut scz cōdemnem ad mortem qz nō lice bat iudeis. qz erant subditi romanis: p̄p̄ me. i. cōfessionem noīs mei. ecce optimus titulus z honestissima cā paciendi. qz (ut dicit Beda) Felix iniuria. cui deus ē causa. Unde z cris. nō enim parua consolatio est propter xpm̄ pa ti: qm̄ nō ut p̄nitiosi z nociui hoc paciebantur Et hoc in testimonium illis scz iudeis. de eorū pueritate z gentibus de eaz correctōne. illis ad accusationem. z gentibus ad op̄uctōem z correctionem ī testimonium q̄ppe saluatōnis electorum. z ī testimoniu damnationis repro borum. qz ī illos z p̄ istis feretis testimoniūz Unde cris. Ante reges z p̄sides stabitis ī te stimonium illis z gentibus. z dum apostoli ac cusant. dum r̄ndent. in q̄busqz p̄torijs xpi ueri tas p̄dicei. iudeoz p̄fidia dēmonstretur. z genti bus ad salutem credentibus misterium reue letur. Et iterum. Mors q̄ppe iustoz bonis in adiutoriū ē. malis in testimonium. ut inde per uersi sine excusatōe pereant. un̄ electi exēpluz capiunt ut uiuant hec cris. Futuris ergo adu sis ut preuisa minus ledant a dño p̄dictis. qz tot terroribus auditis. discipuli turbari pote rant. subiungit contra terrores consolationē dicens. cum autem inducent z tradent uos ad iudices adducendo. oppositionis cōt uos machinando. ut me negetis: nolite cogitare z solliciti esse uos pre solitudine anxiano qua liter aut quomodo. i. de modo p̄fereendi quo ad formam aut. quid id est de modo inueniē di quo ad materiam. respondeatis interrogā tibus. uel loq̄ amini discere uolentibus. dabi tur enim uobis. i. a patre luminum. in illa bo ra scz ad respondenduz oportuna. quid loqua mini id est sapientiam in mente z eloquentiā in ore. non confidatis de scientia uestra z elo quentia. sed de diuina prouidentia. quia sp̄zi tus sanctus docebit uos tunc sine p̄meditatō ne uestra quid loqui oporteat. nō enī uos estis qui loquimini. i. non ex solo ingenio uestro p̄ cedunt uestra uestra sed ex sp̄ritu sancti gratia

spiritus enim prius uisus est. qui loquitur in uobis ut in organo. quia sicut organa emittunt modulationem. ad motum temperantis. sic bonum quod predicator loquitur ad uoluntatem patris inspirantis. per hoc autem (ut dicit Crisostomus) ad prophetiam eos dignitatem reduxit. quod. s. dei spiritu se locuti. Unus Gregorius. Alii in his suis infirmitatibus dicat. Nolite pertimescere. uos ad certamen acceditis. sed ego preliabor: uos uerba editis. sed ego sum qui loquor. Tunc Paulus ait. An exprimentum queritis ei? qui in me loquitur Christus. securi ibant. quocumque duce bant. Securus. non ad plium uadit. qui talibus armis et sub tali principe pugnat. securus ad osculum pergit quod tali plocutore eam suam defendit. Unus Crisostomus. cum autem trades uos. nolite solliciti esse. quomodo autem quod loquimini. mea est. non. causa. Sed uos mihi tamen modo personas prestare. et ego uobis sum. Nam sollicitum esse ante iudicium. non est propter actionem rei. sed desperatio de deo. Sinite ergo ut in causa sua deus loquitur per uobis qui conscientiam interrogantis agnoscit. Non ei est impossibile ut rex qui milites suos mittit ad bellum. praestet illis arma aduersus hostem. Quid ergo sollicitus est. qui loquitur in sua sapientia sperat. quod est prima causa ruine. Nam in persecutoribus uirtus dei non requiritur. nisi precesserit fides. Unde et Hieronymus. Lumine ergo per Christum ducimur ad iudices. uoluntatem tamen nostram pro Christo obtemperare offerre. Letetur ipse Christus qui in nobis habitat. loquitur per se et spiritus sancti in respondendo gratia ministrabitur. Nec Hieronymus. Per hoc tamen non intendit excludere meditationem respondendi et uiam prouidendi de resurrectione. si spiritus et scie facultas assistit: sed per mittit securitas. si ista deficiant. Quod frequenter contingebat in primitiua ecclesia quia tunc sepe fideles illiati et simplices subito traherentur ad iudices et deus prouidit illis. Unde non debent propter hoc turbari si ista deficiant. quia hominibus de deo confidentibus spiritus sanctus non deficit in necessitate. cum non possint aliter occurrere: et iterum quia in tali casu sufficit ad salutem confiteri constantem in generali fidem. quod potest facere quilibet Christianus. quantumcumque simplex. Et patet ex predictis quod non loquitur hoc de uerbis predicatoris debet enim predicator uerbi diuini precogitare. qualiter debeat uerbum dei proponere. aliter temptaret deum si negligeret de hoc cogitare: dum tamen de hoc tempore opportunum possit habere. Nec prohibet dominus prouisionem in dieendis. sed ornatum et nimiam sollicitudinem per multum temporis. Facile est. non. ueritatem dicere. quod sine ornatu persuadet ut recipiam ubique. Et ne in auxilio amicorum confidant. subiungit grauiorem persecutionem que est ab amicis. quia secundum Gregorium plus in nobis ea tormenta sentiunt. qui ab illis patimur. de quibus presumebamus. quia cum damno corporis mala nos cruciant amisse caritatis. Unde ait. tradet autem frater fratrem. pater filium et filius parentes in mortem. scilicet infidelis fidelem. quia (ut ait Hieronymus). Non est inter eos nullus fidus affectus. quorum diuersa fides est.

Unde Crisostomus. nemo speret in patronis. nemo in amicis aut parentibus. cum est frater fratrem tradat in mortem. pater filium. et filius patrem. Uide quale tunc incendium persecutionis arbitri debet ut nec sibi ipsi parcat natura. Quomodo autem tunc patronorum aut amicorum fides integram querat. cum uideris amicitiam fraternitatis et paternitatis esse extinctam. Si ei amicitia in ipsa natura deficiet: quomodo inueniet extra naturam? Nec Crisostomus. Et eritis odio omnibus hominibus humana sapientibus. scilicet amatoribus mundi qui inimici sunt dei: homo enim habet magis deicit uicium quam naturam. quia multum repugnat amor dei et mundi. distant enim plus quam celum et terra. Quasi diceret. Eritis odio non solum inimicis. sed etiam amicis. non solum extraneis sed etiam propinquis. scilicet parentibus et fratribus. Sequentes enim Christum frequenter sunt odiosi alijs etiam carnalibus fratribus. Et subditur propter nomen meum. quod addit propter consolationem eorum. quia delectabile est propter amorem nominis domini esse odiosum. quod enim habeantur odio propter nomen Christi. causa est sufficienter patienter persecutiones sustinendi. et ad hoc magnam sequitur promissionem. quia non martirem facit pena sed causa. Et ne in tribulationibus deficiant. consolatur eos subiungens. Qui autem perseverauerit usque in finem scilicet in gratia permanendo. non finaliter succubendo. uel secundum Remigium. quod precepta fidei non deseruerit et in persecutionibus non defece rit. habet salutem erit. quia finis non pugna coronat. non enim cepisse. sed percepisse uirtutis est. In quo non modica dat consolationem inter persecutiones et in tolerancia tribulationum. quia non inchoantibus. sed perseverantibus confertur premium non enim coronabitur. nisi qui legitime certauerit. Hoc significatur in signo thau. quod est ultima littera quo omnes saluandi signantur. Dicit autem hic. in signum discretio singularitatis et paucitatis. Unde Crisostomus. Quia incipere multorum est finire paucorum. semper in principio delectatio est in fine probatio. Cura bone fidei est exitus bonus. quia non incipere aliquod bonum: gloriosum est. sed finire. Quod propter deum fit eternum est. sicut deus eternus est. cum ergo conuersus fueris ad deum. et ceperis deo seruire et opera iusticie facere nec aliquando acta tua preterita recorderis. sed finem tuum cogita. quia preteritorum operum bonorum consideratio negligentiam uel iactantiam operatur. confusio autem finis timorem. Unde et Bernardus. Perseuerantia est uigor uirtutum. consumatio uirtutum nutritrix ad meritum. mediatrice ad premium. soror patientie. constantie filia. amica pacis. amicitiarum nodus. unanimittatis uinculum: sanctitatis propugnaculum. Tolle perseuerantiam. nec obsequium habebit mercedem nec beneficium gratiam. nec fortitudo laudem. Denique non qui inceperit. sed qui perseverauerit. saluus erit. h. Bernardus.

Et nota q duplex ē perseverantia . una ē cōtinuatio in bonis operibus . hec non ē in pcepto . alia pseuerantia uolūtatis in pposito bene agendi . et hec est in pcepto . Et q apostoli adhuc erant infirmi . nondum uirtute ex alto induti . docet eos tanquam teneros fugere ut pluribus possent prodesse dicēs . Cum autē persequeretur uos in ciuitate una fugite in aliam ut amplius diuulgetur nomē uestroz et uestra p̄dicatō audiat . et ut uestre ifirmitati p̄uideatur . et hostibus parcat . Un̄ Lris . Sciens i tēptatōibus infirmitatē humane nature . si q̄s uos inquit p̄secutus fuerit in ciuitate ista . fugite in alterā . Non enī contēno timidos . nec eligo tñ fortes . q̄ si uirtutē hoim deus confyōrat . sed uolūtatem . Nā ille qui fugit et si uirtute quidem dissimilis est . uoluntate tamē equalis ē . Nāz sic iste ideo passus ē . ne se magis uideat amare quam deum ita et ille ideo fugit ne uictus in doloribus thesaurum xpianitatis amittat . Hoc autē mādāt . n̄ ut q̄ steterit pecz s̄z ut q̄ fugerit n̄ peccet . Infirmitati humane consulit . non fidei promptioris uirtutes excludit . Dicimus autem ad consolationem fugientium xpianorum . qm̄ stare quidem fortis fidei est . magne autem humilitatis fugerē . hec Lris . Unde et Remi . Sicut p̄ceptum perseverandi in persecutionibus . specialiter ad apostolos pertinet et ad eorum successores uirōs fortes : sic licentia fugiendi satis conuenit infirmis in fide cuilibet condescendit . pius magister : ne si se ultro ad martirium obtulissent . fortassis positi in tormentis negarent lenius enim erat fugere q̄ negare . Sed q̄uis fugiendo perfecte fidei constantiaz in se non oñderent . tñ magis meriti erant . quoniam omnia pro xpo parati erant deserere fugiendo . nisi autem illis licentiaz fugiendi dedisset . dicerent eos aliqui alie nos esse a gloria regni celestis . hec remigius . Ubi sciendum q̄ persecutio aliqui est personalis . ut quando quis queritur ad mortem . non quia fidelis principaliter . sed propter odium p̄sone determinate . et tunc ē semper fugiendū sicut Paulus querebatur ad mortem i damasco . q̄ patet ex hoc q̄ alij fideles p̄mittebant ibi pacifice habitare . sed querebant solū paulum interficere . ideo dimissus a fratribus per murum . fugit persecutionem personalem : non timendo persecutionem . Sed potius declinando ut multis prodesset . Itaqz non est imperfectionis fugere secūdum dictamen recte rationis . ad tempus salubrius . ut saluetur fugiēs ad maiores fructus . aliquando . at non solū est p̄secutio p̄sone sed et fidei et iusticie : et tūc si homo p̄cipiat . p̄babiliter q̄ ex fuga sua sequatur derisio fidei et depressio iusticie . fuga est mala et p̄ccm mortale . Si at non apparet hoc p̄babiliter sed magis cōtrariū . utpote q̄ ex fuga tali pōt alibi fieri utilitas ecclē . ex mōtione at non haberet nisi occisio ministrorū

ecclē . et cōculcatio articuloz fidei ab obstinatis infidelibus . tūc ē fugiendū et alibi p̄ficiendum . qui enī nō pōt in uno loco proficere . d̄z ad aliū transire . Unde Aug . faciāt ergo serui xpi q̄ p̄cepit uel p̄misi . sicut ipse fugit i egiptum . Fugiat omnino de ciuitate i ciuitatē . qm̄ eorum quisquam specialiter a p̄secutoribus q̄rit . ut ab alijs que n̄ ita querunt . n̄ deserat ecclē . sed prebeat cibaria cōseruis . quos alif uiuere n̄ posse nouerint . Cum at oim . i . ep̄orū clericorū et laycorū . ē cōmune periculū . hi qui alijs indigēt . n̄ deserant ab alijs quibus idigēt . Aut igi ad loca muuīta omnes transeāt . aut qui habēt necessitatē remanēdi n̄ relinquant ab eis . p̄ quos illoz ecclēastica supplenda ē necessitas . ut uel pariter uiuāt . uel pariter suffiant . q̄ eos p̄familias uolet pati . hec Aug . Sed ne dicerēt iussisti ne ad gētes iremus . qd ergo faciem⁹ si omnes ciuitates iudee circueimus . et nos abiecerint . Hoc p̄uenit . hunc timorē remouēdo : dicēs . Amen dico uobis nō consumabitis ciuitates isrl̄ p̄dicādo . sc̄z ibi aduētum uel fidē xpi . donec ueniat filius hominis resurgēdo . s . a mortuis q̄ denūciato ad uētū xpi ab apostolis . p̄ ciuitates iudee . immediate passus ē xps et a mortuis resurgēs apparuit discipulis . Un̄ Raban . Predicit q̄ nō ante p̄dic atōibus suis ad fidē p̄ducēt ciuitates isrl̄ . q̄ resurrectio dñi fuerit p̄petrata . et toto urbe terraz p̄dicādi euangeliū potestas cōcessa . Uel si intelligat de aduētū xpi ad iudiciū tunc intelligēda ē cōsumatio p̄dicationis apostolorū p̄ totum orbē quantū ad cōuersionis effectū . q̄ ubiqz dispersi sunt filij isrl̄ secūdum p̄destinationē . licet enī p̄dicatio ap̄lorū discurrerit p̄ totū orbē tempore ip̄orū . q̄ i omnem terrā exiuit sonus eoz . tñ effectus cōuersionis fidelū . quantū ad eos q̄ generaliter cōuertēdi sunt ad fidē . habebit plenarie effectū circa mundi finē . Unde dicit . amen dico uobis si cōsumabitis . i . cōplebitis ciuitates isrl̄ fugiēdo uel fidē p̄dicādo . et ad fidē cōuertendo : donec ueniat fili⁹ hominis . s . ad resurrectionem generalē in gloria patris . non enī conuertent filij isrl̄ donec p̄pe finē mudi . Un̄ Lris . et quasi dicētibus eis . quādiu possumus fugere . grauior ē enī fuga longa quam uelox mors . cōsolans eos . p̄pterea dñs ait . Non cōsumabitis ciuitates isrl̄ donec ueniat fili⁹ hominis . Si de apostolis hoc tñ intelligitur dictum nō p̄cedit itellectus . cū multo ante dñs tñ sint ap̄li . quam xps adueniat . Sed omnia que ad ap̄los loquitur . et ad illos loqui uidei qui postmodū p̄ illos fuerāt credituri usqz ad exitū mundi . Ip̄e enī duodecim erant capita totius xpianitatis future . Et quēadmodū qd in os miseris . p̄ tota corporis mēbra dispergit sic et apostolis q̄ dicebat ur ad totam plenitudinē xpiani corporis p̄tinebat . Sciebat enim dñs . q̄ noticia eius tot occupatura fuerat ei

nitates. ita ut pene omnes totius orbis terre ciuitates israhelice dicerent. *Dec Cris.* Del de p^o ostensam magnitudinem tribulationis imminetis. *Doctatur* discipulos ad eius tollerantiam. et consolatur eos suo exemplo. et procedit a minori sic. Si in m^og^o. i. dñs i. pfe familias blasphemias iniecerit et iniurias multas sine causa fecerunt. et ipse pacienter et itre p^oide sustinuit: multo plus fiet in ipsis q̄ sunt ut discipuli. serui. et familie: et ipsi n^or debent pacienter sustinere. Unde dicit. Non ē discipulus super magistrum necq̄ seru^o super dominū suū. intelligēdum ē donec et quādiu fuerit discipulus et seru^o. nō est inquam super m^og^o et dñm fm honozis naturā. uel non ē discipulus. i. nō dz esse supra m^og^o. nec seru^o dz uelle supra dominū suū. *S^oria* et quāsi potētiōra m^og^o et dñs suo operādo. q̄ diceret. nō dedignemini tolerare uos fui et discipuli. q̄ ego tolero l' tolerabo dñs et m^og^o. q̄ dñs sum faciens q̄ uolo. et m^og^o docens q̄ utile scio. *Mea* exempla uos doceant. ad me respicite. quid in me fieri uidetis B in uobis ne formideris. Qui me offēder et persequi non timent uos quoq̄ offendere et p^oed non timebunt. *Uñ* cris. nunc incipit eos cōsolari in passionibus eorum futuris. suo exēplo naturalis est res. si p deo iniuriam patimur ab aliquibus indignis. irascimur et dolem^o. si uero audierimus aliquam preclaram personā que similiter passa est refrigeramus et inflatio indignationis nostre laxatur. Dicimus enī si uir ille qui clarior ē q̄ ego passus ē talia plāe ego iniurie mee non debeo sentire dolorē quātomagis cōsolabunt discipuli in passionibus suis. cū discipuli essent et serui: recordātes xpm dñm et magistrum talia aut maiora p^oessum. *hec Cris.* Et iō debent dñm nō solum patientē sed et gaudēter sequi. q̄ (ut dicit *Seneca*) malus miles ē qui imperatorē gemens sequit. Et subiungit. Sufficit discipulo. i. sufficere debz. ut sit sicut m^og^o eius et seruo ut sit sicut dñs ei^o iniurias suscipiens et uindictam nō querēs. mala recipiēs et beneficia cōferēs. uel sufficet dz ei si nō plus uoluerit et cōtēnat. *Perfectus* autē erit si sit sicut m^og^o et dñs eius. ipm in suis imitādo operib^o. q̄ pfectio et assimilatio magistri *Uñ Bēda.* Si m^og^o nō suas uult uindicare iniurias q̄ deus ē. sed ipos mauult īsecutores paciēdo reddere mitiores: eandem necesse ē discipuli q̄ puri homines sunt ut regulaz pfectio nis sequantur. *Dec Bēda.* Hoc at dictū dñi i pposito ē uerū. ubi de se loquit. qui est m^og^o et dñs imo pater oīm. se enī dicit magistrū et dominū. aplos at et eorum imitatores usq̄ ad finem seculi dicit discipulum et seruū. *Uñ* magistri et domini imitatio est humana pfectio. *Uñ Aug.* Sūma xpiane religionis est imitari quem colis. Non at dicit hoc dñs d alio si enī magister indoctus fuerit. nō sufficit discipulo ignorancia magistri. et si domin^o miser fuerit.

non sufficit seruo miseria dñi. Uel secundum *Cris.* nō fm ea que raro contingūt. sed ab āplio ribus et ab his q̄ sunt in pluribus suscipit hūc sermonē. Et addit. Si paterfamilias. i. me qui patēnā gero sollicitudinē. patris habens auctoritatē: beelzebub uocauerūt. i. me opari in beelzebub dixerūt: quātomagis domesticos eius. s. uos in hoc et diffamabūt. Quod enim apostoli facerent miracula uirtute demonis sepe dixerunt iudei et gentiles. ut patet multi pliciter ex apostolorū legēdis. Non ḡ boni cōtristari debēt si forte ab aliquib^o prauis hominibus sine culpa detrabatur eis. q̄ ad cōsolationē nostram sua dñs obp^orobia adducere dignatus ē dicens. Si patēfamilias beelzebub uocauerūt quātomagis domesticos eius. s. enim plurimī. qui uitam bonoz fortasse āpli^o laudant q̄ debent. et ideo ne eis elatio d laud surrepat. p^omittit omnipotens de^o malos i obtreccatione prumpere. ut si qua culpa ab ore laudantium in corde bonoz nascitur p obtreccationem maloz ad penitentiam reuocetur. *Sed* inter uerba laudantiū et uituperantiū ad mentē semper recurrere debemus. et si i ea non inueniūt bonum q̄ de nobis dicit. magna tristitia in nobis generari dz: et si in ea nō inueniūt malū q̄ de nobis dicitur. in magnaz letitiam resilire debemus. *Uñ grego.* In omne q̄ de nobis dicitur semper taciti ad mentem recurrere debemus. interiorē testē et iudicē querere. Quid enim pdest si omnes laudent: cum cōsciētia accuset. aut quid poterit obesse si omnes nobis derogent. et sola nos cōscia defendat. *Unde Lato.* cū te quis laudat iudex tu^o esse memento. Plus alijs d te quaz tu tibi credere noli. *Sed* ut dicit *grego.* qui nō amat gloriā nō sentit contumeliā. Et de uirtutibus alijs et uicijs similiter iudicabis. Valde autē periculosum ē hominem in p^ontia sua laudari q̄ oporteret eum ualde fortem in deo esse qd non eleuaret intus i corde. ut et cōsuluit *Ora tius.* quales cōmendes aspice. ne mor incuti ent tibi aliena p^octa pndorem. *Igitur* loco glē id amplectimur si dñs nostro i passionum cōditionib^o adequamur. Quia enī in igne tribulationis p^octa purgantur. ideo sicut tūc caput ecclie xpm fluctibus passionum deus exposuit. sic et corpus eius. s. eccliam suam: usq̄ in finem seculi ad probatioē et purgatiōem tribulati p^omittit. *Aspera* enī et dumis ac sentibus plēa et horrida ē uirtutis uia. Sic p^oiarche. sic pphe. sic āpli. sic martires sic. confessores. sic uirgines. et quotquot placuerūt deo. p multas tribulationes transire fideles: sic etia omnia xpi mēbra usq̄ ad diē iudicij ptransibūt. *Unde Aug^o.* nullus fu^o xpi sine tribulatiōe est. Si putas nō h^ore psecutiōes. nondum cepisti esse xpianus. Et subiungit dominus eludendo ne ergo domestici et imitatores mei timueritis eos scz psecutores. hoies fragiles et p^otores.

nec eorum blasphemias uel seueritas. obmitendo ueritate fidei. propter persecutionis timorem. sed ferre te patienter iniurias propter dei amorem. ad tollerandum igitur patienter aduersa. multum iuuat. si quia christum pro se passum cogitat. Unde Aug. noli esse pusillanimitas. si enim pleno corde intuitus fueris. quid pro te christus passus fuerit nec tu pusillanimitate deficies. sed magnanimitate. et tu quicquid aduersi acciderit tolerabis. super et gaudebis. quia inuentus es in aliqua similitudine passionum regis tui. Et ite. Si ille qui uerissime dixerat. Ecce uenit princeps mundi huius et me nihil inueniet. dictus est per os iniqui. beelzebub insanus. tu dedignaris se uere audire pro meritis tuis. quod dominus adiudicat. nullis meritis suis. Ille uenit ut preberet tibi exemplum. quasi gratis hoc fecerit si tu non perficias. Quare enim ille audiuit nisi cum audires tu. si deficeret. Ecce tu audis. et deficies. Frustra ergo ille audiuit nisi enim propter se sed propter te audiuit. Ideo enim prior ille sustinuit. ut nos sustinere disceremus. et si ille qui non habebat quod sibi obiecerat. quantomagis nos. qui et si non habemus peccatum quod nobis obicit inimicus. habemus tamen alter quod digne in nobis flagellatur. Nescio quis furem te dicit. et si es fur. audis obprobrium. si tamen sic si es fur ut non sis aliquid quod deo displiceat. et iterum. Unusquisque considerans conscientiam suam. si mundi amator est. mutetur. fiat amator christi. ne sit antichristus. si quis ei dixerit quod antichristus sit. irascitur iniuriam sibi factam putat. Dicit ei christus. Patienter esto si falsum audisti. gaude mecum. quia et ego ab antichristo falsa audio. si autem uerum audisti. conueni conscientiam tuam. et si audire times. esse plus tibi me. hec Aug. Unde et Grego. Tunc illata conuenientia bene toleramus. cum in secreto mentis ad mala perpetrata recurrimus. Leue quippe uidetur quod iniuria percutimur. dum in actione nostra conspiciamus quod peius est quod meremur. hec Grego. Deinde dominus hortatur discipulos ad tolerantiam ex consideratione diuini iudicii. in quo omnia manifestabuntur. quia bona et mala omnium erunt omnibus manifesta. tale enim erit iudicium quod omnibus uidebitur iustum. quod non posset esse nisi si merita et demerita uiderentur ab omnibus manifeste. Unum dicit. Nihil enim est opertum in presenti tempore quantum ad operata que occultantur ex industria. quod non reuelentur in iudicio futuro. et nihil est occultum. nunc quantum ad cogitata. que occultantur ex propria natura. quod tunc non sciatur: quia non solum opera. sed et cordis secreta que soli deo sunt nota tunc erunt nobis manifesta. qui diceret secundum Hieronymum. nolite timere persecutentur se uicia et blasphemantium rabie. neque emulemini simulatores. quia ueniet dies iudicii. in quo et uestra uirtus. et eorum nequitia omnibus demonstrabitur et cuilibet secundum opera sua tam interiora quam exteriora reddet. quia tunc patientia martirum premiabitur. et nequitia persecutorum punietur. no-

lite ergo euangelium erubescere. sed tota intentione uerbo operam date fixa mente retinentes illum extreme retributionis diem. quo illuminabit deus abscondita tenebrarum. et manifestabit cogitationes cordium: tunc enim erit uobis a deo laus. et aduersariis ueritatis: preterea manet eterna Consideratio huius manifestationis debet dare magnam audaciam in ueritatis predicatione et predicationes monere ad predicandum ueritatem secure. Propter quod subditur. Quod dico uobis. scilicet modo existentibus in tenebris. scilicet timoribus. id est dum adhuc in timore carnali estis. dicite. id est predicare in lumine. id est in fiducia securitatis. quod et fecerunt accepto spiritu sancto. et quod in aure auditis. id est solo auditu percipitis predicare opere complendo. exites super tecta. id est corpora uestra. que sunt animarum domicilia. Ut quod dico uobis in tenebris. dicite in lumine. id est quod auditis in misterio enigmate. predicare appetitis et manifeste et quod in aure auditis. predicare super tecta. id est quod uos erudini in paruulo iudee loco audacter dicite in toto mundo. uel quod dico uobis in tenebris. id est in locis priuatis dicite in lumine. id est in locis publicis et communibus: quia apostoli postea in palam populo predicauerunt ea que secretum a christo didicerunt: et quod in aure auditis. id est in secreto soli predicare super tecta. id est publice coram omnibus nulli abscondentes uerbum. quasi quis staret super tectum et clamet in publicum. Et loquitur etiam modum in palestina. ubi domus non habent tecta cacuminata. sed plana et ibi solebant sermones fieri ad populum inferius in terra positum. Considera hoc quod discipuli domini exponunt persecutionibus. nos autem in pace pergitur. propter quod uenia digni non sumus. unde Crisostomus. quo utique erimus digni in pace molliti et pigritates. Nullo denique bellante occidimur nullo persequente dissoluimur. In pace saluari iussi. et neque hoc possumus. Que igitur nobis uenia. Non flagella. non carceres non principes. non synagoge. non aliud aliquid talium imminet. sed et contrarium uniuersum. Nos regnabimus. etenim reges pii sunt. et honores multi sunt christianis et neque ira superamus. Si igitur fieret plium ecclesiarum et persecutio. excogita quanta esset derisio. quanta obprobria. Et ualde decenter. cum enim in palestra nullus exercitatur. qualiter in agone erit clarus. Ita igitur aduersus passiones. ferre utiliter dolores que sunt meritis. ut et eos qui sunt corporis sustineas. Etenim beatus Iob. non si bene esset exercitatus ante agones. non utique ira clarus in agonibus effulset. nisi meditatus fuisset extra omnem tristitiam esse dixisset utique quod aliquid perit. nunc autem ad omnia stetit certamina. Hanc igitur fortitudinem. hanc mansuetudinem et nos zelemus. illius qui ante legem et gratiam fuit. ut eternis cum eo possim communi tabernaculis. Dec Crisostomus. Oratio.

Domine ihesu christe clementissime. qui discipulos tuos ad preliandum contra mundum et diabolum sicut oues inter lupos

missi. et eis consolationem intollerantia tribulationum prestitisti: confirma fragilitatem meam. et mihi contra mundi pericula et insidias diaboli prebe firmitatem custodi me ab hostibus meis uisibilibus. et inuisibilibus. et da mihi pacem in aduersis et tribulationibus. ut te meum creatorem semper secum meum defensorem: et in presenti uita semper a te defensum. post hanc ad te perueniam a peccatis omnibus absolutus. Amen.

De non timendo mortem et confitendo christum.
Capitulum. Liii.

Quoniam dominus excussit discipulis timorem persecutionum et infamie seu maledictionis. consequenter aufert eis timorem mortis corporalis. que est ultimum omnium terribilium in hoc mundo. et finis. Et (ut ait Crisostomus) Non permittit eis ereptionem a morte. sed permittit mori maiora largiens. quam si non fecisset hoc pati. suadere enim continere mortem. maius est quam eruiere a morte. Euacuat autem dominus timorem mortis sex rationibus. que in serie littere ponuntur. Prima est ex consideratione humane impotentie. quia homines non possunt ledere nisi in minimis. scilicet in corpore. et sic lesus perficit in magnis. scilicet in anima. Unde ait. Dico autem species littere uobis amicis meis. quod nihil terrenum cupitis. quod deberis alijs esse exemplum fortitudinis. nolite timere eos qui occidunt corpus. id est hominem in corpore tantum et ad tempus. animam autem non possunt occidere. quin deus eam corpori reddat. et ipsum corpus resuscitet. Ubi Crisostomus. nolite timere eos qui occidunt corpus. ne forte propter timorem mortis non libere dicatis in lumine. quod audistis in tenebris: nec fiducialiter predicetis omnibus quod in aure soli audistis. Sicut ergo ex his uerbis ostenditur. non solum ille est perditio ueritatis. qui transgrediens ueritatem palam per ueritatem mendacium loquitur. sed etiam ille qui non libere pronunciat ueritatem. quam libere nunciare oportet. aut non libere ueritatem defendit. quam libere defendere conuenit. perditio est ueritatis. Non solum ille transgressor est ueritatis. qui palam denegat ueritatem. sed et ille qui propter timorem eorum qui possunt occidere corpus. tacet ueritatem. Et (quod dico) quia propter timorem mortis tacent homines ueritatem propter miserum uentrem. et propter spem uani honoris tacent homines ueritatem. Sed forte dicis. Si taceo ueritatem ante aduersarios. numquid consentio mediationi eorum. Dic mihi. Si princeps aliquis romani imperatoris. uidens ciuitatem romanam ab hostibus expugnari: cum possit liberare. defendere neglexerit. nam ipse uidebitur tradidisse se. quam potuisset liberare si uoluisset. Sic et tu uidens ueritatem dei ab impijs expugnari. cum possis eam defendere si loqui uoluisses. taces expugnasti pro hoc ipso. quod eam passus es expugnari. Et si propter timorem eorum qui occi-

dunt corpus. tacere ueritatem impietas est. quod non fit impietas maior. tace ueritatem propter miserum uentrem. et spem uani honoris. melioremque facere gratiam panis et honoris quam gratiam ueritatis dei. Et nolite timere eos qui occidunt corpus. quoniam corpus et si ab impijs occisum non fuerit propter deum. a seipso post modicum morietur. propter naturam. Ergo occisi secundum corpus ab impijs nihil perdunt nisi mortis dilationem. magis autem nec ipsam dilationem. Si enim uerum est. quod nec folium cadit de arbore sine precepto dei. et quia numerati sunt nobis dies ad uitam. credere debemus quod nec moriuntur ante diem. nec transire possumus diem. Tamen ponamus. quoniam et ante diem moritur. qui moritur propter deum. Si ergo et gratis post modicum morituri sumus. nulla dei causa proposita: quare non ante modicum in causa dei cum gloria morimur. ut fiat sacrificium uoluntarium proposita causa dei. ut offeramus deo per munere. quod aliquando reddituri sumus per debito. ecce si mutuo acceperis: ut puta bouem. aut equum aut asinum. nonne assidue opus tuum operaris in eum. Dicis enim apud te. hodie aut eras tollendus est a me. quia non est meus. Et in corpore corruptibili natus quare non ad utilitatem anime tue uteris corporali corpore tuo. sciens quia post modicum tollendus est a te. quia non est tuum. Que est ista insipientia nostra odierit quod nostrum est et amare quod nostrum non est. Studere quod seruare non possumus. et negligere quod in eternum habebimus nolite timere eos qui occidunt corpus. Quid est timor mortis: non dolor erundi de corpore. sed desperatio uite pro mortem. id est timet mortem qui non putat se uiuere post mortem. Uis scire. Ecce frequenter homines grauem dolorem patiuntur in infirmitate. et non moriuntur. et tamen magis contenti sunt grauem dolorem pati et non mori. uides ergo quia non dolor mortis sed mors ipsa timeatur. Et iterum. Qui male conscientie est. semper pusillanimis ac timidus est. Nec Crisostomus. Unde et Seneca. Timidum non facit animi nisi reprehensibilis uite conscientia mala. Nec Seneca. Sit ergo tibi singularis et supererces sua fiducia in christo et eius promissis et uerbis in omni periculo et dubio. et in omni inopia. cor ineffabiliter assecrans: ita quod si omnia castra demonum. et tota synagoga peccantium. ac tota caterua mundanorum sapientum et principum te obsideant: habeas omnes pro fumo uolatili. et pro stupa. et pro spuma giculi et inani: et si in principio temptationis fortis fueris. postea minus uinci poteris. Unde Crisostomus. Omnis operatio inimici talis est. In primis quis et fere itolerabilis est ipse eius. Quod si quis forti animo sustinuerit eum: secundo inueniet eum infirmiorē Et quantoplus percussus fuerit. tantomagis frigescit. Unde puto in persecutionibus christianis. si in primis quando comprehendunt non de negauerit territi. nullis poterunt postea uinci doloribus. quia diabolus non tantum habet in te

uirtutis. quantum terrore. hec Crisostomus. Secunda ratio est ex consideratione diuine potentie. quod deus potest potestate ordinaria. non ab alio de legata uel permissa. et animam et corpus perdere. quod plus est quam corpus occidere. Unde dicitur. Sed potius eum timere qui potest corpus et animam perdere in gehennam. que est mors anime eterna. Manum enim omnipotentis nullus potest effugere. neque uiuus neque defunctus. Unde in ecclesiastico. Deum time et mandata eius obserua. hoc. id est. ad hoc. est omnis. homo. nullum siquidem summe pius perdit: sed perdere dicitur. quoniam non soluat. sicut indurauit cor pharaonis. id est. non emolliuit. sed indurari permisit. Ut autem dicit gregorius. magna securitas est nihil timere preter deum. et stultus timor est quo plus timetur humana indignatio quam diuina. nam. ut dicit sapiens. qui timet hominem. cito corruet. qui sperat in domino. subleuabitur. sed pro dolor hodie a multis plus timetur offensa hominis quam dei. et magis danum corporis quam anime. Iustum est enim ut timeamus si timenda qui timere nolumus timenda. Unde Crisostomus. Quia enim que oportet si timemus. propter hoc que non oportet. formidamus. Timore igitur mundi expulso. seruitute domino timore gehenne. donec illa caritas foras mittat. permanente casto timore. id est. reuerentia sine fine deo exhibenda. ut esset dicit idem Crisostomus. in natura creauit deus timere carnalia mala. ut per timorem carnalium magis timeamus spiritualia. Et sciendum quod multiplex est timor. scilicet. humanus. mundanus. naturalis. seruilis. initialis. filialis. siue castus. Duo primi sunt uitia. duo ultimi sunt uirtutes. duo medij nec uitia nec uirtutes. Humanus timor est ille quo quis a bono declinat ad malum. ut uirum corporale periculum. sicut Petrus quod ne mortem incurreret uitam negauit. imemor eius quod audierat a magistro. nolite timere eos qui corpus occidunt animam aut non possunt occidere. Mundanus timor est ille quo quis a bono declinat ad malum ut uirum temporale incommodum siue danum. Sicut herodes quod ne regnum perderet. innocentes occidit. illic trepidans timore ubi non erat timor. naturalis timor est ille quo quilibet homo naturaliter horret penam et timet nocumentum nature. Sicut et ipse christus de quo legitur quod cepit ihesus pauere et tedere. contristari et mestus esse. Seruilis timor est ille quo quis timet peccare propter gehennam. et si amore iusticie sed formidie pene cohibet manum sed si aim a peccato. Et de tali timore legitur. timor non est in caritate. sed perfecta caritas foras mittit timorem. Initialis timor est ille quo quis timet gehennam et cum hoc dei offensam. ac declinat a malo parti amore iusticie. et partim formidine pene. De hoc timore legitur. Initium sapientie timor domini intellectus bonus omnibus facientibus eum. Omnes isti timores sunt imperfecti. quod perfecta caritas foras mittit timorem. Sed filialis

siue castus timor est ille quo quis amore boni et uirtutum successus pare timet offendere deum. et ab eo seperari. ac declinat a malo tantum amore iusticie. Iste timor est perfectus et non expellitur per caritatem. imo augetur secundum augmentum caritatis. Et de isto timore legitur. Timor domini scilicet permanens in seculum seculi. Prohibet ergo dominus ne timore humano uel munda. no. et propter corporale periculum uel temporale commodu. de uirtute ad uicium declinemus. De timore serui et filiali seu casto specialiter sic dicit Augustinus. Est timor seruilis et est timor castus. Est timor ne patiaris penam. et alius timor ne amittas iusticiam. Timor ille ne patiaris penam serui est. Non est magnus timere penam: sed magnus est amare iusticiam. Eam deus innocentiam probat. qua homo si metu pene fit innocens: sed a more iusticie. Nam qui timore non peccat quam uis non noceat cui uult nocere. sibi tamen plurimum nocet. et abstinent ab iniquo opere. sola timor est uoluntate. Et ite. Inaniter putat uiciorum se esse peccati. qui timore pene non peccat. quod et si non implet foras negotium male cupiditatis. ipsa tamen mala cupiditas intus est hostis. Nam quantum in ipso est: mallet et non esse iusticiam punientem peccata. Inimicus iusticie est qui pene timore non peccat. amicus autem erit si ex amore iusticie non peccauerit. Mandatum dei si timore potius fit pene quam amore iusticie: seruiler sit. et si liberaliter. et ideo nec sit. Non enim bonus fructus est. qui non de caritate procedit. nemo inuitus facit bonum: et si bonum est quod facit. quod nihil predest spiritus timoris. ubi non est spiritus caritatis. huius Augustinus. Qui in timore seruit deo. penam quod euadit. mercedem autem iusticie non habet. quod iustus fecit bonum propter timorem. Unde et dicit poeta. Oderunt peccare boni uirtutis amor. Oderunt peccare mali formidine pene. Unde dicit et Seneca. Non putes uirtutem hoc effecturam: quod efficit nimia formido. Tertia ratio est ex consideratione diuine prouidentie. quod prouidentia dei ordinat uitam et mortem scilicet. quia et irrationabilium animalium. non est eis timendum siue uiuant siue moriantur. Unde dicitur. nonne duo passeret asse uenerunt. id est. uendunt. quod ueneno uenis huius sensum passiuum sub uoce actiua. et tamen unum ex illis quantumcumque sit parui pretij et ualoris. non cadet super terram et in laqueum. id est. non morietur sine preiudicio. id est. sine dei patris prouidentia in qua sunt omnia. Quasi diceret nolite timere mortem. quod mori non potestis sine nutu et uoluntate dei patris: quod liquet in minoribus. Si enim passeret qui parui et uiles sunt in quibus. et minimi pretij. sine dei uoluntate uel permissione non possunt mori. quanto magis uos. qui pluris estis. hoc est. apud deum maioris dignitatis et pretij. quod rationales. ac empti pretio magno. et redempti sanguine christi. non moriemini sine ordinatione dei. non est enim proportio ualoris infinitorum passeret ad unum spiritum. Et ita patet ratio secundum appreciabilitatem.

Item potest probari secundum eternitatem. et est sensus secundum Hieronymum. si peritura sine dei providentia non pereunt. uos qui eterni estis time re debetis. quod absque dei providentia uiuatis. Ubi Crisostomus. Si ergo passeres in uoluntate dei positi sunt. si in potestate hominis. quos deus ad usum hominum fecit. quantomagis uos si estis in potestate hominis: sed in uoluntate dei. quos deus ad suam gloriam fecit. Si passer euentu nec moritur nec cadit. propter hoc ipsum quod opus deus est. quantomagis iustus homo si est in euentu positus. quod imago dei est. si autem a deo traditus. aut a deo liberatus euadit. si in passeribus nihil sine ratione agitur. quorum duorum pretium unus est assis. quantomagis in uobis si nihil deo nihil agit. quorum pretium est sanguis meus si sic habent passeres. quomodo habendi sunt filij. Ideoque non debetis timere homines. quod non est in uobis illorum potestas: sed dei. non enim quando uolunt impij tunc possunt nocere sanctis: sed quando illis nocendi tempus concesserit ut possint sanctis suis coronam. que est gratia pietatis. illum non timere qui dat potestatem: sed illum timere qui accipit. si ergo si es traditus. sine causa times. et si traditus es piteat. sine causa times. Deo enim liberante homo tibi nocere non potest. deo autem tradente homo tibi peccare non potest. et si nult. nescitis quomodo periculum uolebat dimittere christum si non potuit quia deus eum tradebat. Hec Crisostomus. unde dicit et se neca. uir bonus quicquid illi accidit equo animo sustinebit. sciet enim id accidisse lege diuina qua uniuersa procedunt. Distice etiam Hieronymus. duo passeres. scilicet corpus et anima minimo pretio uenduntur. cum pro minima delectatione diabolo traduntur. Quarta ratio est ex consideratione resurrectionis future. solus pertinet ad hominem. quod deus habet providentiam de minoribus. scilicet de capillis que sunt extrema pars. et de superfluo hominis. ut corpore iudicabitur numero redeat ergo non est timendum de alijs maioribus. si propter deum morti tradantur. Unde dicit (Vestri autem et capilli capitis omnes numerati sunt apud deum) et in dei pietate et redibunt quantum sufficit ad ornatum corporis. in resurrectione futura. et longe magis corpus et partes corporis. etiam si a bestiis comesta fuerint quantum sufficit ad debitam substantiam in resurrectione redibunt. Quasi diceret. Mori ne timueritis. quod in plenitudine resurgetis. Unde glossa. ut de tota taceam massa corporis: etiam minime particule future resurrectioni seruantur. meditatio huius resurrectionis multum facit ad toleranciam martirij. quod per resurrectionem redibunt in electis. non solum illa que sunt de necessitate humane nature: sed et ea que faciunt ad decorum cuiusmodi sunt capilli. non ergo nostrorum corporum casum pretimeamus: sed omnem curam in eum apud quem nec capillus perit: preciamur. secundum Hieronymum. non dixit saluator quod capilli omnes saluati

sunt: sed numerati. ubi scia numeri demonstratur. si eiusdem numeri conseruatio. quod inmensitas dei erga homines ostendit prouidentiam et ineffabilem affectum significat. quod nihil nostrorum deum lateat. si ergo actu computationis: sed facilitate cognitionis sunt a deo omnia numerata. quod cum cognita sunt omnia: numerata sunt omnia. bene etiam numerata dicuntur que seruat. quod illa que uolumus seruare numeramus (unde capilli numerati sunt) ut seruentur ad resurrectionem gloriofam. sicut numeratur pecunia ut seruetur. Distice (secundum Remigium). christus caput est. inde proueniunt capilli. scilicet omnes iusti. qui pulchre numerati dicuntur. quod nomina sanctorum scripta sunt in celis. Et secundum Cyrillum. caput hominis est intellectus. capilli uero minutissime cogitationes que patet deo et discutiuntur in iudicio. Et bene per capillos intelliguntur cogitationes. sicut enim capilli capiti. sic cogitationes cordi adherent. et omnes iste numerate sunt. ut bone remunerentur. et male puniantur. Omnia enim opera nostra siue bona siue mala: deo numerabilia sunt. et nota. ut ista remunerentur. illa puniantur. deinde concludendo subiungit. Nolite ergo timere. scilicet mortem (quod multis passeribus meliores uos estis). scilicet quo ad statum nature. quod rationabiles et perpetui. quo ad statum gratie. quod per adoptionem filij: quo ad statum futurum. quod in gloria beatificandi. et pluris ac maioris reputationis est apud deum. quod ad imaginem eius facti quod non cooperit creaturam irrationali. Quinta ratio est ex consideratione bene retributionis (quod omnis qui confitebitur me) et fidem meam coram hominibus. scilicet malis non timendo eos apud quos confessio christi est odibilis. sed non est magnam confiteri coram bonis. (confitebor et ego eum) gloria et uita eterna dignum (coram patre meo) rege summo. qui est in celis eterne beatitudinis. ut approbet. ut recipiat. ut remuneret. quod ergo christus bene confitebitur. id est. si corde et opere fatebitur. non recusans mori pro eo. et confessione nominis christi. ac mandatis eius usque ad mortem. fideliter firmiterque persistens. confitebitur et christus eum de diuino iudicio coram patre suo. pro eo attestans. ac ipso effectu remuneratum testimonij adiecit: dicens (Venite benedicti patris mei percipite regnum) non solum enim martires: sed et confessores christum confitentur. Unde Augustinus. Quod olim uenerandi confessores et doctores doctrinis sacris et opibus iustis confessi sunt coram hominibus. nunc confiteantur eos coram patre suo et sanctis angelis eius. Quanto autem melior est deus hoste tam melior est confessio eius confessione hominis. Sexta ratio est ex consideratione future damnationis. quod quod coram hominibus ubi debet prodesse confessio nominis mei negauerit me. non audens me confiteri et ueritatem euangelij: negabo et ego eum coram patre meo tamquam indignum sequi gloriam in celo. Qui ergo hominem negauerit corde. non credendo in eum. uel ore. quod non solum corde credere est necessarium ad salutem. sed etiam confiteri ore pro loco

z tempore . casu recurrente . nel opere qz qui pceptis n̄ obedit . z si ore cōfiteat̄ : factis tamē negat . hūc xps negabit ī tpe . s. extreme neces sitatis . qñ dicit (nescio uos) z (ite maledicti in ignē eternum) Ubi Lzif . Omnem rez possi bilē quātum ad naturā carnalē mandauerat nunc z penā pponit z pmiū . ut mō timore pene . mō desyderio premij : uirtus anime ad iuuet̄ . Sed prius dicit pmiū . postea penā . qz misericors deus patior ē . ad remunerandū q̄ ad puniēdum . Iḡitur (ut ait Aug.) Ama que pollicet̄ omnipotens deus . time q̄ minat̄ om nipotēs . z sic uilescit oīs mundus . siue promit tēs siue terrens . q̄ mundus (fm Aug.) pericu losior ē blanditijs q̄ molestijs . z magis cauē dus cū allicet se diligi . quam cūz admonet . co gitq̄ contemni .

Oratio.

O mīte ih̄u xpe dā mibi ut sic omnes d cupiditates terrenas z delectatōes ui tiosas despiciā . q̄ nihil p tuo nomine in terris pati timeaz . sed tuū nomen z tua pas sio sic cordi meo semper inscribantur . ut pal mā uicticē contra omnia aduersa z prospera anima mea habere mereat̄ . z sic te cōfitear cor de . ore . z opere . corā hominibus ī terris . q̄ tu fm pmissum tuū confitearis me corā p̄e tuo in celis . ubi d̄ tua pietate z misericordia cum sanctis z electis tuis p̄cipere merear gaudia . p te bone ih̄u sic cōfitebitur repromissa . Amē .

De quibusdam impedimentis perfectionis
& sequele xpi. Capitulum . Liiii.

U T qz dñs ih̄s ualde nos dilexit . z ita etiaz diligi uult a nobis . ideo uehe mentiam amoris quem expetit oī dens . cōsequenter subiungit dicens Ignem . s. diuinum . i. feruorem s̄ancti . ac caritatē dei z primi ueni (p incarnatōm) mittere ī terram . i. in homines ad cōsum ptionem p̄corum . z inonationem animarū) z quid uolo nisi ut (mediante sufflatozio diu ine inspiratōis . uel humane predicatōis . ul. se crete meditatōis accendatur . i.) ardeat z aug mentei . qz caritas meretur augeri . ut aucta mereatur p̄fici . uñ Greg. Ignis quippe in ter ram mittitur . cū p ardorem sp̄s sancti afflata terrena mens a carnalibus desyderijs suis cō cremat̄ . Succensa at a spiritali amore malū q̄ fecit : plangit . z sic ardet terra . quando ac cusante se cōscia : cor peccatoris in dolore p̄nie crematur . Uñ Beda . Ignē quippe dicit sp̄s sancti feruorē . q̄ secreta cordis illuminās : con tinuis motibus ad superna puocat . uitia con cupie carnalis quasi spinas tribulosq̄ cōburit aurea dñice domus uasa pbando meliorat . z lignū fenū . stipulamq̄ cōsumit . Et q̄ ob hoc solū d̄ sinu p̄ris (exiui . z ueni ī mundū) ut ho mines a terrenis cupiditatibus ad celestia d̄

syderia succedā . qd uolo aliud q̄ ut huius icē dij iubar cūctas mūdi plagas illustret hui⁹ flā ma deuotionis . usq̄ in finem seculi fidelium semper augeat i corde . neq̄ ullo ifideliū nel fluctuā extinguat i cursu uel flatu . Hec Beda . Ubi ē Hugo d̄ sancto Victore . Homines gr̄e sunt bi q̄ per aspirationem sp̄s sancti sunt illu minati . ut bonū q̄ faciendū ē : agnoscant . z in flammati ut diligant . hec Hugo . Si q̄ te a uitijs purgaueris : accendes ī te ignē diuini amoris si dulcedinē diuini amoris ī te p̄fecte gustaueris . d̄ dulcedine tēporali n̄ curabis . Et subdit sp̄s missionis istius ignis . qz n̄ p̄ficiet̄ eius mis sio donec ip̄e passus fuerit . Uñ dicit . Bapti smo at̄ habeo prius baptizari . i. (fm Bedaz) sanguinis . pprij tinctione prius habeo pfundi z sic corda credentiū sp̄s igne inflāmare . qd est dicere antequā mitto sp̄ritū : dabo me cru cifigēdum . Uñ d̄ . Non erat sp̄s datus . quia ih̄s nondum fuerat p resurrectionem z passio nis uictoriā glōrificatus . Quia em̄ passio xpi quam ex magna caritate p nobis sustinuit : ē maximū caritatis incētīuū . iō dicit se p̄us bap tismo baptizandū . bapm hic appellās effusio nem z ticturā sui sanguinis . i. sua passione be nedicta . ex quo baptizatus z alia sacramenta ecclesie h̄nt efficaciam . Quasi diceret . ut ignis iste accendatur . quo a meis omnia terrena d̄ sp̄ciant̄ . resperforie . pprij sanguinis perfundi habeo . ut baptizatus in sanguine meo alios baptizem in eo . ut eos magis in meum accen dam amorem . Nihil enim est q̄ ita excitet z accendat nos ad diligendū deum . sicut q̄ passus ē p nobis . z in sanguine suo lauit nos a peccatis nostris . Ut autem dicit Amb. Tan ta est dñi dignatio . z infundende nobis deuo tionis . z consumande p̄fectōis in nobis . z ma turande pro nobis passionis studium sibi ines se testetur . Unde sequitur . Et quomodo coar tor l̄ angor z contristor usq̄ dum perficiat̄ per passionem meus baptizatus z hominum salus id est quanto desyderio affecto orōnem meaz z passionem pro salute generis humani consu mari . Quasi diceret . multum . Per hoc ergo ī telligitur magnum desyderium eius . perficien di nostram salutem per suam passionem . Uñ alibi . (Desyderio desyderauī hoc pascha man ducare uobiscum) ut mibi uniremini p dilec tionem . Unde Amb. Tum enim in se nihil ha buit q̄ doleat . n̄ris tñ augebat̄ triumphis . z tē pore mortis mestitiam pretendebat . quam nō ex metu mortis sue : sed ex mora n̄re redemp tōis assumpserat . Ut aut̄ dicit Beda . quō post baptisma sue passiois . p̄ ignis sp̄ualis aduētū terra sit arsurā . declarat̄ subdens (Nolite ar bitrari) i. falso iudicō rōis opinari (quia ueni mittere) i. p̄curat̄ l̄ cōfirmare (pacē ī tra) . i. cōcordiam prauē colligatōis sue carnalis af fectōis (nō ueni pacem) scilicet talem (mitte re) quia guerram cōstituit . z hoīm inimicum

dei facit (sed gladium). i. sepeationem et pre-
cisionem eius que pacem inducit et hominem
deo coniungit (Veni sepeare filiū aduersus
patrem suū. et filiam aduersus matrem suam
et nūrum aduersus socrum suam). idest secun-
dum glosam. Veni priuatos carnis affectus ex-
tinguere. quibus ita inuicem diligunt. ut deo mi-
nus seruiant. uel penitus a dei seruitio se auer-
tant. Un loquitur hic de sepeatione spiritua-
li. s. ab amore amicorum iordinato. si de corpora-
li quā ē sine cōmuni creatoris et offensa (et
inimici hominis) qui. s. sic operatus ē ab alijs
uel fide. uel religione. et moribus sunt (dome-
stici eius) qui ē ante sepeationem et si carna-
liter diligunt. tñ spiritualiter odiūt. dum cursus
uite spūalis impediūt. Deinde ostendit mo-
dū quo uenit sepeare hominem ab amicis. et
ponit primū impedimentum pfectionis et seq-
le xpi. quē ē inordinatus amor ppinquorum:
dicēs (Qui amat patrem aut matrem. uel filiū
aut filiam plus qm me) quod fit multipliciter.
cum ppter eos ad fidem n̄ uenit. uel acceptas
dimittit. uel mortale committit. uel status sui
periculo se exponit (non est me dignus) me
scilicet in mūdo habere hospitem. in iudicio
testem. in regno remuneratorem. Secundum
enim aug. peccator etiam non est dignus pa-
tre quo nescitur. quasi diceret dñs. Sic ueni se-
perare hominem a patre uel amicis. nō quin
patrem diligat. et in parentes pietatem seruet
sed ne pñam pietatis sue salutis. diuie religio-
ni ac pietatis cultui anteponat. et ubi pñi uel
matri non potest seruare honor aut pietas sine
offensa dei. et iactura proprie salutis. tunc odi-
um in suos pietas ē in deum et salubriter relin-
quitur pñ et mater. quē preferendus est creature
creator. caritas enim ē sic ordinata. quod homo
debet deum diligere super omnia etiam super
seipsum. et ideo pro nullius quantūcūq; ami-
cicia debet retardari. qui prosequatur ea que
pertinent ad honorem dei. Sub deo et propter
deum quicquid amatur. ē amandum. Un Diero.
Dic ordo in omni affectu necessarius ē. ama-
post deum pñem. ama mñem. ama filios. si at
necessitas uenit. ut amor parentum ac filiorū
amori dei cōparet. et n̄ possit uterq; seruari. et
odium i suos pietas in deum ē. Circa h̄ pñū
impedimentum sequendi xpm. nota hic utile
exemplum. Cum enim quidam amore ppiquo-
rum detētus. p hoc a sequela dñi esset ipeditus
quadam uice uolēs apponere remediū conuo-
cauit eos ad cōuiuiū. Et inter epulas rogauit
unū ex illis. quē magis sibi fidelem esse crede-
bat p ceteris. ut si eum diligeret. digitū suū
minimū p eo in ignem mitteret. Sz ille penā
timens hoc facere rēnuī. nec fidem quam si
mulauerit ei exhibuit. Et deinde ceteris oib⁹
p ordinem similiter requisitis. idem quod in pri-
mo etiam repperit i eis. Tunc ppositum suū
aperiens omnibus dixit. quod ob solū amorē eorū

hactenus a sequela dñi retardatus esset. sz quē
fidem in eis n̄ inuenit. amplius retardari nol-
let. et quē ipi minimū membrū corporis nolue-
runt p eo ad horam exponere igni transitorio
nec tpe totum corpus et animā p eis expone-
re uellet igni ppetuo. et ualedicēs omnibus il-
lis: recessit ab eis. Deinde subiungit de nō
diligēdo corpore ppro plus qm xpm. Et ponit
secundum impedimentū. quod ē amor carnalis
uoluptatis: dicēs (Et qui n̄ accipit crucē suā
quotidie et sequitur me: n̄ est me dignus) quia
nec meo cōsortio p grām. nec meo solatio per
familiarem pñtiam nec meo cōuiuiū p glām
Ut enim dicit Bernh. Delicata ē diuina conso-
latio. et n̄ datur admittētib⁹ alienam. Cru-
cem at accipimus. cum ppter fidem xpi mar-
tirū sustinemus. passionē dñi p sanguinis ef-
fusionē imitādo. aut cum pñe onus assumim⁹
cōcupiscētiā carnis p eius afflictionē repñm⁹
do. aut cū primis cōpatimur. necessitatem il-
lius nřam cōpassionē putando. In cruce enim
oīa tormentorū genera designant. Un Crux a
cruciatu dñ. et cruciari dñ. quod quolibet mō affri-
git. Et quotidie ac semp crucē portat debem⁹
ut amorē xpi ostendamus. et semp nos xps ama-
re doceam⁹. Nō sunt aduersa timēda. n̄ pspe-
ra et carnalia dñsoria sectādo. ut crux xpi fera-
tur. quod necessario i hac uita ē ferēda. un Aug.
Crux dñi nō tñ illa dñ que tpe passionis ligni
affixione cōstruitur. sz illa quod totius uite cur-
riculo cunctarū disciplinarū uirtutibus coaptat
Tota enim uita xpiani hoīs si sñ euangelii uī-
uat crux atq; martiriū est. Ubi Cris. crucez su-
am. tollit qui patus est ad oē piculū propter
deū. si necesse fuerit usq; ad mortem. magisq;
relinquere xpm. Ille talis. et si misericordia dī
euadat. tñ q̄tum ad ppositū suū quotidie cru-
ciat. iō et si nihil tale passus fuerit. tñ mercedē
accipiet. uoluntas enim apud deum remunerat
nō. opus quod uolūtas ex arbitrio nostro pcedit.
opus at p dei grām cōsumat. Nec Cris. Et quod
crucis acceptio posset fieri sinistra intentione
ideo additū ē. et sequi me nō mundū p uia cu-
piditatis. n̄ carnem p uiam uoluptatis. nō ho-
mines p fauorem et gloriā uanitatis. Domi-
num enim sequimur licet crucem ferri uideat.
qui non ppter dei laudem et eternam intentō-
nem sed propter inanem gloriā et tempora-
le luctum aut commodum imitatur domini
passionem. seu affligit caruē. seu primo car-
naliter comparit. ut culpe eius faueat. uel eti-
am qui in angaria ut rota fenuz: crucē portat
Quia uero ut dicit Cris. pcepta hec quod iniūgit
onerosa uidebantur. ponit et utilitatē eorum
maximā: dicens Qui inuenit aiā suā. s. hāc
pñtem uitā que causat ab anima existēte in
corpore et querit eam saluam facere. s. poti⁹
xpm et nomen eius negādo uel ab amore eius
cadendo. ul quodcūq; opus iusticie deferen-
do uel etiam carnis dñsoria sectādo. uel alio

uerbo aut opere postponendo. Quod uitam pñtē
tpaliter amittendo pñtē eam eternaliter. qz p
det uitam eternam. Un̄ Remigius. Qui hac
pñtem uitam et lucez ac eius delectationes et
uoluptates ad hoc desyderat. ut semper inue
nire possit istā quam seruare cupit: pñtē et ani
mam suā eterne dñationi pparat. Et qui per
diderit tñtaliter (animā suā). i. uitā hāc ani
malē. et paratus ē pdere eaz ad moriē tñtalē
eam p xpo exponendo. et oia xpi amore post
ponendo. et iō sequi (ppter me). s. diligendū
in corde. cōfendū in ore. imitandū in ope nō
propter se ut latrones. uel propter fauorez hu
manū. ut superbi uane glorianes. non propē
temporalem mercedē. ut cupidi terrena sectā
tes (inueniet eam) i futuro saluā. qz inueniet et
accipiet p transitoria eternā. Un̄ Aug. Quis
quis ppter deum hanc uitam q nūc corporis
nirificatione ex anima temporaliter mortalis
cōstat libēter despererit: in futuro eādem cor
poris nō solum anime uitā eternam et immortalē
recipiet. Dec Aug. Animam q in hoc loco p
uita pñtē posuit. qz oia uita nra in anima est.
Anima quippe dicit inquantū corpus animat
siue uiuificat. spūs dum spirat. mens i quātuz
recordat. seu meminit. animus dū uult. ratio
dum rectū iudicat. sensus dum sentit. memo
ria dū recordat. uolūtas dū cōsentit. Dec no
mia diuersa sunt anime. nec ppē anime plura
litatem: sed ppter effectū multitudinē. Un̄
Augu. Anima ex eo dicta ē q animet corpus
ad uiuendū. hoc ē uiuificet. Spūs ē ipa ania
p spiritali natura. uel p eo q spiret i corpore
Spiritus ad substantiam dicit. anima ad ui
uificationē. Eadem ē substantia: sed pprietas
diuersa. Nam unus et idem spiritus: ad seipm
dicit spūs. ad corpus anima. Dec Aug. Spūs
ergo q est substantia nre anime. si desyderat ea
que sunt corporis. in his pñtē totum bonū ei
qz totum bonū spūs nostre anime ē. in auertē
do se a carne. et abstrahēdo se a desyderijs cō
cupiscētie. sic em̄ uincit passiones. et uirtute p
ficit. et cōtemplationi cōiungitur superior. et de
purat et mūdatur. ut sit honestati subiectum
et diuine sapiētie speculū. Qui q animam. i. ui
tam pñtē in anima designatā. inuenit et amat
inordinate in ea carnaliter uiuere cupiendo.
unde et dicitur animalis homo: pñtē eam i fu
turo. Res em̄ pñtē. q finem debitum nō cō
sequit. sicut medicina perdit. cum p eam sani
tas nō acquirat. et eodē modo uita pñs. q fina
liter ad cōsecutionem uite eterne ordinat: rec
te pñtē qñ p ipam ad eternā uitam nō puenit.
q illi cōtingit. q iordinate ipam diligit. Et ecō
trario q perdidit uitam pñtem ppter xps ne
gligēdo. talis em̄ dicit pdere nō fm ueritatem
sed tm fm hominum opinionem: inuenit eaz
accipiendo p transitoria eternam. non debet
ergo homo trahi a bono propter dulcedinem
pñtis uite. que ē breuis et transitoria. et ad me

tendū eternam uitam ordinata. finis. n. me
lior ē his que sunt ad finē. imo ea que sunt ad
finem. non sunt nisi ppter finis affectuōes. iō
de ipis nō curatur. nisi q finis habeatur ppter
q non ē curandū de uita pñtē: sed de affectuō
ne uite eterne. Unde Lris. melius ē pro tñpre
mori et in ppetuū uiuere qz p tñpre uiuere et in
ppetuū mori. Si ille p nobis mortuus ē q
mori nō poterat nisi uoluisset. quātomagis nos
p eo mori debemus. qui et si nolumus moria
les sumus. Si dñs p seruo mortuus ē. et hoc
sine pñtio iustus ē. ut seruus p dño moriatuz
et hoc cū pñtio. Unde et Aug. non habebat il
le quare moreretur. et mortuus ē. tu habes et
quare mori dedignaris. Dignare equo animo
pati p meritum tuū. q ille pati dignatus ē. ne
te a sempiterna morte liberaret. Circa pñtē
fm impedimentum nota hic p edificatōe exē
plum. Nam cuz qdam monachus deuotione
motus: uitaz austeram duceret. et patētes sui
hoc cognito ad eū uenientes: ipm super hoc
arguerent. tale eis dedit rñsus: cor d et memo
rie cōmendādum. Tanta et talia audiri et legi
de uita etna q nō curo qñtū mibi cōstet. et quid
expēdā pro ea. Qd aut dicit Matheus d non
amare pñtem et hō. plus q xpm. hoc refert Lu
cas d odire: dicens (si qñ uenit ad me). i. uult
uenire p fidē credēdo uel statum pfectionis
assumēdo (et nō odit pñtem suū et mñrem et uxore
et filios. et fratres et sorores. adhuc at et aiam
suam). i. animalitatē et uitā animalē seu cor
poralem. eā cōtēpnendo propter deum: para
tus (si opus fuerit) p fide exponere et eligē oc
cidi potius quam i deum peccare. eiusqz acq
escēdo desyderijs carnalibus (nō pñt me? ēē
discipulus) qd ualde damnosum ē. qz ipa ē vi
tas. et uera docet. Non qz propinquorum na
turam odiamus. sed ea quibus nobis i itinē
dei obfistunt. et nos impediūt ne ad xpm fide
et caritate accedam. Nullus em̄ odio ē habē
dus et si sit malus. Un̄ Boetius. Apud sapiē
tes nullus pñsus odio locus relinquit. naz bo
nos qñ nisi stultissimus oderit. malos uero o
disse rōne caret. nā si uti corpū languor ita ui
tiositas quidē ē. quasi morbus animorum. cū
egros corpore mime. dignos odio. sed potius
miseratione iudicemus. multomagis non ite
quēdi: sed miserendi sunt. quoz mentes omni
languore atrocior urget improbitas. Dec Boe
tius. Unde excluditur hic affectio carnalis.
scilicet amor inordinatus parentum et coniūc
torum. Et hoc est unū impedimentum supra
secundum Matheum etiam dictum. qd obest
sequele xpi. et uolentibus uenirae d ipm. Ubi
Amb. Etenim si propter te dñs sue renūtiat
mñi dicens (que est mñ mea aut qui fies mei)
cur tu dño tuo cupias atēferri. Sz utiqz igno
rare naturam neqz seruire nature dñs iubet. sz
ita indulgere nature. ut ueneraris auctorem.
nec a deo parentum amore desistas. Unde et

Greg. Quisquis iam eterna concupiscit: in ea q̄ aggreditur causa dei extra p̄m. extra matrem. extra uxorem. extra filios extra cognatos extra semetipsum fieri debet. ut eo uerius cognoscat deum. quo in eius causa neminem recognoscit. amandi ergo sunt proximi: impēda caritas omnibus et propinquis et extraneis nec tamen pro eadē caritate a dei amore flectendū. Fideles quicq̄ compatiuntur proximis p̄ caritatem. et tñ de uia dei non exorbitent p̄ compassionem. Secundum impedimentū etiā secundum. Nathanael supra positū ē amor carnalis uoluptatis: et hoc tangitur s̄m Lucā cum subditur ((Et qui non baiulat crucem suā et uenit post me: nō p̄t meus esse discipul⁹)). Nā (ut ait Crisostomus) Perfectus xp̄i discipulus ē. qui omnia mala patit. aut pati patus est p̄p̄ xp̄m De his duobus impedimentis iam supradictū est latius. Simile etiam habes infra ante dñi trāsfignatōem: s̄ non est idem. Tertiū impedimentum ē inconsiderata leuitas mentis quā q̄s impeditur a perseverantia uite. assūpte. dū inconsiderate aggrēdit uiam. quam non p̄t perficere. Un̄ huic qui aggrēditur uia p̄fectionis: necessaria ē discretio. ut consideret si habeat illud q̄ ad hoc requiritur. quod est fortitudo animi ad relinquendum omnia. et sustinendū aduersa pro deo. ne propter indiscretionem f̄sileat ab incepto. Et hoc ostendit per similitudinem de uolente ((edificare turrē)). idest aggrēdi p̄fectionem euangelicā et uite sublimitatem. p̄ quam xp̄i sumus discipuli. Qui ḡ christi discipulus esse et dici desiderat: sedeat prius et computet idest deliberans consideret si habeat sūptus requisitos ad p̄ficiendū. si discipulorū uitā tenere. patientiam h̄re. laborem sustinere. et siml cū eis turrē uirtutum edificare cōtra hostes pugnare. et cetera que sequuntur agere ualeat. Magnam etenim turrē edificare incipit. qui mundi honores diuitias. et dignitates cōtēnens. omnia relinquit et ap̄lozum uitā ac monachorum conuersationem promittit. Sed iste prius computare debet q̄ artam et laboriosā uiam aggrēdiatur. et quā magnum et difficile opus agere incipiat. quia (secundum Gregorium) omne quod agimus. preuenire per studium consideratōis debem⁹. Sedens igitur. idest a uita ueteri. et a tumultibus mundi et passionū quietatus et quiescēs computet et diligenter discernat. erogandam esse substantiam temporalem et cor a cupiditatibus auertendum. et animā contra seculi aduersa preparandam. Debet etiam cogitare si habeat sumptus spirituales uirtutum et bonorum operum. sumptus enim temporales potius spargendi sunt antequam congregandi. si habeat inquam ad p̄ficiendum opus int̄rū idest humilitatem. patientiam. obedientiam et perseverantiam que consumat: tenere et custodire ualeat. sine quibus hoc edificium per

fici non potest. Sumptus quidem sunt ea que debes deo. tibi. et proximo. Edificans ergo spiritualiter. considera si pie. sobrie. et iuste uixeris. Ne postea quam posuerit fundamentum. quod consistit in obseruantia mandatorum. et non potuerit perficere: a bono proposito declinando. et in edificio bone operationis deficiendo: irrisionem patiat̄ ab inimicis. s̄. malignis spiritibus nostris bonis operibus se p̄ infidiantib⁹. et ex nostris defectibus gratulantibus. et omnes qui uiderint eum deficere: incipiant illudere ei. aut homines in uita. aut demones in morte. aut dñs in iudicio. et etiaꝫ sancti qui super eum ridebunt: dicentes. quia hic homo cepit edificare: iter perfectionis assumendo. et non potuit consummare: in incepto perseverando. Sed quid ei cepisse prodest si saluus non erit ((Non enim qui ceperit. sed qui p̄seuerauerit: hic saluus erit)). Quartum impedimentum est confidentia stulte securitatis dū quis confidit in securitate suarum uirium uel meritorum. quibus uiolenter credit celeste regnum obtinere. et ex meritis saluari iuste.

Sed quia non potest cum nullis meritis suis ad gloriā pertingere possit. nisi seueri iudicis sententia temperetur per misericordiam: necesse est ut premittens legationem lachrymarū et opm bonorū. roget ea que pacis sunt et ad pacem anime pertinent: aspectu ei⁹ eius hominis. homo imperfectus ē. et nullus iustus. Et hoc ostendit p̄ similitudinem de rege uollente committere bellum aduersus alium regem. q̄ cum non possit cum decem milibus occurrere ueniēti eum uiginti milibus: querit pacē. Sic rex a rege paceꝫ q̄rit. multo magis nos infirmos cum deo pacem habere congruit. Hic quippe accipit rex quicunque uult aggredī statum perfectionis. quia debet bene regere opationes et cogitationes suas. omnesq̄ sensus suos interiores et exteriores. et h̄z committere bellum ad rapiendum sibi celeste regnum. quia ((regnum celorum uim patitur et uiolenti rapiunt illud.)) Ecclesia quasi committere bellum cum deo. est aliquem confidere se ex meritis iuste ab eo saluari. Sed quasi cuiꝫ decem milibus deo occurrit. qui offert opera et obseruantiam decem mandatorū que exterius gessit deus nero celestis duplicem obseruantia exigit ab eo. scilicet mandatorum et consiliorum quia prima non sufficit ad perfectionis status acquirendum. Uel (s̄m Grego) deus rex quasi cum duplo exercitu contra simplum uenit. q̄ nos uix in solo opere preparados. siml de opere et cogitatione discutit. uel q̄ multo plura. se pro nobis sustinuisse allegabit. Mittamus ergo ad eum nobis plagandum legationem. assentiendo ei in obseruantia consiliorum. uel offerēdo munera lachrymarū. oronum et bonorū opm. Sicut ḡ p̄meditatō ē necessaria ad cauēdā inimicorū irrisionē. ita ē necessaria ad

impetrandam iudicis misericordiam. Unde hec fili-
tudo eadē ē que et superior. nihil enim aliud
his v̄bis amonemur. nisi ut ultra vires n̄ras
nos nō extendamus. Quintum impedimentū est
amor substantiē t̄p̄ralis qui multū impedit p̄fec-
tionē et sequelā xp̄i. Unde subiungit inferens
ex similitudinibus p̄missis. ((Sic ergo omis ex
uobis q̄ non renuntiat oībus que possidet. nō
pōt meus esse discipulus)). Quia si pōt quisq̄
deo seruire simul et mūdo p̄pterea (ut ait p̄f̄s
per) uoluit deus cultores suos omnibus renū-
ciare. ut exclusa mundi cupiditate: diuina in
eis caritas possit augeri et p̄fici. Unde Aug.
disce si diligere mundū. ut discas diligere deū
funde ut implearis auerte ut conuertaris. Di-
lectio ergo temporalium non possessio hic re-
prehenditur. q̄r (ut dicit Aug.) Non damnat
deus diuitias. unde meremur celū. sed cor ap-
positum. q̄ eas si expendit: sed recondit. Unde
abraham legitur multas possessiones habu-
isse. et tamen fuit perfectus. Non dixit ei dñs
relinque omnia: sed ambula coram me. s. per-
fecte me amando. et sic esto perfectus. Sed q̄
difficile ē diuitias habere in archa per posses-
sionem. et non in animo per amorem. id cōsulu-
it dñs iuueni diuiti: dicens ((Si uis perfectus
esse. uade et vende omnia que habes et da pau-
peribus. et sequere me)) Hac igitur cōclusionē
f̄m glo. Oītenitur. q̄ edificare turrim face-
cum fortiori pacē. nihil aliud ē q̄ esse discipu-
lum xp̄i. p̄pare uero sumptus mittere lega-
tōem. nihil aliud ē q̄ renunciare omnibus. et
id infert ex p̄dictis similitudinibus. q̄ sicut non
pōt edificare. qui non cōputat sūptus. nec secu-
re occurrere. qui non p̄mittit legationem. sic
omnis ex uobis qui non renuntiat omnibus
que possidet: non pōt meus esse discipulus.
Dec oīa s̄ si nō solū t̄p̄ralia. sed et amor primorū
et ip̄a aīa q̄bus oībus deū p̄ponere debemus.
ut fr̄ntiemus t̄p̄ralibus. et carnalibus propin-
quorū affectibus et aīalitatē n̄re. ut et ip̄am a-
nīmā. uītā. s. p̄item pro deo et proximo (si op̄
fuerit) ponamus. Unde dicit oībus. ut inuat
q̄ integra debet esse renunciatio. s. quo ad sua
quo ad suos. et quo ad se. s. q̄ dictū ē abrahe
Egredere de terra tua. et cetera. Unde quidaz
ait xp̄e. tuos. tua. te. gratis accepimus a te.
Ergo meos. mea. me. merito nūc exigis a me
Istud q̄ dictū ē abrahe pōt exponi de religio-
fo. cui loquitur deus: dicens. Egredere de t̄ra
p̄ uotū paupertatis. q̄ sic lutū et puluis adherēs
fatigat et impedit ambulātes. sic terrena cupi-
ditas post dñm ire uolentes. et de cognatione
tua quantum ad uotum castitatis. in cogna-
tione enim tangitur carnalitas que multum
impedit castitatem. Et de domo patris tui
quantum ad uotum obedientie. Quia mona-
chus debet esse in religione. Sine patre. sine
matre. sine genealogia. Ista tria significata
fuerunt per munera magorum. per ((aurum))

uotum paupertatis. per ((mirram)) castitatis
per ((thys)) deuote obedientie humilitatis.
Et ueni in terram q̄s mōstrauero tibi. sp̄ualis
non dederō. q̄ adhuc q̄diu sum⁹ in hac uita
nō datur terra paradisi s̄z oīditur. Et nota q̄ (f̄m
Bedam) distat inter renuntiare omnibus. et f̄
linquere omnia. paucorū enim. s. p̄fectorū. est f̄
linquere omnia hoc ē oīa t̄p̄alia et curas mun-
di postponere et solis eternis inhiare. cunctorū
aut fidelium est renuntiare omnib⁹. hoc ē sic
gerere terrena. et tenere que mundi sunt. ut t̄i
p̄ ea si teneantur a mundo sed tota mente ten-
dant ad celestia. Unde renūtiare conuenit oī-
bus eis q̄ licite mundanis utuntur. relinque-
uero omnia perfectorum est. ut apostolorū et
suorum sequatium. Omnibus ergo renuntiat.
qui q̄uis aliqua possideat. omnia tamen si ne-
cesse sit pro xp̄i nomine amittere non timeat.
Nam ipsi quoq̄ apli. et uestimenta et calciamē-
ta qualiacunq̄ habebāt. quibus tamen iam re-
nuntiauerant. q̄m si necesse esset ea simul cum
ipsa uita perdere non timebant. Dñes igitur
uictum et quibus tegamur. his cōtenti sumus.
Doc enim (ut ait Bern.) ē perfectio euangeli-
ca. Et f̄m hoc cōsidera q̄ duplex ē discipulat⁹
xp̄i. Unus est necessitatis. et sic i primitiua ec-
clesia omnes dicebantur discipuli. q̄ nunc di-
cuntur xp̄iani. alius ē superogationis. quo q̄s
xp̄m sequitur in cōcilijs euangelicis. P̄rio dis-
cipulatu necessarium ē renunciare omnibus
q̄rum ad effectum ne q̄s ita afficiatur ad bo-
na t̄p̄alia. ut postponat eterna. et amore t̄p̄ali
um supatus: ordine peruerso diligat creaturā
sup creatorem. Secundo discipulatu necessa-
rium est omnia relinquere. non solum q̄rum
ad effectum: sed etiam q̄rum ad rez i effectum.
sicut apli omnia relinquerūt p̄ uolūtariā pau-
pertatē. Non ḡ oēs tenent omnia relinq̄re q̄-
tum ad effectum nisi p̄fecti. qui uoto paup̄-
ris s̄z astricti oēs v̄o tenent renunciare oībus
q̄rum ad effectum. ne pl⁹ afficiant ad ista q̄
ad deū. Similiter relinq̄di sūt gentes et pro-
pinqui f̄m carnem et amici f̄m seculum. q̄r ali-
ter non potest quis esse xp̄i discipulus. quod q̄-
tum ad primum discipulatum intelligendū ē
sic. q̄ hō h̄mōi. p̄p̄quos et aīcos nō amet nisi i
ordine ad honorē dei et id si instigent ad aliqd
q̄ sit i diuinum honorem. tūc sunt odiendi et
relinquendi. Sed q̄tum ad secundum discipu-
latū relinq̄di sūt realiter q̄rum ad oēs cōuic-
tū mūdānū. et i licitis. nisi q̄tum cedit ad hono-
rē dei. Tertio relinq̄dū ē corpus propriū. et
uita corporalis. q̄ significat dñs p̄ animā. f̄m u-
num sensū. cū ait. adhuc autem et aīam. suam
ubi (ut supra dictum est) anima accipitur pro
uita animali. prout anima uiuificat corpus et
delectatur in eo. Et sic (f̄m Aug.) anima du-
pliciter est odienda. uno modo ut homo mor-
tem pro xp̄o non timeat. ut cum xp̄o in perpe-
tuum uiuat. Alio modo ut h̄ uita delectatōez

respuat. ut uoluptatem feliciter in regno dei inneniat. Et utrumque horum est necessarius si uelimus esse discipuli xpi q̄tum ad discipulatum utrūq̄. nāz primo discipulatu necessarium ē. ut qui in causa fidei interrogatus et exactus: mori p̄ xpo non timeat s̄m p̄paratiōz animi q̄tum ad p̄mum. et in delectationibus corporalibus ad peccandū nullatenus acquiescat q̄tum ad s̄m. Secundo autē discipulatu necessarium est. ut quis ēt n̄ exactus cū de fide agitur ad mortem se offerat. et hoc q̄tum ad p̄mum. Rursus q̄tum ad secundū huic discipulatu cōuenit. ut quis non solū non frangat delectatiōe carnali: sed ēt ut corpus n̄ uutriat propter uoluptatē sed p̄ solam nature necessitatez. nec hoc p̄ se sed p̄ honorem diuinū ut ex hoc deo expeditius seruiatur. Ita quod hō imaginetur quasi deus sedeat in mente: expetēdo corporis necessaria tanq̄ sui mancipii et sic quicquid homo de cibo uel potu sumit. per hoc intendat non solū sue necessitati subuenire: sed ēt deo principaliter ministrare et p̄ pinquare pro sui mancipii sustentatiōe. Similiter ē intelligendum de quolibet cōmodo corporalī. Quarto relinquenda ē anima propria accipiendo p̄ nobiliori uī anime. qualis ē uoluntas. et s̄m hoc in p̄posito relinquere aiām nibil ē aliud q̄ uoluntatem p̄p̄iam relinq̄re et eam diuine uolūtati cōformare. Quod contingit dupliciter s̄m duplicem discipulatū. Uno mō q̄tum ad diuinā p̄cepta q̄bus hō n̄ uelit aliquatiter cōtraire. et hoc ē necessarius p̄mo discipulatu. Alio mō q̄tum ad quēuis diuina beneplacita. q̄bus hō uolūtate suā iq̄nā tum scit et p̄t p̄ oīa cōformat. Ita q̄ anim⁹ quasi sui et oīm exteriorum oblitus: se totū in diuinā uoluntatē transformet iuxta illud ybū dñi. qui uult neuire post me ((abneget semetipsum.)) Ubi dicit Basī. q̄ abnegatio suipius ē totalis sui oblitio. et recessus a p̄p̄iis uolūtātibus. Et isto mō relinquere aiām p̄p̄iam cōuenit secundo discipulatu. Et nō q̄ hec omnia predicta p̄ xpm relinq̄da: cōprehendūtur in p̄fessione religiosorum. Et hoc mō et aliter q̄ supra. Nam relictio rez exteriorū ac ēt. p̄p̄in quorum et amicorū cōprehendūtur in uoto uolūtarie paupertatis. relictio uite carnalis et delectatiōis corporalis: intelligitur in uoto castitatis. relictio p̄p̄ie uolūtatis intelligitur in uoto obedientie.

Oratio

Domine ih̄u xpe splendor paterne glorie
d mitte i me ignē et feruorē spūs sancti.
ut accēda: et augeat ac perficiat i me
caritas dei et primi. Da mihi affectōez carnal
p̄p̄iqtatis et amorē corporal delectatiōis oīo f̄
linq̄re. req̄ sup oīa diligere. ac p̄consideratio
nem et discretiōem i oībus agēdis h̄re. et nūq̄ i
securitate uiriū l̄meritoz meorū cōfidere: s̄z
legatiōem lachrymar et bonorū opm semp ad
te mittere. pacēq̄ a te petere et reportare. Da

et mihi ut oīb⁹ renūciē ex affectu. et oīa reliq̄
i effectu. ut sic tu⁹ uer⁹ s̄m discipul⁹. Amen.

De solatiōe discipulorū itez onera p̄ceptorū
Capitulum. .Lx.

Uia uero dominus separat discipu
los ab amicis et t̄palibus bonis dat
eis pro cōsolatione alios qui eos ca
ritatiue suscipient. et ip̄s domos su
as aperient. ac necessaria ministrabunt uite
p̄ spem retributionis eterne dicens ((Qui re
cipit uos)) corporaliter ((me recipit)) spirituali
ter ((et qui me recipit: recipit eum qui me misit
) Simile alibi b̄r. ubi d̄r ((Qui accipit si quem
misero: me accipit. q̄ autem me accipit: acci
pit eum qui me misit)) Quia inquit uos mēbra
mea estis. et ego in uobis sum qui recipit uos:
me recipit. Similiter autem q̄ ((ego et p̄r nū
sumus. et ego sum in p̄re. et pater in me ē)) qui
me recipit in mēbris meis ((recipit eum qui
me misit)). s̄. p̄rem. Et p̄ cōsequens etiam reci
pit sp̄ritum sc̄m. qui cum p̄re et filio per grati
am inhabitat recipientis mentem. Unde manife
stum est. q̄ et patrem et filium. totamq̄ trinita
tem recipit. qui dei nuntium ueneratur et reci
pit. qui uero dei ministro iniuriam facit: deo
omnipotenti et trinitati inseparabili iniuriam
facit. Et certe hoc magnum est premiz. q̄ tu
recipiendo hominem: efficiaris totius trinita
tis habitaculum. Et per hoc horat eos q̄ disci
pulos et nuntios suos recipiunt: ostēdens ma
gnitudinem premij q̄ hēbunt. Unde Lix. Se
ipsum posuit eis. ut ad susceptionem eorū om
nem xpianum pplm̄ p̄uocaret. sibi imputans
acceptum. q̄ eis foret datum. Hec Lix. Sed
studeant predicatorēs et discipuli dñi. ut se ra
les exhibeant q̄ ceteri bonorum opm eorū exē
plo p̄uocati: beneficia caritatis libenti⁹ eis
impendant. Un̄ dum quidā in p̄dicatiōe excla
matōm nō modicā facēt de h̄ q̄ caritas et af
fectus hominum multorum ad deū et ad sc̄os
eius defecisset. et q̄ xps suam martham in mū
do iam nō inueniret. que tot ut olim obsequia
sibi faceret post completum s̄monem. quedāz
m̄rona deuota ipsum adiit. eiq̄ q̄si subitoma
chando: dixit. o f̄ si martha nunc ut olim iue
nires suum xpm. utiq̄ xps nunc quoq̄ sicut o
lim inuenires suam marthā. intendens q̄ si q̄
dam de predicatoribus essent sicut deberent.
adhuc essent qui eis cū oīi deuotiōe subueni
rent. Et ut in suscipiendis discipulis unusq̄sq̄
credentiū xpm se suscipere arbitrazet: adiungit
((Qui recipit p̄pham)) non simplr: sed ((in no
mine p̄phe)) et iustum ((non simpliciter: sed)) ((
i noīe iusti)). i. non ex affectu carnis. seu p̄p̄
consanguinitatem uel affinitatem. aut q̄ ami
cus est seu cōpatriota uel huius. nec p̄p̄ lucor
uel cōmodū t̄pale. q̄ sic n̄ recipit eum pure i
dei uel p̄phe seu iusti nomie: sed q̄ dei miser
est. ac xp̄fide p̄phetat et nuntiat. ul̄ iusticie o
pere facit mercedem p̄phete. uel iusti a deo.

Luius ppheta ille ē. z qui hunc iustificat: fci
pit recipitur enī q̄s dupl̄r uel intuitu doctrine
sue. sic dicit prophetam. uel intuitu bōe uite
sic dicit iustum merito pphete z iusticie mer
cedem accipiet. qui intm̄ pphetiam z iusticiā
diligit. ut om̄ibus hoibz ex affectu seruiat
in quibus pphetiam uel iusticiam esse cogno
scit. Nam quasi operarios in ppheta z i op̄i
bus iusticie sibi constituit. duz sua largitate e
os sustentat. ne ppter inopiam deficiant. Qui
eniz spūalia dona hñtibus t̄p̄alia subsidia tri
buit in ip̄is spūalibus donis eis collaborat. z
cooperator existit. z idcirco cuz illis apud de
um p̄mia hēbit. z p̄nceps meriti eorū erit. Si
militer qui sacerdotes p̄ xp̄i noīe. z q̄ sacer
dotes sunt ueneratur z recipit: mercedē sacer
dotii habebit. Eandem itaqz mercedem ha
bebit recipiens de receptione quam ppheta
de pphā z iustus de iusticia. z sacerdos d̄ sa
cerdoti. z p̄t esse equalitas q̄tū ad mercedē
substantialē si equalit̄ opentur caritate. Ubi
Lris. Prop̄hete doctores intelliguntur. iusti
aut om̄es xp̄iani pphete ergo nomine uoluit
ostendere om̄s predicatorē xp̄i. iusti aut noīe
oem̄ hoīem xp̄ianum. In nomine pphē id est
quasi pphāz xp̄i. in nomine iusti. i. quasi iustū
xp̄i seruūz. Qualē aut mercedem habet ille q̄
ppter deum pegrinatur talem mercedē bz z
iste qui suscipit propter deum peregrinantem
z fiunt ambo equales. z ille qui ppter deū la
borat z iste qui propter deum laborantem re
frigerat. utpote suscepisti sacerdotem sacerdo
tis habes mercedem. suscepisti laicum iustūz
laici iusti habes mercedē. hec Lris. Si ergo
om̄ibus sufficis: om̄i petenti z indigenti si
ne psonarum electione tribue. des nature uel
gratie nunq̄ culpē. Si non om̄ibus sufficis
des tñ gr̄e. iuxta illud desudet elemosina in
manu tua donec iustum inuenias. tñ si opus
fuerit pace fame morientem. alioquin si non
paueris: occidisti. Et (sm̄ Diero) ne quis pos
set se per paupertatem excusare. ac causari z
dicere. paupertas me retinet q̄ hospitalis esse
non possam. hanc excusatiōem leuissimo p̄cep
to delent: dicens. ((Et quicūqz potum debuit
)non dico aliud((uni))non pluzibus((ex mini
mis meis))non solum maioribus((calicē))nō
lagenam((aque))non uiui((frigide))non calidū
((in nomine discipuli)). i. intuitu isto. qz est di
scipulus meus z fidelis denuntians fidē xp̄ia
ni((amen dico uobis)). i. fideliter z certitudia
liter p̄mitto((non perdet mercedem))q̄ ex bo
no affectu potius meruit q̄ ex actu. quia z ac
tu meruit z affectu. non enim inquit de maio
ri obsequio: sed de minimo quoqz mercedem
suscipiet. quicūqz in nomine discipuli uobis
seruierit. Hoc autem de aqua frigida dicit. ut
nemo excusetur excusando se p̄ inopiam. non
enim ait aque calide. ne in calida z paup̄ta
tis penuria. de lignorum occasio quereretur.

Et id qui n̄ hz unde aq̄s calefaciat. saltem fci
gidam: det pro deo petenti. Quilibet ergo quā
tūcūqz paup̄r p̄ aliq̄ pietatis opa facit. quia
p̄t aque frigide potū dare. In his enim q̄ dā
tur pp̄ xp̄m. n̄ tñ pensat q̄ntitas doni quō dā
tur quantum pensatur quantitas bone uolun
tatis ex q̄ dat. nō q̄ntum des: sz ex q̄nto atten
dit deus. Utrumqz quidem attendit: sz potius
hoc q̄ illud. Uñ cris. Vere iustus iudex. q̄ enī
z pro v̄bo otioso cōstituit penam iustum erat
ut p̄ aqua frigida daret mercedē. Frigidam a
quā ideo dixit. ut nec calefaciendū p̄ndat la
bozem. nō qz aliquid ē q̄ dat. id bz mercedē
sz qz magnus ē pp̄ quez dat. Quid enī si aliqd
amplius uoluit dare z n̄ potuit. nūquid iustū
ē ut sm̄ modicum opus angustetur largā uolū
tas. Melius est q̄ ut opus extendatur sm̄ uo
luntatē. q̄ largā uoluntas angustet sm̄ opus.
Quō ḡ oēs pauperes uolentes bñfacere ofor
tat. ita nolentes benefacere: inexcusabiles f̄d
dit. Qui enim aque frigide mercedem cōstitu
it. puto qz sine ope nude uolūtatē reddet mer
cedem. Hec Lris. Et nota qz triplicem recipiē
dorum d̄ram ponit. s. ppham. z iustum z mini
mam discipulum. In pphā p̄rogatiua doctri
ne. in iusto p̄rogatiua uite. in minimo disci
pulo p̄rogatiua superogatiōis. Scdm̄ glo. eniz
minimi sūt. q̄ nil penitus ex hoc mundo hñt.
z id iudices cum xp̄o erunt. Ultimo at loquit̄
de receptione discipulorum. qz hoc p̄ncipali
ter intēdebāt q̄ si ex p̄missis cōcludere sic. Ma
ior est imitatio discipuli ad m̄gsm̄ q̄ p̄ophe
uel iusti. sz illorum receptio remunerabitur a
xp̄o. ḡ multo plus discipulorum xp̄i receptio.
Magno ergo affectu recipiendi sunt discipu
li pp̄ xp̄m. qui tam minima beneficia nō eua
cuat a mercede. Ea enim que fiunt xp̄i fideli
bus reputat sibi fieri xp̄s. z hoc tam in factis
malis sicut ibi Saule saule qd me p̄sequeris.
i. fideles meos. quam etiam in bonis sicut pa
tet hic ex p̄missis. quia dicit se esse receptūz
in discipulis suis. Unde Benedictus in regula
Omnes superuenientes hospites tanquā xp̄s
suscipiatur qz ipse dicturus ē((hospes sui z sus
cepistis me))Om̄ibus uenientibus siue dis
cedentibus hospitibus inclinatio capite xp̄s in
eis adoretur. q̄ z suscipitur. Paup̄r z pegri
norum maxime susceptio: om̄i cura sollicite
exhibeatur. qz in ip̄is magis xp̄s suscipit. In
firmorum cura ante om̄ia z super om̄ia ad
hibēda ē. ut sicut re uera xp̄o. ita eis p̄uat qz
ipse dixit((infirmus sui. z uisitastis me))z qz
fecistis uni d̄ his minimis meis mibi fecistis
h̄ Benedict. igit̄ ut dicit Lris. caueamus ne si
nos duri i hospitii receptiōe fuerim. p̄ hanc
uitā nobis hospitia sc̄orū denegent. Deinde ad
cōmēdādū obediām subiūgit((Qui uos audit
me audit. z q̄ uos spernit: me spernit))qui aut
me spernit((in nobis spernit eū q̄ me misit))s.
p̄rem. qz ego z p̄f unū sum. Hoc addit salua

roz ad ostendendum q̄ doctrina discipulorū eius ē deuote ⁊ reuerenter audiēda. saltem pp̄ sue rentiam ipsius dei. cuius principaliter est hec doctrina. Quia. n. x̄ps in discipulis. p̄ uero i filio. ⁊ filius in patre ē. nō pōt unus honorari sine alio uel contemni. igitur in audiēdo enā gelij p̄dicatores. sciat se quisq̄ non uiles personas quaslibet audire uel spernere: sed ip̄s do minum saluatorem ⁊ suum patrem. In disci pulo ei m̄gr̄ auditur. ⁊ in filio pater honorat̄. Quicūq̄ ergo es. qui sacerdotes audire contē nis. ⁊ eorū uerbis ⁊ exhortationibus acquiesce re despicias saltem deū ip̄s n̄ p̄cipēdas. ⁊ eum audire non fastidias. Si despicias audire sacē dorem. audi uel dominū in eo loquētem. per eum te amonētem. ⁊ ad uitam reducentē. In sacerdotibus enī ⁊ discipulis x̄ps loquitur. ⁊ i eis honoratur l̄ cōtēnitur. Unde Ap̄ls. An ex pimentū q̄ritis eius qui in me loquitur x̄pus. Noli ita sp̄nere discipulos ⁊ nūcios x̄pi. ne ad illum pueniat q̄ illis feceris. imo noli deum spernere in discipulis ⁊ nūciis suis. His ergo x̄ps nos iussit. ut p̄ceptis ecclesie ⁊ platorū obediāmus. ne ad deū pueniat iniuria q̄ illis fecerimus. Et iō quilibet sic missum ⁊ ppositū accipiat. ut in eo mittentē ⁊ preponētē atten dat. ut in petro x̄pm. s. in seruo dñz. in x̄po pa trem. s. in unigenito genitorē. ⁊ deo ac plaro. non in his que exp̄te docent uel dicunt. s. in his que nouerit eorum p̄cisse esse uoluntatis l̄ consilij obediāt. Unde Augu. Magna ē utili tas hoīs iubenti deo ē icognita iussione rōe seruire. Iubendo ei deus utile facit. quicquid iubere noluerit. de quo metuēdum non ē ne. non p̄futura recipiat. Nec fieri pōt ut uolun tas pp̄ria non grandi ruine pondere super ho minē cadat. si eā uoluntati superioris extollē do preponat. Et itē suam uoluntatem hoies faciunt n̄ dei q̄n faciunt q̄ uolunt. n̄ q̄ iubet deus ut diuise fūiat uoluntati. q̄n aut ita fa ciunt q̄ uolunt. q̄uis uolentes agant q̄ agūt illius tñ uoluntas ē a quo p̄paratur ⁊ iubetur q̄ uolunt. Uolens fac q̄ iuberis. atq̄ ita ⁊ hoc facies q̄ uis. ⁊ non uoluntatem tuam fa cies: sed iubentis. Unde ⁊ Ber. spiritus discer tionis nihil ita extinguit sicut pp̄ria uolūtas. Uolūtate dico propriam que non ē cōis cum deo ⁊ hominibus: sed nostra tñ. i. q̄n q̄ uolu mus. non ad honorem dei. non ad utilitatem proximī. sed propter nosip̄os facimus. non in tendentes placere deo ⁊ prodesse primis. sed satisfacere nosip̄is. Huic contraria caritas est que ē deus. Quid enim odit aut q̄d punit dñs preter uoluntatem pp̄riam. cesset uolūtas p̄ pria ⁊ infernus nō erit. Ut aē ait Hier. Tantū v̄tuti adiutis quantū uolūtati subtraxeris. Et ergo n̄ cōfidas in ordib⁹ ⁊ opib⁹ priuatis: con tempto mandato sup̄ioris. q̄ (ut dicit Aug) Li tius exauditur una oīo obediētis. q̄ decē mi lia contemptoris. ⁊ ideo (ut dicit Bern) gran

de malum ē propria uoluntas q̄ fit ut bōa tua tibi bona non sint. Quando uero magis. ⁊ q̄n minus meritoria sit obedientia. ostendit. Grego. Obedia aliq̄n si de suo aliqd̄ habeat: nulla ē aliq̄n aut si de suo aliquid nō habeat minima Nam cum h⁹ mundi successus p̄cipit. cum lo cus superior imperatur. is q̄ ad p̄cipienda hec obedit. obediētie sibi v̄tutez euacuat. si ad hec etiam ex proprio desyderio anhelat. neq̄ enī se sub obedientia dirigit. q̄ ad p̄cipienda hui⁹ mundi prospera. libidini proprie ambitionis seruit. Rursum cum mundi despectus p̄cipi tur cum probra adipisci. ⁊ contumelie iubent̄ nisi hec ⁊ ex semetip̄so animus appetat. obedi entie sibi meritum minuit. q̄ ad ea qua in hac uita despecta sūt: inuitus nolensq̄ descendit Debet ergo obedia ⁊ in aduersis ex suo aliqd̄ h̄re. ⁊ rursum in prosperis ex suo aliqd̄ omni no non h̄re. q̄tenus ⁊ in aduersis tanto sit glo riosior. quanto diuini ordini etiam ex desyde rio iungitur. ⁊ in prosperis tanto sit uerior. q̄ to a p̄nci ipsa q̄ diuinitus p̄cipit gl̄ia. fundit⁹ ex mente seperatur Nec Greg. Ut autem dicit Bernar. tria uincula debz h̄re uera obediētia uidelz celeritatem in iussione. iocunditatē i la bore. perseverantiā in operis executōe. Quan tum uero bonum sit obedia ⁊ per oppositum q̄tum malum inob̄ia. ostendit Aug. dicens. Per fecte deus euidenterq̄ mōstrauit. q̄tum sit bo num obedientia. cum hominem in paradiso positum ab ea reprohibuit q̄ nō erat mala. so la ibi obedientia potuit tenere palmam. sola inobediētia incidit penam. Unde ⁊ Bernar. Inobediētia offendit. angelos alienat. eicit a cōmunionē sanctorum. uitam eternaz amit tit gaudium facit demonibus. eternum mere tur supplitium. Et iterum non dabit inobediē ti copiam sui. tantus amatos obediētie qui maluit mori q̄ non obedire. ⁊ ne pderet obe dientiam: perdidit uitam. Nec Bernardus Cum ergo cōsumassz ihs sermones p̄dictos p̄ cipiens duodeci discipulis suis. modū. s. p̄di candi ⁊ uiuēdi p̄dictum. transit inde ut doce ret ⁊ predicaret in ciuitatibus eorū. s. discipulo zū. quap̄ dñs n̄ erant. s. in q̄bus nati l̄ enutriti seu morati fuerāt. hoc ē ut p̄dicaret iudeis. q̄ bus missus erat. Predicās itaq̄ ibidē iudis n̄ samaritanis. non gentibus. fecit quod docue rat ⁊ mandauerat discipulis. ut secundum p̄ missa prius offerretur iudeis occasio salutis. Dic ergo dat maioribus prelati exemplū. ut ipsi predicare non desinant. quamuis alios de stinēt ad predicandum. ne aliis laborantibus otiosi fiant ⁊ bonorum gloriosum fructum p̄ dant. Sed heu hodie multi prelati uicarios n̄ adiutores querunt. ⁊ quiescere n̄ collabora re uolunt. opinantes qd̄ sic sine ⁊ subditorum anime requiescant in pace. Immo quod peius est predicationib⁹ obmissis. quidā uacāt guer zis ⁊ pugnis. ⁊ qui p̄dicādo deberent animas

uiuificare. guerras faciendo. non timent et cō
pora et animas pungere. et sic lotis extrinsecus
manibus: sed pollutis intrinsecus cordib⁹ ad
altare accedere. Ubi Crisostomus. cum consumasset
ih̄s p̄cipiens discipulis suis. exiit ad predican
dum. ne laborantibus discipulis otiosus esset
magister. Non ei uicarios operis sui illos ordiane
rat. sed adiutores. et id festinantibus mercena
riis: necesse erat ut amplius ipse paterfamilias
festinaret. nam in secularibus q̄ fuerit maior
aut clarior. et hūerit secus se minores aut sub
ditos. adeo oīa q̄cūq; necessaria fuerint ipsi
adimplent. ille aut in suo honore cōstitutus. tū
modo iussionibus p̄est. ab oī labore securus
ē. In spūalibus aut uicis non ē ita: s; qui ma
ior ē: maiore h̄z labore. Ioh̄s p̄dicantibus apl̄is
āplius laborabat xp̄s. Misertus enim illos q̄si
sol radios suos. q̄si rosa suauitatis odores. q̄si
ignis scintillas suas dispersit. Ut sicut sol i ra
diis suis apparet. sicut rosa in odoribus suis se
ritur. sicut ignis in scintillis suis aspicitur. sic
in illorum uirtutibus xp̄i potentia agnoscat̄.
Quis enim uidens discipulos suos bene istuc
tos. non sciam magister collaudet. Aut opa eorū
magna considerans. non potentia admiretur
auctoris. Sciebat enim xp̄s miracula: facie
bant et discipuli eius. et inter mirabilium opa
tiones maior uirtutum fama crescebat. Dec
crisostomus. Exeuntes autem duodecim discipuli circui
bant p̄ castella. euangelizantes n̄ solū p̄curatō
nem recipiētes. et curantes in aīa et corpore n̄
malo exemplo occidētes. et hoc ubiq; sine per
sonarū acceptione. Exierunt ab arte contem
plationis ad actōem p̄dicatōis et curatōis. in
ducendo hoīes uerbo et exemplo ut p̄uiaz age
rent de p̄cc̄is. Sed heu multi hodie exeunt a
latebris puerse cogitatōis ad actōem iniquat̄
corumpēdo hoīes uerbis et exēplis malis.

Oratio.

Om̄ine ih̄u xp̄e magister bone. da mihi p̄
phetas. s. q̄ doctrina te predicant. et iu
stos qui bona uita te demonstrant. ac
discipulos et nuntios tuos. qui te quoq; modo
denuntiāt. sic pro noīe tuo uenerari et recipere
ac eis caritatis obsequia et beneficia impendere
ut mercedē cū eis merear te donante meritis
eorum obtinere. Da mihi et dñe deus meus p̄
latos. p̄dicatores et sacerdotes reuerenter au
dire. et eorū amonitōibus obediēdo acquiescere
ut cū ueris obediētibus ualeā apud te grām
inuenire. Amen.

De qōne Ioh̄is baptiste et eius imedatione.
Capitulum. Lvi.

i (Iohannes) autem baptista in uin
culis et in carcere constitutus. cuq; p̄
discipulos suos magis inuidia q̄ si
plici corde stimulatos. audisset opa
et miracula que faciebat xp̄s. plus de discipulo

rum salute q̄ de suo periculo sollicitus (mittēs
duos de discipulis suis) dubitantibus. ut ipsis
reueris crederetur ab aliis (q̄ in ore duorum
l̄ triū testiū stabit om̄e uerbu) ait illi. s. xp̄o p̄
discipulos suos missos. q̄si diceret. si mihi non
creditis q̄ testimoniū de xp̄o p̄hibui. uosipsi di
cite ei (Tu es q̄ uenturus es) xp̄s. et messias i
lege promissus. qui debes saluare isrl̄ (an aliū
expectamus) ad saluandū. Ioh̄es interpretat̄
gr̄a. Ioh̄es ergo in uinculis ē. cū gr̄a i aliquo
uinculū mūdi uel carnis uel p̄cc̄i ligata teneat̄.
ne p̄ficiat. Deu in multis hodie Ioh̄es teneat̄
in uinculis. corpus enim carcerē ē impediēs ho
minem a cōtemplatione ueritatis. non aut ipse
ioh̄s dubitauit nec dubitando q̄siuit. q̄ de xp̄i
p̄stia i utero m̄ris exultauit. q̄ ei et ab bap̄m
uentienti dixerat (ego a te debeo baptizari. et
tu uenis ad me) et in bap̄o eū p̄ columbā des
cendentē ac p̄ p̄ris uocē et testimoniū agnouit
et postea digito demonstrauit. q̄ et p̄ xp̄o ac fi
dei eius et iusticia positus ē i carcere. et patris
morem sustinere. s; morē dubitatōis gerens q̄si
uit. ut discipulorum dubitatōi cōsulendo: eos
p̄ xp̄m cōfirmaret. et xp̄i discipulos faceret. quos
de xp̄o adhuc dubitantes nouerat. ut uidētes
signa et correcti dictis crederent. scādaliū enīz
patiebatur q̄ ih̄m p̄poni et p̄ferri suo magistro au
dierant. Un̄ Angl̄ (Ite dicite illi) Non q̄ ego
dubito. s; ut uos instruā. Quod ego soleo di
cere: ab ipso audite. audistis p̄conē cōfirmami
ni a iudice. Un̄ et byl. Ioh̄es igit nō sue: s; dis
cipulorū ignorantie cōsuluit. Ut enī scirent nō
aliū a se p̄dicatū: ad opa ei⁹ intuenā discipu
los suos misit. ut autem dictis illius opa oser
rent. nec xp̄s alius expectaret q̄ cui testimo
nium opa p̄stissent. Un̄ et crisostomus. Ioh̄es in car
cece sciens se esse iam in exitu cōstitutum uo
lebat discipulos suos xp̄o adiungere: tanq̄ si
puid⁹ p̄f moriēs filios suos cōsignet fideli tutori
Desiderabat enī uiuens plenam fidem uidere
discipulorū suorū. et sine dubitatōe aliqua cre
dentes xp̄o. Sicut p̄f moriēs si uiderit filios
suos bonis moribus ornatos. et omni sapiētia
perfectos quasi securus moritur. nihil decete
ro timens de illis. sic et Iohannes uolebat di
scipulos suos p̄fectos uidere in xp̄o. ut iocun
dus moreretur. Magis autem non sicut p̄f
filios suos cōmendauit xp̄o quasi tutori. sed q̄
si pedagogus alienos filios. quos ad t̄ps acce
pit ut erudiet: eruditos uolebat xp̄o reddere q̄
proprio patri ipsorum. Ideo interrogabat p̄ di
scipulos suos non ut ipse acciperet responsū
a xp̄o audiret et disceret: sed ut missi discipuli
oculis suis uiderent opera eius et crederent.
Misit ioh̄anes discipulos ad xp̄m. ut miracu
la eius uiderent. q̄ tot fecit ut paucorum aīas
lucrazetur. quia melior est apud deum unus
iustus quam totus mundus peccatoribus ple
nus. Dec Crisostomus. Sed (secundūz Greg.
) querit Ioh̄anes p̄ discipulos. tu qui uenisti i

mundum nascendo: es tu uenturus ad inferos moriendo et pot dici quod non simpliciter dubitauit de descensu ad inferos. sed de descensu in animam et corpora ad eos. Ihs autem amouit dubitationem discipulorum. et ostendit eis primo factis. et postmodum uerbis. quod ipse esset xps. secundum illud cepit Ihs facere et docere. In quo predicatorum et doctores instruit. ut non solum uerbis. sed et factis doceant. In eorum ei presentia et multorum qui ibi aderant cecorum. surdos. claudos et leprosos curauit. et alia miracula fecit populo predicauit. cuius euangelium primo pauperes receperunt. quod pauperes et humiles magis credunt euangelio quam diuites. Et per hoc respondit questionem Iohannis uel magis discipulorum eius ostendens per miracula soli diuine uirtuti possibilia. quod ipse esset uere xps. Nec enim plenum prohibebant ei testimonium quod esset dei filius. Nam et si ante euangelium aliqui similia egerunt. rari tamen fuerunt. et sua auctoritate et infusione. sed ministerio et oratione. hec fecerunt. Unde dicitur et respondens Ihs. scilicet uerbis et factis ait illis. ((Ite et renunciate iohanni que audistis)) ab aliis antequam ueniretis ((et uidistis)) presentia liter ad preceptum meum fieri postquam uenistis. et uos de me certificemini per eum potius quam ipse. uel que audistis in predicatione. et uidistis in miraculorum operatione. Quasi diceret. Uide me. agnoscite me uideris facta: agnoscite factorem. Lecos illuminos. mortuos suscito. pauperes ad fidem conuerto. et cetera facio. que me facit. propheta nunciauerunt. ((Ipsa opera que ego facio. testimonium prohibent de me)) Unde ((si mihi non creditis. uel operibus credite)) Loferte opera que in me uidistis. cum prophetarum oraculis que legistis. ut et me illum de quo dixerunt esse agnoscat. ((Leci uident)) ut impleatur illud prophetarum ((tunc aperientur oculi cecorum)) ((Laudi ambulant)) ut impleatur illud ((tunc saliet sicut cernus claudus)) ((Leprosi mundantur.)) ut impleatur illud ((linguoz uos ipse tulit. cuius linore sanati sumus.)) Surdi audiunt ((ut impleatur illud. et aures surdorum patebunt)). Mortui resurgunt ((ut impleatur illud. uiuent mortui interfecti mei resurgent.)) Pauperes euangelizantur. id est per euangelium instruuntur et illuminantur. et ad fidem conuertuntur. ut impleatur illud euangelizare uel ad annuntiandum pauperibus misit me. Et autem potius mentio de pauperibus quam de diuitibus. quia pauperes conuertuntur facilius. Ubi Hieronymus. pauperes autem euangelizantes intellige. uel pauperes spiritu uel certe opibus pauperes. ut nullas inter nobiles et ignobiles. inter diuites et egenos in predicatione distantia sit. narra te ergo iohanni que quidem audistis in prophetis per messiam fidei. uidistis modo per me impleta. Ea ei tunc agebat xps que propheta loquens de ipse messie. predixerant eu facturum. subtiliter ergo respondit. inuens talem respondens. Qui operatur omnia nature facultate excedentia. et que prophetae predixerant de xpo. ille perfectus est xps. sed

ego talia operor. ergo ego sum. Utiliter ergo ad iohannis discipulos respondit dominus potius per opera quam si dixisset ego sum. ut ipsa opera eius manifestarent eis quod ipse esset messias. potiusque uerba. quam testimonium quod est a rebus et operibus. credibilis et ualidus est testimonio quod est a uerbis. et ualidior est uox operis. quam sermonis. noluit etiam aperte uerbis dicere. ego sum propter arrogantie uitande exemplum sed tamen euidentissime ostendit se esse illum. de quo querebant eum. Moraliter per sex opera christi mirabilia hic posita quibus liberauit homines a corporalibus defectibus: prout accipi sex mala a quibus quotidie spiritualiter liberat animas. Leuitas est ignorantia et error rationis eligitis. Claudicatio est infirmitas et curuitas affectus mouentis. Leprosus est concupiscentia et immunditia concupiscentie carnalis. Surditas est malitia et duritia obstinata mentis. Mors est seueratio anime a deo per mortale peccatum. Paupertas est defectus gratie et uirtutum. Nec sex mala per magna parte nobis ex peccato primi hominis inflata: tollit fides et predicatio christi deuote accepta nam ratio illuminatur. affectus certificatur. concupiscentie ardor extinguitur. obstinatio frangitur. peccatum fugatur. et gratia confertur. quedam enim sunt ceci per ignorantiam. quos liberat christus illustrando mentem ad diuinorum cognitionem. Quidam sunt claudi in affectu prauae uoluntatis. qui bene uident quid agendum sit. et quod derelicto mundo christus sequendus esset: sed nolunt. uel partim uolunt sed mundum partim christum claudicantes in duas partes. scilicet uerum deum et mundum. quos liberat christus disponendo mentem ad diuine uoluntatis expletionem. Quidam sunt leprosi luxurie peccati contagione quos liberat christus depurando mentem omnimodo de a culpabilibus defectibus quibuscumque. Quidam sunt surdi per cordis duritiam et imisericordiam. siue ad predicationis uocem. siue ad pauperum clamorem. quos liberat christus inclinando mentem ad uerbi dei et pauperum obauditionem. Quidam sunt mortui per peccati mortalis obstinationem quos liberat christus uiuificando et renouando mentem et hominem interiozem. quedam sunt pauperes a celestibus gratiis et uirtutibus nudi et miseri. quos christus liberat dando mentem gratiis et uestiendo uirtutibus. Isti autem miracula spiritualia sunt maiora quam corporalia. magis enim est (secundum Augustinum) iustificare impium quam creare celum et terram. potius est iustificare animas eternum uicere. quam suscitare carnem ite[m] mortuam. potius est in anima reformare imaginem dei. quam in corpore reformare materiam nostri limi. Deinde dominus subiungit ((et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me)) scilicet in infirmitate et humanitate mea. dubitando de deitate et diuina potentia. credens me parum hominem esse. quod me uidet in passibili carne. Beatus qui me pati uiderit et non me negabit

cuius fidei nihil temptamenti affert crux. mors et sepultura. Unde et latro fuit beatus. quia non fuit scandalizatus. Quasi diceret. Et operer ut deus mirabilia. quia tamen ut homo sum crucifigendus. Lauendum est ualde hominibus ne in me mortem despiciant. qui signa uenerantur. Et bene dixit in me. non a me. quia Christus nunquam fuit causa scandali actiue. sed potuit esse quodammodo materia scandali et occasio. Unde et dicitur petra scandali. petra ei nullum scandalizatur. quia nature sue debitum facit. sed de petra cecus uel incautus scandalizatur qui leditur. In hoc ergo dominus inter nuntios Iohannis qui enim Christus non credebant: percutit. et a perfidie scandalo castigat. Hoc enim induxit ut Iohannis discipulos ad se traheret. qui de eo offendebantur. quia Iohannes in operibus maior clarebat. Quasi eis diceret. Videte ne scandalizemini in me. et ne in aliquo de me minus faciatis. Sicut autem percursor intendebat amorem a discipulis dubitationem de Christo. sic saluatio uiceret a turbis de percuratore: commendans eum multipliciter turbis que nesciebant misterium secretum. seu causam interrogationis. ne turbes suspicarentur Iohannem male motum fuisse. et ideo discipulis misisse. ac per hoc minus crederet peritit testimoniis Iohannis. Audientes ei quod neminem a discipulis Iohannis Christo propositam. putare poterant Iohannem leuem in fide et mollem in uita. quia uidebatur prius dum erat liber de Christo affirmasse. que modo in carcere quasi aduersitate fractus uidetur querere. Leuitas ad hesitationem rationis. mollietates ad concupiscentiam uoluptatis pertinet et utraque dominus a Iohanne ne concludit. et eum de contrariis et quibusdam aliis commendat. Magis autem uoluit commendare Iohannem in absentia discipulorum eius quam in presentia. ut eius commendatio non ex fauore humano uel ex adulatione sed amore ueritatis procedere uideretur. Et per hoc docuit nos fugere non adulationis in commendatione aliorum et maxime magnorum in presentia eorum. Unde Crisostomus. Quam bene recedentibus discipulis cepit laudare Iohannem. Non sicut quidam homines blanditores. qui libenter homines in facie laudant. aut quando uident amicos eius fideles. aut domesticos eius quos credunt nuntiuros illi. quicquid audierint nam qui insipiens est: gaudet laudatus in facie. uir autem sapiens quando laudatur in facie: flagellatur in corde. Propter duas ergo causas homo in facie laudari non debet. Primum si sapiens illum putas: grauiter suscepturus est. et quare illi laudibus tuis molestiam facis. Si insipientem illum existimas: extollendus est. quasi insipientiam eius laudibus tuis nutris. Hec Crisostomus. Deinde consequenter commendat Iohannem a multis. et primo a constantia fidei et mentis. Dicit ergo. Illis autem sanctis discipulis Iohannis abeuntibus sanctis Christo et reuertentibus ad Iohannem dixit Iesus ad

turbas. (Quid) id est qualem existis in deserto uidere non modo sed olim cum adhuc Iohannes esset in deserto: nunc enim erat in carcere. Quasi diceret. Qualis creditis quod sit ille. quem iam dudum ante uincula frequenter existis uidere. Unde Crisostomus. ac si diceret. propter quid ciuitates dimittentes: conuenistis in desertum. non plebs tanta cum tanto desiderio in bezemur uenisset. nisi magnum quendam et mirabilem et petra solidiorem se uidere estimans. Existis inquam uidere (arundinem uento agitatum) Quasi diceret. Non fuit mobilis sicut arundo ut leuitate mentis et fidei de domino ambigeret quem antea predicauerat: sed ita constans quod nec timore nec fauore a ueritate declinabat. non fuit arundo Iohannes: sed columna. non mouebatur uento. nec prosperis erigi. nec aduersis inclinari nouerat. sed inter aduersa et prospera immobilis permanebat: seruans in prosperis humilitatem. et in aduersis patientiam. Non quatiebatur timore nec flectebatur adulatione nec eum blandum gratia. nec asperum ira cuiuslibet faciebat: uno eodemque vultu respiciebat illos qui eum laudabant. Et illos qui eum uituperabant. Sic inimicos et amicos diligebat. sic potentes et impotentes arguebat. Arundo igitur uento agitata Iohannes non erat. quem a statu sue rectitudinis nulla rerum uarietas inflectebat. Unde Crisostomus. calamus est uas cuius et nullam habens uirtutem. et ideo qualis uis uentus leuis flauerit super eum: huc et illuc flectit eum. Sic et homo carnalis et secularis. in quo fidei nulla est medulla et uirtus ueritatis non inuenitur in eo qualiscunque temptatio uenerit super eum. curuat eum. Unde et Gregorius. Discamus ergo fratres carissimi arundo uento agitata non esse. Solidemus animum in circuitu linguarum positum. Stet inflexibilis: status nostre mentis. nulla nos detractio ad iram prouocet. atque ad remissionem inutilis gratie nullus fauor inclinet. non nos prospera eleuent. non aduersa perturbent ut qui soliditate fidei figimur nequaquam rerum transitorium mutabilitate moueamur. hec Gregorius. Ad istuc hic Iohannem laudat. ut sic ipse nec mortis timore nec carnalis uite amore formam iusticie deseruit sic nec nos utilia relinquamus per uanis. uel eterna pro transitoriis. et crucis potius quam saleras mundi eligamus. Secundo commendat eum ab aueritate uite et pernitentie. quod non fuit mollibus uestitus. nec delitiis usus. Unde dicit. (Sed quid existis uidere hominem molliibus uestitum). scilicet per carnis curam delitiosam. Quasi diceret. non quia (ut dictum est supra) Iohannes habebat uestimentum de pilis camelorum. et esca eius erat locusta. et mel siluestre ut ipso conuersationis sue testimonio contemneret mundum cum bonis et deliciis suis. ad hoc etiam manebat in deserto. ut aueritatem uitam duceret. non solum uictu et uestitu sed etiam

ex loco ppter q subdit ((Ecce qui molibus uesti-
ciunt)) et delitijs utunt. nō i deserto sed ((i domi-
bus regum sunt)) qz ibi uita delitiosa agit. Ad
hoc ei multi magnatibus adulant. ut cū ipfis
amantes delitijs utant. sed homines uerita-
tis talia aspernātur. Un narrat Valerius ma-
ximus q qdā dixit dyogeni olera lauanti. Si
tu dionysio adulari uelles. ista nō ederes. Qui
rīdit. Si tu ista edere uelles. dionysio adula-
ri nolles. Et sequit. h ueridicus ueritatis anū-
ciator malēs oleribus sustētari q magnatibus
adulari. Sed heu hodie multi et religiosi cō-
trariū faciūt et p modico maioribus et et alijs
adulari nō erubescūt. Et bene dic. i domibus
regū nō pōtificū. dñt enī pōtifices. et oēs plati-
ecclesie. et et corū familia idui ueste simplici et r-
ligiosa. nō molli et ptiōsa. Un legi de beato.
Aug. q uestimēta eius erant nec nitida plu-
mā. nec abiecta nimīū. Un et Hiero. Ornatus
et sordes pari modo fugiēdi sunt qz alterū deli-
tias alterū glām redolet. Quō ergo clerici. et
religiosi eque molibus et delitijs utunt sicut et
hi q i domibus regū sunt. Sed timeāt et caue-
ant sibi. qz nō celesti. sed terreno regi militant
q p deo perpeti aspera fugiāt. sed solis exte-
rius dediti pñtis uite molliē et delectationē
querūt. Si ergo uilibus uestimētis idui uirtus
nō esset nequaquā dñs iohānem d uestimēti sui
asperitate laudasset. Et si pñtis idui uestimē-
tis peccatū nō esset nequaquā de pēa diuinitis lo-
cuturus pmississet qz ((iduebat purpura et bisso
)) Quā uero piculosū sit uti molibus uestibus
patet p Criso. q dicit. Molles uestis dissoluit
rigidā aīam. et si rigidū corpus assumat et aspe-
rū. facile per huiusmodi molliē delicatū red-
dit et fragile. Facto aut cope molliori necesse
ē et aīam picipare lesionē. nā ut plurimū opa-
tiones ipsius cōsonāt dispositionibus corpis.
Dec Criso. Mistice p uestitos molibus pñt i-
telligi adultores q bene significat p idumē-
tū. sicut ei idumentū adaptat se illi cuius ē sic
adultores adaptāt se malis. ut q tiore psecu-
tōis uel amore laudis. peccatū uitia nō redā-
guāt. et ut tpalia lucra uel cōmoda cōseq pos-
sint. illis se cōformare non metuūt. Sed secū-
dū Greg. Iohānes sic molibus uestis n erat
quia peccantiū uitia nō blandiendo fouere. sz
icrepando castigare nouerat. Moraliē secun-
dū Hiero. et Raba docemur hic q pdicatores
ueritatis declinare dñt molliū palacia. q molli-
bus iduti adultores frequētāt. qui uitam pec-
cantiū palpāt. ungūt. et nō pungūt. Itē notat.
hic q pdicatio ueritatis cōuenit cū duritia. ei
bi et uestis. Qui aut falso pdicant adultores
sūt. lucra sectant. ditias querūt ditijs affluūt
Et tales sic molibus uestiti in domibus regū
sunt id est (secundum greg) exteres regni cele-
stis sub iuze diaboli sunt qui sunt reges tñbra-
rum. Per desertū quoq pōt intelligi religio qz
sicut desertū fuit mediū et quedā uia in egip-

tū et terrā scām pmissiōis. sic religio ē quoddā
mediū iter celū et mundum. et quasi quedā uia
directa qua itur ad celum. Per iohēz existē-
tē i deserto itelligit religiosus. q nō d3 eē arun-
do. i. ypochrita. exteri⁹ sicut arūdo uirēs et inte-
rius uacuuus. sz exteri⁹ d3 uirere p honestam
conuersatōm. et interius d3 eē plenus p fidez et
feruētē deuotionem. Item nō debz esse fra-
gillis sicut arūdo. et oī uent o cedere. sz d3 esse
firmus et oī tēptatōi resistere. et nec bñdictōne
nec maledictōe d3 moueri. Itē non d3 eē mol-
libus uestitus. i. adulator. sz seriosus ad uitia
et nullius in hoc psonē acceptor. Tercio omē
dat saluator iohēz ab excellētia psonē et clari-
tate noticiē. qz ((plusq ppha)) fuit. Propha q
dem fuit. qz xp3 puidit et pdixit. q et alijs pphē
fecerūt. un supra dictū est ((tu puer ppha altis-
simi uocaberis.)) Item plusq ppha fuit. Prio
qz a deo p angelū pphatus fuit. Secūdo qz i
utero mris pphare cepit. Tercio qz finis ppha-
rū fuit. Quarto qz xp3 a se et ab alijs puiū et p
dictū digito demonstrauit. q alijs nō fecerunt.
Nam (sz greg.) pphē officiū ē uētura pdicē
sz non etiā demonstrare. Quīto (sz Aug. et Am-
bro) ē maior pphetis. qz pphē dñm uētuz pre-
nūciauerūt quē uidere desyderauerūt et n uide-
rūt. Huic aut pstitū. ē q illi quesierūt. Sexto
(sz Hiero) quia ad priuilegium pphetale et
baptiste accessit premiū. ut suū et pphetarum
baptizaret dñm. Septimo qz angelus tñ non
natura. tñ offō dict⁹ ē. Octauo qz primior xpo
fuit et pene cū ipso uenit. Un Criso. Omnes q
dem prophete ante faciē xpi trāsmissi sūt sol⁹
aut iohēs sic missus ē ate faciē xpi. ut pene cū
xpo ueniret. Quātū p ceteris pphis iohēs i tpe
iuxta xpm tantuz iusticia p illis primior erat
xpo. Multe qdē stelle ante lucē precedūt. nū-
ciantes lucis aduētū. nulla earū luciferi nomē
hē meuerit nisi una. qz cum ipsa luce pcedit
Sic oēs prophete ante faciē xpi proccūt. nū-
tiantes aduētū eius. solus tñ iohēs pcurzor est
appellatus. qz non solum aduētum eius annū-
tiat. sz etiā illū digito ondit dicēs ((Ecce agn⁹
dei)) Dec Criso. Quarto cōmendat eū ab auc-
toritate doctrie et ab officiij dignitate cum dī-
xit. ((Vice est enim de quo scriptum est ((i malachia
et sunt uerba patris ad filiū iohēm commen-
dantis et dicentis)) Ecce ego mitto angelū me-
um. i. nuntiū. s. iohēm baptistā. qui etiā uitaz
duxit āgelicā. ante faciē tuam. i. ante pñtiam
tuā temporalē. et ante eiūsdē pñtie manifesta-
tōnē et cognitōz. qui preparabit uia tuā pñtiā
do pñtiā. baptizādo ad assuefactōz. te annū-
tiādo ac manifestādo. ac corda auditorū ad re-
cipiendū te et tuā predicatōz. peruiā reddēdo
ante te. i. ate ostēsiōz tuam ad mundū. Sic of-
ficiū predicatorū. est prepare corda auditorū
ante aduētū dñi ad iudiciū. uel in mentem

Dictus est autem iohēs angelus ppter duo
Primo propter officiij dignitatem. qz nuntius

officiū enim angelorū ē archana reuelare sic
 officiū iohānis archana predicere. Nam sicut
 angelus gabriel natiuitate saluatoris paucis
 annūtiavit. psonis. s. uirgini. ioseph. pastoribus
 et magis. ita iohes palam illum toti mundo
 nūciavit. Unū Beda. Angel⁹ uocat iohannes.
 nō nature societate. sed officij dignitate. Quo
 nomine recte appellari potuit ((homo)) ille. q̄
 ((fuit missus a deo ut testimoniū phiberet de
 lumine)) et uenientem in carne dñm mūdo nū
 ciaret. Et sacerdotes angeli nūcupantur. Un
 de ap̄ls prohibet ne mulieres detecto capite
 orēt. ppter angelos dei. i. sacerdotes. Et (secun
 dum grego) unusquisque fidelis si a prauitate
 proximum reuocat et ad bonum exhortatur. si
 eternā regnū uel supplitiū erranti denūciat. p
 fecto angelus. i. ānūcius dñi. ē. Secūdo dicit⁹
 ē angelus ppter uite angelice puritatē quam
 duxit i solitudine. i. uirginitate. i. cōtēplatione. unū
 Cris. Beatus iohānes q̄ talē meruit h̄re lauda
 torē audi nūc et itellige dignitatē. Puto si nō
 esset audacie dicere q̄ gloriosior ē iohannes q̄
 hō fuit et ppter meritū uirtutis angelus ē uoca
 tus q̄ si nō ē angelus et natura fuisset. Angel⁹
 enī hoc ipsū q̄ angelus ē non tñ ē uirtutis pre
 miū quātū nature proprietās. Iste aut mirabi
 lis ē qui i natura hūana euāgelicā transgressus
 ē sanctitatē: Et hoc obtinuit p gratiā dei q̄ n̄
 habuit natura. Dec Criso. Et ut sūmam uirtu
 tum commendationis eius dominus breuiter
 comprehendat subdit. ((Amen dico uobis in
 ter natos mulierū non surrexit maior iohan
 ne baptista.)) Signant dicit natos. nō natas.
 ne uirgini matri xpi preferri uel equari quo
 ad sc̄titatē intelligat. que p̄lata est omnibus
 sc̄tis. et post xpm sanctior fuit uniuers. Dicit
 autem mulier nō uirginis ne xpo compari ui
 deatur. q̄ mulier ibi nō solum sexum sed etiā
 corruptionem significat. fm quem modū b̄ia
 uirgo melior nō fuit. Et si mulier aliqñ in euā
 gelio nūcupatur. ibi mulier p seia et sexu pōi
 tur. Nec ceteris pphetis et patriarchis cūctis
 q̄ hominib⁹ p̄fertur hic iohānes: sed eq̄tur. ut
 nullus ei anteponat. Nō enī statim sequitur ut
 si alij eo meliores non sūt ille maior aliorū sit.
 Unde nō negat qñ equalis sibi aliquādo surze
 rit utrum uero postea sanctior eo aliquis fue
 rit. uel adhuc futurus sit: indiscussū relinquit
 Unde Cris. Scriptura quidem nō dicit iohā
 nem maiorem esse ceteris sanctis: sed ceteros
 sanctos nō esse maiores iohāne. Loquauit
 enī ceteris. non p̄posuit. Et iterum. Quod au
 tem dicit tale est. Non peperit mulier isto ma
 iorem. Et sufficit quidem hec anuntiatio xpi.
 Si autē uis a rebus ipsis discere hoc. excogita
 eius imensā conuersationē. et mētis altitudinē
 Velud enī q̄ celitus descēdisset d̄gebat i terra
 fere nullā gerens curā de corpore. intellectua
 liter erectus i celū. Et soli deo cōiunctus de n̄
 lo mundanorū sollicitus. Sicut enī i celo. ita o

uersabatur. et nature necessitatibus supior ef
 fect⁹ extraneā quādā ambulabat. uia i ymnis
 et orōnibus oē p̄transiens tēpus. hōim quidem
 nulli deo aut cōtinue soli colloquens. Neq̄ ei
 uidit aliquē cōseruorū. neq̄ uisus ē alicui horū
 Nō lacte usus ē. nō lectulo. nō tecto. nō foro.
 nō aliquo quoq̄ potitus ē humanorū. Sermo
 seuerus et lenis. Nā cū populo iudeorū uirilē.
 et feruenter. cū rege audacter. cū discipulis le
 uiter cōferebat. Nil frustra uel leniter. sed oia
 cōuenienter agebat. Propter hoc dixit. Non
 surrexit i natis mulierū maior iohanne. bapti
 sta. Dec Criso. Et q̄ nulla ē iohis cū filio dei
 collatio. ideo fm Cris. ut copia laudum iohis
 iudeis occasione nō daret p̄terendi iohannem
 xpo subdit distinguēdo excellētiā xpi ab excel
 tia iohis. dicēs ((Qui aut mior ē)) s. etate et m̄
 torum opinione ((in regno celorū)) i. in ecclesia
 sanctorum militante ((maior ē illo)). scilicet di
 gnitate et maiestate. Quod d̄ xpo recte accipit
 q̄ tūc i ecclesia militante que a prio iusto inci
 piens usq̄ ad ultimū electum p̄durat. minor a
 multis reputat. Sz (fm Cris) si putes q̄ p̄patie
 se dixerit maiore iohē. Ut ei ēt dic Amb. alia
 est ista natura. nec cum humanis generatōni
 bus companda. nō enī p̄ homini cū deo ulla
 esse collatio. Uel nouissimus angelorū. qui in
 f̄gno celorū. i. in ecclesia triūphante ministrat
 seu minimus sc̄torū. q̄ iam ibi cum deo regnat
 maior. est eo ppter statum fructus. q̄ quilibz
 beatus et cōprehensor quantūcūq̄ minimus:
 maior est actu q̄ quilibet uiator purus. licet
 aliquis uiator sit maior in potētia aliquo iam
 beato. Unde Dierz. Nos autem simpliciter
 itelligamus q̄ omnis sc̄tus qui iam cum deo
 est maior sit illo qui adhuc consistit in prelio. ali
 ud est enī coronam uictorie possidere. aliud ad
 buc in acie dimicare. Intellige tñ quantum
 ad premij securitatem. nō quātum ad meriti
 magnitudinē. Deinde quasi declarando q̄
 erat plusq̄ p̄pheta. cōmendat enim a t̄pis cōmo
 ditare i quo uenit q̄ in tempore gr̄e: cōmodo
 et utili hūmano generi ((Adiebus enī iohannis
)) i. postq̄ cepit iohes predicare cōsecutionem
 regni celestis per p̄niam. usq̄ nunc inclusive
 q̄ tempus gr̄e a tempore p̄dicationis iohānis
 ichoatum semp erit. q̄ diu nunc dici p̄t. et usq̄
 ad finem mundi durabit regnum celorū uim
 patit⁹)) a penitētibus ((et uiolēt illi)) s. qui nō ui
 dent h̄re ius sicut publicani et p̄cōres ((rapiūt
 illud)) exclusis sc̄z filiis regni. A simili dictum
 est. sicut si aliq̄ regnum dictum esset extrane
 is quasi uiolentia uideretur iferri ipso regno.
 Unū Hilā ((Regnū celorū uim patitur)) quigla
 dei israhel patribus debita a p̄phis prenūcia
 ta a christo oblata. fide gentium occupatur.
 dum per p̄niam quā iohannes predicauit f̄s
 les ad celestem p̄niam quasi i locum alienum
 penetrantes. Unde Criso. Uides ergo q̄ ma
 gnus est iohannes in cuius tpe tanta gr̄a effū

sa est super terzā. et quod in diebus oīm prophetarum factū nō ē. in illius tempore factus est. et ipse factus est gratie huius minister. Hec Criso. A diebus ergo iohannis regnū celorum patitur penitentibus. a quibus uim patitur. et uiolenter rapit quia primus pñiam predicauit. qua uelut quadā uiolētia nos affligendo. et per peccatis satisfaciendo. regnū celorum quasi uiolenti non pigri rapimus et intramus. A quo. n. per peccatū alieni facti sumus uim et uirtute pñie acquirimus et id quod nobis de iure non debet: labore et uiolētia rapimus. Quasi rape quiddē. ē ubi nullus ius habemus. et quod angelorum ē possessio acquirere. Nō pñ. n. homo natus in terrā rape celū nisi si bi faciat uiolētiā. coercendo a delectatiōi b' pñiū appetitū. et subiugando spiritui carnem suā. Unī Diero. grādis est uiolētia nos in terra genitos esse et celorum sedē querere possidere per uirtutē. quod nō tenemus per naturā. Unī et Ambro. Et ideo faciamus uim regnū celorum. Dis. n. qui uim facit: uehemētī studio pperat. non torpendi lentescit affectu. Et ideo uim facimus. nature. ut nō ad terrena dimergetur: sed ad superna se subrigat. Unī et greg. Lū pñiores ad penitentiam redeunt: quia i locū alienū intrant et uiolenti regnū celorum rapiunt. Et iterum. Recogitemus ergo frēs carissimi mala quā facimus et nosmet ipsos assiduis lamentis atteramus: hereditatem iustorum quas non tenuimus per uirtutē rapiamus per pñiam. uult a nobis omnipotens deus talē uiolentiam perpeti. Nā regnū celorum rapit uult nris flectit quod nris meritis nō debet. Unī et Eusebius. Nō sine uiolētia fieri potest ut unusquisque ira cundā patientia. in pñiā humilitate cōmutet amore paupertatis et indigentie affluentiā super uiolentiā sobrietate. luxuriā castitate cōmutet et hō subito i uirū altez trāsmutetur. et sic a talib' per uiolentiā regnū celorum dirigitur. Unde etiā i collatiōe abbatis abrahā sic dicit. Regnū etenim celorum non desides. nō remissi nō delicati. nō tenei sed uiolenti diripiunt quod nō alijs. sed aīe sue preclarā inferunt uiolentiā. oī eam pñitium rerum uoluptate fraudantes. Istō pfecto sunt laudabiles uiolenti qui uim faciunt perditōi sue. Dō. n. (ut scriptū est) i doloribus laborat sibi. et uim facit perditōi sue. Perditio nra ē oblectatio pñtis uite. et executio desideriorū uoluptatūque nrarum quas si quis ab aīa sua subtraxerit ac mortificauerit. gloriosam pfecto et utilē perditōi sue uim facit. abnegans dūtaxat ei iocūdisimas uolūtares. Hec Abraham. Scdm Bern. quiddē regnū dei mercā. ut quod exercet opera miscdie elemosinā. et huius quiddā furant. ut qui faciunt occultas pñias. quiddā compellunt intrare ut pauperes necessarij. nō uolūtarij. quidam rapiunt ut pauperes uoluntarij. qui pauperes spizitu sunt. Si autem adhuc dubitas regnū consequi. forte propter defectū meriti uel auxilij. audi Augustinum dicentem tibi. Si queris quomodo istud potest fieri quibus meritis

quibusue auxilijs audi. Res ista est posita in potestate facientis quā regnū celorum uim patitur. Regnum celorum o homo aliud nō querit posita i potestate facientis. quā regnū celorum uim patitur. Regnū celorum o hō aliud nō querit pretiū nisi teipsū. tātū ualet quantū es: te da et habebis illud. Quid turbaris de pñio. xps semetipsū tradidit. ut te acquireret regnū deo patri ita temetipsū da ut sis regnū eius. ut nō regnū peccatum i tuo mortali corpe sed xps i acquiritōne uite. Et iterū. Venale habeo. Quid domine. Regnū. Quo emitur. Paupertate regnū dolore gaudiū. labore requies. ignomina glia morte uita. Unī et Crisostomus. Qui seipsū donauit hominibus. quō regni sui societate nō dabit. hec Criso. Igitur nō cures quid uel quātū mō cōstet et quid uel quantū de cōmodis seu lucris temporalibus pñas. aut quid uel quantū de incōmodis seu dānis temporalibus sustineas ut regnū illud de quo tā glōsa dicta sunt rapias et possideas. Deindē subdit. Oēs enim pphie et lex quae erant de xpo. uenturo durauerunt usque ad iohānem. i. usque ad tempus iohānis. et tunc xps et iohānes fuerunt qui cōpauerunt. extunc ei cessauerunt legalia et prophetica. ubi xps tps ostenditur ut quē illi uenturū eē dixerunt iohānes uenisse ostenderet. Nō quod tūc lex et pphia fuerit annihilata. imo impleta. et iperfectio eius amota quia extunc pñicari cepit perfectio euangelica. Ita iohānis inītiū ē euāgelij et terminus legis et pphiarū. Lex enī et prophetia ibi finit. ubi id quod pñfigurauerat et pphetauerat. adimpletur. Nā usque ad iohānem lex et pphete figurat et pmittunt sed ex tunc i antea figurata et pmissa succedunt quia i lege et i pphetis ueritas de xpo erat sub figuris et enigmatibus. sed a iohāne ē manifeste omnia quem enī lex et pphete uenturū pñixerat iohes uenisse ostendit dicens. ecce agnus dei. Et quā post iohānem fuerunt pphete ut agabus et quatuor filie philippi. nō tūc de xpo i carne uenturo sūt natiuitati ut pñcedētes de quibus tūc ē hic sermo. Unī Beda. Lex et pphete usque ad iohānem quia nō potuit ultra uenturū pphetari. quia iohānis pñconio iā uenisse clarebat. Unī et Augustinus. Inter oēs dīnas auctoritates euāgelij merito excellit. Quod enī lex et pphete futurū pñunciauerunt. hoc redditū atque cōpletū i euāgelio demonstratur. Non obseruamus sacramēta quae i lege et pphetis pñcepta sunt. quia mutata sūt quia itelligamus quae ibi pñdicta sunt et tenemus quae ibi pmissa sunt. Unī et Crisostomus. Ergo finis pmissionis iohes ē. Si autem finis pmissionis iohānes ē et inītiū beatitudinis ipse ē. Quaecūque enī pmissa sunt seculo isti usque ad iohānem promissa sunt. Ex illo autē iā non pmittuntur futura sed ea quae promissa fuerant adimplent usque ad eū fuit spes ex illo autē cepit eē rex. De cōmēdatione et iohānis sic dicit Berna. Iohānes ubique maior. i omnibus singularis. mirabilis super oēs. Quis sic gloriose annunciatu ē? Quis

sic spāliter i matris utero spūfacto legi fuisse repletus. Quē legisti ita matris uter exultasse. Quis natiuitatem uidisti ecclesiā celebrā? Quis sic puer heremū cōcupiuit. Quis ita sublimiter legi cōuersatus. Quis pñiam et regnū celorū pñus ondit. Quis regē glie baptizauit. Cū se primū trinitas sic apte reuelauit. Cui tale testimoniū pbibuit dñs ihs xps. Qui sic honorauit ecclesiā. Iohānes ppheta imo plusq̃ ppha q̃ quē ueniētē nunciat digito dñmōstrat. Iohes āgelus sed et inter angelos electus. saluatore attestāte cū dicit. Ecce mitto angelum meū. etc. Iohes apls. sed et aplos pñmus et pñiceps q̃ (fuit homo missus a deo). Iohannes euāgelista. sed et euāgelij primus inceptor pñcās euāgelij regni Iohes uirgo imo uirginitatis norma pudicitie titulus castitatis exēpluz. Iohānes martyr. sed et martyrij lūm iter natiuitatē siquidē mortēq̃ xpi cōstantissima forma martyrij. Ipse uox i deserto clamātis pcurfor iudicis pco. uerbi. Ipse est helyas usq̃ ad quē lex et pphete. lucerna ardēs et lucens. amicus sponsi. spōsor pparator. Silētio transseo cetera sic i nouē ordibz angeloz isertus est. ut ēt ad seraphim apicē transferat. *Hec Ber.* Deind dñs subdit. et si uultis recipe et itelligere. (ipse ē helyas) nō i psona sed i spū q̃ fuit similis helye et hoc i tribus. Pñio i austeritate pñie. q̃ de helya scribit q̃ erat uir pilosus. q̃ hēbat uestē hirsutā et asperā. et zona pellica accinctus renibus. Sili d̃ Iohane d̃ q̃ habebat uestimētū de pilis camelorū. et zonā pelliceaz circa lūbos. Secūdo i soliditate cōstātie. de helya ei scribit q̃ ipse cōstantē arguebat regē achab et regē ochaziaz et sili Iohānes cōstāter arguebat herodem. Tercio in auctē doctrine. q̃ sicut helyas uenturus est p pñicationem suam de nuntiās xpi aduētum secundum. ita iohānes (ut supradictū ē) preuenit primū. Et secūdum hiero. hoc dictum. ipse ē helyas. mysticū esse et egere intelligētia. sequens dñi sermo demonstrat. dicens. (Qui habz aures) cordis (audiē di) i. intelligēti (audiāt) i. itelligat. s. q̃ non dixit iohē esse helyā in persona. sed in spū. Uel q̃ habet aures ad offitium audiēdi exteri us. audiat iterius adhibendo diligētiā circa ea q̃ dico et dixi supius. Utitur aut xps talibus uerbis proponēdo aliquod arduū uel mysticū et hoc uel ut moueat intellectum ad intelligēdum. uel affectum ad acquiescendum. et exequendum.

Oratio.

Domine ihu xpe qm̃ tu es qui uerturus es ad saluādū nos et aliā nō expectam⁹ da nobis ut uicti tuo amore et tiorē exeamus de arūdiēto uanitatē et de molli uestitu uoluptatis. i. desertū pñie. Rēnūcia nobis p effectum misericordie tue. q̃ tu es ueritas q̃ mente ceci uidēt caritas q̃ affectu claudī ambulat. humilitas qua superbia leprosi mūdā uerbum quo surdi audiūt iuita qua mortui re

furgunt. et uirtus qua pauperes euangelizant. ut omnes ad te conuertantur Amen.

De increpatione et condemnatione infidelium iudeorum. Capitulū. lviij.

Remissa igit̃ cōmēdatione iohis increpat et cōdenat dñs supbiaz iudeorum. q̃ predicatione iohis morti non sunt sz et ipsius xpi predicationem despexēr. et compāt eoz

generationem peruersam et obstinatā. per quā pñcantes q̃ audiētes cōprehēdit. pueris in foro clamātibus et eorū coequalibus. i. i. partes equales diuis ac sibi uicē ipsoerātibus. et dicentibus. Lecinimus uobis et nō saltastis lauitauimus et nō plāxistis. Ubi sciēdum q̃ pueri hebreorum ad exercēdum se i ludis honestis. iducētibz ad uirtutes et retrahētibz a uitij talē ludum hñe consuenerāt. Diuidebantur in medio citatis i duas partes equales. et illi qui erant ex una parte canebāt carmen leticie. et alij ex opposita parte carnem lugubre. deridētes transmutationem repentinā pñris uite et postea sibi mutuo exprobrabat. et exultantes dicebant alijs quare sibi non cōgaudebāt et e contrario alij quare sibi compaciēdo non condolebant et hoc fiebat ad exprimendā uanā leticiam hominum et defectum compassionis et amicitie adinuicem in hoc mundo sicut uidemus frequenter fieri in eadem ciuitate imo et in eodem uico. uel etiam eadem domo quibz aliqui letantur et aliq̃ ex opposito tristantur. et qñq̃ modicum sibi inuicem opatiāt. Huic negotio sile est negotium circa iudeos. et postea xpi tpe factum. Multi enim propharum sedētes propter docendū et iudicandū auctem. in foro. i. i. ecclesia. ubi lex et iura pñuntur. et canentes p gaudiorum eternorum pmissionem. monuerunt iudeos exultare pro spe futurorū et exultare noluerunt. multi etiam lamentantes per tormentorum cōmīnationem monuerunt eos dolere p peccatis. et noluerunt. Propter hoc igitur poterant eos arguere prophete: dicentes. Lecinimus uobis et non saltastis ad laudes dei assurgendo. lamentauimus et non plāxistis penitentiam agendo. Id est inuitauimus uos ad exultandum pro spūalibus bonis et non exultastis. nisi in terrenis. monuimus ad pñiam et non penituitis nec doluistis. Eo modo etiam factum est tempore xpi. Iohannes enim ieiunans et abstinens. inuitabat eos ad dolendum pro peccatis. et dolere noluerunt. dominus aut cōmēdens et bibēs cum eis inuitabat eos ad exultandum pro gratijs q̃ mos cōmēdantium est exultare. et noluerunt hoc facere. Sub similitudine ergo eos increpant. quia nec habuerunt planctum compunctionis et penitentia predicata a iohanne. nec saltum exultationis ex misericordia exhibita a saluatore. Iohannes enim predicabat lauita pñie xpi exultationem misericordie: sed ge

neratio iudaica nō plorat cū iohanne plorāte nec gaudet cum xpō gaudente. Per clamantes ergo intelliguntur predicantes .s. iohānes et xpūs. et per coequales ipsi quibus predicant scilicet auditores. Nam quod ait. Lamētaui mus et non planxistis ad iohannem ptinet. cuius abstinētia a cibo et potu luctum pñie signi ficabat. Quia autem ait. cecinimus et non saltastis: ad ipsum dominū ptinet. qui utēdo cū ceteris cibo et potu: leticiam futuri seculi et rēgni figurabat. Iohannes enim pcessit in ty po pñtis uite. que debet ēē i lamēto. sed xpūs se cutus ē i ty po future q̄ erit i gaudio. Unde in psalmo. Qui sēināt i lachrymis i exultatōe me tent. Sed pueri iudei uidētes austeritatez iohannis. p hoc moti nō sunt ad pñiaz et postea dulcedinē xpī et tamē p hoc moti non sunt ad pietatē. Unde Hiero. Dicūt. ergo. Cecinimus uobis et prouocauimus uos. ut ad nostrū cātī cū bona opa faceretis et nolulistis. Lamētaui mus et uos ad pñiam puocauimus. nec hoc q̄ dē facere uolulistis spemētes utrāq; p̄dicatōz tā exhortationis ad uitutes q̄ pñie post peccata. Dec Hiero. Doctor uel p̄dicator cantat quicūq; .s. de uitutibus et eternis gaudijs docet uel predicat et tunc auditores extra uitia ut mundū saltare dūt quicūq; lamētatur. quādo cūq; .s. uitia et i terni dolores detestatur. et tūc auditores plāgere debēt et pētere. Spūaliter pueri sunt p̄dicatores. et doctores pueri p conuersationis humilitatē. p colūbinā simplicitatē et per uite puritatē sedētes i foro qz uenditores celestīū. iudices aiarum. et p̄cones regalīū p̄ceptorū clamātes p̄dicando coequalibus fz capacitatē auditorū doctrinam cōtempnando canētes misericordiam peccatorum grāz iusto rum gloriam beatorū exprimendo. Triplex ergo canunt carnē scz nuptiale pro unione dei et anime familiare pro ihabitatione dine pñtie. triūphale pro cōfimatione uictorie. et non saltant mali. saltu cōuersionis. quo ad primū saltu deuotōis quo. ad fm. saltu cōrēplacētis quo ad tertiū. Lamētant oñdentes culpā multiplicē. miseriam pñtem penā eternā. sed mali non plangūt plāctu cōpunctionis pro culpa. plāctu cōpassionis p misero plāctu orōnis p pena.

Deinde applicādo similitudinē ad propositū subdit increpationis duplicem rationem quia non crediderunt iohanni ad pñiam exhortati nec saluatori ad misericordiaz aduocati. Nam nec predicatio et pñia iohannis eos ad luctū et penitētiā inflexit. nec predicatio et conuictus xpī eis placuit. fz remanserunt obstinati i peccatis utriusq; p̄dicationem contēpnendo. et utriusq; uitam in malum interpretando. Uenit enim iohannes nō manducans neq; bibēs .i. in abstinētia maxima uiuēs. ille enim q̄ parum cōedit: dī non comedere secundum cōmunem modum loquēdi. uel non māducās neq; bibens delicata. .s. uel non manducans

scilicet panem. neq; bibens. .s. uinum et sicerā. Secundum Aug. Iohannes dictus est nō māducans neq; bibens. quia illo uictu quo iudi utebantur. non utebatur. hoc ergo dominus nisi uideretur. non i eius cōmpatione manducans et bibēs diceretur. Ecce unus puerorum lamētantium. .i. propharum ad pñiam uerbo et exēplo prouocantium. et tamē non credūt ei iudei: sed dicunt. demonium habet. quasi dicerent. more demonum nō cōedit. neq; bibit uel demoniacus et insanus ē. austeritatem ei⁹ demoni attribuendo. demoniaci enim possūt multa agere et pati. q̄ non possunt alij uel (nō ē hic homo a deo) ita rigidus sibi et alijs cum dominus sit suauis et mitis. Uenit filius hominis. .s. uirginis. non hoim. .s. uiri et mulieris māducans et bibēs. .s. iñ mundo et in publico cum alijs hominibus. id est cōmunem uitam inter homines ducens hoc enim facere debebat. qz mediator dei et hominum erat. et ideo talem uitam debuit communiter ducere. ut cōmuniter uiuentes peccatores accessus familiarem ad ipsū pñt hīre. Ecce unus puerorū gaudētīū .i. pphetarum leticiā promittētium. et tamen dicunt pueri generatōis et pharisei male iterp tando. (Ecce homo) nil habens diuinum (uo ray) per auiditatem (potato: uini) per cōsuetudinem (publicanorum) id est peccantium publice (et peccatorum) id est peccantium oculte (amicus) scz per malam societatem. cū illis manducās et bibens: quod tamē non faciebat ut eorum uicia amaret. sed magis ut sanaret. et eos alliciendo attraheret. et ad penitētiā conuerteret. Ipse enim homines attrahēbat et uictus conformitate. et familiaritatis oñsione. Ubi Hieronymus. Si ergo ieiunū placet uobis. cur iohannes displicuit? Si saturitas uobis placet. cur non placet filius hominis? Quorum alterū demoniū hñtem. aliter uoratorē nūcupastis et ebriū. Dec Hiero. Ecce pefsuma ligua que et māducantes indicat et nō māducantes et ex utraq; pte scidit qz maledicit dūm et homines nec ē enī qui se abscondat a furore eius. Abstinētia quidē iohānis fuit alijs exēplū austeritatis et penitentie. manducatio vō xpī fuit alijs exēplū cōdescēnsionis et misericordie. Per illos igit q̄ utrūq; i malū iterprāt significant detractores. bonos actus aliorum neqter d̄prauātes. Sūt nāq; quidā pueri istis similes de oibus male iudicantes. Dicunt enī si quis studet et uacat hūilitati qz ypochrita ē. si paciēte et mansuetudini. timid⁹ ē. si iusticie. ipaciēs ē. si simplicitati. saturus ē. si prudētie malitiosus ē. si maturitati. flegmaticus ē. si iocunditati. dissolutus est. si religioni. singularis ē si societati. secularis est. si silentio et paci melancolicus uel dissimulator est: si aliorum cōrectioni turbator pacis et presumptuosus ē: si dissimulat negligens est. si instat uigilijs et orationibus. indiscretus est: si cōmuni dormitō

ni sōnolentus ē. si p̄dicatōi z aliorū saluti. ap-
petitor laudis ē. si desistit remissus ē. si h̄z grām
hominū adulator ē. si adulari rēnuīt. superb⁹
ē. z silit̄ i multis alijs temere iudicat. z q̄ be-
ne fieri possūt i malū it̄prant. Qui cū talib⁹
habitat pōt dicere illd. Job. Frater fui draco-
nū. z focus strutionū. Dñs ergo z p se z per io-
hannē conatus ē iudeos i regnū it̄ducere
ac si cum pphā diceret quid d̄bui facē uinee
mee z non feci. Et s̄m Criso. fecit sicut faciūt.
uenatores q̄ p duas uias s̄rias alicui isidiātur
animali. ut in alteram incidat et capiatur.

Misit enim iohannem cum uita austerā.
uenit ipse cū cōmuni uita. sed ipsi rēnuerunt z
utrāqz uiam salutis respuerūt. qz nec cuz iohā-
ne lugere nec cū x̄po gaudere uoluerūt. Istis
iudeis similes sunt multi. qui nec flagellis. nec
beneficijs a malo reuocari uel ad bonū prouo-
cari possunt. z ideo cū superbis z pueris iudis
i fasciculis simul colligati penas merito sustie-
bunt. Et licet x̄ps qui est sapiētia dei patris sit
p̄dicto modo reprobatus a phariseis z legispe-
ritis qui dei consiliū z uite documētuz sp̄eue-
runt. tamē iustificatus ē id ē cōgnitus. z cōpro-
batus iustus (a filiis suis) id ē discipulis. z ab
eis qui regnū celorum fidei iustificatione diri-
piunt: q̄ sunt eis filij x̄pi p adoptionē. confiten-
tes iustum sapiētie opus ac dei dispositōz z do-
ctrinā. Deinde post cōmunē iudeorū increpa-
tionē quasi noiati⁹ increpat tres citates galilee
sitās i littore laci genezarē q̄bus sp̄aliter p̄di-
cauerat z miracula fecerat. nec tamē conuer-
ti uolebāt. (Tunc enī) sc̄z postq̄ increpauit iud̄-
os i cōmuni. z uidit eos obstiatos (cepit) i sp̄a-
li (exph̄rare) id ē ad modū exph̄rantis mala
futura p̄dicere (ciuitatibus i quibus facte sūt
plurime uirtutes eius) ut saltē operum magni-
tudini z multitudi cederēt (quia penitētiā
non egissent) quasi diceret z doctrinam audi-
erunt z miracula uiderunt. z tñ credere nolue-
rūt sed peiores gētib⁹ remanserūt. Exprobrat
eis dñs ad correctionē. z cōminatur eis ue. id
ē eternam dānationē. p̄dicēdo uentura. nō op-
tando mala. sicut z cum dicitur. maledicā illis
q̄ maledicēt tibi. id ē qui malefaciēt. ifigā eis
penam maledictio enī i scriptura nunq̄ ē ip̄e-
catiua sed pphetica. Ubi Criso. deplorat
autem dñs ad nostrum exemplū eo q̄ effusio.
lachrymarū et gemit⁹ amarus sup paciētes in-
sensibilitatē doloris. non modicū antidotū ē. z
ad correctionem patientium. z ad remedium
igemiscientium super eos. Nec Cris. Dicit er-
go (ue) scilicet damnationis eterne iminet
(tibi corozaim) prope quam ciuitatem iordāis
ingreditur mare galilee. z in qua nutrietur āti
x̄p⁹ (ue tibi bethzayda) d̄ qua ciuitate fuerūt
Petrus z Andreas. Jacobus z. Johannes. z
distat a bethzayda quarto miliario. (qz si i ty-
ro z sydone) q̄ fuerunt urbes gētilium ydola-
trie z uicijs dedite. que tantum legem natura-

lem habebant (facte essent uirtutes) id est di-
uina prodigia z miracula (que facte sunt i uo-
bis) frequēter: z p̄dicatum eis fuisset sicut uo-
bis (olim penitētiā) quam uos nō fecistis.
ipsi (egissent) dolētes de peccatis (in cinere)
ex consideratione mortis (z cilitio) ex confide-
ratione peccati pungentis. sedētis id est in cō-
scientijs se humiliantes. uel in cinere humilia-
tio interior. in cilicio exterior designatur. Deo
addit. qz antiquitus erat mos sic agere penitē-
tiā (Uerumtamen dico uobis) iudeis. qz ty-
ro z sydoni licet non sunt conuersi (remissius
erit in die iudicij quam uobis) quia minus pu-
nientur quam uos iudei obstinati: nam minus
peccauerunt illi gentiles enim neqz legem scri-
ptam receperūt. neqz predicatorēs habuerūt
neqz miracula uiderunt sed tantum legem na-
ture transgressi sunt: Iudei uero doctrinam
audierunt. z miracula uiderunt. z post trans-
gressionem legis naturalis z scripte etiāz legē
gratie z signa quipenderunt: et ideo propter i-
gratitudinem punientur isti seuerius. et illi re-
missius qz grauius est fidem auditam repellerē
quam mori in gentilitate: et est argumentum
qz ceteris paribus maior erit pena x̄pianorū
qz infidelium. clericorū quam laycorū. sa-
pientum quam s̄plitium. prelatorū quam sub-
ditorū: nā cui multum donatum ē multū ab
eo queretur. et potētes tormenta paciēti: et s̄-
uus sciēs uoluntatem dñi et non faciēs. plagis
uapulabit. multis. Deinde separatim expro-
brat ciuitati (capharnaū) quia districtius
alijs iudicanda eo quod bona. a domino acce-
perat crebriora. Item quia duas alias ar-
guerat d̄ obmissōe penitēdi et negligētia. hāc
uero de cōtētu et supbia. Unde. et alijs cōmi-
natus est penam i genere cum ait (ue) huic at-
i specie quod apparet plus eē. Dicit ergo. (Et
tu capharnaū.) ponendo ut supra continēs p
cōtēto (nunquid) secundū opinionē tuam. (usqz
in celum exaltaberis) Quasi diceret. Nō
immo propter peccatum superbie et igratitu-
dinis (usqz i ifernūz descēdes) nā q̄ se exaltat
humiliabit (Quia si i sodomis.) (q̄ tñ fuerunt
homines pessimi) (facte fuissent uirtutes. que
frequēter (facte sunt i te. forte pmanisissent
usqz i hāc diē) qz fecisset pniā. ut minuite fece-
rūt ad iōne p̄dicatōz. Dicit aut forte. n̄ ad dño
tandū dubitationem ex parte sua: sed ad dño
tandum mutabilitatem liberi arbitrij ex par-
te hominis (Uerumtamen dico uobis. quia.
terre sodomorum remissius erit in die iudicij
quam tibi) id est minorem penam sustinebūt
ratione incredulitatis: sed maiorem ratione
enormitatis peccati et criminis. Per istas cita-
tes quibus x̄ps frequēter predicauerat et mira-
cula fecerat significantur illi q̄ frequēter audiūt.
uerbum dei et uidēt exempla uirtutum: et ta-
men in peccatis suis obdurant. propter qz ce-
teris paribus grauius alijs puniētur. Specia-

liter at per has tres ciuitates assignant tria i hominibus que maxime aggrauant i gratitudinem i eis. Primum est litteratura et sapietia quod per corozaim. que interpretatur secretum mihi. uel misterium meum. Secundum est ordo uel prelatio. quod per bethzaidam. que interpretatur domus pecudum et domus uenatorum seu domus frugum: sunt enim domus domini peculiores. et refugium pecudum. i. subditorum et ceterorum. Tertiū ē religio. quod per capharnaum: que interpretatur uilla pulchritudinis seu consolatoris. uel ager pinguedinis. ut utinā iterius sicut exterius. et isti si uenti fuerint negligentes seu peccatores et christo iobediētes. durius quā ceteri redarguentur et acriter punientur. uel per corozaim significatur huius seculi sapiētes per bethzaidā diuites per capharnaū carnales. quod specialiter christus repellit sicut ille ciuitates fecerunt. Ubi Crisostomus. Considerate christiani quod quedā miracula facta sunt in corozai. quedā autē in bethzaida alia in capharnaū. apud nos autē christianos omnia facta sunt. Que enim facta sunt in corozaim. forsitan bethzaida non cognouerat. et que facta sunt in bethzaida forsitan capharnaum nesciebat. Nos autē christiani quicquid ubique operatus est christus omnia euangelio referēte didicimus. Si ergo sic christus luget super illas ciuitates (quod penitentiam non egerunt) que non omnia mirabilia uidentur putas quomodo quotidie luget super nos christianos qui quotidie uirtutes eius in ecclesia legimus et audimus. et tamen penitentiam peccatorum nostrorum non agimus. Si tempore zodomitarum christus uenisset et talia demonstrasset forsitan conuersi fuissent. Illi quia Loth hominē iustum non audierunt sulphure et igne combusti sunt. Nos quod et qualia expectant tormenta. qui ipsum contemnimus christum. Et uide. quia non dixit. tunc improperauit citatibus. sed tunc cepit improperare. Si ergo tunc cepit et usque nunc quotidie improperat talibus. Et quotiens legitur in ecclesia improperans improperat his qui tales sunt in ecclesia uel ergo uobis christianis quibus quotidie omnes scripture uociferantur. et uos tanquam apides surde obturantes aures uestras non auditis uoces earum. Quidam enim dicunt peccata nostra erubescimus confiteri. Dic homo quid est peius. facere malum an dicere: Si ergo ante dei conspectum facere malum non erubuisti. quomodo ante conspectum hominis erubescis dicere. Ad iracundiam deū excitat non timuisti et ad misericordiam eum flectere dubitas. Hec Crisostomus. Oportet igitur lectioni scripturarum uacare et intendere. ita enim peccator ad melius poterit proficere. unde idē Crisostomus. Debemus scripturas scrutari cum diligentia et non simpliciter. poterimus salute nostra potiri. si semper eis imorabimur. Et si uehementer durus quis fuerit et si nihil lucratum fuerit i alijs temporibus. tempus saltem lucrabitur hoc. et suscipiet aliquā utilitatem. Quid igitur ais. quoniam audiēs non facio. non parum

lucrum. miserum uocare seipsum non iutilis hic tior. Si igemueris solū quoniam audiēs non facis omnino ad faciendū uenies quādoque. Non enim est deo loquentem et audiētem deum loquentē non lucrari. Et iterum. Quicquid queritur ad salutem totum iam adimpletū est in scripturis. Qui ignarus ē: inuenit ibi quod discat. Qui contumax est et peccator inuenit ibi futuri iudicii flagella que timeat. Qui laborat inuenit ibi gloriam per missionis perpetue uite: quas manducando amplius exciteretur ad opus. Qui pusillānis est et infirmus inuenit ibi mediocres iusticie cibos qui et si pinguem animam non faciunt tamen mori non permittunt. Qui magnanimus est et fidelis inuenit ibi spiritaliores escas continētoris uite: que producant eum prope ad angelorum naturam. Qui percussus a diabolo uulneratus est in peccatis inuenit ibi medicinales cibos: qui enim per penitentiam reparent ad salutem. hec Crisostomus. Secundum Bedam. quare non olim his qui credere poterunt. uerum iudeis qui credere noluerunt sit euangelizatum. ipsius est scire cuius uniuerse sunt uie misericordia et ueritas. Quia secundum Anselmum. alio modo iuste damnat malos. alio modo iuste parcit malis. Nam cum damnat malos iustum est quod illorum meritis couenit. cum uero parcit malis iustum est. non quod illorum meritis: sed quia bonitati sue condecēs est. Parcēdo ergo malis iustus est secundum se et misericors secundum nos: non secundum se. Non enim ideo est misericors quod miserum cor habeat sed quod circa miseros cor pietatis impendit. Qui etiam secundum Augustinum. cuius uult miseretur. non iniusticia sed gratia: quem uult obdurat. non iniquitate sed ueritate uindictę. Sic tamen misericordia et ueritas obuiant sibi. ut nec misericordia impediat ueritatem: qua plebitur dignus. nec ueritas misericordiam: qua liberat indignus. Deus quidem ab eterno sciens conuersionem hominum malam futuram et quod nec sola seueritate posset saluari. nec sola misericordia peruenire profectum meritorum: decreuit quod in unoquoque tempe predicandum eēt. unūquēque permittens suo iudicio. id est naturali legi que dicit in corde: quod tibi fieri non uis alij ne feceris. Sed quod naturalis. lex obtulit consuetudine peccandi. predicata est que refrenaret peccantes. Et quia iterum homo non se per legis seueritatem cohibet. imo per interdictionem reus tenebatur: predicata est misericordia que saluaret confugientes ad eam. ut execeraret reſutantes: mittens gentes ad promissionem iudeorum ut ipsi iudei saltem emulatione gentium conuerterentur. Et hec ē altitudo consilij dei: quo mira prouidentia iudeos et gentes reduxit ad uitam quam perdiderāt in adam.

Oratio.

Domine ihu christe qui nos uerbo et exemplo prouocasti ad dolendum pro

peccatis. et ad exultandum pro spiritualibus bonis. da mihi gratiam lachrymarum. et terrā cordis mei aridam irriguo celesti fecunda ut plangā me quotidie in omni uita mea. ita ut efficiantur mihi lachryme mee panes die: ac nocte et mens mea oblita uanitatis et miserie. ardeat in tuo amore ita ut saltando ad bona opera et laudes dei assurgendo nunc exultem in spe. et tandem semper te laudando tecum gaudeam sine fine Amen.

De reuersione apostolorum. ac missione et reuersione septuaginta duorum discipulorum.

Capitulum.

lviii.

Euertentes autem apostoli (de predicatione ad) iherosolymam (nunciauerunt ei que) docuerant predicando. et fecerant miracula operando ostendentes quod mandatum eius si

deliter executi fuerunt. et gratias referentes super his que acceperunt. Veniunt apostoli ad iherosolymam. riuum ad fontem ad locum. unde exeunt flumina reuertuntur. ut iterum fluant. Abant animalia de quiete contemplationis ad laborē actionis et reuertebantur iterum ad quietem contemplationis. Et compaciendo eis de laboribus suis (durit eos seorsum in desertum locum) ut post laborem quiescerent pusillius. segregati a tumultu populorum. et ut se colligerent in oratione. sicut dispersi fuerant in predicatione nec enim spacium edendi habebant perturbis que ueniebant et redibant. Unde Beda. Ubi magna temporis illius felicitas et labore docetium simul et discipulorum studio demonstratur: que utinam in nostro euo rediret ut tanta ministris uerbi frequentia fidelium insistat auditorum: que nec liberum eis curandi corporis spacium concedat. Nam quibus necessaria curandi corporis hora negatur. quantum minus illecebris anime sue carnis studendi facultas adest: quin potius a quibus uerbum fidei et salutis misterium oportune importune exigitur horum animus consequenter ad agenda semper et cogitanda celestia succeditur. ne ea que uerbis docet factis impugnet. Hec Beda. Distice autem secundum Hieronymum seorsum ducit dominus quos eligi. ut inter malos uiuentes mala non intendant. Et bene dicitur ut quiescerent pusillum. quia pusilla requies. est hic sanctis. et labor magnus sed postea dicitur eis ut requiescant a laboribus suis opera enim illorum sequuntur illos. Unde dicit Gregorius. quanto tunc maior requies erit quanto magis ob amorem conditoris sui requies nulla fuerit. Et e contra intellige o piger. quanto tunc minor requies erit quanto nunc ob amorem carnis requies maior fuerit. Et ideo ut tunc gaudere possis dulcedine quietis non abhorzeas nunc gustare amaritudinem laboris. attendens uerba. Boetii dicentis dulcius est apium melle labor. si malus ora prius sapor edat. Quiescere ergo facit Christus

discipulos suos. ut discant omnes. et maxime qui presunt quod qui laborant in opere et sermone requiem promerentur. Per hoc etiam ostenditur quod predicatorum post predicationis discursum redire debent ad contemplationis secretum. et opera sua coram deo discutere. et diligenter examinare: ut de bonis gratias agant et de defectibus ueniam petant. Admonemur itaque hic in domini factis. ut aliquando ab actione quiescamus. et ad secretum contemplationis transeamus: quia in actione exteriori. spacium contemplandi non habemus. Que contemplatio recte desertum dicitur. quia a multis deseritur et a paucis inhabitatur in qua quiescimus. pusillum. quia pro nostra fragilitate non diu diuine uisioni ualeamus inherere: nec pro necessitate proximi illius curam diu pretermittere. Taceas ergo ad tempus a proximorum edificatione. ut tacendo discas qualiter suo tempore utiliter eloqui ualeas. Rogando tamen deum. quod per seipsum suppleat cordibus proximorum interius ea inspirando. a quibus inter te abstineas linguam per silentium edomando. Unus Gregorius. Nemo dicit propter contemplationem dei. omnino postponere necessitatem proximi: nec propter necessitatem proximorum trahere contemplationem dei. Quid enim prodest si amatores nosmetipsos. relinquamus proximos uel quod rursum prodest si amatores uel zelantes proximos. relinquamus nosmetipsos. Et post hec dominus ihesus designauit id est signanter elegit et ab alijs distinguit ac instituit (septuaginta duos) discipulos alios per duodecim predictos. in signum quod per Christum resurrectionem et ascensionem in celum fides Christi predicanda erat gentibus septuaginta duarum linguarum. sicut ante duodecim tribus secundum numerum duodecim apostolorum. Prima ergo lingua inter omnes erat hebraica. quia postea in septuaginta duas fuit diuisa. Et sicut apostoli formam demonstrabant episcoporum. id est primi ordinis et maiorum sacerdotum: sic et isti figuram gerbant presbyterorum. id est secundi ordinis et minorum sacerdotum scilicet curatorum. In primis tamen ecclesie temporibus utrique presbyteri utrique uocabantur episcopi: Quia ergo episcopi sunt successores apostolorum: ideo si gaudent de apostolico honore. debent eis esse similes in labore. Septuaginta quoque confurgunt ex ductu de nazari per septenarium ideo significant impletionem decalogi. cum septem donis spiritus sancti. per binarium uero superadditum. significatur maxime gemina caritas. scilicet dei et proximi. qua omnia debent esse in predicatoribus euangelij. Et misit illos binos. Sic etiam secundum Origenem et duodecim bini et bini numerati fuerunt ut in eorum cathalogo mattheus ostendit. Misit autem binos. primo propter duos populos conuertendos. iudeorum scilicet et gentium. secundo propter salutem duplicem operandam. corporis scilicet et anime.

tertio propter duplex mandatum caritatis. scilicet dei et proximi. que debet esse in predicatione euangelij. quarto propter geminam perfectionem. scilicet uite et sciencie predicatori necessariam. quinto propter mutuam conseruationem et securitatem custodie. ut unus esset custos castitatis alterius. et bonorum ceterorum sexto propter mutuam consolationem et societatis emolumentum. septimo propter confirmationem ueritatis predicande ab ipsis. et eius testimonium ut in ore duorum testimonium staret. uerbum (ante faciem suam) scilicet ante presentiam. ut aduentus christi non lateret. et ut ei uiam et hospitium in cordibus hominum pararent (in omnes ciuitatem ex locum) quia indifferenter christus et discipuli eius predicabant in ciuitatibus et locis paruis et magnis (quo erat ipse uenturus) scilicet in iudeam.

Post resurrectionem tamen et ascensionem domini ad predicandum etiam gentibus missi sunt: Secundum Gregorium. predicatio preuenit et sic ad habitaculum mentis dominus uenit quod uerba exhortationis percurrunt. per quam ueritas in mente suscipitur. ((Et dicebat illis)) Messis quidem multa. operari pauci. Ista et plura alia que sequuntur. modum predicandi et uiuendi discipulorum continentia. dicta sunt supra de missione apostolorum et ideo hic repetere non est necessarium. Expleto autem ministerio legationis sue (reuerſi sunt septuaginta duo discipuli cum gaudio) tunc de fructu predicationis sue per quam populum edificauerant. tunc de miraculorum operatione quod de montes eiecerant gloriantes et dicentes sibi in nomine et inuocatione nominis christi non solum languores et infirmitates non solum homines iniquos. sed etiam demones subijci qui tamen sunt tante potestatis ut non sit potestas super terram que coequetur eis. Ubi Beda. Bene quidem professi sunt deferentes honorem nomini christi: sed infirma. adhuc fide gaudebant in uirtutibus. Et quod discipulos de signorum operatione dominus uidit elatos: qui ex hoc nimis gloriabantur tanquam infirmi et imperfecti: ideo hec gloria eorum reprimere subdidit ((Et ait illis. Uidi sathanam sicut fulgur de celo cadentem)) quod prius erat quando corruit imo eum precipitauit. Fulgur ei cadit celeriter. et manifeste et cum fetore et inflammatione. sic demones de celo empireo ceciderunt in instanti et uidentibus sanctis angelis. et cum fetore proprii peccati ad inflammandum homines per temptationes pati. et causa huius ruine fuit elatio siue superbia de sua excellentia. Quasi diceret saluator suis discipulis. Cauere diligenter debetis. ne ex elatione et potestate accessa super demones nimis eleuemini. et sic corruatis. Sathane ergo exemplo. deterrentur. et ad humilitatem renocantur. ut qui hunc ob superbiam de celo recordarentur eiectionem. multo magis se de terra editos. si superbierint humiliandos. ut casum proprium hoc exemplo caueant. et qui stat uideat ne cadat. Et ille propter superbiam de celo cecidit. mul-

to minus superbus illuc ascendit: quia ut alibi dicitur. turpis eicitur quare non admittitur hospes. Unde Grego. Adire autem dominus ut in discipulorum cordibus elationem premeret. iudicium ruine retulit quod ipse magister elationis accepit. ut in auctore superbie discerent. quod de elationis uitio formidaret. Ubi Iffido. Quisquis iam ex deteriori melius esse cepit. caueat de acceptis extolli uirtutibus. ne grauius per uanam gloriam corruat. quam prius per lapsum uitiorum iacebat. Itaque non confidas in nature dignitate non superbias de sapia non de honore non de statu non de potestate. quia in omnibus natura angeli te excedit. et tamen ex superbia cecidit et ex celo est eiectionis et tuis pedibus subiectus ut ei dicit Augu. melior est in malis factis humilis confessio quam in bonis superbia gloriatio. et plus placet deo humilitas in factis malis quam superbia in bonis. Humilitas tamen non illa tamen laudat quae de conscientia peccatorum uenit sed illa quae ex uirtute descendit deo cara est igitur non dicit homo gloriam in gratia gratis data: quae malis et iniustis quicquid conferi: sed in gratia gratia faciente per quam in libro uite ascribitur. et cum humilitate in omnibus gratias agere. Unde ait ((Ecce pedi uobis potestatem calcandi)) scilicet per de spirituali (super serpentes et scorpiões: et supra omnem uirtutem) et multiplicia spiritualia nocumenta (inimici) et omne genus immundorum spirituum de obsessis corporibus eiciendi (et nihil uobis nocebit) Secundum Bedam. quia serpentes dente et scorpiões cauda nocent. serpentes enim morsu oris. et scorpiões punctu caudae uenenum fundunt: ideo serpentes aperte seuientes. scorpiões claculo insidiantes. uel homines uel demones significant. Uel serpentes sunt: qui inchoant uirtutibus uenena per persuasionis obiciunt. scorpiões qui consumatas uirtutes ad finem uitare intendunt. Secundum Theophilum. serpentes sunt qui uisibiliter nocent. uelut fornicatio et homicidium demon: qui uero inuisibiliter nocent scorpiões uocant sicut in uitijs spiritualibus. In super etiam calcare serpentem est subicere rationi sensualitatem quod secundum Augustinum. significat per serpentes: et calcare scorpiōnem. est detestari detractorem. et calcare omnes uirtutem inimici est obicere omnem occasionem mortalis peccati. ((Uerum tamen in hoc nolite gaudere. quia spiritus uobis)) infirmis (subijciuntur) nam malos spiritus arcere et alia signa facere. aliquando concessum est etiam malis hominibus non propter seipsos: sed ad confirmationem fidei christi predicare per eos: et aliquando non est meriti eorum qui operantur. sed potius per inuocationem nominis christi conceditur uel ad maiorem condemnationem eorum qui inuocant. uel ad utilitatem eorum qui uident et audiunt in quo semper honoratur deus. per cuius nomen miracula fiunt licet despiciantur qui faciunt. Unde Crisostomus. Eicere demones commune opus est inter ministros dei et ministros diaboli. Ueritatem confiteri et iustici-

am facere priuatum eſt opus tantū ſanctorū. Ideo quem uideris demonia eiſcientem. ſi nō eſt conſeſſio ueritatis in ore eius nec iuſticia i manibus eius non eſt homo dei. Si autem uideris ueritatem cōſitentem ⁊ iuſticiam facientem ⁊ ſi demonia non eiſcit homo dei eſt. Et iterum. Non ſigna pete ſed anime ſanitatē. Si autem ſigna uiſ facere eruaris a delictis. et omnia expleſti. Etenim magnus demon eſt peccatum etſi auferas maiora. decem mille demones abigentibus operatus eſ ſigna enī mltotiens alijs profuerunt facienti autem obſuerunt. in ellationem extollentia ⁊ uanam gloriā ut in alio aliquo modo. In operibus uero nihil tale ſuſpicari eſt. ſed ⁊ participantib⁹ eis ⁊ alijs multis proſunt. Nec itaqz cum magna diligentia operemur. Si enim ab humanitate ad elemoſinam tranſmutatus fueris ſiccā manū exiſtentem extendiſti. Si a ſpectacul⁹ deſiſtens ad eccleſiam ieris claudicatē pedē correxiſti. Si autē deſtiteris oculos tuos a meretrice ⁊ pulchritudine aliena cecos exiſtētes aperuiſti. Si pro ſathanicis uiſ didiceris pſalmos ſpirituales. mutus exiſtens locutus eſt. Nec itaqz miracula ſūt maxima. Nec ſigna ſc inopinabilia. Si hec ſigna fecerimus. ⁊ ipi magni ⁊ quidem mirabiles per hec eximus. ⁊ per nicioſos uniuerſos ad uirtutē attrahemus ⁊ futura fruemur uita. Nec Lzif. De hoc etiam habes ſupra circa finez ſermonis domini i mōte. Si ergo non eſt gaudendum in ſubiectōne ſpirituū multominus eſt gaudendum in ſubiectōne hōim ⁊ adhuc minus in ſubiectōne rezum temporalium. de quibus tamen gaudent multi. et qui uidentur ſpirituales deuoti. Et ſubiungit. (Gaudete autē. quia nomina ueſtra ſcripta) ⁊ ſine obliuione memorie tradita ((ſunt i celis)) id eſt in libro uite licet deleātur ⁊ tanqz malum eiſciantur i terris ⁊ hominum reputatione. Contra nomina malorū ſcribuntur ⁊ magnificantur in terris. ⁊ ideo non in celis. In libro uite aliquorum nomina dicuntur ſcripta dupliciter. Uno modo ſm preſentē iuſticiā: que ſcriptura eſt olebilis. Alio modo ſm eternāz predeſtinationez: que ſcriptura ē idebilis: ⁊ utroqz modo nomina eorū erāt ſcripta in celis. qz erant predeſtinati ⁊ cū hoc habebant gratiam dei. qz iſta gloriatio quā habuerunt de eiſectōne demonū nō fuit mortale peccatum. Si autem ⁊ tuum nomen uiſ ſcribi in celis: ſtude ut bonum et nō malū opereris qz qualia opera faciem. talibus nomen tuum iſcribitur litteris. Et ex his litteris elicietur iudiciū quia in Apocalipſi dicitur. Iudicati ſunt mortui ex his: que ſcripta erant i libris ſz opa ipſorum. Un Beda. Salubriter autem intelligendū ē qz ſiue celeſtia ſiue terreſtria qz opa geſſerit p hec quaſi litteris annotatus. apud dei memoriā ſit eternaliter affixus. Quedam autē ſunt que ſcribunt quidē non in uita: Sz

ſm hie. In terra. ut ſm hoc intelligatur duplex quedam conſcriptio. horum quidem ad uitam. illorum ad perditionem. Quod autem dicitur de libro uiuētū. intelligitur de hiſ qui digni putabātur i libro dei cōſcribi. Et ſecūdū hoc fieri dicitur ſcripture mutatio qñ a uirtute dilabimur i peccatū uel ecōtra. Nec Beda gaudeāt ergo diſcipuli xpī nō de humiliatōne demonū qui per ſupbiā celi ſedē amiſerūt: ſed de ſua ſublimatōne quia i locū illorum electi ſunt. ut unde illi ceciderūt ſublimati. illuc iſti aſcendūt humilitati. Illud enī gaudiū uanū ⁊ temporale eſt. hoc autē utile ⁊ eternū. Illud ad uanā reſpicit gloriā: hoc ad gloriāz ſpectat eternā. Et illud qdē ſimul habere poſſūt ⁊ mali ⁊ boni: hoc autē nō niſi bōi. Et qz reſgreſſi diſcipuli de duobus gaudebāt primo qz p̄dicatio nē eorū receperāt illi ad quos miſſi fuerāt. ſo qz demonia ſubijciebātur eiſ ideo reſp̄ſa ſupbia i diſcipulis. ⁊ audita fide eorū et illoz qui bus p̄dicauerant v̄bū ſalutis (exultauit.) dñs ihs i donis ſpūs ſancti. ⁊ grās egit p ſalute hominū deo patri. Un Theophilus. Sic benign⁹ p̄ uidēs filios ſuos dirigi gaudet. ſic xp̄s exultat qz diſcipuli tātis bonis facti ſūt digni. Un ⁊ Cyrillus. Inſpexit qdē p ſpūs opationē quā apoſtol⁹ tradidit pluriū acq̄ſitōem. Un ⁊ ((in ſpūs ſanctō)) letatus dī id eſt i effectibus qz p ſpūs ſanctū pueniūt. Quasi ei amator hominū gaudiū reputabat materiā cōuerſionē errātium de quo grās egit. Nec Cyrillus. grās ergo egit dicens ((Conſiteor tibi)) id eſt grās ago ⁊ laudo te ((p̄)) per eternā generatōne ((dñe celi ⁊ t̄re)) uiſibiliū ⁊ uiſibiliū. p tpalem creationē ((quia abſcōdiſti)) p iuſticiā ((hec)) ſz miſteria fidi. ⁊ archana ſapiētie tue. q̄ i aduētū filij ſi iſta ((a ſapiētib⁹ ⁊ prudētib⁹)) ſz ſua ſp̄ratōne. ⁊ i oculis ſuis ſz ſcribis ⁊ phariſeis ⁊ alijs ſupbis ſapiētibus qdē i diuinis. ut in lege ⁊ pph̄tis. ⁊ prudētib⁹ in mūdānis ſeu hūānis. ut ſapiētib⁹ ſcōm philoſophiā hūānā. de qua apłus. Stultam fecit deus ſapientiam huius mundi. Nec autē ē triplex. ſ. terrena pp affectū terrene cupiditatis. animalis pp affectū carnalis uoluptatis. diabolica. propter affectū mūdialis ſublimitatis. Terrena ē i cupidis ⁊ auariis animalis in uoluptioſis ⁊ luxurioſis. diabolica in ſupbis ⁊ ab̄itioſis ((⁊ reuelasti ea puulis)) id ē humilib⁹ ⁊ it̄lectū i obſeqū fidei captiuantibus ſz piſcatorib⁹. ⁊ alijs ſiplicibus ſe exalta re neſcientibus. ut humiles ad te ueniāt. ⁊ ſuperbi a te recedant. Ep⁹ i eo qz deus. equalis patri. i eo qz homo eſt cōſtitetur: id eſt grās agit deo patri. immo idiuidue trinitati. Pulchre autem ſapientibus ⁊ prudentibus non iſipientes ⁊ ebetes ſed puulos. id eſt humiles oppoſuit. ut ſecundū Grego. probaret ſe damnare timorem ⁊ ſuperbiam. ſi acumen igenij ⁊ ſapientia. Et ſcōm Lzif. Ut erudirz per omnia nos ab elatione erui. ⁊ humilitatē zelare. Magn⁹

honor ex hoc est humilibus ueris q̄r sunt de secreto cōsilio sūmi regis uocari et admissi ad notitiam ueritatis. Ut enim dicit Beda humilitas est clauis cōscientie. qua ad notitiaz ueritatis xpi poterit peruenire. Ubi Cris. Gratias agit q̄r illuminati sūt rustici et simplices homines qui totum quicquid fecerint boni imputat auctori non sapientes iudeorum. qui prius sapientes uidebantur in eloquijs dei cuz non esset sapientes sapientia eniz est. non eloquia di sci re. sed secundum eloquia dei uiuere. Tu autē ad quasq̄ uolueris personas potes dilatare tractatum. quoniam et omnibus sapientibus q̄ secundum sensum carnis sunt sapientes et non secundum spiritus cordis. abscondit deus semp mysterium ueritatis. et reuelat illō paruulis sic ergo q̄ iudei quottidie meditantes legem dei i uenire non potuerunt piscatores et rustici inueniunt quottidie tractantes retia manibus suis. Dec Cris. Non letatur dominus. quia est sapientibus occultatum. sed q̄r humilibus est reuelatum. quia hoc dignum est letitia illud autē mestitia. unde Cris. Quid igitur in perditione letatur. et quia non didicerunt hoc illi. Nequaquā reuelatū ei eē his dignū ē letitia occurrere autem ab illis non letitia. sed lachrymis est dignum. Hoc deniq̄ et fecit lugēs ciuitatē. Non ergo propter hoc letatur et gr̄as agit q̄r dei misteria latebāt scribas et phariseos. nō. n. erat materia alacritatis. s̄z q̄r q̄r sapientes nō nouerāt. humiles nouerāt. Dec Cris. Accipit ergo hic cōfessio pro gratiarū actiōe et laude. q̄r: ut dicit Hiero. cōfessio non semp penitentia. s̄z et gratiarū actiōez significat. Unz et Augus. Nō solius est cōfessio p̄ccatoris s̄z aliq̄n et laudatoris. Cōfitemur ergo siue laudātes deū siue accusantes nosmetipsos. Dec Augus. Et sic patet q̄ causa ex pte credentiū fuit eozū hūilitas. que ad sapientiā disposuit. q̄r: ut dicitur in Proverbijs ubi humilitas ibi sapientia. Et ut dicit Ptholo. philosophus. q̄ iter sapientes ē humilior. iter sapientes ē sapientior. Ex pte aut nō credentiū fuit eozū supbia. q̄ ē intellectus execratiua. S̄z ex pte dei cā fuit simplex uolūtas diuina. et hoc est quod subdit. ((Ita pater)) factum est ((quoniā sic placitum ē ante te)) id est tibi in conspectu tuo. ante quem scilicet nihil iniustum potest placere. Nullam uero aliaz rationem reddere uoluit filius. quia pater illos reprobauerit et hos elegerit nisi soluz beneplacitum ipsius patris in exemplum. ne secreta di discutiantur et in cōfussionem illorū que d se cretis dei uolunt querere rationem. Unō gr̄e. Vis domini uerbis exempla humilitatis accipimus. ne temere discurrere superna consilia de aliorum uocatione aliorum uere pulsione presumans. Cum eniz premisset utrunq̄ non non mox rationem reddidit. sed sic deo placitū dixit hoc uidelicet itendēs. q̄ iniustū esse nō pōt q̄ placuit iusto. In cūctis ergo q̄ exte

rius a deo disponūtur. apta cā rōnis est occulta iudicia uolūtatīs. Unz et Cris. Nō dicit q̄ rōne sic ei placuit. s̄z tñ gr̄as agit patri q̄r sic ei placuit. Sic et tu nunq̄ discutias consilia dei i opibns eius qd fecit. aut q̄ rōne fecit: s̄z quocūq̄ mō rē suam uoluit ordinare gr̄as ei agas. sufficit tibi ad testimonium ipsa dei natura. q̄r deus sine ratione et sine iusticia nihil facit. Non enim ad discussionem suā sed ad honorē suū creauit te. Nec iudicē te uoluit esse actū suorū sed seruū p̄ceptorū. Boni eni dñi ē oia p uidere q̄ ad utilitatē p̄tinet. serui boni autē fui ē fideliter operari. et non discutere domini sui actus. Dec Cris. Unde et Augusti. Quare illum trahit et illum non trahit. noli uelle diu dicare. si non uis errare. Ut autem dic. Prosper. deus resistentem non trahit iustumq̄ nō compellit. sed ex inuito uolentem facit. et infidelitatem resistentis inclināt. ut cor audiētis obediendi in se delectatione genita ibi surgat uni premebatur. inde uelit ubi nolebat. Dec Prosper. Et licet in speciali non possit assignari ratō. quare illum eligat. et illum dimittat. nisi eius simplex uolūtas. quod tamen aliqui sint electi et aliqui reprobatī benē potest assignari causa generali etiam ex parte dei. ut in electis appareat dei misericordia in alijs at eius iusticia. quia sicut ad gloriā regis. et decorem sui regni nō solum pertinet aula i qua strennui milites honorant sed etiā patibulū in quo malefactores puniūtur: sic ad gloriā diuī solū p̄tinet p̄miatō bonorum sed etiā punitō reprobatorum. Et quia dictum est de uocatōne humilium. consequenter ponitur huius uocationis medium. Xps enim mediator est di et hominum. debitus autem processus est. ut ab extremo in extremum procedatur per medium: ideo omnis processus gratie deriuatur ad nos per christum. et hoc est quod dicit. ((Omnia mihi tradita sunt a patre)) quia secundum naturam diuinam christus habet esse a patre et per consequens posse. licet habeat idē esse numero et posse cum ipso. et sic omnia tradita sunt sibi a patre ab eterno. Secundum autem naturam humanam omnia tradita sūt in potestate christi et domino a deo patre.

Uno modo quantum ad auctoritatem. et sic sibi sunt tradita ab instanti conceptionis. quia eo ipso quod natura humana uerbo est. unita. omnia creata sibi sunt tradita: alio modo quantum ad effectum. et sic i iuditō omnia erūt subdita pedib⁹ eius quia tūc ei⁹ uolūtas perfecte implebitur in omnib⁹. Et quia s̄z diuinam naturā ē idē cū p̄re. ideo subdit. ((Et nō nouit filium nisi pater. neq̄ patrem quis nouit nisi filius)) nec tamen per hoc excluditur spūs sanctus. q̄r sit exceptō essentialis. non personalis. sed spiritus sanctus non est alterius essencie quam pater. Et quia christus est mediator dei et hoim: ideo noticia dinorū ad nos ē

riuatur p̄ xpm̄. propter q̄ subditur ((Et cui fili
us uoluerit reuelare)) nō q̄ isti quibus reuela
tio fit mediante filio. habeant notitiā cōpre
hensionis sicut filius q̄ hoc est ip̄sibile crea
ture. illud enim q̄ cōprehēditur. totaliter ⁊ p
fecte cognoscitur. Et q̄ ut dictū est xps̄ ē me
diator dei ⁊ hominum: ideo ⁊ cōsequenter oñ
dit q̄ familiariter ⁊ secure ad ip̄sū est accede
dum. Unde nos ad hoc inuitās ait ((Uenite))
credendo ⁊ obediendo. non pedibus. sed mori
bus non corpōe. sed fide. Iste nāq̄ est sp̄s
lis accessus quo quisq̄ deo appropinquat ueri
us ((ad me)) orandū per fidem. ad me comitan
dum per imitationē. ad me fruendum p̄ gl̄ifi
cationem. Ego uenite uos clausi. ad me ostiū
ueritatis: uēite uos egri. ad me medicum salu
tis. uenite uos naufragi. ad me portus quietis
Felix terminus ad quē sed infelix terminus a
quo ideo ait ((omnes qui laboratis)) siue secun
dum naturam i qua nascimur. siue secundum
culpam qua transgredimur. siue fm̄ penam in
qua morimur. specialiter tamen loquit̄ hic de
dolore infidelium in cultura idolorū. O tñ q̄
tum laborat luxuriosus i uoluptatibus. auarus
in cupiditatibus ambitiosus in dignitatibus ((
Et onerati estis)) triplici onere. s. uereis legis
pharizayce traditōis diaboliace seruitutis. O
dei nostri dignatio admirabilis. o caritas inef
fabilis. o uerba dulcia. uerba deifica. Ecce i
mitat inimicos hortat̄ reos allicit ingratos.
Ubi Cris. Non autem dixit. uenite ille ⁊ ille.
sed omnes qui in sollicitudinib⁹ qui i tristitijs
qui in peccatis estis nō ut expetam noras. sed
⁊ soluiam peccata uenite nō quoniam indigeo
uestra gloria. sed q̄ uolo uestram salutē. Unde
dicit ((Et ego)) non solū exonerabo sed etia⁹ ((re
ficiam uos)) triplici cibo. scz doctrine. eucharis
tie. ⁊ glorie uel reficiat̄ uos. i. interna refectō
ne ⁊ iocunditate saturabo ⁊ recreabo ⁊ in p̄i
ti p̄ gratiam. ⁊ in futuro per gloriaz. Ubi Cri.
Non dixit saluabo solum sed q̄ multo amplius
ē reficiam uos id est in omni quiete cōstituaz
Ad ip̄sum quippe est ueniendum. qui est quies
laborantibus est subleuator oneratis est refec
tio famelicis ⁊ deficientibus. ⁊ non uenit uoca
re iustos. sed peccatores ad penitentiam. Uñ
Bernar. Mundus clamat ego deficiam: caro
clamat ego interficiam xps̄ clamat ego refici
am ad quam ibis: Iugum ergo legis ac pecca
ti. ⁊ sollicitudinis tp̄aliuz. que uobis laboriosa
sūt ⁊ onerosa abicite. ⁊ ita ((tollite)) id est uolū
tarie accipite ((iugū)) a iungendo dictum iugū
iquā euangelice legis ⁊ eruditionis. eo q̄ gen
tes ⁊ iudeos i unam fidē iungat. iuguz amoris
⁊ dilectionis. eo q̄ homines deo iungat. iuguz
crucis siue mortificationis. eo q̄ carnem sp̄i
subijciat ((meuz)) dicit q̄ prius pro nobis illud
tullit. primum docendo secūdū diligendū. ter
tium sustinendo ((super uos)) ut impleatis ⁊ in
honore habeatis. ne forte subtrus ponentes ⁊

temnentes pedibus uiciorum conculcetis. ubi
Cris. O gratissimum pondus q̄ magis confortat
portantes. Nam p̄dus terrestriū dominorū at
terit paulatiz ministratiū uires p̄d⁹ at xpi ma
gis adiuuat baiulatē q̄ nō nos portamus gra
tiā s̄ gratia nos nec nos ad auxiliū gratie dati
sum⁹. scz gr̄a magis ad nostrū Dec Cri ((Et di
scite a me)) m̄gr̄o docente v̄bo ⁊ exēplo ((q̄ mi
tis sū)) exteri⁹ i morib⁹ iteri⁹ i affectib⁹ ((corde))
⁊ non fict⁹ p̄ humanis laudibus mitis sum. q̄
nullū ledo: hūilis. q̄ nullū d̄spitio: s̄ corde. q̄
nullū decipio. Ecce tria imitāda mititas i cō
satione humilitas i cogitatōe ueritas i ientio
ne. q̄bus maxie generat̄ ac nutrit̄ ⁊ cōuersatur
dilectio. Quasi disceret. Discite a me quod si
tis mites morib⁹. ut neminem ledatis: huiles
mētib⁹. ut neminē d̄temnatis: corde ut q̄ exē
est i ope sit ⁊ itus i corde. ne lateat sp̄s i spe
tie colūbe. Merito ergo iugū est tollēdū quia
mitis ē ⁊ humilis lib̄erius est enī qui sub iugo
domini māsuēti ⁊ humilis. q̄ rigidi ⁊ supbi. cō
sidera hic quia dñs iter ceteras suas uirtutes
specialiter ad humilitatē nos remittit. ut hāc
ab eo discamus. q̄ oīm uirtutum radix ⁊ fūda
mentum est. uñ Ambro. Nō dixit discite a me
quia potens sum. Non dixit. discite quia gl̄os⁹
sum. s̄ discite quia humilis suz. q̄ potestis imi
tari. Unde Augus. Grates mei tota medicina
nostra est ista. discite a me q̄ mitis sum. ⁊ hūi
lis corde. Discite iquit a me non mundū fabri
care. non cuncta uisibilia creare. nō i ip̄o mū
do miracula facere. et mortuos suscitare. s̄ q̄
mitis sum et humilis corde. Unde etiā Bern.
Quid deinde auctor et dator uirtutum xps̄. in
quo omnes thesauri sapientie et scientie sunt
absconditi in quo omnis plenitudo diuinitatis
habitat corporaliter. non ne tamen ipe de hu
militate tanquam summa sue doctrine sua
ruz que uirtutum gloriatus est: Discite ait
a me non quod sobrius. aut castus. aut pru
dens aut aliquid huiusmodi. s̄ quia mitis sū
⁊ humilis corde. a me inquit discite non ad
doctrinas patriarcharum. non ad prophetaz
libros uos mitto: sed meipsum uobis exemplū
me formam humilitatis exhibeo. Nescio quo
pacto familiarius semper humilitati propin
quare solet diuinitas. Denique illa se indu
it ut apparet hominibus: substantiam. for
mam. habitum gestauit humilem: ip̄sus no
bis commendans uirtutis excellentiam. quaz
speciali sui uoluit honorare presentia. Unde
⁊ Bre. Ad hoc nanque unigenitus dei filius.
formam infirmitatis nostre suscepit. ad hoc
inuisibilis non solum uisibilis. sed etiam despe
ctus appuit: ad hoc cōtumeliarū ludibria et ir
risionū ob p̄bria passionū tormenta tolerauit. ut
supbū nō eē hominē doceret de⁹. Quāta ergo
humilitatis v̄r⁹ ē. p̄pter quā solā ueracit̄ edo
cēdā. is q̄ sū estimatōe magn⁹ ē usq̄ ad passiōē
fact⁹ ē paru⁹ Ecce q̄ppe noui⁹ eā d̄ sue celsitu

dinis culmine . ut humano genezi gloriā daret ad ima descendisse . Quia enim originez perditionis nostre se prebuit superbia diaboli . instrumentum redemptionis nostre inuenta est humilitas dei . q̄r igitur redemptor noster corda regit humilium ⁊ leuiatham rex dicitur superborum aperte cognoscimus . quia euidentissimū reproborum signum superbia est ac cōtra electorum humilitas . Cū ergo q̄ quisq̄ habeat cognoscitur . sub quo rege militet inuenitur . unusq̄sque ei quasi quēdā titulum portat operis . quo facile ostendat sub cuius seruiat potestate ⁊ ceteris . *Dec Greg .* Et breuiter dicit Cassiodorus tanta fuit in sancta incarnatione . humilitas quāta est in diuinitate incōprehensibilis maiestas . Eligē ḡ magis sub rege celi q̄ sub principe mūdi militare . ⁊ magis sub dei quam hominis potestate . fuisse . Et ad hoc faciendū . nota h̄ utile exemplum . cū ei quidā miles dñō suo scz cuidā marchioni militando . diu ad uoluntatem desuisset . tandem ad infirmitatē de qua ⁊ mortuus ē . peruenit . Quē et ipse marchio in infirmitate eadē uisitans . exhibuit se paratum ad oīa que pro eo facere posset dicens qd̄ nec auro nec argento pro ipius necessitate parceret . cui miles gratias agens dixit qd̄ eū uiuare nō posset quia ipse fm̄ medicorum iudiciū moriturus esset . Deinde idē miles aduocans simul in unum nobiles ⁊ alios qui circa marchionē erant admonuit eos dicens . carissimi q̄r uidetis dñs meus marchio cui diu ad nutum seruiui . iam me in necessitate positum uiuare nō pōt q̄uis etiam uellet . ⁊ sic corpus ⁊ tempus ac fuitium meūz perdidit uane qd̄ me penitet . rogo uos ⁊ ammonēo . ut tali domino studeatis fuisse . q̄ uobis in necessitatibus oībus poterit subuenire . Deinde subiungit premium dicens . *(Et)* si iugūz acceperitis et didiceritis obediendo . inuenietis requiem animab⁹ uestris . scz in presenti et futuro . que requies hic inchoatur . sed in patria perficiatur . Unde ⁊ *Chris .* Non dixit et inuenietis requiē . et tacuit . sed addidit animabus quoniam amandata xpi in hoc seculo . animarū requiescunt nō corporum . Quoniam et si laborant . et tristat̄ i corpore requiescūt et gaudēt i spū et i spe . Ideo alibi dicit . Nec autem locutus sum uobis . ut in me pacem habeatis . in hoc mundo autem tribulationes . Et ne ex iugo legis euāgelice tanq̄ graui ⁊ oneroso aliqui terreantur ⁊ timeant . ⁊ quare sub iugo domini requiē animab⁹ suis inueniāt . subiungit . dicens . *(Iugū enim meū suauē est)* sed graue erat iugū legis pp̄t multiplicatē ceremonialū pp̄ austeritatem iudicialiū . ppter defectū sacramentorum iustificantiū : scz nō sic erat euāgelij iugū Unde ⁊ sequitur . *(⁊ onus meū leue)* q̄r sufficit caritas p̄ huius oneris releuatōe . Unā *Dier .* Nil amantibus durū nullus labor difficilis . Amem⁹ xp̄z ⁊ facile nobis uidebitur omne difficile . Unde etiam . *Quintilian⁹* dicit quod nulla pena est

nisi inuito . nullū habem⁹ nisi de ipacientia dolore : et ut crudele aliquid sit . metus facit . Querit autem qualiter iugum euāgelij suauius sit q̄ legis . cū in lege adulteriū in euāgelio concupiscentia in lege homicidiū . in euāgelio ira puniatur . Et respondetur fm̄ *Dier .* q̄r in lege opa req̄rebant̄ . in euāgelio sola bōa uolūtas premiū non amittit . Itē cur dicit on⁹ leue cū superius dixerit agustā portam uiam que ducit ad uitam : et respondetur secundum *Augu .* et hilariū qd̄ arcta uel angusta uia dicit̄ q̄r angustat in initio graue est . n . consuetudinez dimittere scz in processu tēporis ineffabili dilectionis dīcedie dilatare . sicut stupētib⁹ dētib⁹ grauat in p̄cipio comedere . scz postea delectat . Suauis ergo et leuis ē impletio euāgelij amāti atq̄ caritatem habenti uel in progressu cōiuefēti . ul̄ i respectu operū legis uel respectu expectate mercedis . *Oratio .*

Omne ih̄u xpe da mihi p̄ sanctam discipulorū tuorū p̄dicationē . sic gr̄a tua edoceri . qd̄ nō i uanitatibus ul̄ q̄buscūq̄ eleuationē et extollētiā mihi i gerentibus : sed i tua cruce . et singulis humilitatē in me excitātib⁹ mihi libeat gloriari . Ipsa sancta doctrina euāgelica i pfunda humilitate . et in omnibus uirtutibus cor meū cōfirmet semp̄ . et corroboret ut a uitijs purgatus . ⁊ uirtutib⁹ ornatus merear in p̄titi uita et . i futura requiē anime inuenire quia inquietum est cor meūz donec requiescat in te ih̄u bone . Amē

De homine sauiato ⁊ uulnerato a latronibus . *Capitulum . lix .*

Quia dixerat dominus ih̄s misteria fidei et archana sapientie absconsa superbis et releuata humilib⁹ cōsequenter obmissa iudeorum creatōe . ostēdit discipulorū illuminationem . ut ostendat eos eē paruulos quibus pater aduētus sui misteria reuelauit . Unde dicit eos beatos . quia in eis fuit completus . quod antiquis patrib⁹ fuerat pro missū . *(Beati inquit oculi q̄ uident que uos uidetis)* Et p̄ hoc eos beatos dicit . q̄r dñm ih̄m ⁊ cor paliter oculis exteriorib⁹ et int̄aliter oculis interiorib⁹ uidere meruerūt : uidētes enī xp̄m p̄ fidem caritate formatam . beati sunt in spe . ⁊ si perseuerent beati erunt . in re . *(Dico enī uobis . quod multi prophete)* pollentes in cognitione . *(reges)* seu iusti pollentes in sanctitate . quos enim *Lucas .* reges dicit . *Mathe⁹* iustos appellat : q̄r magni reges sē q̄ tēptatōz suarū motib⁹ nō cōsentiendo succūbere sed regēdo p̄e nouerūt . *(uoluerūt uidē q̄ uos uidetis et nō uiderūt : et audir̄ q̄ auditis et nō audierūt)* dīderauerūt . n . uidē et audir̄ eo mō qd̄ discipuli uiderunt et audierūt . scz non uiderunt neq̄ audierūt eo modo . q̄r non corpāl̄ l̄z spiritalit̄ . scz discipuli utroq̄ modo . Nam exteri us uiderūt p̄itiā corporālē ⁊ miracula aspiciē

do interius uiderunt diuinitatem latentem intelligendo et exterius audierunt uocem doctrinam percipiendo et interius audierunt per fidei assentiendo. Prophete si quidem et reges a longe aspicientes per figuras uel uisionum species quasi per speculum et in enigmate christum uiderunt et audierunt per fidem scilicet discipuli presentem dominum habentes et ab ipso quem uolebant interrogantes docebantur per ipsum aperte. non per angelos aut uarias uisionum species in enigmate. Non beati ficat eos qui enim corporaliter et non mentaliter per fidem eum uiderunt. ut iudei. qui increduli remanserunt. et quem corporaliter uiderunt mentis oculis non uiderunt et ideo eorum oculi non beati. sed maledicti. sed eos beatificat qui eum per fidem uidebant. non solum exteriora conspicientes sed etiam uirtutem diuinitatis latentem intelligendo. quorum interiores oculi beati per quos etiam presentem cernere meruerunt. Uiderunt ei apostoli. gratiosam presenciam in assumpta humanitate. uiderunt sanctitatem uite et eius uersatione. uiderunt eius potentiam. in miraculorum operatione uiderunt eius gloriam in transfiguratione Beati et illi qui licet corporaliter non uiderunt per fidem tamen et mentis oculis uiderunt et crediderunt quod per species et faciem ad faciem quandoque uidebunt. Utrique beati per fidem et hoc in specie. sed illi qui non uiderunt propter difficultatem assensum in quo maior strenuitas isti qui uiderunt propter presentialiore aspectum in quo maior delectabilitas. ubi secundum Aristotelem utriusque testamenti liquet ueritas ut quod patres ueteris testamenti futurum uiderunt et uidere cupierunt. hoc in nouo est completum. et ab eodem spiritu et eadem fide antiqui uiderunt futurum christum quem apostoli presentem uiderunt et nos credimus aduenisse ut eadem fides probetur in nobis et in prius et idem auctor non auctores contrarii fuerit utriusque testamenti. Et notandum quod quadrupliciter uidetur christus. scilicet oculo corporali. quomodo uisus est in carne. Ista autem uisio non beatificat quia sic etiam eum uiderunt iudei et infideles. Secundo ex uisione corporali. oritur in mente ammirabilis uisio qua ipse creditur filius dei. Unum est illud. Quia uidisti me thoma scilicet oculo corporali. credisti uidendo me oculo fidei. Hec uisio beata non est. sed huius beatitudinis mercatio quam meremur beatitudinem. Tertio ex uisione fidei oritur uisio qua christus ipse uidetur oculo intellectus contemplationis et hec uisio iam est aliquam beatitudinis participatio inde enim uidetur et gustatur quoniam suauis est dominus. Quarta uisio. qua ipse uidetur sicut est in lumine glorie. Hec uisio beatificat intellectum. quemadmodum perfecta caritas beatificat uoluntatem nostram. ((Et ecce)) tunc ((quidam legis peritus)) peritia literali. non intelligentia spirituali. uerba legis tenens. uim legis ignorans ((surxit)) ut melius audiretur. uel ut bonus uideretur. ((temptans eum)) non ut addisceret sed ut repre-

benderet et dicens ((Magister quid faciendo uitam eternam possidebo)) Magistrum uocat non dominum quia uult scire non seruire. audire non obedire. Magistrum uocat cuius non uult esse discipulus. et significat laudatores sanctorum non imitatores. Et bene dicit. quid faciendo. quia non auditores legis sed factores iustificabuntur et non in sermone est regnum dei sed in uirtute. ((Et dominus dixit ad eum. In lege)). scilicet diuina ((quod scriptum est. Quod legis)) scilicet habido uita eterna Hec lex diuina est lex legum de qua fiet interrogatio in examine districti iudicii scilicet illis apostoli Qui in lege peccauerunt. per legem iudicabuntur In hac ergo studere deberemus ut de ea resideri possemus. sicut uir iustus de quo in psalmo dicitur: et in lege eius meditabitur die ac nocte. Sed ut ait Hieronymus. tanquam maiora sint in paratorum scita quam leges christi amamus euangelia continemus. Secundum Bedam. iste temptatio quod quirit de uita eterna si forte diceret aliquid contra moysen et ideo christus per uerba moysi respondendo confudit eum per hoc ostendens quod derisores fidei catholice sunt confutandi per illud quod tenet in disceptatione. scilicet iudei per scripturas hebreorum et sarraceni per legem machometi ((Ille uero respondens dixit)) quod legerat sed nondum impleuerat ((Diligens dominum)) quia per suam potentiam te creauit ((deum)) quia per suam sapientiam te docuit ((tuum)) quia per suam bonitatem se tuum fecit et sic te redemit. ((ex toto corde tuo)) scilicet ex tota uoluntate quia sicut ex corde oritur motus ad alias partes corporis ita uoluntas mouet anime potentias ((et ex tota anima tua)) id est ex appetitu sensitui quod mouet per uoluntatem. unde per sensituiam potest hic intelligi per animam secundum quod scribitur in gene. factus est homo in animam uiuentem id est ut dicit glossa. uitam animalem. id est sensibilem corpori dante ((et ex tota mente tua)) id est ex toto intellectu qui etiam mouetur per uoluntatem ad asserendum his que sunt fidei. et ad meditandum de deo dilecto: ((et ex omnibus uiribus tuis)) uel ex tota fortitudine seu uirtute tua quod idem est. per quod notatur potentie motiue et executiue. que etiam mouentur per uoluntatem ad operandum ex dilectione uiriliter et non remisse. Ubi. Maximus. Cum hac igitur intentione trinam ad deum dilectionem lex pertractat. ut euellat nos a tria mundi habitudine quam respiciunt ad possessiones. ad gloriam. et ad uoluptates. in qua etiam temptatur est christus Sequitur ((et primum tuum)) id est omnem hominem ((sic te ipsum)) id est eo affectu. quo te ipsum uel ad quod te ipsum. scilicet ad gratiam in presenti. et gloriam in futuro. ubi Basiliius. Est igitur primum et precipuum mandatum diuine dilectionis. secundum autem primum completum. et ab eo completum. qua admonemur diligere primum. ubi et Aristoteles. Tunc autem attende qualiter fere cum eodem excessu postulat utrumque preceptum. De deo enim. ait toto corde tuo de primo sic te ipsum. Quod si diligenter obseruare. nec fieri esset nec liber. nec uictor nec uictus. nec diues nec pauper. nec

ius unquam esset diabolus. Potius enim palee ignis sustineant immisionem. quam seruoze caritatis diabolus. adeo cuncta superat dilectionis constantia. Unde etiam greg. Cum autem dicatur diliges proximum sicut teipsum: quomodo alteri miserando pius est. qui adhuc iniuste uiuendo fit impius sibi metipsum. De hac materia habes latius infra scilicet feria tertia post palmas.

((Dixitque illi dominus. Recte respondisti. Hec fac)) scilicet deum et proximum diligendo. et dicit fac quia non sufficit diligere nisi dilectio demonstratur in opere quia probatio dilectionis. exhibitio est operis ((et uiues)) scilicet uita perpetua. hec est enim excellentior uita eundi ad uitam eternam. Quasi si diceret. Nec dicis. sed non facis et ideo ad uitam non uadis. ((Ille autem uolens iustificare seipsum)) .i. iustum ostendere secundum apparentiam putans se esse ante hominem. qui tantum uidet exterius et non ante deum qui uidet interius ((dixit ad ihesum. Et quis est meus primus?)) In quo a dilectione proximi uacuum se ostendit. quia proximum non nouit. Forsitan putabat quod christus diceret. iudeus est primus tuus et tunc responderet deum et iudeum diligo et sic apparet iustus ((Suspiciens autem ihesus. i. sursum aspiciens iherosolimam proposuit ei pabulam de homine qui descendens ab iherosolima in hiericho incidit in latrones. Iesus sursum aspexit. quia de rebus magnis locuturus erat. unde. s. humanum genus dixerat. dum per peccatum cecidit. Secundum alios quos est hic parabola secundum alios est res gesta. quia inter iherosolimam et hiericho erat quedam solitudo. ubi frequenter homines transeuntes spoliabantur et occidebantur a latronibus defunctum illum inhabitantibus. Allegorice homo iste designat genus humanum qui in primis parentibus ((descendebat ad iherosolimam)) que uisio pacis dicitur. i. a paradiso ((et superne ac celestis beatitudinis pace et uisione in hiericho)) que luna interpretatur. et mutabilitatem significat id est in defectu et miseria huius uite mutabilis et erronee. quia a contemplatione superna et uita pacifica. quasi in paradiso habuisset ad mutabilem huius exilii. et terrene miserie per culpam corruit ((et incidit in latrones)) id est in potestates demonum seu in diabolicas uel et humane temptationes in quos non incidisset nisi prius intus timuisset. Vera est enim sententia dicens ante ruinam exaltatur cor ((Qui eum dispoliauerunt)) ueste innocentie et immutabilitatis seu immortalitatis per fraudulenteriam auferendo. Ueste innocentie seu stola prius amissa cognouit se esse nudum gloria que immortalitatis perdita pellicem habet mortale sumpsit indumentum. Unde in signum mortalitatis induit deus. primos parentes tantum casu pelliceas. que de mortuis sunt animalibus ((et plagis)) peccatorum ((impositis)) et illatis. i. naturalibus per peccatum uulneratis et debilitatis ((abiecerunt)) non ab infidijs cessando sed eas occultando. primo enim sensibiliter in specie

pentis diabolus decepit. sed post occulte et insensibiliter temptauit ((seminiuo relicto quia et si mortalitas potest auferri oculo tantum rationis et mater hominum. quo deus potest cognosci. Unde Beda Seminiuum reliquerunt. quia beatitudinem uite immortalis exuere. sed non sensum rationis aboleri uoluerunt. Ex qua ei parte sapere et cognoscere deum potest uiuus est homo ex qua uero peccatis et tabescit. et miseria deficit mortuus idem leti feror est uulnere sedat. Unde Theophylactus. Ac seminiuus dicitur homo post peccatum quia anima immortalis est corpus uero mortale. ita ut medietas hominis succumbat. Unde Augustinus. Seminiuus enim habet uitalem motum. id est liberum arbitrium uulneratum. quia ad eternam quam perdiderat redire non sufficiebat. Et ideo iacebat. quia uires ei proprie ad surgendum non sufficiebant: ut ad se sanandum medicum id est deum requireret. Uel seminiuum reliquerunt. remanente uita nature. non uita gratie scilicet illud apostoli. Uiuo autem. s. uita nature iam non ego. s. uita culpe: uiuit uero in me christus. s. uita gratie. Secerat enim deus hominem ad imaginem suam secundum rationem: ad similitudinem. secundum dilectionem. ut per utrumque deo adhereret. et iheredem beatus esset. Sed diabolus humane beatitudinem diuidens contra duo bona predicta duo hominem in originali tulit principalia mala. In eo namque quod factus erat ad imaginem seu secundum rationem uulnerauit eum per ignorantiam boni. in eo uero quod factus est ad similitudinem dei secundum dilectionem uulnerauit eum per concupiscentiam mali. Non ergo uulneratus seminiuus relictus est. quia et si in humane natura possit diuina similitudo que in dilectione est penitus corrumpi: diuina tantum imago que in ratione est non potest penitus deleri. Quamuis enim tanta malicia possit affici ut nil diligat boni non tantum ignorantia tanta excecari potest ut nil cognoscat ueri. ((Sacerdos autem et leuita discedentes eadem uia)) uiso spoliato et uulnerato preterierunt: et uite presentis status tunc secum uiuendo pertraxerunt sed humanum genus per culpam uulneratum sanauerunt minime quia faceret dotum legis et eius ministerium peccata non curauerunt sed solum ostenderunt impossibile ei erat sanguine uitulorum et agnorum et hircorum auferri peccata hominum. Et sacerdos et leuita intelligunt lex et prophetia que hominem non sanauerunt sed peccata ostendunt et reprehendunt ((Samaritanus uero id faciens)) id est christus qui animas custodit per humanitatem mortem uite huius currens pro nobis in finem factus est homo in mundo: uenit secus. eum. id est uulneratum. quia in similitudine hominum factus. et habitu inuentus est ut homo ((et uidens eum)) oculo clemencie ((misericordia mortis est)) ex compassione ((Et appropinquans)) hominem uulnerato miseratorem exhibitorem ((alligauit uulnera eius)) quia redarguens peccata cohibuit et uiculis gratie ligauit ((infundens oleum)) mitigatiuum. spiritum uenie penitentibus promittendo ((et uinum)) pongitium. terrorem pene

peccantibus incutiendo. Aligat ergo uulnera dum precipit. penitentiam agite infundit oleum dum addit approquauit enim regnum celorum infundit uinum. cum dicit. omnis arbor que non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Quia in re docuit nos dominus qualiter infirmis et ad penitentiam uenientibus mederi debeamus. Uulnera enim ligamus. quando peccatorem a peccato cessare iubemus. Oleum autem infundimus. quando misericorditer et blande consolando indulgentiam peccatori promittimus. Insuper et uinum infundimus. quando asperere et austere increpando ieiunare et carnes macerare iubemus? non sic igitur oleum sicut uino neque uinum sine oleo. Unde Beatus Bernardus. Miscenda est ergo leuitas cum seueritate. faciendum est quoddam ex utroque temperamentum. ut neque multa asperitate exulceretur subditi neque nimia benignitate soluantur. Unde et Bernardus. Semper punire ferocitatis est semper perire pusillanimitatis. nec hoc nec illud equitatis habere plus amaritudinis quam suauitatis. damnable est e converso commedabile. utrumque tolerabile. ((Et leuans illum in iumentum suum imposuit. ac ducens in stabulum. curam eius egit.)) Iumentum dicitur hic caro christi in qua ad nos uenire dignatus est. Huic iumento sauciato imposuit fidem in carnationis inspirando et peccata nostra in corpore suo super lignum portando et iuxta aliam parabola inueniam que errauerat ouem humeris suis imposita ad greges reportando. Et duxit in stabulum. id est intra sanctam presentem ecclesiam collocauit. ubi deposito onere peccatorum. uiator lassus reficitur. et refectus salubri pasca reparatur. Non domum sed stabulum uocat quod nomine fetores et miseriae huius presentis uitae significat ne homo in hoc exilio tanquam in patria gaudeat. Et ut bonus medicus et necessarius. curam egit quod diu in hac uita cum eo fuit quod circa eorum sollicitus fuit. ((Et altera die)) pro pactum redemptionis. scilicet pro domini resurrectione. quod magis splendet quam tempus precedens. prima enim dies fuit dies mortalitatis et passibilitatis. altera dies fuit immortalitatis et impassibilitatis. quando splendor lucis eterne magis effulsit (protulit duos denarios). scilicet duo testamenta. in quibus et nomen et imago regis eterni continentur. et quorum precio uulnera nostra curantur. ((et dedit stabulario. quia distribuit utriusque testamenti scientiam et predicandi gratiam apostolis)) quibus sensum aperuit. ut scripturas intelligeret. ac prelati et omnes qui ecclesiam gubernare debent. ut curam eorum agerent et haberent. Qui est dominus in hac cura aliquid superrogare. ut non solum ea que in duobus testamentis continentur studeant predicare sed et alia multa secundum ea que scripta sunt laborent alijs predicatione manifestare. Supererogat etiam quod sine scriptis exemplo apostoli predicat. et ab eis quibus predicat. sumptus non accipit. Item

supererogat. qui non solum precepta. sed etiam consilia implet uel predicat. in die autem iudicii cum dominus redierit. totum quod promiserat tanquam debitor reddet cum fidei seruus dicet. quod super pauca fuisti fidelis supra multa te constituam. intra in gaudium domini tui. Quilibet ergo peccator. qui peccando mortaliter. a deo qui est pax nostra tanquam ad hierusalem se auertit: et ad hiericho id est ad culpabilem defectum se conuertit. et sic a bono incommutabili ad bonum commutabile descendit hominem autem sic lapsus in latrones. et spoliato ac uulnerato et relicto. quid aliud restat nisi flagitare. ut samaritanus ille id est custos animarum ihesus christus inter miserationis sue per nos faciat. latrones fugitet. spoliatos gratia restituat. uulnera nostra liget. semiueros in integritate abilitet. et sic demum in celestem hierusalem producat. Moraliter per hierusalem status uirtutis designatur. et ideo per hominem descendente ab hierusalem in hiericho. designat peccatum mortale. quod incidens in latrones id est demones: spoliatur per eos gratuitis. et uulneratur in naturalibus ac reliquitur semiuerus. quod tollitur ab eo uita gratie remanente uita nature. Sacerdos et leuita transeuntes sunt mali ministri ecclesie samaritanus est confessor et predicator motus ex caritate alligans uulnera sauciati per sanum consilium. infundens oleum misericordie. et uinum iusticie et imponit illum in iumentum. quod non solum meretur per auxilium. sed etiam prout potest corpore. quod est anime iumentum. et ducit in stabulum et domum ecclesie ubi datur pabulum uerbi dei et sacramenti eucharistie et altera die postquam duxit in stabulum protulit duos denarios. per quos designatur gratia presentis et gloria in futuro et dedit stabulario. id est dandus denuntiavit bono curato facienti debitum suum erga peccatorem sibi subditum. et ei curam peccatoris commendauit dicens: curam illius habere debitum tuum exercendo. et quodcumque supererogaueris faciendum circa debitum aliquod bonum ad quod non teneris. reddam tibi. id est reddendum denuntio. promittens ei uitam eternam pro salario. Et interrogatus legisperitus a domino (quod) predictorum (proximus pacientis. sed ille qui est eius) misertus. inutilis est enim sacerdotum dignitas et legis scientia. nisi per bona opera confirmetur Unde et beatus iuxta litteram manifesta est domini sententia. nullum nobis amplius quam qui misereatur esse proximus. Sic enim hierosolimite. non sacerdos non leuita ex eadem gente imo in eadem urbe natus et nutritus sed externe gentis accola quia magis misertus est factus est proximus. Deinde dominus ex legisperiti ratione et confessione omnium dicens omnem hominem misericordiam faciente esse

proximū. et specialiter ipsū dei filiū cōclusit dī cēs (Uade) scz d uirtute i uirtutē (et tu fac si milit) proximo sicut samaritanus fecit iudeo q. f. omnē hominē ē tūicū proximū reputes z ei misericordiā affectu. affatu z effectū ipē dēdo necessitas eius subleues. ut te proximū diligere sicut teipsum manifestes. Ubi Crisost. Quasi dicat. Si quē uides oppressū nō dicat utiqz nequā ē: s; siue sit gētilis siue iudeus. et ope indiget. non cauleris. ius habz auxilium quicunqz mala fuerit passus. Dec Cris. Ex rī fide quoqz legisperiti dñs cōcludit: q; ppiuitas genezis n̄ facit pximū. s; opus misericordie in pensum. Ac si dicat ei. Tu ergo me dilige. et i me utrumqz mandatum legis imple: stude: quia sum deus. z sum ille tuus proximus. z q; quid uales in proximi necessitate subleuanda ul' corporali ul' spiritali. deuotus operat' ut manifestetis proximus esse. Un Berni utraqz teneo dilectōz dei et proximi cuz te amo dñe ihu qui meus proximus es quomā hō es et fecisti mecū misericordiā. Dec Bern. Ex utraqz ergo dñi conclusionē legisperitus conuicif. quia xpm deū z hominē proximū non dilexit. qui suscipiēs carnē nostrā per humanitatē factus ē nobis proximus. z tot misericordie opa ipendit. unde merito diligi debet. Ad dei enī dilectionē in nobis excitādam. nutriendā z agēdā. nihil ita ualeat sicut beneficiorz eius frequē z diligēs consideratio. Magna est igitur misericordia. q; ignotis z extrāeis nos proximos facit magna est misericordia p quam uita possi deī eterna. Ille quippe est primus tibi cui miserendo appropinquas. qui uero nulli miseref. nullum proximū habet. In illo ergo mādato. diliges proximum tuum sicut teipsum. dominus proximum intelligit omnem hominem. hic autem eum qui implet legez naturales. ut q; facit aliq; que sibi fieri uult. Ubi Ambro. Ergo qm̄ nemo magis primus quā qui uulnera nra curauit diligamus eū quasi dñm diligamus z eū quasi primū. Nihil ei tam primū. q; caput mēbris. Diligamus ēt cum qui imitator ē xpi diligamus eūz qui i opie alterius corporis unitate cōpatitur. Neqz enī cognatio facit primū sed misericordia. q; misericordia fm naturā ē. Nihil enī tā secundū naturā q; iuuare cōfortē nature. Dec Ambro. Ad hoc quoqz faciēdum hortat nos Augu. dicēs. Nunc cū i hac uita. i. i hac uia sumus. iuicem onera nra portemus. ut ad eā uita que caret omni onere peruenire possimus. Dilectionis officiū ē iuicē onera nostra portare. Nihil enī sic probat amicū quem admodū oneris amici portatio. Neqz ulla res officiosū istū laborē ad portanda onera alioz facit libēter ipendi nisi cogitemus quāta p nobis ptulit dñs. Hinc admonēs ait aplūs. Hoc sentite i nobis q; z in xpo ihu. Huic cogitatōi accedit etiam illa. q; homines sumus. z quod egritudine siue animi siue corporis. quā i hoīe

alio uidemus ēt nos habere potuimus aut possumus. Hoc ergo exhibeamus ei cuius ifirmitatē portare nolumus q; ab illo uellemus nobis exhiberi si forte nos i eo essemus z ipse nō esset. Ad hoc ptinz q; aplūs ait. Omnibus oia factus sum. ut omnes lucri acerē. cogitando. i eo uitio se esse potuisse. unde cupiebat aliūz liberare. Deinde ēt illud cogitandū nullū esse hominē qui non possit hēre aliquod bonū q; tu non habes ēt si lateat. in quo sine dubio possit te eē superior. Unde aplūs. Nihil per contentionem neqz p inanem gloriam. sed in humilitate mētis alter alterū existimātes superiores sibi. Iste cogitationes depinētes mentis superbiā. z acuetes caritatē. faciūt onera fraterna iuicem non solū equo aio. sed ēt libēissime sustineri. Dec Augustinus. Unde z gregorius. Si quisq; sua icomoda que ab alijs priuntur considerat. ea que ab alijs sustinet. leuius portat. Et iterum Quia illa iterna pacis uisio ex scōrum ciuium cōgregatione construit. hīrlz relectis ut ciuitas edificatur. Qui tamē i hac pegrinationis terra. dum flagellis percutitur tribulationibus tunditur. eius lapides quoti die quadant. Que uidelicet z ciuitas. hīc hic in scōrum motibus. magnum iam edificium suum. In edificio quippe lapis lapidē portat z q; portat alterum portat ab altero. Sic nūc i scā ecclesia unusquisq; z portat alterum. et portatur ab altero. Nam uicissim se pximi tolerant ut per eos edificū caritatis surgat Omne autem pōdus fabrice fūdamētum portat q; redēptor n̄ de quo Paulus aplūs ait. Fundamētum aliud nemo ponere p̄ preter id qd est positū q; est xp̄s. omnia nostra tolerat: sed in ipso malū nō fuit quod tolerari dōuissz. Dec. Greg. Ex his uerbis gregoriū colligitur. q; quanto plura quis pro deo portauerit. tāto erit ipsi fūdamēto. s. ihu propinquior: z quāto paucōra portauerit. tanto erit ab ipso fundamento remotior. Dec igitur omnia bene considerā z proximorū ifirmitates ac defectus et onera nō solū patiēter sed etiā libēter p deo pōta z tolera. un. Ansel. Quis bonis alterius aridet. sanctis cōsentit: qui uero inuidet diabolis. Siquidē magis puto saluatōez eius sperādā. qui paz boni facit z factis alioz fauet q; qui multa. z inuidet. Et iterum. Caritas que colligit z uiuificat omnia membra ecclesie: cum nos uiderit de alterius ruina gaudere. statim nos precidit de corpore. Forte igitur non dolemus de ruina proximorū nrorz. q; precisi sumus a corpe. Si enī ibi essemus sine dubio doleremus q; tādiu dolet mēbrum quā diu i corpe continet. Si autē abscisum fuerit n̄ dolere poterit nec sentire. Ex his ergo pōt hō ppēdere si est mēbrum xpi. Et sicut dictum ē de cōpassione z congratulatōne ita itellige de cōmunicatione q; i corpore humano unū mēbrūz cōmunicat alteri idigenti suum officium

z cibū quō recipit. ita i corpō xpi qd ē ecclesia
q̄libet d3 alteri cōmunicare grām diuinā sibi
datam ac cibum z etiā tēporalia omnia a dō
recepta. Similiter intellige de cōsideratōe ut sic
mēbra iter se adunāt tāto amoris cōcordia. ut
nulla ratione in se ualeant dissentire occasiō
ne aliqua. ita etiam sit inter nos. Similiter in
tellige de supportatione. ut sicut unā membz
supportat alterz. z sustinet lesionem pro cura
tione. siue ptectione alterius: z si leditur ab
alio sine ultione sustinet lesionē. sic d3 ēē i no
bis Dec Anselmus.

Oratio.

Domine ihu xpe custodi nos: descēden
d tes de cōtēplatione ad actōnē ne inci
damus i latrones sēsū appetitus. nec
spolietur gratuitis. nec uulneremur i natura
libus. sacerdos z leuita superior z inferior por
tio rationis non descēdant eadem uia consen
tiēdo i peccatū. sed potius ascēdāt sursūz. Sa
maritanus uero grā pdestinatōis secus nos ap
propriat. nobis uulnera peccatorū liget. infun
dēs oleū. spem uenie z uinūz. timorē iusticie i
ponat i iunētū. ordinādo rationē supra sēsua
litate. ducat i stabulū i cōsideratōe peccatorū
altera die resurrectionis det duos denarios sto
lam anime z corporis Amen.

De penitētia marie Magdalene. Capi. lx.

Est hec ascendit ihs de galilea i
iudeam. ubi (quidā de phariseis
p) scilicet (symon leprosus) uolēs
se iustificare z de iusticia iactare
(rogauit) dñm ihs (ut cum illo
māduicaret) Cuius tamen simulatam iusticiā
benignus medicus non uitauit. sed magis cu
rare uoluit (z ingressus domum. pharisei discu
buit) Legit aut xpm māducasse cū publicāis
z peccatoribus ut eos ad penitētiā puocaret
sicut qñ i domo matthei cū publicāis cōedit.
Ite cū iustis eū dilinētibz. ut eorū amorē. z
deuorōz nutrirēt z augetet. sic dñs Martha
z Maria. Ite cū cognatis z pauperibz. ut eo
rū iopiā suppleret. sic habet d nuptijs. ubi aqz
i uinū vtit. Ite cū phariseis supbiētibus. ut eo
rū supbiā reprimeret z eorū uicia argueret. sic
i hoc loco facit. Aliqñ ēr humiliter z cū grāz
actōe cū iuitabat recipiebat: p loco. z tēpore
ex paupratis amore qz paup erat z de huiusmū
di substātia parū habebat. Non imerito talis
z tantus hospes ē iuitandus. z cū se iuitat libē
tius suscipiēdus. ueniunt ei omnia bona pariē
cū illo. Audiēns aut hoc magdalena. que iaz
forte ipz pdicātē audierat. tacta dolore cordis
i intrinsecus p peccatis suis. z de eis plene z pfe
cte cōtrita amorisqz eius igne accēsa. cū alaba
stro id ē tali uase unguēti prexit ad locū conui
uij ut ei dicit Beda alabastrū ē gēus marmo
ris cādidi uarijs coloribus iterticti qz ad uasa
unguētaria cauare solēt. eo qz optime suare i
corrupta dicat. Iste pharizeus qñqz i euange
lio symon leprosus dicit cuius lepra nō sine cā

memorat. uñ Criso. Non simpliciter autē lepre
symonis meminit euangelista. sed ut ostēdat.
unde cōfidēs accessit hec mulier. qz enī lepra
uidebatur ualde imunda eē passio z abhomi
nabilis. uidit aut qz ihs curauerat illū hominem
cōfidit quoniam z anime eius imunditiā faci
le expurgabit Dec Criso. Et euz mulier ad lo
cū puenisset facie inclinata z oculis i terram di
missis āte cōiūnas transiēs nō quieuit donec
ad ihs pueniret. Et tunc illico retro ad pedes
eius pstrata. qz se anponere nō audebat p pec
catorum suorum uerecundia: z precumbens
uultu super pedes ipsos cum quadam confidē
tia quia iam intente z super omnia euz dilige
bat z in eius amore ardebat (cepit) fortis fle
tibus. z singultibus habundare ac lachrymis
largiter decurrentibus: pedes dñi balneare z
lauare uñ patet magnitudo cōtritionis. ex qua
lachrymas penitētie sāguinem cordis fundēs.
tñ fuit qz pedes unius hominis lauare potue
runt: tādē a fletu cessās capillis suis pedes Je
su lotos extersit z amore crescente osculabat
eos sepe dulciter z amāter. nec de hoc faciri
potuit. Et quia propter itinera squalidi z lassī
erāt eos etiam unguento precioso ungebat ad
refrigerium caloris. z mitigatiōz doloris ex
labore itineris. Et hecquidē que dicta sūt age
bantur exterius: que uero reuoluebat eius in
tentio. multo frequentiora erant: qz solus deus i
spiciebat. uñ. Grego. missenus. Indignitatem
aut suam ostendēs. stabat post tergū delectis
luminibus z effusa coma pedes amplectens la
chrymisqz eos pfundens: rebus tristē aimum
ostēdebat. ueniā implorās. hec Bre. In eo er
go qz mulier retro stat: deuotio z humilitas
agnoscitur. i eo uero qz lachrymis pedes rigat
uera penitētia z cordis compūctio demōstra
uit. Et qñ easdem lachrymas capillis tergen
do abscondit z delet: se se de illis nō esse osten
dit. qui opera sua faciunt ut ab hominibz ui
dantur. in osculo pacem. amorē. z dilectionem
mōstrabat. in unguēto uero cordis itima blā
diuita z deuoti obsequij affectiōē significabat.
Per alabastrū pectus z cordis secretariūz ple
nū fide z caritate possumus itelligere: tale ei
alabastrū huiusmodi unguētum cōuenit serua
re. ubi Grego. Logitāri mihi de penitētia ma
rie. fleze magis libet qz aliquid dicere: Cuius
enī uel saxeum pectus ille huius peccatricis
mulieris lachryme ad exemplū penitēdi non
emolliāt: considerauit nanqz quid fecit. z no
luit moderari quid faceret. Super uiuantes
igressa est non iussa uenit: inter epulas lachry
mas obtulit. Discite quo dolore ardet. que fle
re z inter epulas non erubescit. Sed qz turpi
tudinis sue lachrymas asperxit. lauāda ad fon
tem misericordie cucurrit: uiuantes nō erubu
it. Nam qz semetipsā grauiter erubescēbat. in
tus nihil esse credidit qz uerecūderetur foris.
Dec grego. Adstite pedes domici copris

sunt paupes: q̄r sunt inferior ps corporis mystici p̄ deiectionem. et cruci affixi per afflictionem. Dives ergo et p̄cor uolens obtinere ueniam in presenti. et regni quod pauperum est gloriam in futuro: debet secus pedes istos stare p̄ familiaritatis exhibitionem et amicitie acquisitionem: la chrymis rigare p̄ cōpassionem: capillis extergere squalorē paupertatis. et refouere p̄ t̄paliū q̄ p̄ capillos designantur cōmunicatōz et miserie relevationem: osculū dare p̄ affabilitatem et blā dā allocutionem fraternitatisq̄ amorē. unguendo ungere per miserendi hilaritatē et cordis benigni dulcedinem. ac consolationis suauitatem. Aliter enim secundum Augusti. non possunt diuites dicere competenter pater noster nisi se fratres pauperum cognoscant. Sed heu multi faciunt his contraria. et ergo cum phariseo nec gratiam merentur nec gloriam. Un̄ grego. nos ergo nos illa mulier exp̄ssit. si toto corde ad dominū post peccata redeam⁹ si ei⁹ penitentie luctus imitemur. Quid autem unguento nisi bonus odor opiniones exprimit. Si igitur recta opera agimus. quibus opinio nis bone odore ecclesiam respergimus. q̄d aliud in domini corpore nisi unguentū fundim⁹ cū in peccatis positi. eius itineribus retinebamur. Sed si ad ueram p̄niam post p̄c̄m cōuertimur. iam retro secus pedes stamus. q̄r ei⁹ ue stigia seq̄mur quem ip̄gnabam⁹. Lachrymis mulier pedes rigat: q̄d nos quoq̄ agim⁹. si qui buslibet ultimis membris dñi. p̄ compassionis affectū inclinamur. Capillis pedes domini ter gimus quādo sanctis eius quibus ex caritate compatimur. etiā ex hijs que nobis superfluit miseremur. Oscula mulier pedes quos tergit q̄d nos quoq̄ agimus si studiose diligim⁹ quos ex caritate cōtinemus. Hec greg. Per hanc ergo mulierē peccatricē ad dñi pedes accedētes significatur q̄libet p̄sona t̄re de peccatis penitēs et cōr̄ita. ad q̄ requirit q̄d sicut deū offēdit p̄ culpā. ita ei seruīat p̄ p̄niam. s̄m illud apli Sicut exhibuistis mēbra ur̄a seruire imūdicie et iniquitati ad iniquitatē ita exhibere nūc seruire iusticie i sanctificationē. et sic fecit mulier h̄ penitēs. Un̄ greg. Lique fratres q̄ illicitis actibus prius itēta unguētū sibi p̄ odore sue carnis adhibuit. Quod ergo sibi turpiter exhibuerat hoc iā deo laudabiliter offerebat. Oculis terrena cōcupierat sed hos iā p̄ p̄niam cōterēs flebat. Capillos ad cōpositionē uult⁹ exhibuerat s̄z iāz capill lachrymas f̄gebat. Ore sup̄ba dixerat sed pedes dñi osculans hoc i redēptōis sui uestigia f̄gebat. Quot ergo i se habuit oblectamēta. tot i se inuenit holocausta. Conuertit ad numerū v̄tutū numerū criminū. ut totū seruiret deo i penitētia q̄cqd ex se deū cōtemp terat i culpa. Hec grego. Cōsimile iducit Hiero. d̄ beata Paula dicēs. Cūq̄ a nobis crebr⁹ moneretur ut parceret oculis ut eos euāgelice seruaret lectōi: aiebat. Turpāda ē facies quā

deī p̄ceptū purpurisso et cerusa et stibio dep̄xi. Affligendū ē corpus q̄d multis uacauit delictis lōg⁹ r̄is p̄petuo p̄p̄sand⁹ ē fletu. Adollia li theamia et serica p̄ciosissima asp̄itate cilicij s̄ cōmutāda. Que uiro et seculo placui. nūc x̄po placere desydero. Hec Hiero. Hinc ergo habemus quō faciēda sit p̄niam. In quo ei⁹ q̄s peccat i eodē p̄ dñi p̄niam agat. Verbigra. Peccasti nimis potādo p̄niam age a potu abstine do. Qui nimis comedisti uel p̄ciosiora ieiuna. et comede uilliora. Et sic de alijs suo modo. Cōspice igitur bene hanc mulierē et eius deuorōz et sup̄ hijs morose meditare. q̄ factū hoc solēne fuit ualde cōspice ē dñm ihs̄m q̄s benigne eam suscipit. et q̄s patienter sustinet quicquid facit cessat et quiescit a comedendo. donec negotiū compleatur. cessant. et conuiue. et omnes super hac nouitate mirantur. Sed (phariseus qui eū uocauerat) non tamen inuocauerat q̄ melius fuisset. fallaciter iustus ac d̄ falsa et putatiua iusticia ueraciter superbus: nullaq̄ cōpassiōe nature motus. et sue fragilitatis oblitus. d̄ hoc murmurās (ait iter se) d̄ suū hospitiē murmurādo: dicēs (Dic si eēt p̄pheta) uue 2⁹ sciēs occulta (sciret utiq̄. q̄) i p̄sona (et q̄lis in uita) est mulier. q̄ tāgit euz et p̄ cōsequēs nō p̄mitteret se tangi ab ea (qui peccatrix ē) et iō unguentū eius uitare deberet. Et gr̄a reprehendit de egritudine. q̄ potius erat cōmēdanda. q̄ languoris sui remediū. q̄rebat autem t̄m me dicū. que etiā reprehēdit de subuentiōe de q̄ gratiarū actōes erāt referēde. q̄ ipse quoq̄ de elatōis uulnere egrotabat et ideo nec medicū pro subuētiōe requiebat. Nescis pharisee stulte. nescis nup̄ te mūdauit a lepra quē mō non credis esse p̄pheta. Et p̄pheta q̄dem est. et op̄time scit. q̄ peccatrix est mulier q̄ eum tāgit. Ad hoc. n. ipse uenit. ad hoc ipse de celis d̄scēdit. Non. n. uenit uocare iustos: s̄z p̄c̄tores ad penitentiā. hoc ipse testatur. eius uerba sunt hec. Non horret q̄ p̄c̄tores. qui p̄ p̄c̄tores fac tus est hō Igitur s̄m Grego. necesse semp̄ est. ut cum p̄c̄tores quosq̄ asp̄icimus nosmetipsos p̄ us in illorum calamitate desileamus: q̄r fuisse i similib⁹ aut lapsi sumus. aut labi possumus si lapsi nō sum⁹. Per istū phariseū q̄ x̄p̄s notauit de ignorātia. et mulierē de imūditia. significat hypochr̄ita. de falsa iusticia p̄sumēs et alios cōtēnens: q̄r s̄m grego. uera iusticia cōpassionem h̄z falsa uero idignatōm p̄p̄ quod iste pharise⁹ arguitur de pietatis obmissione in modicijs respectiue. et mulier cōmendatur de maiorib⁹ ualde. Un̄ dñs ihs̄ non uerba pharisei audiēs. s̄z cogitationes inspicēs. respondit cogitatiōi ei⁹ ad confutatōm illius p̄ hoc. n. q̄ ad eius r̄ndit cogitationem q̄ soli deo est nora. ostēdit se pl⁹ quam prophetam et dominum prophetarū et proposuit ei parabolam d̄ duobus debitorib⁹ ut ueniētius concludat contra eum ex respō sione ipsius. Cum enim de sua s̄m phariseus

conuicitur quasi freneticus funem portat euz quo legetur. Isti duo debitores erāt. Maria deo debitorū quingētorum denariōz. et phariseus qui quinquaginta debebat q̄r min⁹ se peccasse credebāt. et ideo Maria plus diligere debebat q̄r maiorem remissionē acceperat. et pl⁹ diligebat. ideo maiora obsequia christo prebebat. Exemplo igitur debitorum. et fenoratoris conuicit phariseum. quod hec mulier esset gratia diuini amoris. iustificanda. et dignior amari et peccata sibi remitti. que plura grata deo obrulit i hoc facto. quam superbus phariseus i conuiuādo. q̄r amor i humanis plerūq̄ causat ex donis precedentibus et per consequēs maior amor ex donis maioribus. Unde dñs enumerans bona peccatricis et mala falsi iusti redarguit phariseū ex defectu triplicis pietatis. q̄r nō dedit aquā pedibus suis qui tamen erāt fessī et dolētes et laborē itineris. ac lutosi seu puluerizati eo quod incedebat sine calciamentis. Unde Titus. Quasi. d. facit ē us⁹ aq̄rū nō ē facilis lacrimarū effusio. tu p̄mitis nō es usus. h. effudit nō p̄mpta lauās (lachrymis) pedes meos. lauis lacrimas p̄pas. Scdō redarguit ex defectu caritatis. q̄r non dedit ei oscul⁹ quod est signum amicitie et dilectionis. Tercō ex defectu hilaritatis que designatur in nomine olei. quo non unxit eius. Tria enim predicta faciebāt olim suis hospitibus. qui primo. dabant osculum in. signum securitatis: deinde lauabant pedes p̄pter laborē itineris. postea ungebāt caput unguētis refrigeratis contra estus caloris. Et p̄dicta tria. s. caritas. pietas et hilaritas. requirūt i hospitalitate v̄a et gratiosa ex qua ad obsequiū magis tenebāt phariseus q̄r mulier supueniēs ab extra. Unde cōsidera q̄ p̄feri hic deuotū obsequiū largitioni cibi et potus quos credibile ē phariseū i domo sua dñō p̄buisse. Dic pōt elici argumētū q̄ cū suscipi q̄s hospitio magis meritorū ē ei benigne ministrare q̄ ipsū cibū et potū exhibere. Et ecōuerso laudat dñs mulierē. de triplici p̄fectione defectibus pharisei opposita. put clare patet i littera. Ex factis ergo mulieris apparz q̄ dñm multū dilexit. et iō ueniā reportās iustificata fuit. pp q̄ et ex peccatis m̄tris sibi dimissis magis i amore eius exarsit. Unde uolēs dñs monstrare q̄ omnia i dilectione consumāt dixit symoni. ((Propter q̄ dico tibi. remittunt ei peccata multa. q̄m dilexit multū)) caritas enī operit multitudinē peccatorū. Et tu plurimū dilige ut tibi plurimū remittat. Unde Liso. Nam qui uehemēter se igesserunt malis. rursus et bonis uehemēter insistent: cōscij ad quot debita se obligauerunt. ((Lui autem minus dimittit min⁹ diligit)) ut scz tu pharisee. Sz nō supbias si i pautōribus teneas. q̄r tu quoq̄ uenia eges. nullus enī potest p̄ semetipm a debito peccati liberari. nisi diuina grā ueniam cōsequatur. Igitur: ut ait Liso. opus ē nobis fer-

uenti anima q̄r nihil ipedit hominem fieri magnum. Null⁹ ergo cōstitutorū i peccatis despet. neq̄ uirtuosus dormitet. Nec hic confidat. sepe enim meretrix precedet eum: nec ille diffidat. possibile nanque est eum etiam p̄ mos superare. Nec Chrysost. Unde et Grego. Quid fratres mei esse dilectionem credimus nisi ignem: Et quid culpam. nisi rubiginē. Unū nunc dici remittunt ei peccata multa. q̄r dilexit multum. Incendit plane peccati rubiginem. q̄r ardet ualde per amoris ignē. Et si durum est ualde q̄ coquit. habundat tñ amoris ignis quo etiam dura cōsumantur. Tanto nā q̄z āplius p̄ccī rubigo cōsumitur. quāto peccatoris cor magno caritatis igne concremat. Ubi Augustinus. Hic multa cōmisit. et multum debitor factus est. ille gubernāte deo paucā cōmisit. Lui deputat ille q̄ dimisit. huic. et iste deputer q̄ non cōmisit. Nullū est enim. p̄ccm q̄ facit homo. q̄ nō posset facere et alter homo: si desit rector. a quo factus est homo. Unde et Bernh. Quis non uideat. q̄ sicut in multa peccata cecidi. sic et i multa alia cecidi sem. nisi omnipotēs pietas seruasset. Fateor et fatebor. nisi q̄z dñs adiunxit me. paulomin⁹ habitasset in inferno anima mea. uidelicet cecidisset i omne p̄ccm anima mea. Mistic fenerator iste deū significat. qui pro culpa penam et pro donis grārum meritū bonoz exigit. Debitores dici possunt. Maria et phariseus. quantū ad propositum. uel p̄pl⁹ gentium. et iudaicus. uel p̄ccor notorius et occultus. uel clericus et laicus: et sic duo debitores sunt duo. p̄pl⁹. uel duo status peccatorum. primi debēt quingētos denarios. q̄r plus peccāt secundū quinquaginta. q̄r min⁹. Sed nō hñt un⁹ fddāt. q̄r nullus predictorū potest absolui proprijs uiribus absq̄ grā. et iō donat utriq̄. id est donum gratuitū dat. p̄ q̄ eis dbitū dimittit: nō. n. sine dono dei gratuito fit culpe remissio. ((Dixit aut dominus ad mulierem remittat tibi p̄ccā)). s. non solum q̄tum ad reatū et culpā. sz et q̄ruz ad reat⁹ penā: et hoc fit uehemēti amorē dei et horzē peccati p̄teriti. O felix Maria cui tot dant muneza. Nā primo dat ei peccatorū remissio. ut hic dī. secūdo fit spiritali familia dñō ut i sequēti capitulo subditur. tertō fit ei dominice resurrectionis prima apparitō. put ifra de resurrectione dñi narrat. Et accubentes simul cū dñō. dicebāt itra se i corde suo. ((Quis ē hic. qui etiā peccata dimittit)). Hoc dicebāt q̄r humanitatē exterius apparētem que non pōt peccata dimittere tñ uidebant. Sed dñs cogitatōes eoz paruipendēs. ((dixit ad mulierē fides tua)). id est a dō tibi ifusa. ((te saluā feci)) q̄r ista fides caritate formata fuit et iō habentem dignū uita eterna fecit. Secundum Grego. fides eam saluam fecit: q̄r hoc quod peccat posse accipere non dubitauit. Spem enī iam ab illo acceperat a quo salutez querebat. ((Ua

de i pace) id est a quiete et cessatione a uitijs. non discordando a gratia tui amoris. In pace ire precipit ut in ueritatis itinere perseueret. et ab eo in uia scandali ulterius non declinet. Unde Theophilus. Postquam autem ei peccata dimisit non sinit remissione peccati. sed adicit operationem boni. Unde subditur uad i pace id est i iusticia. Nam iusticia est pax hominis ad deum. sicut peccatus est inimicitia inter deum et hominem. Quasi diceret opare omnia que ad pacem dei te ducunt. Hec Theophilus. In hoc ergo quod dicitur uad i pace notat quod ipsa iuit sollicitudo per bona opera et quod ipsa habuit pacem in conscientia. O uerbis delectabile et suauis quam libenter id magdalenam addiuit et quam iocunde recessit. et perfecte ad deum conuersa deinceps honeste et sancte uixit. ac domino ihesu et misericordia eius perseueranter adhesit. Et bene ait i pace post remissionem peccatorum quod iustificatus est pax: cum conscientia non remordet: sed non est pax ipsius. et existentibus i peccatis. Hic habes apte quod caritas reformat pacem inter deum et peccatorem. unde et beatus Petrus dicit quod caritas operatur multitudinem peccatorum suorum quam perfectio impossibile est placere deo. cum qua sine dubio placet quicunque et ideo hanc precipue debemus deo referre. Unde Ambrosius. Quoniam nihil est quod digne referat deo possumus quod ei referamus per susceptionem carnis iuriarum: Quid per uerberibus: Quid per cruce: obitu: sepultura: Ue mihi si non dilere ro. Audeo dicere non reddidit petrus: et ideo plus dilexit. Non reddidit paulus. Reddidit quidem mortem per mortem. sed alia non reddidit. quod multum debebat. reddamus igitur crucem pro cruce finis pro funere: nunquid reddimus. quod ex ipso. et per ipsum et in ipso habemus omnia reddamus ergo amorem pro debito caritate pro munere. gratiam pro sanguinis precio. Plus enim diligit cui datur amplius. Hec Ambrosius. Nemo ergo desperet neque deus dei misericordia diffidat. Clemens est dominus. qui ex corde conuersis tam facile misertur. Unde si quid confessio et lachryme prestat. uide quid fides et dilectio operetur. Paruo temporis spacio iustificata est mulier: et ab omni peccato mundata: que uniuersis uirtutibus plena: et tam peccatrix fuerat: ut eam phariseus uidere de dignaretur. Hanc igitur imitans peccator peccata nunc desinat. ut eius lachrymas quodammodo deus abstergat. Nam ut ait Bernardus. Felices lachryme quas benigna manus conditoris absterget: beati oculi qui in talibus liquifieri fleatibus elegerunt. quam eleuari in superbia. quam oculo sublime uidere. quam auaritie petulantie famulari. Unde et Crisostomus. Sicut autem ubi uehemens ymber precepit fit serenitas: sic lachrymis effusus. apparet tranquillitas. et perit caligo reatu. Et sicut per aquam et spiritum purgamur. sic per lachrymas. et confessionem domino mundamur. Ubi et Anselmus. Nam nunc ingredi domum pharisei. recubentem ibi dominus tuum attende. accede cum benignissima peccatrice ad pedes eius. laua lachrymis terge capillis. demulce osculis. foue unguentis. Nunc iam sacro liquoris illius ordore perfunderis:

Si tibi adhuc suos negat pedes. instat. ora. et grauidos lachrymis oculos attolle. tuisque suspirijs inenarrabilibusque gemitibus extorquere quod petis luctare cum eo. sicut Iacob. ut ipse se gaudeatu spari. Videbit tibi aliquando. quod auertat oculos quod aures claudat quod desideratos pedes abscondit. Tu nihilominus ista optime impetune clamare usquequo clamabo et non exaudies. redde mihi ihesu bone leticia saltaris tui quod tibi dixit cor meum quam mihi faciem tuam: faciem tuam requiram. Hoc Anselmus. nullus ergo peccator deus dei clementia dei desparet quod prebito est cunctis debita relaxat. et penitentes ad regnum celorum reuocat. Istud deus per manassum regem israel olim figurauit quem per peniam ad gratiam reuocauit. Manasses infinis deum offenderet. ysaiam qui cum de peccatis suis redarguit cum serra lignea per medium dissecari fecit et tot per phas ipsum arguentes trucidauit. quod plateas hierusalem sanguine populi purpurauit. Tandem ab hostibus est captus et in exilium ductus carceri deputatus. Ubi cepit perire. et ex corde scelera sua dolere. Et cum lachrymis orauit dominum dicens. Peccaui domino super numerum arene maris et ideo non sum dignus uidere celi altitudinem per iniquitatem meam multitudinem. Misertus dominus peniam eius acceptauit. Nam de captiuitate eum liberauit et in regnum suum in hierusalem reuocauit. Per hunc peccator designat. quod per phas dominus ipsum arguentes cruciat quando predicatorum. et doctores audire recusat. Et quam diu talis perseuerat i peccato mortali: tam diu est i captiuitate diaboli. Si autem ex corde egerit peniam deus paratus est suscipere eum ad gratiam. Hoc idem per figuratum fuit i rege dauid qui adulterium. et homicidium perpetravit. Cumque redargutus a nathan. peccauit diceret. statim nathan respondit dominus transtulit peccatum tuum. id est dimisit. O quam magna est pietas domini. et quam ineffabilis: qui nullum penitentem despicit cuiuscunque conditionis. Non ergo propter immitatem peccatorum nostrorum desperemus. quod diuersos testes diuine misericordie habemus. Neque ultra peccatis seruiamus. quod magnam dignitatem amittunt miseri homines seruendo peccata quodammodo carnis uoluptates et occupas. quidam aspirando ad honores et excellentias. quidam prinaci studio querentes mundi facultates et diuitias. Et quod pauci sunt hodie qui istum trinarium nequandum non sequantur: certe miseri merito dicuntur. quod illis rebus que eis deberent seruire et obsequi. seruiunt et obsequantur. Tales proculdubio se uiles ostendunt non nobiles i dominos. sed potius gartones et seruos. Erre plura de Diogene. de quo legimus. quod cum quidam uice ratione sue eminentis sciret et sapientie impator eum uisitaret philosophus ei assurgere noluit quod uidens imperator iracundia motus retrocessit ueneruntque serui eius et dixerunt ad eum. Domine quare sic agere uoluisti. Non modicum te imperator honorabat. quod te pauperem talis ac tam

tus uisitabat tu uero econuerso ipsum in homo-
raisti. qd ei assurgere noluit. Quibus respondit
Non decet dignitatem meam. ut seruo serui.
mei reuerentiam facias. Seruit iste seruo meo
scz mundo. que mihi seruit: eo factus ē ut mi-
hi seruiat. Igitur non decuit me. signūz alicu-
ius reuerentie sibi exhibere. Bene dominaba-
tur iste mundo et imperabat: bñ nature sue di-
gnitatē et presidētiā obseruabat. Oratō.

Vesu bone spes penitentiu. qui Ma-
rie peccatrici. ad tuos pedes flecti. et eos
lachrymis rigati capillis tergeri. labijs
osculari. pietatis signūz aperies pcorū uenias
tribuisti: ne dispicias ihu misericors me pecca-
torem ad clementie tue uestigia prouolutum
rigantem lachrymis intime compunctōis oscu-
lari labijs deuote orationis. et fac me audire
uocem tuaz pietate et clemētia. suauitate et mi-
sericordia plenaz quā audire meruit et ipsa. ut
dimittāt mihi peccata mea multa. p tuā grāz
et ipsius merita. Amen.

De misterio marthe et ocio marie. Ca. lxi.

Post hec quadā uice (intrauit
ihu in quoddā castellā) scilicet be-
thaniā que interpretatur dom⁹ obe-
dientie p quod signatus est quod
libenter intrat dominus domū con-
scie. ubi ei obeditur deuote. Et uēit ad domū
Marthe et Marie. ad illam enī domū frequē-
ter diuertebat et secure: propter specialem ibi
habitantū amicitia et deuotionem. Sed mar-
the domus hic appellatur cum dicitur (et mu-
lier quedam martha nomine excipit illū in do-
mū suā) quia maior natu erat. et curā domus
habebat. At ille sorores toto affectu ihesuz di-
ligentes reuerenter et alacriter eū susceperūt
de tanti hospitis aduentu gaudentes. Et mar-
tha quidem se icōrinenti ad refectionem dño
et discipulis suis procurandā parauit et in mini-
sterio laborauit ut eis cōuenienter prouideret
maria uero ad pedes domini se posuit. ut dili-
gentiam assiduitatē solerciam erga auditiōē
ostenderet. et multā reuerentiā. quā ad dominū
habebat. Illa stabat et satagebat. ut pasceret
dominum cibo utiqz corporali. hec sedebat. et
audiebat ut pasceret a domino suo cibo spi-
rituali. Sane quanto melior est anima corpo-
re. tāto dulcior est cibus spiritualis in mēte qz
carnalis i uentre. Ut aut dicit Augus. quanto
humilius sedebat. tāto amplius capiebat con-
fluit enim aqua ad humilitatē conuallis dena-
tat de tumoribus collis. Et cum dñs mōf suo
nolens stare ociosus. uerba uite loqueret etez
ne per hoc dans exēplūz discipulis. ut eūz reci-
piuntur i domibus. suscipiētes repleant sacris
doctrinis Maria oculis et auribus in eū itēra
speciosissimā faciē eius contēplabā. et in eius
suauī sermone reficiebatur. et ultra qz dici pos-
sit in aspectu et vñbis eius iocūdabatur. nec qd
quicqz aliud cogitabat sed tñ dulcedini uerbi

diuini et operibus uite cōtēplatiue itenta erat
et de illa mensa domini opulēta micās de vbo
dñi colligebat (Martha) uero i operib⁹ uite
actiue occupata: stetit et substitit quasi fatiga-
ta et fessa labore ministerij cessans aliquantu-
lū et moleste ferēs qd ipsa sola i necessitatibus
domus laborarē. soror uero eius ocio et quieti
uacaret. et dño hoc pmittēti cōquerēs postula-
uit ab eo. ut ad laborādūz secū i ministerio et
iuuandū illum cōpleret. sed cōtrariā sentētiāz
reporauit. Maria autēz marthā adiuuat cō-
silijs opa ei⁹ dirigēdo et suffragijs p ipā orādo.
Ecce quod sorores iste nec seruū. nec ancil-
lam habebant. qui eis seruirent. nec dominus
coquum uel hostiarium qui eius commodo p-
uiderent. ex quo habes argumentum cōtra su-
perbiam presertim prelatorū. Martha de sororē
conquerēs ex illorūz psona loquit. qui adhuc
diuine contēplatiōis ignari solū qd didicerunt
fraterne dilectionis opus. deo placitūz ducūt
ideoqz cūctos. qui xpō p cōtēplatiōē deuoti esse
uolūt. huic mācipandos autumāt. Hāc ignaro-
rūz obiectōēz soluit. Dico. i eplā. i qua iūitat
nobilē et diuītē matronam ad heremūz dicēs.
Quādo finem habebit ista seruitus impfcā?
Nūquid non hz dominus. unde alet pauperes
nisi p te? Inuenitur autē maria accusata tripli-
citer: scilicet a phariseo. de presumptōē. de te-
meritate. eo quod peccatrix xp̄m recubentem
tetigit a iuda. d prodigalitate. eo quod pretio
sum. unguentum effudit ac caput et pedes dñi
unxit a sorore. de ociositate. sicut patet hic et
ubiqz maria tanqz paciēns tacuit. et xp̄s semp
pro ipsa respōdit. et eā excusauit. ostendēs pha-
riseo. qd factū Marie non erat psumptionis sz
deuotōis. ostēdens quoqz iude et alijs discipu-
lis. qd illa effusio unguētū n̄ erat prodigalitatis
sz pietatis ostēdens etiam sororē. qd sessio Ma-
rie non erat ociosa: sz melioribus actibus oc-
cupata. Maria autē que in uerbis domini
quiescebat. et mira suauitate tenebat. ad clāo-
rem sororis quasi a somno euigilans. de quie-
te sua timuit: et facie inclinata i terra siluit. ac
cāz suā tāqz ociosa iudici cōmisit. non parās re-
spōdendi smōē. ne remitteret uel iterūperet
audiendi intētiōē. Et dñs excusando mariā di-
xit ad martham (Martha martha) repetitio
nominis signū est dilectionis uel monēde iten-
tionis. ut scilicet audiret itentius (solicita es et
turbaris erga plurima) ac circa mltā es occu-
pata opera ei⁹ uite actiue sollicitudinē et distra-
ctionem mentis iducunt. et frequenter pertur-
bationem ingerunt. Si ergo uis eūz leticia ui-
uere. noli multa agere quia in multis actioni-
bus minor eris (Porro unū est necessarium)
scz deo iugiter iheret secundū illud. unā pecij
a domino hanc requiram et cetera. Vel unum
scz ip̄e deus qd unus est p omnibus querendus
uel unum id est unitas mentis ad deū qd p ui-
tam contemplatiuam mens adheret deo qd est

simpliciter unus. sicut econtra per uitā actiuā itēdēdo creaturis que multe sunt. anima diuī dītur et p multa distrabitur. Et tñ multa sunt necessaria tēdentibus ad unū q omnibus ē p ferēdum (Maria optimā partē elegit) securā et digniorē. Quasi diceret. Nō tu malā sed illa meliorē. Ne ergo conqueraris de ocio sororis: q maior ē qui recumbit q̄ qui ministrat. Sed quomō dicitur optima. cū eū tñ sit cōsecutura ī patria. Sed et illā optimitatē dulcedis et iocū ditatis patria. iam hic p̄gustauit nō sicut īnfuturo apprehēdit. Non tñ reprehēditur p̄ marthe. qz et ipsa est bona. s; laudatur pars marie qz optima cuius causam subiungit. qz non auferetur ab ea hoc enim elegit qz semper manebit. In hac uita īcipit et auget. ī alia uita plēius perficietur qz qd nunc uidet per speculū. et ī enigmatē tunc uidebit facie. ad faciē et amoris ignis qz hic ardere īchoat cū ipsū quē amat uiderit in amorē amplius inardescet. Caritas nunq̄ excidit qz una et eadem caritas hic. et in patria remanet. Ignis ē in syon et caminus in hierusalem. ita et cōtemplatiua eadem est hic. et in patria sed hic iocunditas mētis est semi plena et ibi erit pfecta. Non ergo cōtemplatiua auferetur que subtracta pītis seculi lucta perficietur actiua uero sicut et fides euacuabitur quandoqz et auferetur. qz ī eterna patria nō ēt opa pietatis necessaria ī quibus ipsa exercet. Maria ergo per dñi excusationem excusata. deinde securius fecit. et iocūdius quieuit. Unde Augus. Dñs pro martha respondit marthe et ipse eius factus ē aduocatus qz iudex fuerat interpellatus. Que snia interpellanti respondit. et susceptā defendit. Intēta erat martha quomō pasceret dñm intenta maria quomodo pascetur a dño. A martha conuiuium dño parabat in cuius conuiuiū iam maria iocundabatur. Mira enim suauitate tenebatur qz profecto ē maior mentis qz uentris. Excusata est sedit se curior. Non ergo dominus opus reprehēdit s; munus distinguit una est theōrica. id est cōtemplatio dei cui merito uniuersa uirtutū studia postponuntur. Unde et Ambro. agat te sic marīa desyderium sapientie. hoc enīz maius. hoc pfecti op. Nec misterij cura a cognitiōe vbi celestis te aytat. Nec arguas eos et otiosos īudices quos uideas studere sapientie. Nec martha tñ ī bono ministerio reprehēdit s; Maria qz meliorem partem sibi eligerit antefertur. Ihs enim multis habundat. et multa largitur et ideo sapientior qz principale aduertit elegit Denique apostoli optimum non putauerunt f linquere dei uerbū. et ministrare mensis. Nec ambrosius. Itaque Marie pars. id est cōtemplationis. ocium. marthe ministerio prelata ē quia dignior: scilicet angelorum conuersatio ni uicimior. et quia securior. et quia quietior et qz iocundior. et quia diuturnior: quia nō aufertur. Illa uero periculofior propter lutum et

puluerem pedibus actiuorum adherentem la boriosō. pp solitudinem et occupatōz p̄mis tñ utilior propter subuentiōē et edificatiōē Actiua autē quedam ē predicatōis. quedam ministerij et uite cōmunis. Sic ubi ergo legi actiuam proferri cōtemplatiue: intelligendum est de actiua prelatōis et predicatōis. ī aliquo ei excedit actiua cōtemplatiua. et ī aliquo exceditur per illā. Ubi sciēdū qz distinguī duplex actio a doctoribus una qz consistit ī exercitiō uirtutū moralium. et ista disponit ad cōtemplatōē Unī Brego. Qui cōtemplatōis arcem tenere desyderat: necesse ē ut pri^o ī cāpo actōis se probet Sedatis enī passionū tumultibus p exercitiū uirtutū moralium disponit aīa ut libere possit eleuari ī cōtemplatōz uirtutis: ex quo patet qz talis actio ordinat ad cōtemplatōz sicut ad finem finis autē melior est his que sunt ad finē. Et iō de tali actōe concedunt omnes qz cōpletio ē melior. Alia autem actio est qz sequit cōtemplatōz pcedēs ex plenitudine cōtemplationis sicut ē docere in regimine animarū laborare. et h^o modi opa facere: et d tali actōe dicūt aliq qz ē melior ipsa cōtemplatōe. et de ista actione nō loquitur hic xps. ut p̄tinentibus. Alij uero dicūt quod etiā ī ista actione cōtemplatō melior ē qz id quod simpliciter preeligitur. uidet eē melius absolute. qz id quod p̄eligitur ī casu. s; cōtemplatio est per se eligenda. cura autem animarum ī casu necessitatis fraterne est suscipienda. Unde aug^o. Ocium sanctum querit caritas negocium iustū suscipit necessitas caritatis quam sarcinā si nullus iponti intueude ueritati uacandum est. si autem iponitur. suscipienda est. propter caritatis necessitatē h aug^o.

De due sorores domino dilecte. s. martha et maria duas uitas demōstrāt spūales. quib^o presens exercetur ecclesia. martha actiuam: qua proximo ī caritate sociamur. Maria cōtemplatiuam: qua in dei amore suspiramus. Unde. non Maria sed martha xpm suscipisse dī in domo sua. Maria. n. non habet domum qz uita cōtemplatiua omnē hui^o seculi sgnit habere possessionem. Sufficit ei ad pedes domini sedere: et uerbum dei semp audire ac mētem potius quā uentrem nutrire. Sufficit ei remotis omnibus curis et solitudinibus lectōni et orationi assidue īfister. et in dei cōtemplatione uacare. crebra quoqz lachrymarū punctiōe pro peccatorum remissione. et eterne uite susceptōe dulcissime suspirare. Tales enim prophete fuerunt. tales et apostoli. tales et multi alij. omnia relinquentes. mundum fugientes. domino adherentes. tāquā nihil habētes. et omnia possidentes. Actiua uero uita dicitur qz semper in actu. semper in fatigatione et labore. est et uix aliquando in quiete potest esse. Unde hic de martha dicitur: quia satagebat circa frequens ministerium. Videmus. n. multos ecclesiarum prepositos et ministros ac

multos alios sollicitè discurrere laborat estua-
re et multis modis fratrum et proximorum ne-
cessitatibus et misericordie operibus insudare
ut eos quoque non immerito circa frequens
ministerium satagare dicamus. Et ideo mânia
sedet quia contemplatiua pacatis uitiorum tu-
multibus oprata iam in christo quiete mentis
perfruitur martha uero stat. quia actiua labo-
riosa defudat in certamine. Unde Aug. Rema-
serunt ergo in illa domo que suscepit domi-
num in duabus feminis due uite ambe innocen-
tes. ambe laudabiles. Una laboriosa. altera o-
ciosa. nulla facinorosa: quam cauere debet la-
boriosa. Nulla defidiosa quam cauere debet o-
ciosa. Erant ergo in domo illa due uite et ipse
fons uite. hec Augusti. De autem mulieres pru-
dentissime. totius ecclesiastici exercitus duces
et preuie sunt has cetera turba sequitur alij
martham alij post mariam uadunt. Nulli enim
celestem illam patriam ingrediuntur. nisi qui
hanc uel illam sequuntur. Sed in his necesse
est. ut unusquisque uires suas consideret. et ad
hoc quod opus aptior sit. Si enim ad contem-
plationem fit habilior. et ad orandum deuotior
tu te se transferat ad heremum. pro se et alijs
oraturus nec sic abscondit talentum in terra
sed in domino licet non predicet. Quia ta-
lentum orationis et deuotionis in quo am-
plius ualet et meliorem se sentit omnibus
erogat. nec piger dici debet. qui totus in
sancta deuotione et oratione ieiunij uigilijs
et lachrymis est. Et de actiua similiter suo mo-
do accipe et intellige. Non tamen fit diuisio in-
ter has species uite quasi per opposita. sed per
officia conueniunt enim etiam eisdem sed offi-
cia habent distincta. Actiuus enim sepe est cō-
templatiuus et econuerso. qui tamen denomina-
tur ab altera. cuius. scilicet. plura et frequētius gerit
officia. Sunt autem officia actiue legere in pu-
blico predicare. corripere. errantes reuocare.
nescientes docere pauperes sustentare et alere
petentibus consilium et auxilium dare. in opes
de manu fortis eripere infirmantis curam ge-
rere. commissis nobis qualiter subsistere uale-
ant providere. que singulis quibusque expediāt
dispensare. opera pietatis omnia exercere. Of-
ficia contemplatiue sunt sibi et in secreto lege-
re in lege dei meditari. secreto orare. suauitatem
et dulcedinem patrie cum angelis pregustare.
et presentire. soli desiderio auditoris inherere exu-
tam mentem a cunctis habere terrenis eamque
quantum humana inebecilitas sinit unire cum
christo. ut nil iam agere libeat. sed calcatis curis
omnibus ad uidendam faciem sui creatoris ani-
mus inardescat. adeo. ut conuersatio contem-
platiui iam quasi in celis sit. et nihil de terrenis fa-
piat. Contemplatiuus enim. et uere spiritalis
homo iam fidelis debet esse in tota uita sua. et
in omni opere suo ac si singulis horis iudicari
debeat coram deo. et tam ardenti desiderio

uiuere et ardere. Quasi singulis horis debe-
at iungi angelorum cetibus ad fruendum deo
eternaliter et qui habet cor in supernis eleua-
tum. quando sedet. quando ambulat. quando
requiescit. quando aliquid facit. cor a deo non
recedit: omnes ad dei amorem exortatur de-
ridet huiusmundi gloriam et fecilitatem. mi-
ratur hominum cecitatez. et quam stultus sit
in transitorijs fiduciam habere ostendit.

Contemplatiuus tamen pro oportunitate
temporis et necessitate instante alter alterius
sumat officia: fitque de cōtemplatiuo actiuus
et econuerso. cum expedire uisum fuerit eccle-
sie. Unde Lenomanensis scribens cuidam assu-
pto in prelaturam. conuerenti ademptam sibi
esse contemplationis requiem. et actiue solici-
tudinis sarcinam se inuitum sustinere: ait. Ad
pedes domini cum maria sedebas nunc cum martha
domino ministras. Speties zachelis te allexit
sed nec fastidias lyam lyppaz quia gignit sibi
sobolem. Maria a domino secula sumit mar-
tha domino preparat et apponit hec deum refi-
cit. illa a deo reficitur. hec ministrat panes ho-
minum. illi ministratur panis angelorum. In
mensa eius nil fastiditur. in mensa marthe nil
ta ibi audiebas canticum angelorum uidebas
lilia uirginum. rosas martyrum. uiolas confes-
sorum hic filium dei de celis descendentem et
dicentem. gaudium est maius angelis dei super
uno peccatore penitentia agente etc. Uidetur
tibi contemplatiua actiue debere preponi. ta-
men si sollicitè cōsideres actiua materia est ad
gloriam. sicut contemplatiua non descensus ad
ruinam. quarum utranque in eodez et in diuer-
sis inuenies. Christus enim docens in capestri-
bus in monte orauit. Moyses in monte et in ta-
bernaculo loquebatur cum domino. descendens
de monte et egressus de tabernaculo loquebatur
cum populo. Petrus cui dictum est in cenacu-
lo macta et mādūca. predicauit populus. Apo-
stolus raptus paradysum factus est doctor gen-
tium. Maria legitur tantum sedisse et audisse
nec aliquando sorori discurrenti subuenisse: li-
cet eius auxilium quadaque mentis amaritudine
anxia soror postularet. Martha nequaquam
legitur partem marie suo miscuisse obsequio. et
ideo (sicut dominus testatur) maria optimam partem
elegit que non auferetur ab ea. Per mariam er-
go signantur quorum conuersatio in celis est ut
qui dicunt. Ecce elongaui fugiens etc. Per mar-
tham negotiosi sacerdotes reprehenduntur: in
quibus turba negotiorum. contemplationis exclu-
dit sacrum et contriti cordis extinguit sacri-
ficiū. Neque enim fieri potest ut aliquis loquat cum
domino qui est silens cum toto fabulatur mundo. Talibus
occurrant inimica negotia quorum recodatio illos
sequi usque ad sacra altaria qui illis furantur ora-
tionum suffragia. et defraudant suis temporibus
ecclesiastica officia. martha ministravit.
sed christo discurrit. sed pro christo. Si nobis

discurrimus. querentes que nostra sunt. aucupantes temporalia. nec martha sumus: sed negociatores. Unde si sic discursis. iusta est tibi flendi et conquerenditatio. Leterus si martham simpliciter agis bene agis. Si inter hanc discursis et rachelem melius agis. Si cum maria federis et audieris. optime. Bonum est seminare quod illa fecit melius est metere quod ista. Hec ideo diximus. ut magnum reputes bonum sic alternare studia istarum. ut nunc quieti uaces. nunc proximorum utilitate. Una quippe et eadem est scala quia iacob ascendentes et descendentes uidit angelos. Rachelem diligas pro specie. hanc pro prole. Neutra ergo prelatum est postponenda. sed utraq; amplectenda. Utram uero alteri preponas. ignoro. Uerum hoc scio quod duo sunt in lecto. unum assumetur et alter reliquitur et cetera. Lenomensis. Hec autem. hystoria que hic tangitur. licet ad beatam mariam non pertineat. tamen hoc euangelium in die assumptionis eius legitur quia ipsa est castellum in quod dominus intravit uel quia uitas et officia istarum sororum habuit. Castellum quippe fuit corpus internerate uirginis marie. quod intrauit dominus iesus in conceptione. Quod bene dicitur castellum propter septem que constituunt nobile castrum. Primum est situs altus. ut uidelicet castrum sit in alto situatum per quod spiritualiter altitudo uite spiritualis accipitur: ut homo spiritualis sit eleuatus ab inquietudine et affectione eorum que in mundo sunt. et in altitudine celestium desideriorum et contemplatione diuinorum. Talis fuit beata uirgo Maria. que altitudinem uite spiritualis excellentissime in se habuit quo ad omnia predicta. Secundum est murus clausus et firmus. per quem intelligitur firma clausura et uigil custodia uirginalis integritatis. que excellentissime fuit in beata uirgine. quam ita murus uirginalis integritatis undique ualluit. ut nullum unquam libidinis accessus ad eam esset. nec sensus eius sola etiam cogitatione ab aliqua tangeretur libidine. Unde in ea uerificatum est illud canticorum Ortus conclusus es fons signatus. Tercium est turre. per quam intelligitur humilitas que hominem prouehit in altum usque ad celum: iuxta illud. qui se humiliat exaltabitur: et sicut turris est ad protectionem omnium que sunt in castro. sic humilitas protegit et construat omnes uirtutes in homine. Et hoc munimentum turris humilitatis ualde conueniens est ad murum uirginitatis: que duo inuicem se defendunt et excellentissime in beata uirgine fuerunt. Quartum est fossatum. per quod intelligitur paupertas. que omnem terrenitatem euacuat ab anima et hec fuit in uirgine Maria. de qua dicitur quod non erat ei locus in diuersorio quo suum pareret filium. Quintum est armatura ad protectionem castrum et confugientibus ad id necessaria

per quam intelligitur habundantia pietatis que est in uirgine beata. qua protegit peccatores. et ab hoste oppressos fugientes ad eam. Sextus est alimentum sine quibus castus conseruari non potest per quem intelligitur copia alimentum spiritualis quam sufficientissime in se beata uirgo habuit ipsa enim. inter se continebat panem uiuorum et uerum qui de celo descendit. Septimum est fluuius confluens: per quem intelligitur plenitudo gratie: que confluit in beata uirgine. Unde Hieronymus. Leteris per partes. Marie autem se totam infudit plenitudo gratie. Intrauit ergo iesus in quoddam castellum. id est in beatam uirginem in quam uenit ipse deus ad expugnandum diabolum et nullum er quidam martha nomine. id est beata uirgo excepit illum in domum suam id est in uterum suum et huic erat soror nomine Maria. Beata uirgo martha fuit et Maria: martha propter studium bone actionis. Maria propter oculum contemplationis. Martha enim. et actiua in christo filio suo fuit. quando omnia opera misericordie et pietatis circa illum exercuit. et curam eius obnixi sicut mater egit. In membris eius etiam. quando elyzabet cognate sue precursorem domini parienti ministravit. et ipsum precursorem in cunabulo fouit et in balneo lauit: aliaque obsequia utrique humiliter exhibuit. Fuit etiam Maria et contemplatiua audiendo angelum et dominum et cum. eis loquendo. ac seruans et conferens ea que uidebat et audiebat in corde suo: que non nisi tempore suo aparuit. cum scilicet euangelium scribi cepit. et tunc docuit apostolos ea que didicerat. in quo actiua erat. Ideo dicitur hic et huic erat soror nomine Maria. Que stetit constans in fide et ait. Domine non est tibi cure cetera. Ista martha que conqueritur de sorore sua: est ratio inferior. attendens et uidentis filium suum ad montem comprehendit inter hec sollicita naturali compassione. quasi sata gebat eum liberare. sed Maria est ratio superior: contemplans diuinam uoluntatem et attendens totum factum esse ex dei ordinatione. quia si sedens secus pedes eius audiebat. Iam fili suus predixerat de sua passione et transformans se diuine uoluntati consentiebat quod sic fieret. ita quod quasi ratio inferior beate uirginis conquirebatur de superiori. Sed quid responderet dominus: au diamus. Martha martha sollicita es. et turbaris erga plurima. quia beata uirgo sollicita fuit quando herode persequente in egyptum fugit quando iudeos filium suum persequentes cognouit. sed unus est necessarius. ut scilicet unus moriatur pro populo et non tota gens pereat. et Maria scilicet ratio superior. optimam partem elegit. scilicet in omnibus consentire diuine uoluntati et ideo non auferetur ab ea quia sic oportuit christum pati: et ita intrare in gloriam suam. Unde ant

elmus hoc castellum quod intravit ihesus singulariter innumeratam uirginem eiusdem ihesu genitricem mariam per similitudinem accipimus. Castellum ei dicitur quelibet turris et murus in circuitu eius que duo se se invicem defendunt. ita ut hostes per murum ab arce et a muro per arces arceant. Huiusmodi castello non incongrue uirgo maria assimilatur. quam uirginitas mentis et corporis ita quasi murus undique uallauit. ut nulli unquam libidini esset ad eam accessus. nec sensus eius aliqua concupiscentia illecebra. Et quod uirginitatem cum libido non possit solet impugnare superbia. est in eadem uirginitate turris humilitatis omnes repellens superbiam. Itaque hec duo murus uidelicet uirginitas et turris humilitas ab alterutro muniuntur. ut utrumque in humilitate uirginitatis nec superbia uirginitas. nec inquinata humilitas. sed semper in eadem permanserit et humilis uirginitas. et uirginalis humilitas.

Due iste sorores (sicut sancti patres plenissime exposuerunt) duas in sancta ecclesia uitae designant martha. scilicet actiuam. maria uero contemplatiuam. Ista laborat ad exhibenda indigentibus omnia humanitatis officia. illa uacat et uidet. quoniam suauis est dominus ista circa exteriora occupatur. illa interiora contempletur. Sic autem maria singularis est mater domini ita et effectus istarum uitarum. quarum iste due sorores typus tenent in ea extitit singularis. Non quod in aliqua persona imo in omnibus martha sic est operata non quod sic alias maria contemplationi uacauit. non quod sic alias hec uel illa quod suum est exhibuit altera. martham et mariam dico eorum significantiorem intelligo. Sed iam uideamus actionem huius marthe deinde coniciamus contemplationem huius marie. et ut plenius id faciamus quid alij per martham operantur. et quid ista operata est consideramus. Alij hospitum quolibet in domo sua suscipiunt. ista non quolibet sed proprium filium dei qui non habet ubi caput suum relinquit. non in domo sed in utero suscepit. Alij nudum quolibet ueste mutabili atque corruptibili undeliberat posita operiunt. ista uerbum dei quod in eadem uirgine carne in unitate persone assumpsit. que sine fine incorruptibilis atque incommutabilis permanebit. Alij quemlibet esurientem uel sitientem cibo uel potu exteriori reficiunt. ista hominem dum humanitas indigentem non solum exterioribus cibis uel potibus pauit uerum etiam interiori suo lacte aluit. Et ut breuiter sex illa opera misericordie percuramus. quod si uni ex his minimis sunt deus sibi facta consideretur ista non quolibet ex minimis. sed summum dei filium hospitem suscepit nudum carne uel etiam pannis operuit. esurientem pauit. sitientem lacte potauit. infirmum per infantiam et iacentem non solum uisita uit. sed et balneando. liniendo. fouendo. gestando frequentauit ut merito de illa dicatur. Martha autem satagebat circa frequens ministerium. Comprehensio et crucifixio quasi in carcere po-

sito affuit sicut scriptum est. Stabat autem iuxta crucem ihesu mater eius. Inter hec sollicita erat et turbabatur. cum fugeret in egyptum facie herodis. turbabatur cum iudeos insidiantes. et mortem ei inferre uolentes cognosceret. Ad ultimam turbata est ualde cum uidit filium suum talem comprehendi. ligari. flagellari. conspuum. spinis coronari. deridi. colaphizari. crucifixum. mori. sepeliri. Unde ei congruit quod dicitur. Martha sollicita es et turbaris erga plurima. Nemo uero dubitat quin beata maria filium uellet. de omni tribulatione eripi. et seipsam in perturbatione adiuuari a diuinitate quam eidem filio sciebat inesse per theoricam que est pars marie. Hoc est quod martha conqueritur quod ea soror reliquit solam ministrare. et eius auxilium in ministerio flagitat. hec de parte marthe. Porro de parte marie que optima predicatur quam ta uel qualis fuerit in beata maria quis digne loquatur. si talis est ut diximus. immo melius est quod diximus in beata maria per martham que tamen a domino non laudatur sed tamen uituperatur qualis est pars quam optimam maria elegit. quod sic laudatur ut ab ea non auferri dicatur. o quam magna multitudo dulcedinis dei fuit in beata uirgine maria quando spiritus sanctus in eam superuenit. et uirtus altissimi ei obrumbaui et de eodem spiritu sancto concepit. Quid de eo non sapiebat in qua sapientia dei latebat. et in cuius utero corpus sibi aptabat. Hec autem non solum ad pedes sed ad caput domini sedens audiebat uerbum ex ore eius. Hec conseruabat omnia uerba angelorum. pastorum. magorum. nec ratione ipsius filij sui conferens in corde suo. Nemo unquam sicut ista gustauit quod suauis est dominus inebriabatur ab ubertate domus dei et tunc rente uoluptatis eius potabatur. Nec mirum quoniam apud eam immo intra eam erat fons uitae de quo manabat tanta perfectio utriusque uitae circa plurima ut martha occupabatur circa unum ut maria delectabatur. Porro unum est necessarium quia plurima auferuntur. unum manet. Singulariter igitur partem marthe peregit. singulariter optimam marie partem elegit. Sed pars marthe ei aufertur iam enim non erit sollicita ut ministret ei sicut puero. cui omnes angelorum ordines ministrant sicut domino. Nam non tristabitur fugiens in egyptum a facie herodis quia ipse ascendit in celum et herodes descendit ad infernum a facie eius.

Nam non turbabitur erga plurima que fecerunt filio suo iudei quia omnia subdita sunt ei. Nam filius marie a iudeis uel militibus non flagellabitur nec occidetur: quia christus resurgens a mortuis. iam non moritur. mors illi ultra non dominabitur. Pars ergo marthe aufertur sed bono suo: quia pars marie ei perficitur. que non auferetur ab ea. Exalta est enim super choros angelorum repletus est in bonis desiderium suum. Uidet deum

facie ad faciem sicuti est gaudet cum filio suo in eternum. Nec ē ps optima que non auferet ab ea. Cuius et nos picipes simul meritis et precibus eius p ihesum xpm dominum nostrum Amen. hec Anselmus. Ipsa etiā uirgo maria elegit optimam ptem et in gratia et gloria. i gratia quidem in uita. ista per omnimodam virtutū superhabundantiā. qz ut dicit Hiero. sicut i comparatione dei nullus homo bonus. sic in comparatione matris domini nulla inuenitur pfecta quātūcūq; uirtutibus eximia cōprobe. Ideo bene de ea canit ecclesia. Nec primaz si mileni uisa ē nec habere sequētem. In gloria etiā elegit optimam partem illam uidelicet partē quia nulla in celo citra thronū dei maiestatis sublimior. qz exaltata ē super oēs choros angelorū et hec ps optima nūq; auferetur ab ea in eternū. De hac parte optima Aug. loquens ad eam dicit. Ad hanc usq; gloriā tu uirgo gloriosa prouecta es ut superno regi nil superius habeas in supremis que etiā angeli cam transcendens dignitatē ad supni regis es sublimata cōfessum. Ubi enim. Rex filius tuus posuit qd ex te sumptum est. ibi posuit et te matrē ex qua sumptū ē. Neq; enim fas est credere te esse alibi. quam ubi id est qz ex te sumptus est hec Aug. Moraliter exponit istud p religios. ut castellū sit ipsa religio. muri isti castelli est abbas et prelati ceteri fossata sunt paupertas que fossata diabolus ut castellū possit capere conatur habundantia diuitiarū implere aq; circūdans hoc castellū ē fons lachrymarū alimenta sūt uigilie ieiuniū. discipline qbus cazo attenuat. sed aīa impinguat. terris ē cōtemplatio. In hō castello ē martha. s. officiales. q sūt solliciti et turbat erga plurima et Maria. s. claustrales i claustro circa pedes dñi resideret. Ad istud castellū uenit ihs qdō aliq; cā hospitalitatis ad ipsā religionem declinat. ihs. n. recipitur qñ aliq; nomine eius recipitur. Igitur ihs in membris suis intrat i quoddā castellum. i. religionis locum et mulier quedam Martha. s. cōpassio et significat q officiales debent esse mitres benigni et seduli circa hospitū receptōem. et huic erat soror nomine maria nō domina nō ancilla qz officiales in claustris nō debent esse domini claustralium nec econuerso s; omnes sres qz magister unus ē xps et unus ē pater xps. una mater regula. Que sedēs secus pedes dñi. ubi describitur officiu claustralium scz sedere. tacere. meditari. audire dñm loquētē i scriptura et i cordibus eorū. S; martha qd rīt dicēs. Dñe nō est tibi cure et. qz officiales q sunt circa rēporalia occupati debēt d claustralibus q uacāt cōtēplationi conqueri pacē cōtēplationis appetēdo. et tumultū negociorū mūdānorū fugiēdo. Un Bern. Felix domus et beata cōgregatio ubi martha qd rīt d maria. naz maria marthā emulari idignū ē pñsus. Nā maria optimā pte elegit. s. claustrales qui uacāt

cōtēplationi. que nō auferetur ab ea. qz mil l' hodie appellat cōtra claustralē: q uult i claustro residere: sed bñ appellat cōtra eū q uult abbas fieri. uel que non auferet ab ea: qz uita actiua cum uita pñti deficit. uita uo cōtemplatiua post hanc uitam proficit.

.Oratō.

Domine ihu xpe q p nobis uenisti i carnem. p diuine nature et humane unio nem: moueant uiscera miscōie tue sup me idignum seruū tuū peccatorē et reū: et illi marthe que te i uirginali utero suscepit hospitio. et illius marie que uerba tua conseruauit cōferēs i corde suo. scilicet illius clemētissime genitricis tue fide. meritis et precibus ueni. et in mentem meam per gratie infusionem: ut nil preter te diligam. nil queram. nil etiam cogitare concupiscam. sed tu solus mihi sis spes et omne opus. oratio. ut et hic prelibare aliquatenus ualeam cōsolatiōis tue dulcedinē Amē

De muliere samaritana. Ca. lxiij.

Abijt iterum Ihs in galileam de qua uenerat i iudeaz. Anteq; ueniret autem in galileam. oportebat eū transire p samariā regionem. nō ex intentione declinādi ad samaritanos. ne doctrine sue uideret cōtrarius. qui dixit discipulis suis: in uia gentiū ne abieritis. qz samaritani partim erant gentiles sed ex uie dispositōe et necessitate. qz samaria media est inter iudeā et galileāz. Uenit ergo iuxta sychem) citatem regionis samarie que corrupte sychar dicebatur nunc uero neapol' dicitur quarto miliario a citate q samaria dicebat nūc uero sebastē dñ a qua tñ adhuc regio samaria denotat. Distat uo sychē de hierusalē xiiij. leucis ad aquilonem. Ut autem in genesi dicitur iacob. ueniens de mesopotamia emit agrum ab emor principe ciuitatis sychē. et ibi ad tempus habitauit iuxta urbem. sed propē raptum dñe filie sue occisi sunt habitatores illius a filiis iacob. et sit cessit in possessionem eius quem locum dedit iacob moriēs filio suo ioseph sed tempōs procedente uenit ad samaritanos et gentiles. (Erat autē ibi fons iacob) i. puteus non lōge a porta sychē australi quē ipse foderat quando ibi habitabat qui hactenus sic uocatus fuerat. sed ex euentu qui se qd postea puteus samaritāe ē denotat s; quē eccl'a fuit cōstructa in modū crucis. i cuius medio ipse puteus ē situs ad cuius sinistram ostēdit māsio iacob. et predium quod dedit filio suo. Iste puteus est fons dictus quia omnis puteus fons est sed non omnis fons puteus. Fons enim dicitur ubicunque manat aqua de terra. sed si i superficie scaturit fons tantus et proprie dicitur si i pfudo scaturit ita puteus appellat ut nomē fontis nō amittat. hic aut fons p puteo ponit

((Ihesus ergo fatigat⁹ ex itinere)) in quo ap-
parebat ueritas humane nature ex infirmita-
te ((sedebat hic supra)) .i. iuxta fontem seu pu-
teum propter loci aptitudinem ad descendu-
z docendum. ut .s. requiescere faceret corp⁹ q^r
sessio ppter laborem facta est ut dicit. Cris.
iuxta fontem erat locus aptus xpi doctrine apd
quem est fons aque sapie. gratie z uite. und⁹ et
propter auctoritatez docendi sedebat q^r sum-
mus doctor erat ((Hora antez erat quasi sexta
)) Hoc dicitur ad ostendendu causam fatigati-
onis. q^r per magnum tempus etiam pdicando
laborauerat non enim iumentum habebat.
Ista fatigatio christi hora sexta fuit signum
passionis eius future tali hora. Fatigatur dñs
fm carnem. cuius fortitudine cōditi sumus fa-
tigatur p quez fatigati recreant^r fatigat^r quo d⁹
serente fatigamur quo presēte firmamur. Su-
scipit ei oia que nre infirmitatis sunt sine pctō
nec nos a pctō liberat^r z nos qñ ifirm⁹ ifirmos
nutririt. Fortitudo nāq⁹ eius nos creauit infir-
mitas nos recreauit. Assumpsit nō solum natu-
ram humanam. sed etiam defectus circa nām
quos uidelicet ipsum decuit assumere. Un cū
pene sint exercitatie vritatis perfecte z testifica-
tiue humane nature. non simulatiue assumpsit
penalitates tam corporales quam spirituales
que respiciunt nostram naturam in comuni
sicut famē z sitim in absentia alimenta tristiti-
am z timorem in presentia nocumēti. z cetera
huiusmodi ut est calor z frigus lassitudo z silia
Nec tamen oēs defectus assumpsit corpales. si-
cut sunt defectus egritudinum multiformium
nec oēs spūales sicut sūt pctm ignorātia rebel-
lio carnis ad spūm. Xpus quippe uolens ostēd-
re ueritatem hūane nature. pmittebat eā age-
re z pati que sunt ppria hominis uolens etiā i
se ostendere uoluntatē diuine nature faciebat
z operabatur opera dei. Unde quando retrā-
hebat influxus diuine nature uirtutis a corpo-
re esuriebat z fatigabat^r. qñ uero ipsaz uirtutē
diuinam corpori exhibeat. sine cibo non esuri-
ebat z in laboribus non fatigabatur. ((Zue-
runt at discipuli in ciuitatez sicheim ut cibos e-
merent)) Hinc fm Cris. euangelista ondit xpi
humilitatē. in eo q^r solus relinquebat^r zenī ita
discipulos assuefecit. omnem superbiaz cōcul-
care. Ubi etiam nota xpi perisymoniam nā ita
parum de cibis curabat q^r nihil comestibile se-
cum ferebat ((Et uenit mulier de samaria)) re-
gione. s. de ipsa ciuitate sicheim tūc samaritāo-
rum metropoli)) haurire aquā)) literaliter ppē
defectum corporalem. sed in misterio propter
defectum spiritualis doctrine et gratie p̄dicto
peiores inter q⁹ z xps dyalogus fuit q^r plures
locutiones mutuo habuerunt. Dñō ergo potuz
petente. quasi fidem eius sitiente. q^r z sitiebat
aquam ppter itineris fatigationez. z salutē ho-
minis ppter eius amorem. mulier notans eum
z cognoscens ex fimbrijs pallij ipsū esse iudeū

dirit iudeos nō cōtū samaritanus. q^r iudei ab-
stinēt a rebus eorum. Ex habitu ergo quem
portabat. cognouit mulier quod iudeus esset.
quia sicut erant distincti ab alijs in cultu dei.
z in corporali circuncisione. ita etiaz in ueste.
Iudei enim habebant fimbrias in uestibus.
per quas discernebantur a gentibus. Ergo. z
tu ex habitu cognoscaris esse christianus. ex
habitu z sobrietate ciborum z edificiorum. z
huiusmodi clericus uel religiosus. Sed heu
hodie uix cognoscuntur z abinuicem discernū-
tur: clerici a laicis et christiani ab infidelib⁹.

Et sciendum hic. quod sublati decem tri-
bus in captiuitatem. Rex assiriorū misit p
prios homines in odium iudeorum. ad. inco-
lendum regnum decem tribuum. scilicet terrā
samarie. et misit dominus leones eos deuoran-
tes: et ideo Rex assiriorū habito super hoc.
consilio misit unum de sacerdotibus captiuis
ut doceret eos colere deum. qui consilio per
suasi receperunt ob metum ferarum a deo. am-
missarum libros Moysi et iosue discipuli eius
et legitima terre. non autem prophetias:
et inde illis circuncisio inerat. non tamen
ab ydolatria cessabant: quia cum lege. etiam
idola colebant. z sic ptim erat gētilis z pti iu-
dei. q^r primo cynei a fluuiū uocati. tūc dicebā-
tur samaritani. quasi iter gētilis z iudeos me-
dij. Nos igit iudei execrāt. abstinēdo se a cibi
z uas eorū suplantatoresq⁹ uocāt q^r heredita-
tem p̄iarche. Jacob. sibi uendicāt a quo etiā
samaritani Jacobite sunt dicti. Licet enī eēt
iudeis preceptū ne iungerēt fedus z amicitias
cum natōibus. tñ spāliter abhoian^r samarita-
nos: z eos hēbant tāq⁹ excōicatos. tū q^r terrā
eorū p pte occupauerāt. tūz q^r eis multas mo-
lestias i reedificatōe tēpli z ciuitatis fecerant
tū q^r ydola colebāt tū q^r i mōte z non i tēplo
dī orabāt. Lūq⁹ colloquēdo cū ihu mulier ac-
cepissz ab eo q^r quīq⁹ uiros. s. legitimos habue-
rat. z sexti cubia erat: q^r non erat su⁹ legitti-
m⁹ uir. l3 hoc ab hoibus loci illius crederetur
ait ((Uideo)) .s. p effectū. hoc est p secreti reue-
lationez ((q^r propheta es tu)) Quasi diceret s3
Crisostomus. In hoc q^r mihi occulta dicis. on-
deris propheta eē. Et iō uertit se ad interrogā-
duz eum de quodā dubio qd inter iudeos z sa-
maritanos uertebat^r. s. de loco debito oratiōis
qui apd eos alius z alius habebatur. Dicebāt
enim iudei propriū locū adorandi esse hyeru-
salem. z templū a salamone i mōte moria edi-
ficatum. p quo templo iudei se samaritanis p-
ferebant: ecōtra uero samaritani mōtem gari-
zim iuxta sichen situm iuxta fontem predictū
ad dexteram in quo patres eorum adorauerūt:
q^r ante templi edificationem iudei in monti-
bus adorare z sacrificare consueuerunt. et iō
probabile est. q^r Jacob et filij eius qui prope
locum illū manserūt i monte garizim oratōes
et sacrificia fecerunt. Ubi est adhuc phanuz

iouis hospitale de quo dicitur fo libro machabeorum. ut patet intuenti. Pro hoc ergo monre samaritani aduersus iudeos se iactabant. q̄ adhuc celebris locus erat. Et uocabant samaritani p̄es ueteris testamenti p̄es suos. q̄ receperant libros. Moysi z in parte erant iudei Sciendum tamen. q̄ locus cōuenientior erat in Hierusalem. quia erat a deo electus ut esset orationis z sacrificij locus. Ihesus autē respondens dixit tempus uenisse. s. publicationis euāgelij (quando neq̄ in hierusalē) adorabāt homines. q̄ ceremonie cessauerunt iudeorum neq̄ in mōte illo quia similr cultus cessauit gētiliū (sed ueri adoratores adorabunt patrem i spiritu z ueritate) Dicit autē p̄ez. q̄ adoratio legis non erat patris sed dñi nos enī adoramus ut filij per amorem. illi uero adorabant ut sui per timorem. Dicit etiā in spiritu per quod excludūtur figurales z carnales ceremonie legis z iudeorum z subdit z ueritate p̄ quod excluditur falsitas z error idolatrie que erat in cultu gentiliū. q̄ utruq̄ est amotum per xp̄um. A tēpore ei p̄dicatiois xp̄i i cepit p̄dicatio euangelij p̄ quā introductus est uerus cultus diuinus. z ex iudeis et gentibus factus est unus populus xp̄ianus. Cum ergo ūbra ablata lux ueritatis fidei radiauit. apparebat nō eē deū i locis materialibus: s̄ potius i puris mētibus. Quasi diceret. Nō p̄fero locū loco i adorando ubiq̄ a dorei deus tñ i spū z ueritate. i. in feruore spiritus z ex dilectione seu caritate q̄ est a spiritu z p̄ his que uere sunt id est p̄ eternis uel i spū z ueritate. i. intimo cordis z spūali adoratione ac ueritate fidei z eius cognitiōe. Nec putetis orationem esse meliorem ratione corporalis loci. sed magis ratione feruoris et desiderij. Cū enim deus sit spiritus et non corpus spirituale locum. s. cor mundū z deuotum ac purā mētē z non fictam querit. nō corporale locū z montem uel tēplū i quo orādū sit: q̄ locus non est de substantia oratiois. sed eius templū ē spiritus purus i quo orei de ueris bonis. s. eternis. non de uanis z trāsitorijs. Qui sicut ubiq̄ ē. ita ubi q̄ adorari uult z pōt. Unō dauid ait i oī loco dominatiois eius benedic. aīa mea dño. Unde Theophilus samaritanorū erat opinio q̄ deus loco cluderetur z q̄ in hoc loco deū adorare oporteat. Atz quos dicit q̄ ueri adulatores nō localr s̄ spiritualiter adorant. Iudeis vō oīa sub figura erant. z ideo dicit quod ueri adoratores non in figura adorabunt. sed in ueritate Quia. enī deus spiritus est spirituales adoratores querit. q̄ ueritas vōs. Unde z Augusti. Querebas montem forte ad orandum. ut deo esses p̄piniuor sed ip̄e qui i altis habitat humilibus appropinquat: ergo descende ut ascendas. ascensiones iquit i corde eius in conualle plorationis q̄ humilitatem habet. In templo uis orare. i. te ora: s̄ prius esto templū dei. Et sic patet q̄ christus instruxit mulierem de uero

cultu diuino i primo futuro: q̄ idolatrie gentium z ceremonie iudeorū. conuertende erāt i spūalem noue legis cultū diuinus. ((Et uenientes discipuli de ciuitate cum cibis emptis mirabant q̄ cum muliere loquebat)) nō propter aliquā suspitōem. sed q̄ talis z tantus doctor ac dñs orbis terre dignatus est alloq̄ unāz solam mulierē pauperculā z gētilem. Nō mirabant q̄ cum muliere loquebat. q̄ mulieribus quandoq̄ loq̄ osueuerat z quādoq̄ in comitatu eas habebat: sed mirabāt clemētiā qua gētilem z alienigenā erroneā docebat: iḡ rantes misteriū quo mulier ista typungeret ecclesie de gentibus future quā q̄rebat qui uenit queref z saluū facere q̄ pierat. Un Cris. Mirabāt q̄dē suphabūdātē xp̄i māuetudiē z hūilitatē qm̄ ita p̄spicu⁹ existens sustinuit loq̄ cū tāta hūilitate iopi z samaritane. Nemo tñ illozū dixit ei q̄d queris. aut quid loq̄ris cū ea sciētes q̄ eius locutio cū muliere nō erat inutil z uana quāis hoc nō uiderēt q̄ bene ex sequenti effectu patet. Nā mulier edocta a xp̄o ex feruore denūciandi q̄ audierat ((reliq̄t ydriā suā z abiit i ciuitatē)) annūciare de xp̄o magnalia monēs ciues egredi ad uidēdū hominē q̄ dixit ei quecunq̄ fecerat ēt occulta. Ex quo patet eius deuotio q̄ cōcepit de xp̄o q̄ oblita aque necessarie ad uitā corpale cucurrit ad denūciādū aq̄ sapie necessariā ad uitā spūalē nō curās d corpali quō p̄ salutē. In quo ēt sequit exēplū ap̄lorū qui relictis oībus secuti sunt dñm. Ex hoc discant euāgelizaturi prius depōfē curam z onus seculi. Un Cris. sicut ap̄li uocati dimiserūt retia ita hec dimittit ydriā. z euāgelistarum opus facit z non unū tñ uocat s̄ ciuitatem integram. Unde z Augus. Oportebat aut ut xp̄o credens seculo renūciaret. z relictā idria cupiditatem secularem se reliq̄sse demonstraret: Projecit ergo cupiditatez z p̄perauit annūciare ueritatē. Discāt qui uolunt euāgelizare. ut prius idriā ad puteum p̄ficiant. Nec Augustinus. Item ex eo patet mulieris deuotio quia non ueretur fateri suaz turpitudinem ut eos adducat ad christi predicationem. Unde Crisostomus. Non uerecū data autem est hoc dicere. anima enim cum ignita fuerit igne diuino: id nō eorum que sunt in terra de reliquo inspicit: neque ad gloriam neque ad uerecundiam. sed ad illam solam que detinet eam flammam ((Et dicebat. Nunquid ipse est christus)) Quasi dicerz. Sic uidetur per effectum. Uidetur enī magis de⁹ quam homo: quia solus deus nouit cogitationes z secreta hominum. Nota hic quod xp̄s hanc mulierem z nos in ea ad tria induxit.

Primō ad contemnendum amorem mundi: cuz dixit. Omnis que biberit ex aqua hac scilicet materiali: sitiet iterum. licet ad temp⁹ sitim auferat. amor. n. mundanorū. s. diuitiaz deliciarū z honorum siti nō extinguit s̄ auget

d quibus dicitur i puerijs. Sanguisuga due sunt
 filie que semper dicunt affer affer. Sanguisuga
 est mater supbie. que est causa et initium omnium
 malorum habet autem duas filias. scilicet cupiditatem et
 uoluptatem quia superbus non tantum honores
 ambit. sed etiam bona aliorum rapit uoluptuose
 uiuit. Ista autem que sunt uacua et uana in
 morte ostenditur alexandri qui cum esset totius
 mundi dominus diuitijs plenus et libidinosus
 et eius ossa in uase aureo reposita fuissent philosophi
 ibidem conuenerunt. Unus ergo uolens suum
 dominijs ostendere uanum fuisse ait.
 Veri isti non sufficiebat totus mundus. hodie
 tua sepultura est contentus. Alius uolens ostendere
 uanum esse aurum et argentum congregare.
 ait Veri iste faciebat thesaurum de auro hodie
 aurum thesaurum facit de ipso. Alius uolens
 ostendere uanum esse corpus delitijs nutrire dixit.
 Veri iste nutrebat corpus suum diuersis delitijs
 hodie uero comeditur a uermibus. Sed
 christus inducebat istam mulierem et nos in istam.
 ad considerandum amorem dei cum ait. Qui autem
 biberit ex aqua quam ego dabo ei. scilicet de gratia spirituali
 eternam non sitiet in eternum. quia amor spiritualis
 extinguit amorem diuitiarum. deliciarum et honorum.
 Unde Augustinus. Qui biberit de fluuiio paradisi cuius
 una gutta maior est oceano: restat ut in eo omnis
 sitis mundi huius penitus extincta sit. hec Augustinus.
 Huius fluuii paradisi unam guttam percepit
 Paulus et statim extinguit in eo omnem sitem
 perbia ita quod ferocem lupum mutauit in agnum
 mansuetum. Perceperat mattheus. et mox extinguit
 in eo omnem auariciam. ita quod rapaces conuertit
 in contemplatores. nam qui prius rapiebat aliena.
 postmodum contempsit propria. Perceperat
 Maria Magdalena. et mox extinguit in ipsa omnem
 luxuriam ita quod corniculam nigram conuertit in
 columbam candidam. Tertio inducebat eam et nos
 in sui cognitionem. gradatim autem mulier surrexit
 ad cognitionem christi. nam primo dixit eum
 esse unius dei cultorem in hoc quod dixit eum
 esse iudeum et hoc fuit magnum. deinde dixit eum
 esse prophetam. et hoc fuit maius tandem dixit et
 credidit eum esse christum et hoc fuit maximum. Per
 hoc debemus a minimis et paulatim ascendere
 ad maiora. Iste gradus significatur in marco
 ubi dicitur ultro terra fructificat. primo herbam
 deinde spicam: deinde plenum fructum in spica
 hoc est secundum glossam timorem. penam et caritatem.
 Primum pertinet ad incipientes. secundum ad perficientes.
 tertium ad perfectos. De hoc habes latius infra
 post sequens capitulum in sua parabola que est
 de zizanias. ((Et exierunt)) homines ((de ciuitate))
 uenientes ad ipsum ut presentialiter audirent eum.
 In quo datur intelligi. quod si ad christum uolumus
 ire oportet nos ciuitatem exire. id est amorem carnalis
 cupiditatis deponere. ((Interea)) scilicet dum mulier
 abesset ac ciuibus predicaret et atque samaritani
 ad eum uenissent ((rogabant eum)) quem
 fatigatum uideant ((discipuli)) qui cibos attu-

lerant ((ut manducaret)) quia hora comedendi
 et locus ad hoc aptus erat et similis tempus aptum
 ad prandium in absentia aliorum. Ista autem occasio
 ne ex cibo corporali. incipit loqui de cibo spirituali. scilicet
 de conuersione samaritanorum que per eius predicationem
 sunt ei incorporati. unde subdit ((Ego cibum habeo))
 ex patris ordinatione ((manducare)) id est mihi incorporare
 pare ((quem uos nescitis)) quod dicitur alius cibus. scilicet conuer-
 sio gentium plus me delectat quam cibus per uos ap-
 portatus. ubi Theophrastus. Domine salutem hic cibum
 uocauit. ostendens quantum desiderium habet nostre
 salutis. Sic. nam nobis concupiscibile est comedere
 ita ei saluare nos hec Theophrastus. Dicant ergo
 prelati ecclesie exemplo domini. cum eis offerunt exenia
 ciborum et huiusmodi ego cibum habeo manducare
 quem uos nescitis et contemnat oblata eis quia ex-
 ceant oculos cordis. Et adiungit ((Deus cibus est)) id est
 in hoc est mea refectio et delectatio ac firmi-
 tas et sustentatio ut non curas de corporali comodo
 propter salutem in quo est sequi exemplum apostolorum
 qui relictis omnibus secuti sunt dominum ((ut faciam uolun-
 tatem eius quam misit me. ut perficiam)) et compleam ((opus
 eius)) quod scio eum uelle in hominum conuersione et redemp-
 tione qui uult omnes homines saluos fieri et
 ad agnitionem eius uenire. Uoluntas quippe patris
 est ut in filium eius credamus. opus uero patris est
 per nos redemptio. Cibus ergo et potus. id est delec-
 tabilis refectio christi nostra est fides et nostra est salus. quam
 ipse cum magno querebat desiderio. cuius deliciae sunt
 esse cum filiis hominum. Tunc ergo deo cibum spirituale
 offerimus quam per pueniunt gratiam ab eo salutem nostram
 poscimus. cum. scilicet petimus fiat uoluntas tua sic in ce-
 lo et in terra. Secundum Origenem omnis homo qui
 bene operatur ad duo debet dirigere suam inten-
 tionem. scilicet ad honorem dei et utilitatem proximi. quia
 finis precepti est caritas que continet amorem dei et proxi-
 mi: et sic quando aliquid facimus pro deo finis precepti est
 deus. quando uero propter utilitatem proximi. finis precepti est
 proximus. Facit ergo uoluntatem patris docendo
 credere in se facit opus eius manifestando myste-
 rium incarnationis quousque per passionem et ce-
 tera perficiat illud et compleat. Et quod instat tempus
 hoc faciendi ostendit dicens ((Nonne uos dicitis
 quia adhuc quatuor menses sunt: et messis uenit)) Unde
 prophetam sic in scola. habito. dicitur. quod hiemis tempe
 factum est. et uidetur quod factum sit in mense ianuarii quia in
 illa calida regione sunt messes tepestive. unde in
 festo pethecostes offerebant frugum primitie. quod dicitur.
 christus: licet tempus messis corporalis adhuc distet. tempus
 tamen messis spiritualis iam instat. Dicitur enim mes-
 sis materialis et corporalis electio frugum: et ad
 huius similitudinem messis intelligibilis et spiri-
 tualis. dicitur uocatio et collectio hominum ad
 fidem. per quam congregamur in domini hor-
 reum. Unde sequitur ((Ecce dico uobis leuate oculos
 uestros)) scilicet spirituales ((et uidete regiones))
 ad fructum fidei dispositas ((quia iam albe sunt))
 scilicet cadentes duoties uestite. et mature ((ad messem))
 et metendum. Hoc dicebat propter samaritanos ad ipsos
 uenientes. quos uocauit segetes albas et patas

ad messē . i . patos et dispositos ad credendum
 ((Ex ciuitate autem illa)) que dicebatur syche
 ((multi samaritanorum crediderunt in eum p
 pter uerbum mulieris testimoniu perhibēt
)) qd dixit ei qcuq fecerat q etia occulta erāt
 ((Cum ergo samaritani)) audita fama xpi ad
 eū uēssēt: rogauerūt ut ibi maneret)) ut ab eo
 istruerentur melius et firmi in fide fierent. Ec
 ce deuotio auditorū . qd accepta fide desydera
 bant p eius doctrinā aplius informari ad suā
 confirmationē . In quibus omnibus ecōtrario
 arguitur duritia iudeorum qui in omnibus fe
 cerunt contrariū . Unde Lri . Sic ergo solo mul
 eris testimonio credentes et nullū signū uiden
 tes . exierunt deprecātes xpm ut apud eos ma
 neret . iudei uero miracula uidētes omnia ege
 runt ut a regiōe eorū eum abijcerent . Et iudei
 quidem etiam uisib signis incorrecti manserūt
 hi autē sine signis multam circa eum fidem d
 monstrauerūt ((Et)) acquiescens dñs petitioni
 eorū q erat honesta et deuota ((mansit ibi)) qd se
 per satisfaciū deuois in oratione sua p ((duos
 dies)) ppter duo precepta caritatis quib istrui
 it credentes . Tertius autem dies est dies glie
 et in hoc nō mansit ibidem qd samaritani nōdū
 erant capaces glie . Sic et hodie quottidie mul
 ier . i . ecclesia his que foris sunt xpm annunci
 at: ueniunt ad xpm p famam et credunt . et xps
 manet p caritatez bīduo apud illos . hoc ē dat
 eis duo pcepta caritatis . s . dilectōis dei et pro
 ximi . in quibus pendet lex et pphete . Rogem
 eū et nos ut et nobiscū duos dies maneat: qua
 tenus duo precepta caritatis duorūq testamē
 torū fidem et amare et tenere nos doceat . ((Et
 multo plures)) qz in principio ((crediderūt ppter
 sermonem eius)) quem sicut uerba uite prefer
 bant vbi mulieris: qz nūq sic homo est locut
 ((Et mulieri dicebant . qd iam ppter loquelam
 tuam nō credimus)) que nihil ē i comparatiōe
 ei q uidemus . Licet . n . ex doctrina alicuius in
 ducat qd ad credendū fides tamen fm se initiū
 diuine ueritatis seu uirtutis ad id qd cōdāt firmā
 dum ((Ipsi . n .)) extērius et interiūs ((audiuimus
)) sapientie uerba ((ab ipso)) qui ē deus et homo
 ((et scim)) firmiter credendo qd i fide est maior
 certitudo ad herentē qz i scientia . et quia non
 sufficit corde credere sed oportet fidem cōfite
 ri ore . ideo fidem suā cōfitentur dicendo ((qd
 hic)) per eminentiam singularem ((est saluator
)) per efficaciam salutarem ((mundi)) p influenti
 am generalem . aspice nūc dñm ihm qd itinerā
 do nō uti subingalib aut uecturis s3 pedib in
 cedebat ne graui esset his ad quos declinabat
 et quō fatigat plane et morose icedit . ac tādēz
 ad qescēdū sup puteū se ponit . In hoc qd fa
 tigat ē ex itinere . dat nobis exēplū nō ifugiē
 di laborē p aliorū salute: simlqz dat et paup
 tis exemplum . qd pdicabat et sedebat sic prout
 trigit iuxta puteū sup nudū locū . q . d . fm Lri .
 non in throno aut puluinarī sed sīplē iuxta pu

teū . et ut cōtingebat sup terrā . Sepe fatigat ē
 dñs ihs: et tota uita sua i paupate et labore fu
 it un p . i . psona ipsi . Paup sū ego et in labori
 bus a iuuentute mea . Unde Lris . Xps igit in
 samariā accedens facile et deliciōsā uitā abijci
 es laboriōsā uo et strictā sequēs nō subingalib
 uti sed ita ualide et difficulter icedit ut ex iti
 nere fatigēt . Ex hoc ubiqz erudit se opatorez
 eē et nō supflua petē et nō multis idigere . Gra ei
 uult a supfluis alienos nos eē ut i iporū neces
 sarioz multa abscindam a nobis . Propterea
 dicebat Ulpes foueas hnt et uolucres celi ha
 bitationes . filius autē hoīs non habet ubi ca
 put reclinet . Propterea et i mōtib qz plimū o
 uersat nō solum . i . die: s3 et i nocte et i desertis
 Dec Lriso . Considera etiam qd discipuli nō de
 ferebāt uictualia: s3 hora comedēdi istate ibāt
 ad opandū ea un Lriso . Discim autē dñi non
 solū: circa itinera ualidū robur: s3 etiā circa ci
 baria negligētiā . Nō . n . discipuli ei dēferebāt ui
 ctualia s3 uiaticia: et ostēdit hoc ali euāgelista
 dicēs cū de sermō phariseor eis loqrēt quoni
 az illi estimarūt qd panes nō portauerūt: et cū
 esuriētes iducit et icidētes spicas et comedētes et
 cū dicit eū ad ficū ppter esuriē uēisse: nihil ali
 ud p oia nos erudit . qd hoc . s . otemnere uētrē
 et non studiosaz eius estimare ministratiōez .
 Intuere equidem eos et hic neqz deferentes
 utique quid neqz quia non portabant . statim
 ab initio diei huius sollicitos: sed secundum tē
 pus secundum quod omnes pulmentum acci
 piunt escas comparantes: sed non ut nos qui
 mox e lectulo surgentes pre alijs hec intēdi
 mus . coquos et mense positores uocantes . et
 cum multo hoc scrutantes studio . et post illa
 ita alia tangentes . secularia ante spiritualia
 facientes et que superuacanea habere oportē
 bat . ut necessaria honorantes propter hoc om
 nia sursum et inferius sunt . Contrarium enim
 oporteret omnium spiritualium multam faci
 entes rationem . Postq compleuerimus illa
 tunc tangere hec Dec Lrisostomus . Ambula
 uit ergo christus sic equis usqz ad lassitudinē
 sine expensis usque ad esuriem: ac sine iserui
 toribus et pompis usque ad ministratiōem .

Conspice etiam quomodo non dedignatur
 cum neglecta et alienigena muliere loqui: mō
 strans quammitis quamqz humilis sit . Nō de
 spicit personas uiles et humiles tales . n . inter
 dum capiunt archana salutis . plusquam diui
 tes et nobiles . Item conspice quomodo inten
 tus erat studio spūali . quia cum esset tempus
 comedendi noluit tamen differre . ut intēde
 ret predicationi et distulit refectiōem corpo
 ris accipere . Nolens comedere antequam ill
 de ciuitate predicaret . quamuis iam esset ho
 ra sexta et ipse etiam ex itinere fatigatus esset
 uolens prius interdere conuersiōi samarita
 norum et opari ea: que erant spūs quā ea: que
 erant corpis qstumeūqz tūc idigeret . In qd dat

exemplum alijs similiter faciendi. ostendit uerbo et facto quantum predicator euangelij debet esse sollicitus de salute hominum et postponere omne aliud negotium et quod homo debet esse magis sollicitus de sui proximi salute spirituali quam de propria necessitate corporali. Item conspice quomodo fatigatus et famelicus sedet in terra nuda non supposito puluinarum et reficitur cum discipulis sicut aliquis pauper de populo communi nec ad magna hospitium in ciuitate declinat sic nos miseri. Non enim legitur quod ciuitatem tunc intraverit ne sibi contrarius esset qui discipulis dixit et in ciuitates samaritanorum ne intraueritis. Nec credas quod sola hac uice in terra coedit dominus humilis et amator paupertatis sed sepe cum ibat per mundum. comedeat extra ciuitatem et uillam ad aliquem riuum uel fontem quod fatigatus foret et afflictus. Non habebat cara et exquisita cibaria non uasa diuersa uel curiosa non preciosa et delicata uina sed habebat aquam puram de ipso fonte uel riuo que uineas fecundat et panem tanquam pauper sedens in terra humiliter comedeat. qui escam omni carni ministrat. Compatere sibi quod uidet eum fatigatum et sic humiliatum. ac sustentatione cibi et potus corporalis indigentem. et sicut ceteros de populo his utentes. Unde Augustinus. Esuriuit qui omnis pascit. sitiuit qui est fons sitientium. fatigatus est ex itinere qui uiam nobis fecit in celum. Oratio

Domine ihesu christe diues omnium bonorum et largitor opulentissime: da mihi fatigato in huius uite itinere cibum et potum ut reficiar a te. Fons uite et omnium gratiarum uberrime cor meum ab ubertate uoluptatis tue iebria. ut obliuiscatur omnia ista transitoria. pasci uiuum qui non quod deficiat. da mihi hunc cibum spiritualem ut tuam in omnibus faciam uoluntatem. mane apud me duos dies: quatenus duo precepta caritatis duorumque testamentorum fide me amare facias et obseruare. ac tertia die. scilicet glorie apud te permanere. Amen.

De filio reguli sanato. Capitulum. lxxij.

Inde((post duos dies)) quod dominus ihesus mansit apud samaritanos((exiit inde)) scilicet de samaria confirmatis samaritanis in fide((et abiit in galileam)) ubi fuerat nutritus. per quod significat. quod in fine seculi confirmatis gentibus in fide et ueritate: reuertetur ad iudeos conuertendos((uenitque iterum in chana galilee)) ubi in nuptijs fecit aquam uinum coram discipulis suis. Et cum((quidam regulus cuius filius infirmus batus capharnaum)) audisset iherum ad presens sibi uicinas aduenisse.((abiit ad eum)) in chana ubi eum nouerat esse((et rogabat eum ut descenderet)). scilicet in capharnaum quod erat in basso respectu loci in quo iherus erat((et sanaret)) presentialiter filium eius quem diligebat. quia si non posset sanare nisi presens esset. Secundum Theophilum iste Regulus interfuit miraculo facto in nuptijs quando

christus aquam in uinum mutauit. quia tunc credidit scilicet tunc christi diuinitatem perfecte non cognouit. Dicitur autem Regulus multipliciter. uno modo pater rex quod suo preest regno et hoc modo non accipit hoc quod tunc temporis non erat rex in iudea. Romani enim. uolentes frangere iudeorum superbiam. abstulerunt ab eis regiam dignitatem. regnum iudee in. iiii. tetrarchias diuidentes. ad precauendum eorum rebellionem. Alio modo secundum Crisostomum. dicitur regulus aliquis de stirpe regia seu generis ex regibus regalis nec hoc modo accipit hoc. Tertio modo dicitur aliquis regibus regum officialis. et isto modo accipitur hoc. quod erat officialis imperatoris deputatus ad custodiam galilee propter quod manebat in capharnaum quod erat metropolis illius terre uel forte aliquis de familia herodis tetrarche. pollens aliquod principatus dignitate. Regulus iste auditis miraculis christi spauit ab eo in petrare sanitatem filij sui: et credidit ipsum posse sanare filium suum a quo salutem quesierat. scilicet in fide dubitauit in hoc quod presentiam eius requireret. non nisi presentiam corporali et tactu eum posse sanare putauit non enim. ubi quod presentem eum esse credidit. sicut centurio qui ait Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum. sed tamen dic uerbo et sanabit puer meum. Agnoscens itaque dominus cor diffidentis. arguit hominem in fide tepidum: dicens((Nisi signa)). scilicet conuersa((et prodigia)). scilicet signa maiora que sunt sine exemplo eo quod similia eis. non sunt uisa uel audita. et ideo procul a digito. id est a simili demonstratione dicta((uideritis)) sicut increduli((non creditis.)) nam signa dantur infidelibus ad confirmationem doctrine. non fidelibus qui assentiunt scripture. Non reprehendit eum de petitione salutis filij sui. sed de defectu fidei. Uerumtamen quia ex deuotione repetit petitionem dicens((domine descende priusquam moriatur filius meus)) id exauditur a domino. Iherus tamen ibidem remansit. et propter semiplenam fidem eius se non deesse. sed ubique sicut deum presentialiter esse indicans. solo iussu et uerbo filium absens sanauit ut pater amplius credat. dicens((Uade)) non enim uoluit iherus ire corporaliter ut amoueret ab eo falsam estimationem. qua putabat ipsum posse sanare tantum per presentiam corporalem((filius tuus uiuit)) id est restitutus est perfecte sanitati de ianua mortis cui appropinquauit quod mori incipiebat((Credidit homo secundum iherum)) quod fides requirit ad obtinendum dei beneficium. et ibat sine corporali presentia christi. credens quod ubique esset uetus eius ad curandum. Nam incipit credere: quod sermone sanat. et ita eum deum esse et presentem ubique existere quod non supra credebat. Ad informatorem ergo nostrum cessit dominus superbo regulone iterum cum eo ad filium suum: concessit humili centurioni ut iret ad eius seruum. Unde gregori. Quid est quod regulus rogat ut ad eius filium ueniat. et tamen corporalis ire recusatur: ad seruum uero centurionis non inuitatur. et tamen se corporalis ire pollicetur: Reguli filio per corporalem presentiam non dignatur adesse. centurionis seruo non designatur occurrere. Quid est hoc: nisi quod superbia nostra retunditur: qui in

hominibus non naturā quo ad imaginem dei facti sunt. sed honores et diuitias ueneramus. Nunquā pensamus que circa eos sunt. profecto interiora minime prouidemus. Dū ea consideramus que in corpibus despecta sunt negligim⁹ pensare quod sunt. Redēptor uero noster ut ostēderet quod que alta sunt hominibus sanctis despicienda sunt. et que despecta sunt hominibus despicienda nō sunt ad filium reguli ire noluit. ad suū centurionis ire paratus fuit. Increpata est ergo superbia nostra que nescit pensare homines propter homines hec ē ergo. Non ergo consideremus aut pensemus que circa homines sunt. sed quod sunt. Multi. n. negligētes quod sunt solite gloriā aliunde sibi querunt. Unde Criso. Nabuchodonosor itaque plurimi nūc inueniuntur imitari. Ut ei ille tunc de imagine. sic modo alij de ueste preciosa. de equis uel curribus de aplitudine domorū de pulchritudine columnarū et picturis parietū. opinātur eē meliores. Quia enī quod erant homines perdidit. solite huc illucque circueunt aliunde sibi gloriā colligētes omni sane irrisione plenissimā. Hec Criso. Crede didit ergo regulus sermoni ihu non tū integre neque sane. quod ostēditur ex hoc quod sequitur ((Nam eo descēdēte)) de chana galilee in capharnaū que magis ē in ualle. cum ((serui sibi occurrerēt)) et congaudēdo filiū suū sanatum nūciarēt. interrogabat horā ab eis in qua melius habuerat. Quod fecit ad certificationē miraculi respectu sui. Uolebat enim scire utrum casu hoc factū esset. uel ex precepto xpī ((Et dixerunt ei quia heri hora septima reliquit eū febris)) Ubi Criso. Uide qualiter miraculū manifestum ē nō. n. simplr. neque ut contigit a periculo erūt ē sed repente et simul. ut appareat nō esse ex nature cōsequētia quod fiebat: sed actione xpī. Unde sequitur ((Cognouit ergo pater quia illa hora erat in qua dixit ei ihu)) auctor salutis. ((filius tuus uiuit)) et quod in hora uerbi domici saluatus esset ((et credidit ipse et domus)) i. familia ei⁹ ((tota)) et hec est cōclusio intēta. Ad hoc ei factū est istud miraculū ut regulus cū familia sua crederet in xpī. et ex tunc pfectus in fide fuit quia perfecte credidit. Unde sū Augustinum et bedam datur intelligi et in fide gradus esse sicut et in alijs uirtutibus. s. initiū. incrementū et pfectōz. Huius ergo reguli fides initium habuit. quādo dñm rogauit ut descēderet. et filiū suū sanaret: tūc. n. et credidit et dubitauit. Credidit quidem quod filium suū sanare possz: s. n. credidit quod eū sanare possz nisi et corpe pns eēt Deinde fides eius accepit incrementū quādo. s. credidit sermoni dñi dicentis uade filius tuus uiuit. Sed pfectōz obtinuit quā. s. serui sanitatē filij nūcianerūt: quia tūc pfecte credidit et dom⁹ eius tota. s. illud Luce. hodie huic domui salus a deo pfecta ē. Nam ergo hic regulus euāgelista efficit: dū ad fidē susceptā alios iducebat. Et iō signāter qui prius regulus in euange-

lio est uocatus: postea crescente fide homo ē dictus. et consequenter propter perfectam fidē pater est appellatus. Itē notandū quod tribus uicibus in hoc euangelio de uita filij isti⁹ reguli habetur ostensio. Primo per dñm quod dixit filius tuus uiuit. s. per seruos quod nūciauerūt dicentes. quod fili⁹ eius uiueret. terciō p hoc cognouit quia illa hora. s. septima senat⁹ eēt. Et hoc ad d. notandum quod triplex est uita triplici mortis opposita. Prima nature que hz oppositam mortem nature. secūda grē cui opponit mors culpe terciā glorie. cui opponitur mors gehenne

Mistice iste filius reguli significat humanum genus. filium reguli propagatum de adā qui de rege factus est regulus. quando per dicitā caritate factus est malus. Hic filius reguli sebre laborabat. quando per diuersa uicia genus humanū estuabat. cuius salus inter chana et capharnaū complet ad dandū intelligere quod de zelo misericordie diuine. quia chana zelus. interpretatur processit salus in homine. qui erat in capharnaū. hoc est comessatōibus et ebrietatibus deditus. quia capharnaū interpretata pinguedo dicitur. Hore autem septem sunt. septē illustrationes solis iusticie qui est xpī scz sanctificationis nature in incarnatione uisitatio nis hominū in natiuitatis humilitate. et cōdemnationis cōcupiscētie in circuncisione regeneratio nis nostre in baptismo sanctificationis per nobis in ieiunio. eruditōis nostre in predicatione et miraculis et redemptōis nostre in passione quā hora septima sol declinauit et infirmitas sanata fuit et hoc significabat in libro regū ubi dicitur uadē lauare septies in iordane. et. iordanis enī humilis decursus interpretat et significat per septem horas descēdentem ad nos dñm in cuius grā lauamur ad sanitatē. Uel hore septē sunt septem recordationes solis iusticie quod in nocte matutinis recolimus domini captiuitatem in prima illusionē in terciā pductionē ad iudiciū in sexta sniam. in nona mortē in uespera sepulturā in cōpletorio positōz custodiā circa sepulcrū. his. n. horis pducimur ad uitam et salutem. Unde in psalmo Septies in die laudem dixi tibi. super iudicia iusticie tue. Mistice etiam iste cuius filius infirmabatur non rex sed regulus appellatur. nam sicut in prouerbis dicitur Rex quod sedet in solio iudicij dissipat omne malum inuitu suo. Qui ergo seipsum bene disponit. regē sedeat in solio iudicij discutiens omnia opera sua. ut si quid intermisceat. discretionis intuitu illud dissipet: quoniam qui regnum suū bene amministret. merito Rex dicit. unde Seneca. Uis hūc magnū honorem. dabo tibi impium. impa tibi. Qui uero male regnum amministret non Rex sed regulus dici debz. Quilibet. ita peccator potest dici regulus diminutis. quia deficit in suis regimine. et tunc eius filius infirmatur. quando rationi sensibilis appetitus cōtrariatur: qui debet obedire rationi sicut. fili⁹

suo patri: sed cū homo p rationem xpm fide-
ter deprecatur. tunc iste filius p uirtutē xpi sanat.
p quē sensibilis appetitus sub ordine rationis
collocatur. Ista ergo ratio Rex ē in regno: que
bene Rex dicitur. qz totū corpus hominis p eam
regitur z affectus hominis ab ea dirigitur z iſo-
matur. necnō z filie scz uires aīe eā sequuntur.
Sed qūqz dī regulus. qū scz dimittit i cog-
nitione z obscura sequitur iordinatas passiones
z nō resistit eis. z ideo filius eius. id est affectus
infirmatur. id est deuiat a bono z declinat ad
malū. Si enī ratio fuisset rex. i. fortis filius ei?
non infirmaretur. sed qz regulus est. ideo filius
eius infirmatur. Serui ratiois sunt opera homi-
nis qz homo ē dñs actū suorū z affectus p-
sensitiue. qz obediunt rationi ipanti z dirigen-
ti. Isti autē serui ānunciant qz filius reguli. i. rō-
nis uiuit. quando relucet i opere. qz uires infe-
riores obediunt rationi. Per horā autē septimā
i qua puer a febre dimittit signatur. vij. dōa
spūsancti in quo omne peccatū dimittitur. z
uita spūalis i aīa creatur ac tota z perfecta sa-
lus mentis z corporis consistit. Hōrē ē septem
quibus aīa de peccato per pñiam resurgit pñt
dici iste. Una ē in contritōne. tres in confessio-
ne que ē uera simplex z integra. z tres in satisf-
factione. i. ieiuniū. oratō z elemosina. Iste sep-
tē hōrē significantur in libro regū ubi dī. quod
puer ab helizeo resuscitatus oscitauit septies.
z rediit ad uitā. qz istis septē resurgit a portis
mortis ad uitā. ubi Theoph. Regulus est oīs
hō non solum qz regi uniuersorū ppinquus ē
aīam existit. sed qz ipse sup oīa picipatūz sup
sit cuius filius. i. mens febricitat uoluptatibus
pauis z desyderijs. Accedit autē ad ihm z de-
catur ut descēdat. i. ut cōdescēsu misericordie
utatur z peccatis pcat priusqz a uoluptatū infir-
mitate mortificet. Sed dñs dicit. uade. i. p-
fectū cōtinuū circa bonū orīdas. z tunc filius tuus
uiuet. Si āt abulā cessaueris mortificabitur
tibi intellectus circa boni operationē. hec. Theo-
phi. Quotidie ē regulus pro filio infirmo sanā-
do intercedit dū prelatū qsqz pro suo subdito
uarijs tēptationibus deprauato ut a dño sane-
tur preces effundit. Infirmus uero sanat dum
p culpā deprauatus p gratiā ad iusticiāz reuo-
catur. Debemus ergo rogare deū. ut a pecca-
tis sanemur. qz nullus p se potest ad statum re-
dire iusticie nisi a deo sanetur. In hoc autem qz
infirmabatur capharnaū. notant tria que sūt cā
spūalis infirmitatis capharnaū. n. interpretatur
ager pinguedinis uel uilla. consolatōis erat ē
ciuitas magni honoris. Ex quibus habetur qz
sepe cā spūalis infirmitatis est habūdantia rei
temporalis z nimia cōsolatio mundana z nimia
exaltatio terrena. qz pspira plus nocet homi-
qz aduersa. Unde Boetius. Plus hominibus re-
or aduersam qz prosperam prodesse fortunam
Unde z Seneca. Tunc consilia salutaria ad-
uoca. cum tibi alludit uite prosperitas. Tunc

te uelut in lubrico sustinebis ac siste. nec da-
bis tibi ipetus liberos sed circūspicies quo eū
dum sit uel quousqz. hec Seneca. In hoc etiā
qz erat filius reguli datur itelligi qz nobilitas
generis sepe est causa infirmitatis spūalis: quia
nobiles sepe effezuntur i superbiam: sepe exer-
cent rapinam. sepe etiam imergunt se in lutūz
luxurie z lasciuia. Cauēdum ergo i prosperi-
tate huius mundi ne spūaliter infirmemur. qz
tunc facilius z frequentius p pccm arripimur.
Unde Lzif. Quando pspertate pfrimur. cū
i malignitate uiuamus: tunc magis nobis est
ac magis dolēdum Nam semp qdem nos opō-
tet metuere peccantes maxime aut cum nihil
triste ppetimur. Quando. n. per partes ab uno
quoqz nrm penas exigit. leuiorem nobis ipam
animaduersionem facit. Quando uero patien-
tius nostra uidetur dissimulare delicta ad ma-
ximam nos in talibus pmanentes penam iſer-
uat. Sanatur autē filius hora septima in ur-
tute uerbi dei. hora em septima declinat sol a
meridie z uergit ad occasū. Luz ergo uite no-
stre uidemus transisse meridiem. z nos in dcli-
natione positos tempus est ut in uirtute diui-
ne pditionis relinquat nos febris z ad dñm
cōuertamur. Et notandum qz bñ per febrez. si
gnificat peccator: z febricitās p itelligi pccor
Sicut enī febricitās nūc hz calorē nūc frigus
z tremorē: sic pccor hz modo cupiditatē z ior-
dinatum amorē boni transitorij. z hic ē calor
aīe mō hz timorē q ē frigus eiusdē anime. Un-
dicit Aug. qz omnia pccā due res faciūt i ho-
mine. i. timor z cupiditas. Timor. facit fugere
omnia que sunt carni molesta. cupiditas facit
appetere omnia que sunt carni suauia. Et hz
hec duo duplicē penam habebit peccator in
inferno. sm illud Job. Ad nimium calorē trā-
sibit ab aquis niuium. Inter cetera etiā incō-
moda que patit febricitans est. istud qz hz pa-
latū inordinatū. pp qz dulcia uident sibi ama-
ra z insipida z econuerso: eodem modo pccor
sic hz inordinatū palatū quod omnia spūtua-
lia sibi uident insipida. Dicit autem febris a
feruore z iō omnis iordiatā passio feruēs igne
maligno febris est aīe. Sicut autē sunt diuer-
se spēs febriz. sic etiā sunt diuerſa genera pec-
catorum. Pria est effimera. que dicit ab effi-
mero pisce mario qui eodem die quo nascitur
moritur z significat motum inordinate passio-
nis. z specialiter subitūz ire motum. qz dī finiri
aī solis occasum. hz illud apostoli. Sol nō oc-
cidat sup iracundiam uestrā. Secunda febris
est tertiana. qz uno die interrūpit: qua laborāt
illi qui cū peccauerit dolēt d pccō. z sic habēt
unum diem penitentie que est contritō. sed. ad
secundum diem confessionis nō pueniūt. z iō
statim in idem redeunt. Tercia febris est quā-
tana. ubi duo dies absqz accessione sunt. Qui-
dam. n. post accessionē peccati duos dies peni-
tētie. i. contritōz z confessionem assumūt. sed qz

iuxta sacerdotis arbitriū ad diē terciūz. s. satis factionis nō pueniūt. iō rursus i peccati passio nē icidunt. Quarta febris ē quotidia. eorū uidelicet q̄ absq; contritione aliqua frequētāt mala qui ad literā omni die gule seruiūt aut mendacijs z litib⁹ seu iurgijs uacant. Sed hāc sequitur febris q̄nta. s. cōtinua. qz frequētatio nē sequit̄ continuitas. z hac febre maxie laborant luxuriosi z inuidi z auari q̄ pp cōsuetudinē difficulter p̄nt curari. Sexta febris ē iaz generate cōsuetudis. q̄ p ethica itelligit̄. ethica. n. dī que i morē est deducta. ethis nāq; mos appellatur. Nec aut febris radicali i membris. z naturalē humiditatē assumit z cōsumit. z spāliter significat seculi tristitiā que ossa exiccat z mortē opatur. Uñ in puerbijs. Spūs tristis exiccat ossa. i. robur v̄tutum. Septia febris ē acuta que ē defensio cōsueie iā neq̄tie cū q̄s iā non erubescit nec timet nec pauescit facere q̄ cōsueuit. De salute talis ualdē timēdū ē qz i tali febre solent medici despare. Hoc iterū secundū signū fecit ihs i chana galilee ubi pmo mutauit aquā i uinū z nūc sō sanauit reguli filiū. Quāuis. n. filius reguli cū sanaret caphar naū fuerit ihs tamē i chana hoc signū fecit qz ibi corporaliter existēs. uerbo eū absens sanauit. Mistice aut p duplicē domi aduētū i chana significat duplex effectus uerbi dei i mēte. Priō enī letificat. z significat i miraculo uini q̄ letificat cor hoīs. sō sanat. z hoc significatur i cura ifirmi. Itēz p hoc significat duplex aduētus filii dei. s. primus q̄ fuit māsuētudinis ad letificādū. qz i natiuitate eius angelus nunciāuit pastoribus z oī populo magnū gaudiūz z hoc significat p uinū sō aduētus eius i mundū erit maiestatis qm̄ ueniet tollet ifirmitates z penallitates nostras z cōfigurare nos corpi claritatis sue. z hoc significatur i cura ifirmi.

Oratio.

Domine ihu xpe q̄ de iudea angelice z fessionis z laudis i galileā rotā hōmū di aduenisti qm̄ ifirmus sū tpaliū rerū pulchritudine tēptatus. z ideo icipio mori tēptatione fatigatus. miserē mei priusq; moriar morte culpe uel corporis aut gehēne. ut uirtute vbi humilitate cōfessionis ieiunio oīoe pietate z exemplo p grām tuāz liberer a febre fomitis z egritudine peccati. z nulli succūbam i ordinate passioni. Amen.

De quatuor pabolis dñi ad turbas. z tribus ad discipulos habitis. La. lxxij.

Ost hec dominus ihs iuit ad mare piscaturus homines i terra exntes Et prius ad eum cōgregata (ascendens) cum discipulis (i nauiculam. z sedēs i ea: docebat turbas) simplices z deuotas i littore stantes. unde Lris. Ascendit i nauem. ut p se neminem. dimitteret. s. oīes auditores añ faciem h̄ret: z ut audiret eum pplis z uideret z uisus delectaret auditū z auditus uisū. ubi z Beda. Prefigurabat hec nauis eccliam i medio natōnū edificādā: i qua dñs dilectam sibi consecrat mansiōez Et pposuit dñs turbis q̄tuor parabolas diuersas. diuersis cōditionibus hoīm cōgruetes: ut p uarietate mōboz uaria eēt medicina: alij. n. amaris alij dulcibus. alij austerioribus alij lenibus delectant̄ cibis. Ut ei ait Hiero. Turba nō unius snie est sed dīsarum i singulū uolūtatum z ideo loquit̄ ad eā in multis pabolis ut iuxta uarias uolūtates diuersas recipient disciplinas: z q̄i diues p̄familias iuitatos dīsis reficiens cibis. ut unusquisq; sū naturam stomachi sui alimēta uaria suscipiet. Et sciendum sū eūdē Hiero. qz mō oīa locutus sit eis in parabolis sed multa. Si em̄ dixisset cuncta parabolis. absq; emolūto ppli recessisset p̄sua miscet obscuris: ut p ea q̄ itelligūt puocēt ad eoz noticiā q̄ nō itelligūt. In his autē. iij. pabolis z alijs trib⁹ cōter sibi succedētib⁹: pōnī decursus ecclesie a p̄dicatōe xpi usq; ad finē mūdi. In pma pabola q̄ ē de semine piecto i terrā c⁹ q̄rta ps t̄m fecit fructū. denotat̄ p̄dicatio xpi z ap̄loz: q̄ p̄dicauerūt iudeis idifferēter bonis z malis: z pauci cōpātue crediderūt p maiori autē pre i ifidelitate remāserūt. Pri ma g⁹ ē de semine z v̄bo dei. qz ipe exiēs a p̄re qm̄ de iuisibilibus p̄is mūdo uisibilibus appuit. seminauit i mūdo: z i quatuor locis cecidit. s. i terrā tripliciter malā nec ferēt fructū. z i terrā bonā facientē fructū triplicē. Seminauit at̄ plura genera seminū. Priō seminauit legē naturalē i mēte cuiuslibz hoīs. sicut ē. qz tibi fieri nō uis alijs ne feceris. z qd tibi fieri uis alijs feceris. Itē seiauit p āgelos fūelatōes. p moysē legē scriptā. s. p̄cepta z p̄hibitōes p p̄bas p̄misiones z cōmātōes. s. nūc exiit seminauit p seip̄z legē euāgelicā oīb⁹ fidelibus. Nō cessat eē sp̄s in n̄ris aiabus seminare non solū cū docet sed etiam cū creat i eis semina bōa v̄tutū. s. donorum. Exiit ergo dei filius de sinu p̄ris nō s. diuinitatē qz sic ē ubiq; s. sū humanitatē z carnis assumptōz. uñ Criso. Exiit at̄ q̄ ubiq; ē. nō local: s. i carnatōe z p amictū carnis p̄p̄ior nobis fact⁹ (Exiit) inq; (q̄ seminat) i. q̄ hz officium. sciam z grāz seminādi (seminare semen suum) i. doctrine uerbū. Seminator ergo p̄prie xps ē predicator. n. poti⁹ ē cophinus seminatio ris q̄s seminator (Et dū seminat) i. doctrinam indifferēter sp̄git (aliud cecidit secus uiā) id est sup cor deuiū p errozes. uagū p lasciuas at̄ tritū p carnales affectōes. ac suggestōes dmo nū z uarijs tēptatōib⁹ uicioz admodū uie expositū p carnis cōcupias: z hoz oīz sedulo trāsitu z frequenti meatu. semē uerbi cōculcatur ne germinare possit: z uolucres celi. s. aerei. i. demones qui uolucres celi dicunt: siue ppter aeris inhabitatōem. qz per aera discurrūt: siue ppter naturam celestem. qz celestis siue spūa lis nature sunt: siue ppter uelocitatē ad malū

qz ad hoc semp itendunt comederunt illud. i. sua suggestione rapuerunt et fructu impedierunt et sic tollunt uerbu et memoriā uerbi de corde. ut nec memoria nec mēs teneat q ope exerce re neglexit. ut ipedito uerbo ipediat fides ne credētes salui fiant qz fides ex auditu ē. Hi sūt q audiūt sed i uerbi ūtute nō afficiūtur. Un ne qz nascit qz diabolus de corde eorū tollit. uerba erga dei mēte retinēda sunt. et sic semē sub terra ita uerbu dei i memoria dz occultari. ut frutificet: qz sūm grego. sicut eius uita despat. q languēte stomacho alimēta nō retinet sic ef ne mortis piculū formidare dz q uerba uite. i. alimēta iusticie i memoria nō tenet. (Aliud cecidit supra petrā) i. supra cor petrosū et durum ac rebelle et proteruū p supbiā. et natū statī sole et feruore tēptationis orto aruit. et uirores fi dei pdidit qz nō habebat pfunditatez terre. i. stabilitatē patie et humorē deuotionis. et gratie. Hi sunt qui audiunt et aliquo modo affici unī. sed nō pponūt facere qz dicūt. Unde nō rad icatur i eis uerbu p bonū propositū. In cordi bus enī duris qūqz cito ad horā nascit germen cōpūctionis cū uerbu cōmonationis audiunt et statī feruore psecutōis uel cuiuslibet tribula tōis et tēptationis arefcit. cū p i patiā desolā tur et deficiūt qz uerbu p dicationis sine hūore gratie et amore ūtutis non pficit. Et hi radices nō habēt scz pfunde firmitatis et firmi desydris et ideo ad tēpus credūt et in tēpore tēptationis recedūt qz uerbu pū receptū renuūt. et sicut arbor que sepe trāspātatur radices fixas non habet sic hi frequenter de bono i malum mu tantur et ideo in bono non radicanī: Tempta tione nempe pbatur. si uerbum dei radices fi xerit. sicut imperu uentoz apparet si arbor be ne radicata sit Tales istabiles sunt de familia regis saul. qui iter pphas erat prophā. et iter stultos stultus. (Aliud cecidit inter spinas) i. in corda diuitiarum ambitione sollicita et so licitudinibus earum lacerata. ac curis tpalib⁹ nimis dedita per auariciā: et simul exorte spie. i. multiplicata diuitie suffocauerunt illud id ē ipediuerunt fructum p dicationis occupando mētem ut i ea pficere non posset fructus spūa lis. Hi sunt qui audiunt et afficiunt et pponūt bonum facere. sed non pficiunt: qz suffocatur in eis bonum ppositum pualentibus i eis cu ris et diuitijs et uoluptatibus. Exuntēs enī a lo co p dicationis ad mundana: suffocantur a so licitudinibus que iportant auarā acq̄sitionem et diuitijs q notant auaram cōseruationem. et uoluptatibus uite que iportant lasciuam frui tionem: et fructum non referunt qz hec tria se men spūale fructificare non sinūt. sicut spine ex compēsatione semen immisum suffocant et oriri non pmittunt. Diuitie quippe et honores spine sunt qz sic spine suis punctionibus corp⁹ laniant et cruentāt. ac turpe et sedum i oculis hominū reddunt: sic amor et ambitio diuitiaz

et honorum cogitationum suaz punctionibus ac curis et solitudinibus que sunt spes acq̄ rendi ac timor perdendi et sollicitudo. confer uandi animam lacerant et eum usque ad pec catum pertrahunt. quasi inflicto uulnere cru entant. ac miseram et infelicem corā oculis di faciūt. Et tñ sub his sentibus eē delicias mul ti reputāt. et qñ de spūalib⁹ cogitare incipiunt. statī se tpalib⁹ immiscunt. ac suffocat et emol liti rigorem uirtutū amittūt. Sicut ouis ouer sans itez spias semp ibi de lana dimittit: sic ua cās curis tpalib⁹ et mundo multa bona spūalia amittit. un Lri. Quēadmodū spina undecūqz detineatur pūgit eū q detinet: ita et secularia undecūqz detineant tristāt eū qui constringit ea et fouet. Sed nō que spūalia talia: sed mar garite alicui assimilant. undecūqz circūuolue ris dlectāt oculos. Nec Lris. Uel diuitie dicū tur spie. qz pungunt aiam in mundo et iudicio et inferno. In mundo triplex est punctura. s. la boris in acq̄sitione. timoris in possessione. et do loris in amissione. In iudicio etiā pūgūt mē tē. qñ dominus dicet auaris Esuriui et nō dedi stis mihi māducare strui et nō ddistis mihi bi bere et. Iste puncture erunt ita penose qz ipsi auari quasi cupiāt non esse qz dicent montib⁹ cadite sup nos et collibus coopite nos. In ifer no etiā iste spie pungent aiam ppetuo crucia tu. qz ex eis pat ignis quo peccatrix anima cō burit. Et nota ordinem istoz predictorū triū semini n fructificātū. Primū nō germinat s. conculcāt et ab auibus comedit. Secundum germinat sed non multū exigitur. qz humores non habet. Tertiū ūo iā in stipitē eleuat sed non fructificat: qz a spinis suffocat. (Aliud) s. quartū (cecidit in terzā bonam) que est nigra p despectū. pinguis p affectū culta p uirtuosū exercitiū. et sic secunda p fructū. id ē inter fide le et deuotum et ortum fecit fructum bonoruz operū. Ubi Bēda terra autēz bona est electo rum scia. que omnibus predictis tribus terzis cōtraria facit. qz et cōmēdatū sibi semē uerbi libenter excipit. et exceptum inter aduersa et p spera constanter ad fructus usqz cōsuat. Nec Bēda (Aliud autem fecit fructum centesimū aliud sexagesimū: et aliud tricesimū) Ista uero triplex differentia fructuuz. primo potest considerari quantū ad tres status fidelium: qui sunt incipientes. pficiētes et perfecti. Inci piētes sunt tāqz terra q pfert fructū tricesimū qz sufficit ut habeāt fidē trinitatis cū iplectōe decalogi. Proficientes sūt tāqz terra que pfert fructum sexagesimū. qz non tñ habēt fidem trinitatis et seruāt decem pcepta. sed etiam exhibent sex opera misericordie. Perfe cti sunt tāqz terra optima q profert fructum centesimū. qz habēt duplicem pfectionem. seruantes ueteris legis precepta et enangelij consilia. Iste triplex gradus. scz incipientium proficientium et perfectorum tangitur infra fa

pabola ubi dicit. Ultro enim terra fructificat. primo herbam. deinde spicam. et deinde plenum fructum in spica. Secundo potest considerari quantum ad tres status saluandorum. scilicet uirgines uiduas et coniugatos. Aliud ergo fecit fructum centesimum. scilicet uirgines. uirgines enim nolunt multiplicari per opus carnale in alijs sed per opus spirituale in seipsis. et ideo significant per ceteranarium. quod fit ex ductu decem in seipsum. Aliud autem fecit sexagesimum. scilicet uiduas et continentibus sexagesimus enim constat ex octenario ducto per senarium in quo significat decalogus cum senario operum misericordie. Aliud uero facit centesimum. scilicet coniugatis per fidem trinitatis cum obseruatione decalogi. Ubi tamen tres gradus castitatis. Primus est castitas coniugalium per quem gradum uitam illicitum concubitus. licito tamen concubitu retento in matrimoniali actu. Secundus gradus est castitas uidualis per quem euitat decetero omnis concubitus ut animus possit decetero liberius deo seruire in quo possit licite matrimonium contrahere. Tercius gradus est castitas uirginalis que est superior istis per quem omnis concubitus simpliciter euitat. ut mens ipsa tanquam sponso suo soli deo per amorem completur. Unde Theophrastus. Qui in ceterum fructificati sunt quod perfectam habent uitam ut uirgines et heremite. Qui autem in sexaginta. quod mediocriter se habent. ut continentibus et qui in ceteris sunt. Qui autem in triginta. qui quidem sunt secundum propriam uirtutem fructum ferentes. ut laici. et qui in coniugio sunt. Unde et Augustinus. Centesimus fructus est martyrum per sanctitatem uite uel ceterum mortis sexaginarum uirginum propter oculum iterius. quod non pugnat contra consuetudinem carnis tricesimus uero coniugatorum quia hec est etas pliantium. ipsi enim acrioribus habent conflictibus ne libidibus supentur hec Augustinus. Uel tricesimum fructum afferit quod detrimentum in exterioribus bonis constanter sustinet sexagesimum quoniam sustinet detrimentum et per proprium corpus per flagellationem et incarcerationem et cetera huiusmodi ceterisimum quoniam continent et totam uitam per martyrium. Unde Iulianus. Terra bona sunt que abstinere se a malis. et secundum uires suas faciunt bona. et est iste fructus eorum ceterisimus. Si autem et omnia bona sua continent et accedant ad fruendum deo habent sexagesimum. Si autem et preceptum imperialis finis de morte eorum precesserint habent centesimum. Aut si bona eorum percussa fuerint et filii habent sexagesimum. si autem infirmitas aliqua corporis eis contigerit et fideliter sustinuerint. habent ceterisimum. Nam Iob ante temptationem tricesimum habuit in facultatibus suis iuste uiuendo post damna substantie et filiorum sexagesimum post plagam autem corporis centesimum fecit. Qui ceterisimum habet in se. et sexagesimum habet et tricesimum. Et contra quod tricesimum habet sexagesimum non habet et qui sexagesimus habet non est centesimus habet. Semp enim maius quod minus est in se habet inclusum. illud autem quod minus est maius in se non habet hec Iulianus. Item (ut dicit Remigius) semper uerbi dei tricesimus fructum facit. quoniam bona cogitatio gignit se

sexagesimum quoniam bona locutio: centesimum quoniam ad fructum boni operis producit. Hi ergo per terram bonam designati in corde bono quod intendit secundum hec operari. audientes uerbum dei deuote retinent fideliter in memoria et fructum afferunt in patientia. scilicet usque ad finem expectando premia: quoniam secundum Gregorium. dum equanimiter primorum mala tolerant et humiliter flagella suscipiunt: postmodum ad requiem sublimiter suscipiunt. Et aduerte quod bona terra habet aditioes penitus operis positae alijs in quibus semen cecidit. Quoniam enim hi audientes uerbum retinent. et contra eos qui sunt secundum uiam et uenit diabolus et tollit uerbum de corde eorum. quod autem fructum afferunt sanctarum. scilicet operationum: est contra eos qui sunt spine suffocantes dei uerbum quod uero hoc faciunt in patientia. et contra eos qui supra petram: qui ad tempus credunt et in tempore temptationis recedunt. Terra ergo mala in loca secus uiam petrosa et spinosa distinguitur. scilicet terra bona non subdiuiditur. quoniam una est ecclesia. una est columba mea. in fructus et uirtutes eius subdiuidantur in ceterisimum. sexagesimum et tricesimum ita etiam ut premia diuersa sunt quod differunt. stella a stella in premio sicut et in merito. In semine itaque tres partes per dolor peunt. ac una tantum saluat et perficit. et neque hoc equaliter scilicet cum multa differentia. Quamuis enim semen diuini uerbi de se sit secundum. fit tamen (ut uisum est) tripliciter infructuosus. Unde Theophilus. Uide quomodo mali sunt plurimi et pauci saluati. quanta enim pars seminis saluata inuenitur. Ex quo patet. quod exemplo christi predicator uerbi diuini non debet cessare a predicatione. inuideat inde paucos perficere: quoniam faciens quod in se est. meritum suum non perdit. Unde nota secundum Theophilum quod non dixit. quod seminans aliud proiecit secus uiam et cetera. sed quod semen cecidit quod enim seminat docet rectum sermonem sed sermo diuersimode cadit in audientes. quoniam semen quodlibet recipit secundum modum et dispositionem terre in qua segitur. que si sit fertilis et culta profert bonum fructum. si autem sit sterilis et inculta germinat spinas et tribulos uel etiam nullum fructum ita quod secundum uariam dispositionem terre semen diuersimode perficit ad fructum. sic in nobis secundum uariam dispositionem cordis nostri diuersimode recipitur semen. quod christus uerus agricola de celo nobis adduxit. Primum ergo debemus uerbum dei cum deuotione audire. ac cum gaudio et desiderio suscipere. Deinde intelligere. ac in ter prospera et aduersa utiliter conseruare. et de his fructus facere uel centesimus uel sexagesimus uel tricesimus. In hac pabola que est de zizania. describitur status ecclesie sequens in medietate post mortem christi et apostolorum. quia diabolus fidei in cordibus fidelium seminare inuadit. et ideo post christi et apostolorum dormitionem per mortem aliquos iter fideles ad perfidiam heresis commouit. quasi seminans zizania in medio tritici ad ipsius destructionem

“Potest autem ois imunditia in segete zizania dici ut lolium sterelisq; auene. et huiusmodi. Sicut ergo zizania bono semini. sic heresis bonis scripturis supseminat. et eis se admiscunt. Un̄ August. Neq; n. nate sunt hereses et que dā dogmata pueritatis illaqueantis aīas et in profundum precipitantis: nisi dum scripture intelliguntur non bene et quod in eis non bene intelligit etiam temet et audacter asserit. Et notandum q; xps habet triplicem agrum suum. p̄prium in quo seminat triplex semē bonum. Primus ager ē mundus in quo xps seminauit semē uerbi dei siue doctrinā ueritatis. Secundus ager ē ecclesia catholica. i. qua xps seminauit fideles homines q; sunt filij regni. i. sancti electi uiri. q; iter filios regni cōputatur. Tercius ager ē anima i qua xps seminat duplex semen bonū primū semē ē bona uolūtas et hoc semen d; p̄ferre fructū bone opatōis. Secundū semē ē cognitio sui. mundi et dei. Ex cognitione sui quasi ex quodā semine orit̄ dolor. fm̄ illud eccl̄ sia. q; addit sciam addit dolorē. Ex cognitione mundi orit̄ timor. q; in medio laqueorū homo igredit̄. Ex cognitione dei orit̄ amor. q; ip̄e est creator redēptor et glorificatō. Primū ergo semē seminat deus i agro affectus. fm̄ i agro intellectus sed inimicus diabolus supseminat zizania. scilicet errores i intellectu. et cogitatōes malas i affectu. Hoc semē tripl̄r extinguit. Prio igne cōtritōis. Secūdo p̄ p̄cisionē cōfessionis. Tercio p̄ eradicationē satisfactōis. Studeat ergo aīa fidelis. ut semē dei i ea germinet sc̄is o syderijs et opib; uirtuosis. Dic aut̄ ager. s. aīa sep̄s fide. arat̄ p̄dicatione. cōpluit̄ pluuiā gr̄e et rore misericordie. Secūda itaq; pabola ē d; zizanijs et lolijs bono semini supseminatis que describit cet̄a hereticorū. (Simile ē. n. regnum celorū) i. ecclesia militans seu status eius. (hominis) i. xpo q; dat regnare i celestibus et cui seruire regnare ē. (q;) p̄ se et per apostolos. (seminauit in agro suo) id ē i mundo seu i ecclesia la bore et sāguine xpi exulta. (bonū semen) i. sancta et doctrinā et fidē catholicā ac eos quos filios regni uocat. Et nota hic q; i istis pabolis n̄ fit cōpatio p̄sone ad p̄sonā. s; negocij ad negociū. seu facti ad factū. ac si diceret. factū q; agitur circa regnū celorū et circa ecclesiā: simile ē tali facto uel negocio. (Lū aut̄ dormirent hōies) i. custodes iterius. q; ad tutelā et custodiā sunt deputati. p̄ quos significant̄ plati. quorū somno. i. negligētia iterueniente diabolus supseminat zizania seu lolium. Dormiunt. n. plati tripl̄r. uel cū turpēt̄ iertia uel cū resoluunt̄ la sciūia. uel cū p̄munē ignorātia siue culpa. hec aut̄ dormitio nō solū significat supior negligētiā circa custodiā gregis s; et negligētiā cuiuslibet circa custodiā sue p̄prie persone et salutis. Ur̄aq; n. negligētiā explorat diabolus et sic per suggestiones malas seminat zizania et in cordib; humāis. Cum ergo dormirēt̄ (uēit

inimicus) i. diabolus. (et superseminauit zizania) i. errores et sequētes iniquitates: ac eos quos filios maligni dominus interpretatur. i. medio tritici. i. electorū. hoc est hereticos permiscuit electis. zizania alio nomine dicit̄ lolium et est femi generis in singulari. sed neutri uel femi in plurali. unde est uersus. Est zizania sunt. zizania plura neq; et dicūt aliqui. q; zizania in singulari penultimā producit. s; in plurali corripit. Vigilet ergo prepositi ecclesie et subditi: ne per eorum negligentiam diabolus ualeat zizania seminare. (Lū aut̄ creuisset herba) p̄ p̄fectū fidei. (et fructū fecisset) p̄ effectum operis boni q; fides sine operibus mortua est. (tūc apparuerūt zizania) p̄ manifestatōem errorum et sordium peccati et persecutionem fidelium xpi. Et cū serui hoc domino dicerent: ait illis. (Inimicus hō fecit hoc) Diabolus dicit̄ inimicus homo. q; sub similitudine ratōis humane hominē decipit. uel ex eo quod homini a principio inimicatus sit: uel ab euentu. q; hominem uicit. sicut ab affrica dicitur scipio africanus q; affricam deuicit. Serui isti sunt patres antiq; q; fuerunt in primitiua ecclesia qui ad mirātes perfidiam heresis insurgentem in ea accesserunt ad deum per orationem. inquirentes un̄ oriretur talis perfidia. quibus fuit diuinit̄ reuelatum. q; hoc erat ex diaboli ope deo p̄mitte factū. et hoc ut stabilitas p̄baretur fidelium. Diabolus qdē i mundo seminauerat tria semina pestifera. scilicet ignorantiā obtenebratē. culpam infrigidantē. et miseriam ignominiosam. ideo de celo uenit celestis agricola portans tria semina illis contraria. scilicet sapiam illuminantē. gratiam inflāmantē. et gloriam exaltantē. Seminauit quoq; christus sanctam doctrinam et fidem catholicam. et superseminauit diabolus errores et iniquitates multiplices. Seminauit deus in mundo pacē et fraternam caritatem: superseminauit diabolus inuidiam et malam uoluntatem. Seminat etiam deus quot̄die in agro interiori. id est i mente bona proposita. diabolus supseminat o syderia carnalia. Seminat deus in agro exteriori. id est in corpore mundiciam et puritatē supseminat diabolus in mundiciam et carnalitatem. (Serui autem dixerunt) id est sancti patres per orationem diuinum consilium quesierunt. (Quimus et colligimus ea) seperando malos a cōmunitate ecclesie per excommunicationem. et tandem dimittendo iusticie seculari exterminandos per mortem. (Et ait non) ne forte colligentes zizania eradiceis si mul cum eis et triticum) id est illud quod est triticum quo ad se sicut si aliq; fidel̄ dānaret̄ sola suspitione: uel quod est triticum quo ad alios. sicut si eradicatur non primo uictus. tūc alij fideles scandalizantur: quia non seruatur ordo iuris: et sic eradicatur triticum id est alij fideles per scandalum. uel quod est futurū tri

ricū quia modo est aliquis malus qui cras erit bonus. Ubi prohibetur eradicatio festinata damnosa et suspiciosa. Festinata est quam nō precedit ammonitio. Damnosa est quando multitudo est in causa uel princeps nisi fuerit causa manifesta redundans in iniuriam ecclesie. Unde Augu. dicit. q. aliquando sunt tollebandi mali pro pace ecclesie: quando timetur de scismate. Suspiciosa est quando non habetur certitudo de alicuius heresi uel uicio. Tales ergo non sunt excludendi. quia in his tribus modis prohibetur hic eradicatio fieri ((Sinite utraque)) s. zizaniā et triticum. malos et bonos ((crescere usque ad messem)) i. usq. ad consumationem seculi et diem iudicii et hoc est intelligendum de illis qui non sunt notorii neque p̄naces neque per eos iminet uniuersale damnum ecclesie. Dic datur p̄nē locus et discretōis exemplum. In hoc ei monemur ne occultorū iudicium nobis usurpemus sed dō illud reseruemus. qui tribuit unicuiq. iuxta opera sua. Nec istud est contrarium apostolo qui ait. Auferte malum ex uobisip̄s. q. hoc dictum domini intelligitur de ambiguis. illō autem apostoli de manifestis. Dic etiā inuēdina benignitas et patiētia dilationis sustinet. n. patienter dina clemētia zizaniās cū tritico. hoc est malos cū bonis. Sustinet autē eos trib. de causis. P̄ia ut si uelint cōuertātur et p̄ bonos adiuuentur. secunda ut iusti plurimū deo regratiantur q. electi sunt per gratiam de nūc et peuntū. et eorū cōparatione plus nitant ad bonum tertia ut bonis proficiant et eis merita sua augeant. Profunt enī mali bonis purgando. ut si qua est i eis peccati rubigo: eliminēt: et exercitādo ut uirt. i bonis latens manifestetur ac stimulādo ut electi i uia huius exilij se gnes nō efficiant. sed ad patriā suā festinēt. et coronādo q. dū tribulationes iustis igerūt. laudes preciosos i corona celestis gl̄e apponūt. Seruiunt ergo mali bonis predictis modis. et ideo p̄mittuntur uiuere cū eis. deinde dñs subiungit ((Et i-tempore messis)) i. iudicii et finalis consumationis ((dicā messoribus)) s. angelis ((Colligite p̄mū zizaniā)) i. malos a cōsortio bonorum eos excludendo. et hoc quo ad penā dāni. et sequitur pena sensus ((et alligate ea i fasciculos ad cōburendum)) q. ministerio angelorū sepebuntur tūc mali de medio iustorū et mittentur i infernum qui credid. esse in cētro terr. et terra uallatus undiq. Et bene dicit i fasciculos nō i uno fasce. q. unusquisq. punietur pro modo peruersitatis sue. et simul erunt imundi cum imundiis: gulosi cum gulosis. auari cum auariis superbi cum superbis. et sic alij impij cū suis similibus. ut qui focij fuerunt in culpa. si mul torqueantur i pena. Quo ad penā sensus erūt plures fasciculi. sed unus erit quo ad penā dāni. Et subditur ((Ibi erit fletus)) id ē dolor uehementis ex damno. scz pro carentia uiō

nis diuine. et exponitur pro tristitia. et dolore. quia fōte non erunt ibi corporales lachryme. ((et stridor dentium)) id ē passio urgens ex p̄a sensus et tormēto scz p̄ p̄arum acerbitate. In quo signatur duplex pena inferni. una ex parte iustis scz tristitia uehementis que significatur p̄ fletū et alia ex pte corporis que significatur p̄ stridorē dētiū. uel fletus ex calore dissoluēte et stridor dētiū ex frigore cōstringēte. Uñ Job. Ab aquis niuium transibit ad calorem nīuū Deinde sequitur ((Triticum autem)) i. fideles et electos qui in area huius mundi sunt triturati. flagellis. afflictionibus et temptationibus uarijs. ita ut in eis nulla sit palea uel macula ((congregate in horreum meum)) scilicet celestium mansionum. Et tunc iusti fulgebunt sic sol. et hoc per dotes claritatis ex glōria anime ad corpus redundante. ubi Cris. Non quia. ita solum sicut sol. sed quia hoc fidere aliō magis luculentum non noscimus. cognitio nobis utitur exemplis. hec Cris. Comparatur autē glōria iustorum soli. maxime quo ad corpus. quia anima glorificata mltro pulchrior erit sole. In sole autem quatuor dotes corporis glorificari notantur. scilicet claritas. quia in creaturis inferioribus nihil sole est clarius: agilitas. quia exiens ab oriente statim apparet in occidente: subtilitas quia transit per uitzum illesum. impassibilitas. quia radius eius non leditur nec maculatur. Et subditur. in regno patris eorum ergo tanquam filij regis accipiant regnum decoris. O quam gloriosum est regnum in quo sancta societas. quia iusti in quo perfecta claritas. quia fulgebunt in quo perfecta delectabilitas. quia sicut sol. dulce enī lumen est et delectabile: in quo sublimis dignitas. quia in regno in quo paterna caritas. quia patris eorum. Hanc perabolam secundam t̄git hercus faciens tantum. mentionem de bono semine. quod ad solos electos pertinet. qui tanquam triticum et frumentum in horreum eterne beatitudinis colligentur quando zizania et lolium in caminum ignis mittentur. Uñ comparat regnum celorum. i. eccliam que a deo regitur et homines regit. homini iaciēti semen in terram et cetera. Per semen intelligit uerbū uite. quod homo scilicet christus seminauit in corda humana. et dormiuit per mortem. Exurgit autem semen nocte et die. ac germinat et crescit. quia post somnum christi numerus credentium per aduersa et prospera germinauit in fide: et creuit in opere. dum nescit ille hoc est nescire nos facit quem. s. fructum usque in finem afferat: et terra ultro fructificat. quia uoluntate adducitur ut fructum faciat. primo herbam deinde spicam et tandem plenum fructum. Ex semine. n. isto recepto rij aliquo homine. primo concipitur timor diuinorum iudiciorum. et significatur per herbā que est quid imperfectum. et quia ex timore

cessat homo a malis et incipit se exercere i bonis, ideo secundo cōcipitur spes diuinorum beneficiorum que significatur per spicam .in qua est iaz spes grani futuri. tertio ex hoc datur caritativus amor. qui habet opus perfectum et iō significatur per plenum granum. quia (ut dicit apostolus) plenitudo legis est dilectō. Uel terra fructificat primo herbam. deinde spicam. d inde plenum fructum. hoc est timorem penitentiam et caritatem. Illi qui generant herbas. i. timorem. sunt incipientes qui debent incipere a timore. Sicut enim herba est principiu spi ce. sic timor domini est principiu uite et initiu sapientie. Illi qui generant spicas. i. penitentiam duram. sunt proficientes qui sicut delectati sunt in peccatis sic debent se affligere in penitentia et lamento. Illi que producant plenum fructum. i. caritatem et bonorum operum plenitudine sunt perfecti. qui habent caritatem dei et primi qz plenitudo legis ē caritas. Et tunc est homo dispositus ut de statu gratie transeat ad gloriam et ideo dominus tunc mittit falces id est mortē. abicidendo iustos de patri uita ut transferat ad gloriam. quoniam adest messis. id est collectio iustorum in patria. Secundus gregori. semen homo iacit i terram. cum cordi suo bonam intentionem inserit. Et postquam semen iactauerit dormit. quia iam in spe boni operis quiescit. Nocte uero exurgit hac die qz inter aduersa et prospera proficit. Et semē germinat et crescit dum ille nescit qz et cuz adhuc metiri ieremēta sua nō ualet. semel cōcepta v tus ad pfectum ducitur. Et ultra terra fructificat. qz preueniente se gratia mēs hominis spōtanea ad fructū boni operis assurgit. Cū ergo desyderia bona cōcepimus. semen i terra mittimus. cū uero operari recta icipimus herba sumus. cū autem ad prouectum opus trahimus ad spicā peruenimus. cūqz in eiusdē opis pfectione solidamur. iam plenū frumētū i spica pferimus. Omnipotēs aut deus productu fructu falcē mittit et messē suā desecat. qz cuz unū quēqz ad opa perfecta pduxerit eius tēporalē uitā per immissā sententiam icidit. ut granum suū ad celestia horrea perducatur. Uide ergo ne sis tantum in herba uel spica et maturitatē expectes in purgatorij pena non enim fructus immaturum congregat deus in horreum suū. Nullus tamen qui ad bonum propositū adhuc in mentis teneitudine esse conspicitur despiciatur quia frumentum dei ab herba incipit. ut granum fiat. In tertia parabola que est de grano sinapis dicitur ecclesie status sequēs immediate post resurrectionem hēsum quia cōtra hereses insurgentes. suscitauit dominus in ecclesia doctores sanctos litteratos ut per rationem et scripturam confutarent hereticos. et licet primo fuerint humiles. et abiecti tamē diuina dispositione fuerunt postea exaltati. Tertia ergo parabola est de exaltatione ecclesie ac p

dicationis fidei et euāgelij in qua comparatur regnum celorum grano synapis. (Simile est ei regnum celorum) i. predicatio euāgelij que dicitur regnum quia docet regere manum cuius ciues sunt opera regere os cuius ciues sunt vba regere cor cuius ciues sunt cogitationes et desyderia (grano synapis) quia calefacit in amore uenenum expellit. i. errorē. caput purgat. i. mentem (qđ accipiens homo). i. christus a patre (seminauit) et per se et per discipulos suos (i agro suo) i. in mundo (quod minimum est omnibus seminibus) i. omnibus disciplinis. uel quia uix ei in principio creditur uel qđ docet que in mūdo minima et uilia reputantur quia ampullosi tati uerborum non innititur (cum autē creuerit) per diuulgationem (maius est omnibus oleribus) i. scientijs phisicis naturalibus et poeticis que dicuntur olera. quia cito decidunt nec fructum eternum sed temporalem habent (et fit arbor alta) per eius sublimitatem fructifera p eius utilitatē (ita ut uolucres celi) id est aie credētium celos affectantiū (ueniant p fidez (et habitent) per amorē (in ramis eius) id est i dogmatibus. uel uolucres. id est predicatorum. qui ut nubes uolant. ueniant studēdo et habitent i meditādo et operādo i ramis eius. id est diuersis expositionibus et sententijs quatuor enim rami sunt hystoria. tropologia. allegoria. anagogia. Unde regnum celorum potest hic itelligi primitiua ecclesia que rōe hūilitatis paupertatis et pue multitudinis que uidebatur etiam abiecta sed uirtute est magna uel pferuore fidei que modica uidebatur propter scandalum crucis. sed feruida est propter calorem dilectionis. paruo grano synapis comparatur quod cum fit minimū in quantitate rasi est magnum in uirtute et calore. que creuit in arborē magnam quia ubiqz orbis est expansa habens stipitem per spem et ramos exaltatos per dilectionem dei dilatatos per caritatem pxiimi. Alta est quia ad celestia sustulit. ampla quia totū mundum occupauit. Quaz arborez ascēdit zacheus ut xp̄s uideret quia nisi i ecclesie et fidei arbore xp̄s nō uidet. et uolucres celi id est principes huius mundi alta petētes. uel alii intellectu scilicet huius mundi sapientes habitant in ramis eius et ei subiecti reguntur eius consilio. Uel uolucres. i. sancti qui pēnis uirtutum in alta ascendunt. et ad premia celestium bonorum uolare contēdunt: habitant i ramis eius id est in diuersis eius sententijs spiritualibus. Rami euangelice arboris sunt dogmatū diuersitates. ut pro uarietate morborū uaria sit medicina. in quibus una queque uolucrum. i. animarum iustarum requiescit. Uolucres enim celi sunt anime fideles: que cor a terrenis leuātes ad celestia per desyderiū uolāt: et neglectis tpalium rerum cupiditatibus sursum cor hnt in celestibus. atqz in sanctorū dictis et consolatiōibus respirant et requiescūt

ab huius uite fatigationibus. Unde ps. Quis dabit pēnas sicut columbe: et uolabo et requie scā. Assumam? ergo et nos pēnas colūbe ut altiora uolātes possimus in ramis huius arboris habitare et nidulos doctrinarum nobis facere terrenaq; fugientes ad celestia festinare. Magnū quoq; et feruens sit nobis desyderiū exaltandi fidem nostram. ut dominus ih̄s christus ab omnibus timeatur. cognoscatur et ametur. In quarta pabola que est de fermento. describitur status ecclesie. sequens exaltationem p̄dictorum sanctorum: quia per diligentiam eorum ad predicandum iam fides ubiq; ē diuulgata. In hac ergo pabola cōpat ((regnum celorum fermento quod mulier abscondit in tribus farine satis)) Est autem satum mensura in palestina capiens unum modium et dimidiū. Regnum celorum est ecclesia militans. in qua deus per fidem regnat. uel doctrina fidei: que regnum celorum predicat mulier autem dei sapientia uel diligentia sanctorum. ad predicandum usq; quaq; fidem catholicam: tria uero sata farine sunt tres partes mūdi. scilicet asya affrica et europa. uel tres lingue: scilicet hebreica greca et latina. Fermentum autē lz i scriptura frequentius accipiat i malo. eo qd ē corrupti uū tñ quia aliud est fermentum zizanie et aliud fermentum tritici hic accipitur i bono tātūz et propter uirtutem alterandi significat uerbum euangelicum. quod ad fidem trāsmutauit magnam partem mundi. et adhuc amplius transmutabit ipsum. Unde in figura in penthecoste. que celebratur a iudeis propter beneficiū legis date quinquagesima die ab exitu de egipto. que fuit euangelij figura. offerebatur duo panes de simila fermentata. Mulier ergo. id est dei sapientia uel sanctorum diligentia. accepit fermentum quod propter calorem intrinsecum et inclusum legem euangelicam que ē lex amoris et feruorem fidei significat. et abscondit seu posuit in tribus farine satis donec fermentaretur totum. Hoc enim fermentum positum fuit in tribus mundi partibus a tempore apostolorum. et amplius ponetur donec fermentetur totum et multiplicetur fides trinitatis per totum mundum quia inde totum pene mundum iam fermentatum et uiuificatum in ecclesie corpus creuisse uidemus: sicut modicum fermenti magnam farine massam transmutat in suipsius uirtutem. ac uiuificat et crescere facit. Secundum Bedam. mulier. i. anima sancta abscondit per rectam intentionem a mundi laudibus occultando. fermentum. id est dilectionem in tribus satis farine. id est in tribus modis diligendi. scilicet ex toto corde. ex tota anima. ex tota mente: uel in tribus anime uiribus. scilicet rationali concupiscibili. irascibili. in quibus caritas siue doctrina absconditur: donec totam mentem in sui perfectionē commutet. quod quidem hic inchoatur: sed in

futuro perficitur. Secundum Hylarium farina ē plebs ex diuersis collecta: tria sata triplex status fidelium scilicet noue. Daniel. Job uel quia de tribus filiis noe processit totum genus humanum cui dei sapientia fidem et caritatez et sanam doctrinam commendat in presēti (donec totum fermentetur). i. donec in fine mūdi completo numero electorum fideles ad resurrectionis gloriā perueniant. et tunc perfecta calefient caritate modo enim est ignis paruus sed tunc erit caminus. ((Hec omnia)). scilicet predicta et talia multa (locutus est ihesus ad turbas in parabolis) et licet alia multa sine parabolis dixerit turbis. tunc tamen nihil sine parabolis dixit eis ut scilicet mouerentur ad inrōgādū d̄ auditis. Quia ei hōib; rudib; loq̄batur de regno dei. opus erat induci eos talibus parabolis. et rerum sensibilibus eis cognitarum similitudinibus ad diuinorum archana ut ex his que animus nouit surgat ad incognita. et exemplo uisibilibus rapiatur ad inuisibilia. ac per ea que usu didicit discat amare que non nouit. ut qui celestia capere non poterāt per similitudinem terrenam audita perciperent. Parabola enim grece similitudo dicitur latine per quam ueritas demonstratur et i qua aliud dicitur. et aliud rationabiliter intelligitur. Unde subdit ammonitionem ((hec dicens clamabat. Qui habet aures audiendi audiat)) Hanc ammonitionem addit dominus i locis pluribus. Nam secundum Hieronymum

Ubiq; ponitur hoc uerbum designatur mysticus intellectus. quia sub uerbis parabolis alius sensus est per intellectum requirendus. Et secundum Bedam. aures audiendi sunt aures cordis et sensus interiores. scilicet aures intelligendi. obediendi. et faciendi que iusta sunt. Innuat ergo triplicem auditum scilicet sentiendi. intelligendi. obediendi.

Primus est exterior in corpore de quo dicit qui habet aures. Secundus interior i mente de quo subdit audiendi. Tertius utraq; completens de quo addit audiat. Primus auditus est sensitiue. Secundus intellectiue. Tertius affectiue: De his dicitur in ps. p̄ ordinem. Audi filia. quo ad primū. et uide quo ad secundum. et inclina aurem tuam quo ad tertium. Et in Job. Auditū auris audi uē te. In hoc autem quod ihesus hec dicens clamabat. tangitur magnitudo affectus eius in predicando: clamor enim iste signum erat magni affectus in ipso. De hoc clamore christi dicit Augustinus. Innotuit dominus ihesus christus. clamans dictis. factis. uoce. uita descensu. ascensu: ut redeamus ad eum. Clamat surdis ut audiant. clamat dormientibus ut euigilent. clamat transeuntibus ut attendant. Clamat ignorantibus ut intelligant. Clamat errantibus ut redeant. clamat. peccatoribus ut peniteant. Clamauit quippe.

predicatio. clamauit oratio clamauit lazarus resuscitando. clamauit tandem moriendo. Quotidie in celis existens clamat ad nos dicens. Ueni te ad me omnes qui laboratis et onerati estis et ego reficiam uos. Et nos miseri adhuc tantos clamores contemnimus. hec Aug. ((Tunc dimissis turbis)) que eum non interrogauerunt et secedentes a tumultibus ((uenit in domum)) ut discipuli tanquam digniores haberent oportunitatem querendi et interrogandi eum ((Et accesserunt ad eum discipuli eius)) tamquam familiares non tam corpore quam discendi uoluntate. Querentes quare in parabolis loqueretur turbis. cum ipsi non caperent et petentes ut eis parabolas exponeret. Quia enim percipiebant christi mystice loqui quod fierunt intellectum et sibi exponi. ((Qui respondens ait. Uobis)) credentibus uobis humilibus uobis obedientibus. uobis mihi adherentibus et dilectis uobis mundo abiectis et odiosis. Uobis uolentibus et simpliciter dignis. ac uestris sequacibus ad me accedentibus ((datus est)) diuinitus et ex gratia dei. non ex merito uestro ((nosse)) aperte sine parabolarum inuolutione ((mysteria regni dei)) .i. secreta et intelligentiaz sacre scripture. que continet statuta atque decreta illius regni seu abdita. et profunditate ueritatis euangelice que ducit ad regnum celeste uel mysterium regni celorum. .i. ecclesie militantis siue triumphantis. Apostoli enim erant quasi fundatores ecclesie post christum et ideo ad ipsos pertinebat scire secreta ecclesie. de quibus erat processus ecclesie usque ad finem modi. quod ista erant futura in diuina dispositione preordinata et istud potest hic uocari mysterium regni celorum .i. secretum ecclesie ((. Leteris autem)) qui foris sunt qui clausa sensibus non curant intrare et cognoscere ueritatem. .s. uulgaribus turbis seu etiam scribis et phariseis incredulis non est datus neque concessum ista intelligere et propter hoc loquebatur eis talia parabolice ((ut uidentes)) .i. uidere se reputantes ((non uideant)) secundum ueritatem ((et audientes)) .i. intelligere se putantes ((non intelligant)) secretam interiorem. Nam hec est una causa quare dominus loquebatur in parabolis. ut .s. ueritas occultaretur malis. et boni ad ingressum exercerentur in eis. Unde sequitur ((Qui habet)) .s. amorem uerbi ((dabitur ei)) .s. intelligentia uerbi amati ((et habundabit)) .s. sensu intelligendi. quia habentibus deuotionem et fidem datus est uerus sacre scripture intellectus dicitur enim in Luca. quod aperuit eis sensum. ut intelligerent scripturas. et ex habundanti reuelatus est eis ecclesie processus. Item qui habet opus dabitur ei intellectus et habundabit augmento profectus. Item qui habet gratiam dabitur ei perseuerantia. et habundabit gloria quia gratiam et gloriam dabit dominus. ((Qui autem non habet)) scilicet amorem uerbi ((id quod uidet habere)) scilicet naturali ingenio uel litterarum studio ((auferetur ab eo

Quia nulla uere sapientie gaudebit dulcedine: unde non habentibus fide et deuotione ad christi doctrinam intellectus scripture ueteris testamenti ablatus est propter eorum incredulitatem: et datus est gentibus propter eorum fidem. Item qui non habet opus id quod uidet habere. .s. intelligentie. auferetur ab eo quod fides sine operibus mortua est. Item sicut auarus multas habet opes et nullas sic quod non diuinam sapientiam habet. nullam habet: quod secundum Hieronymum litteras nescit quod sacras ignorat. Secundum Ambrosium intelligitur quod habet id est quod se putat habere. Secorsum autem scilicet in domo discipulis suis differebat omnia unde patet quod non solum parabolas de quibus eum interrogabant sed etiam alia ibidem eis exposuit licet de aliarum expositione mentio hic non fiat. Et tunc etiam in parabolis locutus est discipulis proposuitque eis tres parabolas alias et predictas. In quarum prima que est de thesauro abscondito in agro. designatur status ecclesie sequens post predictum quia diuulgata fide in orbe terrarum per predicationem sanctorum. multi ualentes et litterati uiri (ut Augustinus et alij) ad fidem catholicam conuersi inceperunt se exercere et scire suam ad utilitatem animarum conuerrere. Assimilat ergo ((regnum celorum)) .i. celestem patriam ((thesauro abscondito in agro)) qui ager omnibus uenditis emitur ut thesaurus ibidem inuentus habeatur. Ager iste labor est in exercitio uite actie. et operibus omnium misericordie in regimine ecclesie. thesaurus autem absconditus est premium celeste cuius diuitie nondum omnibus apparere manifeste secundum illud. psalmus. quod magna multitudo dulcedinis tue quam abscondisti timentibus te. Inuenitur tamen ipse thesaurus etsi non ad plenum quoniam sanctorum doctrina et predicatio qualis quantum sit ex magna parte declaratur. Tunc autem thesaurum inuentum ille abscondit qui cognito qualis sit corde retinet et mere diligit eiusque nullo modo obliuiscitur. et gaudio illius uadit pedibus mentis ipsum affectando et uendit uniuersa que habet temporalia ac uoluptates carnis et desideria terrena contemnendo Et emit agrum illum omnibus alijs dimissis. in agro dominico propter celestem premium laborando et totaliter celestibus imitando. Contemneret ergo secularia deus et totum possideat: et ut sit ei preas utendi thesauro cum agro quod celestes diuitie non nisi damno seculi possident ab aliquo. Ad laudem uirginum exprimitur ista parabola. et sic thesaurus in agro est uirginitas in carne. Circa istum thesaurum consideranda sunt tria. primum est quod inueniatur. secundum quod inueniatur et abscondatur. tertium quod absconditur ceteris preponatur. Non autem inuenitur in luxuriosis non absconditur in uani gloriosos. non proponitur in auaris. Sic ergo habemus triplicem uirtutem. .s. uirginitatis. humilitatis. paupertatis. Uirginitas nouit thesaurum inuenire: ut habeat. humilitas nouit thesaurum abscondere ne amittatur paupertas nouit thesaurum omnibus preponere ne uilipendatur. In secunda parabola que est de

margarita declarat status ecclesie immediate sequens precedentem. q̄ post status predictū inceptum aliqui cōtemptis mundi diuitijs et honoribus intendere uite cōtemplatiue. sic. b. Benedictus et alij sequentes. eū in diuersis statibus et gradibus religionum. Et iste status figuratur per margaritam que inuenitur in conchilijs maris. q̄ religio fundatur et nutritur i humore deuotionis. Ista autem margarita dicitur una et preciosa. Una. quia homines unit actia autem uita magis diuidit et propter hoc dicitur. q̄ martha erat circa multa occupata maria uero circa unum intenta. Dicitur etiam preciosa. quia uita cōtemplatiua similiter et absolute melior est q̄ actiua. licet in casu actiua sit magis fructifera. ppter q̄ dicitur maria optimam partem elegit. Assimulat ergo (regnum celorum) i. presentem ecclesiam (hōi negotia tori) quia sicut homo ille unius margarite de syderio omnia uendit et eas emit sic et ista (in uenta una preciosa margarita) s. dulcedine uite contemplatiue (uadit) ad forū spiritaliū mercessionum (et uendit omnia que hēt) per cōtemptum terrenorum (et emit eas) per conatū et desyderium eternorum. Moraliter i hac parabola preponuntur nobis tria imitanda. s. officium sanctorum. studium morū desyderiū eternorum. Officium notatur in negociando studium in querendo. desyderium in operādo Felix qui nouit negociari spiritaliter. siue q̄ tum ad status actionis operibus misericordie intendendo. siue q̄ tum ad statum perfectōnis p xpo omnia relinquendo. siue q̄ tum ad statū s̄erogationis per predicatōes animas deo lucrifādo. Itez felix negociator qui nouit querere non nociua sicut ambiciosi. non inutilia sicut curiosi: sed salubria sicut sancti. Itez felix qui inuentis bonis mercibus bene nouit lucrari qui. s. abiit a se per carnis mortificationem. uendit terzā pzo celo per omnium abrenūtiationem comparuit eam per p̄prie uolūtatis subiectionem. Et quia iste status duraturus ē usqz ad fines mundi ideo non ponit alia parabola post istā nisi illa que finem mundi significat que ē de sagena i mari missa. Igitur quia sub parabola thesauri et margarite iduxit nos ad eterne beatitudinis amorē cōsequenti sub parabola sagene iducit nos in timorem ut mala caueamus et bona sectemur. Assimilat ergo (regnum celorum) quod hic notat presentem ecclesiam (sagene). quia piscatoribus est cōmissa. et per eam quisque ad eternum regnum de presentis seculi fluctibus trahitur. ne eterne mortis profundo mergatur misse (in mare) i. i mūdum. qui dī mār p̄p magnitudinē et p̄p amaritudinē (et ex omni genere pisciū). i. hōi nū (cōgreganti). s. bonorū et malorū qz missa in huius seculi fluctibus nullū respuit sed malos cū hōis capir. et omnis generis homines ad ueniā uocat (Quā cū impleta esset) q̄ erit i fine

seculi q̄n humani generis sūma cōcludit et nūc us electorū implet (educentes). s. de mari et d fluctibus uite huius. et trahētes ad littus uite alterius q̄ fin glo. sicut mare seculū ita littus maris ē finis seculi (et secus littus sedētes) p immortalitātē (elegerunt bonos in uasa sua malos at foras misert) Iūc ei malos bonosqz communiter quasi permixtos pisces sagena fidei continet. sed littus indicat quos sagena ecclesie trahēbat. Nam sicut non distinguuntur boni pisces a malis q̄diu sagena est intra aq̄s sic in ecclesia militante permixti sunt mali cū bonis. Sed i fine mundi trahetur ad littus p apertum iudiciū quia tunc erunt manifesta abscondita cordiū. Unde subditur (Sic erit in consumatione seculi). i. in fine mūdi. Et dicitur consumatō tripliciter. uel quia tunc completus erit numerus electorum uel quia tēminabitur status meritorū. uel quia cessabit successio rerum mutabilium. (Exibunt angeli de celo empirreo ad conuocandum populū iudicandum) et seperabunt malos de medio iustorum (O quaz dura seperatio quippe malis quia irremediabilis quia irreuocabilis) Et mittēt eos. s. malos (i caminū ignis). inferni torrēdos et exiccandos. et sic ecclesia purgata offeretur deo patri sine macula et ruga. tūc ei boni mittentur in uasa celestium mansionum malis seperatis et detrusis in infernum. Sic in troductis pudētibz uirginibz et exclusis: fatuis claudetur ianua regni celestis. Et subditur d̄ penis malorum cum dicitur (Ibi erit) fletus pre ardore (et stridor dentium). pre frigore. Tunc sero mali penitebūt et ingemiscēt. sero si bipis irascēti et indignabunt q̄ tamperitina improbitate deliquerint. A parte in multis locis sacre scripture dicitur de tormentis malorum ne quis se excuset per ignorantiam. et torrens commemorantur supplicia gehennalia. ut firiamus et anhelemus ad gaudia celestia. Deinde ponit conclusio principalis. ad hoc enī in predictis pabolis prescriptus est processus ecclesie militantis. ut apostoli qui erant ipsius fundatores post christum. intelligerent huius modi processum. Un̄ subiungit. Intellexistis hec omnia) s. parabolas predictas. q. d. ad uel pertinet intelligere eas. Un̄ glo. Ad apostolos fit sermo quos nō tūc uult audire ut populos s̄ etia intelligere. Et est argumentum q̄ non sufficit maioribz tūc audire ad faciendū: s̄ oportet etia intelligere ad docendū (Dicūt ei etia) s. intelligimus. Deinde utit exhortatōe ad alios docendum: cum subditur (Ait illis ideo omnis scriba) i. doctor: ut enim dicit August. apli sunt scribe et notarij xpi. uerbis eius signātes in tabulis cordis (doctus) et inspiratus in his q̄ necessaria sunt sibi et alijs (i regno celorum) (i. in ecclesia militante. ubi tria dicit. q̄ sit doctus per habitū scie. scriba p officiū doctrine in regno celorū per meritum uite similis

est hōi patrifamilias)) i. mibi z intelligitur de similitudine imitationis nō equiparatiōis ((q p fert de thesauro suo)) i. de scia sua in corde: ab fcondita ((noua z uetera)) i. auctoritates noui z ueteris testamenti. ex quibus testamentis z texta est ecclesie segena. uel s3 Erego. noua d suauitate regni z uetera de terrore supplicij: ut. s. pene terreāt quos premia nō inuitant. ul' noua p admonitionem uirtutū. ut uetera p de testationem uitioz. Ex quo patet q epi qui sē successores apłorum debent habere notitiam utriusq; testamēti. in cuius signum portant mi traz i capite cū cornu duplici. Et bene compa rat eū patrifamilias. qz sicut paterfamilias hē pascere filios pane corporali sic ista puulos si deles pane spūali. Hortatur ergo dñs discipu los q pabolas intelligāt. ut alios docere sciāt: qz ideo similes ei erunt si alios docebāt. Dñs.

Domine ihesu xpe fac me d ueteri uita

d exire. ne semen uerbi tui qd in meo in tellectu. boni ppositi quod i meo affec tu. boni operis q in meo actu seminasti come das a uolucris inanis glorie. ne cōculcetur in uia assiduitatis. ne areat in petra dure obsti nationis. z ne suffocet in spinis solitudinis s3 potius in terra bona. z optima cordis humilis cōpatientis z hilaris centesimum fructuz affe rat in paciencia fac ēt me hec omnia in pabol dicta intelligere z facere. ac uerbo uel saltem exemplo alios docere. Amen.

De aduentu domini i nazareth. quādo legit in synagoga eorum z ipsi uolebant precipitare eum.

Capitulum. lxx.

e T factū est cū cōsumasset ihesus parabolis istas transijt inde euz discipulis suis z abiit p patriā ((su am)). s. galileam ((z docebat in sy nagogis eoruz)) tum ppter pluriū

ibi conuenientium utilitatem. tuz ppter maio rem auctem z magnificabat ppter doctrine z miraculorum excellentiam ab omnibus. i. plu ribus z de omni statu non tamen ab omnibus uniuersaliter: cū multi euz cōtemnerent z sibi contradicerent ((Et uenit in nazareth ubi erat nutritus)) licet in bethleem fuisset natus. ((Et die sabbati)) quādo plures ueniebāt ((itruit fm cōsuetudinem)) suam ((in synagogam)) que erat locus oratiōis z doctrine legis quibus iu dei fm pceptum legis uacare debebant in sab batis ((Et surrexit legere)) ut nō predicaret se ipsum uerbo suo tm sed etia testimonio sacre scripture. ergo non est legenduz in ecclesia ni si stando psallere tamen possumus sedendo. ((Et traditus est ei)) a ministris quorum officiū hoc erat ((liber ysaię pphē)) clausus qui d xpo loquitur apertius z fm Diero. non tā ppheta qz euangelista ē dicendus. Miltice autem fm glo. ideo traditus est ei liber ppheticus ut ostē dere ēt esse qui locutus est in pphetis. z q omēs pphēcie ad ipsum pertinent z in ipso implētur

z per ipsum aperiunt. Item ut in hoc oñdere ē q omnes pphete libros suos ei tradiderunt. i. illi ascripserunt quicquid dixerunt. ((Et ut re uoluit)) i. aperuit ((librum)) in quo intelligere d dit se illam esse qui aperiret scripturas ((inuēit)) non a casu s3 ex pposito qz sciebat passus scri pturę loquentes de eo ((locum ubi)) fm transla tionem septuaginta interpretum ((erat scriptū Spūs dñi sup me zc.)) put patebit ifra. Circa q sciendū q iudei expectāt illa q eis pmittunt in hac pphētia impleri p Messiam quez expe ctant futurum z toti mūdo temporalē dñatuz z eductuz iudeos d captiuitate posituz eos i maxia glia z honore sup omnes gētes. S3 qz tps aduentus xpi trāsiit ideo xps hūc locū due nienter de seipso exposuit dicens ((Spiritus domini)) scilicet patris ((super me)) scilicet re quiescit tanqz ductor z preceptor cuius exhor tationibus sp obedio ((propter quod unxit me)) idē spūs ab istāti cōceptōis plenitudine grē in regem in pontificem. in propham. z i deita tis tabernaculum ((euangelizare)) i. bona nun ciare ((paupibus)) i. humilib⁹ quibus doctrina pficit non supbis ((misit me)) qz z ipse profecit dicens beati pauperes spiritu qm ipsoz est regnum celoz: z per hoc ((sanare)) non tantum corporaliter. sed z spiritualiter ((contritos cor d)) uulneratos a peccatis ((z pdicare captiuis)) a diabolo peccatorum cum carcere z uincu lis ((remissionem)). s. ad pñiam eos uocando ((z uisum)) i. ueram dei cognitionem ((cecis)) i. gentilibus excecatus per errorem ((dimittere confractos)) z depressos importabili pondere legis ((in remissionem)) scilicet per gratiam no ue legis alleuando ((predicare annum dñi ac ceptū)) annū. s. benignitatis. quia nunc tempus acceptabile nūc dies salutis. Iste annus est totum tēpus ecclesie ut specialiter annus pas sionis christi. in quo dominus placatus est hu mano generi soluta emenda primi peccati. z diem retributionis extremi iudicij sententia z comminando secundum merita. ubi retribuē tur unicuiqz secunduz opera sua. Tangun tur autē hic sex conditiones quas debet ha beē predicator uel prelatus. Prima est mi serorum consolatio. ibi. euangelizare pauperi bus secunda est penitentium confortatio. ibi sanare contritos. tertia est captiuorum uisita tio ibi predicare captiuis remissionem. quar ta est imperitorum instructio. ibi cecis uisuz. quinta est oppreßozum releuatio ibi dimitteē confractos sexta est pigrorum excitatio. ibi predicare anñum domini acceptuz z diem re tributionis reuolutum ergo librum legit quia palā locutus ē et omnem ueritatem docuit. ((Et deinde plicuit librum)) in quo legerat. in quo intelligere ((dedit)) quod non omnia oibus sunt predicanda. Hoc etiam fecit ad oñdendū. q libri sacre scripte reuerenter trac tādi sūt. Uñ z iudei hāc reuerentiam faciunt

libris ueteris testamēti. q̄ nullo modo iuxta illos federent tam alte q̄ libri sunt positi. Multo magis debemus nos reuerentiam libris euāgelij exhibere. q̄o tante est reuerentie: ut secū dū Cris. si euangelium suscipe oporteret nō lotis manibus. non utiq̄ eligeres hoc facere. Ex quo patet q̄ xpiani sūt multum reprehēdēdi. q̄ nō solum libros ueteris testamenti. sed etiā nō ui et sacra euāgelia ita irreuerenter tractāt. et quādoq̄ irreuerentius q̄ libros gentiliū dānatorum. seu uestes et multa alia rerū transeuntium. Et bene dicit reuoluit et plicuit. nec dicit aperuit et clausit. q̄ libri iudeorū in rotulis sūt ((Deditq̄ ministro)) librum plicatū q̄ alijs tradidit euangelizandi officiū: et p̄ captu audientiū cōmisit dispensandū uerbūz ((et sedit)) ut sedendo exponeret mature q̄ stando legerat reuerēter et deuote. Stās ergo legit. q̄ dū nobis scripturas aperuit in carne opatus ē sed postea sedit. q̄ se superne quieti restituit. Et instruimur hic q̄ primo nobis ē sendendū et flendum p̄ humilitate et penitētie deinde surgendū a uitijis p̄ serenitatem cōscientie. tertio legendū. i. bene operandum et prelato etiam predicādum. et postea residendū premia quietis expectando ut ea demū accipiamus in quibus i eternūz quiescamus. ((Et oim i synagoga oculi erāt intendētes in eū)) ppter efficaciam uerborū et aspectū humilem et decorū. q̄ i facie eius quidā fulgor diuine gr̄e relucebat. qui anīmos intuentium attrahēbat. Fuit enī pulcherrimus ut pote v̄go de uirgine nō ex uolūtate uiri. s̄ ex deo natus. Fuit et eloquētissimus. et de utroq̄ sic ei dictum fuerat p̄ ppham. Speciosus forma p̄ filiis hoīm dīf. est. g. in la. tuis. Et pphetiam quā legerat in seipso impletaz ostēdens ((dixit ad illos)) Attendite et intelligite ((q̄ hodie impleta est scriptura hec in auribus uestris)). in meipso. Impletam dicit esse scripturam q̄ sicut illa p̄ dixerat sic ipse faciebat. q. d. In me impletaz et uidere potestis oculis q̄ cēci uident. claudī ambulant. pauperes euangelizantur et audire etiam et intelligere auribus mentis cum uobis eā exposuerim ad me esse referendam. Conspice bene dominum quomodo hūiliter suscipiens lectoris officiū benigno et placitu uultu legit inter eos. Ut enim ait Ambz. ita ad omnia se curauit obsequia ut nec lectōis quidē spem naretur officium. Conspice etiaz quomodo humiliter se manifestans dicit hodie impleta est scriptura hec i auribus uestris. q. d. ego sū ille d̄ quo loquitur. Agit exēplo suo approbat officiū lectoris in hoc loco. offiū ostiari. q̄n eisecit uēdētes et emētes de tēplo officiū exorciste d̄ mones de obteffis corpibus expellēdo. officiū acoliti sū ceroferrarij se lūm mōi ostēdēdo et dicendo. Sic ergo p̄ dñz q̄tuor officia minoz ordinū i quatuor suis opibus exercuisse et approbasse p̄ q̄ nullus quātūcumq̄ magnus d̄ dīgnari minores ordines suscipe uel eoz officia

exeq̄ et exercere. Subdiaconatūz v̄o exercuit q̄n lintheo se p̄cinxit et pedes discipuloz lauit. Diaconatū exercuit q̄n i cena corpus et sāguinē suū discipulis misit. Presbyteratū exercuit q̄n i cena panē et uinū i corpus et sāguinē suū mutauit. Deinde ut pōtifer i ara crucis se obtulit. ((Et oēs)) i. multi de omni pplo ((testimoniū illi dabāt)) s. q̄ illa scriptura esset impleta et q̄ ipse esset ille de quo. Isaias et alij prophete scripserunt. Et hoc erat signum ueritatis. quia ut dicit. Seneca. ueritatis argumentum est omnibus aliquid uideri ((Et mirabantur in uerbis gratie)) id est gratiosis q̄ de ore ei⁹ p̄ce debant. Bonus enī homo de bono thesauro. cordis sui profert bona: ergo de thesauro gratie uerba gratiosa. In ipso at̄ erat thesaurus gratie. quia plenus gratie et ueritatis: de cui⁹ plenitudine nos omnes accepimus. Deinde post attestationem simpliciū de xpō subdit scribarū et phariseorū detractio et emulatio cum dī ((Et dicebāt)) s. scribe et pharisei ei uīdētes. dicebant inq̄ despectiue et eū deridentētes ((Unde huic sapia hec)) in doctrina et i uerbis ((et uirtutes)) in operibus miraculosis. Hoc dicebant quia non uiderant eum litteras discētem nec in lege studētem. Quasi dicerēt n̄ h̄z hec a deo uel exercitij studio sed magis habz a diabolo q̄ arguūt ex infirmitate et pauprte parētum: dicentes ((Nonne h̄ est fabri filius)) i. ioseph qui erat faber lignarius. cui⁹ ip̄e putabatur filius. q̄ eū Maria ioseph desponsata genuerat. Putabatur quidē sed nō erat ((Nōne mater eius dicitur Maria et fratres eius)) id est consanguinei ((et sorores eius)) i. cognate ((nōne oēs apud nos sum)) Secūdu cōsuetudinē enī scripturarū consanguinei et p̄pinqui dñi more hebrayco fr̄es et sorores eius solēt appellari. Unde ergo huic oīa ista q̄si dicerēt. Si nō habet exercitio uel ex genere ergo h̄z ex d̄ mone. Et ideo seq̄tur ((Et scādalizabāt i eo)) i. cōturbabant et indignabant cōsiderātes generis paupertatē et hūilitatē ac si sapiēs et uirtuos⁹ n̄ possz d̄ paupib⁹ et hūilib⁹ p̄ceari cū poti⁹ opteret p̄ h̄ maxie obtulescere et ip̄m honorāz q̄ maius miraculū et amplior stupor erat q̄ d̄ talibus ex̄is. talia loq̄bat et faciebat quia manifeste apparebat. q̄ non ex humana diligentia sed a diuina gr̄a erat. Humilia enim dñs respicit et alta alonge cognoscit. irrationabiliter ergo mouebantur despicientes eum propter paupertatem et humilitatem generis: et attribuentes uirtuti demōis quod debebat attribui uirtuti diuinitatis. Quia dauid qui fuit radix regum et eximius prophetazum. fuit pastor ouium et cuiusdam agricolae. s. yesse filius Sed et moyses legislator ualde a se deficientē habuit patrem et i pluribus alijs simile poteris reperire. A quibus ergo oportebat amirari dominum ab his cōtemnunt euz Unde et hoc q̄ ueritatis est et honoris. pro uituperio indu

cunt dicentes euz esse fabri filium seu fabruz. Sicut enim pater per filiũ in principio omnia fabricauit. sic ipse filius p que omnia facta sũt omnium fabricator existit ut uere z fabri fili⁹ z faber dici possit. In illoruz ergo errore ueritas latet. nam utiqz fabri filius erat. sed nō illius cuius ipsi putabant. sed fabricatoris oĩz qui fabricatus est auroram z solem. i. ecclesiam p mittiuam z sequẽtem. Magna eecitas eorum erat. qz eũ in ybis z factis illius xpm cognoscere poterāt z tamen ppter generis notitiam eũ cõtemnebant z ex paruitate generis z infirmitate carnis uolebant ab eo excludere potentiã maiestatis. Et qz auditis famosissimis miraculis ab eo frequenter in Capharnaũ factis illi d nazareth indignati sũt cõtra eum. nec credebāt miracula ei⁹ esse uera ipse intus eorũ corda objectionem eorũ tacitã sibi ipsi obiecit. ut ad eam cõgruenter rñderet. Unde subdiť ((Et ait illis)) ihs. s. scribis z phariseis ((Utiqz dicetis mihi)) qui multos in capharnaũ curauit ((hanc fili tudinem)) i. obiectõem a similitudine medici cor poralis ad spũalem sumptam ((medice cura te ipsuz)) i. tuos cõpatriotas. quibus magis tene ris impẽdere beneficiũ caritatis. sicut ei medi cus uerus citius z libentius curat seipsuz z ali os ad se pñinentes qz extraneos ita dicebant et ei. si tu faceres uera miracula citius faceres ea in ciuitate tua z potius inter pñinquos tuos qz inter extraneos. Unde subiũgit ((Quanta)) mi racula ((audiuimus facta)) a te ((i capharnez fac z hic i patria tua)). i. in tua ciuitate ubi cõ ceptus es z nutritus tot z tanta ut credam⁹ qz que facis apud alienigenas. magis debes face re apud tuos cõpatriotas. magis. n. teneris bñ ficia impendere tuis cõpatriotis qz alienis qua si dicant. Multa audiuimus a te facta miracu la. sed nō credimus qd incerta uulgauit fama cũ apud nos nihil tale feceris. qbus cõueniẽri us talia impendenda erāt beneficia qz ceteris. Sed dñs mñter respondens oñdit. qz nō dimit tebat iter eos facere miracula ppter odiũ pa trie uel defectum potentie sed ppter eorũ i cre dulitatem z malitiã. Quod ei ibi miracula nĩ faciebat. nō erat ppter hoc qz pñiã suã despiciẽt quam sua cõceptione z educatione honoraue rat uel ppter hoc qz ipse impotens esset. sed qz ipsi indigni erant. Et ad hoc inducit sacre scri pture exempla. Unde sequiť ((Ait aut̃)) ihesus. ((Amen)). i. uere ((dico uobis. qz nemo ppheta accept⁹ est in patria sua)) in qua natus est. z i domo sua ex qua fñm carnem pcessit (z hoc ut i pluri⁹) ac cũ debito honore z reuerẽtia. Mi n⁹ ei helyas z celi pphete i suis ciuitatibus fũerit honorati qz i alijs. Isaias sect⁹ Diezẽas carce rat⁹ z ceteri uitupati. Nos enĩ z pene natura le e ciues ciuib⁹ uidere. z nō pñtia uiri opa nec uirtutes cõsiderare sed infantie fragilitatẽ recordari. qñ nĩ. z ipsi p eosdẽ etatis gradus ad maturã etatẽ puenierint. Dũ enim ciuis z cõtri

bulus ad alicuius uirtutis uel pbitatis eminen tiã ascẽdit. eiusqz fama crescit. cõciues z cõtri buli q nō sic laudant inde grauius laudant. z estimant se cõtrẽni. si eis in laude z fama pbita tatis p̃sertim minor genere p̃feratur. Dñc ha bemus in Ioseph exẽplũ respectu fratru suoz Unde cõtingit qz facilius promouentur hõies in terra aliena qz in patria p̃pa. Idcirco igit nĩ curo patriam meã qz ei acceptus nō sũ et qz si dẽ in ea nĩ inuenio. z mihi sicut ceteri nō credit tãtoqz mĩno me cognoscit q̃topl⁹ p̃ceteris me notũ habuit. Et qz nō erat acceptus eis. nec ei credebāt. ideo ṽtutes multas. i. sig⁹ z miracula sibi faceĩ nĩ poterat. nō de impotẽtia sed de in cõueniẽtia. nō enĩ cõueniẽs fuit. qz digni non erāt z cã statim subdiť. s. pp incredulitatẽ eoz ppter quã etiã dominus mirabatur qz ipm etiã pñtẽ hñtes xpm agnitõem sui uerbis z signis eis ingerentẽz nihilominus increduli p̃durabant. i hoc p̃z qz fides marie coopat in miraculis fa ciendis. quia propter incredulitatem subtrac ta sunt illis. Aliquas tamen uirtutes ibi fecit scilicet paucos infirmos fideles z deuotes ma nibus deificis impositis curando. quod patet ex hoc quod supra dixerunt. Unde huic sapiẽ tia hec. z uirtutes. Pro tanto ergo nō posse dicitur quia noluit. nec decuit propter i credu litatem eorum. ut negetur potentia non abso luta. sed ordinata ac congruitatis z decentie qua se disposuerat non facturũ. quia nō erat decens. z congruum. quod ubi miracula face ret et multa fides enim credentium est merito ria de congruo quod eis fiant miracula. Ideo autem aliquas uirtutes ibi fecit. ut fideles cõ firmaret. z infideles excusationẽz de peccato suo non haberent. dum opera diuinitatis i eo uiderent nec fecit multas ne infideles ampli us dampnarentur id est plus punirentur dum. s. cõtrẽpnerẽt. Unde Liso. Pauca fecit signa ne dicerent hostis est nobis z proprios despiciẽ si facta essent signa z nos utiqz credissemus: propter hoc ergo fecit ut quod suum est: im pleat. sed continuit ut non illos amplius con demnet. Ad sui autem excusationem qua re ipse dominus in patria sua ubi acceptus nĩ erat multas uirtutes non fecit ostendit exem plo helye z helysei. quod similiter pphete ue teres in maiori honore habebantur apud ex traneos quam apud domesticos. et quod plu ra miracula faciebant apud alienos: quã apd suos ((Helyas)) enim a iudeis expellebatur et contemnebatur: a gentibus autem et alienis recipiebatur et honorabatur et ibi miracula operabatur ((Missus)) enĩ ad uiduãz in sazep ta urbe sydonie prouincie. receptus est hono rifice: ibiqz duo miracula fecit. qz farina et o leum non deficit. et filium uidue mortuum scilicet ionam prophetam suscitauit. Non g̃ ((i ierusalẽ ubi multe uidue erāt)) s̃ i sydõia operabatur miracula quia uidue israel nĩ erāt

ita deuote sicut illa mulier sareptana et quia
 helyas persecutiōem patiebatur in terra israhel
 que debuisset sibi esse grata et gratiosa ((Sare
 pta)) urbs sydonie est in littore maris ante cu
 ius portam ostēdit locus. ubi helyas uēit ad
 uiduam eiusdem urbis deinde ē quedā capel
 la ubi erat cenaculū i quo quieuit. et ubi filiū
 uidue suscitauit. Quare autēz orōne helye
 clausum est celum et facta fames. ostēdit Ba
 filius dicens ut enī aspexit ex saturitate nō mo
 dicum generari dei obprobriū. per famem illis
 ieiuniū attulit. quo culpam illorum q̄ in immē
 sū crescebat cohuiuit. Non ergo mirentur nūc
 hoies sī ppter eorū lasciuia fiat fames. helye
 us etia a iudeis derisus et cōtemptus a na
 aman syro duote ē q̄sus. quem a lepra sua cu
 rauit q̄ deuotionez eius agnouit. Qui ante cu
 rationem bonus fuit quia per illum deus salu
 tem syrie dedit. et post curationē adhuc meliō
 ac ualde gratus deo et helyseo fuit. Curauit g̃
 alienum et gentile sed non cōcūes et consortes
 ppter eorū erga deū ingratitudinem. q̄ regnū
 israhel declinauerat ad idolatriam. colendo uitu
 los aureos quos fecerat Jeroboam. Si ergo i
 sti g̃ isti famosissimi pphē non fuerūt accepti
 cōpatriotis suis non ppter suam sed ppter opa
 ritatēz malitiam et inuidiam multo fortius nec
 minores pphē fuerunt accepti in patria sua ex
 quo p̄z uerū esse quod dixerat. q̄ nemo pphā
 acceptus est i patria sua. Moraliter at uidua:
 de qua dictū est significat aīam peccatricem
 que puata est amplexibus sponsi sui xpi. Mo
 do multe uidue tales sunt i mundo tñ ad nllā
 mittitur helyas nisi ad illam que ē in sarepta
 sydonie. Sarepta interpretatur icendiū uel an
 gustia panis sydonia uēatio inutilis et significat
 aīam peccatricem que ppter hoc q̄ considerat
 q̄ quicquid querit in mūdo est uenatio inutilis
 siue diuitie siue delitie angustiantur. q̄ p̄didit
 illum parem uerū quo reficiebat. xpm sc̄z qui
 dicit ego sū panis uiuus qui de celo descendi et
 incēdit per cōtemptum terrenorum et desyderi
 um sup̄norum. Ad talem aīam uenit uer⁹ hely
 as xps. ut eam pascat et reficiat cum filiis suis
 .i. cogitatōibus et affectōibus suis. Silr naamā
 syr⁹ significat peccatōrē eo q̄ p̄c̄z sicut lepra i
 ficiat hōiem. Adodo multi tales sūt in mundo
 tñ ad nullū uenit helye⁹ nisi ad naaman syrū
 Naamā interpretat decorus uel cōmouens me
 syrus sublimis. et significat peccatōrē qui cōmo
 uet seipm p cōtritiōem currit ad iordanē q̄ itez
 p̄taf riu⁹ iudiciij. i. ad cōfessiōē. et ibi iduit grē d̄
 corē et p b̄ eff̄ cū sublimis q̄ p̄ h̄ eleuat ad dū. ad
 talē uēit uer⁹ helye⁹. i. xps. ((Et oēs in synago
 ga hec audiētes)). s. q̄ eos indignos reputaret
 inter quos miracula faceret ((indignati sūt et r̄
 pleti ira)) q̄ ex xpi doctrina quiescere debebāt
 a malitia. Per istos significātur illi q̄ psequun
 tur p̄dicatores et defensores uitae eo q̄ dicūt
 displicētia illis. Hoc autē facto p̄batur uerbus

xpi q̄ dictum ē supra. q̄ non ē acceptus pphā
 in patria sua. Nam cū audirent nazarenū q̄ p
 phetis pphā se cōpabat. et q̄ eos de incredu
 litate notabat et deuotionem gentium quas ut
 canes abhominabāt deuotioni eorū p̄ferebat
 creuit zelus. creuit ira. creuit inuidia. Et q̄ dñs
 de eis dixerat et testabat uerbo. hoc ipsi osten
 dūt et testantur facto mala p bonis retribuē
 do. Unde ((surrexerunt)) et cum tanquāz dignū
 morte ((extra ciuitatem)) suam nazareth ((eije
 cerit)) ut illū iēficeret. Un̄ dic Ambz. Nō m̄z si
 p̄diderūt salutē q̄ de finib⁹ suis eijecerūt salua
 torē. Dñs at q̄ docuerat exēplo sui oib⁹ oīa fie
 ri nec uolētes repudiat nec inuitos alligat nec
 eijciētibus reluctat nec rogātib⁹ deest ((Et du
 xerūt illū usū ad sup̄ciliū mōtis sup̄ quē edifica
 ta erat citas eorū. ut p̄cipitarēt eū)) Nazareth
 q̄dē edificata erat sup̄ montem. sed nō in cacu
 mine. unde extra ciuitatem ad cacumen duxe
 runt eum ad precipitandum. In quo secundū
 Bedam. iudei discipuli peiores diabolo magi
 stro suo ostenduntur. quia ille uerbo temptas
 ait. mitte te deorsum. isti facto de supercilio
 mōtis eū mittere et p̄cipitare cōbabāt. ((Ihs
 autē)) uirtute diuinitatis q̄ poterat se suā illesū
 qñ uolebat ((transiēs p mediū illorū ibat)) et de
 scēdit de mōte nō uisus ab eis quos descebat
 mēte furentiū subito p deū mutata uel obstu
 pēcā. Eteniz qñ uult. capis: qñ uult labitur.
 qñ uult suspēdit. qñ uult: nō teneē. Qr capis et
 teneē a paucis. uolūtatis ē: q̄ a p̄lo nō teneē
 s̄z trāsīt: maiestatis ē. Nō g̃ resistit nec se uidi
 cat. docēs uos in hoc. ut nō q̄ram⁹ uindictā de i
 iurijs nobis factis: sed p mediū inimicōū tran
 siens. canes hincide latrantes et tenet: malens
 eos sanare q̄ p̄dere. ut cassatam uidentes suā
 nequitiam deinde desisterent ab eius morte.
 Tunc enim euadere uoluit: quia penitentie
 locum adhuc illis reseruabat. et quia nondūz
 hora passionis eius uenerat. nec tunc in loco
 passionis erat: et q̄ hoc genus mortis (q̄ cruci
 figendus preconzabatur) nō elegerat. Adhuc
 oñditur loc⁹ q̄ dñs p̄cipitiū et salt⁹ dñi. s. p milia
 re a nazareth contra meridiem uer⁹ israhel. Ubi
 fm Bedam. cum dominus de manibus illorū
 elapsus per medium illorum d̄ rupe d̄scenderz
 atq̄ in ipsa rupe latere uellet: subdito ad tactū
 dñice uestis. saxū illū subterfugit. et instar ce
 re resolutum quēdam sinum quo dominicum
 corp⁹ recipere effecit tante utiq̄ capacitatis qñ
 te ipsum dñicū corp⁹ extitit quātītatis i quo
 uestigia pedū et uniuersa liniāmēta. et ruge ue
 stis q̄ a tergo dñi fuerāt ueluti de manu sculp
 toris impressa seruant. Saxea durities sub d̄
 cēdente recedit et quasi nolens ledre ei cedit et
 sub pedē p̄sae mollescit. Adira ref. Lapis emol
 lescit et ipse homo emolliri. nescit. sed lapides
 cit. Agnoscit dominum lapis emollitus. et ipse
 homo a quo erat cognoscendus erat fortius.
 Et notandū quod quatuor modis ē dño mors

intemptata. Quidam enim temptauerunt euz
pimere gladio sicut herodes. quidam percipiri
o sicut hic nazareni. quidam lapidatione sicut
in templo iudei. quidā crucifixione sicut in pas
sione etiam iudei. Adhuc ē xps spūaliter cru
cifigē in nostra recidiuatione. lapidatur in no
stra obduratione precipitat in nostra despatō
ne. gladio perimitur in blasphematiōe. Oro.

Omne ihesu xpe. qui sic ad oia te hū
d liaſti obſeq̃a. ut nec officiū lectoris ſuſ
cipere dedignareris. ac tādē p' doctri
ne bñficiū nazarenis humiliter impensū. ma
la pro bonis patienter recepisti cū te ab ipsis p
cipitare te uolentibus duci sine reſiſtētia per
miſiſti. da mihi bone ihu hāc gratiaz ut te imi
tando ad oia humilitatis obsequia me curuaſ
appetam et paratum gaudenter exhibeā da ē
mihi iniurias patienter tolerare et de ipsis uin
dictas non querere omnesq; meos aduersarios
ex corde diligere. et eis beneficia exhibē. Am.
De decollatione Iohannis baptiste. L. lxxv.

Ost hec autem imminere pascha
li festiuitate. passio et mors. Iohā
nis Bap. ē subsecuta et pōitur mo
tiū cōtinens multiplicē culpaz.
Herodias ei timens ne p'dicatiōe

Iohānis herodes peniteret. et ipsam f'ri redde
ret. cū quo non sine piculo remaneret: ideo co
gitauit modū quo interficereſ Iohannes abs
q; ſeditōne populi. et herodes cōsciū fuit eiūſ
de doli. Cum igit (herodes) tetrarcha. qui ali
quando Rex dicit non a regia dignitate sed a
regendi officio diem natalis sui celebraret co
ram (principibus et p'mis galilee. saltauit filia
herodiade) id ē tripudiauit i medio ut uideret
ab omnibus et hoc fuit ex dispositione matris
et herodis (placuit herodi) qd tamen deberz e
rubescere. q' signūz fuit impudice filie et disso
lute (et cum iuramento p'misit ei dare qcqd ab
eo peteret) Secūdū Diero. ad hoc forte iura
uit. ut occasione apparentē ad occidendū Ioh
annem et rep'mendū populi ſeditōnē haberz:
ut uideretur facere inuitus q' faciebat sponta
ne (Et premonita a matre petijt) p munere (d
ari in disco) i. scutella (caput iohannis bap
tiste) Est enim in hoc loco discus uas rotundūz
desup extensum. Quandoq; etiam mensa infe
rior discus dicitur et aliqñ mappa seu mensale
discus appellatur. Unde et animalia dicuntur
petro apparuisse in disco. qui i actibus aposto
lorum lintheum uocat. Unde Luf. Nec ē mu
lier antiqua malitia. que adam eiicit de para
disi delitijs. hec celestes hoies facit terrenos h
humanum gen' merſit in iſernū. hec uitam ab
ſtulit mōdo ppter un' arboris pomū. hec maluz
fecit qd hoies inducit ad mortem. hec inuenit
uerū laborem et preſurā que nūc occidit Ba
ptiſtā. deiſcit pueritiā. p'dit inuentutem. alli
ciat. iquietat mortuum ſenecturē (Et cōtrista
tus est rex) ſilatorie nō uere ut poſtea uideret

implere coactū. quod diſpoſuerat facere uolū
tarius. Dicitur ergo triſtatus. i. triſtari uiſus
qr ſm Bedam. diſſimulator mentis ſue triſti
tiam preſerebat in facie. cum tamen leticiāz
haberet in mente: ſcelus excuſabat iuramen
to ut ſub occasione pietatis. magis impius ſie
ret. Et ideo per ipſum herodem ſignificantur
illi qui ſub ſpecie religioſitatis. machinan
tur opus facere malignitatis. Per herodiadē
uero ſignificat luxuria p ſaltatricē diſſolutio
libidinofa: p quas Iohis. i. hois gratioſi fre
quēter pcurat mors ſpiritualis et aliqñ corpa
lis Rex vō (noluit eā contriſtare propter iur
andū) quod tamen non erat obſeruādū
qr ſz Iſido. nō ē iuramētū obſeruādū ubi malū
icaute p'mittit. et i malis p'miſſis reſcindenda
ē fids. q. d. Rex. Nō ē ex malitia q' ego facio
ſed propter iuſiurādū q' trāſgredi nō l'z fuit ei
dolofus i p'mittēdo. et ſacrileg' i ſoluēdo (et pp
ſimul recubētes) corā qbus publice iurauerat
ut omnes fierent ſcleris ſui conſortes non cor
reptores non reſiſtentes. Ecce q' ſfacili pecca
tum tranſit de uno in omnes ſimiliter etiam q
ludum et ſpectaculum illud inſpiciēbant cōſor
tes ſcleris cum facientibus ſiebat. Nam ſe
cundum Crifo. ſicut ſi nō eſſent iſpectores nō
utiq; eſſent q' talia exerceſet ita qz ſūt et ipi eo
rum que fiunt ignē uel ſcandalū ſentiūt. O qz
multi ſubditi hodie piclitan' i oſcia et aia pp
preſidentū facta minus iuſta (Miſitq; ſpicu
latorem) qui ex officio portabat ſpiculū quo
amputabantur capita damnatorum (et decol
lauit Iohem in carcere) occulte pro uitanda
ppli ſeditōne (et attulit caput eiūſ i diſco) cru
entas epulas i luxurioſum conuiuiū et rādigno
ſerculo indignum (et dedit illud puellē) in pre
mium ſaltationis ſue (et puella dedit). in ludi
briū (m'ri ſue) ut illi mortuo illuderet. q' ſuum
iceſtū reprehenderat. et ut i ſua p'ate lingua
z b'fer. q' illicitas nuptias arguebat. Ecce qtuor
crudelia magna. n. credulitas. q' ſancitū caput
ē decollatū: maior q' allatū et homicidiū oſtē
tatū et adhuc maior. q' ſaltatrici datū: ſz maxi
ma. q' i p'atem adultere aſſignatū. Conuiuiū
te itaqz herode paulo añ horā diei nouam. s.
Ioh. bap. ē decolatus i cuſtodia. clamādo uo
ce magna. domine deus meus tibi commendo
ſpm meū: et nudū ſub aere admodū dſpectiue
iacuit. expoſitus ſpectaculis. donec tolleretur
a diſcipulis. Per hoc quod i conuiuiū inſus
eſt iohannes decollari ad ſaltatricis et ſue ma
tris adultere petitionem: oñdiū q' multa mala
fiūt ppter crapulā et mulierū malitiā. Un' i ec
cleſiaſtico. uinū et mulieres apoſtare faciūt
ſapientes. Secūdū Remigiū: i herode minus
pctz. factū ē cā maioris pcti. Nā qr libidioſaz
uolūtātē nō extingit. iō uſqz ad luxuriāz pue
nit: et qr luxuriā nō cohercuit. ad reatū homi
cidij deſcendit. Sed contra herodis impietatez
qui Iohannem propter vitatē decollocauerat

insepultum reliquerat: cōmendatur discipulo
rum religiosa et officiosa pietas. q̄ hoc (audi
ro uenerunt et tulerunt corpus eius) de carce
re. q̄ rex ipsis reddi iussit (et sepelierunt illud)
reuerenter ut decuit. et uenientes nunciauerunt
ih̄u. s. passionem iohannis ac etiā opera et doc
trinam. In oībus uero oīdunt discipuli deu
tionē suam ad mgr̄m. et q̄ uenerunt uelociter
et tulerunt reuerenter et sepelierunt humāiter
et q̄ nunciauerunt opatier. Isti erāt disci
puli ioh̄is qui ad xp̄i discipulatū trāsierūt. hu
ius ei pietatis officio trāsire in xp̄i societate
meruerunt. Un̄ Cris. Tu aut̄ mihi intende. q̄lī
discipuli ioh̄anis iam magis familiāres facti s̄
ih̄u. Ipsi enim sūt. q̄ anunciauerunt quod
factum est de ioh̄ane et uniuersos dimittere
ad ip̄m cōfugiunt. secundū Hiero. et Josephū
Ioh̄anes occisus est i sebastē urbe palestine q̄
olim dicta est samaria. ubi herod̄s fecerat do
mū regiaz: sed sepultus est in matheronta op
pido arabie trās iordanem. i sorte duarū tribuū
et dimidie. S; hoc uidet contrariū ecclesiasti
ce historie. in qua dicit q̄ i matheronta sit oc
cisus: sed i sebastē sepultus. Caput uero fecit he
rodias in birlm deferri. et ibidē iuxta herodis
habituclū caute sepeliri. timens ne pph̄a re
surgeret. si cū corpore caput sepultū esset: q̄
postea reuelatione. B. Ioh̄a. duo monachi i
uenerunt. saccis cilicinis inuolutum uestibus
(ut estimat) quibus in deserto fuerat indutus
et in ierl̄m inter helyam et abdiam pph̄as fuit
sepultus. Decollatus ē autem Ioh̄anes nō eo
die quo decollationis eius festiuitas celebrat̄
sed circa dies azimorū pasche iudeorū. in anno
passionem xp̄i p̄cedente: cum iam uno anno
stetisset in carcere. Oportuit aut̄ ut ppter dñica
sacra passionis et resurrectionis xp̄i. minor. s.
Ioh̄anes cederet maiori. s. xp̄o: et ob h̄ decol
lationis festiuitas fuit alio tempore fieri istitu
ta. s. eo die quo caput eius inuentum ē siue e
leuatum. Un̄ ait Aug. factū ē Ioh̄ani q̄d ip̄e
p̄dixerat. De dñō em̄ ih̄u xp̄o dixerat. illuz o;̄
crescere: me aut̄ minui. Iste minutus ē in capi
te. ille creuit i cruce. Scdm̄ Grego. decollatio
Ioh̄anis minoratōz fame illius qua xp̄s a po
pulo credebatur infinnat. sicut exaltatio sal
uatoris i cruce p̄fectum designabat fidei: q̄ et
ip̄e q̄ prius a turbis pph̄a esse credebatur. do
minus pph̄az et dei filius a cunctis fidelibus
est agnitus. Un̄ Ioh̄anes quem oportebat mi
nuī. cū diurnū lumen decrescere incepit natus
est: dñs autem eo tpe quo dies crescere incepit
Ubi Hiero. Hoc iuxta lram̄ factū sit. nos aut̄
nūq̄ hodie cernim̄. in capite Ioh̄anis pph̄e.
iudeos xp̄m q̄ caput est pph̄etaz p̄didisse. Et
itez. caput legis q̄d est xp̄s de corpore abscin
dit p̄prio. i. iudaico pp̄lo: et datur gentili puel
le. i. romane eccl̄ie. et puella dat m̄ri sue adul
tere. i. synagoge crediture i fine. Corp⁹ Ioh̄a
nis sepelitur. caput i disco collocat̄: lra huma

ta tegitur spūs in altari honoratur ac sumit.
Hec Hieronymus. Ioh̄anem ēr̄ incarcerat.
q̄n̄ quis dona gr̄e q̄ habet ad terrena defleat
aufert ei caput. q̄n̄ bona q̄ habet d̄ se n̄ a deo
habere p̄sumit. Conspice nūc Ioh̄anem re
uerenter. qualiter ad iussū nili spiculatoris
collū parat. humiliter genua flectit. et gr̄as dō
agens ceruicē extendit: et patienter ictus susti
net. quousq̄ caput totaliter abscindat̄. Sanc
tus ē dñi p̄cursor q̄ ante faciem eius bapti
smū in aqua p̄parauerat baptizando. et bapti
smum in lachrymis cōpunctōis p̄dicando: mō
p̄parat baptismū in sanguine passionis mo
riendo. Ecce quomodo uadit Ioh̄anes ami
cus iimus dñi ih̄u et cōsanguineus. ac dei ma
ximus secretarius: et qualiter talis et tantus
uir imperante nequitia. ac si esset uilissimus
malefactor occubuit. O impietas o crudelitas
iustus decollatur. fit caput eius pretium salta
tōis. in disco affert̄: cōiunatibus apponit̄. ma
gnū q̄dem ferculū. sed horribile ad uidēdū.
Un̄ Cris. Hodie nobis Ioh̄anis uirtus. hero
dis feritas cū referi: concussa sunt uiscera. cor
da tremuerūt. caligauit uisus. hebit intellectus.
aufugit auditus. Aut quid cōstat i sensib⁹
humanis q̄n̄ uirtutū magnitudinem. operit cri
minum magnitudo. Ioh̄anes stola uirtutum
magisteriū uite sc̄itatis. fora. norma iusticie
uirginitatis speculum. pudicitie titulus. casti
tatis exemplū p̄ite uia. p̄corum uenia. fidei
disciplina. Ioh̄anes maior homine. par̄ āge
lis. legis summa. euangelij sanctio. apostolo
rum uox silentium pph̄arum. lucerna mūdi.
p̄cursor indicis. xp̄i mediator. testis dñi. to
tius mediū trinitatis. Et hic tantus datur i
cestui. traditur adultere. adicitur saltatrici.
Merito ē cōcussa sunt uiscera: corda tremue
runt. Et itez. Deus aut̄ sustinuit: et iustum āpli
us coronans. et his qui postea iniuste patiunt̄
multam derelinquens mitigationem. audia
mus igitur quicunq̄ in uirtute uiuentes. ma
la patimur a perniciosis hominibus: etenim
deus tunc sustinuit eum qui in heremo. eum
qui in zona pellicea. eum qui in cilicino uesti
mento. eum qui pph̄a prophetarum maior erat
eum q̄ nullum maiorem habebat. occidi a pu
ella incōtinēte et corrupta meretrice: et hoc le
ges defēdētē diuinas. Hec ita q̄ cogitantes: fera
m⁹ uniuersa uiriliter. q̄cūq̄ patimur. Quis ei
nō utiq̄ horresceret sacz illud caput sanguie
stillans. uidens in cena prepositū. Si enī nos
audientes hec horrescimus q̄d dignū erat ui
sum illū tunc operari. q̄d pati eos q̄ simul recū
bebant. nouiter occisi capitis sanguinem stil
lantem uidentes in medio conuiuij. Sed nō
iniqu⁹ herodes. neq̄ abhominabilior eo mu
lier. neq̄ sāguinis uoratrix illa passa ē aliqd
obspetaculum istud. Hec Crisostomus. Un̄ et Grego.
non sū ammiratione gūissima p̄pendo q̄ ille p
ph̄ecie spū. intra m̄ris uterū replet⁹. quo inter

natos mulierum nemo maior surrexit. ab iniquis in carcerē mittitur. et pro puella saltu capite truncatur. et uir tante sanctitatis pro risu turpiū mori. Nūquid nam credimus aliquid fuisse in eius uita: quod illa sic despecta mora tergeret. Sed quoniam ille uel in cibo peccauit. qui locustas solummodo et mel siluestre edit. Quando conuersatione sua offendere potuit. quod d. heremo non recessit. Quid est quod omnipotēs deus sic uehementer in hoc seculo despiciat. quod sic sublimiter ante secula elegit: nisi quod pietati fidelium patet. quoniam ideo sic eos premit in infernis. quod uidet quod remuneret in summis et foras usque ad despectū deicit quod intus ad incomprehensibilia perducit. Hic ergo unusquisque colligat quod illic passuri sint quos reprobat si sic cruciat hic quos amat. Hec Gregorius. Mortuus est igitur Iohānes pro christo. quod pro ueritate. Unde gregorius. Neque enim baptista Iohannes de confessione christi. sed de iusticie ueritate requisitus occubuit: scilicet quod christus est ueritas. ideoque colligitur ad mortem pro christo. quod scilicet pro ueritate peruenit. Ex quo patet. quod non solum pro fide sed etiam pro ueritate iusticie martir quis efficiatur. Unde dicit Augustinus. quod cum mors pro ueritate iusticie suscipitur: martires facit. Unus et in Ecclesiastico dicitur. Certa usque ad mortem pro iusticia. Martirem enim non facit pena. sed causa. id est. mors propter christum suscepta. Ubi nota. quod multis d. causis potest quis martir fieri. scilicet pro iusticia: ut abel. pro lege: ut machabei. pro assertionem ueritatis: ut isaias et hieremias. pro arguitione peccati uel et assertionem ueritatis: ut Iohānes baptista. pro salute populi: ut christus pro fide christi. ut Stephanus. pro christo: ut innocētes. pro libertate ecclesie: ut Thomas cantuariensis. Et non solum mors pro ueritate et alijs predictis causis suscepta. sed etiam uera in aduersis patia: martir ē facit. Unus Gregorius. duo quippe sunt martyrij genera. unum in mente aliud in mēte simul et actione. Itaque sine ferro martires esse possumus. si patientiam ueraciter in animo custodimus. Patientia autem uera. secundum eundem Gregorium. ē iniurias fortiter sustinere. et postea uindictam non querere: sed ex corde ei quod mala irrogat ignoscere. et contra eum nullo dolore morderi. Ille enim ueraciter patiens ē. qui et ipsum amat quem portat. nam tolerare et odire non est uirtus mansuetudinis. sed uelamentum furoris. Ut et dicit Bernardus. Uera patientia ē. pati uel agere contra quod libeat. sed non propter quod liceat. Insuper secundum Crisostomum. martyrij non sola sanguinis effusione. sed et abstinentia peccatorum et exercitatione preceptorum dei perficitur. unde et Bernardus. Semper christiani persecutionem patiuntur. Omnia que in mundo sunt persequuntur christiani. Si comedero paululum. et corpusculum meum fuerit robustum: sanitas corporis mei persequitur animam meam. Quocumque me uertero persecutio mihi ē. Si uidero mulierem: oculus meus persequitur me. cupit enim interficere animam meam. Si uidero diuitias. si aurum. si possessiones.

si delicias corporales. si pulchra uestimenta: quodcumque uidero. persequitur animam meam. adolecentulā libido persequitur. non putemus tamen in effusione sanguinis esse martyrium christianis ac religiosis. Si ergo sunt martyria in pacis tempore. sunt et nequiores. Ego hodie quod uideo: monachus: si ruperō propositum meum. christum negaui. Et si in pace christum nego. in persecutionem quod facerem. hoc ergo dico. quod omni tempore sunt martyria. sunt et persecutiones. hec Bernardus. Sicut ergo patienter sufferre debemus iniurias ab alijs in nos delatas: ita et tribulationes infirmitatum et penas. quod nobis eueniunt patienter sufferre necesse ē. Multis enim calamitatum temptationibus mentes bonorum pulsanter: et multis modis a diabolo temptantur. Sed non amplius temptat eos. quam dei uoluntas permittit: et si nolens. tamen utilitati eorum seruit. quoniam eos temptationibus suis non decipit sed potius erudit. Temptat autem eos aliquando per stimulos paupertatis et cum per stimulos paupertatis non potest eos mouere. diuitias adhibet ad seducendum. et dum per contumelias et obprobria non preualet. laudes et gloriam adhibet. si per salutem corporis non potest: egritudines mittit. et dum per delectationes seducere eos non potest. per molestias quod contra uotum eueniunt eos conatur subuere. Infirmitates uero et quidam aduersus eos quod temptandi sunt adhibet: ut per eas pusillanimes faciens. conturbet caritatem eorum quam habet ad deum. Sed quantum conat corpus et febribus ualidissimis inflammet. insuper et si intolerabili strictione affligatur: quod quies es quod hec sustines. recordare futuri seculi penas. et eternum ignem et perpetua tormenta. et hec cogitans non deficies. ad ea que in presenti contingunt. Insuper et gaude quod uisitauit te deus. Quem enim diligit deus corripit. et flagellat omnem filium quem recipit. Exulta uidēs cui similis factus es. nam Paulo apostolo simile donum accipere meruisti: qui dixit. libenter gloriabor in infirmitatibus meis. ut inhabitet in me uirtus christi. Et rursum. Quando enim infirmus tunc fortior sum et potēs. Si frigore. si febribus. castigaris: memor esto quod scriptura dicit. transuimus per ignem et aquam quod residuum est ut inducaris in refrigerium. Clama etiam cum propheta in tribulatione dilatasti me. perfectus enim eris per huiusmodi tribulationes. Si forte amittis oculos non feras grauius. extol lentie enim instrumentum amisti: sed interioribus oculis gloriam dei speculari stude. Sardonius factus es si stristeris. quod auditu uanum amisti. Non tamen tue ex aliqua passione debilitate sed interioribus patas habere aduersus inimici temptationes. Infirmitas totum corpus tuum tenet. sed interiori homini sanitas crescit. Nihil enim aliud ē egritudo corporis. quam sanitas mentis. Si infirmitas talis tibi fuerit. ut non possis stare ad orandum et psallendum. non contristeris inde. quia ipsa infirmitas orat pro te si

ieiunas. non tibi inuenias occasiones. dicendo
qz grauatus in egritudine incurristi. qm et q
non ieiunant similes egritudines incurrun-
t. Inchoasti aliquid boni. n reuocaris per impe-
dimenta inimici qm ieiunia z labores nobis
constituti s. propter turpes delectatões. Nec om-
nia nobis proficiunt ad destruenda corporis
desideria: Qua propter discat non murmurare
qui patitur. si ignorat cur patitur: z per hoc in-
te se pati arbitretur. q ab illo iudicatur. cui
nunc iudicia iniusta sunt. qui ergo in flagel-
lis murmurat: iusticiam iudicantis accusat. q
uero iuste recognoscit a iusto iudice pati q su-
stinet. etiam si causam pro qua patitur ignorat
per hoc iam iustificatur per q seipsus accusat
z dei iusticiam laudat. Igitur pro xpo. pro fi-
de pro ueritate. p iusticia uiriliter usq ad mō-
tem certemus z ad sufferendum pro deo paci-
enter aduersa nos quotidie preparemus. Et
ideo martyres maxime cōmendantur: p̄sa su-
stinuerunt propter amorem dei temptationes
contra humanam uolūtatem. Unde Eleazar
dum plagis pimeret: ingemuit z dixit. Dñe q
habes scientiam scām. manifeste scis tu: qz
cum a morte possem liberari. duos corporis
sustineo dolores: sm animā uero ppter amo-
rē tuū libēter hec patior. In martyrio em nō
debet premium fm hoc q ab exteriori infligit
sed fm hoc q p xpo uolūtarie sustinet: qz nō
meremur nisi p ea que sunt in nobis. z non p
ea que sunt extra nos sicut nec demeremur ni-
si p ea que sunt intra nos. Quanto autē illud
qd quis sustinet uolūtarie. difficilius ē nolum-
tati sustinere: tanto uolūtas q propter xpm il-
lud sustinet. ostenditur firmitus in xpo fixa esse:
z ideo excellētius ei pmiū debet. Ad effica-
ciam quippe merēdi tria ualēt. Primū est dif-
ficultas operis qd patet in martyrio. qz ut ait
Greg. maioris meriti ē aduersa patienter tole-
rari. qz bonis operibus insudare. Secundū ē
promptitudo uolūtatis. qz fm aplm. bilarem
datozem diligit deus. Et fm Aug. nemo inui-
tus bene facit. et si bonum sit q facit. Tertiū
est magnitudo caritatis. qz ipa caritas pōd
est sanctuarij: fm q omnia q in templo erāt:
ponderabant. Et iō opus tantum i conspectu
iudicis ponderat. quantum amor unde pcedit
opera at bona meritoria sunt trium. s. uite ef-
ficie. augmenti grē. remissionis pene. Primū
s. substantiale pmiū uite eterne. rīdet radici
operis. s. caritati. Premiū uero accidētale. s.
augmentum grē. rīdet generi operis. qz opibus
excellētibus z operibus supererogationis me-
remur. maius augmentum grē quam operib
alijs. Remissio at pene rīdet penalitati opis
nam opera q magis sunt penalia magis sunt
meritoria remissionis pene. Est em regula in
theologia. q pena pene ē resolutoria. Scōz
igitur pugnam z patiam ante oculos ponam
ut singula nobis aduersa z contraria faciam

pro deo libētius. aut patiamur. Un greg. La-
bores pcedētius sanctorū recolamus. z n erūt
grauia q toleramus. Un z Cris. sanctorū luc-
tamina i corde nostro sicut in tabula describa-
mus. z assidue meditemur cōtra omnem spūa-
liū inimicōz armaturā: z eoz patiētiam nobis
pponamus ad exēplū uiuēte uirtutis. ut istic
emulantes fortitudinem illoz. s. illic eozum
coronam possimus adipisci. quantam illi pati-
entiam i periculis corporalibus ostēdūt. tan-
tam nos in passionibus irrationabilib⁹ conti-
nentia demōstremus. i. cōtra irā uel auaritia
uel inanis glē cupiscentia z huiusmodi diui-
no timore munitis sensibus repugnātes. z cō-
silia figmenta diaboli destruentes i nobis. si
em cupiditātē z uitiōz huiusmodi ignes uice-
rim⁹. sicut illi tyrānidis ignem uicerunt: pote-
rimus iuxta ipos pari glia cōstitui filies habe-
ri. Et iterū. speculū ē spirituale bonorum uiro-
rum memoria. z bñe uite ipoz historia z scrip-
turarū lectio. z que a deo date sunt leaas. z si
uolueris semel solū inspicere ad sanctorū illoz
imagines z turpitudinem uidebis mentis tue.
z uidēs nullo indigebis alio i liberatōz sordis
huius. Et em in hoc utile ē nobis speculū. z fa-
cilem facit trāspōitionez. Neq em monstrat
deformitatē solum. sed transponit eam ad pul-
chritudinem ineffabilem si uoluerimus. Nec
Cris. Unde et Aug. xpm animo attēde. atten-
de aplos. attēde animo tot martyrum millia.
Ibi uidebis non solū uiros sed et feminas po-
stremitate pueros z puellas nec imprudentia de-
cipi. nec iniquitate pueri. nec pericula timorē
frangi. nec seculi amore corrūpi. Ita te non
inueniētem quid excuses. nō solū preceptorū
ineuitabilis rectitudo. sed et exemplorum inu-
merabilis multitudo circūdabit. hec Aug. s.
ue nobis miseris. qui nec flectimur preceptis
nec mouemur exemplis. ut enim ait greg. nos
plerūq a bono ope vba reuocant scōs uiros
a scā itentōe frangere nec tormenta potuerūt
nos ad pcepta dñica largiri. nostra saltem su-
perflua nolumus scēi. nō solum deo suā substa-
tiam cōtulerūt. sed p illo et ppiā carnem o-
derunt. Nec Greg. et magna quidem alacritate
hoc multi fecerunt. z illam horam anq ad
nuptias inuitati expectauerunt. Unde Isaac
abbas syrie. Dñ de multis martyribus. q i die
q p̄stolabantur coronaz percipere martirij. si
p̄ciebant hoc est ex reuelatione ul' abt aliquo
aico suo. in illa nocte a liquid non gustabāt.
sed a sero usq ad mane stabant uigilantes i
oratione. glorificātes deū i psalmis z hymnis
z canticis spūalibus: z i leticia z exultatione
sp̄rebat horam illā. sic illi q sūt ad nuptias
preparati. p̄stolantes occurrere gladio in
ieiunio suo. Nos quoq qui ad inuibile mar-
tyrium uocati sumus ad recipiendas sancti-
ficationis coronas uigilemus. nec in aliqua
parte negationis signum nostris inimicis erbi

deamus. hec Isaac Vides ergo: q̄ fm doctoꝝ
consilium. debemus labores et agones sc̄oꝝ
nobis ante oculos ponere in exemplum. Ve
ergo illis qui gesta sc̄oꝝ tanq̄ apocrypha ex
ufflantes. non solum legere nolunt. sed quan
tum in ipsis est. nec inter alios legi permittūt
et ideo tanq̄ illegittimi a sc̄is p̄fibus in religi
one xp̄iana degenerantes. sortem hereditatis
inter filios dei nō merentur. nec merita sc̄oꝝ
qui p̄ deo passi sūt eis suffragant. Cōtra quos
pulchre et congrue i quodā prologo passionis
.b. Anastasie sic dī. Omnia q̄ a sanctis gesta sūt
uel gerunt. si quis uoluerit studiose p̄quirere.
et sibi et plurimis edificationis exhibet fructū
et quasi arbor fructifera si sine cā probatur rez
rā occupare dū uiuit. cū ipse suis pomis ornat
et omnis qui ex eo fructus p̄cipit saginatur.
Scribimus ut in gestis inuenimus. quid ege
rint. q̄d locuti. q̄d passi sint sc̄i. Nō ditis uos
esse catholicos. qui xp̄i uictorias libenter legi
tis. libenter auditis. Interrogo uos. qui ista
in apocryphas l̄as exufflandas censetis. per
quos stat canon scripturarū oīm diuinarum.
Nunquid non p̄ eos qui p̄ ipso canone occidi
magis optauerunt q̄ uinci. Quid em̄ tenuerunt
martyres. S̄idem certā q̄ sacris uoluminibus
certo libꝝ numero cōtineat. Agūt illis gr̄as
apices sacratissimi. q̄ p̄ eo p̄seuerantiam p̄se
uerant. Et ideo uolūt eoz gesta cōscribi: ut in
cōspectu dei et hoīm semp̄ sancti laudent. qui
in cōspectu increduloꝝ p̄ eoz defensione tor
menta imania ptulerūt. Nihil ḡ p̄ter scripturas
canonicas recipiētes eoz gesta studiose p̄scri
bimus. ostēdentes dogma catholicū p̄ catholi
cos martyres custoditū. exemplū posteris da
mus. edificatōem credentib⁹ tradimus. artem
beli xp̄i militibus demonstramus. Cōstat eos
quidē nolle pugnare. si necesse sit q̄ nolunt le
gere pugatores. Imperent silentium infideles
spectēt pugiles diabolicos. qui athletas domi
ni spectare contemnūt. Nos diuinas uirtutes lo
quimur. scribimus. p̄dicamus. Prohibeant e
muli. imperent silentium timidi. uerberent cō
tēnentes. legētes increpēt. libēter hec audien
tes accusent. gloriosos faciūt milites vulnera
p̄ imperatoris laude suscepta. p̄ cuius amorē
et animas ponere libentē optamus. Triūphū
xp̄i ac uictoriā laboriosi exercitus. d̄ occultis
foras p̄ferimus. Scimus em̄ q̄ illi uisibiliter
passi sunt. inuisibilē nobis excitari quotidie
et negligēter pugnantes acrius vulnerari. Er
go ut arma p̄actes attēde bellantes. da mē
te studijs. ut hostisicipiat te timere. hec ubi
supra. Vides ḡ ipudens sc̄oꝝ detractor. et
xp̄iane religionis ipugnatō. q̄ fm hec dicta
tanquam arbor infructuosa terram occupas.
dū uiuis: et nō te catholicum sed infidelem eē
ostēdis. ideoq̄ timere habes ne merito excida
ris. et i ignem mittaris: ac partem cum infide
libus cōsequaris. Da ḡ miser gloriā sanctis

ut cum eis partem habere merearis.

Oro.

Beate p̄cursor et alme baptista. et ma
gne amice xp̄i Iohānes. lucerna lucēs
et ardens. ora p̄ me misero ad deū pa
trem misericordiarū. ut cor meū tenebrosū et
frigidū illuminet et accēdat: et ita ut te imitan
do p̄ xp̄o. p̄ fide. pro ueritate. pro iusticia pa
tienter aduersa sustineā. et uiriliter et usq̄ ad
mortem certare nō timeam. ut post hanc fragi
lem uitam tuis meritis et p̄cibus intercedē
tibus. feliciter peruenire ualeam ad regales
nuptias imaculati agni. quem tu almo tuo di
gitō populo ostendisti. Amen.

De refectione quinq̄ miliū hoīm. Ca. Lxxii.

¶ (Um autem audisset ih̄sus) necem
c Ioh̄is pp doctrinā uitatis. assumptē
discipulis (ascēdit in nauiculā et a
biit trās mare galilee) i montem et
(defectum locū seorsum) deuotioni et doctrine
aptū iuxta tyberiadem ciuitatē galilee: et ibi
sedebat cū discipulis suis et docebat eos. Ut
dicit Cris. ascēdit in montē erudiens nos a tu
multibus. et ab ea que ē in mūdo turbatione
quiescere. Secessit at̄ dñs et declinauit hero
dis tyrānidem. non timens mortem: sed quia
nondum uenerat hora sue passionis. et ut p̄ce
ret inimicis ne homicidijs dñi iungerent ho
micio Iohānis et ut ostēderet q̄ aliquando
ad t̄ps ē credendū humane malitiē. q̄d q̄ lici
tū ē xp̄i fidelibus fugere in p̄secutione. ut se
uent p̄ multoꝝ salute: et ut p̄beret nobis exē
plum uitāde temeritatis ultro traditū seip̄s
q̄ nō omnes eadem cōstantia p̄seuerant in tor
mentis. qua se offerūt torquendos. Secessit
et ut p̄baret fidē credentiū. si. s. sequerent̄ eū
Un̄ sequit̄ (Cū at̄ cognouissent hoc turbe) si
plices. s. et humiles ac pauperes: si sapiētes h̄
mōi. si potentes. si diuites (secuti sunt eum) si
in iumentis et uehiculis. sed pprio labore pe
dum (et pedestres) ut ardorem mētis et desy
riū sue salutis ostēderent. Erubescēbāt et pede
strem dominum in equis sequi et quadrigis.
Minores sequebant̄. sed maiores persequebā
tur. Adhuc t̄pibus istis pauperes et populares
magis currūt ad sermones: quā diuites et po
tētes. Circa eos at̄. benignitas xp̄i multipliciter
apparuit: qui uiscera misericordie in eis expā
dit (Cum enim subleuass̄ oculos. et uidiss̄)
eos uenientes ad se descendēs dei mōte) et ob
uias eis exiens curialiter illos excepit (et mi
seratus) in corpore et aīa. curauit ut plena fi
des statim p̄m̄ium h̄ret Nam quoscunq̄ i cor
pore saluabat. eos p̄ter et i aīa reformabat
Secundum. Bedam per hoc q̄ dicitur suble
uasse oculos ih̄s. datur̄ intelligi. q̄ oculos nō
erigebat huc atq̄ illuc. sed pudice sedebat a
tētus cum discipulis suis. et secundum Cris.

nō simpliciter et otiose sedebat sed diligenter loquens eis aliquid. et eos ad seipsum conuertens. Quatuor autem beneficia fecit dñs se sequentibus. excepit. n. fatigatos. docuit iscios. sanauit infirmos. refecit famelicos: per hoc quantum deuotione credentium letetur insinans. Nec sunt quatuor beneficia q̄ dñs spūaliter exhibet sequentibus eū. Primo suscipit ad pñiaz operibus p̄corū fatigatos. sō illustrat p̄ grām tenebris p̄corū excecatos. Tertio sanat p̄ iustificationē. iaculiū p̄corū vulneratos. Quarto reficit p̄ internam cōsolationē. pōdes peccatorū debilitatos et desolatos. Sic etiaz debet bonus prelatus facere subditis. scilicet suscipere dulciter. docere sapienter sanare efficaciter. reficere spūaliter. Qui ḡ iter deserta xpm querit et nō fastidiūt. a xpo suscipiunt: ac corporaliter et spūaliter si indigent curantur. Sz nemo cibum xpi accipit nisi antea sanatus fuerit. q̄ post remissionem p̄corū tribuitur alimonia celestia. (erat aī proximum pascha dies festus iudeorum) Istud erat secundum festū paschale. et i eo non fuit dominus i iherlm. sicut enī seruādo legē cōsidebat se esse uex hominē de filiis isrl' fm carnem: sic aliquando pretermittendo obseruationem eius cōsidebat se esse deum supra legē. Ubi nota qd̄ istud euāgelium bis i āno i eccl'ia recitat. s. i quarta dñi ca quadragesime: et hoc ppter principiū euāgelij. ubi dñs erat primū pascha dies festus iudeorū. et in ultima dñica ante aduentum. et hoc ppter finē euāgelij. ubi dñs. hic ē ppha: que nēturus ē in mūdum ((Uespere aī facto)) iam hora redeūdi ad ppria et comedendi p̄terijt: et ideo resectio necessaria fuit. In quo ostenditur desiderium saluatoris. quod de salute animarum habebat. quia usq̄ ad uesperā s̄mo nem protrahabat: q̄ turbarū deuotio. q̄ dulcedine sermonis dñici tenebantur: nec propter noctem imminuentem ab eo recedebant q̄uis alimenta non haberent. Tantum enim desiderabant audire xpm q̄ obmiserant apporare secum alimētum: propter q̄ necessarium erat fieri miraculum. Ubi Cris. Turbarum fidem ostendit: q̄ dñm etiam famē patientes. expectabant usq̄ ad uesperam. ((Cum ergo subuasset ihs oculos)) misericordie sue ((et uidisset)) miserationis intuitu ((q̄ multitudo maxima uenit ad eum)) totius mūdi significabat multitudinē cōcurrentem ad xpm. incepit conferre euz Philipppo d̄ tante multitudinis refectione qui (fm Criso.) magis rudis fuit. et magis indigens instructione et cognouit (referēte Andrea) q̄ unus puer iter eos quinq̄ panes ordeaceos et duos pisces tm haberet. quos eo iubente in mediū attulerūt: ppter spūalem refectionē. quā cōtinue a dño habebāt: nō multū d̄ corporali refectione sibi curabant puidere. In quo arguuntur successores eorū. q̄ de dilitijs sibi providere nō cessant. Ubi Cris. Addiscimus autē

in hoc discipulorū phiam: qualiter cōtempseūt escam. Duodecim enī exītes quinq̄ panes habebant et duos pisces. cōtēptibilia enī eis erāt corporalia. et a spūalib⁹ possidebant. Oportebat at erudiri discipulorū exemplo: qm̄ et si pauca habuerimus oportet tribuere idigentibus. Iussi nāq̄ discipuli afferre quinq̄ panes. nō dicūt unū mitigabimus. famē nostram: sz obedīūt cōfestim. Et fecit turbas discubere. i. ordinare ad comedendū sedere: super fenū. i. super herbam agri uiride. in quo ostendit. q̄ locus erat aptus ad sedendū. Ubi inuīt pbatō fidei turbaz. q̄ aliter nō sedissent ad comedendum nisi credidissent miraculū. ((Discubuerunt ergo quinq̄ millia uiroz)) p̄fectorū absq̄ puulis et mulierib⁹: sz modū ei hebraicū. soli uiri a uiginti ānis et supra numerantur: sed paruuli et mulieres tacent. Hoc at dicit euangelista. ut appareat maius miraculū. ((Accepit ergo ihs panes)) et pisces in manibus gloriofis et uenerabilibus. q̄ uim multiplicādi habebant ut sacratissimaz manuū tactu multiplicarent ac magna munera daturus prius in celū aspexit. ut omne datū optimū et donū p̄fectum de sursum esse insinuarēt. ut p̄fem suū honoraret et nō uirtute elemētari sed celesti hoc factū esse ostenderet. Deinde orauit p̄ri ((gratias agens)) ut ostenderet quantū d̄ nostris p̄fectibus gratulēf. Et fm Cris. ut informaret nos ad agendas sp̄ deo gr̄as: cū uel i carne reficimur. uel in anīa et nō prius tangere mensam donec gr̄as egerimus ei q̄ cibū hunc nobis p̄buit. et dat nobis escam i tpe oportuno. Similiter ēt benedixit: ut sua benedictōe multiplicarentur. sic enim i principio creatōis rep. oībus creaturis benedicēs contulit illis naturalē uirtutem. ut ex se in uicem naturaliter multiplicarentur cuius benedictōne semel accepta usq̄ hodie fructificarent nō cessant: in quo dat exemplū. q̄ in principio mense debemus panem deo offerre. et benedictionē supernam super ipm̄ elicere: et qd̄ non debemus ad mensam accedere uel cibū sumere. nisi p̄missa benedictione. et istam benedictionem (ut crediū) xps aliquibus uerbis expressit. q̄bus creaturam et sanctificauit et multiplicauit: sed q̄ illa uerba fuerint euangeliste nō ponunt. q̄ forte secrete ea protulit. et fregit i grossas partes nō scidit p̄ minutias. ut nos doceret panē nostrū frangere debere. et dā pau peribus et sic multiplicata ē illa materia inter manus xpi frangēris. q̄ hoc fiebat uirtute dei tatis. cuius organum et instrumentū ē humanitas eius. Secundum Cris. multiplicat panes et pisces. ad significandum q̄ tā mari q̄ aride dñat. Fregit ḡ et fragēdo multiplicauit deditq̄ discipulis suis. s. panes et pisces multiplicatos. ut ponerēt aī ibas. in signū q̄ data sūt tpalia p̄latis ppter paupes pascēdos. et sic p̄ discipulos distribuit. i. distribui fecit discubētib⁹. officiū enī p̄latis est mīstrare et nō mīstrā

21. Ipsi aut panes et pisces dñs ita multiplicavit ut oēs p libitu suo comederēt et multa fragmēta suparent. Uñ sequitur. ((Ut aut impleti sunt)) qz omnes manducaverunt et saturati sūt qz significat celestem refectionem. in qua scilicet plene faciunt: dixit ihs discipulis suis ut fragmenta residua colligerent. Unde postea cibuz egentibus preberent. non sic dives epulo fecit cuius reliquias canes si pauperes comederāt cui hodie multi sunt filies. idē uel peius facientes. In hoc qppe qz turbā pauit. dedit nobis exēplū ut opib⁹ misericordie istam⁹: et lz hoc sit laboriosum. tñ ē multū fructuosum. ((Lol legerunt ergo et impleuerūt)) de reliquiis ((duodecim cophinos)) hoc ē magnas sportas. qz circulis per quos brachia inferuntur in dorso portantur. unusqzqz. n. apforū implet cophinum suū ut quolibet unū super humerum apponāte. ineffabile uideretur miraculum. Dic dñi miraculum augmentatum est. Magnum enī miraculum esset: si d quinqz panibus et duob⁹ piscibus quinqz millibus hoim satiatis nil superesset. Sed creuit signum iuxta admiratōz qz non solum quinqz millia hominum satiati sunt: sed etiam tot fragmenta remanserunt. unde. xij. cophini repleuerūt. Hoc g etiam ad euidentiaz miraculi facit: qz plus remansit qz a principio fuit. Et fm Cirillū. hoc factum est ut hinc esset manifesta cretificatio. qz opus caritatis i primos. uberem uēdicat retributōez a deo. Et fm Theo. ut adisceremus quantum hospitalitas pōt et quantum augent nostra. cū indigentibus subuenimus. ((Illi g hoies)) aliquid d rōne habentes ((cum uidissent)) potentiam diuinā p effectum probatā ((qz faceret signum)) als n auditum: in quo probauit se esse deum. qz illa multiplicatio p Beliseum facta multuz deficiebat ab ista ((dicebāt)) magnificantes deum ((qz hic ē uere ppheta)) imo fm Aug. ipse dominus pphetarum. d quo dixit Moyses. i. pphetam suscitabit uobis dñs de fratribus uestris. tanquam me audietis eū secundum legis dictum uenturus est in mundum ad ipm saluandum. sic autem n uenerūt alij prophete: sed solum ad denūcianduz isti⁹ aduentum. Ubi sciendum qz xps promissus erat in lege tāquam ppheta ceteris excellentior. et ideo uiso miraculo pdicto populus confessus ē illum esse de quo loquit pdicta scriptura: et sic confitebāt esse uerum xpm. Conspice igitur dominum ipm qualiter indigentib⁹ misericorditer condescēdit et subuenit. ac omnia ordinate facit: et qualiter illos comedentes aspicit. et i eorum iocūditate letatur: et quomodo illi super isto miraculo admirantur. et un⁹ ad alterum inde loquit dicētes. quia hic ē uere ppheta: et plura alia ad laudem eius pertinentia. Letantur et cum gratiarum actione manducant. non solum corporaliter cibuz sumentes: sed etiam mentaliter saltem aliq ex

eis refectionem pficientes. Ita et tu a longe famam desiderij et miseriam lachrymis prode. manum tāquam mendicus extende: si forte d dei donis et beneficijs saltem modicum qd merearis accipere. Ubi consideranda ē parsimonia uictus discipulorum xpi. in duobus. Primo in qualitate. qz pane ordeaceo utebantur qui est cibus iumentorum. Secūdo in quantitate qz duodecim uiri et xpus cum eis et forte non nulli de alijs discipulis eos cōmitati. nō nisi quinqz panes ordeaceos habebant. I quo notatur mira inopia xpi et discipulorū. quod paucos panes habebāt et uiles. unde et frequēter cum domino passi sunt famem. In quo ē apparet quātum escam carnalem cōtempserūt solis spiritalibus intēdentes. Uñ Cris. discamus autem hinc qui uoluptati attendimus. qz comedeant mirabiles uiri illi et magni: et qritatem eorum que inferebant. et utilitatem mēse eorum. Et iterum Iohānes panes ordeaceos esse dicit. nō inaniter hoc enarrans. sed timorem preciositatis erudiēs nos conculcare: talis etenim prophetarum mensa erat. Et iussit eos super fenum iacere pbari turbas erudiētiens. Non enim nutrire corpora solum uolebat. sed et animam erudire. Et a loco igitur et a nihil amplius panibus dando et piscibus. et ab apponendo omnibus eadem et a faciēdo comuniā. et a nihil alteri plus prebendo: et humilitatem et parsimoniam et caritatem. q oia estimarent comuniā eos erudiuit. Et qd uidebatur in heremo iudeis esse mirabile dicebāt quippe. nunquid et panem pōt dare uel parafamensam in deserto. hoc per opera ostendit. propter hoc et in desertū eos ducit ut sine omni suspitione sit hoc miraculum. et nullus esti met ex castello aliquo prope existenti inferri aliquid ad mensam. Nec Cris. Voluit etiaz i deserto hoc miraculum facere. ut significaret se esse illum. qui. xl. ānis pauit populum in deserto qui patribus erat promissus. Item in signum futuri. quia in regione et statu multorū ubi nec seminatur nec metitur. pascit de⁹ seruos suos. unde secundum Theophilum addiscimus ex miraculo perpetrato non fieri pusillanimes in coartationibus paupertatis. Et bene panibus pauit ordeaceis quia panis delicatus non hic sed in futuro est gustandus. Quotiens autem dominum legimus ex paucis panibus multas hominum turbas pauisse nō tantum est mirandum quantum uenerandum. Nō ē mir⁹ qz pauit. sed potius uenerandū. qz facere uoluit. Qui enim ex nihilo cuncta creauit. non est mirum si ex paucis panibus multas turbas pauit. Adistice per quinqz panes quinqz libri moysi. p duos pisces pphete et psalmi intelliguntur. in his enim tribus scilicet lege. pphetis. et psalmis. totum uetus testamentum comprehenditur. Per quinqz autē milia uirorum dominum sequentium designā

actiui. omnes quinq; sensibus z exterioribus que possidēt bene utentes: per mulieres uero z paruulos significatur infirmi nōdum pugne idonei. qui numero sunt indigni. Di ergo pēdicti recte quinq; panibus aluntur. qz tales necesse est legalib⁹ adhuc preceptis institui: naz qui mundo ad integrum renunciant. quatuor sunt milia z septem panibus refectioni. hoc ē enā gelica perfectione sublimes z spiritali sūt grā docti. Cum ergo in hoc conuiuio dñi tantum modo uiri fuisse dicuntur. mystice monemur: ut si quam suauis sit dñs gustare dēyderamus uiri. i. fortes contra temptationes simus. uir enim a uiribus dñ. z uirorum nomie illos scriptura sancta designare consuevit. qui uiriliter temptamenta uicerunt. Qui ergo cenā domini manducant. uirtute mentis z sensu uiri esse debent: non in concupiscentijs emolliti sicut femine. nec puerilem sensum habentes sicut pueri. Per discubitu autem z sessionē cor poris intelligitur quies mentis: qui enī a deo spiritaliter pasci dēyderat. oportet qz sedeat. i. a curis superfluis z turbationibus conquiescat. fm̄. Sedam quoq; super fenum discubētes dominici pascuntur alimentis. qui p continentiam calcatis concupiscentijs audiendis implendisq; dei uerbis operam impendunt. Fenum enim carnem significat. secundum illud. omnis caro fenum: nec ad mensam dei digne sedere poterit. qui carnem p seruitutez spiritui non subijcit. Qui ergo uult refici pane gratie spiritualis. congruū est ut sedeat super fenum. idest ut dominetur corpori suo. z mortificet carnem suam. Saluator autem nō noua creauit cibaria. sed presentibus benedixit: qz ueniens in carne non alia quam q lex z pphē predicauerat. predicauit. z ea mysterijs gratia grauidā demonstrauit. Resperit i celū ut illuc dirigendam mentis aciem. ibi lucem scientie doceat esse querendam. Sed tripliciter impeditur quis ne oculos subleuet ad deum. Primo. quando nimis occupatur circa sensibilia. idest terrenas diuitias. quia tunc oculus fedatur puluere auaricie. Secundo. quando occupatur circa delectabilia. idest circa carnales delicias. quia tunc oculus excecatur igne concupiscentie. Tercio. quando occupatur circa sublimia. idest circa ambitiones mūdanas quia tunc oculus obscuratur fumo superbie. Fregit quoq; z ante turbas ponenda discipulis distrait. qz clausa sacramenta legis z prophēcie. sanctis doctoribus qui hec toto orbe predicant: patefecit. Quod autem turbis supererat a discipulis colligi uoluit. qz secretiora intelligentie z sacratioz mysteria. que a rudibus capi nequeunt. non sunt negligēter obmittenda: sed a discipulis domini. z eorum successoribus diligenter inquirenda: z illis qz idonei sunt alios docere cōmittenda. Naz per cophinos duodecim apostoli. z sequentes uiri a

postolici. z doctores figurantur: foris quidez hominibus despecti. sed intus saluatoris cibi reliquijs cumulati. Cophinis enim seruilia z rusticana aguntur opera z officia. z deus in firma mundi elegit ut confundat. fortia. Est at cophinus (secundum Ysido) uas ex uirgultis factum. z ut de iūcis uel uiminibus aut folijs palmarum contextum. aptum ad portandum purgamenta z ad seruilia opera. Unde i spal. de Joseph dicitur. manus eius in cophino seruerunt. Sicut autē pauci panes z pisces fracti in multas reliquias excreuerunt. sic cibus uerbi dei: quanto magis distribuitur. tanto magis multiplicatur. Nec a casu sed ex diuina dispositione impleti sunt. xij. cophini. secundū numerum. xij. apostolorum: nec data sunt turbe fragmenta portanda sed discipulis. ut p hoc designaretur. qz fragmenta z reliquie uerborū xpi. per apostolos erant per mundum portanda. z per eos corda ieiuna pascenda. qui bene. xij. esse dicuntur. quia fides sancte trinitatis in quatuor mūdi partibus p eos erat predicanda. Un⁹ Ambro. Hic uero panis quem frangit ihs. mystice quidem dei uerbum ē. z fmo de xpo. qui dum diuiditur augetur: de paucis enī sermonibus omnibus populis redundantem alimoniam ministrauit. Dedit sermones nobis uelut panes que nostro dum libantur ore germinantur. hec Ambrosius. Moraliter per apostolos intelliguntur prelati. per quinq; panes ordeaceos quinq; bona spiritualia: quibus anima a deo reficitur in presenti. Sicut enim in domo patrifamilias solet esse multiplex panis. scilicet pauperū famulorum. filiorum. dominorum. z amicorū: sic in domo dei que est ecclesia. sunt diuersa genera panū spiritualium. Prim⁹ est panis nature z abstinentie corporalis. h est panis pauperū. idest peccatorū. hūc enim panem largitur dominus etiam peccatoribus qui uere pauperes sunt. de quo in Hesi. dicitur. In sudore uultus tui uesceris pane tuo. Et in Ysaia. Dabit tibi domin⁹ panem artū z aquam breuem. Istū panem debem⁹ pauperib⁹ communicare si uolum⁹ qd facta nostra deo sint grata. alias enim opera nostra deo non placent. nisi elemosinis ornati sint. scds ē panis pnie luctualis h ē panis famulorū. de quo i psal. dñ. Suerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte. Et iterū. Libabis nos pane lachrymarum. z potum dabis nobis in lachrymis i mensura. s. pportionis. i. p modo culpazum. qz quantum homo delectatus ē in peccatis. tantū debet se affligere i penitentie lamentis. Hūc panem dat dominus per prelatos penitētes. inducendo eos ad cōtritionē z iniūgendo penitentiam. Terc⁹ est panis intellectualis z doctrinalis h est panis filiorū. de quo i euāgelio dñ. non est bonū sumere panes filiorum. Et in Ecclesiastico. Libauit illū pāe vite z intellectus. Tunc panes ministrat domi

nus fidelibus per prelatos et curatores . per
 bum dei seminando . vnumquēq; pro modu
 lo suo pascendo . Quartus ē panis eucharistie
 sacramentalis . hic est panis dominorum . d quo
 in euangelio dicitur . Ego sum panis uiuus q
 de celo descendi . Et apostolus . Probet autē
 seipsum homo et sic de pane illo edat . Tunc
 panem dat dominus per platos mundis et pec
 cato dominantibus : quia immundis et malis
 non est dandus . Quintus est panis deuotōis
 internallis . hic est panis amicorum . licet ei
 paterfamilias habeat in domo sua panes bo
 num . tamen amicis superuenientibus querit
 meliorem de quo in Iſa . dicitur . Erit panis
 terre nostre uberrimus et pinguis . Duo au
 tem pisces dulcorantes hoc panes . sunt spes
 uenie et amor dei . uel intellectus et operatio .
 quia sine eis nullus istorum panum ē sapido
 Iſtis uero quinq; panibus et duobus piscib;
 reficit dominus animas in presenti effectiue
 et prelatos ministerio . O quam felix anima ē
 illa apud quam inuenti fuerint isti panes et pi
 sces : ut de ea dicatur est puer unus h . qui ha
 bet quinq; panes et duos pisces . Per puerum
 enim intelligitur fidelis anima a puritate in
 nocentie puer dicta : que in quolibet fideli et
 obnoxio peccatis . debet per penitentiam re
 parari : ad quod assequendū requiruntur qñ
 q; panes . et qui habet illos est uere puer euan
 gelicus . Est et panis celestis quem sancti man
 ducabunt . in mensa christi de quo in Luca di
 citur . Beatus qui manducat panem in regno
 dei . Et de ista manducatione dicitur in eodē
 Et ego dispono uobis sicut disposuit mihi pa
 ter mens regnū . ut edatis et bibatis super mē
 sā meā in reg̃ meo . Morali ē sil' et allegorice .
 et anagogice faciamus . quinq; panes peniten
 tie . doctrine et refectōis eterne . Morali
 ter pñtie quinq; sē panes . s . panis cōpunctōis
 ex cōsideratōe peccati pñis afflictōis ex cōsīd
 ratione passionis xpi quē ille comedit . qui cō
 siderando christi passionem corde et corpore
 se mortificando subiicit . panis compassionis
 ex cōsideratōe defectuū et miseriā pñi . pñis ti
 mōis et tremōis . ex cōsideratōe futi supplicii . et
 pñis suspitii et duotōis . ex cōsideratōe dilatio
 nis celestis gaudiū et premii . Omnes isti pñes
 sūt ordeacei . ideoq; sunt cum amaritudie su
 mendī . Pisces autem duo sunt spes uenie et
 dulcedo uite eterne . Allegorice autem pa
 nes doctrine sunt quinq; libri moysi : ordeacei
 propter littere duriciam . reficientes tamen p
 pter spirituale intellectum reficientem .
 Duo autem pisces sunt dulcedo prophēcie et
 duleedo psalmozum . Anagogice uero ffect
 tionis eterne sunt panes quinq; . ad quos sus
 piramus . et ex quibus reficimur in eternis .
 quorum unus est presentia dei . secundus est
 pulchritudo uisionis faciei dei . tercius est so
 cietas angelozum : inter quozum sortes ē soz

nostre beatitudinis . quartus est consortium
 sanctorum qui cum christo regnant in celis .
 quintus est dulcedo interne beatitudinis quā
 hic parumper experimur . In omnibus his
 ordinem est dilatio suspirantis ad ista . Dulce
 do at duoz pisciū cōsolantiū certitudo cōscie et
 certitudo fidelitatis diuine . It primus panis
 ordeaceus qual' conuenit peccatori vē penitē
 ti . est contritio in corde . scdus est pudor i cō
 fessioe . tercius ē ieiuniū i carne . quart' oīo in
 mente . quintus pietas in opere . Duo uero pi
 sces condientes ordeaceos panes . sunt timor
 qui capitur in salissimo mari . idest penis iſer
 ni . et spes qui capitur in dulcissimo fluuio pa
 radisi : si cogitas quā non sunt condigne pas
 siones huius temporis ad futuram gloriā q
 reuelabitur i nobis . Insuper moraliter qui
 q; panes significant quinq; . que dominus
 dat nobis ad spiritualem quinq; sensuū refec
 tionem . Primo dat penitentia . quo pane refi
 citur uisus . dum uidet omnia transitoria esse
 et caduca . Secundus panis quē dat sunt pre
 terita . quo pane reficitur auditus : quando au
 dit q; omnia transierunt uelut umbra et ideo
 spernis ea . Tertio dat futura . quo pane refi
 citur odoratus : quando cogitat mortem futu
 ram et inferni pericula . et ideo se compzimit
 operibus uirtuosis . Quarto dat spiritualia ef
 na . scilicet bona celestia . quo pane satiat gu
 stus : quando propter amorem eozum omnia
 contemnuntur . Quinto dat flagella quo pane
 satiat tactus : quando per flagella mouetur
 ad dilectionem dei et contemptum mundi . Et
 pisces scdus istum modum significant cognitio
 nem que illuminat intellectum et dilectionem
 que inflamat affectum . Cognitio enim trib;
 primis dat saporem . quia cognitio pñtia itel
 ligit . futura preuidet et preterita recordatur .
 Dilectio similiter duabus ultimis dat sapore
 quia diligens deum pre amore et degustatōne
 celestium et in flagellis domini delectatur .

Hoc autem facto miraculo : statim compu
 lit dominus discipulos ascendere in nauiculā
 et precedere trans fretum ad bethsaidam cini
 tatem Andree et Petri et Philippi apostolor
 ut ab illo loco recederent donec turbas dimit
 teret sub forma alicuius benedictionis et ua
 ledictionis : uolebat enim seperare se a tñis .
 q; sciuit q; uenturi erant ut facerent euz regē
 et ideo se a discipulis inter quos a turbis que
 rebatur : seperauit . Coegit eos . quia nō liben
 ter recedebāt absq; magistro suo ei' societate
 et doctrina delectati . Unde Criso . Cum autem
 dicat coegit multam discipulorum instantiam
 ostendit . quia non de facili ab eo poterant se
 perari . et hoc quidem tum ppter nimiū affec
 tum quem ad eum habebant . tum q; solici
 tabantur qualiter ad eos ueniret . Et Viero .
 Quo sermone ostenditur inuitos eos a domi
 no recessisse : dum amore preceptoris nec pūc

to quidem tps ab eo uolunt seperari. Rec te autē quasi inuiti et retractātes apli a domi no recesserant ne illo abeunte naufragia sustinerēt. et quia xps erat promissus rex futurus ideo postquam cōfessi sunt eū: xpm uoluerunt consequenter ipsum facere regem. considera bant enim qd ipse qui eos satiauit posset eorūz necessitatibus subuenire: et sub tali rege uidebatur eis non posse egere. Putauerunt forsā illum sic uenisse ut iam regnaret: et uolebant puenire tps eius. quod ipse apud se usq; i finem seculi occultabat. Ubi Beda. Turbe uiso tanto miraculo intellexerunt pium atq; potentem: et iccirco uoluerunt eum facere regē et homines nāq; uolūt habere regem pium ad regendum: et potentem ad tuendum. Unde et cris. Nouit. n. eos qz tā faciliter multos pcu ruit. et idō sub ipso ociosam et resolutam et ca strimarqinosaz putabant ducere uitam. qd om nibus habundaret et nihil laborum uel impē sarum impenderent. et ideo corruptam eorūz nouit esse intētionem. et non consensiens resolute ociositati et gulositati fugit ab eis: quia quamuis bonum uellent. tamen non bene uoluerunt. Unde etiam Aug. Fugit xps cum eum uoluerunt facere regem. Oia enim bōa terrē cōtempnit hō xps. ut cōtemnēda monstraret: omnia mala sustinuit. ut nec in illis quereretur felicitas. nec in istis timeret aduersitas. ((3hs ergo)) scrutator cordiūz cognoscens uoluntatem eorum. postquaz pcepit discipulis suis transiret ((fugit ipse solus)) a turbis ((i mōtem orare)) et gratias patri pro beneficijs agere: et nobis i hoc formaz dare: ita quod illi nō perperderūt: nec eum inuenire tūc poterunt. Sequere autem tu eum a lōge. si forte dignabitur te uocare uel saltez a liquid de reliquijs refectionis et gratie tibi im partiri. Fugit ergo dominus i montem. idest celeriter ascendit. noluit enim temporaliter honorari. exemplo suo nos docens. ut uana gloriā fugiamus. et in bonis que agim? hu mani fauoris retributionem uitemus. Unde Crisostomus. Considerādum autem quod cum dominus magna operatur dimittit turbas: docens nos nūquam gloriā que a multis est persequi neq; attrahere multitudinem et ut dicit Augusti. noluit rex ab hominib? fieri. quia humilitatis uia ostendit miseris. de dit itaq; nobis exemplum humilitatis. et fugiendi honores et acceptandi labores: qz q̄situs ad regnū et honores fugit. quesitus ad passionem et mortem ultro se obtulit ut. scilicet exemplo ei? parati sim? ad uia tolerāda. cauti ad blandimenta declināda: et ne nos aduersa fatigando deiciant. uel prospera emolliendo decipiant crebris precibus a dño imploremus. et eius auxiliū inuocemus. Omnem ergo laudem humanam fugias cum honore tanquaz

uenenum mortiferum: et omnem cogitatū suggerentem tibi appetitum cuiuscunq; altitudinis sub quocunq; pretextu caritatis in ipso pncipio et ortu suo. uelut caput draconis infernalis tam cito mortifices cū baculo crucis. Prepara quoq; te ipsum ad quocunq; obprobria. qd cūq; aspera. quocunq; aduersa p xpi nomie sufferenda: et in despectu tuo gaudeas. te ipsum talem uere et ex corde reputans qui merito ab omnibus despici debeas: semper tibi xpi humilitatem et durissimam passionem reuocādo ad memoriam. qui regnum fugiens crucez uoluntarie est amplexus omni confusione cōtēpta. Ascendit itaq; dominus in montē uelut i locum celo proximiorē: innuens ut ad sublimia uite uirtutum cliuū ascendamus. et celo proximi esse cupiamus. et orare. ut si bene orare uolumus. mentem sursum a terrenis leuamus: et solus. ut nō in s̄pitu: sed in loco quieto oremus: et nos totos et uires nostras ad eum colligamus. Et bene coniungit ista duo. s. solus et orare: qz solitudo amica et utilis ē orationi. secundum illud. tu autem cum oraueris intra cubiculum et clauso ostio ora patrem tuum in abscondito. Habemus h exemplum triplex. s. a terrenis recedendi. orandi. et nobis ipsi uacandi. Et est notandus ordo. quia orationem precedit dimissio turbarum: dimissa est turba. s. tumultu hominum. affectionum. cogitationum ascendit in montem ad orandum et comitatur solitudo. quia solus ascendit cum intentione orandi. et sequitur nobis ipsi uacatio quia uespere facto solus erat ibi. In quod dat exemplum. qd homo post sermonem ul' aliud opus bonum. debet a turbis recedere et tu multibus. et redire ad locum solitarium. ut p prios defectus qui contrahuntur ex conuersatione cum hominibus recolligat et abstergat. profectus uero si quos inuenit dei glorie affcribat. et debet ascendere in montem ad orandum ut deum orando querat non. n. debet orans i terrenis desyderijs iacere. nam: secunduz. Bedam qui de diuicijs et honore seculi obsecrat et in infimis iacet. uiles ad deūz preces mittit debet etiam sibi uacare ut batriat: qd postea docendo effundat: uel operando exerceat. hic datur intelligi. qd cum dominus sederet in mōte cūz discipulis suis et uideret turbas ad se uenientes descendit de monte et circa inferiora loca ibas paui. et deū fugiēdo honorē reginū itex i mōte sol? ascēdit. Un cris. Faciebat aut hoc rursus erudiens nos: neq; turbis commiseri continue. neq; fugere multitudinēz semper. sed alterutrum utiliter facere. Conspecte nunc dominum ihm quomodo fugit honorē. et ascendit in montem orare. uidelicet docens mundi prospera fugere. et contra ea deum inuocare. et quomodo querit loca solitaria et uadit ad ea: affligit se et uigilias longas impen

dit. pernoctans in orationibus et se humiliās coram patre. intercedit pastor fidelis pro ouibus suis. Orat enim non pro se sed pro nobis tanq̃ aduocatus noster. et mediator apud patrem. Orat etiam. ut det nobis orandi exemplum. Frequenter inde discipulos monuit. et hic opere comprobauit. Non orat inquantū deus quia sic ei orare non competit. sed inquantū homo. et sic ei competit. quia aduocatus noster factus est. et ideo pro peccatis nostris interpellat.

Oratio.

Oie ihu xpe. fac me oculos mētis a carnalib⁹ dīlitiis a frēis diuitiis et a mūdānis ābīrōibus ad te subleuare : et super fenum carnalis uoluptatis temporalis possessionis et mundialis glorie discumbere : ut me rear satiari quinq; spūalium panum refectio ne scilicet timore diuini iudicii. horrore peccati. dolore contritionis. pudore confessionis et labore satisfactionis. ac duobus piscib⁹ stabilitate. s. proposito et desyderio i melius commutandi et proficiendi. quos puer unus. scilicet humilitas habet. que gratiam et gloriam mereri solet. Amen.

De ambitione et quibusdā aliis clericorum et religiosorum defectibus.

Capitulum.

.Lxviii.

Circa premissa meditare et consyderare. quomodo dominus uere et non ficto honorem regum fugit et declinauit non sicut illi qui ne apud homines uilescant recusant orare quod corde desyderant. Sunt enim multi et potissime religiosi. qui dignitates se non appetere simulant : sed cum offeruntur manibus et pedibus promptissimi occurrunt et letisuscipiunt. immo et quicquid uoluntarie se offerunt. Sunt etiam ex his aliqui qui in dignitatibus positi. fingunt se uelle eas non habere. sed nihilomin⁹ per se et mediatōres procurant et occasiones querunt solite. quod possint in ipsis officiis remanere. Non fuit huiusmodi simulatio et fictio in domino prout patet ex eius facto. Misit enim discipulos per mare. nec cum eis nauem intrauit. ne turbe eum inter discipulos quererent. et deinde ipsis non aduertentibus solus in montem ascendit. et sic manus eorum enasit.

Uide cum quanto studio et cautela fugit et declinauit honorem. Exemplum dedit nobis. ut et nos ita faciamus. Non enim pro se. sed pro nobis fugit. Lognoscebat namq; q̃ te sit temeritatis. si ad honores aspiceremus. Honor enim de maiorib⁹ est laqueus et grauioribus ponderibus ad subuersionem animarum siue sit honor plationis. siue potentie. siue scie

et filium. Uix enim fieri potest q̃ qui in honore deservit. in periculo uel precipitio non sit : uel quod est peius. iam precipitio collisus. Ambitio enim est uicium pessimum : ac causa et radix multorum aliorum uiciorum. Multos quippe hec passio sic excecatur. ut etiam ea que multis alijs manifesta sunt. ipsi non videant sicq; in foueam prime eulpe et deinde gehenne cadant. Et quid prodest eis si muudum lucrentur uniuersum. seipsos autem perdant et detrimentum sui faciant. Si forte blandiuntur sibi aliqui ambiciofi sub specie lucri animarum. quasi sic melius possent intendere salutem aliorum. Quibus Bern⁹. respondet dicens. Utinam quisquis sic intrat : si fieri posset. tam fideliter ministraret. quoniam fiducialiter se ingessit. Ac difficile fortassis et impossibile ē. ut ex amara radice ambitionis. suauis fructus prodeat caritatis. Sed heu comuniter hodie honor et non onus gloria et non pena attenditur. et honoris nomen non tutis tenetur. Unde Bern⁹. Curritur a clero passim ab omni etate et ordine. a doctis pariter et indoctis ad ecclesiasticas curas tanquam si ne curis iam quisq; uicturus sit. cum ad curas peruenerit. Multi non tanta fiducia et alacritate currerent ad honores : si esse sentirent et onera. Grauari profecto metuerent : nec cum tanto labore et periculo quarumlibet affectarent infulas dignitatum. nunc uero quia sola attenditur gloria et non pena : purum esse clericus erubescitur in ecclesia. seq; uiles estimantur in gloriois. qui quocunq; eminentiori loco si fuerint sublimati. Idem etiam Bern⁹. quasi subsannando alloquitur ambiciosum : sic dicēs. Age ergo quoniam durissimum iudicium his qui presunt fiet : et potentes potenter tormenta patienter. ascendit superbia tua semper sequere regem tuum. omne sublime uideant oculi tui. festina multiplicare prebendas. in archidiaconatum uola deinde spira ad episcopatum. nec ibi quidem requiem habiturus : quoniam sic itur ad astra. Quo p̃gredieris miser. An ut ab altiori gradu sit casus grauior. Neq; enim sic paulatim decides. sed tanquam fulgur impetu uehementer quasi alter sathanas subito delicias. Hec Bern⁹. Unde hieronymus. Letamur ad ascensum : timeamus lapsum nō est tanti gaudii excelsa tenuisse : quanti terroris de excelsis cecidisse. Hec Hiero. Timeat ergo ambiciosus et se corrigat. Ne apud homines exaltatus et ad tempus falsis florens bonis apud deum humilietur et intereternum ueris pereat tormentis. Quāto enim maiori honore sublimatus quis fuerit. tanto maioris ueris debitor erit. aut maiori supplicio sublecebit. Honores enim sunt quasi quedam ligna. ad augmētandū. ignē i futura pēa. Unde cris. Honoris siquidem magnitudo. his qui si digne uiuunt in honore. cumulus incipit esse penarum. hec Crisostom. Et tunc ambiciosus

nullam requiem habebit. Sicut nec in presenti habere uoluit. Tor enim ambitiosi nunquam quiescit: sed uel honorem quem non habet appetit. uel eum quem habet amittere metuit. et sic diabolus cor eius semper mouet et rotat. tanquam molendinum quod nunquam pausat. Et nota circa hanc materiam. quod preter symoniam et alia mala que frequenter non sine graui scandalo committuntur sunt adhuc quedam mala. quibus hodie multi qui non mala sed licita essent implicantur. Primum malum est. quia plerique antequam uocentur. promoueri ad dignitates et curas ecclesiasticas per se et per alios solliciti querunt. nec uocationem humiliter expectant sed ambiciose preueniunt. Hi male accedunt testante apostolo qui sic ait. nec quisquam sumit sibi honorem. sed qui uocatur a domino tanquam Aaron. Quam tuncque enim sufficiens quis fuerit et uirtuosus. profecto non erit dignus. si non assumat inuitus. Nam cum quis honoris primatum ambigit ex hoc solo efficitur indignus quia indebitum presumit. Unde Augustinus. Status superior sine quo res publica non regitur. et si bene administratur indecenter tamen appetitur. Unde et Hieronymus. Virtutibus pollens coactus ad regimen ueniat: uirtutibus uero uacuis nec coactus accedat. De his qui sese in patrimonium christi ingerunt: sic dicit Bernardus. Audi querelas domini quid super hac temeritate loquatur. Ipsi inquit. regnauerunt. et non ex me principes extiterunt et ego non uocaui eos. quid illud temeritatis immo quid insanie. Ubi timor dei. ubi mortis memoria. ubi gehenne metus et terribilis expectatio iudicii. Nec Bernardus. Unde si aliquis ad primum locum in ecclesia eligitur. tollerabile est licet periculosum quia (secundum Bernardum) non omnes qui uocantur ad ministerium eliguntur. et ad regnum. sicut patet de Saule in regno et de iuda in sacerdotio electis a deo. sed si se ingerit procurando se eligi. damnable est et pernitiosum omnino. nemo enim debet eligi uel promoueri seu prefici. nisi de quo spiritus sanctus inspirauerit alioquin ipsi spiritu sancto iniuria fit. Ubi nota quod cum sanctus Lodouicus rex francie a quodam deuoto quereretur. cur episcopi. more sicut olim sancti non essent. ille (ut creditur nutu diuino) respondit quia tunc episcopi per inuocationem et inspirationem spiritus sancti ab electoribus canonicè eligebantur. nunc uero per supplicationes et procuraciones. alias de eis prouidentur. et ob hoc modo sancti non sunt. sicut olim communiter fuerunt. Quo audito rex dixit. quod decetero nullatenus pro aliquo supplicaret. Non solum autem qui ad curas et dignitates se ingerunt in periculo sunt sed etiam qui ad eas cum delectatione accedunt. uel in eis cum delectatione perseuerant. Unde gregorius. unusquisque superbus rector

torrens ad culpam apostasie dilabitur. quotiens fuisse hominibus delectatur ac honoris sui singularitate letatur. unde autem hec uiciorum radix pululat in corde regentium. nisi ex imitatione illius qui despectis angelorum societatibus dixit. Ascendam super altitudinem nubium. et similis ero altissimo. Unde magnopere curandus est. ut qui regendis hominibus prefertur. apud se penset: quod ad satisfaciendum districto iudicio sua tantummodo anima uix sufficit. et quot regendis subditis prelo est reddende apud eum rationis tempore (ut ita dicam) tot solus animas habet. Nam cui esse nunc iudicem libet huic uidere tunc iudicem non libet. Numerari enim culpe nequeunt. que habende preteritis amore perpetrantur. Nec gregorius. non dicit qui iudex est sed cui iudicem esse libet. animus uero delictis non gradum redarguens. et ad uoluntatem non ad factum uituperationem referens. Cui autem uidere tunc iudicem non libet. de numero reproborum se esse non dubitet. Sicut enim electi tunc de uisione iudicis gaudebunt quia appropinquat eorum redemptio sic et reprobi de uisione iudicis dolebunt. quia appropinquat eorum perditio. Unde et alio loco euangelii dominus dicit. Ue id est eterna damnatio uobis scilicet imminet. qui diligitis preteritis cathedras. Non dicit qui habetis. sed qui diligitis: non arguens eos qui his utuntur ex officij ordine. sed eos qui hec dum habent amant. Et dum non habent affectant. quod procedit ex ambitione. Ue quippe in scriptura sacra notat eterna damnationem et gehenne supplicium. sed heu huius seculi peregrinationem et preteritis exilium. Unde Crisostomus. Nec dictum est. semper in scripturis dicitur de his qui non possunt euadere a futuro supplicio. Solent autem ambitiosi se excusando quicquid allegare illud apostoli et dicere. Qui episcopatum desiderat. bonum opus desiderat. Quibus respondere potest. quod opus est bonum. sed desiderare est malum. Sic et dici potest. qui aurum furatur. bonam rem furatur. quia aurum bona res est. sed furari malum est. Unde apostolus ipsum opus tanquam bonum et fructuosum commendat christus uero ipsum desiderare et tanquam malum et uanum condemnat. Sic ergo patet ex christi uerbis et ceteris scripturis. quia ambitiosus non est in statu gratie et salutis. Pater hoc etiam ex quibusdam rationibus et causis. quia in tot humanis defectibus nullus relinquitur ambicioso locus excusationis et per hoc graue ei imminet periculum perditionis. Multi enim per infirmitatem uel ignorantiam aut in toto aut in parte de peccatis excusantur: sed ambiciosus cui preesse libet. per nullum horum defenditur. non quidem per infirmitatem: quia ducatum gregis libens suscepit et tenuit: et ideo tanquam aries in grege fortis pre ceteris esse debuit. nec per ignorantiam. quia magisterium aliorum assumere et tenere sibi placuit. et ideo ignorare non

debut q̄ m̄gr̄ esse uoluit. Talem ergo. s. ambi-
ciosum et cecitatem eius ualde plāgere debem⁹
q̄z hoīez ad dei imaginē factū. ip̄m lucifery (ut
supra p̄ h̄eg. dicitur) imitari uidemus. Et q̄z
ambiciosus in tanto vsatur piculo. iō q̄ sciēte
talem eligūt uel pmouent. aut in statu suo fo-
uent et defendunt. grauiter deū offendūt. et se
participes cū eo in culpa faciunt. Unde timen-
dum ē cōscentibus ambicioso. ne cadāt cū
eo sicut cōscentes lucifero cecidrūt cū illo
Ista maledicta pestis ambitionis totā inficit
religionē xp̄ianitatis. et scandalū toti mōdo p̄-
turit. n̄ solū in clericis: s̄ et in religiosis. Ue ḡ
miseris ad quos phariseorū (q̄bus dñs ne imp̄-
cabatur) uicia transferūt: q̄ per breue et ince-
tū huius uite sue curriculum. quo p̄cta plangere
debuerūt. ad dignitatē et honorē aspirare. uel p̄
his laborare seu ē certare. dei timore postpo-
sito non metuūt. Secundū malum ē. quia sepe
caruales amici in beneficiorū collatione alijs
melioribus et dignioribus proferūt. quoz
pmotoribus uel dātoris. ppheta cominatur
dicens. Ue q̄ edificat syon in sanguinibus.
Multi ei qui p̄ amicorū carnaliū pmotiōe. et
corpus et animā eternis exponunt icendijs: q̄
econuersio p̄ eorū liberatione extremūz digiti
uix ad horam ponerent in tormentis. Multis
q̄dem p̄latis pcurat diabolus amicorū carna-
liū multitudinē. ut eorū in carnali affectione
et pmotiōe obscurēt dignitatē et sanctitatē. Se-
pe nāq̄ nepotes p̄latorū et alij caruales amici
q̄ ante ip̄orū p̄latorū pmotionē n̄ apparebant
post pmotiōē eorū apparere incipiunt. quasi
una die. s. pmotiōis nati uideātur. Sed sup̄ h̄
p̄ ecclesia dicere illud psal. Quis genuit mi-
hi istos. Ego sterilis et n̄ pariens transmigrata
et captiua et istos quis enutrit. Ego destitu-
ta et sola. et isti ubi erant. s. aī p̄lati pmotōez
Unde ait q̄dam. Lū factor rex priuaret semi-
ne cler. Ad sathane uotū successit turba nepo-
tum. Hi tales q̄ in pmotionibus amicos car-
nales p̄ferunt. factis et operibus suis illō psal-
miste dicunt. hereditate possideamus sanctua-
rium dei. Et iō timere habēt maledictionem
que ibidem sequitur: q̄z non solū eccl̄ia et alijs
sed et ip̄met sibi ip̄is imp̄catur sepius cū orāt
dicentes. Deus meus pone illos ut rotas: et si-
cut stipulē ante faciē uenti. Sicut ignis q̄ cō-
burit siluā. et sicut flāma cōburens montes.

Ita persequeris illos in tempestate tua et in
ira tua turbabis eos. Imple facies eorū igno-
minia et querent nomen tuum dom̄e. Erube-
scent et conturbēt in seculum seculi et cōfū-
dantur et peant. Ubi nota uisiōez de quodaz
pontifice nimis ad caruales amicos affecto.
q̄ statim post mortem eius ostensa est cuidam
legato ecclesie in uia iam posito. Quodam ei
mane cum idem legatus exercitat⁹ a somno uel
let orare ut cōsueuerat: submissus ē quidā lec-
tus in superficie aureis tapeçijs circūsept⁹. in

camera ubi q̄sebat. in quo residere uidebat
ipse defunctus. ad modum pontificis ornatus
et in giro eius multi de genere suo per eum p̄-
mori et ditati choream ducebant et cantilenas
lugubres cantantes in hunc modum p̄clam-
bant. Maledicta promotio et exaltatio tua.
tu em̄ es p̄ditionis nostre causa. Ille uero cir-
cūq̄ respiciēs. maledictiōem similit̄ eis imp̄-
cabatur dicens. Maledicti uos a deo. q̄ p̄
uos traditus sum igni perpetuo. Et hec dices
cooptorium aureū eleuauit et flāma de lecto
cum fumo fetidissimo ascendit: et sic uisio dis-
paruit. Nec aī uisio p̄dicto legato. angelo sibi
referente ideo ostensa fuit. ut ip̄e a similibus
abstineret. q̄z defuncti successor futurus esset.
Post hec quodā tpe q̄dam pontifex alius pro-
motioni carnaliū amicorū nimis intent⁹
cum ex infirmitate in qua p̄ medicos neglec-
tus fuerat morti esse propinquus. q̄si de salu-
te corporis et anime desperatus. dixit plurib⁹
circūstantibus et audientibus. Medici abstu-
lerūt mihi corpus. et amici animā. Ecce qualē
retributiōem de amicis habuit quos sic carna-
liter dilexit et promouit. Sic et hodie multi re-
ligiosi carnalitātē nimis sequentes: non ea q̄
spiritus et dei sunt. sed que carnis et diaboli sūt.
i electionibus suis sapiunt et magis corpori q̄
anime prouidere solliciti sunt. Multi enim po-
tius eligunt bonum coquum. qui carnalibus
uoluptatibus eorum satisfaciāt. quam uirum
deuotum qui utilitatibus animarū proficiat
ut sic simul cum illo ducant in bōis dies suos
et quasi de alia uita desperati. recipiant bona
in uita sua. ac si sic iretur ad astra. Hi tales si-
miles illis sunt. de quibus seneca sic dicit. qui
dam uoluptatibus se immergunt. quibus in cō-
suetudinē adductis carere nō possunt. et ob
hoc miserimi sunt q̄ eo puenerunt: ut illis q̄
fuerunt superuacua facta sint necessaria. Vis
et talibus applicari potest: q̄ de quodam p̄fe-
factū est. Qui cū quadam uice meli⁹ solito se
refecisset. nocte sequēri diabolus sibi assistens
uentrē ei⁹ suauiter q̄si manibus orrectādo de-
liniuit: et q̄si eum subsanādo dixit. Modo be-
ne modo bene. Ille autem diaboli illusionem in-
telligens. penitentiam de hoc excessu egit. et
ad abstinentiā cōsuetā rediit. Istud ē v̄bz sez
modo bene modo bene. potest dici cuilibet in
hac uita p̄sperate uel delicate uiuēti. Et simi-
liter istud euangelij (et quidem in hac die tua
que ad pacem tibi: nunc autem abscondita sūt
ab oculis tuis.) scilicet mala futuri tēporis.
Tercium malum est. quia p̄leumq̄ causa ma-
la mouente et alliciente. indigni et quandoq̄
etia⁹ mali et hostes xp̄i ad ecclesiastica bene-
ficia promouentur. et magis personis quam
ecclesiis. magisq̄ utilitati priuate quam com-
muni prouidetur: Nec fiunt clerici uel pre-
lati deo sed mundo. Unde magna cura
est multis. Ut in domo sua officiales uti

les p̄ficient. sed parua cura ē eis ut in domo dei ministros idoneos instituunt: q̄z heu quasi nulla ministroꝝ xp̄i ē electio. cum tamē ministri hoīm sepe cū magno eligātur consilio. Prob dolor sepe magis insufficiētes assumūt ad statū clericorū z ad ecclesiastica beneficia ēt curata q̄ ad statum mechanicorū uel ad aliqua huiusmodi officia. Qui ei mechanicus esse voluerit: necesse ē ut ad suū officiū spectātia sciat uel adificat. sed plexq̄ in clericis hoc fallit. Quō ergo tales p̄ ignorantia poterūt excusari. maxie si ad dignitates z beneficia curata fuerint p̄mori. Unde Bez. Que ignorantia excusare possit hoīem. q̄ se mgr̄m infantium doctorē insipientiū p̄fitetur. Taliū q̄ppe dū quis p̄mouet. recte a diabolo supra tēpli pinaculū eleuat. cui diabolus quasi subiānādo tūc loq̄t. ((Si filius dei es mitte te de dōsū)) Iā inter filios dei cōputatus es: iā ab his qui te nō cognoscunt uideris esse q̄ nō es. Fac igitur aliquid. uñ laudis uñ gl̄os hēaris: z uñ magn⁹ ad hoībus uidearis. ((Mitte te deorsum.)) q̄d ei tā p̄p̄iū diabolo: q̄ suadere ut unusquisq̄ indignus eccl̄e se sibi submittat. Et reuera hi tales semp deorsus se mittunt: q̄z solas diuitias dignitates z gl̄iam q̄rentes quotidie detiores fiūt. Promotores ēt taliū i quacūq̄ dignitate. q̄si supra tēpli pinaculū cōstituti. se ad p̄suasione z consiliū diaboli deorsum mittunt q̄si per carnalē affectionē. l' aliā cām malā eos excecāre talibus cōdescendendo. eos p̄mouet uel eorū p̄motionibus acquiescūt. Simeā q̄ppe ponitur in tecto z latro in scalis corā populo nō ad sui honorē sed ad derisionē. sic ēt ē d̄ indigno i eccl̄ia exaltato. Unde Seneca. Lo co ignominie ē apud indignum dignitas. Ut aut̄ dicit greg. necesse ē. ut is q̄ pest. que exēpla subditis p̄beat sollerter attendat. z tantis se sciat uiuere quātis p̄esse. Et iō: ut idē dicit. nō d̄z hoīm ducatū suscipe. q̄ nescit hoīes b̄i uiuēdo p̄ire: neq̄ ad hoc eligat ut aliorū c̄p̄as corrigat. q̄ q̄ rescare debuit ip̄e cōmittit. Et itē. dūz quippe ē ut q̄ nescit tenere modera mīa uite sue: iud̄ fiat uite aliene. Nec greg. Sic z hodie apud multos ēt religiosos i electionibus z p̄uisionibus timore dei postposito ((ihs)). i. uir bonus z dignus ac dei amicus. q̄ se z alios saluare studet reprobat̄ ((z barabas latro insignis)). i. malus z indignus ac xp̄i hostis. q̄ se z alios in aīa p̄mit eligitur. uñ q̄ i talibus p̄motionibus faciendo uel consensendo culpabiles sunt. ip̄o suo facto l' cōfessu cū iudeis dicunt. ((Non hunc sed barrabam.)) Et ideo timeant tales ne alienati a ih̄u saluatore. partem sortiantur cum barabā latrone. Tales quippe sic electi sunt subditis magis in ruinam z scandalum quam in resurrectionē z boni exemplum: z hoc fermentum prelatoꝝ corrumpit totam massam subditorū. quia dum caput egrotat cetera membra do-

lent. Egrotant quidem sed non sanantur. q̄z morbum noli me tangere habere uident. z intacti remanentes p̄ eos quorum interest de bite nō corriguntur. Et iō heu iā apud plures de capite facta est cauda. de priore posterior. z de magistro discipulus. z utinam xp̄i nō diaboli Sed timere habent hoīes i his culpabiles. ne iusticia p̄ eos neglecta. ad sup̄num iudicē que relam suam dirigat: z ille uoces querimonie ei⁹ suscipiens. iusto iudicio suo uindictam suā super preuaticatores rectitudinis inducat. Et istud in multis talibus ifactum nouimus z ad huc frequenter fieri uidemus. s̄z q̄dam miserī sic sunt excecati. q̄ nec cognoscere defect⁹ suos volūt. vñ talia flagella p̄cedūt: z ideo sepe q̄ uioꝝ eis supueniunt. Quartū malū ē q̄z unus b̄nficio vno nō ē cōtentus. i. aliorū clericorū p̄iudicium z damnum plura occupat: z alijs euzientibus ip̄se se pompis z uanitatibus inebriat. Pauperum enim necessitatibus subtrahit q̄cquid diuicium uanitatibus accedit. z multitudo seruatorum multitudinem paupm facit. uñ est q̄ coīter dicitur. Quicquid delirāt reges plectuntur achiui. Et q̄ peius ē. interdum unus ad unum etiam beneficium minus idoneus plura occupat: z q̄ unicū q̄uis modicum uir officium implere sufficeret. plurimorū stipēdia sibi uēdicat. Plura q̄dem b̄nficia habētibz paratur uagādi z delinquēdi materia: diuin⁹ cultus z hospitalitas in ip̄is b̄nficijs minuit ecclesiarum cōmodis z honori detrahitur. q̄ p̄ hoc i sp̄ualibus z tp̄alib⁹ multipliciter collabuntur. Sed esto q̄ tales habeant dispensatōnē. sup̄ pluralitate b̄nficioꝝ nūq̄d dispensationem habere poterunt sup̄ perpetracione p̄dictoꝝ malorum. Que quidem mala tāta sunt q̄ sola ad damnationem sufficiunt. z reū i ifectum detrudere possunt: ubi unus ut plures in b̄nficijs. exit unus ut plures i tormentis. Istos fm̄ Bez. i. supra montem excelsum ualde diabolus ducit. q̄bus ēt omnia regna mūdi z eorum gloriam ostendit: z ostensa si procidentes eum adorant dare promittit. Et reuera postq̄ auaricie sue consulendo multa beneficia adepti sunt eum adorant. eum colunt z uenerantur eum quasi deum sequuntur z post eum in tenebris demerguntur. Ubi nota quedam. exēpla de hac materia. Guilhelm⁹ p̄sienfis ep̄scopus i theologia regens. conuocationē fecerat magistrorum. z proposita questione de pluralitate beneficiorum. sollerti z longa disputationē p̄batum est: duo beneficia dummo unū quindecim libras p̄sienfes ualēt. ab uno teneri cū salute nō posse. Hoc determinauit predict⁹ ep̄scopus. hoc omnes alii magistri theologie d̄terminauerunt. exceptis duob⁹ scilicet magistro philippo p̄sien cancellario: z magistro arnol do postmodum ambian. ep̄scopo. Quid autē predicto philippo contingerit audiamus. Agonizante in morte dominus. Guilhelmus

epus tanq̃ bonus pastor uisitauit. rogans eū
ut singulari opinioni de pluralitate beneficio-
rum cederet: ⁊ omnia beneficia sua uno excep-
to in manus ecclie resignaret. Sed tenuit di-
cens se uelle expiri. utrū esset dānabile plura
beneficia ab uno teneri. Mortuus ē ergo sic
⁊ post paucos dies dicto p̃sienti ep̃o in terra
⁊ miserabili forma apparuit: dicens iter cesa
propter pluralitatē beneficiorū sic esse dānatū
Similiter alius quidā clericus magne littera-
ture apparens cuiusdā post mortem suā dixit se
dānatum ob hanc solam cām. q̃ duas tenuit
p̃bendas. Super hac eadem q̃ōne Robertus
romane ecclie cardinalis ⁊ magister in the-
ologia interrogatus. morti uicinus respondit
Dico iam migraturus a uita. q̃ mortale ⁊ dā-
nabile ē plura tenere beneficia. Hoc idem iā
cte memorie Petrus cantor parisiens. ⁊ dixit
⁊ scripsit. Hoc idē magister guibardus came-
racens ep̃us. uerbo huiusmodi confirmauit.
Nollē inquit pro toto auro arabie una nocte
duo beneficia detinere: ⁊ hoc pp̃ discrimen i-
certe uite. super hoc ē narrante berñ. quōdā
dñi pape penitentiario. cū beate mēorie Gre-
gorio papa nonus interrogaret. si posset de plenu-
dine potestatis cum pluriū beneficiorum o-
mnibz tentoribus dispensare: r̃spondit. non possum: iqt̃
nisi tñ sup̃ ueracitate detinentiū dispensare.
q̃ forte ideo dixit. q̃ ut uisus ē plura mala ac
peccata grauiā ⁊ inenitabilia. Unō subsequē-
tur. super quibus faciendis dispensatio cade-
re non uidetur. quia peccatum in nullo casu cō-
ceditur. Quis ergo erit sapiens qui se fallat.
⁊ tanto discrimini cōmittatur. Esto q̃ multi
dicant hoc. ⁊ multi alii. i. dñi opinētur. hoc
solum tamen mortale ab augustino doctorū
maximo iudicatur: cū quis incertitudinis pi-
culo aut mortalis peccati discrimini se cōmit-
tit. Sic ⁊ hodie multi religiosi. non solum grā-
tias sed ⁊ ecclias. nō sine animarū periculo
sibi incorporando multiplicare solliciti sunt. ex-
ponentes se p̃culo reddende rationis de aīa
bus eccliarū. quāz decimas ⁊ fructus percipi-
unt: Quintum malum ē q̃ pleriq̃ in benefici-
is non resident. ⁊ fructus eorū percipientes de
bitum p̃ his laborē uel seruitiū ecclie non
impendunt. gaudent ⁊ se iactāt. q̃ habēt tot
florenos sibi apportatos: sed timeant ne sint
floreni eos ad infernū portantes. Frustra ei se
iactāt habere bñficiū l̃ mercedē. c̃ si exhibēt
operatōez. Sed esto q̃ tales habeāt dispēsatō-
nē super absentia seu nō residentia nūqd̃ dis-
pensatōem h̃re poterūt sup̃ p̃c̃is ⁊ malis cō-
mittēdis. q̃ ienitabiliter sequuntur ex eorum
absentia ⁊ negligentia. ⁊ iō bñ eis si haberent
uicariū i. tormentis. sicut excusādo se dicūt h̃re i
beneficiis. Qui ei resideere nolūt in bñficiis. ti-
mere habent ne residentia p̃petuā faciāt i tor-
mentis. Et in hoc magis delinquūt plati ⁊ cu-
rā habentes animarū. q̃ ex illorum absētia

maius sequitur periculum. Pauci. q̃dez ex eis
pastores: s̃ multi mercenarii sūt: q̃ nō lucrū
animarū. s̃ mercedē tp̃alis cōmodi aut lucri
uel honoris querūt. Istis bene congruit illd̃
Berñ. ubi ait. ne tibi clerice. mors i olla. mors
i b̃mōi deliciis. Peccata enim populi cōme-
dis: ac si propria minus sufficere uiderentur.
Sumptus ecclesiasticos gratis habere te s̃pu-
tas. Sed bonum erat magis fodere ⁊ mendi-
care. Et iterum. Indignus lacte ⁊ lana cōuin-
citur. si non pascit oues. si non uigilat in custo-
dia gregis iudicium sibi manducat ⁊ uescitur
Quid tibi insipiens delicie sapiant. qd̃ diuicie
ille cecos delectant oculos: q̃bus meritis taz
grauē iudicium tam dure temetipsum obligas
rationi. Uniuersa siq̃dem usq̃ ad quadrantes
nouissimum exigeris. hec Berñ. Et iterum su-
per illo uerbo prophete. p̃c̃a ppl̃i mei cōmen-
dēt. Quasi dicat. Peccatorum p̃c̃ia exigunt
⁊ peccantibus debitam sollicitudinem non im-
pendunt. Quem dabis mihi de numero prepo-
sitorum. qui non plus intugilet subditorū eua-
cuandis marsupis q̃ uiciis extirpandis.
Ubi q̃ orando flectat iram. q̃ predicet annum
placabilem domino. Leuiora loquimur q̃ ui-
ra grauius manet iudicium. Ministri xp̃i sūt
⁊ seruiunt antixp̃o. Donorati incedunt de bo-
nis dñi. qui dño honorē nō fecerūt hec Berñ.
Sūt al̃ q̃dam qui ecclie ⁊ ouibus suis. p̃p̃ri-
is derelictis. aliis deseruiunt ecclie uel p̃e-
dicant populis: sed per hoc de negligentia ec-
clesiarū ⁊ ouium suarū non excusant ap̃d
deum. q̃ reddent rationem de omnibus usq̃
ad quadrantem nouissimum. Allegant etiam
quandoq̃ nō residentes. q̃ in ecclie eorum
sūt rebelles ⁊ tyrāni. uel infideles ⁊ b̃mōi. In
quo seip̃os magis redarguunt. q̃ uidēt lupū
⁊ fugiunt: cū tñ per illorum ⁊ ecclie utilitate
deberent tūc potius resideere. sic ⁊ hodie multi
i religione curam animarū habentes claustrū
quasi carcerem fugiunt. ⁊ cum satham circue-
undo terram ⁊ perambulando eaz quasi uagi
discurrunt: parum timētes q̃ ligatis uagis eo-
rum pedibus proiciantur in tenebras extero-
res. Primi quidem religionis patres urbes ⁊
palatia relinquentes solitudinem petebāt. di-
centes cum hieronymo. oppidum mihi carcer
est ⁊ solitudo paradysus: s̃ isti uagi solitudinem
deserentes. urbes ⁊ palatia querunt. quasi in-
tra se dicentes. solitudo mihi carcer est. ⁊ op-
pidum paradysus. Unde talibus bene compe-
tit ⁊ de eis scribi posset. quod de quodā hu-
iuscemodi post mortem eius. quasi pro epita-
phio quidam uersificator sic scripsit. Dum fu-
it in mundo per mundum uexit eundo. Dec
postrema dies. Dec sibi prima quies.
Sextum malum est. q̃ multi fructibus benefi-
ciorū ⁊ bōis ecclesiasticis abuti nō metuūt:
ac patrimonium xp̃i ⁊ res pauperum in usus
superfluos. ⁊ illicitos cōuertunt. Quātūcūq̃

utiliter in beneficio quis laboret. Ultra tamē uictū et uestitū sibi uendicare nō debet. Quic quid amplius ē. pauperū ē. Unde Bern. Sed esto studiose quis et fructuose laboret. uiuat d' altario ut alimenta et qbus tegatur hīs his contentus sit. Nō supbiat non luxurietur. deniq; nō dicitur. nec ex clericatu dītor fiat. non sibi de bonis ecclesie ampla palacia fabricet. nec loculos inde congreg. nec in uanitate aut superfluitate dispergat: nō extollat de facultatibus ecclesie cōsanguineos suos aut nepotes ne filias dixerim nuptui tradat. Res pauperum non pauperibus dare. par sacrilegii crimen esse dinoscitur. Nec ei ordinauit deus his q' e uangelio seruiunt. de euangelio querere aut habere dītas aut ornātū. sed uiuere ait apostolus de eo. ut uidelicet sint cōtenti alimēta corporis. non gule irritamenta aut incentiua libidinis. et qbus tegatur nō qbus ornētur accipere. Et itē. Pauci admodū sunt q' non que sua sunt: querant. Diligunt munera non pnt pariter diligere xpm q' manus dederunt māmone. Intuere qūo incendunt nīdī et ornātī: circūamicti uarietatibus. tanq; sponsa procedens de thalamo suo. Nōne si quēpiā tali um repente eminus. pcedentē aspexeris sponsam potius putabis q' sponse custodē. Unde uero hanc illis erubescere existimas rex affluētiam. uestiū splendorē. mensarū luxuriez. cōgeziem uasorū argenteorū et aureorū: nisi de bonis sponse. Unde ē q' illa pauper et inops et nuda relinquitur facie miseranda inculta hispida et anguis. Propter hoc non ē hoc tpe ornā sponfam. sed spoliare nō ē custodire sed perderē non ē defendere sed exponere: nō ē instruere sed prostituere. nō ē pascere gregē sed mactare et deuorare. dicēte de illis dñō q' deuorāt plebem meā: ut cibū panis. et q' comedēt iacob et locum eius desolauerunt. Nec Bern. sic et hodie multi religiosi bonis monasterij abuti nō uerentur et diuitem purpura et bisso indutum imitando. querunt ad induendum non q' utilius sed q' subtilius inuenitur: non q' frigus expellat. sed quod superbire compellat. et euz eodem diuite epulari quotidie splendide nolunt. et pro carnibus a quibus abstinetur studiū suū in piscibus et delicijs uarijs ponunt et secundum q' de quibusdam dicitur. plus in salmone q' salomōe student. q' secundū pspērū non est delicias refecare. sed unā in aliam cōmutare. Unde et aug. Qui sic a carnibus se tēpant. ut alias escas et difficilioris pparatōnis et precij maioris inquirant: multū errant. Non ei ē hoc suscipere abstinentiam sed inuitare luxuriā. Isti non intelligunt q' i his hāmū accipiūt. q' penā p singulis exoluēt. et qntum se glorificauerunt. et in delicijs fuerūt: tū de tormento et luctu habebunt. Uti nā multi mercenarii et pseudo pastores hec attenderēt q' plus de seipīs et sanctis q' suis subditis etia

infirmis solliciti sunt. plus q' sibi in uoluptatibus q' subditis in necessitatibus cōdescēdunt Et ideo sepe huiusmodi mercenarii. dīas a deo castigātur flagellis. sed intelligere nolūt. unde Nec flagella procedunt querentes q' q' de percussione. s' tacentes de causa mouente. fm illud q' cōiter dī. pcuritur puer et q'ris s' cā taceat. quādoq; est iust o dei iudicio tales in necessitate deserūt ab alijs ut sic fecerūt. fiat et ipsi: et utinam hec saperent et intelligerent et se emendarēt. Septimū malū q' pcedēti sepe malo ē ānerū. ē maledictū curiositatis uicium. a quo tā i faciēdo q' utēdo. tanq; a uenenofo serpēte ē oibus dei fāis abstinēdū. Curiosa enī q' faciūt et q' eis uti uolūt. mundo uiuūt et sui unt. Talia nāq; sūt ornāmēta mōdi et blasphemia dei. Qui uero i puritate scie intendit uiuere. mīrū qūo i faciēdo uel utēdo se audet hac fece fedare. Est enim piculosum. et ē ualē mgnū uictū. Primo q' tempus ad laudādū deū accessū pdi. et ipsum i uanis expendit. Multo enī plus de tpe occupat curiosum op' q' expediat: et hoc ualde malum esse nullus sapiens ignorat. Scdo q' faciēti ē cā uane glorie et iactancie. O quotiens cogitat et recogitat ac mente reuoluit. et q' nō operat. ac et q' diuinis itendere dī ut pulchrū opus faciat. O quotiens illud aspicit et inde se reputat. et apō alios reputari uult et se iactat. Tercio q' et ei cui facit ē causa et occasio supbie. Tali ei oleo ignis supbie nutrit. et magis accendit. Nam si cut rudia et grossa sūt humilitatis fomētū. sic curiosa et pulchra sūt supbie nutrimentū. quāto q' ē materia et occasio retrahendi animum a deo. nam secūdū greg. tāto q's a supno amore distungit: qnto inferius delectat. Quito q' est occupācia et uoluptas oculorum. Ad nihil enī talia curiosa ualere uidēt. nisi ut inde oculi pascant. et per cōsequens et anim' ex eis distrahatur. Sexto q' multorū aliorū est laqueus et ruina. Nam talia respicientes multis modis offendere possunt. uel delectabiliter aspiciendo et similia occupādo: uel detrahendo et maledicendo. seu alijs scandalum et malum exemplum inde trahendo. Logita ergo quotiens deus offendi poterit. anq; illa curiositas delecta sit. De oibus autem illis offēsis. ipse qui tale opus fecit uel fieri procurauit. est i causa: et per consequens in culpa. Ecce quot mala ex tali curiositate proueniunt. adhuc est et aliud malum magnum ualde. q' curiositas dī recte obuiat paupertati. Et ultra omnia p dicta est hoc malum quod leuis ac uani et icōstantis animi est iudiciū. et superbie in corde latentis signum. Hoc autem malum curiositatis non solum reperiētur in clericis: sed etiam pleriq; religiosi. Quidam enim eorum relicta et quasi contempta antiquorum patrum simplicitate et humilitate. nouitates seculares in multis ad uisum pertinentibus adinueniunt et

diabolū adulterantē cum suis satellitibus i religionē introducunt. Unde non vident filii religionis uerū & legitimi. sed potius adulteri q: a sanctis patribus degenerantes adulteri nas nouitates & curiositates adinueniunt. & quales sunt talia opa faciunt. Unde de eis il lud vulgari dici pōt. Qualis erat mulier. tale coqbat olus. Ministri ergo diaboli sunt. q: opus eius faciendo sibi seruiunt. Et ideo ppter nullum de mōdo tale opus quis facere debet. nec velle pro se fieri etiā si gratis fieret: quia nulla de causa peccato ē consensuendū. & ab offensa dei est oibus modis abstinendū. Nā ut dicit Ansel. Omne peccatum p preuaricationem deum exhonozat. si ergo peccare ē deum exhonozare. hoc homo facere non debet: etiam si necesse ēt perire omne quod deus nō est. Mirum ergo ualde quomodo homuncio cinis & puluis. tam audacter deum & tantam maiestatem presumit offendere. Unde Ber. Tangit montes & fumigant & tam tremēdam maiestatem audet irritare puluisculus. uno leui fiatu dispergendus. & minime recolligendus. Et si pp nullum aliū curiosa facere deberes: quāto magis offensis. si pprio motu ad solā cōplacentiā talia facis. uolens magis cōplacere creature q̄ creatori. Ex premissis igit apparet aliquantulū. in quali & quanto piclo sit hodie status clericorū: & quāta per eos ueniunt scandala q̄tamq̄ psecutionem suscitant i ecclesia. Illi enī uere ecclesiam psequūtur. qui uicijs & malis exemplis psequūtur. Illi acerbius sanguinē fundunt. que xp̄um quātum in ip̄sis ē in homine occidunt. Unde Ber. Si dñs ppriū sanguinē dedit in pretium redemptiōis animarū. nonne tibi videtur grauiorez suscitare psecutōem: qui suggestionē mala. exemplo pernicioso. scandali occasione auerit ab eo animas quas redemit ab illo qui sanguinē illū fudit. Et itē. Quis obsecro laycorū auidi? clericis acquirit ip̄salia & ineptius utitur acquiritis. Cum tñ fastum uideāt layci in suppellectile clericorū. nōne p eos potius inuitantur ad mōdū diligendum q̄ negligendū. ((Medice curat)) ip̄m. Si mundum predicas cōtempnendum. contemne tu prius: & ad ip̄sum alios efficacius inuitabis. Da uoci tue uocē uirtutis consonet uita v̄bis. & statim erit in ore tuo uerax & efficac̄ sermo dei. & penetrabilior omi gladio accipit. Non sic profecto ē. sed sic populus sic sacerdos. sicut laycus sic & clericus. uterq̄ cupit uterq̄ diligit mōdū & ea q̄ in mūdo sunt. Laycus tñ cum labore: sed clericus si ne labore uolunt possidere totū mōdū. Lomunicare uolūt cupiditati & superfluitati hominum. s; non labori. Peccare uolunt. s; nō flagellari cū hoibus. Unde timendū est. q̄ flagellentur cum demonibus. Quomodo seculares non expendere substantiam suam uiuendo luxuriose etiam in presētia sacerdotum

quomodo non intenderent uanitatibus & lēocinijs huius seculi quō non essent insolentes. & elati. cum tñ fastum tantam insolentiā utōant clericorū. Nōne in presētia eorū irreuenter abutimini elemosinis pauperū. De patrimonio crucis xp̄i. non facitis codices in ecclesijs: sed pascitis pelices. ipinguatis carnes. & donatis equos. Et neze in capitibus omibus oim platearū dispersi sunt lapides sanctuarij. Platee late sunt ((& lata est uia que ducit ad mortem)) Lapidēs ergo sanctuarij. i. sacerdotes sunt in capitibus. i. in introitu latarū uiam: docent enim populos p prana exempla i gredi uias latas que ducunt ad mortem. & de mergūt in profundū inferni. Dolor capitis in membra redundat. Et merito clamat sc̄a ecclesia hodie ecce in pace amaritudo mea amarissima. Multa est hodie & longe grauior quā credi possit persecutio sancte ecclesie: & talis incumbit. qualis non fuit a principio. Multis modis persecutus est eam diabolus. sed nunq̄ grauius quam hodie: q̄ nunq̄ fuit maior perditio xp̄ianorum. nec liberior aut securior trasgressio diuinorum preceptorum. Ecclesiam incipientem persecutus est per tyrannos. proficientem persecutus est per hereticos: iaz letā & florentem psequitur per motū illicitos. Dec Ber. Adhuc aē unū de clericis in fine subitūgo exemplum. Clericus quidez in synodo episcoporum predicare cōpulsus. angustia batur non modicum. quid nam digne posset coram tot ecclesie prelatīs predicare. at ubi accessus? in oratione iaceret. uenit ad eum diabolus & dixit. Quid angustiaris istis clericis predicaf? Dic eis istud. & nō aliud. Princeps inferni salutat principes ecclesie. Ieti omnes nos eisdez referimus gr̄as q̄ per eorum negligentiaz ad nos fere totus mundus deuoluitur: q̄ cum ip̄sis prelatīs nobis eorum subditi pariter offeuntur. Inuitus quidem tibi dico: sed altissimi iussione coactus. Quam uera ista sint. statim proculdubio ecclesie monstrat: qui nullaz trium malorum que in mundo sunt. scilicet superbie. auaricie luxurie. comparisonem recipit i clericis & prelatīs. Uide moderatores orbis & reges magnos. uide duces comites & barones. nihil uidebis in eorum cultu & apparatu tam singulariter exquestum & pomposum. Eorum auariciam si attendas. nullam merca torum. nullam ciuium talem reperiēs. Qui tamen heredes legitimos si haberent. tolerabilior infania uideretur. De luxuria uero eorū nihil diffinire presumo nisi q̄ illam solus non uerit omnipotens: q̄ renū & cordiū scrutator ē deus. A qua q̄dem luxuria ualde terzere deberent eos quorūdam clericorum exempla: de quibus noui quosdam subito & improuise. i. la trina & fetore uitam suam fetidam terminasse. & quendam in ip̄so actu simul cum fine operis expirasse. Et si queris de gula que fomentū

est luxurie. inuenies populum semel in anno carnispreuiū facere: sed clexquotidie. In sabato quoq; delicijs affluere. mos erat iudeis ueri sabbati ignaris: quos clerici in hoc satis imitant in festis diebus delicatius conuiuant: nec aliter diem festū nisi plus solito se in gurgitent reputantes. Unū Diero. Luz supbia propria fit demonibus siue mulieribus. luxuria pecudibus. auaritia mercatoribus: ex his factum ē monstrum qđ ē malus clericus. Si militer i religiosis inuenire poteris unū monstrum ex huiusmodi malis compositum. Quādoq; enī presidens ē superbus et ambiciosus. diligens pesse et querens modis omnibus i officio remanere. Est et quandoq; cum hoc concupiscentie carnis deditus. querens frequē occasionē uacandi delicijs et uoluptatibz. Est insuper quandoq; concupiscentia oculorū et auaritia cecatus. p questu faciendo discurrens: et qualitercunq; temporalia acquirens uel acq̄sita recipiēs. Et qz in se bz hec tria ex quibus oriuntur omnia huius seculi mala: nam testāte Jobāne omne qđ ē in mūdo. aut ē concupiscentia carnis. aut concupiscentia oculorū. aut supbia uite: ideo expectare habet p retributione condigna omnia seculi alterius incōmoda. si quis ppter p̄dicta mihi ea scribēti irascitur. talis d̄ seipso qđ huiusmodi sit confitetur. Multū enim cum eis ueritas pponitur indigne fert et cum aliter euadere n̄ possunt. respondēt qđ de talibz sibi conscientia n̄ faciūt: et hec ē mala conscientia. qz ueritati et rationi cōtraria. unū notandū qđ quadruplex ē conscientia. scilicet. due bone et due male. Prima ē bona et tranquilla. et hec est illius que p̄c̄a p̄terita punit. et cōmitenda diligenter refugit. De q̄ in psalmo beatus uir cui n̄ imputauit dñs peccatum. Omne autem qđ ipse non imputare decreuit. sic ē qđ non fuerit. Secūda ē bona sed turbata: que se leuat. n̄ tamen in dulcedine. sed i amaritudine repugnāte sensualitate ita ut dura uideatur ei uia recta. parca uita. lōga uigilia. oratō prolata. rudis uestis. cibis agrestis: et tamen retinet se freno timoris. Sed audiet iste a xp̄o cum apostolis (uos estis. qđ pmanistis mecum in temptationibus meis) et illud psalmi. cū ipso sum in tribulatione. Tertia ē mala et turbata que n̄ tantum timet p̄c̄m. quantum deprehēdi in p̄c̄o: et minus timet dei offensam quam peccati infamiā. De qua in psalmo. In opibus manū suāz comprehensus ē peccator. Et iterum. Imple facies eorum ignominia: et q̄rent nomen tuū dñe. Quarta ē mala et tranquilla ac p hoc sūme periculosa. Ista nec timet deū offendere nec hominem reuerē scandalizare que cū uenerit i pfundum peccatorū cōtēpnit. et ideo in peccato quiete manet. Sed nihil ē quo tantū prouocet iudicis. sicut cū securitate peccare: et n̄ desistere a peccatis. talis est conscientia quorūdam. qđ cū errant et ma-

lefaciunt: ita qđ etiam scriptura uel rōe cōuin-
ci p̄nt postposito dei timore dicūt. qđ n̄ faciūt
sibi cōsciētiam. putantes qđ deus in iudicādo
eorū sequat opinionem fantasticā. et relinquat
iusticiam.

Dñs.

Omne ihu xp̄e qđ supbis resistis. et hu-
d milibus das grām: da cūctis statū di-
gnitatis et regiminis p bono obediē-
tie humiliter et sine ambitione suscipientibus
et sic i eo p̄seuerantibus. grām in p̄senti et glo-
riā i futuro: et resistere ambicioso. sepiēdo ui-
as eorū spinis ne p̄sperent in eis. ita ut neq;
p̄esse hominibus delectent. neq; honoris sui
singularitate letent: sicq; tandem illuminati
et ad cor reuerfi. a pestifero uirio ambitionis
desistant. et tales esse definant. ut te miserāte
in eternum non pereant.

Amē.

De eo qđ dñs supra mare ambulauit et Pe-
trum ne mergeretur: erexit. Capi. lxxix.

Iterum at qđ dñs orauit in monte
I solus (nauicula) in qua erāt disci-
puli (i medio maris iactabāt flucti-
bus) et laborabāt i remigando (qz
uentus erat eis cōtrarius) Ex quo aduerte qđ
formidanda sit xp̄i absentia: qđ illi qđ xp̄i socie-
tate carent temptationibus exponūtur. Con-
spice i ḡis eos et ip̄is compateri qz in magna
sunt angustia et tribulatione. Tempestas enī
eos inuasit. et tēpus nocturnū est: et absq; dño
suo sunt. Cum at a sezo et deinceps quasi p to-
tam noctem laborassent uidens eos dominus
oculis misericordie i mari laborātes (quarta
uigilia noctis) d̄ monte descendit et (ambulās
supra mare) (eis appropinquauit) Diuiditur
atq; nox in quatuor partes. scilicet. quatuor excubi-
as seu uigilias. quas faciūt in castris excuban-
tes et p uices quatuor sibi succedentes. Pri-
ma dicitur conticinū. qz tunc omnes dormiendo
conticēt et tacēt. secūda intempestū. qz nondū
est tēpus ad surgēdū uel operādū. Tertia gal-
licinū. qz tunc excitat gallus ad cantandum.
Quarta ante lucanū qz ante lucē. Unū quelibz
uigilia tres horas bz qz ut ait Diero. statōes
et uigilie militares i trina horarū spacia diui-
dunt. Patet ergo qđ quasi p totam noctē pe-
riclitati fuerūt. qz pene iam nocte finita dñs
ad eos uenit. et n̄ mox sed demū tñ eis succur-
rit. qz et si ad horā differi uideat auxiliū tribu-
latis. tādē tñ eos cōsolari et corroborare non
desinit. Unde theoph. Permisit autem domi-
nus periclitari discipulos ut fierent paciētes
Unde non statim eis assistit. sed per totā no-
tem periclitari p̄misit. ut doceret eos pacen-
ter expectare ut non a p̄ncipio i tribulationi-
bus sperarent subsidium. et iterū. Uide quo-
modo non i principio periculi dominus assistit
sed i fine permittit namq; nos eē i medio
periculorum ut certantes in tribulationibus

R

probabiliores fiamus et ut ad ipsum solū recurramus qui potens est. ex insperatis nos liberare. Cum enim intellectus humanus sibi providere non poterit. tunc salus divina advenit. Considera nunc dñm. quomodo fatigatus ex vigilia longa et ofone plura. solus descendit noctis tpe. pedibus nudis. d. monte laborioso. et forte petroso: et uehementer ei compatere. et quomodo uadit supra mare firmo uestigio. et non infusus pedibus sic supra terrā: non quidem assumpta agilitate. sed corporis grauitate et aquarū liquiditate manēte: cognouit eis creatura suū creatore. cui⁹ et p̄tate subiecte sunt omnes tribulationes mūdi. Unū miraculose fecit. sicut quā Virgo manens. Virgo peperit: et quā manente corporis soliditate per clausa hostia dñs irruit. Cum autem appropinquauit nauī. discipuli (uidentes eū turbati sunt) et per timorem clamauerūt (putantes esse fantasma) et apparitione rei non existentis. uel alicuius spūs nocere uolētis: et tñ iam uiderant eū tanta miracula fecisse. quod credere deberēt ipsi super aquas posse ambulare. Et quod ut ex hoc apparet parue fidei erant. id eos pretereire uolebat. i. ad modū uolūtatis se habebat: eo modo sicut post resurrectionem suam ambulans cum duobus discipulis. finxit se longius ire. quod non cognoscebat tales enim apparitiones fuit communiter secundum dispositionē interiorum ipsorum quibus ostenditur. Quod est ad horā p̄teriri uolebat. ut dilata grā magis grata foret. et liberatio dulcior esset: sic et finxit se longius ire. ut desiderium accenderet. At benignus domin⁹ amplius eos uexari nolēs. ne absorberētur a timore. quod prope est omnibus iuocantibus eum in ueritate. statim assecurauit eos dicēs (habete fiduciam). s. liberationis. cōtra desperationē tribulationis (Ego sū) liberator non fantasma nolite timere quod possum uos d. periculo aque eripere. s. m. Hiero. si dixit quis esset. quod ex uoce sibi nota poterāt magistrū agnoscere: uel ut intelligerent ipsum esse. quod moysi dixerat: quod est mihi sit me ad uos. Ubi Crisostomus. Non cognoscebant personam eius propter tenebras. statim autem in uoce cognouerūt eū et timor solutus ē. Ubi et Theophilus. Cum autem homines uel demones nos per timorem nituntur mouere. audiamus xpm dicentē (Ego sū. nolite timere). i. ego semper assiso. et sicut deus permaneo et nunquam p̄trāseo. Non p̄datis in me fidem per falsis terroribus (Tunc Petrus) amore uehemēti succensus et stimulatus: cupiensque ad dñm uenire et illi propinquior esse (dixit. Dñe si tu es). s. liberator et saluator (iube me uenire ad te super aquas) Quasi diceret. s. m. Hiero. Tu precipere illico solidabunt undē leue fiet corpus quod per se est graue (Et inuit illi dñs) uoce et manu (ut ueniret) et cōfusus d. dñi potentia infusit in mare. cepitque et ipse supra mare ambulare ut ad ihm posset uenire. Felix motus. quod super aquas mundane prosperitatis per contemptum: sed felici

tior terminus. quod ut ueniret ad ihm saluatore animarū. In tñ enim desiderabat xpi societatem. quod nolebat expectare aduentū eius usque ad nauē: sed uolebat occurrere super aquam oblit⁹ per amore xpi aque periculū. Ubique Petrus frequentissime et ardentissime fidelissime monstratur. Neque enim profundissimo pelago se se crederet. nisi fidem certissimam de domino haberet. Sciebat enim saluatorem nostrum omnia posse. et nihil minus de potestate in mari quam in terra eum credebatur habere. Et in hoc miraculum maius apparuit. Quia non solum christus uirtute diuitatis super aquas ambulauit. sed etiam Petrus eadem uirtute ad ipsum uenit. Sed postea petrus uidēs uetū ualidum et uehementem. timuit ex infirmitate hominis et titubauit: et quia parum dubitauit. pariter submersus fuit. Fides ardebat. sed humana infirmitas in profundū traherebat. Super mare dñs eum ambulare facit. ut diuinitatis sue potentiam ostendat: mergi facit ut per priam infirmitatē cognoscat. ne putet se equalē deo et superbiat. Relinquitur ergo paululū temptatōi. ut ita per orationē augeat fides eius credēs se dñi imperio posse liberari (Et cum cepisset mergi) statim dñm iuocauit: et dextera dñi eū ne mergere eregit. ac nauis restituit dicit ei (Modice fidei. quare dubitasti) In B. enim puitas fidei in Petro apparuit: quod ex quo ad p̄ceptū dei super aquas liquidas ambulare uerat. d. uento cōtrario timere non debebat. uñ Crisostomus. Ut igitur monstraret. quoniam non uenti immisio sed illius modica credulitas periculum operabat. subditur: modice fidei quare dubitasti. In quo manifestat quod neque uentus nocere potuisset. si fides firma fuisset. Modice fidei erat Petrus. respectu eius que expediebat ei magne tñ et ardentissime respectu nostre fidi. Uñ Hiero. Si apostolo Petro quod cōfidenter saluatore rogauerat dicens (Dñe si tu es iube me uenire ad resup aquas) quod paululū timuit dicit (modice fidei quare dubitasti) quid nobis dicēdū ē. quod huius modice fidei nec minimam quidem habemus periculam. (Intrauit autem dominus nauem. cessauitque uentus) et tēpestas et oīa sunt pacata. In hoc xps se ostendit dominus aeris sicut in deambulatione super aquas ostēderat se dominū maris. Unū datur intelligi quod dñs patitur nos ad tēpus triblari. ut uirtus nostra p̄betur: finaliē tamen et in necessitate non deserit. sed nobis p̄rimus fit. Et statim uirtute diuina fuit nauis ad terrā ad quam ibant scilicet bethsaidam ciuitatem in terra genezarēt. Quod autem iohannis dicit discipulos uenisse trans mare in capharnaū. non ē cōtrariū: quod capharnaū et bethsaida in eodē littore sunt et uicine. forte discipuli uenerunt in confinio utriusque. mediū autem ab utroque extremo possumus denominare. Uel uento spellente uenerūt primo capharnaum. et postea inde bethsaidam. Et sic a de

ferto bethsaide. i. qz pñet ad terminos ciuitatis bethsaide. i. quo deserto dñs turbas pauit. migrauerit usqz ad ciuitates bethsaide qz inter ciuitatem z desertum pertinens ad ciuitatem est mare seu stagnum medium. Pluries legimus discipulorum nauiculam fluctibus z uentis exagitari. sed nunquam submersam. Sē pñ deus adest suis in tribulatōe. qz pñssit cū eis tūc ēē. Un̄ Bern. Quātūcūqz seniat tribulatō. non memineris z derelictum. s. memineris esse scriptū cū ipso sum in tribulatōe. Et ego aliud interim i tribulatōe qd requirā Bonum mihi dñe tribulari. dummodo ipse sis me cū. qz regnare sñi te. epulari sñi te. gloriari sñi te. Mistic nauicula ista ē ecclīa uel quelibet fidelis anima. que fluctibus psecutionū z temptationū seculi. modo i hereticis. modo i tyrānis. modo in falsis fratribus tundit z tibat. cūz ad patriam celestem tendere conatur. Ventus contrarius. ē malignorū spiritū status labor discipulorū i remigādo. labores designat fidelium ad q̄tem patrie celestis peruenire conantium. Sed dominus uidēs laborantes pietatis intuitu corroborat. z aliqñ manifesto adiutorio liberat non enim aufert auxilium z si differat. n̄ relinqt z si qñqz pressuras exponat. diluculo aut ap̄ropinquāte dñs supra mas ambulans. z pressuras seculi comprimens uenit ad eos qz cū homo mentē ad supni lumen presidij erexerit. aderit dñs q̄ sicut lucifer matutinus om̄es tenebras pellit. z picula temptationū cesare facit deo em̄ p̄fete pacificat animā z fit tranquilla. Quia vō hec nauicula n̄ torpentes uehit sed fortiter remigātes significatur quod i ecclīa non desidiosi z molles s. fortes z i bonis op̄ibus perseuerantes. pueniunt ad portū eterne salutis. Moraliter mare mundus est. nauicula ē penitētia uel crux xpi. motus aut maris motus ē temptationū ex flatu demonū: discipuli sunt in nauī. qz penitētia q̄ ē participatio crucis z passionis xpi non otinet nisi discipulos dñi. Jhs n̄ ē in nauī. qz penitētia n̄ indiget: eo qz aquas cōcupiscētie calcavit. Hec ē secunda tabula post naufragiū ut dicit Diero. sine qua nullus uenit ad lītus solide eternitatis. Jhs auctor salutis iducit trāquillitatē. qz sedat tēptationē turbe admirantē. qz nihil talia tranquillitatis in se experiuntur qz n̄ est pax impijs. Petrus ambulans super aquā. nil mali passus ē ab aqua. sed a uento q̄ eum fere submersit: sic homines ambulādo super aquā mūdi. p̄ tēptūz diuitiaz. nil ab eis mali paciunt: tñ debent timere periculū uenti supbie z elationis. ppter cōtēptum huiusmodi exurgentis. Hoc debet timere illi. q̄ in angusta penitētia uel religione sunt. z terrena dimiserūt. z pedibus. i. affectōnibus z desyderijs qbus anima graditur super aquas ambulans: ne uento superbie agitentur z submergant. Un̄ primo homini dictū ē. do

minamini uniuersis que mouent super terras

Item moraliter nauis ē corpus humanū in quo anima ē sicut nauta i nauī: q̄ fluctibus passionū ire z concupiscētie que in organo corporalibus sunt frequenter impellitur. z aliqñ piculatur: nam motus passionis aliquādo subuertit iudiciū rōnis. Sed quarta uigilia (que terminatur i luce matutina) xps uenit. qz dūz mens ad superni luminis claritatē oculos erigit. passionū impetus quiescit. Et tunc fit applicatio ad terrā genezareth. i. generantis auram p̄ quam significatur spiritus aure lenis. ubi ē dñs. z sanatur infirmi a languore peccati Sic ḡ triplex h̄ cōcūrit miraculū. i. ambulation super mare. subita tēpestatis sedatio. z nauis multum a terra distātis ad portū deductō ut discam. qz fideles i quib⁹ est xps. tumores mūdi premūt. fluctus tribulationū calcant. z uelociter ad terrā uiuentium transeunt. Ubi Aug. Attendite seculū quasi mare. uetus ualidus z magna tempestas: unicuiqz sua cupiditas. Amas deum ambulas super mare. super pedibus tuis ē seculi tumor. Amas seculū absorbet te. Amatores suos uorare nouit. n̄ portare. s. cū fluctuat cupiditate cor tuū. ut uincas tuā cupiditatem: inuoca xpi diuinitatē. Disce calcare seculū memeto fidere i xpo. Et si motus ē pes tu⁹. si titubas. si aquam n̄ superas. si mergi incipis. Dic pereō: libera me. Dic pereō ne peareas. Solus em̄ a morte carnis liberat te. qui mortu⁹ ē in carne p te. Dec Aug. ubi z Beda Nec mirandū si ascēdente i nauiculā dño uentus cessauit. in quocūqz em̄ corde deus p̄grī am sui adest amoris. mox uniuersa uitiorū z aduersantis mūdi. siue spiritūz malignorū bella compressa quiescūt. Et ut ait Theoph. si uoluerimus xpm in nauiculā n̄ram suscipere. i. in cordib⁹ nostris habitare: statim inueniemur in terra ad quā ire uolum⁹. i. celū. ((Lū at)) dñs ihs z discipuli ((eius transiret assent. uenerunt in terram genezareth)). sic dictā a loci uicinitate: z gentes regionis illius cognouēnt ihs. alij rumore z fama. alij facie z presentia Et pquirentes ifirmos uniuersę regionis illi⁹ adduxerūt eos ad ihs. ut uel fimbriā uestimenti eius merentē tangere: sciētes qz poterat eos curare z cōsequēbant bñficia curationū tā mte corpe. qz illos quos xps sanabat corpe. sanabat z mente. ubi Cris. Nos aut nō solum fimbriam aut uestimētum xpi habemus: sed etiā corpus eius ut comedamus. Si ḡ q̄ fimbriaz uestimenti ei⁹ tetigerunt tantā acceperunt uirtutem: multo magis q̄ totū ipm sument. h̄ cris Mira fides gerasenorū. ut non tñ presentiz salute cōtenti sint: sed mittant ad alios p̄ circuitum. ut currāt omnes ad medicū. curre z tu p̄ quacūqz infirmitate ad ihs auctorem salutis ut beneficiū curationis. cōsequi merearis Hoc at̄ factū dñi ihs significat qz predicator euangelij debet curare lāgidos spiritualiter.

medicina p̄dicationis et sancte opationis. Mi-
stice transietatio. hec significat transitū xpi
ad gentiles p̄ apostolos. Innuat q̄ primo trā-
situm apostolorū ad gentiliū cōuersionem: ge-
nēlar̄ enī interpretat̄ uitium natiuitatis. et si-
gnificat gentilitatē. secūdo sequētem fidei co-
gnitionem q̄ cognouerūt eum. tertio fideliū
multiplicationē q̄ ad congregandū infirmos
miserūt in uniuersam regionem. ((Et audiuit
herodes tetrarcha famā de ihu)). i. de doctria
et miracul̄ eius: ita ut et ipse et quidā alij mira-
rent in eo. Iohānem resurrexisse a mortuis. et
uere d̄ mortuis surrexit: q̄ de morte huius mi-
serie corporalis. fm̄ spiritū in uitā imortalem
transiuit. Opinio enī omniū loquētiū d̄ resur-
rectione et imortalitate anime fuit: q̄ post re-
surrectionem sit homo maioris et excellētoris
potētie et uirtutis q̄ ante. dū adhuc grauare
infirmitate carnis: et ideo licet Iohēs baptista
n̄ fecisset miracula in uita sua. Herodes tamē
credēs eum surrexisse a mortuis asserēbat eū
facere miracula. Un̄ Theophil⁹. Sciēs hero-
des q̄ Iohē in iustū exstitem sine cā occiderat
credebat eum a mortuis surrexisse: et q̄ ex re-
surrectōe suscepisset miraculorū operationem
hec Theo. Per h̄ at̄ moraliter designat̄ qd̄ re-
surgentes d̄ morte culpe. maiora uirtutū opa
debēt facere quam ante: ut sic oñdant se gra-
tos d̄ sua resurrectione. Moraliter quoq̄
Iohēm decollat: qui bonū ppositū ab aliquo
aufert uel in se necat. Herodes uero inter du-
biū timidūq̄ uacillans optabat sepius et que-
rebat uidere ih̄m: magis duct⁹ curiositate uī-
dendi miracula q̄ deuotione. et ut si forte sic
Iohēm possit agnoscere: imo uolebat eū occi-
dere. Per hūc significatur curiosi: q̄ facta mi-
racula uidere querunt et audire. s̄ n̄ imitari.
Tremebat qd̄ et formidabat herodes Iohēz
adhuc uiuū. pauperez p̄sus et nudū: timebat
etiā et formidabat eum iam occisum et mor-
tuū. Unde Cris. Sed nec abscisum eius caput
secure poterat ac libēter aspicere: q̄ p̄ mortē
quoq̄ Iohānis i illo terror uigebat. Tanta
est uis quippe uirtutis. ut post mortē quoq̄ sit
uiuentibus fortior adeo ē imbecillis nequicia
etiā si honore regis iuuet. et si p̄sidio multi-
tudinis atq̄ uniuersa huius mundi potentia
fulciat: omnibus tñ pectoribus quibus inest.
cunctis omnino rebus fragiliores fecit. et itēz
Peccatores enī scientes et nescientes quenq̄
strepitum p̄timefcūt: peccatū enī nemine argu-
ente hominem p̄dit. nemine accusante cōdē-
nat. et timidū et pigrum reddit deliquentem.
Hec Cris.

Oño.

Omīne ihu xpe clementissime digna-
r̄ in nanculā pectoris mei ascendere. et
superbie uentositatē ac uirtūz isurgē-
tium pcellas sedare: ne me in aliquo tēptatio-
num uentus subuertat. uel nuda submergat.
Da mihi in p̄turbatione cōsiliū. in p̄secutōe

auxiliū. in p̄turbatione solatiū. in aduersi-
tate fortitudinem. i. omni tēptatiōe uirtutē.
Libera me a tempestatibus huius pcellōsi ma-
ris. et pduc me ad tranquillitatē quieti litto-
ris. dāns mihi nunc pacē t̄pis et pectoris. et post b̄
eternitatis Amen.

De uerbis domini p̄pter que quidam re-
tro abierunt. Capitulum .Lxx.

Ostquam ergo domin⁹ ih̄s transie-
tasset cū discipulis a deserto usq̄ ad
genēzareth. altera die turbe q̄s pa-
uerat. nō inuenientes eum in loco
ubi hoc fecerat. itrauerunt naues superueniē-
tes a ciuitate tiberiade. q̄ est iuxta idem deser-
tum. et transietantes uenēst capharnaum. Et
inuenientes ih̄m mirabātur quomodo illuc ue-
nisset: cū solam nauiculam uidissent. quā eūz
discipul⁹ nō intrauerat: et dixerūt ei. Rabi quā-
do huc uenisti: q̄ sc̄z nec discipulorū nec ali-
am nauē itraisti. Respondit eis ih̄s. nō ad q̄-
stionem eorū s̄z ad intentōem. añ dico uobis
lic̄z uos q̄i deuotos oñdatis. tñ queritis et se-
q̄mi me. sc̄z aliqui ex uobis (et si non omnes)
non p̄pter signa q̄ uidistis. quibus me cogno-
scēt potuistis: nō p̄pter sermonem quem audi-
stis: non ut mihi uel signis meis q̄ facio cre-
dere uelit̄: sed q̄ manducastis ex panibus et
saturati estis. hoc ē nō p̄pter me sed p̄pter refec-
tionē. ne p̄ uictu oporteat uos laborāz et h̄re
solicitudinē. q̄i diceret. p̄pter carnē me q̄ritis
nō p̄pter sp̄m. q̄. s̄. ut saturem̄ itēz. s̄z deberetis
esse magis solliciti d̄ cibo sp̄uali. quo aīa sustē-
tatur. q̄ tanto melior est cibo corporali quo
corpus reficit̄ quāto anima melior esse corpe
dinoscitur. Considera mō q̄nte suauitatis fue-
rūt panes illi. q̄uis ordeacei quorū dulcedine
ille turbe capte adhuc dñm sequebantur tam
solliciti. Nec mirū. q̄ suauis et dulcis erat pui-
sor et dispensator panum illorum. Similiē quo-
tidie multi querunt ih̄m. n̄ p̄pter ih̄m. s̄z ut be-
ne sit eis in hoc tempore. et p̄senti uita. ut asse-
quātur cōmoda et uident dāna. Multi ēt confi-
ciunt ih̄m non p̄pter ih̄m. sed p̄pter nūmum. h̄c
letus obuiat itrantibus religionēz et assumenti-
bus clericatum ex ignauia. ut sic ociose et sine
labore panē māducēt. Quib⁹ ait dñs. q̄ritis me
ab abītōe pluriū redditū ecclesiāz. celebra-
tōe pluriū missarū. et p̄pter alia huiusmodi. non
q̄ uidistis signa. i. opa in q̄bus uelit̄ me imi-
tari. de q̄bus o domine fac mecū signum i bo-
num sed q̄ manducastis ex redditibus et obla-
tionibus. nec tñ saturati estis q̄ fm̄ dictū cō-
mune quo plus sūt potate plus sitiunt aq̄e.
Ita etiā ē d̄ cupiditatis pane. Unde Grego-
ri⁹. De panibus enim fuerant saturati. et p̄ eo-
zū p̄sonaz dominus illos intra sanctam eccle-
siā detestatuz qui p̄ sacros ordines ad dñm p̄-
pinquantes. nō in eisdem ordinibus nirtutum

merita sed subsidia uite presentis exquirunt nec cogitant quid uiuendo imitari debeant. sed quod copendia percipiendo facientur. Satiatos quippe de panibus dominum sequi est de sancta ecclesia temporalia alimenta sumpsisse et non pro signis dominum sed pro panibus querere. est religio nis officium. non pro agendis uirtutibus. sed proquirendis subsidiis temporalibus inhiare. Unde et Crisostomus. Discamus assistere ihesu: sed non propter dationem sensibilibus ut si exprobemur secundum iudeos. Etenim queritis me ait. non quoniam uidistis signa: sed quoniam comedistis ex panibus et saturati estis. Propter hoc neque continue faciat hoc signum. sed secundo solum ut erudiat eos non uetri seruire. sed spiritualibus adherere continue. Dis itaque adhereamus et nos. et quamuis panem celestem: et accipientes. omnem preciamur uitae huius solitudinem. Unde et Augustinus. Quam multi non querunt Iesum. nisi ut illis faciat bene secundum tempus. alius negotiationem habens. querit intercessionem clericorum. alius promittitur a potentiore fugit ad ecclesiam. alius uult per se interueniri apud eum apud quem parum ualet. Ille sic. ille sic implet quotidie talibus ecclesia. Uix queritur Iesus. propter Iesum. Unde et Beda. Illi etiam qui in oratione querunt si eterna sed temporalia: querunt Iesum non propter Iesum: sed propter aliquid aliud. Et quia turbe in hoc operabantur. scilicet sequendo Christum. propter cibum corporalem: inducit eos ad opera meritoria. ut ad reficiendum querant cibum spiritualem. Unde satagens eorum satiare mentes. quorum satiauerat uentres: altioris eis panem ostendit: et ait. Operamini. id est operando querite. seu operibus mereamini. non cibum qui perit. scilicet corporalem: sed qui permanet in uita eterna. scilicet spiritualem qui eternam tribuit uitam. Cibum qui perit operatur omnis ille. qui intentionem spirituale ad temporale refert lux: sicut illi qui dominum sequebantur ad Bethaniam propter corporalem pascere. qui autem laborem corporalem per intentionem refert ad spiritualia: hoc operatur cibum qui non perit: sed qui permanet in uitam eternam. hoc autem cibus est uerbi dei et gratie. per cuius deuotionem sequi debuerant precipue. Quod ergo nostrum. id est principale studium et intentionem nostram. dirigamus ad querendum cibum qui ducit ad uitam eternam. scilicet bona spiritualia. Ad temporalia autem non debemus principaliter accedere. sed accessorie solum ea procurare ratione corporis corruptibilis quod in hac uita oportet sustentari. Ubi Crisostomus. Quasi diceret. Uos exquiritis escam temporalem: ego autem corpora uestra nutrirui. ut per hoc exquireretis illam escam. qui non temporalem sed eternam tribuit uitam. Et iterum. Sed quia quidam eorum qui uolunt pigre nutriri abutuntur hoc uerbo: necessarium est inducere id quod est pauli. qui furabatur itaque non furem. magis autem laboraret manibus suis unde tribuat necessitatem patienti. Sed et Iesus corinthi ueniens. morabatur apud aquilam et prescillam et operabatur. Dicendo ergo ne opemini cibum qui perit non insinuat quod oporteat pigri

tari. sed quod oporteat operari. et dare: hoc enim est cibus qui non perit. Operari autem cibum qui perit est affici secularibus rebus. Hoc igitur dixit quia illi nullam fidei curam habebant. sed solum uolebant uentrem implere nihil laborantes. et hoc decenter cibum cui perit non cauit. Hec Crisostomus. Quae cibum permanentem filius hominis dabit uobis. id est paratus est dare. quia ad hoc uenit in mundum missus a patre. Hunc enim filium hominis datus pater signauit id est ad hoc ipsum specialiter assignauit et instituit mittendo in mundum ut daret uitam eternam mundo. Unde israhel dicit. ego ad hoc ueni in mundum ut testimonium perhibeam ueritati: et hoc est dare cibum spiritualem. Opera ergo date ut possitis cibum spirituales habere. Queritis me propter aliud: querite me propter me non propter aliud: qui sum cibus permanens in uitam eternam. Seipsum enim hunc cibum insinuat ut statim patebit. Operamur ergo opus dei. id est quod ipse acceptat. et per quod consequi possumus hunc cibum qui non perit: dum per fidem ueram et bona opera nos Christo incorporamus. et efficiamus eum nostrum mentis cibum. quem ipse per gratiam seipsum nobis dat. ut maneat nobiscum in eternum. Ipse enim est cibus quo uiuunt angeli qui permanent in uitam eternam. Sed iudei qui in gratia dedit cibum. quem eis dominus dederat manna quod patres in deserto comederant. preferabant dicentes. Patres nostri manducauerunt manna in deserto sicut scriptum est panem de celo dedit eis manducare. Quasi dicerent. Tu adhuc non fecisti similia moysi. moyses enim dedit manna per annis quadraginta. Tu autem panem ordeaceum et pauisti nos semel tantum. Unde Augustinus. Attendebant itaque quod quia fecisset moyses et adhuc aliqua maiora uolebant fieri. Quasi dicant. Tu permittis cibum qui non perit et non talia operaris qualia Moyses panes ei ordeaceos ille non dedit. sed manna de celo. et dixit eis Iesus. moyses panem. id est significatiuum de aere. quia descendebat ut ros uel pruina. et non uerum panem de celo descendente uobis tunc dedit sed modo pater meus dat uobis panem de celo uerum ipsum scilicet dominum Iesum quem ille panis figurabat nam ille panis figura erat istius panis qui ueritas est. Unde non diuiditur. sed distinguitur hic uerum contra falsum quia panis ille uerus. non falsus fuit sed figurale et sic panis ille prope non fuit panis uerus quia fuit figura panis substantialis dati in sacramento. et ideo iste panis est uerus qui fuit per illum figuratus. Panis enim dei uerus et non figuratus est. qui descendit de celo. et dat uitam mundo effectus. namque panis est uitam conseruare et ideo ille est uerus panis spiritualis. qui dat et conseruat uitam spiritualement. hoc autem competit uerbo incarnato cuius egressio a summo celo. id est a patre. unde uenit ut uitam daret. modo panis corporalis non dat uitam. sed tantum presentem conseruat ad tempus. panis uero spiritualis ita nificat quod

ipse dat uitā nam aīa incipit uiuere p hoc quōd adheret uerbo dei z ideo ipsuz uerbum dei pñcipaliter dicitur panis uite p quōd xps dicit. ego sum panis uite. id est dans uitam per diuinitatem qui de celo descendi per assumptam humanitatem ex quo si q̄s digne manducauerit. ac ei fide z dilectione contunxerit se. n̄ morietur morte anime sed uiuet. n̄ tñ in presenti z tunc uite gr̄e. sed etiam i futuro. z in eternū uita glorie. Nō sicut patres eoz q̄ similes istis erant manducauerūt manna z mortui sūt. morte anime: q̄ q̄ uidebant intelligebant. q̄ non uidebant n̄ intelligebant. Iusti autē q̄ similes istis n̄ erant n̄ secundum animā mortui sunt: q̄ uisibilem cibū spūaliter intellexerūt. Unde erga deuotos habebat omne delectamentum suauitatis. malis at̄ erat insipidus: quoz aīa nauseam habebat sup cibo illo qñ edebāt. sic eucharistia digne sumentib⁹ ē uite spiritualis solacium. z indigne sumentib⁹ iudiciū. Ille ḡ est uere panis uite seu uiu⁹. z d̄ celo descēdēs qui pōt preseruare a morte fm animam. z dare uitā eternam talis uero panis ē uerbum in carnatū. n̄ at̄ datus a moyse in deserto. q̄ ml̄ti q̄ ex illo manducauerūt. mortui sunt in aīa z morte eterna. Et tūc inter cetera dixit eis ihs uerba spūalia d̄ corpore z sanguine suo. Panis inquit. i. signatum p panem. quē ego z sumus sacerdos dabo sacramentaliter z spūritualiter uel saltē spūaliter manducāti. caro mea ē latēs sub specie panis. p mundi totius uita sufficiēter. z si in quibusdam n̄ efficit. culpa eozū est. Et itē. Nisi manducaueritis carnē filii hominis. uiuificā ad uitā gratie z glorie: z biberitis eius sanguinem. intima aspergentē z emendatē n̄ habebitis uitam i uobis. i. pignus uite. gr̄e z glorie. Et itē. qui manducat carnē meā q̄ pignus ē uite. q̄ i carne ē deitas. que uiuificat: z bibit meum sanguinē potu spūali. q̄ inquam. manducat z bibit ut debet. s. n̄ solum sacramentaliter sed et spūali: habet uitam eternā. q̄ h̄z principiu uiuificās in eternū. Et itē. Caro mea uere ē cib⁹ in quantum ē cōiuncta uerbo dei. qd̄ ē cib⁹ quo uiuūt angeli: z sanguis meus uere ē potus. q̄ totus purus nihil habens d̄ otario admixtū z cetera huiusmōi dixit tunc eis. Qualit̄ at̄ eius uerba intelligere debeamus. ipse dñs exponit: dicēs. Qui māducatur carnem meam ut spūritualē cibum. z bibit sanguinem meum ut spūritualē potū in me manet p uite oformatōnem. z ego in illo p gratie inhabitationē. profecto fides i corde tuo. ē xps in corde tuo: crede ḡ in eum. z māducasti. Nec fides p dilectōnem operans est opus dei. ut initium z finis omnis boni. quia per fidem ueram homo. in corporatur deo. Unde Augustinus. Credere i eū est credendo amare credēdo diligere. credendo in eum ire. z eius membris incorporari. Ipsa est fides. q̄ de nobis exigit de⁹. q̄ p dilec-

tōm opatur credere ergo in eū. ē māducare cibum q̄ manet i uitam eternā: Ue qd̄ paras dētes z uentrem. Crede z manducaſti. Nec Aug. Caro enim xpi duplex est. spūalis. s. ecclesia. materialis q̄s assumpsit de ygine maria. Comestio ergo fit duobus modis. scz spūaliter quando q̄s ecclie unitur. z sacramentaliter qñ corpus z sanguis in altari sumitur. Uñ panis in altari est sacramētum corporis xpi q̄ est ecclesia. z q̄ sumpsit de maria. Et cum hec dixisset in sinagoga. ubi locus cōmunis z public⁹ erat docendi docens in capharnaum. q̄ erat metropolis galilee. p q̄ ostenditur q̄ xps in palam docebat. sicut habens doctrinam sanam z non suspectam z hec dicendo caritatē suā nobis cōmēdasset in dando corpus z sanguinem suum multi ex discipulis ei⁹. i. ex his qui eum sequebantur. ea tanq̄ carnales propter cecitatem cordis non intelligentes. sed carnaliter accipientes z abhorrentes murmurabant z dixerūt scilicet secrete apud discipulos. Durus est hic sermo atq̄ difficilis quis potest eum audire id est intelligere z obedire: durum enīz putabāt ad intelligendū. iaudibilem ad faciēdū. Hoc aut̄ fm aug. dñs dispēſatiue pmiſit. ut beñ docētib⁹ causam patientie z consolationis. cōtra malignantes eozum dicta preberet: cuz discipuli et uerbis xpi detrahere psumant.

Sciēs at̄ ihs q̄ scrutat̄ corda. q̄ de h̄ occulte murmuraret: soluit q̄ illis monebat. z aperit unde fuerūt scandalizati. si tñ intelligerēt. Illi enī putabant eum erogatur corp⁹ z sanguinē suū. ipse at̄ dixit se ascensurū i celū utiq̄ i tegz: z ḡ de spūali manducatione hoc intellexit. n̄ de carnali. Cum uideritis inquit oculis cordis filiū hominis ascēdentem. ubi erat prius q̄s assumeret carnez. certe uel tūc intelligetis. q̄ gratia eius n̄ cōsumitur moribus: z q̄ non eo modo. quo putatis erogatur corpus suū. Ipsi enī intellexerūt carnem quomodo i cada uere lacerat̄ aut i macello uēdit̄: n̄ quomodo spū uegetatur. Ubi Aug⁹. Filius hominis xps ex uirgine Maria h̄ esse cepit i terra. ubi carnem sumpsit ex terra. Quid ḡ sibi uult. q̄ ait cum uideritis filium hominis ascēdentē ubi erat prius: nisi ut intelligamus unam psonaz esse xpm deum z hominem. n̄ duas: ne fides nostra n̄ sit trinitas. sed quaternitas. Sic ergo erat filius hominis in celo quēadmodum filius dei erat in terra in suscepta carne. filius hominis in celo in unitate psonē. un⁹ z Theophilus. Non ergo propter hoc putes q̄ d̄ celo corpus xpi descēderit. sed quia unus z eidem erat filius dei z hominis. Deinde dicit spūritus est qui uiuificat. i. uerba secundum spūalem sensum intellecta uiuificant z uitam dāt caro autēz n̄ prodest quidquam sine spūritu. i. secundum carnalem sensum intellecta. nihil proderunt imo nocent. sicut scientia sine caritate inflat sed per caritatem edificat. uerba q̄

ego sum locutus uobis ad utilitatem uestraz de corpore meo manducando. et sanguine bibendo spiritus et uita sunt. i. spiritualē habent intellectū: et spiritualiter et nō ad litterā intelligēda sunt et uiuificant. littera em̄ occidit. spiritus aut uiuificat. Nam sicut palea frumentum. sic et lra tegit spm̄. Vnc em̄ uoluit intelligere māducatores et potatores carnis et sanguinis sui ut in illo manerēt et ipse in illis. Ex hoc autē multī discipulorū eius i doctrina eius. non pfectorū: q̄ ad audiendū eius doctrinā ipm̄ sequētes uidebant. sed si erāt uere discipuli: abiecit retorsum et retrocesserūt. et iam nō cum illo ambulabāt: credentes uel p penitentiā redeūtes. Dixit ḡ ihs ad duodecim. Nunqd et uos quos specialiter elegi uultis abire. Non petit quasi ignorans: sed ut oñdat se eis nō indigere: q̄ ponit in eorū optione cum alijs recedere. Et Petrus q̄ erat principalior et obediēs ac firmus sicut petra. et in omnib⁹ maxime ad iterrogandum dñm. ei⁹ rñdendum p̄ptulus: ex feruore caritatis p se et alijs rñdit. Dñe in cuius ditione cuncta sunt posita: ad quē ibimus. q̄ nō est dux ueritatis nisi tu. Quasi diceret. Si mihi tui inuenire nō possumus: tu solus sufficis nobis. ppter quem omnia reliquimus. Et cū non sit similis tibi: non ē a te. sed ad te eūdūz. Un̄ Aug. Si nos repellis a te. da nobis alterū te quem sequamur. In petri rñsione. exprimitur maxima dilectio ad xpm̄. Un̄ Cris. Petr⁹ frat⁹ amator amicitie cōseruator. p toto rñdz collegio. dñe ad quē ibimus. Hoc aut uerbum multe amicitie ē ostensiuū. iaz em̄ xps eis honorabilior erat quam p̄s et matres. Uerba uite eterne habes. i. uerba uite eterne. pmissiua. et ad eam inductiua. quibus q̄ nō crediderit. in eternū p̄bit. Qui in ministratōe corporis et sanguinis tui pmittis uitam. etiam i uerbis p̄dicatōis tue pmittis eam. uirtus enī dei ē i euangelio. Moyses habuit uerba dei. similiter et p̄phē: sed raro uerba uite eterne. tu uero pmittis uitam eternā. Quid ergo aliud maius querimus. Exprimit enim in Petri rñsione uera confessio fidei cū subdit. Et nos credimus corde. et cognouimus. signorum uirtute. uel credimus et cognouim⁹. q̄ d credere pcedit et intelligere. q̄ tu es xps quantum ad humanitatē. in qua unctus ē unctione deitatis. ut rex et sacerdos: filius dei patris naturalis quantum ad diuinitatē. et p consequens eq̄lis ei in nature et potentia. i. fm̄ Aug. q̄ ipa uita eterna tu es. et nō das i carne et sanguine. nisi qd̄ es. i. uitam eternam. Panem ac carne et sanguinē suū uocat hic dñs fidelīū societate in corpore suo qd̄ ē ecclesia. Panez. q̄ ecclesia quotidie reficit quos recipit: et in ea quousq̄ ad plenā societate pueniat alter alter uerbo et exēplo pascit. unde dñs ad Petrū: pasci o ues meas. Caro aut et sanguis xpi. ecclesia dicit q̄ incarnatione uerbi fide et sacramentis uni

ta uiuit d̄ spū xpi. Sicut ei corp⁹ uniuscuiusq̄ hominis uiuit d̄ spū suo. i. d̄ anima sua: ita fideles anime uiuūt d̄ spū sancto. Un⁹ ḡ panis et unum corpus. siue una caro et sanguis xpi. multi sumus. Conformitas ēt xpi et eccle pa riter et caro et sanguis xpi appellat. eo q̄ sit p prius effectus incarnationis uerbi et final cā dominice passionis. Un̄ Aug⁹. Dunc itaq̄ cibum et potū. societate uult intelligi corporis et mēbroz suorū. qd̄ est ecclesia. Huius rei sacramentum. i. unitatis corporis et sanguinis xpi i dñi ca mensa preparat et de mensa dñi sumitur. q̄ accipit misterīū unitatis. et nō tenet uinculum pacis. nō misterīū accipit p se. sed testimoniū contra se. Hoc ē ergo manducare illam escā et illū potum bibere: in xpo manere. et illum manentem in se habere. Ac p hoc q̄ nō manet in xpo et in quo nō manet xps: proculdubio nō manducat spūaliter eius carnem. nec bibit eius sanguinem. licet carnaliter et uisibiler p mat dentibus sacramēta corporis et sanguinis xpi: et tante rei sacramētū ad iudiciū sibi māducat et bibit. Signū ḡ q̄ manducauit et bibit hoc ē si manet et manet si habitat et inhabitatur. si heret et nō deseratur. Manemus autēz in illo cum sumus mēbra eius. manet autēz ipse in nobis. cū sumus templū eius. Dec dicūtur. ut amemus unitatem et timeam⁹ separationem. Hoc totū quod dominus de carne et sanguine suo locutus est. ad hoc nobis ualeat ut carnem et sanguinem xpi non edamus et bibamus tantum in sacramento. quod et multi faciunt mali. sed usq̄ ad spiritus participatōnem manducemus et bibamus ut in dñi corpe tanq̄ mēbra maneam⁹ ut eius spū uegetemur. Dec Aug⁹. et secundum eundem. ille sacramētaliter māducat et bibit. qui ipm̄ sacramētum tantum sumit. spūaliter uero qui pertingit ad rem sacramenti. que est res duplex: una signata et cōtenta que ē xps integer. qua cōtinet sub spēbus panis et uini: alia res ē signata et non cōtenta. et hec est corpus xpi mysticū q̄ est in p̄ destinatis uocatis. et iustificatis. et sciendū qd̄ non nulli doctores aliqua de predictis incidētaliter ad altaris sacramētum fferunt: sed in cōtinua expositione nullus: q̄ de sacramento altaris proprie habetur infra i cena domini quādo hoc sacramentum instituit.

Oratio.

Dñe ihu xpe sufficiens salus aīe mee. da mihi te solū desyderare: desyderando te propter te nō propter aliud q̄ re. querendo inuenire. inueniēdo tenere. tenēdo amare. amando p̄cā redimere. redempta nō iterat. illustra q̄so dñe cor meū dñe tue grē diuine. ut te ductorem in omnibus uijs meis habeam. et semper te qui es super omnia p omnib⁹ timeā et diligā. tuamq̄ in omnibus faciā uolūtate nec unq̄ a te recedā. s̄z semp tibi ad heream. quia tu solus sufficis. et uita eternam

promittis. ad quam misericorditer perducere me digneris. Amen.

De trāsitu domini ⁊ discipulorū p sata.
Capitulum .Lxxi.

¶ Eūde eūz dñs quadam die sabbati
d trāsiret per sata seu blada. i. p cam
pos ubi erant fegetes. discipuli eius
ut homines esurientes uellebāt spi
cas pp ciborū defectū ⁊ penuriam ⁊ manib⁹
suis confricantes edebant grana. consolando
famīs inopiam. ecce fercula apostolorū. s.
grana spicarum erant enim columbe. quarū
est grana cōmedere. esuriebant tum ex paupe
rate. tum ex turbazum importunitate in quo
signatur q̄ predicatorēs ⁊ prelati debent post
ponere cibum corporum ppter salutem ani
mā. unde Beda. non habentes enim disci
puli spaciū manducandi ppter importuni
tatē turbazū esuriebant: ut hoīes sed uellētes
spicas. mediā cōsolabātur. q̄ ē indiciū auste
rioris uite n̄ ppatas escas. s. simplices quere
re cibos. Unde ⁊ Cris. Putas quantā occupa
tionē doctrine habebāt apli. ut nec māducā
di licentiā inuenirent. O Beati apli. in q̄bus
tunc corpus q̄ suū ē suggerēbat: qñ animus
qd ageret n̄ habebat. Carnales aut homines
nec tunc spiritalia curant. cū n̄h̄l habuerint
carnale q̄ agant. Pharisei aut uidentes re
benderūt dñm de hoc. qñ s̄ legem agerēt di
scipuli ex doctrina magistrī ⁊ dicūt. Ecce di
scipuli tui faciunt: q̄ n̄ licet eis facere sabbatū
non arguebant eos agere s̄ legē. qñ raperēt
alienū. q̄ s̄ legē licitū erat famelico intrare
segetē uel uineā p̄rimi. ⁊ comedere. nō tamē
falcē mittere. seu foras eicere uel portare: sed
super eo q̄ spicas uellēdo ⁊ fricādo die sabbā
ti. cibū p̄parabant sibi: q̄ p̄ceptū erat in lege
q̄ cibaria p̄pararent die precedenti ⁊ nō i die
sabbati. Ubi Cris. Iudei scientes q̄ discipuli
quasi speculū sunt m̄grī. q̄ in discipulis magi
ster uidet. pp hoc errorē discipulorū uolentes
in obp̄obriū xpi uertere: ita dicebant. Non
ppter iniuriā legis dolentes: sed detractiōis
occasionē inuenire cupientes. ista dicebant.
Nec enī poterant alijs s̄ legem agētibus cō
tristari: cū ipsi quotidie in lege peccarent.
Nam qui alio peccante dolet: ipse circa iustici
am multū ē pfectus. Nec ei pōt aliquis alie
ri amplius misericors ēē q̄ sibi. Nec Cris.
Dñs aut cōfutat phariseos. discipulos rōabi
liter excusando. ⁊ q̄ s̄ legē n̄ faciebant osten
dendo. Et p̄io p̄ exēplū in quo duplex tangi
tur ratio. Prima ē a simili ex parte sumentū
q̄ similis necessitas fuit in discipulis que fuit
in dauid. qñ cōmedit cōsecratos panes pposi
tionis. q̄ non licebat ei edere. neq̄ his q̄ eūz
eo erant. si ergo dauid excusatur. q̄ cōmedit

in necessitate q̄ alis non licebat. p cōsequens
⁊ discipuli excusant. q̄ necessitas eis iminebat
Scda ē a minori ex parte sūptorū: q̄ dauid in
necessitate cōmedit sanctos panes licite. q̄ li
cebat solis sacerdotibus. ergo multo magis di
scipuli spicas cōmunes omnibus quasi diceret. si
necessitas ibi legē n̄ habuit. nec hic habē d̄z.
Necessitas enim facit aliqd licitū. quod alias
esset illicitum: ⁊ ideo discipulis esurientibus.
q̄ licitum non erat i lege factum est licitū fa
mis necessitate. Sic hodie. Si quis eger iesu
nium fragerit: reus n̄ habet. Lū ergo pharisei
illa legunt. laudant misericordiam factam in
dauid. ⁊ suis ⁊ qñ ista uident reprehendūt trās
gressionem i discipulis: ex quo apparet q̄ nō
legis iniuriā defendūt. s. suam maliciā osten
dunt. Alia rō est a maiori: q̄ sacerdotes quo
zū interest maxime cēmonias legis obseruā
uiolando sabbatum. qñq̄ sine crimine sunt ut
dum in templo opa manualia circa sacrificia
faciunt animalia occidēdo. excoziādo. hosti
as latuando carnes coquendo. ⁊ cōsimilia faci
endo: uel etiam duz pueros circūcidūt: q̄ mul
toplus discipuli. q̄ nullius i hoc legis sunt. uel
ordinis. uellentēs spicas i die sabbati. ⁊ cōme
dentes sine crimine sunt. Deinde post auctori
tates alienas. uicit eos auctoritate p̄pria ⁊
primo per asserzionem ueritatis: ⁊ ē rō talis.
q̄ potentius ē templum spūale q̄ figurale: s. s̄
figurale potuit defendere sacerdotes sibi sui
entes: q̄ multopl⁹ spūale. q̄ ē xps. discipu
los sibi credentes: de quo templo dicit: soluite
templum hoc: q̄ maior templo est hic scz xps
q̄ ē templi dominus. Scda rō est in qua con
uincit eos p affectū pietatis: ⁊ est talis. Ma
gis uult dominus affectum misericordie ⁊ pie
tatis. q̄ ceremonias ueteris legis sed pascere
esurientes est opus misericordie. ⁊ obseruare
sabbatum uel uictimas offerre est ceremonia
le: q̄ ⁊ cetera. Unde magis uult de⁹ misericor
diam. qua quis subuenit alteri. uel sibi indigē
ti. q̄ sacrificium: ⁊ opera misericordie sūt ma
gis accepta deo q̄ uictime: hostia ei deo pla
cibilis est salus hominū. Tertia ratio est i qua
conuincit eos per sue potestatis ostensionem.
⁊ ē talis. Dominus pōt disponere in his reb⁹.
q̄bus totaliter p̄est. sed xps p̄est totaliter ⁊ di
scipulis ⁊ sabbato. ergo pōt dispensare eūz di
scipulis de opere in sabbato. Ipse enim fecit
sabbatū ppter hominem ut in eo quiescat ⁊
deo uacet. ⁊ n̄ hoīem pp sabbatū. ⁊ ita dñs ē
ēt sabbati ⁊ ideo fm Ambrosii. sicut posuit sab
batum. ita pōt ēt destruere. Quia ergo sabba
tū ppter hominē fecit. ⁊ dominus sabbati ē
magis curā adhiberi uoluit saluti hoīm quā
custodie sabbati permittendo discipulos spi
cas uelleze ⁊ famem repellere. Xpus itaq̄
non subest obseruationi legis. sed p̄est ⁊ eam
mutare potest. ⁊ ideo non peccat. q̄ secundum
ordinationem eius obseruat. Quam autem di

citur factus sub lege subiectio illa erat uoluntatis non necessitatis. ideo quandoq; se subiecit propter humilitatem quandoq; se pfuisse ostendit ppter auctoritatem. Ubi Cris. Sabbathum non propter ocium factum est. aut omnino in die sabbati uacent sed ut ociantes meditentur deum suum esse factorem. et per uacantiam dei opera recordentur ut dum uacantie illius ratio queritur: deus rerum opifer demonstretur. Ipse enim legem datus sabbati. nihil facietis ait. preter ea que faciet aia hoc est ei festum si intendantur spūalia et secedant terrestria et uacemus uacatione spūali. Nec Criso.

Distice per apostolos intelligi possunt p̄dicatores et plati: per esuriē. fames salutis hūane. p̄ sata mundus i quo sunt diuersa hominū genera seminata: p̄ diuersas segetes. diuē nationes: p̄ spicas homines. p̄ paleas corpora. p̄ grana anime. q̄ sicuti in spica duo sunt granū et palea. sic in homine corpus et anima. Discipuli ergo. i. predicatorēs et plati esurientes hominum salutem debent transire p̄ sata. idest p̄ mundum predicando: et euellere spicas homines a terrenis quibus corde inherant separando: confricare manibus. exemplo sue operationis ad bonum prouocando. in qua sepat uitium a uirtute. s. palea a grano: et sic mādu care ecclie incorporando. et sabbato debent s̄ agere. s. spe quietis eterne. ad quam alios uolunt inuitare. et de hoc cōquerunt pharisei. i. demones et infideles phariseorū cōsortes. ubi Beda. Uellere itaq; spicas. ē homines a terrena intentione. q̄ solum mentis quasi radicē fixerant eruere. fricare aut manibus. exemplis uirtutū ab ipa carnis occupentia quasi folliculis atq; in tegumentis aristarū puritatē mētis exuē. grana uero manducari. ē emūdatum quēq; ab omni inquinamento carnis et spūit per ora predicatorū ecclie mēbris incorporari. Nec Beda. Itē p̄ sata intelligit sacra scriptura q̄ diuinarū sententiarū seminibus ē seminata per diuersas segetes. diuersi libri: p̄ spicas sē tentie. Itē p̄ sata p̄dicatores cum dño ābulāt cum sacras scripturas deuote studendo et meditando inuestigant esuriunt. dum i eis panem uite p̄ se et alijs inuenire desyderant: spicas euellunt. dūz ea que sibi utiliora uident in eis colligunt collectas confricāt. dū tā diu discutiunt. donec sub paleis sē grana spūalis intelligentie inueniant: grana uero ipa manducāt cum sibi et alijs ministrando. p̄ impletionē operum incorporāt et uirtutes roborāt et hoc sabbato faciūt dum a terrēis necessitatibus. et ē turbidis cogitationibus quiescētibus. deo uacant. fm illud ecclesiastici. Sapientiam scribe in tempore uacationis. hoc dñs sabbati. s. xp̄s probat: sed indei uel adlatōres mentis refectiōē et requiē animarū nesciētes reprobat: dicentes. q̄ quiescendū ē saltem in sabbato: nō intelligentes q̄ tunc magis debemus uidere

qm̄ suauis ē dñs: et requiem celestē querere operando. Considera nunc et iturere discipulos: et in tanta necessitate constitutis comparete: quāuis ipi gaudenter hoc faciant paupertatis amore. Quid enī ē cogitare principes mundi. presente omnium conditore. ad taz tenuē paupertatē redactos ut tali pabulo more animalium oporteat sustentari. Uñ Cris. Tu autem ammirare discipulos qui ita erant suppressi. et nullam temporalium habebant curam: sed contēnebant carnalem mensam et fame oppugnabantur continua. et neq; ita desistebant a xp̄o. nisi enīz cogeret eos uehementer esuries nequaquam hoc fecissent. Nec Crisostomus. O quam dulcis erat ille cibus esurientibus. sicut et illa aqua instar mellis sitientibus obtrire uidebat. o qua dicit. de petra melle saturauit eos. Aspiciebat eos dominus et eis compaciebatur. quia tenerrime eos diligebat. sed nihilominus gaudebat. tam propter eos quos i hoc multum mereri sciebat. quam propter nos quibus exemplum relinquebat. In hoc enim exemplo ad multas uirtutes proficere possimus. nam hic mirabiliter paupertas relucet pompa mūdi contēnenda ostenditur: sūptiosa et saporosa ciborum preparatio destruitur. et gule uerocitas cum turpi unctuositate et in faciabili appetitu totaliter enervatur. Instup et bestialitas multorum hominum hic confunditur. quia ut dicit Augustinus. appetere uoluptates corporis et uitare molestias. ferine uite actio est. Igitur ut ait Bernardus. ridiculum est sanctos honorare conuiuijs qui deo abstinentijs placuerūt. Dic etiam renouata uidet p̄me etatis b̄ra simplicitas i q̄ hōi nes fructib; arborū ac herbis et aq̄ cōtenti uiuebāt. Unde Boetius. Felix nimum prior etas cōtenta fidelib; aruis. Nec ierta p̄dita luxu facili q̄ sera solebat ieiunia soluē glāde sōnos. dabat herba salubres. potū quoque lubricus amnis umbras altissima pinus. utinam modo nostra redirent. in mores tempora p̄scos sed senior ignibus ethne. feruens amor ardet habendi. Nec Boetius. Unde et Hieron. ui dñs de quod diligenter apositum esset ad maliciam cor hominis ab adolescentia et spūs ei in his permanere non posset. q̄a erant caro. opera carnis diluuiū cōdenauit et audissimā hominum gulam probans. dedit eis licentiā cōmedenday carniū. Esū enim carniū usq; ad diluuiū ignoratum fuisse scias. post diluuiū autem quasi in heremo murmurātī populo coturnices. ita dentibus nostris neruos et uirulentas carnis ingestas. Unum enim cum carnibus post diluuiū dedicatum est. Unde etiam Petrus damianus. Post mūdi nascentis exordium per mille fere atq; sexcentos annos humanum genus sine uini poculo et esu carniū uixit. Nec tamen quispiam eorū quos scriptura commemorat

languore contabuit. Nec Petrus. Tunc ergo simplex erat cibus et morbus rarissimus. nunc autem trium uidemus. Unde Seneca. Immunes erant ab istis malis qui nondum se deliciis soluerant. Multos morbos multa fercula fecerunt. uariisq; ex discordi cibo morbus est. Innumerabiles esse morbos non miraberis: eo quos numera. Ex istis non singulares morbi nascuntur. sed inexplicabiles. diuersi multiformes. Unum et Lris. Voluptas et ingluuius. sanitatis nostre stabilitatem omnes subtrahit facile. et si inue- ris ad medicinalē locum et accedens interroga- ueris. omnes fere egritudinum causas illuc inuenies e- xistentes. Nam uilis quidē et parua mensa sanitatis mī est. propterea et medici ita eam uocauerunt. si satu- rari demum sanitatem uocantes. infacietas enim ci- bi sanitas est indigenter cibari inter sanitatis di- cētes. Si uero indigentia est mensa sanitas. manifestum est. quoniam plenitudo mensa est morbi et egritudinis. et generat passiones et ipsorum superexcedens medi- corum arte. etenim pedum dolores et capitis graue- dinem et caligines et manuum dolores et tremores et dissolutōes membrorum et yctericie et febres lon- ge et flammee. et his multo ampliora: non phymo- nia et philosophica diēta. sed ex habundantia com- mēstōe et plenitudine generari apta nata sunt. Si uero uis et aie egritudines uidere. quod hinc nascuntur aspicias quoniam auaricie. luxurie melā- colie. desidia incōtinentie inscitie: omnis hic ha- bet principium. Que omnia excogitantes fugiamus et ebrietatem et uoluptatem non eam tamen quam inmensis est. sed et aliam omnem quam est in rebus mundanis et per ea per- mutemus eam que a spiritualibus est uoluptas. et secundum prophetam uoluptatem in domino. in his quod habent sunt et futuris potiamur bonis. h. Lris. Voluptates ergo corporis spernende sunt. quia dolores inge- zendo nocent. Unde. Poracius. sperne uolupta- tes. nocet emptum dolore uoluptas. Nec solum corpori nocent. sed et animam occidunt. Unde Gregorius. Dum os delectatur in cōdimentis. ani- ma necat comedentis. et ideo qui sapiens est. uoluptatem corporis in uoluptatem animi cō- muret. Unde Rabanus. Si dulcedinem diu- ni amoris perfecte gustaueris de temporalī dulce- dine non curabis. Unum et Seneca. Animi uoluptates quisquis sequitur. et bene intelligit omnium sensuum blandimenta contemnit. si- g. sic hodie fieret. prout tunc discipuli et in pri- etate cōmuniter boies faciebant. non indige- remus apparatu rerum. Nec suppellectili ua- ria et pomposa. in quibus genus humanum est inextricabiliter intricatum. Unde Lriso- stomus. Ubi enim coquorum ars utilis est no- bis. nusquam: sed et ualde inutilis et nociua et corpori et aie nocens. et magis est uniuersarum egritudinum et passionum et lasciuiarum et multa muni- ficentia iducit. Unde et Seneca. si audire humanum genus uoluerit. tam inperuacuum sciet sibi coquum esse. quam militem. Non desiderabis artifices: si queris naturam.

Simplici cura assat necessaria: in deliciis la- boratur. Unde et Boetius. Si de eo quod na- ture satis est replere indigentiam uelis: nihil est propter quod fortune affluentiam appetas: paucis ei mi- nimisq; natura contenta est. Qui facietatem si superflu- is urgere uelis. aut in iocundum quod infuderis aut noxium erit. Quamodocumque aut natura contenta sit ostendit. Seneca. quod dicit. Panem et aquam natura desiderat. nemo ad hoc pauper est. Et Lucanus. dis- cite quod pro uo liceat producere uitam: et quantum na- tura petat fluuium cerereque. Si uero istis famem pro cōdimento et salsa addideris miro modo feri- da reperies. que sine hac insipida uidentur. Unde Bernus. Prudenter sobrietatem querant. satis est ad omne cōdimentum sal cum fame. Qua sola non expectata necesse est alias atque alias non nescio quibus succis extraneos cōfici p̄mixtiones. quod uis licet et palatum reparent. gulam prouocent. exci- tent appetitum. Nec Bernus. Igitur (ut dicit Seneca) uoluptatibus resistamus: quia facilius non reci- piuntur quam exeunt. Et iterum. Proice quicquam cor tuum laniat. uoluptates precipue extirpa- et inimicissimas habere more latronum quod in hoc nos amplectuntur. ut strangulent: Et ut inde di- cit. ad rabiem cogunt uenire deliciae. ut quicquid non ex uoluntate ridet: iram euocet. Ad debel- landum autem uoluptates. multum ualet fugere earum occasiones. Unum Seneca. Debellande sunt in primis uoluptates: et nihil delicate nihil mol- liter faciendum. his cogitationibus intentum loca seria sanctaque eligere oportet. Effeminat ani- mos amenitas nimia. nec dubie aliquid ad cor- rūpendum uigorem regio potest. Sed quam excusantes se dicunt quia debiles sunt: et quia assue- tis carere non possunt. Quibus idem seneca ri- det: dicens. Occurres hoc loco mihi illa uoce. Nimis dura precipis: nos homines sumus. oia nobis negare non possumus. Scis quare non possumus? ista quia nos posse non credimus. Nolle i- causa est: non posse pretendit. et iteque. Molestum est inquit carere assuetis uoluptatibus: abstinere cibo. sitire esurire. Nec prima abstinencia grauius sunt deinde cupiditas relanguescit: in- de morosus est stomachus. inde quibus fuit aui- dus tibi odium est desideria ipsa moriuntur. Non est acerbum carere eo quod cupere desideris. Quē admodum perniciosa est hostis. fugientibus. sic omne incōmodum magis instat cedenti et auer- so. hec seneca. expedit autem ut non solum in deli- catis: sed etiam in uilibus escis cōcupiscētia inordinata uitetur. ad cauendum murmur. quo deus multum offendit. Unum Augustinus. De nulla re magis deum offendisse ille populus dicitur est quam contra deum murmurando. Sed ut scizemus si dei creaturam esse culpabilem. sed inordinatam cupiditatem non propter porcum sed propter pomum mortem primus homo inuenit et esau primatus suos. non propter gallinam sed propter len- tulam perdidit. et iteque. Daniel idem uis desiderio rum appellatus est. quia panem desiderii non comedit

et potu concupiscentie non bibit. quia magis christum quam epulas desiderabat. Nec Augustinus et non solum cor poris. sed et animi voluptates sunt debellande. quia ut dicit Gregorius. In casu caro attrahit. si a prauis suis voluptatibus animus non refrenatur. Tu ergo hoc exemplo discipulorum auitus paupertate totis amplectere uiribus qui sic emicuit in prefatis modi principibus. et similiter in domino ihesu et sua matre et in oibus qui uoluerunt eos perfecte imitari. Spiritus autem eam complectere et corde dilige: quia aliter meritoria non esset. Laudabile quidem non est pauper esse. sed in paupertate paupertatem amare: et paupertatis inopiam pro christum gaudere et illaziter sustinere. Proh dolor: quia multi de paupertatis solo nomine gloriantur. Sed quo pacto ut eis penitus nihil desit. dicunt se amicos domine paupertatis. sed paupertatis sodales et amicos fugiunt toto posse: si famem. sitim frigis. defectus. contemptum. despectum. et huiusmodi. et ut dicit Beatus Hieronymus. uolunt esse pauperes sine defectu. humiles sine despectu. patientes sine contumeliis. Tu uero nunquam per aliquem te ipsam paupertatem ledere uelis: et nihil omnino ultra necessitatem beas uel habere desideres. Et si quis qui sit illa necessitas. Respondeo tibi quod tanto intimius paupertatem dilexeris. tanto subtilius de necessitate iudicabis. Illa namque necessaria sunt nobis. sine quibus esse non possumus. Vide ergo ea sine quibus commode potes esse et illa nec habere. nec appetere. nec procurare. nec a sponte dantibus recipere. Unde Seneca. Circumcide superflua. et in artum desideria tua restringe. Considera tecum quantum non possit. non quantum cupiditas expectat. Imponere concupiscentie frenum: omnia que sunt blandimenta reice. Nec Seneca. Sed multi in iudicando de necessariis et superfluis decipiuntur et superfluis tamquam necessariis utuntur. Unde Augustinus. Multa nos in facultatibus nostris superflua habere perbamur. si necessaria sola retineamus. nam uana querentibus nihil sufficit. et aliorum quodammodo retentorum est. qui pro futura pauperibus inutiliter habet. Unde et Seneca. Quam multa superuacua essent non intelleximus. nisi deesse ceperint. Tota mihi uita meretur. necessaria indicat: quorum magna pars superuacua est. que si quicquam necessitas abstulit. non sentimus ablata. Nec Seneca. Non solum autem superuacua. sed et necessaria sunt quicquam continenda. unde iterum Seneca. Non te laudes si contempseris aureos lectos et gemmea supplectile que est ei uirtus superuacua continere. Tunc te admirare cum contempseris necessaria. non magna res facis si uiuere sine apparatu potes tunc te mirabor. si contempseris etiam sordidum panem. si tibi persuaseris herbam. ubi necesse est non pecori tantum. sed homini nasci. Et notandum quod abstractio a rebus mundanis. secundum Bernardum. fit tribus modis. Primus modus quod quis solum in necessariis contentetur. et tanquam aduenas et peregrinum se reputans uictu et uestitu contentus. graue existet aliis onerari. quia secum

dum Gregorius. hoc ipsum grauius tolerant quam festi nates ad patriam itinere multa portant. Secundus modus est quod quis nec in necessariis delectetur. et in nullo ad temporalia sit affectus. sed tamquam mundo et mundalibus mortuus. habundantiam et delectum. laudem et obprobrium equaliter accipiat. Mortuo enim si quid defuerit. non sentit: sic anima in suis affectibus mortificata. modum et in comodum si discernit. Tertius modus est. quod quis in usu necessariorum non solum non delectetur. sed potius affligatur et crucietur. ut dicere possit cum apostolo. mihi mundus crucifixus est. et ego mundo Talis namque non solum modo est mortuus: quia mundana non sentit. sed etiam mundo crucifixus: quia omnia uelut stercora arbitrat. Tali pena est res creatas per quacumque necessitate perspicere. sed solum delectatur per amorem deo dulci adherere: Nec tamen dominum in paupertate perfecte imitari poteris quantumcumque te astinueris. Nec uis quod nostra paupertas sue equari possit. quantumcumque a nobis totis uiribus obseruata fuerit. Ad quod ommissis aliis que reddi possunt rationibus. scilicet et quia deus est. et quia ditissimus et omnium dominus et qui perfectissimus. et huiusmodi similibus hanc speciale adduco rationem. quia ipse non solum paupertatis penuriam sed et obprobrium assumpsit. Nam nostra paupertas quia uoluntarie et per dei amore assumpta est. reputatur et est uirtuosa. et ideo non obprobriosa. sed honorifica. habetur etiam apud malos. Ipsi uero non sic. non enim cognoscebatur nec sciebatur quod uoluntarie pauper esset. sed credebatur quod necessaria paupertas eum teneret. et hec obprobrium et contemptum parit. cum esset absque domo et possessionibus et diuitiis. scientibus hoc uniuersis. magis habebatur contemptui a multis: huiusmodi enim pauperes quam ab omnibus contemnantur. si sapientes sunt. non eis creditur. si nobiles: nihilominus deridentur et contemuntur. immo quod plus est sapia et nobilitas. et ois uirtus in reputatone hominum et eis extincta uis. Deiciunt enim quam ab omnibus adeo ut nec amicitie atque. nec sanguinis uincula ut plurimum eis possint cum omnibus fere tales amicos uel consanguineos habere: recusent. uides bene quod nec eius paupertati equiperari. nec eum imitari potes. in tam perfide paupertatis et humilitatis abiectio. Et propterea pauper mundi contemnendi non sunt: qui ipsum dominum reputant. Quantum est nostra paupertas a domini paupertate distet: considerare potes ex pluribus qui simul tangit. Crisostomus. dicens. cum nascitur erat non exquisiuit clarum domum. neque matrem diuitem sed pauperem. et sponsum tectorem habentem et in tugurio nascitur et in presepio ponitur. Et discipulos eligens: non rethores non sapientes non diuites non nobiles sed pauperes. et ex pauperibus et undique ignobiles elegit. Et mesam apponens quandoque quidem ordeaceos panes aponit: quandoque autem ipso tempore discipulos a foro emere iubet. Et sedilia faciens. de feno facit Et uestimenta induens uilia. et a multis in illo tempore differentia circumamictitur. domum autem non

habuit. Si autem transire de loco ad locum oportebat ambulans hoc faciebat et ita ambulans quod fatigabatur. et sedens non throno opus ei erat neque pulvinari sed pavimento sic ergo Christus pauper erat. qui tamen dominus omnium rex expectabilis erat. Nec crisis attendamus. hec et erubescamus nos miseri: quia talibus si contenti. dominum contempnimus imitari. Et maxime hoc tempore malo quo omnis qui panem habet contemari debet. Unde hiero. Iuxta miseriam huius temporis. et ubique gladios seuientes satis ditius est qui pane non indiget satis potens qui seruire non cogitur. Oratio.

Domine deus omnipotens qui omnia que celi ambitu continentur. sub pedibus hominis subiecisti ut solus homo tibi subiectus esset totius exteriora nepe pro hominis corpore cuncta creasti ipsum uero corpus per animam. animam uero pro te. ut tibi soli uacaret et te solum amaret qui etiam das iumentis escam ipsorum ac uolucris celi. et piscibus maris pastum: da mihi huius uite necessaria ad salutem meam. et ad laudem tuam. ut sic per te. pauper melius tibi uacare ualeam: da quoque mihi in omni defectu et penuria patientiam ne pusillanimitate fractus deficiam. Amen.

De manco manuz a fidam hñte. La. lxxii.

Actum est autem post hec in alio sabbato ut intraret Iesus in synagogam eorum: et doceret. Nam secundum Iulianum. premissa in campo dicta sunt et gesta. et post hoc synagogam ingreditur. Sabbato intrauit synagogam ad docendum propter maiorem populi frequentiam et conuentum. Unde Beda. Sabbatis precipue dominus in synagoga docet. operaturque uirtutes: non solum per insinuandum spiritale sabbatum sed etiam per celebriorem eo die populi conuentum: cui tunc moris erat quia uacare a labore per legem iubebat: legendis audiendisque scripturis operam dare. Nam si cut hi quibus uenandi ars est. ubi feras ubi pisces. et uolucres plus habundare didicerint. ibi maxime sua recia tendunt: ita dominus semper docuit in synagoga et in templo. quos omnes iudei conueniebant: uolentes omnes homines saluos fieri. et ad agnitionem ueritatis uenire. Nec Beda. Ecce in Christo tria. scilicet meritis stabilitas. quia licet pharisei insidiarentur ei. non tamen metuebat uenire ubi erant. et hoc est contra pusillanimes doctrina ueritatis. quia in publico docebat. et hoc est contra hereticos zeli imensitas. quia totum hoc propter salutem animarum faciebat. et hoc est contra eos qui inde querunt uanam gloriam uel temporale lucrum seu commodum. Et erat in synagoga homo huius manu aridus et contractus et obseruabat. id est dolose seruabant eum pharisei. si sabbato curaret ut illuz argueretur uel accusarent. Unde interrogabant

eum maliciose. si licet sabbatis curare ut si dicere non arguerent eum de misericordia uel potentia: si diceret si. accusarent eum de sabbati transgressionem. Ubi Beda. Quia solutio nem sabbati quam in discipulis arguebant. excusauerat ipsum calumniari uolentes obseruant: ut si in sabbato curret. transgressionis eum accusent. si non curret crudelitatis aut imbecillitatis arguant. Ut enim ait Bernhardus.

In factis obseruatores. in uerbis exprobratores: in tormentis sustinuit illudores.

Et uidens dominus cogitationes eorum: iussit hominem infirmum surgere et stare in medio ut miraculum esset magis manifestum. et eundem argueretur cecitas malignanti: et quasi repetendo questionem ab eis motam sub alijs uerbis hoc idem quesitum ab ipsis. Illis autem sic tacentibus proposuit similitudinem de animali. et soluit questionem prius uerbo: ostendens per rationem quod licitum est sanare hominem die sabbati. et est ratio talis. Magis subueniendum est homini quam animali. sed animal si ceciderit in puteum uel foueam extrahitur et liberatur die sabbati: ergo multo magis homo qui est nobilior et melior. cum sit factus ad imaginem dei si in infirmitate ceciderit. curatur die sabbati. si enim hoc fit propter cupiditatem temporalium multo magis debet istud fieri ubi salus queritur animarum. Et sic ipsi uite communis et proprie consuetudinis uincunt exemplo. Unde crisostomus. Uobis ouem licet in sabbato saluare. et mihi hominem non licet. Uobis manibus licet extrahere. mihi nec uerbo licet curare. Ecce nec medicinam confitio nec manum meam super illum extendo. Dico uerbo et sanatur infirmus. et legem sabbati uerbi si transgredior et sine opere opus uirtutis sumo. Nec Crisostomus. Sed auari pharisei plus diligunt ouem quam hominem proximum. et laudant impendere subsidium in oue. et accusant beneficium caritatis in homine. Unde Hiero. Sic soluit questionem propositam ut interrogantes auaricie condemnaret. Si uos inquit. in sabbato ouem et quolibet aliud animal in foueam decidens eripere festinatis non animal. sed uestre auaricie insulentes: quantomagis ego hominem qui melius to melior est oue debeo liberare: Unde et Rabanus. Competenti ergo exemplo soluit questionem eorum: ut eos ostendat sabbatum uiolare in opere cupiditatis. qui eum uiolare arguit in opere caritatis legem male interpretantes. que dicunt in sabbato a bono feriandum: in quo a malis tantum feriandum est. Unde opus seruile non facietis in eo. id est peccatum quia qui facit peccatum. seruus est peccati. Sic in eterna requie a malis tantum feriatur non a bonis Nec Rabanus. Secundo soluit questionem facto: hominem habentem manum aridam sanando. Tunc enim ait illi. ex tende manum tuam et cum extenderet. statim restitutus est sanitati in quo patet perfectio sanitatis. Ubi Crisostomus. Ut propositum legis quam iudei non intelligunt sanitas manifestat. Si

enim deus offenditur in ope sabbati. sine dubio infirmitas non fugatur. quia non potest iniuriam dei beniuolentia sequi. Iste mancus f3 Diezo. i. euangelio quo utitur nazarei cemetarius scribitur. istiusmodi nocibus auxilium precans. Dñs cemetarius erā manibus uictu quitans: pcor te ihu ut mihi restituas sanitatē: nec turpiter mendicē cibos. Dñs ih̄s maxime in sabbatis docebat. et opabatur uirtutes. pmo ut oñderet qd euāgelicū. et spūale sabbatū melius et fructuosius ueteri sabbato succedebat. sō ut sabbato plurius occurrentibus pficeret plurius et saluator mōi ex miraculorū uirtute manifestus fieret. tercio ut dominus legis et sabbati pbareretur. quarto ut malū intellectū iudeorū de obseruantia sabbati auferret. dū bene operando sabbatū se non uiolare pbareret qui in sabbato curabat: et in hoc coram plurius legisperitos confutabat. Circa qd sciendū qd aliqui sunt actus boni in genere entis qui tñ ex se nō habent bonitatē in genere moris. sicut edificare domū uel huiusmodi: et talia non erant licita in die sabbati. Alii autē sunt actus boni in genere moris f3 se sicut sunt opa uirtutū: et talia licita sunt in die sabbati. de quibus erat sanatio manus aride. qz erat opus pietatis. et cum hoc erat ad gloriā dei manifestādā. inq̄stā fiebat miraculose et supra nām. et ideo talia possunt fieri in die sabbati. nō solū licite s3 et laudabilr. Nōstice fm Bedaz et Rabanū hō qui habebat manū aridā. hūanū genus indicat. in bono ope arefactū. p manu in pmo parente ad pomū uetitū extensa: s3 in miseratione dñi. saluti et bonorū ope fructibus p innocētes xpi man⁹ in cruce extēsas ē restituta. Et bene manns i synagoga erat arida: qz ubi maius donū scie. ibi trasgressor maiori subiaceret culpe. et graui⁹ ē periculū inexcusabilis nox. Sanādaq; manus arida iubetur extendi. qz infructuose debilitas aīe nullo melius ordine q̄ elemosinā largitate curatur. habebat autē homo dñe rā manū languidā. qz ab elemosinis torpebat sinistrā sanā. qz sue utilitati intendebat. Sed ueniēte dño dextra sanatur. ut sinistra: qz qd cōgregauerat auide. mō distribuit caritative. Nōstice ē in hoc infimo docuit quatuor ne cessaria penitenti. s. qd surgat a culpa p pñiaz qd stet in grā p pñerantiā: qd in medio p boni exēpli euidentia. qd extēdat manū p bonaz opationē. Extēde ergo manū. pmo ad pauperes in elemosinaz largitione. secundo ad dñm in seruenti oratione. qz fm Greg. Sinistra pro peccatis rogaturus ad deū manus expandit. qui eas pro posse ad pauperes non extendit. Moraliter homo habens manū aridā est pcor: hñt ei qdā cor aridū. qz sine bōa affectione sine compassione: quidam linguam aridā. quia sñ bona locutione. sine dei laude: quidam manū aridā. quia sine bona opatōe

Hec autem triplex ariditas sumitur ex similitudine arboris aride: qz tunc est uere arida. qñ est sñ succo. sine foliis. sine fructu. Lox habet aridum inuidi. linguam maliloqui: manū auari. Iste ex obedia diuina manū d3 extēdere ad primum p elemosinaz largitōem. ille lingua loqui ad deū p deuotam orōem. alius cor eleuare ad celum p scām meditatōz: et sic sanat pcor. Itē fm Theophilum aridā dextera h3 manū. qsqz non operat q sūt dextre partis. qz talis ē impotens ad bona sed potēs ad mala. Et quo enim manus cōstituitur in operibus prohibitis ex tunc arefcit in operib⁹ bonis. Iterum vō restaurabitur qñ i uirtute stans operabitur. Per manum enim que ē organum organorum. uenienter intelligit op⁹ meritorium et ideo manus est arida que est ad hoc opus inualida sed cum ad uerbus xpi surgit per gratiam. tunc manū extēdit p scāz operationem. potest etiam p hominē manū aridam habentem. signari piger et ociosus. qz ad operandum est inualidus sed cum ad vbu3 xpi stat in medio uirtutis. man⁹ eius sanat. et in bonis operibus exercet. Specialiter tamē et precipue p hunc hominem auarus signatur cuius manus ad opera pietatis et largitatis i ualida reperitur. Dñus manus sunt qñq; dñi. primus inordinatū desideriu3 habēdi. secundus labor acquirēdi. tertius sollicitudo cōseruandi. quartus studium multiplicandi. quintus infidelitas dispensandi. Sed ut sanetur ei per gratiam dicitur (extēde manū tuam) qz cum ex dei donō ad opera pietatis extenditur tunc sanatur. Unde Ambro. audisti dñi uerba: dicentis extēde manū tuam. Lōmunis ista generalisq; medicina est. Et tu q putas manū habere te sanum caue ne auaricia. caue ne sacrilegio cōtrahat. Extēde sepius eam. Extēde illam ad pauperem: q te obsecrat. extēde ut proximum iuues. ut uidue presidium feras eripias iniurie. quem uides i iuste calumpnie subiacere. Extēde ad deū p peccatis tuis. Sic manus extēditur sic sanatur. hec Amb. Igitur o auare. q manū aridam et contractam habens. nō uis dare. uis accipere. nō uis largiri. uis pdari extēde manus tuas ut tribuas idigentibus. qz i hoc tibi ipsi puidēbis et thesaurizabis i celis. Un̄ cris. Elemosinam faciam⁹ et ne despiciam⁹ a fame corruptos. Etenim tibi ipsi benefacies: magis illis bñfaciēs. Nā his quidē pñtia porriges: tibi ipsi uero futurā glā pdeponis. hec cris. Inter oia q opa misericōdie p̄rogatiua h3 elemosina q̄tociēs etā attēte nobis iculcat diuina scriptura (Pharisei aī repleti insipientia). irrōnabili iracūdia. cuz magis de berēt ēē grati de diuino beneficio exeuntes de synagoga) et de cōspectu christi. et a lumine recedentes: statim cuz herodianis. principis secularis satellitib⁹ consiliū faciebant aduersus ih̄s quomō euz

pderent fin Ambro. quō uitam pdiderent nō quō uitā inuenirent. Hā g de morte ipsius tractabant. et h pmo loquitur d. pcuratore mortis xpi. p qua tunc pmo cōsiliū faciebāt. Mag i sapientia de nece eius tractare. c^o beneficiis plurimū indigebant quos et ad h n eius culpa. s. linoz mouebat. Mag et eoz fuit obstinatio. qz nec vbis xpi nec factis resilierūt a malo suo s. āplius inuidia pmo. remāserūt i malo obstinati. Unde Cris. ((Pbarisei at cōsiliū acceperūt)) s. a diabolo. ut pderēt eū. Innidētes ei xpo. nolebāt eū facere signa. ne gloriāz acquireret. et discipulos congregaret. s. turpitudinē inuidie sue sabbati defēsiōe tegebāt. ut i pma qdē facie uiderēt sabbati iusticiā defēdere. re uera at suā exequerēt inuidiā. ((Hā at sciēs machinatōes eoz)) qz nihil eū latebat. ((Fcessit inde cū discipulis suis et ad mare secessit.)) Recessit aut inde ppter multa. pmo ut eis parceret. et occasione impietatis auferret. maioriqz utilitati ecclie se seruaret. s. qz non dū nenerat tps passiōis sue pfinitiū a pte. nec dū implete erāt pphay scripture. tercio qz nō ad rat locus. s. bierlz extra quā nō fuit loc^o passiōis eius. qto pp dādū suis i psecutiōe fugiendi exēplū ne fuga eos iputaret i pccm. qnto ppter humilitatis et pacie iudiciū. et cum possit aduersarios suos nutu deicere in abissū. sexto ad oñdēdū uere hūanitatē signū. cū lz ipe mōtem nō timēt tñ tāqz hō fugit a pssilio malignitū. In quo et nos docuit. ut ab illis fddam^o quos bonis monitis semp deteriores fieri uidemus. hoies. n. i malis obstinati. uix possūt p rōem cōpesci. Unde Cris. Sciens aut dñs cōsiliū eoz nō diu cōrēdit. s. una reddita rōne recessit. ne magis insantiā eoz excitaret. quia nō pōt fieri. ut malicia rōe placetur. Ignorantia quidem rōe placatur malicia aut ampliū excitatur. Sciēs ergo patos illos esse ad malefaciendum ((secessit)) non quasi timid^o subtrahens se ab eis. sed quasi miserieoz parccs eis. ne eos ad opus ipiū āplius irritaret. Quā uis. n. qz paratus ē malū facere. apud deū iāz fecit tñ qz int^o patū esse aliqñ op^o malū facere. et irritū. dās ei occasionē ut cōpleat malū. ipe parit^o pps ē peccati eius. Ut qd eni rex mala p te exitū suū inuenit. Et q sine te fuerat periturus. aut qstū ad uoluntatē suā iam pditus erat. ut quid per te impleta ē perditio e^o Dec Cris. ((Et multi ifirmi secuti sūt eū)) ex eo qz uiderant pdictū hoiez curatū. curauit eos oēs remunerans fidē ipozū forisiran quia omnes digni fuerant curatione. Docti ergo uisis signis psequūtur. indocti opinione eius dacti amando sequuntur. et ideo curari merētur. unde Remigius. Quē pbarisei unanimi consilio perdere querunt. turba indocta unanimi dilectione sequitur unde mox sui desyderii cōsequitur effectū. si uis et tu curari si uis. sanā si uis a mortis periculo liberari. sequere tñmi

tare ihum. ipse enim neminem repellit. Omnes qui eum sequuntur: sanat. Per phariseos q diuersi interpretat. discoli q diffisiones faciunt: signantur. p. herodianos vō supbi q gloriofi i pellibus interpretantur. Ipsi uero cōsiliū faciūt dñm q cū hūilib^o et caritatē habētib^o cōmora i et iō recedit ab illis se elōgando et hūilib^o eū sequētib^o hūificat. beneficia salutis impendēdo. et pcepit eis q curati erāt. ne eū diuulgaret et manifestū faceret. ut ianē gloriā et gloriādi de se iactantiā declinaret. et ut nobis exēplū uitādi eā daret. nō phibuit dñs miraculorū pdicatōes ad utilitatē audientū: s. in beneficiis uane glorie appetitū. Un Ambro. Dic mistice instruit nos: ne cuz magnū aliqd facimus. laudē foris credamus. Un et Cris. Ubi quidē propter alios alij curant. nō pcepit eis ut nemī dicerent. quale est ubi oculos ceci nati aperuit. et palyticū triginta et octo annis iacētē erexit. Ubi at nō pp alios: s. pp meritū ipsius curat hominē. pcepit ei ut nemī dicat sicut et leproso mādauit. Ideo et istis pcepit ne unlgarent eū qz propter ipsos solos curauerat eos: quia nō estimationem hominum miraculis uenabatur: sed credentium desyderabat salutem. hec crisosto. Et uenerunt in domum quandam ad hospitandum et cōuenit iterum turba ad audiendum dei uerbum. et tunc ita feruenter intendebant predicationi. qz ipse et discipuli eius non habebant tempus panem manducandi. Hoc est contra illos. qui dimittunt opus predicationis: propter curam et saturitatem commestionis. Ubi Beda. O quaz felix occupatio saluatoris: quaz beata frequentia turbe cōfluentis. cui tantum studiū ad audiendum uerbum dei tantum fuit cure ad obtinendam salutem. ut auctori salutis q cū eis qui secum erant. ne uescendi quidem hora a solatio uite miseris impendendo libera maneret. utināz dñe ihu et in nris tpiibus eni tantū gratie tuis fidelib^o largiaris q doctores suos assiduitate discēdi. non solum ab appetitu carnalium uoluptatum: uerum etiam nō nunqz ab ipsa quoqz panis quotidiani pceptōne ppe diāt. hec Beda. Et cū sui. s. indei q ex pte matris de cognatōe sua erāt. uiderent insolitum feruorē in eo. et andirēt altitudinē diuie sapie qz capere non ualebant: estimabant eum mente alienatū. et in furore uersū. sensu perditō loqz et exierit tenē eū et ligare. ne sibi uel aliis possz nocere. Ubi Beda. uere sicut ipse dicit alibi: non est ppheta sine honore: nisi in patria sua: et in domo sua. quem enim exteri quasi auctorem uite et sapientiā dei adire et audire desyderant. hunc propinqui quasi mentis impotē esse ligandum decernunt. Allegorice autē in eo qz turba ad illū cōueniēte frequentī. ut furiosus a suis contemnitur: salus credentium de gentibus approbatur. et inuidia inuiciorum et perfidie notatur de quibus ait Johannes.

(In propria uenit et sui eum non receperunt.)
 Nec Beda. Similiter et hodie qui ad sequen-
 dum xpm sunt feruidi. a mundanis hoibus i
 sani reputantur. et p eos qm possunt a bono
 retinētur. Qm una nō dico mensura sed
 gutta huius uini ualeret: q hanc insaniā idu-
 ceret. Felices qui hac laborant insaniā. ut d
 illis dici possit illud sapie. Nos insensati uitā
 illoz estuamus insaniā. Utinā et ego miser
 unus de illis merear fieri: ac cū eis inter fili-
 os dei cōputari: et inter sanctos sortē habere.

Oratio.

Domine ihu xpe rogo te p uiscera mi-
 sericordie tue: ut me mancū ad faciē-
 dum opa bona inualidū. digneris mi-
 sericorditer sanare. et ad oē opus bonū. fortez
 et aptum facere. Fac me stare in medio uirtu-
 tū ut te iubente et faciente. extendā ad iustici-
 am. nō ad iniquitatē manus meas: meq i bo-
 nis exercendo. tuū bñplacitū i oibus faciam.
 et in malis arescendo. ab offensa tua omnino
 abstineā. Da mihi bone ihu. ut p omnibus di-
 uitis et delitiis seculi intendam uerbo dei. ac
 mee et aliorum salutē. Amen.

De demoniaco ceco et mutō. Lapi. Lxxiii.

ost predicta (oblati ē ei hō omo-
 nium habens: cecus et mutus.) sed
 lucas mutū tm nō cecū dicit. tacēs
 q matheus expressit. Nec talia sūt
 in demone formaliter: s3 solum effectiue qz
 effecerat homiez cecū et mutū. et iō ipō eiecto
 uidit et loq̄batur homo. Unde seq̄tur. (Et cu-
 rauit eū.) In quo notatur a demonio libera-
 tio. ita ut uideret in quo cecitatis illuminatio
 et loqueretur in quo loquele restitutio. Ubi
 Diero. Tria signa simul in hōie ppetrata sūt.
 cecus uidet mutus loq̄tur possessus a demōe
 liberat. Quod tunc quidem carnaliter factū ē.
 sed quotidiē cōpletur in cōuersatione fide-
 lium. ut expulso demone. primum lumen fidi
 accipiant. deinde in laudes dei tacentia p̄us
 ora relaxētur. Unde et Aug. Demoniu ei hñs
 cecus et mutus ē. qui non credit deo et subdi-
 tus ē diabolo qui non intelligit et non confite-
 tur ipam fidem uel qui non dat laudem deo.
 Unde etiam Cris. Ne aliquis putet quia suf-
 ficat homini fidi cognoscere deū: ē et necessa-
 riū confiteri deum: iō et cecū et mutūz creauit
 oculos ad cognoscendum. os ad confitendūz
 deum qui cognoscit et non confitetur. ille et si
 oculos mentis habeat curatos. tamē adhuc
 mutus est. Qui ergo uidens nō facit precepta
 dei. et qui loquens non loquitur laudem dei et
 gratiam: ille et si loquitur et uidet. q̄tum ad d
 um tamen et mutus et cecus ē. Non enim ille
 uidet deū qui scit deū. sed qui timet et diligit
 deum. Et qui orat et pfallit. et non facit q lau-
 dat ille corpe loq̄tur. animo autem tacet nec

Cris. Spiritualiter demonium ille habet. q
 in peccato mortali perseverat. Quamdiu enīz
 peccatū i homine regnat. tādū uictus et cap-
 tiu⁹ a diabolo possidetur et uerpat. Uerat aut
 demoniū triplex. supbia i mēte. cōcupia i car-
 ne. cupiditas i reb⁹. qz oē q ē i mūdo: cōcupia
 carnis ē aut cōcupia oculoz aut supbia uite.
 Hoc at triplex demoniū facit mutū: nā cū lo-
 quela data sit hōi ad laudādū deum et gratias
 agendū et loquendum ueritatē et edificādū p-
 ximum. ad cōfiteūdū peccatū: et ueniam de eo
 petēdū. primam loquelam aufert supbia. q qd
 dei ē. s. laudē usurpat sibi. secūdā aufert aua-
 ricia. q soli sibi itendit n̄ proximo. tertiam au-
 fert luxuria: et maxime d nām. uñ sodoma inē-
 ptat silentiū: siue muta. Itē facit cecū: ut ad
 salutē suā prinētia et sibi pficua n̄ uideat et eā
 lucem q ait. ego sum lux mundi. nō sequat: s3
 in tenebris ambulet. Sic demoniacus cecus et
 mutus. si dño offerat. si ad penitētiā uertat
 mox ih̄s curauit eum. ita ut eiecto demonio:
 uideat et loquatur. Dabūdat demōis malicia
 suphabūdat diuina clementia. In isto demo-
 niaco malicia demonis multum habundauit
 qz eum tenebat obsessum ipsum fecerat cecūz
 et mutum. ac fm cris. etiam surdūz sed dei mi-
 sericordia in ipso habundauit. qz demonium
 ab obsessio eiect. loquelam sibi restituit. lumē
 repauit. et auditum reseruaui. Per hunc igi-
 tur hominem sic curatum intelligere possum⁹
 peccatorem iustificatum: cui deus spūalē qua-
 tuor beneficia supradicta concedit. Primum
 est qz diabolūz ab eo expellit. Peccator enim
 diabolū in domum anime sue inducit: sed
 xps eum expellit ut eam inhabitet. Domns at
 aie tria h3 solaria: unum superius. s. spiritum.
 aliud inferius. s. corpus. terciū mediū. s. animā
 Deus in superiori solario. s. spū habitat quan-
 do ipse spūs contemplationi uacat habitat in
 solario medio. i. in aīa. quando ipsa intendit
 interne meditātōi: habitat in solario inferio-
 ri. id in corpore. quando ipz corpus exercitāt
 et intendit mortificationi. Secundum benefi-
 cium est. quia deus peccatori linguam aperit.
 deus dedit homini linguam ad tria scilicet. ut
 deum laudet. ut proximum edifice. ut in con-
 fessione coram deo se reprehendat et accuset.
 Peccator autem quia lingua sua ad ista tria
 non utitur ideo recte mutus dicitur. Cum er-
 go deum incipit laudare. proximum edificare
 et se accusare: tunc loquitur et lingua ad debi-
 ta officia utitur. Tercium beneficium est. qz
 do deus peccatori lumen restituit. Signum
 at qz ipse sit luit⁹ ē. qn uidet añ et retro a dex-
 teris et sinistris. Ille h3 oculos retro qui. con-
 siderat et cogitat peccata que fecit. qz multa.
 qz turpia. quam grania. et inde habet dolores
 Ille habet oculos ante se. qui uidet et cogitat
 de iudicio dei futuro. et inde habet timorem.
 Ille habz oculos a dextris qui uidz et cogitat

mundi prospera quæ sint caduca et uana: et ad ea non allicitur per amorem: sed resilit per aspernatorem. Ille habet oculos a sinistris. qui uidet modum aduersa quæ sint breuia et uilia. et ideo in eis non frangitur per impatientiam. Quartum beneficium est quod dñs peccatori auditum restituit. Est. n. peccator surdus. quia non audit deum ammonentem. nec deum beneficientem. nec dum inspirantem. nec deum cominantem. tunc aut surdus auditus recipit quod deum in huiusmodi audit. ((Et studebant turbe)). s. simplices. diuina uirtutem in christo admirantes: et dicebant. ((Nondum iste est filius dauid)). Quasi dicrent. sic quia hic est christus nobis promissus de semine dauid. Moxa liter eicitur demonum in contritione. loquitur qui prius erat mutus. in confessione: admiratur turbe in satisfactione. s. quod uident bene operari. qui non solebat nisi malum facere. Scribe autem et pharisei. s. litterati et maiores inuidie nequitia pleni audientes turbas. s. ipsum confidentes esse christum per euidentiam facti: dicebant in corde et cogitatione. ((In beelzebub princepe demoniorum eicit demonia)) et sic in spiritu sanctum blasphemabant. quia spiritu sancto. cuius opus est demones eicere. et sanitates perficere contumeliam inferebant. Quia enim factum mirabile negare non poterant. ideo modum faciendi calumniabantur: et sic factum infamare conabantur: dicentes ipsum christum per aliquem de monem superiorem sibi esse familiarem et prius eum eicere demones inferiores de corporibus obsessorum. Nam (ut ait Crisostomus) Inuidia non querit quid dicat: sed solum ut dicat. Sic et hodie multi cum non possunt aliorum uerba uel facta directe reprehendere conantur intentionem et modum eorum infamare. Ubi Beda. Turbis autem que minus erudite uidebantur domini facta mirantibus. scribe et pharisei uel negare uel sinistra interpretacione peruertere laborabant. quasi non diuinitatis. sed imundi spiritus opera fuissent. Item eundem Beda nota ydolorum a bello habuerunt originem. Ninus ei rex conditor uel potius repator nymue. bello patri suo. qui fuit primus rex assyriorum statum post mortem eius consecravit. ad quam confugientes qui forfecerant ueniam merebantur. Unde ipsam statuam ceperunt uenerari: et tandem instigante diabolo diuini honores sunt ipsi statue attributi. et incepit cultus ydolatrie. Cuius simulacri consuetudinem caldi suscipientes uocauerunt beel: palestinis. baal: moabitis beelphegor. s. diuersitate linguarum indei autem unius dei cultores in derisionem gentiliū beelzebub appellabant quia sonat uir seu princeps muscarum. per multitudinem muscarum que in templo eius erant. per fordes imolati sanguinis quem musce sequi solebant. in hoc simulacro dicebant indei principem demoniorum habitare. tunc quia in eo fuit principium ydolatrie. dum quia nullum ydolum inueniebatur illo efficacius. tunc quia cultus eius erat generalis apud omnes gentes. Et ei quilibet na-

tio habet alios deos spirituales. hunc tamen tantum uenerabilem deum uenerabant omnes. Itaque in uirtute principis demoniorum. qui in hoc ydolo habitabat pharisei dominum facere miracula dicebant. Unde remigius. Beelzebub autem ipse est beel et baal. et beelphegor. Beel fuit prius nynei regis assyriorum: baal dictus est. quia in excelso colebatur: beelphegor a loco. i. a monte phegaizebub seruus fuerat abimelech filij gedeonis: qui occisis septuaginta fratribus edificauit templum baal. et constituit eum sacerdotem in ipso ad abigendas muscas. que ibi congregabantur propter nimiam cruorem uictimarum: zebub. namque musca dicitur. Beelzebub ergo uir muscarum interpretatur. unde propter spurcissimum ritum colendi. dicebant eum esse principem demoniorum. Nihil ergo sordidius inuenientes quam deo obicerent dicebant eum in beelzebub eicere demonia. Hec remigius. Hoc autem totum ex inuidia faciebant: de qua hic dicit Crisostomus. Tale quid est emulatio qua non tris erit malicia alia deterior. Sicut enim porcus gurgite. et demones iactura nostra ita et emulatores proximi letantur malis. et quemadmodum scartabei nutriuntur stercore ita et hic aliorum infortunijs. hec Crisostomus. Ubi notandum quod demones habent sua officia ualde ordinata in malum. Est enim unus demon qui pest superbie. et uocatur lucifer et iste multos habet satellites qui sibi assistant et multos subiectos. quibus principatur. s. omnes superbos. Unde iob. Ipse est rex super omnes filios superbie. Et hic expellitur per uerbum humilitatem cordis. Alius qui preest luxurie: et iste uocat asmodeus: de quo dicitur in thobia quia interfecit septem uiros sare: iste enim odit legitimum matrimonium. et ideo per hunc modum uolebat trahere hanc puellam ad fornicationis uicium. Et iste demon multos habet satellites. qui sibi assistant. et multos habet subiectos. s. omnes luxuriosos. et hic expellitur per ieiunium et mortificationem corporis. Tertius est qui pest auaricie et uocatur mammona. unde dicit in matheo. Non potestis seruire deo et mammoni. et iste multos habet satellites. qui eum seruunt. et multos subditos super quos regnat. s. super omnes auaros. Et hic expellitur per pauperum abiectiōem que fit aut totaliter sicut faciunt perfecti. qui omnia dimittunt. aut particulariter sicut faciunt qui de sua habundantia pauperibus largiuntur. Quartus est qui pest inmundis cogitationibus. et rancoribus et inuidijs. et malis affectionibus. et uocatur beelzebub. id est uir muscarum immittit enim muscas. i. cogitationes imundas. odia et uoluntates malas. que dicuntur musce. quia ad animam cito uolant et ipsam commaculant. Iste autem demon multos habet satellites qui eum adiungunt et multos subditos quibus pest et expellitur per confessionem et sacerdotalem absolutionem ((Ihs autem uidens cogitationes eorum)) probat pluribus ratio-

bus q̄ non in beelzebub sed in digito ⁊ spiritu dei eicit demōia. ⁊ q̄ miracula q̄ faciebat si poterāt attribui spiritui maligno: sed oportebat ea attribui spiritui diuino. comparatur autē spiritus sanctus digito ppter tria. Primo ppter processionem. q̄ sicut manus ⁊ brachium pcedunt de substantia corporis. ⁊ digitus de manu ⁊ brachio ⁊ etiam a corpore ita filius a patre. ⁊ spiritus sanctus a patre. ⁊ filio. Secundo propter pritionem. q̄ sicut in digito sunt plures articuli distincti ita diuersa ⁊ distincta sūt dona spūs sancti. Tercio ppter operationem. q̄ sicut man⁹ ⁊ brachium operatur per digitos sic filius per spūs sanctū. filius autē ⁊ manus ⁊ brachium p̄ris dictus est. q̄ cuncta per eum operantur. Ad cogitationes uero eorū rīdit. ⁊ ī hoc deitatem suā oīdit. q̄ solus deus cogitationes scit. ut uel sic compellerent credere in eum. q̄ cordis occulta uidebat. Nam secundū Crisostomū. cum eorū suspitio irrationalis ēēt metu multitudinis n̄ audebant eum diuulgare. probat ḡ primo rōe tali. q̄ si p̄ demōnē aliquē eiciebat alios. sequitur q̄ diuīsiō esset inter eos ⁊ sic n̄ posset diu stare potestas diaboli. ⁊ ex hoc sequit̄ aduentus xp̄i p̄ quem potestas demōnis debebat auferri. Un̄ dicit. ((Oīne regnū in se ⁊ contra se diuīsum)) utpote p̄ discordias principum ⁊ se alternatim pugnantium. desolabit ⁊ dissipabitur: ⁊ omnis ciuitas l̄ domus diuīsa ⁊ se p̄ contrarias uolūntates ⁊ operatōes non stabit sed dissoluēt. nam s̄m Hieronimus. cōcordia parue res crescūt: discordia maxime dilabuntur. Inductionē facit in trib⁹. in regno. i. ciuitate. in domo. s̄m triplicē unitatem. sub q̄ uiuūt hoīes. Aliqui enī uiuūt tñ sub una lege uel iure: ⁊ hi p̄ regnū alij sub una cōsuetudine ⁊ hi p̄ ciuitatem. alij sub uno uictu ⁊ societate ⁊ hi p̄ domū. Item a regno. ciuitate ⁊ domo sumit exemplū. i. a magnis mediocrib⁹ ⁊ puis ut p̄ hoc rōem snā ostendat fortiorē ⁊ sufficiētem. Un̄ Crisostomus. Nihil enī ē in terra regno potentius: sed tñ p̄ altricationem perit. Quid autē dicendū ē ciuitate uel ē domo. Siue magnū siue parū fuerit: ⁊ seipm̄ pugnans perit. hec Crisostomus. S̄ si sathanas p̄ me ⁊ ad meū imperium expellit ⁊ eicit sathanā: demonum regnum diuīsum est ⁊ se ⁊ discors sibi. q̄ cōtra se pugnat ⁊ ergo regnū ⁊ p̄as malitie ip̄or stare nō pōt ⁊ ita finis mūdi erit. q̄ usq̄ ad finem mundi stabūt h̄ ad rēptandū nos. Regnū enī sathane ē in malis hominib⁹ quos sibi subditos tenet: qd̄ ante finem mundi n̄ cessabit. tū ppter diuine iusticie ordinationem. ⁊ h̄ ad hominū exercitationē. tum ppter prophetiarū nondū impletionē. Un̄ Crisostomus. Quasi diceret. Regnū contra se intestino bello diuīsum necesse ē de solari: qd̄ ⁊ in domo ⁊ īcūitate uidet̄. Quo circa ⁊ si sathane regnum in seipm̄ diuīsum est: ita q̄ sathanas ab hominib⁹ sathanā repellat de solatio regni demonū appropinquauit. re-

gnū autē eorū in hoc ē q̄ homines subditos tenet. si igit̄ ab hoībus pellunt̄: hoc n̄ ē aliud q̄ regnū eorū dissolui. Si autē adhuc in hoīb⁹ potestate tenet. manifestū ē q̄ regnum maligni adhuc stat: ⁊ n̄ est ⁊ seipm̄ diuīsum. h̄ Crisostomus. Moraliter regnū diuīsum ē anima hoīs mali. cui⁹ sensualitas rebellat rōi: ⁊ h̄ regnum desolat. q̄ xp̄s q̄ est ueritas inde recedit ⁊ diabolus īgredit̄. Itē p̄ regnū in se diuīsum signat̄ oīnis congregatio. carēs cōcordia ⁊ pace: in qua s̄ duo sathane: quorū quilibet nitiū suam partem ampliare. ut sic possit alteri parti p̄ualē: ⁊ talis cōgregatio desolabit̄: ⁊ concordia dissipabitur: q̄ si sint a se diuīsi p̄ cōtrarietate effectū n̄ pōt durare: sed deficit domus ⁊ cōgregatio eorū. S̄ heu uix inueniunt̄ aliqui homines q̄ tantam cōcordiam habēt in bono: quantam mali spūs ī malo. cum enī sint infiniti ⁊ inumerabiles: oēs tñ in eo cōcordant. q̄ nihil nisi malefacere desyderant. Et utinā sic hoīes ī bono cōcordaret ⁊ ad faciendū bonū se mutuo aniant. Deinde pbat idem hoc s̄a rōe q̄ talis est. Eiusdem potestatis est electio demonum p̄ me ⁊ p̄ filios uestros. sed illi s̄m uos non eiciunt demonia in principe demoniorū ḡ nec ego. Un̄ dicit. ((Et si ego in beelzebub)) i. auctoritate principis demoniorū eicio demonia. a corporibus obsessis filij uestri. i. exorciste s̄m Bedam ⁊ Rabanū. uel apostoli d̄ eis nati s̄ Aug. ⁊ Hieronimus. in quo. i. ((ī qua potestate eiciūt)) Quasi dicit̄. Lū nō possitis attribuere electionem p̄ filios uestros factam nisi uirtuti diuine: p̄ cōsequēs nec eiectionē factā p̄ me ((Ideo ip̄i iudices uestri erunt)). i. exorciste uos condēnātes de mendatio qd̄ dicitis cōtra me. q̄ si in uirtute dei eiciūt. multo plus ⁊ ego cuius oppositum mendaciter affirmatis h̄ demōni attribuēdo. Uel apostoli de eorū stirpe geniti. q̄ sibi bene conscij sunt. nil male artis a xp̄o didicisse: erūt iudices eorū ī futuro. s. assestione ⁊ approbatione iudicij. q̄ sedebunt ī duodecim solijs iudicantes duodecim tribus israel. Deinde elisa falsitate phariseorū astruit ueritatē. q̄ ex quo n̄ eicit uirtute diaboli. se quis q̄ eicit uirtute dei. cū aliud medium non possit dari. Dicit ergo. ((Si. id est quia in digito ⁊ spiritu dei eicio demonia.)) ⁊ sic expello regnum diaboli. ut conclusus est ex p̄dictis ⁊ expulsio uni⁹ cōtrarij est introductio alterius ((p̄fecto peruenit ī uos regnū dei.)) i. ego xp̄s q̄ deus debeo regnare ī uobis. quā ḡ me blaſphematis: Uel regnum dei. i. tempus gratie ad merendum regnum glorie. qd̄ uobis offertur dum p̄ uerba ueritatis ⁊ miracula potestatis p̄dicatur. uel puenit in uos regnum dei. i. adit⁹ regni celorum patēfactus ē uobis ⁊ creditibus. Probato ergo q̄ demon non est actor miraculi deinde cōsequēt̄ pbat xp̄s multipliciter. q̄ ip̄e n̄ est minister diaboli. ⁊ p̄ia ratio est talis. Minister non est potēti⁹ actor

re. sed Christus potentior est diabolo. ergo
 xps non est minister diaboli. Hoc autem ostē
 dit sic. Non enim potest quisquam intrare i do
 mum fortis. domum suam custodientis: et bo
 na eius diripere. nisi prius tanq̃ fortior alli
 gauerit fortem et tunc eo uicto. domum et ua
 sa. arma. et spolia illi diripiet. auferet et distri
 buet. diabolus fortis ē fortitudine naturalū
 bonorū. d̃ quo scribitur in Job. q̃ non ē pote
 stas super terrā que ei oparet̃. Arma eius sūt
 astutia et doli nequitia spiritualiū et omnes
 species peccatorū. Domus et atriu eius ē mun
 dus. in quo principabat̃ usq̃ ad saluatoris ad
 uentum. Uasa et spolia eius sunt homines ob
 sessi. uel decepti a diabolo. Quo custodiente a
 triu suū. i quo sicut in domo habitabat. i pace
 fuerunt omnia sua. q̃ nemo sibi resistebat. et
 adhuc i pace sunt ad eum oia que possidet. i.
 omnes peccatores q̃ ei obediūt et fauent: quia
 secundū Greg. illos pulsare negligit. quos q̃
 to iure possidere se sentit. Sed fortior eo. scz
 xps superueniēs. i. desuper d̃ celo ueniēs uicit
 eum temptationib⁹ eius uiriliter resistendo.
 et passionē ab eo pcuratam paciēter sustinen
 do. eoq̃ in infernū religato: et sub pede dñi cō
 trito: uniuersa eius arma. i. callidissimas uer
 satias nequitie spūalis in quibus confidebat:
 abstulit. eas cōpescendo et detegendo: et uasa
 ei⁹ diripuit. i. peccatores diabolo subiugatos.
 a potestate eius eripuit: et spolia eius distribu
 uit. i. peccatores prius a diabolo captos diu
 sis officijs ecclesiasticis assignauit: q̃ quosdā
 apostolos. alios euangelistas. hos prophas il
 los pastores et doctores ordinauit. fm Bedā
 distribuit spolia in regno ecclie tam militatis
 quam triumphatis. i. diuersis dignitatib⁹ et p
 mijs. Et q̃ xps ista fecit: sequitur q̃ potēti⁹
 est demonibus: et iō non ē minister eorū nec
 uirtute eorū egens ad erigendū. Ex quo et con
 cludit q̃ ipse sit uere xps. q̃ in aduentu xpi po
 testas demonis erit diminuenda et arcenda.
 Non g̃ debemus esse securi. q̃ aduersarius n̄
 fortis uictorib⁹ uocib⁹ comprobāt nec obem⁹
 desperare. q̃ princeps noster fortior illo nō du
 bitat. Un̄ Cris. Non d̃ hostem timere fortē
 q̃ habet principē fortiorē. Sed uigilemus et la
 boremus: ne fiducia principis fortioris: cōtē
 namus aduersariū nostrum. Nam si cōtendi
 mus cōtra eum: fortiores illo sumus. si autēz
 negligimus: ille fortior inuenit. Fortem enim
 diabolu n̄ra negligētia facit: n̄ illius potētia.
 hec Cris. Un̄ et grego. diabolus cū ei resistit:
 est debilis sicut formica. cum uero eius sugge
 stio recipit ē fortis ut leo. Et Hiero. Tempta
 menta si ad te respicias: grandia sunt. si ad d̃
 um bellatorem fortissimum: ludus et umbra sē
 Deinde ponit secundam rōnem. q̃ talis ē. mi
 nister et actor concordant in uolūtate: sed xps
 et diabolus habēt contrarias uolūtates. ergo
 xps n̄ est minister diaboli. Et hoc est qd̃ dicit

(Qui non ē mecum) in bono conueniēs mee
 uolūtati: contra seu (aduersum me ē) et huius
 modi ē diabolus: q̃ xps uult animas saluare
 sed diabolus uult eas perdere. xps uult hoies
 a peccatis retrahere et ad uirtutes reuocare:
 diabolus ad peccata trahere. et p uicia distra
 here. Un̄ Hiero. diabolus qui cum dño non ē
 contra ipm est: q̃ ille uult animas tenere cap
 tiuas: quas xps liberare desyderat. Deinde
 ad idem ponit tertia rō tal. Eadez sunt opera
 actoris et ministri sed n̄ eadem xpi et diaboli g̃
 xps non ē in operando eius minister. Et hoc
 est q̃ dicit (Et q̃ non cōgregat seu colligit me
 cū). i. in fidei unitatē in ecclesie sinum i oliue
 supnū: spargit siue dispergit. sicut lupus. et hic
 ē diabolus. q̃ diuersas sectas et hereses ac scis
 mata. quātū p̄ introducit. diuersa enim sunt
 opera xpi et diaboli. quia chri stus colligit dis
 persa. sed diabolus dispergit colligata. Ille
 p̄dicat ydola. hic unius diei notitiam. ille tra
 hit ad malū hic reuocat ad bonū. Vis ergo et
 alijs modis diabolus ē contrarius xpo et non
 est secum p concordia uolūtate et facto. ideo
 non ē secū. nec cooperatur sibi in eiciendo de
 mones et expellendo. Un̄ Cris. Qui igitur nō
 mecū ē neq̃ mecū cōgregat non erit mihi coo
 perator. ut mecū demones deiciat. sed magis
 q̃ mea sunt spargere desyderat. Deide p̄instruc
 tionē ueritatis subdit cōminatōm dānatōis. q̃
 eū eos iduratos sermonibus iustasibiles nūz
 ad cōminatōes terrores se cōuertit et blasphe
 miā spūsancti. p quē peccabāt dicentes opus
 spiritus sancti i beelzebub fieri. dicat omnino
 carere uenia. in hoc seculo et i futuro intellige
 tū nisi peniteant d̃ peccato. Unde Cris. Quia
 dominus phariseis excusando respōderat. iaz
 eos terret ē eū hec correctōis non parua ps
 non soluz excusādo respondere s̃ et comminari
 Dicit g̃. quia non uultis acq̃escere rationibus
 nec opibus. immo blasphematis ideo dico uo
 bis ueraciter et pro certo. q̃ oē peccatū et blas
 phemia. i. procedēs ex būana infirmitate uel
 ignorantia. f̄mittetur hominibus p penitenti
 am. i. remissibile peccatum ē de se. q̃ nō obui
 at directe p̄ncipio. p q̃ fit peccatorū remissio
 sicut obuiat peccatū in spiritūsanctū. cui⁹ ser
 sunt spēs. i. desperatio. p̄sumptio. obstinatō fi
 nalis ipenitētia. inuidētia fraterne gr̄e. impu
 gnatio ueritatis agniti. Unde subditur. Spi
 ritus autem blasphemie non remittetur. idest
 difficile et uix remittetur. quia uix aut nunq̃
 tales penitent. et hoc peccatum non habet au
 nexam excusationis rationem. Ex hoc patet
 differentiam inter peccatū. blasphemiam et spi
 ritum blasphemie. duo p̄ma sunt remissibilia
 tertium non. Peccatum i se uel i alterū blas
 phemia in deum q̃ si est ex ignorantia uel isir
 mitate. dicitur simpliciter blasphemia si est
 ex certa malitia dicitur spūs blasphemie. Un̄
 blasphemia erat i turbis sed spūs blasphemie

i phariseis. q̄ scientes scripturas ex inuidia in pugnabāt opa xpi: et ex certa malicia blasphemabant deum dicentes falsa de ipso. quando miracula diuinitus facta attribuebant diabo lo q̄ erat impugnatio ueritatis agnita quedā species peccati in spiritum sanctum. Blasphemia quippe ē p̄ q̄ de deo falsa dicuntur. sed secundum aug. rāz iam inueniuntur q̄ blasphemant lingua: sed multi uita. Quidaz autē blasphemant ex coactione et hi peccant in patre per infirmitatē. q̄ ē ōria p̄is potentie quidaz ex deceptione. et hi peccant in filium per ignorantiam. que ōriatur filii sapie. quidam ex studio et hi peccant in spiritum sanctum per maliciā. q̄ est ōria bonitati spiritus sancti. Prīmū et fm dimittetur digne penitentibus q̄ ex aliq̄ circumstantia et remissione dignum ē. s. q̄ per infirmitatē uel ignorantia dimissum ē. que peccatū attēnuant sed tertiū n̄ remittet. i. remissione dignum n̄ erit. q̄ circumstantiaz excusantem n̄ habet. Inexcusabiliter em̄ meret supplicium: qui si uoluisset potuit uitare p̄c̄m. Unde Ber. Potentia ad p̄m. sapientia ad filiū. caritas p̄inet ad spiritum sanctum. Hoc ē q̄ alibi dīr. peccare i patrem. peccare in filiū. peccare in spiritum sanctū. Qñ em̄ ex fragilitate peccamus. i. patrem quasi ō potentia peccamus. qñ ex ignorantia peccamus: in filiū quasi ō sapientiam peccamus. qñ uero ex maliuolentia peccamus: in spiritum sanctum peccamus quasi contra dilectionē. Et iō peccare in patrem et filiū hic siue in futuro remittitur. q̄ qui ex fragilitate uel ignorantia peccat. sicut aliquaz excusationē h̄z in culpa. ita ēt aliquam remissionē habere d̄z in pena. siue i hoc seculo si penituerit ut facilius consequatur indulgentiam siue in futuro. si in malo p̄seuerauerit ut tolerabiliorē sentiat penam. Qui uero ex malitia peccant: eorū delictū nullam excusationem habet et iō pena eorū remissionē habere nō debet. q̄ si penituerint in hoc seculo: plena satisfactio mulctandi sunt si n̄ penituerint plena damnatione i futuro seculo: non q̄ penitētibus uēia deneget: sed q̄ pleno peccato plena retributio debeat. h̄ Bern. Spiritus ḡ blasphemie n̄ remittet homini n̄ q̄ ei neget remissio si peniteat. sed q̄ hic blasphemus. exigitib⁹ malis meritis. sicut nunquam ad remissionē ita ad penitentia pueniuntur ē. Un̄ ait Iohānes. ē peccatum ad mortem n̄ pro illo dico ut roget q̄s. fm grego. Peccatum ad mortē: ē peccatū uel q̄ ad mortem. p̄ quo n̄ est rogandū. q̄. s. peccatum q̄ hic n̄ corrigi eius uenia frustra posulat. Peccatum ḡ in spiritum sanctum est obstinatio uel p̄tinacia mētis i nequitia obdurate p̄cedens ex p̄sumptione uel desperatione. Qui em̄ p̄sumit ō misericordia dei. p̄mittēs sibi ip̄portunatē. putans ita deum peccata impunita relinquere eo ip̄o obstinatur. i. pertinaciter i peccato obdurat. peccata peccatis sup

addēs: et ita peccat cōtra iusticiam spūs sancti. qui ita misericors ē in iusticia. q̄ ē et iustus i misericordia: q̄ oleum h̄z cuz uino et uice uersa. Qui at p̄pter magnitudinē sceleris desperat ō misericordia dei. tanquā magnitudo peccati sui excedat magnitudinē misericordie dī inde obstinat. peccata peccatis superaddens de peccato in peccatū. effrenata libertate ruens. quousq̄ ad cumulū dānatōis uēiat. Sed quāuis tota ēt trinitas peccata remittat. hui⁹ modi tñ peccatū ideo specialiter attribuit spiritui sancto: q̄ spūs sanctus amor ē patris et filij et benignitas utrorūq̄. Qui at desperat uel p̄sumit: specialiter facit illi iniuriam. cuius benignitati attribuit remissio peccatorū. q̄ putat eum imisericordem uel iniustum. q̄ sic ex misericordia peccata remittit: ita ex iusticia ea impunita n̄ relinquit. Male ḡ ō iusticia i misericordia spiritus sancti sentit. q̄ desperat i p̄sumit. Sicut ḡ morbus incurabilis dicit. qui directe tollit remedia. p̄ que expellit morbus et curatur ut cū tollit uirtutem nature. uel uirium naturalium deus tñ qui est super omnia pōt curare eum. sic peccatū in spiritum sanctū cōtēnit et excludit illa p̄ que peccatum debet curari et uitari ut timorē diuine iusticie. et spes tenie i huiusmodi. et sic ex sui natura dicitur irremissibile. deus tamen sua benignitate omne peccatū penitētibus remittit. Unde dīr irremissibile. quasi ō difficili et uix remissibile. de hac materia sic dicit Aug⁹. Dico caritati uŕe: forte is omnibus sanctis scripturis nulla maior questio nulla difficilior inuenitur. in eo q̄d ait: q̄ blasphemauerit in spiritum sanctū non habet remissionem i eternum n̄ quocunq̄ mō blasphemauerit reus erit huius remissibilis ō licti sed modo quodam. quem nos querere atq̄ intelligere uoluit qui hanc sententiā uerā terribilemq̄ depromisit. In spiritu em̄ sancto quo in unā dei p̄s congregatur eicitur spūs imundus q̄ in seipm diuisus dicitur. Contra h̄ domum gratuitum contra istam dei gratiam loquitur cor impenitens. Ipsa ergo impenitentia ē spiritus blasphemie. que non remittet. neq̄ i hoc seculo neq̄ i futuro. Cōtra spiritum em̄ sanctū. quo baptizant. quoz peccata omia dimittuntur et quā accepit ecclesia ut cui dī miserit peccata dimittantur ei. uerbum ualō malum et nimis impium. sine cogitatione siue etiam lingua sua dicit quem pacia dei cū ad penitentiam adducat ip̄e fm duritiam cordis sui et cor impenitens thesaurizat sibi iram i die ire et reuelationis iusti iudicij dei. qui reddit unicuiq̄ fm opa. eius hec p̄ omnino impenitentiam non habet remissionem neq̄ i hoc seculo neq̄ i futuro q̄ penitentiam impetrat remissionem in hoc seculo. que ualeat futuro. sed ista impnia. uel cor impenitens. quaz diu quisq̄ in hac uita uiuit. non p̄i iudicari de nullo enim desperandum ē. q̄ diu pacientia dei ad

penitentiā adducit nec de hac uita rapit impiū. q̄ nō uult mortem impij. q̄tū ut cōuertat̄ z uiuat. Ideo aut̄ omne proſus peccatum z blaſphemia remittetur hominibus q̄ ubi hoc peccatum non fuerit cordis impenitentis contra ſp̄ritumſanctum. quo in eccleſia peccata ſoluuntur. cūcta alia dimittunt̄. Quomodo autem hoc dimittetur q̄ etiam remiſſionem impedit aliorum omnia ergo dimittuntur eis in quibus hoc non eſt q̄ nūq̄ dimittetur. In quibus autem ē. q̄m hoc nunquā dimittitur nec alia dimittuntur. q̄ omnium remiſſio uinculo iſtius impedit̄. Ideo peccatū oē atq̄ oīs blaſphemia dimittet̄ hoībus in hac cōgregatōe quā i ſp̄ſancto z non aduerſum ſeipm̄ diuīſio cōgregat̄ xps. Ipſius autem ſp̄s illa blaſphemia. q̄ fit ut corde impenitenti huic tanto do no dei. uſq̄ in finem uite iſtius reſiſtat̄ non remittet̄. Unū q̄ ſuffugium ē. ne ſit irremiſſibilis blaſphemia. cor impenitens caueatur nec aliter p̄nia prodeſſe credat̄. niſi ut teneatur ecclia ubi remiſſio peccatorū datur: z ſocietas ſp̄s in pacis uinculo cuſtodit̄. Dec Auguſti.

Deinde ad renellendū z corrigendū p̄bati ſec̄ errorem. inducit ſententiā ſub ſimilitudine arboris. oftendens q̄ miracula ſua non ſunt a uirtute maligna z diabolica: ſz a uirtute bona z diuina. Un̄ dicit̄ ((Aut facite arborē bonam z fructū eius bonum: aut facite arborē malā z fructū eius malū.)) Loquit̄ uulgariter. facite. i. dicite: ſm̄ q̄ dicitur iſte fac bonum. i. dicit̄. Arbor autem hic accipitur p̄cipium ipſorū operum z fructus ipſa opera. In arborē uero z fructū ſemper ē ſimilitudo. q̄ arbor bona ſemper fructū bonū z arbor mala fructum malū p̄ducit. q̄ opera miraculoſa que xps faciebat non erant mala z uana. ſic̄ que ſunt arte magica: ſed erāt bona z ſalubria concludit q̄ p̄cipiū p̄ qd̄ talia faciebat erat ſanctū z bonum. Quasi diceret. Conſiderate fructū arboris bone z fructum arboris male. ut ex fructu cognoſcatis utrū ſit bona an mala: q̄ ex fructu arbor cognoſcīt̄. Similiter cōſiderate opus actoris. utrū ſit bonū an malū: q̄ opus bonum p̄cedit a bono p̄cipio. z malum a malo z ſic ex bonitate opeꝝ que ego facio poteſtis perpendere. q̄ uirtus p̄ quam ea facio: non eſt mala ſed bona z ex operibus q̄ fiunt p̄ artem magicam. cū ſint mala z uana p̄cis perpendere q̄ fiunt uirtute maligna. op̄ ergo entiēdo demonia cum ſit bonum non ē a malo p̄cipio. quale ē demonium: ſed a bono p̄cipio: q̄ eſt ſp̄ſanctus. Male q̄ dicit̄: q̄ ((ego in beelzebub eitio demonia)). ubi Aug. In hoc admonuit nos dñs. ut bone arbores ſumus: z bonus fruct⁹ habere poſſim⁹. Ubi em̄ ait̄ ((facite arborē bonā z fructus eius bonū)) ē p̄ceptum ſalubre cui obedientia neceſſaria eſt. Quod at̄ dicit̄. facite arbores malam z fructum eius malum: nō ē p̄ceptum ut

faciatis: ſed monitio ut caueatis. hec Aug⁹.

Deinde q̄ explanando z aptando dictaꝝ ſi militudinē phariſeis: oñdit falſitatis eorūꝝ radicem: radix eīſt iſta erat inuidia z odiū. q̄ i phariſei z legisperiti p̄mo cognouerint xpm̄ tñ q̄ cepit reprehendere uitia eorū: iō cōceperunt odiū z inuidiā d̄ ipm̄. ex quib⁹ excecati: ceciderūt a prima noticia in errorem. quia talia p̄uertunt iudiciū rationis rectum. z ex tunc inceperunt omnia facta eius interpreta ri in malum. ad defamandū ipm̄. Oſtendit q̄ illos eſſe malā arborē ex mala radice: z malos fructus dare. cū i intētiōe cordis eorū malitia habundet inuidie: dicens ((Progenies ſeu genimīa uiperarū)). i. uenēati filij uenēatorū iudeorū: q̄ uenēni inuidie ex ueſtris parentibus traxiſtis. q̄ p̄ſecuti ſunt p̄phetas ex inuidia. z uos ex eadem rōe p̄ſequimini me p̄ſez xpm̄ z matrem eccleſiam: quomodo poteſtis bona loqui cū ſitis mali. Quasi diceret. nō poteſtis d̄ me bona loqui inuidia p̄hibente: cū eīſt ſitis arbor mala: n̄ poteritis fructū bonū ferre. utilia quidem alijs p̄ſt loqui: ſed n̄ me ritoria ſibi. Ubi Cris. Nō pōt fieri ut alia germina producant̄: niſi qualis fuerit radix i terra. Voluntas eīſt hominum radix eſt: uerba autem z opera fructus ſunt uolūtatis. Ideo quale cor unusquiſq̄ habuerit: talia z uerba loquitur z opera facit. hec Cris. Et iō ſubdit̄. ((Ex habūdantia enim cordis os loquitur)) q̄ uerbū exterius ē ſignificatiū interioris conceptus. Quasi diceret. Cor ueſtrum plenum ē ueneno: z eructuat d̄ pleno. A pte autēz totū intellige. ſ. p̄ locutionem oris. locutiōem cordis z locutionem operis. Per oris eīſt locutiōē uniuerſa que actu uel cogitatu uel ſermone d̄ corde p̄feruntur dñs ſignificat. Nam uerbū p̄ facto quandoq̄ poni ſolet. Unde yſaias de ezechia. Non fuit uerbum qd̄ n̄ oſtenderet eiſ. i. res digna uerbo. Ubi Cris. Et uid̄ ad maiorem accuſationem malozum. z maioreꝝ laudem bonozum. qd̄ dicit̄ ((Ex habūdantia cordis os loquitur.)) Id eſt cum homo locut⁹ fuerit uerbum bonum uel malum ne putes quia tantum boni uel mali habet in corde quantū oſtēdit in uerbo ſed multo amplius. Ex habūdantia enim boni uel mali que eſt in corde ſermo procedit. Quod enim exterius dicitur: eſt ſupereſſuentia eius quod intus ē. In quo eos uehementer tetigit. ſi enim qd̄ dictū ē ab eis ita malum ē. excogita radix uerborū quam eſt magna. hec Cris. Et ideo (ut dicit greg) curandum eſt z oīſi cuſtodia mens ſer uanda: non enim aſi oculos dei tranſuolāt cogitationes nr̄e. z nulla momēta t̄pis p̄ animū tranſeunt ſine ſtatu retributiōis. et q̄ ex habūdantia cordis os loquitur iō bene loquit̄ ((Bonus hō de bono theſauro)). i. de bona itentōe z uolūtate (que ſicut theſaurus abſcōditus latet iterius in mēte) p̄fert bona cogitationis.

locutionis et operis ((et malus homo de malo thesauro suo profert mala)) qz dñe eause hñt cōtrarios effectus. ac si dicat. Vos mali estis ideo de thesauro cordis ur̃i non nisi mala pofertis. fm glosam. thesaurus cordis est intēctio ex qua deus iudicat opera. unde aliqñ minora maiore et maiora minore habeant mercedē. Sepe em̃ maiora in genere minori fiunt caritate et ecōuerso. sicut sepe aliquis maiori caritate dat elemosinam. q̃ aliis cantat missam: ideoqz hic magis meret de elemosina q̃ ille. d̃ missa. Uñ paupercula uidua dādo duo minuta. parificata ē diuiti zacheo. qz deus n̄ p̄sat quantum: sed ex quanto. De p̄dicta similitudine arboris et alijs iam tactis. habes et supra circa finem sermonis dñi in monte. ubi plura de his uideri poteris. Postquam autem pcessit pbandō et arguendō: consequenter pcedit cōminando ne credant paruū uitii male loqui: et mala uerba n̄ puniri ((Ira ergo mal⁹ pfert mala uerba)) q̃ quidē n̄ sunt paruipēdenda qm̃ de omni uerbo otioso non tñ p̄nitioso reddēt homines rōem. qd̃ erat ualde difficile qz locuti sunt sine rōe: uel reddent rōem. i. soluent i die iudicij penā qd̃ iudiciū erit terribile. qz sine spe uenie. Si at̃ dī qz uerbū otiosuz est. qz rōne uacūū est: g̃ de eo nō debet queri nec pōt rō reddi: respondendū qz l̃z otiosuz sit rōne uacūū: tñ qz uerbū debuit habere rōnez iō de ip̃o erigīt rō. s. obmissionis rōnis. Et ex hoc patet qz longe magis uerbū nociuū et criminofum acriter puniet et reddet homines in die iudicij cōdēnabiles: quale ē uerbū eozuz. quo opera sp̃ūs sancti calūniabātur et blasphemabāt: dicētes ((in beelzebub eicit demonia)) et est sensus fm̃ Hiero. Si otiosum uerbū non est absqz periculo eius q̃ loquit̃ et i die iudicij reddet unusquisqz rōnem sermonū suoz. quāto magis uos reddituri estis rationez calūnie uestre. Laueant g̃ sibi detractores. opera p̄ximoz minuētes uel infamātes dicendo illa esse facta in ypocrisi. nel p̄ uana gloria. al̃ alioquin indebito fine: et ita in beelzebub demonioz principe. Si em̃ ita iudicat dñs de uerbo otioso. quanto magis d̃ nociuo et criminoso. Ut at̃ dicit Hiero. otiosum uerbū ē. qd̃ siñ uti litate loquētis dī et audiētis si obmissis serijs. de rebus friuolis loquamur et fabulas narremus antiquas. Letex qui scurrilia replicat: et cachinnis ora dissoluit. et aliquid pfert turpitudinis hic n̄ otiosi sermonis sed criminosi te nebitur reus: ideoqz i uerboz pondere probatio cōsistit humane uite. Et itex. Quidquid n̄ edificat audiētes i periculum uertit̃ audiētū et Origenes. Inanis ē omnis sermo. in quo n̄ est intrinsecus aliquid p̄ deo uel p̄ dei mādato. Un̄ ē Greg. Otiosum uerbū est. qz aut rōe iuste necessitatis. aut intentione pie utilitatis caret. Et si de uerbo otioso et cogitatōe minutissima reddenda ē rō in die nouissimo pensan-

dum ē quanta peccata sequant̃ multos. Sic enim deus unusquisqz uias considerat. sic gressus enumerat: ut nec minutissime cogitatōes aut tenuissima uerba que apud nos uiluerunt eius iudicio indiscussa remaneāt. Un̄ et Cris. otiosum uerbū inteliigit̃ nō malū sed bonum qd̃ n̄ operatur. i. qz non edificat audiētes. Si ergo p̄ bono uerbo et otioso rōem sumus reddituri. qd̃ speramus d̃ malo. Et si d̃ malo uerbo rationem daturi sumus: qd̃ speramus d̃ opere malo. h̃ Cris. et ideo cauendum est a uerbis otiosis et malis. ex uerbis em̃ tuis si fuerit bona ac bonitati mentis consona. et sub debitis circūstantijs plata. iustificaberis. i. mereberis uel tanq̃ iustus remuneraberis: et ex uerbis tuis cōdēnnaberis: si fuerint mala et predictis cōtraria. Scriptū est em̃. qz mors et uita i manibus lingue. et ideo ex sermonibus tuis iustificaberis uel cōdēnnaberis. qd̃ oim̃ est iustissimū. et em̃ tu dñs es et dicēdi et n̄ dicēdi. Unde Cris. Mansuetū iudiciū. n̄ em̃ ex quibus ali⁹ dicit d̃ te: sed ex quib⁹ ip̃emet locutus es. calculationes index feret: et tu dñs es dicēdi. et itex unusquisqz hoim̃ ex uolūtate sua sola. aut peccator aut iustus cōstituit̃. conuincitur aut̃ uniuscuiusqz peccatoris uolūtate. testimonijs tribus. i. cogitationū. uerboz et operū. h̃ Cris. Dic ergo docemur. ut d̃s nostruz custodiam⁹ ne uerba otiosa uel mala loq̃mur. qz sicut uas qd̃ nō operit cito imūdū fit. et quidquid est interius: frigescit sic est et de corde. nisi os quod est eius operculum teneatur cum discreta custodia clausū. et (ut dicit grego.) ab omni recititudinis statu pereunt: qui per noxia uerba dilabuntur. et ideo frequenter oremus dicentes. pone domine custodiam ori meo: et ostiū circūstantie labijs meis. Unde cris. Magis utiqz uirgine aliqua custodi linguaz. equus ē regalis lingua. Si igitur imposueris frenuz et docueris ambulare cum bona compositōne q̃escit sup̃ eā. et desuper se d̃bit rex. Si aut̃ infrenatā dimiseris ferri et saltare: diaboli et demonū sessio fit. hec Cris. Un̄ et origens. eozuz qui uerba dī loquunt̃ os de⁹ apit: illoz uero q̃ loquunt̃ mendatiū. falsū testimonium. scurrilitates. turpitudines. susurronum quoqz et detractoruz et eoz q̃ otia loquunt̃. diabolus os aperit. Magnū g̃ periculum ē. loqui de secularibus et uanis. cum multa sint diuina et uirtia. d̃ q̃bus loqui possumus. Un̄ ambz. Non medio cre periculum ē. cum tanta habeamus eloq̃a dei et opera que fecit: his p̄termis loqui que seculi sunt. et maxime a uerbis detractoris ca uere debemus: ne mane loquamur de alijs. ū de Aug⁹. Uide quomodo irasceris: si quis de de te mala loq̃. Quomodo irasceris alteri qm̃ te male loquit̃ sic irascere tibi quando de altero male loqueris. et non solum cauere debemus ne uerba detractoria loquamur sed etiam ne audiamus quia si non esset auditor non esset de

tractor. Un̄ Bern̄. Detrahēre ⁊ detrahentem audire: qđ hor̄ damnable sit: n̄ facile dixerim. Et itē. lingua detractoris ⁊ auris auditoris: diabolus fedet super utrunq;. Cauendū: est etiā ualde a uerbis contentiosis ⁊ rixosis qz occasionem dant multis malis. Un̄ Cris̄. confētio est altricatio longa. Nascit̄ autē ex uana gloria que dī amor uictorie. Nemo enī diu stendit: nisi q̄ uincere occupat. gloriā tibi putas esse si uinceris: sed occidisti gladio amicum ⁊ amicitia eius in ipso. ⁊ iō quasi de amico occiso dabis rōnem. Nā si hominē nō occidisti ferro gladio: tū occidisti gladio contentiosi sermonis. h̄ Cris̄. Multū insuper cauere debem⁹: ne primum uerbo uel cogitatu iudicemus. Un̄ Cris̄. Ex sermonibus tuis odē naberis ait. Non audis. qm̄ ⁊ phariseus uera locutus ē: sed tū ultimā dedit uindictā. Etenim h̄z iudicē: qđ deliquit. Ne igit̄ capias dignitatē unigeniti: illi iudicij thronus cōseruatus est. Sed si uis iudicare: ē tibi iudiciū. multū lucrū habēs. Sedere fac in consciētia tua intellectū discernentē ⁊ affer i mediū omnia delicta tua ⁊ inuestiga peccata aie ⁊ expete cū diligētia noxas ⁊ dic. Propter quid hec ⁊ hec tu facere ausus es. Et si h̄ quidem fugerit oīa. q̄ autem aliorū sunt inuestigauerit dic ad eam. Non p̄ his te iudico nō p̄ his intraſti te accusatura. Quid ei si ille debeat tu cur hec ⁊ hec deliquisti. Excusantez te accusa: que tuipius sunt intueri n̄ que aliorū. ⁊ otine in hanc duc agoniā. Deinde si nihil habere dicat s̄z retardat: dilania flagella eā uelut quandā acilam elatā ⁊ fornicatā. ⁊ hoc s̄m unāquāq; diē cōstituē iudiciū ⁊ subscribe flumē ignis. uerūm conscie uenenū emittētē. ⁊ alia loca tormentorū ⁊ ne dimittas eā esse cū diabolo. Et si doluerit hec audēs. nec subtrahas manum. Nō enī moxiet si percusseris a morte at̄ eā eripies ⁊ paruorū magnas expete noxas. ut neq; ppe magna deueniat. Si h̄ feceris s̄z unāquāq; diē. cū libera p̄palatōe stabis secus tribunal illud terribile. Ita Paulus factus ē purus: ppter h̄ ⁊ dixit. Si nosmetipsos iudicarem⁹ non utiq; iudicarem⁹. h̄ Cris̄. Moraliter at̄ i uerbis siue in loquēdo attēdenda sunt qn̄ q;. s. quid. cui. ubi. qm̄ ⁊ qualiter dicatur. Isti sunt quinq; digiti in manu lingue. Quid determinat ap̄s: dicēs. sermo uester sit semp i grā sale cōditus. i. gratus. util: sine otiositate. otiosa sunt omnia. q̄ autinutilia. aut inhonesta. aut nocua sunt. Inutilia sunt q̄ nec loquentibus nec audientibus prosunt. Inhonestas que nec dignitati loquentis nec audiētis conueniūt nocua sunt. q̄ uel ad errorem uel ad prauitatē ducūt. Cui determinat sapiens: dicēs. Lū sulto ne multū loquaris. Qui ḡ cū alio loquitur cōsideret an propter se uel ppter alium loq; habeat. Si ppter illum. Utrū sit talis. q̄ sua cor rectione indigeat. uel q̄ correctiōm n̄ recipiat.

Ubi qđā enī sunt loca. ubi nullo mō. ut i saneuario. qđā ubi raro. ut i diuino: quedā ubi moderate. ut i locutorio ē loquendū. Quando determinat ecclesiastes. dicens. Tpus tacēdi ⁊ tps loqndi. Tacēdū ē aliqñ p̄ auditorē ifirmitatē. aliqñdo p̄ uitādā. p̄cipitatōez. aliqñ p̄ p̄sone alterius reuerētiā. aliqñ p̄ auditōrū idignitatē. Quo aut̄ loqndū. i. quo gestu q̄ sono. qua significatōe. Sit ḡ gestus simplex. ⁊ humilis. sonus mitis ⁊ suauis. significatio uerax ⁊ dulcis. Compendium autem omnium predictorū hoc esse uidetur. ut tarde ⁊ rāto quis loquatur. Unde seneca. Sūma summarū hec est: tardiloquū te esse iubeo. Et itē. Quidquid dicturus es: atēquam alijs dixeris tibi. Magna ē res uocis ⁊ silentij temperatū. Et iterū. Quod tacitum esse uis: nemini dixeris. qz n̄ poteris ab alio exigere silentium si tibiip̄i n̄ p̄stas. hec Seneca. sed heu sunt alii qui n̄ solum seculares sed ⁊ religiosi. q̄ qñq; etiam sine causa rationabili alijs irati. toruos oculos ⁊ uultus ostendunt ac insuper dentib⁹ stridendo. uoces furiosas emittunt. Et sic demonem qui intus eos possidet: alijs extra produnt. Hi tales. bene in hoc dacio in beatum uincentiū sententiā assimulantur de quo in sermone Augusti. sic dicitur. Per furiosas enī daciā uoces. per truces oculos ⁊ minaces uultus. ⁊ totius corporis motus. ille habitator eius interior monstrabatur ⁊ per hec si gna uisibilia. tanq; per sui uasculi q̄ impleratur crepantis rimulas uidebatur. Dec Augusti. Tales etiam quandoq; suis linguis acutis parcut. ⁊ se abscondentes taciturnitati insistant ac silentium q̄ boni ex religionis obedientia deo sacrificant ipsi ex pueritatis malicia demonijs ⁊ nō deo imolāt. un̄ in collatiōe abbatīs Joseph de amicitia sic de talib⁹ dicit. Illū uero quale ē q̄ interdū paciētes esse nos credimus qz rīdere cōtēnimus laceſſiti. sed ita cōmotos fratres amara taciturnitate. uel motu gestuq; irrisorio subfannamus. ut eos magis ad iracundiā uultu tacito puocemus. q̄ tūmida potuissent icitare ciuitia i eo nos estimātes minime apud deū reos. qz nihil ore ptulim⁹ qz nos notat hoīm iudicio aut odēnare potuiss̄. Ita igitur tacef̄ nihil prodest. si fecerit nobis indicimus silentium: ut quod agendū ciuitio fuerat hoc taciturnitate faciamus: assimilantes quosdam gestus. qbus ⁊ ille quem curare nos oportuit uehementiore inardescat iracundia. Utq; enim tale silentium erit equalit̄ noxiū: qz sic exaggerat in alterius corde tristitiaz: ita in suo non permittit extingui. nōnulli quoque cum tristificati fuerit uel irati: ab ipso ēt p̄tinaciter abstinent cibo. In quo plane sacrilegi crimē euidenter incurrūt. ieiunia. s. q̄ soli deo pro humilatione cordis ⁊ purgatione uitiorū sunt specialiter offerēda p̄ diabolico timore tollerantes. Quod tale est ac si orōēs

atq; sacrificia si deo sed demonibus deferant illam quoq; moysaycā icrepationē mereantur audire sacrificauerūt demonijs et nō deo. dijs quoq; ignorabāt. H ubi supra. Sic g̃ p̃dicti miseri tam puerse litigando q̃ malitiose tacēdo demonib; seruiūt qui utrobq; se ingerēdo eis illudūt. Quoz illusiones si incurrerent si non fictam sed uerā humilitatē et caritatem haberēt. q; nec tunc ad tantā impaciētiam deuenirent. Et quod adhuc peius est. tales sepe absq; fratris offensi reconciliatione accedunt ad altare et sic accedentes iudicium sibi manducāt et bibunt. Et insuper a diabolo excecati. quādoq; se excusando dicunt. quia nihil aduersus alium habent non intelligentes q; secundum euangelium attendere debent. si alius aduersus eos quid habet. Aufer domine obprobriū talium pueroz a religōe seruoz tuoz. Oratio.

Uera uirtus eice a me demonium per
o contritionem o uerbū p̃ris. sana mutū
per cōfessionē o intima lux illumina
cecum p̃ satisfactōem et ut fortis armatus me
non possideat. uniuersa arma eius. s. uires aie
mee interiores et corporis sensus exteriores i
tuum cōuētere obsequiū. O p̃to etiam et desy
dero deus altissime. ut quotienscūq; malign⁹
spūs abhominādas cogitatōes blasphemie mi
hi miserit totiens ex uoto oim desyderioz meo
rum ineffabilis laus et grāzumactio tibi sit in
perpetuas eternitates: et blasphemia sua secū
sit in perditionem. Amen.

De iudeis signum d̃ celo querētib; et de spi
ritu imundo olī eiectione ab eis. La. Lxxiiij.

Initis at uerbis dñi aduersus bla
sp̃hemiam scribā et p̃ph̃etiarū qui
dam ex eis p̃catiores uolentes ex
periri uolūtātē xp̃i et capere euz di
xerūt (Magister uolumus a te signū uidere)
. s. si q̃d cūq; sed d̃ celo. Reputabant enī mi
racula xp̃i parua: eo q̃ erant ut cōiter circa i
feriora. ut pote circa sanitates corporū et simi
lia: iō querebāt ab eo signa fieri circa corpa
celestia. forte māna descendere ut tpe moysi. l'
sonare tonitrua. sic tpe samuelis: qd̃ magnus
fuit i palestina tpe estatis. p̃pter defectū ma
terie et potentiā agētis. s. solis omnes uapores
cōsumētis: uel ignē d̃ sublimi descēdere ut tē
pore delye. uel solē stare sicut tpe josue. uel
retrocedere ut tpe Ezechie: uel alia huiusmōi
quasi non possent et illa calūniari et dicere ex
occultis et uarijs passionibus accidisse. Nam
qui calūniat eis q̃ oculū uidet. manu tenet. uti
litate sentit: qd̃ facturus ē de his que de celo
uenerint. Utiq; rīdebit et magos in egipto m̃
ta signa fecisse de celo: uel calūniabitur alio
modo. Uñ Cris. Cum multa signa uidissent
tanquam si nullū uidissent: ita signū petebāt.
Uere enī nullū uiderūt: q; corporali aspectu

uiderunt: si spiritali affectu. Ubi sciendū
q; aliqui malignantes detrahebant miraculū
xp̃i dupliciter uno mō attribuebāt ea uirtuti
demonis. ut uisum ē supra i precedēti capitu
lo: alio mō reputando ea parua ut dicit B lo
co. Isti enī ac signa eius si uidissent. uel quasi
que uiderant parua uel nulla fuissent: tēptan
tes eum. d̃ celo signū querūt n̄ ex deuotiōe ut
ex hoc credāt sed magis ex curiositate et ut fa
cilius q̃ p̃mis d̃dicant. Adulantes at dicunt
magister ut blanditijs alliciāt quem cōuitijs
blasphemauerāt. Uñ Cris. Hi quos oportebat
admirari et obstupescere et credere. nūc a neq̃
tia n̄ desistunt. Uñ at uerba et adulatōe et yro
nia sunt plena. Putabāt enī allidere p̃ hoc. et
nunc quidē diuiciant: nunc adulant nunc aut
demoniacū uocāt. nūc magistrum. Utraq; p̃ni
tioso d̃silio. et si cōtraria sint que dicebantur:
p̃pter B et eos et uehemēter terigit. hec Cris.
Et q; male querebant iō non dat eis signum.
sed rīdens ait illis (Generatio mala) in ope
et adultera in fide. q; relicta p̃prio uiro. scilicet
deo ydolis seruiebant. et si ydola n̄ colebāt
tū a uero sponso xp̃o se alienabant signum de
celo querit ad calūniā d̃ me quasi alia que
uiderūt signa nō fuerint. Uide quō cum iudei
xp̃o cōuiciabant: dicentes ((p̃cipe demonio
rum eicit demones)) mansuete eis rīdet p̃ rō
nes improbans dictū eoz. hic uero cū laudan
do adulant. magist̃r uocantes. aspere eos tan
git demonstrans fm̃ Cris. q; utraq; passione e
rat superior. et neq; cōuitijs in irā conducitur
neq; adulatione mollii i quo oñdit amplectē
da esse obprobria et adulatōes uitandas. nam
(ut ait Crisost.) Uir sapiens in faciē cedit q̃n
in faciē laudat. Non sic multi maiores huius
tp̃is faciūt. q̃ bona suadētes cōtemnunt. et eis
tanquam diuiciantibus irascūtur: s; mala sug
gerentes audiunt et eorum adulatōe molliun
tur. Utinam attēderent d̃siliū sapientis qui
dicit. Melius ē a sapiente corripī quāz stulto
rum adulatōe decipi. Deinde subiūgit ((et signū
non dabit ei)). s. p̃fatis et de celestibus quale
petit ad calūniā nisi signūz Bone p̃phete q;
fuit humilitatis et abiectiōis contra eoz su
perbiā. q̃i diceret. Tu generatō praua. petis si
gnū celeste et signū potētie uel glorie de subli
mi et tibi nō dabit nisi signū terrenū. et signūz
passiōis et infirmitatis. significatum signo et
facto iōne. p̃phete. ionas enim fuit niniuitis si
gnum dupliciter. s. uerbo et facto uerbo. q; ui
ua uoce eis significauit q; p̃irēt. nisi ouerterē
tur facto eo q; fuerit i uētre ceti trib; dieb; et
noctib;. ubi fuerit tria. s. absorptō d̃tētō euo
mitō absorptō fuit signū mortē xp̃i. d̃tētō sepl̃
tū. enomitio i resurrectiōis. et sic dabit eis signū
i. significatō i facto iōne. ut. s. cōuertāt et saluē
tur. n̄ hoc ē dictū. q̃si alia signa an̄ mortē xp̃i
non fuerint data sed q; mors et passio xp̃i fuit
signum p̃cipuū et ultimū. et signum signoz i q;

om̃ia signa ducebant ideo dandum iudeis dicitur. q̄ si illi crederent saluarentur. si nō crederent damnarentur sicut Jonas fuit signū niniuitis. ut si uellent credere saluarentur. sin aut subuerterentur. Non ergo dat eis signum diuinitatis de celo q̄ querebant q̄ propter eorum curiositatem ⁊ maliciam uidere indigni erant sed de abisso maris ⁊ profundo inferni q̄le Jonas ceto furat⁹ sed de abisso mortis liberatus. ⁊ accepit ⁊ dedit signum uidelicet in carnationis n̄ diuinitatis. passionis n̄ glorificationis. Discipulis autem suis signum de celo dedit. q̄b⁹ eterne beatitudinis gloriam ⁊ p̄tis figuratiter in mōte transfiguratus. ac post ea ueraciter in celum subleuatus ostendit q̄ enī iudei terreni ⁊ infimi erant. iō de terrenis ⁊ i finis signum debebāt habere. Unde dat eis signum de imo sue passionis ⁊ sepulture dicēs ((Sicut enī fuit Jonas in uentre ceti trib⁹ diebus ⁊ tribus noctibus ita erit filius hominis in corde terre)) tribus diebus ⁊ tribus noctib⁹ per synodechen accipiendo. s. partem sexte ferie ⁊ totam diem sabbati. ⁊ partem diei dñice resurrectionis pro tribus diebus ⁊ noctibus. Per istos qui querebant signū de celo: signatur curiosi ⁊ superbi. qui supra uires celestias rimantur. ⁊ nimis curiose diuina scrutantur. d̄ celo ⁊ secretibus ac secretis diuinis disputantes. uel de reuelationibus ⁊ uisionibus presumptantes. obmissa uia. s. preceptis domini ⁊ cōsiliis quibus uenitur ad illa. pp̄ q̄ opprimuntur a gloria. q̄ p̄ hoc aliquando labuntur in erronea documenta. uel q̄nq̄ in peccata spūalia ⁊ carnalia propter quod dicitur eis ((generatio mala ⁊ adultera)) ⁊ cetera. quia querūt que non sunt scibilia. nec ad fidem uel mores utilia. ⁊ ideo ((non dabitur eis signum nisi si gnū ione prophete)) quem deglutit cetus. ⁊ sic deludit ⁊ deglutit eos diabolus. Dein de iudeorum malitiam. quam obstinatam ⁊ obduatam dominus preuidit. exemplis q̄busdam condemnat. quia conuersio niniuitarū ⁊ factum regine austri. ostendit istos in iudicio (quo omnes tam boni quam mali surgēt.) grauius puniendos ⁊ condemnabit eos id ē ostendet condemnandus. quia ex illorum facto apparebit iusta istorum condemnatio. Unde dicit. ((Uiri niniuite)) qui sunt assiri. surgent scilicet in resurrectione generali. in iudicio futuro. ((cum generatione ista)). scilicet iudaica. que similiter tunc surget ((⁊ condemnabit eam)) id est condemnandam ostendet. scilicet primo ex comparatione populi ad populum. quia ibi niniuite gentiles ⁊ barbari. hic iudei populus dei. Secundo ex comparatione predicatoris ad predicantem. quia ibi ionas propheta purus homo. hic xp̄us dominus prophetarū deus ⁊ homo. ubi ionas peregrinus hic xp̄s concius suus. Tercio ex comparatione predicationis ad predicationē

quia ibi ionas tantum tribus diebus. h̄ xp̄us tribus annis predicauit. ibi ionas nullū miraculum: hic xp̄us multa fecit. Quarto ex cōparatione effectus ad effectum. quia ibi egerunt penitentiam: isti uero non: sed etiam ad dederunt blasphemiam. Ubi Crisostomus.

Illi prophetam susceperunt. isti dominum ipsum repulerunt. Illi neq̄ in lege instructi. neq̄ prophetis admoniti. ad dominū conuersi sunt. cognoscentes suum peccatum. isti tot preceptis eruditi legis ⁊ prophetarū a domino recesserunt. Illi qui semper fuerunt populus diaboli. ista tres dies feci s̄ pp̄s dī isti q̄ sp̄uidebāt pp̄s dei. ista tres dies feci s̄ crucifixo xp̄o pp̄s sathane. Deinde subdit ((Regina austri)). id est regina sabbæ. cuius regnum erat in australi parte. respectu hierusalem que non dubitatur electa esse. ⁊ secundū quosdam dicebatur sybilla: surget id est resurget in iudicio extremo cum generatione ista pessima: ((⁊ condemnabit eam)) id est ostēdet cōdēnādā h̄ ē ex facto suo ostēdet iusta istorū cōdēnatio ((q̄ uenit a finibus terre)). i. a lōgī quis partibus ((audire sapiam salomonis)): q̄ tamen n̄ fuit nisi solum forma xp̄i. Ex his aggrauatur iudeorū malitia. q̄ illa mulier: isti uiri. illa a remotis uenit. isti presentē habuerunt. illa cum labore isti sine difficultate. illa laudauit alienigenam. isti condemnauerunt proprium terrigenam: illa ad ipsum uenit quem sola fama cognouit. isti probaturū miraculis contempserunt. illa ad purum hominem isti ad deum ⁊ hominem: illa cum munerib⁹. isti cum obprobriis ⁊ uulneribus. ((Et ecce plusq̄ Salomon hic)). scilicet xp̄s p̄tialiter positus. quia hic deus: ille homo. ille scientiā habuit terrestrium hic omnium ille edificauit templū defectibile hic indefectibile. Ubi Crisostomus. Regina austri cum esset gentilis ⁊ mulier ob tantam longitudinem itineris uenire ad eum nec propter infirmiorē sexum impedita est. cōcupiscentia enī sapientie infirmitati dabat uirtutem isti autem uiri ⁊ sacerdotes: quorum p̄priū esse debuerat amare sapientiā. ante oculos suos. ⁊ i medio gremio sapiam positā cōtēpserunt. Illa ad hominē cucurrit. isti a deo recesserunt. Illa munera multa obtulit ut audiret eum. isti aut nec p̄mia regni celozū accipere uolūt ut credūt. Et iterū. Regina austri uenit a finibus terre. ad audiendū Salomonē ⁊ xp̄ia n̄ uolunt uenire de plateis ad audiendū xp̄m multi etiam de ecclia exeūt: ⁊ ibi xp̄m solū relinquūt. hec Crisostomus. Mistice hic dānata plebs iudeorū. ecclesie misterium secretum exprimitur. que in niniuitis ⁊ in regina austri d̄ totius finibus orbis congregatur ⁊ in illis fides gentiū israeli antefertur. Due enī sunt partes ecclie. uel duo genera hoīm in ea. unū q̄ peccauit: s̄ desinit p̄ penitentiā: ⁊ hoc signatū est p̄ niniuitas. d̄ quorū peccato legi alterum q̄d

mortaliter nō peccauit et hoc signatum ē p reginam austri de peccato cuius nō legitur. Unde Ambro. Ecclesia fidelium ex gentibus collecta. q̄ in niniuitis p pñtam p̄terita peccata de let. et i regina austri. q̄ electa ēē nō dubitat. per sapientiam cauet futura i iudicio dēnabit generationem hāc neq̄ dānabit at nō sine p̄tate. s̄ operationis exēplo. q̄ p̄fēz ecclia synago ge. ex duob⁹ igit cōstat ecclia. ut aut peccare nescias. aut peccare desistas. pñia enī peccata abolet: sapia cauet. Hec Ambro. Per niniuitas et signantur p̄cores. ad uocē p̄dicatoris pñiam agentes et p reginam austri simplices. sapiam xpi. deuote querentes: quorum salus fm sententiam saluatoris preponitur saluti eorum q̄ uidentur iusti uel sapientes. et de sua iusticia uel scientia presumētes. Niniuite quoq̄ interpretantur germina pulchritudinis. iō etiam significare possūt iuuenes existentes in statu potissimō iuuentutis q̄ solent defacili ad uitia declinare. et ad bonam intentionē defacili penitere propter q̄ subditur ((q̄ fecerunt penitentiam ad predicationem Jone)) q̄ colūba interpretatur. et ideo p eum simpliciter ad monens significatur. Per reginaz uero austri signari p̄ anima rōnalis. q̄ si bene regat uires inferiores per dictamen legis nature: dicitur regina: s̄ si hoc facit ex caritatis feruore. tūc dī regina austri: eoq̄ ab austro puenit feruor caloris signans feruorem caritatis. et hec regina uenit ad uerum salomonem ihm xpm per deuotionem afferens ei aurum sapie et gēmas uirtutum et aromata bone fame. istis utēdo ad diuinum bonorem. ex facto igitur iuuenem p̄dictorum. obstinati senes: ex facto anime beī et ex caritate se regentis anima frigida et negligens condemnabiles onduantur. q̄ p generatōnem iudeorum signantur. Post hec dñs cōtra iudeos nolentes assimilari niniuitis. q̄ eo penitentiam predicante. non penituerunt: uel regine austri q̄ eo docente: non didicerunt: idu cit exemplum ad arguendum ingratitudinem eorum. ondens eos similes homini prius a demone obfesso. et post liberato et iterum ppter negligentiam plenius obfesso. Nam p̄io diabolus habitauit in eis. qñ erāt in egipto uiuētes fm ritum egiptiorū. q̄ expulsus fuit ab eis. qñ in figura xpi inactauerunt agnuz. et sanguine eius liniti sunt qñ et legem acceperunt. q̄ excludebat cultuz demonuz. et inducebat ad colendum uuum deum uerum: et sic electus trāsiit ad possidenduz plenius gentiles. sine lege et prophetarū oraculis uiuētes: et ideo eos tenebat in ydolatria subiectos. Sed adueniēte xpi predicatione et apostolorum iudei pro maiori parte increduli pmanerunt. gentiles uo deuote fidem xpi acceperūt et sic diabol⁹ elect⁹ a gentibus: reuersus est ad possidendum populu iudaicū. errore excecātū et facta s̄ nouissima b⁹ ppli peiora priorib⁹. q̄ peior ē mō q̄

a p̄ncipio añ legem datā fuerit status eius. uñ ait. ((Luz imundus spūs)) s. diabolus. imunduz facies et imunditiā diligens uel inhabitās: demones enī dicunt spūs imundi. uel affectiōe. q̄ diligūt imunda. uel p̄uasiōe. q̄ suadent imunda. uel inhabitāde. q̄ inhabitāt corda imūda)) (exierit ab hoīe)) s. a p̄plo iudaico. q̄ fm Amb. in hoīe totius iudaici ppli cōparatiōni a quo uiuēte adhuc sub lege nature imundus spūs exierat p susceptiōem legis mosaice: abul lat p loca arida et inaquosa. i. corda gentiliū prius humore grē et uirore fidei. ac pinguedie spūsācti carētia. ritū ydolatrie et maculas criminū eis imittendo: querens in eis requiē. i. perpetuam mansiōē appetens ibi finaliē manere p infidelitatem et dominationem et nō inuenit: q̄ adueniēte xpo. et p̄dicantibus aplis. suscepta xpi fide. inde electus fuit. Tunc dicit intra se. Reuertar in domum meam. i. ad populu iudaicū. unde exiui eos dimittēdo. Et ueniens inuenit eam uacantē ab obseruantia legis et operibus uirtutū p negligentia. ac fide et bonis operibus uacua: et xpm hospitem non habētē ((et scopis mundatā)) ab operib⁹ uitioz superficialiter et fm apparentiaz. q̄ populus iudaicus habebat quandam exteriores munditiā. sicut enī scopa nō tollit tenaces sor des: sed superficiales: ita ipi qd de foris ē scopēbāt et mūdabant. ac munditiā exteriorē que rebant. sed intus sordidi manebāt et ornata exteriori p ypocrisim. et boni simulatōem. p̄p̄ legis apparentiā. et traditionum phariseoz obseruantiam. Tangit ḡ tria que dant locum diabolo. s. otiositatē. sanctitatis presumptiōem et uirtutis simulationem. Similiter hodie tūc dum ē ecclie ne olim expulsus ab eo diabol⁹: eam inueniat uacantē ab obseruantia mandatorū dei: et scopis mundatā. fm exteriorē apparentiā: et ornata p exteriorē cultum: et obseruatiam humanaz traditionuz. Multi enī hodie plus attēdunt ad cultum ecclie corporale quā spūalem. q̄ parietes ecclie et altaria ornantur et de oratione et purgatione ministroz paruz curat. Sed ecōtrario in ecclia fuit primitiua maior enī uis fiebat in ornatu spūali et iterio ri. Et ideo multum distat nunc ecclesia i hoc tempore malo: a statu suo p̄stino. Unde Hiero. Xpi ecclesia prius nata et post adulta. per secutionib⁹ creuit martyrijs coronata est. Et postquam ad xpianos principes uenit potentia quidem et diuitijs maior. sed uirtutib⁹ minor est facta. Tunc ut firmius possideat in deos nadit p conatum et assumit. vij. alios spiritus. per quos uniuersitas demonum et uitiorum quibus tēptat: intelligit: quia uniuersitas h numero sepe designat. h sunt. vij. gentes pugnātes i filios isrl. Iste at septenarius: septez domis spūsācti expellitur. Et addit. neq̄ores se uel ppter numerū. uel ppter conatū. uel ppter effectū quē iducūt: q̄ eos ad quos redeunt

nequiores quam ante faciunt. Et itantes seu i gressu habitant ibi. et sic omnia cumulantur in eis uitia. hec e enim intentio demonu: ut. si tran seant ad horam uel ipsi modicu: s; ut imoret usq; ad obitu. Et fuit nouissima hois. s. ppli iudai ei peiora porib. q; iudei an legē datā fuerūt peccatis irretiti. et a diabolo possesi: s; p^o ad uentū xpi in peccato suo obstinati: sunt peio res facti. q; eoz peccata pp ingratitudinē. sūt quasi duplicata deteriores eni sunt israhelire blasphemantes xpi in cōuenticulis suis: q; oli fuissent in egipto ante noticiā legis: q; maior ifidelitas ē uenietē si suscipe: q; ueturuz non credere. Deinde similitudinē dictā. et quo tendat pabola: exponit q; q; hic q; de uno boie per similitudinē dictū. de toto pple iudaico itelliga tur ostendit dicens. Sic erit generationi huic pexime. s. iudaice: put supradictū ē de homie uno. Mala fuit generatio hec in deserto qū uiculu adorauit. qū dñm murmurauit. quā do terre pmissionis detraxit: s; peior i terra. p missiōis an aduentū. xpi qū filios et filias de moniis imolauit: sed pexima post aduentū xpi qū dei filiū ad eā missū crucifixit. Moraliter exponitur istud exēplū de boie qui post grām baptismalē uel penitētiālē reciduat in clpaz sicut canis reuersus ad uomitū: diabolus. n. ab hōie exit. qū in baptismo pōpis illius. et p cedentiū pcoz illecebris hō abreuūtiat. uel qū p pniām et cōfessionē a peccatis mūdāt. p ponens q; ab eis abstineat ((qui eiectus abu lat p loca arida et inaquosa)) q; corda iustozū ab oī carnalis cōcupie amore siccata et imūta tēptāda explorat. si quos ibi neq;tie. sue gres sus figere possit. Sed i eis tāq; p grām dei so lidatis requiē n̄ inuenit. q; q; prauis cogitatō nibus et actibus pascit: i mentibus fidelū oīa sua tēptamēta cessare ppendit. Et uolēs reuer ti in domū priore. peccator. n. ē domus diabo li. sicut iustus tēplū dei ((inuenit eā uacantez)) a bonis actibus p negligentia. et scopis munda tā a sordibus uitioz. sm apparētiā. et orna tā simulatis uirtutibus. s. exterioribus et appa rentibus n̄ interioribus et ueris. ((Tūc assumit alios septē spūs neq;iores se)). i. uniuersa uitia diabolo nequiora. q; diabolus soluz suggerit malū. habitus aut uitiosi itanei cū quadam uiolentia ad malū inclināt: et igressi ihabitāt uacantē et torpētē a tot. n. demonibus homo possidet. quot uitiiis subiicitnr: singulis. n. ui tiis singuli demones p̄sidere dicūt. ((Et fiunt nouissima hois illius peiora prioribus)) et hoc propter ingratitudinem doni et gratie prece dentis. grauiora enim sunt crimina post bap tismum uel penitentiam: quia ((melius est.)) .i. minus malū est ((uiam ueritatis nō agnosce re. quam post agnitam retrosum conuerti.)) id est leuius est committere aliquod peccatū cum ignorantia. quam idem euz scientia quo ad penam. minorem enim pro illo pacienter

pene uindictam quia per contemptum gratie quam de se male uiuendo pellit. Deteriora supplia meretur. et uulnus iteratum tardius sanatur. Unde Crisostomus. Nec autem nō so lum ad illos s; ad nos etiam dicta ēē rōem h; si illuminati et a prioribus eruti malis: rursum ab eadem possideamur neq;tia. Ete diffilior iam erit pena posterior peccatoz pp q; para lityco dixit xps. Ecce sanus factus es. noli pec care ne deterius aliquid tibi contingat. Et ite rum cum semel aliquis liberatus a malis. nō sobrius efficitur mltro difficiliora pacietur po ribus. etenim diffilior iam erit pena posterioruz peccatoz. hinc aut nō solum penā excogita s; et infinitā dei lōganimitatem. S; ne confida mus: s; timeam. Etenim pharao si i prima pla ga erudit^o fuisset. nō utiq; accepisset expiētiā posterior nō utiq; postea simul cū ipso exerci tu submersus ēēt. S; si rubz mare iam pertā fire nūc ē: s; pelagus ē ignis pelag^o nō tale ne q; tū s; multo maius et siluestrius. Jōq; rogo ut opugnāt fmōes gebēne audietes. Nihil ei dlectabili^o ē dispositōe hac qre hac nihil ama rius. Conuertit enim animas nostras. et eri git intellectionem et pernitiosam concupiscentia rum captiuationem proicit. et medicina nobis hec fit. Excogitemus igitur. et mittamus prin cipium uel nunc et ostium p̄ntē et tangam^o ui am artam. Usq;quo lasciuia usq;quo remissio n̄ impleti sumus pigritantes. deridentes. tardan tes. Non eadem rursus erunt mensa et saturatio. et superhabundantia et pecunie et possessio nes et fabricationes. Et quis finis: Linis et pul uis et sepulchra et uermis. Ostendamus itaq; nouam quādā niam. faciamus terzā celum et omnino assumamus uirtutem. ut futuris po ciamur bonis. hec Crisostomus.

Oratio.

d Omne ihu xpe m̄gr bone fac mecum signum gratie tue i bonum. ut me mi serum quem cetus et draco ille magn^o absorbuuit peccatis spiritualibus et carnalibus tanquam diebus et noctibus. et hoc tribus. q; consensu et opere ac cōsuetudine: tu misericor diter de faucibus eius digneris liberare. Fac etiam me preterita peccata plangere et futura cauere. Exicca me ab humore concupiscentie ut quietem non inueniet i me. munda me sco pis confessionis a uitioz sordibus et orna me ueris uirtutibus. ne me a bonis uacantem in ueniat et iterato deterius peccare faciat Amē

De muliere uocem de turba extollente. ac de matre et fratribus domini eum querentib^o Capitulum septuagesimum quintum.

f Actum est at euz dñs ihu hec dicēt respondens blasphemis iudeorum ((extollens)) i. ex corde tollens ac o stanter et alte proferens uocem in xpi cōmēdatōz et iudeorum blasphemantium

cōfutatōem ((qdā mulier)) n̄ diues. n̄ potēs. n̄ nobilis s; paup de turba z de cōi plebe z popularibus. (Solent ei populares deuotiores esse maioribus) prupit in laudē xpi s̄ uituperiū iudeoz. z dī fuisse sc̄a mācella. ācilla beate marthe. q̄ n̄ potuit āplius blasphemias iudeoz s̄ xpm sustinere. z s̄ blasphemos uoces extulit in laudē xpi z matris sue cōmēdās ei⁹ conceptū z ptū corpālē: z dicēs ((Beat⁹ ē uenter q̄ te beatū portauit)) p̄ quē oēs beatificamur z beata sunt ((ubera qui suxisti)) Matrē beatificat z laudat ex filio. z n̄ ecōuerso. qz ḡtia z gloria puēit p̄ncipaliter ab ip̄o. Ubi apparet magna cōfidētia z audacia z fides z o uotio istius mulieris in duobus. Primo i eo qz non silenter. z in aure loq̄baī. s; ((extollens uocē)) in altū n̄ timuit. suauitate ei⁹ v̄boz xpi accensa fuit. s̄o in eo qz scribis z phariseis dominū tēptātibus sil' z blasphemātibus ip̄a magna fidutia dei filiū cōfitef. ut z p̄ntiū iudeoz calūniā: z futurorū hereticorū p̄fidiā cōfudat. Naz sicut tunc iudei blasphemantes. z eū ((in beelzebub eicere demonia)) dicētes. negabant eū esse dei filiū: ita postea qdaz heretici negabant eū esse uerū hoīem: dicētes eū nō uerā carnē ex maria uirgine assūpsisse: s; corpus etherēū attulisse. Hec aut mulier utrosqz cōfutat. qz uerū dei filiū p̄ri cōsubstantialē aduersus blasphemātes cōfitef. cū matre ex filio tanqz p̄ncipio. rōe diuinitatis beatificat: z uerū n̄ fantastiū hoīs filiū m̄ri substantiālē testatur. cū eū uētre portatum uberibusqz lactatū significat. Spūaliter aut ista mulier s̄c̄tā ecclesiā signat. q̄ inter turbas iudeoz. paganorū z hereticorū. credula uoce dñm ih̄m xpm cōfitef. cuius re uera uoce uenter marie uirginis beatus predicatur. q̄ tocins mōi redēptio zē portare meruit. sicut ipsa ((de se ait)) ex hoc beatā me dicent oēs generatōes. Ubi Beda. z nos igit extollamus uocē cū ecclesiā catholica. cuius hec mulier typū gessit: extollamus z mētē de medio turbaz. dicamusqz saluatori ((Beatus uenter qui te portauit: z ubera que suxisti.)) Vere enim beata parens. que sicut quidam ait.

Enixa ē puerpa regem. Qui celū terrāqz regit per secula. cuius.

Nomen ab eterno complextes oīa gyro.

Imperiū sine fine manet: que uētre beato.

Gaudia matris h̄is: cū uirginitatis honore.

Nec p̄mā silēm uisa ē nec habere sequentem.

At ih̄us confirmando uerbum mulieris z commendando laudem matris. ac fidem z constantiam eiusdem mulieris aliorūqz similiarum: dixit. ((Quinimmo. beati qui audiunt uerbum dei. z custodiunt illud.)) Per quod signauit beatam uirginem se concepisse feliti⁹ per fidem z deuotionem spūaliter q̄ corporaliter. Ac si dicat. Juxta tuam sententiāz p̄ncipaliter Beata est illa cuius uenter me

portauit: s; non solū ipsa beata ē. imo et oēs sūt beati i p̄nti i spe. z tandē in futuro i re. ((q̄ audiunt uerbū dei)) corde credentes: z custodiūt illud ope adimplentes. Beata quidem z felix ē m̄r mea. q̄ me portauit z lactauit: s; magis ideo felix atqz beata. quia v̄bum dei audiuit. audiendo credidit. credendo custodiuit. hoc em̄ nisi fecisset: nec felix nec m̄r mea ēē potuisset. Uñ elizabeth ad eā ait ((Beata que credidisti qm̄ p̄fienti i te q̄ dicta sūt tibi a domino)) Beatior cū fuit. qz uerbū spūaliter mēte cōcepit. auditu fidei suscepit. memoriterqz ac studiose opatōe custodiuit qz cōceptio spūalis q̄ xps in corde cōcipiū felitior est q̄ carnal' Fides enim p̄ dilectionem operans beatitudinem eternam promeref. n̄ at cōceptio uel portatio sine fide. qz impossibile ē nisi fide deo placere. Uñ fm̄ Aug. beatior fuit maria p̄fēdo fidem xpi q̄ cōcipiendo carnem xpi z felitius cōcepit deum mente p̄ fidem q̄ corpore p̄ carnis assumptionem. Nihil enim marie materna p̄pinqritas p̄fuisse nisi illum felitius corde qz carne gestasset. Uñ Cris. neqz cōcipe xps neqz mirabilem illum fetum parere h̄z aliquā utilitatē. uirtute n̄ existēte qm̄ nulla h̄z ei utilitas. si n̄ uniuersa q̄ oportet fecerit z nihil p̄tus ei p̄fuisse nisi ualde bona z fidelis esset. Si v̄o marie nihil prodesset. sine ea q̄ fm̄ aīaz ē v̄tute. genitū ēē ab ea xpm multo magis nos z si patres z si filium habuerimus uirtuosos z nobilem ipsi uero erimus longe a uirtute illi⁹ nobis prodesse poterit. hec Cris. Ubi Beda. Pulchre attestatōi mulieris anuit. nō eā tm̄ modo que uerbum dei corporaliter generare meruerat sed z omnes qui uerbum dei spūaliter auditu fidei cōcipe: z boni opis custodia uel i suo uel in proximorum corde parere z q̄ si alere studuerint asserens esse beatos qz z eadem dei genitrix z inde quidem beata. qz v̄bi icarnandi ministrā facta ē sp̄alis: s; inde multo beatior. qz eiusdem semp amādī custos manebat eterna. Qua sententia sapientes iudeorū tāqz indignos z beatitudine claz percūt. q̄ uerbum dei n̄ audire z custodire sed negare z blasphemare querebant. hec Beda. z fm̄ eundem. tota uite celestis perfectio duobus his cōprehenditur ut uerbum dei audiamus z faciamus. Quē ergo beatitudo marie delectat uerbum dei libenter audire z custodire studeat z beatus eis. Quisquis enim uerbum dei libentē audit xpm cōcipit. si autem opere impleuerit xpm parit. quem maria portauit corporaliter ipse portat spūaliter. Unde Aug. Qui corde credit ad iusticiā concipit xpm z q̄ ore cōfitef. ad salutem parit xpm. Unde dominus alibi. ((si quis fecerit uoluntatem patris mei ipse meus frater soror z mater est)) Hec laude christi matrisqz eius. cum se audiret laudari a quadam muliere. Norbertus fundans z edificans monasterium. premoustratense:

ait ei. Et maledicta tu. et qui tibi suggestit uerba diuina et laudem eius in me miser. retorqueret quod est modica laude capi consueuerat. Uerbum domini dicitur audiri reuerenter propter preciositatem. Si enim aliquis haberet particulam de ueste domini uel lachrymam quam exiit de oculis eius. uel stillam sanguinis. quam exiit de carne ipsius. ualde reuerenter suscipere et seruare: multo fortius uerbum domini quod non solum egreditur de ore eius. sed de intimis cordis. ipsius. Iste patienter non cum redio uel murmure et detractatione. Iste obedienter. ut. scilicet quod quis audit oportere impleat. Mali libenter debet audire uerbum dei. ut corrigatur: nam uerbum dei est medicina anime contra morbum peccati. Boni est qui sunt in statu triplici. libenter debet audire uerbum dei. Incipientibus. nam hoc conuenit ut erudiantur. et illis uerbum dei est lac. Proficientibus est conuenit audire uerbum dei. ut dirigantur in uiam perfectus spiritualis. Perfectis est conuenit audire uerbum dei ut amplius proficiant. quibus uerbum dei est solido cibum. Est. nam. uerbum dei manna celeste: et sapit cunctis pro suo uelle. Unde Orig. Nunc ergo festinemus celestem manna suscipere: illud. nam. manna. pro ut quisque desiderat tale saporē reddit in ore eius. Tu ergo si uerbum dei quod in ecclesia predicatur. tota fide et tota deuotione suscipias. fiet tibi ipsum uerbum quicquid desideras. Uerbi gratia si tribularis: consolatur te dicens. Cor contritum et humiliatum deus non despicies. Si letaris prosperare. futurorum cumulat tibi gaudia: dicens. Letamini in domino et exultate iusti. Si iracundus es. mitigat te dicens. de sine ab ira. et delinque furorem. Si in doloribus es. sanat te dicens. Dominus sanat omnes languores tuos. Si in paupertate consumeris. consolatur te dicens. Dominus alleuat de terra inopem et de stercore erigit pauperem. Sic ergo manna uerbi dei. reddet in ore tuo saporē. quicquid uolueris. hec Orig. Adhuc autem domino ihesu predicante. et que supradicta sunt ad turbas loquente: mater eius et fratres. id est. consanguinei uenerunt querentes eum. id est. nam. pharisei essent mixti cum turbis: in principali predicabat propter turbas erudiendas. et quod faciliter eum adire propter turbas non poterant: et et ne fructum diuini uerbi impediret. foris stabat. et miserunt ad eum uocantes ipsum. Fratres hic uocantur consobriini domini secundum morem scripture. que sepe consanguineos solet fratres nominare. Et cum dominus erat occupatus in officio predicandi. primo unus et post illud plures de turba dirigerunt ei. (Ecce mater tua et fratres tui foris stant querentes te.) Ipsi insidias tendebant. ac malitiose et insidiando hec dicebant. scilicet. ad temptandum et explorandum. si carnis affectu predicationem sepe dimitteret et iterum periret. ut si spirituali opere preberet carnem et sanguinem. arguerent ipsum esse per uerbum hominem. natum propter affectionem carnalem. et ut populus uidens quod parentes carnales haberet ipsum filium dei non crederet: cum deus carnaliter non generet. Et ideo multas implicant circumstantias. que

ipsum mouere poterant ad cessandum: dicentes ((Ecce mater tua) quam precipi honorari. (et fratres tui) quos et natura et lex iubet diligere (foris stant) expectantes te in loco exteriori. ubi uerecundum est stare (querentes te) quam propter te tamen uenerint: et ideo debes merito ad eos egredi. Unum et fratres. Uidens diabolus quod persuadebat populo christus esse se filium dei dicens. et ((ecce ce populus) quam salomon hic) timens ne si dei filius cognoscere quod putabatur homo ipse dereliqueret ab omnibus ad conuincendos sermones eius. subitroduxit pentes ipsius carnales. ut per eos contemplationem diuinitatis eius obscuraret naturam. Ideoque uenit aliquis quasi diaboli aduocatus. qui humano ore uerba diabolica loqueretur. dicens ((Ecce mater tua et fratres tui foris stant) uolentes loqui tecum. ac si dicat. Quid gloriaris o ihesu de celo dicens te descendisse quod radices habes in terra. ((ecce mater tua et fratres) (Non potest esse filius dei. quem homines genuerunt: non potes in te illum abscondere quem natura conuincit. Hec Crisost. Sic et hodie multis platis percurat diabolus propinquorum multitudinem. ut in carnali affectione obscurat eorum dignitatem et sanctitatem. et bene dicit (foris stant) ad significandum quod carnales amici clericorum dicit esse remoti ab eis. uel saltem a cordibus eorum quantum ad carnalem affectum et tamen in multis uidemus hodie contrarium. Distice secundum Bedam mater et fratres ihesu possunt dici synagoga et iudei. ex quibus secundum carnem est editus. qui foris stare dicunt christo predicante. quod gentibus christo credentibus synagoga cum iudeis extra fidem mansit pro maiori parte et notandum de beata uirgine. quod tamquam pia mater filium querebat paruum. quod eius absentiam non sustinebat. scilicet quam eum amisisset. qui querebat adultum. quod eius presentia satiari non poterat ut hic patet. querebat in gratiam factum scilicet crucifixum. quod iam eius presentiam amittebat quam iuxta crucem stabat. Sed inuenit primo in medio doctorum interrogantem. nunc in medio populorum predicantem. ultimo in medio latro num patientem. Primo in templo sed in domo estatio in patibulo. Ibi cupiebat inuenire. et ideo laborabat et dolebat in querendo filium. hic cupiebat uidere: et ideo stabat foris expectando eius aspectum. ibi cupiebat simul crucifigi. et ideo stabat iuxta crucem. usque ab fine suum. Ihesus autem ad requisitionem matris uocatus. predicationis officium pro matris affectum (licet eam summe diligeret. et honoraret) relinquere uel interrompere noluit. quod nobiliora sunt opera misericordie spiritualia quam corporalis. et utilitas matris ecclesie preferenda est utilitati matris proprie. In quo feruor christi apparuit. quem in predicatione habuit. Unum insidias confutauit et sicut quod itus praua iterum uidit malignum eorum uerbum rationabiliter repulit ostendens quod spiritualis occupatio carnali affectioni et opere dei negotiis familiarium personarum preponi dicitur et dicens ((Que est mater mea. et qui sunt fratres mei) ac si diceret matri et proximis. Nescio uos

in opere spiritali. et patris mei p̄dicatō non ē
p̄p̄ nos dimitteba: seu ēt iterūpēda. Et quasi
ad prestādū ueritatē. extēdēs manus in disci-
pulos suos q̄ in circuitu eius sedebāt: dixit.
(Ecce mater mea). s. hi q̄ me in suo corde cō-
cipiunt: et me p̄ p̄dicatōez in cordibus audito-
rū patiūt (et fr̄es mei. q̄ opa patris mei faciūt
) et mihi in celo coheredes erunt. q̄si. dicēt in
t̄m ē mihi aliq̄s p̄p̄iq̄ iquātū ē spūalibus acri-
bus itent⁹. Et ille ē mihi magis p̄p̄inquus. q̄
spūalibus opibus ē magis intentus. Spiritua-
les primos p̄fero carnalibus. et utiliora opa
minus utilibus. adeo: ut spūali opi uacans.
omnino carnales postponā affectus. Dñs se
nosse p̄fem dissimulat. et p̄ cognatōez primos
dicens sibi p̄rimos esse p̄ sp̄m cōiunctos.
Quo exemplo nobis mōstrauit q̄ uerbo docu-
it. s. (q̄ amat p̄fem aut m̄fem plus q̄ me: nō
ē me dignus). i. qui opi spūali carnales p̄po-
nit affectus. Qui ergo i cōferendis beneficiis
et dignitatibus ecclesiasticis p̄sonas accipit p̄-
ferens carnē spiritui. et opus minus utile uti-
liori: formā a dño p̄scriptā relinquit. et maxie
deū offendit. Unde Hiero. Nō matrē negauit
ne natus de fantasmate putaret: sed ap̄los co-
gnatōi p̄tulit. ut et nos in cōp̄atione dilectōis
carni sp̄m p̄feramus. Un̄ et Ambro. Nec tñ in
iuriose refutātur parentes. s. religiosiores co-
pule mētū docētur esse q̄ corp̄m: nec putet
esse aliquis offendiculū pietatis. ubi mādātū
legis ipletur. Unde ēt Lris. non spernens ge-
neratōem carnalē neq̄ erubescens humanaz
cōceptōem: tale dedit responsum. sed uolens
on̄dere q̄ p̄ponenda ē cognatio spiritalis car-
nali. Deinde dñs ihs quasi rōem dicit sui red-
dit. quasi dicendo. nec solū discipuli sp̄alr: sed
et quicūq̄ fideles et iusti eternaliter: sunt m̄f
mea et fr̄es mei. (Quicūq̄ ei fecerit) corde o-
re et ope (uoluntatē) i p̄ceptis ac consiliis et
exēplis (patris mei) q̄ i celis ē. ipe meus fr̄ et
soror et mater ē. frater et soror credēdo q̄ fili⁹
dei ē. (dedit ei eis p̄catē filios dei fieri his q̄
credunt i noīe eius) Frater quippe et soror dñ
p̄p̄ utriq̄ sexuz. qui ad fidē colligitur. Qui aē
xpi frater et soror ē credendo. m̄f eius fir p̄di-
cando. et in cordibus primoz dicto uel exem-
plo eum generando. Igitur qui filii et filie ac
heredes dei sunt p̄ grām: fratres et sorores et
matres ac heredes xpi sunt. qui ē dei filius p̄
nām. Hinc etiā eos et fratres et sorores ac
matres uocat. quoniam quasi fratres et soror-
es ac matres diligit. Et his quidez uerbis a-
pertissime monstratur. quod carnali amori spi-
ritualis amor debet preferri et propinquitas
caritatis propinquitati consanguinitatis.
Eo enim amore et matrem et fratres omnesq̄
propinquos nostros diligere debem⁹ quo xps
m̄fem et fr̄es suos dilexit. diligebat enī eos: n̄
q̄ magis s̄m carnem propinqui erant s. q̄ uo-
luntatem p̄ris ei⁹ magis faciebant. Ille ergo

magis xpo est propinquior. q̄ ē melior q̄ ut di-
cit Hiero: nō in sexibus s. in factis discernit.
et ut ait Greg. apud dñm n̄ ḡdus elegantior s.
uite melioris actio comprobaf. Hāc aē s̄miam
s̄m Lris. dñs induxit. ut nullus de generis no-
bilitate aut sanctorū p̄pagie sine v̄tute cōfidat
docens nos in nulla cognatōe cōfidētes v̄tutez
negligere. Si enim marie nihil prodesset ma-
trem ēē nisi v̄tus adesset. q̄s utiq̄ ali⁹ p̄ cogna-
tōez saluabit. Una ei nobilitas sola ē uolūtate
dei facere et hic nobilitatis modus est illo me-
lior et principalior. Oratio.

Domine ihu xpe da mihi ut uerbum tu
d um audiam fide credendo. et custodiā
ope adimplendo fac me spūaliter p̄ au-
ditum portare. et p̄ custodiā nutrire idipsum
dei uerbum. Da mihi dñe de⁹ me⁹. ut occupa-
tionem spiritualem oī affectioni carnali. et o-
pus dei negotiis hūanis. ac uniuersaliter uti-
liora. minus utilibus. te rectore. te duce p̄fe-
ram semp et p̄ponam. Fac me corde. ore et o-
pere. tuaz in p̄ceptis. cōsiliis et exemplis face-
re uolūtatem. ut merear seruator tibi ḡi fieri
et tandem inter dei filios et heredes p̄ tuam ḡ-
tiam computari Amen.

De increpatione phariseoz et legis doctoz.
Capitulum. Lxxvi.

Um autem dominus iam premissa
c loqueretur (rogauit eum quidam
phariseus ut pranderet cum illo) in-
uitabant pharisei dñm non ut resi-
ceretur sed ut comprehenderent. accusarent
ac perderent. Un̄ ad domum phariseorum nō
intrabat nisi rogatus sed ad conuiuium publi-
canorum bene ibat etiam non inuitat⁹. Sup-
ponendū est q̄ dñs p̄ sermonem exiens d̄ do-
mo i qua hospitatus fuerat et docuit. locut⁹ ē
matrī decentem honorem exhibens ei et dein-
de inuit ad domum pharisei magis intendens
reficere quam refici. Unde Lirillus. Sed xps
qui phariseorum nequitiam nouerat dispensa-
tiue condescendit. satagens commouere eos
ad similitudinem optimorum medicorum q̄
grauius infirmantibus afferunt remedia sue
industrie. (Et ingressus domum recubuit). et
quieuit. i. ad cōmedendum se posuit. Omisit
autem lauare manus: ut illoz errorem cor-
rigeret. qui credebant quod illa locio ad salu-
tem necessaria esset. et ut per eam interior mū-
datio a peccatis fieret: ut et demonstraret q̄ n̄
lotis maib⁹ māducare hoies n̄ coiūnat. Unde
pharise⁹ in se murmurauit et s̄putauit magnā
esse culpam quod secundum traditōnes iudeo-
rum non esset lotus ante prandiu. Mira stul-
ticia filium dei arguit. quia p̄cepta hominū
non seruat. q̄ traditionibus hominū subiectus
nō erat. Dñs autē cogitationi illius respondit

ostendens p hoc se esse deuz . cui nuda 7 apta sunt secreta cordiū : 7 arguit ipos phariseos : q̄ q̄ foris erat a sordibus exterioribus mūdabant . 7 q̄ intus erat a macula rapine 7 iniquitatis 7 fraudis n̄ mundabant : q̄ de munditia exteriori in uasis 7 corporibus suis erant mlti solliciti 7 diligentes . 7 de munditia interiori ipsius mentis negligentes 7 nō curantes . cuz tñ merito deberet esse ecōuerso . q̄ iterior mūdita ē necessitatis . exterior aut solūmō bone statū : unde n̄ interior : s; exterior sine peccato obmitti pōt . Et iō xps exteriorē lotionem omisit . ut haberet occasionē arguendi phariseos . de exteriori munditia tñ curantes . 7 interiorē negligentes : exterius simlantes iustitiam 7 sanctitatē intus retinentes nequitiam 7 iniquitatē . S; o pharisee mūda prius q̄ intus ē . s. cor 7 aīam a fraude 7 malis desyderiis . ut mōm fiat q̄ ē de foris : ut foris p opa ue raciter sanctitatē oñdere possis . Qui ei utranq̄ hōis nāz . s. corpus 7 aīaz fecit utrāq̄ mōdā ri desyderat . Ubi Beda . Hoc ē illos q̄ corporalia peccata fornicatōez uidelicet . imunditiaz libidinē . furtū rapinā 7c . talia quasi grauissia detestantur spūalia vō que nō minus damnat apls . hoc ē amaritudinē . iram . indignatōez . clamorē . blasphemā supbiā 7 auariciā que ē ydolorū seruitus . ut leuia cōtēnūt . hec Beda . Per hoc ēt arguuntur illi . qui de minoribus magnā uim faciunt : 7 de maioribus parū curant . Sicut aliqui religiosi plus ponderāt fractionē silentiū . uel aliqd̄ eiusmodi . q̄ iniustum grauamen pximi . uel aliā ēt transgressionē pceptoz dei . Phariseis ēt similes sunt clerici . qui bene rōso capite 7 rāsa corona . in ueste alba 7 munda 7 lotis manibus accedunt ad altare : itus pleni auaricia 7 iniquitate alijsq̄ i mūditiis multipharie . ac dei legē postponentes 7 traditiōes hōim in exterioribus solliciti custodientes . Deinde dominus quasi bonus pceptor docet . qualiter nostri cōragiū corpōis mundare debemus . dicens . Uerūtam̄ do uobis salutis cōsiliū . s. ((q̄ sup̄)) . i. de eo q̄ sup̄ ē post alioz restitutionē ((date elemosinā)) q̄ primo d; fieri restitutō 7 de eo q̄ remanet elemosinaz elargitio . Uel fm Bedā . de eo q̄ superest . uicui 7 uestitui necessario . neq̄ enī ita facienda iubet elemosina ut teipm cōsumas i opia . sed ut tui cura corporis expleta iopem . quantum uales : sustentes . ((Et ecce oīa mōda sunt uobis)) quia elemosina magnā h; uirtutē ad peccatoz remissionē . Unde in danielē dicitur . Peccata tua elemosinis redime . Uel uerūtam̄ consiliū 7 remediū q̄ superest 7 restat post tanta scelezā do uobis . hoc . s. date elemosinā . s. ordinate . ut incipiat a uobis Quod dictū sic ē intelligendū ut prius hō sibi faciat elemosinam . mundando se interius per fidem 7 baptismum . credendo in xpm . 7 si p baptismum imundicia innocentie fuerit feda

ra emōdet oīciam p pñiam . Qui enim uult ordinare elemosinam dare . i. misericordiam facere : a seipso debet incipere . 7 eam primo sibi dare ē enī elemosina omne opus misericordie Un̄ dicitur i ecclesiastico miserere anime tue placens deo . nullus enim opus hominis deo placere p̄ nisi ipse prius placeat . Un̄ in genesi legimus . q̄ deus prius respexit ad abel q̄ ad mēza ei⁹ . Et tunc superest : ut q̄ pprie subuenit miserie : subueniat 7 aliene . dando elemosinaz procedente ex fide 7 caritate : 7 sic p misericordiam sui 7 proximi omnia munda sūt : 7 nullā mentem inquināt 7 immūdā faciunt . Ergo misericordia 7 abolitio peccati pmittitur omnibus misericordiam facientib⁹ . Quod itaq̄ hic ((d̄r date elemosinā)) ad omnia que utili miseratōe fiūt : ualeat . Nō ēi solum q̄ dat esuriēti cibum . 7 cetera h̄mōi : uerūtam̄ 7 q̄ dat ueniam peccanti . atq̄ orat p eo . 7 q̄ corripit 7 aliq̄ emēdatoria pena plectit elemosinaz dat . un̄ Aug . Facere elemosinam est facere misericordiam . Si intelligis a te incipe . Quomodo enī es misericors alteri si crudelis es tibi . Audi scripturam dicentem . Miserere anime tue placens deo . Redi ad conscientiam tuam quicunq̄ male aut infideliter uiuis . Et ibi inuenies mendicantem aīam tuā . inuenies egenem pauperem . erumnosā inuenis forte nec egenē sed egestate obmutescētē . Qñ inuenieris aīaz talē intus in corde tuo : illi fac prius elemosinam . In iudicio 7 caritate fac elemosinā cuz aīa tua . Quid ē iudiciū . Displace tibi . Quid ē caritas . dilige deum . dilige primum . Hāc elemosinam si pretermittis . q̄tūis ames : nihil facis : qñ tecū non facis . Hec aug . Et q̄ pharisei ex ypochrisi nō solum q̄rebāt exteriorē mūdiciā s; ēt apparētē iusticiā ac decias dabāt 7 elemosinā faciebant putauerunt xpm ianitez loq̄ qñ eis q̄ elemosinā n̄ facerēt 7 ēt in cordibus suis deridebāt . Nō solū ei criticū . uinū 7 oleū s; ēt res cōtēptibiles . s. ciminū . rutā . mentā 7 h̄mōi decimabant . 7 de residuo elemosinā faciebant . q̄ nō facile facit xpianus aliq̄ . ut p hoc apparent iusti quasi uolendo iplē mādātū dei de decimis reddendis etiam circa minimā . ut p hoc crederēt multū uolūtariū ad iplēdū diuina mādātā . cū tñ ēent transgressores in maioribus 7 ut de eis diceretur a uidentib⁹ quoniam omnium decimas dant . qui etiā oleum decimas dare nō negligūt . Dominus uero cogitatum eoz sciens : subiunxit dicens ((Ue)) . s. dānatōis ((uobis)) phariseis ((q̄ decimarum mentā 7 rutā 7 oē olus)) . s. minuta 7 cōtēptibilia fructuum uestrozum 7 reliquiis gratiora legis scilicet iudiciū 7 iusticiam subuertēdo ac caritatem 7 opera misericordie obmittēdo Nō est hoc facere misericordiam 7 elemosinā hec ei . s. iudiciū 7 caritatē o; facē priō loco q̄ hec pcepta sūt ad dei honorem 7 illa . s. decimam 7 elemosinam non obmittere . q̄ sūt ad

sacerdotum et primi necessitate. Illa facite et ista proponite. n. n. p. elemosinā emittit ipunitas in iniquitate manētibus. Decimātes igitur et elemosinā facientes exteriora mūdabant. s. q. iudiciū et caritatē relinquebāt: interiora nō mūdabant. Optime autē cōiungunt. iudiciū et caritas. q. iudiciū sine caritate uergit in crudelitā: caritas sine iudicio in remissionē: caritas cū iudicio in equitatē. Istud autē decimationē pōt dupliciter intelligi. Uno mō respectu sui. q. licet ministri tēpli acciperent decimas a pplo. tñ de illis acceptis a pplo et de his q. hēbant ex labore suo: decimas reddebant sacerdoti sumo. et iō ed simulatōez sanctitatis reddebāt eis decimas de minimis. Hoc ē faciebāt rōe cupiditatis. ut per exēplum sui inducerent populū ad reddendū sibi decimas de oibus usq. ad minima. Alio mō pōt intelligi respectu aliorū. quos p doctrinā suam inducebāt ad dōctas stricte sibi soluendas. Illud ē q. de obmissio ne grauior legis addit: s. i. dupl. intelligunt. Uno mō respectu sui. q. ista q. erāt magne necessitatis: facere obmittebāt. Alio mō respectu aliorū. q. alios ad talia obseruāda iducere negligebant. Similr hodie faciunt sacerdotes ecclesie et prelati. qui solliciti sūt circa subiectos de redditione decimarū et similitūz que eis debentur et parū curant si in maioribus criminibus inuoluātur. Et q. honor est pmiū uirtutis et ex appetitu apparentis iusticie sequitur appetitus idebiti honoris: iō consequēter arguit arrogantia et ambitionem phariseorū: cōminando eis. ne et penā eternā: dicens. ((Ue)). i. eterna dānatio iminet (uobis phariseis) qui diligitis primas cathedras in synagogis. Nō dic qui habetis cathedras: s. qui diligitis. has ei appetere ābitōis ē: iniunctas suscipere caritatis. In quo reprimit oēm idebitū appetitum honoris. et instruit nos ut ambitōe careamus et pmatū in ecclesia non ambiamus. Ne ergo miseris ad quos phariseorū uitia transierunt: qui p breue et incertū h. uite sue curriculum quo peccata humiliter deplangere debuerūt: ad prioratū aspirare uel p eo certare nō metuunt. Et non soluz uolebant esse doctores et mgi in synagogis. uolentes uocari ab omib. rabbi: s. et q. rebant salutatōes in foro causarū et negociorū: ex quo uidetur q. idē erant in synagoga mgi: et in foro aduocati. Sed nō cōuenit ut litibus itēdant q. diuino officio mancipātur: nemo. n. militās deo: iplicat se negotiis secularibus. Un Raba. Culpa n. caret si in foro litibus itēdant. q. in cathedra moysi et synagoge mgi cupiūt appellāi. Et q. uitia oculta puniuntur a dō grauius. quanto peccatores tales uolunt alius preferri in honoribus. ideo post hec arguit eorum simulationēz cōminando eis ne pene eterne: q. erant quasi sepulchra q. n. apparent. s. exterius. qualia s. iterio: q. aliqñ exterius ornāt et fetore iteri replētur

et homines ambulantes supra. nesciunt quā lia sūt intra. Sic quicūq. decepti p phariseorū et ypochritarū sentētiās eos imitant. qñ supra sepulchra ignorānt gradiū. Et bñ pparat eos mortuorum sepulchris. q. aīa mortua ē in corpore ypochrite et peccatoris. Un sepulchrū dī quasi semipulchrū. et tales sunt ypochrite exterius nitidi. et interius fetidi. Tales nō sūt filii sponse. i. ecclesie: que dicit nigra sum. s. exteri⁹ s. formosa sum scz interius. s. isti ecōtrario sūt dispositi. Dic reprehendit q. libet sanctitatis simulatō falsa. ut abstinēamus ab ea. Un Liril. Per ea q. bus illos reprehendit. nos facit meliores. uult enī ambitione nos carere. et nō plus uenari apparentiam. q. ueram existentia q. tunc pharisei agebant. Un et Liril. Sed q. tales extiterint pharisei. nō ē mirabile. Si autem nos digni reputati fieri templa. fiamus repente simulachra. solum fetorem continentia hoc est extreme miserie. (Quidam autem legis peritus) dicta a xpo contra phariseos. in contumeliam legisperitorum retorquet: dicens. ((Magister hec dicens)) nō tñ phariseis. s. (etiam nobis) legisperitis qui maiores sumus. ((contumeliam facis)) Dic legisperitus ignorabat i peritus legem ueritatis. q. redargutio culpe. nō est contumelia psonē. et qui ezubescit redargui. cesset a culpa: nec offendat eum corripitōis caritas. s. ppria iniquitas. Ubi Beda. q. misera conscientia. q. audito dei uerbo sibi cōtumeliam fieri putat et cōmemorata pena pfidorum. se semp intelligit esse damnandam. Un mihi meisq. similibus unum superest suffragium. dñō cum ppheta supplicare. Utinam dirigantur uie mee ad custodiendas iustificatōes tuas tunc non cōfundar. dum respiciam in omnia mandata tua. Hec beda. Cōmuniter scribe et legisperiti. erant doctores legis. questōes legis soluentes. pharisei uero. s. sacerdotes iudeorum diuisi ab aliis. qñ religiosi uidebant. Dñs at liberuimus uitiorum corrector. ne legisperitorum altitudinem uerebatur. sed eos redarguit: q. peccata eorum publica et manifesta erant. et ideo publice eos arguendo. contumeliam eis non faciebat. prout iste legisperitus sibi imponebat. Sed non sic hodie nri maiores faciunt. qui in corrigendo psonas accipiunt. Unde Aug. Nostri principes euz pauperes delinquentes publice arguant et cōfundant. diuitibus maiora peccantibus nec nutū faciunt: q. propter. Anaxagoras. leges picipūtelis aranearū comparabat. que minora aīa lia capiunt. et maiora transmittunt. Un Liril. Si possibile esset in diuites uindictam pcedere. uideres ex eis repleti carceres uniuersos. Sed cum omnibus suis hoc malum habent diuitie. quod in malignitate peccantes. ab ultionibus eruunt. Unde etiam ualerius maximus narrat. q. Socrates uidēs unum duci ad suspendium risit. et interrogatus cur rideret uidit

Uideo magnos latrones. ducentes pium latronem ad suspendium. Minuta facillugia puniuntur. sed magna triumphis extolluntur. Unde et Aug. remora iusticia. quid sunt regna nisi magna latrocinia. et latrocinia quid sunt nisi parua regna. Ideo eleganter et ueraciter alexandro magno quidam pirata comprehensus. cum ab eo interrogatus. quid sibi ut mare in festum haberet. ille libera uoce respondit. quod tibi ut orbem terrarum. Sed quia ego exiguo nauigio facio latro uocor. quia tu magna classe imperator. Et reuera sic bene est et hodie. nam minores et pauperes pro leui transgressionibus uiter puniuntur. sed maiores et potentes etiam pro enormibus nihil patiuntur. Sed non gloriuntur. quia in presenti sic intacti permant. nam in futuro penas debitas cum usura recipient. Tunc potentibus qui hic perperam pauperes innocentes iudicabant. nullum erit confessorium. nullum tribunal. sed coram illis tantum iudicio stabunt. quos hic suo peruerso iudicio nedum iudicabant. Sed et sepius condemnabant. O quot iniusticie fiunt hodie in una ciuitate. de quibus non esset mirum. si ipsa et tota patria redigeretur in nihilum. Aliter enim iudicant extraneo quam domestico. Aliter minori quam maiori. Aliter per carnem coniuncto quam remoto. Aliter pauperi quam diuiti. quod omnino. et manifeste est contra legem dei altissimi. Nullam quippe legem scriptam in iudicando respiciunt. sed secundum affectiones uarias. quas ad diuersas personas habent. sententias uarias proferunt. dicentes sic uel sic mihi uidetur nec dicunt. sic uel in lege scriptum habetur. Quanta autem mala iniusticia inducit. patet ex bonis que iusticia facit. de quibus cyranus sic ait. Iusticia regis. pax populorum. tu tamen patrie. unitas plebis. munimentum gentis cura linguarum. gaudium hominum. temperies maris. aeris serenitas. terre fecunditas. solatiis pauperum. hereditas filiorum. et sibi metipsum spes future beatitudinis. Nec Lyprianus. Horum omnium contraria timenda et expectanda sunt de iniusticia. quia in lege ueteri et euangelica legitur populus positus propter mala iudicia. Et bene iniusticia et malorum consuetudo in multis locis iam tantum excreuit. quod uix extirpari possit. Unde quia mala consuetudo multa mala inducit. Ideo apud longobardos communiter dici consuevit. quod melius est in ciuitatem ignem ponere. quam malam consuetudinem inducere. quia ad extinguendum ignem omnes currunt ad malam uero consuetudinem ampliandam omnes intendunt. Sed utinam sequeretur doctrinam et consilium.

Senece qui sic dicit de consuetudine. Bonam consuetudo excutere debet. quod mala instruxit. et primo redarguit dominus legisperitos de immoderata dominatione et inordinata austeritate. comminando eis. ne damna

tionis. quia aliis onera importabilia imponebant. et ipsi nec uno digito tangere sarcinas curabant. id est aliis imposita nec in minimis perficiebant. aliis erant seueri. et sibi nimis propitii. extra ius naturale. in aliis fieri uolebant quod sibi nolebant dicebant et non faciebant. docebant grandia. et non faciebant minora. Isti diuersa pondera habebant. aliter enim facta propria. et aliter aliena ponderabant. ubi theophilus. Quotiens enim doctor facit quod docet. alleuiat fascem. tradens ad exemplum seipsum. Quia uero nil agit eorum quod docet. tunc graues fascis uidentur eis qui doctrinam suscipiunt. ut pote que nec a doctore possunt portari. Per istos signantur prelati aliis imponentes grauia et magna. et pauca facientes aut nulla. unde Gregorius nissenus. Tales sunt modo multi iudices seueri peccantium et debiles agoniste. itolerabiles legislatores. et obiles portitores. nec appropinquare uolentes. nec palpare uite honestatem. quam irremediabiliter erigunt a subiectis. Deinde redarguit legisperitos. condemnando eos de filata deuotione et falsa religione. quod ob fauorem uulgi captandum filabant se horum et condemnare acta et peccata. ac perfidiam primum suorum. monumenta prophetarum quos occiderunt patres eorum. per hypocritismum et non ex pietate magnifice edificando et ornando. quod si de more innocentium prophetarum dolentes et dicentes. quod si fuissent in diebus patrum suorum. non essent socii in sanguine prophetarum. ut uideretur iustiores patribus suis. quod occiderunt illos sed ipso opere testificabantur quantum patre ne nequitie consenserint persequendo christum dominum prophetarum eis promissum et ab ipsis prophetis prenuuntiatum. defectus aliorum uidebant et non suos quod ut dicit hec crisostomus. alter alterius culpam facile intelligit. suam difficile secundum fratrem sensum hoc faciebant ut uiderentur horum crudelitatem primum suorum. et similiter faciunt qui uita uerbis detestantur. ut ab eis imminuuntur ab ignorantibus uideantur. Deinde redarguit legisperitos condemnando eos de praua et peruersa scripturarum expositione. quod gloriabantur se habere noticiam legis et prophetarum. quam christus uocat clauem scientie. quod per hanc noticiam potuerunt in fidem et ueritatem christi intrare sed ipsi malicia excecati. hanc clauem abstulerunt dicta legis et prophetarum uel truciando uel per uerse intelligendo et exponendo. ac christi dogmata et opera denigando ut ipsi ad intellectum ueritatis et fidem non intrarent. nec alios qui intrare desiderabant. intrare permetterent. quod per ueritate doctrine sue prohibebant. Clauis ergo scie est auctoritas docendi. per quam debet intellectus uerus latens interius aperiri. et ipsi eorum clauderent peruersum interpretando. et alios in errorem ducendo. ut per circa preceptum de honore pentum. quod per suam euacuabant doctores et etiam circa alia plura domini precepta.

Secundum Bedam omnis etiam doctor qui auditores quos uerbo edificat. exemplo scandalizat: nec ipse pignum dei intrat. nec eos qui poterant intrare permittit. De premissis rēdargutionibus scribarum et phariseorum hēs latius infra feria tertia post palmas ubi ponitur multa filia. sed si sūt eadem. quia diuersis temporibus dicta. Ultimo exaggerat phariseorum et legispiritorū nequiam et obstinationē. q̄ ex vbiis xp̄i nō fuerūt emēdātī. s; magis peioratī qz cū dñs hec pmissa ad illos diceret. ueritati offēsi ceperūt doctorē ueritatis psequi. et dolose sibi infidiaz: qz ceperūt grauitē resistere. i. resistere ac istare. et os eius cōprimere. i. s̄monē eius in pluribus interrūpere seu uerba oris eius calumniari. de multis insidiantes ei et multa ab eo insidiosē. q̄rētes ut eū terrerāt et stupefacerēt. qz cōurbati minus puidēt et sic ex uarijs quesitis et abiectis aliqd calūniabile de ore eius extraherēt et i uerbis euz capent ut accusare. eum possent. Doctrina ergo ueritatis fiebant deteriores q̄ ide debuerant fieri meliores. Un Beda. Quā uera pfidie simulatōis et pietatis sue crimina audierit ipsi testant. q̄ tāto itonate turbie si ipsi resipiscere sed doctorem ueritatis infidijs moliuntur aggredi.

Oratio.

Omne ihu xpe da mihi añ pradiū spirituale. s. añ pceptōz scē eulazistie p̄ festiōez purā spiritualiter baptizari et lauari: ut ab inimicōz insidijs et accusatōib; te protegente ualeam liberari. Da mihi uitā omnem ypocrisim et simulationem. oēm arrogantia et ambitōz peccā i te uel i proximū meum nec. p mendacē usurpatōem pfectōis. p excellētiā singularitatis. p temeritatē i iusti iudicij. uel p prauitatē cuiuscūq; mēdatij. ne cum phariseis i uanitate p̄cipez. s; te ueritate me ducente. p te uiam ad te uitam misericorditer perueniam Amen.

De frē petente hereditatē et de diuite uolente borrea ampliare. Capitulum. lxxvij.

¶ (Uida autē de turba cognoscēs ihm esse iustum: dixit ei. Magister dic frī meo. ut mecū diuidat hereditatem) nō fuit iste exptus q̄ bonum et q̄ iocundum hīare frēs i unum. Inconuenienter autem petebat: qz nec tempus nec locus erat. et xps tpalibus nō itendebat. imo ea contēpnere docebat: qui etiam trā colligere et nō disp̄gere uenerat. et iō rñdit dicens ((Domo)) si carnalis et terrenus. humum sapiens et s̄m hoīem ambulās ((quis me constituit iudicē. s. litium)) aut diuisorem. s. facultatum)) sup uos ((s. qui frēs estis. inter quos nō iudex sed pietas dī esse sequestra. q̄si diceret. Non sū missus siue cōstitutus ad iudiciū terrenarū possessionum sed celestiu. Non sū dissensionis deus: sed collectōis et pacis et unitatis. qui uenī hoīes pacificare cū deo. et angelis. et ut multi cor unum et aiām unam hē

bant. non ut diuidant p diuersa. sed ut colligantur. et habeant oīa omnia nec sit aliquis egēs inter illos: sed diuidat singulis prout unicuique opus fuerit. Ille qui non colligit mecū ē fr̄nitatis diuisor. et dissensionis auctor. Ubi beda. Qui m̄gō supne pacis gaudia cōmendātī terrene diuisionis uult igere molestiā. merito homo uocatur s̄m illud. Cū sit inter uos zelus et contentio nōne hoīes estis Ubi Ambro. Bñ ergo terrena dēlinat: qui propter diuina dēscendat. Nec iudex dignatur cē litū et arbiter facultatū. uiuoz hīs mortuozq; iudiciū iudiciū et arbitrium meritorū. Nō solū ergo qd petas. s; a quo postules intueūdū est. Nec maioribus intento aio. putas minoribus obstrependum. Un nō imerito refutat h̄ ff. q̄ dispensatorem celestium gestiebat corruptilibus occupare Nec Ambro. Per hoc qz xps noluit se itromittere de diuisione hereditatis terrene. ondit qz p̄dicatores euāgelij et spūalib; debiti. n̄ dōbēt se itromittere de negotijs secularibus. ob q̄ minus solliciti sint d̄ spūalibus sic et apli ut possēt uacare uerbo dei. curā tpalī a se abiecerunt dicētes. Nō ē equū nos derelinquere uerbū dei et mīstrare mēsis. Sed heu hodie p̄sone ecclesiastice litibus et causis eousq; occupant. ut his solūmodo uacare uideātur utiliora postponentes. et legē dei. auaritia ad hoc tracti et iuitati Prio quidē floruit ecclesia i strage martyruz s̄o creuit i p̄fectione hereticōz. nūc autē corruptione falsoz fratrū litibus et iutilibus crescere nō desinit. Quāuis ergo dñs poterat. tñ diuide re nolebat. ne sicut multi faciūt. spūalia ppter tpalia itermittet. et ne fauere uideret auare cupiditati petētis qui ad circūueniēdū fratres hoc petebat. et quem non tā ius q̄ res et amor hūdi trahēbat: quiq; terrena et nō celestia sapiebat. sicut t̄reni iter quos huiusmōdi zelus et cōtētio diuidēde hereditatis esse solet. Un. et ex hoc cōsequēter auaritia q̄ a deo seperat statim reprehendit. et cauere docuit: dicēs taz ad turbas q̄ ad discipulos. qz auaritia cōmune uitia est tam clericorum q̄ laicorum. tam religioso rū q̄ seculariū. tam minorū q̄ maiorū qz oēs auaritie student. Unde eos secundum Bedaz occasionem huius stulti petitoris aduersos a uaritie pestem. que radix omnium malorum ē pceptis p̄ter et exēplis minuire s̄tagis. dicēs ((Lauere ab omni auaritia)). s. tam interiori q̄ exteriori: que cōsistit in cupida acq̄sitione tpalium et tenaci retentōe eoz. Un Beda. Dicit autē ab oīi. qz nōnulla simpliciter ab hominibus geri uidētur: s; internus arbiter q̄ itentōne fiant. qz cernit: diiudicat. Uel s̄m Lirillum dicit ab oīi. s. magna et pua. Quia nō i habundātia diuitiaz cuiuscūq; aita ei est. spūalis p quam coniūgitur deo: qz nō in solo pane uiuit hō. nec etiam corporalis ut tpalis uita diuitiarū multitudine nō p̄tenditur. imo frequēter ex solitudinib; aīazum et delictijs corporum

minuū. Vita hoīs tpalis nō cōsistit ī habūdā
tia rerū qz qñq; plus minuū ī abbrenūat ī prof
peritate q̄ aduersitate. Vita etiā spūalis non
cōsistit ī habūdantia. imo frequenter piclita
Unde Lūtho. Neq; enī anime soli ī ipsi cor
pori sunt nociue delicie. eo quod ex forti fit de
bile z ex sano egroriū. ex agili graue. ex for
moso deforme ex iuvene ueterosus. Unī z Se
neca. Potest nra puidētia languorē progā
huic corpufculo morā si uoluptates quib⁹ ma
ior ps pit. poterimus tege et cohercere. Nec
Seneca. Propē habūdantiā quoq; z supflui
tatem ciborū z potū. mors plurimū accelera
tur: plures enī ex repletionē quam ex attenua
tione moriuntur. Unō dicit ypocra. q̄ ex ple
nitudine quecunq; egritudines generant. Vi
te etiā paup̄ nullus struit infidias diuites
autem ī omī loco cibo et potu timēt eas. Unī
Theophilus. Hoc dicit dñs ffellēs auarorū ī
tēriones qui uidentur coaceruare diuitias q̄
diu uicturi. Sed nunq̄ te opulētia longeunz
efficiet. Quid igitur manifeste sustines mala:
incerte tam quietis. Nā dubium ē an dñs at
tingere senium. cuius grātia thesaurizas. Et
ad detestandum auaritiā et ad suū propo
tum declarandum iducit similitudinem. Unī
Theophilus. Dicto q̄ ex affluentia opū non p
telatur uita hūana ad huius fidē pabolaz sub
dit. ((Dominis cuiusdā diuitis uberes fruc
tus ager attulit)) i. habūdātes. z multiplices
q̄ solito cursu fluunt ((z cogitabat)) p̄ sollicitu
dine. qz habūdantiā diuitiarū iducit sollicitudi
nē. z per cōsequēs animi ārietatē. qz nō suplet
idigētiā. cogitabat ((in q̄)) intra se dicēs ((non
extra se pferēs. ne audiret. diues enim auarus
omnē hominē timet. nā fm Augustinū. uidet
diuitē z estimat p̄donem uidz paup̄rē z suspi
catur furē ((Quid faciā. qz nō habeo quo agre
gē fructus meos?)) Angustiabat iste diues ex o
pulētia. ifelix in p̄ntibus bonis. ifelicitior ī futu
ris. ager ei ei nō tam redditus q̄ gemitus attu
lit grauiorēs z sollicitudo nimia creuit ei ex a
uaritia z angustia. ex facietate ((dstruā horrea
mea. z maiora faciā)) Nō oportebat eum hor
rea dilatare: bene erant horrea parata. s. pau
perū esuriētū uentres. sed nō memit cōmunis
nature: nec sciebat cogitare nisi de cōgregatō
ne tpali nō de celesti cuius horrea sunt paup̄
res xpi. Et illud iquit cōgregabo cū ecōtrario
deberet dicere: dispergam pauperibus omnia
que nata sunt mihi. i. pp me solum. uel meo la
bore. z bona mea. ī quo dicit mēdatiū. qz ex ī
quitate dictum ē meū z tuū cū omnia iure na
ture essēt cōmunia. Bona sua reputāt tēpora
lia. cū tū hominis ut homo est sint bona spūa
lia z nō terrena. Unde grego. Non est homis
terrena possessio: sed celestis. z Ambr. Nō sūt
bona homis que secū ferre non potest: sola mi
sericordia ē comes defunctorū. Unī dixit qdā
phus qui de incēdio euaserat. Ego nihil pdidi

bona mea mecum sunt: animo enī illa pōto
non humeris. Bona nostra bona interna sunt
Unde Seneca. Sapiens intra se omne bo
num terminabit. Et dicit idem Seneca qd
quidam capta patria et liberis amissis cum
ex incendio publico solus z tamen beatus exi
ret. interroganti uictori. nūquid aliquid pdidis
set: nihil inquit pdidi: bona mea mecum sunt.
((Et dicam aime mee)) i. animalitati mee. uel
mihimet ipsi. fm q̄ totus homo denotat a paz
te digniori ((Anima mea hīs multa bona)) im
mo habebatur ab eis ((posita)) i. reposita z con
gregata ad obseruandum auare nō ad erogan
dum libere in annos plurimos. Ubi Lyrillus.
Diues igitur nō parat pmanētia horrea: sed
caduca. z q̄ stultius est uite sibi taxat longitu
dinem. Sed o diues. fructus qdem habes in
horreis: sed ānos plurimos uñ poteris obtine
re: Dic arguitur hūitium redditus sibi sufficiē
tes rēphensibilis detentio. z collectio supra ā
num eorum q̄ singulis annis redeunt z innouā
tur. Et subiungit ((Requēce)) s. a labore. ubi.
pesti auaritie pestem iugit desidia. ut nec pro
temporalib⁹ deum iterpellet ecce ocietas ((cō
mede)) ecce gulofitas ((bibe)) ecce ebrietas ((e
pulare)) splendide z superbe. magno delictuarū
apparatu. ubi p̄dictis malis etiā lasciuia et
uoluptatem addit. ecce omestationis. celebri
tas. Dic ergo exprimunt q̄uor mala. que eue
nire solent diuitiaz habūdantia. Nec fuit ini
quitas zodome. supbia ī epulatione. satutitas
panis in omestione. z habūdantia ī ebrietate
z otium in requie. Ubi Beda. Lū simile est
q̄ in ecclesiastico legitur. est qui locupletatur
parce agendo. z hec est pars mercedis illius
in eo quod dicit inueni requiem mihi. z nunc
manducabo de bonis meis solus. et nescit q̄
tempus pretereat. et relinquat omnia alijs fz
eūdem Beda nō rēphendit iste diues. ī eo q̄
terrā coluerit. z fructus seruare uoluerit: s. q̄
oē uite sue fidutiā in sua habūdantia posuerit
fructusq; natos. fructus suos z sua bona cōpu
tās nil pauperibus erogare constituerit. iuxta
impiū dñi dicentis q̄ superest date elinā s. sue
in futurū eline reseruare studuerit. Sed ut di
cit Basilius. dū in abscondito loquit eloquia
eius examinant. uñ sibi responsa proueniunt.

Sequitur enim. Dixit aut illud deus. i. con
trariū sue cogitatōi fecit. dicere enī dei facere
ē fm illud psalmi. Ipse dixit z facta sūt. Stul
te q̄ nō cogitas de dei puidētia z iusticia Ubi
Basilius. Audi ueniēs tibi stultitie nomē qd
tibi nullus imponit hominū sed ipse deus. hac
nocte repetent scilicet exatores z demōes a te
animā tuam. tanq̄ suā. z sibi p̄ pcēm uenditā
z obligatam. ut decetero tps nō habeas emē
dandi z te redimendi. Unī in Ecclesiastico ni
hil iniquis q̄ amare pecuniā hic enī animā suā
uenalez hz. Ubi Beda Qui multa tibi delicta
rum tpa pmittebas. prima hac nocte morte

perceptus alijs congregata relinques. Nec a deo ad homines dicere est prauas eius machinationes subita aduersione compescere dicens ei exitus tanq̃ fur in nocte apprehedit qñ stultor aias futura n̄ p̄meditantes eicit. Un̄ z gregor. Eadem enim nocte sublatuſ qui multa fuerat p̄stolatus ut .s. qui in longum sibi subsidia colligendo prospiceret subsequente diem uel unū minime uideret. In nocte autem ablata est anima que in obscuritate cordis est euulsa. In nocte ablata est .que consideratōis lucē habere noluit. ut quod pati poterat preuide ret. Nec Gregori. ((Que autem parasti. cuius erū)) Quasi diceret. nō erunt tua: q̃r nō porta bis ea tecum solas em̄ diuitias uirtutū portat homo secū. Un̄ Chris̄. Dic em̄ ea deseres nō solum nullū inde capiēti cōmodum. s̄ etiam sarcinam p̄corū portās sup̄ humeros p̄prios. z que quidē a te cōgesta sūt. plerumq̃ in manū inimicorū puenient. a te uero sup̄ his ratio req̃retur. Unde z Ambro. Frustra em̄ congregat opes qui se his nescit usurum. Neq̃ em̄ nostra sunt. q̃ non possumus afferē nobiscū. Sola uirtus comes ē defūctorū. sola nos sequit̄ miscēdia q̃ tabernacula defunctis acquirūt eterna. Nec Ambro. Nec questō. .s. quo passi. cuius erūt potissime potest fieri psonis ecclesiasticis q̃ n̄ p̄nt relinque bona ecclesie hereditibus suis. Un̄ i ecclesiast. Unus est. z fm̄ nō h̄z. non filiū. non fr̄em. z tñ laborare non cessat. z nō faciuntur occuli eius diuitijs. Et applicando ad propostum subiungit. Sic est uidelicet similiter stultus. z ad similem finez uerturus. ac in nocte z improuise a diuinis iudicijs rapiendus: qui si bi. i. utilitati priuate thesaurizat. scilicet bona temporalia. non distribuēs pauperibus. ut ab eis recipiatur i eterna tabernacula. talis .n. i mōte pauperrimus erit. q̃r thesaurizat z ignorat cui ea cōgregabit. an timee demolienti. an furi effodienti an hosti diripiēti. an igni deuorati. z nō est diues in deum. q̃r uacuuſ bonis spiritalib⁹. z sine thesauro meritōz cuius expectatio nō est dñs. nec apud deum est substantia eius. In deū nanq̃ diues est q̃ rātorā con tēpnens. pauperib⁹ tribuit: cui⁹ expectatio est dñs cuius substantia. i. conscia. fides z possessio q̃ sustentat̄ z pascit̄ est apud deum nō i sacculis z inferioribus terre hui⁹. Sed ut dicit Greg⁹. tanto quisq̃ minus dolet q̃ desunt eterna quātomagis gaudet q̃ assūt temporalia. Ubi Beda. Si is qui sibi thesaurizat z nō est i dñ diues. stultus est z in nocte rapiendus: ergo q̃ uult esse in deū diues. nō sibi thesaurizet: sed possessa paupib⁹ distribuāt sic enī sapiēs. z filius lucis esse merebit̄. Un̄ bñ z Psalmi. cū d̄ auaro quolibet diuite premisisset: s̄ z frustra conturbat̄. thesaurizat z ignorat cui cōgregabit ea: mox ubi cordis sui thesaurum locasset aperuit dicens. Et tunc que expectatio mea. nonne dominus. z substantia mea apud te est

hec Beda. Per istum ergo diuitē intelligit̄ omnis hō congregans z conseruans bona tpa lia. ut ide ociose z delitiose uiuat z frequēter contigit q̃ tales subito moriunt̄ z sic a pposito suo defraudant̄. Cū isto ei diuite multi hodie dicūt apud se. Epulare letare. quiesce. plenus es bonis. utere letus eris. nō curo qualia sint post me tpa. fiat tñ pax z fertilitas i dieb⁹ meis. S̄z timeant tales ne subito z improuise anī mā ab eis rapiāt demones exactores. Un̄ bñ de talibus z similibus sic dicit Augustin⁹. gaudet piscis qñ hamū nō uidēs escā deuorat. S̄z cū piscator eū adducere cepit: uiscera eius torquent̄ prio deide ab oī letitia sua p ipsaz escā de qua letat⁹ est ad cōsumptōez trahit̄. Sic s̄ oēs q̃ de bonis tpalib⁹ beatos se putāt. hamē enim acceperūt. z cū illo uagāt̄: ueniet tēpus ut sentiāt quanta tormenta cū auaritate deuorauerūt. Nec Augu. Quis itelligēs hec in diuitijs sp̄e suam ponet. cum z diuitie tam facile amittunt̄. z homo tam subito moriatur. Qui ei ista bene attenderet. defacili ab auaritia caueret. Nam ut ait Hiero. facile contempnit omnia q̃ se cogitat moriturū. Diuitie ergo si affluant noli cor apponere. z si nō affluāt. noli sollicitus. p̄ eis esse. ne imunda peste maculeris auaricie. Nam ut ait Ambro. oēs cupidi. oēs auari gyzei leprā cū diuitijs suis possidēt. Et ut dicit Cris̄. qui auaritie seruit: z p̄ntibus cōpedibus cōstringetur. z futuris incēdijs preparatur. Dicitur tanrū malū esse i inferno. q̃ semper faciant z nunq̃ facient̄. z hāc penam auari tam sustinēt. qui tantā cupiditatem acq̃rendi diuitias hñt. ut nullo modo facient̄. Unde dicit Basilius de isto diuite. q̃ horrea q̃dem crepabāt pre copia cōditorū. auarus tñ animus ne quāq̃ implebat̄. Que est ista auaritas hominū cū ipsius belue modū nō habeant. Tūc enim belue rapiunt qñ esuriūt: parcat̄ uero p̄de cū saturitate sentiūt. Inexplebil̄ est auaritia hominū. semp̄ rapit. z nunq̃ faciat̄. nec deū timz nec hominem reueret̄ nec patri parcat̄. nec matrem agnoscit. nō fr̄i obtpat. nō fidem amico. seruat. uiduam opprimit. pupillū iuadit. Que ē infania hec acq̃rere aurum z pdere celum: Ut autem dicit Petrus damiani. auaritia qñ biceps ē coluber. utroq̃ consueuit ore mordere utroq̃ pestiferum uirus influere: dñ aut aliēna res querit̄. aut habita delectabiliter possidetur. Aliena etiam fm̄ Gregoriū rapere conuincit̄. qui ultra sibi necessaria retinere probat̄. Un̄ dicit hic basilius. An iniustus est deus: inequaliter res nobis distribuēns. Cur tu habundās. ille uero mendicat. nisi ut tu bene dispensationis merita consequaris. ille uero paciētie brauijs decoretur. At tu nonne spoliator es: q̃ dispensanda suscepisti. propria. reputando. Est panis famelici quem tu tenes. nudum i ca. quam in conclauī cōseruas. discalciaſ calcius. q̃ penes te marcescit. indigentis argentū

quod possides. quo circa tot iniuriis. quod dare ualeres. Unum et Ber. Clamant nudi. clamant fame et frigore miserabiliter laborantibus. quod conferant tot mutatoria. uel extensa in precibus uel plicata in maticibus. Nunc est quod effuditis. nobis crudeliter subtrahitis. quod inane expeditis. et nos ei dei placatio. christi nos sanguine redempti sumus. Nos igitur fratres nostri uidete quale sit. de fructu portione pascere oculos uos uita nostra cedit uobis in superfluas copias. Nunc necessitatibus detrahitis quod quod accedit uanitatibus uestris. Duo denique mala de una procedunt radice cupiditatis. dum et nos uanitate peritis. et nos spoliando perimitis. unum et Crisostomus. Oia que uobis deus. dat per nos alijs dat ut de eo quod accepimus potestatem impotentibus faciamus. Oportet reuocet me domine in dimidio die meorum. nec morte in prouisa me perire permittas: sed spatium uere et fructuose et tibi gratie pnie mihi concedas: ut sic ualeam transitoria contempnere. et digna satisfactio in hac uita percellere. quatenus per hanc uitam merear sine impedimento te uidere. et ad te leti ac securi peruenire. Tu es enim domine expectatio mea. et apud te est mea substantia. tu es pars hereditatis mee. qui restitues hereditatem meam mihi. ubi cum fratribus meis electis tuis quiescam epuler. et iocunder. in conspectu tuo in eternum Amen.

De probatica piscina et paralytico. Cap. lxxviii.

(Ostendit ascendit ihesus in hierusalem. ad diem festum iudeorum.) scilicet per thecostes. et hoc erat festum nouorum quod in hac solennitate mensis primitiuorum offerebantur primitie frugum. Ubi notandum quod apud iudeos erant precipue tria festa in quibus debebat quilibet ascendere ad locum statutum a deo sicut erat. tunc templum. scilicet in solemnitate azimorum. in solennitate ebdomadarum. et in solennitate tabernaculorum. Prima solennitas. scilicet azimorum. que uocabatur phase. fiebat annuatim in primo mense hoc est in marcio. ad commemorandum beneficium liberationis de egipto. quod phase iterpretatur transitus. Istud festum spiritualiter celebramus quando iam dimissis uitijs ad uirtutes transimus. Secundum festum. scilicet ebdomadarum hoc est per thecostes. fiebat in memoriam legis date. quod data fuit quinquagesima die ad exitum de egipto. Hoc festum nos celebramus. cum legibus obtemperamus. Tertium festum. scilicet tabernaculorum. hoc est scenophegia. fiebat ad commemorandum diuinum beneficium protectionis et deductiois per desertum. ubi in tabernaculis habitauerunt sub umbra ramorum. ad signandum quod per aridam terram deserti eos duxerit. ad terram promissionis. Hoc festum nos celebramus. quando per hunc mundum quasi peregrini transimus. et sic transeundo uirtutes ramos habemus. et de uirtute in uirtutem proficere debemus. Ad dies festos iudeorum dominus ascendit. homo cum hominibus solennitates celebrans: et cum eis dies festos agens. ne legi contrarius uideretur. et ut po-

pulis undique tunc confluentibus. fidei doctrinam annunciat et impartiretur. salutisque misterium panderet. et ueritatis lumen ostenderet. ac uitam suam manifestaret. et eos per doctrinam et signa attraheret. (Erat autem in hierusalem iuxta templum probatica piscina) in qua aqua pluuiarum. a templo et edificijs templi stillantes colligebatur. Et dicebatur piscina. quod aqua non habens pisces in aliqua concauitate collecta. etiam piscina quasi per contrarium dici solet. Et approbationem grece quod est ouis latine dicebatur probatica. quasi ouina seu ouaria. uel peculialis. quod ministri. scilicet nathani nei qui aqua baiuli in templo erant. extra et cadauera pecudum et precipue ouium. que et plurimum in sacrificijs offerebantur. in ea ad sacrificium prius lauebantur: et postea in luteris in atrio sacerdotum existentibus. cuius interpretationem ponit in hebraico dicens (que cognominantur hebraice bet hsaia) id est. domus pecorum seu peculialis. quod ibi corpora pecorum in porticu iacebant. donec lauarentur a ministris. (Et habebat quique porticus et aditus.) in circuitu. ut per plura loca possent ministri ad aquam descendere et inde hostias ablueret. (In his) scilicet porticibus iacebat in casulis et locis. et ad quiescendum patris (magna multitudo languentium. cecorum claudorum. aridorum. et aliorum infirmorum. expectantium aque motum) Et subdit causa (Angelus autem domini super ipsum aliquando) id est. in diuersis temporibus per interpolationem (descendebat in piscinam. et mouebat aquam) ex ordine sui angeli. qui dabat uirtutem sanationis aque illi (et sanabat unus infirmus. scilicet qui primus descendebat in aquam) post eius ab angelo motum (et quicumque detinebatur infirmitate) Quia ei certum erat tempus. quo angelus in piscinam descenderet. et aqua moueri debebat: ideo languentes continuo ibi iacebant. ut parati essent. Dicunt autem languentes diu ex quacumque infirmitate infirmati. quod languor est longus angor. Cuius uero descensus angeli et ipsius miraculi assignat a quibusdam dicentibus quod in piscina fuit lignum dominice crucis. et propter eius presenciam et reuerentiam fiebant ista: quod ibi per aque motum enatauit tempore ueniendi. scilicet appropinquate passionis christi. Per hoc etiam ostendebatur. quod natura humana a morbo peccati per lignum dominice crucis erat sananda. Et quod hoc auctoritate non probatur ideo potius est dicendum quod piscina reuerentiam accipit tantum a facto. tantum a misterio. A facto autem dupliciter. scilicet ablutione sacerdotum et hostiarum et ab hospitalitate pauperum ibi receptorum. A misterio autem. quod ibi spiritus sanctus dignitatem figuralem hostiarum ostendere uoluit: propter dignitatem passionis christi que in eis significata fuit. et ideo angelus locum illum uisitauit. et mouebat aquam. ut infirmi ex ipso aqua que motu scirent gratiam curationis adesse. Non uidebatur autem fortis motus. et turbabatur. quod a fundo commiscebatur. quod relictum fuit ex ablutione de carnibus sanctis. cum aqua sanctificationis et curationis ut baptismus significaret commixtus cum passione christi. qui curationem spirituales perfectas

fuit exhibiturus. Voluit ergo dominus ex pñā figurā baptismi in piscina ostendere. que due niebat cum baptismo in mudando et sanando uirtute occulta dei ad motū angeli sicut baptismus sub sensibili elemento mundat animā uirtute occulta uerbi. et aliquādo cum hoc sanat corpus miraculose. Verū tamen qz figura est deficit a figurato. ideo ista piscina non sanabat nisi corpus. et una uice nō sanabat nisi unus Baptismus aut ptingit ad aīam et sanat omnes quotquot ueniunt ad ipsum. nisi ponāt impedimentum hec itaqz piscina sanās infirmos inuisibili uirtute. apparuit ante baptismum christi ad signandum uirtutē huius baptismi (quinqz porticus habens) id est aditus. per quos signantur lex. prophete agyographa euangelium et aplica doctrina hec em quinque mentiones faciūt de xpi baptismate. quasi ad ipsum pñentes aditum. tria prima figuratiue duo alia exhibitue. Per āgelum descendēte in piscinā signat xps. qui dicitur magni consilij āgelus ipse em descendēs in iordane. uiz re generatiuā dedit aquis. tactu sāctissime carnis sue. Sed quoniam diuina uirtus non alligatur sacramentis. ideo ad hoc significandū. languidus iste de quo hic agitur. non fuit sanatus p descensum in piscinam. sed p xpi sermonē. cū ei dixit surge tolle grabatum tuū et ambula. Multi erant ibi ifirmi. s; unus sanabatur qz solus i unitate fidei et ecclesie q unū deū colit assistens iustificatur un⁹ dñs. una fides unum baptismus. Ne ergo illis qui unitatē odiūt et in hominibus pñes faciūt (Erat aut tibi palytic⁹ iacens in grabato. et triginta octo annos hñs in infirmitate sua) In quo ostenditur infirmū patiā qui tot ānis expectauit exipi. et n̄ desiste bat et p hoc dignior ad sanādum apparebat. Iste enim propter peccatūz precedens ifirmitatem icurrerat. et diu punitus fuerat. et qz penam patienter sustinuerat. ideo dignum erat. ut ei subueniret. Propter qz dñs nō solū oculo corpis: sed etiā miseratōis eū uidens: dixit ei (Vis san⁹ fieri) Quasi diceret. i uolūtate tua ē qz tu tibi p pñem fuisti cā infirmitatis. et iō uolūtate ad me a pñe uerte sicut ad auctore salutis et curaberis. Nō petit quasi dubitans d uolūtate. s; ut eū erigat in spē sanitatis. de q iam quasi despabat. et ut magis excitet desyderiū eius. qz p hoc homo dignior effici accipere dei donū. Rñdit ei languidus. ostēdēns suū desyderiū (Dñe hoīem nō habeo. ut cū turbata fuerit aqua. mittat me i piscināz. Dū enī uenio ego ali⁹ anī me descēdit) qñ diceret. Multū dñdero. et bñ habeo uolūtate. sed inopia tāta ē. qz nō habeo adiuantē et portantē. et ego tā debilis sū. qz ita cito sicut alij uenire n̄ possū. Peccor enī oi destituit auxilio humano. et hoc quidē facit pñem in homine ipso. qz tollit communionē scōzū. p quā deberet hñe adiutoriū ab alio. et uulnerat ipsam naturā. p quāz debe

ret habere auxiliū in seipso. Hoc autem dicebat palyticus qz uidebat ihz fortē et aprius ad portandum eum. et magnū reputaret si i hoc ei seruire uellet. Sed statim contulit ei maius beneficiū. uidelicet sanitatem perfectam. Un sequit (Dicit ei ihz. Surge) restitutus sanitati (tolle grabatū tuū) restitutus pristino uigori (et ambula) ad declarationem diuini miraculi. grabatum syriace dicitur a graba qd est caput. qz ē lectus portabilis. i quo tm̄ capi ti aliqd substractū est. et solū caput i stramēro requiescit sicut paupes ifirmi habere solent. (Et statim sanus factus ē) qz diuina uirtus ifirmita ē. et in īstanti opat. sanitas at que uirtute nature restituitur. i tpe ē. et non i īstanti acqritur. et sustulit seu portauit grabatū suū. et ambulabat in signū restitute uirtutis. Et sic portat penitens onus peccati i quo prius regeuit qñ iniūcta sibi p peccato pñiam suffert. et ābulat sicut gradu corpis ita pfectu uirtutis. grabatum enī in quo iacet peccator: ē peccati delectatō. qz qñ diu homo portatur ab isto grabato uel de eo surgere nō pōt. infirmus est. s; cū surgit de eo et portat eū tunc est pfecte curatō nis signū: sed multociēs ipeditur homo ne portet grabatū suūz pp peccati cōsuetudinē. Sic ergo factū ē miraculū intus i aīa et exterius in corpore. Ad litterā quippe pcepit. ut surgeret et tolleretur grabatū et ambularet. ut ostēderet perfectā sanitatem hoi restitutā. In oībus enī miraculis fm̄ ipsius nature optimū dñs opus fecit pfectum sicut de aqua pfectū fecit uinū qz dei pfecta sunt opa. Nihilominus tm̄ hec tria i iustificatione pcepit peccatoris. prius qz surgat recedēdo a peccatis s; ut tollat grabatū. portādo onus pñie p eo tertio ut ambulet pñciēdo i bonū et de bono i melius et eundo de uirtute i uirtutē. Cōsidera hic qz triginta octo ānos iste ifirmus habebat. et tm̄ non despabat. i quo peccatoribus exēplū dat patientie. et ut pseueranter insistēt ofoni cū spe salutis cōsequēde ab eo qui ait. Petite et accipietis. querite et inuenietis pulsate et aperietur nobis. Unde Criso. Quidē paciētis paralytici. triginta enī et octo annos manēs hic. et fm̄ unūquēqz annum alios qdēz erutos uidens seipsū uero detētum egritudine neqz ita recedit neqz desperauit. Et nimirū nō solum preteritorum tristitia. sed et futura dōspatio sufficiens erat cum nisi paciēns esset abigere ab hoc loco. Sed tunc quidē infirmitas impedimentum uolenti curari fiebat nūc autē dominus unusquisque est accedere. Nō eis āgelus est qui turbat: sed angelorum dñator q oīa operatur. Non est nunc dicere laborantēz hominē non habeo non est dicē. in quo uēio descendere. alius ante me descēdit. sed et si orbis terrarum uniuersus ueniat gratia non consumitur neque actio finitur sed simul manet et talis qualis ante hoc. et sicut solares radij per unāquāque illuminant diem et non consumū

tur neq; a multa largitione minor eius sit lux
ita. z multo magis spiritus actō in nullo minui
tur a multitudine eorum qui potiuntur ea. Et
iterum. Erubescamus dilecti. et igemiscamus
in mltā dīdīa. Triginta z octo ānos hēbat affi
ctēs palytic⁹ z n̄ potit⁹ ē hīs q̄ uolebat z n̄ pocie
batur. non a propria negligentia: sed p̄pēdi
t⁹ ab alijs z uī paciēs. et neq; ita tōpebat. Nos
at si decē diebus assiderimus studiose p̄ aliq;
rogantes. et non potiti fuerimus. neglūmus de
reliquo eodem uti studio. Et hominibus tāto
quidem assidemus tempōr militātes z afflicti
z in fine multotiens ab ipsa spe excidētes. do
minatori uero clementi ubi omnino est rēci
pe retributionem multo maiorem laboribus n̄
sustinemus assidere cum decenti studio. Et q̄
to hec supplicatio digna. Et si nihil suscipe eēt
hocipm. s. cōtinue ei loqui. nomine infinitis di
gnū bonis esset estimare. S; laboriosum.
ais continua oratio. Et que tibi gratia utiq;
essent ut eius rei susciperes mercedem. si non
laboriosa hec res esset. Qm̄ circa illa magis
aia affectuose disponit. pro quibus laborauit.
Hec Criso. Considera ē q̄ sicut dñs req̄siuit
istamū si uellet sanus fieri ita nobis sine n̄fo z
sensu. salutē nō dabit. Et facili ter cōsequi hō
ueniā a deo dūmodo uelit. z obicē non ponat.
Et iō inexcusabiles sunt peccatores uoluntati
dñe z sui salutē nō cōsentientes. Quia ut ait Au.
Qui creauit te sine te: nō iustificabit te sē te.

Moraliter pbatica piscina. i. ouis. in qua
oues lauabant. q̄ in sacrificio deo offerrebāt
couersationem designat sanctā z religiosā i
qua lauatur aia. q̄ ouis debet esse p̄ innocētiā
ut offerat dño per opationes bonā. Habet ista
piscina qnq; porticus pp̄ quinq; sensus corpis.
p̄ quos ois nostra actio ad effectū seu p̄fectū
dicitur i his autē. i. sensibus n̄ris iacet magni
tudo magna languētū. qz multiplex ē corrup
tio sensuum corpaliū. Quotquot enī in aliquo
sensu illicitos appetitus quis h̄z. tot i eodē sen
su languētes cōrinet. Aqua i qua lāguidi sana
bant. significat cōpunctionē. angelus uero qui
mouebat aquā sp̄s sanctū. Angelus dñi descē
debat i piscinā. z mouebatur aqua. z sanabat
ifirmus. Sic sp̄s sanctus quoties in nos descē
dit z i nobis excitat grām cōpunctionis. sanat
n̄r animus uel sensus a quacūq; detinet ifirmi
tate corruptōis. Circa istos ifirmos predictos
notatur morbi diuersitas. Omne ei peccatū
aut sit per iertiā z desidiā. aut p̄ ignorātiā at
p̄ ifirmitatē hūana. aut p̄ certā malitiā. aut p̄
cōuetudinē longā. Illi qui peccāt p̄ inertiaz z
desidiā. sūt languidi. qui lāguēt pp̄ inopiā z de
fectū gr̄e. z boni. Illi q̄ peccāt p̄ ignorātiā. i
telligunt p̄ cecos. qz ceci sūt qui lumen fidei n̄
h̄nt. uel qui nec dñm nec eius mādāta cognos
cūt. Illi qui peccāt p̄ ifirmitatē hūanā. intelli
gunt p̄ claudos. claudi ei sunt qui firmū gres
sum nō habent. z i semita iusticie ac bonorū

opm gressus nō dirigunt. uel qui q̄ uident opa
ri nō p̄nt. Illi qui peccāt p̄ malitiā intelligun
tur p̄ aridos. tales enim arefacti sūt ab hūo
re gr̄e z uolūtatis bone nā aridi sūt q̄ qdqd agāt
sie piguedie caritatis sunt z opantur ul̄ qui in
bona actione. uel elemosinaz largitione ma
nus nō porrigunt. Illi qui peccant p̄ cōsuetudi
nem inueteratā intelligunt p̄ infirmū. qui trigi
ta octo annos i infirmitate sua habebat. Ideo
aut potius sanauit istum inueteratū q̄ aliq̄
cecum. claudum uel aridū. ad inuendū q̄ si de
us aliquādo iustificat hōiem qui peccauit per
cōsuetudinem lōgam. nō debet desperare aliq;
qui peccauit aut p̄ desidiā ut languid⁹. aut
per ignorantia. ut cecus. aut per infirmitates
ut claudus. aut p̄ malitiā ut aridus. Quod
aut unus tm̄ sanatur de multitudine languido
rum. signat q̄ pauci saluant de multitudine uo
catorū. Qui languerat: surgit ac grabatū domi
reportat z ambulat. cum aia a uitijs surgens
z a torpore ac praua cōsuetudine se erigēs. pec
catorū remissione curata: se ad internā sui cu
stodiam cū ipso corpore refert. ne quid iterū
uī feriat admittere ac de uirtute in uirtutē
ambulans. z in bono ope p̄ficiens. usq; ad ui
sionem dei festinat. ((Erat autem sabbatū
die illa)) qn̄ fiebant ista. in quo nō est licitum
opa facere seruilia ((Dicebant ergo iudei illi
qui sanatus fuerat. Sabbatū ē)) i. dies feria
tus ((non licet tibi p̄pter legis prohibitionem
((tolle grabatū tuū)) Quasi dicerent. Si sa
nitas nō erat differenda: nūquid z opus fueāt
impandum: Sic dicūt mali dīlarij. festus est
nō licet tibi ieiunare aut p̄niaz facere. Isti sal
sum dicebant: qz opa corporalia q̄ ad cultum z
honorem dī sūt. in sabbato licite fieri p̄nt. Si
cut sacerdotes corporaliter opabant in tēplo
ipm templum ornando. hostias lauando. z im
molando. z cōsilia faciendo. Sicut portatio illi⁹
grabati erat ad magnificentiaz diuini miracu
li sicut z mō illi q̄ d̄ carceribus. z h̄mōi liberā
tur portāt cōpedes suos publice. ad manifesta
tōem sue liberationis miraculose. Sed tm̄ aliē
sp̄ excusat iste sanatus. qz auctorē sanitatis sue
obicēs calūniātibus. z auctorē dñice legis p̄
tēdēs r̄ndit eis dicens ((Qui me sanū fecit)) z p̄
hoc se diuinam uirtutem habere ostendit: ille tā
te auctoritatis z uirtutis ((mibi dixit. tolle gra
batū tuū et ambula)). et huic obediē
dus fuit. Quasi diceret. Ille qui me diuina
uirtute sanauit. eadem uirtute z auctoritate
mibi precepit. z per consequens sibi qui tant⁹
est z beneficium mibi tale contulit. obedire te
nec. nec sum transgressor. Quare enim. non
acciperem iussionem: a quo acceperam sanita
tem: Non cedit aduersarijs. nec timet predica
re eum qui eum sanum fecit. Sed quis ul̄ ubi
est qui nunc contra sententiam principum ul̄ dā
num proprium eum predicet: Et qz curatum
hominem qui per curantem se conuenienter

excusabat calūniari nō poterāt: ideo xp̄s curā
tem calūniari nitentes: q̄rebant de eo. nō q̄dez
bona intentione ut proficerēt. sed maligno aio
ut pderent. Et hāc eorum malitiā ipsorum v̄
ba manifestant. cum enī dominus z sanauerit
languidum z tolli iusserit grabatuz. primū uir
tutis diuine ostensuum z irrefragabile signū
subtrahent z aliud q̄ trāgressio legis uidebatur
replicat: iterrogando eum dicētes ((Quis est
ille homo q̄ tibi dixit tolle grabatū tuū z am
bula)) Quasi dicerent. Malus homo est. qui
talīa precepit. Non calumniantur de collatō
ne salutis: sed de portatione lecti z sic accipie
bant quod possent saltem apparenter repre
hendere. non q̄ poterant laudare. Sic mali
homines. z malitiose contra aliquem agentes
frequenter notant z considerant in alijs quod
possint reprehendere z accusare: nō quod pos
sint laudare z ad edificatōnem trahere. siquid
boni in eis uidentur tacēt. z mala si qua uidēt
manifestant. z quandoq̄ etiam bonum in ma
lum conuertūt. Ubi Christo. Uideamus q̄tuz
liuor malum. z qualiter anime oculos excecāt
aduersus eius qui captus est salutem Inuidi
enī proprie ratōnem nō faciunt salutis. z feris
sunt deteriores. Ille q̄dem aut cibo indigētes
aut prius a nobis exacerbat aduersus nos ex
mantur. hi uero z beneficientes multoties hī
que sunt iniusta facientium benefactores dispo
suerunt. Igit̄ feris quidē hi sunt. difficiliores.
demonibus pares. fortassis autem illis deterio
res. Illi enim ad nos quidem terribilem hnt
inimicitiam. his aut̄ quibus sunt eiusdez gene
ris. nō insidantur. Hi uero neq̄ communionē
nature uerecundātur neq̄ sibipsis parcut p̄
uē emm q̄ eorum quibus inuidēt suas ipsorum
animas torquent tumultu omni z tristitia im
pientes eas uane z inaniter. Hec passio. z for
nicatione z adulterio multum est deterior. nā
hec quidem usq̄ ad eū qui egit stant liuor v̄o
tyrānis ecclesias itegras euerit. z orbēz terra
rum uniuersum lesit. Hec homicidij mater ē.
Interfecit fratrem Layn. ita iacob Esau. ita
ioseph fratres. ita homines uniuersos diabol⁹
Et nimirum alijs ē difficilior. z si non miserea
ris etsi uigiles etsi ieiunes. omnibus sordidior
factus es inuidens fratri Hec Criso. ((Is aut̄
qui sanus fuerat effectus nesciebat de ihu q̄s
esset)) scilicet genere z patria. licet sciret i per
sona z p̄ntia. z q̄ diu languidus iacuerat. idō
et facta xp̄i et eius famā ignorabat. ((Ihs au
tem)) nolēs se iactare de miraculo ((declinauit
a turba constituta i loco)) premittens ab ipsis
suum factum examinari. ut eo absēte testimo
nium fieret insuspicabile. dans quoq̄ exemplū
nō querēdi i bōis operibus laudem z fauorem
hominum. ac declinādi aliquādo cōsortia calū
niari uolētium et fugiēdi oculos inuidorum in
opibus nostris ne ex hoc inuidia crescat in eis
((Postea)) p̄palato miraculo z soluta turba

((inuēit eum ihesus in templo)) quia ad agen
dum gratias de sanitate sibi collata. frequen
tabat templum quod est locus ad orandum.
In turba positus non cognouit ihm: sed post
in templo inuenit z cognouit eum. In quo mi
stice datum intelligi. quod ihs in multitudine
hominū. z in turbine curarum temporalium
defacili non inuenitur: sed in spiritali secreto
z in templo cordis. quod deus inhabitare di
gnatur. Unde Christo. Inuenit eum in templo
quod maxime religionis est signum. Non enī
secessit ad mundinas z circuitiōnes. neq̄ uolu
ptati aut negligentie z remissione dedit seipm
sed in templo conuersabatur. Ihm in turba nō
cognoscebat. cognouit in templo. in loco sacra
to. Unde z Aug⁹. Difficile est in turba uidere
ihm. Solitudo quedam necessaria est menti
nostre. Quadam solitudine intentionis uide
tur deus. Turba strepitum habet. uisio ista se
cretum desiderat Hec Aug⁹. In hoc ergo da
tur nobis intelligi: quia si gratiam conditoris
cognoscere z ad eius uisionem uenire uolum⁹
fugienda est turba cogitationum z effectuum
prauorum. declinanda sunt conuenticula ho
minum malorum. z fugiendum est ad templū
cordis. nostri z interne orōnis. i. ad secretum
munde conscientie. ut nos ipsos templum dei
studeamus facere. quos deus inuifere z in qui
bus manere dignetur. ((Et dixit ei)) instru
ens eum ad cautelam futurorum ((Ecce san⁹
factus es)) dei beneficio ((iā noli. i. nō uelis pec
care decetero)) hoc est habere uolūtatem firmā
nō peccādi. quia omne peccatum ex uolūtate
sicut ex radice procedit. Deinde ponit et ostēdit
q̄ periculosa sit reciduatō i peccatum dicent
((ne deterius aliquid tibi contigat)) uel hic uel
in futuro quia i reciduiante nouissima fiūt pe
iora peioribus. Et istud periculum attenditur
primo ex parte dei. quia reciduians grauiter
peccat propter ingrati tudinem. z idō a deo gra
uius punitur. Secundo attenditur ex parte dia
boli. quia sicut miles castrum quō semel perdi
dit. si postea illud recuperat. fortius munit. et
cautius custodit. sic diabolus fortius munit re
ciduiantē. quia septē spūs nequiores se ibi pōit
et ad oīa septē peccata mortalia ipsum trahit
Tertio attenditur ex parte hominis quia reci
duans facilius postea in peccatum cadit. iāz
enim ex quadam mala consuetudine peccare
pro nibilo ducit. In his ergo uerbis suis innu
it dominus: quod propter peccata peralyticus
languēbat et quod infirmitas illa propter pec
cata inflata fuerat. Unde Christo. Ubi discim⁹
quod ex peccatis ei nata est hec egritudo.

Quia enim sepius anima in nobis egroran
te insensibiliter nos habemus. corpus autem
si paruam suscepit lesionem omne facimus
studium ut ab ifirmitate liberemur propterea
deus punit corpus pro his que anima obliquit.
Cum his et illud discimus quod si grauem su

stineamus penam pro prioribus peccatis deinde in eadez iciderimus. grauiora paciemur. et hoc decenter. qui enim neq; supplitiis factus est melior. ut in sensibilis de reliquo et contempto ad maius ducetur tormentum. Si autem hic non omnes pro peccatis torquentur non confidamus nihil enim nos hic pati pro peccatis. signum est maioris illic supplitiij. Lauere ergo debemus ne deum in penis contempnendo. tanquam indurati in peccato permaneamus. uel sanati a domino. tanquam ingrati in peccatum relabamur. ne propter contemptum uel ingratiitudinem deterius nobis contingat. uel quia deteriores efficeremur. uel grauiori supplitiis hic uel in futuro traderemur. Ihesus ergo sicut exterius corpore. sic interius mente paralyticus sanauit per monens. ne iterum peccaret et grauius iudicium incurreret. Quasi diceret. Precedens peccatum est tibi dimissum. ne iterum peccando constituas te magis reum. Quis enumerare sufficiat mira et magna opera domini. exquisita in omnia uoluntates eius: que in materiam laudis sue. et in usum necessitatis nostre creauit. Uidit deus omnia que fecerat. et erat ualde bona. et nihil odit eorum quod fecit. Solum peccatum quod nihil est odit persequitur et destruit. Unde cum sex diebus solo uerbo cuncta creauit animis plusquam triginta ad destruendum peccatum in mundo laborauit. Hoc solum est quod ei displicet. quod oculos maiestatis eius offendit. quod ipsum mittit et suauiter nobis asperum et durum reddit hoc est quod de angelo diabolum fecit. de amico inimicum de libero seruum. de incorrupto mortalem et corruptum. de beato miserum. de ciue exulem et electum. de filio dei filium diaboli. hoc est quod nunquam impunitum est relinquendum. ((Tunc abiit ille homo)) ad publicandum christi uirtutum. ((et nunciauit iudeis. quia ihesus esset qui fecit eum sanum)) Ecce nunc in mente sanatus. fide cognouit dominum. et eo noto. non est piger in annunciando illum. Unde Augustinus. Nunc autem ille posteaquam uidit ihesum et cognouit eum salutis sue auctorem. non fuit piger in euangelizando que uiderat. Iste ergo nunciauit salutes ut sequatur: sed illi econtra persequuntur. Unde sequitur. ((Propterea persequuntur iudei ihesum tanquam uiolatorum legis diuine)) Quia hoc faciebat in sabbato. agens contra deum. qui requieuit in eo opinantes quod nihil penitus esset in sabbato faciendum: sed ab omni opere hominum uacandum quantumcumque sit utile et diuinum. Male de sabbato intelligebant quia hominem in sabbato sanare. ac pietatem et misericordiam exercere. peccatum esse putabant. Iudei persequuntur christum. opus eius bonum peruertentes in malum et ad hoc multos habent sequaces frequentes suos christi propter opus bonum molestantes. Luz ergo arguerent eum. et murmurarent de hoc quod in sabbato operabatur excusans se ait illis. ((Pater meus)) qui est in celis quamuis in sabbato cessauerit ab omni opere creatiois dispo-

sitionis et ornatus tamen ((usque modo operatur)) gubernando et instaurando quod corrumpitur in opere et propagando et per hoc non soluit sabbatum ergo cum ((et ego operor)) restaurans et reparans corrupta et sanans infirma non solum sabbatum sed in operando me patri conformo et sic a principio creando disponendo et ornando operatus sum cum ipso. ita facio et modo. Ac si dicat si tantum sex diebus promissis. ut putatis operatus est pater meus creaturas nouas condendo. et produciendo a quibus requieuit die septimo. sed ut quod modo et semper usque in finem continue operatur in esse conseruando et gubernando. ut condita permaneant. Non solum enim deus omnia fecit. sed et facta ne deficiant in esse conseruat. ita quod si se rebus subtraheret. et eas manu regimis non retineret sicut de nihilo facta sunt sic in nihilum uniuersa tenderent et defluerent. Unde sic deus intelligendus est requieuisse ab omnibus operibus suis. ut iam nullam nouam creaturam conderet. non ut conditas continere et gubernare cessaret: cum quo in cunctis pariter et ego operatus sum et operor: quia sum uerbum patris. per quod omnia facta sunt et conseruantur in esse. et ergo bonum est quod ago. nec mirum si hominem in sabbato sano. qui deus cum patre omnia semper operor. In nullis enim que fiunt. operatio mea deest operationi patris: sed in omnibus simul ego. cum patre operor. cum diuina potentia nihil nisi per sapientiam suam faciat Si ergo me in aliquo quod per me factum sit reprehendere per sumitis: reprehendite et deum patrem pariter mecum operantem. cuius uos populum peculiarem esse iactatis Ubi et Augustinus. Quomodo ipse pater et filius inseparabiles sunt. sic et opera patris et filij inseparabilia sunt: non tantum patris et filij: sed etiam spiritus sancti: sicut equalitas et inseparabilitas est personarum. ita etiam opera inseparabilia sunt Dec Augustinus. Hinc autem totius trinitatis opera indiuersa. id est communia esse dicuntur. quia quicquid potentia geritur. idem sapientia moderatur. et bonitate condit. Unde bene in his que facimus. uel deum facere exoramus. commemorationem trinitatis facimus dicentes. In nomine patris et filij. et spiritus sancti uel in nomine sancte et indiuidue trinitatis. ut sicut personarum indiuisa est operatio. sic et earum sit inseparabilis inuocatio. Et sic christus excusatur in sabbato operando. Sed quod ex hac excusatione sequitur quod christus sit equalis deo patri ideo ex hoc uerbo magis persequuntur eum tanquam blasphemum quia blasphemia maius peccatum est. et acius punitur in lege quam uolatio sabbati. Unde subditur. ((Propterea ergo magis)) id est auidiori animo. et feruentiori zelo. quam prius pro opere sabbati ((queriebant iudei interficere eum quia non solum)) ut eis apparebat ((soluebat sabbatum: sed et patrem suum)) naturalem et sibi substantialem ((dicebat deum)) non ut nos qui ad op-

tati patrem uocamus eum: equalem se faciēs
 ⁊ ostendens deo. per equalitatem nature ⁊ po
 testatis. quod illi blasphemiam esse dicebant
 Cum enim eum tantummodo hominem puta
 rent imponunt ei quod rapinaz faciat se equa
 lem deo. quasi non esset. cum re uera esset ta
 lis quia ipse per naturam natus est ei equalis
 Duo quippe crimina in lege morte punita fue
 runt. scilicet crimen solutionis sabbati . ⁊ ma
 gis crimen blasphemie. ⁊ hec duo ei impone
 bant. ⁊ propterea eum occidere querebant .
 Et quia excusauit se de primo . consequenter
 excusat se de secundo. probans se esse filium
 dei ⁊ equalem patri. Et ne iudei. dicerent . tibi
 non credimus nullus enim sibi testans dignus
 est fide. ideo ad confirmatōnez propositi. mul
 tiplex inducit testimonium. scilicet. Joannis ⁊
 operum. ac patris ⁊ scripturarum. Dicit er
 go ((Si ego testimonium perhibeo de me ipso
 testimonium meum non est uerum)) id est effi
 cax secundum reputationem uestram. quam
 uis in se sit efficacissimum. Unde secundum
 Christo. hoc quod dicit. non est uerum: non
 quantum ad dignitatem suam. sed quantum
 ad illorum suspensionem loquebatur. Nota er
 go quod in testimonio sunt quatuor testes filij.
 quia in testimonio sunt quatuor testes filij.
 quia in testimonio possunt quatuor rperiri sci
 licet ueritatis demonstratio. ueritatis confir
 matio. ueritatis immobilitas. ⁊ ipsa ueritatis
 ueritas. Demonstratio autem fiebat per Jo
 hannem. ipse enim Johannes ad quem iudei
 miserunt. ⁊ quem magis omnibus fide dignū
 putabant testimonium perhibuit. non sibi sed
 ueritati Christo. sicut amicus ueritatis. Con
 firmatio fiebat per opera fortissima. quod
 enī cecos illuminauit. aures aperuit. ora mu
 torum resoluit. demonia fugauit. mortuos sus
 citauit. hec opera testimonium christo peribe
 bant. Immobilitas patebat per attestatōnez
 patris. qui testimonium peribuit de christo. qz
 uos patris audita est in baptismo ⁊ in monte
 ipso christo transfigurato. Ueritas autem ostē
 debatur ex scripturis. que mentiri non poterāt
 eo quod a spiritu ueritatis processerunt. scrip
 ture enim legis que data est per Moysen ⁊ p
 phetarum peribent de christo testimonium .
 Et sic penes hec quatuor que omne testimoni
 um ueritatis fulciunt. ista quatuor testimonia
 accipiuntur. Et quamuis essent per tot inco
 tradicibilia induci ⁊ conuicti testimonia. ta
 men nolebant credere in eum. Unde dicit ((et
 non uultis uenire ad me)) s. per fidem. i. nō uul
 tis credere in me. ⁊ a me querere ueram salu
 tem ex sola malitia uestre uoluntatis: quia ni
 hil aliud impedit uos. nisi odium contra me.
 conceptum a uobis non uultis inquam crede
 re in me ((ut uitam eternam habeatis)) nunc
 in spe ⁊ in futuro in re que habetur per fidem
 formatam chr̄itate. ita nec ueritas istos conui

cit. nec promissio uite uos trahit Deinde re
 darguit eorum duritiam ⁊ tarditatem ad cre
 dendum dicens ((Ego ueni in nomine)) et ad
 honorem ((patris mei)) ut per me pater glorifi
 cetur qz patz per predicta testimonia ⁊ non ac
 cepistis me. nec i me creditis: sed magis perse
 quimini. quia dilectionem dei non habetis. Et
 inde pena peccati uobis hec erit quia alium. i.
 anticristum in nomine suo uenientē. i. nō hntez
 p̄dicta testimonia. ⁊ suā gloriā p̄p̄riā querētez
 accipietis p̄ xpo. ⁊ uero deo fm aplm credant
 mēdatio qui uoluerunt credere ueritati q̄si di
 ceret. Quia nō accepistis me. i. qz nō credidistis
 me eē xpm. hec pena infligitur uobis. ut dece
 pri p̄ xpo antixpm recipiat. Per hoc arguit
 qz iudei p̄mi erūt q̄ ad antixpm conuerterent. Iudei
 ei in fine antixpm recipiēt ⁊ tēplū ei faciēt. qz
 faciet se circūcidi. et dicet se eis p̄missus et ei
 adhibebunt. quousqz eius falsitas detegat per
 Enoch et helyā. fm Augu. antixps ceremonias
 legis tēptabit restaurare. ut enāgelium soluat
 q̄ res iudeos eū p̄ xpo recipe su adebit. Deide
 cām ifidelitatis eoz subdit. qz gloriā humanā
 adinucē accipietes ⁊ acceptantes. i. ex supbia
 hūanū fauorē captātes. gloriā q̄ a solo deo est
 . i. hūilitatē q̄ ē v̄a gloriā l' gloriā celestē nō q̄
 rebāt. Nō g? qz nō ē apta ueritas. non credūt
 sz qz supbia eos excecāt. q̄ laudari. ⁊ se sup ali
 os efferre desyderat. Iō em̄ in xp̄z credē nō po
 terāt. qz cū supba mens eoz gloriā ⁊ laudē ap
 peteret. ⁊ sese sup alios efferat. reputabant in
 gloriā et dēdecus i xpm credē. q̄ abiect? ⁊ pau
 per uidebat. et iō ei credē nō poterāt. sz ille i
 eū credere p̄t qui cō hīs humile. soli? dī gloriā
 querit. ⁊ ei placere appetit. Ex q? appaz qz mī
 tum piculosa est inanis gloriā. Un Cris. Nihil
 ita deformat aīam sicut gloriāz desyderare tē
 nā nō enī ē possibile q̄ hāc gloriā amat. gloriāz
 querere crucifigi. Unde dicit ⁊ Tullius quod
 cauenda est hominū gloriā que aufert animi
 libertatem pro qua magnanimis uiris omnis
 debet esse contentio. Et ideo secundum glo.
 magnum uitium est iactantia ⁊ humane lau
 dis ābitio q̄ d se estimari appetit quod i se nō
 habet ⁊ gloriā suā nō dei q̄rit. Ecōtra uero
 magna uirtus ē humilitas q̄ se nihil reputat ⁊
 solius dei gloriā querit ei qz soli placeat appe
 tit. Hec ē et causa cur mādātā dī nō impleam?
 quia non humiles sed superbi et ambitiosi su
 mus. presumētes de industria et uiribus no
 stris. ut ad ea implenda nequaquam humilia
 ri possimus. Uel hoc impediuit iudeos a fidē
 christi in parte quia solum attendebant et ad
 huc intendunt ad gloriā ⁊ exaltatōnem tē
 poralem dādā eis per messyam. uidebāt aut
 xpm pauperē ⁊ abiectū. ⁊ ideo nō receperūt
 euz nō attendentes scripturas p̄phetaz. q̄ d ei?
 paup̄tate ⁊ abiectōe loquūtur gloriā aut ⁊ ex
 altatio que p̄ xpm danda p̄mittit. illa ē gloriā
 celestis. quāz nō intelligebant. ⁊ iō gloriā que a

solo deo est non querebant et propter hoc in infidelitate permanserunt. Ipse solus potest christo pauperi et abiecto credere qui non propriam sed dei gloriam querit. ubi de uitio uane et humane glorie. sic dicit Beda. Hoc autem uitium cauere melius non potest quam ut ad conscientias nostras redeamus nosque puluerem esse consideremus. et si quid boni nobis inesse deprehendamus. non nobis sed deo ascribamus. hec Beda. Ubi et Crisostomus. Vanam gloriam fugiamus omni studio. Et qualiter eam superabimus. ais. Si ad aliam repperimus gloriam que ex celis est. a qua ei ceteri nos hec cogit. que igitur nobis spes erit salutis cum iussi es ab his exteri que hic sunt exteri a celis sumus et eorum que illic sunt. Quid hac infidelitate deterius fieri unquam. cum sciamus unamquamque diem ea que iudicii ea que regni audientes. eos qui sub Noe et in sodomis erant imitemur experientia rerum expectantes omnia discere. Et nimirum propter hoc omnia illa scripta sunt. ut si quis futuris decredit. ab his que facta sunt manifestam et de futuris demonstrationem accipiat. Nec igitur intelligentes et preterita et futura. parum saltem respicimus a difficili ac feruente et aliquam anime faciamus rationem. ut et presentibus et futuris potiamur bonis. Hec Crisostomus.

Oratio.

Domine ihesu christe sana me languidum
d longo languore male uexatum. et paralyticum diutino corpore boni grauatum
da mihi ut surgam recedendo a peccato. ac tollam grabatum portando onus pro eo et a bulem perficiendo in bonum. et de bono in melius. et tunc de uirtute in uirtute. sanus quoque factus tuo beneficio studeam a peccatis abstinere decetero ne deterius mihi aliquid contingat uel hic uel in futuro. Da mihi etiam bone ihesu ut te humilem sequens humanam et terrenam gloriam contempnam. ac laudari et me super alios esse non cupiam. sed tui solius gloriam quam et tibi soli placere appetam Amen.

De arbore infructuosa. et muliere curuata.
Capitulum lxxix.

Relictis illis in incredulitate sua. iterum abiit ihesus in galileam. Cumque ibi maneret et doceret. aderant eo tempore quidam iudei nuntiantes christo quod pylatus quosdam de galileis. scilicet nigiti uiros dum sacrificaret. et in actu in sacrificijs occupati essent. interfecit. et sanguinem eorum cum sacrificijs miscuit. quod morte cum sacrificijs occurrente. sanguis interfectorum cum sanguine sacrificiorum mixtus fuit. Secundum Cyrillum. isti erant sequaces dogmatum iude galilei. cuius meminit. Lucas in actibus apostolorum facit. qui dicebat quod illicitum erat iudeis cognoscere aliquem dominum propter deum. et multi consenserunt. ei tantum quod prohiberent oblationes statuas a populo fieri pro salute romani imperij de quo pylatus indignatus uenit super eos sacrificantes secundum ritum suum. et i

ter ipsas uictimas. quod ritu legis se offerre putabant. eos occidit. ita quod sanguis offerentium oblati uictimis misceret. Unde oritur sunt inimicie inter ipsum et herodem. quod galilei de herodis potestate erant. Et quod aliqui de uulgo illam occasionem subitam et horridam horribilibus peccatis ipsorum occisorum imputabant. credentes iustissime eos talia passos esse. narrauerunt hoc saluatori. uolentes percipere quid ei super hoc uideretur. Dominus autem non negat sed ponit eos peccatores fuisse. et propter hoc perisisse non tamen asserit talia eos passos esse tanquam peiores non patientibus. quod talis mors non est argumentum sufficiens quod grauius peccassent ceteris omnibus. quod frequenter deo peccata minus gratia punit in presenti uita. et grauiora post uitam presentem differt grauius punienda. Distice pylatus. signat diabolus. semper alias occidere paratum sanguis exprimit peccatum. et sacrificia bonas actus. galilei qui interpretantur transmigrantes. signant huiusmundi uiatores. mors quoque istorum corporalis signat spiritualem mortem eorum qui non pure offerunt sacrificia. Pylatus ergo sanguinem galileorum cum sacrificijs eorum miscet. quando diabolus preces elemosinas. ieiunia ceteraque bona opera fidelium uel mortifera carnis et sanguinis delectatione uel odij meditatione uel inuidie furore uel humane laudis ambitione. uel sinistra intentione uel alia qualibet nepharia peste commaculat. ut quamuis oblata domino uideantur. nihil profint offerentibus. sed potius interdum fiant in peccatum. de iuda enim qui inter sacrificia positus proditiōem dominici sanguinis committat. scriptum est. Et os eius fiat in peccatum. (Et ait dominus eis qui hec sibi nuntiabant iudeos) non minus illis galileis sceleratos. et nisi de peccatis penituerint. similiter in corpore et anima perituros. Sola enim penitentia liberat a periculo: quia est secunda tabula post naufragium. Illi quidem galilei non solum quod peccatores fuerunt. sed et in terrorem aliorum puniti sunt: quia frequenter mouentur homines ad penitentiam ex morte aliorum horrida et repentina. Unde Crisostomus. In hoc autem ostendit quod illos permisit talia pati. ut uiuentes alienis periculis territi. fierent heredes regni. Quid igitur dices. ut melior ego fiam. ille punitur Non ideo: sed punitur quidem propter alia crimina. fit uero ex hoc uidentibus salutis materia. Deinde ponit aliud exemplum de decem et octo hierosolimitis. qui dum edificarent quandam turrim in syloa subito cecidit super eos et oppressit. puniri que sunt instrumento sue offensionis. quam ruinam aliqui imputabant enormitati peccatorum suorum de quo similem sententiam dicit christus sicut et de primo exemplo supradicto. Unde Beda. Illi etiam hierosolimites a ruina turris oppressi. significant. iudeos: qui penitere noluerunt cum menibus suis esse perituros. illa

turris signat illuz qui ē turris fortitudinis: q̄ merito ē in syloa que īpretatur missus. signat ei eum qui missus a patre uenit in mundum. qui omnis super quos ceciderit cōterat. hec Beda Super quo dixit eis similitudinē ficulneae fructum non facientis et terram inutiliter occupantis quā dominus uinee succidi uoluit. quia tertio anno fructus in ea querens. non inuenit. s; a cultore uinee circa eā fodere. et stercora mittere uolente rogatus etiam ipso anno tertio ppter spem emendationis dimisit. cōcludens qd̄ iudei similiter essent p̄scindendi de uita presentis et puniendi nisi fructum penitentie et bonorum operum facerent. In hac similitudine quanta sit dei patientia. quāta sit hominis negligentia manifestat. Ficulnea plantata in uinea est synagoga erecta i domo israel et plebe iudaica Tres anni uisitationis sūt legis edicta ppheta rum contestationes. et coruscantis euangelij gloria. in quibus deus quesitum fructum bonorum operum a iudeis. et non inuenit nisi i ualde paucis. qui quasi nihil cōputabatur respectu tante multitudinis. Et quia cultores eius circa illas foderent ligone acute inuentionis eam humiliando. et terrorem diuinorum iudiciorum sibi i mittendo. ac stercora mitterent. feditatem et abhominatōnem peccatorum suorum ei ostēdo. per que solent humilitas et cōpunctio suscitari et homines de peccatis suis penitere paratamen cultores p̄fecerunt. et ideo iudei succidi meruerunt. Dei etiam ager et uinea mundo dicitur cuius arbores et uites sūt homines et alie quidem fructuose alie uero infructuose. Huius uero cultores sunt prelati et sacerdotes. Sed et cuiuslibet aia est arbor. uinea ortus et ager illius qui illam excolere habet ut fructus faciat. Sed heu in multis terram inutiliter occupantibus fructus non inuenitur. et ideo timere hnt penam quam ei dominus non cōminatur. Unō greg. Tertio autem dominus ad ficulneas uenit quia naturam generis humani ante leges. sub lege. sub gratia expectando admonēdo uisitando requisit. Sed tamē i tribus ānis fructum se non inuēisse cōqueritur q̄ quorundā prauorum mentes nec inspirata lex naturalis corrigit nec p̄cepta erudiunt. nec incarnationis ei⁹ miracula ouertūt. S; cū timore audiēdū ē q̄ dicit. Succide eā ut qd̄ terrā occupat. Un⁹ quisq; enī iuxta modū suū. si fructū bone operationis non exhibet. uelut infructuosa arbor terrā occupat. Hec Greg. Cultores uero sunt qui ficulneae p̄sunt et eius curā gerūt uel sancti qui intra ecclesiam orant pro eis q̄ extra eaz sunt qui omnes īterpellāt dñm pro ficulnea: dicentes. dñe dimitte illam hoc anno. i. tpe isto sub gratia. usq; dū fodiam circa illā excollendo et uitia reprehēdo. et mittā stercora p̄ ferorē peccatorem ad p̄niam suscitādo. Circūfodēs ei est humilitatē p̄nē et patientiā doceat fossa nā q̄ est humilis terra. stercus autem sordes sunt

et memoria p̄corū et fructū dāt. Quid enī stercore sordidius. et tñ si bene utaris qd̄ fructuosi⁹ us? Unō Grego. Ex stercore igit ad fructū reui uiscit arbor. q̄ de cōsideratōe p̄cī ad bona se opa resuscitat. Uel fossio est p̄corū r̄cognitō peccator enim peccata sua coopit. s; fodiēdo uidebit abhominatōm peccatorū. et ideo erubescet. Stercoratio aut uel fimi appositō ē mortis recordatio. in morte enim hō stercus efficitur et putredo. ipsa nāq; mortis memoria a peccato preseruat in bono ope sollicitat. et gr̄az di ouersat. Per arbore etia fisci moralit̄ p̄t queri bet persona in ecclesia dei ad fructificandum plantata signari et p̄ tres ānos i quib⁹ n̄ fac fructus iuuētus et etas media. et senectia itelligi ppter q̄ meruit p̄ mortē de p̄nti uita succidi. p̄ cultorem aut angelus custos huius hoīs accipit. q̄ rogat ut adhuc i senio uiuēs dimittatur ut p̄ eius diligētiam circa talē hoīm se emendet et fructificet. alioquī succidat et in ignem mittat. P̄t etia moralit̄ arbor fici. dici religio. quā dñs ei⁹ qui eā seruat. s. xps habebat plantatā i uinea sua. id est in ecclesia. s. p̄ Antonij. p̄ Benedictū p̄ Augustinū. et uenit que rēs fructū. s. religionis et sanctitatis p̄fectū i illa. s. religione. et nō inuenit nisi folia tñ. et nihil de ueritate religionis preter uerba et exteriorem habitum. Dixit autem ad cultores uinee. s. ad cetum prelatorum et doctorum. quorum officij est sacramenta amputare. spinas euellere. et cetera huiusmodi facere. Ecce tres anni sunt. s. tempus Antonij benedicti et Augustini ex quo uenio querens fructum. s. uirtutum et operum et non inuēio illum nimis enim prope uia et mundum erat. et ideo fructus usq; ad maturitatem et finem seruare non poterat. Sed reuera omni religioso timor incutitur. cū hic dicitur. Succide ergo illam id est succidēdam annuncia. quia est infructuosa. Ut quid terram occupat et temporalibus utitur quia locū quē tenet operibus bonis nō exercet. Ut eīm dicit Augu. peccator non est dignus p̄ae quo uescitur. Et respōdēs prelatus. q̄ prelati debēt se opponere pro subditis dixit. dixit. s. orādo pro eis dñe dimitte illā et h̄ āno. s. ut p̄iteat et fructificet. Sed heu. scilicet cōcesso spacio penitentie multi abutuntur in superbia se non emendando. Usq; dum fodiam circa illam. scilicet per increpationem humiliādo et ob amorē terrenorū reuocādo. q̄. enī fodit terrā extrahit. et fossiam id est humilitatem facit. et mittat stercora. s. malorum que facit abhominatōnem et feditatem et utilitatem ad memoriam reducēdo. Sunt tamen multi qui nec sic p̄itere. uolunt: sed murmurant contra illos qui eis peccatorum suorum abhominatōnem ad memoriā reducūt siue i p̄dicatōne siue i lectōne siue i coreptiōe. siue i accusatione. et ideo timidū ē eis ne succidātur q̄ arbor que n̄ facit fructus bonū excidēt. et i ignē mittēt. Tres etiam āni

possunt significare tria uota communia omni religiōi. super quibus dominus quemlibet nostrum interrogabit cum exactione magna. quod fuerint obseruata sed timendum est multis ne ista uota inueniat fracta uel male obseruata. Cultor etiā huius uite potest ipsa ratio esse. que debet fore circa cōsciam suam in faciendo foueā humilitatis et ipsam euacuando ab omni appetitu mundi eius. et debet mittere circa illam stercoza cōsiderādo huius mundi miseriam quia oīa mundana sicut apīn non sūt nisi stercoza. et istorum cōsideratio et fossio p̄dicta faciunt ficum scire religiosi fructificare. Et bene per arborem fici intelligitur religio. Primo quia sicut ficus sub uno cortice multa grana continet in quadam dulcedine. ita religio sub uno modo uiuendi et sub una regula multos habet homines concorditer uiuentes. Secundo quia folia ficus habent. quia si similitudinem manus humane. sic uerba religiosorum. que per folia significant debent operibus adequari. ut quicquid dicunt illud faciāt. Tercio quia thauri ferocissimi dicunt mansuescere. quoniam ficus alligantur sic iuuenes insolentes et dissoluti mansuescunt et Christi iugo humiliter subiiciunt quando religionem ingrediuntur et ceremoniarum ordinis alligantur. Sed nota quod in Hieremia dicitur. Quid tu uides Hieremia? Ficus bonas bonas ualde et ficus malas malas ualde quia quando religiosus est bonus non est melior eo et qui est malus. non est eo peior. Unde Augustinus. Simpliciter fateor. ex quo deo seruire cepi. quoniam sicut difficile expertus sum meliores. quam qui monasteria profecerunt. sic non sum expertus peiores quam qui eis defecerunt. Docemur ergo hic et monemur. ut non simus steriles sicut arbor infructuosa et terram inutiliter non occupemus. ne si ne fructu bonorum operum inuenti succidamur. et in ignem mittamur quia. ut ait Bernardus. arbori infructuose duo debentur. securis. et ignis. Potest autem per terram sterili ficus occupata ecclesia significari. que noxia platorum et propositorum umbra premittit. ne lumen ueritatis uideat. et exemplis eorum impediat. ne sole dilectionis dei caleseat: de quibus bene dicitur per prophetam ((Ue uobis scribe et pharisei: qui clauditis regnum celorum ante homines)) unde Ambrosius. inutiliter terram occupat. qui locum quem tenet bonis operibus non exercet: qui exemplo prauitatis impedit mentem prestat ceteris. Sed ut ait. Hieronimus. qui uidet se in sufficiens esse. uel non proficere in loco in quo ministrare et alijs predesse debet: tenet cedere ne melioris locum occupet. Ubi et Augustinus. Nihil est quod sic quisque cogitare debeat: nisi ut in semetipsum oculos uertat in se discat se discat. se querat. et se inueniat. et quod displicet: necet quod placet appetat et plantet. Cum enim se hominem inanem inuenierit meliorum bonorum. ut quod est auidus exteriorum bonorum. Ecce quod predest est plena bonis archa. si manus est conscia. Bona uis habet. et bonus non uis esse. Non uides erubescere te de

bere de bonis tuis. si domus tua plena est bonis et te habet malum: Quid ei est quod uelis malum habere: dic mihi: Nihil omnino. Non uxor. non filium non seruū. non uillam non tunicam. Postremo non caligam. et tamen uis habere uitam malam. Rogo te propone uitam tuam calige tue. Quia quod circumiacet oculis tuis. elegans et pulchra. tibi cara sunt. et tibi ipsi uilis es. sedus es. Si possent tibi ridere bona quibus plena est domus tua. quod habes optasti quod perdere timuisti. nonne tibi clamarēt. tu nos bona uis habere. sic et nos uolumus bonum habere deum. Tacita uoce interpellat contra te deum suum. Ecce tanta bona dedisti huic. et ipse malus est. Quid enim prodest quod habet. quando eum qui omnia dedit non habet? Dec Augustinus. Per hec uerba predicta quendam lubricum a peccatis retraxit. Augustinus in quodam sermone suo ((Erat autem docens in synagoga eorum)) in loco communi ubi conueniebant iudei. et in sabbatis. in quibus homines debent intendere diuino cultui. ad audiendum uerbum dei: ut ibi predictam similitudinem proponens eam ad synagogam pertinere indicaret et quod synagogam infructuose arbori comperaret. arboris enim succisio significabat synagoge excisionem. quod ad quosdam reprobos et damnandos: sed mulieris de qua sequitur erectio. ecclesie exaltationem cuiuslibet fidelis anime erectionem. siue ad fidem et gratiam. siue ad gloriam. unde Ambrosius. Quam clemens deus quam pius in utroque. cum aut miseretur aut iudicat. in synagoge typo arborē excidi iubet. in typo ecclesie feminam saluat ((Tunc quod mulierē quamdam quod habebat spiritum infirmitatis)) i. infirmitatem a spiritu maligno inflictam et causatam ((quia erat a sathana decem et octo annis uinculo infirmitatis alligata)) et amore brutorum incuruata. ((ita et nec posset sursum respicere in celum)) ad quod erat facta quia terrena sapiens et infima requirens celestia. et superiora cogitare nondum sciebat cum eam uideret uocauit ad se et sanauit. et cum manus ei imponeret confestim erecta est et glorificabat deum pro beneficijs acceptis solam enim gloriā retinet deus de operibus suis. totam uero utilitatem concedit nobis. In hoc ostendit dominus suam humilitatem quia infirmos non dedignatur tangere. quantumcunque deformem uel grauem haberent infirmitatem. Licet autem ista inclinatio mulieris intelligatur de inclinatione infirmitatis. quam diabolo uexante sustinebat. tamen accipimus eam moraliter sic quod utinam omnis mulier sic haberet uultum et oculos ad terram demissos quod in perpetuum hominem non respiceret quod aspectus eius ualde est piculosus. Sic erudimur ne uita nostra sit terrenis implicata. sicut mulier terre erat inclinata. quod ut dicit Augustinus. quātomagis quisque terrenis occupationibus implicatur. tantomagis a sui auditoria uisione prepeditur. et ut dicit Gregorius. concu

pisces uisibilia: inuisibiles virtutes amittit. Ille quippe homo curuus est. qui inclinatus ad culpam. sursum respicere non potest per iusticiam. quia terrenis uoluptatibus deditus. sola terrena et transitoria cogitat et diligit. ad celestia contempera. mentis oculos non erigit. et eterne felicitatis diuitias non requirit. Hunc autem si dominus per gratiam tangat et sue misericordie manum super eum ponat statim per iustificationem erigitur. et terreno ruz oblitus celestia contempletur. Unde greg. Omnis enim peccator terrena cogitans. et celestia non requirens sursum respicere non ualeat quia dum desideria inferiora sequitur a mentis sue rectitudine curuatur et hoc semper uidet. quod sine intermissione cogitat. Et quia ad celeste desiderium non assurgit quasi mulier inclinata sursum respicere nequaquam potest. Usitata enim culpa obligat mentem ut nequaquam assurgere possit ad rectitudinem. Conatur et labitur quia uerbi diu spiritus persistit. ibi et cum noluerit coacta cadit. Si ergo iam bona patrie celestis agnouimus displiceat nobis quod curui sumus. Ponatur autem oculos mulier curua. et arbor infructuosa. Unde et Aug. Ergo qui sterilis est agat penitentiam. et faciat fructum dignum penitentiae. Qui curuus est ut terram intuat terrena felicitate letetur et errat. Si per seipsum non potest inuocare deum. Hec Aug. Et merito se erigere debet homo habet enim faciem ad celum erectam ut per hoc item dat celestibus et eternis. quibus istis temporalibus et caducis Unde Aug. Erecta in celum corporis forma admonet qui sursum sunt sapere. Beluas dominus prestratas in faciem fecit pastum querentes de terra te in duos pedes erexit. tuam faciem sursum atendere uoluit non discordare cor tuum a facie tua ut habere facies sursum et cor dorsum. Unde et Basilius? Bestie terrestres sunt ad terram respicientes. sed celestis arbor homo quasi figura corporis psalmatois tantum et dignitate anime differt. Quadrupedum figura quilibet est: Lapide in corpore ad terram respicit super uentre uadit et quicquid uoluptuosum est ex omni parte persequitur. Tuum caput ad celum erectum est oculi tui superiora contemplantur ut si quando tu passionibus carnis teipsum conturbaberis uentri seruiens et his quae sub uentre sunt. comparato ex bestiis insipientibus. id est non sapientibus et assimulatus es eis. Alia tibi sollicitudo est digna quam superius sunt querere ubi Christus est superque terrena esse in te ut formatus es. ita dispone tui ipsius uitam. Urbanitatem habes in celis uera tua patria quam superius est habitum. Unde et Ber. Luxuritas anime est querere et sapere quae super terram sunt. Turpe est in humano corpore. quod est erecte forme. beluinam mentem gerere. Et iteque. Corporis staturam dedit homini deus rectam. forsitan ut ista corporea exterioris utilitatisque rectitudo signum esset hominibus interiore illi quod ad imaginem dei factus est spiritualis sue seruande rectitudinis admoneret. et decor limi deformitatem argueret animi. Quid ei indecentius. quam curuus recto corpore gerere animam. Peruersa res est et fedalute uas quod est corpus de terra oculos sursum habere celos libere suscipere. celorumque luminibus

oblectare aspectus. spiritalem uero celestem creaturam suos contrario oculos. id est. internos sensus atque affectus trahere in terram deorsum et quod debuit nutrire in croceis. herere luto. quasi una de subplexariisque stercora. Hec Ber. Unde et Boetius. Qui recto celum uultu petis etherisque fratribus in sublime feras animam quoque ne quata pestis Inferior si dat mens corpore celsius leuato. Et o uidus. Pronaque cum spectet aialia cetera terram Os hominum sublime dedit celumque uidere. Iussit et erectos ad sidera tollere uultus. Nota est ut dicit. Aristoteles in libro de animalibus. quod aues claudunt oculos cum palpebra inferiori aialia uero grossa cum palpebra superiori. Per aues intelligunt uiri spirituales qui ad inferiora. et terrena oculos claudunt ac celestibus et superioribus intendunt. per animalia uero grossa intelligunt uiri mundani: qui habent oculos clausos ad celestia et spiritualia. et apertos ad terrestria et secularia. Per hanc mulierem curuam signat peccatrix anima et mens auara. mulier quia per absentiam caritatis frigida. inclinata quia longo tempore diabolo peccante sic ad iordiam amoris terrenorum est incuruata quod per longam consuetudinem aspicere non potest superna. tanquam celi oblita fides enim fuerunt manasses. id est. obliuio. et effraim. id est. frugifer. habens spiritum infirmitatis. quod ad spiritualia infirma decem et octo annis. quod ualde diuturna. finem ei Hiero. cum cetera uitia hominis senescente senescant sola auaritia iuuenescit. Sed ihesus eam tangit in sabbato quando eius inspiratione desceat a peccato et sic erigit sursum per celestem appetitum. In sanatione autem mulieris fecit dominus quoniam uidit misericorditer. uocauit. sanauit. tetigit et erexit. Sic dominus animam peccatricem perfecte curaturus. primo uidet eam per pietatem. deo uocat eam per internam inspirationem. tertio sanat per peccati remissionem. quarto tangit per satisfactoris dolorem. quinto erigit ad supernam per amoris feruorem. Per archisynagogam uero de quo statim subdit ypocrita quod se super alios extollit: signatur qui de hoc murmurat quando male indicat. et interpretatur. propter quod merito arguitur de murmure tali. pro cura maior circa humanam naturam quam circa animalia bruta debet adhiberi. Unde sequitur ((Respondens autem synagogus)) id est. princeps synagoge. qui ex inuidia nitebatur gesta christi decolorare. et indignans de hoc facto quasi ex legis celo dicebat turbe quod non uenirent pro cura die sabbati. sed sex alijs diebus in quibus licet operari quasi indirecte arguens dominum turbe dicebat: quia eum personaliter et directe arguere non audebat ((Et respondit illi dominus.)) uocans eos ypocritas quod bene licebat mulierem ipsam soluere ab uinculo infirmitatis die sabbati. quia et ipsi bonum aut azimum tunc solunt a presepio. et dicunt ad aquam. Ubi Ambro. Quod uoluntas parabola. facilius adest. Vinculum uinculo comparat. ut infirmulatio iudeorum actu iporum redarguatur. Nam cum ipsi animalibus sabbato soluunt

uincula reprehendunt dñm qui hoies a pecca-
toru vinculo liberauit. Deniq; et deus ab opi-
bus mundi requieuit sed non ab operibus scñs
cuius sempiterna et iugis opatio est sicut filius
(ait pñr meus usq; modo opatur. et ego operor.)
ut ad similitudinem dei secularium opa nra
non religiosa cessarent. Nec Ambrosi. Archis-
ynagogus ergo male lege intelligebat. qui pie-
tatis et misericordie opa i sabbato fieri nolebat
lex enim non filiale et liberale sed seruale et no-
xiu opus sabbato phibeat. pfigurans tps quo
nostra secularia opa. non religiosa et laudandi
deum cessabunt. In signum etiā huius rei dñs
sabbato curabat. unī curatio et miraculoz opa-
tio que ordinatur ad dei gloriā et uidentium
deuotionem excitandam. poterant fieri in die
sabbati et cōuenientius in die illa q̄ in alijs eo-
q̄ dies illa erat ordinata diuino cultui. et ad d-
uotionem ppli. Sed ipsi opus caritatis. s. sana-
tionem hois non uerent postponere operi cupi-
ditatis. s. pecoris. Ideo beñ eos ypocritas. i. si-
mlatores uocat. q̄r cuz magistri plebiū uideri
appetūt hoiem bestie postponunt. unde Cris-
t. Bene dicit ypocrita principem synagoge. q̄a
faciem hēbat legis cultoris mens uero ei⁹ erat
uersuti et mudi. Non ei turba p sabbatu q̄a
uiolat sed p xpm q̄r glorificat. Nec Cris. Si
māter hodie multi nō solum seculares sed etiā
religiosi sūt tales. magis de pecore q̄ de hoie
curantes. unde Ber. Ladit azina. et est q̄ sub
leuet perit aia et non ē qui curat. Ergo qui pre-
ponit curā equi uel cuiusq; pecoris sui uel ē
corporis libentius sumptus faciendo et laborā-
do ut libezetur a morbo uel ab alijs piculis q̄
p aia xpiani ut sanet et liberetur a diaboli la-
queis. cum eam multo magis teneat diliger q̄
corpus pprium ypocrita et graue fecit peccatū

Et sciendū q̄ qñādo dñs. sabbata sanctifices
istud pōt tripliciter accipi. primo generalit. ut
cessemus a uitijs et peccatis. secunde spāliter.
ut cessemus ab operibus corporalibus que ipedi-
unt uacationem ad deū et eius cultum ut sunt
opa mechanica. et agricultura. ac mercantiu
et placitantium. et huiusmodi. tertio specialissi-
me. ut ē in uiris cōtemplatiuis q̄ ab oibus mū-
danis se sepe ut totaliter deo uacent. Prima
uacatio ē necessaria. secūda debita. tertia pfe-
cta. ((Et cum hec diceret erubescerant oēs
adversarij eius)) confusa sua ratōnabili rñsione:
q̄r ueritati apte nō poterant dīdicere. Et oīs
ppls) scz simplices et humiles gaudebant i fcis
et dictis suis gloriosis. tāq; amatores ueritatis
(In ipsa die accesserūt quidam phariseorum
dicentes illi) scilicet ihesu. quidē forte bono ze-
lo. s. ut sibi dñs uerent quidam malo. s. ut pbarēt
si timore mortis a doctrina cessaret. (Exi et ua-
de hinc) s. ad locum in quo herodes ptem non
habet. et ostēdens se talibus non terri ait illis
(Ite dicite uulpi illi) Per uulpē intelligitur
malus princeps uulpis ei⁹ est aial dolosum ra-

pa tortuose scedens. et fetidū. sic princeps ma-
li⁹ q̄lis erat iste herodes ē dolos⁹ p machiatiōz
mali rapax. eris alieni. tortuose incedens per
ueritate iuditij fetid⁹ p infamiaz nois sui. q̄ ē
niti⁹ xp̄s occidre i se et in suis mbr̄is q̄tū i ipo ē
Un Bern. Patet quātū noceat iniq pñas. quō
caput ipiū subiectos quosq; sue cōformet ipie-
rari. Misera plane ciuitas i qua regnat hero-
des qñ herodiane pñiceps erit malitie. Hero-
diana uero malitia fuit. nascētem uelle extin-
guere religionē. Si q̄s ergo religionis uel sanc-
titatis ortū. uel pfectū. uel cōsumationē impe-
dit. uel psequit. talis cū herode xpm psequit.
hec Bern. Dicite inq; uulpi illi ((Ecce eijsio d-
monia. et nō pñt resistere)) cū sit maioris pñtis
q̄ herodes et iō nō hēo timere eū (et sanitates
) s. in corpe et i aia pñtio (hodie et cras) i. pau-
cis diebus usq; ad tps passionis mee (et tertia
die cōsumor p mortē: qñ diceret herodes non
poterit me impedire. qñ faciā q̄ itēdo. Tāgit at
itentionē i tribus dietis pria cōsistit i demonu
expulsione fa i infirmitatū curatōe tertia i of-
ficij sui p crucis patibulū cōsumatione. tūc enī
cōsumata sūt oia de ipso i lege et pph̄is dicta:
unī dixit cōsumatū ē. Et notandū q̄ aduerbia
hodie et cras singillatī reddēda sunt v̄bis. ut sit
sensus. hodie eijsio demonia. et cras pficio s̄ai-
tates prio ei⁹ ē demonū eiectō post ea sanitatis
collatio tertio sanitatis collate cōsumatio.

Mistice pria dieta fuit hostis expulsio. fa-
nature uulnerate pfecta sanatio itio hois ad
deū recōciliatio. Moralit pria dieta consistit
i abiectōe uitioz fa i collatione v̄tutū et exer-
cio morū tertia i adeptōe pñioz. unī in Oze.
Uiuificabit nos post duos dies. et in die tertia
suscitabit nos. s. ad glorificandum. uel isti tres
dies significant tres ptes pñie q̄ sūt cōtritio cū
dolore cōfessio cū pudore satisfactio cū labo-
re et subiūgit de loco passionis ubi cōsumabit per
mortē dicēs ((Uerūtū optet me nō facili neces-
sitate)) sed pris et mea uolūtate. hodie. et cras
et sequēti cras. i. paucis diebus (ābulare) s. ad
locū passionis (q̄r nō capit) i. nō cōuenit absol-
te itelligēdo. nō trāsitiue non capit iq; (pph̄az
) s. me pñre. i. occidēdi extra hierl̄m ubi mei p
pñe sunt occisi ibi ego caput pph̄arum de quo
oēs pph̄e scripserūt dñeo imolari. ubi. s. n̄ dñs
tur herodes sed pylatus. Ex quo patz q̄ mors
mea nō ē i potestate ei⁹ sicut nec hora nec tps
qñ dicerz bñ scio qñ dñeo mori s; ipe n̄ bñ scio
locū passōis mee s; ipe n̄. Utinā et hodie pñca-
tores et plati ac fideles ceteri a doctrina et cōf-
sione v̄tutis. tiore pñcipiū et maloz hoiz n̄ ces-
sarēt sed xpm imitando ueritatē corā hoibus
cōfiterentur audacter et defēderēt. Oratio

Die ihu xpe da mihi fructum bonoz
d opm feruēt facef et i eis iugit pñerai-
ne sñ fructu iuent⁹ merear succidi et i
ignē mitti. Da et mihi de me⁹ ut n̄ s; deorsum
iclinat⁹ p culpā. s; sursum respiciā p iustitiā. nec

a mētis rectitudine curuatus terream et transitoria cogitem et diligam. sed ad celestia contēplāda mentis oculos erigam. et eterne felicitatis diuitias requiram. O domine uide me per pietatem. uoca me per internam inspirationē sana per peccati remissionē tange per satisfactiois dolorem. erige ad superna p amoris feruorem Amen.

De ydropico et exhortatione ad humilitatē et misericordiam. Lapi. lxxx.

((Einde ibat ih̄s p ciuitates et castella docēs)) et indifferenē predicans non perionas accipiens ((Et factum est ut dum intraret domū cuiusdam principis phariseorum

sabbato manducare panem)) necessitatis. non delicias non fercula uoluptatis. nomine enim panis uite necessaria. exclusis superfluis designantur paruis q̄ppe erat contentus nec recepto ri onerosus. Supponendum est q̄ intrauerit ab eo inuitatus quia dominus non uenit ad uiuū phariseorū nisi rogatus qui inuitabāt eum non ex deuotione. sed malitiose ad conuiuium autem publicanorum accessit etiam non rogatus. Pharisei enim se iustos et sanos reputabant. nec medico egere. sed publicani se peccatores et infirmos dītebantur et medico idigere. Ideo istos ut illuminet p̄occupat illos aut rogatus ut se humiliēt expectat. ((Et ipsi obsequantur eū)) insidiando. ut uel in eius factis uiderent aliquid unde eū reprehendere et accusare potuissent. Magna malitia eorum qui eā pascebant. et sibi insidias pabant cū eo comedebāt et ipsum mordere uolebāt ((Et ecce homo quidam ydropicus erat ante illum)) sperans de infirmitate remedium ((Et respondens ih̄s)) non ad uerba. quia sibi questio nō propōebatur s̄ ad cogitationes phariseorum et legispositorum quā cogitabant curationem in sabbato esse illicitā in quo dei sapiam se habere monstrabat. q̄ corda hoīm intellexit. dixit ad eos ((Si licet sabbato curare)) Sic interrogat ut ex dictis prius eos confutet ((At illi tacuerunt)) Ubi Beda Sed merito iterrogati tacent. q̄ contra se dictum q̄cqd dixerint uidēt. Nam si licet sabbato curare. quare saluatores an curet obsuāt. Si n̄ licet q̄re ipi sabbato pecora curāt. Tacebāt ḡ q̄ nesciebant qd dicere debuissēt. Iste ydropic⁹ n̄ petebat sāitatem quia infirmitas p eo loq̄bat. Ut pp̄ iudeorū p̄ntiā n̄ audebat i sabbato petē curatōez ((Ipe ei apphēsū eū sanauit)) tā gēdo. ac dimisit libere sine precio. q̄ p ipositiōnem manus ipsum curauit. et postea manum ētraxit. Tetigi eum non causa necessitatis. sed humilitatis. ut diuinitatē in carne oñderet. eū sanauit. Ubi Cyrillus. Neglectis ergo iudeorū insidijs liberat a morbo ydropicū. qui metu phariseorū remedia nō postulabat ppter sabbatum. sed solum astabat. ut ex aspectu misertus eius. sanaret eū. q̄ dñs agnoscens. non po-

stulabat ab eo. si uellet sanus fieri. i. p̄ntiā eū sanauit ((Et rīdēs cogitatōibus eorū)) q̄b⁹ murmurādo cogitabāt factū illud esse illicitū: oñdit illud esse licitū p exēplū aīalis b̄uti. cuius piculo licitū erat etiā fm̄ ipsos succurrē i sabbato. Si. n. l. tūc subuenire peccōi. qd ē op⁹ cupiditatis. multo magis l. subueniē hoī pp̄ quē facta sunt aīalia bruta. et q̄ factus est ad imaginem dei. q̄ ē opus caritatis. Uñ Beda. comperenti ergo exēplo soluit questionē. ut ostendat eos uiolare sabbatum in ope cupiditatis. qui eū uiolare arguūt i ope caritatis. Disphariseis similes sunt hodie multi prelati. qui pl⁹ solliciti sunt p salute bestiarum q̄ hominū eis commissorum. Si patit uel deficit bestia statim remedia pcurant. si fr̄ uel subdit⁹ parū curāt. et multi hūit o paruis curā magnā. o magna paruum uel nullā. Mirā autē erat q̄ de curatiōibus i sabbato eū arguebant. Hūit. enim in traditionibus suis determinata genera opeorū. circiter. lxx. a. quibus est uacandū i sabbato. iterque non ē curatio. maxime q̄ solo fit uerbo. si cut dñs sepe legi curasse Sepe dñs i sabbato docebat et curabat siue ut plures q̄ ad sabbatū conueniebāt. lucri facez. siue ut i sabbato celestis quietis oēs infirmitates curādas esse oñderet. siue ut iterdū a quiete cōtemplationis. pp̄ salutē animarū nos subtrahēdos esse doceret. et iō ad māducandū sabbato cū isto p̄ncipi intrauit nō pp̄ cibū s̄ pp̄ aīarū lucz. ubi ēt ydropicū istū in corpe et in mēte curauit. Et n̄ poterāt ad hec rīdere illi tāq̄ uicti et cōfusi rōe euident. Distice p̄nceps iste fuit Moyses. dom⁹ ei⁹ synagoga. hāc ituit x̄ps cū uenit i mūdū māducār panē. i. d̄lectari i p̄ntiā iudeorū. Uñ i Apoca. Si q̄ audierit uocē meā. s. i. p̄dicatōe et aguerit mihi. s. in tritōe iībo ad eū. s. i. oris p̄fessioe et cēabo cū eo et ipse mecū. s. delectādo i opū satisfactōe. Istud etiā pōt simili modo accipi de prelato et ecclesia dom⁹ ei⁹ q̄ tūc itrauit et q̄ tridie itrat x̄ps. Et notādū q̄ pp̄tates ydropici s̄ septē p q̄ septē capitalia uitia d̄signāt. et iō iste ydropic⁹ quēlibz peccōez signifi carphibet. H̄z ei ydropic⁹ cōp̄it tūorē sic supb⁹ cordis inflationem. Secundo habet spirituum compressionem sic inuidus bona cōprimit ne publicentur et ueniant ad lucez. Tercio sitis ardorem. sic auarus quantoplus de diuitijs bibit tantoplus sitit. Quarto humorum indigestionem. sic iracūd⁹ per iraz diminiuit dies suos. Quinto pedū pigrityā sic accidiosus pigrityā affectōnū et cogitatōnū ad bñ opādū. Sexto genitaliū inflationē sic luxuriosus eorūde turpifacōez. Septio oris fetorē. sic gulosus oris corruptōz. Spāl̄r at ydropic⁹ avaritiā d̄signat q̄ ydropic⁹ q̄stomagis habūdat hūore iordia to et q̄ntopl⁹ bibit tātoāpl⁹ sitit sic auar⁹ q̄sto ē copiosior diuitijs q̄b⁹ n̄ bñ utit et q̄ pl⁹ diuitias adp̄t⁹ fūit tāto adēti eas cōcupiscit q̄ ut inuēat dīc c̄scit amō nūmī q̄stū ipa pecūia c̄scit ferocissī

ma pestis et cupiditas. que eos quos capit. ege nos efficere solet. dum finem inquirendi non inuenit. sed ut magis quo fuerit locupletata in dicat. Et iste auarus stat ante ibesum cum conuertitur ad deum. paratus acquisita dispensare ad honorem diuinum. et sic recuperat sanitatem quod de cupiditate mutatur in liberalitate. et ideo ante phariseos ydropicus curat et mox eos per exemplum animalis bruti sic conuincit ut eosdem etiam auaritie condemnet. Comparat etiam ydropicum spiritualiter ei quod fluxus carnalium uoluptatum eruberans aggrauat he enim sunt due filie sanguisuge que semper dicuntur affer affer. scilicet carnis uoluptas et auaritie cupiditas. Designat quoque ydropicus spiritualiter superbiam quia sicut in ydropico erat turgens corporis inflatio sic in superbo est tumens mentis elatio. et ideo coram superbis phariseis curat ydropicum corporaliter. ut hoc exemplo ipso discant curari spiritualiter et per istius egritudinem corporis ostendit in illis egritudinem mentis. quod enim iste in corpore hoc illi gestabant mente. (Un de intendens quomodo primos accubitus). id est primas et honorabiles sedes in conuiujs solentibus eligerent: hortatur eos ad humilitatem proponens exemplum unius operis humiliter faciendi: ubi loci superioris arcetur appetentia. ut ad similitudinem eius fiant cetera. et docens humilitatem non solum apud deum. sed etiam apud homines esse laudabilem. Non enim iten debet principaliter docere quod hic dicitur ad litteram sed mystice aliud intendebat secundum spirituales intelligentiam. Monet ergo inuitatos ad nuptias. ut non in primo sed in nouissimo recubant loco. iuxta illud sapientis. quanto maior es. tanto te humilia. id est oibus ut enim ait Crisostomus. Nihil ita deo amicum est. ut cum ultimis seipsum numerare hoc ei pharisei uniuerse principum est. Hoc autem non tantum corporaliter sed et spiritualiter intelligi debet. Multi enim cum iactantia et superbia cordis recubant in nouissimo loco. non nisi ut iusti et humiles ab alijs uideantur. et multi uere humiles recubantes in cornu. conscientia et corde reputant se in nouissimo loco esse Unde Crisostomus. Zuber nos dominus in ultimo loco recumbere nosolum ut corpe in nouissimo iaceamus sed et animo ut nouissimos nos esse omnium iudicemus. Sine causa loco se humiliat. qui corde se prefert. Ubi notandum quod sunt quedam nuptie spirituales et quedam celestes. Spirituales sunt quas facit deus in presenti cum anima in thalamo conscientie. Coniunctio autem anime cum christo fit per fidem et dilectionem ex qua coniunctio uenit triplex bonum. scilicet fidei. pacis et sacramenti. Bonum fidei est ne diabolus ad ulterius suscipiat. bonum pacis est ut sponsa christi per bona opera se exerceat. bonum sacramenti est. ut iter sponsus et sponsa diuisio nunquam fiat. Nuptie celestes sunt refectio uisionis diuine. ubi erit plena satisfactio in nuptijs enim consueuerunt omnia habundare. nunc autem ueniendi ad istas nuptias est humilitas. quod no

tatur cum deus uade et recube in nouissimo loco. Et concludendo subiungit rationem. (Quia omnes qui se exaltat supbiendo. humiliabitur) uel hic uel in futuro. Non dicit exaltatur: quod secundum Gregorium non potest fieri sed elatio in crimine est. (Et qui se humiliat uoluntarie non qui humiliatur) quasi ex necessitate. exaltabitur in futuro. et quandoque etiam in hoc mundo. Hec sententia infallibiliter est uera in conspectu dei in iudicio sibi abiecti sunt et humiles accepti quibus in iudicio hominum aliquando fit e converso ut superbi sint in gloria et humiles contempti. Et si superbi exaltantur in hoc mundo. humiliabuntur in inferno. et si humiles abiiciuntur in hoc mundo exaltabuntur in celo. Unde Cirillus hoc dicit. secundum diuinum iudicium non secundum humanam consuetudinem. secundum quam plures concupiscentes honorem consequuntur. alij uero se humiliantes in glorijs remanent. Unde et Theophilus. Porro non finaliter nec oibus hominibus est reuerendus qui se honoribus ingerit. sed dum a quibusdam honoratur alij detrahunt ei. et quicunque etiam ipsi honorantes. Ubi nota quod cum quidam superbus per procuratorem suam exaltatus audiret in ecclesia legi hec uerba euangelij. omnes qui se exaltat. humiliabitur. et qui se humiliat. exaltabitur. hoc uerum esse non reputans et quasi in uerba blasphemie propens. dixit quod si se humiliasset. et non seipsum exaltasset. ad statum illum non peruenisset. et statim in eodem loco cecidit et a diabolo suffocatus expirauit. Deum quod multi hodie hoc dicunt corde uel facto si non uerbo. quasi nunquam exaltari possent si ad hoc per se nihil facerent. Per primum ergo locum non solum intelligit hic honorabilior sessio in conuiujs solenibus. sed etiam quilibet dignitas in ecclesia seu primatus. ad dignitates. non nullus catholicus ad christi et ecclesie nuptias iuitatur se deus ingerere. sed alios meliores proponere quantum est in se. alioquin iuitator principalis. scilicet deus a quo est omnis preteritus: deiciet eum a sua dignitate saltim spiritualiter finis eterne damnationis aliquando etiam deiciet tales pena damnationis temporalis. Si autem humiliter et ex corde refugies. sicut faciebant antiqui patres. ut Gregorius et consimiles dignitatem ex obedientia suscepit. et ex caritate fraterna bene ea usus fuerit tandem celestem gloriam obtinebit. Quia omnes qui se exaltat presumptio ne se dignitatibus ingerendo. humiliabitur modo predicto. et qui se humiliat non fallaciter se fecte. sed ueraciter et ex corde. exaltabitur. quod secundum deum in puerijs. humilem spiritum suscipiet gloria. Ubi sciendum quod humilitas meritoria cui debet exaltationis gloria. consistit in tribus. Primo in proprie estimationis annihilacione. et hec inducit contemptum sui. ita ut homo nihil reputet seipsum et omnem habere recognoscat datoris esse deum. Quid ei habes inquit apostolus. quod non accepisti. Secundo consistit in dignitatum uilipensione. et hec inducit honorem dei et hec habet quod homo in magnis uirtutibus donis et honoribus constitutus. inde non extollitur. sed totum illi infundit et integrum restituit. a quo omne bonum fuit. Tercio consistit in aliorum sibi prelatione. et hec inducit proximi appreciacionem. quod suare poteri

mus qd dicit apl's. honore iuicē preuenientes. nisi alios digniores nobis in uirtutum meritis estimemus homo ei illū quo se digniorē estiat uix honorat sed potius contemnit. Potest. et b qd dictum est de dignitate. Et accipi de merito rum psumptione. Unde Beda. Distice qd quis nuptias xpi et ecclesie iuitatus adierit mēbris. ecclesie p fidem cōiunctus nō se extollat. quia si sublimior ceteris gloriādo de meritis. Dabit ei locum honoratiori post iuitato cum illorū qui se i xpo secuti sunt agilitate pūtur. Et cū rubore nouissimū locū tenet. qñ de alijs meliora cognoscēs quicquid de sua opatione celsum se tiebat humiliat. S; recūbit aliquis i nouissimō loco. s; illud quātūz magnus es humilia te in oibus ueniēs aut dñs quem humilē inuenit amici nomine beatificans superius ascēdere p̄cipiet. (Quicūq; enī hūiliauerit se sicut puulus iste hic est maior i regno celorū) Pulchre aut dicitur. (tunc erit tibi gloria) ne nūc querere icipias qd tibi seruetur in fine. Potest etiā et hoc i hāc uita itelligi. qz quottidie dñs suas nuptias itrat supbos despiciēs et humilib; sepe tanta sui spūs onera p̄stans ut discumbentiū cetū eos admirando glorificet qui enī se d meritis eleuat. humiliabit a dño. et qui se d be nēficijs humiliat exaltabitur ab eo. Nec Beda. Cum ergo iuitatus fueris a dño p predicatorē suos ad nuptias spirituales. que cōsistāt i cōiunctione xpi ecclesie ad quas nuptias iuitati sunt oēs xpiani. quorum qdē ceteros dignitate pcedunt alij uero merito uirtutū et excellentiū una uirtute et excellit alia. alij uero excellunt sacra itelligētia: non discubas i primo loco. aut meritorū tuorū p̄sūptione. aut bonoru mūdāorū ambitōe. aut appetitū inanis glorie. Quare autē primus locus nō sit abiēdus pbat ex tribus. Primo ex cōpatione dignioris ne forte honoratior. i. dignior maiori honore sit iuitat' ab eo et talē dñs tibi pponere. Dignior ei maiori honore ē uirtuosior. et ideo q̄libet q̄ tacunq; dignitate polleat habet incitantiū fugiendi honorē. si attēdat qd i congregatione eē potest aliquis eo honoratior. Non enim dignitati debetur excellentia honoris. nisi quia ipa attestatur excellentia. uirtutis. Secūdo b idē pbat ex idigni eiectōe. qz loc' sublimis i digno nō est stabilis. sed sepe inde eiicitur. unī dicit. et ueniēs p effectum qd te iuitauit et illum. dicat tibi. factō scz te humiliādo et aliū tibi pferendo. da huic locum quo reputabas te dignū. Hoc sepe euenit qd q̄ putabat se dignū honore eiicitur a sua cogitatōe et expellit ind. Tercio hoc idem probat ex cōfusione que sequit'. Unde subditur. et tūc icipies cū rubore nouissimū locū tenere erubescēs. s. qñ qui d te maiora p̄sūpisti incipies humiliari: quasi deiectus in aio tuo. aut eiectus de tuo officio. aut deiectus post mortem i inferno. Deinde ostendit quid sit obseruādum ei qui uult honorem

acquirere: qz debet humilia de se sentire. Unī dicit. Sed cū iuitatus fueris uade: nō te excusa: et recumbe i nouissimō loco. minorē te alijs reputando. et te esse in oibus in imo merito: et si forte sis excellentior dignitate uel originis nobilitate. Et notādum qd triplex distinguitur nouissimū. s. statum. graduū. et locorū. Inter status locus nouissimus est icipientium. medi' pficientium: supremus pfectorū. Inter grad' locus nouissimus est subditoz. mediūz prelatorū. minorū supremus maiorū. Inter loca nouissimus est inferni. mediū mundi: supremus celi. Recūbe ergo aut in nouissimo primo. s. in statu icipientium te reputando p humilitatem aut in nouissimo scdo. s. in gradu subditoz p dei timorem. aut i nouissimo tertio. s. in inferno iugē meditātōnem. Et adducit tria propter que nouissimus locus est eligendus. Primū est qz ex hoc habet gratia amicitie. ut cum uenerit mentes uisitando. uel merita post mortem discutiendo qui te iuitauit ad nuptias: dicat tibi amice. s. pp tuā humilitatē. Secūdu est cōsecutio loci dignioris. ascēde superius et i p̄nti p grām et i futuro p gloriā quia te hūiliaſti. et qz ē amicus. Tertiū est honoris gloria que sequitur dignitatē. tunc erit tibi gloria honoris corā simul discubētib; i eadē fīdē uel i eadem beatitudine quiescētib; tū quia humilis. tum quia amicus p̄cipis. tū qz alto gradu sublimatus et nota qd dñs non itēdit hic docere quō acquirere debeamus hūanam gloriā: sed exēplo acquirēdi gloriā istam hūanā docet nos acquirere gloriā celestē. ita qd sicut humilitas est necessaria ei qui cupit exaltari honore ecclesiastico. sic est necessaria ei qui cupit exaltari honore gratie et glorie. Sed differentia ē. qz quicunq; se humiliat ut exaltetur p̄motione ecclesiastica peccat est enī falsa humilitas in qua latet imunda superbia qd sō se humiliat ut exaltetur donis gratiarū et premio glorie habet rectam itentionem. Quia ut dicit Diero. sancta superbia est uirtutes apparere Ultimo assignat ratōem dicti q̄tum ad omnia p̄missa. Quia omnis siue laicus. siue clericus: siue religiosus. qui se exaltat. s. superbiēdo. humiliabitur spōre. uel necessario hic uel i futuro et qui se humiliat uoluntarie. nō qui humiliatur quasi ex necessitate. exaltabitur uel hic uel i futuro et hoc aut in offitio. aut i merito. aut in p̄mio. Dumiles dicti sunt ab humo cui prostrati sunt eo qd nihil inferius se. nisi humū reputant. et se cūcandos omnibus exhibent. et pp hoc exaltari merent. et ideo homo qui factus est de humo humiliari debet. et exaltatio nō debetur sibi nisi per humilitatis meritū. et talis humilitas ducit ad letabundū gaudiū. Unde Bern. Semper in corde tuo debes habere qd sis peccator uilissimus. et omni dono et gratia dei indignus nec ad hoc aliquo modo aptus ut deus orationem tuam exaudiat. Ad

tum ergo debemus fugere superbiam. que nos derisibiles et inimicos deo et hominibus constituit et amplecti humilitatem que nos desiderabiles. et amicos eisdem facit. Unde. Criso. Ne timeas honore tuo destructo si humiliaveris teipsum. ita enim magis extollitur gloria tua: ita maior efficitur. Nec regni est ianua. Si uoluerimus magni apparere. non erimus magni. sed et omnibus honorabiliores. Qui ei derisibiles sunt. et omnibus inimici et ab inimicis facile captabiles. et imundi apud deum hi maxime omnium sunt. Quid autem humilibus est delectabilius. aut beatius cum humiles et deo sint desiderabiles. Sed et ea que ab hominibus est gloria hi maxime potiuntur. et omnes eos uelut patres honorant sicut fratres salutant sicut propria membra amplectantur. Nec Crisostomus. Et quia dominus instruxit iuitatos ad humilitatem. nunc instruit iuitantes ad misericordie pietatem. et ad pauperum ac debiliu potius. quam amicorum et diuitum inuitationem: ut communia faciant non propter hominum fauorem et uanitatem: sed propter caritatem et pauperum necessitatem arguens per hoc phariseos quod faciebant conuiuia non moti pietate. sed magis cupiditate. intendentes per hoc consequi utilitatem seu honorem temporalem. Unde dominus ut per refectione corporali repederet spiritualem scilicet documentum pietatis dicebat ei qui se iuitauerat. et per hoc etiam alios assidentes quod erant in hoc culpabiles arguebat. Cum facis pradium aut cenam noli uocare amicos. id est propter amicitiam secularem neque fratres tuos. id est per consanguinitatem. neque cognatos. id est propter affinitatem neque uicinos. id est propter familiaritatem neque diuites. id est per aliquam utilitatem consequendam. Nec determinatio. id est diuites omnibus predictis uidetur debere subintelligi. et ita fratres et cognatos amicos et uicinos pauperes. sicut et alios egenos uocare potero. ut eis sicut et alijs pauperibus distribuam pro deo. Et subdit cum dicitur ne forte. et ipsi reuolunt te. Nec enim est consuetudo carnalium hominum sed reuoluntate iuitantes se et fiat tibi retributio ab homine non a deo. id est presentem non in futuro ista namque reuoluntatio intelligitur cuiusque boni temporalis recompensatio.

Unde dicit Ambrosius quod hospitalem remuneraturis esse affectus auaritie est. Sciendum tamen quod si uocentur predicti ad conuiuia propter caritatem mutuo nutriendam meritorius est. Si autem ad lasciuiam. uel ad gulam exercendam uel ad inanem gloriam peccatum est. et iuitans sustinebit penam si autem ad reuoluntatem recepit mercedem suam. si autem ad beniuolentiam seu liberalitatem indifferens est. et potest bene fieri et male prout ad finem ulteriorem ordinatur quod potest esse bonus uel malus. Unde hec inuitatio per mittitur. nisi de matrimonio christi quod totum debet in usus pauperum expendi. sicut de testamento mihi commissio ad faciendum elemosinam. non possum in alios usus expendere quicquam.

Sed cum facis conuiuium motus pietate. uoca pauperes censu qui non habet de suo ad uiuendum et debiles conatu qui potentiam non habent ad laborandum. et claudos gressu qui ire nequiuert ad mendicandum et cecos visu qui non uident ad aliquod artificium operandum et beatus eris scilicet in presenti beatitudine spei et in futuro beatitudine rei. quia iuitati non habent retribuere tibi. et ideo deus nunquam obliuiscetur te habebis debitorem pietas ei ad omnia utilis est per misericordiam habes uite quam nunc est et future. Ubi Crisostomus. Non ergo turbemur cum non recipimus beneficij recompensationem sed cum recipimus. Quia si recipimus non amplius recipimus illic sed si minime retribuit homo tunc tibi deus retribuet. Unde sequitur Retribuet enim tibi scilicet a domino in resurrectione iustorum. Secundum Bedam. et si omnes resurgant. singulariter tamen et quasi propria non immerito resurrectione iustorum dicitur qui in ea imitandi sunt et se beatos esse futuros non dubitant. Ubi Gregorius. Nihil ergo negligas iacentes quasi nullo sint digni. Logita quid sint. et pietatem eorum inuenies. Saluatoris induerunt imagine. futurorum bonorum heredes. regni clauigeri. accusatores et excusatores idonei. non loquentes. sed inspecti a iudice. Ubi et Christus. Decebat ergo eos sursum in solario suscipere. Si non placet saltem deorsum ubi sunt subiugalia et famuli. Christus suscipias. fiat saltem pauper editus. Ubi est elemosina non audet intrare diabolus. Et si secum confedeas. mitte ei de mensa fercula. Et iterum Sed dicis. Immundus est pauper. et sordidus. Laua eum et fac tecum in mensa sedere. Si uestes sordidas habet. mundum indumentum exhibeas. Christus accedit per eum. et tu friuola loqueris. Nec Crisostomus. Moraliter cum facis conuiuium. id est cum accedis ad orationem ut reficiaris pane lachrymarum. et inebrieris uino compunctionis noli inuitare amicos id est noli orare tantum per amicos et consanguineis tuis. et per diuitibus. id est per iustis qui sunt diuites in uirtutibus. sed per inimicis et peccatoribus qui uere pauperes sunt. Unde subdit. Sed uoca pauperes. id est associa in tua oratione peccatores et subiungit in tria genera peccatorum dicens. debiles. id est peccantes ex infirmitate claudos. id est peccantes ex malicia. scilicet qui habent pedem intellectus sanum. sed pedem affectus infirmum. et eecos. id est peccantes ex ignorantia. per dicatorem etiam uerbi diuini facit spirituale conuiuium. sed si facit hoc propter honoris uel lucris temporalis consecutionem. non habebit a deo mercedem. si uero facit propter animarum salutem recipiet cum iustis uitam eternam.

Ex eo autem quod dominus hic ait retribuere in resurrectione iustorum quidam de simul discumbentibus rudis et carnalis. motus uerbis christi. credidit quod resurrectio futura esset ad ultimum. cibis corporalibus indigentem. et quod christus promitteret escas corporales in regno celorum et dixit ei Beatus est qui manducat panem in regno de

Unde Cyrillus Homo iste animalis erat non diligere: precipiens ea que xp̄o ptulerat putauit eni corporeas esse remunerationes factorum. Sed quidā dicunt q̄ per panem iste intelligebat beatitudinē uerā que cōsistit ī uisione ⁊ fruitione deitatis xp̄i p̄cipaliter ⁊ humanitatis secundario. qui uocat se panem uite. Unde August. Uel quasi ī longinqua iste suspirabat ⁊ panis iste sc̄z quē desyderabat ante illuz discubebat. Quis enī est panis regni dei nisi q̄ dic ego sum panis uiuus qui de celo descēdi. Noli parare fauces sed cor. Dec Augu. Beatus igitur qui hūc panē qui refectione animarū est māducabit ī regno dei uideō. s. ⁊ fruēdo de quo dicitur ī ecclesiastico. qui edūt me adhuc esuriēt. non p̄pter famis iediam: sed propter fastidij absentiam. Unde Beda. Panis qui māducatur ī regno dei: non corporalis intelligendus ē cibus sed ille utiq; qui ait ego sum panis uiu⁹ q̄ de celo descēdi si quis manducauerit ex hoc pane uiuet ī eternū. Id est si quis mee incarnationis sacramēto p̄fecte incorporatus. mee diuine maiestatis uisione frui meruerit hic p̄pe tua uite immortalis beatitudine gaudebit.

Dec Beda.

Oratio.

Domine ih̄u xp̄e manu mie tue me appā hende ⁊ protege: ne p̄ualeat ī me ydōpīis carnalis uoluptatis uel auaritie: aut superbie. ⁊ da mihi ut per uerā cordis oris ⁊ operis humilitatem ī nouissimo loco sc̄cā bā minorem me alijs reputando ⁊ p̄ mīaz indigentes iutare non obmittam eorū necessitatibus pro posse succurrendo largitor opulentissimi me deus da mihi misero panē celicuz: q̄ tuipe es: manducare ī regno dei pro quo p̄ae tibi domine quottidie militam⁹ pro quo tota die mortificamur. ut ī tua uita uiuamus Amen.

De iuitatis ad cenā magnā. Capitulu. lxxxi

T quia nōnulli terrēis. uel uoluptatibus mundi huius dediti. hūc panem de quo dictum ē fident⁹ quasi odorando p̄cipiunt dulcedinem uero eius attingere ueracitē gustando fastidiunt. ideo ad ostēdendum tali uin teporē. celestibus epulis nō eē dignuz subiungit dñs parabolam. ī qua demonstrat diuine largitatis effluentiam. ⁊ arguit multiplicem iudeorū ingratiudinē q̄ pre ceteris gentibus. fuerunt iuitati ad celestē beatitudinem p̄mo p̄ p̄phetas. s̄o p̄ ipsū xp̄s. etō p̄ ap̄los. ⁊ tñ rennerūt uenit p̄ fidē. ⁊ ita uocati sunt gētiles. Dicit ergo. Hō quidā. i. xp̄s uerus homo uer⁹ de⁹. q̄ dicit hō rōe ueritatis nature humane. q̄ dā rōne singularitatis p̄sone respectu aliorum fecit cenaz magnā. i. preparauit futurā glorie ⁊ uite eterne refectionē. ⁊ celestē seu eternaz beatitudinem: q̄ sanctis aiabus ab eterno p̄parauit dñs: q̄ uocat cenā. eo q̄ ē refectione ultima: q̄ sicut cenā p̄at declinante die. postq̄ nulla refectione sequit. sic uita eterna dat diem

p̄nti: uite ubi nihil aliud expectat. Item dicitur cena magna imo sic maxima: ut eius inēstas ī cor hominis nō possit ascēdere: ⁊ uocauit multos q̄r uult om̄s hoīes saluos fieri ⁊ beatos. Vocauit dñs quosdam per angelos quosdam per patres quosdam p̄ prophetas quosdā p̄ seipm quosdā p̄ ap̄los quosdā alioz p̄dicatōrū v̄bis quosdā īsp̄rationib⁹ īfēns quosdā bñficijs ⁊ p̄sp̄ris quosdā flagellis ⁊ aduersis. Et misit seruū suū. i. p̄dicatōrē euāgelicū ⁊ licz plures sūt serui p̄sonaz. statū. ⁊ habitū diuersitate. unū tñ debēt eē fidei ⁊ caritatis unitate hora cene. i. ultima etate ⁊ tēporē gr̄e. Hora cene est finis seculi. s. ultima etas nā tñ homines ī alijs etatib⁹ ad cenā iuitabant. nullus tñ recipiebāt ad cenam: sed om̄s ad limbum discendebant. dicere iuitatis ut uenirent. i. ad ueniēdum p̄ bona opera se p̄pararent: q̄ iam pata sint oīa. Ante aduētum xp̄i nondum erat cenā xp̄i pata. q̄ nullus poterat īgredi uitam eternam: sed agno xp̄o īmolato aptus ē regni celestis aditus ⁊ tunc missi sunt ap̄li ad quos ante fuerant p̄phete missi. Sicut enim xp̄us missus fuit a patre ut iuitaret ad cenam ita ipse seruos suos ap̄los suos misit ⁊ mittit p̄dicatores ut dicant nobis. uenite ad cenam q̄ parata sunt om̄ia. Cōsistit aut illa cenā ī tribus. sc̄z ī beata uisione diuinarum personarū ī societate angelorū. ⁊ ī consortio sanctorū q̄ oīa ut hic dicit sunt pata. Et ceperunt se si mul omnes excusare. i. p̄ mala opa se retrahē quia plus dilexerunt terrena ⁊ corporalia. q̄ celestia ⁊ sp̄alia. Omnes se excusant. ⁊ si non uerbo saltem cogitatu uel facto. Omnes dicit idest pro maiori parte. q̄ pauci saluantur repectiue. Secundum grego. multi uocātur sed pauci ueniunt. quia multi qui per fidem ei subiciuntur male uiuēdo eius cōuiuiū contradi cunt. Sed ue nobis quia secundum eundem Gregorium. ecce homo diues inuitat. et ⁊ pauper occurrere festinat ad dei inuitamur cōuiuiū ⁊ excusamus. Dominus elementer om̄s inuitat sed qui uenire noluit excusant. ⁊ sic eternum cōuiuiū quod deus non rogatus. s̄z gratis offert uolentibus sibi intercludūt Excusatio enī ista est indispositio uoluntaria q̄ alij cadunt ī superbiam. alij ī auariciam alij ī luxuriā. Primi signantur per uillam emptam uidentes. Secundi per iuga bouum emptā probantes. Tercij per uxorem ducentes: ⁊ omnes isti ad cenam dominicā. sunt inepti. Unde consequenter excusantium cause subduntur cum dicitur. Primus dixit. Uillam emi: ⁊ necesse habeo exire ⁊ uidere illam Ubi notatur superbi amatores mundi: in quibus est ambicio dignitatum ⁊ huiusmodi ī uilla enim emptā dominatio notatur ⁊ superbia quia superbi uolunt alijs dominari. Et alter. dixit. Iuga bouū emi quinque. et eo probare illa. Ubi intelliguntur auari ⁊ cupidi quinq;

sensibus et terrenis nimis intenti in quibus est cupiditas terrenorum et mundanorum: per boues enim qui terram uersant terrena signant. Et alius dixit. Uxorē duxi. et ideo non possum uenire. Ubi notant carnales et luxuriosi: delicijs carnis dediti. in quibus est amor uoluptatū carnaliūz uxor enim ad uoluptatē carnis pertinet. Dicit autē fin Basilii. nō possum uenire: eo quod intellectus humanus uergens ad humanas illecebras. debilis est ad agendū diuinā. Quis ergo predicti sunt indigni cena nuptiarū agni. Unū sunt uersus isti Uilla: boues uxorē cenā clausē uocatis. Mūdus. cura. caro. celū clausere renatis. Ad ista uero tria uicia reducuntur oīa a beatitudine celesti excludencia: quod ut ait Iohānes. Omne quod est in mūdo aut est concupiscencia carnis. aut concupiscencia oculorū. aut supbia uite. Unū Aug⁹. O qui ad cenā dei uenitis: nolite diligere mūdū. neque ea quae in mūdo sunt. Amor rex terrenarū uiscus est spūaliū penarū. Quoniam oīa quae in mūdo sunt. concupiscencia carnis sunt: et concupiscencia oculorū et abicio seculi. Tollam⁹ ergo de medio excusationes uanas et malas: et ueniam⁹ ad cenā: quod intrinsecus saginemur. Non nos impediāt extollētia. nō superbia extollat. nō nos teneat curiositas illicita et auertat a deo si nos impediāt uoluptas carnis a uoluptate cōdis. Veniam⁹ et saginemur. Dec Aug. Scdm Liso. quāuis uideant⁹ dōbiles excusantiū occa siones esse tū hinc discim⁹. et si necessaria fuerit quae detinet oib⁹ prima facere spiritualia. Excusat quippe oīs quod plus terrena quā celestia diligit etiā si se ad celestia tēdere dicit. Quod hodie clericis et religiosis multis obici potest. qui curam et sollicitudinē tantā habēt de terrenis et oībus quibus laici occupant. ut nulla differentia inter hos et illos uideat. Unū greg. Sed ecce iter hec pērare possumus. Quid sibi corda nostra respondeant. Occultis enim fortasse sibi cogitationibus dicant excusare nolumus ad illud enim supne refectōis cōuiuiū. et uocari et uenire gratulamur. Loquētes nobis talia mētes nre uerū dicūt. si nō plus terrēa quā celestia diligūt si nō āplius reb⁹ corpaliū quā spūalibus occupantur. Dec grego. Et reuersus seruus nunciāuit hec domino. Predicatores exeunt ad predicationem reuertunt⁹ ad dei cōtemplatōm nunciāt quid egerūt p̄teriorē cōfessionē. Tūc iratus paterfamilias. scz xp⁹ cuius familia sūt omnes angeli. omnes electi fideles cōtra sue cene cōemptores. ira nō affectus sed effectus quod punit ut iratus. nam scdm Augustinūz. ira dei est uindicta peccati. Et iuste irascit⁹ deus de negligentis hominū. quod patam pro eis eterne uite cenam contemnunt. et uilibus cibis mentem implent. Iratus inquam dixit seruus suo. scilicet predicatori euangelico. Exicito. scilicet ab ocio studij et cōtemplationis. ad publicū ac

tionis et predicationis. in plateas et uicos. ciuitatis. Per uicos et plateas ciuitatis. quae scilicet clausarum habent. intelligitur uocatio iudeorum. qui clausi erat legalibus obseruantijs. et quasi dei ciues ut pote eius legē tenentes. quorum quidam erant in plateis id est in lata uia prosperitatis et uoluptatis. quidam in uicis. id est in angustia aduersitatis et tribulationis. uicius enim arcior est quam platea. et pauperes propter defectum gratie et uirtutis. ac debiles propter defectum bone operationis. et cecos propter defectum uere cognitionis. et claudos propter defectum recte affectionis et intentionis. hoc est humiles. qui se tales reputant intrare desyderant intrare huc tales. enim uult domin⁹ ad penitentiam uocari. et ad suum cōuiuium introduci. Nam principibus et sacerdotibus ac legisperitis iudeorū propter ingratiitudinē et supbiā dimissis a deo et relictis. hūiles simplices et publicani illi⁹ ppli sē uocati ut p̄ aplis et pluribus alijs ex decursu euangelij. Unde Greg. Quia ergo uenire superbi rennuunt. pauperes eliguntur quia infirma mundi eligit deus ut confundat fortia peccatores superbi respuuntur. et peccatores humiles eliguntur hos itaqz elegit deus quos despicit mundus. quia plerūque ipsa despectio hominem reuocat ad semetipsum. Pauperes ergo et debiles ceci et claudi uocantur et ueniunt quia infirmi quique atqz in hoc mundo despecti. plerūqz tanto celerius uocem dei audiunt quanto in hoc mundo non habent ubi delectentur. Unde et Aug⁹. Et qui uenerunt: nisi mendici: debiles. claudi ceci. Illi autem non uenerunt: diuites. sani: quasi bene ambulantes. et acute cernentes mentem de se presumētes. et ideo tanto desperatōres: quanto superbiores. Veniant mendici: quod ille inuitat qui propter nos factus est pauper cum diues esset: ut illius paupertate mendici ditaremur. Veniant debiles: quia non est op⁹ sanis medicus: sed male habentibus. Veniant claudi qui ei dicant compone gressos meos in semitis tuis. Veniant ceci qui dicant illumina oculos meos ne unquam obdormiam in mortē. Dec Aug⁹. Et ait seruus. Domine factum est ut imparasti sed etiam eo modo ut imparasti et sic notatur perfecta obedientia. scilicet in opere si in modo et adhuc locus est. Quasi diceret. Multos introduximus de iudeis: sed adhuc est locus ubi recipiantur gentiles. Hoc etiam idō dicitur quia ecclesia plures recipere semper ē parata. Et ait dominus seruus. Exicito in uias et sepes. id est extra iudeam discurrendo ad gentile populum per uias enim et sepes intelligit uocatō gentilium qui tanquam agrestes in uijs et sepi bus erant dispersi et direptioni hostiū expositi in uijs scilicet mundane prosperitatis: et sepi bus aduersitatis: et compelle intrare. instantia et importunitate predicationis uocantur. enim qui a malo retrahuntur. feruentibus ex

hortationibus compelluntur qui trabuntur duris comminationib⁹. Unde iudeos monet uocari et gentiles compelli: quia iudeis tanquam legem et prophetas habentibus lenior uocatio debebat sufficere. que non sufficiebat gentib⁹ ut impleatur domus mea. scilicet celum et celestis patria. ubi sit eternum conuiuium debito numero predestinatorum. qui numerus non remanebit inexpectus. Vel compelluntur intrare heretici qui per ecclesiam puniti respiciunt uel quicumque alij qui huius mundi aduersitati bus fracti ad dei amorem redeunt. Felix necessitas que ad meliora compellit. Multi enim qui in prosperitate et securitate mundo uiuunt. instante aduersitate et periculo ad deum fugiunt. Unde Crisostomus. Multo magis laboriosius est in securitate concupiscentias uincere. quam in periculo diuitias posse contemnere. Ipse enim timore periculi adiunat animum et facile uiuicetur delectatio corporalis. Quot enim sunt qui in securitate non fuerunt contenti pauperes esse. et tamen uidentes persecutionem magis contenti fuerunt bona sua dimittere quam perire. Illos tales sciens deus frequenter precipit diuitias eorum. ut a sollicitudinib⁹ releuati securius et melius permaneant deo. Hec Crisostom⁹. Liqueat ergo. ut ait Gregorius. quod alij uocantur et uenire contemunt ut qui donum intellectus accipiunt. sed eundem intellectum operibus non sequuntur. alij uocantur et ueniunt. qui acceptam intellectus gratiam operando perficiunt. alij intrare compelluntur: ut quos ecclesia temporaliter punit. In fine autem concludendo subiungit. Dico autem uobis cuius dicere infallibile est. quod nemo uirorum illorum qui uocati sunt. et se excusantes uenire noluerunt. gustabit cenam meam immo nec uidebit: sed sancti gustant et uident etiam in presenti. secundum illud psalmi gustate et uidete quoniam suauis est dominus. Implenda enim est domus dei numero predestinatorum: sed superbi peccatores qui uocati uenire noluerunt: seipos irreuerabiliter excusarunt. Hec sententia domini: ut ait Gregorius. ualde timenda est. Nemo ergo uenire contemnat. ne dum uocatus excusat: cum uoluerit intrare non ualeat. Et certe qui non intrauerit famelicus et inanis a refectioe diuine seruitutis et misericordie remanebit. Ecce quam periculosum est contemnere inuitationem ihu christi. tales enim a refectioe eius in presenti per gratiam et in futuro per gloriam merentur excludi. Hec igitur omnia et ad que uocati sumus diligenter consideremus. et presentia despicientes ad futura nos preparemus. Unde Crisostomus. Permaneamus igitur custodientes eam quam initio suscepimus dignitatem. et futura quottidie regna queramus. omniaque presentia umbras esse prorsus ac somnia iudicemus. Neque enim si rex terrenus aliquis assumens te pauperem

ac medicum: repente sibi adaptaret in filium tu iam ad tugurij tui respiceres uilitate. Ita nunc igitur nihil pretium putes esse preciosius. Longe quippe maiora sunt: ad que uocatus es capeienda. Hec Crisostomus.

Oratio.

Domine ihu christe. qui omnes homines uolens saluos fieri. refectioe celestis beatitudinis omnibus preparasti. et multos ad eam multis modis uocasti: ne me miserum excludas ab illa gratia generali quam omnibus uenisti impartiri. et da mihi calcare omnem superbiam et ambitionem. auaritiam et cupiditatem. concupiscentiam carnis et uoluptatem. ne hec uel alia impudentia mihi eternum intercludant conuiuium. sed qui sum pauper in gratia et uirtute. et debilis in bona operatione. ac cecus in uera cognitione. et claudus in recta affectione misericorditer introducat in idipsum. Amen.

De scenophegia. Capitulum. Lxxrij.

Quia hec ambulabat et manebat ad huc ihu in galilea docendo in synagogis eorum. non enim uolebat indeam ambulare: quia iudei queiebant eum interficere. Licet enim posset iter eos sine nocumento esse. uoluit tamen aliquando ante tempus passionis se ab eis subtrahere. Primo ratione sui: quia nondum uenerat tempus quo uolebat occidi. Secundo ratione nostri: ut nostram consolaretur infirmitatem dando nobis exemplum quod possumus aliquando declinare persecutionem. Tertio ratione iudeorum. ne manens in medio eorum magis eos incitaret in odium. erat autem in proximo dies festus iudeorum scenophegia. id est festiuitas tabernaculorum. quando habitabant filii israel in tabernaculis septem diebus sub umbra ramorum. in similitudinem et memoriam tabernaculorum in quibus habitauerunt patres eorum cum educti ex egypto pigrinasset in heremo. neque remiscerent beneficia domini qui erant dominum occisuri. Et est scenophegia dictio greca posita a scenos quod umbra et phagin quod est comedere: quia in umbraculo comedebant illa festiuitate. et celebrabatur collectis fructibus anni in septembri mense septimo: quia illo tempore quo uere erant colligende. exierunt de heremi tabernaculis. et uenerunt in terram promissionis unde exploratores portauerunt in uecte uinas et tunc iudei habitabant in umbraculis: quia patres eorum per quadraginta annos habitabant in tabernaculo. Imminente igitur scenophegia fratres id est sanguinei domini non apostoli. sed alij propinqui eius cognatione ex parte uirginis Marie: qui uiderunt ipsum non esse patrum

ad ascendendum. inuitabant eum ut ad diem festum in hierusalem que caput regni est ascenderet. ibiq; gloriā miraculorum ostenderet et se manifestaret. Xps enim habebat quosdā cognatos fm carnem qui more iudeorum fratres dicebātur. Et dixerunt ad eū. Transi hic et uade in iudeam hoc est in hierusalem inde metropolim. ut ex discipuli tui. i. turbe te sequentes seu alie undecunq; illuc conuenientes uideant opera tua et miracula. ac si fm Bedam dicant. Tu signa facis et pauci ea uident. Transi ergo ad regiam urbem ubi sunt principes: ut uisis signis laudem consequaris ab eis. carnales amici gloriā eius querentes. ut illius principes fierent. et per miracula eius magnificarentur carnale consiliū dabant quo saluator noster mundi gloriā acquireret: et suum nomen longius dilataret. ideoq; non in occulto et abscondito. sed palam et in conuentu multorum miracula dominum ihm facere ammonabant. Est nāq; proprium inanis gloriā cupidum: ut quidquid gloriosum suum uel suorum extiterit ostendatur in publico. Neq; enim fratres. id est consanguinei eius humanaz et mundanā gloriā requirentes. fideliter credebāt in eum estimantes eum uane gloriosum et glorie hominum amatorem et cupidum. Facis inquit miracula sed in abscondito. inotescere et appare hominibus: ut laudari possis ab omnibus. Putabant enī quod laus et fauor mundi esset fructus uirtutum et miraculorum suorum. Et quia suggererebant ei malum. scilicet gloriā mundanam querere ideo recusauit et eis non acquieuit: ut daret nobis exemplū non querendi gloriā huiusmodi: dicens. Tempus meum. i. glorie mee manifestāde nōdum ad uenit quia post resurrectionem manifestanda erit tempus autem uestrum. s. mūdane glorie: quo et mundi laude hominumq; fauore et uana gloriā decipiāmini semper est paratum id est mundi gloriā quam affectatis et queritis semper est parata uobis. Ea enim q̄ omnibus horis mundus exhibet queritis scilicet honores. diuicias. et delicias. et ideo sicut uos tempori parati estis. ita tempus paratum est uobis. Mundant ergo habent tempus glorie paratum q̄ eadē amant que mundus et mūdō consentiunt. et ideo q̄ querunt semper inueniunt sancti uero qui querunt gloriā spiritualem. non habēt hic tēpus paratum: quia uirtutibus que mundus amat: et mundum conueniunt. Et ideo dicit. Non potest mundus. id est mundani odisse uos: quia cū mundo cōuenitis: et d̄ amatorib⁹ eius estis et similiū in uoluntate: et uoto: et opere non est odium: sed amor et amicitia. Unde Cris. Qualiter eos mūdus odit: qui eadem cum mundo uolunt et p̄ eo student. Ne autem et mcos odit ppter dissimilitudinem que est in uolūtate uoto et opere quia opera eius mala non approbamus: sed

magis redarguimus. Sicut autē due glorie. ita et diuersa sunt festa. mūdani enī habēt festa tēporalia. s. gaudere. epulari et huiusmodi delicias exteriores. sancti uero habēt festa spūalia que consistūt in delectatōibus spūs. et ideo bene subdit. Uos q̄ gloriā mundi: et festa gaudiorum mundanorū queritis. ascendite ad diem festum hunc: in quo uideri et uidere in uanitate et cōcupiscentia uultis. i. ad festum leticie tēporalis. Ubi laus humana et uoluptas querit ubi carnalia gaudia extenduntur. ego qui talibus non delector. non ascendam. s. uobiscū ad diem festū istum. et hoc mō sicut uos uultis. s. querens gloriā q̄ tempus meum id glorie mee secundum humanitatem: ad quam pueniendum est implere prius humilitate. nōdum est impletum. non enim nisi impleta humilitate passionis. sequitur tempus glorie et immortalitatis. Uel uos ascendite ad diē festū hūc. i. ad principiū solēnitatis huius: q̄ iudei magis uocabant epulis. et leticie in principio festi q̄ in fine. ego autē si ascendam ad diē festum istum. s. primum. q̄ tēpus meum nōdum ē impletū. Tēpus enī aptum doctrine ueritatis ppter q̄ saluator uenerat. non erat sic in principio solēnitatis ppter predicta sicut circa finem q̄ tūc patiores sunt omnes ad doctrinā. Dicēdo autē uos ascendite. nō consulit nec precipit nec eos ad talia inuitat sed p̄dicit et smittit et ostendit quid ipi querebant q̄ mundana adhuc tantū sapiebāt. Isti semper uolebant esse i festo et nō in uigilia. q̄ semper uolebant habere mundi laudē et uoluptatē. et nullā ferre mūdī molestiam. Similes sunt multi in p̄senti uita q̄ semper uolūt habere festa. et ideo in futuro facient uigilia. uolūt enī mō esse in cōmessatōne et ebrietate. ac risu et uanitate. et ideo semp erūt in fame. et siti. et fletu. et tribulatione. Illud autē festum diabolicū triplici d̄ cā non ē faciendū. Primo q̄ hec uita est uigilia. iō debemus ieiunare et peccata nostra plangere ut possimus ad festum celestis patrie puenire. Unde Mathei. Beati qui lugent. ecce uigilia quoniam ipi consolabuntur. ecce festum. Sed uani homines uolūt hic festum facere. et ideo ueniēt ad uigiliam. Unde Luce. Ue uobis qui saturati estis: ecce festum quia esurietis. ecce uigilia. Secundo quia ista uita est exilium. et nullus festū. s. d̄ expectare quousq; ad patriā suam redeat. patria autem nostra est regio celestis que nos expectat. et q̄ peccatores de hoc exilio patriā faciūt. ideo patria celestis exules et banniti se per erunt Tercio q̄ ista uita ē locus laboris. et iō serui dī sunt in labore continuo. et d̄ labore ueniunt ad quietē. uani autē homines uolūt esse in ocio. et ideo d̄ ocio ueniūt ad laborem. Dic ergo ostenditur discretio seu distinctio bonorum a malis. tēpus enim glorie malorū semper ē in p̄senti. ubi dies mali sunt et mali floret. tempus uero glorie bonorū erit i futuro. qm cū

xpo regnabunt : ad quam gloriam per passiones et tribulationes perueniunt. Dicant ergo de uoti alij ad conuicia : et lasciuias eos inuitantibus. Vos ascendite ad diem festum hunc : nos qui talia non appetimus : non ascendimus. Non enim dicit seruus xpi in talibus delectari : quia delicatus miles est qui uult simul gaudere cum seculo et regnare cum xpo. cum dictum sit uel hijs qui in bonis ducunt dies suos : quia in puncto hore descendunt ad inferni nouissima receperunt enim bona in uita sua. Unde Aug. Si mus recti corde tempus glorie nostre nondum uenit. Dicatur amatoribus huius seculi : quales erant fratres domini. Tempus nostrum semper est paratum tempus nostrum nondum uenit. au deamus enim et hoc dicere et nos. Et quoniam corpus domini nostri ihu xpi sumus quoniam membra eius sumus. quoniam caput nostrum gratanter agnoscimus. dicamus prolixius quoniam propter nos et ipse dignatus est dicere. quoniam nobis insultrat amatores huius seculi dicamus eis. Tempus nostrum semper est paratum tempus nostrum nondum uenit. Dec Aug. Tempus est diuinitus semper est paratum quod est in bursa eorum. si enim est frigus bene se induunt. uel aliter calefaciunt si est calor habent domos frigiditas. uel subuentores alias. et similiter in alijs defectibus corporum promptum habet remedium. et ideo tempus eorum semper est paratum. pauperes uero totum habent contrarium : sed aliter erit in alio seculo. Dec cum dixisset ihu mansit in galilea ex ratione supradicta. Postquam autem ascenderunt fratres eius duobus diebus transactis la tenter ascendit sine eis. Sicut enim noluit esse in principio festiuitatis. ne fratribus suis malum persuadentibus uideretur fauere : sic noluit se omnino subtrahere. nec doctrinam salutis obnitere quam uenerat docere. Ascendit ergo ad diem festum sed non ad illum ad quem fratres eius ascenderunt. nec ut illi. scilicet manifeste et cum magna comitatu nec ut uideretur ab hominibus. ne occasionem maioris inuidie daret iudeis : quia non cupiebat gloriari temporaliter sed aliquid docere salubriter. homines corrigere de festo eterno admonere. amorem ab hoc seculo auertere : sed ascendit quasi in occulto. in hoc cõdescendens fidelibus. qui timore mortis occultandi erant et ne se hominibus ostendens. fauorem humanum quereretur quod dies festus domini non exterius sed interius non facie sed in mente agitur. de quo in psalmo dicitur quoniam cogitatio hominis cõfitebitur tibi et reliquie cogitationis diem festum agent tibi. Sic ergo age diem festum si ad tuam festiuitatem uis uenire ihu. Qui enim agunt in manifesto. et ut ab hominibus uideantur. receperunt mercedem suam. Ubi Beda. Distice autem designat quod singulis quibusque carnalibus humanam gloriam querentibus dominus manet in galilea : que interpretatur transmigratio facta. id est in

membris suis : que transmigrant de uitijs ad uirtutes : et in eis proficiunt. Postmodum uero dominus ascendit quia membra xpi non huius uite sed eterne glorie querunt. occulte autem dominus ascendit quod omnis gloria eius ab interioribus id est de corde puro : et cõscientia bona et fide non ficta. Dec Beda. Nota quod dominus. docturus miracula. imo in omnibus magnis operibus potentie et uirtutis sue gloriam fugit. nolens socios habere uel nuncios preambulos. ut patet hic et in pluribus alijs. Quasi diceret. quanto maiorem humilia te in oculis. In operibus uero humilitatis turbam comitem habuit. ueniens ad passionem et discipulos promissit. ut sibi azimam et pullum adducerent. et comesturus agnum paschalem promissit quod prepararent locum : sed hoc fecit in tanti sacramenti misterium quod non debet sumi nisi cum magna preparatione uirtutum et bonorum operum

Iudei ergo cõmuniter querebant eum in die festo antequam ascenderet quia noui uiderant eum adesse cum fratribus et dicebant. Ubi est ille. scilicet talis et tantus predicator. et miraculorum operator. Non nominant eum nomine proprio. tam querentes eum animo bono quam malo. Quidam enim querebant eum desiderio addiscendi ut eius doctrinam deuote audirent. alij desiderio malignandi ut eum interficerent. alij uana curiositate ut uiderent. Illi ergo qui querebant eum ex odio dedignabantur eum nomine proprio nominare quod nomen suum fuit eis igne scilicet illi qui querebant eum ex deuotione non audebant eum nominare uel ita reputabant eum famosum et autenticum. quod non oportebat nomen proprium exprimere uani autem non curabant de suo nomine. Et erat murmur de eo in turba : et dissensio propter contrarietatem opinionum de eo quidam. scilicet qui pia intentione querebant eum dicebant quod bonus est. approbantes eius doctrinam et miracula alij. autem scilicet qui mala intentione querebant eum dicebant non. sed seducit turbas dicta eius persequentes et opera. Ubi Lix. Illam quidem estimo opinionem multitudinis esse hanc uero principum et sacerdotum. uideruntque principatum corruptum. eos autem qui principatui subiacent. sanos iudicio nemo tamen scilicet illorum qui dicebant quod bonus est. palam loquebatur de eo propter metum iudeorum scilicet principum ne extra synagogam et congregationem fieret aliorum. Ex quo patet quod principes populi illius dicebant eum seductorem. et maior pars dicebat contrarium. Sed uic turba clarius sonabant sed bonus est. per se susurrabant. Ecce quantum deprimatur ueritas et extollitur falsitas. Quidam erant ibi formidulosi et timidi qui in christum credebant sed ueritatem dicere non audebant et ideo in ueritate peccabant. Tribus enim modis secundum Lixostomum. in ueritate quis peccari potest aut ueritatem pro timore faciendo aut ipsam ueritatem in mendacium commu-

tando. aut ipsam ueritatem non defendendo
De primis dicitur. Alii dicebant: quia bonus
est. nemo tamen palam loquebatur de illo. p
pter metum iudeorum. Ut dicit Augustinus.
uterq; ē reus apud deum. et qui ueritatem ta
cet. et qui mendacium dicit ille quia prodesse
non uult. iste quia nocere desiderat. De secun
dis subditur alii autem nō: sed seducit turbas.
De talibus dicit apostolus. commutauerunt
dei ueritatem in mendacium. De tertiis dicit
multus murmur erat dō eo in turba. Murmu
rabant quidem de eo q; pharisei xpm perse
bantur: sed tamen eum non defendebant nec
aperte resistere audebant. cuius tamen dicat sa
piens usq; ad mortem certa pro iusticia. De oī
bus seruis xpi hoc idem dicitur. Sed non mi
rum si de eis iniqui homines aliquando male
loquuntur: cum de ipso dei filio talia loquerē
tur. Unde Aug. De omnibus seruis eius intel
ligendum hoc dicitur modo. Quicumq; appa
ruerit in aliqua gratia spiritali. alii dicit bo
nus est. alii non: sed seducit turbas. Qd dictū
est ergo de domino. ualeat ad consolationē no
stram. de quocunq; hoc dictum fuerit xpiano
Nec Aug. Sed si bene consideras. hec maloz
derogatio: cōmendatio est. Unde Greg. Stul
tum ualde est: si illis placere querimus quos
non placet deo scimus. Peruersorum autem
derogatio uite nostre approbatio: quia iam o
stenditur aliquid iusticie nos habere. si illi dis
plicere incipimus: qui nō placent deo. In oī
igitur q; de nobis dicitur. semper tacite recur
rere ad mentem debemus. interiorē testem
et iudicem querere. Quid enim prodest si omēs
laudent: cum conscientia accuset. Ad quid
poterit obesse. si omnes derogent et sola cōsciē
tia defendat. Unde et Boetius. Itaq; nihil ē
q; admirearis. si in hoc uite salo circūstantibus
agitemur procellis. quibus hoc maxime ppo
situm est pessimis displicere. Unde etiam Se
neca. Tam turpe est laudari a turpibus: quāz
laudari ob turpia: uel esse turpem. Et iterūz.
Nemo mihi plus uidetur estimare uirtutem.
nemo illo magis deuotus: quam qui boni uiri
famam perdidit. ne conscientiam perderet.
Donestā turpitudine est pro bona causa. Nec
Seneca. Jam autem die festo mediante. i. in
medio solemnitatū. s. die quarta. quando etiā
deus ab initio mundi choruscare fecit lumen
in celis. ascendit ihs in templū publice. quia
ibi erat locus cōmunis aptus doctrine. et do
cebat: quia in principio festi hīs que festi erāt
magis intendebant. et idō postea xpm atten
tius audiebant. Euangeliste qñq; more iudeo
rum dies septem quibus celebras durabat.
diem festum propter unam festiuitatez appel
lauērunt. Octauis autem dies de integritate
scenophēgie non erat. et tamen totus celebris
manebat. Fiebat enim in eo collecta ad opus
pauperūz. et in necessitates fabricę et utensiliū

eius. Et quidam de turba dicebant eum uere
prophetam et xpm. Alii dicebant eum habere
demonium. qd patet manifeste falsum: q; de
monia expellebant per ipm. Dominus autem
non turbatus sed trāquillus non reddidit ma
ledictūz pro maledicto. sed tranquille ad eia
respondit. In quo secundum Bedam nobis
patientie reliquit exemplum. ut quotiens no
bis ab aliquo falsa obiciuntur: conuicia. paci
enter tollemus: et uera que possumus non o
biciamus: sed salutaria monita predicemus.
Et querebant apprehendere eum ad occiden
dum: sed repressi sunt diuina uirtute. et nemo
misit manus in illum: quia nihil ei facere po
terant: nisi quantum. et quando ipse permette
bat q; nōdū uenerat ei? hora. i. ab eo ordiata
de captione sua. Uoluit enim premissa longa
serie preconum oportuno tpe nasci et filii predi
cato euangelio oportuno tempore mori. Qui
dam autem de turba humiles et pauperes pre
dicatione et miraculis eius mori credebant i
eum. uerba et facta eius glorificant. Non dī
cūt de principibus: q; quanto maiores erāt tā
to magis insaniebant. Audientes autem prin
cipes et pharisei turbam de illo bona secreto
murmurantem: et eum glorificantem. q; turbe
non audebant confiteri in palam. et propter o
trarias de eo opiniones dissensionē in turba
factam inuidia commoti miserunt ministros
scilicet satellites presidis. quos ad hoc condu
xerant ut eum apprehenderent. Non sunt au
tē ille personaliter ad capiendum xpm timorē
turbarum: sed miserunt ministros tanq; peri
culis expositos quia tales psonę pleni precio.
non timent se periculis exponere. Ipsi quidē
maiores stantes in litore: nō timēt alios sub
mergere. Insani audito murmure. quod xps
a turba glorificaretur: et tanta bona de ipso
dicerent doluerunt ualde querebant eum oc
cidere. Dixit ergo eis ihs. exaudiens ad salutez
etiam pertinacium puicaciam. Adhuc modi
cum tempus uobiscum sum. Quid festinatis
me interficere paruum tempus scilicet septem
mensinū expectate. Quod modo facere uultis
facturi estis: non modo: q; iaz nolo. Quasi dī
ceret. Non modo implebitis quod uultis quia
adhuc modico tempore uolo manere in popu
lo ad docendum et miracula faciendūz. In ua
num laboratis: et uos: et principes uestri quia
non in uestra: sed in mea potestate est: ut me
apprehendatis. Expectate dum tempus adue
niat. cito uos relinquam et perfecto opere re
demptionis propter quod uobiscum sum uado
quasi spontaneus. s. per passionem et mortem:
ad eum qui misit me. s. ad patrem. Implere de
beo meam dispensationem predicando scilicet
et miracula faciendo et sic peruenire ad meam
passionem completo dispensationis officio que
ritis me et non inuenietis. Hoc fm augustini
fuit post xpi ascensionem quando multi iudei

compuncti ad predicatōm apostolorū crediderunt. Istud autē quotidie accidit: q̄ xp̄s multū querunt et non inueniunt quia querunt eum n̄ ibi ubi ē s̄ ubi n̄ ē. xp̄s n̄ ē i deliciis nec i diuitiis nec i honorib⁹. et iō n̄ ibi inueniunt. un̄ i iob. non inuenitur in terra suauiter uiuentiū q̄tū ad delicias. abissus dicit. non est in me: q̄tū ad auaros. quorum cupiditas nō habet fūdū et mare loquitur non est mecum. quantum ad superbos qui semper sunt tumidi. et inflati. Inuenitur autem in humilitate. paupertate: et asperitate: q̄ ibi est. Ista enim tria xp̄s in hunc mundum ueniens secum portauit et cum istis nasci uoluit. Unde in luca. inuenietis infantē ecce quanta humilitas pannis inuolutus. ecce quanta paupertas et positum in presepio ecce quanta asperitas. In nouissimo autem die festiuitatis. s. die septimo qui sicut primus erat celeberrim⁹ et in quo maior erat populi concursus. uel in nouissimo. i. in octauo q̄a p̄ actis septem diebus festiuitatis tabernaculorū in octauo die erat festum cetus uel collecte: et dicebatur illa dies sanctissima in lege quia figurabat congregationem sanctorum in superna felicitate stabat ih̄s firme qui se nūq̄m dēflectebat a rectitudine. et constanter clamabat p̄ dicendo uerbum dei publice. Uocat dominus ih̄s non utrunq̄ loquendo: sed clamando uocis intentione ut omnes possent eum audire. In quo ostendit sui feruoris desyderiū et affectus magnitudinem. ad nostram informatōem. et salutē s̄m Cris. Primo die laudibus et sacrificiis dediti erant. inter mediis diebus epulādo corā domino uoluptatū uacabant. in ultio die feruentius audiebant: ut doctrine aliquid secum recedentes portarent. et iō illo die dñs magis doctrine instabat. et quasi uaticina salutis in doctrina dabat. que percipientes secū meditarentur usq̄ ad aliud festum quo iterū doctrina perciperent. Septem autem isti dies significant septem festa cordis que domino agimus. in quorū primo sacrificium laudis offerimus. quinq̄ autem sequentibus refectiones coram dño accipimus. primo quidem in pane lachrymarum pro peccatis. secundo in confortatione conscientie et refectione uirtutis. tertio in pane serenae cōscientie a peccatorum reliquiis. quarto in refectione desyderii. quinto in consolatione spiritus sancti. sexto in refectione sacramēti. septimo die surgit ih̄s reficiēs in pane uerbi. Quid autem docebat subditur Si quis sitit. scilicet intus id ē desyderat aquā gratie. doctrinam uite et gratiam spiritus sancti. neminem compello: sed si quis multum desyderat et feruens desyderiū habet. hunc ego uoco. Generaliter loquitur. si quis nullum ex ciendo cuiuscunq̄ status et conditōis quilibet secundū suā sitit potius inueniet apud deū. Si quis inquam sitit ueniat ad me fontem

aque uiue. Ueniat autem non corporis sed fidei formate passibus. non pedibus sed affectibus. non migrando sed me amādo. et ab amore mundi recedendo. et bibat habūdantē aquā sapientie salutaris et spiritum sanctum. non solum ad sufficientiam sed etiam ad redundantiam et tunc flumina aque uiue purgantis mēris ac uiuificantis. et semper agētis sc̄z doctrina sacra et dona gr̄arum. ac beniuolētia q̄ ult consulere proximis. fluent habūdantē de uentre eius interioris hominis. s. cōscia cordis ad alios p̄ redundantiam q̄ fides et bonitas unius fidelis d̄z ad alios deriuari. non enim fluunt aq̄ uiue de eius uentre q̄ q̄ bibit putat sibi soli sufficere. Si autem proximo consulere festinat ideo nō siccatur. q̄ manat. Propter q̄ admodum dicit Petrus unusquisq̄ sicut accepit gratiam in alterutrum illam ministrantes. dominus nōcā illos scientes qui sunt uacui ab amore mundi. ad aquas gratie. s. ad amorem dei. Un̄ aug. Si habitat amor mundi in te nō est quo intret amor dei in te. Uas ē sed plen⁹ es. Unde quod habes ut recipias quod non habes. Unde amorem seculi ut amore dei implearis. Dec Augu. Uocatur autem secundum Cris. spūs sanctus flumen q̄ sicut flumē non reuertitur nec stat sed semp̄ currit. sic et illi qui h̄nt spiritum sanctū. non reuertuntur ad peccata nec stat per ocium s̄ semp̄ currūt ad fortia Dicitur quoq̄ spirit⁹ sanctus aqua uiua q̄n ali quis habet gratie cōtinuationem et p̄seuerantiam sine qua nihil ualerēt omnia p̄cedētia Un̄ Bernardus. Tolle p̄seuerantiam nec obsequiū mercedē habet. nec beneficium gratiarū nec laudē fortitudo. Ministri ḡ sermonib⁹ ei⁹ delectati et doctrine sue uerbis capti. redierūt se excusantes et dicentes q̄ nūq̄m sic locutus est homo sicut hic homo loquitur. Quasi diceret. Ita bene loquitur q̄ non uidetur homo purus sed pl⁹ propter quod temerariū esset ponere super eum manus. Utinā et uos p̄sentes fuissetis. Utinā et uos ei⁹ uerba audissetis Nunq̄ fortasse ulterius aduersus eum aliquid ageretur. Pharisei ergo inuidia moti reputabant eos seductos sicut et turbam que defacili potest seduci p̄ ignorantiā quos et maledictos dicunt sc̄z illud deutro. maledictus q̄ nō permanet. in lege. in me ut dicit Augu. sit ista maledictio. ita etiam et nunc est in ecclesia q̄ simplices et laici sunt aliquando deuotiores q̄ alij secundum illud ysaie. cognouit bos possessorē suum. et agnuit p̄sepe domini sui. ista hel autem me non cognouit. Et q̄a xp̄i doctrina ministrozū preconia populozū fida. phariseos a sua malitia nō traxerāt. surgit ad hoc Ilyodemus. qui ad ih̄m nocte uenerat. qui et un⁹ ex ip̄is erat. et legis auctē nitiū eos a p̄secutōe et captione xp̄i op̄escē ac xp̄m i que oculo credebat excusare ex lege dices nūquid lex

nostra hominem iudicat: nisi prius audierit ab ipso et cognouerit quod faciat. Nemo enim secundum legem condemnatur: nisi ex se confessus: uel ab aliis conuictus et prius non absens: quia in damnatione hominis non leuiter est procedendum. Nam et secundum leges civiles diligens inquisitio debet precedere sententiam. Sed illi uolebant peruerse ante eum dare natos et cognitores. Credebat Nicodemus? si tamen modo dominum ipsum uellent patienter audire quod uerbum Christi esset tante efficacitatis. quod forte si milles fierent illis qui ad tenendum eum missi fuerant. et ad uerba eius conuersi sunt in eo facto ad quod missi erant et crederent sicut illi crediderunt. Et ideo uolebat per hoc eos inducere ad audiendum Christum. ut conuerterentur per uerba eius sicut et ipse fuit conuersus. Pharisei uero inuidia et iracundia agitati non recipientes de ueritate persuasionem: sed magis nichodemo edicentes tandem reuersi sunt confusi in domum suam et in propria. nullo profecto negotio. uacui fide. et fraudati a malo desiderio suo. Et in domum suam. id est in propria cordis malitia. scilicet in infidelitate et impietate sua. ualde dolentes quod facere non potuerunt uoluntatis sue propositum. quia consiliu eorum per diuisionem fuit dissipatum. Ihs autem qui misericordie uisceribus habundabat prexit in montem oliueti. in cuius latere bethania erat et domus Marthe. in qua hospitare solebat. nam dominus habebat sibi consuetudinem fecerat: ut per diem quando hierosolimis erat in diebus festis. in templo predicaret. signa et miracula ostenderet. et in sero reuertebatur in bethaniam: ut ibi hospitando quiesceret.

Oratio.

Die ihu xpi. Da mihi corde et desiderio ascendere ad diem festum solennitatis eterni et me semper ad illam preparare. ut cum ipsa uisitationis tue aduenerit ad contemplantum te facie ad faciem merear illuc feliciter peruenire. O fons aque uiue sitis et desiderio ego miser gratiam tuam. uenio et suspiro ad te toto affectu requirens eam. da ergo mihi bibere et tam habundanter de ea percipere. ut dona gratiarum et mihi sufficiant. et per beniuolentiam a me ad proximos fluat eisque proficiant: ut tu uidens in me opus misericordie. mouearis ampliozem gratiam mihi infundere amen.

De muliere in adulterio deprehensa.

Capitulum.

lxxiii.

Equenti autem die iterum diluculo uenit Ihs in templum. in quo ostenditur in eo zelus animarum. et omnis populus uenit ad eum. in quo patet deuotio audientium. et sedens docebat eos de salute animarum. Scribe uero qui habebant noticiam scripturarum et pharisei. qui uidebantur per alios religiosos. inuidentes et insidiantes ei. quia sciebant eum mansuetum: et misericordie predicatorum. et ob hoc habere populi gratiam et fauorem adduxerunt ei mulierem in adulterio deprehensam. et ob hoc

secundum legem lapidanda. et statuerunt eam in medio ut omnium ore condemnaretur ad mortem. et petendo expectantes Christi sententiam. et querentes quid de ipsa faciendum esset ut si eam lapidari iudicaret: quasi crudelem et minus misericordie eum irriderent. et non haberent misericordiam quam populo predicabat. propter quam etiam populus eum diligebat: si autem dimitti decerneret quasi contrarium iusticie et peruicacitatem legis quam ad teram lapidari precipit. cum ipsa adultera reum mortis iudicaret. Putabant deum uel in misericordem esse in iudicando uel iniustum. De iusticia facienda non curabant sed Christum in sermone capere uolebant. Ipse autem utramque calumniam prudenter euitauit: quia et iusticiam in iudicio seruauit et a misericordia non declinauit. Protulit enim iustum iudicium salua misericordia. et sic suum sermonem temperauit ut et legi non ediceret. et pietatem non admitteret. Non tamen statim iudicauit sed prius inclinans se humiliter a rigiditate iusticie. digito scribebat in terra tanquam secundum Augustinum. illos tales in terra scribendos significaret non in celo. Secundum Alchuinum per terram cor humanum ostendit: quia bonarum uel malarum actionum solet redere fructus per digitum autem qui articulorum compositio flexibilis est. sublimitas discretionis exprimitur. nos ergo instruit ut auditis malis primi non statim ea temere iudicemus sed prius ad conscientiam cordis humiliter reuersi. digito discretionis ea sollicite disquiramus. nos etiam ipsos si sine peccato sumus in? discutiamus. Iudex igitur qui audit accusantes non debet statim dare sententiam sed discutere. et ea que audit deum in corde scribere id est discrete inquirere. et que agenda sunt uidere. Digito quidem dominus in terra scribebat. ac si eis diceret. Vos legis mihi testimonia assertis. et legis uerba narratis que legem ipsam non intelligitis. Dic est digitus ille qui quodam ipsam legem scripsit in lapide. Precepit enim lex mulierem habentem mortem lapidari: sed non sicut uos intelligitis. neque a talibus quales uos estis peruicaces legis legem implere cupiebant. Unde cum in temeritate perseuerarent. interrogantes eum erexit se ad eorum inopportunitatem reprimendam: et proposuit eis sententiam iusticie dicens. Qui sine peccato est uenit: primus in illam lapidem mittat. si ne peccato. id est sine crimine. Potest enim aliquis sine crimine esse: sed uix sine peccato. quasi diceret. Ascendat unusquisque tribunal mentis sue. et inueniet se peccatorem esse. Aut ergo istam dimitte. aut simul cum illa penam legis excipite. Puniat peccatrix: sed non a peccatoribus impleat lex quam allegatis: sed non a legis peruicatoribus. Prius iusti sitis postea ream puniatis. Ecce plena iusticia ut iusti mala puniat non reus. Ubi Augustinus. Non dixit non lapidetur ne sed legem dicere uideretur. absit autem ut diceret lapidetur. uenit enim non perdere quod inuenerat. sed querere quod perierat. Dec. aug. Si quis ergo in mortali est

neminē iudicare debet: qz qui aliū iudicat de illo ul' consimili quo ipse tenetur obnoxius se ipm in hoc damnat uel damnandum ostēdit. Ergo antequam aliquem iudicemus: consciētiā nostrā uideamus. et iusta examinatiōe dirimamus. Rigor enim diuine iusticie exigit: ut nemo aliū de crimine arguat. accuset testi mouitū ferat. iudicet. si de pari uel de maiori redarguendus ē. Sed nos hunc rigore nimis tempamus. et magis q̄ iustum ē relaxamus. Audi de hoc et Senecā. Te p̄mū exhibe bonū et sic quere alterum similez tui. Vide si adhuc malus es: et similibus parce. Nec Seneca.

Quid autem dominus in terra scripsit ad litteram incertum ē. Aug. tamen dicit q̄ scripsit illud q̄ uoce expressit et eis rēdit. s. q̄ qui sine peccato est uestrum. et. Et sic ipse fm modum iudicalem suā sniam primo scripsit. s. ptulit. Dico. autem in quadam eplā uidetur uelle enim scripsisse. terra terra absorbe uizos istos abdicatos. Uel fm Amb. terra terraz accusat. Uel fm quosdā primo se inclinās. scripsit uerba hec. terra terra terra: mea ē equitas. meū est iudicium. meū ē iudicare illum: uel illam. secundo uero se inclinans scripsit terra terraz accusat meū aē ē iudiciū. Uel s̄z glosaz scribebat p̄ca eozuz: ut eos oñderet ineptos ad huius snie executionem: que illi legentes p̄e ue recundia exierunt. Et erat illa scriptura tāte uirtutis. q̄ quilibet eorum cognoscebat in ea peccata sua. Non scribebat per singula. s̄z potuit facere uirtute diuina. q̄ i aliqua figura ab eo protracta. quilibet eozuz uideret sua propria peccata et non alia. Et iterum se inclinans scribebat eadem denuo in terra. Quasi diceret. Si ista ē peccatiz: et uos similis estis peccatores. Eadem denuo inclinatus scripsit ut ostenderet maiorēz sententie sue firmitatē et eos sua uisione indignos esse. Unde cuz eos zelo iusticie p̄cusisset: non ē dignatus eos atēdere: sed obtutum ab eis auertit. In quo docet nos sicut prius ante correptōem alterius. ita et post nosipsoz humil'z inuestigare. ne idē uel aliquid simile in nobis sit. Inclinauit se et uultum alio uertit. benignus dñs. et p̄ emuliz et aduersariis suis. quasi dissimulans: ut a stulticia sua declinarent. et ut eoz uerecūdie consulens. liberā exendi facultatem eis daret. Quos citius exituros q̄ plura interrogaturos p̄uidebat. Si enim eos intueretur i facie magis erubescerent exire. Fac simile: ac confusis condole: et in faciem noli respicere. Dic instrumur ex christi actione. qualiter in iudicandis proximorum defectibus. fidelis quisqz debeat se habere. Ad quod sciendum quod primo debet homo ante oculos cordis peccata et defectus proprios scribere: ut sic seipsum iudicet: et tunc dignior fit alios iudicare. questio. utrum peccator possit iudicare et reprehendere alios. Ad q̄ dicendum q̄ indicās aut

ē irreticus solū cōmunib' peccatis et leuibus. et tunc ad corripiendum nō redditur indignus aut eodem p̄co l' maiori de quo corripit alin' et tūc aut p̄cū corripientis est manifestū aut occultum. Si manifestum tunc nō p̄ corripē p̄p̄ primi scandalum. Si occultum aut penitet et tunc p̄ cum humilitate corripere alios. ut et ipsi de suis peccatis peniteant. aut n̄ penitet. et tunc nullo modo dignus ē alios rep̄bendē qz talis correctio nō procedit ex caritate uel uicij detestatiōe. qz alā prius detestaretur in se q̄ in alio. nec hō d̄z pl' diligere primum q̄ seipsum imo in hoc casu i quo ipse aliū iudicat seipsum cōdemnat. Ex hac aē proprioz defectuū cōsideratiōe inascitur hūilitas. et hec hūilitas docetur in iclinatiōe dñi deorsum usqz ad terram. Sc̄do d̄z ē hō aūqz aliū corripiat cū sūma discretiōe disquiret duo. primo p̄sone dispositionem an sc̄z sic sit dispositus. ut ex hoc emendet. aut nō. sc̄do facti q̄litate et circūstātiā. an sc̄z factū q̄ rep̄bendit in alio. sit s̄z se malum et tunc d̄z corripere aut ad utrumlibet ut sc̄z bñ fieri possit et male. tunc est in meliorē partem interpretandum. Tertio debet disquire propriam intentōz. an sc̄z ex caritate mouebatur ad talem correptōem. uel ex p̄p̄a ostētatiōe uel ex passione uel suspitōe. de talib' iudiciis temerariis dicē alibi nolite iudicare ut non iudicemini. At illi discesserunt om̄s unus post aliū qz om̄s p̄cozes se esse sciebāt qz et ipso abscessu de se cōfessi sunt icipientes a seniorib'. tum qz grauiorib' iplicati erāt p̄cis et cāminibus. tum qz melius cognoscebant equitatem sentencie prolata. et euauerunt eoz astucie. Et remansit ih̄s solus sc̄z ab illis calūniatoribus: qz discipuli et multitudo populi māserunt cū eo. et mulier stans in medio. Relicti sunt duo. s. ih̄s misericordia et mulier miseria. Et merito remansit misericordia cum miseria qz miserie necessaria est misericordia. Posito ergo timore iusticie. consequenter x̄ps ipsum temperat dulcore misericordie. Nam confutatis calumniatoribus erigens se iterum ih̄s dixit. Mulier ubi sunt qui te accusabāt. Quasi diceret. Qui uenerant ad querendum iusticiam fugati sunt iudicio iusticie. Ille autem qui aduersarios repulerat lingua iusticie. leuians in illam oculos mansuetudinis interrogauit eam dicens. Nemo te condemnauit. Que respondit. Nemo domine. Jam enim recesserāt. et quilibet eorum se similiter inquinatum sciebat. Unde Augustinus. Ideo enim liberauit dominus peccatricem: quia non erat qui iuste mitteret lapidem. Quomodo lapidaret qui se lapidandum cognosceret. Nec Aug. Et quia mulier territa poterat timere. ne ipse qui sine peccato est eam puniret et timens ei dicere nemo quippe me condemnauit: tu autem qui sine peccato es. si uis potes. quia tibi soli peccauit ideo subditur Christi absolutio.

Audiuimus ergo supra uocem iusticie. audiamus nunc uocē misericordie. Nā dixit ei ihs. nec ego te cōdēnabo: a quo forte te dānari timui: qz in me peccatū n̄ inuenisti. nec mihi: quia ueni peccatores saluare nō cōdēnare. Noli timere: s̄z secūra sis. crede tñmō meis cōsiliis. Non abicio peccatores: sed suscipio penitētes. Quasi diceret. Illi dimiserunt te indānatam pp peccata tua. et ego te absoluo ex mīa mea. Uade absoluta a culpa et a pena. et iam āplius noli. i. non uelis peccare. hoc ē non sit tibi uoluntas peccandi. Magnū ergo peccatū est uoluntas peccandi. Facta secūra d̄ preterito: caue de futuro dele. qz cōmisiisti obserua qz precepi ut inuenias qz pmissi. ergo et dñs damnauit sed peccatū non hoīem. saluando enī naturā damnauit culpā. Qui ergo amant i do mino mansuetudinem: timeant et ueritatē et erenim dulcis et rectus ē dñs. Erectus itaqz dedit sniam iusticie in accusantes. et itē erectus sententiam misericordie circa accusatōz: qz hoc utrunqz facere diuine ē potentie. et eque utrūqz qz ppriū ē deo punire. s. et parcere. et eque iustū ē seruare misericordiam sicut iusticiam. punit iuste et parcat pie. et sicut primo ptulit iudiciū iusticie salua misericordia. sic secundo ptulit iudiciū misericordie salua iusticia. s. ut misericors p̄ca p̄terita dimittens. et ut iustus ne āplius peccaret interdicens. Nam uniuerse uie dñi misericordia et ueritas. Sic ergo liberata ē misera iubente misericordia. Licet autē dñs sit iustus sic et misericors tñ dicitur ei ppriū esse potius misereri q̄ iustum esse. qz n̄bīl requiritur ad cōplendū opus misericordie: nisi uolūtas eius tñ. sed ad cōplendū opus iusticie. requiritur ēr aliquid ex parte hominis. s. exigētia meritorū. Unde Ansel. Occurat iam nūc memorie mulier illa in adulterio deprehēsa. et ihs rogatus sniam ferre quid egerit qz dixit f̄cordare. In terrā oculos iecit. ne forte accusatam respiciens nimis cōfunderet. Lū. n. scribens in terra terrenos eos nō celestes. p̄didisset: qui sine p̄co iquit ē ufr̄m primo i illam lapidē mittat. O mira et ineffabilis xpi bonitas. Quā cōdēnare iuste potuit aduerte q̄ die: et q̄ caute liberauit. Lū. n. oēs snia teruissēt. et expulisset de templo. imāgiare q̄ pius oculos in illa leuauerit. q̄dulci et suauī uoce sniaz absolutōis eius ptulerit. Puta qz suspirauerit. qz lachrymatus fuerit cū diceret. Nemo te cōdēnauit mulier et cetera. Felix (ut ita dicā) hec adultera mulier q̄ de p̄teritis absoluitur. secūra efficiē de futuris. Ihs bone te dicente nec ego te cōdēnabo. q̄s cōdēnabit. Deus ē q̄ iustificat. quis ē qui cōdēnnet. Audiat tñ de cetero uox tua. uade et iam āplius noli peccare. Hec Ansel. et q̄uis dñs ihs mulierēz a cl̄pa absoluit. et ne āplius peccaret interdicendo. nullā aliā iungeret ei penitentiā seu penam. tñ hoc factum xpi non ē trabēduz ad

cōsequēciā et i cōsuetudinē. ut exemplo dñi ali q̄s absqz cōfessōe et pene inflicōe quēqz absoluat. qz xps excellentiaz in sacramentis habuit et potuit conferre effectum sacramenti sine sacramento. qz nullus purus homo p̄ imo debet sacerdotes i foro penitentiali iponere penitēciā s̄m cōditōem peccantis. et p̄c̄i qz non hāt talem p̄fatem remittendi. Poterat etiam xps illi mulieri tātā cōtritōz dare qz sufficeret ad delectōem totius culpe et pene. et illā cōtritōem cognoscere. n̄ sic aē alius sacerdos p̄: q̄ nec mouet cor nec uidet. Simili modo quotidie dñs recipit adulteram: cū p gratiam recipit quamlibet animam a diabolo corruptam per culpam per mulierem enī in adulterio deprehensam: significatur quelibet p̄sona xpo p̄ fidem desponsata: sed postea p mortale p̄c̄z cū diabolo adulterata. p scribas uero et phariseos significantur demones qui dicuntur hic scribe qz p̄ca nostra retinent memoriter tanquā firmiter scripta et pharisei id est diuini recte dicuntur: quia a xpo et sanctorum consortio se perantur. Hi mulierem ad iudiciū adducunt qz damnationem hominum sollicitē querunt. et qz dñs non uult mortem peccatoris: sed ut magis conuertatur et uiuat ideo ei dicit. uade et noli āplius peccare qz sibi sufficit uera penitencia de preteritis et cautela contra reciduum pro futuris. O ratio.

Ihs clemens q̄ deprehensam in adulterio clementer ab accusatoribus liberasti et a te in cōdēnataz in pace misericorditer dimissi: stat coram te ania mea adulteratrix que toties a te uero sponso recessit quotiens suggestionibus adulterantis inimici cōsensit. accusat cōscientia. accusant opera et actio praua n̄ intres domine in iudiciū cum ea ne memineris iniquitatum eius antiquarum libera ab accusatoribus peccatricez et ream. et dimitte in pace sibi cōscientiā a tuo tremendo iudicio absolutam qz tibi ppriū est misereri semper et parcere. et non est numerus tue misericordie Amen.

De quibusdā uerbis dñi p q̄b⁹ uolebāt eū iudei lapidare. Capitulum. Lxxxiij.

Uia uero s̄m Alchuinum ihs mulierem absoluerat a crimine ne aliqui dubitarent: an ille quem uidebant uerum hominem posset peccata dimittere. dignatur ipse apertius diuinitatis sue potentiam demonstrare. Unde dicitur. Iterū ergo locutus est eis ihs: dicēs. Ego sum lux mundi. scilicet totius non particulariter gētis unius. et ideo accedens ad eum per fidez et uorionem. ab eo illuminat ad salutē ab eo p̄o recedens obtenebratur ad gehēnam. Xps s̄m utramqz naturam dicit lux: qz s̄m diuinitatez illuminat intus animam. et s̄m humanitatem informat exteri⁹ uitam. et hoc tripliciter. s̄m miraculis. p̄dicatōibus. et exemplis. et p̄mū ē po

tentle. secundum sapientie. tertium bonitatis. Ipse quippe est lux que illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum: quia ipse universaliter omnes illuminat: et est solus lux per essentiam: quia ab ipso omnis noticia derivatur. cuius participatione alij ab hac luce illuminati dicuntur lux: sed non per essentiam ut ipse: quia ipse est uerbus a patre progrediens sicut lux a luce. Unde secundum Augustinum lux mundi a patre egrediens nube carnis tegitur. et sic cōtempata toleranda hominibus effici. ut per homines ueniat ad diuinitatem. Illa ergo luce illuminati illuminamur. modo collatio fidei quod ad alios ceteri nati sumus. et sequi tam uerbis quam exemplis obediendo. ut exclusis ignorantie. uel peccatorum tenebris. in futuro manifesta uisione deitatis illuminemur. Itaque subiungit. Qui sequi me. scilicet. credendo amando et imitando. non ambulat in tenebris. scilicet. ignorantie. quia ego sum ueritas nec culpe quia ego sum uia: et per consequens non uenit ad tenebras gehēne: quia ego sum uita. Fructus autem huius lucis subditur. sed habebit lumen uite nunc et in futuro quia habebit christum dei sapientiam quod est lumen indeficiens et inextinguibile. hic per fidem et ibi per speciem. Unde hoc quod dicit qui sequi me pertinet ad meritum. quod uero dicit habebit lumen uite pertinet ad premium. Ubi Augustinus. Ergo fratres mei. quoniam dominus breuiter ait. ego sum lux mundi qui me sequitur non ambulat in tenebris. sed habebit lumen uite quibus uerbis aliud est quod iussit. aliud quod promissit. faciamus quod iussit. ne impudenti fronte desideremus quod promissit. ne dicat nobis in iudicio suo. Fecisti enim quod iussi ut expectas quod promissi: Quid igitur iussisti domine deus noster: dixi tibi ut sequeris me. Ergo modo faciamus sequamur dominum soluamus compedes quibus impedimus. Sequimur christum lumen mundi ne ambulemus in tenebris. Tenebre metuende sunt. sed morum non oculorum. Et si oculorum non exteriorum. sed interiorum. unde discernitur non album et nigrum. sed iustum et iniustum. Hec Augustinus. De superexcellencia autem istius luminis nobis promissi. dicit idem Augustinus. Tanta est iocunditas lucis eterne. ut etiam si non liceret in ea amplius manere quam unius diei mora. propter hoc solum innumerales anni huius uite pleni deliciis et circumfluentia bonorum temporalium recte meritoque contemnerentur. Deinde post aliqua incipiens ad certamen passionis iudeos puocare dixit eis. Cum exaltaueritis. scilicet in cruce filium hominis. id est filium uirginis secundum cuius carnes debebat pati et exaltare in cruce in qua fuit extensus et exaltatus in aere: propter quod et exaltatus est a deo patre. tunc cognoscetis. scilicet. aliquid ex uobis per fidem. quia ego sum. scilicet. uere christus: ego sum sub carne deus absconditus. Ubi per dicit quodammodo de eis post passionem suam cognituros quod esset et credituros in eum. prenunciās eis per que debeant peruenire ad fidem. quia per suam passionem

Ubi Augustinus. Differo cognitionem uestram. ut impleam passionem meam. Hoc oportebat impleam per mortem eorum qui postea fuerant credituri. Quare hoc nisi ut nemo desperet in quocumque scelere male sibi conscius. quando uidebat eis donari homicidum qui occiderunt christum. Hec Augustinus. Tribus modis nos offendimus deum et ipsum humiliamus. scilicet. malis cogitationibus. malis uerbis. et malis operibus. Quando uero cōterimur cōfitemur ut satisfaciamus. tunc ipsum exaltamus in anima. ipsum super omnia diligendo. et per consequens cognoscimus ipsum super omnia uenerando. Si ergo uis cognoscere deum exalta eum tribus modis predictis. scilicet. cordis contritione contra malas cogitationes. oris confessione. contra malas locutiones. et corporis satisfactione. contra malas operationes. Deinde quibusdam iudeis tunc in se credentibus dicebat. Si uos manseritis in sermone meo. id est. si perseveraueritis usque in finem. in fide que in uobis cepit esse per sermonem. a doctrina et disciplina mea non recedendo. nullisque temptationibus cedendo. tunc uere discipuli mei eritis. Hoc dixit. quia aliquid eorum fecte credebant. et isti ueri discipuli non erant. et uos cognoscetis ueritatem que modo carne tecta loquitur uobis. et later uos. uel ueritatem doctrine quam ego doceo. et fidei quam modo creditis. et ueritas cognita liberauit uos id est liberos faciet. quia in presenti liberat a seruitute culpe et dat libertatem gratie et tunc uera libertas inchoatur et in futuro liberabit a seruitute miserie et dabit libertatem glorie. et tunc uera libertas perficitur. Responderunt alij non credentes et iactando dixerunt se esse semen Abrahę. et nemini unquam seruisse quasi liberi essent. et libertatem non indigerent. Sed manifeste patet dictum eorum falsum esse quia primo in egypto fuerunt in magna seruitute. et iterum in babilone. In terra etiam sua seruierunt regi assiriorum et nationibus alijs et iterum romanis soluentes tributum eis. Dominus autem proposuit eis seruitutem difficiliorem quam hominum dicens. Amen dico uobis quod omnis qui facit peccatum cuiuscunque conditionis ille sit: siue nobilis. siue ignobilis iudeus uel grecus diues uel pauper. imperator uel medicus: seruus est peccati. Unde Crisostomus. Omnis qui diaboli sequitur uoluntatem seruus est: et si sit liber. Qui autem deo obaudit ille uerus ingenuus est. et si fuerit seruus. Ingenuitatem enim spiritalem non sordidat seruitus corporalis. nec turpitudine spiritali bone fiat corporalis libertas seruitutem enim non dei dispositio sed humana uolentia introduxit. omnis enim homo liber creatus est quem deus in libero arbitrio posuit: nisi ipse se fecisset seruum. Unde et Augustinus. Bonus etiam si seruiat liber est. malus autem etiam si regnet seruus est nec unius hominis. sed quod est grauius. tot dominorum: quot uiciorum. Seruus est utinam hominis non peccati. Et iterum. Deus qui facit peccatum seruus est peccati. O miserabilis ser

uitus. Plerūq; homines cū dñs malos patiūt uenales se petunt. non querentes dominum nō habere sed saltez mutare seruus peccati quid faciat quem interpellat: apud quem uenale se petat. Deinde seruus hominis aliquādo sui domini duris imperijs fatigatus fugiendo requie scit. Seruus peccati quo fugit. secum se trahit quocunq; fugerit. Non fugit seipsā mala osciētia. Non est quo eat. sequit se. imo non recedit a se. Peccatum enīz quod facit intus est. fecit peccatum ut aliquam corporalem caperet uoluptatem. Voluptas transit peccatum manet. Preterijt qđ delectabat. remansit. qđ pungat. Mala seruitus. Ad christum omnes fugiamus contra peccatū deum liberatorem iterpellem⁹ uenales nos pentamus ut eius sanguine redīamur. Liberat ergo ab hac seruitute solus dñs. Qui illam non habuit: ipse de illa liberat. Solus enim in hac carne uenit sine peccato. Dec Aug. Peccator ergo ut dictū est. seruus ē tot dominorum quot uitiorum. Unde legitur d Dyogene philosopho. qđ cūz Alexander diceret se dominatōrez orbis ille ait nequaquā es dominus sed seruorum meorum seruus. Superbia enīz domina tua z ancilla mea te circumducit. ego autem eam suppeditaui carnalis concupiscētia z gula sunt domie tue z ancille mee que te ducunt z tibi dominātur ego autem eas suppeditaui z uici. z ideo tu es seruorum meorū seruus. Deinde ostēdit penam huius seruitutis dicens. Seruus autēz. s. culpe non manet i domo. i. in ecclesia in eternū. licet modo ad tempus in quantum est de numero fidelīz. qđ modo sunt admixti mali cūz bonis z in futuro ab inuicem seperabuntur sicut oues ab hedīs. filiū autem. s. dei naturalis manet in eternum qđ solus est sine peccato. z sic habet potestates a lios liberandi a peccato. faciēdo eos filios dei per gratiam adoptionis. ut secum maneant in domo libertatis. Et hoc est qđ cōcludit dicens Si ergo filius qui uere liber est z potens in domo libertatis uos liberauit a seruitute clpe uere liberi eritis nō a barbaris. sed a diabolo. nō a corpōis captiuitate sed ab anime iniquitate ut peccatum nō dñetur in uobis qđ in hoc consistit uera libertas. Unde dicit gre. Quē osciētia defendit. etiam inter accusatores liber est. Unde et Boerius. Liber est qui habet liberaz conscientiam patet ergo qđ mundana libertas de qua glōdiabantur. non est uera libertas. nec carnis nobilitas est uera nobilitas. Sed hodie beu sunt mlti. qui d carnali nobilitate z libertate querunt extolli nō uerecūdates de seruitute peccati. Secundum Aug. qui ex amor peccat nō ex lāgore nature. nec ex ignorantia leui seruus est peccati. Alia enim sunt peccata i firmitatis. alia impericie. alie malitie. Infirmitas z impericia contraria sunt uirtuti z sapientie. malicia contraria ē bonitati. Deinde ostēdit eos non esse filios abrahe de quo gloriabā

tur. sed potius degeneres. quia eum operibus. fidei non imitantur. Vera enim filiatio declaratur per imitationē paterne cōditiōis qđ imitatio patris ē signum uere filiatiōis. iudei autem non imitabantur facta abrahe. qđ querebāt eū interficere. quod abrahaz non fecit ex quo saluator concludit. qđ eius uere filij nō erant quāuis ab eo carnaliter descendissent. Unde erāt filij abrahe tantummodo carne. sed non operū z fidei imitatione. Laro quidem illorum ex ipso erat. s. uita non erat. Ex hoc patz qđ frustra quis gloriatur quia secundum habitum est filius Augustini uel benedicti seu alterius sancti nisi opera ipsius fm suam possibilitatem studeat imitari. Uidētes autem iudei qđ ex operibus filiatiōem arguebat. ideo dixerunt se filios dei cuius legē z ceremonias seruabant. nō sicut alij idolatrie dediti uñ dicūt ei. Nos um⁹ dī cultores. ex fornicatiōe scz spiritali gentilitatis qđ fornicat cū multis dijs nati sū sum⁹ idola colentes sicut ipsi. sed in fide unius dī fornicationem enī uocat idolatriā sicut z frequēnoia i sacra scriptura qđ aīa seperatur a deo p eam unum patrem spiritalē habemus deum quem colimus. quia nō colebant pluralitatem deorum sicut gētilēs. Sed hanc paternitatem saluator excludit z deum non esse eis patrem ostendit quia non diligunt nec cognoscunt ei⁹ filium scilicet ipsum xpm ab eo missum naz dilectio z noticia xpi. est signum filiatiōis dei eorum enim que ab uno procedunt mutua est dilectio i illo a quo procedunt. Deinde ostēdit cuius sint filij. et dicit eos ex patre diabolo esse non creatione. sed imitatione: quia desyderia patris sui. scilicet diaboli uolunt perficere z inocentem occidere. Quod probat consequenter cōditiones diaboli explicās. z postea ad ipsos applicās. Unam autē cōditiōem diaboli primo tangit dicēs. Ille homicida erat ab initio mūdi. z conditi hominis primos homines malis suasionibus occidēdo z eis immortalitatem auferēdo homo enim in specie humana ē ponit p animā. z ideo magis pprie ē homicida qui animam p peccatum mortale occidit. quā ille qui occidit corpus per quod homo cum brutis conuenit. Ubi Aug⁹. noli te ergo putare non esse homicidam: quando fratri tuo male persuades. Si fratri tuo male persuades occidis. Et ut scias quod occidis. audi psalmum Filij hominum dentes eorum arma z sagitte z lingua eoz machera acuta. Alia cōditiō diaboli tangitur cum subditur z in ueritate operis et iustitie non stetit. i. in debita obedientia ad deum quia non est ueritas i eo. Res enim dicuntur uere in quantum conformant ueritati prime a qua ueritate deuiauit diabolus per pccm supbie. z deseruit ordinatōez nature sue. qđ erat ut dō subiceret omīne. nec stetit i ueritate uocis z loquēle. qđ mēdax ē z p̄ id est iuētor ei⁹. s. mēdacijs. sicut dñs pater ē ue

ritatis. ante ipm nō erat mēdaciū. ab ipso et p
ipsuz ē factū. ut sit ois homo mēdax. Ille qdē
dicit mēdax. nō tñ pater mēdaciū mēdaciū
ab alijs in mentem refert sed mendax est et pa
ter mendaciū qui nō solum refert illud sed et fa
cit et propter hec diabolus dicitur pater mēda
cij. quia primum mendacium adinuenit dicēs
mulieri. Nequaquā moriemini. Hanc ergo prop
teratē. hanc nephariam hereditatē filijs sui
is diabolus dereliquit: ut mēdantur et patres
suum diabolū mēdando sequantur. Tūz ei
mēdantur a diabolo accipiuntur. et eum imi
tantur. Attendant mendaces illud uerbuū xpi
dicentis. Ego suū uita ueritas. et uia. quia rece
dendo a ueritate recedunt a uia et uita. Tales
ergo tanquam illegitimi in religiōe xpiana me
rito sunt habendi. quia a deo patre degeneran
tes facti sunt filij diaboli. Quam multi sū hu
iusmodi filij diaboli etiam religiosi. et quaz ple
nus est d̄ eis mund⁹. Et utinā oēs tales caracte
res patris sui diaboli in fronte gestarent ut co
gnoscerentur. ne alij per eorū mendacia deci
perentur. sed heu aliqui habent frontem mere
tricis. et parum erubescūt de mendacijs. Ut qd
terram occupant tales pestiferi seductores. er
rantes et in errorem mittentes. ac si patres suū
qui uniuersum orbem seducit imitantes. Men
dax ergo in loquendo et mendatā fingendo. p
prietatē diaboli assumit male uiuendo. Unō
dicit Aug. qd diabolus non speciale nomen ē s̄
comune et in quocunq; opera diaboli fuerint i
uenta. diabolus est appellandus. operis enī no
men est non nature. Erubescite ergo. O xpiane.
et maxime tu religiose de hoc nomine et ab om
ni mendacō abstine quia in quolibet xpiano d̄
bet esse ueritas tanta ut iter iuramentū et sim
plicem iuratiōem nulla sit differentia. Et quia
solent innocentes anteq; subeant iudiciū pas
siois experere iudiciū examinatōis ideo domi
nus noster sciens iudeos in mortem suam cōspi
rasse. iudiciū examinatōis ab eis expecit ad
ostendendam suam innocentiam et iudeorum
malitiam ad cōuincendam apertius eorum iu
diciariam iniusticiam. Quāuis ei ultro mortem
pati uoluerit ipse tamen xps suam innocentiam
omnibus manifestam esse uoluit. Unde dicit.

Quis ex uobis coram quibus palaz docui et
miracula feci arguet et rep̄hendere pōt me d̄ pec
cato. Quasi diceret. Uos uultis me interficere
ostēdite peccatum quo meruerim mortē qd si nō
poteritis manifestum erit qd me inocēter occidi
tis. Secūdu greg. p̄sanda ē māfuetudo dei: qd
uenerat peccata relaxare: qd non dedignat̄ ex
ratōe ostendere se p̄cōrem nō esse: qd etiaz ex
uirtute diuinitatis poterat p̄cōres iustificare
Et iō cū non possitis me de p̄cō arguere. si id
ē qd ueritatē dico uobis. quoniā. sc̄ dico me fili
um dei: quare uos nō creditis mihi et in me. ex
quo nō suū peccator sicut ceteri. Et subdit cāz
dicens. Qui ē ex deo non natura: s̄ fide. non

ore: sed amore et p̄formitatē uoluntatis. vba
dei audit: et hoc aure cordis: nō solū corpis. au
dit ea libenter et amat quilibet libenter audit
doctrinam ad quā affectū habet: qd quasi con
nālis ē. Ille ei qd vacat i deū credit ac vacat de
uiz timet et diligit: dei vba libenter audit. Qui
uero non hz fidē nec amorem sicut iudei erāt
uerba dei audire non possunt. In his uerbis
dñi unusquisq; cōscientiam suā probat pōt ut
ex deo sit an nō. Qui. n. uerba dei. celestē p̄iā
desyderare carnis desyderia et mundi gloriam
contemnere. aliena non appetit. et propria largi
zi. et alia huiusmodi iubētis libet̄ audit. et li
bentius opere cōplet nullo mō se ex dō esse dū
bitet. Qui uero uecors et durus. uerba dei au
dire contemnit. uel si hoc aū corpis audierit
et tñ nullo studio uel labore in opus mittet co
natus fuerit. p̄fecto se ex deo non esse ostēdit.
Et tales erāt isti quib⁹ cōcludendo a dño hic di
cit. Propterea uos nō auditis. id est non reci
pitis uerba dei ex ore meo. et mihi non creditis
qd ex deo non estis. p̄pter uiciū qd a deo nō ē.
sed a diabolo suggerit. et a mala uolūtate per
ficitur. et qd non estis ex deo. nō habentes fidē
nec amorem sequi qd fitis ex diabolo non per
creatianem sed per imitationem. Unde Augu
sti. Cum dicit ex deo non estis noli atrende
re naturam sed uiciū. ex deo quidem sunt se
cundum naturā. sed ex deo nō sunt uicō ex p̄a
ua affectiōe. Est autē fm grego. triplex grad⁹
male affectōis. Nā sunt nōnulli qd pcepta dei.
nec aure corpis id est exteriori auditu p̄cipe
dignant quidā uero p̄cipiunt. sed nullo mētis
desyderio complectuntur. non habentis uolū
tatem implendi que audiunt. quidam autem
libenter audiendo compunguntur sed post la
chrymas tribulationibus p̄ssi aut delicijs al
lecti ad iniquitatem reuertuntur. his p̄fecto
uerba dei non audiunt. quia exercere in ope
re contemunt. licet ergo omnes sint filij dei
per naturam. illi tamen ex diabolo per uiciū
sunt qui uerba dei non diligunt. Qui uero ex
deo generatiōis adoptione renati sunt. audi
unt uerba dei et custodiunt. Dum terra est sub
tecto et non compluta. latet quos fructus sit
ferre apta. sed si est sub aere nudo et complu
ta. patet quis fructus ueniat ex ea. Agitur
si diuinus sermo sit tibi grauius. et quasi sarcina
aures. time ne sis p̄scitus cū iudeis quos
imber uerbi compluit et ipsi spinas et tribulos
exseruerūt. quo potuit quod terra maledictio
proxima erant quam ignis deuastare debuit

Et quia iudei conuicti sunt non esse filij. a
brahe uel dei. sed diaboli. ideo nescientes cō
tradidere uerbis. contradicunt iniurijs. et inge
runt conuicia. quia resistere non possunt ex
ueritate aliqua. Modus enim hominum qui
nesciunt rationabiliter responderē ad conuicia
se cōuerter. et ideo iudei non habētes quid ra
tionabiliter christo responderēt ad conuicia se

cōuertunt. Unde cōrradicente dicunt eū samaritanū esse et demoniū habere. Licet enī xp̄s esset genere iudeus et non samaritanus. tamen uocāt eū samaritanū ex causa pluribz. Samaritani enī qui erāt gentiles iudeis infesti et odibiles erāt eo q̄ terram eoz possidebant. et ideo uulgare erat apud iudeos q̄ homines malos et eis odibiles. etia3 si iudei essēt uocabant samaritanos. talis aut erat xp̄s fm̄ opimonem eorū quem credebāt arguere eos propter odiū. ideo uocabant eum samaritanū et quasi aduersariū. Uel quia samaritani prim̄ legem seruabant et prim̄ non seruabāt. uidentes iudei xp̄m in aliq̄ legem seruante3. et in aliquo dissoluentē uocabant eū samaritanū quasi a lege diuina alienū. Uel a samaritanis cū quibus cōuersatus erat eū samaritanum quasi peccatorem uocabant. quia peccatores illos reputabant nec eis conti uolebant. Dicebant etiam eū demoniū habere propter mirabilia que faciebat que magicis a tribus imputabant uel quia cogitationes et secreta eorum reuelabat et frequēter dicebat q̄ demoni attribuebant cui tamen cordium ocella sunt abscondita. Uel quia aliquando quedā alta. et subtilia loquebatur que non intelligebant credebant q̄ quasi demonio plen̄ loqueretur: et eum arrepticum reputabant. Dominus autem hic sicut et ubiq̄ ad patientie. et mansuetudinis exemplum nos prouocat quia mansuete iniuriam declinat. Accepta iniuria non rascitur neq̄ conuicijs conuicia reddit. et ut dicit petrus cum malediceretur non maledicebat. Et attende quod licet dominus iudeos sepe docendo uel corrigendo dure et aspere reprehenderit tamen dura uerba uel facta inferentibus nunquam uel hic uel alibi dure. uel aspere respondit. erudiens nos secundum Criso. q̄ ad dūm prinēt uindicare. que uero ad nos. despicere. Unde cum in ueritate eis responderet possit uos demonium habetis. tamen noluit. sed malum quod in eis esse cognouit patienter tacuit. imitabilem nobis patientiam ostēdens. ut quoties a proximis iniurias patimur eorum etiam uerba mala patienter taceamus ne forte talis correptio n̄ ex dilectiōe. sed ex odio nata uideatur. In his ergo secundum Gregorium supbia nostra confunditur. que si exagitata. uel leuiter fuerit. atrociores iniurias reddit quam accipiat. facit mala q̄ potest. et minatur facere que non potest. Duo quippe ei illata fuerant. unum negauit et aliud tacendo confēsit. Tacuit quod r̄cognouit. et patienter r̄pulsit q̄ dictum fallacis audiuit. Demonius ē non habere respondit. sed tamen samaritanus non esse negauit. Quia enim samaritanus interpretatur custos et ipse precipue custos noster. est non enim dormitat qui custodit israel. ideo se samaritanum esse non negauit. Negauit autem demonium habere. diabol⁹ enim honori dei resistit. qui ergo honorē dei querit

alienus a diabolo est. et ideo xp̄s q̄ honorificat patre suū. s. deū. demoniū nō habet. Un̄ ait. Sed honorifico dūm patre meū dēclarādo e⁹. Virtutē in miraculis. et oīa ei attribuēdo. p̄ cui⁹ honore uos me ihonorastis p̄ falsa obprobria. et q̄ uirtuti diuine attribui debet. demoni ascribēdo. Immo i hoc q̄ ihonorastis me. ihonorastis et patrem meū. qui enī non honorificat filium n̄ honorificat p̄rem q̄ misit illū. Itē habes demoniū qui ē rex sup̄ oēs filios supbie supb⁹ ē. et se extollit querēdo gloriā suā. ego aut non sic. nō enī quero gloriā meā: sicut simulatores q̄ se ostendūt et querūt uideri q̄ nō sunt. Et ye n̄ querit q̄ semetipm̄ exinanitū formā serui accipiens. Nō quesiuit in isto mūdo gloriā nec ullā magnificentiā. uenit enī ut doceret omnē mūdi gloriā cōtēndā. In q̄tū hō est loquens dicit. Ego gloriā meā nō quero solus enī deus est qui potest gloriā suā querere absq̄ culpa et p̄ccō. alij aut nō nisi in deo. Sed est qui q̄rat uerā et debitā gloriā meā. et iudicet. s. iudicio discretionis. id ē a gloriā ur̄a humana. et s3 seculum discernat et separet. s. p̄r me⁹ q̄ me et gloriificantes me remunerat. et uos et oēs q̄ me non glorificāt: dānāt. Lū itaq̄ fili⁹ dei multa signa faceret: et uirtutes multas ostēderet gloriā suam nō q̄siuit: ut nos eius exēplo istructi discamus de bono q̄ agim⁹ nō gloriari. et cū a p̄re oē iudiciū sibi datū eēt. illatas iniurias p̄ris iudicio seruauit ut nobis infinuaret q̄tū nos esse patientes debemus dū se ulciscit. non uult et ipse q̄ iudicat. Accepta ergo contumelia meditētur i ope uocē dñi illā. ego non quero gloriā meā3 ē qui querat et iudicet. Et q̄ fm̄ Grego. cū malorū pueritas crescit. nō solū p̄dicatio frāgi nō d3 sed et augeri. iō dñs postq̄ h̄re dominū dicit⁹ est. p̄dicatōis sui beneficia largius ipendit. In quo ostēdit magna xp̄i benignitas. q̄ illis a q̄bus tñ receperat iudiciū. nō negauit sue doctrine beneficiū. Un̄ dicit amē amē. i. fideliter dico uobis. si q̄s sermonem meū seruauerit nō solū fide sed etiam uita et opere. mortē non ui debet. id est non experiet in eternum. hoc ē et ne mortis amaritudinē. sed uitā habebit etnā. Deinde ex his uerbis domini uolentes ostendere eum habere demonium dixerunt. Abraham mortuus est et propheta. sed fundabāt rōnem suā sup̄ falsum. s. q̄s xp̄s dixisset de morte tpali. q̄ tñ intellexerat de morte eterna. et post pauca subiūgit. Si ego. s. solus sine p̄re meo glorifico meipm̄. s. inanit. et quero gloriā meā p̄ter regulā diuine uitatis. ut uos mibi iponitis gloriā meā quā dicitis meā nihil est et falsa q̄ falsū ē nō ens et nihil. gloria mūdi nihil ē q̄ ē fumus trāsiens et uentus tumēs. et ad nihil culpe et ad infernum deducens. Sed gloria mea est a deo patre a quo nullum falsum potest eē. Est enim pater meus substantialis qui glorificat me uoce et p̄ miraculoz opatōm et postea glorificabit p̄ resurrectionis et ascēsiōis gloriā

quem uos dicitis: qz deus noster est p operum imitationem. sed hoc est falsum qz probat: dicens z non cognouistis eum. s. per fidez forma tam in qua cōsistit dei simulatio per adoptōm z quia dicentes nūqz in maior ē patre nostro Abrahā reputabant dominum eo minorem ideo ostendit se esse maiorem qz. Abrahā qz abrahā ab eo tanquam a maiore bonum redemptionis expectat sibi promississe. Unde dicit abrahā. p̄r n̄r s̄m carnem. de quo. scz gloriāmi credens exultauit in spiritu sperando ut uideret deum meum. intelligendo z cognoscendo tantum misterium. qz desiderauit cognoscere tempus aduentus xpi. qz ē uidere xpm in spiritu z uidit in figuris z fide diem eternitatis z diem future temporalis me natiuitatis qm in figura trium angelorum sibi apparentiā cognouit trinitatis misterium. z qm dictum ē ei in semine tuo benedicentur omnes gentes ēre. z in oblatione ysaiac in loco qui iō dictus ē dominus uidet: qz dñs fecit abrahā uidere occultum xpi misterium. z gauisus ē propter beneficium a me ut a maiore sibi promissum. Ineffabili namqz gaudio exultare potuit. qm z uerbum apud patrem manens. z idem aliqm in carnem uenturum n̄ de patris gremio recessurus p̄spexit qm eum de stripe sua nasciturus preuidit. per quem non solum ipse saluaretur. sed etiam totus mundus redimeretur z facta ei de xpo repromissio impleteretur. z cum iudei solam in eo etatem carnis non diuinam naturam pensantes z de uerbis suis mirantes dicerent ad eum. quinquaginta annos nondū habes z abrahā uidisti. qui. s. ante mille annos est mortuus quasi dicerent hoc est impossibile uolens eos ab intuitu carnis ad deitatem trahere respondit eis antequam abrahā fieret scz temporalis generatione. ego suz eternaliter manens. non dicit abrahā ēēt s̄z fieret. qz abrahā creatura fuit nec dicit ego fio s̄z ego sum qz ē uerbum substantiuū. qz non creatura: s̄z creator ē oīum. Ubi ostendit eius eternitas coniungendo uerbū p̄ntis. s. ego sum. cum uerbo preteriti. s. antequam fieret: qz eternitas omni tēpori assistit. Ubi deus solus h̄z esse perfectum: qz illud perfectū ē cui nihil deest extra ipsum z ideo diuinū esse cū totum simul sit. nec quidquam de illo preterierit aut futurū sit perfectissimum ē: nōt̄p̄ at̄ esse qz habet aliquid extra se imperfectū est. deest enī nobis aliquid quod de n̄ro esse iam preterijt: uel qd futurū ē. quantum ḡ ad substantiam diuinitatis xps ē ante Abrahā: sed s̄m naturā assūptā fuit p̄ abrahā Ubi xps uidit abrahā oculo diuinitatis. z abrahā uidit xpm oculo cordis. fide uidelicet illuminatus. At infideles insensati iudei cōsiderantes qz eternitas n̄ nisi deo cōuenit. z qz se per eternitatē deū esse p̄fiteret̄ z ostenderet. istaqz eternitatis uerba intelligere z sustinere non ualētes. reputabāt ea blasphemā: qd̄qz

p tali blasphemā esset lapidandus. z iō secū dum legis mandatū eū tanquā blasphemū lapidare uolentes. tulerūt lapides ut iacerent i eū sicut in blasphemū z mortis reū. Quia enī non ualebāt sapiētie q̄ loquebat̄ resistere. nec sciebant uerbis eius rōnabiliter cōtradicē loquendo. iō cōuercentes se ad lapides. contra dixerūt corporaliter psequendo. z quem intel ligere cuiusqz sermoni resistere n̄ poterant. eū lapidib⁹ obuiere querebant. lapidei enim cordis s̄ ueritatem. ac duri z inflexibiles ad credendū erāt. z eoz animus facto eozūdē conso nabat. Ubi ad hoc significādum lex scripta est in tabulis lapideis p dñm. Ubi Aug. Tāta duricia quo current: nisi ad lapides sibi siles. Sed dñs q̄ solo uerbo eos superare poterat. uindicare se noluit: qz pati uenerat. z hostes suos n̄ potestate: sed humilitate uincere. z iō abscondit se ut homo z ut humilis. z exiuit d̄ tēplo: qz cōmendāda erat patientia: n̄ exercendi potētiā. abscondit se n̄ timore mortis ne qz impotentia resistēdi eis. sed cedens furori eoz: usqz dū ueniret hora passionis. z docens nos furore hostiū qm̄qz. z pro tpe declinare. z exiuit de tēplo ab eis designans derelictionez iudeoz z transitū ad gentes. Notandū aut̄ qz dñs aliquando fugiebat. aliqm̄ occurrebat. aliqm̄ se occultabat. Fugiebat quidē honores ut qm̄ uenturi erant ut facerēt eum regem. occurrebat suis crucifixorib⁹ qm̄ uolebant capere euz. abscondebat se sicut hic patet a iudeis furētib⁹. ut occasionem furēdi subtraheret ab eis. Per ista tria exēpla dat nobis tria salutaria documenta. s. ut fugiamus mūdi p̄spera de syderemus p xpo pati aduersa z uitēm⁹ iurgia. Nos at̄ contrarium facim⁹: qz honores appetimus z procuramus. aduersa fugimus z uitamus. z litigijs nos imiscemus. Considera hic ut ait grego. saluatoris nostri māstuetudinē z humilitatē. qui cum potentia diuinitatis nutu tacite mentis suos p̄secutores posset subito in penas mortis obuiere. tanquā pauidus humiliter se abscondit. Hoc at̄ fecit ppter tria. p̄mo qz tēpus mortis sue nondū aduenerat. sc̄do qz tale genus mortis non elegerat. tertio ut darz nobis intelligere qz liceat p̄secutores declinare. z hoc quando ē p̄secutio psonalis. secūdū illud qud̄ discipulis. si uos p̄secuti fuerint in una ciuitate fugite i aliam. S̄z quando non est persecutio personalis. tūc p̄lati nō licet fugere ut patet de mercēario z pastore. Ideo etiam abscondit se ab eis corpe qz nō merebant̄ eum uidere mente. Unde grego. Illis ip̄a ueritas abscondit̄ qui eius uerba se qui cōtemnunt qz eam quam nō inueniunt humilē ueritas fugit mētem. Et Aug⁹. Tanqz homo a lapidibus fugit: sed ne illis a quorū lapideis cordibus deus fugit. Secūdū Aug. Non abscondit se in angulo templi: quasi. timens aut in domunculam fugiens. uel post murum aut

calumniam diuertēs: sed cēlica potestate se i
uifibilem insidiantibus cōstituens. p̄ medium
illoꝝ exiuit: a suis tñ discipul' uidebat quia illi
eum sequebātur. Hoc ergo exemplo suo dñs
nos instruit ut locum ire demus ⁊ ut persecu
torum ac malozum seniciam quantum sine fi
dei piculo fieri potest fugiamus. Unde greg.
Quid aut nobis hoc exemplo loquitur. nisi ut
etiam cū f̄sistere possumus iram superbientū
humiliter declinemus. Quāta humilitate irā
proximi fugere debeat ppendat homo. si furo
res irascentium abscondendo se declinauit de
us. Nemo ergo se f̄ acceptas contumelias eri
gat nemo cōuiciis conuiciū reddat. Imita
tione etenim dei gloriōsius est iniuriam tacē
do fugere q̄ respondendo superare. Nec h̄reg.
Sunt autem multi q̄ iudeozum duriciam re
prehendūt. sed suam minime attendūt. Unō
greg. q̄ multi sunt hodie q̄ iudeoz duriciā de
testātur q̄ predicationem dñi audire noluerūt
⁊ tamen quales illos arguunt fuisse ad fidē. ta
les ipsi sunt ad operationem. Precepta dei au
diunt miracula cognoscunt. sed conuerti a se
is prauitatibus rēnuunt. Nec greg. Conspice
hic dominum ihm bene ⁊ cum uehementi do
lore. quomodo uolens iudeozum furori cede
re abscondit se ⁊ intueri ipsum. ac discipulos
tanq̄ inbecilles meste ⁊ inclinatio capite rece
dere. ⁊ eis ex corde compatere.

Oratio

Omne ihu xpe qui ad audiendū ver
bum dei nos inuitas. doce nos contu
melias ⁊ iniurias sufferre. ppriaz glo
riam n̄ querere. ueritatē uite insticie ⁊ doctri
ne ppter scandalū uitandū n̄ obmittere. pp̄
iteratam contumeliā ⁊ iniuriā a p̄dicatione n̄
desistere. Ihu xpe summa ueritas. bonitas. iu
sticia. misericordia. largitas. mundicia. sobrie
tas. humilitas. caritas. qui lapidaris ⁊ absco
deris a mendacib⁹. maliciofis. iniustis. impijs.
cupidis. imundis. luxuriosis. superbis. ⁊ odio
fis. ne ex eas a tēplo anime mee redde me cor
rigibilē ⁊ tecū p̄ omnia cōcordantem. Amen.

De ceco a natiuitate. Capitulū. Lxxv.

Interfēiens inde ihs in exitu tēpli
e uidit hominē cecū a natiuitate qui
ibi sedebat mendicās elemosinā ab
ingrediētibus i tēplū. ⁊ diligenter
intrinſus est euz ihs: ut dicit Cris. quasi nellet
aliquid agere circa euz. ut ex hoc se misericor
diē ad miser ostenderet. ⁊ discipulos in amira
tionem ⁊ ad querendū puocarēt. ⁊ iō discipu
li moti sunt ad querendū d̄ cā cecitatis eius di
centes. Rabbi quis peccauit hic aut parētes
eius: ut cecus nasceret. in nindictā. s. talis sui
uel parentū peccati. Putabāt enī penam sine
culpa n̄ infligi. ⁊ iō crediderūt: q̄ p̄c̄m ipius
uel parētes eius esset cā huius cecitatis. Ihs

āt non negat simpliciter ipm peccasse uel pa
rentes eius: sed solum ad id de quo ē interroga
tus dicēs. Neq̄ hic peccauit: neq̄ parentes
eius. s. ut ideo cecus nasceret. quasi diceret.
neq̄ p̄c̄o p̄p̄o cecus natus ē: q̄ ante natiuita
tem peccare n̄ potuit: in quo apparet q̄ ap̄lo
rum simplex quantum ad hanc partē. nec mi
rum. q̄ adhuc rudes erāt ante spiritus sancti
receptionē. Uel p̄t esse sensus talis. Rabbi
quis peccauit ⁊ cetera. hoc ē utrum p̄c̄m ori
ginale huius. an p̄c̄m actuale in parentibus
fuerit cā cecitatis istius. omnes ei filij ire na
scimur. filius at ire merito punit. Et sic obici
tur: q̄ sic quilibet puniendus esset. cū qlibet
in originali cōcipiatur. Dicendum q̄ mie diui
ne ē q̄n̄ alicui parci. iusticia at est q̄n̄ aliquis
punit. Un̄ in trenis. misericordie dñi q̄ non su
mus cōsumpti. ⁊ ap̄los omnes peccauerūt ⁊ e
gent gr̄a dei. ⁊ sic questio ad hanc partē fuit
bona. Neq̄ p̄c̄o parentū hoc contigit l̄ pec
cauerint. Ubi sciendū q̄ ē duplex. pena q̄ ho
mines puniunt. una spiritalis quantum ad ani
mam qua nūquam filius p̄ patre punit: quia
anima filij n̄ est ex patre: sed a deo. s. per crea
tionem. alia corporalis quantum ad corpus:
qua filius cū quantum ad corpus sit res q̄daz
patris. p̄ patre punit temporaliter. hoc ē ma
lus pater in filio: ut filiū uidendo torqueatur
Sed hoc ē causa cecitatis huius. s. ut manife
stentur opera dei i illo. in eius illuminatione
mirabili. Ac si dicat. Non ē cecus nat⁹ ad pu
nitionem peccati. sed potius cecitas ista est di
spensatiua: ut manifestato opere mirabili i ei⁹
illuminatione. filius dei manifestet. ⁊ diuina
eius uirtus declare: ⁊ sic ad fidē homines edi
ficentur. Ubi considerandum q̄ egrediens d̄
templo. Audiose uadit ad opus sui manifesta
tiū. ipe enī uidit cecū ⁊ n̄ cecus accessit ad
eum. Un̄ dicit Cris. q̄ exiens de templo cura
uit cecū. ⁊ absentatōe furorem mitigans. ⁊ p̄
operationem signi duriciā ⁊ insanabilitatez
eoz molliens: ⁊ his que dicta sunt fidem fa
ciens. Et exiit in terrā: ut ostenderet quod
uirtus sanatiua quodammodo erat ab eis humi
tate. in quantum est organum diuinitatis. sa
lina enī fuit a capite. ⁊ fecit lutum ex sputo ut
ostenderet se esse illum qui formauit primum
hominem de limo: ⁊ liniuit lutum super oculo
los eius. sic ⁊ homo excecatus per peccati de
lectationem apponere debet pro remedio pec
cati utilitatem. ⁊ misit eum ad natatoria syloe
ad lauandum. ut cecus tranſendo sic per ci
uitatem. linitus luto a multis uideretur: per
consequens miraculum magis diuulgaretur
⁊ firmaretur quod interpretatur missus. hoc
addidit Euangelista uolens interpretari no
men hebraicum. ⁊ ad designandum misterium
xpi missi ad salutē hoim: ⁊ abiit ⁊ lauit: ⁊ ue
nit uidens non uirtute luti uel aque. sed uirtu
te diuina qua fuit illuminatus. Est aut syloa

fons ad pedem ⁊ radicem montis syon descen-
dēdo i uallē yosaphat : qui n̄ iugib⁹ aquis. sed
in certis horis p̄ concaua terraz ebullit : quia
non singulis ⁊ cōtinuis : sed interpolatis die-
bus. ter uel quater i ebdomoda dulces aquas
ex uiscerib⁹ suis emittit. de quibus cuz excipe-
rentur quasi stagnū n̄ longe a fonte cōstru-
ctū erat. quā collectionē mō piscinā modo natato-
ria scriptura uocat. Vbi ē ⁊ fōs uirginis Na-
rie. de quo ip̄a aquā p se ⁊ p suo filio haurie-
bat ⁊ suos pānos lauabat. Erat at sabbatū qñ
hec fiebant. ⁊ iō pharisei hec cognoscentes re-
prehendebāt sed errabāt : q̄ opera ad dei ma-
gnificentiā ordinata : licite in sabbato fiebāt
Unde Cris. Ipse potius sabbatū custodiebat
qui sine peccato erat. Sabbatū em̄ obseruare
spūaliter : ē non habere p̄c̄m. ⁊ hoc admonet
deus qñ cōmendat sabbatūz omne opus serui-
le n̄ facietis i eo. Quid sit opus seruale a domi-
no audite. Omnis q̄ facit p̄c̄m seru⁹ ē peccati
Sed isti sabbatum carnaliter obseruabant spi-
ritualiter uiolabant. hec Cris. Ecce quomodo
hii traditionibus suis initebant : ut nullo mō
uiolari eas pmitterent. ⁊ mandata dei magis
necessaria obmittebant : collātes culicē ⁊ glu-
ciētes camelū. Sic ⁊ hodie multū suas tra-
ditiones ⁊ instituta magis sequūtur ⁊ obsuāt
quam dei mādāta. similes i hoc phariseis in o-
pere : sed timeant ne ēt in mercedis retributio-
ne. Et cum scisma ⁊ dissensio inde fieret. cec⁹
illuminatus constanter ⁊ utriliter ēt cōtra ma-
iores iudeoz partem dñi defendit. in quo gra-
titudo eius magna apparuit. ⁊ p hoc ēt osten-
dit q̄ quilibet grātiter ⁊ cōstanter beneficiū
diuinū recognoscere debet : constans athleta
⁊ imobil⁹ confessor ueritatis aperte fatei bene-
ficiū. ne incurrat gratitudinis dānum. ānun-
tiat grātiā. euangelizat ⁊ confitei libere ueri-
tatez ad gloriā dei ⁊ laudē. Hoc n̄ nisi a do-
mino nec a discipulis nisi deus esset in eis fie-
ret. Vñ Cris. Vides preconē ueritatis. uides
quanta audiuit ex incisijs ⁊ quanta passus est
⁊ p uerba. ⁊ p opera : ⁊ qualiter testatus est. n̄
em̄ uerecūdatus de priorī cecitate : neq̄. formi-
dauit furore plebis : neq̄. rēn uit ondere seips⁹
ut p̄dicet benefactorē. Hec at scripta sunt : ut
⁊ nos imitemur. Et lex. Hec ueritatis ē natu-
ra : p que putat insidias ab hoibus pati. p hec
fortior sit : p hec claret. p que obumbrat. Mē-
daciū uero sibi obuiat : ⁊ p ea p que ledere
ueritatē uī. p ea clarioz cam ondit q̄ ⁊ nunc
factū est. Scdm̄ eundem cris. ex ista cecī con-
stantia apparet. q̄ forte quid sit ueritas : que
si despectos assumpserit claros ⁊ fortes eos fa-
cit ⁊ ondit : ⁊ quā imbecille quid sit mendaciū
qd ⁊ si cū fortib⁹ fuerit : ibecilles eos mōstrat
⁊ reddit. Tandē post longam cōcertatōem mā-
ledixerūt ei sm̄ suā reputationē. lz magis ess⁹
benedictio sm̄ ueritatē. ⁊ dixerūt ((tu discipu-
lus illius sis)) Unde Aug. maledictum ē si cor

discutias : non si uerba ppendas. Tale male
dictum sit super nos ⁊ super filios nostros. ⁊
sequitur ((nos aut̄ moysi discipuli sumus)) moy-
ses predicauit seruantibus legem fertilitatez
⁊ bona temporalia. Et propter hoc habet plu-
res discipulos quam xps. qui predicauit pau-
pertatez ⁊ similia. Et iniuste condemnantes
eiecerunt eum foras extra synagogam. id est
exrra societatem iudeoz : tanq̄ excommunica-
tum ⁊ reprobatum q̄ apud eos erat maximū
obprobrium sicut apud nos excommunicatio. ⁊
eieccio a societate ⁊ communione xpianozum
Ob confessionem quidem ueritatis ⁊ quia do-
mino adhefit imobilis. eieci⁹ ē foras a iudeis
Ipse ne deū otemneret uoluit otemni ab ho-
minibus : nos uero ne ab hoibus otemnamur
deū cōtemnimus. Deinde cū cecus curatus
foras a iudeis eiectus esset. ⁊ ad ihm uenisset
ab eo iterogatus ⁊ instructus etiam lumen si-
dei recepit. ⁊ fidem suam quā corde credidit
ore cōfessus est dicēs ((credo dñe)) ⁊ ope prote-
statur. q̄ p̄c̄dens adorauit eum adoratiōe ⁊
seruitute latrē : p hoc eius diuinā uirtutē on-
dens ⁊ uerbo opus adiūgens : nā p̄stratio ⁊ a-
doratio debet soli deo ⁊ creatori. in signū qd
manu eius de nihilo sumus erecti. sicq̄ eū cre-
didit ⁊ cōfessus ē uey deū ⁊ hominē. Quem ḡ
iudei repellebant. hūc xps recipiebat : quanto
magis em̄ quis ppter deū ab hoibus contēni-
tū tanto magis a deo diligit : ⁊ quāto ampli⁹ ab
illis eiicit. tāto amplius ab ip̄o recipit. Unde
cris. Qui ppter ueritatem ⁊ xpi confessionem
iniuria opprimunt. hi maxie honorant quod
in ceco factū ē. Eiecerūt em̄ eum ex templo iu-
dei. ⁊ inuenit eum dñs templi. ⁊ eum suscepit
sicut agonetheca athletam multū laborantēz
⁊ coronauit. Hec Cris. xps itaq̄ hunc totum
sanat extra oculos ⁊ intus cor aperit. Itaq̄ do-
minus agnus missus ad tollenda p̄c̄a mōdi. la-
uat. iuncto faciē cordis. iā mētis oculos illu-
minat : ⁊ ille cōfitei n̄ tm̄ filiū hoīs. sed ēt dei. ⁊
cōmēdando cecū ex deuotione ⁊ fidei illumi-
natōne. dixit ei ip̄s ((In iudiciū)) scilz discere
tōnis nō damnationis ((ego in hūc mōm)) qui
complectitur bonos ⁊ malos ((ueni)). s. p assū-
tionem carnis ut simplices ⁊ humiles qui nō
uident id est se non uidere reputant. ⁊ cōfitei
ac medicum requirunt. ut uideāt ⁊ illuientur
per fidē ⁊ ueritatis cognitōm : ac legispi ⁊ sa-
pientes superbi qui uident id est se uidere p̄su-
mūt ⁊ iactant. ac medicum non querunt ceci-
fiant ampli⁹. i. in sua cecitate permaneāt. ⁊ in-
durentur p infidelitatem ⁊ q̄ntum ad intucdā
ueritatē nolētes sustinere ueritatis lucem : ut
patet impletum in hoc ceco nato. ⁊ i apostolis
qui propter suam humilitatem a xpo sunt illu-
minati. sacerdotes autem ⁊ legispi. p̄p̄ suaz
superbiam sunt excecati. Item exponitur hoc
de illuminatione gentiliū per fidei susceptio-
nem. ⁊ tenebrationē iudeoz p̄ fidei refutatōz

q̄ antea reputabatur gentiles ceci ⁊ iudei uidentes. modo econuerso gentiles uident. ⁊ iudei ceci sunt. Un̄ si accipit hic iudiciuꝝ ꝑdem nationis ⁊ ꝑremiationis manifestum. q̄ in s̄o aduentu expectatur futurum s̄z iudiciuꝝ discretonis credentium ⁊ nō credentium. occultuꝝ q̄ in primo aduentu ē factum. Quasi dicet. in hoc q̄d te illuminaui intellige. q̄ ego ueni sepeꝑare paupes spiritu a superbis. ut illi illuminent. isti cecentur. ⁊ notat hic causā. quia ad hoc nō uenit finaliter ut aliquis excecetur sed notat terminuꝝ quia aduentus eius fuit ad hoc terminatus sicut boni medici operatio in desperatis terminatur ad mortem. ⁊ audientes pharisei repugnaverunt dicentes ((nūquid ⁊ nos ceci sumus)) qui relegiosi et l̄ati in lege sumus ⁊ spirituale uisum illuminatum habemus. Sed ex eorū responsione eos cōfutat dicens ((Si ceci essetis)) i. ignorantes scripturas ⁊ prophetias d̄ me ((nō haberetis ꝑc̄m)). s. i. n̄ quantum habetis: nunc uero q̄ dicitis uidem⁹. i. reputatis uos intelligere scripturas: ꝑc̄m n̄m manet. i. aggrauat ⁊ magis punietur. Ex quo ꝑz. q̄ sciētis scripturas ⁊ nō obseruantes eas. grau⁹ delinquūt ⁊ grauioꝝ penā incurrūt s̄m illud. ((Seruus q̄ scit uolūtatē dñi sui ⁊ nō facit uapulabit plagis multis)). Pōt ēt exponi de corporali uisione miraculoꝝ ⁊ operum x̄pi q̄ si ea nō uidissent. haberent aliquā excusationem d̄ hoc q̄ ei nō crediderūt: nunc at̄ q̄ uident. i. peccatū eorū aggrauat ⁊ magis puniēdi sunt. Uel si ceci essetis uestra reputatiōe. i. si ex humilitate uos cecos aduerteretis seu reputaretis. recognoscentes ꝑ humilitatē ꝑc̄m n̄m. ⁊ currentes ad ueniā ⁊ medicū nō haberetis ꝑc̄m. q̄ ego ueni auferre peccatū. quod remittit ꝑ gratiā q̄ non dat nisi humilibus. ⁊ de se nō ꝑsumuntib⁹. Nūc uero q̄ superbe dicitis: uidemus. i. uos uidere reputatis. ac ueniā ⁊ medicū nō queritis: ꝑc̄m n̄m manet. i. nō remittit. ⁊ in cecitate ifidelitatis uestre ꝑmanetis. Mistice cecus iste a natiuitate. humanū genus ē. habēs cecitatē ab Adā. Un̄ s̄m mentē ceci nati sumus. Nec em̄ cecitas cōtingit in ꝑmo homine ꝑ peccatū. de quo om̄s originem traduximus. nō solū mortis sed etiā iniquitatis. Lectus ēt ideo nascitur om̄is habens ꝑc̄m originale. q̄ ꝑriatus ē dei uisiōe. Lecū ergo a natiuitate. i. omne genus humanū dñs i hūc mōm ueniēs illuminauit. spu it̄ in terraz. deitātē associans nature humane ac de salina ⁊ terra lutū fecit. Stemperādo terram sapiē diuine. i. deus homo factus ē: ꝑ spūtum em̄ q̄ ē salina d̄ capite descendens. significatur uerbū q̄d a deo capite om̄i rerū procedit. ⁊ sapiā que ex ore altissimi prodit. salina em̄ est humor salus ⁊ sal sapiām significat ꝑ terrā uero caro ⁊ humanitas quam ꝑ nobis suscepit: liniuit at̄ seu unxit oculos. s. cordis ipsius ceci. i. generis humani. ꝑ fidem incarnatō

nis x̄pi qñ fecit cathecuminū q̄d interpretat̄ istructus. q̄ fidem habet sed nondum baptizatus ē ⁊ iō mittit eum ad piscinā ut lauet ⁊ illumine. i. baptizet. ⁊ in baptismo plenā illuminationem recipiat. Un̄ s̄m Diony. Baptismus d̄r illuminatio: que piscina uocatur syloe. q̄d interpretat̄ missus. q̄ quicunq̄ baptizantur. oportet q̄ baptizentur in x̄po qui est missus a patre. ⁊ tūc eum illuminat: nisi em̄ ille fuisset missus. nemo nostrū esset ab iniquitate dimissus. Qui ḡ d̄ limo terre hominem formauit. ꝑ idem genus luti humanū genus reformauit. ⁊ reformando significauit. Un̄ puluerē mas sans de spūto. liniuit super oculos ceci: quasi diceret ei ego sum qui puluerē de terra accipiens hominē plasmaui. In facto ēt huius ceci illuminati. significat̄ modus curatiōis cuiuslibet ꝑccatoris iustificati. q̄ bñ ꝑ cecū itelligitur. ꝑc̄m em̄ mēris oculos obtenebrat ⁊ obscurat. Ubi notandū q̄ cecitas spūalis causā tribus modis. Primo a puluere cupiditatis terrene. Secūdo ex igne carnalis cōcupiscentie. Tercio ex tumore superbie. Plerūq̄ ēt ꝑccator l̄ ex cōsuetudine ꝑccandi. l̄ ex obstinatōe mentis. uel ēt ex obcecātōe diaboli ꝑc̄m suū nō uidet q̄ uidere n̄ uult. nec ꝑc̄m reputat ꝑc̄m. Un̄ Greg. cuꝝ in graui ꝑccato miser homo labitur. suadet ei diabolus ne peniteat. ne confiteatur. ꝑc̄m leue ⁊ modicū in corde affirmat misericordiā ꝑdicat: longum spaciū uite ꝑmittit. ut permaneat in ꝑccato suggerit: ut sic eum in contemptum dei ⁊ desperationē sui inducat ⁊ perdat. Ad huius ceci illuminatiōem tria necesse est concurrere. Primo est diuine gratie ꝑuenientis respectio. ⁊ secūdu est cordis de ꝑccatis compunctio. Tertium est pura ꝑccatorū confessio. Nec tria ꝑ ordinem designauit dominus in curatiōe istius ceci. Primo significauit in eo quod dicitur. quod uidit cecum oculo scilicet miseri cordie ⁊ gratie ꝑuenientis. que ante omnia ꝑreexigitur ad conuersionē ꝑccatoris: homo enim ꝑ se ꝑ in ꝑccatum labi. sed ꝑ se resurgere non ꝑ se auxilio gratie dei. Nisi ḡ dñs ꝑccatorem oculo misericordie respiciat. resurgere non ualebit. Secūdu designauit dñs ꝑ hoc q̄ expuens in terram fecit lutū ex spūto. quo liniuit oculos ceci. Per spūtu uel salina q̄ a capite in os defluit. itelligit̄ diuina sapia q̄ ex ore altissimi ꝑdiit: ꝑꝑ terram autem itelligit̄ corpus humanū. q̄ duo cōmixta fuerūt in x̄po. scz uerbū eternum q̄d ꝑ salina ⁊ caro humana que ꝑꝑ terram itelligitur: ⁊ hoc bñ dictum lutū ē remedium cecitatis nostre si tamen super oculos cordis nostri linia q̄d fit quando ꝑccator ad cōsiderationē dei ꝑ ꝑccatū offēsi. ad recognitiōē utilitatis sue ꝑ ꝑccatū induci. i. cū nobile lutū x̄pi. sup uile lutū ꝑccatoris ponit. ex quo compunctiō causatur. Predicto igr luto suo tunc de⁹ luteos oculos

peccatoris linuit. quando eum ad consideratōem sue offēse. et utilitatis pccī. ac miserie sue stat⁹ instigat et inducit. Ut aut pccōr plene illudetur ad rectam cogitatōem et ueram compunctōem optet qd ex grā dei consideret hec septem. Primo ut consideret pccm qd cōmisit. ut possit uidere pccī multitudinem et obmissionem boni et cōmissionem mali. cogitatione. locutione et operatione. quinqs sensibus contra decē pcepta. cōtra septē sacramenta. In operib⁹ misericordie et tunc dicat. peccavi super numex arene maris etc. Et peccati magnitudinem. qd tam magna pccā fecit. et tam magnū dñm. et dicat: pccā peccavi in celū. et coras te et non sum dign⁹ etc. Et pccī turpitudines. qd tam turpia pccā fecit. Secūdo ut uideat tps qd amisit. Uide q quot dies quot menses quot ānos inaniē consumpsisti. Et quia secundum Berū. omne tps perdidisti in quo de deo non cogitasti. Tertio ut uideat pulchritudinē anime quam polluit q pulcherrima fuit et dignissima. qd ad imaginem dei creata. et qd se sic turpiter uilificauit. Quarto ut uideat gratiam qd amisit. et qd bona p pccm pdidit. Qm multam gratiaz multi negligunt deus enī semp patus ē dare s; pauci uolunt accipere. Quinto ut uideat irā dei qd puocauit. et qd beneficiis dei ita ingratus fuit. Sexto ut uideat penā quā meruit: qd est eterna amara et diuersa. Septimo ut uideat gloriā quam demeruit qd est infinita p cuius gustu ad unam horā fm Aug. cōtemnenda essent omnia. Dis septem consideratis: bene durum et lapideū cor haberet homo. qd non amara contritione compungeretur d pccis suis. Tertium qd ē pura pccōr confessio designauit dñs per hoc. qd istum cecū sic linītū misit lauare se per confessionē apud sacerdotē. Quāuis enī deus dimittat pccm ad contritionem peccatoris: obligat tñ eum ad confessionē homini uice dei faciendam. Et talis absolutio facta i confessione fm Aug. reducit hominē ad baptismi puritatē. Premissa at tribus peractis tunc incipit pccōr uidere: et sic a sua cecitate diuina grā curatus. pccidat humiliter et adoret suppliciter. gratias agens deo. Signū uero qd pccōr sic illuminatus ē qd clare uidet et cognoscit. illa at cognitio i duobus cōsistit. s. in cognoscēdo deum. et in cognoscēdo seipm. Cognosce deum in pñti est cognitio sue potētie et sue bonitatis. Cognitio at potētie generat in nobis timorē. qui timor facit recedere a malo. cognitio bonitatis generat in nobis amorem. qui amor ducit nos ad bonū faciendū. Cognitio at nostri generat i nobis humilitatē. qd ē mī oīū uirtutū. Et sic pz qd hec duplex cognitio. s. dei et nostri. est cā totius nre salutis. naz cognitio potētie dei generat timorē qd facit uitare malum. cognitio bonitatis dei generat amorem qui facit operari bonum: cognitio nostri generat humilitatē. que nos conseruat in euasione

ne mali et in operatione boni. Tempus igitur obseruemus. et ab intemperantiis abstinemus ne cum cecis iudeis illud i uanitatib⁹ cōsumētes. cū ipis in cecitate maneamus. Un ait hoc loco Cris. Dedit tibi uite terminū deus ad curandam animā. tu uero inaniter et uane cōsumis. Et si argentū paucum consumpseris. simpliciter damnum res uocas: dies autem tuos consumēs in pompas. nullum putas facere i conueniens. Congruo exīte in letanijs et orationib⁹ consumere uitā tuā omnem. tu i multis et turpib⁹ uerbis et iocūditate in tpea: operibus et laborib⁹ lasciuis uitam tuā consumis inaniter. et in malo tuo. nesciens qd omni rei magis parcere oporteret qd tempore. Aurum si consumpseris poteris rursū recuperare: tempus uero si pdideris. difficile id resumes. Pax enī nobis seruātū ē tempus s; pñtem uitā. Si igitur inquit. oportet eo usu si fuerimus. quid dicemus abutentes eo. cū hoc consumpseris inaniter. quam habebis excusationē. Et cuius grā agis pactū recondidit. Q insensibilitatis et in deuotionis p quo maxime gratias agere oportebat. quoniam tuos labores et sudores incidit. et requiem longam et in mortalem fecit. pro his incusas et grauāris. Hec Crisostomus. Unde et Seneca. etiā si mltum superesset etatis. parce dispensandum erat ut sufficeret necessarijs: nunc qd demencia et superuacua discere in tanta temporis egestate eo magis itaq; indignos aliquos ex hoc tēpore. quod sufficere ne ad necessaria quidem potest. etiam si custoditum diligentissime fuerit: in superuacua maiorem partem erogare. non tam benignum ac liberale tempus natura nobis dedit. ut aliquid ex eo uacet perdes. Et uide quam multa etiam diligentissima pereat. Aliud ualutudo sua cuiq; abstulit: aliud suor. aliud necessaria negotia. aliud publica occupauerunt. uitam nobiscum diuidit sōnus. et hoc tempore tam angusto et rapido et nos auferente. quid inuat maiorem partem mittere in uanum. Hec Seneca.

Oratio.

Domine ihu christe qui illuminasti oculos cecī nati. illumina queso oculos cordis mei ne in tenebris offendā uel iniquā in morte obdormiam. De uite mee qd uane cōsumpta sunt. quam infructuose elapsa sunt tempora mea: que dedisti mihi. ut facerē uoluntatem tuā in eis. et non feci. Quot āni quot mēses quot dies. quot hore perierūt apd me: in quibus sic infructu uixi coram te. Fiat amāde pater hoc residuū tēporis mei fructuosum et sanctificatum in gratia tua. ut in diebus eternitatis inueniat locum et computabile sit ante te Amen.

De pastore ouium. Capitulum .Lxxvj.

T qz cecī et incredulī pharisei et iudei
 e non accedētes ad lucem xpm̄ que ē
 uia. ueritas et uita. nec intrantes in
 ouile ouium. ut oues domini fierēt
 iactabant se uidere sine xpo. et p̄ consequē pos
 se ad ueritatē peruenire sine eo: ideo xps̄ qui
 supra incepit disputare contra superbā et iac
 tantiam eorum. nunc ut hāc magis retundat
 proponit contra eam similitudinem humili
 tatis. de ouili et ostio eius: quorum utrunq;
 est humile. nec admittit nisi humiliantes se.
 Ac si eis diceret. Si uultis intrare per humi
 le ostium. in humile ouile ouium: oportet ut
 uos humilietis. nec tūc alia de uobis sentiatis
 Et nō ita inducit hāc similitudine ad hūilita
 tis insinuatōz. uerūtiā. ut cōdat. p̄ qd ostiū i
 ouile ouium sit intrandum: et exprimitur i ea
 distincta dōitio furis et pastozis ouium. prop
 ter diuersum ipozum ingressum et officiū dicit
 ergo amen amen dico uobis. qd non intrat p̄ o
 stiū i ouile ouium. ille fur ē et latro. Non ei
 uenit ppter bonum. ideo querit indebitum i
 gressum. Qui at̄ intrat p̄ ostiū pastor ē ouiu
 querens bonum earū. Huic ostiarius aperit
 qz scit eum ouibz beniuolum et oues uoces ei⁹
 audiūt. i. cognoscunt. qz bruta animalia suos
 benefactores recognoscūt: et p̄prias oues no
 cat nominatim. qz distincte eas cognoscit. qd
 alienus nō facit. et educit eas ad pastū uite hu
 ic necessariū. Et cū p̄prias oues emiseric. an
 te eas uadit: qz cōmuniter solent pastores pre
 cedere greges. et ad pastozū gressum oues diri
 guntur. iō subdit. et oues illuz sequūtur. qz sci
 unt et cognoscūt uocem eius: alienū at̄. s. fur ē
 non sequunt. sed fugiunt ab eo. qz non noue
 runt uocem alienozum. pastores se menciētū
 Ostendit itaqz xps̄ phariseis quia nec sapien
 tia. nec obseruatio legis. nec bona uita quid
 quam ualent. nisi p̄ eum et qd impossibile ē eos
 uidere sine xpo. et ad ueritatem peruenire sine
 eo dicēs. Qui non intrat per ostiū. i. p̄ xpm̄
 in ouile ouium. id est in ecclesiam et congrega
 tionem fidelium. ille fur ē et latro. quales sūt
 omnes infideles et ēt mali fideles. Ubi Aug.
 Intrat p̄ ostiū qui intrat p̄ xpm̄. qui imitat
 passionem xpi. qui cognoscit humilitatem xpi
 Qui at̄ intrat p̄ ostiū. id est per fidem xpi et
 humilitatem et alias eius uirtutes in ouile o
 uium. ad pascendum eas. pastor ē ouium fm̄
 ueritatem. Non omnis qui intrat per ostiū
 pastor ē. qz et oues intrant: uerū tamen unitas
 unitatis ecclie uerbo et exēplo pascit. quot
 tidie. Huic. s. pastoz. ostiarius spiritus sanctus
 reuelando aperit ostiū ueritatis ad recte in
 telligendum et inspicere ad bene operandū ut
 oues pascere possit: et oues uocem eius audiūt
 id est doctrinam recipiunt. et uocat eas nomi
 natim condescēdo familiariter subditis singu

lis ut ex familiaritate unicuiq; det ausum ue
 niendi ad se: et educit eas per instructionez de
 tenebris erroris in lumen ueritatis. et ex me
 rore seruitutis in regnū libertatis: et cuz pro
 prias oues emiseric de tenebris ignorantie ad
 lumen uite. et de carcere culpe ad libertatem
 gratie. ante eas uadit. p̄ exempla bonozum
 operū et uite. et oues illū ac uestigia ei⁹ sequū
 tur per imitationem et rectam operationem
 qz sciūt uocē eius. i. cognoscūt. et in ea delectā
 tur: alienū at̄ uoce et uita non sequūtur. recipi
 entes eius doctrinam uel exempla: quia uer
 ba inducūt ad errorem et exēpla ad malū: s;
 fugiunt ab eo tanquam a latrone et inimico.
 qz non nouerūt approbando uocem et doctri
 nam alienoz. qz alieni aliena loquuntur: et iō
 non cognoscuntur. Ouile ergo ouiu cōmune
 est ecclesia catholica sub uno pastore xpo: ec
 clesie autem congregationes particulares cō
 tinentes. sunt etiam ouilia et caule ouiu: sicut
 conuent⁹ religiosorum. et ecclesiarum conuē
 ntialiū et parochialiū: in quibus fecit de⁹ accu
 bare suas oues. hoc ē fideles simplices et mā
 suetos. subiectos et humiles. Qui ḡ non intrat
 per ostiū. hoc ē qui per principia religionis
 xpiane non uenit: sicut per principia ueritatis
 non uenit hereticus. p̄ principia gr̄e nō uenit
 symoniacus. p̄ principia libertatis nō uenit po
 tenter uel armatis precibus intrusus. per p̄l
 cipia simplicitatis non uenit dolosus: sed ascē
 dit aliunde. qdam em̄ ad intrandū desuper p̄
 scalas ascendūt. sicut ambitiosi cum lucifero.
 ac cū datbā et abirō. quos ppter ambitionem
 uiuos terra absorbit. quidam parietē irrum
 pūt sicut auari cum symone mago. quidā fun
 damenta suffodiūt sicut heretici cū arrio: ille
 fur est et latro. qui in hoc differūt. qz fur ē qui
 in furno hoc ē in nigro. i. in tenebris. s. ignorā
 tiis hominibus alienā rez cōtrectat inuito do
 mino latro autem est. qd uolentiam infert et
 manifesta cōtrectat dño inuito et ideo fur est
 qui ouile ouium suffodit. ac oues et utilitatez
 ouium clam inuito dño cōtrectat et iste est oc
 cultus et subdolsus uel ypocrita. uel hereticus
 qz uterq; oues et utilitatē ouiu furatur. latro
 autē ē qd uolentiam facit ut rapiat et tales sūt
 qui potenter se intrudere uolūt. Fur ḡ et latro
 per ostiū nō intrat: quia uel ambiciose ascen
 dit aliunde. uel dolose suffodit occulte nō uio
 lētia irrumpit manifeste ut intrudat se. Qui at̄
 intrat per ostiū in catholicā uitā et digni
 tatē. pastor uerus est ouium et iste introitus ē
 ueritatis. libertatis. gratuite. bonitatis. et sim
 plicitatis. Intrat autem ostiū ueritatis per
 catholicā fidem. intrat ostiū libertatis p̄
 supernā uocationē intrat ostiū gratuite bo
 nitatis. nulli propter hoc faciens aliquāz pro
 missionem. intrat ostiū simplicitatis nō ob
 tinens per aliquāz dolositatem xpus autem
 est ostiū ueritatis et libertatis et gratuite bo

nitatis et simplicitatis. Si uero aliquis aliter intrauerit. dicitur ei illud amice quoniam hic intrasti. non habens uestem nuptialem et eicietur extra oues in tenebras exteriores. Huic uero pastori ostiarius apertus. qui est triplex christus quidem exemplo scriptura doctrina et spiritus sancti inspiratione. isti enim sunt ostiarii ecclesie. christus dat clauis hoc est ligandi et soluendi potestatem: scriptura docet clauis uoluere et seras referare. unum est una clauis et auctoritatis discernendi que est scia: spiritus autem sanctus dignitatem et idoneitatem confert ad intramittendum sicut sanctorum fidelis cui committitur custodia reipublice. Talis ergo ostiarius exemplo christi. doctrina. scripture et dignitate spiritus sancti. aperit tali pastori: aperit autem ostium humile ad quod superbi impingunt. uero pastori humili ut non impingat: aperit ostium artum per quod avari intrare non possunt. pauperi paupertate spiritus ut non constingatur. ut humilem et comstrictum in uita recipiat et alios repellat. Dic etiam nota. quod tribus modis munera captant in officiis ad que a plerisque festinant. Est enim munus a corde. scilicet fauor et gratia. munus ab ore. scilicet popularis adulatio. munus a manu. scilicet premij donatio. Qui ab his se excusserit. et sine horum intentione intrauerit: beatus erit. qui autem horum intentione ingreditur. fur est et latro. Hoc puerbium dixit eis ihs. Prouerbiū dicitur: quando per uerbo ponitur. Sic est in parabola. quando per uocem unam rem significantem. aliud designatur. Et quia illi non intellexerunt. contra exponit: dicens. Ego sum ostium ouium. per doctrinam et exemplum: per quod ostium est intrandum. Omnes quot quot uenerint non per me. et non intrantes per ostium sed preter me. preter diuinam auctoritatem et suspirationem. non cum intentione diuine glorie querende sed quippe non a deo missi sed per prauam sponte ingredientes seipsum impudice: fures sunt. alieni. scilicet oues dei sibi usurpando: et latrones malo exemplo et peruersa doctrina. quantum in se est occidendo: sed non audierunt eos oues. id est fideles in ouili ecclesie permanentes. illi. scilicet de quibus dictum est nouit dominus qui sunt eius.

Deinde probat se esse ostium. quia officium ostij est saluare ea que sunt intra domum: et quod per ipsum fit ingressus et egressus: sic autem est de christo quod per ipsum fideles seruantur et saluantur: et similiter per ipsum est ingressus ad fidem. et egressus ad gloriam. Per christum enim qui solus est ostium. si quis introierit et perseuerauerit saluabitur: quia non est aliud nomen sub celo datum hominibus. in quo oporteat nos saluos fieri: et ingredietur hic ad fidem et ecclesiam et egredietur ab ista miseria ad gloriam et uitam eternam: a fide ad spem. a credulitate ad contemplationem: ingredietur etiam per studium contemplationis et secretum orationis. et egredietur per exercitium boni operis et exemplum bone actionis: et sic inueniet in eterna refectione pascua uiriditatis. scilicet mel diuinitatis et lac humanitatis: quod beati reficiuntur

interius in aspectu diuinitatis et exterius in aspectu humanitatis christi. Per quam sunt saluati. Et ideo dicit pascua in plurali: uel in ecclesia militante inueniet pascua. scilicet doctrine et gratie. et in ecclesia triumphante. scilicet gaudij et glorie. Unde Augustinus. Quamuis ergo et hic in ipso ouili non desint pascua. inueniet tamen pascua ubi saturantur: qualia inuenit cui dictum est hodie mecum eris in paradiso. Cur non uenit ad populi salutem. sed magis ad eius destructionem. scilicet ut furem quod non est suum sibi usurpando non de preceptis christi suos sectatores instruens. sed suis exemplis eos uiuere suadens. et mactet. prauo exemplo et mala doctrina ad malum trahendo: et perdat in eternam damnationem mittendo. Ego ueni non sicut fur sed per hominum salutem missus a patre. ut ingredieretur in ouile uitam gratie habeant in presenti per fidem in spe. quia iustus ex fide uiuit: et egredieretur de corpore. uitam glorie habundantius habeant in futuro per spem in re. quia gloria est gratia consummata. Unde gregorius. Oues ergo eius pascua inuenient. quia quisquis illum corde simplici sequitur. eterne uiriditatis pabulo nutritur. attendamus ergo animum fratres. inardescant ad supernam nostram desideria. ab eterne solennitatis gaudio nulla nos aduersitas reuocet. quia si quis ad bonum propositum ire desiderat eius desiderium quilibet uie asperitas non imutat. Nulla nos prosperitas blandiens seducat. quia stultus uiator est. qui in itinere amena prata conspiciens. obliuiscitur quo tenebat. Ut si celestis pastore ueraciter oues sumus. quia in uia delectationis non figimur. eternis pascuis in peruentione faciemur. Hec Crisostomus. Deinde ostendit se etiam esse pastorem. hoc autem per hanc rationem: quia sicut per pastorem grex gubernatur et pascitur. ita etiam per christum fideles reguntur et spirituali cibo ac etiam corpore et sanguine suo reficiuntur. sed ad differentiam mali pastore et furiis addit bonus. Bonus quidem non solum in natura et gratia. sed et in pastoralis cura quia implet boni pastore officia. Unde Crisostomus. Pastores se ipsum et ostium indifferenter predicant. Quia enim adducit nos per ipsum ostium se dicit quod uero percat pastorem. Et ponit additiones boni et mali pastore. quod bonus et uerus pastor. qui attendit ad premium glorie debet habere affectionem ad gregem. intantum quod pro eo si necesse est sustineat mortem. Bonus enim pastor animam suam per priam id est uitam corpalem dat. cum opus est semper autem patet est dare pro ouibus suis et earum salute. Si huius est descriptio boni pastore et si gnus. ualde timendum est paucitate bonorum pastore. Cadit enim bestia. primi. et multi eam subleuant cadit anima iusti. et non est ex omnibus caris eius quod eam releuet. cum tamen quilibet plus teneatur diligere animam. primi quam corpus. proprium. Sed quomodo pro ea corpus meum ponam. quod nec rem temporalem. dare uolo ut eas a peccato eripiam. Et nota quod mori pro grege dominico potest esse

tripliciter. aut p ipso de bono in melius pmo uendo. et sic est supererogationis q̄tuz ad oēs platos sed ad op̄a sup̄rogatōis nullus tene tur nisi uoto se astrinxerit. Aut pro ipso ab im minente periculo liberando. et sic tenei q̄libet platos q̄ suscepit curam dominici gregis. et d manu eius se q̄retur sanguis. aut pro ipso in extremo articulo necessitatis cōstituto. q̄ nō p̄ euadere damnationem nisi homo morti se ex ponat et sic est necessitatis sicut uendere sua et dare pauperibus in extrema necessitate ex̄iti bus. Sed sciendū q̄ si est persecutio generalis que populo idicitur tunc debet pastor se oppo nē. et animam suam ponere. ne totus grex dis pergatur. Si uero est persecutio personalis. et ip̄e solus queritur tūc lz fugere persecutionem exemplo xpi q̄ a facie herodis fugit i egyptuz et exemplo. pauli q̄ dimissus fuit per mizum oues namq̄ pastori in celo sedēti orationibus cōmēdabat se aut utilitati eaz fugiendo serua bat. Vinc aut dominus. Si uos p̄secuti fuerint in una ciuitate fugite in aliam. Aliq̄ aut dz fugere nec aīam suam ponere. sed pacienter expectare: q̄n. s. tñ lana. i. t̄p̄ralia diripiūtuz non p̄sone. Mercenarius aut a mercedē dici? uel q̄ mercede cōductus ē. uel quia mercedē terrenā sperat: et qui non ē. p̄prie pastor. q̄ si attendit ad p̄m̄um glorie celestis. sed ad cō modū rei t̄p̄ralis. Talis em̄ fm̄ grego. merito nomen pastoris perdit. eo q̄ terrenā substan tiam plusq̄ oues diligit. et ideo eius non sunt oues p̄prie sed tñ usurpatiuē. q̄d pbat per ef fectum: q̄ uidēs lupū uenientē. i. diabolum ut oues recipiat. uel hereticū ut decipiat. uel tirānū ut corporaliter affligat: et timens dānuz rex uel corporis incurrere. dimittit oues di reptioni patere. et fugit tacēdo nō resistendo et auxiliū debitū subtrahēdo. Dñ. n. sola ex teriora cōmoda requirit. interiora et et extērio ra regis dāna negligentē patit: et d̄ hec nllō zelo accenditur. nullo seruiore dilectionis ex citatur: q̄ mercenarius ē. solū curās de mer cede ac lucro et cōmodo t̄p̄rali et nō ptinet ad eum. i. ad eius curā de ouibus. de quarū per ditione nō sollicitatur et curat: q̄ si amore ea rum. sed p sua mercede t̄p̄rali laborat. Nam fm̄ aug. n̄ diligit in ouibus xp̄s sed lac et lanā Et lupus rapit. ad malū et piculū subtrahēdo et dispersit oues ab unitate caritatis. et eccl̄ie sepando ul affligendo. Sed bonus pastor ad uersus p̄dictos lupos aīam suam ponit. q̄ f sistit tēptationibus diaboli. arguendo et incre pando uicia: resistit fallaciis hereticor. p̄dicā do uera resistit persecutōibus malor. orando et implozando celeste beneficiū. Bonus pastor querit utilitatē ouīū. sed malus pastor et mer cenarius cōmodū p̄p̄rū. bonus pastor uidēs lupū ueniēte. i. tēptatōēz diabolicā. deceptōz hereticā uel se uiciā tyrānicā: oppōit se et sub ditos d̄ hunc lupū triplicem. tuetur et dēdēt

sed malus pastor. fugit et dimittit oues nec ad uersariis resistit. Unde in zacharia. O pastor et ydolum derelinquens gregem. Quasi diceret Non es pastor: sed similitudinē et ydolu geris pastoris. bonus pastor n̄ querens que sua sunt sz que ihu xpi. supra gregē suū sollicitē uigilat: cogitans quotidiē quā rōem de cōmissis deo reddat. Un̄ Aug. dicebat. Et pertinetis ad cu ram nostram. ut rōem de uobis bonam redda mus. Tota at̄ rō nostra q̄ ē: scitis. Dñe scis q̄ dilexi. q̄ scis n̄ tacui. scis q̄ ex aīo dixi. scis q̄ fleui cū dicerē et n̄ audirez. Ip̄a puto q̄ itēgra ratio mea ē. Dec Aug. Mercenarius yō sua. non que ihu xpi querēs. supra gregem non ui gilat nec de grege sollicitus cogitat. quam rō nem de eo reddere ualeat: q̄ si p̄pter deum sed p̄pter tēporalē mercedē quam hic feci pit deo militat. Un̄ greg. Mercenarius quip pe ē qui locuz pastoris tenet: sed lucra anima rum non querit. Terrenis cōmodis inbiat ho noze prelacionis gaudet: tēporalibz lucris pascitur. impensa sibi ab hominibus reueren tia letatur. Iste sunt etenim mercedes merce narij ut p eo ip̄o q̄ in regimine laborat. h̄ q̄d querit inueniat et ab hereditate gregis i poste rum alien? existat Dec grego. Deinde quod dixerat. pbat p signa dicens. Ego sum pastor bon? et subdit signum huius et cognosco oues meas. n̄ solum. s. noticia uisionis. qua omnia nuda et aperta sunt oculis eius: sed et noticia approbationis et dilectionis. q̄ cognoscit solū dignos uita eterna promissa eis. Cognoscit et̄ xps oues suas p imaginem et similitudinē suā quam eis impressit: p arma et uestimenta uir tutum quibus fideles ornauit per signa bono rum operū quibus eos decorauit. p doctrinā suam. et specialiter per caritatem adinuicēz q̄ eos informauit: que omnia in eis inuenit. Et cognoscūt me mee. q̄ uere fideles cognoscūt xpm̄ noticia per dilectionem o pante. et ideo d̄ cipi non possunt. beneficia quoq̄ eius manife ste cognoscunt. Boni ergo pastoris signū. est mutua cognitio ip̄ius et ouium suarum. q̄ p uenit ex hoc. q̄ pastor frequenter et sollicitē o ues suas uisitat. et sic particulariter cognoscit eas et indiuidualz et cōditōes earū. ac diligit. et oues ex frequēti imaginatiōe beneficii pa storis ip̄m attendunt et spiritaliter recogiscit ac diligunt. Sic aut̄ ē de xpo et uere fidelibus et ergo ē pastor bonus et uerus. Secundum si gnum boni et ueri pastoris. ē affectio q̄ ostē dit ad oues. que nō potest esse maior q̄ se ex ponere pro ouibus: sic autem est de xpo et fi delibus. et ideo subdit. et animaz meaz pono p ouibus meis. solis. n. ouibus xpi proficit pas sio eius. Unde Petrus rauenuas. Ecce pa stor bonus. animam suam pro ouibus suis dat. q̄ utiq̄ facit uis amoris. q̄ nil dūz nil a marū nil graue nil letale cōputat amor uerus Quod em̄ ferruz. q̄ uulnera. que pena. q̄ mor

tes amorē pualent superare perfectum. Amor est impenetrabilis lorica: respuit iacula insul-
tat periculis moriē ridet. Dec Petrus. S3 cū
homo habeat tria .i. res. ppinquos et psonam
propriam. ista tria pro ouibus sunt ponenda.
Sua at pro ouibus non ponit q̄ temporalia. e-
is n̄ tribuit. Suos n̄ ponunt q̄ cōsanguineos
insufficientes pmoueri faciūt: psonam nō po-
nunt q̄ malia n̄ resistunt. xps at ista tria p ou-
ibus posuit. Un̄ in Hieremia. Reliqui domū
et familiam meam. i. angelos. dimisi heredita-
tem meā. i. celestē substantiam. dedi dilectam
animam meam in manus inimicorum meorū

Tertium signū boni et ueri pastoris ē. quia
oues om̄s ad ouile deducit. unde xps ne cred-
retur q̄ pro solis iudeis mori deberet subiūgit
Et alias oues habeo. iam in p̄destinatione ex
gentib⁹ mihi credituras. q̄ n̄ sunt ex hoc ou-
li. i. de synagoga iudeorū. sed d̄ p̄pulo gētiū. et
illas optet. i. oportū est me adducere i fidē
et eccliam cum p̄pulo iudeorū. q̄ factū est p̄
dicatōem ap̄lorū xpo principaliter opante i p̄-
dicatōe eorū. Scdm̄ Cris. hoc q̄ dicit opor-
tet non est necessitatis demonstratiuum. s3 cō-
firmatiuum eius q̄ omnes oues suas saluas
faceret. Et subdit et uocem meam audiet et ad
fidem uenient q̄ gentiles ad p̄dicatōem ap̄lo-
rum deuote fidem receperunt et fiet unus ou-
ile et fidelium receptaculum. i. una ecclia ex iu-
deis et gentibus collecta est unus pastor q̄ in
celo ē xps. q̄ ipse est pax nostra q̄ fecit utraq̄
unum in terra autem est papa xpi n̄carius.
Bonus etiam pastor gregem suum pascere de-
bet. Un̄ et a pascendo nomen accepit. Dic ait
dñs petro qm̄ pastorem ecclesie ipsum institu-
it. pascere oues meas. Scdm̄ d3 ipsum diligere
ideo petrus qm̄ debuit p̄fici ecclesie. fuit exa-
minatus de caritate. petre amas me. Tercio
d3 gregē a lupo custodire et d̄fendere. Un̄ dñs
ait petro et tu aliquando conuersus confirma
fr̄es tuos. scilicet contra quorūcūq̄ luporū
turbationes. Dec autem tria per quanda3 ex-
cellenciam facit nobis dñs noster. ut merito
bon⁹ pastor dici debeat: etenim nos pascit nos
diligit. nos defendit. Quid itaq̄ xps sub me-
thaphora p̄dicta. q̄ p̄ eum tanq̄ per ostiū sit
intrand⁹. et quod ipse pastor bonus sit sequē-
dus. Bonum ergo pastorem christum sequa-
mur. sub eius disciplina maneamus: et uocem
preceptorum ac consiliorum eius audiamus.
ut ab ipso pasci mereamur. Quanta uero fue-
rit huius piissimi pastoris ad perditas oues so-
litudinis cura. quantaq̄ clemencia. ipse bon⁹
pastor alibi in p̄bola pastoris et ouis centesi-
me perditę multa3 cura quesite. ac tandem i-
uente et in humeris euz gaudio reportare. pia
methaphora indicat sed hic sermone expresso
aperte declarat cum dicit. bonus pastor aiam
suam dat pro ouibus suis: et in eo illd̄ prophe-

ticum uere et perfecte impletur. sicut pastor gre-
gem suum pascet. Nam propter hoc labores
lassitudines et medias passus inter phariseorū
insidias et pericula multa euangelizādo regnū
dei ciuitates circuibat et castella noctes duce-
bat in oratione peruigiles. nec phariseorū ne-
ritus murmur et scandalum. publicanis se p̄-
bebat affabilem asserens propter male h̄ites
se uenisse in mundum. ad penitentes quoq̄ pa-
ternum p̄tendebat affectum: apertum eis ostē-
dens diuine misericordie finem. Audite hec
pastores. et ab uno pastore boni pastores esse
discite quod ipse fecit. hoc et uos si necesse fue-
rit: facite. Ut autem Hugo. dicit: animam pro
ouibus ponit. qui periculosum regiminis locū
ascendens. clauso silentij ostio. claustraliū
gregem in pace custodit: animam ponit. qui
solus inter mundana pericula exteriora nego-
tia curans necessaria querit animam ponit q̄
ad sustinenda iurgia rei familiaris exit. qui in-
ter adulantium et detrahentium linguas me-
dius incedit. qui pro infirmis laborat et labo-
rantes pascit consolatur pusillanimes et cum
superbis increpando contendit. Dec Hugoli-
nus. Nempe ad onus cure pastoralis portan-
dum. et salutem proximorum querendam hor-
tatur. Bernardus ad quendam abbatem sic
scribens. Pascas uerbo pascas exēplo pascas
et sanctarum fructu orationum. Manent
itaq̄ tria hec. uerbum. exemplum. oratio.
Maior autem his est oratio. Nam et si uo-
cis uirtus sit opus. operi tamen. et uoci grati-
am efficaciamq̄ promeretur oratio. Quid
causaris te aliquorum qui tecum sunt magis
grauari consortio quam frui solatio. Deni-
q̄ in quantum grauari intantum lucraris. et
in quantum iuuari in tantū tua tibi premiā
minuit. Elige ergo quos eligas. an qui gra-
uando iuuant. an qui iuuando grauant. Vi-
tibi promeritores illi fundatores meritorum
erunt. Nam qui socii laboris proculdu-
blo et mercedis p̄ticipes erunt. Sciens
ergo te missum iuuare. non iuuari: illius te et
agnosce uicariū. qui uenit ministrare et non
ministrari. Beati si sic permanserimus usq̄ in
finem semper. Et ubiq̄ querentes. non que-
nstra sūt. sed qui ihu christi. hec Bernardus
Sed ad hec facienda. necesse ē habere cor be-
ne sibi cōscium. et conscientiaz securam. Un̄
idem bernardus. In omnibus actis ul̄ dictis suis
nihil suum quis querat. sed tantum aut dī ho-
nozem. aut salutem proximorum. aut utrūq̄
Nec pure ualet dei ul̄ proximi querere lucra
qui propria nō contēpserit. Bona obliuio si te
ipm̄ nescias ut proximo prosis. Sane in tāta
obliuione sui necesse est cor bene esse cōscium
sibi. quo se in lucra securius foras extendat
cū securā intra se reliquerit cōscientiā. quid ei
prodest homi si mūdum uniuersū luceat aime

aut sue detrimentum patiatur. Sed et ordinis erigit ratio. ut quod ad sui mensuram proximum iubet diligere: prius seipsum diligere nouit. itaque duo sunt que post peccata bona reddunt conscientiam. penitere de malis et abstinere a malis: hoc est ut uerba loquar beati Gregorius. et commissum flere et fletum non committere. Hoc neutrum sufficit. Utriusque uirtutis bene conscientius alius. secure iam seipsum deferat et quodammodo perdat. ut alios lucrifaciat. Dec Bernardus. Laueant autem pastores ne subditos scandalizent: uel occasione ruine eis prebeant. Uel. n. eterne damnationis eis iminet per quos scandala ueniunt et animarum pericula procedunt. Nam secundum Gregorium. tot mortibus plati digni sunt. quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt. Et secundum Augustinum. qui animas ad peccatum inflamment et deo subtrahunt: magis peccant quam qui carnem Christi crucifixerunt. Et sic illi. qui exemplis uitae morisque bonorum corrumunt. deteriores sunt his qui subitaneas aliorum predicationes diripiunt. Non presumant tales de quibusdam iusticiis et operibus suis. nec sperent saluari aliis neglectis. Nam (ut ait Gregorius) nihil ei sua iusticia suffragatur. de cuius manu anima peuntis exigitur. Unde et Crisostomus. Sacerdos et si propriam bene dispensauerit. uitam aliorum uero non cum diligentia curam habuerit cum pernitiosis in gehennam uadit. Dec Crisostomus. Autem dicitur et pastores. quia subditorum culpas deus per ipsos lenius iudicat. sed prelatorum mala per semetipsum grauius damnat. Unde Gregorius. Qui modo subditorum culpas per prepositos ulciscitur: tunc prepositorum mala per semetipsum seniens damnat. Attendant autem subditi ne propter negligentes et malos pastores. a cursu certaminis sibi propositi deficient: sed aspicientes in Iesum totius boni speculum. et talium iudicium patienter suscipiant quia tunc postmodum non habebunt aliud iudicium. cum non puniat deus his in idipsum. Unde super illud uerbum ysaie. nunquid tota die arabit arans ut seras dicit glossator aruens. De milio autem et uicia non dicit textus: an trituretur: quia subiecti quotidie de suis actibus infirmis per prelatos iudicantur. et si presens iudicium patienter susceperint. ac decetero mores suos emendauerint. non ultra iudicabuntur. alioquin et ipsi iudicabuntur. Attendant etiam subditi et habili ent. quod defectus et negligenteria pastorum. sepe pernit de meritis subditorum: et a deo idcirco permittitur quod bonos pastores habere non merentur. Unde Gregorius. clezio mediolanensi. pastorem ab eo postulanti. inter cetera scribit. Uerum quod antequam deliberationis intentio est. ad suscipienda pastoralis cure onera pro nullius unquam misceri persona orationibus prosequar electorem uestram ut omnipotens deus talem uobis pastorem prebeat in cuius lingua et moribus exhortationis diuine pascua ualeatis inuenire Sed quod iuxta meritum plebium solent super

non iudicio persone prouideri pastorum uos spiritualia querite. celestia amate temporalia et fugitia despiciate et certissimum tenete quod placeat deo pastorem habebitis. si uos in uestris actibus domino placetis Dec Gregorius.

Oratio.

Domine ihesu christe pastor bone qui pro omnibus tuis posuisti animam tuam in precium: carnem in cibum. et sanguinem in potum. quod factus es nobis ostium in ecclesiam militantem. et triumphantem ut per te ad salutandam introeamus ad te: cognosce me inter orationes tuas. et misericorditer nos respice in uiam salutis dirigendo. ut cognoscamus te et tibi conformemur te imitando. Non audiamus uocem alienorum sed mundi carnis et diaboli. sed tuam. obediendo. tuis preceptis et consiliis. ut uitam habeamus gratie. et abundantius habeamus glorie. et apud te et pascua inueniamus refectiois eternae. Amen.

De enceniis in quibus uoluerunt iudei Iesum lapidare. Capitulum. Lxxvii.

Acta sunt autem encenia in hierosolimis. et hyems erat. Encenia dicuntur ab eo quod est in. et neos. quod est nouum. interposita ce sillabica adiectione. et sonat innouationes. quoniam scilicet aliqua res noua suo usui applicatur. uel aliqua res a consuetudine ad celebrem et diuinum usum dedicatur. quod enim latinus dicit dedicationem. hebreus uocat inchoationem usus noue rei seu innouationem. Unde et usus habebat hoc uerbum ut si quis noua ueste indueretur enceniare diceretur. Est igitur encenio ab are. id est. incipere. et aliquid de nouo facere. Ubi uestem nouam enceniat. quod primo eam uestem portat: et episcopus ecclesiam enceniat. quoniam eam dedicat. Dec igitur encenia uocantur festum dedicationis templi. quod in dedicatione templi applicatur diuino usui. quod festum annuatim solent celebrare iudei. Et dicitur encenia enceniorum in plurali. quia istud festum per plures dies solebat agi. Hoc autem non ad primam neque ad secundam. sed ad tertiam spectabat dedicationem. Legitur enim triplex dedicatio templi facta a diuersis. et diuersis temporibus. Prima a salomone decima die septembris que celebratur eadem die quotannis usque ad euerfionem templi factam a babiloniis. Secunda tempore esdre a neemias et zorobabel et ab his qui redierunt de babilonica captiuitate reparato templo ab eis. facta est duodecima die marci et eadem die quotannis celebrabatur. quousque illud poluit antiochus. ponens in templo ydolum iouis. Tercia propter hanc contaminationem facta est a iuda machabeo qui templum prophanatum a gentibus mundauit. quintadecima die decembris et eadem die exinde celebrata est quotannis. et hec dedicatio tempore christi celebrabatur unde hic agitur

Tunc ambulabat ih̄s in templo. s. in porticu salomonis. i. in porticu templi. ubi salomon ad orandū stare solebat: noīe. n. templi nō solum corpus ip̄ius. s. ē porticus et atria seu loca circūstantia. et ad domū dñi pertinentia intelligūtur. i. quibus populus stabat ad orandū n̄ in tēplo. n̄ ei licebat ingredi tēplū nisi solis templi mīstris. alii aut orabant extra in porticib⁹ seu atris tēplū tīgētib⁹. ubi Rex Salomon sibi oratoriū fecerat. q̄ hic appellatur porticus. in quo oratorio die dedicatōis colūnam seu basem enēā hūtez quinq; cubitos lōgitudinis. et tres cubitos latitudinis. et tres cubitos altitudinis erexit: sup̄ quas genibus flexis orauit. qui locus ē regis oratoriū dicebatur. Ubi Theo. Satagas tu quoq; dū hyems iminet. i. uita p̄is turbibus iniquitatis concussa. spūales encentas tui templi celebrare: semp̄ renouando teip̄m et ascensiones in corde tuo disponens. tūc ih̄s erit p̄sō in porticu salomonis. pacificū statum tibi tribuens sub regimine pp̄rio. In seculo aut futuro nemo renouationis solemnīa perficere poterit. Cir cū dederunt eum ergo iudei cōprimētes aīo circūueniendi et persequendi. ut citius eum in uerbis caperent. et dicebant ei. Quousq; aīaz nostram tollis. i. crucias dimittendo nos in suspēso dubitatōis: certificandi. n. sumus dē te. Adulatorie loquūtur. uolentes p hoc oīdere se desyderare scire ueritatē d̄ ip̄o. Quasi dicerent. aīa nostra ē in suspēso desyderij quādiu uinctos nos dereliquis. Spes que differatur affligit aīam. p hoc inuentes q̄ uellent e⁹ dicto stare. et eū libenter sicut xpm recipe: cū tamen dñi haberent in corde. Si tu ex xps. i. rex et unctus. quē enī nos regē dicimus in dei appellat xpm id ē unctum. quia unctio debebatur regibus: dic nobis palā. ut sciam⁹ quē sequamur. palā enī ānūciandū ē d̄ ueritate. Quasi dicerent. peccamus si tu es xpus et messyas in lege pmissus: et tibi non credimus. Inuidiosē hec ab eo querebant. ut si se xpm diceret. q̄ si se regē faciens. cesari dīdiceret: mox teneretur et romanorum ministris occidēdus traderetur. Unde glosa. Non ueritatē desyderabant: sed calūniā preparabant. Et q̄ dolo loq̄bantur. ideo rñsū tempauit: dicens. Loquō uobis ut uerbū dei. i. dico uobis ueritatem. et q̄ sim probō per opera: et non creditis mibi. Opera que ego facio in nomine patris mei. et ad gloriā eius confitendo eū et gloriā eius. nō aliā ubiq; q̄redo etq; oīa tribuēdo. hec testimoniū p̄hibent de me et de mea deitate. q̄. s. nō p̄it nisi a deo fieri. et iō manifeste appet q̄ a deo uenit. Quasi diceret. Uultis a me audire si ego sum xps. et ego respondeo uobis q̄ n̄ oportet. ut ego dicam uerbis. quia opera q̄ ego facio illa testimoniū p̄hibent de me. et si operibus non creditis qualiter uerbis creditis. Et sic non dixit expresse se esse christus

q̄ querebant. s. dixit aliqd equalēs uel mai⁹. q̄ tñ eis n̄ sufficiebat. ut ueritatē rñderet et calūnie maliciā excluderet. Sic ḡ t̄pauit rñsū ut nec illis sit calūnie locus. et fidelib⁹ ppter quos hec referuntur manifeste appareat. quōd ipse sit xps: nō homo tantum ut illi putant s. uerbum patris et dei filius. Illi enim xpm purum hominem credunt uenturum. sed p̄ omni b⁹ regnat⁹. Non ḡ pp̄ illos tantum respondit eis sed et propter posteros fideles. Alia testimonia q̄ sit uerus deus et uerus homo ponit Ioh̄es dicens. Tres sunt qui testimoniū dant in celo p̄ uerbum et spū sanctus. Et tres sunt qui testimoniū dant in terra: spūs aq̄ et sanguis. Quod enim xps fuerit celestis. i. uerus deus testimoniū dedit pater qñ dixit. H̄ est filius meus dilectus: testimoniū dedit spū ritus sanctus. qñ in specie columbe super ipsū baptizatum descendit testimoniū dedit ipse filius qñ dixit ego et pater unum sumus. Quā autem fuerit terrestris id est uerus homo tres testes sunt scz spūs id est anima quam in cruce emisit aqua q̄ de eius latere. et sanguis qui de eius uenis effluxit. Causa autem incredulitatis eorum subditur. Sed uos non creditis. q̄ nō estis nec esse uultis ex oībus meis. id ē innocentes et humiles sed superbi et maligni. et ideo dei iudicio excecati. Oues mee. i. humiles quibus reuelatur ueritas a me. uocem meam audiunt credendo corde et obediendo opere. et ego cognosco eas non solum noticia uisibilis. sed etiaq; approbationis. et sequuntur me imitando hic in presenti per gratiam. et in futuro per gloriā ideo sequitur. et ego uitā eternam do eis. hic in passu mei corporis et sanguinis. et in futuro in dulcedine fructu tionis et ideo non perhibunt in eternum. q̄ predestinatō de eis frustrari non potest et ideo non rapiet eas quisquam de manu. i. potestate mea per uolētiā hec trahendo ad culpam. uel in futuro ad penam. q̄ probat dicens. Pater me⁹ q̄ dedit mibi maius omnibus est. i. deitas quā habeo a p̄e. quia omnia excedit in infinitum. Unde aug. Dedit mibi ut sim uerbū eius. ut sim unigenitus filius eius ut sim splendor lucis eius. Et nemo pōt rapere de manu p̄is mei p̄ uolētiā. cum sit infinite potentie ergo nec de manu mea continente eas et conseruante. Ego enim et pater unum sumus. scz in uirtute et potentia. sicut in deitate et essentia. Notandum autem quod ex hoc uerbo saluatoris ego et pater unum sumus. excluduntur duo errores. strazij circa articulum sanctissime trinitatis. Sabellius enī posuit in deo unitatem p̄sonę sicut et essentie. et hoc remouet cum dicit. ego et pater sum⁹ si enim pater et filius essent una p̄sona. dixisset sum in singulari. azrius autem econtra posuit diuersitate essencie sicut et p̄sonę. et hoc excludit cum dicit unū si enī pater et filius haberent diuersas essētiās. nō diceret

unum neutraliter. sed plura : igitur per ego ⁊ pater sumus. discretio ⁊ equalitas personarū exprimitur. per unum unitas diuine substantie intelligitur. In theologia em̄ p neutro genus dicitur substantia diuina. p masculinū psona per femininū notio. unū p̄ q̄ n̄ d̄ i yinno cātarī. unus patri cū filio sed unū. q̄ pater ⁊ filius non sunt unus in psona. sed una in substantia. Unde Aug. utrūq; audi. ⁊ unū sumus : q̄ d̄ i xit unū lib̄at te ab arrio. q̄ sumus liberat te a sabellio. Si unū ḡ n̄ diuersū s̄i sumus ḡ p̄ ⁊ filius. Oues ergo dei p signa quatuor cognoscuntur que hic p ordinem tanguntur. Primo p bona opera que faciunt. cognoscuntur. q̄ oues xp̄i sunt. Istud signū ponit dñs de se. q̄ ē pastor cum dicit opera que ego facio testimoniu p bibent de me. Notandum tñ ē. q̄ sunt qdā m opa que hoīem sc̄m on̄dunt s̄i non faciūt. sic sunt opa miraculoꝝ. que etiam aliqui mali faciunt uirtute fidei. alia sunt opa q̄ sc̄s faciūt sed n̄ on̄dunt. sicut ē simplicitas ⁊ humilitas sanctorū hoīm. ⁊ cetera uirtutes eorū. q̄ faciūt hoīes sanctū corā deo. sed sepe reddūt despiciabilem corā m̄do. Alia sunt opa que hoīem sanctum faciunt ⁊ on̄dunt sicut opera pietatis. q̄ ex caritate fiunt. Sc̄dm signum ē q̄ oues xp̄i sunt. quando uocem eius audiunt. unde subditur : oues mee uocē meā audiunt. Quatuor autem uoces iste pastor dat ouibus suis. Prima ē exterior exhortatō. 2a ē interior inspiratio. 3a ē beneficioꝝ elargitio. 4ta ē corporalis flagellatio. Sed q̄ multi sunt q̄ istas uoces n̄ audiunt : iō dñs cōqueritur dicens. Uocauī. s. p exteriorē exhortatōem. ⁊ rēnuistis : exten dī manū meā multa bona faciendo ⁊ n̄ fuit que aspiceret : desperastis omne consiliū meum. quo uobis bona pposita inspirabam : ⁊ increpationes meas neglexistis p quas alī qñ uos arguebā ⁊ flagellabā. iō subdī magna cōminatio ego quoq; interitu uestro ridebo. Tertiū signū ē q̄ aliqui sint oues xp̄i : qñ ipse xp̄s qui est pastor eas cognoscit : unū sequitur. ⁊ ego cognosco eas. Lognoscit aut ut ēt supra dictum ē fideles suos per imaginem ⁊ similitudinē suā q̄ eis imp̄ssit. p arma uirtutum q̄ bus eos ornauit : per signa bonorū opm q̄ bus eos decorauit. per caritatē adinuicē qua eos instruxit. Q̄rū signū ē q̄ sint oues xp̄i. qñ ipm uerū pastore sequuntur : unū subdī ⁊ sequuntur me. Mali aut nolūt seq̄ xp̄s. sed ab eo fugiūt ⁊ se auertūt. boni uo sequūtur ipm p imitōez bōꝝ opoz. Xp̄s ē qdā sequūtur sicte sicut ypo crite. quidam lente sicut tepidi ⁊ negligentes quidam solite sicut amore dei feruentes.

Hec autem predicta domini uerba quando dixit ego ⁊ pater unum sumus. iudei cetera ferentes iam non tulerunt : sed lapides sustulerunt. ⁊ hoc durissima intentione fecerunt. scilicet ut lapidarent eum sicut blasphemum moti inuore inuidie. non amore iusticie : quia

absq; legis ordine. Quia enim duri erant. ⁊ p̄funda dñi uerba intelligere nō poterant : lapidibus similes ad lapides currebant. Rñ dicit eis ihm dulciter eos reprīmēdo. Multa bona opera on̄di uobis ad uestram utilitateꝝ ex p̄fe meo. hoc ē uirtute p̄fis mei facta : sc̄z ueritatem docendo is̄m̄os curādo ⁊ alia miracula faciendo propter q̄ boꝝ opm me lapidatis cū tñ ob h̄ me honorare deberetis. Ubi sciendū q̄ qdā sunt q̄ reddūt mala p malis. ⁊ istud ē p̄hibitū : q̄ deus uindictam sibi reservauit dicens mibi uindictam. ⁊ ego retribuam. Alii sunt q̄ reddunt bona p bonis : ⁊ istud ē quoddam naturale debitū. ⁊ nō meritoꝝ. q̄ p publicani hoc faciunt. alii sunt q̄ reddunt bona p malis. ⁊ istud est p̄fecte caritatis indicium. sic fecit xp̄us ⁊ docuit suos discipulos. alii sunt q̄ reddunt mala pro bonis : ⁊ istud est ualde iniquū. ⁊ tales erant iudei circa xp̄m. ⁊ iō eos arguit dicens multa bona opa t̄c. Rñderūt ei iudei dicentes. De bono opere non lapidam⁹ te s̄i de blasphemia q̄ tu homo cum sis facis reipsum deum. asserens enim se esse unum cū patre innuit se esse deum. non autem ipse se ipsum fecit deum. sed pater generans eum fecit ipsum deum. Dominus autem uolens eorum furorē temperare : respondit eis se non esse blasphemum. dicendo se esse deum uel dei filium naturalem q̄ probat primo per scripturā q̄ scriptura sacra cum sit inspirata. non potest esse falsa ⁊ hec attribuit hominib⁹ sanctis ⁊ p̄phetis deitatem p̄icipatiue. ergo m̄ltomagis quem pater sanctificauit. id est sanctum ab eo nō genuit secundum deitatem ⁊ iam sanctificauit. i. plenitudinem gratie repleuit q̄tuz ad humanitatem. ⁊ misit in mundum ad saluandum ⁊ sanctificandum ipsum sicut erat p prophetas dictum. p̄t dici deus proprie cum tñ dicatur homo deus. ⁊ uerbum deus dissimiliter quia homo adoptione. uerbum naturaliter. Si inquit adoptiui filii dī dicuntur. quare naturalis filius deus n̄ dicatur. Scriptura quidē sacra attribuit hominib⁹ sanctis deitatem p̄icipatiue dictam. sed xp̄o attribuit deitateꝝ p̄prie dictaz. Sc̄dm em̄ aug. tribus modis dicitur deus. natura ut deus omnipotens. adoptione ut particeps deitatis. de quibus in psalmo dicitur. dū estis opinione seu nuncupatiōe ut ydola ⁊ demones. Deinde hoc idez ostendit per rationem. scilicet ex operibus patribus q̄ faciebat. Omnia enim secundum p̄bilosophum determinatur proprio opere. ⁊ ideo p propriam operationem certificamur de natura rei. christus autem faciebat opera diuinitatis propria. scilicet miracula totā facultatē creature trāscēdētia ⁊ uirtute propria. n̄ soluz obsecrādo diuinā potentiam sed aliqui inpan do ex quo cōcluditur. q̄ i eo uere erat natura diuina ⁊ p̄p̄is nō erat blasphemus. dicendo se esse deū uel dei filiū. ac si dicēt. nūtm p vba

me esse filium dei credatis: sed etiam per opera que et modo quo ea facio. et facto ipso ostendunt in me naturam et uirtutem dei esse. Si si uultis credere uerbis: fidem adhibere operibus. ut merito fidei amplius cognoscendo opera. ueniat ad fidem deitatis: ut cognoscatis et credatis. quia in me est pater per nature inseparabilitatem. et sui consensus uoluntatem in omnia facta mea: et ego in patre sicut a quo habeo naturam et ueritatem et opera. In eo est pater et ipse in patre. in quantum est una natura amborum sicut una operatio. Qui ergo magis diligit uel credit amplius cognoscit. Uide hic mirabile iudeorum insaniam. Ipsi uolebant scire si esset Christus. et quia uerbis et operibus hoc comprobabat. eum lapidare uolebant. Ipsi ergo nec uerbis nec operibus inducebantur ad credendum. sed tamquam obstinati querebant studiose eum apprehendere non bona apprehensione. scilicet ad credendum et intelligendum: sed mala. scilicet ad sciendum et occidendum. Tu apprehendas ut habearis: illi apprehendere uolebant ut non haberent. Et exiit de manibus eorum. uirtute diuina transiens per ipsos. sicut alii fecerat: ut ostenderet se non posse detineri. nisi quando uellet et ut daret nobis exemplum declinandi malorum seruiciam. quam sine fidei periculo fieri potest. Non enim apprehenderunt. quia manus fidei non habuerunt. Et relicta iudea propter incredulitatem eorum. abiit iterum trans iordanem in locum ubi Iohannes primum baptizauerat: et ibi ad populum cum discipulis suis manebat. ut populi uenientes ad ipsum recordarentur de testimonio Iohannis. et de testimonio dei patris. et aliis ibi factis et dictis: et sic habita primorum et nouissimum collatione. confirmaretur in fide ipsius. Conspice igitur tam eum quam discipulos suos meos recedere. et eis toto posse compati. Et multi uenerunt ad eum non tam corpore quam mentis deuotione et crediderunt in ipsum ex corde. Ecce isti apprehenderunt permanentem ut haberent: sed iniqui iudei apprehendere non uoluerunt discedentem ut non haberent. Distice autem secundum Theophilum. recedens ad hierosolimam dominus hoc est a plebe iudaica: ad loca fontes habentia se transferit id est ad ecclesiam ex gentibus. que habet fontem baptismi. per quem multi ad Christum accedunt. quasi transeuntes iordanem. Sciendum est hoc quod mali iudei sunt. non solum illi. qui littere legis et circuncisioni carnis innitentes Christus blasphemant. sicut isti de quibus hic dicitur sed et omnes mali Christiani. qui solo nomine Christiani sunt. et solum nomen habent Christi. a quo appellantur Christiani: qui uerbis confitentur Christum. factis autem negant de quibus etiam uerificatur quod hic dicitur. quia sustulerunt lapides. ut lapidarent ipsum. Unde Ambrosius. Quod fecerunt tunc iudei persequentes. hoc uere faciunt hodie mali Christiani male uidentes. Christum enim lapidant

et occidunt. Quid est Christus. Veritas pax et iusticia. Qui ergo per falsitatem ueritatem derelinquunt. per discordiam odiunt unitatem et pacem per temporali precepto relinquunt iusticiam. nil aliud facere uidentur. quam lapidare crucifigere et occidere Christum. quia ipsius dona extinguunt in seipsis. Nec Ambrosius. Et tales sunt in triplici genere. Quidam enim lapidant ipsum corde. quidam ore et quidam manu. Primi sunt corda sua prauis cogitationibus et malis uoluntatibus indurantes. secundi sunt uerba blasphemie in deum et sanctos perferentes uel preceptis maiorum et prelati suis recalcitrantes. tercijs sunt per oppressionem uolentes per uim ledentes. Primi ergo lapidant dominum ipsum quolibet enim mala cogitatio et mala uoluntas. est unus lapis qui iacitur contra eum. Unum beda Quotquot malas cogitationes quasi assumit. quasi tot lapides in Christum mittit. Et ideo beatus Ambrosius ammonet dicens. Videte fratres ne per opera facitis cogitationes malas lapidatis ipsum. Sed dices. quomodo tam graue iudicatur peccatum cogitationis. si ad opus non preedit. ad hoc dicendum quod tota ratio peccati est in corde actus autem exterior non agnoscit peccatum. nisi extensus. Et quia Christus habet domicilium suum in corde dicente apostolo. Vos estis templum dei uiui: hinc est. quod sicut Christus inuitatur ad templum suum per cogitationes et uoluntates bonas: ita expellitur per malas. Et secundum hoc quolibet mala uoluntas. est quasi si lapis quo dominus ipse lapidatur et expellitur de templo suo. Quod detestabile est dominum domum lapidare de hospitio suo. Nam sicut dicit apostolus quasi consensus templi dei cum ydolis. Quid autem aliud sunt cogitationes quas quasi format in corde quasi quandam imaginationem contra honorem dei nisi quedam ydola. Et cum talibus ydolis Christus in eodem templo habitare dedignatur. Unde ad conseruandam Christi patriam in templo suo. hortatur nos apostolus petrus dominum inquit ipsum sanctificare in cordibus uestris. Ille dominum ipsum in corde suo sanctificat. qui nihil nisi quod sanctum et deo placitum est in corde uersat. Secundi lapidant dominum ipsum multipliciter. scilicet quod blasphemiam in deum multis modis committitur. Primo enim committitur quando deo negatur quod sibi conuenit sicut qui negaret in deo omnipotentiam et omnem scientiam uel prouidentiam. et ad hanc speciem blasphemie pertinent illi. qui in aduersis successibus dicunt in animo suo. uere deus non curat res humanas uel similia. de quibus dicit. Augustinus super psalmos. xxxj. Item illi de quibus dicit Bernardus super cantica. qui uellent deum peccata sua uel uindicare non posse. aut nolle aut ea nescire. Uult ergo eum non esse deum. qui quantum in ipso est uult eum aut impotentem aut iniustum aut insipientem esse. Crudelis plane et omnino extranea malicia. quasi dei potentiam. iusticiam. sapientiam perire desiderat. Qui autem uult deum esse iniustum. uult deum non esse deum et qui deum desiderat non esse. nonne quantum se

est deum lapidat et occidit. Hec Berni. s. o. m. o. blasphemia i. deum committit qñ deo attribuitur qñ sibi n. conuenit. sicut illi qñ dicunt deus esse auctore peccati. ad quā spēm blasphemie pertinet illi. qui peccata sua in deū retorquent dicentes. deus sic uoluit. ut adulterarer. furarer. uel occiderē. et ut sic cōfunderer. et turbarer et ita omnia facto ascribunt. Ad hanc etiā pertinet luso. qui cū n. ad prosperā dō maledicunt. et cōiicia in sanctos pferunt. Sicut et illi qui iurant p deū uerbis execrabilibus et uituperosis. s. p. n. ares dei. p. iecur dei uel p brachia dei et similia. qñ sunt execrabilia audiui. Tercio mō blasphemia in deū committitur qñ illud qñ dei ē aliquis sibi uel alteri creaturæ attribuit. sic illi qñ sibi diuinū honorē usurpare psumperunt. ut symon magus et omnes ydolatre. Et ad istā spēm ptinent ambitiosi ac superbi et uanegloziosi. qñ sibi gloriā attribuūt quasi eā ex seipsis et meritis suis habeant. cū tamen gloria sit dei ppria. Itē ad hāc pte p. tinent iracundi. qui sibi usurpant uindictam qñ propria ē dei. Similiter et illi temerarii qui presumunt et uolunt de aliorum cordibus iudicare. cum hoc sit proprium dei tantum. Preter hec est et aliud blasphemie genus. qñ committitur in sanctos regnātes cū xpō. et in qñ regnat xps. Uñ in eis xpus laudat ac ē blasphematur. et in platos qñ seruiunt deo in subditis et uice dei supra subditos possi sunt. ac per hoc in eis deus honorat. ac ē blasphematur Tercii similiter lapidant dñm ihm. sicut iudi lapidauerunt stephanum. sic enim mali xpiani spūaliter tunc lapidant stephanū imo ipm xpm. quando ui opprimunt et affligunt proximum. Lapis enim dicitur a ledendo. et iō cū primis qui ē mēbrum xpi. leditur. ipse xps in membro suo lapidatur. Sed sepe tristitia taliter oppressorū conuertitur eis in gaudium. sic lapides quos mittebant iudei cōtra stephanū ad afflictionem carnis. dulces illi fuerunt ex gaudio mentis et conuertebantur in lapides p. tiosos ad coronam capitis. quia posuit deus i capite eius coronam de lapide precioso etc. Posset etiam dici qñ uniuersaliter homo xpianus in omni peccato mortali lapidat xpm. Unde Ambro. O quam pauci sunt in tāta multitudo xpianorum. qui ihm non persequantur et lapident et occidant. Huiusmodi etiam lapidatio sic declaratur. Cum enim xps sit aduocatus noster et propiciatio p peccatis nostris qui interpellat pro nobis apud patrem. idcirco ipse de peccatis dolet et luget. sicut ecōuerso de nostra conuersatione gaudet. Quotiens cūqñ enim peccamus xpm contristamus. et ledimus. ac per hoc eum quodammodo lapidamus. Et intelligenda sunt hec sane: non quod christus in corpore suo iam glorioso ledatur sensibiliter. cum corpus illud sit impassibile. uel qñ in ipsum cadant passionēs anime

uel partem sensatiuam. et quasi sic pccis nris lapidei. Sed huiusmodi lapidatio est metaphorica sic et crucifixio. quēadmodū dicit apostolus de quibsdā baptisatis et plapsis. rursus crucifigentes in semetipsis filium dei ubi gloria. Non qñ crucifigant filium dei. s. qñ siles se crucifixoribus. Crucifigunt autē i semetipsis. i. qñ in ipsis ē. Sic in pposito. qñ mortali peccamus. xpm lapidamus et ledimus et cōtristamus: qñ qñ in nobis ē eum gaudio. quod ipse de nobis expectat priuamus. In quo etiam sensu loquit Berni. i. psona xpi sic alloqñs pccōrem. Nōne ppter te uulneratus sum. nunquid n. p iniquitate tua afflictus sum. ut qd ad dis afflictōem afflicto. Magis aggrauant me uulnera tui pccī. quā uulnera corporis mei. hec Berni. Sed ne oib⁹ istis dñm ihm lapidantib⁹ qñ abscondit noticiā suā talib⁹ erit de templo cordium eorum et manifestat se amatoribus suis et habitat in illis.

Oratio.

Domine ihu xpe. fac me encenia et in orationibus in templo cordis mei spūaliter celebrare semper me ipsum renouādo et ascensiones in corde meo disponendo da mihi bona opa facere. qñ testimonium phibeant de me: ac uocem tuam audire credendo corde et obediendo. ope teq; p imitandem bonorum operum sequi. et inter oues tuas a te misericorditer cognosci. Custodi etiam me dñe. ne unqñ malis cogitatōib⁹ et uolūtātib⁹ aut locutionibus uel opibus. qñ lapidibus te a me expellat. s. semp te p grām in me habitare sentiat. Amen.

De traditōib⁹ phariseorū et de dei mādatur Capitulum.

Lxxvliij.

Uia uero scribe qui putabant se hēre pfectōz scie. et pharisei qñ simulabāt se hēre pfectōem uite dñm ihm in templo reprehendē nō potuerūt uenire ab hierosolimis in galileā eū insequuntur. In quo nimia apparet malicia eorum qñ descendentes ab hierosolyma ciuitate scēa. reliqñtes tepium sequebantur eum: et qñ seniores populi et legisdoctores erant et non ad sciendum sed ad reprehendendum dñm uenerant obseruando et insidiando. ut eum caperent in sermone uel facto. Unde ut saltem ex discipulis mgrm tanquam contemptorem doctrine seniorū arguāt et sic eum populo odiosum reddant uidentes discipulos eius comunibus. i. non lotis manibus manducare. qñ iudei communia gentilib⁹ immunda reputabant. ei dicebāt. Quare discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorū n. enim man⁹ lauant cum panem manducant Ubi Beda. Spūalia enim pphetarum uerba carnaliter accipientes. que illi de cordis et operis castigatione p. cipiebant dicentes. lauamini mundi estote. et mundamini qui fertis uasa domini isti de solo corpore lauando seruabāt Superstitiosa ergo hominum traditio ob

manducandum panem precipit crebrius lauari: sed necessarium est eos qui panem de celo descendente participare desiderant. crebro elemosinis lachrymis et alijs iusticie fructibus sua opera purgare. Hec Beda. Ipsi gerunt typum eorum qui plus zelant transgressionem humanarum traditionum quam divinorum preceptorum. plus decretaliis quam evangeliorum. plus consuetudinibus quam utilitatibus. Per istos est multum sollicitos de iudicia exteriori et modicum de interiori. signant ypocritas et simulantes: arguentes alios de levibus cum tamen sint infecti gravibus: videntes fetidam in alterius oculo et non trabem in suo. His quoque similes sunt multi qui volunt habere exteriora plebana interiora autem habent fetida. Discipuli autem domini instructi ea que virtutis tamen sunt operati: non lotis manibus manducabant. quia iam suffusa despiciebant: ea solum que sunt necessaria attendentes et neque lauari neque non lauari per lege habentes. sed ut contingebat alterutrum facientes. Qui enim et ipsum necessarium cibum continebant. qualiter circa hoc studium haberent. Et quia hec traditio. scilicet iubere manus lauari. non erat contraria legi: ideo dominus aliam traditionem legi contrariam ducit in medium et quasi clauum clauo retundens. dicit eos deficere. quia faciebant transgredi mandatum domini propter mandatum hominum. quod non erat faciendum. quia secundum Bernardum. Nihil placet deo quicunque ei obtuleris: neglecto eo quod teneris. Unde respondens ait illis. Quare et vos transgredimini mandatum dei propter traditionem vestram. Quasi diceret secundum glossam. Si vos contemnitis mandata dei pro traditionibus hominum. quare arguitis discipulos meos. qui mandata hominum dimittunt. ut precepta dei custodiant. Et dominus quidem non reprehendit munditiam corporalem: sed hoc reprehendit quod relictis munditiis interiori putabant sufficere tamen exteriori. Deinde hoc quod dixit per bando subdit. Nam deus dixit honora. scilicet ne cessaria dando et reuerentiam exhibendo. nam honor iste non solum intelligitur reuerentia. sed etiam necessariorum administratio. patrem et matrem in quibus est proximus quilibet intelligitur. sed illi noscuntur quibus obligatur. Et qui maledixerit patri vel matri. non tam uerbo vel signo quam facto. morte moriatur. Dominus ei ibecillitate et penurie parentum consulens. hoc per moysen precepit. et ideo uel illis qui parentes debiles uel pauperes contemnunt. et debitis obsequiis scilicet reuerentia et necessariorum exhibitione defraudant. Hanc autem legem pharisaei cupidi per suam doctrinam falsam subvertentes. ut sue auaricie consulerent. et sub nomine pietatis impietatem inducerent. docebant filios parentum et dicebant. quod melius erat bona parentibus administrando deo facere et offerre. tamen quia est per principalem et spiritalem. tamen

quia lxxvii. talem oblationem parentes sustinerent de trimentum corporale. obsequabatur tamen bonum spirituale in quantum illud quod erat in eorum necessitate conuertendo. deo offerebatur ut ita parentibus suis ab eis necessaria exigentibus ea negare possent. ditiores frequentius offerrent ex quo parentes egeni fiebant. et oblatio filiorum sub preceptu religionis in lucra sacerdotum cedebat. Unde instruebant filios quod egenis parentibus responderet et hoc est quod saluator dicit. uos autem scitis aduersariis dicitis. id est in traditioe ustra alios instruitis. falso. scilicet exponendo mandatum dei pro lucro nullo. qui cumque dixerit. id est dicere poterit patri tamen meum. O pater et mater. qui indiges et petis munus a me. munus quicunque est a me. id est ex mea deuotione deo scilicet obsecratum et oblatum. tibi proderit scilicet ad utilitatem anime magis quam si dare tibi quod tunc prodesset soli corpori. Uel per legem interrogatus sic munus quod cumque est ex me. id est ex meis rebus iam deuotum deo tibi proderit. Quasi dicit. Quod nouit deo uis tu is uisum applicare. et tibi prodesse absit. quia sacri legum faceres si acciperes. Sic dicebant parentibus. ut illi timentes accipere quod deo uidebatur mancipatum. et sacrilegij crimen incurere in opem magis uellent uitam ducere quam de sacra mentis comedere. Et hoc constructio defectiua. uel est sensus. Quicunque dixerit et cetera. scilicet licite et bene per dicere illud. et implet preceptum diuinum et legem: et est dignum uita eterna et regno celorum. quod tamen est falsum. quia secundum ueritatem est transgressor precepti et hoc est quod subdit et sic per ueras suasiones. filius postea non honorificabit patrem suum et matrem. illud quod erat sibi debitum. subtrahendo. et ita quod irritum fecistis mandatum dei de parentibus honorandis et sustentandis per traditionem uestram. que uestre seruit auaricie quasi diceret. mandatum pietatis deseritis propter cupiditatem impietatis. Sed uide ne hac auctoritate ut plurimi faciunt abutari. supra modum de rebus ecclesie et pauperum erogans parentibus. Ad maiorem autem intellectum est considerandum quod pater per se tenetur filiis providere. quia est causa eorum quantum adesse. et ideo debet eis nutrimentum et documentum filius autem tenetur providere parentibus de necessariis per accidens. scilicet si illi indigeant et ipse sit potens. et ideo si pater iam necessitatem incureret. bona de quibus filius pater ei administrare iam sibi debita sunt. de alieno autem nullo pater deo facere sacrificium et ideo talia offerre non est licitum quia hoc est transgredi preceptum de honore parentum. Secus autem si filius bona sua uouisset antequam parentes in necessitate positi essent quia tunc non esset licitum de eis providere parentibus. deinde redarguens eos de sanctitatis simulatione. subdit ypocrite. bene prophetizauit de uobis ysaias. dicens. Populus habet labijs me honorat. cor autem eorum longe est a me quia non debant sanctitatem in uerbis et exteriori conuersatione cum tamen corrupti essent

mala intentione. Hoc potest dici de illis qui bene dicunt et male uiuunt: labijs ei et non corde dei honorare est bene loqui et male uiuere. Sine causa et frustra colunt me. non habentes fructum ide. sicut. n. medicina dicit frustra et sine causa propinari. qui non confortat sanitatem. sic cultus diuinus qui non ducit ad felicitatem docentes doctrinas et mandata bonum et per hec transgredi dei mandatum per auariciam et lucrum. Et confutatis superbis et superstitiosis scribis et phariseis. qui ad partem uidentur sibi predicta de discipulos dixisse. conuertit se ad turbam humilem et simplicem. nolens eos a sua doctrina phariseorum reuocare. et conuocatis eis dixit. Audite exterius aures corporis. et intelligite interius aures mentis: audite uocem et intelligite uirtutem. Non quod intrat in os corporis. scilicet. cibis corporalis conquinat hominem spiritualiter. scilicet. in anima et apud deum: nisi in quantum per delectationem male afficitur quis ad cibum uel alias esset sibi prohibendum. quod non intrat in cor eius hoc est in animam que causa est omnis imunditie spiritualis. Unde corporales sordes non conquinant spiritualiter. et ideo non est curandum utrum lotis uel non lotis manibus corporalis accipiat cibum. Sed quod procedit ex ore cordis. et ab interiori radice uoluntatis hoc conquinat hominem. scilicet. uerba male cogitationis que sunt malitie interioris significatiua. quia ex cibo semel non est culpa. sed ex his que procedunt ex ore cordis et corporis. et ideo os ipsum est diligenter custodiendum. Et quod non sufficit custodia humana petenda est custodia diuina. sic petebat propheta: dicet. pone domine custodiam ori meo. Tunc. scilicet. quando audierunt illorum religionem euacuam accesserunt discipuli simplicitate mori et dixerunt ei. Scis quod pharisei quorum magna est religio in cibis. audito hoc uerbo. quod. scilicet. euacuat discretionem ciborum et traditionem seniorum. scandalizati sunt. id est. indignati uel offensi. Istud non erat scandalum actuum. quod neque ex facto neque ex dicto minus recto. sed potius passiuum quia audito uerbo ueritatis. pietatis et equitatis scandalizati sunt. quia oculis egris odiosa est lux. Unde non dicunt tu scandalizasti: sed scandalizati sunt. Et propter tale scandalum aliorum ueritas uite iusticie et doctrine non est dimittenda. quia procedit ex ipsius scandalizati malicia. Unde Gregorius. Si de ueritate scandalum oritur: rectius oriri permittitur quam quod ueritas relinquatur. Et dominus respondens ait. Omnis plantatio traditionum humanarum id est doctrina ab homine inuenta. que legi dei non est consona quam non plantauit pater meus celestis. imo consuluit tepiditas carnalis eradicabitur cum plantatoribus suis. et hoc a fundamento christo per reprobationem a fidelibus per se patet. a terra uiuentium per perditionem. quod non habet firmum fundamentum et radicem. Sinite illos in precipitium damnationis ire. et doctrinam illorum euitate. Ceci sunt in se carentes uero intellectu legis: et duces cecorum in regimine aliorum qui

alios suo errore excecant. et eos ad precipitium ducunt. Cecus autem ut prelatum: si ceco ut subdito ducatum prestat: ambo in foueam cadunt sicut obliquitas linee preedit ex obliquitate fagle. Unde Gregorius. Lum pastor per abrupta uiciorum gradibus. consequens est ut grex in precipitium ducatur. Et Bernardus. Ridicula res est. imo magis periculosa. speculator cecus. doctor inscius percursor claudus. plarus negligens. pco mutus. Sed heu quod sicut claudi uolunt pisse. ita fatui pisse. Deinde petro exigente. exposuit discipulis pabolam predictam. Quia omne quod in os intrat. id est. aliqua pars de omni quod intrat in os in secessum per euacuationem tanquam superfluum emittitur. et aliud tanquam necessarium retinetur. et neutrum istorum conquinat hominem spiritualiter: et iste modus loquendi frequens est in scriptura. ut in michea omnes sanguini insidiantur. id est. omnibus multi et similia. Que autem procedunt de ore intus nascuntur. et de corde exeunt. id est. de cordis immundicia sicut fumus de igne. et fetor de latrina et ea hominem iam inquinatum cogitatione praua conquinant. id est. simul et magis in quantum locutiode sordida. quod sunt conceptus mentis et male cogitationis significatiua. Et cogitationibus enim malis. pueniunt et mala uerba et mala facta. et in actu interiori principaliter est culpa. cuius ea que extra apparent sui testimonia uiri subiungit. De corde enim in quo est sedes anime et de libero arbitrio. exeunt cogitationes male. sicut principia malicie et ex cogitationibus malis mali actus et uerba procedunt. rursus scilicet homicidia. adulteria. fornicationes. furta. falsa testimonia. blasphemie. auaricia in quantum aliqua iniuste detinentur. nequitia cum malum affectamus et implere non possumus. dolus qui consistit in deceptione proximi. impudicia in cogitationibus in uerbis in aspectu in tactu. et quantum ad quolibet corruptionem mentis et corporis oculus malus id est odium et adulatio nam qui odit oculum inuidum et malum habet ad eum quem odit. et adulator non recto oculo uidens quam se proximi ad malum ipsum deducit superbia in uerbis factis uel signis stulticia cum sit malum et non cauet. uel stulticia est cum non recte sentitur de deo. Oriatur enim sapientie que est diuinarum rerum cognitio. Oia hec mala et huiusmodi transgressionem preceptorum dei in corde generantur. et abintus a corrupta uoluntate procedunt. ac spiritualiter homines conquinant. id est. immundum et impurum reddunt. Hoc enim in culpam homini imputatur. quod in sua prelate existit talia autem sunt que procedunt ab interiori uoluntate. per quam homo est actu in suorum deus et ideo causa immundicie spiritualis non est nisi mala uoluntas. Igitur scripturarum et phariseorum uerba maledicta que ex iniqua uoluntate de christum et discipulos eius procedunt illa eos conquinant. Non lotis autem manibus manducare et huiusmodi transgressiones

supersticiosarum traditionum. non inquinant hominem. immundicia spirituali. nec faciunt impurum. Quasi diceret. Ex quo nullus cibus coquinat spiritualiter hominem ergo a minori. non lotis manibus manducare non coquiat eum. Et sic ostendit quod spiritualia literaliter intelligi non debent. Unde quando precipit in scriptura lotio absolute magis de spiritualibus quam de corpore intelligendum est lotionem. Sed ut dicit Crisostomus. Videmus multos ut intrant ecclesiam lauantes manus et oculos qualiter autem modum offerant animarum. curam nullam facientes. Marcus pro non lotis ponit coibus. et per coquinat ponit coicat. iuxta hebreorum ydeoma. quod commune immundus dicebatur. Iudei enim preterea dei se esse iactantes communes cibos uocant. quod omnes utuntur homines: quos ideo quod in lege prohiberi erat immundus iudicabatur. Commune ergo quod ceteris hominibus patet et quasi de preterito dei non est immundum appellant. Ex eo autem quod dictum est de corde exeunt cogitationes male et cetera colligitur. quod et si diabolus quandoque immittit homini cogitationem mali. cogitationem trimalam non potest immittere. que mala fit tamen per consensum qui est in corde. Unde quando dicitur. cum misisset diabolus in cor iude et in psalmo immissio per angelos malos. immissio accipitur pro suggestionem aliter enim non potest illabi anime. Ubi Hieronymus. Ex hac sententia arguendi sunt qui cogitationes a diabolo immitte putant. et non ex propria nasci uoluntate. Diabolus adiutor et intentor malorum cogitationum esse potest auctor esse non potest. Si autem semper insidijs positus. leuem cogitationum nostrarum scintillam suis fomitis inflamat non debemus optari eum cordis quoque occulta rimari sed ex corporis habitu et gestibus estimare quod uersum intrinsecus. Uerbi gratia si pulchram mulierem nos crebro uiderit aspicere intelligit cor amoris iaculo ulneratum. Unde et Augustinus. Internas anime cogitationes diabolus non uidere certi summus sed motibus eas corporis et affectionum indicibus ab illo colligi experimeto didicimus secreta autem cordis solus nouit ille ad quem dicitur: tu solus nosti corda filiorum hominum. Dec Augustinus. Solet quippe diabolus quandoque ueniat permittere sui aduentus precursor. scilicet mali cogitationem quaz si quis in corde susceptam nutriet. diabolus in corde suo habitaculum parauit. Et quandoque diabolus quandoque fit adiutor et occasio malorum cogitationum. non tamen omnium quod quandoque procedunt ex nobis tamen Unde Augustinus. Non omnes male cogitationes nostre a diaboli instinctu excitantur. sed aliquoties ex nostre arbitrij motu emergunt: bone autem cogitationes spiritus a deo sunt. Qualiter autem cogitationibus malis resistendum sit docet Anselmus. dicens. Quando autem prauam uoluntatem aut malam cogitationem a uobis excludatis. hoc primum consilium quod uobis do. intelligite et tenete nolite litigare cum pueris cogitationibus uel pueris uoluntate. sed cum uobis ipsis sunt aliquot uili cogitationes et uoluntate. mere uos am. donec ille euanescat fortiter occupate. Nunc. n. expellit cogitatio uel uoluntas nisi alia cogitatio uel uoluntate que non

cordat illi. Sic ergo uos habete ad utiles cogitationes. ut toto nisu intendendo ad utiles. meum uestra dedigne. eas saltem recordari uel aspicere. Cum autem uultis orare aut in aliquam bonam meditationem intendere. si uobis tunc ipse sunt cogitationes quas non debetis suscipere: nunc propter illarum ipse bonum quod incepistis uelitis dimittere: ne instigator earum diabolus gaudeat quod uos ab incepto facit deficere: sed eo quem dixi modo illas contemnendo eas superate. neque doletis nec tristimini de illarum infestatione. quandoque diu illas sicut dixi continendo nullum eis assensum prebetis ne occasione tristitie ite redant ad memoriam et suam ipse refuscitent. Hanc ei habet mens hominis consuetudinem ut hoc. unde delectatur aut contristatur sepius ad memoriam redeat quaz hoc quod negligenda sunt aut cogitat. Similiter se debet habere persona in sancto proposito studiosa in quolibet motu indecenti in corpore uel anima. sicut est stimulus carnis. ire. inuidie uel inanis glorie. Tunc. n. facillime extinguuntur cum et illos uelle sentire aut de illis cogitare uel quod eorum suasionem facere dedignamur. Neque timeatis quod huiusmodi motus uel cogitationes uobis ad peccatum imputent. si nullatenus uoluntas uestra se illis associat quoniam nihil damnationis est his qui sunt in christo iesu. que non sunt carne ambulant. Secundum carnes ei ambulare est carnis uoluntati concordare. Carne autem uocat apostolus omnem uiciosum motum in anima uel corpore cum dicit caro concupiscit aduersus spiritum. et spiritus aduersus carnem. Facile quippe huiusmodi suggestiones extinguimus. si principium earum scilicet predictum consilium conterimus difficile uero pro quod caput earum intra mentem admittimus. hec Anselmus. Unde et Hieronymus. Ad peccatum quod opere perpetratur nunquam peruenies. si scitum uicio statim in me te iugulabis. et pueros babilonis ad petram alides. in qua serpentes uestigia non reperiunt: et tamen deo permittit. si mei non fuerit dominati. tunc immaculatus ero. Dec Hieronymus. Ad uitandum etiam cogitationes malas multum habere ualet cor unitum cum deo. quod hoc ipse a nobis precipue requiritur. Unde Hugo. In omni creatura que sub celo uanitatibus humanis occupatur. nihil humano corde sublimius. nihil nobilius nihil quod deo similis reperitur. quare nihil aliud querit a te nisi cor tuum. Et uniuersaliter in omni temptatione remedium salubre est deo inhere. Unde Augustinus. Cum inhebero tibi exonero me et omnino nusquam erit mihi dolor et labor. Nunc autem in hoc euangelio ponit dominus quendam ad increpationem phariseorum. quedam ad instructionem discipulorum. Increpat uero phariseos de tribus principaliter. Primo de impietate cum dicitur quare et uos transgredimini. Secundo de simulatione cum subditur hypocrite bene prophetauit de uobis ysaias. Tercio de superstitione. cum subiungitur et conuocatis turbis. In primo suggillant tyranni qui mala sta

tuta faciunt. In secundo falsi fratres qui simulant exterius quod intus non sunt. In tertio heretici qui prohibent homines a cibis quos deus creauit. et non abstinere a falsis doctrinis quibus se et alios corrumpunt. Circa secundum poit triplicem instructionem unam in destructione gulositatis cum dicit omne quod in os intrat. Aliam in refrenationem oris cum subdit. que autem procedunt de ore. Tertiam in custodia cordis cum subiungit. de corde enim exeunt. etc.

Domine ihesu xpe da mihi sic mandata dei sine transgressionem seruare ut ea omnibus et singulis preferam. et ab eis quocumque occasione non recedam. Da etiam mihi in omni quod in os corporis intrat gulositati resistere. ac interiori cordis mundicie precipue intendere et os cordis ac corporis diligenter custodire. Et quia non sufficit custodia humana nisi assistat diuina. Ideo te domine suppliciter peto. pone tu custodiam ipsi utrique ori meo. ne aliquid illud intrer uel inde procedat. quod me spiritua liter in anima. et apud te maculare ualeat. Amen

De muliere chananea Capi. lxxix.

Relictis scribis ac phariseis calumniatoribus. propter ingratitude nem eorum egressus inde ihesus. scilicet a partibus iudeorum. abiit et secessit in partes tyri et sydonis. ut tyros sydoniosque curaret et gentilibus beneficeret. Tyrus enim et sydon urbes fuerunt chananeorum et gentiliu sita in terra promissionis prope montem libani in corde maris. quia filii israel non potuerunt totaliter expellere. et exterminare gentiles de terra promissionis. Et cum ingressus esset quandam domum causa quietis ex labore uie: accessit ad eum mulier gentilis non docta per prophetas et legem. chananea natione. syrophoenissa genere: quia chananei quandoque syriam et phenicem tenebant. ut dicatur syrophoenissa quia a syris et phenicibus descendit. Syria quippe est nomen generale prouicie phenis nomen cuiusdam specialis contracte in illa prouincia sita. et ideo componitur syrophoenissa. id est de tali contracta oriunda a finibus illis egressa. non solum a ciuitatibus pro peccatorum dimissione sed a finibus per elongationem et occasionem uitationem: quia istud in finibus gestum est gentiliu. ubi mulier sequebatur ihesum. Mulier a finibus illis scilicet gentiliu et peccatorum egressa. significat animam peccatricem a finibus peccatorum per penitentiam se auertentem. Non enim sufficit homini a peccatis se auertere nisi etiam exeat a finibus peccatorum qui sunt occasiones peccandi et cause. Unde Augustinus. Fines peccatorum exire est causas peccatorum excindere. et eorum suggestionibus aditum non indulgere. Ubi notandum quod quando supra dixit dominus in uiam gentium

ne abieritis scilicet ad predicandum. istud uerbum prohibet inuitationem non receptionem si uenirent. unde dominus mulierem exterius non inuitauit. sed uenientem recipit. et hoc significatur in aduentu magorum. qui a domo sunt recepti quasi primitie gentium. Ista enim mulier famam. et miracula ihesu audierat. ideo firmiter credebat quod filiam suam sanare poterat. Unde clamauit: dicens ei. Miserere mei. quia misera sum. et in hoc quod dicit mei patet uehementia affectus sui. quia malum alienum. scilicet filie. reputat suum: sic debet facere prelatum quilibet: domine propter naturam diuinam: filij dauid propter humanam. sed simul domine filij dauid propter personam in duabus naturis unitam. Quasi diceret ex diuina habes potestatem. quia potens es domine ex humana uoluntate. quia dauid mansuetudine ex unione commissione. quia ideo deus factus est filius dauid. ut nos saluet. Filium antequam dauid appellat quia christum promissum iudeis descendere de genere dauid audierat. Magna fides chananee hic notatur quia uerum deum et uerum hominem ihesum confitetur. deum credit ubi dominum uocat. hominem credit ubi filium dauid dicit. Nihil ex merito postulat sed solum dei misericordiam efflagitat: dicens miserere. quasi diceret. non allego meritum. non peto iudicium. non obliuiscor defectum: sed postulo beneficium et ideo miserere mei. Unde Crisostomus. Miserere mei domine filij dauid. O preclara confessio. Euangelista fit mulier. deitatem eius et dispensationem annuncians. Confitetur enim et dominationem et incarnationem eius. Miserere mei. Uide philosophiam mulieris dicens: miserere mei. Non inquit habeo conscientiam bonorum operum nec recte uite fiduciam. Ad misericordiam confugio ubi cessat iudicium. Ad misericordiam confugio ubi ineffabilis salus est. Misere mei Modicus sermo. sed immensum benignitatis continet pelagus. ubi enim misericordia postulatur ubi uniuersa comprehensa sunt bona. Dec Crisostomus. Et ut magis cum ad compassionem moueat. totum ei dolorem enarrat: dicens. Filia mea. non ancilla non extranea sed filia. quod est mihi grauius male ueratur non quocumque dolore. sed a demonio quod est ei periculosius. In quo uniuersa compendit. et magnitudinem et qualitatem morbi que premit. Iesus autem non respondit ei uerbum. non propter indignationem. sed ut eius constantiam probaret. et probatam manifestaret. et ut ex perseuerantia in prece ostenderet fides eius. et deuotio dignior ex audientia. Et in illo silentio secundum Augustinum. christus exiit domum cum discipulis. quos mulier se sequens in uia nihilominus instabat. et perseuerabat clamans. intantum ut et discipuli misterij ignari misericordia moti importunitate mulieris uicti rogarent pro ea dicentes.

Dimitte eam quaz tenes non exaudiendo : qz clamat post nos p̄ angustia que eam tenet pre mendo . Sac qđ ip̄a petit . z sic recedit . Moti enī erant ad hoc uidētes eius fidē z deuotōz . Ihs at̄ rīdēns ait . Non sum missus nisi ad o ues domus israel . i . ad iudeos . qui perierunt . scilicet p̄ infidelitatē a deo recedentes . Ad il los potius uenire debuit quibus promissus fu it . In hoc uitat scandalū iudeoz quantū est ī se . z reddit eos inexcusabiles . Loquitur d̄ sua missione ad predicandū in p̄sona p̄pria qz n̄ fuit missus nisi ad iudeos p̄mo z personaliter sed ex consequētī z per ap̄los ad gentes . z idō iudeis tanquam eozū ap̄ls principalit̄ missus in p̄pria persona t̄m̄ predicauit . z miracula fe cit : nisi in casu ex aliqua cā speciali ēt circa alios hoc ageret . ut . s . eccliam in fide gentium esse fundandam oñderet . sicut habet̄ hic : z su pra ubi x̄ps predicauit samaritanis deuote eū recipientibus . Post mortē at̄ x̄pi predicata est fides publice gentilibus . Ac illa misera mi sericordiā sequit̄ repulsa n̄ erubescit . importu ne clamat . saluatore adoratore latrie adorantē dicens . Dñe adiuua me . Se adiuuari postulat infirmitatem enī filie suam reputat . z p̄ dñs e riam sanitatem . Quasi diceret . Si usq̄ mō n̄ fui . t̄m̄ modo uolo esse ouis dei . in signum hu ius adoro te sicut ouis pastorem : z ideo dñe adiuua me . sicut pastor adiuuat ouē suam de bilem z infirmam . Qui rīdēns ait . Non ē bo num qz est contra ordinem iuris z ēt nature : sumere z auferre panem . i . uerbū dei z salutis seu doctrinaz : z operationē miraculosaz filio rum . i . iudeoz . qz promissa sunt iudeis tāquaz spiritualib⁹ filiis p̄pter cultū unius dei . z mit tere canibus . i . dare gentilibus q̄ ante conuer sionē dicebant̄ canes . rōne imunditie . ratione ydolatrie . rōne seuitie in sanctos . At illa dixit Ecce humilitas mulieris . q̄ tanto plus magni ficat̄ . quanto maior fuit obiurgatio : q̄ quāta fuit . p̄z ex tribus qz non filia . n̄ pane digna . s̄z potius canis ē dicta . z ip̄a concessit omnia . nū sequitur etiam dñe . quasi diceret . ueruz dicis qz sum canis . Canem me uocas . canis tu⁹ esse uolo . q̄ me canem tuū nutri . qz non possum re linquere mensam dñi mei . Dñi canes n̄ expel luntur z si expelluntur p̄ una z portā ip̄i reuer tuntur p̄ aliam . Si q̄ sum canis n̄ debes me ex pellere a te z si expellis me a te . ptin⁹ redibo ad te . Nam z catelli edunt d̄ micis que cadūt de mensa dñoz suoz . Quasi diceret . domine n̄ peto panem sed micam . qz istud q̄ peto ē tibi quasi mica parua : z qz consuetudo ē q̄ domi ni dant canibus z catellis suis saltem micās : ergo da mihi istā micam quam peto . scilicet fi lie mee curationem . Uel ēt dñe . i . bonum ē in casu . unde n̄ est cōtrarietas in uerbo christi z mulieris . qz uerbum x̄pi est intelligendū q̄ nō erat regulariter z uniuersaliter bonuz cū x̄ps esset ap̄lus iudeoz : sed uerbum mulieris intel

ligendum ē in casu . s . p̄pter petentis deuotōz z ut oñderet ecclie gentium futuram fundatō nem . Nam z catelli edūt zc . Quasi diceret . si catuli aliqua modica . s . micas cadētes d̄ cibo filijs concessio p̄cipiāt : ita ēt gentiles aliquid saltez modicū de beneficijs x̄pi p̄cipere debēt Unde sic intelligi pōt . Nam z catelli . i . gētilēs imundi z miseri . edunt . i . edere debent de mi cis . i . de reliquijs que cadūt de mensa dñoz suoz . i . iudeoz . quibus mensa scripture z fercula miraculoz z alia que ad salutēz no stram posita sunt . Quasi diceret : debem⁹ h̄re aliquam micam tue largitatis . Uñ z si nō uis facē nobis sicut iudeis uaria miracula . saltē unum fac . sana filiam meam . non peto panēz integrum cum filiis in mensa patris . s̄z micās z reliquias sub mensa eius cum catulis . Qua si diceret . non in dignitate mea sed tantum in misericordia tua confidens . gratiam tuā peto In me seruet̄ ista similitudo panis z canis . z si indigna sum ut panem integrum prebeas : t̄ micam tribue filiā meam sanando . qđ qua si mica reputabit̄ respectu mirabiliū que feci sti . Ubi Cris̄ . uide mulieris patientiā z humi litatē : deus enī uocat iudeos filios . z illa do minos : nec doluit de inimicōz laudibus . nec de suo molestata ē conuitio . imo ampli⁹ se hu miliauit . nā deus gentiles uocat canes . z ista catellos . ille panem hec mensā dicit̄ . Unde z Hiero . Mira sub p̄sona mulieris ebananiti dis ecclie fides . patientia . humilitas . Fides q̄ credit sanari posse filiam suam . patientia qua totiens contempta precibus perseverat . humi litas qua se non canibus s̄z catulis comparat . Scio me inquit filiorum panem n̄ mereri . nec integros capere cibos posse . nec sedere ad mē sam cum patre : sed contenta sum reliquijs ca tulorum . ut per humilitatem micaz ad panis integri ueniam magnitudinem . Dec Hiero .

Et nota hic triplicem mulieris petitionem In prima petit liberari : dicens . miserere mei domie fili dauid . In secūdo petit adiuuari : di cens domine adiuua me . In tertia petit facia ri . dicens . nam z catelli edunt zc . In prima confitetur se miseram ideo ait miserere . In se cunda infirmaz . ideo addidit adiuua me . In tertia mendicaz . ideo superaddit nam z catel li zc . Quasi diceret . z si a mensa non tamen a micis excludas . h̄ ei ē ordo : p̄mo fit hō mis p̄ p̄c̄m . scđo ipotēs ad resurgendū : z ideo mē dic⁹ ad reuelādū . In illis ergo petitōib⁹ signi fica⁹ ordo effectūū gr̄e . In prima petit gr̄az f missionis . z hec pertinet ad gratiā iustificātes in secunda gratiam operationis . z hec ad gra tiam operantem . in tertia gratiam cōsolatio nis z hec ad gratiam consumantem . Et q̄a sic prudenter habuit se : ideo tandem benignū audire responsū meruit . Tunc enim rīdēns ihs ait illi . O mulier magna est fides tua . qđ patet ex uerbo z facto suo quia non fuit retaz

data a feruore petenti primo propter taciturnitatem. nec postea propter eius negatiuam rñsionem. nec ppter illatuz conuicium. Naz te nō uoco canem sed mulierem fidelem qz tanta ē fides tua qz me supauit z uicit z ideo fiat tibi sic uis. Quasi diceret. Fides tua hoc meretur quod pater ex facto cum subditur Et sanata ē filia ei⁹ ex illa hora. ex q. s. dñs dixit fiat tibi si cut uis : dicere enim dei est facee. Quia enim a feruore petitioni non reſiguit sed perſeuerauit. z ualde se huiusmodi ideo diuina pietas se amplius ōtinere non potuit. que ſemper ī orationem humilium reſpexit z pces eoz nō deſpexit. Igitur quia magnam fidem habuit hoc quōd petijt ipetrauit immo plus obtinuit qz poſtulauit. naz poſtulauit filie ſue corporis ſanitatē. z non ſolum hanc ei obtinuit ſed etiam mentis iuſtificationem. z ſibi pñ plenā conuerſionem. Sepe em̄ ppter magnam fidē petentis deus plus exaudit z plus concedit qz ille petit. Un̄ Cris. O mulier magna eſt fides tua. Non uidisti mortuū ſuſcitatum. nec leproſum mundatū. nec pphas audiſti. nec legem meditata es. neqz mare in diuiſionib⁹ ſcidi uidiſti. nihil horum contemplata es. iſuper z deſpecta z contempta es a me. z nō reſceſiſti. ſz perſeuerasti petēdo. Et qz magna ē fides tua. copioſa effuſa eſt gratia. Et ſanata ē: inquit. filia eius ex illa hora. Non ex qua uenit ma⁹ in domum eius. ſed ex qua domini ſermo proceſſit. Et iterū. Chananeam mulierem magno dono impletam remiſit. In hoc euidenter oſtēdit. quoniam deus ē illa que nobis parata ſi ſunt. dare poſſit ſi uehementius poſtuletur. n̄ eſt inquit bonum tollere panem filioz z dare canibus : z iñ dedit. qz illa uehementer exigit Judeis uero ex regione monſtrauit. quia de ſidioſis : nec illa quidem tribuat qz eis fuerant preparata. Deniqz illi nihil acceperunt immo etiam propria perdiderūt. Et ideo qz minime queſierunt ne ſua quidez acceperunt illa uero qz uehementer incubuit uendicare z rem filiorum accepit canis. Tantum quippe bonuz eſt fides ſedula z deprecatione perſeuerans. Et iterum. Tu autem intende qualiter apl̄s uictis z non perſcientibus. ipſa perſcit : tā magnuz quid eſt inſtantia orationis etēn p noſtris noxijs a nobis uult magis rogari quam ab alijs pro nobis. Nec Cris. De ſarepta ad duas leucas eſt ſydon ciuitas. ante cuius portam oſtēditur una capella in loco. ubi locutus ē domīnus chananee: z deinde ſanauit filiam eius in uia. que ducit ceſaream Philippi in ytuream. Sicut at fides maris cooperat filie. ſic fides eccleſie paruulis qz baptizantur in eius fide. Un̄ ſecundum Remi. datur hic exemplum catholicis z baptizandi infantes. ut fideles p ſuis paruul⁹ deo fidem pmittant : quatenus ſi cui fide iſtius mulieris ſanata ē filia eius. ita z fide catholicorum uiroz pccā paruulis re

laxent. Per fidem enim eccleſie z conſeſſiones ſeu reſponſionem offerentium in baptiſmo. liberantur a demonio paruuli: qz nec dum p ſe ſapere uel aliquid agere poſſunt boni aut mali. Allegorice autem ſecundum eundem remigium. hec mulier ſanctam eccleſiā ſignat d gentibus congregatam. Per hoc enim qz domīnus relictis ſcribis z phariſeis uenit in partes tyri z ſydonis. ſignat qz relicturus erat iudeos ac tranſiturus ad gentes. Eſt autem hec mulier egreſſa a ſinibus ſuis. qz ſācta eccleſia reſceſſit a priſtinis erroribus z uicijs. Rogat quoqz pro filia. i. p ppho ſuo nondum credēte ut z ipſi abſoluantur a fraudibus diaboli. Et ſi ad primam petitionem eccleſie dñs ſaluē anime differt dare. nō eſt deſperandū uel a petēdo ceſſandū: ſed magis precibus inſiſtendū z ad deum z ad ſanctos recurrendū: z tunc perſicietur oratio ut ſequatur effectus quātū cunqz fuerit chananeus gentilis canis. i. imūcus. Merito autē magna dicitur fides eccleſie de gentibus. qz cum gētes nec lege fuerint imbutę. nec ppharū uocibus iſtructę ad predicationem mox aploz in auditu auris obediērūt. ideoqz ſalutem impetrare meruerunt. Ad ſaliter autem filia eſt anima. uel oſcia cuiuslibet intra eccleſiaz diabolo mancipata. p qua mater eccleſia orat uel ipſe homo p ſedatā oſcia Un̄ Rabanus. Si quis oſciam hz alicuius uicij ſorde pollutā. filiā habet a demonio uexatam. Et ſi qz bona que geſſit pccōz peſte ſecut. filiā hz immundū ſpūs furij agitatā. ideo qz neceſſe ē. ut ad preces lachrymaſqz conſugiat. ſcforūqz interceſſiones z auxilia qrat. Un̄ z Cris. Imitare chananeā. uir mulierem Sed forſitan dicis. Non habeo filiaz qz demonio plena ſit. ſed habes animā peccatis referatam. dicitō z tu miſerere mei dñe. qz aīa mea male a demonio uexat. grādīs em̄ demō pccm eſt. Nec Cris. Male at uexatur anima. quando uexatio non ſentitur. peius quando morbo deſperat. peſſime qñ medicus oſtēnīt. Secundū Theophilū quoqz. unusquiſqz noſt⁹ cū peccat mulier ē anima eius peccatrix. id eſt fragilis infirma. cuius filia eſt operatio praua que ſilia a demone eſt poſſeſſa. quia a cūſ prauis dmonum ſunt Peccatores nos autem exiſtentes nuncupamur catelli impleti immundicijs. Propter quod non ſumus digni panem Dei recipere. aut participes fieri immaculatozū miſteriorum dei. Si uero cognoscētes noſmet ipſos p humilitatē eſſe catulos. huiusmodi oſiteamur peccata nra: tunc ſanatur filia. quia deletur operatio praua. Scdm uero Auguſtinum per mulierem chananeam poteſt intelligi ratō ſuperior que legibus eternis inſpiciendū z cōſulendis intendit: per demonem autem intelligendū eſt ipſa ſenſualitas. que etiā per ſerpentem ſignatur. Sic ergo paſiformitas filia mulieris chananee uexatur: quando per ſenſuali

tate inferior rō ad consensum pēi mortalia i pellitur. cuius sanatio per mēm id est rōnem superioz a domino petitur. naz rō superior ad optinam deprecatur. Et sicut dominus distulit exaudire petitionem mulieris chananee. ut eius fides clarius apparet: sic et dominus aliquando dimittit impulsus rationis inferioris per sensualitatem diutius protrahi. ut augeatur meritum temptati: ppter q paulo petenti sibi mulum carnis a se auferri. dicit dñs: uirtus in infirmitate perficitur. Imitemur ergo et nos ecclesie filij hanc mulierem. q de gentibus credendo mater nř ain fide effecta ē. q de gētilitate uenimus. Habeamus fidē. ut unum et trinū deum credētes. quicquid iuste ab eo petimus nos impetrare posse credamus. Habeamus constantiam. ut si diutina dispensatio preces nřas tardius exaudierit: tā diu preces precib⁹ iūgamus quousq; hoc qd petimus: impetremus. et si ad impetrandū nos idoneos non sentimus. spūalium sřm ořonis adiutorium queramus. ut sicut ista mulier aplīs pro se interueniētib⁹ qd petebat: pmeruit. ita et nos cōmunib⁹ precibus magis q singularibus et ppijs adiuuari credamus. Habeamus humilitatē. ut alijs de nobis maiora existimantib⁹. nos minores iudicemus exēplo huius mulieris. que cum a dño canib⁹ opata esset. ipa de se humilius sentiēs catellis se coequauit. Hanc humilitatē in cor de habebat. cui despectus ab alijs dicebat. Iam et uilior sĩa plusq; factus sum. et ero humilis in oculis meis. Oremus instanter dñm ut sanet filias nostras. oremus ut sanet a pēis et liberet nřas animas. q male a demonijs et uitijs uexantur. Clamemus humiliter et pseueranter ad eum: dicētes cū chananee miserere mei dñe fili dauid. et dñe adiuua me. Illa em anima a demonio uexat. q peccare nř cessat. et in crimine pseuerat. Que si bene conuersa fuerit. et de xpi misericordia nř desperauerit: dicitur ei a pijsimo dño. fiat tibi sicut uis. et sanabitur et illa hora. q pēoz quacunq; hora cōuersus fuerit et ingemuerit: uita uiuet et nř moriet. Noli ę desperare uel a petendo cessare. q si corde integro fideli et puro in oratione pseuerans: corā deo tuo humiliaueris. reputat te indignū omni beneficio suo. certissime credas q quecunq; petieris obtinebis. Et sicut aplī rogaueūt pro chananee. sic et angelus pro te rogabit. et orationem tuam deo offerens: utilitatem tuam procurabis. Oratio.

Omine ihu xpe. te rogo et obsecro miserere mei. et adiuua me in meis necessitatibus. ac tēptationum et tribulationum uexatōibus. et si dñe q; canis suz et apud te uix ut canis. nř sum dignus integroz a te pānē. i. magnitudinē donoz tuoz recipere. saltez da mihi micās paruulas. i. aliquantulum d gētia tua. sine qua anima mea male a demonio uexat. cum ipa uero quātumcunq; praua fue

rit a pēo et demonio liberabitur. Naz gratia tua existens in anima. et delet omnia pēa. et deo facit aiām filiam adoptiuam. Amen.

De surdo et muto a demone possessio.

Capitulum

Lxxx.

Et iterum exiens ihs de finib⁹ tyri uenit per sydonē ad mare galilee inter medios fines decapoleos. Decapolis nomē ē regionis decē urbes continētis. et dicitur a deca q est decē et polis qd est ciuitas. et huius regionis una pars ē ultra iordanem. et alia citra. Igitur mare galilee qd ē quidā lacus p quem transit iordanis flumius: respicit utriusq; partis regionis p̄dicte fines et terminos. (et adducit ei) p fidei sue deuotionem (surdū et mutū) Nō erat iste talis a natiuitate. nec ab infirmitate superueniēte: s; a demone ipm obsedēte. ac eius auditū et loquelam impediēte. et in ipso tria miracula concurrunt. qd auditus et affatus fuit ei redditus. et a demone fuit liberatus. (Et deprecabā eum ut imponat illi manū) omnipotentē que cōderat eum: efficitur est enī manus xpi ad saluandū. Sanat quē tangit ihs. sanatur quez tāgit saluator. qd ipē ē salus et uita. Non alium de querit herbas. ipē ē et medic⁹ et medicina. Tangit et sanat. respicit et medet. Moralit̄ omnis xpi actio: nřa ē instructio. Si ergo tu uis curari: sequaris exemplarē instructionem medici. Exeas de tyro. i. de peccato p contritionem interpretatur enim angustia. uenias per sydonem. id est confessionem. interpreta enī uenatio. et confessio uenatur circumstantias peccatorum ad mare galilee transmigrādo per satisfactionem. a delectationibus carnis ad opera satisfactoria: p medios fines decapoleos. obsequando scz decem precepta. Conducant autē te timor et amor. (Et apprehendēs eum ihs d turba seorsum. misit digitos suos i auriculas eius. et expuens tergit sputo linguā eius) Xps aliquando sanauit infirmos tangēdo eos corporalit̄. ut ostenderet humanitatez suam esse deitatis instrumentum. quia per humanitatem faciebat miracula instrumentali ter: sed per deitatem principaliter. (et suspitiēs in celum ingemuit) ex passione. ut querēs a deo auxilium. ostēderet se uerum hominē. (et ait effeta. qd est adaperire). s. tā in uinculis aurium q in uinculis lingue. ut audias et loquaris pfecte. In quo ostendit se esse uerum deū euazando p impium. Hoc uno finone curauit eū q: (stati) ad eius imperium. (aperite sūt aures eius. et soluta est lingua eius. et loquebat recte) Misce p surdum et mutum accipitur genus humanū. quod monita salutis non audierat et a laude dei cessabat. Pro quo deprecabantur patriarche et pphete incarnationem xpi desiderātes ut imponat illi manum misericordie. que hominem sanat per aduentum eius. i. carnem. Sed et uaria peste et omniū fere morbo

in primo pariete percussus est genus humanum. Lecatur dum uidet non uidenda. Surdus fit dum audit non audienda. Dum odoratur: emungitur. obmutescit dum loquitur. Mancus fit dum manus erigit. et ad uetitum pomum extendit. Incuruat dum superbia erigit. Idropicus fit. dum cocu piscit. Claudus fit. dum progreditur. Leprosus fundit. dum uirtutibus nudatur. Demone implet dum deitate appetit. Moritur. dum audacter peccatum excusat. Circa sanationem istius languidi plura hic tanguntur. Primum est eius ad ductio ad deum. per preces patrum sanctorum. Secundum est apprehensio. ut enim genus humanum liberaret: naturam nostram apprehendit. Tertium est ipsius a turba sequestratio ut doceret nos fugere inanem gloriam in actibus nostris. Quartum est digitorum immissio. ut doceret in eius membris diuinitatem habitare. licet potens esset et uerbo sonare. Digiti enim qui in aures mittuntur: dona spiritus sancti sunt. de quo dicitur. digitus dei est hic. Et ita digitos in auriculas mittit. cum per dona spiritus sancti aures cordis ad intelligendum uerba salutis aperit. et preceptis suam gratiam obediendi tribuit. Quintum est tactus lingue eius cum salina. ut ostenderet quod omnia membra sacri corporis eius diuina existunt et sancta. et etiam spiritum quod uinculum soluit: etenim omne spiritum superfluitas quedam est: sed in domino omnia sunt diuina. Salina etiam ex capite in os defluens: diuina sapientia est. que uincula labiorum soluit. Et sic expuens linguam tangit. cum ad fidei confessionem et predicationem sapientiam dat et ora relaxat. Sextum est aspectus in celum. ut inde cunctis infirmantibus medelam ac omne remedium querendum esse ostenderet. et in celum thesaurum cordis nostri erigere. et ad deum intentionem nostram semper dirigere doceret. Septimum est gemitus. non quod ipsi opus esset eorum gemitu aliquid petere a patre. quod cuncta petentibus dat cum patre. sed ut gemere nos doceret. et gemendi exemplum nobis daret. cum per nostris seu aliorum excessibus et erroribus. uel desiderio patrie celestis superne pietatis presidia inuocamus. Ingemuit et nostram causam suspiciens in seipso. ac nature misertus humane. et oppressus miserie tantorum infirmitatum. in quas genus humanum incidit propter peccatum. Octauum est Christi imperium. cum ait. effeta. quod est hebreum. et idem quod adaperire imperatiuum passiuum uerbi. id est. aperit. quod licet proprie loquendo ad solas aures referatur. in per uerbum istud dominus intellexit. quod utraque infirmitas curaretur. quod patet per effectum subsequutum. Ubi (secundum Bedam) utraque natura unita et eiusdem est Christi manifeste distincta. Suspiciebat enim in celum. quasi homo deum precaturus ingemuit. sed mox uno sermone. quasi potens diuina maiestate curauit. Aures denique infirmi ad audiendum aperiuntur. et lingua ad loquendum soluitur. dum surdus quod preceptis diuinis aures cordis non comodat. et mutus quod clau-

sa in diuinis laudibus ora tenet: per gratiam dei iustificatus utriusque operatur. uinculum quoque lingue soluit quod ad orationem. ad primi edificationem. ad peccati confessionem. et ad dei laudem lingua utimur. Hinc igitur docemur. ut quolibet peccatores quotidie per predicationem nostram deo adducere studeamus. et per illis iugiter exoremur. Deprecatio enim adducendum significat ecclesie intercessionem. Unde Beda. surdus et mutus est. quod nec aures habet audiendi uerba dei. nec os aperit per loquendum. quales necesse est ut hi qui loqui iam et audire diuina eloquia didicerunt: domino saluandos offerant. Unde et Gregorius. sed cui aures cordis ad obediendum aperte fuerint. ex subsequenti. penul dubio etiam lingue eius uinculum soluitur. ut bona que ipse fecerint. etiam faciendae alijs loquatur. Unde et bene subditur (et loquebatur recte) Ille enim recte loquitur dominum confitendo uel alijs predicando. qui prius obediendo fecerint que loquendo admonet esse faciendae. Quilibet et peccator quo ad deum surdus est. quod obturat aures suas ne audiant deum sibi loquentem. siue per predicationem. siue per scripturam. siue per instinctum eternum. his enim tribus modis deus loquitur nobis. et surdi sunt qui eum non audiunt. sunt etiam muti qui deo per multa beneficia eos ad se uocanti. non respondunt per gratiarum actionem et debitam recognitionem. quantum ad utriusque defectum conqueritur dominus per ysaiam: dicens. Locutus sum: inquit. et non audierunt. uocui et non erat qui responderet. Surdus igitur est inbediens et mutus. laudes debitas dei obmittens. et nec aures nec os ad dei uerba audienda et pronuntianda aperiens. Sed tactu Christi utrumque tollitur impedimentum. quia cum Christus sua gratia tangit cor hominis: fit humiliter obediens et deuote deum laudans. Talis uero adducitur et sanatur in per uirtutem. ubi sunt decem urbes decalogum significantes. Qualiter autem peccator de utroque defectu per diuinam clemenciam. curari habeat processus sanationis huius infirmi declarat. in quo plures occurrunt circumstantie signanter attendende. Primo enim infirmus ad saluatorem adducitur. secundo saluator per illius saluationem rogatur. tertio infirmus a saluatore apprehenditur. et a turba sequestratur. quarto saluator digitos in auriculas eius mittit. quinto linguam eius salina sua tangit. sexto in celum suspicit. septimo gemit. octauo dicit effeta. et sic. nono infirmus perfectam sanitatem recepit. Et hec omnia circa sanationem huius infirmi gesta corporaliter expleantur in saluatione cuiuslibet nostrum spiritualiter. Primo ergo ad saluationem peccatoris exigitur. ut saluatori adducatur. quod fit pluribus modis. aliter quod uirtute predicationis. aliquando correptione infirmitatis. et precipue cum timeat ne sit ad mortem. aliquando hoc fit exemplo alterius uitae preteritam corrigentis. aliquando fit elemosinarum

largitione aliqui ductu proprie cōsciēcie. Secūdo saluator rogatur nam sepe precib⁹ scē. p̄ salus alicui impetratur. deus enī nūll rogari. licet tamen uelit facere. Tercio infirmus a turba sequestratur. q̄ fit. cum dñs quemlibet impium iustificans. de societate male uiuentium diuidit. uel a cōsuetis malis moribus euocat ⁊ retrahit. quia (s̄z Diero) seorsuz semper a turbulentis cogitationibus ⁊ actibus iordinatis sermonibusq̄ i compositis quasi de turba educitur: qui sanari meretur. Dic datur documētum penitētib⁹. abstrahendi se a prauis mūdanoz hominū societatibus. Sed q̄ non omnes qui per penitentiam adducunt ad deum: possunt se segregare a turbis fuga corporali. saltem hoc debent facere abstractione mētali ⁊ sufficit ad salutem. Quarto saluator digito suos in auriculas p̄coris mittit. q̄ fit quādo deus considerationē peccatoz suozum ei ī mittit. quasi omnia peccata sua ī corde suo digito dei scripta uideat. Quinto saluator salua sua linguam hominis tangit. cum ip̄s ad confessionem instruit. Et recte cognitionez ueritatis digito dei p̄ aures imissam: debet sequi confessio. que p̄ tactum lingue significatur. est autem triplex confessio. s̄. peccatozū. fidei. ⁊ laudis diuine. Sexto saluator in celum suscipit: docens p̄ hoc peccatozū conuersuz oculos intentionis ⁊ desiderij sursum ad celestia de h̄re erigere. Quid ei prodesset a terrenis for̄ ereptum: sed n̄ animū habere ad celū erectuz. Septimo saluator ingemiscit infirmū sanādū docens p̄ hoc nos gemere debere p̄ incolatu p̄stis miserie: dicēdo euz Dauid. heu mihi q̄ incolatus meus plonatus ē. Premissa septe peractis: dixit saluator effeta. quasi p̄ hoc uerbz dans peccatozi plenā absolutionē a pena ⁊ culpa. Un̄ mox sequit̄. ((Est statim aperte s̄c̄ aures eius. ⁊ solum ē uinculū lingue eius. ⁊ loquebatur recte)). Et sic peccatoz restitutus est perfecte sanitati. ⁊ n̄ restat ei nisi euolare.

((Et precepit eis)) n̄ precepto obseruationis sed instructionis ad humilianduz se in factis exemplo ip̄ius ((ne cui dicerent)) ⁊ p̄ hoc non iactare bona sua dicerēt. q̄ iactantiā ī omni op̄e bono phibuit ((Precepit ne cui dicerēt)) Primo ut doceret n̄ esse gloriandū ī uirtutib⁹ sed in cruce ⁊ humiliatione. Secūdo ut doceret q̄ beneficia largiētes de eis laudem p̄pziā non debent querere. Sed q̄ accipientes cōuenit laudare benefactores. ideo bene subditur. ((Quanto autem ex)) abundantiore humilitate (eis p̄cipiebat. tanto magis predicabāt gloriā ip̄ius) ⁊ dilatabant. q̄ humilitas semp gloriā p̄cedit. Per hoc at̄ ostendit̄. q̄ beneficiatus d̄ beneficijs debet se gratum ostēdē ⁊ benefactorem laudare. quāuis hoc benefactor nō querat aut uelit. Unde Theoph. Docemur autem ex hoc. cum alicui beneficia elargimur. minime applausus ⁊ laudes appetere.

cum uero accipimus beneficia: benefactores predicare ⁊ laudare quāuis nolint. Per s̄c̄ et monemur. ut frequenter p̄dicemus xp̄i gloriā qui ab ip̄o mandatum habemus. dum eos qui bus datum erat p̄ceptum silentij predicasse cōspicim⁹. Unde Aug. sciebat ille qui omnia nouit antequam fiant. quia magis p̄dicarēt: sed hoc p̄cipiendo pigris uoluit ostēdere. quanto studiosius. quantoq̄ seruētius predicare debeant. qui iubenī ut predicēt. quando quidem illi qui prohibeantur: tacere non poterant. Et quantum ip̄e ex humilitate non dilatarī p̄cipiebat. eo amplius admirabant̄: dicentes. ⁊ eum laudando p̄dicantes ((Bene omnia fecit)) ⁊ facere p̄bauit ((q̄ ⁊ surdos fecit audire ⁊ mutos loqui)) quotquot uoluit ⁊ sibi placuit. Licet enim hic non exprimat. nisi unū surdum ⁊ mutum esse curatum. tamen plures fuerint surdi ⁊ muti. ac ceci ⁊ claudi aliq̄ infirmi curati. ut patebit in capitulo sequenti: sed in illos erat un⁹ cuius cura fuit mirabilior in ceteros q̄ in ip̄o (s̄m Diero) tria concurrerūt miracula. s̄. in recuperatōe auditus. ⁊ loquēle. ac liberatōe a demone. ⁊ notanter dicitur ((bene omnia fecit)) quia non sufficit bona facere. nisi bene fiant. bene autem fiunt q̄ dei adiutoriū postulatur. ⁊ quādo humana gloria figit̄. Nō ergo docemur uanam gloriā fugere. ⁊ hominum iactantiā declinare. Qui si aliq̄ dignū laude aliquando fecerimus. hoc non ad uulgi fauorem extollere ⁊ p̄dicare. imo humiliter abscondere ⁊ celare debemus. Et hoc totū uertit̄ in contrarium. quia plus laudatur illi qui facta sua abscondere uolunt. quam illi qui ea p̄ uanam gloriā manifestare contendunt. Si gloriā mundi fugis: ip̄a te sequitur. ⁊ si eam sequeris ip̄a te fugiet. Unde aug. Virtutes habēt magnā uirtus est cōtempnere gloriā. quia cōtempnus eius in cōspectu dei est: iuditio autem nō aperitur humāo. Et qui cōtempnit iuditia laudantium: cōtempnit etiam suspiciatium temeritatem. neq̄ est uera uirtus. nisi que ad euz finem tendit ubi est bonum hominis quo melius n̄ est. Unde ⁊ Lzif. Versuta est ⁊ uana gloria. ⁊ ad ea que ualde sunt manifesta: excecatur mentem eozum qui ab ea capiuntur. Ebrietas enim quedam profunda est. ideoq̄ difficile reductibilem euz qui captus est facit hec passio. Nec eozum que capiuntur animam abscondē a celis terre affigit. ⁊ lucē respicere uerā nō dimittit. Nec passio auaritiā genuit. liuorem accusationē. insidias. hec eos q̄ nihil mali passi s̄t. aduersus eos qui nihil mali fecerunt: armat ⁊ irritat. Neq̄ amicitiam nouit. q̄ ī hāc egritudine indicit. non uerēdaz ob aliquē uniuersaliter scit. sed omnia ab animo ei⁹ eiciens bonum ad omnes bellatur instabilis ⁊ si ne amicis existens. Vigilemus itaq̄ dilecti. ⁊ sumamus sensum hūilitatis nobis a deo date. Contempnamus multozum gloriā. nihil enī

ira derisibilem et debonozabilem facit. ut hec passio. nihil ita confusione plenum. Quia gloria quidem cupere ingloriatio est. gloria autem uere est hanc despiceret. et nullam eius facere curam. sed ad id quod deo placet omnia dicere et facere. Ita enim poterimus et mercedem recipere. ab eo qui nostra uidet diligenter cum eo solo contenti fuerimus inspectores. nos uero talem habentes dominum ne precor alios inquirere inspectores. qui prodesset quidem nobis nihil. nocere uero ex inspectione eorum possunt et omnem euacuare laborem nobis. Sed tamen habemus mercedes suscipere. hunc uocemus laudatorem eorum que fiunt. hunc inspectorem. Nihil nobis et humanis oculis sit. Si enim uolumus. et hac potiri gloria. tunc hac fungemur cum eam que a deo est querimus solam. b. Lii.

Oratio.

Domine ihu xpe qui finaliter malos deducis. ueni per sydonem predicationis ad mare contritionis galilee confessionis satisfactionis et transmigrationis. inter medios inter decapoleos caritatis in decalogo proficientis. et apprehende nos seorsum a turba temptationis multiplicis. Mute digitum discretionis in auriculas nostri intellectus. et gustum sapientie in os nostri affectus. ut ad confitendum soluantur uincula lingue nostre. et loquamur recte uerbo. et opere non discordante a uoluntate. uitemusque laudes hominum. ut et surdi audiant per conuersionem. et muti loquantur per confessionem. Amen.

De refectione quattuor milium hominum.
Capitulum

Lxxxii.

¶ Eiusdem (ascendens ihu in montem) d. et desertum locum. et sedebat ibi ad quietendum (et accesserunt ad eum turbe multe) quia de multis ciuitatibus et castellis et uillis uenerant ad imperatorem sanationem infirmorum. habentes secum multos. claudos. cecos. ac debiles. et alios multos infirmos. quod addit euangelista ad includendum. Omnia infirmitatum genera. que hic sunt nominata (et perierunt eos ad pedes ihu) ut fidem et deuotionem non solum uerbo sed et facto ostenderent. Felices pedes ihu ubi peccata purgantur. ut ibi (stans retro secus pedes ihu) ubi morbi curantur. ut hic ubi uerba sancta discuntur. ut ibi (que sedens secus pedes domini) ubi gaudia renouantur ut ibi (accesserunt et tenuerunt pedes eius) Et curauit eos solo uerbo. Ille ei solo uerbo potest curare. quod totum mundum solo uerbo de nihilo poterit creare. ita ut turbe mirarentur uidentes omnes sanatos (et glorificabant deum israhel) quod (secundum L. rifo.) multitudinem eorum qui curabantur et facilitas sanationis

eos in stuporem mittebat. Sic enim in quodam generali multiplicat multa miracula et diuersorum generum. quod per multitudinem in particulari describi non poterant. quod si in particulari explicaretur. unum magni libri impleret. per quod dicit Iohannes quod si omnia facta christi essent scripta: totus mundus non posset capere libros qui scribendi essent. Ponit ergo hic multipliciter infirmorum et spiritualiter tangit quattuor. scilicet. mutos. claudos. cecos et debiles. Spiritualiter mutos habemus ex defectu boni sermonis. claudos ex defectu boni operis. cecos ex defectu uere cognitionis. debiles ex defectu bone uoluntatis. Et notandum quod secundum Orig. primo est debilitas in uoluntate. deinde sequitur cecitas in ratione. et sic claudicat in operatione. et ex his sequitur mutitas a diuina laude. sed hic ordinantur secundum magnitudinem nocimenti. Ubi glo. Muti autem sunt qui non laudant deum. Ceci qui non intelligunt uiam uite. Audi. qui per deum boni operis et non recte euntes. Debiles sunt qui infirmi sunt in bonis operibus. Mutos ergo curat. cum eorum linguas in laudem sui creatoris soluit. Cecos illuminat. cum ignorantiis cognitionem sue salutis infundit. Claudos sanat. cum in uia iusticie gressus eorum dirigit. Debiles fortificat. cum pigros et accidiosos operari bonum uiriliter facit. Turbe uero mirantur et deum glorificant. cum ex talibus mutationibus que sunt dextre excelsi deum laudant. Ubi et Raba. Ascendit autem in montem. ut scilicet. auditores suos erigat ad superna et celestia meditanda. Sedebatque ibi. ut demonstraret. non nisi in celestibus requiem esse querendam. eo autem sedente in monte. id est. in celorum arce. accedunt turbe fidelium deuota mente illi appropinquantes. ducentes secum mutos et cecos et alios infirmos eos ad pedes ihu periciunt. quod peccata confitentes ipsi soli curandos subiiciunt. Quos ita curat ut turbe mirentur et magnificent deum israhel. quia fideles quando uiderint eos quod spiritualiter egrotauerant diuersis operibus uirtutum ditatos. laudem deo decantant. Cum ergo turba multa esset cum ihu nec haberent quod manducarent. (conuocatis discipulis loquebatur cum eis) de hoc quod facturus erat secundum glo. prius christus infirmorum debilitates abstulerat. postea uero sanatis cibos offert. quod prius remouenda sunt peccata. et postea anima uerbis dei nutrienda. Voluit autem dominus prius discipulos conuocare et cum eis loqui plurimum de ceteris. Prima (scilicet. Diero) ut maioribus tribuatur exemplum non semper spernere cum minoribus consiliari. et de agendis quicquid eos consulere. Secunda (in eundem) ut ex colloquio intelligant signi magnificentiam. Tertia ut ostendatur magnitudo misericordie sue. que intrinsecus latere non potuit. Et ait illis (Misereor super turbam) Ecce uerbum mire dulcedinis et amoris. procedens ex intimis cordis medullis. et pingens

suo uigore usq; ad intima nra. Neq; em̄ alius est qui nostris miseris sit sic miserator. quem admodum cōditor noster. cuius miserationes super om̄ia opa eius. Hoc uerbū dixit apl̄is. ut eorū animos ad pietatē et misericordiam induceret et inclinaret. fm̄ glo. cōparit̄ ut uerus homo: pascit ut deus. Et subiungit rō miserationis duplex. s. longanimitas (quia iam triduo sustinent me) pro curatōe suorū quos attulerūt expectando. et perseverant mecum me sequēdo uerba mea audiendo miracula uidendo. Alia uero rō miserationis est necessitas (q; non hnt q; manducant) et tñ non sollicitantur. et iō congruit eis puidere. ex quo patet eorum deuotō et q̄ro ei adhibebant desiderio. audientes suam uem doctrinam cōtemplantes gr̄osam faciem uidētes eius opa mirabilia ad q̄ intantum afficiebant. ut quasi extra se rapti de alimōie defectu solliciti nō essent. et p tres dies ad loca p̄pria nō redirent: manētes cum xp̄o in loco de ferto et sub diuo ac sine cibo sed nō poterant in uictu deficere. q; erant cum ih̄u saluatore. Li barta quippe que de domibus suis apportauerant iam cōsumpta erāt. et in deserto loco uictum acquirere nō poterant. et ideo prima die l' secūda hoc miraculum n̄ fecit. tum q; alimenta adhuc habebant. tum q; miraculū magis apparuit. qñ eis uictus omnino defecit (Et si dimisero eos ieiunos (sic labore et fame affectos (deficient in uia) et ideo refectio est eis necessaria. Tanta est creatoris uirt' q; si creatura deferret. oīno deficeret. Quidāz em̄ ex eis de longe uenerunt et a domibus suis longe distabāt. qui forte die p̄cedenti etiam pax cōmederant. Sama xp̄i a remotis diffusa erat. et iō multi de longe uenerant (Et dixerunt ei discipuli. Unde istos poterit quis hic saturare panibus in solitudine) Quasi dicerent. locus est desertus et multum distat uille. et ideo n̄ possumus p humanam puidenciam necessaria b̄re Ipsi hoc infirma cogitatione dixerūt. non enīz adhuc intelligebant. neq; uirtuti eius p̄p̄e p̄ora miracula credebant. Et interrogauit eos (Quot panes habetis) Non interrogauit dñs quasi nesciēs quid haberent: sed ad hoc ut cū septē responderent. quo pauciores panes dicerent. eo magis miraculū diffamarent et not' fieret. et ut ex eorū responsione de modo puidere (Qui dixerūt septē) qd erat quasi nihil respectu tante multitudinis. et paucos pisciculos non multos nec magnos. q; pauci erant i numero. et parui in quātitate. In quo apparet sobrietas et t̄pantia discipulorū. q; n̄ utebantur carnibus sed piscibus. et illis non magnis sed paucis. et ip̄is paucis. Om̄ia ista dicunt ad maiore declaratiōem miraculi. q; ex tā paruo cibo potuerit tāta multitudo satiari. et hoc fuit per multiplicatiōem cibi in manibus xp̄i. (Et p̄cepit turbe sup terrā discubere) In alia passiōe circa pascha herba s̄ terrā erat. nunc autem

iam herba defecerat. q; (fm̄ Orige.) et plures alios in hyeme. s. in die epiphanie hoc miraculum factū est. quando et plura alia miracula p dñm sunt facta (et accipies septem panes et pisculos.) ut multiplicarent cōtactu mantum beatay et gr̄as agens in quo dedit nobis exemplum gr̄arum actōis ostendens nos differre a bestiis. ut cognoscētes a quo et qd dat gr̄as parzi luminū referamus. a quo est omne datū optimū et omne donum pfectum benedixit ut b̄dictione sua cresceret (et fregit) p minutias ad distribuendū in plures. sed modo unus solus totum corrigere conatur. qd in omnes idigentes a xp̄o frangitur (et dedit discipulis) nō ut sibi retinerent sed ut tanquaz ministri distribuere et turbe apponerent et mādaucauerūt quattuor milia hominū absq; mulierib' et p̄uulis. et saturati sunt) nec mirum q; bonum p̄uiforē habuerunt. De fragmentis quoq; residuis tulerūt discipuli septē sportas plenas. ut daret pauperibus. i quo bene apparet eos fuisse saturatos: Ecce quātū ualet elemosina et om̄nificatio mutua. quia res distribute crescunt et sup̄abundant. coaceruante uero putrescunt et iopiā faciunt et dimisit eos. Magna nāq; sua uitate uerbi et admiratione uehemēti uirtutis xp̄i detinebantur. ita (ut nisi xp̄o iubente) nō redirent. Distice hoc miraculo designatur quod uiam presentis. aliter incolumes trāsire nequimus. nisi nos gratia redemptoris nostri alimento suo misericorditer reficiat. Triduo autem turba dominum sustinet. quia tertium tempus est quo fidei xp̄iane gratia data est. Primū tempus est ante legē. secundū sub lege. tertium sub gr̄a. et quia restat quartū quo ad celestem hierusalem uenturi sumus. Dicit se turbam reficere ne deficiant in uia. in p̄nti em̄ uita quasi in uia sumus qua ad p̄riam p̄gimus Igitur ne fideles i uia deficiāt. per p̄latos et doctores pane eucharistie et doctrie pascēdi sē quo septiformis gr̄a sp̄s sancti augetur et quia ad hoc turba sustinuerat dñm. ut infirmos sanaret. ideo si infirmitates tuas sp̄uales uis sanari: exemplo turbe sustine dominū triduo. ut primus dies sit dolor contritiōis secundus pudor cōfessionis. tertius labor satisfactōis. Istū est triduum quo in desertum itur. ut dō gratū sacrificiū offeratur. Vel fm̄ glosam. turba tridū dñm sustinet. cū multitudo fidelīū peccata sua p p̄riam declinans ad bonum se in opere. in locutione et cogitatione conuertit. Inuenitur nihilominus triduum multiplex. s. penitentium operantium. contemplantiū p̄latorū p̄dicatōrū. Penitentium. contritio. confessio satisfactio. Operantium cogitatio sancta. locutio uera. actio bona. Contemplantiū meditationis. lectionis. et oratiōis. P̄latorū. discretio in intellectu. zelus i affectu. iusticia in effectū. P̄dicatōrū. paup̄as. castitas. et obedientia. Quidem autē de piope ueniūt. ut qui

baptismales innocentiam seruauerunt. quidē de longinquo. ut qui post multa flagitia penituerunt q̄ quātoplus quis errauit. tātolōgins a deo recessit. Sed discipuli reputabant quasi impossibile. q̄ quis eos saturaret panibus. qui n̄ iueniebātur in solitudine. Ubi moraliter notandū q̄ cuz panis a se sit cognitio ueri z a mor boni. in rei ueritate non iuenitur in solitudine p̄tis seculi. unde q̄s esuriētē aiām pascat z satiare possit. Panis ei ueritatis mūda ne scientie multis ē admixtus erroribus. quia diminute sunt ueritates a filiis hoīm. rursus panis amoris creature multas habet amaritudines. Uñ Aug. Miser ē omnis aiūs uinci⁹ amicitia rex mortaliū. z dilaniatur cuz eas a mittit. Nec ē igitur hic panis cognitōis nec a amoris q̄ aiām n̄fam satiare possit. Et cū dñs cognosceret discipulos bre septē panes z paucos pisciculos. accepit eas in manus suas. in quo oñdīt se panū z oīum dñz z factorē. quia in manu eius sunt oēs terre. z ḡas egit deo patri. a quo sibi potestas ē. ut z ipe q̄tū de salute generis hūmāi cōgaudeat. ostēderet z nos ad agēdas deo semp ḡas: de oībus ab eo datis informaret. Deñ hñdixit i quo uirtutē mltiplicatōia eis dedit. Quō uero freat cū dare uellet discipul⁹ ap̄tōez designat factor⁹. q̄bus nutriendus erat mōs. l̄t fregit. ut multiplicatōez panū sua uirtute fiēdā oñderet. In eo aē q̄ dedit discipulis ut turbe apponerēt: eos honorauit. significās q̄ spiritalis dona scie tribuens aplis. p̄ eoz ministeriū uoluit ecclesie sue p̄ orbē uite cibaria distribui. Et hoc signat⁹ ē in distributōe panū ut hic z supra. in solutōe mortuoz ut ibi. ((soluite eū z sinite abire)) i a ductiōe uehiculorū. ut ibi ((soluite z adducite mibi)) eoz ei misterio z fit adductō ad fidē. z solutio ad reconciliatōez z distributō ad refectionem. Dedit panes q̄ panis ē cibus quo sustentatur uita. pisces uero dedit in cōdiuitiū cū bi ad oñdendū q̄ panis uerbi dei addēdū ē cōdimentū boni exēpli. magis. n. suadēt opa q̄ uerba. ((Et apposuerunt turbe)) in q̄ appositōe creuerūt p̄ noue materie creatiōez. z ad illos additōez. nō. n. creuerūt p̄ rarefactiōez. q̄ tūc corpus illorū fuissent subtilius z rari⁹ corpore aliorum. Unde Aug. Nil absurdius q̄ dicere q̄ aliquid crescat nullo supaddito z non zarescat. Studeamus ergo z nos acceptū panē diuine scientie p̄ pdicatōem aliis apponere. ne p̄ nostrā negligentia in uia deficiāt z fame pereant conuersi nanq̄ peccatores in p̄tis uite uia deficiant. si in sua cōscientia sine doctrine pabulo ieiun z uacui dimittātur. Ne igitur lascentur in huius peregrinarōis itinere. pascēdi sunt sacra amonitōe. Hoc uero inter hanc refectionem. z illam de quinq̄ panibus z dnob⁹ piscibus discat. q̄ ibi per quinq̄ panes significatur doctrina ueteris testamenti. secundum quinq̄ libros moysi. hic p̄ septē panes doctri-

na noui testamti. in quo plenus. z reuelatur z datur septiformis ḡa spūs sancti. Item ppter septem beatitudines. z ppter septem sacramēta. z ppter septē uirtutes. s. tres theologicas z quatuor cardinales. ppterea illi ordeacei isti triticeī erant. quia delitiosior. sapidior. z manifestior est doctrina noui testamti q̄ ueteris. Ibi p̄ duos pisces due p̄sone que pplm pascebant intelligūtur. s. rex z sacerdos qui ungebātur. hic p̄ paucos pisciculos intelligūtur sancti fluctibus seculi tūsi. qui de turbulentis fluctibus crepti. refectionem nobis internā exēplo sue uite ac sopore mortis ac patientie prebēt. doctrināq̄ noui testamenti tanq̄ panem cōdiunt quoz ipsa scriptura fidem. uitam. z passionē cōtinet. qui dicuntur pisciculi ppter humilitatē sed pauci ppter pfectōem. q̄ stultoz īfinit⁹ est numerus. z ((multi sunt uocati)) s. pauci electi. Ibi sup̄ fenem sed hic non iā sup̄ fenem. s. sup̄ terram discūbit. ad oñdendū q̄ i ueteri lege terrena p̄mittebātur: s. i noua lege eterna p̄tempni z subiugari docētur. q̄ cōlue no ui testamti. diuitias z delicias ac etiam ipsaz carnē que fenū est calcare z relinquere iubēt quos oīni cupiditate carnali smota. spei pmanētis firmū mentū tanq̄ terre sterilitas nullo feno interposito p̄tinet. Ibi fuerunt quinq̄ milia hoīz. iuxta numez panū. z iuxta numez quinq̄ sensuū quib⁹ inherebāt. hic quatuor milia qui significant spūales. pp̄ quatuor euangeliōz pfectōz. uel pp̄ quatuor cardinaliū uirtutū q̄b⁹ in hac uita spūaliter uiuī exercitatōem. Per quatuor etiā milia hominū qui xpm sunt secuti: significat multitudo credētiū in xpm de quatuor partibus mundi. Erant autem tot exceptis paruulis z mulieribus qui nō numerantur in lege. neminem eū dimittit xps ieiunū s. oīs uult sua ḡa saturare. Ibi copbi nos equales discipulis. fecit. ut sicut duodecim erant xpi apli. sic duodecim fragmētōz copbi ni. hic aēro panibus. ut sicut fuerint septē panes. sic septem sporte. Quō autez turbis saturatis apli fragmenta colligūt. z septem sportas implent. triplici de causa factū est. Primo pp̄ misterium. q̄ sunt altiora pfectōis pcepta z cilia. que cōmunis turba nequit seruando z implendo attingere. quoz executio respicit uiroz spūales pprie. z ideo apli sustollunt z implēt septem sportas. i. pfectos septiformis spūs ḡa illustratos. z tñ turba saturata ēē memoratur q̄ etsi sua relinquere nequeūt. tñ audiēdo mādata ad uitam sempiternam proficiunt. secundo ppter exemplum. ut ea que nobis sup̄sunt uel que ieiunando nobis subtrahim⁹: pauperibus erogem⁹. Tertio propter documētū. ut ex hoc istruamur. q̄ illis qui sunt paupib⁹ misericordes bona tpalia multiplicentur. Uñ dā ītelligi q̄ paupes magis pascūt elemosinarios q̄ ecōuersos. uel spūalia bona eis impetrādo. l̄ bona tpalia multiplicādo. Quāuis aē ut uisū

est. hec refectio a supiori. in pluribus distet. tñ utraq; i monte celebrata ē. qz utriusq; testamti scriptura recte intellecta. altitudinē nobis celestiu pceptoz z pmiop docz. z altitudinē xpi q ē mōs in uertice montiu ofona uoce pdicat. Considera nunc hic quos dñs pascere dignat z quibus gratie sue alimēta ipertiat. Utq; q in deserto eū querunt. z cū eo triduo pseuerāt qz fit cū fideles trinitatē credentes ac cōtriti z cōfessi p peccatis suis fm posse satisfaciētes se ad deū in cogitatioe locutione. z opere cōuertunt ac dei bonitatē expectantes necessitate temptationis imminente non recedunt. Quorum miseretur deus z pascit eos septē panib⁹. i. septē donis sancti spiritus. ne dñtiant i uia mundi huius. qbus z septē dotes p septē sportas remanentes significat: referuāt post hāc uitam dande. que sunt clara dei uisio. fructio tensio. quantū ad aīam ipassibilitas. agilitas subtilitas claritas. q̄tum ad corpus. Unde Amb. Gratie celestis ipertitur alimentum. sed quibus impertitur: aduerte. Non otiosus. n̄ in ciuitate quasi in synagoga uel seclari dignitate residentibus. sed inter deserta q̄rentibus xpm. qui. n. non fastidiunt: ipi excipiūtur a xpo. Diuidit ergo escas dñs ihs. Et ille q̄des uult dare oib⁹: negat nemī dispensator enī est oīm. Sed cum ille panes scāgat. z det discipulis. si tu manus non extendas tuas ut accipies tibi escas: deficiēs in uia. Nec poteris i eū culpam referre. qui miseretur z diuidit. Sed his diuidit. qui cū eo ē in deserto pmanēt. Qui primo z secundo die z tercio nō recedūt. Non uult ieiunos dimittere. nec uult ut deficiant in uia. Noli ergo deficere a discipula dī. neq; fatigeris cū ab eo increparis. nō fatigeris nunc. ne postea fatigeris. Nec Amb. Considera ēt utilitatē z parsimoniā mēse eoz z uoluptatem sperne. qz inimica ē z corporis z aīe. Uñ Cris. Nihil ita corpori inimicū z nocuum ē. ut uoluptas. nihil. n. ita rescidit z suffodit. i. corumpit. Et primū pedes punit qui portaunt nos ad pernitiōsa illa cōuinia. deinde manus que ministrant uentri ligās. qz talia z tāta attulerunt cibaria. Multi autē z ipm os puerterunt z oculos z caput hec Aristostomus. Unde z Oratius. Sperne uoluptates. nocet emptā dolore uoluptas. De aliis ad meditatio nem pertinentibus. patet supra in alia pastione de quinque panibus. Adhuc autem hic p septem panes intelliguntur septem penitentie partes. Primus panis est male uite sollicita emendatio. Secundus uera z humilis defectum accusatio. Tercius contra excessum cōmissum iugis indignatio. Quartus nō relabēdi anxia trepidatio. Quintus āplius p̄fiteri affectio. Sext⁹ scōp uiroz imitatio. Septimus suoz maloz z alioz punicio. Iste sē septē spice pullulātes i culmo uno. isti sē septē gradus in scala p quā i celū ascēditur: septē peccatorum

mortalium culpa diluitur. septiformis spūssācti grā infūdatur. z uirtutū septenarius acquiratur. Sz cū istis panibus erāt pisciculi pauci saltem duo. qui significant timorē z amorem. qui cum istis panibus debēt edi. Prim⁹ piscis est timor penarum inferni. z iste capī in aq̄s inferni. Secundus piscis est amor z desyderiū eternoz. z iste capī in flumīe paradisi. z dicunt pisculi n̄ pisces. qz timor est puulus. eo. qz hominē paruulū z humilē reddat. z amor rōne statns. qz pius est respectu amoris futuri seculi. Insup sciendum qz sunt septē panes mistici cuiuslibet status. s. incipiētū. p̄ficiētū. z p̄fectoz. de quib⁹ dñs pascit fideles fm diuersitatem statū eorūdem. Primos septem panes beatus Bern. pponit claustralib⁹. q̄ gerūt formā incipiētū q̄rū ad initiū sue conuersionis. Prim⁹ ē panis uerbi in quo uita hoīs est (qz non in solo pane uiuit homo: sz in oīm uerbo qz egredietur ex ore dñi) Et ut taceam⁹ d̄ uerbo uocali. quo de² aliqñ locut⁹ fuisse loq̄t moy si. Abrahe. z aliis. siue p angelos siue p se siue alio modo. ad p̄s dicere possumus. qz uerbū egredietur ex ore dei dupliciter. Uno mō imediate. qñ uidelicet deus loquitur p insictū ad eoz hoīs inspirādo ei quid facere debeat. Hoc mō deus loq̄tur peccatorib⁹ z hoib⁹ mūdānis instigando eos ad p̄niam. Alio mō loq̄tur de² p aliquē hoīem. s. p̄latum. uel p̄dicatōrē. l̄ docatōrē. uel aliquem amicū. p quē quasi per reuerendarium deus uerba sua transmittit ad aures hominis. Est z tertius modus quo de² loquit⁹ hoīb⁹. p̄cipue claustralib⁹. s. p scripturā que ad omnia recipienda sunt sicut uerba dei cuius inspiratione sunt scripta ad pascendum uidelicet legentes pane uite spūalis. secundus panis (fm eūdem Bern) est obediēcia qui beñ comitatur primum. Quid em̄ pdest uerba dei audire. nisi quis eis uelit z fm ea uitam suam dirigere. Tertius panis est meditatio z hic bene comitatur duos p̄cedentes. Nam postqz uerba dei cōmendata sūt cordi. z eis homo statuit obediē. necesse ē hominē cōtinue meditari. q̄litez uitam suam fm dei bñplacitū disponat. Quartus panis ē oratiū lachryme. qui panis bene adiungit p̄cedenti. Cū enim meditat⁹ peccatorū suoz sarcinā. p̄ntis incolatus miseriā. z uite eterne gloriā. suā imbecillitatem. z dei erga se bonitatē. in tali meditatioe erardescit ignis deuotōis. z resoluit⁹ cor in lachrymal opunctionis. z tunc recurrit ad p̄sidiū orationis. Quintus panis ē lat⁹ or p̄nē. z hic p̄s utiqz necessari⁹ ē incipiētibus ēt post alios p̄missos qz (fm Aug) n̄ sufficit mores i melius cōmutare. z a mal⁹ factis recedē nisi z de his q̄ facta sūt. satisfacias deo p p̄niaz. laborē. z dolorem. sext⁹ panis ē iocūda unanimitas frat̄. z h̄ bñ dī panis qz pascit z confortat i uita spūali. uiuētes i cōgregatioe q̄tum ad claustrales. etiā uiuentes in cōmuniōne ecclesie q̄tum ad alios

incipientes. Septimus panis est eucharistia. et de hoc pane satis dicitur alibi in diuersis locis. Prolati septem panibus incipientium. consequenter degustandi sunt alii septem perficientium. Ubi sciendum quod (sicut dicit apostolus) non est uolentis neque currentis sed miserentis dei. et ei currere uolenti in uia perfectus spiritualis. totaliter inniti diuine misericordie. et de bonis iam prestitis. misericordias domini cum gratia actione iugiter ante mentis oculos habere. et sic semper ad meliora poterit proficere. Propter quod beatus Bernardus. omnes miserationes domini erga se recogitans. reducit eas ad septem panes. quibus eundem dominus misericorditer reficere dignatus fuit. Et nos de eisdem panibus uesci debemus. si in uita spirituali proficere uelimus ut dicamus cum psalmista. ueni ad me miseratorem tuum et uiuam. Primus panis est pia misericordia (secundum Bernardum) est preseruatio a multis peccatis. in que incidisset si eundem dei misericordia non custodisset. huius panis (secundum Bernardum) tria sunt fragmenta. Tribus inquit modis a peccatis me memini conservatum. occasione subtractione. resistendi data uirtute. et affectionis sanitate. Secundus panis est pia dissimulatio circa peccatum. quod tardabat ultionem et indulgentiam cogitabat. huius et hic panis tria fragmenta. uidelicet longanimitatem quam exhibuit electionem predestinationis quam impleri noluit. et caritatem nimiam qua nos dilexit. Tertius panis est miseria qua conuertit ad penitentiam. Hic etiam panis huius tria fragmenta. quod cor concutit: excitans illud ut aduertat suorum uulnera peccatorum. et uulnerum dolor sentiat. terret deducens ad portas inferi. et prepatat iniquis supplicia monstrans. et spiritus dat indulgentie. Quartus panis est indulgentia peccatorum. quod uidelicet deus penitentem eundem misericorditer suscepit. Et hic panis habet tria fragmenta. Quia (ut dicit Bernardus) sic ex toto deus indulsit. et tam liberaliter omnem donauit iniuriam. ut iam nec daret ulciscendo quod est peccatum. nec confudat improperando. quod est finem nec minus imputando quod est tertium: Quintus panis est continentia a peccando. seu uirtus continendi et emendandi uiuendi. ne recidendum pateretur. Et hic panis habet tria fragmenta. Nam hec continentia huius tres operum pugnatores. scilicet carnem mortem et malignum spiritum. qui bus resistere nostra uirtute non ualemus. sed pater ista diuine misericordie confortati. habemus in domino hanc uirtutem. Sextus panis est gratia penitentium qua uidelicet minus bone conuersationi indulget. Quam gratiam dicit Bernardus. in tribus maxime constare tanquam fragmentis. uidelicet in odio preteritorum malorum. in contemptu bonorum presentium. et desiderio futurorum. Septimus panis est spes obtinendi. qua deus donat homini indigno et peccatori de sua totiens experto bonitate. usque ad celestia speranda presumere. Quis etiam tria (secundum Bernardum) sunt fragmenta. Tria inquit considero in quibus nota spes mea consistit. Caritatem adoptionis ueritatem promissionis. potestatem redditionis.

Refecti duobus septenariis panum a beato Bernardus. nobis appositis. uidelicet incipientium et perficientium. festinemus. nunc utcumque gustare septem alios a spiritu sancto nobis proponendos. quibus reficiuntur anime perfectorum. qui panes sunt septem dona spiritus sancti: felix anima quam his saturari meruerit. Et bene hec dona nomine panum describuntur. quod delectabiliter reficiunt animam in presenti. et satiant in futuro. Primus panis est timor domini. timor inquam filialis nam timor seruilis incipientium est. Et hic est timor castus. quo quis ex timore timet a deo separari. et ideo declinat a malo quod contrariatur deo. Sed quod oportet etiam benefacere. sequitur secundus panis qui est donum pietatis. quo monet nos spiritus sanctus ut operemur bonum ad laudem dei. et ad utilitatem omnium. primorum. et hec est pietas que ad omnia utilis est. et procedit ex pio corde. quod deus in intuitu. corporalis autem exercitatio scilicet sine pietate ad modicum utilis est. Tertius panis est donum scientie. hoc donum comitatur duo predicta. quia (ut dicit Bernardus) nemo potest cauere malum nisi cognitum. neque bonum facere quod ignorat. et hoc datur per donum scientie. quo datur homini rectum habere iudicium. de istis inferioribus ad cognoscendum. quid noxiū et quid expediens sit ad salutem. Quartus panis est donum fortitudinis. Et bene fortitudo sequitur scientiam. Nam cognito per donum scientie que mala cauenda sunt et que bona persequenda oportet est spiritus fortitudinis. quo possit persequi que cognouit. tam uicendo mala quam in aggrediendo bona. Hoc dono dotati fuerunt sancti martyres. quos nulla tormenta poterant supere. Quintus panis est donum consilii. per quod homo dirigitur quasi consilio a deo accepto in his ad que humana ratio non sufficit. Et bene consilium sequitur fortitudinem. quia secundum Gregorium. ualde fortitudo destruitur. nisi per consilium fulcitur. quia quo plus se posse conspiciat. eo uirtus sine moderamine in preceps ruit. et mens que intus sedem consilii perdidit. foras se per desideria innumerabiliter spargit. Sextus panis est donum intellectus. et istud donum sequitur donum consilii. et duo bona facit in anima. Primum quod illustrat intellectum ad sone capiendum consilium spiritus sancti speculative. Secundum quia depurat affectum ad agendum practice consilium. Septimus panis est donum sapientie. quod sequitur donum intellectus. et omnia dona alia que sine sapientia nihil sunt. Sapientia est cognitio suauitatis diuine per experientiam habita. Unde dicitur sapientia quasi sapida scientia. Nam per donum sapientie inuatur homo non solum ad cognitionem diuinorum sed etiam ad gustationem eorum.
Oratio.

Domine ihesu christe miserere super turbam penitentium et incipientium. iustorum et perfectorum. peccatorum et contemplantium. per triduum contritionis. et confessionis satisfactoris. per uictoriam

mundi carnis et diaboli per uisionem corpale
 imaginariam et spūalem. expectantiū ueniaz
 gratiam et glīam. refice primos p discretam
 solitudinē. cautelā. indignatōem. timorē. desy
 derium. emulatōez. et uindictā. Refice secun
 dos p spiritū timoris. pietatis. sciētie fortitu
 dinis. consiliū. intellectus et sapientie. Refice
 tercios p tres aie et quatuor corporis dotes. i
 presenti quidē spe que superexcrecat in septe
 sportas in futura beatitudine amen.

De fermento cauendo et ceco bethsaid illu
 minato. Capitulū. lxxxii.

Post miraculum de passione ostē
 sum. dimissa turba statim ascendit
 ihs cum discipulis in nauicula et fu
 giens turbe applausum et reueren
 tiam. et ut a turba remotus doctrine uacaret
 discipulorum: dans in hoc nobis simile faciē
 di doctrinā et exemplū. Et uenit in fines seu p
 tes magedan seu dalmamicha. qz sz aug. idē
 ē fin rem et eadem terra dupliciter uocata.

Sed fm alios sunt due regiones distincte: sz
 in exzemitibus cōiuncte. et ideo existens in
 confinio utriusq. dī esse in fine istius uel illi
 us. et in tali loco erat ihs. (Et accesserunt ad
 eum) non tanqz deuoti et simplices ut addisce
 rent. sed tanqz inuidi et insidiātes. ut ipm tēpra
 rent (pharisei et saducei tēprantes). i. si possēt
 eū cape i aliquo (et rogauerūt eū ut ostēderet eis
 signū de celo) declarādo. s. tps sui aduētus ex
 aliquo celesti signo. Ac si dicāt. Si de celo ue
 nisti. pba in hoc qz signa de celo ostēdas. Ubi
 adueriēdū qz aliqui scribe et pharisei obmisso
 studio legis et pphay. studebant in astrologia
 uñ et usqz hodie aliqui eoz in hoc sunt ualde
 curiosi. et qz astrologi aliqui p cōsideratōem a
 stroz. uolunt iudicare de inchoatione legū et
 sectay diuersay iō isti per astra uolebāt pnoſti
 care de aduētū xpi. qz erat ipossibile. qz ad ta
 lia n se extendit uirtus celi. lz se extēdat ad p
 nosticādū de futura dispositōe aeris ut siccita
 te et pluuiā. et huius. Uel ad cognoscēdū ipm
 esse xpm i lege promissū. petebāt d celo signū
 maiestatis sue. ut fulgura et pluuias. uel hui
 modi simile. uel qz in exemplū Moysi. māna
 celitus emissio: oēm pplm reficeret multo tpe
 uel qz solē stare faceret sicut Josue uel retro
 cedere sicut Isaias. uel qz daret ignē de celo
 sicut Belyas. Dñs uero respondens et eos re
 darguens: ait. (Facto uespere dicitis). i. ali
 quid de futura tpris dispositione pdicere per
 cōsideratōez celi potestis. uidelicet serenū erit
 rubicūdū ē. n. celū. qz talis dispositō in uespe
 frequēter ē signū serenitatis future. licet impe
 diai qñqz. et mane. s. dicere potestis. hodie tē
 pestas erit. zutilat. n. celū. qz hoc ut plurimū
 est tempestatis signum. Et ē rō talis. Ex signis
 celi in quibus non estis edocti: scitis iudicare
 tpra. pnoſticādo de serenitate uel pluuiā mul

tomagis ex scriptura legis uel prophetay i q
 estis edocti. debet cogitare me esse xpm ab eis
 pmissum. Uñ sequitur arguitio eoz (Faciez g
 celi). i. dispositōez aeris diiudicare nostis: pno
 ſticādo de futuris p signa. que tñ sūt fallibilia
 signa aē tpm scz aduent⁹ mei a pphis pdicta
 a me in effectu exhibita (pmus em et secūda ad
 uētus xpi sunt qñ duo tpa) n potestis scire. fa
 cultratez nobis heresi et inuidia auferente. Ex
 dictis em pphay et uisio miraculis que nemo
 alius fecisset: saluatoris aduentū cognoscere
 debuerūt. et iuste iudicare. qz ipse esset xps i le
 ge pmissus. Moysi hic rēphendit dñs istos
 qui p signa apparētia in celo q sunt fallibilia
 de futuris iudicabāt. et ex his q hēbant i scrip
 turis de xpo. q qdem scripture sūt infallibiles
 iudicare nesciebant. et significant illos qui de
 factis aliorum se intrinittere uolunt. et d pro
 priis cōscientiis in quib⁹ possent legere nō iudi
 cant. Uñ Dier. Uix iuenies q irrēphēnsibile u
 tā suā exhibere uelit. ut libēter nō rēphendat
 alienam. tanqz huius malī libido mentem ho
 minū inuāsit. ut eē q procul a b aliis uitiis re
 cesserūt. in illud tamē quasi extzaneū laqueū
 diaboli incidant. Istud eē dicit⁹ illos. q soli
 citi sunt futuram aeris. uel aliaz rez qualita
 tem cōsiderare. et de tempore sue mortis uel fu
 turi iudicii nolunt cogitare. Sz (ut dicit Aug)
 Laudabilior ē animus cui nota est infirmitas
 propria. qz qui celoz cōstellatōes et terraz fun
 damenta scrutat. Moysi uesp⁹ ē hominis senec
 tus mane iuuentus. rubor ē feruor caritatis.
 serenitas trāquillitas mētis. Quā ergo i mane
 iuuetutis rubet celū signū ē future tribulatōis
 Uñ i ecclesiastico. Sili accedens ad seruitutē
 dei sta i iusticia et timore. et prepa animam tu
 am temptatōem. Quando vō in sero et in fine
 rubet caritas signum est serenitatis future. q
 sequit⁹ tempestatem. Uñ in Thobia. Post tem
 pestatē trāquillū facis. et in salomone extrema
 gaudii luctus occupat et ecōuerso. et i Jobāne
 tristitia ura uertei i gaudium. Similiter quā
 do est serenitas pspertatis in uita pñti signū
 est pene et tempestatis in uita futura. et ecōuer
 so quando est serenitas in uespe et tarde. scilz
 in uite fine: signū ē serenitatis et cōsolatōis ui
 te future (Et dominus ingemiscens spiritu.)
 qz sicut de hominum salute letatur. ita super
 eoz dolet errorib⁹ ait. (Generatio mala) quo
 ad moy pueritatem (et adultera) quo ad fidei
 uiolatōez. recedens a deo uero sponso extimay
 p infidelitatē signum querit quo ad maiestatis
 iudicatōez et signum non dabitur ei nisi Yone
 pphete. i. signū infirmitatis. de quo ps. dicit.
 fac mecū signū i bonum. et c. Hoc enī ē signū
 passiōis. p quō ois hō ē adiutus et cōsolatus

Simile habes supra. ubi plura de hac uide
 as materia. Et tanqz obstinatus relinques
 phariseos et saduceos quo ad corpis pñtiā et
 grē affectum. et ascendens itez nauēz cū disci

pulis suis abiit ab illis transfretum). i. ultra stagnum genezareth relicto strepitu mudano Et cum uenissent discipuli transfretum. obli ti sunt panes accipere. i. fragmenta panu sep tem sportaz. ⁊ non habebant nisi panes unu. Cā aut huius obliuiois potuit esse multiplex una. phibitio sollicitudinis d' castino. alia oc cursus pauper quibus reliquias dimiserunt. tertia spes de dño. qz iam uisis miraculis cer ti erant. qz nihil eis deficeret. quarta interna dulcedo unius ⁊ ueri pās hñtis in se oē olec tamñtū. quē secū hēbant. illo. n. capiti de exōio ⁊ pane n' cogitabant. Un' Beda. Unus panis quē secū habebant in naui. mistice ipm panē uite dñm uidelicet saluatore designat. c' amo re qz sp' intus reficiebatur in corde. nimis de tereno pane quo corpus pasci solet: curabāt bec Beda. In quo oñditur in eis feruor ⁊ de syderiū supne doctrine ⁊ cōtēptus delitiarum mōi h'. cū ēt circa uite necessaria. paz fuerūt studiofi. ⁊ eoz deuotio ad pñtiam xpī. qz sic i sepabiliter adhezebant ei. qz necessaria uite fuerant obli ti. ⁊ qmodicā carnis curā hēbāt in reliquis necessariis. qui nec uaticū supsest intentōe dñici comitatus. Unde Remigius Tanto. n. amore mñi detinebatur. ut nec ēt ac punctū uellent ab eo recedere. aiaduerten dū ē qz qñtū alieni essent ab appetitu delitiarū cū tā parua haberēt de necessariis curā. ut ēt obli ti sunt panes accipere sine qbus humana fragilitas subsistere nō pōt bec Remi. Dorū ergo discipulorū exēplo. ⁊ tu magis cura de ci bo mentis qz uēris. ⁊ magis d' uirtute animi qz uatico corpis. nā (fm Cris.) hoc loco uir turis possessio: oēm tristitiā ⁊ sollicitudinē ex pellit. ac leticiā ⁊ spē magnā imittit. Deoqz ⁊ hoibus acceptabiles facit. Et dixit eis ihs (i tuemini) p diligētē consideratiōē mentis. (⁊ caute) p fidei puritatē (a fermento). i. a corruptōe ⁊ doctrina corrupente (phariseorū ⁊ saduceorū) fermentū ei qñqz pp correatōem significat doctrinā malā. ut hic qñqz propter calorem inclusum significat feruorem fidei ut supra (⁊ a fermento ⁊ corruptōe herodis). i. prauis moribus. ⁊ sic hētur triplex fermentūz Primū saduceorū qui dicunt nō esse resurrec tiōē. neqz angelū. neqz xpīz pphetas spernūt spe pñtium deo seruiri. Secundū phariseo rum. qui decreta legis diuine traditionib' ho minū postponūt. legē pdicāt uerbis. ⁊ ipugnāt factis. in quorū doctrīa duo erant. s. pueritatē doctrine ⁊ simulatū uite. Terciū ē herodiano rū qz ē adulteriū hōicidiū. temeritas iurādi. simulatio religiōis. Primū ē erroris. s. simu lationis. terciū prauī moris. Primū corrupit rationem. fm intentionem. tercium operatō nem. De his dicit apostolus. non infermēto ueteri quantum ad primum. neqz in fermento nequitie quantum ad secundum. ⁊ malitie qñtum ad terciū. Uel fm quosdā fermentū be

rodus uocat etiam doctrinā corruptiua herodianoꝝ dicentiū herodez xpī. Isti herodiani fm eos fuerunt quidam iudei. fingētes quādā sectam nouam dicentes de herode ascalonita qz erat messyas: moti falso intellectu illius qz dicitur in genesi. nō auferetur sceptrū de iuda ⁊c. Ubi dicit. qz ablatō regni a tribu iude erat signūz aduentus messye. Iste at herodes obri nuit regnum illud. cum tñ alienigena. qz pat eius fuit ydumeus. ⁊ quia messyam promissūz intelligebant illi regnare tñaliter nec uidebāt alium tunc regnare in iudea nisi herodem. iō dixerunt cum esse messyam. cum tñ prophetia iacob predicta. esset fm ueritatem de xpō tem pore herodis nato intelligenda. Ab his g' omi bus monet discipulos cauere. ne in his cōfen tiāt uel hec in eis approbando l' in his eos imi tando. Nam em uiuendūz est in fermento ue teri qñtum ad pueritatē doctrinā. neqz in fermē to malicie qñtum ad morū prauitatē. ⁊ nequie qñtum ad simulatā iusticiā sed in azimis sinceritatis quo ad uitam ⁊ intentōz ⁊ uerita tis quo ad doctrinam. (At illi) s. discipuli dic tum domini. (intelligentes) de pane fermēta to ⁊ materiali (cogitabāt intra se dicētē) quo dam occulto murmure. qz hoc ideo dicit. (qz panes nō accepimus. nō uult qz de pane pha riseorū fermentato acipiamus) Putabant em se esse tacite notatos de panūz obliuione. ⁊ qz ad litteraz de pane fermentato laqueretur ne ab eis acciperent. eo quod panes secum nō ac cepissent. Errabant apostoli in duobus. quia ⁊ de panum defectu dubitabant. eo quod pa nes non attulerant ⁊ quia uerbum domini de fermento ad litteram capiebant. Primo ergo arguuntur de primo. s. qz timebant panis de fectum materialis. (Sciens enim ihs cogita tōes eoz) tanqz de' arguit eos de fidei modi citate. quia eo pñte ⁊ cum eo timebant posse egeze: dicēs (Quid cogitatis modice fidei qā panes non habetis) ⁊ me dixisse de panibus ē renis de quibus dubitare nō deberetis. Panē uite que est causa omniū panum secum habe bant. ⁊ ideo de panū defectu dubitare non de bebāt. Hoc aut (fm Criso) dominus facit ut sollicitudinē escapz ab eis abiit. Quasi dice ret. Ex factis meis precedētibz ⁊ doctrina d' betis sic esse illuminati. q' uerbu meum itelli geretis non de pane materiali. quia d' hoc pos sum uobis sufficienter prouidere. Quōd pbat. duplici exemplo in. quo magnaz multitudinē satiauit paruo cibo. Unde subdit (Nondūz in telligitis). s. misterium. Nam si per panes itel ligitur doctrina sana: necessario per fermentū intelligitur corrupta (neqz recordamini) scilz uirtutis in multiplicatiōe panum. unde sequi tur (quinqz panum) s. distributorūz quicqz i mi lia hominū (⁊ quot copios sumpsistis) de re siduo. neqz septem panūz. s. distributorūz in qua tuor milia hominū. ⁊ quot sportas sumpsistis

fragmētorū. Reducit eos ad memoriā miracu-
lorū de quibz et septē panibz et cōfidat qd ipse pas-
cet eos qui paui turbas quasi diceret. Non ē
uobis timēdū cū de tā paucis panibus tātas fe-
ci habūdare reliqas. Un̄ Lri. p hoc i memoriā
eis rducit ea q pterierūt. et ad futura attētiōres
facit. Deinde arguunt de fo. s. q habebāt defec-
tū intellectus spiritualis cū dicitur. Quare nō
itelligitis scz qz non de pane dixi uobis quasi
diceret: nō ē uobis dubitādū de pane materia-
li qz ita possū cū multiplicā sicut uidistis. nec
de illo ego sollicitor nec loquor uobis. iō poti⁹
de alio pane et fermēto itelligere debuistis. scz
doctrinē puerse. q more fermenti se uerū panis
substātiā sumat habē sed re uera totā substā-
tiā eius cui admiscei: corūpit. et ad sapore su-
um trahit. Hoc ē de quo apls dicit. Modicuz
fermentū totam massam corūpit. Ab isto ez-
go sicut a nociuo cibo summe est cauēdū. Un-
de Ambro. Libus corporalis nociuus cum ma-
gna sollicitudine cauetur quāto magis spiritua-
lis. Tunc itellexerunt. qz non dixerit cauēdū
a fermēto panū. s. materialium: sed a doctrina
phariseorū et saduceorū que rde p̄dicta uocāi
fermētum. (Et uenerūt bethsaidā ubi cecū
ei adducūt: rogantes ut illū tangeret). et firmi-
ter credētes q ad tactū eius sanus fieret. (Et
apprehēsa manu eius. eduxit eū extra uicūz.)
id est extra uicinītatē et tumultūz malorū. (Et
expūs i oculos eius impositis manibus super
oculos: itezrogauit eum si quid uideret. Et as-
picies) id est aspiciere icipiēs (ait uideo homi-
nes uelut arbores ābulātes) Non enim distin-
guere poterat liniamenta humanorū corporū.
uidebat obtusē corpōz eorū moueri de loco
ad locū. et postea pfecte illuminauit eū. (Nam
iterū man⁹ sup oculos eius iposuit. et clare oīa
uidit) Per hoc arguit ignorātiā discipulorūz
facto qd ipsis presentibus illuminauit cecū pri-
mo iperfecte. et postea pfecte. Tertū ē ei quod
xps poterat eū statim pfecte illuminare. sed p ta-
lē modū uoluit facere. ut designarē discipulos
ad huc i parte abscuratos caligine ignorantie
et ad clare itelligendum idigere maiori illumi-
natōe. Unde et post resurrectōm suā aperuit il-
lis sensū. ut itelligerēt scripturas. Alij dicūt il-
luminatiōē huius ceci successiue factā pp par-
uitatē fidei huius ceci et offerētū ipsum xpo. et
pōt eē qd ista cā et p̄dicta occurrerūt ad istū effe-
ctum in ipso. Per hoc etiam signatur qd dñs
aliquando dat suam gratiam augmentando.
prius dataz. (Et mittēs illū in domū suā iussit
ut nemi diceret) ad uanitatis iactātiā. ut mū-
di gloriā nos doceret fugere: s; tū dicere pote-
rat et debuit ad predicatōz laudis diuine. Hoc
nondū itelligūt. qui oīa opa sua ut ab homini-
bus uideant: faciunt. De qbus dñs ait (recep-
erunt mercedē suam). Ne ergo hic recipias
mercedem et recipiendo perdas eternā uitiosi-
tatem tuam potius enarra quam uirtutē exē-

plo apostoli: dicentis. qui fui blasphemus et
persecutus sum ecclesiam dei. Unde Augusti-
nus. Uis uirtutes tuas augeri et prodeze noli.
fuge uideri: quod esse meruisti. Quod manife-
stando potes amittere tacendo custodi. Ubi
Beda. Lucti q a dño curāt lāguores spūaliū sē
signa lāguorū. qb'aia p p̄c̄m etne mōti ppiq̄t.
Sicut em̄ in surdo et muto a dño sanato sana-
tio mētis insinuat eoz q neqz audire uerbum
dei neqz loq̄ nouerāt. et mox in refectiōe turbe
esuriētis q dñm secuta fuerat: suauitas figura-
tur illa q diligentiū se et q̄rentium solet corda
nutrire ita et i hoc ceco paulati curato a dño:
illuminatio designat cordū stultorū ac longe a
uia ueritatis aberratiū. (Rogabant autē eū ut
illū tangeret) scientes q tact⁹ dñi. sicut leprosu
mūdare: ita etiam cecū illūinare ualeat. Tan-
gim⁹ autē dñm nos. cum ei fide itegra et sincera
adherem⁹: tēgit nos cū mētē nostram afflatu
sui spiritus illustrat: atqz ad cognationem nos
pprie ifirmitatis studiumqz bone actōis accē-
dit. Apprehēdit manu ceci ut eū ad executōz
bone operationis p̄fortet. Eduxit extra uicū
ut a uita uulgarī segregatus uoluntatē suā cō-
ditoris q illūinari meret: liberiū sedulo corde
scutaret. Quisqz em̄ lumē eternitatis uidet d
sydrat. n̄ exēpla turbaz: s; ducatū necesse ē sp̄
sui redēptoris seq̄tur. Nō autē cecū hūc paula-
tiz et n̄ repēte curat: quē mox uno uerbo (si uel-
let) poterat curare. ut magnitudinē hūane ce-
citatis ostēderet. que quasi pedetēpti. et p quos-
dā pfectuū grad⁹. ad lucē diuine uisionis solet
puenire. Spūtū q̄ppe ab itus de capite dñi pro-
cedit. man⁹ vō sūt mēbra corpis exteri⁹ posita
(Expūs ergo i oculos ceci) dñs (ipenit man⁹
suas ut uideat) qz cecitātē generis hūani. et p
inuisibilia diuine pietatis dona. et per exhibita
foris sacramenta assumpte hūanitatē abster-
sit. Quia autē eum in domū ire precepit. mi-
stice admonet omnes: qui ignitiōne ueritatis
illustrantur ut ad cor suū redeant. et quantū
sibi donatum sit: sollicita mente perpendāt. do-
natis collatisqz sibi beneficijs digna opeze exe-
cutione respondeant. Quia vō eū sicut et mul-
tos alios quos sanauit: sanatōem suam silentiō
regere iubet. exemplūz suis tribuit. ne de his:
que faciunt mirandis: fauorez uulgi requirāt:
sed diuinis tm̄ aspectibus: ubi et merces restat
sint placere cōtenti. Nec Beda. Oratio

Domine ih̄n xpe fac mecum signum in
d firmitatis et passiōis tue i bonū ut ide p
te me adiutū gaudeā et solatū. O pa-
nis uite da mihi sp̄ tuo amore refici. ut min⁹
soliciē de pane l' quocūqz solatio tpali. Da mi-
hi ut a fermēto puerse doctrinē ac simulate iu-
sticie et actiōis prauē caueā. et i his nec actiue
nec passiue te offēdā. O splēdor p̄fne glie. il-
lūmia cor meūz lumē tue gratie diuine. meqz
d oībus erroribus et laqueis erue. ac dirige in
uiā ueritatis et iusticie. ac salutis eterne. Amē

Laus enti in diuinis:

De diuina z eterna xpi generatōe. capi. j.
De remedio saluatōis hūani generis z natiui-
tate gloriose uirginis marie. capi. ij.
De desponsatōe uirginis marie. capi. iij.
De cōceptiōe iohis baptiste. ca. iij.
De cōceptiōe saluatoris nri ihu xpi. cap. v.
De natitate z circūcisīōe pcuratoris dñi. cap. vi.
De genealogia saluatoris nri ihu xpi. cap. vii.
De eo q ioseph uoluit occide dimitte
re mariam. capi. viij.
De natiuitate saluatoris nri ihu xpi. capi. ix.
De circūcisīōe dñi ihu xpi. capi. x.
De epiphania domini. capi. xj.
De pñtatione domi in templuz. capi. xij.
De fuga dñi in egyptū z nece puerorū. ca. xij.
De reditu ex egypto. z initio pñie iohis. ca. xij.
De eo q puer ihs remāsit in hierusalem z inue-
tus est in templo. cap. xv.
Facta xpi a. xij. anno usqz ad. xxx. ca. xvj.
De ofitio z uita iohānis baptiste. ca. xvij.
Iohannes a deo missus uenit ad baptizādi of-
ficiū. ca. xvij.
Iohānes confessus est se non esse xpm sed ei⁹
precursorem z nuntium. ea. xix.
De pñia faciēda z qñtatib⁹ ei⁹. capi. xx.
De baptismo dñi z pñia reuelatione. capi. xxi.
De ieiunio z tempratōnib⁹ dñi. ca. xxi.
Testimoniū iohis ba. de xpo agno dei. ca. xxij.
De prima discipulorum xpi uocatione z eius
predicatione. c. xxiiij.
De mutatione aq in uinū in nuptiis. ca. xxv.
De prima electione uēdentium de templo. z d
nichodemo. ca. xxvj.
De incarcerationē iohis baptiste. c. xxvij.
De initio publicē pñcatōis ihu xpi. c. xxviij.
De secūda z tertia uocatōe discipulorū. c. xxix.
Epilogus uocatōnum discipulorū. et de dilige-
tia xpi ad pñcandū. ca. xxx.
De uocatōne matthei et ei⁹ iuiui. ca. xxxj.
De electōne. xii. ap. pñtolo. c. xxxij.
De smone domini in monte et octo beatitudi-
nibus. c. xxxiiij.
Quo plati dñt lucere ope et smone. et q xp⁹
legē non soluit sed adimpleuit. c. xxxiiij.
De patia z largitate circa prios hñda. xxxv.
De laude hūana in bōis opib⁹ n qñda. xxxvi.
De ofōis dñice intellectu z effectū. c. xxxvij.
De n thelaurizādo in tra szi celo. c. xxxviij.
De misericordia faciēda et non iudicādo ac
fidutia oratiōis. ca. xxxix.
De arta uia ad uitam. et cōclutione sermonis
dñi in mōte. capi. xl.
De curatione leprosi. capi. xli.
De seruo cētūzionis palytico. cap. xliij.
De curatiōe demoniaci. et socru petri. ca. xliij.
De suscitatiōe filii uidue ad pñtā naz. c. xliiij.
De scriba dolofo et duob⁹ aliis xpm sequi uo-
lentibus. capi. xlv.
Dñs excitat⁹ imperauit uentis z mari. ca. xlvj.
De duob⁹ demōiacis a legiōe obsessis. c. xlvij.

De curatiōe palytici p tectū submissi. c. xlvij.
De emorzoisā et archisynagogi filia. c. xlvij.
De duobus cecis z uno muto. capi. l.
De missione apñorum ad pñcandū cuz
potestate curationum. capi. li.
De patientia in aduersis hñda. capi. liij.
De n timēdo moriē. z cōfiteōdo xpm. capi. liij.
De quibsdaz ipedimētis pñctōis z seqle. liij.
De cōlatōe discipulorū iter onera pñceptorū. ly.
De qñtione iohis Ba. z eius cōmēdatōe. ca. ly.
De icreparōe z cōdēnatōe ifideliū iudeorū. lvij.
De reuerfione apñorū. ac missione z reuerfione
lxij. discipulorum. ca. lvij.
De hoie sautiato z uulnerato a latronib⁹. lix.
De pñia marie Magdalene. capi. lx.
De misterio marthe. z otio marie magda. lxj.
De muliere samaritana ad fonte z schar. lxij.
De filio fguli. ca. lxij.
De quattuor pabolis dñi ad turbas. z de irib⁹
ad discipulos habitis. ca. lxiiij.
In nazareth legēs ihs. euauit e medio corū
ne precipitaretur. capi. lxv.
De decollatione iohis baptiste. ca. lxvi.
De refectōe quinqz milium hominū. ca. lxviij.
De ambitione z quibsdam aliis cleri
corū z religiosorum defectibus. ca. lxviij.
Dñs supra mare ambulauit. z petrum
(ne mergeretur) erexit. ca. lxix.
De uerbis domini propter que quidem retro
abierunt. cap. lxx.
De transitu dñi z discipulorū p sata. ca. lxxi.
De manco manū aridam habente. ca. lxxij.
De demoniaco ceco z muto. ca. lxxiiij.
De iudeis signū de celo querentibus z de spizi
tu imundo olim eiecto ab eis. c. lxxiiij.
De muliere uocē ex turba extollēte. ac de ma-
tre z fratrib⁹ dñi eum querentibus. ca. lxxv.
De icreparōe pharizeorū z legisdoctoz. c. lxxvi.
De fratre petente hereditatē. z de diuite uolē
te horrea ampliāre. c. lxxviij.
De phatica piscina. z paralytico. c. lxxviiij.
De ifructuosa arbore z mliere curuata. lxxix.
De ydropico. z exhortatiōe ad humilitatem
z misericordiam. ca. lxxx.
De inuitatis ad cenam magnam. ca. lxxxi.
De scenophegia fustiuitate iudeorū. c. lxxxii.
De muliere in adulterio deprehensa. c. lxxxiiij.
De quibsdam uerbis domini pro qui-
bus iudi uolebant eum lapidare. c. lxxxiiij.
De ceco a natiuitate illuminato. c. lxxxv.
De pastore ouium. c. lxxxvi.
De entzenijs in quibus iudei uoluerūt
lapidare ihm. c. lxxxvii.
De traditionibus pharizeorum etiam contra
dei mandata. c. lxxxviiij.
De muliere chananea. c. lxxxix.
De surdo z mutuo a demone possessio. cap. xc.
De refectiōe quattuor milium hoim. cap. xc.
De fermento pharizeorum et cauendo
z celo bethsay de illuminato. ca. xcij.

a. m. p. m.

70.18.1450

2 j 4 y

